

2-9128

DISSERTATIONES IVRIS CONTROVERSI IN HISPALENSI SENATV.

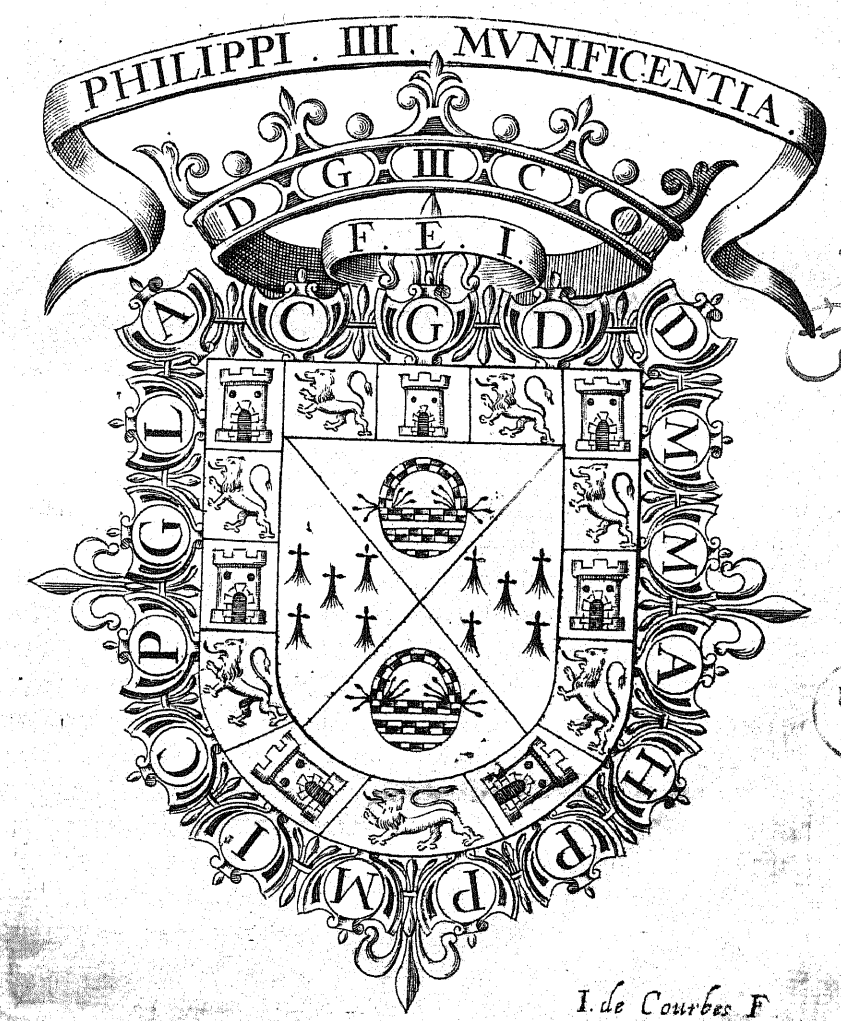
NEDVM PRÆCIPVIS EIVS ILLUSTRATÆ DEFINITIONIBUS, sed & alijs inter scribendum obuis, tam Granatensibus, quam Hispalensibus.

OPVS SANE FOECVNDVM, MAGNAQVE CVM INGENIIVM
tum studiorum vi, ceu res ipsa ostendet, elaboratum, & expolitum, scholis non minus quam foro vacantibus summè proficuum, ac enixè iam diu desideratum.

AVTHORE D. D. IOSEPHO VELA I. C. NATV BEZERRILENSI
origins Oreniensi, quondam apud Salmanticensis Ouetensis maximi Collegij togato, iuris què Pontificij antecessore, Hispalensis deinseps Conuentus Regij Obso-viro, nunc Granatensis Curie antiquo Sædium-viro, post Decanum Secundo, ac Sancti Officij Consultore.

AD EXCELLENTISSIMVM PRINCIPEM, AC DOMINUM DON GASPAREM GVSMANVM, Oliuariensem Comitem, San-Lucarientem Ducem.

1-29

Handwritten notes in the right margin, including '21 de Mayo' and '1638'.

I. de Courbes F. J. F. P.

GRANATÆ. Apud Vincentium Alvarez à Mariæ. Anno Dni 1638.

DISERTATIONES

IN REBUS CONTRAVERSIS

IN SENATU REGIO

GRANATENSIS

1067

Faint mirrored text bleed-through from the reverse side of the page, including the title and author information.

Licenciati don Ioannis Perez de Lara, in Regio Granatensi Prætorio iudicarij patroni, Serenissimi què simul Principis Domini Don Fernandi, Hispaniarum Infantis Cardinalis; apud Cordubenses præterea sacrae fidei censoribus à consilijs; apud Granatenses verò Regij fisci, & carceratorum defensoris, nunc in Hispanensi Senatu Fiscalis Regij.

C E N S U R A.

De mandato Domini Doctoris Don Lucæ Vela de Sayoane, huius Metropolitanæ Ecclesiæ scholastici, & istius Archiepiscopatus Vicarij Generalis, perlegi librum inscriptum *Dissertationes iuris controuersi in Hispanensi Senatu*; Authore doctissimo Domino Doctore D. Iosepho Vela, Regio consiliario, præstantissimo, & huius Granatensis Senatus meritissimo auditore, ea qua potui cura, ac diligentia, non solum censoris munere fungens, sed beneuoli lectoris munus suscipiens, ac etiam discipuli tantæ eruditionis, & Authoris, in quo vtilissimas Dissertationes inuenio, & omnia iurisprudentiæ selectiora eleganter disputata, laboriosè collecta, magistraliter, verè, & clarè resoluta video: quapropter mihi persuasum habeo, esse omnib⁹ numeris perfectum opus, tanto Authore dignum, & ab omnibus, qui in scholis, & palatijs versantur, summè venerationum: itaque quod in lucem emittatur dignissimum censeo. Granatæ die 30. mensis Septembris, anno 1635.

Licenciatus don Ioannes Perez de Lara.

NOS el Doctor Don Lucas Vela de Sayoane Maestre Escuela desta Santa Iglesia, Prouisor, Iuez, Oficial, y Vicario general deste Arçobispado, por el Illustrissimo, y Reuerendissimo Señor Don Fernando de Valdes y Llano, Arçobispo de Granada, Presidente de Castilla, &c. Por el presente damos licencia, por lo que nos toca como Ordinario deste Arçobispado, que se pueda imprimir este Libro, intitulado *Dissertationes iuris controuersi in Hispanensi Senatu*, escrito por el Señor Doctor Don Ioseph Vela del Consejo de su Magestad, y su Oydor en esta Real Chancilleria de Granada. Dada en ella a 30. de Setiembre de 1635. años.

El Doctor Vela de Sayoane.

Por su mandado. Iuan Rodriguez notario.

Censura Licenciati Illephonsi Carranza Consiliorum Hispaniæ aduocati.

Intento animo legi ex commissione celsitudinis vestrae librum hunc, qui inscribitur, *Dissertationes iuris controuersi*, Authore Doctore Don Iosepho Vela Regio Senatore in Curia Granatensi. Opus est, & studium accuratissimum, maximè vtile, & idoneum Theoricæ, atque practicæ iuris: & (ne multis) dignum illud est Authore suo, atque magna opera, & cura, qua in exercèdo, & moderado iuris officio obsecutus est, & obsequitur celsitudini vestrae. Enim verò dignus est Author, nõ modò vt beneficium, quod pro editione operis expetit, obtineat; verù etiã vt ab hac curia (vbi pro hac editione, alijsque negotijs, ad obsequium celsitudinis vestrae spectantibus, commoratur) & à conspectu celsitudinis vestrae non abeat absq; digno præmio, quod ingentibus eius meritis par sit, tam præclaroque pro vtilitate publica obsequio. Cui vel religioni Dissertationes hæ nihil officiant. Ita censeo Madriti tertia die Martij anni millesimi sexcentissimi trigesimali sexti.

Licenciatus Illephonsus Carranza.

EL

EL REY.

RO quanto por parte de vos el Doctor Don Joseph Vela, Oydor de la nuestra Audiencia, y Chancilleria de la ciudad de Granada, nos fue hecha relacion, auades compuesto vn libro, intitulado *Dissertationes iuris controuersi in Hispalensi Senatu*, el qual os auia costado mucha ocupacion, y trabajo. Por lo qual nos suplicasteis os mandassemos dar licencia, para que se pudiesse imprimir, y Priuilegio por diez años, o como la nuestra merced fuese, lo qual visto por los del nuestro Consejo, y como por nuestro mandado se hizieron las diligencias, que la pragmática por nos vltimamente fecha sobre la impresion de los libros dispone, fue acordado, que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula en la dicha razon, y nos tuuimoslo por bien. Por la qual os damos licencia, y facultad, para que por tiempo de diez años primeros siguientes, que corran, y se cuenten desde el dia de la fecha della en adelante, vos, o la persona que vuestro poder vriere, y no otra alguna podais imprimir, y vender el dicho libro, que de suyo va fecha mencion por su original, que en el nuestro Consejo se vio, que va rubricado al fin de Francisco de Arrieta nuestro escriuano de la Camara de los que en el residen, con que antes que se venda le traygais ante ellos, juntamente con el dicho original, para que se vea si la dicha impresion esta conforme a el. Y mandamos al impresor que imprimiere lo susodicho, no imprima el principio, y primer pliego, ni entregue mas de vn solo libro con su original al Autor y personas a cuya costa se imprimiere, para efecto de la dicha correccion, y tasa, hasta que antes y primero el dicho libro este corregido, y tassado, por los del nuestro Consejo, y estando hecho, y no de otra manera, podais imprimir el dicho principio, y primer pliego, y seguidamente ponga esta nuestra cedula, y la aprouacion, que cerca de lo susodicho se hizo, por nuestro mandado, y la tasa, y erratas, pena de caer, e incurrir en las penas contenidas en las leyes, y prematicas destos nuestros Reynos, que sobre ello disponen. Y mandamos, que durante el tiempo de los dichos diez años, persona alguna sin la dicha vuestra licencia no pueda imprimir, ni vender el dicho libro, pena que el que lo imprimiere, y vendiere, aya perdido, y pierda todos y qualesquier libros, moldes, y aparejos, que sobre ello vriere, y mas incurra en pena de cinquenta mil marauedis, la tercia parte para la nuestra Camara, y la otra para el luez que lo sentenciare, y la otra para el que lo denunciare. Y mandamos a los del nuestro Consejo, Governador, y Oydores, Alcaldes Mayores, y Ordinarios, y otros luezes, y justicias qualesquier de todas las ciudades, villas, y lugares de nuestros Reynos y Señorios, y a cada vno dellos en su jurisdiccion, que guarden y cumplan esta nuestra cedula, y contra ella no vayan, ni passen en manera alguna, pena de la nuestra merced, y de cinquenta mil marauedis para la nuestra Camara. Fecha en Madrid, a veinte dias del mes de Mayo de mil y seiscientos y treinta y seis años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro Señor.
Francisco Gomez de Lasprilla.

Despues de lleuado este libro con su original al Consejo, se boluio a cometer por los señores del al Licenciado D. Pedro de la Escalera Guevara, Fiscal de su Magestad, en su Real junta de aposento, cuya censura es la q se sigue.

L. D. PETRI DE LA ESCALERA GVEVARA
Mantue Carpent. I. C. Forensis, in Regio Epidemeticorum Conuentu Regij Fiscalis, & in peruetusto Nobili Collegio Montariorum de Espinosa Consodalis in Regia Basilica Potentissimi H. R. Philippi
IV. ab obsequijs:

AD PARALIPOMENA.

DISSERTATIONVM IVRIS CONTROVERSI, EX PRÆSCRIPTO SUPREMI CASTELLÆ SENATUS IMPERIO VOTUM AUSPICALE.

SV PREMI Castellæ Senatus speciali iussu, *Paralipomena Dissertationum Iuris controuersi in Hispalensi Auditorio*, ad rectam Critolai librâ grauitè appensa, & ad fumosam Cleantis Lucernam à Doctore D. Iosepho Vela Sedecim-Viro Granatensi viriliter elucubrata, speciali cura vidi. Ius in eis controuersum à Secretioribus almæ Themidis arcanis foeliciter ad lucem euocatum agnosco. *Placet materies, ordo, industria: illa vtilissima, iste facillimus, hæc summa:* nam Vela mentis in sinuoso Disceptationum Forensium Pelago Vigil iste Vela (vel ideò nouus Iuris Argonauta non temerè vocandus) auspicatò laboris, & ingenij secundis flatibus expandit; transuadatis enim Acroceraunis erroris infamibus scopulis, portum vbique Veritatis ECCE tenet. *An Sibi; An Cateris? Omnibus. Sibi,* ad improbo labore probè præstinatam in egregio Virtutis, & Honoris emporio gloriam æternam affruendam. *Ceteris* ad verum doctrinæ lumen: in portu quippe Nobilis hic Excubitor ab editissima Iuris, & Æqui Specula præclaris Ingenij sui funalibus illos, qui in minaci Iurisprudetiæ gurgite, Cimmerijs inuoluti tenebris, miserè pererrant, certam vt tutam viam Saluti certò docet. Ergo qui Sibi, qui Cateris, qui cunctis in Iure controuerso sine controuersia prodesse videtur, lumen, agnoscat publicum, vt in publico lumen *Omnibus* præstet, cum Gloriæ, tum Doctrinæ. *Sic Consilio, Sic Vauco.* Salua, &c. Ex priuato Museo nostro Matrit. postridie Idus Octobris Anno 1638.

L. D. Petrus de la
Escalera Guevara.

T A S S A.

YO Francisco de Arrieta escriuano de Camara de su Magestad, y vno de los q en el su Consejo residen, doy fee, que por los señores del Consejo de su Magestad, fue tassado vn libro, compuesto por el señor Doctor don Joseph Vela de Oreña, Oydor de la Real Audiencia, y Chancilleria de la ciudad de Granada, intitulado *Dissertationes Iuris controuersi in Hispalensi Senatu*, que con licencia de los dichos señores fue impresso, el qual tassaron a seis marauedis cada pliego, y tiene el dicho libro ciento y treinta pliegos, q al dicho respeto monta setecientos y ochenta marauedis, sin principio, ni tablas, que son treinta y dos pliegos, q al mismo respeto hazen ciento y noueta y dos marauedis, y todo monta veinte y ocho reales, y tres marauedis, al qual dicho precio y no mas mandaron se vendiesse el dicho libro, y que esta tasa se ponga al principio de cada vno que se vendiere, y para que dello conste de mandamiento de los dichos señores del Consejo, di el presente, en Madrid a 22. de Febrero de 1639. años.

Francisco de Arrieta.

¶ 2

Errata

Errata notabiliora, quæ sensum, vel locum obscurant, vel im-
mutant, sic conige, & omiffa restitue.

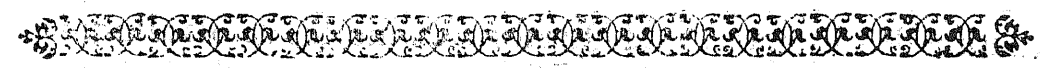
Fol. 1. col. 3. li. 51. adminifret, le. adminifrent. fol. 3. col. 1. li. 35. adde margini nu.
35. fol. 5. col. 4. li. 23. parte, le. parte. fol. 6. col. 1. li. 46. vocatur, le. vocantur, col.
4. li. 35. mitu, le. ritu li. 48. adde margini nu. 47. fol. 9. col. 1. li. 1. adde margini nu.
75. fol. 12. col. 2. in margine 5. le. 4. li. 15. in margine 6. le. 5. li. 35. in margine 7. le.
6. li. 36. in margine 13. le. 14. li. 43. adde margini n. 7. fol. 16. col. 2. li. 42. Cauce-
rus, le. Cancerius, li. 50. letoria, le. letoria, col. 3. li. 40. res qua, le. res qua, li. 51. duas
le. fmas, fol. 21. col. 1. li. 19. diftingentibus, le. diftringentibus, col. 2. li. 46. ad 3. le. ad
2. ibi 54. le. 56. col. 4. li. 36. 16. le. 17. fol. 22. col. 1. li. 35. & 36. diligendâ, le.
deligendâ, col. 2. li. 43. & 44. partes, le. partus. fo. 26. col. 4. li. 20. Republica, le. Ref
publica, li. 22. e'ecturus, le. electura. fol. 27. col. 3. li. 34. & 35. administratione, le. ad
miniftrationem, fol. 28. col. 2. li. 27. petentes, le. potentes, fol. 29. col. 2. li. 38. factu
le. fflu, col. 4. li. 24. post verbum omnes populi 9. adde n. 8. fol. 30. col. 1. li. 22. lib. 7.
le. lib. 5. col. 3. li. 43. quam, le. quem, fol. 31. col. 2. li. vlt. fupereant, le. fupereant,
fol. 35. col. 2. li. 34. cognitiones, le. cognationes, col. 3. li. 52. fibi, le. ibi, fol. 36. col.
3. li. 4. adde margini nu. 85. fol. 38. col. 4. li. 34. conentio, le. contentio, fol. 39. col.
1. li. 38. ipfum, le. ipfam, fol. 43. col. 1. li. 11. demanio, le. demanio, col. 2. li. 8. 52.
le. 53. col. 4. li. 16. & 17. concesso, le. concessa, fol. 44. col. 1. li. 7. quam, le. quem. fol.
45. col. 2. li. 8. adde margini nu. 42. li. 17. in margine 42. le. 43. li. 43. in margine
43. le. 44. fol. 47. col. 3. li. 11. difpotionis, le. difpotionis, col. 4. li. 16. ponderatus,
le. ponderatas, fol. 49. col. 3. li. 3. dulcior, le. dilucidior, fol. 50. col. 1. li. 9. 2. le. 1.
fol. 52. col. 4. li. 47. 6. le. 5. fol. 59. col. 3. li. 4. probat. le. hered. in fit. li. 14. qua, le.
quia, li. 16. vt, le. ne, li. 18. minoritus, le. minoritus, li. 29. vxorum, le. vxoris, fol.
81. col. 1. li. 3. ac, le. at, fol. 85. col. 2. li. 16. 24. le. 25. li. 50. & 51. e. 17. le. q. 17.
n. 71. 7. fol. 86. col. 1. li. 24. acquir. heredit. le. liberis, & postibum, fol. 90. col. 2. li. 5.
& 6. pornem, le. portionem, col. 4. li. 39. Corastus, le. Duareus, fol. 95. col. 4. li. 51.
ea, le. eo, fol. 102. col. 3. li. 3. & le. vt, fol. 117. col. 1. li. 38. 3. le. 9. fol. 118. col. 3.
li. 12. alteri, le. altera, fol. 125. col. 2. li. 5. 35. le. 25. fol. 130. col. 1. li. 1. locato-
rem, le. conductorem, col. 2. li. 11. 8. le. 7. li. 12. 5. le. 15. fol. 134. col. 3. li. 4. adde mar-
gini n. 22. fol. 155. col. 4. li. 36. 4. le. 2. fol. 156. col. 1. li. 31. 28. le. 38. fol. 157.
col. 3. li. 4. renuntiationis, le. renouationis, fol. 159. col. 3. li. 12. 19. le. 91. fol. 160.
col. 1. li. 6. 10. le. 13. fol. 162. col. 3. li. 38. adde margini n. 27. li. 52. adde margini
n. 28. col. 4. li. 1. 1. 2. le. 1. 1. li. 27. adde margini n. 29. fol. 174. col. 3. li. 12. adde
margini n. 29. col. 4. li. 4. lib. 10. le. lib. 11. fol. 175. col. 3. li. 1. republica, le. rei-
publica, fol. 178. col. 4. n. 12. adopt. le. deminorib. fol. 180. col. 1. li. 31. 32. le. 22.
col. 2. li. 26. n. 2. le. n. 3. col. 3. li. 5. & 6. foro compet. le. restitut. spoliat. col. 4. li.
35. e. 5. le. e. 12. fol. 181. col. 3. li. 22. mû, le. tû, fol. 183. col. 2. li. 5. lib. 1. le. lib. 5.
fol. 184. col. 1. li. 7. conductorem secundum, le. conductore secundo, ibi li. 9. priore, le.
priorem, fol. 201. col. 4. li. 14. lib. 1. le. lib. 2. ibi 37. le. 57. li. 15. 2. le. 5. fol. 202.
col. 1. li. 19. 987. le. 977. fol. 204. col. 1. li. 49. n. 1. le. n. 2. fol. 209. col. 2. li. 39.
18. le. 28. fol. 210. col. 1. li. 17. 24. le. 25. fol. 212. col. 2. li. 11. 1. 2. le. 1. 3. fol.
214. col. 3. li. 10. 98. le. 8. fol. 217. col. 2. li. 11. D. dele, fol. 228. col. 2. li. 40. 2.
le. 3. fol. 230. col. 2. li. 26. confessionem, le. executionem, fol. 237. col. 1. li. 36. adde
margini n. 71. fol. 239. col. 2. li. 25. in margine 32. le. 42. fol. 245. col. 3. li. 17. nû,
le. iuncta glossa. fol. 86. col. 3. li. 9. heredibus, le. creditoribus.

Liber hic nomine inscriptus *Dissertationes Inris controuersi in Hispalensi Se-
nato*, demptis his mendis, respondet suo exemplari. Datum Matriti die 16.
mensis Februarij anni 1639.

Visto por mi,

El Licenciado Murcia
de la Llana.

EXCEL

MO
EXCELLENTISS. PRINCIPI
D. D. GASPARI
GVSMANO, OLIVARIENSI
COMITI, SANLVCARIENSI DVCI.

A STATVS, BELLIQVE CONSILIIIS CLAVVM
tenenti: Summo equitatus Regij Praefecto: in supremo India-
rum Senatu supremo Cancellario.

ET (QVOD CAPVT EST)

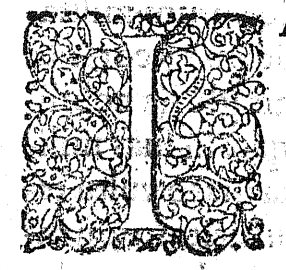
TOTIVS VIRTVTIS SVMMO APICI: PIO-NE DICAM,
an Maximo? Vtrumlibet dictum esto.

CVI RELIGIO CYNOSVRA EST; INTEGRITAS,
ac prudentia, in finitus thesaurus.

OMNIA MERENTI, QVIBVS POTITVR,
MAIORA NON DEMERENTI.

REGALIS LATERIS ACHATI FIDELISSIMO.

SVVS D. IOSEPHVS VELA, GRANATENSIS
CVRIÆ SEDECI-M-VIR. S. ET P. F. E.

ME
A M pridem (PRINCEPS EXCELLENTISS.)
animû tibi deuoui meû, irrepisti vel meæ volû-
tatis secretiora subsellia: sibiugasti mentē nec
inuitam, dum in Salmanticenfi Athenæo tum
iure tum legibus initiabar. Magnum quippe in
eo luminare, non tam Rectoratus lauro, quam
virtutum splendore fulgebas, & proprio Marte
mei amoris affectus tibi militabat. Premo tacitus modo quod
tunc temporis, ob singulares animi tui dotes, de tuæ fortunæ fausti-
tate reuoluebam animo: vnum scio, vota mea, dum tecum com-
morabar, in oracula penè deuiasse. Quæ tunc auspiciabamur futu-
ra, iam frui mur præsentia: vnde de te dixerim laculentissimum
Cassiodori testimoniu, apud quem Theodoricus Rex vrbis Romæ

Lib. 5. var.
Sena- epist. 4.

Senatum de assumpto à se ad Quæsturæ culmē his verbis alloquitur. *Est nimirum curarum nostrarum felix portio, ianuam nostræ cogitationis ingreditur, pectus, quo generalis cura voluuntur, agnoscit. Estimare quid de illo debeat indicari, qui tanti particeps sit secreti. Ab ipso legum peritiā postularur, illuc vota conflunt supplicantiū, & quod est omni thesauro pretiosius, penes ipsum civilitatis nostræ fama reponitur.* Pulchre sane Aureli⁹, & quasi ad vivū te depingēs. Si à te igitur, PRINCEPS INCLITE, legum peritiā postularur, ecquis melius priuatas has leges, dissertationes vè, iudicij balance pensitabit, autoritate suffulciet, tutabitur patrociniō, quàm qui alios publicis moderatur legib⁹. Si enim finis legum est bonos ciues efficere (vt voluit Philosophorū Princeps) in id ipsum laxatur munus Principis, qui legum est norma, custos, & author. Vel ipsi libri natiuo pōdere studioso Principi inhiant, famulantur, siue quòd amplitudinis vestræ studium id efflagitet, siue quòd ipse litterarum ritus, & ad erudiendos, & in officio cōtinendos homines vigor maxim⁹. *Ædificat⁹ libris* (aiebat præterea Theodoric⁹ Rex apud eundē Cassiodorū) *locū non relinquit iniurijs: vbi in teneris annis acquiritur, quod maturo ætate seruetur.* Tu verò PRINCEPS OPTIME, in ipso verè videris Salmaticensi litterarum natus contubernio, nutritus sapientiæ lacte. Quæ cum ita sint, quid quòd huiusce mei operis sis censor, & patronus? vel eo solo nomine tibi debiti, quòd id ex arduis quibusdam cōpactum sit controuersijs, quæ in charissima illa tua Hispalensi patria præmanibus occurrerunt, dum in ea Senatoris officio fungerer, in cuius mihi felici exordio (sic vltima respondissent) & illud merui, vt à te quàm humanissimè, & honorificentissimè inuiserer. Quòd si te beneficum simul, & studiosum demiror, ad hanc tuam sapientiæ, prudentiæ, veritatis quæ aram tutius, quàm ad suam olim senex Priamus in Troianæ vrbs flammaram depopulatione fatali, curuato Hecolubi poplite, & opella huic (inter tot Zoilorum militares linguarū apparatus) pacem adoro. Exigua quidem fateor, nec idè contemnenda. Debent limpissima sanguinis gloria nobilitati Proceres (si tempus exposcat) Regi donatiua, quæ in suas militum turbas distribuat bellicares. Sed si grandia ista grato vultu recipiantur, si forsàn tenue quid obtulerit simplex rusticitas, non caperata fronte auersatur Regia clementia, sed pacato vultu, nutu fauorabili velut alter Alexander aquæ guttulam, & voce paruitatem prosequitur. Eia age. (Regalis lateris Achates fidelissime) Regios bibe animos, bibe naturam, & mei operis exilitatem magnitudinis tuæ beneuolentia penè Regiā metire lætabundus. Heroes nāque (vt tempestiue Plutarchus tradit) munus non vsu rei oblatæ, sed studio dantis metiuntur. Ast mutescant prophana, cum hoc diuina

Aristot. 1.
Ethic. c. 2.
c. 5. c. 1.
Rethor. c. 4.
c. 8.

Varian. lib.
3. epist. 11.

Plutarch.
in apoph.
lib. 3.

uina clamitant. *Sedēs cōtra gazophilaciū* (aiebat de Christo Domino C. 12. vers. D. Marcus) *aspiciebat quomodo turba iactaret æs, vbi Lyranus meam* 41.
expressit mentem, hæc subiungens verba. *Magis ponderans quantitatem deuotionis, quàm muneris.* Nec extra rem ibat D. Laurentius Iustinianus, cum eundem scopum illis alijs collimauit. *Affectus in cunctis, quæ agimus, Deus potius attendit, quàm opus.* Licet ergo EXCELLENTISSIME DOMINE, munusculum hoc aspernaueris, quod nec timeo, animum, quo tibi offertur, ne respuas, vt vel sic diuini numinis imiteris naturam, comiteris incessus. Sed quorsum hæc tam longo repetita principio? Apage ista, ne in tuarum laudum aucupio felicissimo præproper⁹ excurrat calamus. Nimis certè trita via est (expertus loquor) cum alicuius Principis laudes textit affectio, rimatur glorias, aquam trahere (ne dicam sanguinem) altis nobilitatum originibus. Heu pudor! Proh segnities! cōmuni bono priuatos honores cudere! Ab hoc scopulo mihi in præsentiarum deuiandum. *Nihil ergo* (vt pro me Seneca loquitur) *magis præstandum est, quàm ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem, pergentes non quæ eundum est, sed quæ itur.* Hoc autoritatis fulcro subnixus, præclarum tuæ nobilitatis genus vno verbo cum Ter(eloquentiæ)tulliano nobilito, *vetustate nobile, nouitate felix.* Tertull.
Quid hoc nobilius? Aliud quidè, tua virtus, tuus verè Regius animus, tua comitas, reliquarum quæ dotum haud ignobile satellitiū. Nec meus est sed Senecæ cogitat⁹. *Non facit nobilem (fatur cōgruentissimè) atrium plenum famosis imaginib⁹. Nemo in nostram gloriam vixit: nec quod ante nos fuit, nostrum est. Animus facit nobilem, cui ex quacumque conditione supra fortunam licet surgere.* Sed licet hæc pulchra sint, non manet (vt par est) tanti Principis decātata vera nobilitas, nisi magnus Ennodius, Ticinensis Episcopatus gloria, felici suo eloqueretur suffragio. *Qui quamuis* (inquit, tuæ ni fallor, exprimens maioris nobilitatis prærogatiuam) *de splendore natalium conscientia iubar hausserit, tamen fulgorem stirpis præcipue morum radijs obumbravit, vincens decorem sanguinis ingenij claritate, dum coruscantem germinis sui lampadem ætuum serenitate transcendit, & factus est victor stemmatis sui, per quod plerosque mortalium nascendo superauit.* Hebescat hic elogiorū cultior calamus. Maeste animo es, EGREGIE ADMODVM PRINCEPS, licet enim à maioribus tuis genus tuum non emanasset clarum, tu solus illius suffeceris claritudini: sed diuite manu te præuio hoc munere nobilitauit fortuna, quem non accititia, sed propria virtutum penu viderat nobilitandum. Quid meum Principem decorarent nobilitatis schemmata, virtutum agmine sequestrata? Illa hisce tuis virtutum cumulis (sine ausu sententiam propalo) fascēs submitunt, cristas deponunt. Quàm opportunè
meam

In Serm. de
Parif. Virg.

De vita bea.
ta, c. 1.

Tertull.

Epist. 44.

In vita san.
cti Antonij.

In epist. ad Partben.
meam mentem exarauit disertissimus Arator, verborum Antistitis Ennodij illustris encomiastes.

*A proavis, atavis què potens tu stemmata vincis
Moribus, & meritis cedit origo tuis.*

In Panegyri. Theodorici.
Sed & Ennodius ipse alibi, *Telis*, inquit, *agendum est, vt auorum per me decora non pereant. Sine causa parentum titulis nitimur, nisi proprijs adiuuemur.* Nec extra meum scopum, Poetarum què chorum saltauit

Satyr. 8. Iuuenalis, dum hæc occinit.
*Stemmata quid faciunt? quid prodest Pontice longo
Sanguine censer, pictos què ostendere vultus
Maiorum?*

*Tota licèt veteres exornent vndique cera
Atria, nobilitas sola est, atquè vnica virtus.*

Cassiodorus, lib. 5. var. epist. 12.
In cuius veritatis fulcimentum calculum candidum adiecit magnus Aurelius. *Hæc est* (inquit) *indubitata nobilitas, quæ moribus probatur ornata.* Siue nullum aliud confingas, PRINCEPS INCLITE, tuæ nobilitatis schemma, hæc tua virtus te orbis Principem, nostri què Philippi I V. socium, & comitem in Hispaniarum gubernationem attraheret vel inuitum: hæc meruit Regalis lateris amicabile commercium, non sola nobilitas. Mitto itaque tuum sanguinem (qui ad eò per se liquet, & clarus est, vt & Regibus ipsis illū cōmunicet, ceu vetus habet antiquissimæ tuæ domus encomium) missurus falcem in vltiorum tuarum virtutum vberiorē frugem. His Philippus allectus te elegit (nec sine omine) vt vtriusq; manu Hispana teneretur corona: vt amborum humeris, nec Athlantæis disparibus, suffulciretur orbis. Tamè angit animum scire, per quos tramites ad tantum dominatum meum PRINCEPEM fortuna prouenerit? Proprios timebam cerebri cogitar' hanc in rem aperire respōse, nisi id pro me Plinius suppeditaret aptissimū. *O noaum* (inquit) *atquè inauditum ad Principatum iter! non te propria cupiditas, proprius metus, sed aliena vtilitas, alienus timor Principem fecit: assumptus es in laborum, curarum què consortiam: nec te lata, & prospera stationis istius, sed aspera, & dura ad capeffendum eam compulerunt.* Hæc ille, quæ de te dicta velim. Impatiens laborum amor te impulit ad gubernaculū. Philippi curas minuere ferrata calce tua te prouocauit affectio, ne dicā operantis ominosa voluntas. Philippus te elegit, & tu DVX INCLITE Philippum: supra tuos humeros totius orbis imposuit gubernationis pōderosam machinam. Res mira! *Nec* (vt ille ait) *gemit sub pondere cymba, tui nempè animi, ad maiora masculo fulciti robore.* Nec laxet, obsecro, sed potius placidè cōtractum deponat supercilium quisquis meum PRINCEPEM viderit diuitijs, honoribus larga Philippi manu in dies locupletem. Et tandè ad illius fortuna-

In Panegyri. Traiani.

Virg. Æneidos 6.

fortunas nullius animus conetur assurgere, ea enim Regalis pectoris conditio est, vt quem primum Principem cæterorum constituit, & in quem amoris sui fixit obtutus, potiorib' donis locupletet, ditioribus augeat muneribus. Nec hoc ad eò à natura alienum, à rationis lumine immune videatur, vt à diuini numinis mirabili gubernatione credatur exulare. Nec nata proprio cerebro hæc audacia est, sed sacræ paginæ irrefragabilis autoritas: Samuel namquè, vbi Saulè vidit, quem à Deo acceperat in Principem populi electum, statim labiorum vittas explicuit in hæc verba. *Cutus erunt optima quæque Israel, nonne tibi?* Vix in Principatus electione prælatū cōtemplatur Saulè, cū (nil magnū alteri reseruās) omnibus donis, ac muneribus eū fore præferendū autumat. Nec in aliū scopum tendebat Iacob Patriarcha, cū suum benedicēs Ruben primogenitum, de illo pronunciat. *Prior in donis, maior in imperio:* quasi qui in alta diuinæ mentis dispositione primus est, primas ferat in donis, & diuinis muneribus. De Daniele quoque, à Dario Rege super populum suum constituto, hæc memorat sacra pagina. *Iunc Rex Daniele in sublime extulit, & munera multa, & magna dedit ei, & constituit eum Principem super omnes prouincias Babylonis, & præfectum magistratuū super cunctos sapientes Babylonis.* Sed & magnus Ennodius solitam summi Principis munificentiam in sibi probatos ac selectos viros non minùs eleganter quàm grauitè his verbis demonstrauit. *Creuerunt Reipublicæ opes cum priuatorum profectibus: nusquam in aula tua ambitus, & opum vbiquè diffusio est: nemo indonatus abscedit, & nullus incommoda proscriptionis ingemiscit: legationibus tuis inest vigor immortalis: mandatorum ordinem digeris, priusquam legatos aspicias: nec replicationibus reperiuntur contraria, nec obiectionibus facilis occurrit resolutio. Excubat pro armis opinio principalis: otia nostra magni Regis sollicitudo custodit. Nec tamen desistit Castellà propagare, curas tuas in longū producens. Nec viri fortis in te deest securitas, nec cautela metuentis. O geminam in vno Principe virtutum plenitudinem. O stupendum mei Principis vaticinium! Quid igitur monstri est, quòd indonatus nō abieris, imò esset, quòd nostri Philippi manum reciprocatis honorum cumulis in dies magis, ac magis non experireris liberalè, si tot tuarum virtutum ditescit frugibus vber Hispaniæ solum, si in te viri fortis non desideratur fortitudo,*

1. Regū c. 9.

Daniel. c. 2. vers. 48.

In Panegyri. Theodorici.

Virg. Æneidos 8.

*Te sospite nunquam
Res equidem victas, aut regna fatebor.
Hic paci bonus, hic timeudus armis.
Natura melior, potentiorquè.
O laudum cumulo beator omni.*

Sed alio tramite has tuas faustitatis fortunas ex Cassiodoro deri-

Cassiodor.
lib. 5. va-
riar. epist.
40.

uo (non ita pauperē ad tuas iteratas glorias habemus authoritatis penum, vt vnus voto sit nobis innitendum) similis ille Principis erga suum fidem laudans. *Accessit (inquit) meritis tuis cunctis laudibus pretiosior fides, quam diuina diligunt, mortalia venerantur, nam inter mundi fluctuantes procellas, vnde se humana fragilitas contineret, si nostris aetibus mentis firmitas non adisset? Hæc inter socios amicitiam seruat: hæc dominis pura integritate famulatur: hæc supernæ maiestati reuerentiam piæ credulitatis impendit: & si beneficium tantæ rei latius queras, incommutabilis fidei est omne, quod benè viuatur. Sume igitur per indictionem tertiam, sacrarum largitionum Deo propitio dignitatem: vt ere congruis tuis natalibus institutis. Meruisti hætenus, vt honorum fastigia crederemus: age nūc, vt tibi gratiæ nostræ celsior a nihilominus conferamus. O MEI PRINCIPIS fides prodigiosa in fide Phœnix, in Phœnicem Philippū fidelissimus: vel sola fide omnia, quibus frueris faulstissim' meruisti: imò tibi non data, sed ob huius fidelitatis prærogatiuā iure debita. Ad-diderim, quòd hæc tua fides erga Regale pectus (diu nota vtrique orbi) de te prædicari meruerit Martialinum illud.*

Martial. li-
br. 5. epigra-
ma 5.

*Nam tibi nascentes Domini cognoscere curas,
Et secreta Ducis pectora nosse licet.*

Idē lib. 7. epi-
gram. 1.

Et illud aliud.

*Felix sorte tua es, sacram cui tangere pectus.
Fas erit, & nostri mente calere Dei.*

Mitto prudens breuitatis ergo innumera alia, quæ huc afferre possem bonorum authorum testimonia, dolata sanè (vt quæ recensui modo, ne me Aristarchus aliquis ementito veritatis fucō blandiri demurmuret) ad MEVM PRINCIPEM, DVCEM, & COMITEM, cuius virtutum irrequietum pelagus affectus phaselo velle transuadare, nec sanæ mentis approbo cōsiliū. Quemadmodum enim si micantium stellarum redigere ad compendium conarer ornamenta, si Phæbei currus, fulgoribus comprehensis, cœli quæ decorem nostra lingua describere, dubio procul cederet tanto radiorum fulgori mortalis obscuritas: ita rutilæ virtutum tuarum lampadi non sufficit nostra humilis scintilla sermonis. Vel ob hoc solum vniuersus orbis tibi tanquam OPTIMO PRINCIPI obstrictus est, ille tibi in omnium suorum animis statuam erexit, & grati animi.

Horat. lib. 3
carminum,
Ode 31.

*Monumentum ære perenius
Regali quæ sita Pyramidum altius:
Quod non imber edax, aut Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & fuga temporum.*

In huius tui amoris significationem, libo ego hunc ingenioli mei erga

erga iudiciales aleas primum partum, qui non tam exposcit tuum patrociniū, quàm ob ipsius erga tatum Principem affectus haud temperatum profluuiū iure promeretur tutelam. Hac ergo sedulus tuebere à maluolentiæ canino dente meum libellum, qui

Virg. 2. Geor-
gie.

*Sicut Parnassia laurus
Parna subingenti matris se subijcit vmbra.*

Quis sub tantæ arboris latis tēginibus non sibi ominabitur serenū cœlum, Zoilorum tranquillū mare, præcipuè si Lypsiana verba (mei Mecœnatis illustre vaticiniū) æqua amoris libraue-rit bilance. Magnus ille (de te dictū volo) auriga, & rector vniuersi, qui habenas in hoc mūdano curru tēperat, qui impellit, qui sistit, & Poeta verbo

Lyps. in dedi-
cat. de Mag-
nitud. Romæ

*Diuos quæ, mortales quæ turmas
Imperio regit vnus æquò.*

Si ergo omnia, Philippo nostro subministrans, tuo regis domina-tu, & in tranquillitatis portum fortunatum meum libellum rege Tiphys, Palinuro felicior, obstreperas subinde Momorum lin-guas imperiosa manu compescens. Nam cum in te vno (Fornerij ver-bis epistolam claudō, non tuis laudibus figo terminum) situm sit legum, & iudiciorum præsidium, ciuium, ac litterarum salus, pro quibus tua semper cura excubuit; iam mihi videre videor nescio quid solito auspicius, ac felicius, vt non modò studiosis bonarum partium, atquæ artium sublatum sit ad benè sperandum signum, sed etiam frans candori: veritati mendacium: leuitas constantiæ: luxuria moderationi: sapientiæ temeritas: cætera deni-quæ virtutibus vitia concedant, vt se victa esse fateantur. Quare quoties-cumquæ de imperij tui æternitate, quoties de ciuium, qui à te pendent, incolu-mitate cogitabo; toties tuæ dignitatis veniet in mentem: pro qua spontè vo-ta faciam, vt ea solida, & immortalitæ laude celebris, ac florens

Guliel. For-
ner.

*(& qua vales erga Philippum gratia) perpetua
felicitate perfruare.*

SS 3

AD

AD LECTOREM!

SCRIBENTI mihi hæc, quæ vides, amice lector; ea in ipso limine occurrit difficultas, quæ à mente scribendi non paucos deterruit, illa nempe hoc in libro contineri, quæ ab alijs scriptoribus feliciter versata sunt, & quæ non parua voluminum ferre aliàs pertractantur. Quid igitur ego eam velim indicare viam, quam tot præcurrebant boni nominis duces; qui suæ mentis vestigia imprimentes, planum nobis iter innenerunt; ac præeuntibus voluminum suorum facibus, si quis est in itinere cliuus, si qua est fouea, velût digito demonstrarunt. Verùm ad hunc remouendum obicem non alio mihi opus est testimonio, quam clarissimi Philosophi Lucij Aneæ Senecæ, qui vt omnis humanæ sapientiæ callebat vsus, quantum quæ vis humanæ mentis valeat ad vltiora Mineruæ penetrabilia perscrutanda; ita etiam nouerat, ea quæ ab alijs Doctoribus scripta sunt, nihil scribendis obstare, nihil nocere inuenta inueniendis; sic enim scribit ille. *Omnibus præterea feliciter hic locus se dedit; & qui præcesserant, non præripuisse videntur quæ dici poterant, sed aperuisse. Sed multum interest, utrum ad consumptam materiam, an ad subactam accedas. Crescit in dies, & inuenturis inuenta non obstant.* Neque ista mirabitur qui naturam humanæ mentis intenta acie perpenderit; illa enim (vt experimur passim) adeò angustata est, vt in qualibet materia, quantumuis leuissima, tractanda, sanè non valeat omnia assequi, nedùm comprehendere. Quò factum est, vt ij omnes, qui ante nos scripserunt, non præripuisse videntur quæ dici poterant, sed aperuisse. Ignem dixerunt vetusti Philosophi; vim mentis nostræ, eius quæ conceptus scintillas esse, de hoc igne elicitas. Sed verò ignis iste, atque scintillæ de silice sunt. Vt enim ignis de silice non vna collusione elicitur, sed repetitis ferri ictibus vexandus silex est; non aliter in re litteraria, primo mentis percussu non se statim tota prodit sapientia; neque prima intellectus scintilla omnem tandem exhaurit intelligendi vim; sed neque vno typorum ictu elucet illicò tota, quæ in profundis recessibus latet veritas. Primo ictu vnica fulget scintilla, alio iterùm alia; percutiendus est silex donec tota flamma erumpat. Postea quàm verò mente exhausta tota videbitur erupisse, adhuc tamen intellectus suas fauillas fouet; quas si diligenter extorquere velis, non modicum ignem excitabis. Hæc cum ita vera sint in qualibet disciplina, potiori quidem iure in ijs facultatibus eueniunt, quæ ad praxim hominum spectant. Cum enim istæ ipsa rerum experientia in primis regantur, mirum est, quantum quotidiano vsu velût de nouo comperiant illi, qui publicis negotijs vacantes, humana omnia facta, dicta quæ mente, oculis, ac ferè manibus tractant. In quo repetitæ diebus singulis practicæ excursionis multæ frequenter offerunt, ad quæ nequicquam humanæ mentes præfagiendo conscenderent. Et quò angustior est humano intellectui inueniendi vis, si audus experientis suum exerat impetum; eò crescit, & ferè immenso robore firmatur, cum diuturna rerum experientia constat. Nam vt optimè cecinit Manilius Poeta non ignobilis.

Epist. 79.

Lib. I. Astronomicon.

*Per varios vsus artem experientia fecit,
Exemplo monstrante viam.*

Equidem censeo intellectum, quotidianis rerum experimentis assuefactum, se gerere ad instar solis; qui suis velût oculis omnia prospiciens, omnia lustrans, vltiora semper, ac noua videt; & quæ prima radijs eius clausa fenestra

tra negauerat, vel obstructus angulus, temporibus deinde succedentibus, omnia tandem aperto solis lumini obnoxia fiunt; nulla est in terris rimula, nullus in orbe angulus, quò solares radij non pertingant, ac penetrent. Sed quid non collustrabit ille, qui totum mundum assidue peruagatur, nunquam defatigatus, nunquam deficiens? Ergo in hac nostra iuris, atque legum prudentia, quid aliud nisi Solem esse credam quotidianum vsus, quo prælustres hi Regij conuentus Hispalensis, & Granatensis, quibus per lustra quatuor (& si fateri pudeat) mancipati inferuiimus, tot ardua Regni negotia versant, vt vix vlla in eo supersit rimula, quæ illorum iudicio non subiaceat. Iam verò nemini mirandum est, quòd ab hac negotiorum experientia, à tam diuturno rerum vsu didicerimus multa, quæ à scriptoribus non adeò exactè enucleata comperiuntur, quin maiore adhuc cura egeant ad veritatis indaginem. Et sanè fateor, in multis occurrentibus dubijs ad commune librorum asylum currisse me; sed inaniter plerumquæ, delusa quæ spe mea, ac diligentia, quippe nihil eorum inueniente, quò festinabat auidè. Inueniebam multa apud scriptores leuiter tractata; multa doctrina, & eruditione referta, nequæ tamen ad praxim, & vsus temperata: multa etiam omninò intacta, ac derelicta. Alios insuper authores vidi, multis argutiarum subtilitatibus tractantes ea, quæ non nisi prudentia, & pondere iuris solidantur. Sed & alios non paucos legi, qui tritam semper viam ineuntes, non satis disquirunt, quid sentendum sit, sed quid alij senserint, siue qui (vt scientissimi Lucij Annæi Senecæ verba vsurpem) *pecorum ritu sequuntur antecedentium gregem, pergentes non quæ eundem est, sed quæ itur*: quos quæ (vt ipse paulò post subiungit) *versat, & precipitat traditus per manus error.* Hæc me impulerunt, vt ex tot controuersijs, quæ tam longo temporis interuallo meo, & collegarum iudicio decidendæ præmanibus occurrerunt, illarum præsertim disputationem susceperem, quæ vno vel altero scriptorum vitio, vel etiam quia res, vt noua, scriptoribus carebat, aliter atque aliter, cum aliàs inciderunt, non semel iudicatae sunt, plerumquæ verò iuxta inueteratum, neque satis discussum intelligendi modum; non modicum partibus, quibus, re paulo altius exagitata, iustitia fauebat, discrimen parantem. Conatus sum itaque hoc in opere ea ex professo tractare, & scriptoribus alijs alioquæ doctis superaddere, quæ haud mediocri rerum experientia, & indefessus in veritate exquirenda labor simul me docuit. Verùm cum hæc paucis explicari nequirèt, ob varios, ac difficiles articulos, quos vel præcipuæ lites, vel argumenta ipsa, pro singularum examinatione in contrarium allata, sub se plerumquæ inuoluunt, quibus necessariò satisfaciendum erat; ne in longius res abiret, quàm par esset, visum est, causarum huiusmodi definitiones in nonnullas partiri dissertationes, quibus tota materia aptius, ac plenius comprehensa maneret, aliarumquæ obiter incidentium litium decisiones, ex eodem fonte deriuatæ, simul traderentur. In quo sanè non parùm mihi videor publicæ vtilitati consuluisse; cum ita sint ex iuris penetralibus scripta hæc nostra deprompta, atque eo digesta ordine, vt & operam scholis nauantibus ad iuris vtriusque cognitionem, planioremque docendi methodum summè proficiant, & ad executionis practicæ normam redacta, facilius iudicio deseruiant. Quæ si tibi, beneuole lector, placuerint, alia Deo dante parabo, vt tuo placito, & vtilitati, magis ac magis pro voto seruiam. Vale.

De vita beata c. 1.

DON MARTINI

INIGVEZ DE ARNEDO;

QUONDAM SALMANTICÆ IN COLLEGIO
D. Bartholomæi alumni, ac Rectoris, mox licentiæ gradu in Vni-
uersitate Salmatina laureati, ac primariæ institutionum Cathedræ
in eadem Vniuersitate moderatoris: deinde in celebri Illiberitano
Senatu causarum nobilitatis totius Bœticæ Prætoris, nunc verò
in eodem Granatensi Senatu Auditoris.

PARÆNESIS AD LECTOREM, IN LAUDEM AVTHORIS, ET OPERIS.

HABES præ manibus (candide lector) veteris, & recon-
ditæ iuris prudentiæ, habes praxis inconcussæ, vsu quæ
receptæ & veræ (ni fallor) nō simulatæ Philosophiæ mi-
rabile theatrum: opus bono litterarum ortum, & in eum
potissimum finem susceptum, vt quæ scripta tam in theoria, quam
in praxi per tot volumina dissipata, latè quæ dispersa iacerēt, ea mag-
no labore, & sumptu vndique; conquisita, in vnū corpus ad hūc mo-
dum redacta, veluti pulcherrimo in teatro cum voluptate intuē-
da, spectandaquæ studiosis proponerentur. Vnde hitanquæ ex hor-
to quodam benè culto, & artificiosè disposito, omnis generis her-
bas salutes, flosculos, fructus quæ varios ad suam singuli non so-
lūm vtilitatem, sed etiam oblectationem possent decerpere. Nosti
quasi per indicem opus, accipe Authorem, qui in omni, quæ nunc in
scholis traditur, prudentia iuris eō est progressus, vt magnos cōsul-
tos vincat, cū primoribus ex æquo congregiatur, & postquā ad has
præcticas secessit exercitationes, minimè in eis est ab ingenio suo
desertus, quod accidere plerisque æquè mihi mirum, ac certū est.
Vir benè doctus, & in iure dicundo exercitatus, quæ de iure discep-
tantem, & priuatas lites dirimentem quotiès sententiam rogatus
esset, primò Senatus Hispalensis, nunc verò Granatensis suspexit, &
admiratus est. Quid iurisprudentiæ, quid ve Reipublicæ præstiterit,
indicabit opus. Omnem enim in eo lapidem mouet, omnesque; vires
suas intendit, vt ad decidendas has lites, quæ accidunt frequentius,
& in quibus iustitiam sæpius ob diuersarum opinionum fluctus, vel
ob pragmaticorum errores, vel ob recōditam rationem iuris, quasi
in Euripo, & Carybdi naufragari videret, regulas proponeret, qui-
bus inuixus ius dicens æquum ab iniquo separaret, licitum ab illi-
cito

cito facile discerneret, & denique; nullum est litterarum genus, in quo
ille nō fuerit felicissimè versatus. Camenis quoque delectat quō-
dā, & ex hortis, viridariisque suis percepit vberimos aliquando
flores, frondes, germina, fructus: genus dicendi sublime, & verbis Iu-
risconsultorum finitimū. Nō folle ventos premit, neque; stoppo tumi-
das intendit rumpere buccas: verba togæ sequitur. in quibus sua
Authori respondet eloquentia. Nam oratio est valēs cultu, ingen-
tibus plena sententijs, & doctrinis: Nemo minus passus est, aliquid
in scriptis suis otiosi esse: nulla pars est in eis, quæ non sua virtute
flet: nihil in quo lector, siue auditor sine damno aliud agat, nec vs-
quam tanti artificis supremam manum desideraturus est quisquā:
adeo omnia omnibus suis partibus absoluta. Ingenium eximium,
nobile, acre, & ingenuum, ac (vt vno verbo dicam) iurisprudentiæ
natum, & peculiari quadam naturæ dote litterarij laboris, & appe-
tēs, & patiens, quemque; nocturnis iuuat impalescere carthis. Quod
nescit (sed quid nescit?) discit auidè. Quod scit, docet libenter, &
candide. Memoria verò, ætatis nostræ portetum, fidelis adeo, prop-
ta, & tenax, vt omnibus quotquot occurrerint dubijs iura in specie
loquentia, vel saltim Doctorum authoritates ex tempore applicet:
expertus loquor: qui dubitauerit, tentet, & mirabitur. Hinc colliges
operis meditati, & consulto confecti profunditatem, pondus & do-
ctrinam. Nunquam quæ dixit, nunquam quæ cumulauit, credetur,
antequam legantur, quia mirabilia, & supra humanū captum. Per-
lege igitur, ac vide, vt mihi non credas: patior ne credas, dū videas.
Vtinam Authorem ex his quæ edidit æstimes: illi nō minori cōmen-
dationi erit legi, quam audiri. Ex his, quæ scribit, plurima ea sunt,
quibus nihil possit esse vel dictu, vel excogitatu felicius: & illud mi-
rum, quod nihil durè, frigide, aut ineptè intercurrat, dum plurimo-
rum scripta suppleantur, corriguntur, illustrantur, notantur. Quædā
enim obiter tangit, alia passim eruditè explicat, multa pulchrè pa-
renthesi includit, alia episodijs inserit: plura denique; tot scriptorum
voluminibus quasi in immenso oceano submersa, doctissimis quo-
quæ abdita, & recondita, magna cura cōquisita, breuiter conscribit,
& quasi agens aliud, ingenij falce ita diligenter enodat, vt opus hoc
in parergis plus eruditionis contineat, quam aliorum in instituto
sibi ad scribendum proposito. Non dubites quin hæc, & optimis, &
pluribus probentur æquè: non solum maior, sed & melior pars præ-
rio suo illa æstimabit, censebit quæ absque dubio Reipublicæ bono
conscripserit. Sine his enim quibus non lateret in tenebris mera pru-
dencia iuris? quibus non implicaretur nodis ius dicentis officium?
quibus non destitueretur auxilijs aduocatorum defensio? Certè
æqualiter omnibus proderunt: & quibus dictionis elegantia cordi
est, non offenduntur, imò delectabuntur.

Perf. Sa-
tyr. 5.

Petite.

*Petite (ergo) hinc iuuenes què, senes què
Finem animo certum, miseris què viatica canis.*

Sed inquires forsàn quì fieri potuit, vt eruditio tâta, tot & tam eximia merita, nō iam suprema attigerint munerum, & honorum fastigia, an ne iniuria temporum, an fautorum Mœccenatum iniuria? apage, leuia hæc omnia, vt tot egregia suspenderēt, diuina fuit absq; dubio parenthesis hæc, ne dicam præmiorum remora, vt scilicèt à supremis curis solutus, præclara hæc otia bono mortaliū ederet: patiatnr ad temp° iniuriã vnus, ne omnes patiantur semper. Existimabis fortè leue quidem esse hoc, sed minimè dubiū meæ erga authorem obseruantia monumentū, & me quo potui modo gratū ostendisse, sed fallere absque dubio, nam licèt eius in me beneficia à tenera ætate agnoscam, tamen quæ dixi iustitiæ potius quàm gratiæ accepto ferenda censeo. Nam si hoc agerem, vt me gratū ostenderem, plurima certè cumularem, sed potissimum vlturparem illud Persij.

Satyr. 5.

*Cum primum pauido custos tibi purpura cessit.
Bulla què succintis laribus donata pependit.
Cum blandi comites, tota què impunè subura.
Permisse sparsisse oculos, iam candidus umbo.
Cumquè iter ambiguum est, & vitæ nescius error.
Diducit trepidas ramosa in compita mentes.
Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos.*

Referremquè optimum ætatis meæ lustrum, quod sub eius disciplina Salmanticæ peregi, & quomodò eius doctrina meliorem me reddidit, effecitquè vt honestis delectarer, turpibus offenderer. Sed de his sati° est tacere, quàm pauca dicere; ne modestiam tuam Author dignissime, amantissime què magister, onerem poti° quàm honorem. Perge ergo feliciter, & ad maiora (si quid in hoc genere maius excogitari potest) aspirans, inuidorum morsus non perhorrescas. Claritas quippè doctrinæ te ita extollit, vt sis vltra censuræ limina, supra liuoris terminos. Florent hodie, florebut què; in dies pulcherrima ingenij tui monumenta, canescent què; seclis innumerabilibus, sed canescent ita, vt vberimos reddendo fructus, semper floreat. Viuas ò vtinam, longè his maiora dabis, plura què relinques magni documenta laboris.

Fortunare.

D. D.

D. D. IOSEPHO VELA DE OREÑA,
OLIM HISPALENSIS SENATVS AVDITORI,

NUNC SENATORI GRANATENSIS CANCEL-
laria, Sanctique Officij Consultori.

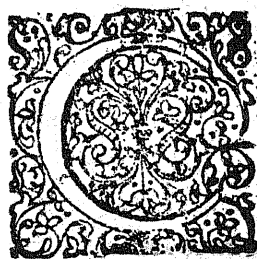
SED (QVOD POTIVS EST)

VERE TER MAXIMO VIRO.

GENERE NEMPE, VIRTUTE, ET DOCTRINA
MAXIMO.

DON IOSEPHVS ANTONIVS GONZALEZ
DE SALAS.

S.

CONSTAT equidem, Senator Maxime, vt te- GENVS!
cum quum in præsentia loquor, à GENERE,
quod à Maioribus habuisti, exordiar; postea
etiam, quæ propria tua ornamenta sunt, VIR-
TVTVM tuarū, & DOCTRINÆ summa nō-
nulla capita delibaturus: constat, inquam, in
prisicis Scriptorum monumentis, quod Arcades,
vt seipos Nobilitate decorarent, quum Antiquitate vigeat & No-
bilitas, cum ipsa Luna de Antiquitate certarint, quod què eadem
priors haberi conati sint. Canit sic Pelignus Poeta:

*Ante louem genitum terras habuisse feruntur
Arcades, & Luna gens prior illa fuit.*

Exindè ergo est (quæ nec contemnenda Antiquarijs obseruatio)
Romanos Patritios, vt peruetustum Nobilitatis suæ exprimerent
insigne, calceis nimirum Lunæ imaginem adfluere consueuisse, se
ab Arcade Euandro oriundos ita haud incommodè significantes.
Ast Maiores tui meliori quidem iure possent ab Antiquitate glo-
riari, & nihil sanè fabulosè comminiscetes, quum memoria pro-
ditum sit, Montanos tuos, & Astures, ex montium scilicèt rupibus
ortos, priores DEVM Optimum Maximum asserentes, eiusquè Fi-
lium IESVM CHRISTVM DOMINVM, coruscum sanè Iustitiæ
Solem

Solem indutos, omnium ita Hispanorum primos extitisse Christianos, mysticumque usque adeo, ac diuinum eius Characterismū fronte, & animo gestasse. Verum enim est, Asturem fuisse, qui primus à D. Iacobo Fidem Catholicam didicit. Illa autem in plures indigenas deinde propagata, iure optimo Astures eos, Mōtanosq; ab illa nempè primæua veræ Religionis Nobilitate primos verè Nobiles haud dubio posse nūcupari palàm omnibus est. Postideà verò ipsa vera Religio adeò altas radices egit animis eorū, vt licet à Romanis Hispania fuerit deinceps subiugata, deuastata à Gothis, & tādē æuo Roderici Regis infelicissimi, deuicta à Sarracenis, ab illa tamen Maiores tui Montani dimoueri non potuerint. Nam se, adstruentibus Scriptoribus non paucis, tum natura loci, tñ viribus, & armis protegētes, Fidem Christi tutati sunt; vt neque Gorbis, neque Sarracenis vsquā cesserint. In eisdem autem familiam ducit illustris tua Familia, cui vt rupes montium contigit habitare, ita in Fide fieri etiā rupes. Vbi gnauiter Tui dimicantes, & simul noctū diūq; agentes vigilēs excubias, rectè quidem acquisiuere tūc inde VELA cognomen. Ob eorum verò gesta præclara paulò post sedem in Oreña, antiquo, ac nobili oppido, ipsimet acceperunt, maximè què gloriosos exindè triumphos reportarūt. Vt à Patria iam splendore conf-

In l. 1. D. de
sensibus.

picua possis item rediniuus Vlpianus pariter gloriari, ac ille alter à Phenice, splēdidissima, ipso profante, Tyrriorum colonia, serie seculorum antiquissima, armipotente, &c. Liceat ergo iam te, ò Nobilissime Senator, compellare; liceat etiam, ò Vos eiusdem Fratres, Alterum Episcopum primò Lucensem, deinde Tudensem Don Didacum Vela, dupliciter tibi Fratrem, & sanguine, & Collegio. Alterum insignis Collegij maioris Complutensis, Diuo Illephonso sacri, post duo alia, & Dialecticæ, & Theologiæ, togatum, in eademquè Academia Licenciaturæ Magistrum D. Illephonsum Vela, Viros prælustres, ac pluribus ornamentis insignitos, qui talem Patriam, Maiores tales habere meruistis. Quibus videlicet nedum nō extitistis degeneres, sed poti⁹, * veluti auito Cognomine, * totius Familiæ splendori nouum meritis proprijs splendorem auxistis.

VELA.

VIRTUS.

Cicero 1. de
Oratore.

Meritum, inquam, proprijs, veluti quæ te, ò Senator optimè, non aliunde mutuata, sed tuismet viribus adepta, comitantur, illustrèquè reddunt, & venerādum. De Virtutibus tuis iam opportunè loquor; sed quòd ipsas recensere, ægrè modestia tua patiat, pluribus parcam, quæ nunc obuiam mihi structo sicuti agmine prodibant. At quum placitis Philosophorum constans, indubiumq; sit, scilicet cui perfectè vnicam tantū moralem Virtutem habere contigit, nō fieri aliter posse, quin omnes necessariò sit habiturus: hinc planè te, in quo non paucas palàm micare nemo inficias it, omnium,

num, omnium verum habitum animo continere, nemo itidem poterit inficiari. Sed solum te Virum Optimum prædicando, omnia complectimur; & paucis te prædicare necessum est, quum ad te primū laudes tuas peruenire contēdimus. Vir ergo Optimus es, quod & si multifariam adstruere esset in procliui, libet nunc tantum per oppositionem negationis, quæ compendiaria via est. Totius enim vitæ tuæ decursus virum te sine labe testatur, sine noxa, aut probro. Et deniquè hodie, quum munus nimirum obis Senatoriæ dignitatis, adeò te Iustum, Rectum, Integrum, Sanctum præbes, adeòquè probum, vt à te petere improbam rem nemo possit audere, quod de Marco Porcio Leca protulit Cicero: itaque in posterum ad verum perfecti Senatoris exemplar rectè admodum eris exiturus.

In perfectam igitur posteris remansurus eris Senatoris Ideam, utpotè cui, doctissime Senator, cum Virtute Duce summa continuo adstitit Comes etiam Doctrina. Nam & ab ipsis incunabulis tuis videris quidem operam litteris nauasse, codices & libros habuisse pro crepundijs. Sic enim in Complutensi Academia adhuc puer Musis humanioribus imbutus, studioquè Dialecticæ ibidem confecto, mox Pincianam patriæ tuæ proximam petisti, vt iurisprudentiæ labra primo anno degustares, & vt in ea prouectior euaderes, Salmanticensem omnium florentissimam tandem profectus es. Vbi eos breui progressus fecisti, cæteris antelatus, vt his in dies crescentibus, laureis quæ à te omnibus graduum cōquisitis, ab Ouetēsi Collegio magno accersitus ambitiosè, togatus iam, nō multo interiecto tēpore Decretaliū Cathedrā fueris adept⁹. Postea perpetuæ Vesperorū, à supremo Castellæ Cōsilio prouideri cœptæ, cōmuni acclamatione designatus. Sed interim verò adscitus tūc in Hispalensis Iudicem Senatus, nunc Granatensis Curix antiquus, pro pudor! Senator es; quum, qui maximi foret Tribunalis, Magistratum iam antè initurus fores, Merito, Iure.

DOCTRINA.

Verum enim verò ad DISSERTATIONES tuas nunc iam accedere opportunū est; egregium quippè specimen omninò præbent altæ tuæ eruditionis, Doctrinæque. Tu enim, Iurisconsultissime Senator, quum sententiam fers pro Tribunali litis cuiusquè, Iurisperitiæ tuæ, & Integritatis testimonium exhibes prælustre, sed quod breuis memoriæ obliteratio posteris inuideat, ingenti quidem boni publici iactura. Ei autem vt caueres, adeò precibus, & obtestationibus plures cogere te nō destitere, beneficium animum tuum compellando, quousque de Dissertationibus istis cogitare fuerit tibi necesse, satisquè magnæ expectationi facere, de te iam olim conceptæ. Accinxisti te tandè ad eas elaborandū, magnam sanè ac

difficilem prouinciam, & in qua multum desudandum necessariò;
 sed vnde capiendi vicissim essent vberissimi fructus. Quæ causæ er-
 go apud te Iudicem agebantur, tam in Hispalensi primùm Senatu,
 quàm postea in Granatensi, Prudentum hac præsertim tempestate
 florētissimo, discutere adgressus es; nō generatim illas aut vniuer-
 sè prosequēdo, sed sigillatim, per singula scilicet earum mēbra, sin-
 gulosquē articulos, quò melius & sic resolutionis veritas elucesce-
 ret. Theoriam item cum praxi commentus es solerter coniungere,
 difficillimaquē tum Iuris Communis, tum Regij loca vltra com-
 munes Doctōrum sentētias nouo sensu donare, qui eorum verbis
 collatus, & genuinus, & verus haud dubiè paret. Hancce verò *sen-
 ri'atem acerbam*, vt magnum Virum hic etiam vsurpem, *multis condi-
 mentis Humanitatis mitigare* non desisti, hoc est, Humanioris litte-
 raturæ pigmentis, Prodeant igitur in lucem DISSERTATIONES
 tuæ, diligenter elucubratae, studiosorum omnium vtilitati, & dele-
 ctamento. Magna enim fama te viuentem expectat: imò iam iam

— Notamquē per oppida nomen
 Non expectato dat tibi Fama rogo.

Sed deniquē, Vir Maxime, viue, vale, vt oculatæ Fortunæ præ-
 mijs, & beneficijs fruaris, tuis quippè tot ornamentis iure debita
 sunt. Granatæ postridie Kalendarum Ianuarij Anno 1638.

LICEN:

LICENCIATI EMANVELIS

BARBOSÆ IN REGIO GRANATENSI
 CONVENTV ADVOCATI.

AD LECTOREM.

EPIGRAMA.

 *Vestio de varijs studiosa volumine causis
 Clauditur exiguo; sit licet eximia.
 Si vellis doctum? sunt hic doctissima quæque.
 Vtile si quæras? nil magis inuenies.
 Causidicus tanto dissoluet iura magistro,
 Et securè legens dulcia lucra feret.
 Nec poterit lecto, quisquam non esse disertus,
 Iudicis & partes doctus obire queit.
 Inuidiam superat labor, vt quod carpere possit.
 Non habeat liuor, perlege, sic valeas.*

EIVSDEM.

NOBILISSIMO, AC DOCTIS-

SIMO D. DOCTORI DON IOSEPHO VELA

Rgij Granatensis Senatus iudicandis litibus

Sedecim-viro.

EPIGRAMA.

 *Vela per æquoreos iuris turgentia salens
 Explicat edocta conscia Vela rati.
 Non timet audacis refluentes æquoris ausus
 Calcat pacificus omine nauis aquas.
 Iuris ad assuetas feliciter aduenit oras
 Nobilior rapidis Vela triumphat aquis.
 Obsequiosa tuis gaudebant æquora velis,
 Non potuit melior scindere vela salam.
 Iura imponis aquis, seruabunt iura recessus
 Æquorei; attonitum stat tibi, Vela, mare.*

555 a

DON

DON FRANCISCVS BER-
MUDEZ DE PEDRAZA, IVRISCONSULTVS
 olim in Regio Senatu, oblationumque Regni Regius exactor,
 nunc in Apostolica Ecclesia Granatensi Ca-
 nonicus, & Thesaurarius.

In nominis laudem.

D. DOCTORIS D. IOSEPHI VELA, IN PRÆ-
torio Granatensi Regij Senatoris,

C A R M E N.

 *Currens Iuris tenebris Accursus olim,
 Inde Italos inter nomen, & omen habet.
 His lucem appellant vocis ambagibus: ergo
 Clavius elucens, omne quantus erit?
 Namque lucerna, tuo & Hispano nomine VELA
 Dicitur. Hinc patrio lumine iura nitent;
 Nomine prefixo solum, fugisse tenebras
 Si audio; quanta (precor) gloria lucis erit?*

*a Ita ipse de
 suo nomine
 gloriatur in l.
 facta 63. s. s. s.
 verò nominis,
 verbo editio,
 D. ad S.C. Tre
 bell.*

LICENCIATI RAMONII

DE MORALES, GRANATENSIS CVRIÆ AD-
nocati, in Dissertationes Iuris D. Doctoris D. Iosephi Vela.

EPIGRAMA.

LAVDAT LIBRVM, QVONIAM EO AVTHOR
Astræ, iuris ac iustitiæ antistitiæ coniunctissimus.

 *Am dudum Astræos mœdibatur cernere vultus,
 Et dare reëtrici thura Sabæa Deæ.
 Impulerant rare dubium præconia forma,
 Oraque montana non minus alba vine.
 Poscebam Pyroim, (Gyaros nam Astræa recessit)
 Quo per nubiferum percisus æthra vebar.
 Poscens currus Phæbus negat: & tua dixit,
 Non eris in curru facta ruina meo.
 I tamen, & proprio lateri talaria cinge.
 I, dabit Astræa Doctor abire suo.
 I, cape præcipites VELA, & iura edita currus.
 Et liber ille tua rhæda sit apta via.
 Perge per Euripi Syrteis; quate gurgitis undas.
 Sit liber in Cauros tuta carina leuis.
 Ingenium malus, ratio anchora, iura rudentes,
 Atque Senatoris charta papyrus erit.
 O liber, Astræas quàm curres liber in arces
 Si cum coneris scandere, VELA feras.*

ELEN.

ELENCHVS PRIOR DISSER-
TATIONVM ERGA PRINCIPALES
DEFINITIONES.

 *E minore 25. annis matrimonium contrahente, an per id à
 curatoris potestate liberetur? ad plurium tam communis,
 quàm Regij iuris capitum intellectû: & obiter de filiofamil,
 matrimonium cõtrahente, & vtriusque differentia, ad l. 47.*

Tauri, & l. 8. tit. 1. lib. 5. nouæ compilat. Dissertatio 1.

*De eadem materia, & an & quando inuiti adolescentes curatorem
 accipere, vel acceptum sustinere cogatur? ad intellectum quam pluriû
 iuris locorû, tam cõmunis, quàm Regij, maximè l. 1. §. vlt. D. de minoribus,
 & l. 207. styli. Dissertatio 2. appendix præcedentis.*

*De filijs Regum, Regni successoribus, an puberes relictî curatorem
 accipere necesse habeant; & ad quod vsquè tẽpus, si pupilli sint, eorû
 tutela duret; quidquè circa hoc consuetudo induxerit; anquè in mas-
 culis introducta, ad fœminas ex rationis identitate extendatur? ad ex-
 plicationẽ, & ornatû l. 3. vers. E que lo tengan, & vers. E si fuere fija, tit. 15.
 partit. 2. Dissertatio 3. appendix duarum præcedentium.*

*De fœmina Regni successore nubente, atquè ita à tutela apud nos
 liberata, an ad ipsam solam Regnum, eiusquè administratio pertineat,
 an etiam ad maritum eius? & obiter multa de Regni indiuiduitate, &
 de casu gemini partus, quod ad nascendi ordinem incerti: ad eandem l.
 3. vers. E si fuere fija, tit. 15. partit. 2. & l. 12. tit. 33. partit. 7. Dissertat. 4.
 appendix trium præcedentium.*

*De intellectu, & praxi Regiæ pragmaticæ anni 1623. circa Regni re-
 formationẽ emanatæ, cap. 19. vers. E si se, casare, minoribus 25. annis
 ante 18. annum matrimonium contrahentibus concedente, vt sua, &
 vxorum bona administrare possint; quibus scilicet adolescentibus hæc
 administratio concedatur, an curatorem antea habentibus, an verò non
 habentibus, vel omnibus indistinctè: qualisquè huiusmodi adminis-
 tratio sit, an libera, & plena absque spe restitutionis, an verò restricta,
 siue restitutioni obnoxia: & an minorum personam legitimam red-
 dat, vt per se in iudicio stare possint absque curatore in litem, vel deni-
 què eos alijs minorum priuilegijs exuat? Dissertatio 5.*

*De eadem materia, siue de argumentis aliquot, quibus præmissus
 pragmaticæ de minoribus intellectus turbari videtur, ex quorum dis-
 solutione clarior ille ac dilucidior apparet. Dissertatio 6. appendix
 præcedentis.*

*De minore 25. annis, sub curatore constituto, qui post tactum vel
 expletum 18. annum matrimonium contraxit, an virtute pragmaticæ
 anni 1623. bonorum suorum, & vxoris administrationem consequi*

possit, curatore remoto? & obiter multa de extēsiōe legum ex ratio-
nis identitate; ad plurium iuris locorum elucidationem. Dissertat. 7
appendix duarum præcedentium.

De generali liberatione, an ad debitum ignoratum, vel nōdum li-
berati plene quæsitū extendatur? Ac de debiti præscriptione in cōmu-
ni, quāto tempore, & an cum bona, vel mala fide debitoris procedat?
An item aduersus ignorantem ipso iure non currat, vel currat, sed re-
stitutione in integrum opus sit? Dissertatio 8.

De præscriptione debiti, quoad bona vxoris paraphernalia, & ad-
uentitia filij familias, an & quādo locum habeat? Dissertatio 9.

De debiti iurati præscriptione, & explicatiōe legum Regiarum,
tam Lusitanæ, quàm Castellæ, de contractibus iuratis loquentium,
dequæ earum iustitia, & validitate. Dissertat. 10.

De transmissione hereditatis, ante eam aditam regulariter non fa-
ciēda, ac de verā nec hactenus rectè explicata eius regulæ ratione: qui-
busquæ casibus transmissioni locus sit? ad interpretationem quamplu-
rium, valdequæ difficultium iuris locorum. Dissertatio 11.

De secundo domus conductore per scripturam publicam, an præ-
feratur primo, lapsu suæ conductionis tempore in possessione ma-
nenti, virtute relocationis, quam sibi prius factam esse testibus pro-
bare contendit? *ad l. ne cui 3 2. C. de locato, & conductio.* Dissertatio 12.

An & quando dominus prima locatione finita, primo conducto-
ri, semota prorogatione, vel pacto, pro pretio ab altero oblato relo-
care cogatur? ad eandem materiam *l. ne cui, C. de locato*, aliarumquæ
complurium, & maxime *l. congruit 4. & l. fin. C. de locat. prædiorum ci-
uiliū, lib. 1 1. & cap. 1. de locato.* Dissertatio 13.

De locationis instrumento, post primam finitam alteri con-
ductori facta, an ex vi eius, quasi executiui, primus expelli pos-
sit? An item aliæ exceptiones, quàm quæ Regio iure nominatim de-
signatæ sunt, in via executiua regulariter admittantur, vel non? ac no-
minatim de exceptione læsionis ultra dimidiam, & exceptione adul-
terij: & qualiter, quibusquæ casibus aduersus tertium executioni locus
sit? Dissertatio 14.

De emphyteusi vel feudo, siue priuati, siue Ecclesiæ, ob extinctam
generationem, vel vitam finitis, an eorum renouatio faciēda sit des-
cendentibus, aut proximioribus cognatis vltimi possessoris; ad priorē
limitationem *l. ne cui, C. de locato*, de qua actum est dissertatio. 13. &
obiter quamplura alia vtriusque iuris capita enucleantur, maxime no-
uella 7. siue *Auth. de non alien. c. 1. vers. Alienationis, & c. 3. in princ. & ad fin.*
vers. Neque illud, collat. 2. & nouell. 120. siue Auth. de alienac. & emphyteusi,
c. 6 vers. Licentiam, collat. 9. c. nulli, 5. & c. ad aures 7. de rebus Ecclesiæ, c. 2.
de feudis, & c. 1. §. sed non est alia, tit. 24. quæ sit iusta cau. benef. amitt. lib. 2.
feud. Dissertat. 15. De

De eadem rursus emphyteuticæ vel feudalis renouationis materia,
nonnullis declarationibus exornata, quibus ferè omnes casus expli-
cantur, in quibus illi locus esse vel non esse potest; ad quamplurium
maximè feudalis iuris capitum intellectum. Dissertatio 16.

De conductore Regiorum vestigalium, aliorum ve iurium fiscaliū,
aut publicorum, cui ex secunda licitatione (vulgò *de segundo remate*) ad-
dicta sunt, an adiectione quartæ partis (vulgò *la puxá del quarto*) ab al-
tero facta, ei pro eodem augmento præferendus sit? Dissertatio 17.

De die termini, ad actum aliquè peragendum præfiniti, an in ter-
mino ipso computetur? & obiter an & quando cōputatio fiat de mo-
mento ad momentum? An item mensis, vel mensium appellatio, sim-
pliciter prolata, de triginta diebus tantum pro quolibet mense intel-
ligatur, nec ne? ad elucidationem nonnullorum iuris locorum, tam
communis, quàm Regij. Dissertatio 18.

De secundo conductore, qui in rei locatæ possessionem primò in-
ductus est, an priore sit potior? & obiter de conductore ad longū tem-
pus, eiusquæ quoad hoc à simplici conductore differentia, & maiore cū
emptore similitudine: ad materiam, & ornatum *l. quoties 15. C. de rei
vindic. ac peruulgatæ Iasonis doctrinæ ibidem.* Dissertatio 19.

De eadem materia, ac de locatione, sub hypotheca, vel speciali rei
locatæ, vel generali omnium bonorum pro locationis obseruatione
contracta; & obiter de singulari successore in dominio, vel usufructu
rei locatæ, an & quando eidem locationi stare teneatur? ac de clausu-
lis in instrumento apponi solitis, an si omiſsæ sint, pro apposis ha-
beantur? Dissertatio 20.

De conductore hypothecario ex chirographo in iure recognito,
an præferatur creditori hypothecario ex instrumento publico poste-
riori à die recognitionis? & obiter an, & quando forma substantialis
per legem inducta censeatur, ita vt actus aliter gestus nullus sit? *ad l.
scripturas 11. C. qui potiores in pig. hab. l. 31. tit. 13. parti. 5.* Dissertatio 21.

De mandato de recognoscendo chirographo, an appellatiōe ad-
mittat quoad vtrumquæ effectum, tam suspensiuum, quàm deuoluti-
uum? & obiter de mādato de exequēdo, ac de deſlarando ante litis in-
gressum, ad interpretationem *l. 1. §. vlt. ac totius fermè tituli, D. de inter-
rogat. in iure faciendis, ac de interrogator. act.* aliorumquæ difficultium iuris
locorum. Dissertatio 22.

De chirographo, alio ve publico instrumēto in iure recognito, an
omni iure paratam executionem habeat? Quidquæ noui circa illud, &
iudicalem confessionem apud nos statutū sit *in l. 5. tit. 21. lib. 4. no-
ua compil.* ac de requisitis vt talis recognitio, & confessio executioni
mandari possint. Dissertatio 23.

De eadem materia priuatæ scripturæ recognitæ, & an & quatenus

talis recognitio, & iudicialis confessio, vt paratam executionem habeat, simplex, clara, atque certa debeat esse? quidquē in eo recognitio à confessione differat? Dissertatio 24.

De eadem rursus materia priuatæ scripturæ recognitæ, siue de exemplis aliquot ad praxim vtilibus, quibus palam constet, non esse eius executionem impediendam ob qualitatem, vel exceptionem, etiam cōnexam, extrinsecus recognitioni adiectā, & maximē de exceptione non numeratæ pecuniæ. Dissertatio 25.

De iure exequendi, ex chirographo in iure recognito competente, quo tempore præscribatur, & vnde id currere incipiat? ad intellectum l. 63. Tauri, & l. 6. tit. 15. iuncta l. 5. tit. 21. lib. 4. noua compilat. & obiter de intellectu l. 1. D. qui potiores in pignore habeantur, & l. 3. & 4. tit. 13. lib. 3. ordin. ac de recognitione, vel confessione, post præscriptam personalem actionem facta; & de præscriptione iuris executiui, per quem actum interrumpatur, & ad quod vsque tēpus, ex quo interrupta est, prorogetur? Dissertatio 26.

ELENCHVS ALTER DECISIONVM INCIDENTIVM, ET PRAXEOS ALIQVOT VTRIVSQVE SENATVS.

- 1 **P**RAXIS Hispalēsis Senat^o, circa nullitatē cōtract^o, à minore, tutore, vel curatore destituto facti ad creditū, in tēp^o futuri matrimonij, vel adeptæ successiois soluēdum. D. 2. n. 12.
- 2 Praxis Granatensis curiæ circa pupillū puberē factū, tutoris admonitione neglecta curatorem accipere recusantem. D. 2. n. 36.
- 3 Decisio incidens Granatensis de iure patronatus, in consequētiam successiois vel maioratus vxori competente, marito non cōmunicādo, nisi quōdam meram bonorum administrationē. D. 4. n. 98.
- 4 Decisio incidens Hispalensis de reuocatione executionis, ab vxore dum à viro defacto separata esset, ante latam super diuortio sententiā re ipsa per additionis sententiā obtentæ aduersus inquilinū pro dom^o paraphernalis, à se illi ante matrimoniū locatæ, pēsiōne, iā marito eadē separatione durante soluta. D. 9. n. 39. 40. & 41.
- 5 Decisio incidens Granatensis de possessione bonorū, post mortem vsufructuarij vniuersalis ab inferiore iudice indistinctē concessa omnib^o heredibus proprietariorū heredū, interim ab hac luce subtractorū, tam eorū, qui ante bonorū partitionē decesserant, quam eorum, inter quos partitio facta fuit, cum de hereditatis aditione aliter non constaret, & in Senatu quōdam hos tantum confirmata, quōdam illos verò reuocata. D. 11. n. 116.

Deci-

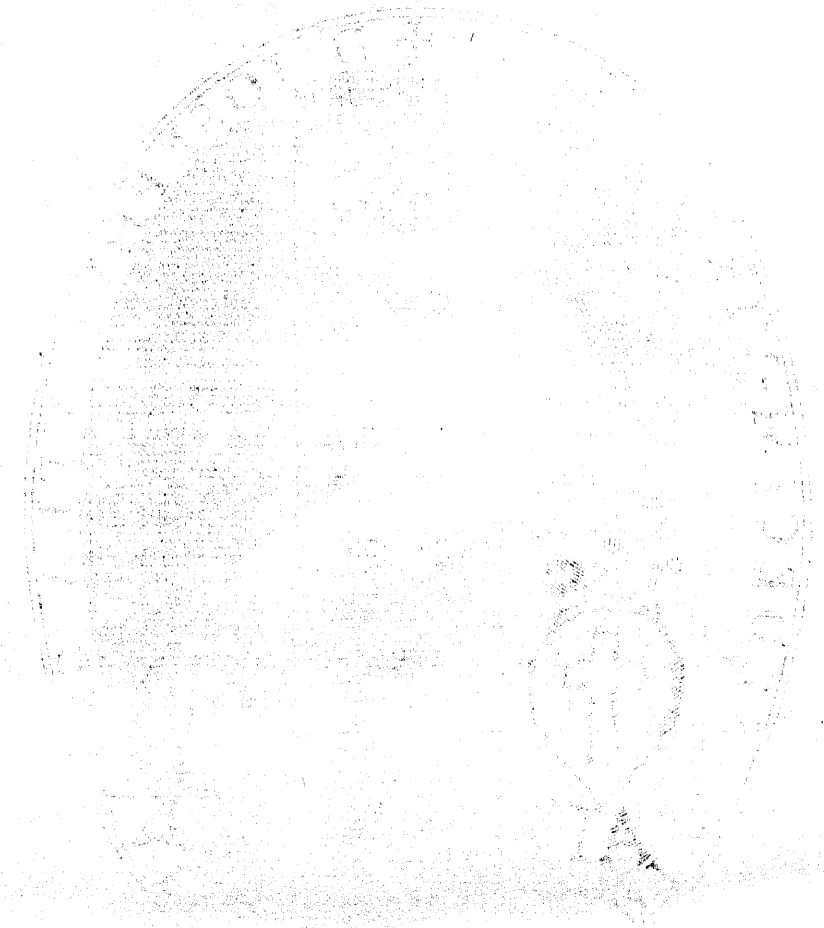
- 6 Decisio incidēs Granatēsis de cōductore dom^o pro certo tēpore, qui cū illo lapsō ad instantiā domini expelli per iudicē iussus esset, se tuebatur prætextu pacti, quod sibi à dño factū dicebat de alteri nō locando donec ipse pro alio tēpore domū cōductā habere vellet. D. 12. n. 84.
  - 7 Decisio incidens Hispalensis, denegans accumulationem duarū litiū, circa expellendum conductorem à domo conductā, locatione finita, quarum prima à secundo successiuo conductore, altera à domino coram diuersis iudicibus mota est. D. 13. n. 9.
  - 8 Praxis diuersa vtriusque Senatus circa cognitionem de accumulatione litium, coram inferioribus iudicibus pendentium. ibidem.
  - 9 Praxis, siue obseruātia Granatēsis curiæ circa prouisionē officij patroni pauperum, per mortem, vel discessum possessoris vacātis, in ea nēpē præferendi illius filium, aduocationis munere ex Senatus approbatione fungentem, alijs id simul desiderantibus. D. 13. n. 21.
  - 10 Decisio incidēs Granatēsis de inquilino ciuitatis, qui post lapsū cōductionis suæ tēpus, dū ad instantiā ciuitatis expelli per iudicē iuberetur, vt domum sequenti cōductori vacuam relinqueret, illi prælatus est pro eodem pretio, quod & ipse coram ordinario iudice obtulerat, contrario iudicis decreto reuocato. D. 13. n. 58.
  - 11 Decisio incidēs Hispalēsis de exceptione læsionis vltra dimidiam, in executiuo iudicio opposita, & intra terminum opponendis exceptionibus præstitutum admittā, postea verò reiecta. D. 14. n. 14.
  - 12 Decisio incidēs Granatensis de exceptione adulterij, à marito opposita in iudicio executiuo, aduersus ipsum ab vxoris prædefunctæ heredibus pro dotis restitutione intentato. D. 14. n. 16. ad 30.
  - 13 Decisio incidens Hispalensis de reuocatione executionis, pro census redditibus decretæ nedum contra principalem debitorem, sed etiam aduersus tertium rei subiugatæ possessorem. D. 14. n. 39.
  - 14 Decisio incidēs Hispalensis de possessione bonorū, in fraudē paratæ executionis petita, & obtenta, executionem non impediēte aduersus talē bonorum possessore: ac de cōpetentia iudicis Ecclesiastici præueniētis inter laicos in executione priorū legatorū. D. 14. n. 45. cū 2. seqq.
  - 15 Decisio incidens Granatensis de executione testamenti, etiam non ad pias causas disponentis, Ecclesiastico quoque iudici ex præuentione concessa. ibidem n. 46. post med.
  - 16 Decisio incidēs Hispalēsis, & frequēs tā eius, quā Granatēsis Senatus praxis de executione cōcedēda aduers^o tertiū possessore rei, specialiter hypothecatæ cum clausula absoluta de non alienando. D. 14. n. 50.
  - 17 Decisio incidēs Hispalēsis de cōcedēda in eo casu executione etiā aduers^o clericū in seculari exequetis foro, & frequēs vtriusq; Senat^o obseruātia, in similib^o causis Ecclesiasticis ad eū delatis ita iudicādi. ibi, n. 61.
- Decisio Lusitana in materia emphyteutica defensa aduersus Ant. Gammam, & eius additionatorem. D. 15. n. 35.

Decisio

- 18 Decisio incidens Hispalensis de emphyteufi nominationis, ob eā nō factā extincta, & ad directum dominum reuersa. D. 16. n. 41. cū 3. seqq.
- 19 Decisio incidens Hispalensis de cōducēte res priuatas ita, vt earū locatio sibi facta intelligatur instar locationis, & additionis iuriū, ac reddituum Regionum, iuxta leges quaterni gabellarum; quōd ex hac sola conuentione, dum apertius sibi non cauit, non possit quartæ partis adiectionem, ab alio intra 90. dies Regijs legibus præstitutos factam offerens, res illas auocare, & adijcēti præferri. D. 17. n. 39. cum seqq.
- 20 Decisio incidens Granatensis de conductore ad certū tempus, ante illud lapsum absq; locatoris culpa iustē impedito cōductione vti, & ad supplementū tēporis, quo vsus nō est, agente aduersus tertiū, ad quē cessante impedimēti causa ex nouo titulo locationis ad longū tempus domus peruenit, qui ab illius petitione fuit absolutus. D. 20. à n. 43.
- 21 Hispalensis, & Granatensis Senatus obseruantia, & incidens decisio Granatensis de appellatione, à mandato de recognoscendo interposita, quōd non sit ei necessariò deferēdum, sed ea neglecta, iustē iudex ad vltiora progredi valeat. D. 22. n. 10.
- 22 Praxis Hispalensis, & Granatensis Senatus circa mādāta executoria, aduersus eos decreta, qui chirographum recognoscere confitendo, vel negando à iudice iussi, id facere detrectauerunt. D. 23. n. 46.
- 23 Decisio incidens Granatensis de executionem petente virtute instrumenti publici, post ordinariam actionem propositam, & ante litem super ea contestatam, iustē in Senatu admissio, contrario ordinarij iudicis decreto reuocato. D. 23. n. 74.
- 24 Decisio incidens Hispalensis de confessione, post litem contestationem super ordinaria actione factam emanata, ab exequendi iure in Senatu exclusa, reuocato mandato executorio, eius virtute ab ordinario iudice decreto. D. 23. n. 80.
- 25 Decisio incidens Hispalensis de confessione ambigua, & incerta non exequenda. D. 24. n. 8.
- 26 Praxis Hispalensis, & Granatensis Senatus circa confessionem, per verbum *credo, vel videtur* emissam. D. 24. n. 23.
- 27 Decisio incidens Granatensis de clerico cōfitēte se accepisse pecuniā indebitā de mādāto dñi secularis, ad quē illam gabellæ nomine pertinere putabatur, eiq; velut tali dño soluisse, iustē ab Ecclesiastico iudice virtute talis cōfessionis ad soluendū cōactō, reiecta qualitate mādāti, tamen cōfessionis ipsi cōnexa, ob cōtrariā iuris præsupcionē; neglectaq; cōfētis appellatione, vtpotē suspensiuū effectū nō habēte. D. 24. n. 53.
- 28 Decisio incidens Granatensis de executionem petente virtute confessionis, qualitatem indiuiduam continentis: & an rectē terminus ad eius probationem à iudice assignetur, eo q; lapso, nec probatione facta, executio legitimè decernatur? D. 24. n. 70.
- 29 Decisio incidens Hispalensis de executione, ante lapsum decēnij aduersus

uersus absentē petita, & obtēta simul cū requisitorijs litteris ad illū citandū, lapso iam decennio ad exitū perductis. D. 26. n. 90. cū 2. seqq.

30 Decisio incidens Hispalensis de executionē petete intra decennium cōtra absentē in loco ignoto, eam quē post decēniū per requisitorias litteras prosequēte in loco noui domicilij ab illo acquisiti. D. 26. n. 94.

LIBRARY OF THE
 UNIVERSITY OF
 TORONTO
 ST. GEORGE'S
 UNIVERSITY

I. de Courbes F.

LICENCIATI MICHAELIS VERDEIO CARVAIAL,
 GRANATENSIS CVRIÆ ADVOCATI.
 IN AVTHORIS EFFIGIEM, ET LIBRVM.
 EPIGRAMA.

Mentis ut effigies vultus, sumentis & index
 Est liber, Authoris vultus & ipse sui.
 Quid duplex testis? Rogitas? hoc mentis acumen
 Non uno inanis claudier are potest.
 Et liber & vultus referunt hoc stemmate Ioseph
 Ille Deum fingit, pingit at iste virum.

Cui potius credas? hominem liber abnuis esse.
 Vultus, ubi inspicias, abnuis esse Deum.
 Neuter fallit: Homo superas mente aduolat auras.
 Docta solum potuit iungere penna polo.
 Inspice seu librum, seu vultum perlege, dices.
 Non alij similis; par sed uterque sibi.

DISSERTATIONES

IVRIS CONTROVERSI

IN HISPALENSI SENATV.

NEDVM PRÆCIPVIS EIVS ILLUSTRATÆ
 definitionibus, sed & alijs inter scribendum obuis, tam Gra-
 natensibus, quam Hispalensibus.

DISSERTATIONIS PRIMAE.

S V M M A R I A.

- 1 **A**eti species refertur.
- 2 **M**inor uxorem ducens, potesta-
 tem accipit non tantum in
 eam, cuius caput, ac rector
 est, sed etiam in eius bona, quorum admi-
 nistrationem habet, & n. 32.
- 3 **M**aritus bonorum dotalium uxoris, ne-
 dum administrationem, sed & dominium
 habere dicitur.
- 4 **M**aritus bonorum tantum uxoris para-
 phernalium, qua ipsi marito tradita sunt,
 iure communi administrationem habet, iu-
 re verò Regio Castella, etiam parapherna-
 lium, qua sibi tradita non fuerunt.
- 5 **M**aritum minorem annis 25. sub custo-
 dia esse, & uxorem, eiusque bona sub sua po-
 testate habere, an sit absurdum, vel iuri,
 aut rationi repugnans? nonnulla leges re-
 feruntur hic, & explicantur à n. 33.
- 6 **C**ap. Per vestras 7. vers. Cum ergo, de do-
 nat. inter virum, & uxorem, & l. 29. in
 fin. tit. 11. p. 4. in eam rem expenduntur,
 & n. 51. ubi explicantur.
- 7 **F**œminam minorem sub cura agentem, ab
 ea per matrimonium liberari, ratione, &
 iure persuadetur, & duob. num. seqq.
- 8 **G**ubernatores, aut dominos plures nō ha-
 bere, subditorum interest.
- 9 **L.** 3. post medium, vers. E que lo teny ta,
 & vers. E si fuere fija, tit. 15. p. 2. in duo-
 bus expenditur, & explicatur n. 56.
- 10 **T**utela, filijs Regum impuberibus, in Reg-
 no succedentibus decreta, usque ad 20. an-
 nos durat, ibidem.
- 11 **T**utela filia Regis, in Regno succedenti de-
 creta, per matrimonium ab ea contractum,
 expirat, ibidem.
- 12 **P**rincipes regulariter ius commune cum
 ceteris habent.
- 13 **L.** 6. vers. Pero decimos, tit. 17. p. 7.
 expenditur hic, & explicatur, lateq; exor-
 natur à n. 57. ad 62.
- 14 **R**atio administrationis, nisi finita tute-
 la, vel cura regulariter peti non potest.
- 15 **L.** 47. Tauri, que est l. 8. tit. 1. lib. 5.
 noua compilat. similiter expenditur, & ex-
 plicatur à n. 69. usque in finem.
- 16 **O**mnis, vel totum qui dicit, nihil excludit,
 ibidem.
- 17 **C**uratoris officium, & potestatem per ma-
 trimonium à minore contractum indistin-
 ctè cessare, scilicet siue minor sit masculus,
 siue femina, docuerunt tam in p̄lto iuris,
 quam ex recepta praxi Didacus Perez, &
 Gaspar Baeza, idque in puncto iuris ad-
 mittit Azuvedus, licet vice versa praxim
 A neget.

- neget, imò difficilem existimet.
- 15 Curatoris officium per matrimonium à fœmina minore contractum finiri docuerunt Monterrosus, Pater Ludou. Molin. & D. Ioannes del Castillo, sic in Hispalensi Senatu iudicatum rescrens.
- 16 Fœmina pupillaris ætatis, doli capax, nubere potest.
- 17 Et per tale matrimonium, eam à tutoris potestate liberari, & in mariti manū trāsfire, nonnulli existimarunt.
- 18 Adulto masculo, qui homo diligens, & industrius in rebus suis administrandis esse probetur, maximè si non diues, sed pauper sit, matrimonium contrahente, mediū curatoris eius potestatem cessare, sed & fœmina minoris, ei nubentis, existimauit Franciscus Muñoz, transcriptus à D. Ioanne del Castillo, idque Lusitanorum ordinatione generaliter probatum est.
- ¶ Lusitania, ac Britannia statuta referuntur, minores coniugatos à curatorum potestate, liberantia ibi, & n. 77.
- 19 Senatus definitio refertur in casu hic proposito, indistinctè negans, curatoris officium finiri per minoris, siue masculi, siue fœmine matrimonium.
- 20 L. 2. D. de minoribus, optimè expeditur, & explicatur.
- 21 Liberorum, ac filiorum appellatio, propriè refertur ad legitimos, & naturales, siue ex legitimo matrimonio susceptos.
- ¶ Verba in dubio in potiori significato accipienda sunt. ibidem.
- 22 L. de his 12. vers. Nequè enim, C. de administratione tutorum, expenditur procuratore fœmine minoris, matrimonium contrahentis, ut adhuc eius officium duret.
- 23 L. 2. C. de in integrum restit. in eandem rem inducitur, & explicatur.
- ¶ Filius emancipatus bonorum possessionem, ex cap. unde liberi, ad patris successionem ab intestato sibi intra annum competentem, petere tunc omittens, fratri locum facit, nisi minor sit, & beneficio in integrum restitutionis iauetur. ibidem.
- 24 Restitutionis in integrum beneficium his tantum conceditur, qui vel curatore egēt, ut rectè res suas administret, vel cum habentes, eius auctoritate contraxerunt, vel quasi, & quare?

- 25 L. non eò minus 14. C. de procuratoribus, l. 2. vers. adeant, C. si sapius in integr. restit. postuletur, l. 3. C. de interdicto matrimonio, l. 2. C. qui dare tutores, vel curatores possunt, l. 4. C. de excusat. tutor. textus in §. ydem rescripserunt, instit. eodem tit. & in l. 3. tit. 17. p. 6. rursus expenduntur pro curatore fœmine minoris, matrimonium contrahentis, ut adhuc curator maneat.
- ¶ Maritus uxoris sua minoris curator esse non potest, ibidem. Eius rei ratio remissiuè n. 31. (ubi quoddam aliud sit in curatione ad litem) & generaliter ab impugnatione defenditur n. ult. vers. ult.
- 26 D. sposita in uxore minore, in marito minore eodem modo procedunt, ex regula correlatiuorum.
- 27 Minores, qui à curatoris potestate liberari, & rerum suarum administrationem, ipsis tanquam maioribus committi desiderant, veniæ ætatis impetratione egent.
- ¶ Veniæ ætatis beneficium fœmine post 18. annum, viro autem post vicesimum conceditur, & est ex Principi reseruatis, ibidem.
- 28 Veniæ ætatis impetratione minores raro, aut ferè nunquam egerent, si per matrimonium idem, quod per eam consequerentur.
- ¶ Precibus frustra impetratur, quod iure communi conceditur. ibidem.
- 29 Minor, qui ætatis veniam à Principe impetrauit, bona sua immobilia absque decreto alienare, aut obligare non potest.
- 30 Lex 8. aliàs 9. vers. Mas despues, tit. 11. libr. 1. fori expenditur, & explicatur.
- 31 Minorem matrimonium contrahentem, non propterea à curatoris potestate liberari docuerunt quam plurimi tam ex regnicolis, quam ex exteris antiquis, & neothericis.
- 32 Maritus ita demùm in uxoris bona potestatem accipit, si eius administrationi illa subijci possint, ut in exemplis hic relatis.
- 33 Regule iuris docentes, quòd qui in alterius potestate est, alterum in potestate habere nequit, ac vice versa, & quòd alieno auxilio ad rerum suarum administrationem indigens, alterius bona administrare non valet, ac versa vice, declarantur.

- 34 Lex sic eueniet 21. cum l. præced. & duabus seqq. D. ad l. Iul. de adulterijs, optimè declarantur.
- 35 Filius sub patris sui potestate constitutus, non potest res, vel personas, etiam filiorum suorum, sub sua potestate habere, sed omnes in eandem potestatem reincident.
- 36 Lex fin. C. de legitima tutela, & §. item maior, vers. maiores, inst. de excusat. tut. exponuntur.
- 37 Minores olim, etiam impuberes, legitimi tutores erant nudo nomine agnatorum suorum, & id nudum nomen Iustinianus sustulit.
- 38 Potestati alicuius subiectus, rectè potest aliam sibi subiectam habere respectu diuersæ potestatis.
- 39 Potestas mariti in uxorem, merè economica est, ut pote directa ad gubernandam siue personam uxoris, siue etiam res.
- ¶ Dotales res uxoris, licet matrimonio constante, ad quæquale mariti dominium pertineant, tamen reuera ipsius uxoris sunt, eiquè semper soluto matrimonio, vel marito ad inopiam uergente, incolumes manent. ibidem.
- 40 Potestas, quam maritus habet in uxore, & res eius, longè diuersa est à potestate curatoris, cui maritus ipse subiectus est. adeòquè rectè se eum ea compatitur, & cõcurrere potest, & n. 55.
- 41 Potestas mariti in uxorem, propriè potestas est, denotans eius superioritatem in personam, & res uxoris, licet diuersimodè, & n. 51.
- 42 Potestas mariti in uxorem apud Gallos ex veteri eorum more per omnia patriam potestatem æquabat.
- 43 Maritus uxorem corrigere, & castigare potest, saltem modicè.
- 44 Maritus in res uxoris non tantum potestatem habet, ut eas administrare, & gubernare valeat, sed etiam ut illis, velut proprijs uti, ac frui possit.
- ¶ Uxor operas etiam suas marito debet. ibidem.
- 45 Curatoris potestas, non propriè potestas est, sed abusiue tantum, quia principaliter non respicit personam adultam, sed eius bona.
- 46 Tutoris potestas, erga pupilli personam, ac morum eius instructionem principaliter

- exercetur, in eamquè rem elegans Plauti locus expenditur.
- 47 Legis cum plures 12. §. cum tutor, D. de administrat. tutorum, inuersa lectio notatur.
- 48 Venti id eò non tutor, sed curator datur, quia in eo cessat principalis tutela finis, nempe tutio personæ.
- 49 Tutoris potestas, maior est curatoria, non tamen eò magis dicitur propriè, & strictè potestas, sed latè, & abusiue, prout importat auctoritatem.
- ¶ Tutoris potestas, licet in aliquibus maior patria videatur, re tamen vera non est, remissiuè ibidem.
- 50 ¶ Text. in princip. inst. de tutel. expenditur.
- ¶ Tutoria potestas est velut portio quedam patriæ potestatis, ex sententia Anton. Fabri. ibidem.
- 51 Epilogus prædictorum à num. 32. traditur.
- 52 Mariti minoris bona in curatoris eius potestate esse inconueniens non est, & si uxoris bona ad rectam domus, ac familie gubernationem non sufficiant, quia potest à Iudice petere, ut iuxta vires facultatum eius, ex ipsarum redditibus sibi alimenta decernat.
- 53 Pupillo, vel adulto, alibi quàm apud tutorem, vel curatorem educato, alimenta decernenda sunt.
- 54 Alimenta, cum decerni pupillo, vel adulto ex quacunque causa petitur, res summam tractanda est.
- Alimenta petendi incommodum si minor coniugatus vitare velit, sibi consulat ætatis veniam impetrando. ibidem.
- 55 Fœminam minorem sub curatoris, & mariti potestate esse, inconueniens non est, quia hæc due potestates diuersa sunt, & mutuo se non impediunt.
- 56 Tutela, filijs Regum, Regni successoribus, siue masculis, siue fœminis decreta, aut ex legis, vel Principis defuncti dispositione delata, quatenus duret specialiter prouisum, ac dispositum est in leg. 3. tit. 15. part. 2. quæ ad aliorum tutelam, vel curam minimè trahenda est.
- 57 Minor, cui curator filiam suam matrimonio copulauit, non potest durante minore ætate, administrationis rationem asserere.

- cero, eodemque curatore exigere, sed post exactam minorem etatem.
- ¶ Lex 6. vers. pero dezimos, tit. 17. partit. 7. explicatur ibidem.
- 58 Matrimonium masculi minoris cum curatoris filia, non æquè prohibitum est, ac fœmina minoris cum curatoris filio, qui rationum redditioni impedimento esse poterit, non sic curatoris gener.
- 59 Termini habiles in iuris, vel hominis dispositione semper supponendi sunt.
- 60 Matrimonium pupillæ, vel adultæ cum tutoris, vel curatoris filio, dumtaxat prohibetur durante minori etate, quando ratio reddi speratur, non post, cum iam red-dita est.
- 61 Lex nec ei 17. in princ. D. de adoption. c. l. 6. tit. 16. partit. 4. expenduntur, & exornantur.
- 62 Leges ciuiles prohibentes matrimonium pupillæ, vel adultæ cum tutoris, vel cura-toris filio, abrogatæ sunt per ius Canoni-cum.
- ¶ Ius Canonicum in spiritali materia praualet, & in utroque foro seruandum est, ibid.
- 63 Parladorij solutio ad argumentū sump-tum ex l. 47. Tauri, verissima est, sed ni-mis concissa, & ideo explicatione indi-get.
- 64 Obscuritatis vitium ferè semper breui-tati annexum est.
- 65 Patris potestas maior est, quàm cura-toris.
- ¶ Filius, etiam minor, à patria potestate liberatur per matrimonium, solenniter, si-ue præmissis Ecclesie benedictionibus con-tractum, ac si emancipatus esset, ibidem.
- 66 Filium à patria potestate liberari, & li-berari à potestate curatoris, longè inter se differunt, & discriminis ratio redditur, num. seqq.
- ¶ Filium à patria potestate liberari, ipse magna ex parte fauorabile est, ob plures e-ius rei effectus, remissiuè traditos, ibidem.
- 67 Ususfructus bonorum aduentitiorum filij, dum in sacris paternis est, ad patrem om-ninò pertinet.
- 68 Ususfructus patri ex persona filij famil.

- competens, filio à patria potestate liberato per patris emancipationem, pro dimidia tan-tum parte cum proprietate consolidatur, & ipse filio acquiritur, altera dimidia pa-tri relicta in premium emancipationis.
- 69 Ususfructus memoratus, omninò cum pro-prietate consolidatur, siue pleno iure que-ritur filio, ubi citra patris ministerium, à lege pro emancipato habetur, puta per so-lennem matrimonij contractum.
- 70 Idem est, si filius alijs modis, hic remissiuè traditis citra emancipationem sui iuris efficiatur, cum Greg. Lopez.
- 71 Contrarium malè voluit Pinelus, tacitè probatus à Matienzo, quasi ex sententia Roderici Suarez, Palacij Rubei, & Anto-nij Gomezij, qui tamè in longè diuersis ter-minis loquuntur.
- ¶ Filij liberatio à potestate patria in du-bio semper intelligitur ad filij fauorem, & non ad damnum, ibid.
- 72 Minorem à curatoris potestate liberari eodem modo, quo filius à patris potestate li-beratur, non solum ipsi minori fauorabile non est, sed imò contrarium magis eius in-terest.
- 73 Curatoris administratio in minoris uti-litatem cedit, ne sua facilitate decipiatur.
- 74 Curatoris administrationem ideo lex per-matrimonium à minore contractum cessare noluit, quia in eius fauorem considerauit, quòd si illa cessaret, non tam diceretur mi-nor à curatore liberari, quàm eximi cura-tor ab onere cura in præiudicium minoris, contra iuris regulas, & quare?
- 75 Epilogus prædictorum à n. 69.
- 76 Illatio non rectè fit in separatis de omni ad aliud, & n. 38.
- 77 Statuta Lusitaniæ, & Britanniæ, spe-cialiter minores coniugatos post certam etatem, nempe 20. ann. à patris potesta-te liberantia, indicant, ius commune in con-trarium esse, idquè quòdam statutum Brita-niæ clarius procedere ostenditur.
- 78 Fœmina minor maiori nubens, sub mari-ti cura est apud Britannos, Saxones, & Frisios.
- Provincia qualibet in suo sensu abundat, ibidem.

DE MINORE 25. ANNIS MATRIMONIUM contrahente, an per id à curatoris potestate liberetur? ad plurimum tam communis, quàm Regij iuris capitum intellectum: & obiter de filio famil. matrimonium contrahente, & vtriusq; differentia ad l. 47. Tauri, & l. 8. tit. 1. lib. 5. nouæ compilationis.

DISSERTATIO I.

ALVATOR de Mora-les minor, sub cura Fran-cisci de Aguilar constitu-tus, cum matrimoniū con-traxisset anno Dñi 1620. nondum minorem egressus etatem, sibi ab eo administrationis rationem reddi, ac re familiarè tradi petijt, quasi à cura per matrimonij contractum liberatus, & ordinarius quidem iudex curatorem ad rationes reddendas, & vt reliqua ex eis resultantia minori solueret, bonaquè re-stitueret condemnauit, ita tamen, vt mi-nor ipse immobilia absq; iudicis decre-to alienare nequiret, à qua sententia cu-ratoris pars nostrum prouocauit Sena-tum. In cuius secreto confessu (vulgo ac-cuerdo) re adamussim discussa, pro mino-ris parte, & iudicis sententia, in eius fa-uorem lata, quàmplura expendebantur, ex quibus vulgatiore hoc loci refere-mus, cætera ad sequentem dissertatio-nem, ne nimium hæc protrahatur, remit-tentes.

do ibi n. 10. Francisco Milanensi decis: 3. Sicilia n. 97. lib. 1. D. Ioanne del Cas-tillo de ususfructu, c. 4. ex n. 19. Nicolao Garc. de beneficijs, 5. pic. 9. à n. 151. Fon-tanella de pact. nuptial. clausula 8. p. 13. n. 19. & claus. 6. gl. 1. p. 2. n. 9. Oluald-Hillig. damnato, sed permissio, in notatis ad Donellum, similiter permissum, libr. 14. comment. cap. 4. litera F. circa finem. siue etiam paraphernalia, * quæ vel marito tradita sint, iure communi inspecto, l. fin. vbi omnes notant, & de pactis conuent. vel etiam non tradita, inspecto iure no-stro Regio, l. 4. & 5. tit. 9. lib. 5. compilat. vbi post alios notat Azeued. sub n. 22. & nos inferius suo loco notabimus. Vnde * nec æquum, nec iuri consonum vide-tur, imò maximè absurdū, vt minor, ma-ritus iã effectus, eiusq; bona sub cura-toris potestate mancant, cum ipse, & vxor-è, & eius bona sub sua potestate habeat, argum. text. in l. sic eueniet 2. illic: In sua enim potestate non videtur habere, qui nō est sue potestatis, D. ad legē Iul. de adult. & in proposito melioris in l. fin. vers. cui enim ferendum est, eundem esse tutorem, & sub tutela constitui, & iterum eundem esse tu-ratorem, & sub cura agere, C. de legitima tu-tela, & in §. item maior, vers. maiores; illic: Cum sit in ciuile, eos què alieno auxilio in re-bus suis administrandis egere noscuntur, & ab alijs requiratur, aliorum tutelam, & curam subire, inst. de excusat. tut. nec enim minis repugnare videtur, vt idem velut maritus, vxorem, eiusquè bona gubernet, & ab alio gubernetur. Nam * cum vxoris corpus committitur, & eius patrimoniū multò magis committi debet, exp. par. vs. traas 7. illic: Cuius ergo status possit ei medicam credi dotis, cui creditur est corpus uxoris, & c. de donat. inter virum, & vxorem.

fin. illic: e en tal razon como esta, se entien-
de lo que dice el Derecho, que la muger que
mete su cuerpo en poder de su marido, que no
deus desapoderar de la dote, que el dio, titul.
11. p. 4. Eò vel maximè, quòd plerumq;
vxoris bona ad domus, ac familiæ, cui
maritus præest, gubernaculum non suffi-
ciat, quo casu minor bonis proprijs ege-
bit, nec æquum est, vt ea sub alterius po-
testate, & gubernatione sint.

7 Secundo, quòd ad foeminam minorem,
sub cura agentem, de qua obiter etiam
tractatum est, quòd & ipsa per matrimo-
nium à curatoris potestate liberetur, ra-
tione, & iure sic ostendebatur. Ratione,
quia non videtur illi conueniens, vt sub
duorum gubernio, curatoris scilicet, ac
mariti esse compellatur, quia interest
nostra, * plures gubernatores, aut domi-
nos non habere, argum. text. in c. 1. iuncta
8 glo. verbo tradite, vers. Sed numquid Epif-
copus, 16. q. 2. in c. dilecti 13. iuncta adno-
tatione Abbatis, n. 1. vers. & facit, & c.
fin. iuncta obseruatione ipsius Abbatis,
n. 2. in glo. 2. vers. nota bene, de maiorit. &
obed. l. 9. vers. La tercera razon, iunctis tra-
ditis à Greg. gl. 4. post princip. tit. 1. p. 2.
cum latissimè adductis, & eleganter pro-
more exornatis à Tiraq. de iure primoge-
nitorum, quæst. 4. n. 21. cum seqq. maximè, n.
9 26. Iure verò * ex l. 3. post med. vers. E
que lo tengan, & vers. E si fuere fija, tit. 15.
part. 2. vbi duo statuuntur. Primum est,
tutelâ, filijs Regum impuberibus in Reg-
no succedentibus decretam, vsque ad vi-
ginti annos durare. Alterum est, si filia
sit, cui Regni successio delata est, eius tu-
telam ante eam ætatem expirare, ex quo
scilicet ipsa matrimonium contraxerit,
ergo in cæteris foeminis, in quibus tute-
la vsque ad pubertatem durat, & inde
earum incipit cura, princ. in sit. quibus mod.
tutela finitur, iuncto principio inst. de cura-
toribus, cum vbique adductis a Doct. Pi-
chardo, cura quoque finietur per matrimo-
nium, ab eis contractum; nec enim in
eo, quod traditur, per Regina matrimonium
ipsius tutelam finiri, vllum eius pri-
uilegium indicari censendum est, cum
10 * regulariter Principes ius cõmune cõ-
cæteris habeant, l. si quis Imperator 6. l. cõ-
heredes 7. C. qui testam. facere possunt, l. 3.
C. de testam. l. & in legatis 4. C. ad l. falcid.

Tertiò in præfata quæstione genera-
liter sumpta, expendebatur, textus, qui
hâc in rem videtur expressus, in l. 6. vers.
Pero decimos, tit. 17. part. 7. quòd loci ca-
uetur, curatorem, cuius filia ipsius adul-
to, seu minori nupta est, teneri eidem mi-
nori, ac genero rationem administratio-
nis reddere, addita ratione in illis ver-
bis, porque el guersano despues de casado trae
su muger a su casa, e nõ recibe embargo ningun-
no en demandar cuenta a su guardador de to-
dos sus bienes. Vnde satis significari vide-
tur, per matrimonium finiri curam, alias
enim * administrationis ratio peti non
12 posset, quippe quæ non nisi finiro demum
officio peti valet, iuxta regulam textus
in l. 1. §. fin. & in l. nisi finita 4. D. de tutel.
& rationib. distrahent. in l. 2. & in l. ratio-
nes 14. C. de administrat. tut. l. fin. vers. pro
ro ex qualquier destas maneras, tit. 16. par-
tit. 6. l. 2. vers. E quando vinieren a edad,
tit. 7. lib. 3. fori. Et ultra ordinarios ubi-
que, & alios à se congestos prosequitur
latè Ioan. Gutier. de tutel. 3. p. c. 1. ex n.
2. ac ultra illos quoque optimè Nicolaus
Festus in tract. de astimò, & collectis, p. 3.
c. 1. à n. 49. Borgni. Canalca. de tutor. &
curat. n. 214. Andr. Fachin. controuer. iur.
lib. 8. c. 58. Ioan. Coppin obseruationum
iur. lib. 2. obseruat. 62. n. 3. Alphonfus Vi-
lladiego, eius rei libellum Hispano ser-
mone confingens, in polit. sub tract. de for-
malibellandi, n. 122.

13 Quartò, & vltimò in eandem rem af-
ferebatur text. in l. 47. Tauri, que est lex
8. tit. 1. lib. 5. noua compilat. vbi per matri-
monij contractum filium famil. cuius-
cumque sit ætatis (neque enim vlla de
hoc distinctio fit) sui iuris efficit, siue à pa-
tria potestate liberari constitutum est,
ergo multò magis minor à curatoris po-
testate eo modo liberabitur, cum maior
sit potestas patris in filium, quàm tuto-
ris, vel curatoris in pupillum, vel adul-
tum, vt omnibus in confesso est, maximè
cum leges illæ Regiæ generaliter quòd ad
omnia velint, filium per matrimonium à
patris potestate liberari, vt cõstat ex il-
lis verbis. En todas las cosas para siempre,
quæ verba includere videntur quacum-
que potestatem, siue administrationem,
ex vulgari regula legis Iulianus 68. alijs
1. Iuliano respondit 68. D. delegatis 3. c. 1.
vers.

vers. Dicendo 19. dist. cum similibus, qui-
bus traditum est, eum, qui omne, vel totum
dicit, nihil excludere, quam regulam alio
in proposito nos expendimus, & expli-
cimus in prælect. ad text. in c. 1. de officio
ordin. 1. part. n. 6. & 158. ad fin. vers. quod
ver) pertinet.

14 Ex quibus hæc sententia, quòd per ma-
trimonium curatoris officium, ac potes-
tas cesset, ne lym probabilis, sed & cer-
tissima videtur, quam apertè ex nostratibus
doctuerunt, indistinctè quidem, siue
in masculo, siue in foemina minore Di-
dacus Perez ad l. 3. glo. 2. vers. ex qua le-
ge, tit. 11. lib. 4. ordinam. Gaspar Baeza
de inope debitor cap. 14. n. 4. & de decima
tutori præstanda, c. 4. n. 20. qui & ipsi sen-
tentiam hanc praxi apud nos receptam
testantur, & Alphonfus Azevedus (sal-
tem in puncto iuris iuxta leges nostras
Regias veriore dicens, quamuis vice
versa fateatur, quòd difficulter in pra-
ctica obtinebit) in commentario ad relatum
l. 8. tit. 1. lib. 5. noua compilat. n. 48. vers.
mibi tamen, & n. 49. nominatim verò *
15 in foemina Gabriel Monterrosus in pra-
xi tract. 7. de scripturis publicis, in practica
de tutelis, & curis, vers. y la otra curadonia,
ad finem, his verbis, aunque despues que una
muger se casa, no tiene curador. Pater Lu-
douicus Molina de iust. & iure, tom. 2.
tract. 2. disput. 221. vers. penult. siue n. 17.
D. Ioann. del Castillo, satis prolixè remi-
tractans, & in Hispalensi Senatu, sic iu-
dicatum referens, quotid. controu. tom. 4.
c. 28. n. 54. seu finali, à vers. & hæc enus,
16 vsque in finem capituli, & in pupilla * doli
capace nubente (iuxta text. in cap. puberes
3. iuncta glo. vltima, in cap. de illis 9. & in
cap. finali, de desponsat. impuberum, l. 6. ad
finem, vbi notat Greg. glo. vlt. tit. 1. part.
4. optimè post alios Gutier. in auth. Sa-
cramenta puberum, n. 4. C. si aduersus ven-
ditionem, & de matrim. c. 2. n. 18. & 23. &
c. 63. à n. 43. Sanchez, sub eodem tractat.
17 lib. 7. disput. 104. n. 5. quòd * à tutoris
potestate liberetur, & in mariti manum
transiret, docet, ac decisum refert Paulus
Montanus, de tutelis reg. 37. n. 148. cui
accedunt Marius Giurba, decis. 109. n. 2.
D. Illeph. Perez de Lara, in compendio vi-
18 te hominis, cap. 20. n. 94. Sed & * in adul-
to masculo, saltè eo casu, quo homo dili-

gens, & industrius in rebus suis adminif-
trandis esse probaretur, præsertim si nõ
diues, sed pauper esset, curatoris ei⁹ po-
testatem cessare, imò & foeminae mino-
ris, ei nubentis, defendit Franc. Muñoz
de Escouar in tract. de ratiocinijs, c. 6. n.
25. vers. ego tamen, transcriptus à Domini-
Ioanne del Castillo, d. c. 28. n. vlt. vers.
sed & confirmatur, & ita quòdoque in Ca-
taloniae Senatu iudicatum testatur Gui-
llermus Suñer, quem simul & Pegueram
contrarium testantem, refert, nihil tamè
firmans, Ioann. Petr. Fontanella de pact.
nuptial. claus. 4. glo. 2. n. 39. idquè apud
Lusitanos generaliter probatum est lib.
1. ordinationum, titul. 67. §. 64. & 65. &
lib. 3. tit. 87. §. 3. & 4. vbi iudicibus pro-
hibetur, ne liberam bonorum adminif-
trationem minoribus 25. annis conce-
dant, nisi aut vxorem duxerint, aut æta-
tis veniam à Principè impetrauerint, vt
refert Franciscus Caldas Pereira ad l. si
curatorem habens, C. de in integr. restitut. in
princip. n. 5. ad fin. & n. 6. post principium,
vers. nisi is, & in fin. & verbo contractum
fecisti, n. 22. vers. sed an prædicta, & vers.
in §. verò, & verb. implorare in integrum res-
titutionem, n. 47. vers. quo argum. & verb. in-
tra legitimum, n. 22. similequè apud Brita-
nos statutum viget art. 472. vt annota-
uit Bertrandus Argent. in consuetudines
Britannia, ad eundem art.

19 Verum his nihil refragantibus, pro-
reo, nempe curatore in listuente pronun-
tiandum censuimus, ordinarij sententia,
quæ illum ad rationis, bonorumquè red-
ditionem condemnauerat, reuocata 7.
die Iulij anni 1621. idemque in foemi-
na omnino seruandum esse, tam Regio
iure, quàm communi inspecto, pro com-
perto habuimus ex sequentibus.

20 Primò ex text. ad hanc rem apertissi-
mò, in l. 2. D. de minoribus, vbi traditum
est, adolescentes nec per liberos suos
(quorum singuli vnus anni remissionem
patri concedere solent) maturius rem
suam à curatoribus recipere, ea addita
ratione, quòd annorum remissio per li-
beros, ad citius honores recipiendos, nõ
ad citius recipiendas res suas pertineret,
quo quidem loci verbum liberos, de le-
gitimis, & naturalibus, siue ex legitimo
matrimonio susceptis accipiendum esse
monet

monet recte Albericus *ibi in principio*, ac pro certo supponunt Bart. & ceteri communiter *ibidem*, & eidem legi addit Petr. Gregor. *syntagm. iur. libr. 9. c. 6. n. 38.* Paulus Montanus, *de tutel. cap. 37. reg. 2. n. 32.* Philippus Paschalis *de viribus patria potest. p. 4. c. 4. n. 5.* eò quòd

21 * hęc sit propria, ac potissima eius vocis significatio, l. *filium 6. & l. fin. iuncta glos. verb. naturales, D. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, & sic succedit regula l. 1. §. qui in perpetuum, D. si ager vectigalis, cū similibus, quibus traditu est, in potiori significato verba accipienda fore, quam nos olim nò malè expendebamus in methodica enarratione l. *contractus, D. de reg. iur. cap. 1. n. 2.* ac nouissimè probant, & exornant latè Simon Vaz Barbosa, & August. Barbosa *ad principia, & axiomata iur. ille, lit. V. n. 6. & 13.* hic verò, *axiom. 222. n. 4. 5. & 25.* Gabriel Alvarez de Velasco, *ad eadem axiomata, lit. V. n. 20. & 37.* Vnde planè innuit *lex illa 2.* per matrimonium non liberari adultum à cura, cum nec per liberos ex eo susceptos liberetur, siue bona sua recipiat.*

22 Secundò eadem inductione idem & in foeminis coniugatis probat *lex de his 12. vers. neque enim, C. de administr. tutorum, illic, neque enim ignoras, non multum patrocinari fecerit aditatem liberorum foeminis ad rerum suarum administrationem, si intra aetatem legitimam sint constituta.* Idquè confirmari potest * *ex l. 2. C. de in integrum restitut. vbi mulier minor, bonorum possessionem ex capite unde liberi, ad patris successionem ab intestato sibi intra annum competentem, cum esset emancipata, iuxta l. 1. §. largius, vers. non solum, D. de success. ad test. petere omittens, adeòq; fratri locum faciens iuxta l. 5. eodem tit. per numerum quinque liberorum, ex legitimo scilicet matrimonio susceptorù, iuxta nuper tradita, in integrum restitutionis beneficium, minoribus in eam rem proditum, l. 2. C. si ormissam heredit. nò utique amittit. Id quod non alia de causa fieri posse videtur, quam ex ratione, d. l. 2. D. de minoribus, & d. l. de his, C. de administrat. tut. quòd nec matrimonium, nec liberi ex eo suscepti, foeminam minorem aptam reddunt administrationi rerum suarum, adeòquè non tollit, quo-*

quominus restitutionis beneficio indigeat, quòd sane * his tantum conceditur, qui vel curatore egent, vt rectè res suas administrant, vel eum habentes, ipsius autoritate còtraxerunt, vel quasi, nam si illa spreta còtraherèt, irritus statim contractus esset, l. *si curatorem habes 3. C. de in integ. rest. l. 4. vers. e lo q̄ diximos, iuncta l. 5. vers. otros dezimos, tit. 11. partit. 5. l. 2. illic. O por culpa de su guardador, tit. 19. p. 6. cum vbiq; notatis, & ab Anton. Gomezio tom. 2. variarum, c. 14. n. 1. post princ. vers. si verò minor, Molin. de Hisp. an. primogenijs lib. 2. c. 9. n. 8. Gutier. de iuram. confirmat. 1. p. c. 13. n. 3. & in authent. sacramenta puberum n. 104. C. si adu. venditionem. Garcia Girond. de gabel. p. 9. in princ. n. 27. Iacobo Cancer. var. res. sol. lib. 2. c. 1. n. 245. & 246.*

Tertio idem ipsum, quòd foemina sub cura còstituta, ab ea per matrimonij contractum minimè liberetur, planè constat *ex l. non eò minus 14. illic, aduersaria tua minor annis 25. constituta, causam suam marito sine curatore agendam mandauit, C. de procuratoribus, l. 2. vers. adeant, C. si sepius in integrum restitutio postuletur, l. cum proponas 3. ibi, post liberos susceptos curatorem patrem tuum datu, C. de interd. eto matrim. l. maritus 2. illic, tamen curator ei creari nò potest, C. qui dare tutores, vel curatores possunt, l. amplissimi 4. C. de excusationibus tutorum, §. ydem rescripserunt, iuncta glo. verb. excusare, & communi, institut. eodem tit. quibus in locis mentio fit vxoris, mo dò curatorem habentis, quæ absque eius consensu, etiam interueniente marito, nullum actum sibi præiudiciale facere potest, modò curatore carentis, cui tamen (volèti scilicet, seu petenti, iuxta ea quæ differt. sequenti ad 1. arg. solutionem dicemus) iubetur dari alius curator, quàm maritus, vel eius pater famil. atque ita planè supponitur, foeminam minorem per matrimonij contractum à cura, vt diximus, minimè liberari, q̄to id & apud nos cautum est *in l. 3. vers. e sobre todo decimos, & apertius in vers. vit. illic, e por ende deue pedir el marido al Iuez, que de a los bienes de ella otro guardador; que sea sin sesocha, tit. 17. p. 6.* Qua ratione * idem in 26 marito minore e conueniò dicendum est, vt & ipse sub curatoris potestate maneat,*

neat, ex correlatiuorum regula, de qua *in l. fin. C. de indict. viduit. tollend. & in l. 1. in fin. C. de cupressis lib. 11. cum adductis à Nicolao Euerardo in locis legalibus loco 20. à correlatiuis n. 3. 5. & seqq. Simone, & August. Barbosa ad principia, & axiomat. iuris, illo litera C. n. 76. hoc verò, axiom. 61. & in locis communibus argumentorum loco 29. à correlatiuis, qui innumeros congerunt, eam regulam exornantes.*

27 Quartò, quia minoribus, qui à curatorum potestate liberari, & rerum suarum administrationem ipsis tanquàm maioribus committi desiderant, speciali Principis indulgentia, siue veniæ ætatis impetratione, quæ foeminæ post decimū octauum, viro autem post vice simum annum conceditur, lex còsultum voluit, l. 3. in princ. vbi Bart. & omnes, D. de minoribus, l. 1. tit. 17. de his qui veniæ ætatis impetrau. lib. 1. Codicis Theodosiani l. 1. & 2. C. Iustiniano eodem tit. quibus ultra ordinarios addendi sunt Aurelius Cassiodorus *variar. lib. 7. cap. 41.* Constantinus Hamenopolus, *in promptuario iuris ciuilibus lib. 1. tit. 12. vers. solus Princeps, Iacobus Calicius in margarita fisci, 8. dubio, prærogatiua Principis 14. & 123. & in extrauagatorio curiarum cap. 7. (vbi à n. 38. easdem prærogatiuas repetit sub yisdem casibus 14. & 123.)* Ioannes Horosc. dicens id esse ex Principi reseruat. *ad l. non ambigitur 9. n. 5. & 8. D. de legibus, Ioannes Mauricius Dolanus, de in integr. restitut. cap. 225. Anton. Gomez. tom. 2. variar. cap. 14. n. 12. & ad l. 40. Tauri n. 9. privilegio 12. Renuus Coppinus de dominio Francia lib. 3. tit. 19. n. 12. Donel. commet. iur. ciuil. lib. 2. c. 12. vers. vt cetera admittant, Ioannes Petrus Fontanella de pactis nuptialibus. clausula 3. gl. 3. à n. 60. ad 65. inclusiuè, ultra alios congestos ab Eman. Barbosa in remissionibus ad ordinationes Lusit. lib. 3. tit. 42. in princ. Paul. Montanus de tutel. cap. 37. regula 2. à n. 36. ad quam * sanè indulgentiam raro aut ferè nunquam minores recurrere necesse haberent, si per matrimonij contractum idem quòd per eam consequerentur (prout in specie in initio proposita minorem illum ordinarius iudex consequi voluit) ex vulgari iuris*

regula, qua docemur, frustra precibus impetrari, quòd iure communi conceditur, l. 1. in fine, D. ad municipalem, l. 1. C. de thesauris, libr. 10. cum relatis à Simone Vaz Barbosa *ad principia, & loca communia litera F. n. 58.* constat enim, * quòd nec minor, qui ætatis veniam à Principe impetrauit, bona sua immobilia absque decreto alienare, aut obligare potest, l. 2. §. 1. vers. ita tamen, & l. 3. C. de his, qui veniam ætat. impetrau. notant Anto. Gomez, & alij supra, Flamin. Cartar. *decis. 64. Gaspar Roderic. de an. reit. lib. 1. q. 14. n. 12.* vltra relatos ab Eman. Barbosa *d. tit. 42. §. 2.* nouissimè Herimosilla *ad Greg. Lop. in l. 4. tit. 5. parti. 5. glos. 2. num. 7.*

Deniquè hanc partem non obscure apud nos supponit, ac probat *lex 8. (aliàs 9. & ult.) vers. mas de spues que los hijos, tit. 11. de los pleytos que deuen valer, o no, lib. 1. fori,* qua cautum est, contractum à filio cum patre factum, ita demum valere, si filius extra patris potestatem, ac domum omnino fuerit, aut si coniugatus sit, & cum patre forsan habitans ibi nihilominus domum, ac bonorum eius gubernationem distinctam habeat, perfectæ viginti quinque annorum ætatis iam constitutus, ita vt hæc omnia concurrere simul debeant, vt filius coniugatus à patris potestate liberetur, & contractus cum hoc ab illo factus valeat, iuxta regulam *legis si heredi plures 5. D. de cõditionibus institutionum, cum similibus,* quemadmodum ex ea lege notarunt Montalius *ibi verb. fueren casados, & Roderic. Suarez, ratione explicans, n. 36. vers. ex quibus, imò in foemina coniugata etiam maiore, vt valeat contractus, ab ea cum patre factus, mariti quoque consensus ibidem exigitur; ergo apertè indicat lex illa, filium, vel filiam minorem, per matrimonij contractum nunquàm ceteri maiore, cum nò possit vt talis valde cū patre contrahere, adeòquè nec filiū huiusmodi, si patre careat, à curatoris potestate per matrimonij liberari. Id q̄, ita * per eam legem docet, ac depraxi testatur Roder. Suar. *ibi num. 38.* his verbis. *Et in practica hucusq; nò vidi obtentu, per matrimonij ceteri maiore filium, vel filiam, quòd & ipsum tãquam indubitatum resoluit Gregorius Lopez**

Lopez in l. 3. glos. 4. tit. 15. partit. 2. sequuntur Mexia ad l. Toleti 6. fundamento 2. partit. n. 10. Ioannes Barahona (dicēs cōtrarium esse in praxi difficile, nec vnquam obseruatum se uidisse) in annotat. ad Palatium Rubrum in c. per vestras, de donat. inter notab. l. §. 26. lit. A. vers. in praxi uero, D. Ludouicus Peguera decis. Catalonia 132. alijs 134. n. 1. & 2. Parladorius lib. 1. rerum quotidianarum cap. 12. per totum, Gutierrez de tutelis l. p. c. 20. à n. 30. maxime, n. 34. & cap. 21. n. 31. doctissimus Pater Thomas Sánchez in summa lib. 4. c. 35. n. 57. cum duob. seqq. Iacobus Cancer. var. resolut. lib. 3. c. 1. de act. & obligat. à n. 226. & c. 2. n. 16. Marius Giurba d. decis. 109. n. 1. & 3. D. Illephonsus Perez de Lara in compendio vite hominis cap. 20. n. 95. in fine, & cap. 24. n. 34. & 35. (ubi optimè post alios ratione explicat, cur maritus non possit uxori suæ curator ad bona dari, aliud in curatione ad litem cum pluribus resoluēs) Marcellus Conuersanus ad tit. de excusationibus tutorum, n. 11. & (saltem in masculo minore (de quo in presentiarū præfertim agimus) admittunt Mótanus, Pater Ludouic. Molina, & D. Ioan. del Castillo, quorum supra n. 15. meminimus, Hermosilla ad Greg. Lop. in d. l. 4. tit. 5. partit. 5. q. 2. n. 8. circa finem, vers. & demum post multas altercationes. Ex antiquis uero generaliter hāc sententiā, quod per matrimonium siue masculi, siue foemine, curatoris officium nō cesset, docuit Angelus conf. 92. in fine, quem refert, & sequitur Marcabrunus conf. 96. n. 28. & conf. 197. n. 79. & pro constanti supponunt DD. in legibus ad 3. huius partis fundamentum allatis, maxime Paul. Castrensis in l. 2. n. 2. C. si sepius in integr. restitut. postuletur, per eadem ipsa iura, quæ apertissima sunt, ut notauius, ex quibus etiam id in terminis iuris communis uerissimum esse agnoscit Baeza, pro cōtraria à nobis adductus sup. n. 14. qui solum apud nos contrarium uerum putat ex l. 207. styli, cui dissertat. sequenti latè satisfaciam; mirumq; magis est, quod & contrarium firmet, & in puncto iuris uerius cēseat Azeued. cuius d. n. 14. mentionem fecimus, cum ipse antea indistinctè pro nostra sententia fortissima aptu-

lisset fundamenta, quibus postea minimè satisfacit. In hanc item sententiā inclinatur magis, dum authores ei fauentes refert, Diegus Gomecius in addit. ad Anto. Gomecium in l. 47. Taur. addit. 1. ad n. 2. in fin. vers. sed an per contractum. Reliquum est igitur, ut contrarię sententię fundamentis satisfaciamus, quorum primo respondemus concedēdo antecedens, absolute quidem quodad priorem eius partem, ut nimirum minor uxorem ducens potestatem in eam accipiat ex loco Diui Pauli, & iuribus Canonicis, in argumento adductis; quo ad alteram uero partem, quod & in uxoris bona potestatem accipiat, non sic absolute, sed præsuppositis terminis habilibus, iuxta regulam text. in l. qui testamento 20. D. de testamentis, cum similibus, scilicet si uxoris bona in ea causa sint, ut marito tradi potuerint, per eum administranda, puta si ei etiam minori, & sub cura constituto; tradita fuerint vel à parte uxoris, vel ab ipsa uxore, sui iuris constituta, siue maiore 25. annis, siue etiam minore, sed si ne curatore uiuente, iuxta licentiam à iure adultis concessam in §. itē inuiti in ff. de curator. cū similibus iuris locis, quorum dissert. seq. mentionem faciam, ea late explicans; secus si uxor non tantum minor sit, sed etiam sub curatore constituta; quo casu in eius bona, quæ alium administratorem habet, potestatem maritus nō accipiet. Negando tamen cōsequentiam, quod absurdum propterea, & à iure dissonum sit, minorem conjugatum, eiusque bona sub curatoris potestate manere, & adhuc potestatem ipsum accipere nedum in uxorem, sed & in eius bona, saltem sub curatoris administratione non existentia, prout in argumento suadebatur, tum propter regulā text. in l. sic eueniet 21. D. ad l. Jul. de adit. & qui sub alterius est potestate, non possit alterū in potestate habere, nec uice uersa qui alterum in potestate habet, possit ipse in alterius potestate consistere, tum etiam propter aliam regulā text. in l. fin. C. de legitima tutela, & in §. item maior, vers. minores, in ff. de excusat. tutor. ut qui alieno auxilio ad rerum suarum administrationem eget, aliorum bona administrare nequeat, & consequenter, nec uersa vice

vice possit is, qui alium gubernat, & ad id sufficiens est, per alium gubernari. Nā regulā illā procedunt in eadem omnino potestate, tam respectu subiecti, vel subiectiendi, quam eius, qui alium sibi subiectum habere uult, quam concurrere simul posse negatur in illis iuribus. Quod in primis constat * ex d. l. sic eueniet, cum l. precedenti, & duabus seqq. ubi fit sermo de potestate patria, cui illo iure concessum erat, ut pater eam habens in filiam, posset ipsam, in adulterio deprehensam, simul cum adultero occidere, ut ex illis legibus apparet, & ultra ordinarios ibi, & plures alios, prosequitur optimè Tirac. de iure marit. in princ. D. Couar. de sp̄salib. 2. p. c. 7. §. 7. ex n. 2. Pinel. in rub. C. bon. mater. 2. p. n. 19. Farinac. theorica, & praxi crim. tom. 4. q. 121. p. 1. per totam, Petr. Caballus; resolut. crimin. centur. 3. casu 300. seu finali, ex n. 20. Philipp. Paschalis de iuribus patrie potest. 1. p. c. 5. à n. 1. ad 28. nam per consequēs id negatur patri filio fam. cum non possit ipse * filiam in potestate habere, dum patris sui potestati subiectus sit, in quam reincident. necessè est tam personæ, quam res, ad eundem filium pertinentes, l. 3. 4. & 5. D. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris l. 2. §. ultim. D. de adoptionibus, l. placet 79. D. de acquir. heredit. l. qui ex liberis 11. §. testamento, illic. Cum capite fortunæ quoque suas in familiam, & domum alienam transferat, D. de bonorum possess. secūdum tabul. l. acquiritur 10. D. de acquir. rer. dominio, §. ult. in ff. de patria potestate. §. illud proprium, in ff. de adoptionibus, §. 1. in ff. per quas personas nobis acquiritur, cū relatis à Pichard. ibi n. 2. Vnde Seneca controuersiarum lib. 3. controuer. 3. Neque enim, inquit, quisquam potest alium in manu suā recipere, qui ipse in aliena manu est. Rursus idem apparet * ex d. l. fin. C. de legit. tutel. & a. §. item maior, vers. maiores, in ff. de excusat. tut. §. ult. in ff. de fiduciaria tut. illic, ita tamen hi ad tutelam uocatur, si perfectæ sint ætatis, quod nostra constitutio in omnibus tutelis, & curationibus obseruari generaliter præcepit, quæ iura uniformiter loquuntur de potestate tutoria, vel curatoria, tā respectu dati tutoris, vel curatoris, quam eius, qui dabatur, ut non possit scilicet pupillo, vel adulto tutor,

vel curator dari, sed nec ad legitimam adspirare tutelam, alter minor, nedum qui actu sub tutore, vel curatore est, sed & qui ratione minoris ætatis sub eo esse potest, ei⁹ uel auxilio indiget ad res suas probè administrandas. Nam & si olim * minores, etiam impuberes, legitimam agnatorum tutelam nanciscerentur, ut ex præfatis iuris locis non obscure constat, & apertius ex Vlpiano in fragment. tit. 11. §. 22. id tamen ita procedebat, ut nudo tantū nomine tutores essent, & in eorū locū assignarētur curatores, qui bona administrarēt, quem circuitum Iustinianus illis in locis vitare uolens, nec nudum tutoris nomen sustinendum censuit, quemadmodum rectè explicant Cuiat. lib. 17. obseruat. c. 28. Ant. Fab. in iurisprud. Papiniana, tit. de legit. agnat. tuto. princip. 1. illat. 7. Osual. Hilligerus ad Donellum commentar. iur. ciuil. lib. 3. c. 3. scholio 1. Argumentum uero procedit in potestate diuersa respectu eius, qui alium sibi subiectum habet, ab ea, cui ipse subiectus est, atque ita militat uulgaris regula, quod ex separatis ad separata non fit illatio, l. Papinianus 20. alijs 21. D. de minoribus, cum similibus, nam potestas * mariti in uxore merè æconomica est, quippe quæ directa tantum est ad regendum, & gubernandum, siue personam eius, siue etiam res, ex iuribus in argumento adductis; licet enim res dotales uxoris, matrimonio constante ad qualequale mariti dominium pertineant, tamen reuera ipsius uxoris sunt, eique semper soluto matrimonio, uel marito ad inopiā uergente, incolumes manēt, l. 3. §. sed utrius, in fin. D. de minoribus, l. 1. §. quod si in patris, l. si constante 24. alijs 25. in princ. §. si uir, & §. si maritus, D. soluto matrim. ubi adhuc 29. l. in rebus 30. vers. cum eadē res, C. de iure dotium, l. assiduis 12. vers. oportebat enim, C. qui potiores, cum similibus, in proposito congestis à Ioanne Garcia de expensis cap. 13. n. 6. Barbosa in l. dotalem 62. n. 2. vers. cōtrariam, D. soluto matrim. D. Ioanne del Castillo quotidian. controuers. lib. 1. siue in tractatu de usufructu cap. 4. n. 35. qui post plures alios, ab ipsis relatos, late prosequuntur, & explicant, de quo & ego quondam scripti late in præ-

prælect. ad textum in cap. cum contingat
 28. de iure iurando, in 2. illatione principali,
 40 que quidem potestas * longè diuersa est
 à potestate curatoris, cui maritus ipse
 subiectus est, adedque cum ea se rectè
 comparitur, & concurrere potest, illa
 41 namque * verè, ac propriè potestas est,
 denotans mariti superioritatem in per-
 sonam, & res vxoris; in personam quidè
 non ita amplam, ac apud Gallos ex veteri
 42 eorum more habebat, quæ * per omnia
 patriam potestatem æquabat, si Iulio
 Cæsari fides habenda est lib. 6. commenta-
 riorum de bello Gallico, quem referunt Ti-
 raq. ad leges connubiales glo. 1. p. 1. n. 6. ac
 vir seculo nostro doctrina, & eruditione
 præclarus D. Ioannes à Solozano, su-
 premi Indiæ Consilij post hæc scrip-
 ta Senator integerrimus, in eleganti, &
 vtili tractat. de parricidij crim. lib. 2. c. 13.
 in princ. sed moderatam, * vt & corrigere
 43 scilicet, & castigare eam possit saltem
 modicè, argum. textus in l. Sed & si quem-
 cumque 5. §. vlt. vers. an ex locato, iuncta
 gl. verb. docenti, D. ad l. Aquiliam, & in l.
 rei iudicata 15. aliàs 16. §. 1. in fine, vbi
 notat Ludouicus Romanus num. 5. vers.
 quinimò, D. soluto matrim. l. vni. C. de
 emend. propinq. notat etiam gl. verb.
 iudicari, vers. sed temperatè potest, in c. se-
 cut alterius 39. (in argum. allato) 7. q. 1.
 cuius ad hoc idem Roman. d. n. 5. memi-
 nit, & similes relatæ à Tiraquel. ad l. 1.
 connubialem glo. 1. p. 1. n. 22. qui earum
 sententiam communem ex pluribus re-
 soluit, vt & fecere Menoch. de arbitran.
 casu 364. n. 8. & casu 580. n. 2. Gutierrez.
 canon. quest. lib. 1. c. 24. n. 11. Azeued. ad
 l. 1. tit. 3. lib. 5. noua compilat. n. 4. Barbo-
 sa 2. p. rubrica D. soluto matrim. nu. 35.
 Ludou. Paramo de offic. Inquisit. lib. 3. q. 5
 à n. 127. Pater Sánchez de matrim. lib. 2.
 disput. 2. n. 3. & disput. 13. per totã, Fari-
 nac. praxis, & theoricæ criminalis p. 4. q.
 143. n. 223. Petrus Calistus Ramirez in
 tract. de lege Regia ad initium, sub n. 72. lit.
 X. latè & elegatè eruditissimus Cælar-
 laria nostræ Præses D. Ioannes Baptista
 Valencuel. conf. 41. à n. 8. maximè ex n.
 22. to. 1. & cõf. 144. à n. 43. ad 47. to. 2.
 Philippus Paschalis de viribus patria po-
 test. 3. p. cap. 4. n. 20. 27. & 28. nouissimè
 Antonius Diez de salarijs liberorũ 1. que-

stionis parte, n. 32. & 33. doctissimus ami-
 cus noster D. Fraciscus de Amaya, quon-
 dam apud Salmaticenses Collegij Maiori-
 ris Diuo Iacobo Zebedeo sacri (quod Cõ-
 c hese vocat) alumnus, inde primò in Re-
 giũ Fiscũ Granatensem, deinceps verò in
 Pincianum Senatorem adscitus, obseruat.
 iur. lib. 2. cap. 1. num. 20. & cap. 5. à num.
 44. Gratiolus Vbertus in legalibus con-
 gressibus, congressu 4. §. seu n. 20. In vxoris
 verò * res non eò dumtaxat mariti pò-
 44 testas extenditur, vt eas administrare, &
 gubernare valeat, sed etiam vt illis ve-
 lut proprijs vti, ac frui possit, vt ex re-
 latis iuribus, & alijs in argumento ad-
 ductis planissimè constat. Quo nomine
 etiã vxoris operæ intelligi debent, l. sed
 si vir 31. illic, & vxoris cura, & illic, nec
 impedire, quòd in ea re vxor tanquam lan-
 pendia fuerit, D. de donat. inter (cui adden-
 dus est Cuiat. lib. 9. obseru. c. 30. in fin.) &
 l. sicut patronus 48. illic, operarum exactio-
 nem amittit, nam hæc, cuius matrimonio con-
 sensit, in officio mariti esse debet, D. de operis
 libert. profequitur optimè vltra ordinari-
 os vbiq. Roderic. Suar. ad l. 9. tit. 11.
 de los pleytos, lib. 1. fori, à n. 11. vers. atten-
 45 de tamen, vbi & de æconomica mariti in
 vxorem potestate plura eleganter tradit
 vsque ad n. 18. Curatoris autem * po-
 testas, non propriè potestas est, sed abu-
 siuè tantum; tum quia minoris personam
 principalitèr non respicit, sed solam, ac
 nudam bonorum eius administrationem;
 l. sciendum 20. D. de ritu nuptiarum, l. in co-
 46 pulandis 8. C. de nuptijs, in quo à tutoria
 differt, quæ * erga pupilli personam, ac
 morum eius instructionem principalitèr
 exercetur, vt vel indicat facetus ille
 Plauti locus in Aulularia, actus 3. scena 2.
 Quid tu malum curas,
 Vtrum crudum, an coctum edam? nisi tu mihi
 es tutor.
 Et apud nos l. 1. illic, ad tuendum eum, D.
 de tutelis, & §. 1. instit. eodem tit. idque a-
 pertius constat ex l. quia persona 14. D. de
 testam. tut. l. cum plures 12. §. cum tutor. D.
 de administ. tut. (vbi * Gotofr. non ma-
 le censet, inuersam esse lectionem, & pro
 verbis, non moribus dumtaxat, sed etiam re-
 bus pupilli preponatur, scriptum esse, non
 rebus dumtaxat, sed etiam moribus pupilli
 preponatur) l. cum in vna 17. §. tutor. vers.
 sed

sed si tutoris, D. de appellat. §. corte 4. instit.
 qui testam. tutores dari poss. l. 1. vbi notat
 Gregor. Lopez glof. 6. tit. 16. part. 6. &
 post alios Barca de decima tutor. c. 3. n. 2.
 & 28. Gaticer. de tutel. 3. p. c. 3. n. 2. & 3.
 nouissimè vir omni scientiarum genere
 eruditissimus, Alphonsus Carrança in
 perquam celebri tractat. de vera humani
 partus designat. c. 2. §. 1. n. 11. Qua ratio-
 48 ne * effectū est, vt vetri nō tutor, sed cu-
 rator detur in l. vtri 20. in princ. D. de tu-
 tor. & curat. datis ab his, & in l. honorũ 8.
 D. de curatoribus furioso, & alijs extra mi-
 nores d. l. 1. §. quoties 17. & §. mulier 19
 l. curator 5. in princ. & §. 1. D. de ventr. in
 poss. mittendo, quia nimirū in vetre cessat
 principalis tutelę finis, nēpè tuitio per-
 sonæ, qualis ante natiuitatē esse definit
 l. in falcidia 9. §. 1. in fin. D. ad l. falcid. l.
 1. §. si quis quasi, vers. simili modo, D. de
 eo, qui pro tutore. l. non est pupillus, 161.
 D. de verb. sign. f. vti obseruant Anton.
 Fab. in iurisprudencia Papiniana, tit. 4.
 princip. 2. illat. 5. Donell. comment. iur.
 civil. lib. 3. c. 18. vers. in pupill. in fin. &
 ad eũ Osual. Hillig. lit. B. id quod prius
 dixerat Tiraq. de retract. consang. §. 1. gl.
 9. n. 78. iūctis quæ tradit ipse in l. si vn-
 quò, verb. suscepit liberos, n. 147. C. de re-
 uocad. donat. Alciat. in d. l. non est pupillus
 in fin. ac post alios probat D. Valencuela
 cõf. 198. n. 113. tom. 2. Nec lógè distat
 ratio Bald. cõf. 126. n. 3. lib. 1. quam re-
 fert, & exponat optimè idè D. Valencuela
 vbi proximè, n. 110. cõ duob. seqq. tum
 etiã quia & tutoria potestas (curatoria
 maior, * secundū Barc. vbi proximè n.
 26. aded vt in plerisq; maior patria vi-
 49 deretur, quæ rectè explicat, cõtrarium
 perquam doctè probas Emidus Meril-
 liº lib. 4. obseruat. c. 3.) & si potestas sim-
 pliciter vocetur in d. l. 1. D. de tutelis, &
 in princ. inst. eod. tit. tamè propriè, & stri-
 ctè potestas nō est, sed latè, & abusiue,
 prout importat authoritatē, iuxta titu-
 los, D. & inst. de autoritate tutor. & C. de
 autoritate præstada, notat D. Pichard in
 d. princ. inst. de tutel. n. 7. Gratiolus Vber-
 50 tus d. cõgressu 4. §. 19. Id quod * satis
 apparet ex principio inst. de tutel. illic, nã
 ex his personis, quæ in potestate nō sũt, que-
 dã vel in tutela sunt, vel in curatione, quæ
 verba rectè ad hoc expedit Ant. Faber
 (docens tamen tutoriã potestatem esse

velut portionem quandam potestatis
 patriæ) in iurisprud. Papin. tit. 12. princ.
 1. vers. ex quo intelligim? Nō ergo * mi-
 51 rã, aut à iure dissonum videri debet, vt
 minor, qui sub hæc curatoris abusiua po-
 testate est, veram, ac propriam potesta-
 tem, nempè æconomicam, longè ab illa
 distinctam, in vxorem, & eius bona ha-
 beat; eò vel maximè, quod minor ipse,
 si ab initio curatorē spontè nō accepis-
 set, posset propria bona administranda
 suscipere, iuxta ea, quæ seq. dissertatio-
 ne ad primũ argumentũ latè differem?,
 quare & sub cura agēs vxoris, aliàs cu-
 ratore carentis, bona administrare iure
 quidè mariti, nō etiã curatoris, prohibé-
 dus non est, multò q; magis si sit maior;
 quomodo accipiēda sũt iura, in calce ar-
 gumētũ adducta, nēpè tex. in d. c. per ves-
 tras 7. vers. cõ ergo, de donat. inter. & in d.
 l. 29. vers. vlt. tit. 11. p. 4. minº rectè
 percepta, & inducta à D. Ioã. del Casti.
 sup. n. 15. relato, cuius deceptione for-
 san etiam decepti sunt coniudices, eius
 authoritati alioqui non minimæ plus-
 quam par esset deferentes.
 Nec obstat inconueniens in argumē-
 52 tum consuetatum, quòd mariti bona in
 alterius sint administratione, cum vxor-
 is bona nō sufficiunt ad rectam guber-
 nationem domus, ac familiæ, cui mari-
 tus præest; nam facile huic incommodo
 medetur, iudicem adēdo, qui iuxta vi-
 res facultatũ ipsius mariti ex earum, re-
 ditibus alimēta necessaria ei decernat,
 ac per curatorē exhiberi faciat ad suã,
 & familię suę cõgruã sustentationē, vt ge-
 neralitèr * traditum est in pupillo vel
 53 adulto, siue apud tutorē, vel curatorē, si
 ue apud aliũ educato, l. 2. & 3. D. vbi pu-
 pillus educari debeat, l. fin. C. de alimētis pu-
 pillis præstan. l. 20. vbi optimè Greg. Lo-
 pez gl. 1. tit. 16. part. 6. profequuntur
 optimè Pater Ludouic. Molin. de inst. &
 iure, tom. 1. tract. 2. disput. 224. à n. 9.
 siue à vers. quando verò minores. Ioan. Gu-
 tier. de tutel. 2. part. cap. 3. à n. 3. Paulus
 Montanus sub eodem tract. cap. 32. reg. 9.
 à n. 18. & in terminis nostris aduertit
 Parlador. lib. 1. rerum quotidian. cap. 12.
 num. 12. addens num. sequent. cum Auenda-
 ñ. & Palac. Rub. hoc in casu * rem-
 54 summitim tractandam esse, nec appel-
 lationi locũ dari, ex l. fin. D. de appellat.
 B resp.

recep. ac denique n. ultim. post Monterosum, quem refert, alio consulens minori remedio, vt ætatis veniam impetret à Principe, si hoc sibi è re magis esse prospexerit, qua de re diximus n. 27. & 28. & in specie quoq; Parlad. sequitur Ioan. Gut. de tutel. 1. p. c. 21. n. ult.

55 Secundū quoq; argumētū, quod totū foeminā sub curatore constitutā, ac matrimoniū postea cōtrahentē respicit, nihil refragatur. In primis namq; eius rationi, quod nō sit vxor compellēda sub duorum potestate, & gubernatione esse, curatoris scilicet, ac mariti, ex his, quæ ad præcedēs argumētum diximus, facili negotio fit satis, cū enim hæc duæ gubernationes lōgē sint diuersæ, vt ibidē probauimus, mutuò se non impediunt, nec quod bona vxoris sub curatore sint, impedimēto erit, quomin⁹, si mariti bona ad matrimoniū onera sustinēda nō sufficiāt, possit ab vxoris curatore alimēta in eam rē necessaria maritus postulare, iuxta ea, quæ proximē dicebamus.

56 Præterea ad tex. in l. 3. tit. 15. p. 2. facile quoq; respōdemus, ex ea lege minime probari, aut euinci per matrimoniū foeminæ, sub cura agētis, curatoris eius potestate cessare, vt rectē animaduertit Greg. Lop. ibi, gl. 4. vers. neq; etiā intelligas, receptus à Mexia, & alijs regnicolis, relatis, sup. n. 31. Nam quod ea lege cauetur, tutelam filia Regis, cui Regni successio delata est, per marrimoniū ab ea cōtractū expirare, nō rectē trahitur ad cæterarū foeminarū curam, vt & illa per matrimoniū cesset, eo argumento, quod idē in cæteris foeminis operetur cura, quod in filia Regis ei succedēte tutela, eo quod filijs, ac successoribus Regū, tutorē habētibus, curator nō decernatur, sed eorū tutela lōgius protrahatur, in masculis quidem vsq; ad viginti annorū ætatē, in foeminis verò vsq; ad matrimoniū cōtractū, adeoq; cōsequens sit, vt cæteræ foemine, quæ ab anno duo decimo sub cura esse incipiunt, ab ea quoq; per matrimoniū liberentur, cū in extinctione tutelæ per matrimoniū à filia Regis cōtractū, nullavideatur specialitas cōsiderata, arg. l. cum heredes 7. illic, ius cōmune cū cæteris habeēt, C. qui testamēta facere possūt, cū similit⁹, in arg. adductis. Non inquā rectē, quia licet vltimū hoc

assumptū regulariter verum sit, tamē in specie dictæ legis partitæ, per quā falsum est, cū ex eius legis cōtextu aperta deprehēdatur specialitas in tutela, filijs Regū, Regni successorib⁹, siue masculis, siue foeminis de creta, aut ex legis, vel Principis defuncti dispositione delata, vnde ad aliorū tutelā, vel curā nullū summi argumētū potest, ex regula legis quod verò 14. cū duab. seqq. D. de legibus, & in terminis obseruat Parlad. d. lib. 1. rerum quotid. c. 12. n. 11. Säch. in Sūm. d. lib. 4. cap. 35. n. 59. vers. nec lex alia Regia. In quo autē ea consistat specialitas dissertatione 3. aptius examinabimus.

Tertiū argumētū sumebatur, ex l. 6. vers. pero dezimos, tit. 17. p. 7. qua l. mot⁹ existimauit Didacus Perezus relatus sup. n. 14. cui & Azeued. ibidem cōmemoratus assentitur, per matrimonium à minore cōtractū, curatoris eius officium dissolui. Sed perperā profectò, quia lex illa rectē inspecta nihil mirus probat, non enim sic accipienda est, quasi velit, minorē, cui curator filia suam matrimonio copulauit, posse durāte minore ætate administrationis rationem à socero, eodemq; curatore exigere, vt pote ab eius cura per matrimoniū liberatū, si d. posse exigere tēpore legitimo, nempe post exactā minorē ætatē. Hoc siquidē tantū agit ea lex, vt eū casum, quo curator matrimonio filiam collocauit cum minore suo, ab illo distinguat, quo vice versa filiū suū foeminae matri ori, sub ipsi⁹ cura agētis, matrimonio iunxit, vt * primum quidem licitē curator facere possit, secundum nō æquē: ea nimirum differentia ratione subiecta, quam & glos. vnic. ac DD. communiter tradidēre in l. curatorē 5. C. de interd. eto matrim. nempe quod priore casu, cū marit⁹ præsit vxori, non erit ipsa impedimēto, quomin⁹ possit ille à curatore, eodemq; socero rationes postulare; at in posteriore, cū versa vice vxor viri imperio subiecta sit, periculū subesse potest, ne maritus à patre suo, curatore vxoris, rationes exigat, ob reuerentiam paternā, nec ad id illum vxor urgeat, ex eadē reuerentia ratione, arg. l. 1. §. que oneranda, cū notatis, D. quarū rerū actio nō detur; vtrunq; * verò (hoc est vel rationes exigere posse in 1. casu, vel impediri ne reddantur in

2.) tēpore legitimo, nempe finita iā minori ætate, vt dixim⁹, iuxta iuris principia exaudiri oportet; nec enim de hoc dubitabatur, & sic termini habiles supponēdi sunt, ex reg. tex. in l. qui testamēto 20. vers. si aliud eos nihil impediāt, D. de testam. §. affinitatis, & §. socer⁹, inst. de nuptijs, §. quod autē dicēti, inst. de vscapionibus, c. vnic. in fin. illic, si aliud nō obstat canonicū, de ætate, & qual. ordinandorū, lib. 6. idq; patet, * quia matrimonium pupillæ, vel adultæ cū tutoris, vel curatoris filio durātaxat prohibetur durāte minori ætate, quā io ratio reddi speratur, nō verò post, cū iam reddita est, l. si patris 6. l. si tutor. 7. C. de interd. matr. not. Gut. de tutel. 2. p. c. 12. n. 2. & 3. & in terminis sic dictæ legis partitæ nodū elegāter dissoluit, quāquā nō per omnia sic explicet, Parlad. lib. 1. rer. quotid. c. 12. n. 5. 6. & 7. quæ referāt, ac sequuntur idē Gut. de tutel. 1. p. c. 20. n. 34. §. pro cōtraria, vers. cui respōdet, P. Thom. Sanch. in Sūm. d. lib. 4. c. 35. n. 59. vers. nā lex 6. facit * elegās text. cuius illi nō meminere, in l. nec ei 17. in princ. D. de adopt. & in l. 6. tit. 16. p. 4. vbi ea ratione tutor, vel curator prohibetur pupillū, vel adultū suum adrogare durāte minori ætate, ne fortē eū deo adroget, ne ipsi rationes reddere sit obnoxius; exornat optimē Paul. Montanus, nō nullos excipiēs casus de tut. c. 31. effectu 7. per totū, cuius in proposito meminit, Ioan. Paul. Galterius in praxi tutelari, p. 2. rub. 1. tam persone pupilli, n. 20. ad fin.

62 Illud tamē ad praxim obiter notā dū est, leges ciuiles prohibētēs matrimonium pupillæ, vel adultæ cū tutoris, vel curatoris filio, abrogatas esse per i⁹ canonicū, quod in hac spiritali materia præualet, & in vtroq; foro seru idū est, vt colligitur ex c. san. 4. vers. nō autē 15. q. 3. iuncto c. fin. cum notatis de prescrip. & in terminis not. gl. 2. in c. ita diligere 30. q. 3. & cōmunitis, quæ resoluūt Menoch. de arbitr. casu. 194. n. 13. Piaggius, & Cauplan. de tutor. & curat. ille q. 15. n. 58. hic verò n. 278. Paul. Montan. & Ioan. Gut. de tutel. ille q. 31. n. 27. hic verò 2. p. c. 12. n. 8. Ioan. Paul. Galteri⁹ in praxi tutelari, par. 2. rub. 1. n. 17. vers. quod autem.

Vltimū deniq; argumētū nitebatur decis. legis 47. Taur. quæ est lex 8. tit. 1. lib. 5. nouæ cōpilat. cui breuiter satisfacit Parlad. lib. 1. rer. quotid. c. 12. n. 9. legē illā nihil ad præsentē questionē attingere, nō enim par ratio veriatur, quādo filius emancipatur, quæ militat quando minor à curatoris potestate exit, illud enim in ipsi⁹ filij cōmodū, hoc in minoris dānū cedit. Quæ quidē solutio verisimilis est, sed nisi ampli⁹ declaratur, prout fecit adhuc breuiter Tho. Säch. d. n. 59. vers. nec lex 47. non nihil obscuritatis habet, quod vitiū * breuitati ferē semper annexum est, iuxta illud Horatij de Arte Poetica, paulò post principium.

Decipimur specie rekti, breuis esse laborōs Obscurus fio.

Optim⁹ tex. in proemio Digestorū, §. illud autē 8. illic, & per cōpendiū ipsi legi interpretationi, vel cōpositioni maximū adferre discrimen, vbi gl. verb. compendium, locū illum Horatij in proposito cōmendat, ac truncatē refert, vt & fecit Philippus Dec. in l. 1. n. 4. D. de reg. iuris.

63 Illa itaque Parlad. solutio, paulò altius sic explicāda est, quod licet maior sit potestas patris, quā curatoris, & à patria potestate filius, etiā minor, per matrimoniū, solemniter, siue præmissis Ecclesiæ benedictionibus, quas velaciones dicimus, cōtractū, ac si emancipatus esset, liberetur, ex d. l. 47. Taur. & simili cōpilationis, cū traditis à DD. vbiq; D. Couar. in 4. 2. p. c. 7. §. 1. n. ult. & alijs, quos refert, & sequitur D. Ioann. Bapt. Valéquel. cōf. 66. n. 9. & 11. nouissimē Anton. Diez in tract. de salarijs liberorū, 1. p. questionis, n. 66. Th. Säch. cōf. monach. lib. 1. c. 1. dub. 14. n. 7. nō tamē inde sequitur, liberari eum à potestate curatoris, quia est * lōgē diuersa ratio in vno, quā in alio casu, nā liberari filiū à patria potestate, ac sui iuris effici, ipsi magna ex parte fauorabile est, ob plures eius rei effectus, quos cōgerūt Ant. Gom. in d. l. 47. Taur. n. 3. vers. primò infero, & Azeued. in d. l. 8. tit. 1. lib. 5. nouæ cōpilationis, à num. 17. ad 29. latissimē Emanuel Mendez de Castro in perquam docto, & vtili commentario ad text. in l. cum oportet, C. de bonis quæ lib. à n. 121. ad 139. præsertim verò quoad acquisitionem

67 vsusfructus bonorū aduentitiōrū, * qui dum filius est in potestate patria, ad patrem omninō pertinet, l. 1. §. 2. C. de bonis matern. l. 2. §. 3. d. l. cū oportet 6. C. de bonis, quae liberis, l. 5. vers. la segūda, tit. 17. p. 4. filio autē ab eiusmodi potestate liberato, sui q; iuris effecto, cū proprietate cōsolidatur, & ipsi filio acquiritur,

68 * siquidē reuera à patre emācipatus sit, pro dimidia tantū parte, altera quasi in emācipationis prēmii patri relicta, d. l. cū oportet, §. 5. cū autē Cōstātiniana lege, illic, quasi remunerationis gratia à filio accipere, vel retinere, C. de bonis quae liber. l. fin. illic, à sua manu dimittere, & legitima iura omnimodō habere, C. de emancipation. liberor. §. hoc quoq; 2. illic, quasi pro pretio quodāmodō emācipationis, iūcto vers. iaeoq; statum, inst. per quas pers. nobis acquirunt. l. 1. §. vers. penult. §. ult. tit. 18. p. 4. prosequitur post alios optimē Thomas Sanchez d. lib. 1. consiliorū moralium;

69 c. 2. dubio 20. Quod * si à lege pro emācipato habeatur per aliū actū, in quo patris ministeriū nō interuenerit, puta per solemnem matrimonij contractum, vt in d. l. 47. Taur. & 8. compilat. tunc ipsi filio omninō, ac pleno iure vsusfructus quæritur, vt quoad eam speciem in lege sequenti aperte cautum est, nempē in l. 48. Taur. vbi notat Anton. Gom. n. 6. in princ. & in l. 1. §. 2. illat. & in l. 9. inde sumpta d. tit. 1. lib. 5. cōpilat. vbi obseruat Matie. gl. 2. & 3. in princ. & Azeu. n. 2. Qua ratione * idem erit in cæteris

70 molis, quibus filius ex legis dispositione à patris potestate liberatur, siquē iuris efficitur, qui à prudētissimo Rege Alphōso ex iure communi à se probatō cōnumeratur, in l. 7. cū totidē seqq. d. tit. 18. p. 4. & à Sanchez d. dub. 14. n. 2. vt in terminis notauit Gregor. Lopez in d. l. 15. eiusdē tit. gl. 6. vers. quando verō pater, sequitur Sanchez d. dub. 20. n. 4.

71 Quicquid cōtrariū * quasi ex Roder. Suar. Palat. Rub. & Ant. Gom. sentētia (qui tamē in lōgē diuersis terminis loquuntur, vt apud ipsos videre est, & apud Emanuelem Mendez, qui optimē rem explicat, & exornat in d. l. cum oportet 2. part. n. 129.) parū certe aduertenter velit vir alias doctissimus Arius Pintelus ad l. 1. C. de bon. matern. 1. part. n. 42.

cui eodē errore lapsus accedere magis videtur, dū sentētia hāc vltimō loco refert, Matie. in d. l. 9. gl. 3. n. 2. Vnde apparet, * nō parū esse fauorabile, ac vtile filio, à patris potestate liberari, & pro emācipato haberi, maximē per matrimonij cōtractū. Quinimō talis liberatio in dubio intelligitur ad filij fauorē, & nō ad dānū eius, vt latē, & eleganter probat, & pluribus exēplis ad praxim vtilibus illustrat Roder. Suar. ad l. 9. tit. 11. de los pleytos. lib. 1. fori à n. 23. ad 28. inclusu. qui n. seq. id rectē limitat. At verō * liberari eodē etiā modo minorē à potestate curatoris, si non ad incōmodū, quotidiana alimenta petendi (cui, vt diximus n. 5. 2. & duob. seqq. potest alio modo mederi) sed ad merā minoris vtilitatē respiciamus, nō solum ei fauorabile nō est, sed imō cōtrariū magis eius interest, vt in simili dicitur in l. 2. vers. sed dominorū interest, D. de his, qui sunt, sui, vel alieni iuris, §. sed hoc tempore 2. sub eodem vers. inst. eodem tit. l. Diuus 24. vers. nec vllorum magis interest, D. de testamento militis, §. 1. sub eodem quoque vers. inst. eodem, & l. ratas 7. illic, vestra etiam interest, C. de rescindenda vendit. Idēq; patet, * nā administratio curatoris, in ipsius minoris cedit vtilitatē, ne sua facilitate decipiatur, l. 1. D. de minorib. cū his, quæ in eius proposito dissertat. seq. ad 1. argum. solutionē dicemus, licet enim minor deceptus in integrū restitui possit, ex l. 3. C. de in integr. rest. cū relatis sup. n. 24. tamen melius est, ei ab initio occurrere, quā post vulneratam causam remediū quærere, l. fin. C. in quibus causis in integr. rest. nō est necess. idē quē * lex putauit, quod si curatoris administratio per matrimoniū cessaret, nō tā minor diceretur à curatore liberari, quā eximi curator ab onere curæ in prē iudiciū minoris, qui cū coniugatus est, tāto magis curatore indiget, quātō maiorib; implicatur oneribus, vt & in seq. dissert. rursus consideramus pro cōfirmatione nostrē sentētiæ, ac definitionis Senatus, non ergo ratione lex destituitur, quē matrimoniū, curatoris adiumentō indigēs in causa esse non sinit, vt tale adiumentū cesset, arg. tex. in l. nulla 25. D. de legib. & in l. quod fauor 6. C. eod. tit.

Ex quibus fati (nifallor) intelletū, & comprobatū manet quod Parlador. supra commemoratus ad argumenti solutionem breuiter docuit, ex eo nempē quod matrimonium à patris potestate filium etiam minorem eximat, non rectē inferri, quod & adultam à curatore liberet, cū hęc longē sint diuersa, diuersam quē rationem habeant, in quibus

76 * de vno ad aliud non rectē fieri illationem pro regula traditum est, in l. fin. vers. vltim. D. de calumniatoribus, l. 2. similiter ad finem, C. eod. tit. l. Papinianus 20. aliis 21. in princ. vers. sed quod idem; illic: quid enim commune habet delictum cum venia ætatis, D. de minoribus, l. inter officium § 4. D. de reuendicat. l. qui cum maior natus 14. §. si patroni 9. D. de bonis libertorum, l. naturaliter 12. §. nihil commune, D. de acquirenda possessione, prosequuntur, & ad varia expendant Euerar. in locis legalibus loco 18. à separat. nu. 1. & 2. Menoch. conf. 282. lib. 3. & cōf. 437. lib. 5. vbiq; n. 7. D. Ioan. Bapt. Valécuela, alia adferens iura, conf. 35. nu. 9. Cæsar Barcius decis. 62. nu. 17. quamplures quē alij, congesti à Simone, & Augustino Barbosa ad principia, & axiomata iur. illo, lit. I. nu. 6. & lit. S. nu. 5. hoc verō axiomaticè 114. & 215. Gabr. Alvarez ad eadem iuris axiomata lit. I. n. 18. & lit. S. n. 24. & in optimo proposito vir egregius, nobisque amicissimus, D. Christophorus Moscoso, y Cordoua in doctissimā allegatione fiscalī aduersus Marchionē de Cadereyta n. 9. cuius ad hoc ego quoque memini in prælectione nuper edita ad text. in c. 1. de officio ord. 1. p. n. 119. & in simili obseruauī supra num. 38.

77 Deniquē non obstant statuta Lusitanæ, & Britaniæ, quorū supra nu. 18. meminimus, quia illa magis indicant, ius commune in contrarium esse, cū necesse fuerit ita apud illas nationes statui, & quidem post certam ætatem, nempē viginti annorum, argum. text. in l. quod verō contra 14. cum duabus seqq. D. de legibus, & in l. 1. ad fi. D. ad Municipalem. Imò Britaniæ statutum multo magis indicat, curatoris officium per matrimonij contractum non finiri, id enim non requirit, minorem matrimonium

contraxisse, vt curatoris potestate eui- tet, sed tantum vigesimum annum expleuisse, à quo pro maiore per omnia habetur, vt apparet ex artic. 457. vbi notat Bertrandus de Argentre glos. 2. n. 2. ad verbum. son maieurs, atque ita cū postea art. 472. disponit, virum, & foeminam minores extra curationem non esse, nisi post 20. annos, satis aperte significat, solum matrimonij contractum minimē minores eximere à curatorum iugo, nisi ipsi aliās ea ætate gaudeant, quæ apud eosdem Britannos pro maiore, & legitima per omnia habetur, quæquē proinde ipsa sola sufficeret ad curatoris officium finiendū. Solumquē * in foemina minore, maiori nubente, specialiter alia ipsorū municipalī lege statutū est, vt sub mariti cura permaneat, cōtrā quā iure communi statutum sit, vt videre licet ex artic. 483. vbi aduertit idē Bertrandus glos. 1. quod & apud Saxones, & Frisios statutum esse testatur nouissimē Ioan. à Sande decis. Frisicarum lib. 1. tit. 2. de actaribus, & reis defin. 3. vers. ceterum, & lib. 2. tit. 2. de donat. prop. nupt. definit. 2. vers. de iure Frisco, & vers. habet maritus, & tit. 4. de iurē maritorum, defin. 1.

In eo tamē Argentreus vbi proximē parū modeste se gerit, quod huiusmodi patriam legem, qua maritus maior vxoris suæ minoris curator constituitur, ad eō iustā, naturali quē rationi conformem iudicat, vt contrariam iuris communis velut iniquam, & irrationabilem damnet, rationes eius, quas ipse futiles putat, maximē à glos. & DD. traditam in l. 2. C. qui petant tutor. & in §. ijdem rescripserunt, Instit. de excusat. tut. & apud nos probatam in l. 3. vers. de sobre todo dezimos, tit. 17. partit. 6. futilibus potius argumentis conuellerē tentans. Verius est itaque quamlibet prouinciā in suo abundare sensu, & quod vni, vel duabus, aut pluribus promoribus suis videtur æquum, alijs cōtrario iure proprio, vel communi vteribus esse iniquū, ac vice versa, certificari 9. vers. nos tale, de sepult. qua de re nos infra dissertat. 5. & 6. non nulla differemus.

DISSERTATIONIS
SEQUENTIS.

SUMMARIAM

- 1 *D*olescentes, utcumq; inexper-
ti, nec satis ad rerum suarum
administrationem apti, inuiti
curatorem accipere non cogit-
tur, prater quam in litem.
- 2 *E*tas 18. annorum, dicitur matura, si-
ue pubertas plena, quia ad generandum,
adeoque ad matrimonium contrahendum
aptior, ac certior est, & ea gaudentes, iu-
dicii stabilitatem habere dicuntur.
- 3 *L.* 207. styli, vers. otrosi, & vers. ul-
timo, expenditur hic, & explicatur n.
59. cum pluribus seqq.
- 4 *A*doleſcentibus usque ad 25. annos com-
pletos curatores dari iura generaliter dis-
posuerunt, neque antea eis, etiam rem
suam bene gerentibus, honorum suorum
administrationem committi debere.
- 5 *G*eneraliter, & indistincte loquentia iu-
ra, generaliter, & absq; ulla distinctione
accipienda sunt.
- 6 *C*onjugatus longe maioribus in rei fami-
liaris administratione, quam solutus one-
ribus implicatur, qua matrimonium ip-
sum sequuntur, & num. 70.
- 7 *C*uratorem magis ille indiget, cui maius
euertendi patrimonij periculum imminet.
- 8 *P*ericulum maius ubi est, ibi cautius est
agendum. ibidem.
- 9 *S.* Item inuiti, inſt. de curatoribus sum-
mam apud Interpretes omnes difficulta-
tem habet, quia aduersari ex diametro
videtur principio eiusdem tituli, & legi
prima, §. ultim. D. de minoribus, in quo-
rum iurium conciliatione non parum illi
cruciantur.
- 10 *A*ccursus communiter recepti interpreta-
tio, & conciliatio ad illa iura refertur,
& quinque num. seqq.
- 11 *M*inoribus 25. ann. curatorem accipe-
re nolentibus, honorum suorum adminis-
tratio interdicta non est, non tamen ple-
na, & libera conceditur, sed restricta, &
restitutionis remedio subiecta.
- 12 *A*dministratio, minori competes ex res-

- cripto Principis, atatis veniam ipsi con-
cedentis, regulariter libera est, nec resti-
tutioni in integrum obnoxia.
- 1 *F*irmiora sunt qua a iure communi pro-
ueniunt, quam qua a iure speciali, seu pri-
uilegio proficiuntur, datis paribus ter-
minis, secus alias. ibidem.
  - 2 *A*dministratio ius commune conce-
dit minoribus, ut minoribus, adeoque cum
qualitate minoris atatis. Princeps autem
etatis veniam minori indulgens, adminis-
trationem illi concedit ut maiori.
  - 3 *L*ex 22. ad med. vers. Trosi, tit. 11.
lib. 5. noue compilat. expenditur, & pra-
xis eius in Hispalenſi Senatu obiter re-
fertur. ibidem.
  - 4 *C*ontrahentes cum minore, auctoritate
rescripti principalis decipi non debent.
  - 5 *A*ccursus interpretationem ad l. 1. §. ult.
D. de minor. plures sibi velut nouam, il-
lo non relato, adrogarunt. ibi dem.
  - 6 *I*nterpretatio isthaec, licet in se vera sit,
verbis tamen d. §. ultimi minimè con-
uenit, & ex eorum generalitate conuin-
citur.
  - 7 *I*acobus Reuarius, ut euaderet difficul-
tatem, §. item inuiti, putauit, Tribonia-
num ius antiquum legis latoriae, vel le-
ctoriae, in eo §. mira fraude, siue uerius
inscitia, aut negligentia, pro nouo nobis
obstruisse.
  - 8 *L*ex latoriae, vel lectoriae, curatores in-
uitis adolescentibus dari prohibebat, nisi
redditis causis lasciuiae, vel demetiae, eam-
que abrogatam fuisse Reuarius putat,
Marci Antonini Philosophi constitutio-
ne, quam ait supponere Vlpianum in d.
l. 1. §. ultimo, D. de minoribus ibidem.
  - 9 *R*euari inscitia, vel temeritas nota-
tur, ab eiusque calumnia Tribonianus de-
fenditur, & n. 23.
  - 10 *T*ribonianus uir fuit disertissimus, nec
ignorare potuit ius, a se tot uigilijs com-
positam, proprijsque titulis applicatum.
ibidem.

Iuris-

- 1 *I*uris peritis ius, in quo versantur, ignora-
re turpitudini adscribitur. ibidem.
- 2 *L*egis latoriae, vel lectoriae ius, inuitis
adolescentibus curatores dari prohibens,
quod abrogatum Reuarius putat, & a Tri-
boniano per iniuriam innouatum in §. ite in-
uiti, inſt. de curator. alijs quoq; iuris locis
non obscure exprimitur, vel supponitur.
- 3 *P*upillus ab adulto in eo distinguitur,
quod pupillus inuitus tutorem accipit, a-
dultus non item curatorem, & n. 38.
- 4 *Q*uod, ultimum plures extendit ad cu-
ratorem testamentarium, siue a patre, vel
matre: filio in testamento non iure datum,
quem aiunt non alias a iudice confirman-
dum, quam si adultus confirmationem de-
sideret, ac petat.
- 5 *E*x his hae, tametsi pluribus uiris doc-
tis placuerit, iure minimè probatur, me-
ritoque ab alijs non minoris auctoritatis
uiris, tametsi numero paucioribus explo-
sa est, cum duob. n. seqq.
- 6 *C*ura testamentaria, etsi inutiliter ipso
iure pueri filio inuita, necessariò tamen
a iudice confirmanda est, siquidem a pa-
tre iniuncta sit, absq; ulla inquisitione,
si uerò a matre, inquisitione praemissa.
- 7 *L*ex in eim fiduciam habet de pater-
no iudicio in fauore filiorum.
- 8 *C*onfirmationis cura testamentaria ne-
cessitas superuacanea esset, si a filij uolun-
tate penderet. ibidem.
- 9 *R*euari interpretatio refellitur.
- 10 *A*liorum refertur interpretatio, ad §.
item inuiti, eiusque conciliatio, cum l. 1.
§. ultimo, D. de minoribus, & 4. n. seqq.
- 11 *L*ex 12. tribularum furiosorum tantum, &
prodigis, siue minoribus, siue maioribus
curatores dabantur, indeque minoribus
sanae mentis illi dari non consueuerunt
ante l. latoriam. ibidem.
- 12 *L*ex latoriae constitutum est, ut & mi-
noribus sanae mentis, ex causis allegatis,
& probatis, quales hic referuntur, omni-
nò curatores darentur; extra eas uerò
minimè.
- 13 *L*ex illa parum esse in usu cepit, quia
raro, aut nunquam adolescentibus, qui sanae
mentis essent, curatores petebant; et si id
sibi utilissimum esse iudicarent, ne eorum
existimatio fugillaretur.
- 14 *M*arcus Antoninus Philosophus, qui &
Aurelius dictus est, constitutione sua effe-

- cit, ut adulti omnes, nullis redditus cau-
sis absque ulla honoris sui iactura cura-
tores acciperent, non tamen inuiti, ut Re-
uarius putabat, sed uolentes, & n. 54.
- 15 *V*lpianus I. C. in l. 1. §. ult. de minori-
bus, reflexisse creditur a praecedentis sen-
tentiae auctoribus hic relatis, ad constitu-
tionem D. Marci Antonini, quatenus mi-
noribus permissit, curatores prohibito ac-
cipere, absque alicuius nota incurſu, atq;
ita cum Iustiniano in d. §. itera inuiti co-
ciliatur.
  - 16 *C*onciliationem istam Vlpiani uerbis non
conuenire ostenditur.
  - 17 *D*e res uerbum sui natura necessitatem
inducit. ibidem.
  - 18 *A*ntony Fabri conciliatio inter l. 1. §.
ult. de minor. & textum in §. item inuiti
inſt. de curatoribus, refertur.
  - 19 *T*utela finem accipit, curatore adulto
constituto, hic, & qualiter id accipiendum
sit? n. 34.
  - 20 *T*utor admonere debet pupillum, adul-
tum factum, ut curatorem accipiat, hic,
& qualiter hoc accipiendum sit? nu. 35.
& 36.
  - 21 *I*dem procedit in curatore pupilli, loco tu-
toris absentis, vel impediti constituto.
ibidem.
  - 22 *M*inorem, qui nunquam fuit sub tutore,
sed tempore mortis patris iam pubes erat,
putat Anton. Faber dumtaxat compre-
hendi sub regula, §. item inuiti, ut inui-
tus curatorem accipere non cogatur.
  - 23 *M*inor, qui tutela ingun expertus est, a-
pud aliquas nationes ab adulta aetate in-
cipit esse sub cura eiusdem tutoris. ibidem.
  - 24 *A*ntony Fabri interpretatio rectè refel-
litur, & conuincitur ab Osualdo Hilli-
gero. Tutela non desinit expirare, & si
pupillo adulto facto, curator non detur, sed
tantum dicitur expirare illo modo, cum
contingit, curatorem ei dari ita desideran-
ti, ac petenti. ibidem.
  - 25 *L*ex a tutoribus 33. §. 1. D. de adminis-
trator. & l. si impuberi 13. §. ult. D. de
tutoribus, & curatoribus, explicantur.
ibidem, & n. 36.
  - 26 *T*utoris obligatio erga admonendos pupil-
los, adultos factos, ut curatorem petat, ne-
cessitate nullà inducit in adulto admonen-
to, ut talem admonitionem sequatur.
  - 27 *L*ex ita autem §. §. tutor, D. de admi-
nistr.

B 4

- nistr. tut. & l. curatorem 25. D. de tuto-
ribus, & curatoribus, uero sensu donatur.
ibidem, & num. sequenti.
- 36 Tutor, qui pupillum adultum factum
admonuit, ut curatorem sibi peteret, si is
admonitione hac neglecta, illum petere re-
nuat, quid necesse habeat facere ad hoc, ut
à tutela oneribus, ac periculo eximatur?
- 37 Hotomani, & Vulteij interpretationes
remissiuè referuntur, ac repelluntur.
- 38 D. D. Francisci de Amaya, & Francisci
Broei interpretatio refertur.
- 39 Interpretatio isthac primo aspectu spe-
ciosa est, ac demulcere aures uidetur, sed
paulò attentius considerata, facillimo cõ-
uincitur negotio, ut ad sensum ostenditur.
- 40 Exceptio debet esse de regula.
- 41 Curator, etiam ad litem, non datur in
specie iste, uel ille, minori inuito, hoc est
eum non eligenti, ac petenti, in quo à cu-
ratore ad bona minimè differt.
- 42 Curator ad litem certus, ac designatus
non datur pupillo, saltem maiori infante,
sed ipse sibi petere hunc uel illum à se ele-
ctum debet, siue agat, siue conueniatur,
& quid in eo, qui minor est infante remis-
sio?
- ¶ Pupillus agens, nec curatorem ad litem
eligens, non auditur. ibidem.
- 43 Pupillus si ab aliquo in iudicio conue-
niatur, non debet esse in eius potestate,
nullo petito, aut nominato euratore, iu-
diciam subterfugere, & quare?
- ¶ Reorum proprium est iudicium fugere,
adò, ut in iure passim fugientes appel-
lentur. ibidem.
- 44 Pupillus solus, absque curatore ad li-
tem iudicium spontè suscipiens, actorem
pro se sententiam obtinentem eludere po-
test, ob iudicij nullitatem.
- 45 Pupillus in iudicio conuentus, curato-
rem ad litem nominare ad actõris instan-
tiam cogitur.
- ¶ L. 3. §. si pupillus, uers. sciendum, iun-
cto uers. idem Cassius, optimè intelligi-
tur cum gl. & communi. ibidem, ac num.
seqq.
- 46 Distinctio, à non nullis tradita inter
curatorem dandum pupillo agentì, ut is
detur, quem ipse petierit, & dandum pu-
pillo conuento, ut ei etiam inuito detur
ab actõre petitus, uel per iudicem proba-
tes, exploditur.

- 47 Distinctio alia Accursij, parum sibi cõ-
stantis, tametsi crebrius recepti, inter li-
tem pupilli cum tutore, ut ad hanc ille si-
ue agat, siue conueniatur, curatorem pos-
cere necesse habeat, non in genere qualem-
cumque sibi Iudex dederit, sed quem ipse
nominauerit, & litem cum alio extraneo,
ut ad eam pupillus agens curatorem sibi
petere, ac nominare cogi possit, conuentus
uero sub curatore ei à iudice ad litem da-
to respondere sit compellendus, similiter
refellitur, n. 47. & de praxi n. 52.
- 48 Pupillus, & multò magis adultus, ad
quancumque litem, uel sibi à quocumque
illatam, uel à se cui libet inferendam, pe-
tere ac nominare certum curatorem de-
bet.
- ¶ Lex 1. in fin. C. de in litem dando tuto-
re, explicatur, & ad praxim reducitur.
ibidem.
- 49 Pupillus, uel adultus, cum aliquo in
iudicio experiri, siue agere uolentes, non
sunt necessariò cogendi, ut certum sibi ad
litem curatorem petant, sed satis est eos,
illo non petito, ac nominato, in iudicio cõ-
parentes, ab eo per Iudicem repellì, nec au-
diri, quod etiam ex iudicis officio, neque
reco petente fieri potest.
- 50 Iudicis officio incumbit, ut in iudicio
debitas solemnitates obseruari faciat, ex
quarum defectu iudicium ipsum frustra-
torium redderetur.
- 51 Iudex, si ex officio pupillum, uel adul-
tum, sibi ad litem curatorem non petentè,
sed sine eo agentem, non repellat, potest ad
aduersarij instantiam ipsum ad eum nomi-
nandum cogere, conuentum uero non re-
pellit ex officio, sed tantum ad actõris
instantiam cogit, ut curatorem ad litem
nominet.
- 52 Pupillus, uel adultus, cum petere, ac
nominare curatorem ad litem cogitur, non
uti que compellitur captis pignoribus, ut
aliqui falso existimarunt, sed ita ut illo
non nominante, uel ad nominandum in-
fra terminum sibi datum non comparen-
te, tunc demum ipse Iudex nominet, &
plures D. D. de hac praxi testantes re-
feruntur.
- ¶ Lex 1. C. qui petant tutores, rectè ex-
penditur, & explicatur. ibidem.
- 53 Vera traditur interpretatio §. item in-
uiti. inst. de curatoribus, eiusque cõpõ-
natio

- liatio eum principio eiusdem tit. & l. 1.
§. ult. D. de minoribus, quam Giphanius,
& Hilligerus sibi ut nouà adscripserunt,
cum fuerit Abbatìs Panorm. quem plures
alij secuti sunt, & n. seqq.
- 54 Puberes, qui post mortem patris, rebus
suis rectè, & utiliter administrandis cu-
ratorum auxilio indigent, possunt etiam,
si uelint, illo non uti, & absque curato-
re uiuere.
- 55 Puberes, curatores à se semel spontè re-
ceptos deserere nõ ualent, ab eorum se po-
testate liberari petentes, quasi ipsi rebus
suis administrandis idonei sint.
- ¶ Legis 1. §. ultim. à uers. bodie, D. de mi-
noribus singula uerba breuè, & eleganti
commento exponuntur. ibidem.
- 56 Lex minor 25. ann. adito præfide, 32.
D. de minoribus, rectè expenditur.
- ¶ Voluntatis que sunt ab initio, ex post fa-
cto sunt necessitatis.
- ¶ Actiones suas spontè remittentibus non
est ad eas regressus dandus. ibidem.
- 57 Lex 2. & 3. in princ. D. de minoribus,
rectè explicantur, & coniunguntur cum
§. ult. l. 1. eiusdem tituli.
- 58 Lex 12. ad fin. & lex 13. uers. pero-
los que son. tit. 16. p. 6. uers. simè expli-
cantur, & conciliantur.
- ¶ Legislatores in dubio præsumendus nõ est,
se incontinenti uelle corrigere. ibidem.
- 59 Lex 207. styli limitatè loquitur in o-
bligatione uiri, & uxoris pro mutuo, uel
debito, per eos simul contracto, siue intui-
tu societatis coniugalis, nec ulterius ex-
tendenda est.
- 60 Lex illa declaratoria est l. 14. tit. 20.
lib. 3. fori, & qualiter?
- 61 Montalius in l. 14. tit. 20. lib. 3. fo-
ri, dupliciter intelligit eam, l. & l. 207.
styli, 1. cum soluto cõmuni debito ex lu-
cris coniugalibus, integra dos uxori re-
manet.
- ¶ Lucra constante matrimonio que sita, ui-
ri, & uxoris apud nos communia sunt.
ibidem.
- 62 Montalius 2. accipit illas leges, cum
& si non ad sint lucra, habet tamen uxor
ultra dotem alia bona, solationi sufficie-
tia, que paraphernalia dicuntur.
- 63 Secundus hic intelligendi modus refel-
litur.
- ¶ Dotales res mulieri incolumes solntõ ma-

- trimonio seruari debent; in eamque rã bo-
na mariti tacita hypoteca iuri supposita
sunt. ibidem.
- 64 Paraphernales res uxoris, incolumes ei
seruanda sunt sicut in matrimonio, in eam-
que rem tacitam bonorum mariti hypote-
cam habent, quemadmodum res dotales,
quanquam prælatiõis iure respectu an-
teriorum creditorum non gauentem, ut
ista.
- 65 Uxor obligatio, quemadmodum in re-
bus eius dotaliõis non consistit, sic nec in
paraphernalibus consistere debet.
- 66 Societas, ne Leonina sit, debet esse tam
onerum, adò que nominum, seu debitorum
in ea contractorum, quam lucrorum.
- 67 Lucrorum coniugalium nomine ueniunt
etiam fructus quoruncumque bonorum
mariti, uel uxoris, qui iure nostro Re-
gio utriusque coniugis similiter commu-
nes sunt.
- 68 Uxor, cū lucris renunciat prout etiam
dimidia parte fructuum, perceptorum ex
bonis utriusque coniugis.
- 69 Minor coniugatus, siue uir, siue femi-
na, ualidè pro mutuo, uel alio debito, in-
tuitu coniugalis societatis contracto, obli-
gatur, siue coniunctim, siue seorsim, & si-
ue coniuges minores habeant curatorem,
siue eo careat, absque spe restitutionis, uel
nullitatis, contra ordinarias regulas.
- 70 Uxor minoris obligatio tan nõ consti-
tit in lucris cõiugalibus, qua eius, & ma-
riti communia sunt, unde & damnū, seu
debitum cõmune debet esse, licet solus ma-
ritus contractum fecerit.
- 71 Uxor minor, siue curatore carens, siue
eum habes, multò magis quam si sola obli-
garetur intuitu bonorum communium, o-
bligata manet quando expresse se cū ma-
rito adstrinxit non tantum ad debitum
legale, hoc est ad dimidiam debiti partem,
sed & ad conuentionale, siue solidum, &
quare?
- ¶ Obligatio conuentionalis, legali adiuncta
potentius operatur. ibidem.
- 72 Legis 207. styli uerba illa, Ca el matri-
monio, y la malicia suplen la edad, quo
sensu accipienda?
- 73 Obligatio etiam solius mariti minoris
cõsistit, similq; uxore afficit, & eõtra,
in bonis communibus, ultra qua uel est
restitutioni obnoxia, uel ipso iure nulla,
prout

- prout facta fuerit, vel cum ci. ratore, vel sine illo.
- 74 Vxor, etiam maior, & expressè se cum marito obligans in eodem contractu, & instrumento, inutiliter hodie obligata uideri potest, stante l. 61. Tauri, quæ est l. 9. tit. 3. lib. 5. nouæ compilat.
- 75 Contrarium tamen defenditur, num. 77. nempe in correctas adhuc manere legum fori, & styli, contra Palat. Rub. & alios.
- 76 Vxor pro marito intercedere, seu fiduciariè iurare non potest, & si dicatur, debitum conuersum esse in uxoris utilitatem; quod intelligitur de sola allegatione, secus si simul eius rei probatio concurrat, contra Antonium Gomezium
- 77 Vxor simul tanquam correa debendi se cum marito obligans extra causam debiti Regalis, vel fiscalis, non tenetur, nisi quantum probatum fuerit, in eius utilitatè, siue augmentum patrimonij versum, non etiam in alimenta, vel alia, ad qua maritus tenebatur.
- 78 Vxor etiam hodie intuitu lucrorum, constante matrimonio acquiritorum, nisi eis expressè renunciauerit, obligata manet, ex l. 60. Tauri, & l. 9. tit. 9. lib. 5. nouæ compilat.
- 79 Leges fori, & styli, uxorem ad communiã debitã obligantes, quando lucris minime renunciauit, aperte probata sunt in

- l. 53. & 60. Tauri, quæ sunt l. 8. & 9. tit. 9. lib. 9. compil.
- 80 Lex 53. & 60. Tauri, & similes compilationis, non sunt correctæ per legem 61. Tauri, quæ est lex 9. tit. 3. lib. 5. compil. quæ optime declarantur. ibidem.
- 81 Lex 207. styli in 2. p. an incorrecta maneat post l. 53. & 60. Tauri frustra in disceptatione vertitur, quia supponit legem styli ipsam per se vim ligandi habere.
- 82 Leges styli an verè, ac propriè leges sint, ab eo eãt. qui authoritatem legis condenda habuerit, adhuc non satis constat.
- 83 Leges styli nihil aliud sunt, quam declaratio legum fori, & ideo eo tantum casu locum habere possunt, quo & fori leges. ibidem.
- 84 Leges fori, ut vim habeant, de earum usu, & obseruatione in loco, ubi lis agitur, constare ex partis, cuius interest, probatione debet.
- 85 Leges styli similiter non aliã vim obligandi habent, quàm si earum usus probetur, ex veriore, ac receptiore sententia, contra D. Christophorum de Paz, cuius potissimo fundamento fit satis, & n. seq.
- 86 Leges styli si quis forsã Princeps compilari iussit, non propterea de earum usu testatur, sed tantum declarat qualiter ille ad stylum, & praxim reducenda sint.
- 87 Declarans nihil de nouo agit, sed id, quod est detegit.

DE EADEM MATERIA, ET AN ET QUANDO inuiti adolescentes, curatorem accipere, vel acceptum sustinere cogantur? ad intellectum quamplurium iuris locorum, tam communis, quàm Regi, maxime l. 1. §. ult. D. de minor.

& l. 207. styli.

DISSERTATIO II.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

TRA argumeta, in præcedenti dissertatione pro minoris parte adducta, duo alia velut difficiliora, & elegantiora, separatim tractanda in hunc locum reuocare visum est.

Primum est, quod cum inuiti adolescentes, utcumque inexperti, nec satis ad rerum suarum administrationem apti (quod his præsertim accidit, qui pupillares egrediuntur annos, & pubertatem ingrediuntur, curatorem accipere non cogantur, præterquam in litem,

§. non

§. itè inuiti. inst. de curatoribus, l. 1. §. vers. e. si por auentura tit. 2. part. 3. l. 13. vers. pero los que son en su acuerdo tit. 16. part. 6. multò iustius eis permittendum videtur absque curatore viuere, relicto etiam eo, quem semel susceperunt, cum ad matrimonij statum perueniunt, quod fieri vix solet, nisi matura ætate, * siue pubertate plena, nempe 18. annorum, ut pote, quæ ad generandum aptior, ac certior est, l. adrogato 40. §. 1. in fin. D. de adoptionibus, §. minorè, vbi optime Theophilus inst. eodem tit. l. Mela 14. §. 1. D. alimentis, & cibarijs legatis, cum traditis ab Eman. Costa ad c. si pater, 1. p. verbo impuberes, n. 3. de testam. in 6. Benedicto Pinelo select. iur. interpretat. lib. 2. c. 4. n. 25. Guido Pãcirolo in thesauro var. lect. lib. 2. c. 95. Emundo Merillio obseruat. iuris lib. 3. cap. 29. qui eum textum rectè explicant. Quod & Lycurgus lege sanxerat, certum, ac maturum tẽpus præscribens, quo puellæ nubere, & iuuenes ducere vxores deberent, & interrogatus cur id statuendum putarit, V, inquit, soboles ex adultis, perfectæ quæ ætatis partibus nata, valida sit, & vegeta, & coitu præpropere non solum læduntur corpora gignentium, verum etiam proles nascitur imbecilla. Tum qui ante tempus dant operam liberis, carent apud illos authoritate, quam ætas conciliat, prout refert Plutarchus in Laconicis. Qua ætate qui gaudent (ut & gaudebat minor ille, de quo in præsentiarum agimus) iudicij stabilitatem habere dicuntur in §. fin. ad fin. inst. quibus ex causis manumitt. lic. vel non.

Alterum argumentum sumitur ex l. 207. styli, vers. Otrosi, vbi mulierem 25. annorum minorem, quæ cum marito, vel simpliciter, seu pro virili parte, vel infolidum se pro mutuo obligauit, validè teneri disponitur, hac addita ratione, c. el casamiento, y la malicia suplen la edad; & rursum in vers. ult. vbi generaliter traditur, minorem coniugatũ pro omni mutuo, ac debito validè obstringi posse, obnoxium què manere, atque ita supponi videtur, pro maiore eum haberi cõtracto matrimonio, ut in terminis per eã l. sic docuit Didac⁹ Segura in l. vnun ex familia. §. sed si fundum, n. 24. vers. tertium, quod ætatem habeat.

Verum nihilo magis hæc argumenta Senatũ mouerunt ex eo potissimum, quod iura generaliter disposuerunt, adolescentibus vsque ad 25. annos cõpletos curatores dari, neque antea eis, etiam rem suam benè gerentibus, bonorũ suorum administrationem cõmitti debere, l. 1. §. ultim. D. de minoribus, princ. inst. de curatoribus, l. 12. ad fin. illic: e de alli adelante deben los juzgadores dar, e otorgar al mozo otro guardador, a que llaman en Latin curador, tomando tal recabdo del, como del tutor, e este tal debe le auer en guarda fasta que el guersano sea de edad de veynte y cinco años, tit. 16. partit. 6. Vnde * cum generaliter hæc iura loquatur, nec distinguant casum contracti, vel non contracti matrimonij; generaliter, & absque vlla distinctione accipienda sunt, ex regula legis non distinguemus 32. in princip. D. de receptis arbitris, l. de pretio §. D. de publiciana in rem actione, l. 1. §. quod autem Prator, vers. quod non puto verum, D. de aleator. l. regula 9. §. ult. circa finè, illic, nam initium constitutionis generale est, D. de iur. & facti ignor. l. si seruum 71. §. non dixit Prator, D. de acquir. hereditat. l. 1. §. generaliter, D. delegatis præstandis, cum similibus, nouissimè congestis, latè què exornatis à Simone, & August. Barbosa ad principia, & axiomata iuris cõmunia, illo lit. L. n. 29. & lit. V. n. 22. hoc verò axioma 136. nu. 1. & axioma 122. num. 36. Gabr. Alvarez liter. A. n. 57. eò vel maximè, * quòd cum coniugatus longè maioribus in rei familiaris administrat. quã solutus implicetur oneribus, quæ matrimonium ipsum sequuntur, l. si quis pro vxore 21. §. si vxor, illic, cum pro oneribus matrimonij petatur, D. de donationibus inter virum, & uxorem, l. pro oneribus 20. C. de iure dotium, tantò magis * curatore indiget, cum maius ei enertendi patrimonij periculum immuneat, quia vbi maius est periculum, ibi cautiùs agendũ est, ex regula, legis 1. §. sed & si quis, D. de Carbon. edicto, c. quiescamus 42. distinct. cap. ult. 7. q. 2. cap. vbi periculum, de elect. in 6. cum adductis nouissimè à Simone Vaz Barbosa, & August. Barbosa, latè exornantibus ad principia, & axiomata iuris, illo, lit. P. n. 17. hoc verò axioma 177.

Nec

8 Nec obstat primum argumentū, sump-
tum ex §. item inuiti instit. de curatoribus.
Qui sane text. summam apud interpre-
tes omnes difficultatē habet, ex eo ma-
ximē quod aduersari ex diametro vi-
deatur principio eiusdem tituli, & aper-
tius Vlpiani Iurisc. responsio in l. 1.
§. ult. de minoribus, cuius in primo huius
partis fundamēto meminimus, quo loci
tam differtē traditum est, adolescenti-
bus, etiam rem suam benē gerentibus,
vsque ad vicesimum quintum annum
completum curatores dandos esse, vt &
illud addatur, nō esse eis ante eam æta-
tem rerum suarum administrationē cō-
mittendam. In quorum iurium conci-
liatione non parum interpretes cruciā-
tur, vt ex Doctoribus vbiq; & mox re-
ferendis apparebit.

9 In primis itaque Accursius in d. l. 1.
scholio ult. in princ. & in d. §. item inuiti,
verbo accipiunt, vers. sed quod ibi dicitur,
communiter vbiq; receptus, vt testan-
tur Franciscus Caldas, eandē interpre-
tationem sequutus in d. l. si curatorem, in
princ. n. 6. & D. Pichard. (qui tamē in ea
non persistit) in d. §. item inuiti n. 5. 6. &
7. ait hæc non esse pugnantia, minores
non cogi inuitos curatores accipere ex
d. §. item inuiti, & rerum suarum admini-
strationem eis committi non debere, d.

10 l. 1. §. ult. quia * etsi illis, curatorem
accipere nolentibus, bonorum suorum
administratio interdicta nō sit, non ta-
men plena, & libera ipsis cōceditur, sed
restricta, & restitutionis remedio subie-
cta, l. si curatorem habens 3. vers. si vero si-
ne curatore, C. de integ. restit. l. 5. vers.
Otrofi decimos in vltio vers. mas si se sint esse
engañado, tit. 11. p. 5. exornant plures
relati sup. dissertat. 1. n. 24. In quo dif-
fert hæc administratio, virtute facultatis

11 legalis minori competens, ab ea, *
quæ ei permittitur ex rescripto Principis,
ætatis veniam ipsi concedentis, in
qua restitutio in integrum ex cap. mi-
noris ætatis locum non habet, l. 1. C. de
bis, qui veniam ætatis; nam licet firmiora
soleat esse, quæ à iure communi proue-
niant, quàm quæ à iure speciali, seu pri-
uilegio proficiuntur, l. eius militis 34.
§. militia missus, D. de testamento mili-
tis; hoc tamen locum habet datis paribus

terminis, hic autem lōgè sunt dispares;
nam * ius commune concedit admini-
strationem minoribus, vt minoribus, ac
proinde, cum ob qualitatem minoris æta-
tis restitutionis beneficium eis eodem
iure competat, imò & hodie quandoq;
nullitatis cōtractus, vt in casu legis 22.
ad medium, vers. Otrofi, tit. 11. lib. 5. no-
ua compilationis, secundum quam non se-
mel in Hispalēsi Senatu me iudice pro-
nunciatū est, cū tali qualitate eiusmodi
administrationem videtur concessisse,
arg. text. in l. plena 12. §. equitij, D. de
usu, & habitat. l. ex militari, 11. vers. nā cū
ei, D. de testam. milit. at Princeps ætatis
veniam indulgens, administrationē mi-
nori concedit, vt maiori, adeoque resti-
tutio cessat; ne * cum ipso contrahentes,
authoritate rescripti principalis
decipiatur, vt exprimitur in d. l. 1. C. de
bis, qui veniam ætatis, & exornat optimē
Ludovicus Romanus in l. 1. §. liberos n.
10. D. de ip. ius vocando, eandem quoque
interpretationem in effectu tradunt, &
velut nouam sibi arrogat Iacobus Cu-
iat. ad relatam l. 1. D. de minoribus, ad ver-
bum hodie; Vdalricus Zasius in paratitla
ad illum tit. n. 12. vers. ad 3. punctū. Dua-
renus in paraphrasi ad eundem quoque tit.
vers. quod cum minore, ac nouissimē defen-
dit Ioannes Matiençus Junior, qui mul-
tò post hæc scripta prodijt, ad l. 1. D. de
minor. n. 263. & 269. nouissimē quoq;
Ioannes Vilcontes ad tit. inst. de curato-
ribus, c. 1. n. 13. 14. & 15.

13 Verum hæc interpretatio, etsi in se
vera sit, verbis tamē d. l. 1. §. ult. minimē
cōuenit, & aperte ex eorū generalitate
conuincitur, illic: nec antè rei sue admi-
nistratio eis cōmitti debet, quæ distinctio-
nem, ac restrictionem illam planē res-
puunt, ex regula, quam num. 5. in simili
expendimus, & agnoscunt Pichard. in
d. §. item inuiti, n. 8. Ofuald. ad Donellū
lib. 3. commentariorum cap. 18. lit. E. post
principium, vers. diceret fortè, & agnouit
rat quoque Matiençus in d. l. 1. n. 263.
licet postea sui oblitus in eandem inter-
pretationem incida.

15 Quapropter Iacobus Reuardus lib. 1.
1. variorum, siue de iuris ambiguitatibus c.
17. difficultate superatus, putat Tribon-
ianum ius antequam legis lictoria, vel
(vt

(vt alij legūt) lictoria, curatores inui-
tis adolescentib⁹ dari prohibēs, nisi red-
ditis causis lasciuie, vel demētie, Marci
Antonini Philosophi, qui & Aureli⁹ di-
ctus est, cōstitutione, quā in eius vita re-
fert Iulius Capitolinus, & supponit Vl-
pianus in d. l. 1. §. ult. illic hodie (hoc est
post cōstitutionē illā Diui Marci) peni-
tus abrogatū, eò quod per eā necessitas
minorib⁹ imponatur, curatores accipiē-
di, pro nouo nobis in relato, §. item inuiti
mira fraude (hoc est Triboniani decep-
tione, siue, quod idē est inscitia, aut ne-
gligētia) obstruisse; quod & voluit no-
uissimē, licet nō ita explicet, Diodor⁹
Tuldenus in commentarijs ad tit. inst. de
curatoribus, c. 2.

16 Sed me herclè dolenda potius ipsius
Reuardi inscitia est, vel temeritas, dum
Triboniano, viro prudētissimo, summa
q; legū peritia, ac in rebus indagādis di-
ligētia prædito, vel Iustiniani Impera-
toris testimonio in l. 2. §. qua omnia 9. C.
de veteri iure enucleando, & in proemio in-
stitutionū, §. cūq; hoc, tā turpē errorē tri-
buit, nec enim Tribonian⁹ ignorare po-
tuit ius, à se tot vigilijs cōpositū, pro-
prijsq; titulis, ac materijs applicatum,
iuxta l. 2. D. de statu hominū, cū & omni-
bus in iure versantibus id ignorare tur-
pitudini adscribatur in l. 2. §. Serui⁹ 43.
D. de origine iuris, maximē * cū ius il-
lud, quod abrogatū Reuardus putat, a-
lijs iuris locis nō obscurē exprēsū, vel
suppositū reperiatur, nepē in l. si impube-
ri 13. §. ult. illic, quoniā tamē minorib⁹ an-
norū, desideratibus, curatores dari solēt, D.
de tutor. & curat. l. 2. (aliās 3.) §. & apud
Paulū (aliās §. curatōrē) illic: curatōrē, ig-
norāte, nec mādāte pupillo, nō rectè ei à tu-
tore petitū videri, D. qui petāt tutor. & cu-
rat. l. matris 6. in fin. per arg. à cōtrario sen-
su, illic, cū puberes minores annis 25. ipsi si-
bi curatores, si res eorum exigit, petere de-
beāt, C. eod. tit. l. 3. vers. si verò sine curato-
re, cū duabus seqq. C. de integ. rest. ultra
alia iura, relata à Stephan. Gratian. dis-
cept. for. tom. 2. c. 225. n. 1. ac notat glos.
ult. in l. illud 5. & apertius in l. nec non 6.

17 D. de tut. & curat. in eo * distinguēs pu-
pillū ab adulto, quod ille inuit⁹ tutorē
accipiat, ex illis legibus, quib⁹ apud nos
cōgruit lex 1. vbi & aduertit Greg. Lop.
(vt alij legūt) lectoriæ, curatores inui-
tis adolescentib⁹ dari prohibēs, nisi red-
ditis causis lasciuie, vel demētie, Marci
Antonini Philosophi, qui & Aureli⁹ di-
ctus est, cōstitutione, quā in eius vita re-
fert Iulius Capitolinus, & supponit Vl-
pianus in d. l. 1. §. ult. illic hodie (hoc est
post cōstitutionē illā Diui Marci) peni-
tus abrogatū, eò quod per eā necessitas
minorib⁹ imponatur, curatores accipiē-
di, pro nouo nobis in relato, §. item inuiti
mira fraude (hoc est Triboniani decep-
tione, siue, quod idē est inscitia, aut ne-
gligētia) obstruisse; quod & voluit no-
uissimē, licet nō ita explicet, Diodor⁹
Tuldenus in commentarijs ad tit. inst. de
curatoribus, c. 2.

gl. 4. tit. 16. p. 6. hic nō itē curatōrē ex d.
§. itē inuiti, vbi & obseruat gl. 1. & cōmu-
nis, quā resoluūt Claudius Cāciuncula
post princ. vers. alterū licet, Minsing. n. 8.
Siluest. Aldobrād. n. 1. & Ioan. Oinoto.
n. 5. vers. secundò tutor, in eo §. item inuiti,
(quē pleriq; legūt sub princip.) Donell⁹
lib. 3. cōmēt. c. 2. circa finē, vers. deniq; cu-
rator, Ant. Fab. in iurispudentia Papiniana
tit. 12. princip. 1. ibat. 5. Paul. Mōta-
nus de tutel. c. 8. n. 2. 1. & cap. 29. n. 16.
Leander Galganetus de tutela, & cura
lib. 1. tit. 14. n. 5. Marcell⁹ Cōuerfanus
ad tit. inst. de curator. n. 9. & 10. D. Perez
de Lara in cōpendio vit. homin. c. 24. n. 1.

19 Quinimò plures eā regulā extendunt
ad curatōrē testamentariū, siue à patre,
vel matre filio in testamēto nō iure da-
tū, iuxta l. pater Seuerianā, 101. §. cōditio-
nū verba illic, vt curatores ipsi cōstitueren-
tur, iūcta gl. verb. non videbitur, D. de con-
dit. & demōst. l. curatōrē 6. C. de negot. gest.
l. penult. C. de testam. tute. nā licet hunc à
iudice confirmandū esse iure traditū sit,
in l. 1. in fi. l. 2. §. 1. & l. si filio 6. D. de cō-
fir. tut. l. 2. vers. sed voluntas, C. eod. tit. l.
Gaius 16. ad fin. illic, Modestinus respon-
dit, excusationem à cura tunc necessariam es-
se, cū decreto Pratoris, seu Præsulis con-
firmatus curator fuerit, D. de excusat. tu-
tor. §. dantur, vers. sed curator, inst. de cu-
rator. l. 13. vers. Otrofi decimos, tit. 16.
part. 6. tamen id ita intelligunt, si adul-
tus cōfirmationem desideret, ac petat,
non si renuat; sic etenim voluere Bald.
in d. l. 1. nu. 1. vers. sed ratio, D. de confir-
man. tut. Ang. conf. 50. nu. 1. ad fin. Phi-
lip. Corneus cōf. 81. n. 2. circa med. vers.
licet sit confirmandus, volu. 4. Socin. Iun-
conf. 97. n. 15. vol. 1. Hieron. Gabr. cōf.
52. ex n. 11. vol. 2. August. Beroius cōf.
37. n. 3. vol. 2. Benedictus Capra consil.
110. n. 11. & 12. Caldas Percir. ad l. si
curatorem habens, in princip. n. 4. C. de in-
tegr. rest. D. Pichard. neminē referens,
in princip. inst. de curator. num. ult. Paulus
Montanus de tutel. d. c. 29. n. 13. & 14.
Stephanus Gratianus discept. for. lib.
2. d. cap. 225. ex num. 1. Nicolaus Intri-
gliolus decis. 10. n. 1. Marcellus Con-
uerfanus ad tit. inst. de curator. n. 40. Phi-
lippus Paschal. de virib. patr. potest. part.
3. c. 9. n. 51.

20 Ceterum hæc præfatæ regulæ exten-
sio, tametsi tot viris doctis placuerit, iu-
re minimè probatur, (quicquid nimis
audacter reluctetur, cõtrarium vocans
manifestissimum errorem, Paschalis ubi
proxime, de quo id nos multò verius af-
firmare possemus) cum *tex. in d. §. itè in-
uiti*, & similia iura, dumtaxat loquantur
in cura datiuâ, siue per iudicem minori
decernenda, non in testamētaria, quam
21 * & si inutiliter ipso iure puberi filio
iniunctam, necessariò tamen à iudice cõ-
firmandam nuper allatæ leges, & maxi-
mè *d. lex 13. partita* planè volunt, siqui-
dem à patre iniuncta sit, absque vlla in-
quisitione, si vero à matre, inquisitione
præmissa, vt notant *glo. 1. & DD. in d. l.
filio. 6. D. de confirm. tuto.* optimè Gal-
gan. *de tute. & cura. lib. 1. tit. 3. num. 2. in
princ. iuncto vers. quod idem erit in curato-
re*, Marcel. Conuersanus *ad tit. inst. de
curator. n. 39.* Idquæ * vel propter ma-
ximam fiduciam, quam lex habet de pa-
terno iudicio in fauorem filiorum, *l. de
creationib. 27. in princ. C. de Episcop. aud.
l. fin. in princ. vers. quis enim, C. de curat. fu-
riosis*, esset verò huiusmodi confirmatio-
nis necessitas planè superuacanea, si à
filij voluntate penderet. Proinde meri-
tò extensionem illam minimè admisse-
runt Dyn. & Odofo. *in d. l. 1. Ioann. de
Platea ad princ. inst. de curator. vers. adde
prædictis*, Greg. Lopez *in d. l. 13. gloss. 5.
tit. 16. p. 6. Mier. de maior. 4. p. 9. 38. nu.
3. & 4. Gutier. de tutel. 1. p. c. 19. n. 30.
& 31. Galgan. de tute. & cura. lib. 3. q.
33. D. Illephons. Per. de Lara in comped.
vita homin. c. 24. n. 15.*
22 Quare (vt ad Reuardum redeam) me-
ritò quoquæ eius interpretatio, vtpotè
regulam *d. §. itè inuiti* omninò negans,
tã vt falsa, quã vt audax, cõmuniter ex-
ploditur, vt aduertit nouissimè D. Don
Frâncisc. de Amaya *obseruat. iuris libr. 1.
c. 9.* & ex professò magis Reuardi expo-
sitionè refellit Osuald. *ad Donell. d. lib. 3.
c. 18. lit. C. vers. sed fallitur*, asserens, eum
deceptũ fuisse in interpretatione verbo-
rũ Iulij Capitolini, quæ vterq; refert,
quasi voluerit Capitolinus, ex cõstitu-
tione Diui Marci necessitatem imponi
minoribus, curatores accipiendi, eamq;
ipsis remitti ex l. latoria, cũ logè alijs

fit illorum verborũ sensus, de quo mox.
Proinde tertio vice versa existima- 24
rũt alij, olim ex l. 12. tabularum furio-
sis tantum, & prodigis, siue minoribus,
siue maioribus, curatores dari, *§. furiosi,
inst. de curatorib.* cum similibus, relatis à
Pichardo *ibi n. 1.* Indèq; minoribus fan-
næ mētis illos dari nõ cõsueuissè, donec
l. latoria constitutũ est, * quod & his 25
ex causa allegata, & probata omninò
curatores darentur; puta si malis mori-
bus præditi essent, si luxui dediti, si ne-
cessariam rerum alienationem facturi,
extra has verò causas nõ nisi volētibus,
qua lege * inspecta, rarò aut nunquam 26
adolescentes, qui sanæ mentis essent, cu-
ratores petebant, & si id sibi vtilissimũ
fore iudicaret, etenim eorum existima-
tio valdè fugillabatur, quasi prodigo-
rũ, & rebus suis non rectè consulētium;
cui malo succurrit Diui Marci Antoni-
ni cõstitutio, qua effectũ est, * vt adul- 27
ti omnes, nullis redditis causis, absque
vlla honoris sui nota, curatores accipe-
rent, nõn vtique inuiti, prout Reuardus
putabat, Capitolini verba sic accipiēs,
vt diximus, sed volentes; eoque respe-
xissè Vlpianũ * *in d. l. 1. §. ult. D. de mi-
noribus*, a quo iuxta interpretationè istã
tantum abest, vt discrepet Iustianus *in
d. §. itè inuiti*, vt imò ei mirè cõueniat;
sic ferè Balduinus *n. 6.* Vbesembeccius
n. 4. & apertius Pichard. *n. 9. in eod. §. itè
inuiti*, Ioan. Viscontes *ad principiũ eiusdẽ
tit. suæ c. 1. n. 2.* Paul. Motanus *de tutel.
c. 37. n. 6. 23. & 24. & à nu. 87. ad 92.*
28 Quæ quidè * interpretatio defendi om-
ninò posset, adedquæ & quoad relatã l.
1. §. ult. si Vlpianus *ibi* simpliciter tan-
tum dixisset, quod in eam vsque ætatem
25. annorum, adolescentes curatorum
auxilio reguntur; at vltèrius progredi-
tur, sic asserens; *nec antè rei suæ admi-
nistratio eis committi debet*, quibus ver-
bis necessitatem importari quis nõ vi-
deat, *l. 1. §. 1. illic: eodem iure uti debet,
D. quod quisque iur.* cum similibus, nouis-
simè relatis ab Augustino Barbosa, qui
latè exornat, *de dictionibus di. 77. n. 1.*
quo & alijs argumentis non incoloratè
ab ea recedit interpretatione D. Fran-
ciscus de Amaya *d. c. 9. n. 9. 10. & 11.*
quam tamen nos ex parte amplexuri
sumus,

sumus, cũ verã, ac sequendam tradi-
derimus.
30 Huic finitima est interpretatio Ant.
Fab. *in rationali ad d. l. 1. §. ult. D. de mi-
noribus litera B.* & *in iurisprudẽtia Papin.
tit. 13. prin. 3. ad finẽ, vers. nec huic princi-
pio*, vt ea lex procedat in minore, qui in
pupillari etate tutorẽ habuit, licet post-
ea pubes factus eũ habere desierit, vt tũc
curatorẽ quoq; accipere cõpellatur, nã
31 tutela * finem accipit, curatore adulto
cõstituto, *l. à tutoribus 33. §. 1. D. de ad-
ministr. tutor.* & idèõ admonere adultum
32 tutor debet, * vt illũ accipiat, *l. ita au-
tẽm, §. §. tutor, D. eodẽ tit. quinimò & cu-
rator loco tutoris absentis, vel impedi-
ti pupillo datus, iubetur ei, adulto factò,
curatorẽ petere in l. curatorem 25. D. de
tutor. & curatoribus*; secus autè sit in mi-
33nore, * qui nõquam fuit sub tutore, sed
tempore mortis patris iam pubes erat,
nam hic non cogitur inuitus curatorem
accipere, *d. §. itè inuiti, cõ similibus.* Quæ
tamen interpretatio, & si moribus con-
ueniat aliquarum nationum, apud quas
qui tutelæ iugum expertus est, ea finita
ob adultam ipsius ætatem, curæ quoq;
subiici debet, imò & tutoris eiusdẽ, qui
deinceps curæ administrationi, & one-
ribus re ipsa implicatus manet, contra
reg. *tex. in §. qui tutelam 20. inst. de excu-
sat. tut.* vt de Germania testatur Andr.
Gail. *pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 96.
n. 1. 2. & 3. Paulus Montanus de tutel.
c. 37. n. 86. & de Frâciæ Regno Gaspar
Rodericius de annuis redditib. lib. 2. q. 15.
n. 17. & vtrũque obseruat Bernar. Gre-
ueus ad Gail. lib. 2. concl. 96. per totã* iuri
tamen minimè conuenit, & eã rectè cõ-
34uincit * Osuald. Hilligerus *ad Donell.
d. lib. 3. c. 18. lit. C. vers. Anton. Fab.* quia
quod dicitur *in d. l. à tutoribus §. 1.* nõ sig-
nificat, dato tãtũ curatore impuberi, a-
dulto factò, tutelam expirare, & nõ ali-
ter, sed expirare illo modo, si cõtingat
curatorẽ ei dari, ita scilicet desideratũ,
vt & in his ipsis terminis pupilli, adulti
facti, quod desideranti illi curator de-
tur, quasi aliud sit eo nõ desiderante, seu
petete, apertè traditũ est *in l. si impuberi
13. §. ult. D. de tut. & curator.* Prætèrèã
35 * quod *in d. l. ita autẽ, §. si tutor*, traditum
est, quod tutor pupillũ, iã adultũ factũ,

admoneat, curatorẽ petere; necessitatẽ
nullam inducit in adulto admonito, vt
eam admonitionè sequatur, sed in tuto-
re ipso, vt suo muneri satisfaciatur. Idem-
quæ sensus est *d. legis curatorem*, illic: *post
pubertatem alium curatorem sibi petere de-
bebit*, idest admonere illum, vt petat; ne
si aliter lex illa intelligatur, ceteris le-
gibus, quibus adultũ petitio, & cõsensu
omninò desideratur, contraria sit.
Illud vtiq; verissimũ iudico, si pu-
pillus adultus factus, tutoris admoni-
tione neglecta, curatorẽ accipere recu-
sauerit, necesse habere tutorẽ, qui tute-
læ oneribus, ac periculo eximi velit, id
iudici probare, ab eoq; proinde petere,
vt adultũ cogat, si adhuc nolit curatorẽ
ad bona accipere, vt eũ saltè ad litẽ no-
minet, cũ quo possit iudiciũ agitari cir-
ca rationis redditionè, ac bonorũ tra-
ditionè, iuxta ea, quæ de curatore ad li-
tẽ, à pupillo, vel adulto nominado, infe-
rius disserã à n. 42. interim vero quoad
impediendũ cursum vsurarũ, iudiciali in-
terpellatione, & protestationè, pupil-
laris quæ pecuniæ oblatione securus erit
tutor, quemadmodũ colligitur, *ex l. tu-
tor, qui reperitur 7. §. pecunia, quæ in arca
13. D. de administ. tut. l. fin. C. de vsuris pu-
pillaribus*: quomodò in Granatensi curia,
cũ casus occurreret, me iudice, pronucia-
tũ est, & ad praxim sic reductæ sunt *d.
lex ita autẽ §. §. si tutor, & d. lex à tutorib.
33. §. 1. D. de administ. tut. iuncta l. admo-
ne, & 2. (quæ in ordine sunt 1. & 7.) C.
qui petant tutores*; atquæ ita etiam accep-
tum est quod per hæc iura tradunt post
alios Gaspar Baeça *de decima tutoris c. 2.
n. 134. Andr. Gail. pract. obseruat. lib. 2.
obseruat. 96. n. 3. Gaspar. Roderic. de ann-
redit. lib. 2. d. q. 15. n. 12. vers. itè alia na-
tione*, Ioannes Gutier. *de tutel. p. 1. c.
17. n. 142. Stephanus Gratianus discep-
tat. forensium tom. 4. c. 7. n. 6.*
Quinta fuit interpretatio Hotomani.
Sexta Vultej, vtriusq; *in prin. inst. de cu-
ratorib.* quos sigillatim refert, ac refel-
lit, illam expresse, hanc tacitè, dum ad
aliam properat, Osuald. Hillig. *d. lib. C.
post medium*, & meritò, cũ vtrãq; inter-
pretatio nedũ diuinatoria sit, sed & lit-
teræ *d. l. 1. §. ult. D. de minor.* manifestè
tã vim inferens, maximè interpretatio
C 2 Vul-

Vultej, quæ textū illū generaliter loquentem, imò proprius de curatoribus ad bona, quorum auxilio adolēcentes reguntur, restringit ad curatores in litem; quo errore similiter inuoluitur, Ioannes Coppen (& in eo errans, quòd interpretationem hanc Donello impingit, qui eā minimè docuit) obseruat. *practicabilium lib. 1. c. 6. n. 3.* Quibus septima addi expositio potest * quam acutè considerat D. Franciscus de Amaya *d. 19. ex n. 1. 2.* ac breuiter, quanquam hērens; ac varius expresserat paulò ante Franciscus Broeus *in d. 6. item inuiti; in fine*, vt nimirum licet adulti cogatur in genere curatorem accipere, quousque perfectè, hoc est 25. annorū, etatis sint, *ex d. 1. 1. §. ult. D. de minoribus*, nō tamen in specie cōpellantur hunc, vel illū accipere, sed quem ipsi petierint, vel elegerint, *ex d. 5. item inuiti*, quem sic intelligunt, quasi in eo ibi pueres discernantur à pupillis, qui in specie quoque tutorem, ipsis à iudice datū, accipere necesse habent, *l. 2. D. de tutel. l. illud 5. & l. nec non 6. D. de tutor. & curator. & ubique gl. Bart. & communis*, quam supra à nobis sub n. 18. relati, resoluunt.

39 Verum hæc interpretatio, tametsi primo aspectu speciosa sit, ac demulcere aures videatur, paulò tamē attentius cōsiderata, facillimo cōuincitur negotio, tū quia repugnat generalitati verborū Iustiniani, illorū nepē *in uiti adolēctes, curatorem nō accipiūt*; quæ plane excludūt quācumq; minorū repugnantia, non tantū quoad accipiendum in specie hunc, vel illum curatorem, sed & in genere curatorem vllum, ex *reg. l. 1. §. generaliter, D. delegatis præstandis, cum similibus*, atque ita frequentissimè verba illa hæctenus accepta sunt, vt superius probauimus; tum etiam quia ex ea interpretatione, huic communi sensui cōtraria, necessariò sequeretur, curatorem ad litē dari minori inuito nedū in genere, ita vt accipere illum cogatur, sed & in specie hunc, vel illum, quia cum illa inspecta, initio illius *§. item inuiti*, hæc proponatur regula, quòd minor nō cogatur hūc, vel illum curatorem, ad bona accipere, sed quem ipse elegerit: exceptio statim illi regulæ subiecta, vt ni-

hilominus cogatur accipere curatorem ad litem, necessariò accipiēda est in iisdem terminis, scilicet; vt cogatur hūc, vel illum sibi à iudice datum accipere, nam * aliàs exceptio non esset de regula, prout esse debet, *l. ex eo 18. D. de testibus, l. que situm 12. §. idem respondit domo instructa, vers. denique, Neratius D. de fundo instructo, l. 4. §. fin. vers. si cui penus, D. de pena legata, cum similibus*, & vltra ordinarios ubique, notarunt *gl. in vers. subtilitatibus*, & Dynus Muxellanus *n. 18. vers. & sunt sub regula, in rubr. de reg. iur. lib. 6. Abb. in c. 1. n. 8. vers. sed sic. ext. de ferijs*, Paul. de Cast. *conf. 79. n. 3. lib. 1. Angel. conf. 290. n. 5. las. conf. 69. nu. 5. lib. 3. & conf. 166. n. 4. lib. 4. Dec. post glos. magnam, ad finem, in l. 1. n. 22. D. de reg. iur. Sebast. Med. de reg. iur. in præfat. n. 31. Nicolaus Euerar. in locis legalibus loco 9. ab exceptione ad regulam, nu. 9. & 10. D. Præses Couarr. var. resolut. lib. 2. c. 5. n. 5. vers. nam cum exceptio*, Burg. de Paz *in l. 3. Tau. n. 381. Menoch. cōf. 87. à n. 35. & de præsumpt. lib. 3. præsump. 35. n. 19. & præsumpt. 115. n. 75. Hortensius Caualcanus de brachio Regio 6. p. seu de equitate, & rigore, n. 24. Harman Pictor quæstionū iuris libr. 1. q. 32. n. 5. & lib. 2. q. 26. num. 16. vers. sic etiam, in fin.* Ioannes Guillen à Ceruantes, doctissimus Hispalensis, *ad l. 9. Tauri n. 67. D. Ioan. Baptist. Valençuel. conf. 54. n. 19. nouissimè Simon Vaz Barbosa, & August. Barbosa ad principia, & axiomata iur. ille liter. E. num. 17. hic verò axiom. 35. num. 6. & 7. Farinac. decis. nouiss. p. 1. decis. 144. n. 6. & p. 2. decis. 294. n. 5. ac decis. posthum. p. 1. decis. 286. n. 5. & decis. 407. n. 9. & p. 2. decis. 56. n. 3. Constat autem, * curatorem etiam ad litem, nō dari in specie hunc, vel illum minori inuito, hoc est eū non eligenti, ac petēti, in quo à curatore ad bona minimè differt, quemadmodū constat *ex l. mutus 43. §. is qui curatorem, D. de procuratorib. l. ait Prætor 7. §. permittitur, D. de minorib. l. 1. C. qui petāt tut. & ubiq; glo. Bart. & cōmunis, cōfestim referēda, optimè Palac. Rub. interim videndus, in repet. cap. per vestras de donatio. inter, in princ. §. 27. n. 5. in fine, cum sequenti.**

42 Quinimo (vt hoc obiter moneā) nec certus

certus ad litem curator dabitur pupillo inuito, saltem maiori infante (nam in minori infante aliter se res habet, *l. 3. §. si pupillus, vers. deniq; illic, itaq; infanti non potest dari, D. de tutel. ubi notat, & explicat glos. verb. infanti, similis verb. sibi ipsi, in l. 2. §. an autem alius, D. qui petant tutores, & ubique communis*, quam resoluunt, & ad praxim applicant Alexand. *conf. 122. num. ult. vers. ult. lib. 1. Aflictus*, & ad eum Cæsar Vrsil. *decis. 256. num. 2. & decis. 262. n. 5. Ioann. de Neuizanis conf. 17. n. 26. in fin. & n. 30. Maranta de ord. iudicior. 4. p. dist. 16. nu. 56. vers. & prædicta intelliguntur*, Octavian⁹ Cacheran. *decis. Pedemōt. 89. n. 1. & latius à n. 6. Parlad. lib. 2. rer. quotid. c. seu. 4. p. §. 4. ex n. 3. Cald. Pereir. ad l. si curatorem habēs, C. de integr. rest. in princ. n. 31. vers. ex quo utiliter inferitur. Card. Dom. Tusch. præct. conclus. tom. 2. lit. C. concl. 1103. m. 10. & 11. Stephan. Gratianus discept. forens. tom. 2. cap. 225. nu. 39. vers. tamen soli infanti*, Ioan. Gutier. *de tutel. l. 1. p. cap. 19. num. 24. Greueus ad Gaibitum præct. conclus. lib. 2. concl. 108. n. 1. 2. 3. & 4. Illephōsus Perez de Lara in compendio vitæ homin. c. 24. n. 17. (limitans in terminis iuris Pontificij ex c. fin. §. si verò de iudicij in 6. cum Dominico ibi, notab. 4. & Marco Ant. Genuēsi in practicab. Ecclesiast. quæst. 766.) sed ipse pupillus infante maior sibi petere hunc vel illum curatorem ad litem debet siue agat, siue cōueniatur, nisi quòd agens, nec curatorem ad litem eligens, non auditur, vbi autem * conuenitur, non potest res ex solo ipsius consensu pēdere, quia iudicium redditur in inuitū, *l. inter stipulatē 83. §. si Stibicū vers. iudiciū autē, D. de verb. oblig. cū vulgat. ne in eius sit potestate, nullo petito; aut nominato curatore, iudiciū subterfugere (quod reorū propriū est, d. §. si Stibicū, in fine, illic, alioqui semper negabit reus, l. sed & ad eos 24. illic, qui conuenti frustantur, & qualibet tergiversatione, & solertia efficiunt, ne eū ipsis agi possit, D. ex quibus causis maiores, adeo vt in iure fugiētes passim appellentur, l. 2. illic, neque actorem, ueque fugientem, C. de iur. iur. propter calum. dan. l. properandum 13. §. & si quidem pars, illic, parte fugiente ex vna parte ad-**

*ris absentiam incusante, & vers. & siquidē nihil, illic, non solum partem fugientem: & illic, Sacramento fugientis, & §. in autem, illic; per res, & facultates fugientis, & §. illo procul dubio, illic, vel fugientis, vel agentis, C. de iudicij, auth. de exhiben. reis, cap. 2. illic: quantumcumque decretum fuerit fugienti, & c. 3. §. si scepto, illic: apud iudicem interrogari fugientem, collat. 5. cū ubique notatis) aut * ne solus pupillus iudicium spontē suscipiens, actorē pro se sententiam obtinentem eludat, ob iudicij nullitatem, iuxta *reg. tex. in l. affa 45. §. contra indefensos, D. de re iudic. l. nec tutores 11. & l. non eō minus 14. C. de procurator. l. 1. & 2. C. qui legitimam personā standi in iudic. non habent, l. penult. C. si aduers. rem iud. l. clarum 4. C. de authoritat. præst. l. si Præses 6. C. quomodo, & quando iudex, l. 11. in fin. tit. 2. & l. 3. tit. 5. ac l. 1. vers. pero si los menores, tit. 25. p. 3. idq; vltra ordinarios ubique, ac nonnullos alios, quos cōgerunt, optimè prosequuntur, & explicat Guid. Papæ, & ei addētes *q. 494. Sebast. Vāt. de nullit. tit. ex inabilit. seu defectu mād. n. 28. & 29. & latius, ex n. 33. Cald. Pereir. in d. l. si curatorem habēs, C. de in integ. rest. in princ. n. 8. 9. & 10. Ioan. Gut. in auth. Sacramēta puerū, C. si aduers. vendit. n. 127. & 128. Sigismund. Scaccia de iudicij, lib. 2. c. 2. n. 271. & latius à n. 395. maxime nu. 401. 405. & 406. & de commerc. §. 7. gloss. 5. n. 39. Iacobus Cancer. var. resolut. lib. 2. c. 1. n. 203. D. Illephōsus Perez de Lara in compendio vitæ hominis, d. c. 24. n. 7 & 11. & à n. 43. D. Ioan. Baptista Valençuela *conf. 182. à n. 4. tom. 2. quapropter pupillus ipse curatorem * nominare ad actoris instantiam cogitur, elegās *reg. tex. in d. l. 3. §. si pupill. vers. sciēdum est, iuncto vers. idem Cassius, D. de tutel. quem sic rectè intellexerunt glossa verbo cagi, vers. vel dic; Bart. n. 1. in 2. oppositione, & alij ibi; similis gloss. verbo ex constitutione, & Bald. notabili 1. in d. §. permittitur, Salicetus in d. l. 1. C. qui petant tutores n. 2. vers. ideo dic melius, Angelus in princ. inst. de curatoribus nu. 6. & ibidem Claudius Canciūcula post princ. vers. cogatur ergo, & Ioan. Oinotomus n. 10. Gudiñsaluus Paz in praxi tom. 1. præludio 2. à n. 22. vers. at verò, vsque ad nu.*****

25. (qui tamē malē pro lege 11. in terminis loquente, citat l. 7. quæ loquitur in filio familias patre absente, tit. 2. par. 3.) Card. Dominicus Tuschus *pract. conclus. tom. 2. d. lit. C. concl. 1103. nu. 14.* Ant. Faber, in *jurisprudencia Papinian. tit. 12. princ. 1. illat. 9.* Andræus Fachineus *controuersiaris lib. 8. cap. 60.* Marcellus Couerfanus *ad tit. inst. de curator. n. 20. & 21.* Perez de Lara *d. 6. 24. a. n. 3.* Henricus Kinschotius *responsio 104.*
 46. 3. Reiecta * in primis distinctione inter curatorem dandum pupillo agenti, vt is detur, quem ipse petierit, & dandum pupillo conuento, vt ei etiam inuito detur ab actore petito, vel per iudicem probatus; quam distinctionem perperam tradidere nonnulli, quos sequitur V. Iulianus *in d. s. si pupillus, in casus positione, Alex. in l. tutor. 20. n. 3. C. de negotijs gestis.* Siluester Aldobrandinus *in d. s. item inuiti, n. 10.* non animaduertentes, eā apertē repugnare verbis ytriusque versiculi iam relati, nam *in vers. sed sciendū, d. l. 3. s. si pupillus, D. de tutel. hęc verba sunt, siue agant, siue conueniantur, at in vers. idem Cassius, non dicitur, cogi pupillum respondere per curatorem ei datum, sed nolentem poscere curatorem, à Prætorē cogendū esse, scilicet vt poscat, quemadmodū animaduertit rectē Accursius dicto verbo cogi, in 1. & 2. solutione, & communis, proximē resoluta. Deinde * reiecta quoque distinctione eiusdem Accursij, parum sibi cōstantis, in d. l. 1. scholio vlt. C. qui petunt tutores, recepta ab Archid. & Ioanne Andrea, eum referente, in d. fin. n. 1. vers. qui etiam dicit, de iudicijs in 6. Alexand. *cons. 122. n. 5. lib. 1.* Afflicto, qui secundum eam in Neapolitano consilio cōclusum asserit, *decis. 256. n. 2.* Minsingerio, qui de stylo Cameræ Imperialis testatur, *singularium obseruationum, cetur. 2. obseruat. 3. n. 1. & 2.* & cæteris magis communiter, secundum inferius referendos, inter litem pupilli cum tutore, vt ad hanc pupillus, siue agat, siue conueniatur, curatorem poscere necesse habeat, nō in genere qualemcumque sibi iudex dederit, sed quem ipse nominauerit, ita vt alium admittere non cogatur, *ex d. vers. sed sciendū, & litem cum alio ex-**

traneo, vt ad eam pupillus, siquidem agat, curatorem petere, ac nominare cogi possit, ne si succumbat, iudicij nullitatem allegare valeat, iuxta regulam *d. legis acta. 45. s. contra indefensos, D. de re iudicata, cum si. i. libus, supra à me congestis n. 44.* Si vero conueniatur, sub curatore ei à iudice ad litem dato omnino respondere compellendus sit; ne aliàs (vt diximus) iudicium subterfugiat, *ex d. s. idem Cassius*; quia & hęc distinctio apertē confunditur, tum vt diuinatoria, & illius *s. si pupillus, cōtexturam violās*, quæ tota est de lite pupilli cum tutore, tum etiam quia, & si versiculus *idē Cassius* loqueretur de lite pupilli cum extraneo, non tamen ait, pupillum cogendum respondere sub curatore sibi dato, sed eum poscere, seu nominare cogi, vt paulō ante dicebamus.

Prior itaque expositio longē verior est, vt indistinctē pupillus maior infante, & multo magis adultus, ad quamcūque litem, vel sibi à quocumq; illatam, vel à se cui libet inferendam, petere, ac nominare certum curatorem possit, ac debeat, prout in lite inter tutorem, & pupillum probat apertus *textus in l. 1. in fine, C. de in litem dando tutore*; ex quo sic notat post Ludouicum Schraderum, Bernardus Græueus *pract. conclusum ad obseruationes Gaillij lib. 2. concl. 108. in princ. n. 15.* ita scilicet, vt in primo casu, * quo pupillus, vel adultus agit, necesse non sit, eum ad petendum cogi, cū satis sit, ipsum, absque curatore à se petito agentem, non audiri donec illū nominet; etiam reo non petente, ex solo officio iudicis, ad quem pertinet, * vt in iudicio debitas. solemnitates obseruari faciat, ex quarum defectu iudicium ipsum frustratorium redderetur, elegās *text. in cap. causam que. 9. vbi notarunt Abbas Panormitan. n. 5. Felinus nu. 1. Decius n. 2. aliàs 12. & cæteri communiter de iudicijs, & ego quondam obseruaui, nonnulla in praxi afferens vtilia, in priuatis ad eum text. scriptis (quæ & alia annuente Deo non multo post hęc in lucem prodibunt) quanquam * si iudex ex officio pupillum, vel adultum, sibi ad litem curatorem non petentem, sed sine eo agentem nō repelleret, pos-*

set ad aduersarij instantiā ipsum ad eum nominandum cogere; id quod in secundo casu vbi pupillus, vel adultus conuenitur (ne vt sæpè diximus, iudicium subterfugiat) omnino necessarium est, quomodo melius rem hanc intellexisse videntur gl. & DD. relati *supra n. 45* optime Fachineus *d. c. 60. vers. Et licet, & Ludouicus Seraerius, de feudis, part. 10. sect. 19. n. 175.* quos refert, & sequitur Bernardus Græueus *d. concl. 108. n. 237.* & post alios Ioan. à Montalegre *in p. 1. lib. 1. c. 5. n. 11.* Marcellus Couerfanus *d. tit. inst. de curatoribus, n. 16.*
 52. 17. & 18. Cogitur autē * in vtroque casu, non vti que captis pignoribus, vt perperam putarunt gl. *verbo ex constitutione, in fine, in d. l. vit Prætor 7. s. per mittitur, D. de minor. Bart. Bald. Salyerius, & plerique alij ex supra à me relatis, d. n. 45.* & à Neuzano *d. cons. 179. n. 55.* sed ita, vt si mādato à iudice illi facto ad alterius partis instantiam, vt ad curatorem nominandum intra certum tempus compareat, comparere, vel nominare recuset, tunc de muni ipse iudex nominet, vt satis colligitur, *ex d. l. 1. C. qui petant tutores, illic: qui si in petedis his cessabit, potes tu competentem iudicē adire, vt in dādis curatoribus officio suo fungatur, quā sic recte interpretantur Fachineus, & Anton. Faber vbi supra, atque ita praxi frequentissimē seruari, maximē in lite pupilli, vel adulti cū extraneo, iuxta opinionē illam Accursij in d. l. 1. gl. vlt. (quā tamē, quaten⁹ sic restringit, superius reiecit) testantur Neuzan. *d. cons. 17, Matth. Afflicto. d. decis. Neapolitana 256. n. 2.* (vbi Cesar Vrsillus *n. 1.*) Marāta *de ordine iudiciorū 4. p. dist. 16. de iudicio valido, aut inualido, n. 56. vers. verū ad instantiā, Minsinger. singul. obseruat. cetur. 2. obseruat. 3. n. 3.* Andr. Gail. *pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 108. n. 3.* Sebastianus Vantius *de nullitatibus, tit. ex inhabilitate, seu defectu mandati, n. 32. & 144. & tit. quibus modis sententia nulla reparari possit, n. 86.* Gregor. Lopez *in l. 1. 1. gl. 2. vers. videtur, per text. ibi* (qui tamen id non nisi per supplementum probat) *titul. 2. part. 3. Paz dicto 2. temp. n. 44.* Parlador. *d. lib. 2. rer. quotid. c. fin. 4. p. s. 4. n. 2.* Caldas Pereira *in d. l. si curatorem**

in princip. num. 29. vers. sed obseruanda, D. Gariias Mastril. decis. 54. n. 1. 2. & 3. Ioan. Gutierrez. *de tutel. 1. p. c. 19. n. 21. & 22.* Marcellus Couerfanus *d. tit. de curatoribus, n. 24. & 25.* Bernard. Græueus *d. concl. 108. n. 16, & 17.* Marius Giurba, in numeros congerens *d. decis. 109. n. 4.* D. Allephonius Perez de Lara *in compendio vitæ homin. c. 24. nu. 4. & 28.* (vbi praxim circa hoc receptam in Hispaniæ Tribunalibus, in quibus certi, ac numerati procuratores constituti sunt, prescribit) nouissimē Ioan. Paulus Galterius *in praxi tutelari p. 2. rubr. 2. vtiliter agat, & contrabat, n. 21.*
 Cum igitur (vt ad institutum redeamus) relata conciliationes ad iura illa, quæ vt pugnantia adduximus, nempe *text. in d. l. 1. s. vlt. D. de minoribus, & in d. s. item inuiti, inst. de curatoribus, non satisfaciant, vera querēda est, quam breuiter tradidere, neminem referētes, sed velut ex proprio Marte confictam sibi singuli adscribentes, Hubertus Giphannus, & Osualdus Hilligerus, ille, in d. s. item inuiti, vers. sed non rectē; hic vero in notatis ad Donellum *d. libr. 3. comment. cap. 23. lit. E. vers. non improbabile, cum vel scire tamen debuerint, vel scientes dissimulauerint, eius authorem fuisse Abbatem cons. 91. 1. p. a. n. 8. circa finem, vers. venio nunc, vsque ad finē consilij, quæ referunt, & sequuntur Gregor. Lopez in l. 13. gl. 2. in princip. tit. 16. part. 6. Gaspar Baëca de decima tutoris, cap. 3. n. 16, Didacus Spino in speculo testam. glo. 29. principali, n. 21. vers. bene tamen, Pater Molina de iustitia, & iure, tom. 1. tractat. 2. disput. 220. n. 5. siue vers. curator verō, Gutierrez. de tutel. d. 1. part. cap. 19. n. 18. Escouar de ratiocinijs cap. 6. n. 21. Iacobus Cancer. var. resolut. libr. 3. c. 2. de act. & obligat. n. 236. & vt indubitata supponit Antonius Faber vbi supra, vt nimirum *d. lex 1. s. vlt. vers. nec ante, D. de minoribus, nō prohibeat, quin puberes, * qui post mortem patris rebus suis rectē, & vtiliter administrādis curatorum auxilio indigent, quo absq; vlla legis lætoria nota post cōstitutionem Diui Marci consulere sibi possunt, possint etiam, si velint, illo non vti, & absq; curatorem viuere, quod in d. s. item inuiti,***

55 *ipsum*, cum similibus iuris locis, supra n. 17. ad hoc notatis, eis permissum est; sed ne * semel receptos curatores deferere valeat, ab eorum potestate se liberari petentes, quasi ipsi rebus suis administrandis idonei sint, id quod illis eò loci negatur. Hucquè eius sensum esse, vel inde constat, quod cum Vlpianus, Prætoris edictum, quo minoribus 25. annis opem suam pollicetur; exponens, dixisset; *hodie*, (hoc est post Diu. Marci constitutionem, cuius supra meminimus) *in hanc usque ætatem adolentes, curatorum* (quos scilicet iam acceperant) *consilio reguntur*; cõsequenter in *relato vers. subiungit, nec ante* (hoc est etatem ipsam maiorenne) *rei sue* (scilicet familiaris, vel quod id est, reru suaru.) *administratio, eis* (hoc est minoribus ipsis, qui iam sponte sua curatores acceperunt) *comitti debet* (hoc est tradi, amoto curatore) *quamuis rem suam bene gerentibus* (hoc est adeo se maturi consilij esse liquidò ostendentibus, ut ipsi per se rebus suis rectè, & vtiliter administrandis sufficere valeant) nempè idèd, quia licet ab initio liberum his fuerit curatores non accipere, non tamè liberum iam est, semel acceptos dimittere ante ætatem completam, tum ex textu, * qui satis aperte meo iudicio hanc sententiã probat; *in l. minor 25. annis adito præside, 32. in ordine, illic, cõ intelligens esse minorè, perseverauerunt in administratione, iudico vers. quæro cuius, & vers. quod si & ipsi, D. de minoribus, tum etiam argumento vulgaris regulæ, qua docemur, quæ ab initio voluntatis sunt, ex post facto fieri necessitatis, l. in commodato 17. §. sicut, D. de commodati, l. res, quæ 22. §. sicut, D. de iure fisci, l. sicut ab initio §. C. de obligationibus, & act. c. 1. iuncta glo. 1. vers. item colligitur adhuc, quam ad hoc notat Iacobus Aluarotus, n. 3. de natura feudi, lib. 1. feudorum, cum similibus congestis à Tiraqu. in l. si unquam, verbo libertis n. 15. C. de reuocand. donat. Cardin. Domin. Tuscho præf. concl. tom. 3. lit. C. concl. 983. Gabriel. Aluarez latè exornante, ad axiom. iur. ead. lit. C. n. 188. & alterius regulæ, qua traditum est, actiones suas spontè remittentibus non esse ad eas regressum dandũ, l. queritur 14. §. si venditor, vers.*

remittentibus, D. de adilit. edicto, cum adductis à Gotofr. ad verbum remittentibus, & à Tiraq. de retract. consang. §. 1. gl. 9. n. 119. ac post alios Gabr. Aluar. ad axiomata iur. lit. A. n. 78. vltra alia argumenta, quibus id Abb. vbi supr. rectè probat, idquè etiam per liberos, ex legitimo matrimonio susceptos, vt idem Vlpianus cõfestim addit in l. sequenti, nempè * l. 2. illius tituli de minoribus, & diximus dissertat. præcedent. n. 20. nisi scilicet per veniæ ætatis impetrationem, quæ non ad magistratum Imperium, sed ad soli Principis beneficiũ pertinet, quod & ab eo perrarò conceditur, vt rursus subiungit, ac prosequitur idem Vlpianus in l. 3. in princ. eiusdem tituli, ac diximus dissertat. præced. n. 27. & figillatim cum eodem Vlpiano hæc omnia prosequitur, & explicat Marcellus Conuersanus ad tit. inst. de curator. nu. 4. cum tribus seqq.

58 *Quam etiam conciliationem nõ obsecurè admittunt leges Regiæ, nempè lex 12. ad finem tit. 16. part. 6. in primo argumento prioris sententiæ allata, & l. 13. vers. pero los que son, eiusdem tituli, & part. nam quod ait. l. 12. debere iudices minoribus, ex quo puberes esse cæperint, curatores dare, necessariò accipiendum est ipsis petentibus, ac volentibus, non etiam inuitis, vt exprimitur in l. sequenti, illic, non pueden ser apremiados, ne legislator se in continenti correxisse videatur, quod in dubio præsumendum non est, argu. legis non ad ea 88. aliàs 89. vers. quod si purè, iuncta glof. verbo præsens, vers. item quæ est ratio, D. de condit. & demonstrat. cum his, quæ vltra DD. ibi, tradunt Alex. conf. 59. num. 13. vol. 3. Decius conf. 190. Grammat. de cl. 55. n. 33. Alciat. & Menoch. de præsump. ille reg. 2. præsumpt. 18. n. 1. hic verò lib. 4. præsumpt. 40. num. 32. & præsumpt. 165. n. 5. & lib. 7. præsumpt. 37. n. 9. idquè magis confirmatur ex finalibus verbis dictæ legis 12. partita, quæ tantum obligant puberem, qui curatorem accipit, vt eũ habeat vsque ad cõpletam 25 annorũ ætatè, imò & curatorem ipsum, ne antea id munus reiicere possit, illic, e este tal debele haber en guarda, fasta que el guerfano sea de edad de 25. años.*

Ex

Ex quibus satis superquè (nifallor) primo contrariæ partis argument. satisfactum est, indequè aliqua in praxi vtilia inferri possent, quæ ne nimis prolixus videar, ad aliam dissertationè referuanda duxi.

59 *Supereff, vt alteri argumento superioris proposito satisfaciamus, quod vim suam mu. debet autoritate, l. 207. styli, vers. Otrofi, & vers. Vel hombre menor, quam pro se aduocat Baeça relatus præced. dissertat. n. 14. dum probat per matrimonium, ac malitiam suppleri ætatem, validèquè vxorem, quæ minor sit, pro mutuo obligari cū marito, vel solum maritum, etiam minorem. Sed facile respondemus, legem illam limitatè loqui in obligatione viri, & vxoris pro mutuo, vel debito, per eos simul contracto, siue intuitu societatis coniu-galis, nec vltèrius extendendam, vt in terminis notarunt Didacus Segura, & ad eum Didacus Perez in l. 3. §. fin. num. 75. D. de liberis, & posthu. Palac. Rub. in repet. rubr. §. 66. n. 2. & 3. & in repet. cap. per vestras, in princ. §. 26. n. 3. vbi Barahona lit. A. vers. fateor tamè, & §. 27. n. 5. vers. & ita quãuis, de donat. inter. Roderi. Suar. in l. vlt. tit. 11. de los pleytos, que deben valer, o no, n. 38. in princ. lib. 1. fori, idquè satis constat ex vltimis verbis d. l. 207. styli, his nempè, pero en las otras cosas, donde es otorgada restitucion a los menores, podra demandar restitucion.*

60 *Quod vt amplius declaretur, obseruandum est, eam styli, l. declaratoriam esse legis 14. tit. 20. lib. 3. fori, qua cautum est, omne debitum, à viro, & vxore simul contractũ, simul ab eis soluendum esse, quæ lex sumpta videtur ex eo, quod in materia societatis traditur in l. omne es 27. iuncta l. sed nec es 12. D. pro socio, idquè per l. styli declaratur, vt procedat non tantum, cum vxor simul se cum marito adstrinxit, vel pro parte, vel infolidum, sed etiã si non sit in instrumento debiti expressè cum illo obligata, vt planè constat ex superioribus dictæ legis verbis, illis nempè, todo el deudo, que el marido, y la muger ficieren en vno, paguen lo otrofi en vno, y es a saber, que el deudo, que haze el marido, maguer la muger non lo otorgue, ni sea en la carta del deudo, tenida*

es a la mitad de la deuda, & in terminis obseruat Montaluis in d. l. 14. fori, gl. 2.

61 *Qui dupliciter vtramque legem intelligit, primò, cum soluto tali debito, dos remanet integra mulieri, quia illud solui potest ex lucris constante matrimonio quæsitis, quæ viri, & vxoris cõmunia sunt, l. 1. cum seqq. tit. 13. d. lib. 3. fori, l. 230. styli, l. 14. 16. & 60. Taur. l. 1. & vlt. tit. 4. lib. 5. ordinam. veter. l. 2. 3. 4. & 5. tit. 9. lib. 5. noua compilat. & vbi que regnicolæ, latè Didac. Segura in tract. de bonis lucrativis constãte matrim. per totũ (qui extat post ei. repetitiones) & Ioan. Garfias in simili tract. de coniugali acquæstu (qui extat post tract. de expens.) Solifius rationem explicans in tract. de lucro dot. quæst. 9. n. 3. nouissimè Antonius Diez, eum referens, de salarijs liberorum, 2. p. quæstionis, n. 57.*

62 *Secundò, eam l. intelligit Montaluis cum, & si nõ adsint lucra, ex quibus debitum solui possit, habet tamen vxor vltra dotem alia bona, solutioni debiti, ipsam contingentis, siue totius, siue partis eius, prout fuerit obligata (vt in l. styli dicitur) sufficientia, quæ paraphernalia dicuntur, ex iuribus mòx referendis.*

63 *Verum hic secundus intelligèdi modus ex eo planè conuincitur, quod sicut res dotales mulieri incolumes soluto matrimonio seruari debent, in eamquè rem bona mariti tacitæ hypothecæ iuri supposita sunt, l. vnica, §. & vt plenius, C. de rei vxoria act. cum relatis ab Anton. Gom. in l. 50. Tauri n. 37. vers. item etiã, Barbof. in l. 1. D. solu. matrim. 3. p. n. 30. & 6. part. per totam, sic & res vxoris nõ dotales, sed paraphernales, * incolu- 64 mes ipsi seruandæ sunt, eandemque tacitam hypothecam habent, quanquam prælationis iure respectu anteriorum creditorum non gaudentem, vt illæ, l. si ego 9. §. ceterum, D. de iure dotium, l. vbi adhuc 29. C. eod. tit. l. hac lege 8. & l. fin. C. de pactis conuentis, l. de his 9. C. de donat. inter. l. 17. circa fin. tit. 11. part. 4. iuncta vbi que glof. & communi, quam resoluunt Anton. Gomez ad l. 50. & sequentes Tauri, n. 44. versus finem, vers. cõfirmatur, D. Couarr. var. resolut. lib. 1. c. 7. n. 1. Gutier. de iuram. confirmat. 1. p. c.*

46. n. 2. circa finem, Barbosa in d. l. 1. D. soluto matrim. 3. p. n. 31. Fontanella de pact. nuptial. clausula 6. gl. 2. p. 7. nu. 63. D. Pichard. in §. quedam 20. sub tract. familiae eriscunde, n. 51. inst. de act. quem admodum igitur * in rebus dotalibus, vxoris obligatio non consistit, vt constat ex princ. cum relatis ibi a Pichard. n. 1. inst. quibus alien. licet, vel non, sic nec in rebus paraphernalibus consistere debet.

65. Quare hoc intelligendi modo penitus reiecto, prior Montalui ad l. fori, & styli intellectus, verissimus est, qui aperte deducitur ex verbis illis d. l. 207. styli, versus finem, e como quiere parte en las ganancias, a si se debe pagar a las deudas, quæ sumpta sunt ex eo, quod generaliter in societate, ne leonina sit, iure statutum est, quod l. debeat esse tam onerum, ac nominum, quam lucrorum, in l. si non fuerint 29. §. Arista. cum l. sequenti, l. verum 63. in principio, & §. in heredem, & l. si vnus 67. in fine principij, D. pro socio, §. 1. inst. eodem, l. 4. tit. 10. part. 5. quæ iura in proposito d. l. styli rectè expendit Didac. Segura in repetit. l. 3. §. fin. à nu. 76. D. de lib. & postb. Lucrorum autem nomine * veniunt etiam fructus quorumcumque bonorum mariti, vel vxoris, qui ipsorum quoque iure nostro Regio communes sunt, l. fin. vbi notat Montalius glos. ult. tit. 3. de las ganancias, & l. 10. vbi idem Montalius glos. 2. tit. 4. de las labores, y particiones, lib. 3. fori, l. penult. & fin. vers. pero que los frutos, tit. 4. lib. 5. ordinam. veter. quæ sunt l. 4. & 5. titul. 9. lib. 5. noua compilat. notant vltra ordinarios vbiq; Palacius Rubeus in repet. rubr. de donat. inter, §. 62. n. 11. Roderic. Suarez in l. 1. d. tit. 3. de las ganancias lib. 3. fori, vers. penult. suap. 63. Gregor. Lopez glos. 2. ad fin. in d. l. 17. & glos. ult. in l. 26. tit. 11. part. 4. Ayora de partit. 1. p. c. 9. n. 1. ad fin. Morquechus de diuis. bonor. lib. 2. cap. 11. à n. 17. Barbosa in d. l. 1. D. soluto matrim. 1. p. num. 32. vers. accedat, & in l. diuortio 8. in princ. 1. p. n. 28. vers. ex quo consequitur.

68. Quapropter * cum vxor lucris renunciat, iuxta l. 60. Tauri, quæ est lex 9. tit. 9. lib. 5. noua compilat. fructus quoq; bonorum vtriusque coniugis definunt esse

communes, vt notat Matienç. in d. l. 9. glos. 2. n. 2.

Ex quibus vera deducitur interpretatio, ac decidendi ratio ad relatam l. 207. styli, in 2. eius parte, siue in d. vers. otrost, & vers. y el hombre menor, vt specialiter ibi statutum sit, * minorem coniugatum, siue virum, siue foeminam, valide pro mutuo, vel alio debito, intuitu coniugalis societatis bonorum communium contracto obligari, siue coniunctim, siue seorsim, & siue coniuges minores, habeant curatorem, siue eo careant, hi namq; casus ibi omisi sunt, & sic remanet in dispositione iuris communis, id adolescentum voluntati relinquentis, iuxta ea, quæ ad solutionem 1. arg. maximè ex n. 54. late scripsimus, iuncta regula l. precipimus 32. in fin. C. de appellat. cum vulgatis, ita vt in terminis dictæ legis styli in prefatis versiculis, nec in primo casu, cum minor curatorem habet, contractus, quem sine illo gessit, nullus sit, nec in secundo, cum curatore caret, restitutioni sit obnoxius, contra id, quod alioqui traditum est in l. si curatorem habens 3. C. de integ. restitut. cum relatis dissertat. precedent. in 2. fundamento posterioris sententia sub n. 24. à cuius l. regula casus ille subducitur.

Ratio verò decidendi quoad vxorem minorem, ex eo nascitur quod cum illa obligatio tantum consistat in lucris, siue bonis, constante matrimonio acquisitis, quæ coniugum sunt communia, vnde & damnum, seu debitum, commune debet esse, ob eamque causam ipso iure ab vxore obligatio in illis bonis contrahatur, licet solus maritus contractum fecerit, vt illius legis initio aperte statutum est, iuncto vers. e como quiere, ac diximus supra; multò magis * debet mulier obligata remanere quando expressè se cum marito adstrinxit, licet minor sit; nedum curatore carens, sed & eum habens; quia siue vxor ad amplius se non adstrinxerit, quam lege obligata est, sed ad id solum, nempe ad dimidiam debiti partem, non potest adhibitus curator legis obligationem impedire in illis comunibus bonis, seu lucris: adeoque multò minus remorari poterit expressam, cum illa concurrentem, & si hæc

hæc aliàs per se esset inefficax, quia salutem quatenus legali obligationi adiicitur, potentius operari debet, aumento legis: Ballista 32. cum notatis à Gotofr. ad verbum si caueris D. ad S. C. Trebell. siue etiam legis obligationem vxor minor excohem, in solidum se cum marito obligans, talis quidem obligatio conformis est naturæ societatis, vt cum ex ea commodum sentiat, possit se ad damnum, vel debitum, prout voluerit, obligare l. si socius 81. vers. si forte conuenierit, D. pro socio. In eo quæ * sensu accipiendum puto quod ait d. l. 207. styli, per matrimonium, ad malitiam suppleri aetatem, quasi velit, vxorem minorem, erga bona communia non minus habilem censeri ad vtiliter contrahendam, ex quo coniugalem societatem experta est, quam si malitia eius aetatem suppleret.

Ex qua ratione, etiam solius mariti minoris obligatio consistere debet, simulque vxorem afficere in bonis communibus, vltra quæ vnus, vel alterius, in minore aetate contrahentis obligatio, vel erit restitutioni obnoxia, vt in fine illius l. dicitur, si scilicet minor curatore careat, vel ipso iure nulla, si habeat curatorem, & absque eius interuentu contractus factus sit; qui mihi verissimè videtur illius legis styli sensus, à nemine, quem viderim, hætenus sic exactè explicatus, licet eum supponere videatur relati supra in limine solutionis argumenti sub n. 59. maximè Palacius Rub. in d. c. per vestras d. §. 26. n. 3. vers. tute ne, & ad eum Bar. hona addit. 1. vers. fa-teor tamen, qui alios congerit.

Hodie verò, quod ad vxorem attinet, etiam si maior sit, & expressè se cum marito in eodem contractu, & instrumento obligauerit, nullo modo consistere posse videtur eius obligatio, stante l. 61. Tauri, quæ est lex 9. tit. 3. lib. 5. noua compilat. vbi duo principaliter statuuntur. Primum est, * vxorem pro marito intercedere non posse, siue fideiussorem eius esse, & si dicatur, & allegetur, debitum conuersum fuisse in vxoris vtilitatem; in quo & si Gomecius ibi n. 2. ad finem, in ea sit sententia, vt existimet, nec etiam sufficere quod probetur,

in vxoris vtilitatem versum; contrariū tamen loq; verius, Gomezij argumentis satisfaciētes, defendunt Matiençus glos. 2. n. 3. & Azucudus n. 18. in d. l. 9. compilat. Bar. oia in d. l. 1. D. soluto matrim. 5. p. n. 57. vers. denique, in fine, cum vers. sequenti.

Alterum est, quando maritus, & vxor simul obligantur, tanquam duo rei debendi, extra causam debiti Regalis, vel fiscalis, vxorem non teneri, nisi quatenus probatum fuerit, in eius vtilitatem debitum fuisse conuersum; nempe in augmentum patrimonij ipsius mulieris, non in alimenta, & alia, ad quæ alioqui maritus necessario tenebatur. In quo quidem relata l. 14. fori, & l. 207. styli, eius declaratoriam, penitus correctas esse per memoratam l. 61. Tauri, & similem compilat. docuerunt Palac. Rub. n. 4. & Ant. Gomecius, eius immemor, n. 3. vers. ex qua lege, in fin. in d. l. 61. Tauri, Matiençus, solum Gomecium citas, in d. l. 9. tit. 3. lib. 5. compilat. glos. 3. n. 2. Cæterum contrarium, nempe leges illas fori, & styli in correctas adhuc manere magis probat D. Christophorus de Paz. scholio 1. ad l. 207. styli, versus finem, vers. ego tamen, ex eò motus, quod lex illa (vt diximus) dūtaxat loquatur, & procedat respectu lucrorum, constante matrimonio acquisitorum, in quibus * etiā hodiè mulier, nisi eis expressè renūciauerit, pro debito obligata manet, l. 60. Tauri, quæ est l. 9. tit. 9. lib. 5. noua compilat. Quam ego sententiam adeò veram, & indubitatam ceseo, vt Rubeum, Gomecium, & Matiençum, contrarium opinantes, eò magis mirer, quò magis mihi doctrina, & iuris cognitione probantur, cum * leges fori, & styli, vxorem ad communia debita obligantes, quando lucris minimè renunciauit, aperte probatae sint in l. 53. ac dict. l. 60. Tauri, quæ sunt l. 8. & 9. tit. 9. lib. 5. noua compilat. quæ correctæ videri non debent per dictam l. 61. Tauri, & dictam l. 9. tit. 3. lib. 5. noua compilat. generaliter disponentes, vxorem simul cum marito obligatā, non teneri, nisi quatenus probetur, in vxoris vtilitatem debitum conuersum fuisse: siquidè intelligi possunt, ac debent, ad vitandam correctionem in bo-

in bonis proprijs dotalibus, vel paraphernalibus, ex regula legis *si quando* 35. C. de inoffic. testam. l. precipimus 32. in fine, C. de appellat. cum similibus, atq; ita planè videntur accepisse Palac. Rubens, sui immemor, in repet. rubrica de do. nat. inter, s. 60. n. 1. 2. & 7. D. Præfes Couarr. lib. 3. var. 4. n. 3. Matiençus sibi quoque parum constans in l. 3. d. tit. 9. lib. 5. noua compilat. glof. 7. n. 2. & n. 7. Azeued. in d. l. 9. tit. 9. eodem lib. 5. n. 20. Barbosa in l. 1. 4. p. n. 90. D. soluto matrim. Morquesch. de diuis. bonor. libr. 2. cap. 12. num. 4. cum sequentibus, maxime num. 26.

79. Quibus consequens est, vt nedum prior pars dicta l. styli in correctâ maneat, sed & secunda, illam ampliâns, vt & valeat obligatio vxoris minoris, æque ac si maior esset, cum marito in bonis communibus quomodocumque facta. Verum ego quoad hanc partem existimo, frustra de correctione queri, hoc enim supponit, legē styli ipsam per se, etiam si nulla lege Tauri, ordinamenti, aut compilationis approbata sit, prout re vera in ea parte approbata, minimè reperitur, vim ligandi habere, nisi nouiore alia lege correctâ fuerit; quod utique vel ex eò falsum esse conuincitur, quod & si demus, * styli leges, verè, ac propriè leges esse, ab eo editas, qui auctoritatem legis condendæ habuerit, quod adhuc non satis constat, nihilominus illæ aliud sunt, quam declaratio legum fori, vt ex earum proœmio liquet, illic; por otra manera se llama declaracion de las leyes del fuero; adeoque eo tantum casu locum obtinere possunt, quo & ipsius fori Regij sanctiones, iuxta reg. text. in auth. de filijs, ante dotalia instrumenta natis, in fine præfationis, vers. seu s. tertia verò constitutione, collation. 3.

80. Porro * ad vim, & auctoritatem fori Regij sanctionum, de earum vsu, & obseruantia in loco, vbi lis agitur, constare ex partis, cuius interest, probatione debet, quemadmodum apparet ex l. 1. Tauri, quæ est lex 3. tit. 1. lib. 2. noua compilat. post principium, illic: Mandamos, que los dichos fueros sean guardados en aquellas cosas, que se usaron, & post medium ibi, en lo que son, o fueren usados, y guardados

en los dichos lugares. Ex quibus sic probant Roderic. Suar. in proœmio fori n. 1. Didacus Castellus verbo en que se usaron, & verbo en lo que fueren usados; & post alios Burgensis Marcus Salon de Pace n. 28. & n. 97. (vbi latissimè ad partes disputat, sic tandem concludens) in d. l. 1. Tauri, vbi & Ant. Gomez. ac reliqui Tauristæ obseruarunt, idem tom. 2. var. c. 13. n. 21. in fine principij, Grego. Lop. in l. 7. verbo paladino, siue glo. 4. post print. tit. 2. p. 1. in l. 3. glof. ult. in fin. tit. 3. & in l. 42. gl. 3. tit. 13. p. 5. & in l. 28. gl. 5. circa fi. vers. cum verè non sint leges, tit. 15. p. 7. Franciscus Auilesius, quamuis parum firmiter, in capitibus Prætorum c. 19. verbo guardar n. 2. Gundiffaluis Paz in præxi tom. 1. 5. annotat. n. 31. & 32. Matiençus ad l. 2. tit. 9. lib. 5. noua compilat. glo. 1. n. 16. Ioan. Gutier. de iuram. confirmat. 1. p. c. 3. n. 25. & cap. 38. n. 11. & præf. quest. lib. 2. q. 93. n. 2. 3. & 4. (vbi qualiter ille vsus probari debeat, rectè post alios docet) Azeuedus in d. l. 3. cõpilat. n. 4. D. Ant. Corduba de Lara ad l. si quis à liberis, s. si mater, n. 80. ad fin. D. de liber. agnos. Pater Sanchez de matrim. lib. 6. disput. 1. n. 5. ergo, * & ad auctoritatem, ac vim legum styli, quæ fori legum declaratoriæ sunt, earum vsu, & obseruantiam eodem modo probari oportet; prout in terminis docuerunt Didacus Segura in tractat. de bonis lucrativis constante matrim. n. 183. sub vers. o traño possumus, Rodericus Suar. in l. 1. titul. de las ganancias lib. 3. fori, num. 54. sub vers. vnum videtur ponere, Ioannes Horoscus in l. de quibus n. 39. 40. 97. & 98. D. de legibus, Burgensis Marcus Salon de Pace (qui & ad partes latè disputat, ac sic demum concludit) in d. l. 1. Tauri à num. 280. ad 291. Gundiffaluis Paz d. 5. annotat. n. 33. Azeuedus in d. l. 3. tit. 1. lib. 2. noua compilat. n. 8. & 11. Don Ioannes Vela de pœnis delictorum c. 24. n. 15. Gutie. in auth. Sacramenta puerum, num. 66. & 67. C. si aduersus vendit. quicquid contrarium probare conetur D. Christophorus de Paz, Burgensis argumētis non rectè (nifallor) satisfaciens, ad leges styli, in proœmio, schol. 1. à n. 36. & maxime à num. 47. vsque in fin. Cuius potissimum fundamentum in eo est, quod cum Prin-

Princeps, earum legum conditor, leges fori declarans, sic eas vsu recepras esse testetur, prout in legibus illis exprimitur, ei sit omninò fides adhibenda. 84. In quo apertissimè fallitur, quia Princeps, si quis forsan eas styli leges compilari iussit, minimè propterea testatur de vsu recepto legum fori: sed eas tantum declarat, qualiter scilicet ad styli, & praxim reducendæ sint, adeò què necesse est, vt alioqui de huiusmodi stylo,

& praxi constet, argum. vulgaris reg. * quod qui declarat, nihil de nouo agit 85 sed id, quod est detegit, quæ vulgò sumitur ex l. heredes palam 21. s. 1. vers. nihil enim nunc dat, sed datum significat, D. de testam. l. adeò 7. s. cum quis ex aliena, in fin. D. de acquir. rer. domin. cum relatis ab Ant. Gabr. cõmun. concl. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 3. n. 1. D. Ioan. del Castil. optimè exornate, quotid. cõtrou. to. 3. c. 10. n. 30. & to. 4. c. 19. n. 30. & c. 56. n. 88.

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

S V M M A R I A.

- 1 **D**issertationis huius annexenda ratio traditur.
- 2 Regum filijs, quibus Regni successio delata est in adulta ætate, an liceat vti facultate cæteris puberibus concessa absq; curatore viuendi, valde apud interpretes cõtrouersum est, quoru sententiæ referuntur, & 4. num. seqq.
- 3 Affirmatiua sententia refertur.
- 4 Negatiua, à reg. s. item inuiti, inst. de curatoribus, excipiens Regum, magnorumq; Principu filios, vt facultate illa vti nequeant, recensetur.
- 5 Tertia adfertur sententia distinguendum inter ea, quæ pertinent ad Regni administrationem, vt ad ea Regi adolescenti curator sit omninò dandus, & ea, quæ solius iustitiæ exercitium concernunt, in quibus contra statuunt.
- 6 Quarta adducitur remota componentiu, vt Regi minori curator nõ detur, sed tutor, durans vsque ad annum vigesimum, quam impius quidam Doctor, alioqui non cõtemnenda auctoritatis, probabiliorẽ esse agnoscit.
- 7 Lex 3. post medium, vers. e que lo tengan, tit. 15. p. 2. vltimam hanc sententiã amplexa est, ibidem.
- 8 Lex illa partita illud addidit, vt si filia fuerit, cui Regni successio delata est, eius tutela duret donec in quacumque adulta ætate matrimonium contraxerit, & qualiter id accipiendum sit?

- 9 Gregorius Lopez in l. 3. glof. 4. in fine tit. 15. p. 2. primo aspectu non satis videtur eius legis mentem percepisse, sed defenditur, vt sanioẽrem intellectam amplexus fuerit.
- 10 Lege illa Regia dispositum circa Regine minoris tutelam, nõ est ad cæteras feminas minores trabendum.
- 11 Tutela Regum ex recepta Hispania cõsuetudine, qua partita lex antiquata est, non ampliori tempore, quam subditorum durat, sed pubertate quoq; finitur, ex inde què eis Regni, & iustitiæ administrationem suscipere licet.
- 12 Rex Alphonsus II. decimo. quinto. sue ætatis anno regimen Regni suscepit, curiasq; Vallisoleti celebravit.
- 13 Carolus V. Hispania Rex, & Romanorum Imperator, inuictissimi Regis nostri Philippi IIII. proauus, anno sue ætatis decimo septimo regnare cepit.
- 14 Rex noster Philippus IIII. sub eodem ætatis sue anno 17. nec expleto, sed tacto tantum, & à Christo nato 1621. Regni suscepit infulas, ibidem.
- 15 Rex, vel supremus Princeps, vbi ex recepta cõsuetudine, qualis apud nos viget, curatorem non accipit, nõ tamẽ solus arbitrio suo Regnum administrat, sed cum consilio procerum, seu prudentum, ac fidelium virorum, in consilium suum adle-

per exprta est prudentissimos, ac fidelissimos consiliarios.

- 16 Rex, vel Princeps supremus, matura alio qui etate gaudens, an requirere, ac sequi teneatur in legibus ferendis, & alijs, ad Regni regimen pertinentibus, procerum, consiliariorumque suorum consilium, controuersum est; negatiua tamē sententia longē receptior, ut non ex iuris rigore, sed de honestate tantū ad id obligetur.
- 17 Princeps minor, cum solus Regnum administrat, omnino consilio indiget, idque requirere, ac sequi tenetur non ex sola humanitatis, & honestatis ratione, sed ex ipsa iuris necessitate, iuxta vim, quam directiuam vocant.
- 18 Princeps tunc dicitur solus Regnum administrare, ut quae praemissa sunt locum habeant, cum non tantum absque curatore uiuit, sed & sine alio, sponte a se in familiarem, seu domesticū consultorem, quē vulgō priuatum dicimus, assumpto.
- 19 Reges ab antiquissimis temporibus aliquē virū conspicuū in familiarē suā, seu domesticū consultorē ad legere consueuerunt.
- 20 Reges quas conditiones in domesticis familiaribus tum diligēdis, tum conseruandis, & in officio continendis obseruare debeant, & quas vice versa sic delecti, quō magis in tuto maneant? remissiuē.
- 21 Regibus Hispania antiquissimū est, priuatos, ac selectos viros, velut in adiutorium, & tantae molis leuamen, ac solatiū aliquid sibi assumere; in quam rem expendantur aliquot compilat. leges, & a quo eas auctor acceperit.
- 22 Principis tantam gratiam qui meruit, ut ab eo in priuatum eligeretur, si Princeps minor sit, iure optimo, quod ad Reip. gubernium, iustitiā quē ad administrationem attinet, curatoris vices geret.
- 23 Rex minor, ubi curatorem accepturus esset, non alium, quā a se nominatum accipere adstrictus foret.
- 24 Rex, domesticum habens consultorē prudentē, illustrem, alijsquē nominibus conspicuū, & Regia amicitia iudicio populi dignū, cū tēpestate hac Hispania nostra experitur, pro maiore per omnia habēda est.
- 25 Reges nostrae Hispania humanissimi semper fuerūt; maximi quē iustitiā, ac publica quietis cultores, & amatores, & procerum, consiliariorū quē suorum consilium

in omnibus per eos gerendis semper requirere, & obseruare sunt soliti.

- 26 Leges nostrae Hispaniae sanctissimae sunt, & prudentissima.
- 27 Agentes omnia cum consilio, reguntur sapientia.
- 28 Bartholomei Humada singularis sententia, dum legis partitae, statuentis ut Rex minor vsque ad 20. annos sub curatore uiuat, desuetudinem negat, impugnat, eiusque fundamentum refertur.
- 29 Ioannes Gutierrez, qui Humadae objectionem referens, nihil ei respondit, sed contrariū securē docet, hoc ipso satis eius debilitata insinuat.
- 30 Diana, siue Luna, erga causam, in eam notā latrantem neglectio expenditur. ibidem.
- 30 Consuetudo a lege differt, quod lex per solum superiorem, seu Principem fertur, consuetudo verō inducitur per Principē, & populū simul, siue ex utriusque scientia, & patientia.
- 31 Principis consensus an ad consuetudinē inducendā requiratur, iure cōmuni cōtrouersum est, sed apud nos res est expedita ex legibus Regijs, talem consensum planē desiderantibus.
- 32 Principis cōsensus nedum interuenit in actibus, ex quibus Hispana cōsuetudo, ut Reges adulti absque curatore Regni gubernaculū suscipiant inducitur, sed & populi, seu Regni, illis cum posset minimē contradicentis.
- 33 Proceres Regni, summi quē consiliarij, vice populi Principi adsistunt, eumque representant. ibidem.
- 33 Conciliū ciuitatis, ciuitatem ipsam representat, eiusquē nomine statuta facere, vel consuetudinem inducere, & approbare potest.
- 34 Proceres ac procuratores Regni Hispaniae in actibus, in quibus permiserunt, Regem minore natu solum absque curatore Regni gubernare, non possunt dici ex aliqua tunc occurrētī causa id solum permisisse, aut expediens iudicasse, nisi a contendente hoc ita euenisse, talis causa ostendatur.
- 35 Probare nemo rectē dicitur aliquid ita esse, dum id tantum probat, quod ab eo cōtingit abesse.
- 36 Exceptionē regulae alleganti, onus eam probandi incumbit.

- 37 Consuetudo contra legem inducitur ex duobus tantum actibus, etiam extraiudicialibus, populo, vel maiori eius parti notorijs, ac longo tempore obseruatis, indequē elicto populi consensu a contraria lege recedendi.
- 38 Burgensis Marcus Salon de Paze ad longi temporis consuetudinem inducendam solos iudiciales actus admittit, ad consuetudinem verō longissimi temporis, etiam extraiudiciales.
- 39 Euerard. Bronchorst ad consuetudinem inducendam, & si actus extraiudiciales cū cōmuni admittat, at ab ea discedit, dum duobus tantum actibus, ac decennij tempore cōtēta est, nam plures ipse actus, maius quē tempus requirit.
- 40 D. Ioānes Baptista Valenzuela, dum iudiciales actus ad consuetudinem inducendam requirit, iuxta leges partitarū accipiendus est, prout eas Gregor. intelligit, cū agitur de probanda eo modo cōsuetudine.
- 41 Consuetudo nō aliā ex pluribus etiam actibus, ac longo tempore continuatis resultare vulgō creditur, quā si actus illi fiant animo consuetudinem inducendi, eō quod ex gratia, vel tolerantia, aut ex alia causa permitti potuerint, & qualiter hac sententia accipienda sit, cum quinque numeris seqq.
- 42 Consuetudo, ut inducitur dicatur ex tacito populi consensu, nō est necesse, animū eius inducendae directō probare.
- 43 Consuetudo ab una parte allegata, si ab altera in controuersum vocetur, probanda est per allegantem.
- 44 Consuetudo ut inducitur dicatur, probari debēt tales actus, ex quibus cōtrarius, vel diuersus animus non colligatur, nempe consuetudinem ex illis non inducendi, ut exemplis remissiuē ostenditur.
- 45 Consuetudinem inducendi, & a contraria lege recedēdi animus, in dubio colligitur, & praesumitur ex actibus populi, diuturno tempore continuatis, dum aliud ex aduerso non probatur.
- 46 Pater Franciscus Suarez, plures requirens circumstantias, quae vix, aut rarō verificari possunt, ad praesumendum in populo ex actibus, etiam longo tempore continuatis, animum se obligādi, & consuetudinem inducendi, resellitur.
- 47 Consuetudinem inducere sufficiens etiam

est vnicus actus, tractum successuum habens, siue continuationem per tempus requisitum ad consuetudinem inducendam, ac populo notorius.

- 48 Regis vnus, minoris annis 20. exēplū, qui ex cōsensu Regni, seu eius procuratorū, ac procerū, illud representantiū, nec contradicentiū, cū possent, Regni administrationē solus suscepisset, ac longo tempore exercuisset, sufficeret ad inducendam consuetudinem contra legem partitā, exigentem, ut Rex minor vsque ad 20. annos sub curatore uiuat.
- 49 Proceres Regni Hispaniae, ei quē; procuratores nulla alia causa moueri potuerūt ad admittendū, quod Reges minores natu absque curatore Regni gubernarēt, quā quod ita expediens iudicauerint publicā Regni quieti, quae ex ei administratione per curatores facta non parum turbari solet.
- 50 Alphonso Regis Portugaliae tutelam gessit infans Don Petrus eius patruus, quē postea Regni regimen eidem puberi factō reddens, & ab eodem iterum cōmendatum accipiens, magnis seditionibus, ac bellis, ciuilibus causam praebuit.
- 51 Gallorum lex ab eorum Rege Carolo V. lata in eam rem expenditur.
- 52 Foemina minor in Regno succedens, etiā antequam nubat, Regni gubernaculū suscipere apud nos potest.
- 53 Consuetudo ex rationis identitate ad similem casum extenditur.
- 54 Id quod de illa consuetudine communiter DD. intelligunt, quae secundum, vel praeter legem est, non etiam de consuetudine legi contraria, cuius extensionem ex rationis etiam identitate inficiantur.
- 55 Limitatio haec, ex veriore, ac receptiore sententia, contra nonnullos, eo demum casu procedit, quo ratio consuetudinis inducendae obscura, & incerta est, secus si moraliter certa existimetur, quia nulla alia reddi potest, aut non alia fuisse vulgō putatur, quod iudex ex circumstantijs cognoscet.
- 56 Statutum municipale, non minus stricti iuris est, quā consuetudo, eandemque interpretationē, vel extensionem admittit.
- 57 Consuetudo an vna, vel pluribus rationibus niti praesumatur, ut extensionem admittat, vel nō, & an probatione egeat remissiuē.

- 58 *Consuetudo, qua apud nos inualuit, ut Rex minor solus Regni gubernaculum suscipiat, nõ alia ratione introduceta est, quã ut fraudes, ac delicta, quæ aliàs aduersus Reipublicæ tranquillitatem committi possent, vitarentur.*
 59 *Consuetudo ex ea ratione multò planius ad Reginam minorem extendi debet, & quarè? cum n. seq.*
 60 *Fraudes, ac delicta vitandi ratione, etiã*

- odiosa, & quæ aliòquã stricti iuris sunt, extensionem admittunt.*
 61 *Consuetudo Reipublica fauorabilis extendenda est.*
 62 *Consuetudo, primogenito Regnum defrens, ad primogenitam est extendenda, masculo non existente.*
 63 *Masculinum concipit foemininum in materia indifferenti, & in fauorabilibus, ibidem.*

DE FILIIS REGVM, REGNI SVCCESORIBVS, an puberes relictæ curatorem accipere necesse habeant, & ad quod vsque tempus, si pupilli sint, eorum tutela duret, quidquæ circa hoc consuetudo induxerit, an quæ in masculis introduceta ad foeminas ex rationis identitate extendatur? ad explicationem, & ornatum

l. 3. vers. e que lo tengan, & vers. e si fuere fija, tit. 15. part. 2.

DISSERTATIO III.

APPENDIX DVARVM PRÆCEDENTIVM.

DIXIMVS *dissertat. 1. sub n. 54. in solut. ad 2. argumetum, circa intellectum legis 3. post medium, vers. e que lo tengã, & vers. e si fuere fija, tit. 15. parti. 2.* eius legis dispositionem, specialè esse in filijs Regum Regni successoribus, siue masculis, siue foeminis, vt illorum videlicet tutela vsq; ad viginti annos duret, harum verò vsque ad matrimonij contractum, cuius specialitatis rationem, & nonnulla in eius legis proposito ad praxim vtilia, & in Senatu obiter tractata, vt potè latiore examinatione postulatia, quàm locus ille pateretur, in huc reuocare, seu reseruare commodius visum est.
 2 Specialitas itaque dictæ legis partitè in eo consistit, quòd apud iuris interpretes valde sit controuersum, vtrum in filijs Regum, quibus Regni successio delata est, locus sit nec ne regulæ *textus in s. itè inuiti, instituta de curatoribus*, vt eis, ex quo puberes esse ceperint, aut foemine viri potentes, non sit inuitis curator dandus? Alijs quidem * regulæ locum

esse contententibus, vt Imola Dominico, Philippo Franco, Philippo Probo, Ioanne à Terra Rubea, & Menchaca, quos referunt Caldas Pereira ad *l. si curatorem habens, C. de in integ. restitut. verbo hunc contractum, n. 46. in princ.* Ioannes Gutierrez. *de tutelis 1. part. c. 18. n. 4.* Leander Galganetus *de tutela, & cura lib. 1. tit. 12. n. 9. in princ.* Paulus Montanus, magis hanc sententiã probans, *de tutelis c. 37. reg. 1. n. 70. in princ. iuncto n. 71. cum duob. seqq.* nouissime D. Ioannes Baptist. Valençuela *consil. 198. n. 125. tom. 2.* (vbi affert plures alios) & Antonius Merenda *controu. iur. lib. 6. cap. 46. n. 6.* Alijs verò * negantibus, & à præfata reg. Regum, magnorumquæ Principum filios subducetibus, vt his etiam inuitis iure directo curator detur, vt Oldraldo, Ioanne Andrea, ac penè in numeris, quos congerunt, magisque probant Tiraquel. *de iure primog. quest. 40. n. 207.* Anto. Gomezus ad *l. 40. Tauri, n. 9. & var. resolut. lib. 3. c. 1. n. 56. vers. sed his non obstantibus* Siluester Aldobrandinus *n. 7. in d. s. itè inuiti, & Ioannes Oino-*

Oinotomus *ad principium eiusdem tituli* (vbi eum quoquæ s. legit) *Parlad. lib. 1. rerum quotid. c. 12. n. 11.* Caldas Pereira *in d. l. si curatorem, verbo hunc contractum, n. 57. vers. hac mala*, Melchior Peleaz à Mieres, limitans in filijs magnatum, Rege inferiorum, siue superiorem recognoscetium, *de maiorat. 2. p. q. 6. n. 14. & 15. & 4. p. q. 38. n. 2. & 4. iuxta nouiorem editionem*, Galganet. *d. tit. 12. n. 6.* Ioãnes Gutier. *d. cap. 18. n. 1. vers. sententiam igitur*, Marcellus Conuersianus *ad tit. inst. de curator. s. 1. n. 13.* Stephanus Gratianus *disceptat. forens. tom. 2. cap. 225. n. 5. 6. & 7.* Ant. Merenda *d. c. 46. sub n. 3.* quibus & alij addi possunt, quos nouissimè congerit D. Ioannes Baptist. Valençuela *d. consil. 198. n. 80. & 124.* Alijs * distingentibus inter ea, quæ pertinent ad Regni administrationem, ad quæ Regi adolescenti curatore omninò dandum esse constituunt, dicta reg. limitata, arg. *l. ad rempublicam 8. D. de muneribus, & honoribus*, & ea, quæ solius iurisdictionis, seu iustitiæ exercitium concernunt, in quibus illi potius regulæ locum esse volut, vt ad hæc Rex minor curatore non egeat, sed cõsiliariorum suorũ interuentu ea possit peragere, iuxta regulam *l. humanum 8. C. de legibus*, cuius distinctionis authores sunt Bart. *in l. quidam consulebant 57. nu. 13. D. de re iudicata*, Abb. Panormit. *in cap. cum vigessimum 41. n. 3. de officio delegati*, ac nonnulli alij, quos cõmemorant Caldas Pereira *dict. vers. hac mala, ad finem* Gutier. *d. cap. 18. n. 5.* Galganet. *d. tit. 12. n. 9. vers. Bartolus verò*, Paulus Montanus *d. c. 37. reg. 1. n. 70. vers. sunt etiã*, D. Illephons. Per. de Lara *in cõpend. vit. hominis c. 16. n. 9. vers. alij sunt dicentes*, D. Ioan. Bapt. Valençuel. *d. n. 124. circa finem, vers. & alia opinio Bartoli fuerit.* Alijs deniquè * rem ita componetibus, vt Regi minori curator non detur, sed tutor, durans vsque ad annum vigessimum, quasi ad eam vsque etatem tutoris adiumento, & instructione egeat, vt reatè, & prudèter Regnum gubernare valeat; ex illa autem, vt potè plenam excedente pubertatem, quæ maiorem iudicij stabilitatem habere creditur, sufficiens ipse sit ad Regni gubernaculum.

Cum igitur articulus ille ita esset controuersus, varijsque opinionibus obrutus, postremam hanc sententiam, seu distinctionem (quã impius quidam Doctor, alioqui non contemnendæ autoritatis, probabiliorem esse agnoscit, licet ei non adhæreat) amplexa magis est lex partitæ, supra cõmemorata, *in vers. e que lo tengan*, vt videre licet apud Oldraldum, qui eam l. allegat, *consil. 52. nu. 5.* & apud Gregoriũ Lopez *ibi glos. 3. a. pertius* apud Bartholomeum Humada *in scholio ad eandem Gregorij glossam*, qui nonnulla contraria, per eum tacta remouet, & D. Illephonsus Perez de Lara *d. cap. 16. n. 9. vers. tamen d. lex 3.* Illu. quæ addidit lex illa partitæ *in vers. e si fuere fija*, vt si filia fuerit, cui Regni successio delata est, eius tutela duret donec in quacumque adulta ætate matrimonij contraxerit, nempe (vt ego interpretor, ac necessariò ex iuris principijs supplendum esse existimo) cū viro alioqui capace Regnum per se administrandi, vel consilium circa administrationem vxori præbendi, hoc est 20. annis maiore, prout in masculino Regni successore lex illa desiderat; atque ita in ea speciale est, vt tunc finiatur tutela, quia de consilio mariti Regnum ipsa administrabit, vt aduertit Gregorius Lopez *ibi glos. 4. in fine*, id quod nos sequenti *dissertat.* aptius examinabimus, licet * ex his, quæ idè Gregor. initio illius glosse præfatur, conici possit, non satis eum rem hanc percepisse, sed voluisse, vt & filix Regis tutela, per matrimonium non finiatur, sed adhuc duret, ipsa nihilominus sub consilio mariti Regni administrationem habente, quod vtiquè à vero, ac legitimo sensu verborum illius legis prorsus abhorret; Quare magis est, vt existimem, doctissimum Gregorium Lopidem hoc tantum eò loci sensisse, quòd & nos supra *dissertat. 1. in solut. ad 3. argum. sub n. 54.* firmauimus, ex eo nempe, * quòd in ea lege specialiter in filia Regis statutum est, non esse generaliter intelligendum, in cæteris quoquæ personis tutelam finiri per matrimonium, cum non nisi pubertate finiatur, vt ipse *ibi* probat, & nos latissimè in superioribus comprobauimus.

11 Verum in proposito dictæ legis partitæ duo ad praxim vtilia, nec hæcenus satis expedita, peculiari obseruatione, ac tractatione, pro materiæ dignitate, & grauitate digna duxi. Primum est, quod nuper traditis proprius accedit, ad eò què separatim hoc loci tractare instituimus, illius nempe legis dispositionem, quicquid contradicat Humada inferius referendus, ac refelendus, paulatim in dissuetudinem abiisse, moribusquè apud nos priorem magis inualuisse opinionem, vt tutela Regum non ampliori tempore, quam subditorum dureret, sed pubertate quoquè finiatur, exindequè eis, maximè puberibus iam relictis, liberum omninò sit, Regni administrationem suscipere, quoniam id ita semper obseruatum fuisse legitur, vt videre licet, tum *ex l. 3. tit. 10. lib. 5. noua compilat.* vbi traditum est, * Regem Alphonsum I I. decimo quinto suæ ætatis anno regimen Regni suscepisse, curiaquè Vallisoleti celebrasse, tum etiam ex alijs pluribus exemplis, quæ vsque ad Carolu V. * qui anno decimo septimo regnare cepit, inuictissimi Regis nostri Philippi III. (qui & ipse sub eodem, nec expleto quidem, sed tacto tantum, suæ ætatis anno, & à Christo nato 1621. quo & hæc scribere cepimus, Regni suscepit infulas) proauum, in proposito adferunt Greg. Lop. *in d. l. 3. partitæ gl. 3.* Gaspar Baeça *de decima tutoris c. 9. n. 30.* Azeuedus *in l. 1. tit. 3. lib. 2. noua compilat. n. 8. post princip. & in l. 1. tit. 10. lib. 5. sub num. 25.* Gutierrez *de tutelis d. 1. p. c. 18. num. 27. & 28.* Melchior Pelaez à Mieres *de maioratibus 4. p. q. 38. n. 2. iuxta nouiore editione.* D. Illephos Perez de Lara (qui idè quòad inuictissimum Regem nostru Philippum III. testatur, eiusquè in proposito disertissimum dictum commemorat) *d. c. 16. à n. 9. ad medium, vers. sed Gregorius, vsque ad num. 11 inclusiue, D. Ioan. Baptista Valencuela conf. 198. n. 23. tom. 2. ac vt certissimum supponit Galganet. de tutela, & cura lib. 1. d. tit. 12. num. 12. vers. ita enim vsus docuit in casibus contingentibus, & Ioannes Paulus Galterius in praxi tutelari, p. 1. rub. 4. vel acceptas solemniam adhibeat, n. 23. in additione sub sig-*

no asterico, incipiente, adde Gutierri. vbi & in specie meminit Regis nostri Philippi III. eiusque ætatis.

14 Qui tamen omnes, vt huic praxi, & contrariæ consuetudini locus sit, meritò requirunt, vt Princeps minor, solus arbitrio suo non administrat, sed cum consilio procerum, seu prudentium, ac fidelem virorum, tam ad ea, quæ iustitiæ exercitium, quam quæ Reipublicæ statum, eiusquè gubernationem concernunt, in consilium suum adlectorù, quos * Hispania nostra passim experitur, & antiquioribus quibus experta est, & id saltem temperamentu huic sententiæ, quæ tamen ipse nõ probat, adhibendum esse admonet etiam Pereira *in d. l. si curatorem, verbo hinc contra actum, n. 47. vers. quod si quis, Paulus Montanus de tutel. d. c. 37. reg. 1. n. 71. vers. non tamen, Mastrillus de magistrat. lib. 3. c. 4. nu. 179. & 180. quem ad hoc laudat D. Valencuela dicit. conf. 198. n. 126.* Nam & si alias * non satis expeditum sit, an huiusmodi procerum, consiliariorum què suorum consilium Princeps requirere, ac sequi omninò teneatur, tam in legibus ferendis, quam in gerendis alijs quibusuis rebus, ad eius munus pertinetibus? imò receptius sit, etiam in arduis de honestate tantum, non etiam de necessitate id consiliu requiri, vt *ex l. 1. D. de consil. Principum, §. sed & quod Principi, cum relatis à Pichardo n. 1. ad finem, instit. de iure naturali, iuncta d. l. humanum 8. C. de legibus c. fundamenta 16. §. decet, de elect. in 6. l. 9. vers. e que las fagan, tit. 1. part. 1. alijsquè iuris locis, quæ sic intelligunt, latè ad partes disputantes concludunt Burgensis Marcus Salon de Pace in proemio legum Tau. à n. 449. D. Ferdinandus Menchaca *controuers. illust. lib. 1. c. 23. à n. 2. ante med. vers. in contrarium, Petrus Augustinus Morla in emporio vtriusque iuris ad tit. de legibus quest. 3. à n. 3. maximè n. 9. & 10. ac n. vlt. ad finem, Hieronimus Ceualus *communium contra communes lib. 3. q. 645. ex n. 3. nouissimè Gratius. Vbertus in eleganti dialogismo legalium congressuum, congressu 5. §. seu n. 10. id què verius esse agnoscit Petrus Gregor. cuius illi non meminere, de Republ. lib. 2. c. 7. n. 1. vers. dico què, tamen in propo-***

lita

17 sita specie, * cum Princeps minor solus Regnum administrat, omninò consilio indiget, nam (vt Aurelius Cassiodorus *epistolarum lib. 11. epist. 1. eleganter scriptum reliquit*) hoc est profectò difficillimum regnandi genus, exercere iuuenem in suis sensibus Principatum, rarum omninò bonum est, dominum triumphare de moribus, & hoc consequi in florida ætate, ad quod vix creditur sana modestia peruenire, & ideo non sola humanitatis, & honestatis ratio, sed & ipsa iuris necessitas huiusmodi consilij requisitioni, & obsequio eum adstringit, iuxta vim, quam vocant directiuam, ex *reg. l. digna vox 4. C. de legibus, cum similibus, qua de re scripsi quòdam breuiter nonnulla in extemporali lect. Salmanticæ typis excussa ad textu in c. 1. de fide instr. sub n. 20.*

18 Dixi solus, vt intelligerem Principem, non tantum absque curatore agentem, sed & sine alio, sponte à se in familiare, seu domesticum consultorem assumpto (vulgo priuatum dicimus) prout * antiquissimis temporibus Reges facere consueuerunt, vt pluribus, ab ipsa etiam sacra pagina petitis testimonijs erudite, vt solent, probant Pater Magister Ioan. Marquez *in Gubernatore Christiana lib. 1. c. 17. pag. mibi 104. à vers. De que podemos inferir, & Carolus Scribanus in institutione politico-Christiana lib. 2. cap. 46. seu finali, vbi * aliquot prudentissimas, ac sanctissimas adfert conditiones, quas in hisce familiaribus tum diligendis, tum conseruandis, & in officio continendis Reges ipsi obseruare debent. Sed & alias vice versa per sic delectos obseruandas, quò magis in tuto maneat, non minus cordatè idem Carolus enarrat lib. 1. c. 12.*

21 Esse què etiam Regibus nostris antiquissimum, huiusmodi priuatos, ac selectos viros, velut in adiutorium, & tantæ molis leuamen, ac solatium aliquod sibi assumere, leges ipsæ Regiæ, quibus vtimur, quæ passim illorum meminere, non obscure demonstrant. Eæ sunt *lex 22. tit. 5. lib. 3. lex 15. tit. 10. libr. 5. & lex 7. tit. 10. libr. 9. noua compilat.* quas leges fero acceptas viro eruditissimo, omnisquè antiquitatis vigilatissimo indagatori D. Laurentio Ramiresio, fu-

premi imprimis rei Dominicæ, deinceps Indiarum consilij Regio Senatori, qui eas mihi, secum hæc conferenti, velut in proposito notabiles, propria manu exaratas ostendit. Is ergo, * qui talem, ac tantam Principis sui gratiam, & electionem meruit, iure optimo, quod ad Reipublicæ gubernium, iustitiæ què administratione attinet, veri, ac proprii curatoris vices geret, eiusquè defectum supplebit. Nam * & vbi curatore Rex minor accepturus esset, nõ alium, quam à se nominatum accipere adstrictus foret, ne in omnibus peiorem, quam priuatus fortunam experiretur, ac rursus ope, * & adiuueto talis domesticus consultoris (cui hodiè præclarissimu, prudentissimum, millequè alijs nominibus conspicuum, atque Regia amicitia dignum, experimur, cui scripta hæc nostra dicamus) quid ni summus Princeps, tametsi 20. annis, lege septipartiti iuris desideratis, minor proponatur, pro maiore per omnia sit habendus? nec magis siue ad ferendas leges, siue ad alias quascumque Reipublicæ res gerendas, aliorum procerum, ac Senatorum consilium requirere necesse habeat, quam ceteri Principes maiores nati, sed de honestate, ac decencia tantum. Quam utiquè * humanissimi Reges nostri, maximè iustitiæ, ac publicæ quietis cultores, & amatores, in omnibus per eos gerendis semper obseruare sunt soliti, vt vel ipsorum * sanctissime, ac prudentissime leges planissime demonstrant, & testantur in optimo proposito viri eruditissimi D. Ioannes Solorzano in pulcherrimo, ac tersissimo tractatu *de iure Indiarum lib. 3. c. 2. n. 2. & 3. & Alphosus à Carrança, insignis consiliorum nostre Hispaniæ aduocatus, in omnigenæ eruditionis pleno tract. de vera humani partibus designat. c. 16. §. vn. n. 56. ad finem, id què meritò, nam, * vt proverborum c. 27. 11. vers. 14. Scriptum est, salus ibi est, vbi multa consilia, & cap. 13. Qui agunt omnia cum consilio, reguntur sapientia, eoque nomine valde laudatur Rex Affuerus in lib. Esther. c. 1. vers. 13. quòd interrogauit sapientes, qui ex more Regio semper ei aderant, & illorum faciebatur cuncta consilio, scientium leges, ac iura maiorum, quod*

D 4

& Theoz

& Theodoricus Rex dixit apud Casiodor. lib. 2. var. epist. 6. his verbis: *De liberationis nostrae consilium virorum prudentum requirit o sequium, ut utilitatis publica ratio sapientum ministerio compleatur*, qua de re grauius, & eruditè differunt Petrus Gregor. de Republ. dict. libr. 2. 4. cap. 7. *vers. verum melius faciet*, D. Ioan. Solorzano d. c. 2. ex n. 10. Petrus Fernandez Nauarrete in suis discursibus polyt. discursu 1. à pag. 25. P. Magister Marquez in Gubernatore Christiano, lib. 2. c. 18. circa med. idem breuiter monuit Onofander Strageticus c. 3. & in eius notis Ioannes Cochier, qui & ipse latius prosequitur, & exemplis illustrat in thesauro polyticor. aphorism. cap. 23. doctissimus Pater Adamus Contzen polyticor. lib. 7. cap. 13. à §. 9. (qui §. 12. in specie meminit nostrae Hispaniae cõfiliorum, illorum aded institutione probans, vt Romanam industriam eam fugisse asserat) nouissimè, & eruditissimè D. Christophorus Mosco in supremo Indiarum imprimis, nunc Castellæ cõfilio Fiscus Regius, in eleganti discursu ad Regem nostrum super iustificatiõne decreti de diuidendis fructibus Episcopatum in Indiarum partibus vacantium, n. 56.

28 Nec nos mouere debet, quod virum alioqui doctissimum Bartholomeum Humada in scholio ad relatum glossam 3. Gregorij Lopidis in d. l. 3. partita, ex n. 1. in fine, permouit, vt illius legis desuetudinem, siue contrariam consuetudinem, & praxim negaret, nempe consuetudinem in his, quæ iuris sunt positui, per inferiores induci, non per eos, qui legem dicere possunt, l. de quibus 32. D. de legibus l. 1. C. qua sit longa consuetudo, c. fin. de cõsuetudine, cum similibus, Regem autem, & proceres, seu gubernatores in exemplis per DD. commemoratis, pro illa vice tantum aliter, quam in lege partitæ sancitum sit, disposuisse, quia ita animaduertentur expedire propter casus indigetiam, nihil innouando, nec derogando. Nam, & si * Ioannes Guierrez d. c. 18. n. 28. qui hanc Humada obiectionem refert, nihil ei responderit: hoc tamè ipso, ne aliud suspicemur, fatis eius debilitatem insinuat, dum scilicet illa velut leuissima neglecta, vl-

terius progreditur, ac surdus cursus suos peragit, contrarium securè docens, vt de Diana, siue Luna erga canem, in eam noctu latrantem, perbellè cecinit Alciatus Emblemate 164. his versibus.

*Lunare noctu, ut speculæ canis inspicit orbè,
Sequè videns, alium credit inesse canem,
Et latrat, frustra agitur vox irrita ventis.
Et peragit cursus surda Diana suos.*

Quis enim vel mediocriter in iure ver- 30
satus præfati argumenti fallaciam non videat; nam & si consuetudo per solum superiorem, seu Principem (cuius tantum est legem condere l. 12. tit. 1. part. 1.) non inducatur, at inducitur per eum, & populū simul, siue ex vtriusque scientia, & patientia, vt quodam populi cõsensum probant iura ab Humada citata, & alia inferius referenda; quoad cõsensum verò * etiã superioris, seu Principis, & si res sit iure communi controuersa, apud nos tamen expedita est, ex l. 3. vers. la quinta, illic: *Luego consintiendo el señor, e plaziendole*, l. 5. vers. e tal pueblo, & l. 6. circa finem, tit. 2. partit. 1. cum traditis à Greg. Lopez ubique, Auendaño tametsi parum constanter exequend. mand. 1. p. c. 1. n. 1. 2. & 3. & 6. 19. n. 2. & 3. & in dictionario, verbo costumbre, concl. 3. Burgensi à Face in l. 1. Tauri n. 233. D. Ferdinand. Menchaca optimè explicante, controuers. vsufrequentium lib. 1. c. 3. n. 3. in fine, cum seqq. Villalobos in antynomia iur. commun. & Regij, in proemio n. 8. Pelaez à Mieres, qui & Auendaño quasi sibi contrariū notat, de maiorat. 1. p. quest. 62. num. 13. iuxta priorem editionem, & num. 46. iuxta nouiorem, Hieronim. Ceual. pract. quest. communium contra commun. libr. 1. quest. 357. n. 3. Bernardo Græneo pract. conclusionum ad obseruat. Andrea Gailij lib. 2. concl. 31. n. 35. obseruatque nouissimè multò post hæc scripta doctissimus mei Collegij alumnus D. Martinus de la Riategui, in Vallitoletano prætorio imprimis Fiscus Regius, deinde Senator, select. iuris disputat. lib. 8. cap. 13. n. 20. post medium. In propositis * verò 32
exemplis nedum Principis actus, & cõsensu interuenit, sed & populi, seu Regni,

ni, illi assentientis, nec contradicentis, cum posset, vt idem Humada paulò inferius, nempe n. 3. in fine, sc. n. 4. fatetur, ac probat, & in simili casu, cuius dissertat. seq. mentione faciã, Franc. Auil. in capit. Præf. in proemio gl. 1. n. 15. D. Pichard. ad l. 3. & 7. C. demuriregulis n. 52. Gutier. de tutel. 1. p. c. 18. n. 36. per ipsius videl. Regni procuratores, ac proceres, summosque consiliarios, vice populi Principi adstantes, eumque representantes, arg. text. in l. 2. §. Deinde quia difficile, D. de orig. iur. & in §. Senatus consultum, inst. de iure naturali, cum his, que in simili de ciuitatis cõcilio, * quod statutum facere, vel consuetudinem inducere, & approbare possit, vtpotè ciuitatem ipsam representans, tradunt gloss. verbo lex, vers. vel dic, in l. nulli 3. per text. ibi, D. quod cuiusque vniuersitatis nomine, gloss. verbo refertur, vers. item si faciat, in l. aliud 120. §. 1. D. de regul. iur. gloss. vnica, vers. vel dic quod licet due vices, in rubr. C. qua sit longa consuetudo, & vbiq. DD. Bart. in l. omnes populi, num. 16. D. de iust. & iure, & in d. l. de quibus, in lectura n. 10. vers. adde quod concilium, D. de legibus, Rochus de Curte in c. fin. n. 391. de cõsuetudine, qui extat sub tract. de consuetud. inter tractatus Doctorum, volum. mihi 8. Gregor. Lopez in d. l. 5. partita gloss. 3. post princ. ac plures, nouissimè congesti à Nicolao Loffeo de iure vniuersit. p. 1. c. 3. n. 43.

34 Sed & illud longè debilius est, quod Humada subiunxit, in exemplis illis, siue actibus, pro illa vice, seu vicibus tantum aliter quam in l. partita cautum est, Regni proceres disposuisse, ac ex iusta aliqua causa expediens fore iudicasse; nam ab ipso libenter quæsierim, vnde singularem hanc causam coniectetur, illi soli tempori, eiusque circumstantijs inferuentem, quam ostendere proculdubio debuit, vt aliquid argumentum eius concluderet, argum. vulg. regulæ, * non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, vulgo sumptæ ex l. neque natales 10. C. de probat. & l. non hoc 4. C. vnde legitimi, c. inter corporalia 2. vers. sicut autè, iuncta gloss. verbo nullius, de translat. Episcop. cap. in presentia 8. vers. vlt. de probat. quam exornant optimè Mascard. de pro-

bat. concl. 671. n. 11. Alexand. Trentacinq. var. resolut. lib. 1. tit. de seruit. resolut. 1. n. 19. vers. hæc 1. declaratio, Morla in empor. iur. tit. 11. in prælud. n. 53. Aldouinus de Aldouino cons. 44. n. 6. & cons. 51. n. 18. Surd. cons. 5. n. 46. & alibi sæpè, D. Valencuel. cons. 110. n. 20. iuncta alia regula, * quod singulare aliquid ius, aut regulæ exceptionem alleganti onus probandi incumbat, vulgo quoque depromptæ ex l. Imperatores 17. vers. nisi proprio, D. de seruit. rust. l. ab ea part. 5. D. de probat. quam pluribus exornant D. Couarr. var. resolut. lib. 2. cap. 11. n. 4. Mascard. de probat. concl. 1267. num. 2. vol. 3. Hartmanus Pistor quest. iuris, lib. 1. q. 38. n. 17. & lib. 2. q. 4. n. 45. ad fin. q. 8. n. 33. & q. 13. n. 40. p. 1. Gutie. de iuram. confirm. 1. p. c. 1. n. 164. Bertazzola in repeti. l. si quis maior, num. 603. & 604. C. de transact. Bonifacius Rugeri, alia iura adducens, cons. 34. ex n. 21. lib. 1. Cæsar Barcius decis. Bononia 104. n. 14. decis. 105. num. 8. 9. & 19. & decis. 117. n. 4. & à n. 45. D. Ioannes Bapt. Valencuela cons. 83. n. 95. & cons. 92. n. 154. Vincent. Honded. cons. 81. num. 19. vol. 1. Melch. Pelaez à Mieres de maiorat. 1. p. q. 30. n. 9. & q. 52. n. 61. vltra innumeros, congestos à Simone, & August. Barbosa ad principia, & axiomata iur. illo lit. R. n. 10. hoc vero axiomata 198. n. 1. 2. & 3. confert quod in simili cum Salyceto, & alijs resoluit Burgensis Marcus Salõn de Pacè ad l. 1. Tauri n. 53. Alias verò facile esset omnè eludere consuetudinem, quæ * vel ex duobus actibus, etiã extraiudicialibus, populo, vel maiori eius parti notorijs, ac per lógi temporis interuallum, nõ etiã simul, & eodem tempore interuenientibus, indèquè elicito ipsius populi cõsensu recedendi à contraria lege, planè inducitur, d. l. de quibus, eum seqq. D. de legibus, l. an in totum 3. illic, quæ in oppido frequenter, C. de edif. priuat. l. 1. sub iisdem verbis, C. qua sit longa consuet. §. ex n. n. scripto, vers. nam diuturni mores, inst. de iure naturali, iuncta l. 3. vers. bis ergo, illic, nisi semel commissa, & in fin. illic, consuetudini deputauerint, C. de Episcop. aud. tradunt DD. in præcitat. locis, maximè in d. l. de quibus, vbi latè Bart. in lectura ex n.

ex n. 9. & in repet. à n. 12. Iaf. à n. 50. & Ioannes Horoscus à n. 44. ac post alios Rochus de Curte in d. c. fin. de consuetud. ad gloss. ult. siue à n. 244. (vbi latissimè cōsuetudinis requisita profequitur) Nicolaus Festasius in tract. de aſſimo, & collectis p. 2. c. 3. à n. 25. Lazarus Fœnucius de momento temporis c. 10. n. 8. & cap. 2. i. n. 9. Gregor. Lop. in l. 1. gloss. 2. & in d. l. 5. gloss. 3. 4. 5. & 7. per illa iura, tit. 2. p. 1. & ad eum Humada parum sibi cōficius in d. l. 1. glo. 2. & 3. & in d. l. 5. gloss. 3. & 7. Burgensis Marcus Salon de Pace (qui & si * à communi discedat, per solos iudiciales actus, inspecta d. l. 5. p. consuetudinem induci regulariter docens, in quo planè fallitur, saltè tamè ad consuetudinem lōgissimi temporis, puta 30. annorum, iudiciales actus non requirit) in d. l. 1. Taur. à n. 203. 247. & 251. D. Ludouicus Molina de Hisp. primogenijs lib. 2. c. 6. ex n. 24. ad 28. inclusiue, Andr. Gail. pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 32. n. 3. & à n. 7. Mascard. de probat. lib. 1. concl. 424. à n. 13. Salazar de usu, & consuetud. c. 5. n. 1. 2. & 3. & cap. 7. per totum, Bouadilla in politica lib. 2. c. 10. n. 34. Hieronimus Ceuallus pract. questio. communiam cōtra communes lib. 1. quest. 357. & 358. per totas, Bernard. Græue^o pract. conclus. ad obseruat. Gaillij, lib. 2. concl. 31. in 2. & 3. requisito, à nu. 14. & 17. Volanus in curia Philipp. 1. p. 8. n. 18. Euerar. Bronchorst Enantiophanon cent. 1. assert. 10. Pater Adamus Contzen politicor. lib. 5. c. 19. per totum, maximè s. 5. vers. ult. (qui duo receptiori sententiæ quoad hoc accedunt, quod actus iudiciales non requirantur, licet Euerard. assert. 8. post * nonnullos à se relatos satis debili fundamento in eo à communi discedat, quod duobus actibus, ac decennij tempore contenta est, nam plures ipse extraiudiciales actus, maius què tempus requirit,) Camillus Borellus in scholijs ad Bellugam in speculo Princip. rubr. 4. lit. E. in princ. & in Summa decisionum tom. 1. tit. 14. de consuetud. à n. 19. Cardin. Domin. Tuschus pract. conclus. tom. 2. lit. C. cōclus. 795. cum aliquot sequent. D. Ioann. Baptist. Valenc. conf. 4. à nu. 47. & conf. 34. à num. 162. 40 (qui * dum actus requirit iudiciales,

prout requiri videntur in d. l. 5. iuncta l. 6. d. tit. 2. p. 1. intelligendus est, cum agitur de probanda eo modo consuetudine, non propter ea excludens actus extraiudiciales, vt intellexit rectè Gregor. in d. l. 5. gloss. 7.) vltra alios, nouissimè congestos ab August. Barbosa in collecta. ad text. in d. c. fin. de consuetud. n. 15. conferunt quæ vtiliter, & eruditè, vt solet, circa vim consuetudinis, ac pristinæ obseruantie tradit D. Ioannes Solorzano de iure Indiar. libr. 2. cap. 24. ex num. 71. ad 91. Nec contrarium voluere glossa verbo institutum, in cap. consuetudo, 1. dist. & glo. fin. vers. item requiritur, quod sit usus, in cap. fin. de consuetud. asserentes, non alias ex pluribus etiam actibus, ac longo tempore continuatis, consuetudinè resultare, quàm si illi fiant animo consuetudinem inducendi, cum potuerint ex gratia, vel tolerantia permitti, aut ex alia causa, argumento legis 1. s. Viuianus, alias Iulianus, D. de itinere, actuque priuato, quas quidè glossas adferre pro se Humada posset, quippè quæ ipsius singulari sententiæ mirè opitulari videntur. Nam licet earum traditio cōmuniter recepta sit, secundū Camillum Borellum, qui plures congerit dict. tit. 14. n. 40. & alios inferiùs referendos, * non tamen ita accipienda est, vt talis animus directè probari debeat, quod nec fieri quidem possèt, vt mōx audiemus, vt meritò de eius doctrine simpliciter acceptæ veritate dubitet Iafon in d. l. de quibus num. penult, sed vt ad probandam consuetudinè (quæ * si in controuersia vocetur, vt potè in facto consistens, probatione eget, iuxta text. in d. l. an in totum 3. vers. probatis his, C. de edificijs priuat. & in l. 1. sub eodem vers. C. que sit longa consuetudo, cum vbiq; traditis, & à Mascardo de probat. lib. 1. conclus. 423. cum seqq. Menoch. se ipsum in alijs locis referente de præsumpt. libr. 2. præsumpt. 8. n. 6. & libr. 6. præsumpt. 14. n. 14. Hortensio Caualciano in pract. & theorica de testibus, quæ extat post tract. de brachio Regio, p. 2. nu. 5. & 6. Ioanne Borcholtem ad s. sine scripto ex n. 4. in fit. de iure naturali) probari debeant * tales actus, ex quibus contrarius, vel diuersus

uersus animus non colligatur, nempè consuetudinem ex illis non inducendi, sed per oppressionè forsan, vel ex mera gratia, partium vè conuentione, aut alterius rei prætextu eos actus tolerandi, permittendi, aut faciendi, vt in exemplis, quæ colliguntur ex d. s. Viuianus, cap. illud 22. 93. distinctione, cap. contra morem 8. 100. dist. cap. quia cognouimus 6. cum relatis à gloss. verbo præsumpta, 10. q. 3. ac in plerisque alijs exemplis, magis tamen præscriptioni, quàm consuetudini conueniētibus, quæ (illarum glossarum traditionem probantes) adferunt, remissiue quidem Archidia. & Præpositus n. 6. explicitè verò Geminianus n. 8. in d. cap. consuetudo, & post Butrium, Abb. & alios Rochus de Curte in d. cap. fin. de consuetud. n. 308. ad fin. n. 364. cum sequentibus, n. 370. vers. 4. limita, & num. 602. idem Abbas, aliud agens, in c. quod translationem 4. n. 4. de officio legati, Pater Azorius tom. 1. inst. moralium libr. 5. cap. 18. quest. 5. quibus addunt alia, quæ propria videntur, Ioan. Parladorius lib. 2. rerum quotid. c. 20. num. 18. Pater Suarez de legibus lib. 7. cap. 12. n. 11. ad medium, & cap. 13. n. 12. vers. solum oportet, & cap. 14. n. 5. ad fin. ac n. 6. Pater Salas sub eodem tract. q. 97. sect. 10. num. 92. vers. quia verò Princeps. In dubio * verò, dum aliud ex aduerso non probeatur, ex actibus populi, diuturno tempore continuatis, animus consuetudinè inducendi, & à contraria lege recedendi proculdubio colligitur, & à iure præsumitur, vt planè constat ex d. l. de quibus 32. in fine, illic: quid enim interest, suffragio populus voluntatem suam declaret, an rebus ipsis, & factis, D. de legibus, l. 1. illic probatis his, qua in oppido frequenter in eodem controuersiarū genere seruata sunt, C. que sit longa consuetudo, l. 3. sub eisdem verbis, C. de edificijs priuatis, d. s. sine scripto (alias, ex non scripto) illic, nam diuturni moras, consensu videntium comprobati, legem imitantur, & s. sed naturalia, vers. ea verò, illic, vel tacito consensu populi, inst. de iure naturali, l. 1. cum seqq. tit. 2. part. 3. & in terminis ex mente communi resolunt Rochus de Curte in dict. cap. fin. de consuetud. d. n. 602. Burgos de Paz in l. 1. Tauri n. 223. Gregor. Lopez in l. 5. in

princ. tit. 2. part. 1. Tiber. Decian. cōs. fl. 51. n. 118. vol. 2. Vuesemb. in parat. ad tit. D. de legib. n. 9. vers. actus consuetudinis, Bernard. Græueus pract. concl. ad obseruationes Gaillij lib. 2. d. conclus. 31. n. 32. vers. sanè, iuncto n. 33. Pater Azoris d. lib. 5. cap. 18. q. 5. post med. vers. itè si ambiguum, Pater Salas d. q. 97. n. 92. in princ. Quicquid * cōtrarium velit Pater Franciscus Suarez de legibus d. lib. 7. cap. 15. n. ultimo, plures requirens circumstantias, quæ vix, aut rarò verificari possunt, eisquè cessantibus animum se obligandi, & consuetudinem inducendi in populo non præsumens, nouissimè receptus ab Antonino Diana resolutionum moralium p. 1. tract. 10. de legibus, resolut. 30. in fine, quibus minimè accedo. Et iuxta hæc declarandi sunt, alias refellendi Sebastianus Medicis in tract. de legib. p. 2. q. 14. n. 4. in 5. requisito, Ioan. de Neuizanis conf. 9. n. 31. qui simpliciter communem sententiã sequuntur. Quinimò vnicus solus actus, tractum successiuum habens, siue continuatione per tempus requisitum ad consuetudinè inducendam, ac populo notorius, quia publicus, aut ita ponderosus, vt verisimiliter non possit in eius notitiam non deuenire, ad eam inducendam sufficiens est, vt argum. text. in cap. cum de beneficio 5. de præbend. in 6. docuerunt Butr. n. 16. vers. dic ergo, Abb. n. 17. Cardin. Zabarella in repet. n. 21. post med. vers. sed pro opinione, & plures alij tam ordinarij, quàm extraordinarij, quos refert, & sequitur, ex authorū numero cōtra Imolam n. 25. magis communem dicēs, Rochus de Curte n. 372. in d. cap. fin. de consuetudine, & vltra eos Angel. & Siluester in summa, verbo consuetudo, ille nu. 5. vers. nisi habeat, hic verò n. 6. vers. tertio requiritur, Ioannes Horoscus in d. l. de quibus n. 46. Lazarus Fœnucius de momento temporis d. c. 10. n. 8. vers. hoc tamen procedit, D. Ludouicus Molina de primogen. d. lib. 2. cap. 6. nu. 26. Camillus Borellus ad Bellugam in speculo Principum d. rubric. 4. lit. E. vers. limita etiam, & in summa decisionum, dict. tit. 14. num. 22. Hieronimus Buccaronius de differentijs inter iudicia ciuilia, & criminalia, differēt. 159. n. 11. vers. & etiam confert, August. Barz

Barbosa in collect. d. cap. fin. n. 16. in fine, nouissimè Andreas Vallés in paratitla Decretalium lib. 1. tit. 4. de consuetudine, 48 §. 2. n. 1. post medium: atque ita * in præfata specie sufficeret etiam vnicum ex plurim Regis, minoris annis 20. qui ex cōsensu Regni, siue procuratorum eius, ac procerum, illud representatium, nec contradicentium, cum possent, Regni administrationem solus suscepisset, ac longo tempore exercuisset, sic enim tacite à memoratæ legis Partitæ dispositione Regnum etiam ipsum discessisse, contrariamque cōsuetudinem induxisse videretur. Accedit his, * quòd nec perspectu facilis est vlla accidentaria causa, quæ pro tempore tantum in relictis exemplis vrgeret, vt pro illis vicibus dumtaxat id esset admittendum, & non alias, quin potius nulla alia causa mouere potuit, quam generalis, & perpetua, nempe publica Regni quies, quæ ex eius administratione per curatores facta, non parum turbari solet, vt grauitè considerat Baeza d. cap. 9. n. 30. receptus ab Azeuedo, Micres, & Gutierrez relictis supra numer. 13. & ante eos & in tutorum administratione idè periculum considerarunt Oldrald. conf. 52. vers. imò videtur, & Henningius Arniseus lib. 2. de Republ. c. 2. sect. 4. num. 159. & 160. quorum meminit, eorum verba referens, D. Ioanes Baptista Valençuela conf. 198. n. 128. qui n. 129. 50 * memorabile ex Hieronimo Zurita, & Patre Alphonsò Vasconcello in vita Regis Alphonsi exemplum refert Infantis Don Petri Portugalæ, tutelam gerentis disti Regis Alphonsi, eius ex fratre nepotis, qui & si tutelam fideliter gessisset, ac Regni regimen ipsi puberifaculo tradidisset, postea tandè id ab eodem sibi commendatum accipiens, magnis seditionibus, ac turbationibus, bellis què ciuilibus causam præbuit. Quapropter * apud Gallos lege lata ab eorum Rege Carolo, huius nominis V. expediens fore statutum est, vt primogenitus Regis filius ab anno 14. Regni administrationem susciperet, nè per longiorem tutelam occasio suaderet maleuolis, res nouas excitandi, vt post alios referunt Gregori⁹ Lopez in d. l. 3. gl. 3.

ad finem, tit. 15. part. 2. Caldas Pereira in d. l. si curatorem, verbo hunc contractum, n. 47. vers. quòd si quis, Azeued. in l. 1. tit. 3. libr. 1. noua compilat. n. 8. ad medium. Paulus Montanus de tutelis, cap. 37. reg. 1. n. 72. & 73. quod & testatur Robert. Gaguinus, cui⁹ verba refert, alios in id cogerès, D. Ioã. Bap. Valèç. d. c. 198. n. 127. elegatè Petr⁹ Herodi⁹, erudit⁹ admodum Gallus, cuius nullus horum meminit, lib. 4. rerum iudicatarum, tit. 19. de tutel. illic: quid ergo? tutela Regum non finitur pubertate? equidem: & in ijs hoc amplius obseruatur, ne recidant in curationem, non fiducia etatis, sed aliorum dominandi libidinis vitanda causa, & paulò post, ibi, apud nos placuit sub Carolo V. vt quanquam nostris legibus more successionum Regna transferantur (valet enim hac constitutio ad bella euitanda) bimestris què tam iure optimo Rex sit, quam qui plena pubertate est, quemadmodum apud Macedones, qui dimicaturi Regem suum in cunis post aciem locabant; attamen diadema nõ imponatur priusquam Rex annum 14. attigerit, postea Regio nomine, sed ex consilij sententia omnia fiât. Sed & prudentissimus Rex Alphonfus in d. l. 3. partita, in princ. vers. E. de isto nacen, eandem rationè pro decisionis suæ ratione dissertè considerauit.

Quibus consequens est, vt & foemina 52 minor, ob masculi defectum in Regno apud nos succedès (aliter atque in Fraciè Regno, in quo apertè excluditur lege Salica, de qua dissertat. sequenti commodius differam) etiam antequam nubat Regni gubernaculum suscipere possit, cum non minus, imò multò magis, ob sexus imbecillitatem, in ea militet præcedens consuetudinis inducendæ ratio, adedquè & ipsa consuetudo ad illà trahi debeat, quippè quæ * ex rationis 53 identitate ad similem casum extèditur, l. de quibus 32. in princ. illic, id custodiri oportet, quod moribus, & consuetudine indutum est, & si qua in re hoc deficeret, tunc quod proximum, & consequens ei est, D. de legibus, l. 1. illic: nam & consuetudo præcedens, & ratio, quæ consuetudinem suassit, custodienda est, C. quæ sit longa consuetudo, ex quib⁹ vltra ordinarios vbiquè, sic notarunt Alex. conf. 80. aliàs 55. n. 3. lib. 6. Felinus in cap. auditis 15. num. 21. de pres-

prescript. Philippus Decius in cap. transfato 3. in 1. lectura num. 34. & lectura 2. n. ult. de constitut. Ripa in cap. cum Ecclesia Sutrina n. 125. vers. 3. diff. rētia, de causa possess. & propriet. Rochus de Curte in tract. de consuetudine, sub cap. fin. cod. tit. n. 310. Aymon Crauet. de antiq. temp. 4. p. in initio, nu. 41. & post alios Burgenfis Marcus Salò de Pace ad l. 1. Tau. n. 33. 54 Nec ad rem pertinet, quòd non alias consuetudinis huiusmodi extensionem communiter DD. admittant, quam vbi cōsuetudo secundum, vel præter legem est, per illa iura, quæ sic intelligunt, non etiam si ei sit contraria, vt. in specie de qua agimus, quo casu illius extētionem inficiantur, per textum in l. quod verò cōtra 14. l. in his 15. & l. quod non ratio 39. D. de legibus, cap. 1. in fine principij, illic, strenuus autem iuris peritus, sicubi casus emerferit, qui consuetudine feudi non sit comprehensus, absque calumnia vti poterit lege scripta, tit. 1. de feudi cognit. lib. 2. feudorum, cap. quòd translationem 4. vbi notat Abbas Panormit. n. 5. de officio legati, idem Abbas in d. cap. fin. de consuetud. nu. 12. & contra Fulgosiu, indistinctè consuetudinis extensionem admittentem in d. l. de quibus n. 3. & apertius nu. 9. vers. sed pro certo, longè vetius, ac receptius esse resolutum. Ita ibi à n. 14. Ludouicus Romanus in d. l. 16. n. 4. Alex. conf. 110. n. 5. lib. 6. Rochus de Curte in tract. de consuetudine, sicut in repetit. cap. fin. eodem titul. dicit. num. 310. in fine cum sequentibus. maxime à num. 316. & 321. Franc. Balbus de prescript. 2. p. principali, quest. 2. nu. n. 29. Aymon Craueta de antiq. temporum dict. 4. part. num. 42. cum sequentibus, idem conf. 30. num. 5. & conf. 96. nu. 4. & conf. 2. pro genero, num. 103. Hieronimus Gratus responsò 1. num. 13. & responsò 9. num. 50. volum. 1. Hieronim⁹ Gabriel conf. 83. num. 60. Roland. à Valle conf. 53. num. 39. & conf. 94. num. 10. volum. 2. & conf. 69. nu. 30. vol. 3. Octavianus decis. Pedem. 29. num. 16. Nicolaus Bellonus conf. 42. à num. 8. & post alios Burgenfis in d. l. 1. Tau. n. 36. D. Ludouicus Molina de Hispan. præmag. gen. lib. 1. cap. 7. num. 6. Petrus Ducas reg. 136. Nicolaus Intrigliolus, plures ex more congerens, in tractat. de feudis

quest. 11. num. 2. 3. & 13. & quest. 16. num. 9. & 10. D. Ioan. Baptista Valençuela conf. 8. à num. 25. & conf. 33. à num. 228. ad num. 231. inelusive, & conf. 79. num. 61. libr. 1. ac rursus conf. 166. num. 83. & 84. lib. 2. qui de huiusmodi consuetudine iuri contraria sermonem faciunt. Nam * hæc recepta sententia, & limitatio, tametsi reclamantibus nõ nullis, quos refert, & sequitur Nicolaus Bellonus vbi proximè, ex veriore, ac receptiore interpretu traditione eodem casu procedit, quo ratio cōsuetudinis inducendæ, ex qua ad similem casum, consuetudine non decisum, extensio fieri prætenditur, obscura, & incerta est, quia vel non cōstat, an ea sola ratione populus motus fuerit ad ipsam consuetudinem inducendam, vel penitus sine ratione, sed per iuris errorè magis, vt in dict. l. quod non ratione, & in d. cap. quòd translationem, secus si verisimiliter, ac morali certitudine constet de ratione, quæ sola consuetudini causam dare potuit, vt in proposita specie contingere ex supradictis constat, tunc enim quemadmodum lex ex rationis identitate ad similem casum extenditur, l. non possunt 12. in fine, D. de legibus, cum similibus, dist. fertat. 7. aptius referendis, sic & consuetudo, id què ita iudex ex rerum circumstantijs iudicare debet, quemadmodum tam in consuetudine, quam in statuto municipali (quod * non minus stricti iuris est, quam consuetudo, l. constitutio 56 nibus 24. vbi post Dynum notat Bart. n. 1. & alij D. ad municipalem, nec plus roboris, quam illa habere potest, aut vice versa, vt cū Bald. conf. 238. n. 1. post med. vers. nam & consuetudo lib. 4. Aym. Crauet. & alij tradit D. Ioan. Bap. Valençuel. c. 34. n. 149.) resoluunt idè Bald. in l. maxime dicitur n. 16. C. de liberis præteritis, Salic. in l. 2. n. 20. cum seq. C. de noualibus, Paul. Castrensis in l. quamuis 15. n. 4. C. de fideicommissis, Ias. in d. l. de quib⁹ n. 17. vers. puto quòd vtrunque, & in d. l. de legibus, Franciscus Ripa in r. 1. n. 62. vers. ista tamen responsò, & in l. de consuetudine, num. 165. D. soluto matrim. Curritus in d. conf. 30. nu. 2. post princ. vers. & licet Baldus, Albericus Brunnus in tractat. de feudo, excludente, sicut in d. l. 2. n. 12.

à n. 12. & melius à n. 15. optimè Rochus de Curte d. tract. de consuetud. n. 331. & 350. Nicol. Boer. ad consuetud. Burgund. rubr. de cōclusionē, & approbationē cōsuetudinū, verb. interpretēs, n. 9. in 2. concl. Tirraquel. innumeros ex morē congerens, in tract. cessante causa, limit. 21. n. 8. & 9. iuncto n. 14. Aymon Crauet. qui in consuetudine preclare loquitur; de antiqui. tēpo. d. 4. p. n. 81. iuncto n. 83. & cōf. 118. num. 8. & multo preclarius Burgensis Marcus Salon de Pace, dissidentes circa rationis verisimilitudinem, an vna * vel multiplex presumatur, & an probatione egeat, Doctorū sentētiās referēs, ac sic, vt prædiximus, mirifice cōponēs in d. l. 1. Tauri, à n. 50. ad 56. in clausuē, & ultra eos optimè Henricus Rosental de feudis cap. 1. concl. 15. num. 18. & cap. 2. concl. 33. n. 13.

58 Accedit his, quod cū ratio, ob quā cōsuetudo illa apud nos inualuit, vt Rex minor sol^o Regni gubernaculū suscipiat, in vitādis fraudib⁹, & delictis, quę alias aduersus Reipublicā tranquillitatē cōmitti possent, cōsistat, iuxta tradita à n. 49. ad 51. ex ea quidē * talis cōsuetudo vtcūq; stricti iuris sit, multo planius ad Reginā minorem extēdi debet; quia ob huiusmodi rationē, * fraudum, ac delictorū materiā amputatē, etiā odiosa, & quę alioquī stricti iuris sunt, extēsiōnē admittūt, l. sed Iulianus 9. (quę alias est sub l. itē si fili⁹ fam. 7.) in princ. & 5. mutui dationē, D. ad S. C. Macedon. c. quāto 26. vers. nolentes, d. priuileg. c. si ciuitas 17. de

sent. ex cōmunic. in 6. glos. fin. in cap. quāquam de usur. eod. lib. & ultra ordinarios ubiq; notarūt Alex. cōf. 65. alias 119. n. 44. lib. 6. Dec. cōf. 5. in fin. cōf. 195. in casu proposito, n. 2. cōf. 276. cōsultus, n. 2. vers. 2. præmittendum, cōf. 300. in causa, n. 4. & 5. lib. 1. & cōf. 398. in causa D. Benedicti, n. ult. in fin. lib. 2. l. in l. 1. in princ. n. 14. D. de verb. oblig. & in l. non dubium, n. 44. in princ. suē in 3. principali limit. & n. 45. vers. inter alia nota, C. de legibus, & in terminis consuetudinis Aymon Craueta de antiqui. temp. d. 4. p. in princ. n. 136. suē in 15. limitatione. Imo * generaliter sufficeret, cōsuetudinem illam Reipublicæ fauorabilem esse, vt extēsiōnem præfatam admittēret, iuxta ea, quę cū Calderino, & alijs resoluit idē Crauet. ibid. n. 48. suē in 1. limitat. ac n. 74. Hortens. Caualcānus de brach. Reg. 4. p. n. 473. & 6. p. suē de equitate, & rigore, n. 121. & post plures alios Farinac. fragment. criminal 1. p. verbo extēso, n. 98. & 100. & quę cū Bald. in l. in multis 9. n. 1. D. de statu homin. nominatim in Regno Castellæ loquēs resoluit Ludouic. Roman. cōf. 98. n. 2. & 3. nēpē * quod si consuetudo primogenito Regnum deferat, ad primogenitam est extendenda, masculo non existēte, cū in talibus masculinum concipiat foeminaum in materia indifferēti, & in fauorabilibus, vt ipse per plurā probat, & sequitur Frācisus Auilēs. in procmio ad capita prætorum verbo y Reyna, num. 4. in fine, & num. 5. & 6.

61

62

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

S V M M A R I A.

1. **E**x 3. vers. E si fuere sua, titul. 15. p. 2. in verbis, facta que seu casada, per arg. à contrario sensu expenditur pro marito, cui femina in Regno succedēs nubit, vt Regni gubernaculū suscipere debeat, 2. Lex 9. in princ. tit. 1. parti. 2. pro ea

dem parte expenditur. 3. Vir in dignitate positus præfertur in ea uxori, & quare? 4. Vir uxoris caput est, eam quę sub sua potestate habet. 5. Fœmina administrationis, & iurisdictionis incapax est.

Mulier

6. Mulierum consiliū in condendis statutis adhibendū nō est, quod in illis nō resideat prudētia; idq; cōfirmatur, & exornatur. 7. Assumptum ad Regni, vel prouincia gubernaculū, absque uxore proficisci satius iudicatur, & quare? 8. Muliebre genus imperiosum est. 9. Viri dignitates suas uxorib⁹, etiā nullas, aut minores habentibus, communicant. 10. Uxores dignitates suas, vt cumq; maximas, uiris suis communicare debent. 11. Vir, & uxor iniucē correlatiua sunt, in quorum vno dispositum, & in alio dispositum censetur. ibidem. 12. Vnica, & connexa eandem conditionem, & naturam sortiuntur. 13. Maritus particeps est quoad fructus, & cōsequēter legitim⁹ administrator quorūcumq; uxoris bonorū, etiā non dotalium. 14. Hispana cōsuetudo circa Reginā nubētē, quod ipsa & maritus simul Regnū administrēt, ex peditur, & DD. referūt, qui id ita, cū cas⁹ occurrat, faciendū esse docēt. 15. Chronici & historijs antiquis fides plena adhibetur. ibidem. 16. Fœmina, ad quam ob defectū masculorū Regnum delatū est, etiā nupta verū Regni dominiū, & administrationē retinet, eius quę maritus dumtaxat Rex est cognominis, & dignitate, non etiam administratione, nisi ab ea mandatum habeat. 17. Regni omnimoda administratio nō nisi ex negligentia, vel incapacitate, vero Regni dño, adedq; nec Regina nupta adimi potest. 18. Rex nō potest ob incapacitatē, vel negligentiam Regno ipso priuari, remissuē. 19. Regni dominium, quod penēs uxorē est, nō potest ita per matrimonium marito cōmunicari, vt penēs eū quoquē sit, quia est indiuiduum. 20. Partis quoad partem idem ius, ac iudiciū est, quod totius quoad totum. 21. Feudū Regale, seu dignitatis, puta Ducatus, Marchionatus, vel simile, non minus indiuiduū est, quā Regnū, & vtriusque sententiā Doctores referuntur. 22. Maior at⁹ possessori si duo filij, simul nas-

catur, nō eodē impetu, quod impossibile est, sed incerto nascendi ordine, ambo pro vitæ sue tempore in eodem maioratu succedunt, & post eam indiuisus ille defertur ad ipsorum primogenitum. 23. Regnū ad quē ex duobus gemellis, eodē tempore nascētibus pertineat, tū iure cōmuni, quā Regio Castellæ inspecto controuersum est, & ad vtrūq; pro cuiuslibet vitæ expēctare frequentius interpretes credidere. 24. Sententiā hæc ab authore in terminis vtriusque iuris refellitur. 25. Res si sui natura sit diuidua, & incertum sit, cui ex legis vel hominis dispositione debeat, inconueniens nō est, vt pluribus simul adiudicetur, quod plurimum legum exemplis ostenditur. ibi, & n. præced. 26. Regnū, vt i omnium tēporaliū suprema dignitas, speciali nota dignū est, nec debet sub generali de maioratu dispositione cōprehēdi. 27. Argumentum de Regno ad maioratū validē in Hispania sumitur, & quare? 28. Maioratus Hispania originem, & formā sumserunt à l. 2. tit. 15. p. 2. ibid. 29. Respublica à tēpore Romanorum vni sibi Principē, seu Regē, lege de ei⁹ imperio lata, inde Regia, & imperij dicta, cōstituit. 30. Regū electio inter Gothos obtinuit vsq; ad mortē Regis Pelagij, post quā generali lege à Gothis lata sancitum fuit, quod si Rex fuisset Catholicus, primogenit⁹ eius, siue mascul⁹, siue fœmina, ac deinceps successiuo ordine in Regno succederet. 31. Lex eadē citatur à disertissimo Rege Alphōso X. nō ad probandam Regni indiuiduitatem per electionem, vt perperam putauit D. Ludou. Molina, sed per successionem tantū, & quare? 32. Pelagius post miserā Hispania cladē, & Maurorū inuasiōnē, vt vir fortissimus in Principē elect⁹ est à Gothis, qui apud Cantabros, & Astures vastatim Maurorum supererant, & eius rei historia remissuē. Gl. in c. Hadrianus 22. verb. per singulas, in fru. 63. dist. obiter intelligitur. ibid.

- 33 D. Preses Didacus à Couar. medum prag-
maticorum (ut ab Ant. Fab. vocatur) sed
& differatissimorum Princeps fuit, Hispa-
nia simul, & Ouetensis Collegij, auctori
communis, decus, & ornamentum.
- 34 Is legis Gothica vetustum exemplar D.
Lodouico Molina ostendit, ut ipse testu-
tur, eius verba referens, adhuc tamen de
eius fide dubitans.
- 35 Lex 2. tit. 15. parti. 2. originem duxit
à lege Gothica.
- 36 Respublica, cum lege Regia Regnum vni
Principi, eiusque primogenitis tribuit, si
cogitasset casum gemini partus, quoad nas-
cendi ordinem incerti, de eo disposuisset,
prout bono publico expediret.
- ¶ Eadem etiã hodie manet, nec proinde ve-
risimile est, ut eripere sibi voluerit facul-
tatem, idem nunc, cum casus ille accidit,
circa eum statuendi. ibidem.
- 37 Casus omissus remanet sub regula, ac dis-
positione iuris communis.
- 38 Gl. ult. ad fin. in l. tale pactu 40. §. fin.
D. de pactis, expenditur, & exornatur.
- ¶ Iure id est seruandum, licet non sit statutu,
quod verisimile est, statuendum fuisse, si
hoc quesitum fuisset. ibidem.
- 39 Respublica, cum vero Principi, & pri-
mogenitis Regnum concessit, si prauidisset
casum gemini partus, quoad prioritatem
incerti, minimè statuisset, utriusque Regni
pro vita sua tempore deberi, & quare?
- 40 Monarchia gubernatio melior semper
ceteris gubernationibus visa est.
- 41 Rex fuit factus ob Regnum, ut id ab eo
solo gubernaretur, nõ vice versa Regnum
propter Regem.
- 42 Causa plus influit in se ipsa, quàm in
causato.
- ¶ Propter quod vnumquodque tale, & il-
lud magis. ibidem.
- 43 Regni indiuiduitas, ad eius utilitatem,
& conseruationem inducta, non debet la-
befactari, & euerti, ut duorum filiorum,
simul Regi nascentium, utilitati prospici-
atur.
- 44 Regnum inter gemellos diuisum, & si
postea iungatur, ut indiuiduū permaneat
penes eū, qui ab altero ex illis primò na-
tus fuerit, non ob id occurritur malis, ex
prefata diuisione imminentibus.
- 45 Regnum ita iungi posse post diuisionem
semel factã, difficillimè ex iuris principijs

- deduci potest, imò totum contrarium, & li-
cèt deduceretur, difficillimè executioni
mandari posset.
- 46 Geminis filijs in casu ambiguo promiscue
ad Regnũ admissis, nulla apparet ratio, cur
alterius iam admissi filius repellendus sit.
- ¶ Regis filius & in vita patris quodam-
modò Rex existimatur. ibid.
- 47 Bellorũ, ac discordiarũ Reipublice ma-
ximũ incetiuũ pararetur Regno inter ge-
mellos diuiso, ac postea ei, qui ab altero ex
illis primò natus fuerit, tantũ adiudica-
to, & quare? cum duob. num. seqq.
- 48 Turpius eijcitur, quàm non admittitur
hospes.
- 49 Ius alicui semel legitime questum, am-
plius ab eo inuito tolli nequit.
- ¶ Regibus non modicum inconueniens est, ad
nuptias citò properare. ibid.
- 50 Respublica in prefato dubio nullũ aliud
mediũ, ut finis suũ cõsequeretur apti⁹, &
cõmodius electurã foret, quàm ut sorti
res committeretur, & quare?
- 51 Malis ex duobus in dubio minimum eli-
gendum est.
- 52 Argumētum à sufficiēti partiũ enumera-
tione, in iure frequens, ac validum est.
- 53 Gratificationi, siue libera electioni cu-
iuslibet ex gemellis Regi nascētib⁹, quorũ
prioritas ignoratur, putarũt plures locum
esse.
- 54 Gratificatio huiusmodi patri ab aliquib⁹
cõceditur, quorũ sententia expulditur.
- 55 Primogenitũ tantũ admitti etiã in Regni
successione, iuri diuino, naturali, & posi-
tuo consentaneũ est, id què apud Hispanos
apertissimè lege Gothica confirmatum.
- 56 Rex nullo pacto poterit, cū ex duobus si-
mul natis primogenitus ignoratur, què ve-
lit eligere; & multò minus in casu certo,
& claro secundo genitũ præferre primo.
- 57 Gratificatio prædicta ab alijs cõceditur
Magnatib⁹, & principalĩ Regni ciuitatũ
procuratorib⁹, Regnũ ipsũ representantib⁹.
- 58 Horum sententia similiter refellitur.
- 59 Gratificationi locus non est, ubi de iure
tertij tractatur, nisi in casibus à iure ex-
pressis.
- 60 Favēdũ nõ sic est vni, ut alter grauetur.
- 61 Electionem plures populo tribuant le-
gitimã, & rationabilẽ de idoneo ex duo-
bus filijs, simul Regi nascentibus, in Prin-
cipem, seu futurum Regem.

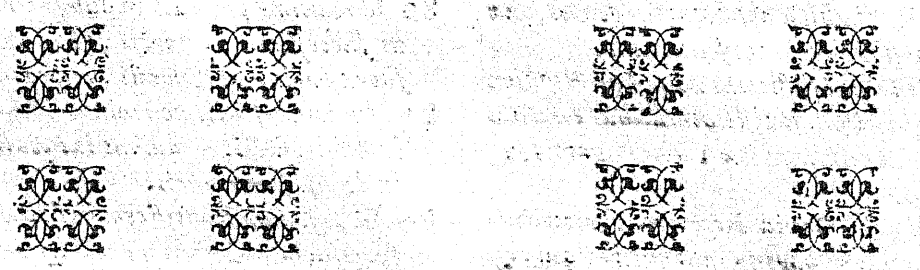
Horum

- 62 Horum sententia duplici ratione con-
uincitur.
- ¶ Regni in quasi possessione semel constitu-
tus, ægè nimis ferret ea postea carere.
- 63 Regi duobus nascentibus gemellis, quoad
nascendi ordinem incertis, pleriquè exi-
stimarunt, neutrum ex his succedere, sed
Regni successionem sequenti in gradu de-
ferri, aut hoc deficiente, nouum Regni suc-
cessorem eligendum. Quorum sententia re-
ijcitur, & n. sequent.
- 64 Actus ob incertitudinem regulariter
vitiatur.
- 65 Formosorem, & robustiorem in prefa-
to dubio ad Regnum admitti censuit va-
riando Baldus; & cur ab eo hæc duæ qua-
litates coniungantur, quæ ab alijs diui-
duntur?
- ¶ Xenophon docuit, Deum fœminam pul-
chriorem viro condidisse, ut formam cum
pudicitia domi continendo tueretur, ibi-
dem.
- 66 Fœminas non esse viris pulchriores, sed
tales eis videri, ac vice versa, re tamen
vera in omni genere animantium mares
esse fœminis pulchriores, ac robustos simul
esse pulchros, nonnullis exemplis Tiraq.
probare nititur.
- 67 Xenophontis sententia communi experi-
mento magis comprobatur.
- ¶ Formosus homo (Hænero teste) rard inue-
nitur, qui simul sit robustus, sed imbecil-
lis, ac effeminatus, ibidem.
- 68 Sententia ultimo loco relata, magis
probata videtur à referent.
- ¶ Copulatiua dictio plerumque pro disiun-
ctiua accipitur, & vice versa, ibidem.
- 69 Regis gemellum formosorem in dubio
ad Regnum admittendũ Baldus, disiun-
ctiue, ac successiue acceptus, sensit, & nõ-
nulli varijs testimonijs, atque exēplis pro-
re nititur; quibus ab auctore sit satis, &
duobus n. seqq.
- 70 Pulchritudo bonum est sui natura ama-
bile, & iucundum, ac magnopere in confi-
deratione habitũ apud varias gentes, quæ
Regem sibi eligere consueverunt.
- ¶ Per se tamen sufficiens non est ad Regnum
consequendum, si alijs virtutibus exuta
sit, & expenditur lex 1. tit. 6. partit. 2.
ibidem.
- 71 Saul, & David Reges pulchritudinis
ideò in sacra pagina laudantur, quia &

- alijs virtutibus fuisse condecorati.
- ¶ Formositas, vel deformitas non est causa
successionis in Regno, sed sobolis proxi-
mitas, & primogenitura qualitas, ibi-
dem.
- ¶ Pulchritudo infantilis ætatis, solet pos-
tea ætate, vel ex alijs causis euanescere,
ibidem.
- 72 Regis gemellus in dubio non est, quasi ro-
bustior, fratri, qui debilior videatur, in
Regni successione præferendus, aduersus
nonnullos: & quare?
- 73 Lex si fuerit 10. §. vni. D. de rebus du-
bijs, optimè intelligitur.
- ¶ Masculus cum fœmina natus regulari-
ter non debet primò natus præsumi, nisi
libertatis fauor concurrat.
- 74 Gemellis ex duobus simul Regi nascen-
tibus, nascendi ordine ignorato, ille à ple-
risque in Regni successione potior esse di-
citur, qui eius possessionem primus appre-
benderit.
- 75 Possessoris ac præuenientis causam mul-
ta iura meliorem faciunt.
- 76 Regni possessio nomine vnius ex Gemel-
lis, ex eodem partu, incerto tamè ordine,
Regi nascentibus, siue viuo patre, siue eo
mortuo accipiatur, non aliter quàm per
gratificationem Regis, vel Regni accipi
potest.
- 77 Regni possessio si accipiatur ab vno ex
Gemellis, adultæ iam ætatis effectis, in-
terim quolibet ex his in quasi possessione
Principis viuo patre cõstituto, aut eo mor-
tuo veri Regis, sub tutela agentis, mag-
num postea succederet in conueniens, vni
tantum omnimoda possessione assignata.
- 78 Sortis iudicium in prefato dubio longè
securius est, & omni vel ambitionis, vel
gratiæ suspitione carens. Id quod iure iu-
re tam diuino, quam positivo probatur.
- ¶ Fortuna res committenda est, ubi non va-
let ingenium, ibid.
- 79 Sortis iudicium in fortuna positum est,
cuius dux est Deus.
- 80 Id maxime procedit in dubijs circa Reg-
ni successionem exortis, quod nonnullis
sacra pagine testimonijs comprobatur.
- 81 Iudicium sortis non minus locum habet
in dubijs facti, ex quibus ius pædet, quàm
in dubijs solius iuris.
- 82 Romanum Pontificem in dubio circa
successionem Gemellorum Regi incerto or-
dine

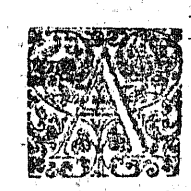
- ordine nascentium exorto, consulere, nec necessariam, nec conueniens est, nec iure quoquo modo probatur.
- 82 Dilatio temporis periculosa est in re, que sui natura celeritatem desiderat. *ibidem.*
- 83 Papa in materia sui natura spirituali potest quandoquē certis ex causis temporalem iurisdictionem casualiter exercere.
- 84 Cap. per venerabilem 34. vers. Rationibus, qui filij sint legitimi, dum Romano Pontifici legitimationem tribuit filiorum illegitimos Regis Francia quoad temporalia, nempe Regni successionē, optimē intelligitur. *ibidem.*
- 84 Intellectus alter eiusd. cap. ut ibi generalis Papa potestas designetur inter laicos, etiam Principes, superiorē recognoscetes, nec sibi subditos ratione temporalis iurisdictionis, ad dispensandum in radice matrimonij irriti, atq; ita legitimā dum filios illegitimos ex illo natos quoad successionē, & alios civiles effectus, & si frequentius sit receptus, ab authore non probatur.
- 85 Cap. fundamenta 17. vers. decet, de elec. in 6. breuiter intelligitur.
- 86 Papa non tenetur ex iuris necessitate sequi consilium Cardinalium sed ex decetia tantum. *ibidem.*
- 86 Argumentum à contrario sensu sumptum ex verbis, *facta que sea casada, legis 3. tit. 1. §. 2. non euincit, Regina minore nupta, ad maritum eius Regni administrationis pertinere.*
- 87 Regina nubens non est proprie Rex quoad dominium, & administrationem, sed quoad nomen, & dignitatem, matrimonij ratione.
- 88 Regnam in uxorem accipientis dignitas, ratione sex, & domestica potestatis, quam ut maritus in uxorem habet, maior est nuda dignitate Regina, ab administratione seiusceta, minor tamen respectu ad-

- ministracionis Regie.
- 89 Mulierum conditio non in omnibus deterior est, quam masculorum, imò in plerisque melioris.
- 90 Lex, consuetudo, & priuilegium concedunt iurisdictionem etiam alioqui incapacibus.
- 91 Fœmina, & si per se ac principaliter iurisdictionis, & administrationis incapax sit, illam tamen exercere potest in consequentiam, ratione successionis, vel ex consuetudine, aut Principis priuilegio.
- 92 Mulieres in Hispania succedunt in Regno, licet secus sit apud Gallos ex eorum lege Salica.
- 93 Mulieres plures fuere valde constantes, prudentes, fortes, & Rempubicam optimē gubernantes.
- 94 Magistratus, & alios ad prouincia gubernaculum assumptos, uxores suas secum ducere inconueniens nullum est, imò maxime laudabile.
- 95 Viris non minus dignitates suas uxores communicant, quam viri uxoribus, sed solo nomine, & honore, non etiam administratione.
- 96 Correlatiuorum, & vnitorum eadem est conditio in his, que eandem rationem habent, non que separatam.
- 97 Maritus & si particeps sit quoad fructus, & legitimus administrator quorumcumque uxoris honorum, non tamen eius iuris, quod inheret maioratui, cuius illa domina est.
- 98 Decisio incidens Granatensis curia refertur.
- 99 Consuetudo non fuit in Hispania inducenda, ut Regnam uxorem ducens Regnum cum ipsa in solidum administret, ex nonnullis actibus, in quibus id ita contigit, & quare?
- 100 Imperatores, ac Reges duo eodem tempore qua ratione olim plerumque fuerint.

DE FOEMINA REGNI SVCCESORE NVBENTE, atque ita à tutela apud nos liberata, an ad ipsam solam Regnum, eiusq; administratio pertineat, an etiā ad maritū eius? & obiter multa de Regni indiuiduitate, & de casu gemini partus, quod ad nascendi ordinem incerti: ad eandem l. 3. vers. *E si fuere fija, tit. 1. §. 5. part. 2. & l. 1. 2. tit. 33. part. 7.*

DISSERTATIO IV.
APPENDIX TRIVM PRÆCEDENTIVM.

1 L T E R V M, quod in proposito legis 3. vers. *E si fuere fija, tit. 1. §. 2. precedent. dissertat.* non parum animaduersione, & examinatione dignum existimaui, & in hunc locum reieci, in eo est, * quod innuere eadem lex videtur in eo vers. *illic: facta que sea casada*, nempe nupta Regina, Regni administrationem ad maritum pertinere, per argumentum à contrario sensu, quod in iure fortissimum iudicatur, l. 1. §. huius autem rei D. de officio eius, cui mand. est iurisdictione; nā si foemina in Regno succedens, sub tutela est, donec nubat, ergo antea Regni per se administrandi incapax est, nec subinde alia ratione à tempore matrimonij cessat eius tutela, quā quia illa iam non indigeat, cum maritū habeat, qui Regni gubernaculum suscipiat.

2 Quod & ipsum vltteriū suaderetur, ex l. 9. in princ. *illic: Verdaderamente es llamado Rey aquel, que con derecho gana el señorio del Reyno, iuncto vers. La tercera razon es por casamiento; illic: E esto es quando alguna casa es dueña, que es heredera del Reyno, que maguer el no venga de linaje de Reyes, puede se llamar Rey, deffues que fuere casado con ella, tit. 1. eadem part. 2.*

3 Potest & tertio eadem sententia ex eo fulciri, quod vir in dignitate positus præfertur in ea vxori, quia maior dignitas est in masculino, quam in foemina l. 1. vbi notat Bart. in princ. D. de Senatoribus, confert regula text. in l. in multis 9. iuncta gloss. & communi D. de statu hominū, & in cap. sicut alterius 39. vers. unde ait, 7. q. 1. cum similibus, supra à nobis relatis dissertat. 1. n. 2. quibus traditū est,

* virum vxoris esse caput, eamque sub sua potestate habere. Quod maxime procedit, cum dignitas annexa habet administrationem, seu iurisdictionem, cuius * foemina incapax est, l. 1. *illic, consultorum virorum D. de legibus, l. cum Praetor 12. §. vlt. vers. moribus, D. de iudic. l. 1. §. 1. iuncta glossa verbo adempta, D. ad S. C. Velle. l. 1. & qui originem 3. §. corporalia, illic: corporalia munera foeminis ipse sexus denegat, quominus honores, aut munera integatur, D. de muneribus, & honor. l. 2. vers. & ideo nec iudices esse possunt, nec magistratum gerere, D. de reg. iur. l. fin. illic, ab omni iudiciali agmine separari, C. de receptis arbitris, cum his, quæ ubique notarunt omnes optimē Bart. in l. 1. opposit. 2. nu. 42. C. de dignitatib. lib. 12. docēs, quod licet mulier possit dignitatem habere, non tamen cum administratione regulariter, Bologninus in repet. auth. habita, C. ne filius pro patre, vbi ait, * in condendis statutis non esse adhibendū consilium mulierum, quod in illis non resideat prudentia. Quod & Dominus dixit Exodi cap. 18. *Prouide autem de omni plebe viros petentes, & Aristotel. confirmat lib. 1. & 2. politic. dum inquit consilium mulieris esse inualidum, nec bene à mulieribus Regi ciuitatē, Lacedemoniorum que Rempubicam reprobam censuit, quod magna ex parte muliebri imperio gereretur, & ab eodem Aristot. mutuatus Iustus Lypsius lib. 2. polit. cap. 3. hanc expressit sententiam, Natura lege magis ad imperandum apta, quod est masculum, quam quod foemineum est, nisi forte à natura ipsa defecerit, quia viris dedit prudentiam, animi magnitudinē, robur, vim imperandi mulieribus ademit, aut saltem im-**

hecillem, languidam, imperfectam concessit, multaquè exempla commemorat Dion Cassius *Historia Romana* libr. 42. 48. 50. 57. & 60. quibus malè, & perniciosè Respublica se habuit cum mulieres, vel mulierib? adiecti Rempublica gesserunt, vel gerere tentarunt.

7 Quod adeò verum est, vt fatius iudicetur, ad Regni, vel prouinciæ gubernaculum assumptum, absque vxore proficisci, l. *obseruare* 4. §. *proficisci*, D. de officio proconsulis, quasi scilicet illa potius impedimento sit, quam adiumento reatæ administrationi iurisdictionis, notant Bald. & alij in d. l. *obseruare*, Ioanes de Platea in l. *apud eum* n. 2. C. de censitis, & censitoribus libr. 11. Franciscus Auilesius ad capita Prætorum c. 1. verbo *muges* nu. 1. Aluarus Valascus consultat. 129. n. 6. p. 2. Vincentius de Anna allegat. 135. n. 1. vel ex ratione qua Aristot. vtitur d. libr. 2. politico. * dum inquit, Imperiosum enim genus muliebre, & quod animi mores hominum subigere sibi valde desideret; Quod & Iuuenalis descripsit Saty. 6.

Nil vnquam inuita donabis coniuge, vendas
Hac obstantè nihil, hac si volet emetur.
Hac dabit affectus, ille excludetur amicus.

9 Quartò, quia viri dignitates suas vxoribus, etiam nullas, aut minores habentibus, comunicat, l. *Princeps legatus* 31. vers. *Augusta autem*, D. de legibus d. l. 1. §. *Consulares*, l. *femina* 8. & l. *fin.* D. de Senator. l. *curator* 5. illic: cum clara persona, veluti Senatoris, vel vxoris eius, D. de surato. furioso, l. *cum te* 10. C. de nuptijs, l. 3. vers. *Sed & si filiam* C. de natural. liberis, l. *fin.* C. de incolis, lib. 10. (quæ extat repetita in l. *mulieres* 13. C. de dig. libr. 12.) auth. de consulibus, cap. 2. sue §. *si autem etiam vxorem*, illic: Decet enim frueras & coniugis claritate, collat. 3. cum plerisque alijs tam iuris communis, quam Regij locis, in proposito adductis, latèq; exornatis à D. Ant. Pichard. ad l. 3. & 7. C. de murilegulis lib. 11. n. 15. 16. & 17.

10 ergo & vice versa * vxores debent viris suis dignitates, vt cumque maximas, quibus ipsæ præfulgent, communicare; tum ex eo quòd vir, & vxor, inuicem correlatiua sunt, in quorum vno dispo-

situm, & in alio dispositum censetur, l. *fin.* D. de acceptilat. l. *fin.* vbi id nominatum in viro, & vxore probatur, C. de in dicta viduita tollenda, l. 1. C. de cupressis libr. 11. tum etiam * quia adiuuicem I sunt vniti, & vna caro perindiuicem matrimonij vinculum effici, l. 1. D. de ritu nuptiar. §. 1. inst. de patria potest. princip. & cap. 1. cum seqq. 27. q. 2. & consequenter eandem debent conditionem, & naturam sortiri, ex reg. vnitorum, & connexorum, * de qua in l. in rem actio 23. §. 1. & in l. quæ religiosis 43. D. de rei vindicat. cap. & temporis qualitas 48. vers. & ided, 16. q. 1. c. translato 3. de constitut. c. 1. vers. *Nec valet*, illic, quæ Regi tunc temporis adharebat, de postulat. prelato, c. quato 3. de iudicij, cap. 1. ne Sede vacante, cap. recolentes 3. vers. *Si enim*, & vers. *ceterum*, de statu. regul. cap. olim 26. illic: Post inceptum negotium in eos, & adherentes eisdem, de accusat. cap. vt circa 4. vers. *alioquin*, illic, tam opposites, quam adherentes eisdem, de electione in 6. c. ubi quæ notatis.

13 Quintò hæc sententia planior videtur effici inspecto iure Regio nouissimo, quo marit? particeps est quò ad fructus, & consequenter legitimus administrator quorumcumque vxoris bonorum, etiam non dotalium, l. *pen.* & *fin.* tit. 4. lib. 5. ordinamenti veteris, quæ sunt l. 4. & 5. titu. 9. libr. 5. noua compilat. ex quibus sic notarunt Antonius Gomez ad l. 50. & sequentes Yauri n. 20. ad finem vers. *hodie tamen*, iunctis n. 11. & 33. sub iisdem versiculis, & n. 70. & 71. Gregor. Lopez gloss. 2. vers. & de iure Regni in l. 17. tit. 11. p. 4. iuncta eiusdem Gregorij traditione in l. 6. gloss. 4. q. 4. vers. in Regno verò nostro tit. 11. p. 6. Azueed. in d. l. 4. compilat. n. 22. & in l. 2. n. 62. & 93. tit. 3. eodem lib. 5. ergo & qui Reginam duxerit vxorem, ipsius Regnū participabit, & administrabit.

Deniquè huic parti suffragatur Hispana consuetudo, per duos actus valde notorios, & nedum longo, sed & longissimo tempore obseruatos inducta, nempe Don Fernadi Aragonum Regis, qui Doñam Elisabeth, Hispaniæ Reginam vxorem habuit, & Don Philippi primi Archiducis Austriæ, Reginæ D. Ioannæ illo-

illorum filia matrimonio copulati, qui simul Hispaniæ Reges cognominati sūt, ac Regnum ipsum foeliciter gubernarunt, vt eorum Chronicæ commemorant, quibus plenam adhiberi fidem constat ex l. vnica in princip. & §. 1. vbi not. Bald. nu. 2. & alij, D. de officio quæstoris, gloss. verbo *trapezitas*, in cap. 1. 23. dist. similis verbo *transfuit*, in cap. *venerabilem* 34. de elect. & verbo *magis* in c. *inter dilectos* 6. de fide instrum. vbi quæ communis, quam resoluūt Ægid. Bellam. decis. 70. v. 3. Ioan. Licier de primogeni. lib. 1. q. 12. n. 8. Mascardus, plures alias glossas ac DD. adferens, de probat. lib. 1. conclus. 287. n. 1. & seqq. vnde talem resultare consuetudinem apparet ex his, quæ præcedenti dissertat. tradidimus n. 3. & firmat Franc. Auilesius in proemio ad capita Prætorum, gloss. 1. n. 13. 14. & 15. atque alij à nobis d. n. 35. relati, & iterum infra referendi. Ex quibus ferè, tametsi non sic exaratis, hanc sententiam docuit Montaluuus in d. l. 9. verbo, *por heredamito*, à vers. *in tertio autem modo*, titu. 1. part. 2. subscribunt Palac. Rubeus, simpliciter se referens ad leges Regni, quas tamen non allegat, in tractat. de iusta obtentione ac retentione Regni Nauarra 1. p. §. 5. vers. *in casu autem*, de quo agimus, & D. Ant. Pichard. qui consuetudine illa præsertim nititur, ad l. 3. & 7. C. de murilegulis n. 51 & 52.

15 Quibus nihil refragantibus, contrarium longè veriùs putamus, nempe foeminam, ad quam ob defectum masculorum Regnum delatum est, etiam nupta, verum Regni dominium; & administrationem retinere, eiusquè maritum dütaxat Regem esse cognomine, & dignitate, non etiam administratione, nisi vt consilium vxori præstet, si scilicet ab ea legitimum non habeat mandatum ad Regnum per se administrandum. Id quod ex eo potissimum probatur, quòd cum Regnum ipsum ad Reginam verè; ac propriè ex successione pertineat, vt in solutione ad 3. latius elucidabimus, ad ipsam solam omnimodam eius administrationem pertinere consequens est, quippè * quæ non nisi ex negligentia, vel incapacitate, quæ adiuncto, vel curator locū facit, verò Regni domino,

adeòquè nec Reginæ nuptæ adimi potest, cap. *grandi* 2. vbi omnes, de supplenda negligent. Prælator. lib. 6. l. 2. vers. *Pero si todos*, illic, *seyendo ome para ello*, & l. 3. vers. *e todas estas cosas* tit. 15. p. 2. explicant, & exornant optime Tiraquel. de iure primogenior. q. 21. n. 11. & q. 23. ex n. 1. Montaluuus in l. vnica. gl. 2. post princip. vers. *sed quid si primogenitus*, tit. 3. lib. 1. fori, Michael Zifontanus q. 17. & Anton. Gom. n. 69. in l. 40. Tauri, Gregor. Lopez in d. l. 2. gloss. 19. & in d. l. 3. gloss. 5. vers. *quod autem* (vbi nec ad maritum tunc regulariter Regni administrationem pertinere contra Palacium Rubeum concludit) Petr. Gregor. (latè ad partes quoad Regnum ipsum disputans, * an & id ob inhabilitatem, vel negligentiam adimi valeat, alij quæ in solidum concedi? negatiuè cõcludens) de Republ. lib. 26. c. 5. per totum. D. Molin. de Hispan. primogenijs lib. 1. cap. 13. à n. 25. Menchac. de successi. creat. §. 21. n. 148. Matiençus ad l. 1. tit. 7. lib. 5. noua compilat. gloss. 1. nu. 14. Gutierrez (qui Gregorium Lopidem refert, ac sequitur) de tutel. 1. p. c. 18. n. 35. Nec rursus fieri potest, * vt Regni dominium, quod penès vxorem est, ita per matrimonium marito communicetur, vt penès eum quoquè sit, quia Regnum sui natura omni respectu indiuiduum est, quemadmodum constat ex cap. in apibus 41. illic. *Princeps vnus est*, & illic: *Roma, vt condita est, duos fratres simul habere Reges non potuit*, 7. q. 1. cap. *quod autem* 3. illic: *quis dominandi cupiditate instamat, vel factu dominationis elatus, desiderat habere consortem*, 23. q. 7. cap. *intellecto* 33. de iure iurand. cap. *licet vnuerfs*, 6. in fine; illic, & *iure quad tibi, si dictus Rex sine prole decederet, in Regno Hungariæ competeat ordine genitura, priuandum, & Regnum ipsum ad minorem fratrem tuum, appellatione post posita, deuoluendum*, iuncta gloss. *fin.* vers. *vel melius dic, extra de voto, & voti redemptione*, & vbi quæ communiter DD. secundum infra referendos, l. 1. vers. *E conuino que vn homo fuisse Emperador*, l. 5. illic, *porque el Rey es, e debe ser vno*, & l. 7. vers. *e por ende fue monester por derecha fuerza que ouiesse vno, que fuisse caueza de ellos, por cuiu sefo se acordassen, e se guias*

guiassen, así como los miembros del cuerpo se-
guien, e se mandan por la cabeza, tit. 1. p. 2.
19 vel ob magnam * Reipublicæ perniciē,
quæ ex diuisa Regni administratione
timetur, iuxta Euangelicum proloquiū
Lucæ cap. 11. *Omne Regnum in se ipso di-
uisum desolabitur*, relatum quanquā alio
sensu in cap. si ea destruerem 4. 25. q. 2.
& in proposito nostro in l. 2. vers. *Pero
con todo esso los homes sabios, y entendidos
catando el pro comunal de todos, e conociendo
que esta particion no se podría hazer en los
Reynos, que destruidos no fuesen, segun nuestro
Señor Iesu Christo dixo, que todo Reyno
partido sería esfragado, tuuierō por derecho,
quel señorio del Reyno no lo tuuiesse sino el
sejo mayor tit. 15. p. 2.* idquē grauitē of-
tendit Diuus Athanasius in libro contra
Gentiles, relatus à Iacobo Septimacensi
de Repub. lib. 3. cap. 3. num. 6. his verbis,
*Si plures essent Principes, seruari non posset
verum ordo, sed forent confusa omnia, dum
quisque arbitrio suo traberet omnia, & ad-
uersus alitū disideret, itaque fateri cogimur;
multorum Principatum, verum auferre do-
minium, cum enim illud sibi vicissim tollat,
nullus iam erit Princeps, sed Principatus
desideratio apud omnes praualebit. Quod &
Homerus confirmat 2. Illiados, dum ait,
multos imperitare malum est, Rex unicus es-
to, atque Aristoteles, qui inde videtur
sumpsisse, Metaphysicorum lib. 12. c. ult.
in fine, his verbis, non est bonum pluralitas
principatum, Rex unicus esto, idem quo-
quē breuiter expressit Seneca Tragic⁹
in Agamemone, actu 2. sic inquit.*

*Nec Regna socium ferre, nec Tada sciūt.
Et in thiesse actu 3. semi versu illo.*

Non capit Regnum duos.

Et Ouidius 2. de arte amandi, Regnum
in hoc amori æquiparans, dum ait.

*Nō bene cū socijs Regna, Ver⁹ quē manēt.
Deniquē (vt alios taceam) eleganter id
Lucanus significat bellorum ciuiliū,
lib. 1. his versibus.*

*Nulla fides Regni socijs, omnis quē potestas
Impatiens consortis erit; nec gentibus illis
Credite, nec lēgē fatorū exempla petantur,
Fraterno priuū maduerunt sanguine muri.
Et paulō inferiūs.*

*Quæ mare, quæ terra, quæ totū possidet orbē,
Non capit fortuna duos.*

20 Qua ratione (cū idē iuris sit d̄ toto quō-

ad totū, quod de parte quōad partem, l.
quæ de tota 76. D. de reuol. di. l. 4. D. pro de
reliet. cū relatis à Nicol. Euerard. in lo-
cis legalib⁹ loco 8. à toto ad partē, & C. lau-
dio Caciūcula loco 3. & 5. Petr. Andrea
Gamaro in diale. legal. lib. 1. loco 4.
Menoch. de presump. lib. 3. presump. 35.
n. 27. & consil. 72. n. 5. Surdo consil. 193.
p. 6. & consil. 435. n. 21. Card. Domin.
Tuscho pract. concl. tom. 1. lit. A. conclus.
499. per totū, Stephan. Gratian. disc. sept.
for. tom. 4. cap. 676. n. 16. c. 792. n. 4.
& c. 796. n. 14. Vincent. Fusario de sub-
stit. q. 308. n. 63. Ultra quos ego expen-
do opt. text. in c. duo ista nomina 31. vers.
sicut cuique regenti, 23. quest. 4. cuius in
proposito meminit Ioan. Licerier de pri-
mogenit. lib. 1. quest. 7. n. 10. vers. & licet
præcedētia: quod argumentū, & Seneca
probauit lib. 2. de ira, c. 31. his verbis.
*Nefas est nocere patriæ, ergo ciui quoquē, nā
hic pars patriæ est, & in simili de Rege ad
locorum dominos sic etiam argumen-
tatur Bart. in l. omnes populi 9. vers. aut
quaris de alijs, communiter receptus te-
ste Ioann. Horoscio nu. 30. ad fin. vers. si
magistratus, D. de iust. & iur. idem, quod
in Regno diximus, traditum etiam est
* in feudo Regali, seu dignitatis, puta
Ducatu, Marchionatu, vel simili, fal-
tē cum oppido, & iurisdictione alicui
concesso, ita vt simul cum ea iure maio-
ratus ipsi competat, quod nimirum &
id indiuiduum sit, cap. unico, §. firmiter,
vers. præterea Ducatus, tit. 55. de prohibi-
ta feudi alienatione per Frider. lib. 2. feudo-
rum, notant vtrūque, latē quē explicant
vlt. DD. ibi, & in d. cap. in apibus, ac si-
milibus, superius relatis, Petr. Ancharr.
consil. 339. ex n. 3. iuxta veterem edit. aliās
ex n. 1. ad mediam, vers. in successione verō
Regum, Andreas Barbacia consil. 14. n. 7.
vol. 4. & post alios Ioannes Licerier de
quest. 7. ex n. 2. cuius alio in proposito
inferius mentionem faciam. Tiraq. rem
pro more eleganter exornans, de iure
primogenit. q. 4. n. 13. vers. quis etiam, &
apertius ex n. 21. cuius in simili memi-
ni, alios congerens, dissertat. 1. n. 8. Ro-
dericus Suarez (quanquā in Regno tan-
tū loquatur, & in feudis Regalibus con-
trarium verius credat) ad l. quoniam in
prioribus, C. de inoff. testam. in declaratione
legis*

legis Regni, limitat. 11. per totam, & dubio
1. & 2. statim seqq. Antonius Gomez ad
l. 6. Tauri n. 6. 11. & 12. Gregor. Lop.
in d. l. 1. gloss. 9. vers. sed ipse refuset, ac in
d. l. 7. gloss. pen. & in l. 12. gloss. 1. vers.
& ex hoc inferitur, tit. 1. & in d. l. 2. gloss.
10. q. vlt. tit. 15. p. 2. latē, & eleganter
Petrus Gregor. quā perniciofa Regni
diuisio sit, per plura exempla probans,
in iuo terfissimo, ac elegantissimo tra-
ctat. de Republ. lib. 25. cap. unico, per totū,
Arius Pinel. ad l. 1. C. de bonis mater. 3.
p. n. 16. & 17. Petrus Dueñas reg. 316.
D. Ludou. Molin. (qui contra Roderic.
Suar. idem in feudis Regalibus, maxime
stante Hispaniæ consuetudine latē, &
elegantem, nonnullis distinctis casibus,
probat, & explicat) de Hisp. primog. lib.
1. c. 11. n. 6. iunctis n. 15. vers. contrariam
autem, & seqq. usque in finem cap. Mariéc.
ad l. 1. gloss. 1. n. 9. & ad l. 11. gloss. 7. n. 5.
tit. 7. lib. 5. nouæ compil. nouissimē multo
post hæc scripta D. Ioannes del Castill.
post innumeros alios à se cōgestos, quo-
tid. controuers. tom. 6. cap. 159. per tot. D.
Perez de Lara in compend. vit. hom. c. 12.
n. 33. D. Ioannes Baptista Valencuela,
plura ex penē innumeris, ac bonis au-
thoribus loca congerens, exempla quē
etiam adferens maiorum, quæ ex Regni
diuisione, & cōmunicatione euenerunt,
consil. 199. d. n. 1. ad 51. tom. 2.

22 A qua tamen regula excipi solet vnus
casus, qui simpliciter in maioratu deci-
sus est in l. 12. tit. 33. p. 7. cum scilicet,
duo simul ex eodem partu nati sunt, nō
quidē eodē impetu, quod natura nō pa-
titur, l. Arescisa 15. vers. nec enim, D. de
statu hom. sed ita proximē, ac velociter,
vt discerni nequeat, quis prior, & quis
posterior editus fuerit, (quod idem esse
argumento est elegans text. in l. qui ex
liberis 11. in princ. D. de honor. poss. secūda.
tab.) vt tunc ambo pro vitæ suæ tempo-
re in eodem maioratu succedant, & post
eam indiuisus ille ad ipsorum primoge-
nitum deferatur. Nam & si casus hic iu-
re communi valdē controuersus fuerit,
in quo quatuor principales opiniones
refert Ioann. Licerier in tract. de primo-
genitur. lib. 1. quest. 6. per totam, quas in
sequētibus latē profequitur, ac duode-
cim Tiraquellus de iure primogeni. q. 17.

in princ. num. 19: quas sigillatim post eum
num. profequitur usque in finē questionis,
hodiē quē etiam apud nos in Regno, &
& Regalibus dignitatibus; non minus
cōtrouersus sit, varijs quē opinionibus
obrutus, quas referunt Anton. Gomez
ad l. 40. Taur. n. 68. (vbi sex congerit
opiniones) & Hieronimus Ceual. (qui
decē cumulat) pract. quasi. lib. 1. q. 248.
à n. 4. cæterum inter eas illa, quam di-
ximus, magis obtinuit, vt Regnum, aut
Regalis dignitas, à simplici maioratu,
in hoc non differat, sed eius instar verti-
q; simul nato deferatur, vt ambo simul,
si ita cōueniāt, vel alternis vicibus, aut
separatis tēporibus Regni administra-
tione, & vtilitate potiantur, arg. text.
in l. quoties 34. D. de usufr. l. 1. in princ. &
§. vlt. l. si usufructus alternis 28. D. quib.
mod. usufr. amitt. l. via 5. §. usus. D. de ser-
uit. l. & puto 16. §. usufructus, D. fam. er-
cis. l. communi diuidendo 7. §. cum de usu-
fructu, l. arbor 19. §. vlt. & l. si conuenerit
23. in princ. D. communi diuid. clem. 2. vers.
& vt facilius, de iure patronatus, cum si-
milibus, prout generalitē apud alias quo-
quē nationes docuit Bald. ad 1. consil.
Dig. §. itaque, n. 15. vers. solut. & in l.
ex hoc iure, n. 13. vers. vel dic, D. de iust. &
iur. in l. ex duobus, 34. n. 2. vers. sicut etiā
(vbi & tradunt Ang. in fin. & Alex. n. 3.
vers. veritas videtur) D. de vulgari. & in
autb. ex testamento, n. 39. vers. si tamen es-
set, C. de collat. Florian⁹ de Sancto Pe-
tro in l. que pater 42. n. 34. D. fam. ercis.
id quē verius, ac recepti⁹ esse, alijs plu-
ribus relatis, & concludunt Tiraqu. de
iure primog. quest. 4. n. 60. & 61. & quest.
17. opin. 4. §. 12. per totas, maxime de
opin. 4. & 12. vbi quē sub n. vlt. vbi nomi-
natim in Regno loquitur, Lazar⁹ Phœ-
nucius de momento temporis c. 24. num. 8.
vers. sed quia, apud nos verō Michael
Zifontanus q. 3. Palacius Rubeus nu. 6.
Anton. Gomez n. 68. in d. l. 40. Taur. &
D. Ludouicus Molina de Hisp. primog.
lib. 3. cap. 1. d. n. 22. Ceual. d. l. quest.
248. à n. 53. vers. la septima opinion, & §.
ad n. 59. & n. 68. vers. la decima opinion.

Verum hæc sententia, tamēsi tot vi-
ris doctis placuerit, mihi certē arride-
re nunquam potuit, nec iure communi,
nec Regio nostro inspecto. Quia quod
ad ius

adius commune attinet, iura quibus nititur, loquuntur in re sui natura quoquo modo diuidua, in qua proinde inconueniens nullum est, ut duobus simul adiudicetur, vel ut alternatim ea potiarur, iuxta iura proximè relata, vel ut inter ipsos equaliter distributio fiat, ut videre est in hereditate, vni simpliciter à lege delata, puta proximo, cum plures sint æque proximi, l. 2. §. hac hereditas, D. de suis, & legit. hered. vel primo venienti, cum plures simul veniant, ut in casu speciali legis fin. §. sed hoc quidem, in c. o. principio legis, circa finem, vers. & licet seruo, C. de testamentar. manumiss. Idem cernere licet in tutore filio dato ab eo, qui plures filios impuberes habet, l. si quis ita 1. 6. §. 1. D. de testam. tut. & in legato, vel fideicommissio, personæ vel statim, vel ex euentu incertæ relicto, in l. qui filias 1. 7. §. 1. & in l. Titia textores 3. 6. D. delegat. 1. l. si quis Titio 1. 7. §. si beres, D. delegat. 2. l. cum inter 1. 4. & l. si quis in testamento 1. 6. C. de fideicom. libert. quæ & similia iura in proposito inducit, nonnullis quæ glois, & autoritatibus comprobant. Firaq. de iur. primog. d. q. 17. opin. 4. d. 1. ad 7. in l. i. s. & eo tacito Ceuallus d. q. 2. 48. n. 70. Id quod in Regno aliter se habet, quia ob magna, quæ ex diuisa eius administratione mala, & incommoda timentur, omni respectu indiuiduum est, ut diximus, & infra latius explicabimus, ac interim obseruat Licerius d. q. 7. ex n. 1. 2. vers. nunc respondendum, ubi latè etiam d. n. 3. vers. sed fortius, agit de interpret. l. 3. §. si duobus (quæ initio illius questionis in contrarium expenderat) D. de adm. legat.

25 Quod verò pertinet ad ius nostrum Regni, nempe ad relata l. 1. 2. tit. 33 p. 7. ex his, quæ ibi disposita sunt in simplici maioratu, quam priuatiè dumtaxat institutorum leges indiuiduum efficiunt, nec tollunt, quin ex accidentaria aliqua causa diuisionem patiantur, ut & alienationem ferri, maioratus vinculo subiectarum, iuxta tradita à D. Molina de primog. lib. 4. cap. 1. in n. 37. & cap. 3. per totum, non recedunt sumitur argumentum ad Regnum, vel Regale feudum, sui natura omnino ex publica causa indiuidua, ut diximus, cum qualibet diuersitas huius-

modi argumentum, & collectionem excludat, l. ult. vers. separatim, D. de calumniatoribus, cum similibus, supra à nobis relatis, & exornatis dissertat. 1. num. 76. maximè * cum Regnum, vti omnium 26 temporalium suprema dignitas, adeoque speciali nota dignum, non debeat sub generali de maioratu dispositione comprehendi, argum. text. in l. ite apud Labeonem 1. 5. §. hoc edictum 2. 6. illic. Sed videtur & ipsi Labeoni, & ita se habet, Praetorem eandem causam secutum, voluisse etiam specialiter de ea re loqui, ea enim, quæ notabiliter fiunt, nisi specialiter notentur, videntur quasi neglecta, D. de iniurijs. Solum quæ * proinde vice versa (ex reg. text. in c. cum non liceat 1. 2. de prescript. cum similibus) ab his, quæ iure nostro Regio disposita sunt circa successionem Regni, in l. 2. tit. 1. 5. part. 2. (vnde Hispaniæ maioratus originem, ac formam acceperunt, quemadmodum ex ea l. rectè post alios notant D. Ludouicus Molina de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 2. num. 10. Auendañ. ad l. 40. Tauri gloss. 5. n. 14. cum modò referedis) dū aliud circa maioratum specialiter cautum non est, validdè argumentum sumitur ad ipsius maioratus successionem, ut idè D. Molina aperte profitetur, d. cap. 2. nu. 26. his verbis. Idè quæ iustissima ratione à Regni successione, & naturæ ad maioratus arguere licebit, ita quod, ut verbis nostratum utar, validum sit argumentum à Regno Hispaniarum ad Hispanorum maioratus, legibus quæ Regijs, de Regni successione tractantibus, omni maiori iurgio esse decidenda, nisi aliud Regia lege de maioratibus loquente decisum sit, tunc enim propria legis decisione exit maioratus contra versa definienda, non ea, quæ de Regni successione disponit, quod & dixerat idè Molina d. cap. 2. num. 16. & 17. ac repetit cap. 3. ex n. 1. & latius d. n. 6. (vbi plura inde vtiliter infer) & lib. 3. cap. 6. num. 5. & post Paulum Castrensem, qui in causa maioratæ Hispalensis loquitur, & alios, quorum meminit etiam Molina d. cap. 2. num. 16. & 17. obiciunt D. Præses Couarr. var. resolu. lib. 3. cap. 5. num. 5. vers. 4. ad huius partis confirmationem, Petrus Peralta in l. 3. §. qui fideicommissam, numer. 112. & 138. post secundò videndum; D. de hered. instit. Burgensis,

gensis Marcus Salon de Pace consi. 9. num. 3. D. Anton. Padilla ad Rub. C. de fideicom. num. 6. Menoch. cons. 803. num. 25. vol. 9. Melchior Pelaez à Mieres de maiorat. 2. part. quæst. 6. num. 16.

28 Accedit his, quod populus, seu Republica à tempore Romanorum vnum tibi Principem seu Regem, lege de eius imperio lata, inde Regia, & imperij dicta constituit, l. 2. §. nouissime 1. 1. vers. Igitur constituto Principe, D. de orig. iur. l. 1. D. de constit. Princip. §. sed & quod Principi, (qui inde sumptus est) instit. de iure natur. l. 1. vers. Nam cum apud veteres, D. de officio Præf. Prætorio, l. 1. §. sed & hoc studiosum 7. vers. Cum enim lege antiqua, C. de veteri iure enucl. l. ex imperfecto 3. vers. Licet enim lex imperij, vbi notat Gotofred. C. de testament. l. 1. vers. E a el pertence, vbi notat Gregor. Lop. gloss. 4. & l. 2. vers. Ca maguer los Romanos, vbi latè & eleganter idem Gregor. gloss. 24. tit. 1. parti. 2. ultra quem, & ordinarios in relatis locis, optimè exornant, & explicant Franciscus Balduinus ad leges Romuli in fin. Ludouid. Charondas lib. 1. coniecturalium cap. 2. Anton. Goucanus lib. 2. variar. cap. 30. Franciscus Duar. disput. anniuersar. lib. 2. cap. 19. Ioan. Coras lib. 6. miscellanear. cap. 3. Petrus Gregor. de Republic. lib. 7. cap. 19. numer. 7. vers. Legem etiam Regiam, & lib. 24. cap. 7. in principio, vers. Quia Roma populus D. Præses Couarruu. in præct. cap. 3. num. 3. D. Ferdinandus Menchaca controuers. illustr. lib. 1. cap. 1. D. Ferdinandus Mendocça lib. 1. disput. de pact. cap. 5. ex num. 14. Ioannes Garcia de nobilitat. in inscript. numer. 6. & apud nos * à mortè Regis Pelagij, cessante iam Regum electione, quæ vsque ad illa tempora obtinuerat, generali lege à Gothis lata sancitum fuit, quod si Rex fuisset Catholicus, primogenitus eius, quantumcumque minoræ fuisset ætatis, atque ante obitum patris decedente primogenito, secundo natus, & deinceps successiuo ordine in Regnum substitueretur, si autem deficeret filius masculus, filia eodena ordine ad Regni successionem admitteretur, cui magnatum Gothorum prouidentia ex ipsorum primoribus virum

deligeret, quò Regalis posteritas conseruaretur, ut ex Luca Tudensis Chronico refert Palacius Rubeus in rubr. de donat. inter, §. 69. n. 26. circa finem, vers. Hinc forte Gothi, & in tract. de iusta obtent. Regni Nauarra, part. 6. vers. Atque tunc in postera tempora, immeritò taxatus * à D. Ludouic. Molin. de Hispan. primogen. dict. lib. 1. c. 2. nu. 13. vers. Quamuis autem, quasi eam legem supposuerit, quam ipse Molina in Chronico illius exemplaribus, à se diligenter cõquisitis, inuenire non potuit; cum & illius apertè mentionem faciat dissertissimus Rex Alphonfus decimus in historia generali 4. part. cap. 1. de Rege Ferdinando, fol. mibi 288. col. 2. ad finem, cum initio sequentis, in hæc verba, E quando el Rey Don Fernando esta particion ouo fecha pesò mucho al Infante Don Sancho, que era el mayor, que lo haxie de hauer todo enteramente, e dixo a su padre, que non podie, ni denie de derecho fazer esta particion; ca les Reyes Godos antiguamente fizieron constitucion entre si, que nunca fuesse partido el su imperio despues que fuesse siempre de vn señorio, e por esta razon non lo deuia partir, pues lo Dios ayuntara en el, mas que lo deuiera el hauer, que era fijo mayor, y heredero. Quæ etiam verba * refert, frustra quæ euitare conatur Molina dict. num. 13. vers. Sed hoc ipsum, quasi Gothorum lex, à Rege Alphonso citata, tantum Regni indiuiduitatem probet, quam ait in electione, quæ Gothis antiquissima fuit, verificari posse, non etiam delationem eius ad filium primogenitum; cum tamen ex relatis verbis planissimè constet, in hunc tantum sensum eam legem ab Alphonso citari, quod utique ineptè fieret, nisi de indiuiduitate hereditaria sanguinis, siue ad primogenitos deriuata, lex illa loqueretur, quæ non primis Gothorum temporibus lata est, cum à magnatibus & populo is, qui Regno dignus visus foret, eligebatur, sed posterioribus post miseram illam Hispaniæ cladem, & Maurorum inuasionem, Pelagio iam, ut diximus, vita functo. Qui primus post eam * ut vir fortissimus à Gothis, qui apud Cantabros, & Astures, vastationi Maurorum supereant, & re ipsa illo Duce non multò post

post Regnum ab eorum faucibus eruerit (quomodo accipio *gl. in c. Hadrianus 22. verbo per singulas, in fine 63. distinet.*) Princeps eius gentis electus fuerat, vt ultra Palac. Rub. de obtentione Regni Navarra d. 6. p. 8. 6. & 7. qui latius historiã narrat (vt & fecere Rex Don Alphonsus X. in *histor. gener. 3. p. c. 1. & 2. Pater Ioan. Mariana historiã Hispanicã lib. 7. c. 1. 2. & 3. & Stephanus Gariuay (qui quodam Pelagij nationem ab illis dissentit) in compendio historiali libr. 8. c. ult. ad med.*) memoriã quoque prodidit * nedum pragmaticorum (vt ab Anton. Fabro in suis decadibus vocari solet) sed & eruditissimorum Princeps, Hispaniã simul ac nostri quondam Ouetensis Collegij decus, & ornamentũ, D. Præs. Co. uar. in *pract. quest. c. 1. n. 7. suã in 7. cõcl.* qui licet ibi legis Gothicæ nõ meminerit, postea tamen * vetustũ eius exẽplar habuit, quod D. Ludou. Molina, secũ rẽ hãc cõferẽti, ostẽdit, vt ipse Molin. refertur in *annotationibus, ad fin. sui operis adiectis, sub n. 2. ad fin. quã legẽ n. seq. hisce verbis scriptã esse subiugit. I. ostremõ etiã Gothi eius legibus se adstrinxere, pro lege perpetua statuentes, vt eorũ Regis filiũ primogenitum, vel maiorem, si deest primũ, si pater fuerit Catholicus, cuiuscũq; vel minima sit ætatis, substituatur in Regnũ: si autẽ deest filius masculus, filia eius ordine prædicto assumatur in dominam, & illa magnatorũ Gothorũ prouidentia de nobiliorib; Gothis accipiat virum, de quo Regalis posteritas conseruetur. Quicquid adhuc de eius legis fide dubitet idẽ Molin. ubi proximẽ, vers. ceterũ.*

35 Qui tamẽ * eius fide præsupposita, relictissimẽ indẽ deducit, originẽ ex ea duxisse dispositionẽ tex. in l. 2. tit. 15 p. 2. cuius sup. n. 27. menciónẽ fecimus. Cum itaq; Respublica ius omne suũ in vnum Regẽ, vt solus gubernaret, eiusq; legitimã sololẽ, iuxta primogenituræ ordinẽ, lege lata trástulerit, verisimile non

36 est, * eueniente casu non cogitato gemini partus, quodã vnus vel alterius prioritatẽ incerti, & de quo (si tunc occurrisset) Respublica disposuisset, prout bono publico expediret, ipsã nũc, quipẽ quæ eadẽ semper manet, ex reg. tex. in l. sicut municipiũ 7. §. in decurionibus, D. quod cuiuscũq; vniversũ nom. & in l. proponẽ-

batur 76. illic, & populũ eundẽ, D. de iud. aliter fore dispositurã, quã tũc, si cogitasset, statuisset, tum ex vulg. reg. quod * casus omissus, remanet sub regula, ac dispositione iuris cõmunis, l. si extraneus 6. vers. & verisimile, D. de cõdit. causa data, l. si cũ dotẽ 22. aliã 23. in princ. D. sol. matrim. l. cõmodissimẽ 10. D. delib. & posthum. l. præcipim; 32. §. ult. C. de appellat. tũ etiã arg. tex. in l. & ideo 11. illic, aut cõstitutione optimi Principis certius statũdũ est D. de legib; (nã optim; Princeps in proposito idẽ ipse accipiẽdus est, qui legẽ antea tulerat, sed ambigũ) & in l. tale pactũ 40. §. si. vers. cũ inter cõtrahentes, D. de pactis, * iũcta *gl. ult. ad fi. illic, itẽ nota, id esse de iure seruãdũ, licet nõ sit statutũ, quod verisimile est statuendũ fuisse, si hoc questum fuisset, quã ultra ordinarios ibi, valdẽ extollũt, & pluribus exornãt Tirraq. in l. si vnquã, in præfat. n. 56. C. de reuocãd. donat. Ant. Gom. tom. 2. var. c. 11. n. 34. §. sed his nõ obstãtib; vers. Secundo quia dispositio, Ant. Gabr. communium cõclu. lib. 6. tit. de reg. iuris, concl. 10. per totã, Ioan. Gutier. de iuram. cõfirm. 1. p. c. 9. n. 2. latissimẽ D. Ioan. del Castil. quotid. controu. tom. 4. c. 12. & 15. per totã.*

Quod & ex Aristotele deducitur lib. 5. ethicor. cap. 10. in hæc verba loquente, Cum igitur lex quidem vniversalitẽ loquitur, in his autẽ præter vniversalẽ quidpiam accidit, tũ rectẽ se se habet, vt ea parte, qua legislator omissit, atque peccauit, absolutẽ locutus, emendetur defectus, quod & ipse legislator, si adesset, hoc modo dixisset, & si sciisset, iubẽtem legem tulisset. Nec parũ iuuat exemplum duorum summorũ Pontificum, per schisma simul electorum, quorum quis esset verus, & indubitatus. Ecclesiæ Præsul (prout esse debet, cap. loquitur 17. cum sequentibus vsque ad cap. schisma 33. 24. que. 1.) accurata adhibita diligentia sciri non posset; tunc enim reliquum Ecclesiæ corpus, concilium ve generale illis esset superius, vt ipsis etiam inuitis statueret, & pronunciarẽt, quid in eo euentu esset faciendũ, quidq; Ecclesiæ bono expediret, vt ex præfatis iuribus colligitur; facit item quod in simili tradit Anton. Gom. tom. 3. variar. cap. 1. num. 56. circa fin. vers. 2. Et principalitẽ potest dici.

Porro

39 Porro populus seu Respublica, cum lege lata Regnum vni Principi, in primogenitos eius successiuo ordine deriuandum concessit, si casum illum gemini partus, quodã nascendi ordinem incerti, cogitasset, minimẽ statuisset, vtrique Regnum pro vitæ suæ tempore deberi, quia imò id apertẽ repugnaret primariẽ ipsius intentioni, quæ in consulendo bono publico per vnus regimen, mala quẽ euitando, quæ ex diuisa Regni administratione timetur, planẽ constitit, iuxta latẽ superius à nobis tradita ex nu. 18. qua de causa * monarchica gubernatio melior semper omnibus visa est, vt cum pluribus probant Bartholom. Cassan. in *Cathalogo glor. mun. 12. part. considerat. 55. in princ. & vers. de istis tribus, Ant. Gom. ad l. 40. Taur. n. 6. Iacobus Simancas de primogenit. lib. 1. c. 5. D. Præs. Couar. in pract. quest. d. c. 1. num. 5. Pater Molina de iust. & iure tom. 1. tract. 2. disput. 23. num. 14. Ferr. Gregor. de Republ. lib. 5. cap. 3. ex num. 4. Bonadill. in politic. lib. 1. cap. 1. num. 15. Bened. Ægid. ad l. ex hoc iure, D. de iust. & iur. 1. part. c. 3. n. 5. circa fin. principij, vers. Prior tamen, Pater Magister Marquez in *Gubernatore Christiano lib. 2. cap. 21. pag. 280. col. 2. ad fi. & pag. 281. iuxta editionem Pamplonensem, Pater Adamus Contzen politicor. lib. 1. cap. 21. §. 9. & seqq. nouissimẽ Ioannes Cochier, plura, ea quẽ antiquissima, et rei exẽpla adferens in thesauro politicorum aphorismor. lib. 1. cap. 3. per totum, & ob illam**

41 * fuit Rex factus, non vice verã Regnũ propter Regem, vt ex Philosophis, & alijs obseruant. Alphonsus Guerrero in *speculo Rom. Pontif. Imper. ac Regum, cap. 54. num. 52. D. Ferdin. Mench. controu. illustr. cap. 2. n. 3. & 4. Felicia Solis 2. tom. de censib; lib. 4. cap. vni. n. 19.*

42 & cum * causa plus influat in se ipsã, quã in causatõ, nam (vt ait Philosophus) propter quod vniquodque tale, & illud magis, quod & apud nos constat ex l. & si p. surt 21. (quæ aliã est sub l. cum auren 19.) §. perueniamus, vers. semper enim, D. de auro, & arg. legato, autb. multo magis C. de Sacros. Eccles. c. vn. §. hoc autẽ notandum, tit. 1. de his qui feud. dare poss. lib. 1. feud. cl. n. vn. in princ. de reliquijs, & vena-

rat. sanct. dici nulla ratione potest, * in diuiduatẽ Regni, ad eius vtilitatẽ, & conseruationem inductã, labefactari, & euerti posse, vt duorum filiorũ, simul Regi nascentiũ, vtilitati prospiciatur, contra reg. tex. in l. legata inutiliter 14. D. de adim. leg. l. 2. vers. cum per absurdũ, C. de præposit. agentium in rebus, lib. 12. cũ similib; quã exornãt Tirraq. in *tract. res inter alios actas, n. 20. & in tract. lemort fãst. 6. p. declarat. 1. n. 7. Ioan. Pet. Surdus cons. 462. n. 16. & cõf. 495. num. 7. Sigism. Scac. de iud. lib. 2. c. 9. n. 1079.* & licet plerumque eueniret, duos simul imperitare, ac regnare, id suã peculiãrẽ rationẽ habuit, in solut. ad ult. arg. cõmodiũs explicandã.

Nec rurũ malis, ex præfata Regni inter gemellos diuisione imminẽtib; occurreretur, eo adhibito remedio, quod cõsiderat Ant. Gom. & D. Ludou. Molin. relati sup. n. 23. ad fin. vt nimirũ Regnum postea iungatur, & indiuiduũ permaneat penes eũ, qui ab altero ex illis primo loco genitus, atque editus fuerit; nam præterquam, quod difficilimẽ * id ex iuris principijs deduci potest, imò totum contrarium, vt ex infra dicẽdis apparebit, aut (licet deduceretur) difficilimẽ quoque executioni mãdari posset, vt vtrique relato loco agnoscit D. Molin. nẽpẽ lib. 3. c. 1. n. ult. subiugens proindẽ, melius futurũ esse, vt Deum enixẽ deprecemur, ne casus iste in Hispaniarũ Regnis contingat; tã iuris repugnãtia, quã executionis difficultas, quã ipse non exprimit, in proptu est, nam * geminis filijs in casu ambiguo promiscue ad Regnũ admisis, cur alterius iam admisi, adeoq; veri Regis filius repellẽdus est? qui & in vita patris quodãmodõ Rex existimatur, l. in suis 11. D. de lib. & posth. c. 2. iũcta *gl. verb. Augustos 36. dist. c. deniq; 9. iũcta *gl. verbo Rege suo, 7. q. 1. c. fin. iũcta *gl. 1. 24. q. 1. l. vn. illic, Assi sũ tenudos de la guardar a su fijo, o a su fja, que despues del deuen Reynar, vbi notat Montalu gl. 1. in princ. tit. 3. lib. 1. fori, quod & ex alijs pluribus latẽ comprobant, & exornant Nicol. Boer. de authorit. magni cõsilij n. 106. Guiliel. Bened. in c. Raynũti; de testam. verb. mortuo itaq; in 2. n. 48. Bartholom. Cassan. in *Cathalogo gloria mundã,****

mundi, 5. part. considerat. 41. Tiraq. in l. si unquam, C. de reuocan. donat. in prefat. ex num. 21. & de iure primogen. quest. 33. per totam, maxime ex num. 6. Ant. Gom. var. resolut. tom. 1. cap. 1. n. 5. D. Ludou. Molin. de primog. lib. 3. c. 6. ex n. 15. Azeue. ad l. 1. sub n. 2. tit. 3. lib. 2. noue compilat. Auendañ. ad l. 40. Tauri, gloss. 1. nu. 32. Mastrillus de magistrat. lib. 1. cap. 4. nu. 8. iuncto cap. 5. per totum, D. Valençuela conf. 198. num. 47. Quis inficias ire potest, * maximum hinc bellorum, ac discordiarum Reipublicæ incentiuum parari, ob diuersos hominum animos, partim vni, partim alteri Regi (vt naturaliter accidit) ac subinde legitimæ eius soboli propensiores, adeoque multo fore securius, vnum tantum ex gemellis ab initio admittere, quam duobus admisis, alterius æquæ Regis (ob id quod ad matrimonium seriùs accesserit, aut ex eo filios tardiùs susceperit) primogenitum excludere, ex vulg. reg. * quod turpiùs eiicitur, quam non admittitur hospes, ex Ouidio sumpta lib. 5. tristium eleg. 7. & apud nos probata in cap. quem admodum 25. pers. alioquin, de iure iurand. passim q; ab interpretibus ad varia expensa, vt videre licet ex gloss. fin. in cap. litteras 14. de restit. spoliat. & verbo ad inopiam, in cap. per vestras, de donat. inter, Ioanne de Neuizanis in Sylua nuptiali lib. 1. num. 4. Tiraquel. in l. si unquam, verbo donatione largitus, num. 307. C. de reuocand. donat. & de iure cõstituti 3. part. limitat. 7. num. 4. Surdo conf. 174. num. 13. conf. 175. num. 42. & conf. 371. num. 54. & de aliment. tit. 7. quest. 17. nu. 41. D. Valençuela conf. 185. num. 108. maxime cum & alia iuris regula refragetur, * qua cautum est, ius alicui semel legitime quæsitum, ab ipso inuito amplius tolli non posse, l. fin. D. de pact. l. id quod nostrum 11. D. de regul. iur. cum vbique notatis, & à Rolando à Valle conf. 10. num. 38. volum. 3. Ioanne Maria Nouario quest. forens. lib. 1. quest. 14. num. 8. quest. 20. numer. 1. & quest. 100. num. 2. Carolo de Graffis de except. except. 31. n. 20. D. Valençuela conf. 160. num. 96. conferunt tradita à Tiraquel. post plures alios de retractu consang. §. 1. gloss. 9. num. 86. & à D. Ludouic. Molin.

de primog. lib. 1. cap. 8. num. 27. & quia licet id fieri iure posset, illud tamen non modicum inde inconueniēs sequeretur, quod quilibet Rex gratia filijs consulendi, Regnum quæ relinquendi, ad nuptias plerumque indignas, cum Regi decentes, quas describit lex 1. tit. 6. partit. 2. non facile in promptu sint, citius properaret. Verisimile est autem Rempublicam, 50 in præfato dubio, nullum aliud mediũ, vt finem suum consequeretur, aptius, & cõmõdius electuram, quam vt res sortiri committeretur, id enim iure magis probatur, longèquæ minus periculosum est, quam cætera, quæ interpretes variè excogitarunt, & sic militat vulgaris regula, quod in dubio * minus sit eligendum malum, l. quoties nihil 200. D. de reg. iur. c. 1. & 2. 13. distin. cum adductis à Tiraq. de nobilit. c. 31. n. 547. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 2. nu. 24. Menchaca controu. illustr. c. 48. n. 2. P. Säch. de matrim. lib. 7. dist. 11. n. 15. & in summa lib. 1. c. 10. à n. 22. quod & Plautus perbellè dixit in Stycho, actu 1. E malis multis malum, quod minimum est, id minimum est malum. Et Cicer. in orat. ad Quintum fratrem, his verbis, in duobus malis fugiendũ maius, leuius eligendum. Id quod à sufficienti partium enumeratione (quod * argumenti genus in iure frequens, ac validũ esse constat, ex l. patre furioso 8. vbi Bart. Bald. & cæteri communiter notarunt, D. de his qui sunt, sui, vel alie. iur. cum adductis à Nicolao Euerar. in locis legalibus loco 96. n. 1. & 2. D. Anton. Pichard. Maici Tullij quoque, & aliorum bonorum authorum testimonia in id expendente, ad rub. & princip. inst. de obligat. quæ ex quasi contractu nasc. n. 5. Cardi. Domin. Tusch. præct. concl. tom. 1. lit. A. concl. 492.) breuiter sic ostendã. Nam vltra relatã media, sequentia à Doctoribus proponuntur. Primum, quod gratificationi, siue liberẽ electioni cuiuslibet ex gemellis locus sit, vt & aliàs in l. fin. D. de relig. & sumpt. fun. l. si duas 6. vers. si autẽ ordo, D. de excusat. tut. l. si quis seruum 8. §. si inter duos, D. delegat. 2. l. si quis in graui 3. §. cum omnes, in fin. vbi gloss. verbo elegit, Bald. & omnes, D. de fideicom. libertat. cum

cum pluribus relatis à Ioan. Licerier de primogenitura lib. 1. q. 6. n. 5. & q. 10. nu. 1. & à Tiraq. qui late profèquitur, de iure primog. q. 17. opin. 2. ex num. 1. atque alijs infra. Id autem quàm sit fallax inde licet dignoscere, quod * huiusmodi gratificatio vel concedenda est patri, vt alia habet opinio, cuius signifer est Bald. in l. in quibus casibus 7. in 1. lect. n. 5. vers. pone consuetudo, C. de secundis nupt. à plerisque receptus, quos referunt Tiraqui. d. quest. 17. in princip. n. 9. Ant. Gomezius ad l. 40. Tauri. n. 68. vers. 4. principalis opinio, Ceuallus quest. 248. n. 27. vltra quos ei videtur adhærere Roderic. Suar. in dist. quest. de maioratu n. 17. & talis gratificatio planè repugnat voluntati Reipublicæ, quæ cum vni Principi etiam apud Romanos Regnum concessit, primogenitos tantum, ab eo recto tramite descendentes, admitti voluit; id enim * iuri diuino, naturali, ac positivo consentaneum est, iuxta tradita à gloss. & Doctoribus in cap. quàm periculosum 7. q. 1. & in cap. licet vniuersis 6. de voto, Ioanne Licerier de primogenitura lib. 1. q. 3. à n. 4. & q. 8. n. 3. Tiraquel. de iure primog. in prefat. à nu. 2. & in loco mox referendo, & D. Ludouico Molina de primog. lib. 1. c. 2. n. 1. cum seqq. iunctis traditis ab ipso cap. 1. nu. vlt. apud nos verò apertissimè ex l. Gothica, cuius supra meminimus. Proinde * Rex nullo pacto poterit, cum primogenitus ignoratur, quæ velit eligere, cum possit esse ille secundo genitus, quem Respub. voluit per primogenitum excludi. Quare multo minus Rex poterit in casu certo, & claro, secundo genitum præferre primo, vt longè deterius existimauit idem Bald. in proœmio decreti alium, Rex Pacificus, n. 15. quem conuincit rectè Tiraqu. de iure primog. d. q. 17. opin. 10. & latius, q. 21. ex n. 3. Aut gratificatio * seu voluntaria electio, concedenda est Magnatibus, & principalium Regni ciuitatum procuratoribus, Regnum ipsum representantibus, vt & voluit, tametsi dubius, Bald. in l. ex hoc iure 5. n. 12. D. de iust. & iur. Petrus Iacobus in praxi, titulus de arbore successonis Regni Francia, quos refert, & sequitur Ioannes Licerier de primogenitura lib. 1. quest. 10. nu. 4. vers.

adde etiam, iuncto num. 5. vers. 5. & vlt. & quest. 11. conclus. 4. nu. 9. vers. sed corde: cuius ad hoc meminere Antoni Gom. in d. l. 40. Tauri n. 68. in 4. opin. vers. cum hac tamen modificatione, & Ceuallus d. q. 248. n. 60. Baldi item, & Petri Iacobi ad idem meminit Tiraquel. d. quest. 17. opin. 9. n. 2. & nec hæc sententia, * tale gratificatione Magnatibus, & Regni procuratoribus concedens, admittenda est, ex eadem ratione, quod populus ab initio solum primogenitum admitti voluit, neque alium in eius præiudicium nominare poterit, qualis esse posset is, cui inter duos illos gemellos Regni gratiam faceret; * quia gratificationi locus non est, vbi de iure tertij tractatur, nisi in casibus à iure expressis, vt idem Baldus sibi passim contrariùs docuit ad primam constit. Digest. §. itaque, num. 13. vers. nec dico esse locum, & in cap. 1. num. 11. post medium, vers. ita enim iura gratificandi, titulus de alienat. feudis, in casibus feudorum, Aretin. conf. 142. num. 23, quos in id citat Tiraquel. dist. quest. 17. opin. 2. n. vlt. & de retractu consang. §. 26. glo. 2. numer. 2. & 3. nec enim * sic vni fauendum est, vt alter grauetur l. non debet 74. D. de regul. iur. cap. ex tenore 11. vers. Nos igitur, de foro competent. quod & considerat Ioannes Licerier dist. q. 10. numer. 6. nec satisfacit eius solutio num. 7. tradita, quod lex suadete publica vtilitate, etiam cõtra naturalè equitatè est valida; quia & si talem doctrinam absolutè admittamus, nõ tam sumus in terminis legis ita disponētis, sed in casu omninò dubio, vt dictum est. Secundum medium est, quod legitimæ, ac rationabili electioni populi, de idoniore nempe ex geminis illis filijs factæ locus sit, argum. text. in l. quod si plures 18. D. de testam. tute. l. in resciendo 41. D. de damno infecto, l. interest 5. §. quod si plures D. de liber. cau. l. in venditione 8. §. vltim. in fin. D. de bonis (alijs rebus) authorit. iud. possidend. cap. vltim. 63. dist. cum similibus, relatis à Tiraquel. de iure primog. dist. q. 17. 3. opin. num. 1. & 2. (qui id seqq. nãm. pluribus etiam autoritatibus comprobat) & à Ceuallo dist. q. 248. num. 42. cum duobus sequentibus. Quod quidem medium non minus fal-

62. lax est, tum * quia cum ius Regni non ex idoneitate maiore, sed a geniture, & natiuitatis ordine proueniat, non utiq; magis in primogeniti prauidicium talis electio admittenda est, quam mere uoluntaria, iuxta nuper tradita, tum etia quia idoneioris electio no potest statim post natiuitatem fieri, sed necessariò expectandum est tempus perfectae aetatis, quo de moribus, uirtute, ac praestantia cuiusque certius possit apparere, & interim ualde periculosum esset, quod qui libet pro Rege vel Regni successore haberetur, quia in tali quasi possessione constitutus aegre nimis ferret, ea postea carere, indeque pro varijs cuiusq; fautoribus, magnis seditionibus, bellis que ciuilibus pararetur materia.

63. Tertium proponitur medium a Ioane Imolensi in l. ex duobus 34. D. de uulgari, cuius ad hoc meminere Ioan. Licerier de primogenitura lib. 1. q. 6. n. 3. (qui prosequitur latius quaest. 8. per totam) Anton. Gom. in d. l. 40. Tauri, n. 68. in prima opinione, Ceuallus d. quaest. 248. d. n. 62. quod nimirum cum Regni natura no patiatur, ut duobus simul adiudicetur, ob incertitudinem uterque Regni successione careat, illa que deferatur sequenti in gradu, vel eo deficiente, nouus Regni successor eligatur, arg. text. in l. quaesitum 12. §. si quis eodem instrumto, in fin. illic, si non appareat, nullius instrumto cedit, neque enim pro parte diuidemus instrumtu, D. de fundo instrumto, &

64. quia alias regulare est, * ob incertitudinem actum uitiari, in l. duo sunt Titij 30. D. de testam. tut. l. in tempus 62. §. quoties D. de hered. inst. l. si fuerit, 10. in princip. iuncto uers. & uerius, D. de rebus dub. cum similibus, relatis a Ioan. Licerier, Tiraq. Anton. Gomezio, & Ceuall. ubi proximè. Sed & id minimè satisfacit, merito que refellitur a Licerierio d. q. 8. d. n. 2. uers. sed his non obstantibus, Ant. Gomezio d. i. 1. opin. uers. sed ista opinio, quia tollit utriusque primogenito ius, sibi uerè ex aperta Reipublicae intentione delatu, & in uteriores fratres transfert, eorum conditionem meliorem faciens, quod esset iniquissimum, & contra reg. text. in l. 2. §. haec hereditas, D. de suis, & legit. hered. cum similib. ut aduersus

Imol. considerant Alex. & alij relati a Tiraq. d. q. 17. in princip. num. 7. ac rursus in defectu sequentis in gradu Regnum efficit electiuum, quod iuxta antiquas leges Regiam, & Gothicam, superius relatas, & ex antiquissima consuetudine successorium est, ut aduertit Licerier. d. q. 8. n. 3. & diximus sup. ac denique apud nos aperte definitum est, necesse esse, ut omnes sanguinis successores deficiant, ut ad electionem deueniatur in l. 9. uers. la segunda es, ubi notat Greg. Lop. glo. 3. tit. 1. p. 2. adducta uerò in contrariu iura procedunt, cum de intentione disponetis minimè constat.

65. Quartum a Baldo solita uarietate medium adfertur in 1. constitut. Digest. §. itaque num. 15. uers. uel formosior, quod nimirum ex duobus gemellis quorum prioritas ignoratur, in Regno succedat formosior, & robustior, quae duae qualitates ab eo coniunguntur, quasi una sit alterius consecutiua, ab alijs uero scinduntur tanquam diuersae, imò contrariae, & ideo huiusmodi duae opiniones sub una tractantur a Tiraquel. de iure primog. d. q. 17. in 7. & 8. opinione, qui num. 4. refert Xenophontis sententiam in acononico, scribentis, Deum foeminam pulchriorem uiro condidisse, ut formam cum pudicitia domi continendo tueretur, & num. seqq. aduersus Xenophontem ait, * foeminas non esse quidem uiris pulchriores, sed tales eis uideri, ut contra

66. uiri pulchriores uidentur mulieribus, ob mutuum, ac naturalem utriusque sexus amorem, uerè tamen uera in omni genere animantium mares foeminis esse pulchriores, uix que reperiri robustum hominem, qui idem non sit formosus, nam & Hercules (subiungit) Achilles, Theseus, Hector, Agamenon, Ulysses, Aeneas, Patroclus, & ceteri robustissimi, forma quoque nomine, ac titulo ab Homero, Virgilio alijsque antiquis scriptoribus insigniti sunt, qua de re ad ea se refert, quae latius annotauit ad leges conuubiales, gl. 1. p. 2. sub n. 32. Ceterum (quicquid Tiraq. aduersus Xenophontem dixerit) illius * sententia commu-

67. ni experimento magis coprobatur, imò ex Homero addit ipse Tiraq. d. opin. 7. & 8. sub. num. 6. raro formosum hominem

68. nem simul esse robustum, sed imbecille, ac effoeminatum, qui, & si nihil certum firmet, huic tamen sententiae, * quam ultimo loco refert, magis uidetur adherere, iuxta doctrinam gloss. ult. in l. qui filium 74. §. Sabinus, D. ad S. C. Trebell. communiter receptam, teste Ioanne Licerierio, qui & eam iure comprobatur, de primogenitura d. lib. 1. quaest. 11. concl. 3. num. 2. 3. & 4. quam & nos alibi latius exornamus; proinde merito medium illud copulatiue a Baldo traditum, ab alijs in duo scinditur, copulatiuam eius dictionem pro disiunctiua accipientibus, quod non est in iure nouum, l. saepe 53. D. de uerb. sign. quasi successiue Baldus loquatur, * ut formosior ex illis gemellis sit ad Regnum admittendus, uel si ambo sint aequè formosi, robustior; ita enim primam opinionem separatim tradunt, & pluribus confirmant Antonius Gomezius in d. l. 40. Tauri num. 68. in 2. opin. Hieron. Ceuallus d. q. 248. sub ead. 2. opin. ex num. 6. ad 18. eam tamen merito improbat idem Gomezius tum quia nullo iure probatur, & quae pro ea adferuntur testimonia, atque exempla, partim pertinent ad hyperbolem quandam, & encomiu pulchritudinis, * que bonu est sui natura amabile, ac iucundu, adeoq; magis noperè in consideratione habitum apud varias gentes, quae Regem sibi eligere consueuerunt, iuxta tradita a Tiraq. ad leg. conuub. d. p. 2. n. 44. & de primogen. d. opin. 7. & 8. n. ult. & a Ioane Cochier, qui plura quoq; de pulchritudinis laudibus tradit, & exemplis illustrat in thesaur. polit. apborism. lib. 3. c. 4. non tamen ipsa per se sufficiens ad Regnum consequendum, si alijs uirtutibus exuta sit, argum. l. 1. illic, la segunda, que sea formosa, la tercera, que sea bien acostumbrada; iuncto uers. E si tal non la pudiere fallar, illic, Cate que sea de buen linaje, & de buenas costumbres, ca los bienes que se siguen de los dos, si can siempre en el linaje que della desciende, mas la fermosura, y la riqueza pasan mas de ligero, tit. 6. parti. 2. partim ad accidentales euentus quorundam Regum, * qui non minus pulchritudine, quam alijs uirtutibus condecorati fuerunt, ut Saulis, ac Dauidis 1. Regum cap. 9. 10. 16. & 17. & 2. Regum cap. 1. qua-

69. dem simul esse robustum, sed imbecille, ac effoeminatum, qui, & si nihil certum firmet, huic tamen sententiae, * quam ultimo loco refert, magis uidetur adherere, iuxta doctrinam gloss. ult. in l. qui filium 74. §. Sabinus, D. ad S. C. Trebell. communiter receptam, teste Ioanne Licerierio, qui & eam iure comprobatur, de primogenitura d. lib. 1. quaest. 11. concl. 3. num. 2. 3. & 4. quam & nos alibi latius exornamus; proinde merito medium illud copulatiue a Baldo traditum, ab alijs in duo scinditur, copulatiuam eius dictionem pro disiunctiua accipientibus, quod non est in iure nouum, l. saepe 53. D. de uerb. sign. quasi successiue Baldus loquatur, * ut formosior ex illis gemellis sit ad Regnum admittendus, uel si ambo sint aequè formosi, robustior; ita enim primam opinionem separatim tradunt, & pluribus confirmant Antonius Gomezius in d. l. 40. Tauri num. 68. in 2. opin. Hieron. Ceuallus d. q. 248. sub ead. 2. opin. ex num. 6. ad 18. eam tamen merito improbat idem Gomezius tum quia nullo iure probatur, & quae pro ea adferuntur testimonia, atque exempla, partim pertinent ad hyperbolem quandam, & encomiu pulchritudinis, * que bonu est sui natura amabile, ac iucundu, adeoq; magis noperè in consideratione habitum apud varias gentes, quae Regem sibi eligere consueuerunt, iuxta tradita a Tiraq. ad leg. conuub. d. p. 2. n. 44. & de primogen. d. opin. 7. & 8. n. ult. & a Ioane Cochier, qui plura quoq; de pulchritudinis laudibus tradit, & exemplis illustrat in thesaur. polit. apborism. lib. 3. c. 4. non tamen ipsa per se sufficiens ad Regnum consequendum, si alijs uirtutibus exuta sit, argum. l. 1. illic, la segunda, que sea formosa, la tercera, que sea bien acostumbrada; iuncto uers. E si tal non la pudiere fallar, illic, Cate que sea de buen linaje, & de buenas costumbres, ca los bienes que se siguen de los dos, si can siempre en el linaje que della desciende, mas la fermosura, y la riqueza pasan mas de ligero, tit. 6. parti. 2. partim ad accidentales euentus quorundam Regum, * qui non minus pulchritudine, quam alijs uirtutibus condecorati fuerunt, ut Saulis, ac Dauidis 1. Regum cap. 9. 10. 16. & 17. & 2. Regum cap. 1. qua-

70. dem simul esse robustum, sed imbecille, ac effoeminatum, qui, & si nihil certum firmet, huic tamen sententiae, * quam ultimo loco refert, magis uidetur adherere, iuxta doctrinam gloss. ult. in l. qui filium 74. §. Sabinus, D. ad S. C. Trebell. communiter receptam, teste Ioanne Licerierio, qui & eam iure comprobatur, de primogenitura d. lib. 1. quaest. 11. concl. 3. num. 2. 3. & 4. quam & nos alibi latius exornamus; proinde merito medium illud copulatiue a Baldo traditum, ab alijs in duo scinditur, copulatiuam eius dictionem pro disiunctiua accipientibus, quod non est in iure nouum, l. saepe 53. D. de uerb. sign. quasi successiue Baldus loquatur, * ut formosior ex illis gemellis sit ad Regnum admittendus, uel si ambo sint aequè formosi, robustior; ita enim primam opinionem separatim tradunt, & pluribus confirmant Antonius Gomezius in d. l. 40. Tauri num. 68. in 2. opin. Hieron. Ceuallus d. q. 248. sub ead. 2. opin. ex num. 6. ad 18. eam tamen merito improbat idem Gomezius tum quia nullo iure probatur, & quae pro ea adferuntur testimonia, atque exempla, partim pertinent ad hyperbolem quandam, & encomiu pulchritudinis, * que bonu est sui natura amabile, ac iucundu, adeoq; magis noperè in consideratione habitum apud varias gentes, quae Regem sibi eligere consueuerunt, iuxta tradita a Tiraq. ad leg. conuub. d. p. 2. n. 44. & de primogen. d. opin. 7. & 8. n. ult. & a Ioane Cochier, qui plura quoq; de pulchritudinis laudibus tradit, & exemplis illustrat in thesaur. polit. apborism. lib. 3. c. 4. non tamen ipsa per se sufficiens ad Regnum consequendum, si alijs uirtutibus exuta sit, argum. l. 1. illic, la segunda, que sea formosa, la tercera, que sea bien acostumbrada; iuncto uers. E si tal non la pudiere fallar, illic, Cate que sea de buen linaje, & de buenas costumbres, ca los bienes que se siguen de los dos, si can siempre en el linaje que della desciende, mas la fermosura, y la riqueza pasan mas de ligero, tit. 6. parti. 2. partim ad accidentales euentus quorundam Regum, * qui non minus pulchritudine, quam alijs uirtutibus condecorati fuerunt, ut Saulis, ac Dauidis 1. Regum cap. 9. 10. 16. & 17. & 2. Regum cap. 1. qua-

71. dem simul esse robustum, sed imbecille, ac effoeminatum, qui, & si nihil certum firmet, huic tamen sententiae, * quam ultimo loco refert, magis uidetur adherere, iuxta doctrinam gloss. ult. in l. qui filium 74. §. Sabinus, D. ad S. C. Trebell. communiter receptam, teste Ioanne Licerierio, qui & eam iure comprobatur, de primogenitura d. lib. 1. quaest. 11. concl. 3. num. 2. 3. & 4. quam & nos alibi latius exornamus; proinde merito medium illud copulatiue a Baldo traditum, ab alijs in duo scinditur, copulatiuam eius dictionem pro disiunctiua accipientibus, quod non est in iure nouum, l. saepe 53. D. de uerb. sign. quasi successiue Baldus loquatur, * ut formosior ex illis gemellis sit ad Regnum admittendus, uel si ambo sint aequè formosi, robustior; ita enim primam opinionem separatim tradunt, & pluribus confirmant Antonius Gomezius in d. l. 40. Tauri num. 68. in 2. opin. Hieron. Ceuallus d. q. 248. sub ead. 2. opin. ex num. 6. ad 18. eam tamen merito improbat idem Gomezius tum quia nullo iure probatur, & quae pro ea adferuntur testimonia, atque exempla, partim pertinent ad hyperbolem quandam, & encomiu pulchritudinis, * que bonu est sui natura amabile, ac iucundu, adeoq; magis noperè in consideratione habitum apud varias gentes, quae Regem sibi eligere consueuerunt, iuxta tradita a Tiraq. ad leg. conuub. d. p. 2. n. 44. & de primogen. d. opin. 7. & 8. n. ult. & a Ioane Cochier, qui plura quoq; de pulchritudinis laudibus tradit, & exemplis illustrat in thesaur. polit. apborism. lib. 3. c. 4. non tamen ipsa per se sufficiens ad Regnum consequendum, si alijs uirtutibus exuta sit, argum. l. 1. illic, la segunda, que sea formosa, la tercera, que sea bien acostumbrada; iuncto uers. E si tal non la pudiere fallar, illic, Cate que sea de buen linaje, & de buenas costumbres, ca los bienes que se siguen de los dos, si can siempre en el linaje que della desciende, mas la fermosura, y la riqueza pasan mas de ligero, tit. 6. parti. 2. partim ad accidentales euentus quorundam Regum, * qui non minus pulchritudine, quam alijs uirtutibus condecorati fuerunt, ut Saulis, ac Dauidis 1. Regum cap. 9. 10. 16. & 17. & 2. Regum cap. 1. qua-

de re etiam nonnulla scribit Benedictus Aegid. ad l. ex hoc iure D. de iustis & iure 1. p. cap. 3. num. 4. Tum etiam, quia formositas, uel deformitas no est causa succedendi in Regno, sed sobolis proximitas, & primogeniture qualitas, ut saepe diximus, quae posset in deformiore concurrere; tum denique quia pulchritudo, quae in infantili aetate adest, solet postea aetate, uel ex varijs alijs causis euanescere. qua de re plura Tiraq. d. p. 2. n. 23.

72. Unde etiam corrumpitur altera opinio, quod robustior sit debiliori gemello preferendus in Regni successione, quauis latè fundant Ioan. Licerier de primogen. lib. 1. quaest. 11. in 1. conclus. per totam; Ceuallus d. quaest. 248. num. 4. & 5. quia & qualitas ista maioris roboris posset in primogenito deficere, maxime cum ea in tam tenera aetate perspectu difficillima, ac penè impossibilis sit, ut ultra Gomezium, mox referendum, aduertit, ac probat optimè Menoch. de praesumpt. lib. 6. praesumpt. 51. nu. 26. & 27. & si maior, ac perfecta aetas esset expectanda, tum primordialis qualitas mutari posset, ut de pulchritudine paulò ante diximus, & in fortitudine quoque idem obseruat Menoch. d. num. 26. uers. si uerò, tum etiam succederet inconueniens, quod sup. nu. 62. considerauimus, quod etiam pro huius opinionis confirmatione considerat Ant. Gomezius in d. l. 40. Tauri n. 68. in 3. principali opinione. Nec obstat * tex. in l. si fuerit 10. (alias 11.) §. unic. in fin. D. de reb. dub. ex quo uulgò deduci solet, ex duobus simul natis, ita ut prior discerni nequeat, fortiorum primo natus praesumi, eò quod ibi ex masculo, & foemina simul natis masculus primo natus praesumitur; non alia ratione, quam quia sit robustioris naturae, prout esse constat ex Arist. lib. 4. de generat. animal. cap. 6. & lib. 9. de bistor. animal. c. 1. Plinio natural. bistor. lib. 11. cap. 48. ultra alios relatos a Tiraq. ad leg. conuub. gl. 1. p. 1. n. 55. Quia respondendum est, rationem hanc in eò textu non exprimi, nec absolutè ueram esse, ita ut ex ea certam, fixam que praesumptionem elicere debeamus, quod propterea masculus primo natus praesumatur,

73. F 4

tur, vt deduxere *gl. 2. Bald. 1. lectu. & alij in l. idem erit 16. D. de statu hom. Bartol. & Paulus Castrensis in d. l. si fuerit, §. unico, vterque in fine, latè Ioan. Licerier dict. 1. concl. à num. 3. quia nonnumquam & debiliores sexus in natiuitate præcedunt, vt planè significat *tex. in d. l. si ita fuerit, §. vn. illic, si quidem certum est quid prius edidisset, nõ debet de ipsius statu ambigi, quod & Aristot. significat dict. lib. 4. de generat. animal. c. 6. illic, Homiribus enim hic concursus præternaturã est, cum nõ pari tempore mas, & foemina discernantur, sed aut marem conteri, aut foeminam præuenire necesse sit: in dubio autem in d. §. unico præsumptio sumitur pro masculo prius nato, quia ea fauet tã libertati ancillæ, sub ea cõditione liberæ relictae, si primò marem peperisset, quàm ingenuitati partus post marem editi. Quæ interpretatio apertè ex eodem §. colligitur in illis verbis: *Sin autem hoc incertum est, nec potest nec per subtilitatem iudicalem manifestari, in ambiguis rebus humaniorem sententiam sequi oportet, vt tam ipsa libertatem consequatur, quàm filia eius ingenuitatem, quasi per præsumptionem priore masculo edito: quæ ratio ad illam speciẽ, causam quæ fauorabilem restricta, vltèrius extendi non debet, iuxta ea quæ latius infra dissertat. seq. notamus ad interpretationẽ text. in l. ait Prator 7. D. de iur. delib. & in terminis nostris obseruat, licet non ita explicet, Tiraquel. d. opin. 7. & 8. sub n. 3. apertius Menoch. contrarias opiniones eleganter concilians d. libr. 6. præsumpt. §. 1. à num. 17. ad 28.***

74 Deniquè illud mediũ in præfato dubio proponi solet, vt ex duobus gemellis, quòad nascèdi ordinem incertis, ille præferatur, qui priò Regni possessione apprehenderit, vt in simili obseruat relata *gl. 2. in fin. in l. idem erit 16. D. de statu homin. & in specie nostra docent Ioan. Licerierius de primogenitura lib. 1. conclus. 3. per totam, Tiraq. de iure primogen. d. quæst. 17. opinio. 1. ex n. 1. Ceual. d. quæst. 248. à num. 45. ad 53. qui sententiam hanc multis iuris locis, & auctoritatibus comprobant, quæ possessoris, ac præuenientis causam meliorem 75 faciunt * nempè ex l. pluribus 32. illic,*

pluribus procuratoribus in solidũ simul datis, occupantis melior conditio erit, vt posterior non sit in eo, quod prior petit, D. de procurator. l. siue autem 9. §. si duobus, D. de Public. in rem act. l. si debitor 10. illic, inter ipsos autẽ (nempè creditores, quib⁹ simul res pignori obligata est) si quæstio moueatur, possidentis meliorem esse conditionem, D. de pignor. l. si pluribus 33. circa fin. vers. electione rei, D. delegat. 1. l. pupillus 24. in fi. D. quæ in frau. cred. l. in pari causa 128. D. de reg. iur. c. in pari 65. eod. tit. in 6. cap. si à sede 31. de rescriptis eodem lib. cum mille similibus, & quæ per ea iura varijs in locis interpretes tradidere, quos supra relati referunt. Cæterum medium hoc ex eo facilè conuincitur, * quòd vel possessio statim nomine vnus ex gemellis accipiẽda est, & tũc si quidẽ pater viuat, non aliter accipi potest, quàm per nomẽ Principis, ac futuri successoris in Regno, ei à patre inditum cum assensu Reipublicæ, illam vt talem iurantem, si vero mortuus fuerit pater cũ gemelli nati sunt, nõ aliter etiam quàm per gratificationem ipsius Reipublicæ, quæ vnũ ex his in suũ Regẽ iurauit, eiusquẽ iuramentum siue homagium accepit, iuxta l. 5. vers. e por ende, tit. 15. partit. 2. & vtroque modo cõfunditur cum primo medio, quod supra ex n. 53. retulimus, & confutauimus; aut accipiẽda est possessio * ab vno ex ipsis gemellis 77 adultæ iam etatis effectis, interim quolibet ex his in quasi possessione Principis, seu futuri Regis viuo patre constituto, aut eo mortuo, veri Regis, vtriq; velut tali tutore assignato, vel à patre cùm viueret, vel à Magnatibus, iuxta l. 3. vers. E por ende los sabios antiguos, & vers. mas si el Rey finado, d. tit. 15. partit. 2. & tunc apertissimum succederet inconueniens, sup. n. 62. consideratum; ac denique cũ adhuc in incerto vagemur, nunquàm satisfaceret intentioni Reipublicæ, Regnum ab initio soli Regi, eiusquẽ primogenito concedentis, vt sæpè diximus.

78 Restat igitur vt sortis iudicium in præfato dubio longè securius sit, quodquẽ proinde Respublica ipsa, cùm Regnũ vni Principi, eius quẽ progeniei tribuit, si hunc casum præuidisset proculdubio

dubio eligeret, quippè quòd omni iure, diuino scil. & positiuo ad quæcumque dirimenda dubia passim probatum est, vtpotè omni vel ambitionis, vel gratiæ suspitione carens; vt quòd ad diuinum attinet, constat ex locis Numeror. cap. 16. 33. 34. & 36. Deuteronom. cap. 1. & 31. Iosue cap. 1. & 13. cum multis sequentibus, Paralipomen. cap. 24. & 25. Psalm. 77. Et sorte diuisti eis terram, Act. c. 1. cecidit fors super Matthiam, & connumeratus est cum 11. Apostolis, cũ alijs infra, & relatis à Gratian. in princip. & c. 1. cum seqq. 26. q. 1. & 2. quòad posituum verò ex l. sed cum ambo 14. illic: Sorte res discerni solet, D. de iudicij, (vbi Bald. notat, rem esse cõmittendam fortunæ, vbi non valet ingenium) l. si quæ sunt cautiones 5. vers. si omnes, illic, Sortiri eos oportet, D. famul. erisc. l. generaliter, 24. §. quid ergo, 17. ad fin. (vbi & præfata ratio probatur) illic, aut sortiri eos oportebit, ne aliquam ambitionis, vel gratiæ suspitionem Prator subeat, D. de fideicommissar. libert. l. 3. vers. sancimus, illic; rei iudicem fortunam esse, & sorte inter altercantes adhibẽdam, C. cõmunia delegatis, §. optionis legatum 23. in fi. illic, fortunam esse huius optionis iudicem, & sorte hoc esse dirimendum, vt ad quem fors venerit, illius sententia in optione præcellat, in fi. delegat. l. 2. post princip. illic, vt rebus totis in sortium casum deductis, & illic, ex sortis felicitate contingat, C. quòdo, & quibus quartæ pars deb. lib. 10. Id quẽ meritò, * nam iudicij huius, vtpotè in fortuna positi, dux est Deus, vt Bald. docuit in d. l. fin. in 1. notab. quod & constat ex locis Proverb. cap. 16. in fin. illic, Sortes mittuntur in sinum, sed à domino temperantur, & cap. 18. contradictiones cõprimit fors, inter potentes quoque diiudicat, Isaia cap. 34. Et misit eis sortem, & manus eius diuisti illis in mensuram, & Psalmo 30. In manibus tuis sortes meæ, quòd loci Diuus August. in 2. eius Psalmi concione, hæc subiungit verba, *Sors non aliquid mali est, sed res in dubitatione humana diuinam indicans voluntatem, quæ à Gratiano referuntur in cap. 1. 26. q. 1. & 2. & paulò post subiungit idem D. August. In sorte non est electio, sed voluntas Dei, quod & confirmat in Epistola ad Honoratũ, vbi postquã dixerat,*

Si inter Dei ministros sit disceptatio, qui eorum maneant, ne sit fuga omnium, & qui eorum fugiant, ne morte omnium deseratur Ecclesia, si hæc disceptatio aliter non poterit terminari, quãtum mihi videtur, qui maneant, & qui fugiant sorte eligendi sunt, citans illud Prouerb. cap. 18. supra relatum; continuò subiungit, melius Deum in huiusmodi ambagibus iudicare, quàm homines, planè demonstrans, iudicium fortis esse diuinum, adeò quẽ nulla ab eo appellatio, aut querimonia datur, vt cùm Bal. in d. l. fin. C. cõmunia de legat. & pluribus alijs resoluit Tiraq. de primog. d. q. 17. opin. 1. num. 95. Id verò * maxime 80 procedit in dubijs circa Regũ electionem, vel successionem exortis; initio nãque cùm populus Israeliticus petijisset sibi dari Regem, à Samuele eius iudice, ac Præfecto, vt refertur 1. Regum cap. 8. vers. 4. & 5. Ecce tu sentisti, & filij tui non ambulant in vijs tuis, constitue nobis Regem, vt iudicet nos, sicut & habent vniuersa nationes (antequã scil. id Regnum confirmatum esset, quod post confirmationem iure successionis deuolutum est ad proximos morientis) Samuel vt populi petitioni satisfaceret, fortis iudicio rem dirimi voluit; vt legitur eodem libr. 1. Regum cap. 10. vers. 10. Applicauit omnes tribus, & cecidit fors super tribum Benjamin, congregato populo per tribus, & familias, & rursus applicuit tribum Benjamin, & cognitiones eius, & cecidit fors super cognationem Metri, & peruenit vsque ad Saul filium Cis, quam fortis electionem paulò post eod. cap. 10. vers. 24. tribuit Deo Samuel, sic inquis, certè videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit similis illi in omni populo; vt postquam plura alia similis Regũ electionis per sortem exempla, ac testimonia tradiderat, refert Petr. Gregor. de Republ. lib. 7. c. 14. nu. 7. iunctis ab ipso traditis lib. 6. cap. 6. num. 2. & cùm apud Persas ex genere Reges imperassent, vt Strabo libr. 15. scribit, idest morte parentum Regnum perueniret ad liberòs, & his deficientibus ad proximos de cognatione, vt ait Constantinus Manasses in annalib⁹, & Procop. lib. 1. de bello Persico (quod & seruatum est translato Imperio ad Parthos teste Ioseph. lib. 18. antiquitat. cap.

cap. 3.) post mortem Ochi Regis Persarum, & filij eius Arsis cedem, cum nemo ex Ochi liberis, ad quem Regnum lege rediret, iuperisset, electioni fortis res comissa est, in qua obtinuit Daryus, ut refert Diodorus Siculus lib. 27. cuius meminit, eius verba Græcè scripta referens idem Petr. Greg. de Republ. d. lib. 7. cap. 4. num. 5. sed & Alciatus lib. 5. parerg. cap. 22. ex Pausania in Messeniæ refert, cum inter Heraclidas ambigeretur de Regno, Cresphontem Aristodemi liberis fortium beneficio potiore fuisse, id quod maximè congruit sententiæ Platonis lib. 3. de legibus, qui inter rationes imperandi, hanc adiicit, ut is, quem fors delegerit, imperet, què vero repulerit, parcat. Denique * licet fortis iudicio locum non esse in dubijs facti, sed iuris tantum docuerit gl. in l. vnic. verb. prohibebit, ad fin. C. uti possidet. loquens in facto, necessariò per partem probando, quam generaliter, velut singularem comauit ad hoc Doctores comendant, ut testantur Ioannes Licier de primogenitura lib. 1. quæst. 9. num. 12. Tiraq. plures pro ea congerens d. q. 17. opin. 1. num. 91. Ant. Gom. in d. l. 40. Aur. num. 68. in 5. opinione, vers. primò quia quando dubium, ac Baldus similiter docuerit in d. l. 2. C. quando, & quibus 4. pars deb. lib. 10. fortis iudicium locum non habere nisi in casibus in iure expressis, cui accedunt Ioan. Licier d. q. 9. n. 13. & Ant. Gom. d. 5. opin. vers. secundò quia iudicium; tamen verius est in dubijs etiam facti, saltem non in controuersiam iudicalem deductis, & partem quæ factò ipso nititur, ad probationem adstringentibus, sed alijs, quæ ius, alioqui certum, interim dum de illo non constat, in applicabile faciunt, ut in exemplis legum, & auctoritatum, quas superius adduximus, & generaliter cum tale iudicium prohibitum non est, censerit omninò permissum, quia humano auxilio deficiente; possumus diuinum requirere, c. queritur 22. illic, fecit quod potuit, quod non potuit Deo commissit, 22. q. 3. atque ita nominatim docuere gloss. in summa 26. q. 2. gloss. ult. in princip. in cap. fin. (per text. sibi sumpto argumento ab speciali) extra de sortilegijs, & plures aliæ similes,

relatæ à Tiraq. qui non paucos pro eorum sententia cumulat, d. q. 17. opin. 1. num. 13. cum seqq. & num. 92. & 93. inter quos vidèdus præsertim est Philip. Dec. optimè sententiã illam comunem couincens, in cap. licet causam 9. nu. 207. cum duobus seqq. iuxta nouiorem, edit. extra de probat. neque tantum in leuibus causis, ut loquentes in quæstionibus meri iuris, in quibus de tertij præiudicio tractatur, nec litigatores concordant, docuerunt Ang. n. 1. vers. sed si occurrit dubitatio, in l. sed cum ambo 14. & Paul. Castrensis in l. in tribus 13. (sub qua illam legit) num. 7. vers. item intellige, 1. & 2. D. de iudicijs, malè generalius recepti ab Ant. Gom. d. opin. 5. vers. tertio, quia iudicium, sed imò multò eminentius in grauibus causis, & securiore remedio indigentibus, cum videlicet necessitas, aut grandis utilitas urget, ut in specie, in qua versamur, iuxta superius tradita, & id quidè non nisi cum magna religione, ac reuerètia, precibus, votis sacrificijs, ceterisq; sacris Catholicæ religionis ministerijs adhibitis, ut vtrūq; venerabilis Beda ad c. 1. Actor. Apostolorum, à Gratian. transcriptus in cap. non exemplo 4. 26. q. 1. & 2. his verbis significat, si qui tamen necessitate aliqua compulsi Deum aut sortibus exemplo Apostolorum consulendum esse, videant hoc ipsos Apostolos non nisi collecto fratrum catu, & precibus ad Deum fuisse egisse, & eius text. immemor docuit Tiraquel. d. opin. 1. num. ult. Qui mos etiam hodie in insignibus Hispaniæ Collegijs, quodam Rectorum electionem viget; cum què in præfato dubio, ex incerto nascèdi ordine gemellorum exorto seruandū esse, simul ad hoc Regni proceribus, ciuitatum què principallium procuratoribus conuenientibus, admonet rectè doctissimus Pater Ludouic. Molin. de iust. & iure tom. 3. tract. 2. disput. 624. num. 3. vers. sanè ego propendeo, vbi nonnulla ex his, quæ nos pro hac parte adduximus breuiter considerat, latiusquè extendit, quasi eius sententiæ adherens D. Illephonsus Perez de Lara, huius, & Pincianæ Cæcellariæ quondam Senator, non minus doctrina, quam integritate conspicuus, in compendio vit. bon. cap. 12. à num. 31. sub finem, vers. vi-

deo tamen, usque ad nu. 41. exclusiue. Quo quidem ex loco * nouum ipse medium excogitat, ut nimirum in præfato dubio Romanus Pontifex omnino sit consulendus arg. loci Deuteronomij c. 17. vers. si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, & c. relati in cap. per venerabile 13. vers. Rationibus igitur, iuncto vers. Locus enim, & vers. Sunt autè sacerdotes, ext. qui filij sint legit. qui rursus expendit text. in cap. fundamenta 17. vers. Decet namquè, de elect. in 6. ac denique inducit doctrinam Ioanis Imolæ, & aliorum in cap. grandi, de supplen. neglig. prælat. dicentium, ad Romanum Pontificem, ut potè Deum in terris representantem, expectare Regi minori curatorem constituere. Ast ego verissimum adhuc iudico, Romanum Pontificem in eo dubio consulere, nec necessarium, nec conueniens esse, nec rursus iure quoquomodo probari. Non necessarium, quia cum ius certum sit, nempe ad solum primogenitum Regnum expectare, quod per Roman. Pontif. immutari nequit, iuxta ea, quæ eleganter in imperio, in quo ipse plus iuris habet, tradit Ioannes Licier de primogenit. lib. 1. q. 7. n. 20. 21. & 22. & solum de facto dubitetur, cui id ius applicari debet, quis videlicet ex gentilibus primogenitus sit, in tali perplexo facto quid certum potest R. P. iudicare? certè non percipio. Non etiã id conueniens est, quia in re, quæ sui natura celeritatè desiderat, & in qua quanto citius fieri possit expedit, ut verus Rex præsens, vel futurus certò cognoscatur, nec ambo gemini in quasi possessione talium habeantur, ob ea, quæ sepè diximus, periculosa certè dilatio esset, quæ in Pontificè consulèdo fieret, adeoque & si alioqui necessaria foret, dum tamè breuius remedium in promptu esset, minimè admittenda, ex reg. text. in l. 1. D. de dam. infecto, vnde dum idem Illephonsus Perecius num. ult. circa finem, hunc excipit casum, se ipsum planè corrigit, quia semper est in mora periculum. Quod autem id iure minimè probetur, ex eo constat, quod iura, & fundamenta, quibus ille nititur, nihil ad rem faciant; quia locus Deuteronomij, & text. * in d. cap. per venerabilem, qui in

eo fundatur, eò tantum pertinent, ut in materia sui natura spiritali possit quædam certis ex causis temporalis iurisdictionis à Roman. Pontifice casualiter exerceri, ut contigit in legitimatione filiorum spuriorum illius Regis Franciæ, ut potè ex secundo matrimonio, quod ab eo viuente prima coniuge contractu fuerat susceptorum, quorum ipse legitimatione quoad temporale Regni iunctionem à R. Pontifice petijt, se ipsi voluntariè subiiciens, quod iure potuit sine iuris alterius læsione, cum in temporalibus nullum recognosceret superiorem, ut paulò ante in vers. in super, dissertè traditum est; quæ ratio cum in Comite Montis Pefulani, similè filiorum suorum illegitimorum quoad ius succedendi in Comitatu legitimatione petente, non concurreret, non æquè ei legitimitio concessa est, & quia Comitatus matrimonium apertè irritum erat, at verò Regis probabile dubium habebat, an valeret nec ne, ut aduertit rectè Anto. Butrubi n. 10. ad finem quomodo olim eum text. alioqui non parum difficile Salmantica ex Cathedræ præscripto meis interpretabar auditoribus, & licet aliã docèdi viã sequamur, * ut ibi generalis 84 Papæ designetur potestas inter laicos, etiã Principes, superiorè recognoscentes, nec sibi subditos respectu temporalis iurisdictionis, ad dispensandū in radice matrimonij alias irriti, atq; ita legitimadū filios ex illo ante dispensationem natos quoad successionem, & alios ciuiles effectus, quæ amplexi sunt Ioan. Andr. n. 30, Abb. n. 22. Cardin. n. 9. q. 1. Ancharr. n. 21. Præpositus sub §. quod autem num. 74. & Alex. de Neuo nu. 18. in d. c. per venerabilem, ac penè innumeratos quos refert Pater Sánchez (ut in eo omnes citentur) de sponsal. lib. 8. disputat. 7. num. 4. & ultra eos Nicolaus Garcia de benef. part. 7. cap. 11. num. 14. D. Ioanes del Castillo quotid. contr. tom. 5. c. 103. per tot. maximè n. 22. adhuc nec text. ille quicquam ad rem facit secundum hanc interpretationem, de qua etiam valde semper dubitavi, secutus Butrium, diēt. num. 16. circa finem in d. c. per venerabilem, & alios à proximè relatis congestos, quorum sententiã melius omnibus, quos vide-

viderim, defedit nouissimè D. Michael Gomez de Arellano in suo fati expolito tract. de rat. ciuilibus imper. lib. 4. c. 5. ex num. 53. Minus * momenti habet text. in d. c. fundamenta 17. vers. Decet de elect. in 6. quippè quod tantum pertinet ad Cardinalium consilium liberè, & absq; villo metu proferèdū, & à Romano Pontifice in arduis Ecclesiæ negotijs sequendum, neque id ex iuris necessitate, sed ex decencia tantū, vt ibi omnes docuerunt, & nos in simili obseruauimus dissertat. 3. num. 16. Tandem Imolæ, & aliorū doctrina in d. c. grandi, de supplen. neglig. pralat. in 6. vt R. P. possit dare curatorè Regi minori, & si recepta fuerit ab Anton. Gomezio ad l. 40. Taur. num. 9. ad fin. & 3. tom. var. cap. 1. nu. 56. similiter in fin. frequētius tamen explosa est, & meritò, vt videre licet apud Ioan. à Terra-Rubea in tract. cōtra rebelles, lib. 2. art. 1. concl. 4. & 6. Franc. Caldas in l. si curator em habens, verbo hunc contractum, num. 48. vers. Ego autem, Ioan. Gutierrez de tutel. 1. part. cap. 18. num. 12. quod & ipse Illephonsus Perez coacta iuris ratione fatetur d. num. vlt. vers. Et hoc de iuris rigore, vt vel inde cōstet, quātò vir hic tantus maiori cū ratione mirandus sit, quàm alios ipse miretur, qui eius medijs non meminere.

86 Ratio iam postulat, vt initio propositis argumētis suo satisficiamus ordine. Quorum primū sumitur ex l. 3. vers. E si fuere sua, illic, facta que sea casada, tit. 15. parti. 2. Cui facillimo occurritur negotio, ibi enim argumentum à contrario sensu, quod ex illis verbis depromitur, dumtaxat euincit, ex quo foemina in Regno succedens nubit, tutelam eius expirare. Non vtique ex eo, quod nubs vel transeat in curam mariti, vel saltè in eius potestatem, eamquè nedum æconomicam, sed & politicam, ob Regni administrationè ipsi marito cōpetentem: hæc etenim collectio planè absurda, ac iuri contraria foret, adeoq; minimè sumenda, maximè in hoc argumēti genere, iuxta reg. text. in l. conuenticula 15. C. de Episcop. & Cler. l. 2. C. de condit. insert. l. vlt. §. filijs autè, C. de bonis qua liber. iuncta l. penultim. C. qui testam. fac. poss. cap. cum virum 12. vers. Nec obla-

quatur, ext. de regular. exornant vltra ordinarios vbiq; Cardin. Francisc. Mant. de coniectur. vlt. volunt. lib. 3. tit. 15. num. 13. & tit. 17. n. 1. & 7. Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 93. n. 5. & libr. 4. presumpt. 83. n. 55. Ant. Gama decis. 107. n. 8. Aluar. Valasc. consultat. 136. n. 7. Ioan. Gutierrez. pract. quæst. libr. 3. q. 44. n. 4. Pater Sanchez de matrim. lib. 6. disput. 21. n. 9. D. Ioan. del Castill. quotid. controu. tom. 5. cap. 88. num. 28. Primum siquidem aduersatur iuris regulè, qua traditum est, maritum vxoris suæ curatorè esse non posse, iuxta tradita supra dissertat. 1. n. 25. & fin. Alterum verò argueret, Reginam omninò per se incapacem esse Regnum administrandi, quod falsissimum est, ex his, quæ ad tertij argumenti solutionem dicemus. Nò inquam ex eo, sed quia cum illa nò nisi pubes nubere regulariter possit, c. 2. & 3. cum alijs de desponsat. impuber. ac resoluunt relati à nobis sup. dissertat. 1. num. 16. & Regni administratio magnoperè consilio indigeat, vt alioquì diximus dissertat. 3. n. 17. noluit lex illa, tutelam Reginæ, in pupillari ætate relicta, simpliciter pubertate cessare, vt aliarū foeminarum, quæ in hoc masculis æquantur, nisi quoad ætatis discrimen, de quo in princip. cum relatis ibi à Pichard. n. 1. in st. quibus mod. tut. finitur, sed pubertate, & matrimonio simul, cum tali nempe viro cōtracto, qui alioquì per se capax sit ad Regnum administrandū, adeo què & Reginæ vxori rectè consulendū, in quo ius hoc speciale consistit, vt intellexit rectè Gregor. Lop. in ead. l. 3. gloss. 4. cum quo & alijs nos etiam superius obseruauimus dissert. 1. n. 56. & dissertat. 3. n. 9.

Secundum deinde argumētū, sumptum ex l. 9. in princip. & in vers. La tercera razon, tit. 1. part. 2. longè minus vrget, illa namque lex generaliter modos recenset, quibus quis verè Rex dicitur, tam scilicet respectu dignitatis, & administrationis simul, vt contingit in primo, secundo, & quarto modo, nempe per successionem, electionem, & Papæ vel Imperatoris cōcessionem in terris, illorum ditioni suppositis, quàm respectu solius dignitatis, ac nominis, vt in ter-

in tertio, quem admodum indicant illa eius verba, quæ in argumēto retulimus, que maguer el no venga de linaje de Reyes, pcedese llamar Rey, vbi notat Greg. Lop. gl. 4. verb. llamar, comprobatur quæ ex doctrina Baldi, quam apt. us infra ad 5. argumentum referemus, & expendemus. 88 Tertium quoq; argumētum non magis refragatur; non enim negamus, virū in dignitate positum præferri in ea vxori, ex ratione illa, quod maior sit dignitas in masculo, quàm in foemina, cui ille fuerit matrimonio copulatus, ac per id caput eius effectus, sed asserimus proinde, dignitatem hanc maiorem euenire marito ratione præstantioris sexus, & domesticæ potestatis, quam à lege diuina in vxorem accepit, quæ hoc respectu maior est nuda dignitate Reginæ ab administratione seiuncta, cæterum illa minor est respectu administrationis Reginæ quæ sola penes vxorem residet, vt statim audiemus. Nec inconueniēs vllum est, vt diuersis respectibus vna, & eadem res diuerso iure censeatur, l. Papinianus §. sed nos impuberis, vbi gl. in fin. Ang. n. 3. & alij D. de inoff. testam. l. si ades n. 2 §. 1. alijs 32. vbi gl. verb. tua, & idè Ang. ad fin. qui eam vt notabilem cōmendat, D. de seruit. l. miles 77. §. pro parte, D. de leg. 2. notat itidem, varijs quæ exemplis illustant Abb. Panormit. in c. fin. n. 17. de cōsuetudine, & in c. cum in tua 30. in fin. de decimis, Ripa in l. vlt. n. 122. C. de reuoc. can. donat. & post alios Tiraq. alià iura, & gl. cumulās, de retractu cōsang. §. 1. gl. 18. n. 22. & 23. & de nobilit. c. 28. n. 12. cū 4. seqq. & ad leges connub. gl. 1. p. 9. n. 157. & 163. Menoc. de recuper. pass. rem. 1. n. 36. & cōf. 902. n. 71. Ant. Monach. de cōf. Florent. 28. n. 12. Hier. Gonzalez ad reg. 8. Cancel. §. 6. in proem. n. 69. & 70. Mari. Giurb. ad cōsuetud. Senat. Messan. c. 9. gl. 10. n. 5. & 6. Ioan. Ant. Mangil. de impat. q. 37. n. 29. Vincent. Fular. de substit. q. 297. n. 28. D. Valéguela cōf. 201. n. 92. iuuat quæ in simili nos dixim. dissert. 1. in solut. ad 1. arg. maximè ex n. 38. Quos duos respectus in proposito nostro rectè cōsiderat P. Mag. Marquez in Gobernator. Christ. lib. 1. c. 30. pag. mibi 188. vers. Pero a quãto yo puedo juzgar, ita vers. Pero estas razones no corren.

Perrò regula legis in multis q. D. de statu hom. nullū nobis negotiū facescit; nò enim ibi generaliter traditur, foeminarum conditionè deteriorè esse, quam masculorū, sed in multis iuris articulis, seu casibus, adeoq; nò in omnibus. Quinimò in multis melioris cōditionis sunt mulieres viris, quos colligūt Speculator bit. de pract. §. 1. in princ. (cui ad hoc remissiuè meminit Gaillermis Maynerius, in l. femina 2. p. 7. D. de reg. iur.) Philipp. Decius in ead. l. femina, n. 70. ad 82. & ab eo in proposito nostro mutatus Petr. Greg. de Repub. lib. 7. cap. 11. n. 92. qui casib. illis nò male adiungit maximū honore, mulieribus semper exhiberi solitum, vt ex Plutarch. refert, qui in Romulo, per iulii (inquit) mulieribus honores sunt habiti à Romanis, vt his tractantibus de via cedere, presente muliere nihil obscœnum loqui, & c. quod & Valerius Maximus memoriæ prodidit lib. 5. cap. 2. cuius ad hoc meminit, eius verba referens, Petr. Fab. in d. l. femina, D. de reg. iur. sub n. 3.

Sed & id, quod per manus traditur, foeminas iurisdictionis, publicæq; administrationis incapaces esse, eò tantum pertinet, vt ad magistratus, honores vel publicos, quibus illa inest, aut quoduis aliud ciuile, vel publicum ministerium adspirare nequeant. Non quod ipsæ in habiles sint ad huiusmodi munera obeunda, sed quò de eorum exercitium, illarum sexui, & honestati minimè congruat, vt satis significat Paul. I. C. in l. cum Prætor 12. §. vlt. vers. Moribus, D. de iudic. in argum. citata, illic, non quia non habent iudicium, sed quia receptum est, vt ciuilibus officijs non fungantur, iuncta l. 1. §. secundo loco, vers. Sexum, D. de postulando, vbi ea ratio indecentiæ sexus infimili traditur, vt à postulandi officio mulieres arceantur, illic, ne contra pudicitiam sexui congruentem alienis causis se immisceant, ne virilibus officijs fungantur mulieres, quæ ratio & iudicandi officium comprehendit, cui etiam nominatim applicatur in l. fin. in principio, illic, sue pudicitia memores, C. de recept. arbitr. cuius in argumēto quoquè meminimus, & apud nos apertius in l. 4. vers. N in muger, illic, par que non seria cosa guisada que estouiesse entre mudez.

muchedumbre de los omes librando los pley-
 90tos, tit. 4. p. 3. A deoquē * illa regula ces-
 sat quoties incapacitas illa mulierum,
 ratione honestatis sexus moribus intro-
 ducta, lege aliqua remitteretur, vel etiā
 consuetudine, aut Principis priuilegio;
 quæ non minus iurisdictionem tribuunt
 etiā alioqui incapacibus, siue contra-
 rio iure, aut consuetudine prohibitis, l.
 1. & sibi. C. de emancip. lib. cap. duo simit. 9.
 & cap. irrefragabili 13. vers. Excessus, de
 off. ord. cap. cum contingat 13. in sibi. de foro
 comp. & in terminis foeminas, his modis
 capaces reddi iurisdictionis, & admini-
 strationis publicæ, generaliter docue-
 runt gl. verbo *stronem*, vers. Nisi forte,
 in l. Imperialis 23. §. si uiles, C. de nupt. 11.
 verbo ad honores, vers. Vel ad, in l. vni. C.
 de mulie. & in quolibet lib. 18. gl. sibi in cap.
 si seculi leges 9. 12. q. 2. simit. gl. in sum-
 ma, verb. mulieres, 15. q. 3. & verb. sint re-
 motæ, de verbo consuetudinem, in cap. dite-
 11. 4. per textum ibi, qui ad hoc celebris
 est in vers. Quia tamen, extra de arbitris,
 ubique communis, quam resoluunt Phi-
 lip. Deci. n. 4. §. 6. Maynerius n. 17.
 & 20. & Cagnol. n. 4. in princip. in d. l.
 foemina D. de reg. iur. idem Decius in cap.
 cum dilectio 4. n. 13. in sibi. alias n. 31. simi-
 liter in fine, vers. Nam qualibet mulier, de
 confirmat. ori. vel in otilli, Anton. Blanc.
 in tractat. de comprom. quest. 2. num. 26.
 & 38. Petrus Gregor. de Republ. d. lib.
 7. cap. 11. num. 38. Petrus Barbo. in d.
 l. cum Prator §. vlt. num. 258. ad 267.
 91 atque ita multo fortius * si ex succes-
 sione eis talis iurisdictione, & administra-
 tio competat, quia illa sit annexa dig-
 nitati, in qua succedunt, puta Regno,
 Comitatu, aut similibus, vt non obscure
 constat, ex cap. Meritum 8. iuncta supra-
 scriptione, (quæ est ad Brunichildam
 Reginam Franchorum) 2. quest. 4. cap. si
 quod 43. (quod eandem superscriptionem
 habet) 23. quest. 4. cap. cum deuotissi-
 mam 8. iuncta superscriptione, (quæ est
 ad Costantiam Reginam Galliarum) 12. q.
 2. cap. significauit 36. in princip. de rescrip.
 vbi Comitisse Namutenis successio re-
 fertur in comitatu fratris sui, cap. dilecto
 40. de testibus, & cap. vlt. de concess. pra-
 bend. in quibus donationes, ac promif-
 siones Comitisse Flandrensis referun-

tur, cap. peruenit 5. iuncta superscriptio-
 ne ad Comitissam Matildæ, de censu-
 bus, cap. ex parte 23. & cap. cum olim 24.
 iuncta superscriptione ad Comitissam
 Blesensem, de verbo signif. Id. quod an-
 tiquissimum esse constat, nam & in fa-
 cris litteris nõ semel Reginarum men-
 tio fit, vt Regina Austri, libr. 3. Reg.
 cap. 10. & 2. Paralipomeni. cap. 9. Lu-
 ca. cap. 11. & Matth. cap. 12. ac refer-
 tur à Gratiano in cap. veneror. 22. illic,
 Quomodo Regina Austri, veniens à finibus
 berbe audiret sapientiam Salomonis, iudica-
 tura est homines temporis sui, 8. quest. 1.
 & Candaces Reginae Æthiopum, Ac-
 torum cap. 8. cuius & meminere Stra-
 bo libr. 17. Plinius de natural. historia,
 cap. 29. ad calcem, & Eusebius Cesarien-
 sis Hist. Eccl. lib. 2. cap. 1. ex
 quibus satis perspicuum est, foeminas a-
 lioqui per se iurisdictionis, ac publicæ
 administrationis incapaces, in conse-
 quentiam tamen ratione successione
 capaces reddi, vt vltra Doctores in-
 præcitatis locis, vt indubitatum resol-
 uunt, alia etiā diuersorum Regnorum
 exempla adferentes, Bart. in d. l. vni-
 uersa, num. 10. ad finem, C. de muli. & in quo
 loco, Bald. in l. quoties 3. num. 6. C. de
 suis, & legitim. hered. & in cap. unico 5.
 hoc quoque, num. 8. de successio. feud. in-
 vltibus feud. Alexand. cons. 1. numer. 24.
 & cons. 24. num. 12. libr. 3. & consil. 87.
 num. 6. ad finem, vers. Et foemina, libr. 6.
 Philippus Dec. cons. 32. num. 6. libr. 1.
 & cons. 413. num. 12. libr. 2. idem De-
 cius post Ang. quem refert, numer. 3.
 Maynerius dict. numer. 20. & Cagnol.
 dict. num. 4. vers. Et licet, & vers. Ino
 quod plus, in relata l. foemina, D. de regid.
 iur. Philipp. Corn. cons. 16. numer. 24.
 lib. 1. late & eleganter Tiraquel. nihil
 solita diligentia, & facundia intactum
 relinquens, de iure primogen. quest. 10. &
 num. 2. ad 12. Burgenfis Marcus Salon
 de Pace in proem. legum Tauri numer. 6.
 Sebast. Vanitius de nullitat. tit. ex defe-
 ctu iurisdictionis. deleg. nu. 73. Anton. Blan-
 cus de compromiss. quest. 2. num. 35. De m.
 Ludouic. Molin. de primogen. libr. 1. cap.
 13. num. 14. & 15. Petrus Barbo. in d.
 l. cum Prator, §. sibi, num. 268. D. de iudi.
 nouissime Franciscus à Sousa doctus Lu-
 sitanus

fitanus in repet. d. l. foemina 1. p. n. 9. vers.
 aded vt quamuis, id quæ apud nos aperte
 statutum est in d. l. 4. post med. illic. Pero
 seyendo Reyna, o Condessa, o otra dueña, que
 heredasse señorio de algun Reyno, o de alguna
 tierra, tal muger como esta bis lo puede facer,
 por honra del lugar que touiesse, tit. 4. par-
 92 ti. 3. Inter ea verò Regna, * in quibus
 foemina, saltè masculis deficientibus,
 in Regno succedunt, Principem locum
 obtinet nostrum Hispanicum, ex sepius
 commemorata lege Gothica, & l. 2. (quæ
 ab ea ortum habuit) tit. 15. p. 2. quod &
 obseruat Petrus Greg. de Republ. d. lib.
 7. c. 11. n. vlt. vers. Sunt & Regna. Pater
 Magister Marquez in Governatore Chri-
 stiano d. lib. 1. cap. 30. pag. mibi 100. col. 2.
 vers. Es fuerza se tambien. In eo quæ præ-
 fertim discriminatur à Regno Franciæ,
 in quo nulla foemina succedere potest,
 ex peculiari ipsius consuetudine, prout
 refert Bald. in l. 1. num. 2. in sibi. vers. Et
 ided si filia, D. de Senator, quæ ortum ha-
 buit à lege Salica, à Pharamundo hu-
 ius nominis primo Francorū Rege an-
 no Regni sui decimo, circa annum Do-
 mini 425. ex consilio quatuor à se sele-
 ctorum virorum lata, cuius verba, &
 appellationis originem variè referunt,
 Ioannes Licerier in tract. de primogen. lib.
 1. quest. 22. n. 3. & 4. Nicol. Boer. cons.
 10. n. 5. Guiliel. Bened. ad cap. Raynua-
 tius de testam. verbo duas habens filias, nu-
 72. & 79. Guiliel. Mayner. in l. foemina,
 n. 3. & 4. D. de reg. iur. Carol' de Grafa-
 lijs lib. 1. Regalium Francia, iure 17. Bar-
 tholom. Casaneus ad consuetud. Burgund.
 rubr. 3. §. 5. num. 40. Alciat. libr. 2. dis-
 punct. cap. 22. D. Præses Couarruu. in
 pract. quest. cap. 1. num. 8. Petrus Gre-
 gor. syntag. nat. iur. libr. 6. cap. 12. num.
 9. & lib. 45. cap. 13. num. 7. & de Repu-
 blic. d. lib. 7. cap. 11. num. 97. in princip.
 & cap. 16. num. 9. Henning. Arnifæus
 lib. 2. de Republ. cap. 2. sect. 12. à num. 44.
 Calixtus Ramirez de lege Regia §. 3. num.
 15. Philippus Comines lib. 6. commen-
 tar. histor. c. 3. & lib. 5. c. vlt. in sibi. Ste-
 phanus Gariuai in cõpendio historiali lib.
 26. c. 13. Pater Marian. de rebus Hispan.
 lib. 15. cap. 15. vterque paulò post princip.
 Franciscus à Sousa in repetit. d. l. foemina
 1. part. n. 15. Pater Marquez, d. cap. 30.

pag. 188. & 189. obiquè col. 2. circa fin.
 ac post nonnullos alios D. Ioann. Bap-
 t. sta Valencuela cons. 198. numer. 96.
 Nec quod * Respublica à mulieribus 93
 non rectè gubernetur, ob eam consi-
 lium inualidū, parum quæ firmum, quic-
 quā mouere debet. Tum quia ad ratio-
 nem verā, & legitimā gubernationis
 necesse non est, vt Principem, velut in
 idea, & phantasia, suis omnibus partib'
 absolutum fingamus; quasi non alius ad
 Principatū idoneus sit, nec prouide ad-
 mittendus: hoc enim pertinet ad Rem-
 publicam Platonicā, in abstracto som-
 niatam, pro cuius regimine creandi es-
 sent noui homines, essent quæ penè in-
 numeri Principes, his partib' destituti,
 varijs quæ vitijs plusquam mulieres ob-
 noxij, de iure suo depellendi, vt in pro-
 posito considerat, & exemplis illustrat
 Petrus Gregor. de Republ. d. lib. 7. c. 11.
 n. 36. Tum etiam, quia nec mulieribus
 perpetuum est, consilij esse incõstantis,
 & infirmi, atquæ ad Respublicæ guber-
 nationem inepti; plures namquæ fuere
 valdè constantes, prudentes, fortes, &
 Respublicā optimè gubernates: & (vt
 à diuinis litteris exordiamur) quantum
 Israeli profuerit ad victoriam admoni-
 tio Deborah, constat ex c. 4. Iudicum, vbi
 traditur, quod per eam liberatus est po-
 pul' ille de manu Iabin, Regis Chanaā,
 & quod sine illa noluit mouere exerci-
 tum Barac, filius Abinos, contra Sifarā
 Principem exercitus Iabin: quàm itè foe-
 lix fuerit factū, & consiliū Esther ad ei-
 usdè populi salutē, apparet ex c. 6. Esther:
 quæ rur' validā, & mirādū foemine Iu-
 dith, ex lib. Iudith, maxime c. 13. Laudatur
 & sapiētia consilij Abigailis, quo libera-
 uit maritū à periculo mortis, consutata
 per David Regē, 1. Reg. c. 25. Ex hitianis
 quoq; litteris nõ pauca eiusdè rei occur-
 rūt exēpla, quæ videre licet apud Plutar-
 ch. de claris mulierib', inter quæ illud me-
 morabile est, quod cū Certe superatis Al-
 pib' Italiā adirēt, bellūq; intestinū in-
 ter se pararēt, interuētū & precib' mu-
 lierū ad cõcordiā reuocati sunt, ex quo
 nata apud eos consuetudo, quæ posteris
 nepotib' hæsit, vt quoties de bello, aut
 pace sit eis consultandū, & si cõtrouer-
 sia aduersus socios inciderit, mulieres
 G 2 quo-

quoque in consilium adhibeantur, quod & ipsum Polyænus narrat *lib. 7. Stratagematon, in finali exemplo*, addit q; in foederibus cum Annibali factis contineri, si de Carthaginensibus Galli conquerantur, equitum Prefectos, & Duces litē dirempturos, sin de Celtis Carthaginenses, iudicaturas Celtorū, vel Gallorum mulieres. Titus quoque Liuius *lib. 34.* recenset, bono publico mulieres Romanas prodijisse in publicum, iam à principio regnate Romulo, cum capto à Sabinis Capitolio, medio in foro collatis signis dimicaretur, & quod intercursu matronarum inter acies duas, prelium sedatum est. Author item est Suetonius in *Nerone Claudio cap. 9.* Nerone ipsum initio sui Principatus, & Imperij, quod laudabile primum fuit, quāquam postea in tyrannidem declinauerit, matri Agrippinæ summam rerum publicarum, & priuatarum permississe; primo etiam Imperij die signum excubanti Tribuno dedisse optimam matrē. Referunt præterea Cornel. Tacitus *de situ, moribus, & populis Germania*, & Plutarchus *de uirtutibus mulierum* antiquos Germanos mulieres admisisse ad belli consilia, quæ experimento optima cognauerunt, & idem Liuius *lib. 14. annaliū cap. 12.* primos Britannicos eas in exercituum suorum Duces elegisse, quæ & alia in proposito exempla commemorant Petrus Gregor. de *Republ. d. lib. 7. cap. 11. nu. 29. ad 64.* Pater Magister Marquez in *Gubernatore Christiano d. cap. 30. circa fin.* qui tandem, & si alijs apud nos deficeremur exemplis, sufficere merito subiungat exemplū prudentissimæ, ac magnanimæ Regine Doñe Elisabeth, de cuius in pace, & bello præclare gestis plura in ipsius peculiari historia referuntur, quæ idem Pater Marquez laconicè descripsit.

94 Vnde & illud facile diluitur, quod in extremo argumenti dicebatur, satius nempe iudicari ad prouinciæ gubernaculum assumptum absque vxore proficisci, eò quod illa potius sit impedimento, quam adiumento recte administrationi iurisdictionis, ob infirmitatem iudicij, & natium imperandi ingenium, nam primum quàm sit fallax ex præce-

dētibus cōstat, atq; adeo gubernatoribus plerūque utile est vxorū cōsiliū sequi, quale fuit illud, quod Pithes ab vxore accepit, quo iniustū, valde q; Republicæ noxium mandatū, vt omnes ciues ex aureis metallis, quæ inuenerat, aurum inquirerent, foderent, & purgarent, ab omni alio opere, sed & agrorū cultura penitus prohibiti, reuocare cōactus est, vt ex Polieno *lib. 8. Stratagematon* refert Petrus Greg. *d. lib. 7. cap. 11. num. 31. vers. Saluberrimum, cū seq. & Iustin. Imperat. nouella 8. siue autb. vt iudices sine quoquo suffrag. fiant. cap. 1. §. hac omnia, collat. 1.* professus etiam est, se consilium in lege condenda sumpsisse à reuerendissima coniuge sua, cuius actū id etiam meminit Petrus Greg. *d. cap. 11. nu. 29. vers. vlt.* Alterum verò minimè potest esse in causa ad excusandū maritū, cui omni iure potestas in vxorem data est, vt latè probaui, ac profectus suam *dissert. 1. n. 2. & à n. 4.* iunctis quæ mox dicem⁹. Quod si intellexerit, se illā subigere facile non posse, sibi quæ ad rectæ iustitiæ administrationem obstatūrā, melius faciet, si sine illa in prouinciā sibi commissā proficiscatur ex consilio Vlpiani *l. C. (quod hoc tantum casu verificabitur) in l. o. seruare 4. §. proficisci, D. de off. Pro. consulis*, aliās si quidem, & si olim inter Seuerum Cæcinnam, & Valerium Messalinum, Consules Romanos, non modica conentio fuisset, prohibendus, nec ne esset Magistratus vxorē secū in prouinciā ducere, illo affirmate, hoc negate; huius tādē præualuit sentētia, vt potè melioribus nixa rationib⁹ Senat⁹. Consult. de ea re factō sub hoc tamē tēperamēto, vt quāquam infantes essent Magistratus; & culpæ vxorum nescij, prouincialibus earum criminibus perinde ac suis preterentur, vt in *d. §. proficisci Vlp. testatur, & ex Cornel. Tacito libr. 3. & 4. Annaliū* referunt & exornant optimè Petrus Gregor. *syntagm. iur. lib. 47. cap. 32. num. 29.* Tiber. Decian. *2. tom. criminal. lib. 8. cap. 35. num. 27.* Bouadil. *in polit. lib. 2. cap. 11. num. 61. circa fin. & lib. 5. cap. 3. num. 118.*

Multò min⁹ momenti habet 4. ar⁹ 95 gumentum, quod tantū cōcludit, eodem

dē modo vxores dignitates suas uiris cōmunicare debere, ac uiri suas cōmunicāt vxoribus. Hoc enim nos libēter fatemur, sed idē ipsū argumētum pro nobis retorquemus, nā uiri dignitates suas vxorib⁹ nō cōmunicāt quoad dignitatis exercitiū, & administrationē, sed solo nomine, & dignitatis prærogatiuis, vt iura in argu. allata planissimè demonstrāt, ergo eodē modo, & nō aliter vxores dignitates suas uiris cōmunicabūt, vt ad 2. arg. diximus, & ultra Gregor. Lop. ibi relatum, optimè probat, & prosequitur Ioan. Gutier. *de tutel. 1. p. cap. 18. n. 32. vers. Neque obstat, correlatiuorū autē; & vnitorū regulæ in argumēto expēsæ nō aliud postulat; & si * procedāt tātū in his, quæ eandē rationē habēt, nō quæ separatā, vt notarunt Bart. Ang. & alij in l. §. C. de indi. uid. toll. Bald. cōf. 188. n. 2. vol. 1. ac post alios resoluūt Ant. Gabr. cōm. concl. lib. 6. tit. de legib. cōcl. 1. n. 51. Tusch. pract. cōcl. tom. 2. lit. C. cōcl. 1041. n. 21. nec enim diuersa est ratio in vxore, quā in marito; iuxta mōx dicenda.*

97 Nō obstat 5. quia & si marit⁹ iure nostro Regio particeps sit quoad fruct⁹, & cōsequēter legitimas administrator quorūcūq; vxoris bonorū *ex legibus in arg. allatis*, at id minimè procedit in eo iure, quod inheret maioratui, aut dignitati, cuius vxor ex successione domina est, vt cōtingit in iure Regni, iuxta ea, quæ ad 3. arg. tradidimus, & obseruat eleganter Bald. *in c. significauit 36. n. 4. vers. Itē quia Regnū, de rescript.* quem ad hoc referūt, & sequūtur Pala. Rub. *in re pet. c. per ustras, de don. inter, §. 43. n. 10. Greg. Lop. gl. 9. ad fin. in l. 1. tit. 1. p. 2. Gutier. d. c. 18. n. 32. in princ. & D. Molin. cui⁹ ipse nō meminit, de primog. lib. 1. c. 24. n. 33, qui idē ibi, ac n. præced. resoluūt in iure patronat⁹, in cōsequentia successione, vel maioratus mulieri cōpetente, nā nec id marito cōmunicabitur, sed eius sola vxor domina erit, ad ipsamque insolidum præsentatio pertinebit, vt & docuerunt Palac. Rub. *ubi proximè, Burgēsis in procem. legū Taur. n. 5. Baeç. de non melior. rat. dot. fl. c. 23. n. 18. Sahag. in cap. quanto, de iudicij, n. 26. Gutier. de tut. 3. part. c. 29. n. 4. Nicol.**

Garc. de benef. 5. p. c. 9. n. 185.

98 Quā sentētia Granatēsis curia me dice amplexa est 7. die Decembr. ann. 1634. in causa D. Vrsulæ de Ribera cū Ioā. Garc. Nauarrete ei⁹ marito, super patronatu bonorū cū prohibitione alienationis, & successiua uocatione patronorū, quibus dom⁹ cuiusdā comoditas relicta est, instituto ab Illeph. Per. de Baeç. Nā cū ob mortē Doct. Ribera, vlt. patroni, possessio dictē dom⁹ peruenisset ad præfatā D. Vrsulā, & maritū ei⁹ nomine, & hæc postea ob magnā mariti sequitiā, ac probabile mortis periculū ab eodē secederet, diuortij litē ei corā Ecclesiast. iud. mouēs, eaq; pedēte dom⁹ possessioni, ac patronat⁹ administrationi marit⁹ incuberet, hāc ab illo remoueri, sibiq; uelut ueræ patronæ dēcerni postulauit, & cū in 1. & 2. instātia repulsam tulisset ex eo c. quod ille uelut marit⁹, dū per ultimā ordinarij Ecclesiastici sententiā nō esset pro diuortio pronunciatū, omniū vxoris bonorū legitim⁹ administrator esset, iuxta inferi⁹ dicēda *dissert. 9. à n. 39.* utraque sētētia in gradu supplicationis, cui ego interfui sub tali moderamine cōfirmata est, vt intelligeretur quoad merā bonorū patronat⁹ administrationē, quam marito relinquendā censuim⁹ sub idonea cautione, cū de dilapidatione suspect⁹ esset, nō etiā quoad præsentadi ius, quod soli⁹ mulieris esse pronunciatim⁹.

99 Vlt. deniq; arg. sumptā ex Hispana cōsuetudine, quæ per duos actus ibi relatos inducta dicitur, nihil refragatur, quia veri⁹ est, ex illis actib⁹ cōsuetudinē minimè fuisse inductā, siquidem ex Chronicis ipsis, quibus arg. nititur, planè cōstat, initio contracti matrimonij inter D. Ferdinādū, & D. Elisabeth cōtentionē inter ipsos fuisse ad quē eorū Regni administratio pertineret, & varijs hinc inde rationib⁹ allatis, pro illa fuisse pronunciatū, & ipsam postea uoluntariē marito suo Regni administratiōnē cōmunicasse, ita ut ambo simul leges ferrēt, cetera q; ad Regni gubernaculū pertinentia expedirēt, vt præ alijs uidere est apud Ant. Nebris. *in illorū histor. c. 23. Gudiff. Illescas in histor. Pōtif. lib. 6. c. 19. fol. mibi 96. col. 1. in fi. cū seq.*

Steph. Gariuai in *op. ed. historiali lib. 18. c. 2.* & P. Mariana *lib. 24. cap. 5.* quod & obseruat Greg. Lop. in *l. 9. gl. 4. circa fi. vers. Vide tamē, tit. 1. p. 2. cui⁹ ad hoc me-
minit Gut. de tutel. 1. p. c. 18. n. 32. vers. Tandē Gregor. id q; ipsū postea seruatum est inter D. Philippū I. & Reginam D. Ioannam illorum filiā primogenitam, atq; ita cū ex mutua coniugum concordia huiusmodi actus processerint, consuetudinem inducere nō potuerūt, iuxta tradita sup. *dissertat. 3. ex n. 41.**

Ad eandem concordiam pertinent plura exempla Imperatorū, ac Regū, simul Imperantium, quæ magna eruditione, & antiquitatis cognitione enu-

merat D. Valēç. *conf. 199. ex n. 52. ad 86.* id quod inter Imperatores, & Reges per electionē assumptos, ex populi consensu fiebat, cōmissa certa Imperij, vel Regni nimis extēsi parte futuro ei⁹ successori; nec omnes, qui simul Imperatores in quarundam legum inscriptione vocantur, quos enumerant Tiracquel. *de iure primogen. q. 17. opin. 4. ex n. 22.* Mōtaluis in *l. 9. gl. verb. Por heredamiento, ad fin. tit. 1. p. 2.* collegæ in Imperio, sed successiui fuerunt, vt inter alios videre est in Tito, & Vespasiano, iuxta tradita à Petr. Mexia in *bist. Imperiali, in vita Neronis cap. 3. col. mibi 5. vers. Fæ señalado por Capitan.*

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

S V M M A R I A.

- 1 **R**agmatica anni 1623. circa Regni reformationē emanata numero, seu capite eius 19. vers. *Et se casare, summa traditur, ac verba, de quorum interpretatione agitur, referuntur.*
- 2 Eius traditur intellē⁹ in Hispalē, & Granatē si Senatu recep⁹, et procedat in minore curatorem habente, & quare?
- 3 Lex, seu constitutio noua ita semper accipienda, & interpretanda est, vt quicquam ultra ius commune operetur.
- 4 Administratio bonorū, quæ per Regiā pragmaticā cōceditur puberib⁹, iuxta ei⁹ tenorē matrimonium cōtrahētibus, nō est libera, & plena, sed restitutioni obnoxia.
- 5 Pragmatica sanctio nihil aliud indulset puberibus, matrimonium contrahētibus, quàm speciali matrimonij fauore eosdem subducere à reg. l. 1. §. ultim⁹ & l. 2. D. de minoribus, illā sub curatorum iugo cōstitutis minime bonorum suorum administrationem permittente.
- 6 Pragmatica illa minores ita coniugatos postquā sub curatore sūt, æquiparauit adolecētib⁹, qui ab initio sine curatore uere elegerūt, atquē ita illorū instar administrationē nō liberā recipiūt, sed restitutioni in integrum obnoxiam.
- 7 Lex noua, antiqua declaratoria, in his

- tātām casibus ualet, in quibus interpretata legi locus est.
- 8 Casus in lege noua, etiam si correctoria sūt, ommissus, remanet sub regula, ac dispositione legis antiqua, per quam illa limitari, at declarari debet.
- 9 Legislator non est cōsensus unico verbo totam iuris communis obseruationē subuertere uelle.
- 10 Statuta, etiā à iure cōmuni deuiantia, dum aliquid ultra id operari possunt, ita semper accipiēda, & interpretāda sunt, vt quàm minimam ab eo discrepent, maxime ad uitādum absurdum, aut ne quis indebitē damnum patiatur.
- 11 Statutū, quod cōtractus minorum 25. annis, & maiorum 14. mercaturā exercentiū ualeant, ac si ætatis perfectæ 25. annorum essent, non excludit in integrū restitutionem, nec decreti interpositionē in alienatione rei immobilis.
- 12 Restitutionis in integrum beneficium in dubio nō censetur sublatum per statutū, simpliciter disponens, imō & contra dispositum iuris remedia submouens.
- 13 Appellatio, & si à statuto sublata sit, in integrū restitutio non censetur exclusiua.
- 14 Pactum, vel statutum, quo simpliciter exceptiones, aut iuris remedia excluduntur, restitutionis in integrum beneficium exclu-

- exclusisse non censetur.
- 15 Pragmatica, de minoribus coniugatis loquētis, finis nullus fuit alius, quàm eos premio, ac fauore allicere ad matrimonium contrahendum.
- 16 Finis hic, quod ad bonorum administrationem attinet, nō in alio cōsistere potest, quā in eximēdo minores coniugatos à curatorū iugo, eos quē reducēdos ad pristinū statū, quo erāt antequā curatore acciperent, & eius rei effectus, ac n. 20.
- 17 Minorib⁹ maxime cōiugatis quotidianā alimēta sibi, & familie necessaria à curatoribus exigere, nimis molestū est, ad quod uitandū nōnulli DD. illis cōsuluere, quod uenia ætatis impetratione sibi prospicerēt.
- 18 Administratio libera, & absoluta, omni quæ spe restitutionis destituta si per Regiā pragmaticā minori cōcederetur, poti⁹ esset illis odiosa, ac damnosa, & quare?
- 19 Fauore aliquorum introductum, in eorum damnum retorqueri non debet.
- 20 Minor, iuxta Regiā pragmaticā tenorē bona suā, & uxoris recipiēs, legitimā personā nō habet per se in iudicio stā li, sed omnino ad id eget curatore in litē, & quare?
- 21 Equiparatorum idem per omnia iudicium est.
- 22 Minor, ab initio curatore nō accipiēs ex facultate à iure sibi cōcessa, saltē illū accipere ad litem cogitur, & quare?
- 23 Contractus, à minore curatorem habente absque eius interuentu gesti, ipso iure nulli sunt, si uerō initi sint à minore, per se absque curatore uiuente, ipso iure ualent, & restitutione in integrum opus est ad illos rescindendos.
- 24 Iudicia, siue agitata sint cū minore curatore habētē absq; eius interuentu, siue curatore carente illo absque curatore in litem, in ipsorum præiudiciū ipso iure non tenent.
- 25 Gl. uerbo nullum, vers. Quid autem in adulto, in l. penult. C. si aduersus rem iudicatam, taxatur.
- Lex acta 45. §. contra indefensos, D. de re iud. iuncta gl. sibi contraria uerbo nō habentes, expenditur. *ibidem.*
- 26 Pupillus non proprium curatorem habet, sed adiutorem, qui tutoris defectum suppleat, qui tamen plerumque curator nuncupatur, & actor.
- Lex si Praeses, §. C. quomodo, & quādo in dex, & eius ratio expenditur. *ibidem.*

- Lex 11. vers. Et si per auctura acciesse, tit. 2. parti. 3. similiter expeditur. *ibid.*
- 27 Iura omnia, quæ iudiciū cū minore agitata in eius præiudiciū non tenere disponūt, in eo tantū uim statuūt, quod nō sit is, aduersus quem iudicium emanauit, nō in eo, an curatore habuerit, nec ne?
- Lex ubi aliquid nō exprimit, nec uoluisse censetur. *ibidem.*
- 28 Minor etiam ætatis ueniam non habēs, in spiritualibus, & beneficiis legitime in iudicio comparere potest.
- 29 Minores ex vi Regiæ pragmaticæ bonorū suorū administrationē recipiēs, quæ ratione illā non plenam, sed restitutioni obnoxia recipiunt, eadem nec legitimati cōsentur, vt per se in iudicio cōparere ualeant, nec proinde impediuntur de iudicij aduersus ipsos lati nullitate dicere.
- 30 Minorū priuilegia, quod sententia, & alia acta iudicialia, aduersus ipsos, per se in iudicio comparētes emanata, ipso iure nulla sint, notabile ac maximum est, quod proinde per Regiam pragmaticam sublatum censeri non debet.
- 31 Minor 25. annis, iuxta pragmaticā formam matrimonium contrahēs, bona sua immobilia absq; iudicis decreto alienare nequit, & quare? cū num. sequent.
- 32 Minor 25. an. qui ab initio absq; curatore uiuere elegerit iuxta facultatē sibi iure cōmuni concessam, nō potest immobilia bona absque iudicis decreto alienare.
- Rubrica D. de rebus eorum, & rubr. C. de pred. & alijs reb. min. differentia notatur. *ibidem.*
- 33 Minor, qui ætatis ueniā à Principe impetravit, bona sua immobilia absque iudicis decreto alienare non ualet.
- 34 In iudicio tamē legitime cōparere potest.
- 35 Legis ait Prator 7. §. quid sit autem, vers. Est enim absurdum, D. de iure delib. difficultas expenditur.
- 36 Lex illa loquitur de alienatione bonorū, ad pupillos ex hereditate ipsi delata spectantium, quam Prator eorū tutoribus absque causa cognitione interdixit intra deliberandi tempus, pupillos nomine postulatam, & obtentam.
- 37 Tutorib⁹, & curatorib⁹ generaliter est interdicta absq; causa cognitione, & iudicis decreto alienatio bonorū immobilium pupillos, & adultorum suorum.

- ¶ Possunt tamen illi super huiusmodi bonis actiones exercere, & ab alijs propositas excipere. *ibidem.*
- 38 Alienationis bonorum immobilium minorum prohibitio, tutoribus, & curatoribus facta, non intercedente iudicis decreto, ad ea dumtaxat bona pertinet, quae sunt in patrimonio, ac dominio ipsorum minorum, & quare?
- 39 Sub ea prohibitione minimè comprehendantur bona, ad pupillos ex hereditate ipsius delata spectantia, intra tempus eis ad deliberandam concessum, & quare?
- 40 Hereditas postquam adita est, non amplius proprie dicitur hereditas, sed verum, ac proprium patrimonium heredis.
- 41 Praetoris edictum, de quo in l. ait Praetor 7. D. de iure delib. quae cumque hereditaria bona tam mobilia, quam immobilia comprehendit, & non tam prospexit pupillis, ad quos hereditas delata est, quam ulterioribus heredibus, qui pupillis demum intra deliberandi tempus non aduentibus, defuncto successuri foret, & quare? *cum num. seq.*
- 42 Heredes difficulter à tertijs possessoribus hereditaria bona auocant, & facile ab hereditate iacente.
- 43 Praetoris edictum memoratum nedum tutoribus prohibuit voluntariam bonorum hereditarium diminutionem, siue alienationem, sed etiam eis aditum praclusit, per quem ad necessariam deueniretur per actionum exercitium.
- ¶ Alienatio necessaria in iudicis contingit, & articulo remissiuè explicatur. *ibidem.*
- 44 Prohibitum cum iure quid est alicui, & id censetur prohibitum, per quod ad illud deuenitur.
- 45 Alienatione prohibita quod dicitur voluntariam tantum, non etiam necessariam prohibita ceteri, procedit in alienare prohibito certi generis bona certo casu, vel sine certa forma; alioqui tamen habili ad legitimam, ac plenam bonorum administrationem.
- 46 L. alienationes 13. D. fam. ercisc. iunctal. proced. expeditur, & explicatur.
- 47 L. 3. §. ite quari potest, & §. idem quae erit, D. de reb. eor. expeditur, & explicatur.
- 48 L. 1. D. de fundo dotali, expeditur, & explicatur.
- 49 L. filius fam. 114. §. Diui, D. delegat. 1. l. peto 69. al. 70. §. praedictum, vers. Quid si liberis, D. deleg. 2. expeditur, & explicatur.
- 50 Maioratus possessor, & si non possit eius

- res voluntarie alienare, potest tamen ex causa necessaria, ad satisfaciendum fundatoris debitis, antea contractis, vel ad quae alias ipse iure tenetur.
- 51 Lex cum fidei heredis D. de fideicommiss. libert. expeditur, & explicatur.
- 52 Laudemium rei emphiteutica ex alienatione ab emphiteuta facta domino debetur, & quare? & an soluat ex alienatione necessaria?
- 53 Ratio quantumcumque generalis, restringenda est ad speciem propositam, vel ei omnino similem, nec ulterius porrigenda.
- 54 L. de eo 12. §. si quis ex vuis, D. ad exhibend. & l. si procurator 35. D. de acq. rer. dom. remissiuè intelligitur cum Donello.
- 55 Cap. si diligenti 17. ad fin. de praescript. remissiuè intelligitur.
- 56 Alienatio si per legem prohibita sit ex ratione, quae aequè militet in exercit. actionum, & hoc sub illius prohibitione comprehenditur.
- 57 Argumentum valet de contractibus ad quasi contractus.
- ¶ Statutum de contractibus loquens, ad quasi contractus extenditur. *ibidem.*
- 58 Argumentum de contractibus ad iudicia iure validum est.
- ¶ Auth. Sacramenta puberum, C. si aduers. vendit. disponens, contractus puberum iuramento firmatos, inuolabiliter absque spe restitutionis obseruandos esse, aequè procedit in actis iudicial. quibus minor, per se in iudicio comparès, non contrauenturum se iurauit. *ibidem.*
- ¶ C. 1. §. ite Sacramenta, de pace iuram. firm. in v. sb. feud. remissiuè intelligitur. *ibidem.*
- 59 Extrauagas prouide 2. de sent. excom. prohibens, Ecclesiasticum decerni interdicitum pro causa pecuniaria, procedit aequè in descendente ex condemnatione pecuniaria in iudicio facta, etiam ob delictum.
- 60 Iudicio quod geritur, quasi contractum inter partes inducit.
- 61 L. 55. Tau. & l. 2. tit. 3. lib. 5. cõpil. prohibentes uxori contrahere absque; mariti licetia, cõsequenter ei prohibet, ut per se in iudicio compareat absque eadem licetia.
- 62 Lust. ordinatio lib. 4. tit. 66. in princ. simpliciter prohibens mulieri coniugatae, absque mariti licetia contrahere, alienationem etiam absque eadem licetia videtur prohibuisse, & eius rei decisio refertur.
- 63 Vxoris iuramentum in iudicio praestitum, de ei non contrahendo, non potest con-

- validare iudicium in praedictum mariti, sed in suum tantum, & contrariae opinioniones conciliantur, remissiuè.
- 64 Iuramentum non est seruandum in tertij praedictum.
- 65 Lex vn. C. quando Imperator inter pupil. & vid. fauorabiliter indulget pupillis, viduis, alijs que; miserabilibus personis, ut causas suas recta via, ommissa prioris iudicis instantia ad Regiam curiam euocare possint, siue agant, siue conueniantur.
- 66 Minores 25. ann. etiam post adultam aetatem, patre carentes, priuilegio d. l. vnica, ut potiantur ratio postulat, & num. 64.
- ¶ Pupillus proprie quis sit? *ibidem.*
- 67 Minores patre orbat, inter miserabiles personas connumerantur, & quare?

- 68 L. 5. tit. 3. l. 41. tit. 18. & l. 20. tit. 23. p. 3. l. 14. in fin. tit. 2. lib. 3. ordinam. & l. 8. circa fin. tit. 3. lib. 4. noua compil. expendantur.
- ¶ Orphanorum vocabulum latius patet, quam pupillorum. *ibidem.*
- 69 Minores patre orbatos gaudere priuilegio deferendi causas suas ad Regiam curiam, id què usu forensi receptissimum esse testantur plures.
- 70 Contraria sententia procedit in minore patrem habente, eius què praesidio munito, non alias.
- 71 Priuilegium hoc minoribus coniugatis à Regia pragmatica sublatum non censetur, & quare?
- 72 Gabr. Aluarez contrarium secure docens taxatur.

DE INTELLECTV, ET PRAXI REGIÆ PRAGMATICÆ ANNI 1623. circa Regni reformationem emanatæ cap. 19. vers. *¶ si se casare* minoribus 25. annis ante 18. annum matrimonium contractentibus, concedente, ut sua, & vxorum bona administrare possint: quibus scilicet adolescentibus hæc administratio concedatur, an curatorem antea habentibus, an verò non habentibus, vel omnibus indistinctè, qualis què huiusmodi administratio sit, an libera, & plena, absque spe restitutionis, an verò restricta, siue restitutioni obnoxia, & an minorum personam legitimam reddat, ut per se in iudicio stare possint absque curatore in litem, vel denique eos alijs minorum priuilegijs exuat?

DISSERTATIO V.

ACTENVS late examinatus casum illum minoris sub cura constituti, matrimonium contrahentis, ex facto agitatum in Hispalensi Senatu ann. 1620. & quæ circa eius materiam ex professio elaboratam occurrerunt dubia. Cæterim postea duobus circiter annis postquam in casu illo Senatus definitio prodijt, nempe anno 1623. Regia emanauit factio, varijs capitibus constans, quæ ad Regni reformationem necessaria visa fuere, in quorum vno, ordine 19. à no-

bis hoc loci consequenter explanando, ut hominum propagationi, status què matrimonialis, ex quo illa cõsequitur, foelicitati, ac frequentia iuuaretur, inter alia statutum est, ut si quis ante 18. annum matrimonium contraxerit, propria, & vxoris, etiam minoris, bona ab anno 18. administrare possit, absque; vlla veniam aetatis impetrandi necessitate, ut constat ex d. cap. 19. in princ. ibi: *Iten porque en todo se ayude a la multiplicacion, como cosa tan importante a la felicidad, y frecuencia del estado del matrimonio, por donde se consigue, iuncto vers. ¶ si*

se casare, his verbis, *T se casare antes de diez y ocho años, pueda administrar entrado en los diez y ocho subazienda, y la de su muger, si fuere menor, sin tener necess. dad de uenia.*

2. Quorum quidem verborum interpretatio ex his, quae *dissertat. 2.* ad primi argum. solutionem diximus pro vera interpretatione, l. 1. §. *ultim. D. de minor.* eius quae conciliat. cum §. *item inuisi inst. de curator.* non obscure deducitur, quae etiam non semel in eodem Hispalensi Senatu, ac postea in Granatensi, me ubiq; iudice, admissa est, vt Regia huiusmodi constitutio specialiter procedat in minore curatorem habente, qui & si alius iure communi, etiam si homo valde industrius, ac diligens sit, ante expletum annum vicesimum quintu curatoris potestatem effugere non valeat, siue remoto eo bonorum suorum administrationem consequi, absque uenae aetatis impetratione, ex *d. l. 1. §. ult. vers. Nec ante, cum duabus sequit. legibus, D. de minor.* iuxta verisimam eius interpretationem, ibidem traditam, tamen ex vi illius Regiae pragmaticae si ante decimum octauum annum uxorem duxerit, prout in ea expressum est, poterit ex quo annu ipsum attigerit, bonorum suorum administrationem ab ordinario iudice consequi, curatore remoto; nam si illum non habuisset, minimè ei memorata constitutio necessaria foret, stante dispositione text. in *d. §. item inuisi, cum similibus*, id quod planè absurdum, & inuisitatum esset; cum noua lex, * seu constitutio ita semper accipienda, & interpretanda sit, vt quicquam ultra ius commune operetur, argumento textus in *l. si quando 109. D. de leg. 1. & in proposito melioris, in l. ait Praetor 3. in principio, vers. Nec frustra adicitur*, ubi notat Paulus Castrens. nu. 2. Alex. & Iason. n. 1. & Aretin. n. 4. *D. de iure iurando, l. quod Labeo 9. D. de Carboni. edict. l. postliminij 5. §. ult. in fine*, illic, & *ided esset lex superuacua, D. de captiuis, & in l. 1. ad finem*, illic, nec enim debuisset caueri, vt vulgò quaesitus matris conditionem sequeretur, quam enim aliam originem hic habet, *D. ad municipalem*, ac sentit glos. *ult. in l. non solum 13. D. de rei ued. dicat.* ex qua id communiter DD. dedu-

cut, teste Bart. n. 1. *ibi*, & apertius glos. verbo *causam, vers. Quid ergo facit, in authent. de exhiben. reis, §. quia vero, collat. 5.* quam ad hoc singulariter notandam dicit Ang. *ibi, in principio sub n. 6.* idemque rursus notat idem Bart. in *l. 3. §. 1. rem, n. 3. D. deleg. 3. in l. 4. §. Praetor ait, n. 15. D. de damno infecto, & in l. 3. n. 3. D. de usucapionibus*, ac post alios resoluunt Alex. *conf. 49. ad fin. vers. Fortificatur, lib. 1. conf. 24. num. 12. & conf. 190. nu. 15. lib. 2. atque alibi sepe*, Philipp. Decius *conf. 18. n. 4. vers. & hoc praesertim, & conf. 282. alias 283. & diligenter, n. 2. lib. 1. Philippus Corneus conf. 11. n. 5. volum. 1. Francisc. Crementis, singular. 121. Hyppolit. Marsil. singular. 205. & in Rub. *D. de fideiussor. n. mibi 356. & in l. patre, n. 30. alias 33. D. de quaest. Tiraq. in l. si unquam, C. de reuo. donat. verb. Omnia, vel partem, n. 10. Gabriel Sarayna in annotat. ad Mathefil. singul. 51. sub num. 4. Petrus Phollerius in praxi censuali, verbo iura, iurisdictiones, & c. n. 5. D. Couar. qui herie explicat, in praxi. quaest. cap. 27. n. 4. vers. Tunc sanè non teneatur*, Burgenfis Marcus Salon de Pace ad l. 1. *Tauri. n. 408. Jacobus Menoch. conf. 5. n. 15. lib. 1. Alderan. Mascard. de generali. statut. interp. concl. 2. n. 42.**

4. Cui & illud consequens est primò, bonorum administrationem, quae per Regiam illam sanctionem conceditur puberibus, iuxta ipsius formam matrimonium contrahentibus, non esse liberam, & plenam, sed restitutioni obnoxiam, qualis ea est, quae iure communi conceditur puberibus, qui curatores non acceperunt, iuxta tradita *d. dissert. 2.* in prima interpretatione dictae legis *prima §. ult. D. de minor.* quam in se veram esse, tametsi legi illi non congruentem cum communi resoluimus, *sub n. 14. iuncto n. 53. cum sequentibus.* Nec enim * aliud pragmatica constitutio indulsit puberibus, qui iuxta eius formam matrimonium contraxere, quam speciali matrimonij fauore eosdem subducere à reg. *d. legis 1. §. ult. vers. Sanè, D. de minor.* ipfis quidem prohibente, sub curatorum iugo iam constitutis, illo remoto ad suorum bonorum administrationem adspirare, ad coniugatos quoque extensa in *l. se-*

1. sequenti, alijs què iuris locis, quibus id latè *dissertat. 1. n. 20. & 23. & dissertat. 2. nu. 57.* probauimus, adeoque * illos equiparauit adolescentibus, qui ab initio sine curatore viuere elegerunt, quos porrò certum est, bonorum suorum administrationem non liberam recipere, sed restitutioni in integrum obnoxiam; vt diximus, ergo nec (stante noua pragmatica) alio modo eam recipiet qui curatoru iugo ob matrimonij contractu liberari volunt. Quae sanè collectio, & consequentia ex sequentibus legitima, & concludens esse ostenditur.

7. Primò, quia quatenus lex noua hanc fecit equiparationem, censeri debet antiquae declaratoria, quae in his tantum casibus valet, in quibus interpretate legi locus est, *l. 2. D. de coniung. cum emancip. lib. autb. de filijs ante dot alia instrumenta natis, in fine praefationis, vers. Tertia vero constitutions, collat. 13.* & ultra ordinarios ubique notarunt plures mox referendi.

8. Secundo, quia & alias similiter casus in *l. noua*, etiam si correctoria sit, omisus, remanet sub regula, ac dispositione legis antiquae, per quam illa limitari, ac declarari debet, *l. sed. & posteriores 28. D. de legibus, l. praecipimus 32. §. ult. illic, Quod autem hac l. specialiter non reperitur dispositum, id veterum legum constitutionum quae regulis omnes relictum intelligant, C. de appellat. ne enim * legislator vno verbo totam iuris communis obseruationem subuertere velle censendus est, l. si quando 35. C. de inofficio. testam. cap. Ecclesia vestra 57. circa finem, vers. Neque enim credendum, extra de electione, notat glos. 1. vers. 2. an sit, ab omnibus passim recepta, teste las. n. 4. in *l. sciendum 15. D. qui satisd. coga. & gl. 1. in l. 3. C. de silentarijs lib. 10.* expendit què in simili post alios Paul. Castrens. *conf. 105. n. 3. vers. Non enim est credendum, vol. 1. Paul. de Monte-Pico, conf. 37. n. 4. Francisc. Ripa in l. moribus 2. n. 18. D. de vulgari. & pupillari, substitutione*, Burgenfis Marcus Salon de Pace in *l. 1. Tauri, n. 288. & 570. Tellus Fernandez in l. 3. Tauri, l. p. à n. 13. vers. Sed attende, maxime n. 16. & in l. 9. sub n. 13. Ioan. Matienus ad l. 2. tit. 4. lib. 5. noua comprahat. gloss. 9. n. 10. & ad l. 1. tit.**

11. glo. 8. n. 36. post principium, vers. Miram siquidem, Parlad. lib. 1. rer. quoti. c. 1. §. 10. n. 4. & §. 26. n. 2. & in sequentibus *diff. 50. §. 2. n. 7. Pater Thomas Sanchez de matrimo. lib. 2. disp. 24. n. 6. & lib. 7. disp. 46. n. 2. ad medium, & in summa lib. 3. cap. 12. n. 8. in 2. ratione, Nicolaus Intrigliolus conf. 4. n. 10. nouissime Francisc. Anton. Costa conf. 73. n. 11. Diodorus Tuldenus de iurisprudencia. ex temp. lib. 2. cap. 5. vers. Quicquid lege noua, cum alijs infra.*

10. Tertio, quia statuta, etiam a iure communi deuantia, dum aliquid ultra id operari possunt, ita semper accipienda, & interpretanda sunt, vt quam minimum ab eo discrepent, maxime ad vitandum absurdum, aut ne quis indebite damnum patiatur, *l. vt gradatim 11. §. & si lege. D. de muneribus, & honoribus, l. 2. C. de noxalibus actionibus, l. fin. C. de testam. militib. cap. cum dilectus 8. vers. Caterum cum supra dictum statutum, ext. de consuetud. glos. verb. Confundatur, ad fin. vers. Sed quia si statutum, in l. finali §. in computatione, C. de iur. deliber. similis verbo numerandum, vers. Item per hanc, in cap. statutum 13. de praebendis in 6. & communis, quam resoluunt, & ad varia expendunt Ludou. Roman. *conf. 399. n. 1. circa finem, vers. Quia sicut, & conf. 508. n. 3. Alex. conf. 140. n. 4. lib. 1. conf. 106. n. 25. lib. 3. conf. 107. n. 4. lib. 5. & conf. 117. n. 12. lib. 6. Albertus Bruin. de statut. art. 12. n. 2. 1. Aymon Crauet. de antiquit. temporum, in princip. n. 42. idem conf. 13. n. 2. conf. 236. & 307. ubique n. 4. & conf. 259. num. 2. Roland. à Valle de lucro dot. q. 26. n. 9. & conf. 55. n. 14. & 15. volu. 1. conf. 71. n. 38. & 39. & conf. 74. n. 16. lib. 3. Eucrar. in locis legalibus loco 78. à ratione legis stricta n. 16. Tiraquel. de retrab. conuent. §. 9. gloss. 2. n. 55. Andr. Gallius pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 33. n. 4. & ad eum Bernardus Graueus, alios congerens, pract. concl. lib. 2. conclus. 33. n. 11. 12. & 13. Nicolaus Intrigliolus, d. conf. 4. n. 11. Ioannes Langerus de exsept. p. 3. cap. 9. art. 41. Sigism. Scaccia, de iudicij lib. 2. cap. 8. n. 410. & 411. ac post alios Cardi. Dominicus Tuschus pract. conclus. tom. 7. liter. H. conclus. 572. n. 9. & 19. & conclus. 573. ex n. 1. alijs què**

quæ in locis, quæ in proposito ego retuli in prælectione, ad cap. 1. de off. ordinarij 1. part. n. 129. vers. Secus si iuri, D. Ioannes del Castillo quætid. controuers. tom. 6. cap. 12 §. inum. 7. §. 9. optimè Diodorus Tuldenus, qui & nonnullos congerit, ad titulum inst. de iur. natur. cap. 3. vers. Ad id quæ Romana iurisprudencia, & lib. 2. de iurisprudencia extemporali cap. 5. vers. Leges municipales, & in terminis statuti, * quod contractus minorum 25. annis, maiorum tamen 14. mercaturam exercentium, valeant, ac si ætatis perfectæ, 25. scilicet ann. essent, quod non excludat in integrum restitutionem, nec decreti interpositionem in alienatione rei immobilis, nominatim locutus est, ita respondens, Paul. Castrenf. cons. 161. n. 2. vol. 2. a vers. Sed in contrarij. Item in vers. Item considerandum, illic: Item considerandum est, quod cum in duobus casibus satis operetur statutum prædictum contra dispositionem iuris communis, non est trahendum ad alia, quæ essent contra ius commune, tum quia vitanda est legi correctio, ubi dispositio potest sine ea stare, ne uno verbo censeantur statuentes omnem iuris obseruationem subuertere voluisse, postquam statutum sine hoc non est superfluum, iuxta ea, quæ habentur in text. & gloss. C. de inoff. testam. l. si quando, tum etiam quia regulariter traditur, quod statuta, & consuetudines debent semper intelligi secundum ius commune, & taliter quod quantum minus fieri potest ius commune offendatur, & paulò inferius in vers. Debet ergo statutum, ac rursus in vers. Item dico, his verbis: Item dico, quod cum de iure communi contrahendo cum curatoris auctoritate nihilominus restitueretur in integrum, si esset læsus, C. si tutor vel curator interuenit, l. etiam, & per totum, similiter & in dilectis duobus casibus, quia statutum solum voluisse censetur facere contractum validum iure, & etiam obligabilem, non autem esset ut valuisse ac ferre beneficium restitutionis in integrum, & facere irrevocabilem ratione læsionis, quod & ipsum generaliter in statuto, post certam ætatem minori permittente, vt valide per se contrahere possit, docuit idem Castrenf. in l. 2. n. ult. C. de his, qui veniam ætatis, & in l. 3. n. 4. C. qui legit. perso. Carol. Ruin. cons. 126. n. 4. vol. 5. Rebuf. tom. 2. ad con-

suetudines Regias Gallicas, tract. seu tit. de restitut. art. 2. gloss. 2. circa finem, vers. Ego tamen, Boeri. dec. f. 350. n. 4. vers. Quamuis enim, Tiraquel. de nobilitat. cap. 20. n. 42. Matth. Afflic. ad consil. Neapolit. rubr. 38. n. 15. sequuntur post alios Cæsar. Contar. in l. unica C. si de moment. poss. lit. 8. n. 14. vers. Ex eodem, Horatius Garpan. ad statuta Mediolani cap. 452. n. 30. & 31. Sfortia Odd. de in integrum restitut. 1. p. 9. 15. n. 17. vers. Sed contra, & vers. Contrarium in hoc, & n. 81. vers. Ab contrarium, art. 29. Caldas Pereira in l. si curatorem habens, verbo implorare, n. 47. C. de in integrum restitut. minorum, Cardi. Domi. Tuschi. præf. concl. tom. 7. lit. S. cõ. clus. 596. ex num. 71. Sigismund. Scaccia de appellat. quæst. 19. remed. 2. num. 20. 21. & 22.

Quartò ex eò quoque id non male comprobati potest, quod restitutionis in integrum beneficium in dubio per statutum, simpliciter disponens, imò & contra dispositum iuris remedia submouens, nunquam censetur sublatum, gloss. elegans magna, seu finalis, vers. Sed his spretis (quæ loquitur * in statuto, appellatio- nem remouente in d. l. unica, C. si de momentanea possess. quam vt notabilem, & verissimam commendant Hippolitus Marsilius in præxi criminali, §. opportunè, n. 59. & in Rub. D. de fideiuss. nu. 282. vers. Pro quo facit, alias n. 329. Boer. d. decif. 350. n. 4. vers. Tamen per hoc, Greg. Lopez in proemio tit. 25. p. 3. per textum ibi, & post alios probat, ac communem resoluit Auendan. de exequen. mandat. p. 1. cap. 4. n. 18. & secundum eam iudicatum resoluit Marchesanus, & Ludouicus Cencius relati ab Augusti. Barbof. de clausulis, claus. 9. n. 29. cui glossæ addo alias meliores, quæ id generalius voluerunt in pacto, * vel statuto, simpliciter exceptiones, aut iuris remedia excludente, nempe glossam vltimam, iunctam textui in l. postquam liti. 4. C. de patris (quam extollit valde Ias. ibi n. 17. & pluribus exornat Pinel. in l. 2. §. p. e. l. n. 15. vers. Sed in contrarium, C. de rescind. vendit.) & gl. verbo annis, in cap. 1. §. præterea si quis, tit. 55. de prohibita feud. alienatione per Fridericum, lib. 2. feudorum, quam sententiam vltra ordinarios vlti-

quæ communiter receptam, ac veram esse profitentur Hyppolitus, Marsilius ubi proximè, Franc. Balbus de præscript. 4. part. 4. partis, quæst. 29. num. 5. 6. & 7. Alciatus respo. 87. Aymon Craueta cons. 201. num. 35. Rebuf. tom. 1. ad leges Gallicas, tit. de restitutionibus, art. 2. gloss. 4. num. 16. & 23. Guillermus Benedictus in cap. Raynuntius de testamentis, verbo mortuo itaque testatore, in 2. n. 180. Renatus Coppinus de demanio Francia libr. 3. tit. 19. num. 12. vers. Imò, & si complurium, Borgninus Caualcans de tutore, & curatore, num. 99. Caldas Pereira in dict. l. si curatorem, C. de in integrum restitut. verbo implorare, num. 15. (ubi alios congerit) Menoch. de præsumpt. libr. 2. præsumpt. 49. numer. 48. Mauritius, & Sfortia de restitut. ille exp. 296. hic verò, dict. prima part. quæst. 15. numer. 44. vers. Sed contra, & num. 45. & 46. Vincent. Honde. cons. 18. num. 48. lib. 1. Girond. de gabellis 4. part. §. 2. num. 37. & 38. Carolus de Gras de except. except. 34. num. 1. cum 3. sequentibus, I. lephonius Perez de Lara in compendio vite hominis cap. 24. num. 62. post medium, vers. Et nunquam, & vers. Nec sufficit, & cap. 25. num. 39. & 71. Non igitur Regia pragmatica, simpliciter minoribus coniugatis concedens, vt post decimum octauum annum bona sua, & vxorum recipere, & administrare valeat, in integrum restitutionis beneficium eis denegare censenda est.

Quintò & vltimò, quia cum memorata Regiæ pragmaticæ finis nullus sit alius, quam minoribus fauere, eos quæ præmio allicere ad matrimonium contrahendum, vt ex proemio d. cap. 19. planè apparet, & ad septimam dissertationem aptius comprobabimus, hic finis, * quod ad bonorum administrationem attinet, non in alio consistere potest, quam in eximendo minores coniugatos à curatorum iugo, eos quæ reducendos ad pristinum statum, quo erant, antequam curatores acciperent, vt sic propria, & vxoris bona administrantes, possint ex eis, & eorum fructibus alimenta sibi, & familiæ necessaria parare, absque eo, quod illa à curatoribus exigere necesse habeant, quod * quam sit

molestum nemo non videt, adeò vt ad id vitandum, quòd si (si aptos se rerum suarum administrationi sentiant) veniæ ætatis impetratione sibi prospiciat, illis consuluerit Monterrosus, quem refert, & sequitur Parlador. lib. 1. rer. quot. cap. 12. num. vltim. in fine, cuius ad hoc quod superius memini dissertat. 1. nu. 52. non verò finis ille consistere valet in libera, & absoluta bonorum administratione, omni spe restitutionis destituta, cum * hæc illis potius esset odiosa, ac damnosa, ob captiones multas, quibus huiusmodi ætas exposita est, l. 1. in principio D. de minoribus l. 2. illic. Propter lubricum ætatis, C. de filio fam. minore, quod & Theodoricus Rex dixit apud Aurelium Cassiodorum lib. 4. variarum, cap. 35. his verbis. Consultò prouida decreuit antiquitas, minores contractus liberos non habere, vt insidiantium laquei frustrarentur, & lapsi ætas lubrica subueniret, obrumperetur quippe innocentia, si relaxaretur audacia, esset quæ cunctis fallendi studium, si fraus subreptitium lucraretur effectum, cuius in proposito meminit doctissimus nostri Senatus Præses Domin. Ioannes Baptista Valençuel. cons. 173. num. 35. libr. 2. confert elegans textus in l. fin. §. ipsum autem 5. vers. Filijs autem, illic: Melius enim est coarctari iuueniles calores, ne cupidini dediti, tristem exitum sentiant, qui eos post dispersum expectat patrimonium, C. de bonis, quæ liberis; adeò quæ illud inde succederet absurdum, vt quod minorum fauore, pragmatica illa sanctio constituit, * in promptissimum eorum damnum retorqueretur, contra regulam textus in l. nulla 25. D. de legibus, & in l. quod fauore 6. C. eodem titulo. l. unica, §. Accedit, vers. Nec enim, illic. Ne quod pro mulieribus introduximus, hoc aduersus mulieres conuertatur, C. de rei uxoria actione, cap. quod ob gratiam 61. de regul. iur. in 6. expendunt in simili, & exornant optimè Petrus Surdus cons. 156. numer. 23. & decif. 195. numer. 5. Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus libr. 2. titulo. 12. numer. 27. Stephanus Gratianus dissectat. forens. tomo 4. cap. 651. num. 21. & cap. 665. num. 20. & tom. 5. cap. 956.

num. 17. Sigismund. Scaccia de comer. §. 2. gloss. 5. num. 308. Ioannes Petrus Monera in tractat. de optione cap. 3. num. 142. Ioannes Maria Nouarius in praedicti electionis, ac variationis fori, sect. 1. quæst. 43. numer. 18. Marius Giurba, plures ex more congerens, in consuetudines Senatus Hispanensis, cap. 14. gloss. 2. num. 4.

Rursus superiori sententiæ consequens est, minorem iuxta dictæ Regiæ pragmaticæ tenorem bona sua, & vxoris recipientem, legitimam adhuc non habere personam per se in iudicio standi, sed omninò ad id egere curatore in litem; quia cum ex vi illius constitutionis non alia facultas minori competat, quam ut bona sua, & vxoris à curatore recuperet, ac eodem modò possidenda, & administranda suscipiat, ac si ab initio, neuter eorum curatorem accepisset, sed sine eo viuere elegisset, prout ipsis iure communi licitum erat, semel què curatore accepto, omninò denegatum, donec memorata pragmatica hoc eis fauorabiliter indulset, vt satis probauimus; inde necessariò consequitur, vt idem in huiusmodi minore, sub cura constituto, & ab ea per matrimonium liberato dicendum sit, quod in minore, ab initio curatorem non accipiente; cum enim duo illi casus legis antiquæ, & nouæ, scilicet minorem ab initio curatorem ad bona non accepisse, vel accepisse quidem, sed ab eo speciali fauore administrationem remouisse, & in se transfuisse, à sanctione illa Regiæ equiparati sint, vt ostendimus num. 16. necessè est, vt vtriusque idem per omnia iudiciū sit, * iuxta regulam textus in l. Pomponius 10. vers. Et quemadmodum, in dicta gloss. verbo haberi, vers. Et sic est argumentum à pari, D. de negotijs gestis, l. si fecerit 44. (ali. 45.) illic. Quàdoq; mortuo patre, iuncto textu ibi: Ego dicerem, & emancipasset pater filia, ipsum quoque adueniri posse, D. solut. matrimon. l. 2. (vbi Barto. num. 1. & 2. Paulus Castrensis num. 7. & 8. Ripa, num. 14. & 15, & cæteri communiter notarunt) D. delegat. 1. cum adductis à Ludou. Roman. cons. 38. (in proposito) num. 2. vers. Et dicitur, Carol. Ruin. cons. 43. in prin-

cip. volum. 5. Crauet. cons. 454. maximè num. 7. vers. Tertio respondeo, vol. 3. Nicolao Euerardo in locis legalibus, loco 14. à pari. num. 1. Tiraquel. de iure primog. quæst. 4. num. 57. & de tetra. su. consang. §. 15. gloss. 1. num. 10. Mandos. de priuil. ad instar, §. 4. v. 1. Menoch. consil. 32. num. 17. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 298. nu. 70. Petro Cenedo singulari §. 9. nu. 2. Cæsare Argelo de acquir. possess. quæst. 3. num. 768. nouissimè Gabriel Alvarez de priuil. paup. l. p. q. 36. num. 15. & ad axiomata inris, lit. A. num. 180. & liter. C. num. 20. Porro minor, * ab initio curatorem non accipiens ex facultate à iure sibi cõcesso, saltè tamè illum accipere ad litem cogitur, s. ita inniti in §. de curato. ne scilicet alias iudiciū illudorium reddatur, valeat què tantum in fauorem minoris, non etiam in eius præiudiciū, aliter atq; in contractibus, * in quibus illa adhibetur distinctio, an fiat gesti à minore, curatorem habete absque eius interuentu, vt eo casu nulli sint, an verò à minore curatore carente, vt tunc valeant, & restitutione in integrum opus sit, l. si curatorem 3. C. de in integrum restit. cum similibus, ex iure Regiæ supra à nobis relatis, & exornatis dissertat. 1. nu. 24. Nec enim * talis distinctio in iudicijs sit, sed siue illa processerint cū minore, curatorem habente, absque eius interuentu, siue etiam nò habete, absque curatore in litem, in ipsorum præiudiciū ipso iure non tenent, quod quasi ab omnibus receptum resoluit gloss. verbo nullum, vers. Quid autem in adultu, in l. penult. C. si aduers. rem. iudic. Sed * in eo nimis errat, quod putat, hoc nullam legem dicere, nam imò de minore curatore non habente dissertè loquitur text. in l. adia 45. §. contra iudicatos, D. de re iudicata, vbi agnoscit gloss. sibi contraria verbo non habentes, hæc illi supplēs, vel habentes, sed adesse nolentes, planius q; ad Accursiū conuincendum notarūt Bart. & Paul. Castrenf. ibidem, idè Paulus in l. 1. & 2. (quas simul legit) n. 1. vers. Sed potest quod adultu, C. qui legitimam personam, & de minore, * qui cū adhuc pupillus esset, nò propriū curatorem, sed adiutorem habuit, qui tutoris defectum suppleret iuxta

ijuxta text. in l. solet 13. §. 1. D. de tutelis, (qui tamè & curator dicitur in principio eiusdem legis, & in l. non solum 10. alijs 12 §. fin. D. de excusat. tutor. & actor in l. decreto 24. D. de administrat. tutor. & in §. fin. institut. de curatoribus) sub quo adiutore litem instituit, quam postea adultus factus habere desit, quòd acta aduersus ipsum postmodum emanata, antequàm curatorem ad bona acciperet, ipso iure nulla sint, non minùs dissertè loquuntur Imperatores in l. si Praeses 6. C. quomodo, & quando Iudex, qui eleganti illa vñ sunt ratione, hoc magis declarante, Nec enim debet adultis nocere quicquid eo tempore statutum est, quo defensione iusta, & curatoris auxilio fuerant desituti; apud nos quoque de minore curatore desituito, satis aperta effundit verba l. 11. vers. Et si per auentura accescisse, que tal demandado como este non ouesse quien lo guardasse, titul. 2. part. 3. ac deniquè cætera iura, * quæ hac de re disposuerunt, quorum & nos meminimus dissertat. 2. num. 44. in eo tantum vim statuunt, quòd minor sit is, aduersus quem iudicium emanauit, non an curatorem habuerit, necne, vt & Guido Papæ, Sebastianus Vantius, ac plures alij ibi à me congesti, optimè rem hanc illustrantes, adnotarunt, ac nouissimè nullam esse inter vnum, & alterum casum differentiam constituendam aduertit Gabriel Alvarez de priuil. miserabil. persona. quæst. 5. num. 37. & 38. ergo & hodie minor postquam curatorem ad bona spontè suscepit, & ex vi Regiæ pragmaticæ ab eo liberatur, bona què sua, imò & vxoris minoris sibi tradi consequitur, eodem modo ad iudicij, aduersus se vel illam lati, nullitatem vitandam, curatorem in litem accipere necesse habebit; maximè quia si pragmatica sanctio facultatem hanc per se in iudicio standi minoribus concedere voluisset, expressisset vtique vt expressit * lex in minore, ætatis veniam impetrante, iuxta ea, quæ post dicemus, & in eo quoque, qui veniam non haberet, idem expressit Canon circa beneficia, & alia spiritualia, in cap. final. de iudicij. in 6. iuncta regula text. in l. unica, §. vbi autem, in fine;

C. de caduc. tollend. cap. 2. vers. Vnde fit circa, de translac. prelati, cum adductis à Tiraquel. in l. si vnquam, verbo libertis numer. 3. C. de reuocand. donat. Menochio cons. 1. numer. 178. libr. 1. & cons. 140. num. 4. libr. 2. Petro Surd. cons. 245. num. 45. & decis. 88. num. 4. ac decisio. 322. num. 22. Farinatio in praxi, quæst. 29. num. 22. circa medium, Nicolao Intrigliolo cons. 3. num. 48. & cons. 19. num. 96. nouissimè Gabriele Alvarez de priuil. paup. 1. part. quæst. 9. numer. 21. & in axiomatibus liter. L. num. 65.

Hæc accedant ferè omnia fundamenta, quibus paulò ante probauimus, bonorum administrationem, quæ à pragmatica illa sanctione concessa est minoribus 25. annis, iuxta eius formam matrimonium contrahentibus, non esse absolutam, ac, plenam, sed restitutioni obnoxiam, nam eadem euincunt, minores personas legitimas non censeri, vt per se in iudicio comparere possint, ita vt ex eo capite, quòd aduersus ipsos sententia lata sit, iudicij nullitatem allegare nequeant, cum iure communi contrarium sit apertè dispositum ex eadem ipsa ratione, qua illis integra bonorum inorum administratio denegatur, nempe ob ipsorum iudicij infirmitatem, l. clarum 4. C. de auctoritat. praestan. illic. Cum cautius, & melius sit cõsuasione perfectissima, & responsa facere minores, & litem inferre, ne ex sua irperitia, vel iuuenili calore aliquid vel dicant, vel taceant, quod si fuisset prolatum, vel non expressum prodesset eis potest, & à deteriore calculo eos eripere. Quod quidem * notabile & maximum minorum priuilegium est; adeò què minimè per dictam Regiam pragmaticam, quæ minorum potius fauorem, & vtilitatem respexit, sublatur censeri debet, iuxta tradita in vltimo fundamento; nec in dubio ius commune, etiam si fauorem non contineret, per nouum, generaliter loquens, derogatum censetur, vt in primo, secundo, & tertio fundamento probauimus.

Tertiò ex superius tradita doctrina multò magis cõsequitur, minorem 25. annis, iuxta pragmaticæ formam matrimonij

rimonium contrahentem, bona sua im-
mobilia absq; decreto alienare nō pos-
se, cum, vt diximus, ex vi pragmaticæ
dumtaxat cōsequatur bonorum suorum
administrationem, curatore remoto, &
ei æquiparetur, qui absq; illo viuere ab
3 2 initio maluit, quem tamen * immobi-
lia absque iudicis decreto alienare ne-
quire non obscurè constat *ex l. non solum*
4. l. minorum 6. cum nonnullis alijs, in-
distinctè de minore loquentibus, C. de
prædijs, & alijs rebus mino. iuncta ipsa ru-
brica, quæ generaliter quoque concep-
ta est, in quo differt à rub. D. de rebus eo-
rum, qui sub tutela, vel curat. sunt, tradunt
Ioan. Andr. n. 20. Butrius nu. 28. *in cap.*
cōstitutus, 8. de in integrū restitut. Iason. in
l. si constante, n. 221. D. soluto matrim. D.
Ferdinan. Menchaça, latè & eleganter
per plura comprobans *de success. creat. §.*
10. numer. 73. à vers. Prædictis tamen non
obstantibus, & post alios Caldas Pereira
in l. si curatorem, verbo res distaxisti, n. 2.
C. de in integrum rest. Simoncell. de decre-
tis, tit. 3. inspect. 2. per totam, Sigismund.
Scaccia *de iudicijs lib. 2. cap. 2. num. 276.*
& de commercijs §. 1. quest. 7. part. 3. limit.
17. num. 5. nouissimè Gaspar Hermosilla
ad Greg. Lop. in l. 4. tit. 5. parti. 5. gl. 2.
n. 6. Ergo nec minor, qui ex vi pragma-
ticæ absque curatore, quem habebat, vi-
uere incipit, aliter alienare poterit, vt
& in terminis ipsius pragmaticæ tradit
idem Hermosilla ubi proximè n. 8. ma-
ximè * cum nec is, qui veniam ætatis
consequitur, immobilia absque decre-
to alienare valeat, *l. 2. §. 1. in fine, illic,*
Ita tamen vt prædia sine decreto non alie-
nent, & l. 3. C. de his qui veniam ætatis, l.
3. C. si maior factus alienationem factam si-
ne decreto ratam habuerit, quod & nota-
uerat cum multis idem Hermosilla d.
gl. 2. n. 7. ac diximus sup. dissertat. 1. nu.
3 4 29. qui tamen * in iudicio legitimè cō-
ferre potest, quem admodum apparet
ex dicta l. 2. in principio, illic, Ita vt post
impetratam ætatis veniam ijdem ipsi per se
principale beneficium allegantes, non solum
per scripturam annorum numerum præbent,
sed etiam testibus, &c. & vers. Fœminas,
illic, Vt ipsa etiam in omnibus negotijs, ta-
le ius habeant, quale mares habere præscri-
psimus, C. de his, qui veni. æt. l. si actor. 10.

vers. Si in autem, illic, Sin autem interim a-
dolescens veniam ætatis impetrauerit, vel ad
legitimam ætatem peruenerit, potest suo no-
mine appellationem exercere, C. de appellat.
notat gloss. *verbo adultus in l. 2. C. qui*
legitimam personam, Salycetus in l. eos. 3.
num. 2. C. illo tit. de his qui veni. æt. Rodericus
Suarez *allegat. 12. num. 7. Iacobus Cancer. variar. resolut. lib. 1. cap. 7.*
num. 15. & lib. 2. cap. 1. num. 191. nata
2. edit. Paul. Montan. de tutelis cap. 39.
num. 59. nouissimè Ioannes à Sande de-
cif. Frisicar. libr. 1. tit. 2. de actoribus, &
reis defn. 1.
Cui tamen resolutioni obstare non 35
modicum videtur textus difficilis *in l.*
ait Prætor 7. §. quid sit autem, D. de iur. de-
libe. vbi pro regula Vlpianus constituit,
alienare prohibitū, actiones exercere
minimè posse, his verbis, *Est enim absur-*
dum ei, cui alienatio interdicitur, permitti
actiones exercere, cum igitur is, qui æta-
tis veniam à Principe impetrauit, bona
sua immobilia absq; iudicis decreto a-
lienare nequeat, non poterit ille actio-
nes exercere, siue per se in iudicio com-
parere contra ea, quæ diximus.
Augetur què non leuiter difficultas 36
quoniam Vlpianus *in dict. §. quid sit au-*
tere, loquitur de alienatione bonorum,
ad pupillos ex hereditate ipsis delata
expectatium, quam Prætor eorum tu-
toribus absque causæ cognitione inter-
dixit intra deliberandi tempus, pupil-
lorum nomine postularum, & obten-
tum, vt constat ex Prætoris edicto,
quod ibi Vlpianus commentatur, ab eo
què refertur *in principio eiusdem l. constat*
autèm, * tutoribus, & curatoribus 37
generaliter esse interdictam absque cau-
sæ cognitione, & iudicis decreto ali-
enationem bonorum immobilium pu-
pillorum, & adultorum suorum, *rubr.*
& l. 1. cum sequent. D. de reb. eorum, qui
sub tute. vel curat. sunt, sine decret. non
alien. vel suppon. & C. de prædijs, & ali-
rebus min. sine decre. non alien. vel oblig.
& tamen super illis actiones exercere,
& excipere possunt *l. 3. §. item quæri po-*
test, & §. idem què erit, D. illo titul. de reb.
eorum, ergo vel hoc falsum est, vel ratio,
qua Vlpianus vtitur *in d. §. quid sit autem,*
iari contraria.

Pro

38 Pro cuius difficultatis, hætenus non
satis extricata, vera resolutione obser-
uandum est primò, prohibitionem alie-
nationis bonorum immobilium, vel qua-
si, minorū, absque iudicis decreto à tu-
toribus, & curatoribus factam, ad ea dū
taxat bona pertinere, quæ sunt in patri-
monio, ac dominio ipsorum minorum,
quibus iura, ob magnā, ac notabile præ-
iudicium, quod ex huiusmodi bonorum
distractione, vel etiam sola obligatio-
ne (per quam ad illam peruenitur, *l. si*
pupillorum 7. §. 1. D. de reb. eorum, l. fin. C.
de reb. alie. non aliena) illis irrogaretur,
prospicere eo modo voluerunt, vt ex
relatis titulis, eorum quæ legibus aper-
tissimè constat, prosequuntur latissimè
vltro ordinarios *ibi,* ac plures alios Ni-
colaus Intrigliolus *conf. 28. ex n. 33. Si-*
gismund. Scaccia *de iudic. lib. 2. cap. 1. n.*
276. 286. 288. & à num. 311. & idè
* sub ea prohibitione minimè compre-
hendi bona, ad pupillos ex hereditate
ipsis delata expectantia, intra tempus
eis ad deliberandū de illa aduenda con-
cessū, quia interim illa bona nō sunt in
eorum dominio, quod sola hereditatis
aditione quæritur, *l. cū heredes 23. illic,*
adita hereditate omnia iura ad nos trāsierunt,
D. de acquir. poss. ff. vnde vulgò proditum
40 est, * hereditatem postquam adita est,
non amplius propriè hereditatem dici,
sed effici verum, ac proprium patrimo-
nium heredis, sic etenim post gloss. *magn-*
nam vers. Tu dic, communiter tradidere
Doctores maximè *Alex. n. 7. & 8. Soc-*
cin. n. 1. & las. in princ. & à n. 14. in l. 1. §.
veteres, per text. ibi, D. eod. tit. Paul. Cas-
trenf. conf. 97. n. 1. lib. 2. Ludouicus Ro-
manus conf. 40. & 166. in princip. idem
Alex. conf. 38. n. 7. & conf. 198. n. 8. libr.
6. Carolus Ruinus conf. 191. nu. 12. lib.
2. Tiber. Decianus respons. 44. num. 68.
vers. Item dixit, lib. 3. Cæsar Barcius de-
cif. Bionienf. 5. n. 43. & decis. 6. n. 28. fac-
cit & text. in l. sed si plures 10. §. filio im-
puberi, illic, iuncta enim hereditas esse ca-
pit, D. de vulg. & pupilla. substit. & in l.
post aditam 5. C. de impube. & alijs substit.
41 Deindè obseruandum est, prohibitio-
nem edicti Prætoris de non diminuen-
dis intra deliberandi tempus bonis he-
reditarijs, ad pupillos delatis, quæcum

quæ hereditaria bona, siue mobilia, siue
immobilia ex vi verbi generalis *bona*
cōplecti, neque tam pupillis ipsis prof-
pexisse, quam vltioribus heredibus,
qui, illis demum non aduentibus, defun-
cto successuri forent, quippè qui, si in-
terim bona diminuerentur, & alienarē-
tur, * difficulter ea, nec sine magnis mo-
lestijs à tertijs possessoribus auocarēt,
cū si penès hereditatem iacentem es-
sent, facillimum eis foret, illorum mōx
possessionem ingredi, *l. fin. illic, Mitta-*
tur quidem in possessionem earum rerum, quæ
testatoris mortis tempore fuerit, non autem
legitimo modo ab alio detinentur, & vers.
Sin autem aliquis contradictor extiterit, C.
de edict. Diui Hadr. toll. Cui * & illud 42
consequens est, vt nedum voluntaria bo-
norum hereditarium diminutio, siue
alienatio tutoribus sit prohibita, sed et-
iam aditus præcludatur, per quem ad
necessariam deueniatur, quæ in iudicijs
contingit, *l. alienationes 13. D. f. m. erisc.*
d. l. 3. §. item quæri potest, & §. idem què
erit, D. de reb. eorum, iuncto §. fin. instit.
de offic. iudi. cum vbiquè notatis, & à
Fachineo, latè articulum hunc, vtrum
alienatio, ac dominij translatio per iu-
dicis sententiam fiat, quatuor relatis
opinionibus discutiente, atque ita tan-
dem concludente, *controu. iur. lib. 1. cap.*
62. ac nouissimè à D. Anton. Pichard.
optimè contrarias sententias cōponen-
te *in d. §. fin. ex n. 3. idè què meritò VI-*
pianus *in d. §. quid sit autem,* illa edicti
verba, *diminui vetabo,* interpretatur, vt
per ea Prætor nedum alienationem im-
pediat, sed etiam actiones exerceri non
patiatur, quippè per quas, si tutor in li-
te succumberet, ad necessariam aliena-
tionem deueniretur, quā Prætor etiam
prohibuisse censetur ex vulgari regula,
qua traditum est, * quòd cum quid ali-
cui iure prohibetur, & id prohibitū vi-
detur, per quod ad illud deuenitur, *l. or-*
ratio 16. D. de sponsal. cum relatis sup. n.
38. & vltro DD. in illis locis, eam regu-
lam tradunt, & ad varia expendunt Ale-
xan. conf. 95. n. 5. lib. 2. Mascard. de pro-
bat. lib. 1. conclus. 102. per totam, Ioann.
Petr. Surdus conf. 54. n. 26. & cōf. 301.
n. 74. Farinacius in praxi lib. 1. q. 39. n.
138. Ioan. Anto. Mangilius de imputat.
quæst.

H 3

quest. 51. n. 30. Sigismun. Scaccia de iudicijs lib. 1. c. 9. n. 885. & 886. & de appellat. q. 17. limit. 10. n. 13. Ioan. Franc. Leonius in thesauro fori Ecclesiastici p. 1. c. 15. n. 20.

- 45 Nec contrarium est quod in d. l. alienationes, & in d. l. 3. s. item queri potest, & s. idem que erit, cum alijs mox referendis traditum extat, alienatione prohibita, voluntariam tantum, non etiã necessariam prohibitam censeri; nam (vt ex illis constat) hæc regula procedit in alienare prohibito certi generis bona certo casu, vel sine certa forma, alioqui tamen habili ad legitimam, ac plenam bonorum administrationem, aded quæ, & ad agendum, vel excipiendum pro his in iudicio; qui quidem, & si citra casum, vel modum permissum bona illa alienare nequeat, at ex necessaria causa potest, si scilicet, cum legitimam habeat personam standi in iudicio, in eo conuentus, ad eorum restitutionem, vel distractionem, ob vetustiore causam, & iuris originem, vel ex alia quapiam ratione legitimè condemnatur. Quod pertinet * imprimis tex. in d. l. alienationes, iuncta l. precedenti, vbi heres, qui post acceptum familiæ eriscundæ iudicium hereditaria bona alienare nequit, conuentus tamen ad rem relicta sub conditione, quæ iudicio illo familiæ eriscundæ pendente extitit, rem quidem ipsam, & si interim sit heredũ, ex relata ratione præstare cogitur. Deinde text. * in d. l. 3. s. item queri potest, & s. idem que erit, vbi & si tutor immobilia pupilli bona absque iusta causa, & iudicis decreto alienare nequeat, si tamen vel petens pupilli fundum, litis æstimationem pro eo accipere cogatur, vel super illo conuentus, iniuste ad eius restitutionem condemnatus sit, alienatio hoc modo facta, ob necessariam iudicij causam sustinetur. Ita quoque * in l. 1. D. de fuado dotali. maritus, cui dotalis fundi alienatio lege Iulia prohibita est, si damni infecti nomine a vicino conuentus, ob cautionem non præstitam in causa fuerit, vt vicinus in possessione prædij dotalis missus, deinde possidere, ac dominus esse iustus sit, fundum hoc modo ex necessaria causa alienat. Sic deinceps * in l. si

lius familias 114. s. Diui, D. deleg. 1. & in l. peto 69. (aliàs 70.) s. prædium, vers. Quod si liberis D. deleg. 2. & si alienatio bonorum, quæ perpetui fideicommissi onere fauore liberorum, vel familiæ graua sunt, contra testatoris præceptum a possessore facta, nullius momenti sit, si tamen illa ex necessaria causa in iudicio fiat, vt creditoribus, ob æs alienum defuncti possessorem urgentibus, satisfiat, vtiquè valet. Id quod * ad Hispania maioratus, vt alienationis prohibitio a fundatore facta, voluntariam tantum includat, non etiã necessariam, quæ fiat ad satisfaciendum illius debitis antea contractis, vel ad quæ ipse iure tenetur, rectè, & vtiliter applicant, alia inducentes iura D. Ludou. Molina in Hispanorum primog. lib. 1. c. 10. a nu. 2. & lib. 4. c. 6. & 8. ex n. 1. Melchior Pelæz à Mieres de maioratibus 4. part. quest. 1. limit. 5. & quest. 26. per totam, Ioan. Gutierrez præct. quest. lib. 2. quest. 53. Ioan. Garcia de expensis cap. 16. num. 7. Martienç. ad l. 6. tit. 7. libr. 5. noua compilat. gloss. 13. num. 17. D. Valençuel. conf. 60. num. 80. & 81. D. Ioan. del Castill. quotid. controu. tom. 6. cap. 131. num. 23. & cap. 157. num. 32. & post alios nouissime Ioan. Caruallus ad cap. Raynaldus de testam. 2. part. num. 261. Sic præterea * in l. cum fidei heredis 9. D. de fidei comm. libert. heres grauatus ne seruum alienaret, sed penes se haberet, vt is alienam seruitutem non pateretur, & si alienatione facta conueniri a seruo possit, vt eum manumittat, at non æquè ad id vrgeri potest, si alienatio non sit voluntaria, sed alienandi necessitas ex causa testatoris prodeat. Deniquè (vt alia iura, & exempla omittam, quæ ex iam relatis DD. colligere licet, & ex Hieronimo Ceuall. præct. quest. lib. 3. quest. 805. ex num. 8. & quest. 820. a num. 50. D. Valençuela post alios conf. 187. n. 36.) illustre huiusce rei exemplum suppeditare videtur laudemiu * (vel vt alij vocant, laudimiu) rei emphiteuticæ, quod & si ex alienatione ab emphiteuta facta domino debeat, l. fin. vers. Et ne auaritia C. de iure emphiteut. ex eo vt DD. putant) quod dominus tali alienationi consensum præbuerit, sine quo non valeret, non

non tamè ex alienatione necessaria, quæ iudicij potestate fit, vt præ ceteris resoluit Iason ibi, num. 48. Aymon Craueta conf. 215. ex num. 3. & in conf. pro genero, num. 290. Tiraquel. de retract. consangu. s. 29. gloss. 1. num. 4. & gloss. 2. num. 2. & post plures alios Maur. Burgi. de laudemijs, 2. part. inspect. 1. ex num. 13. quod tamen exemplum in puncto iuris perquam falsum iudico, longè què verius esse, etiã ex alienatione necessaria laudemiu deberi, quia ratio illa, qua DD. nituntur, commentitia est, vt rectè ostendit, sic verissimè resoluens Anton. Fab. de error. pragmat. decade 3. errore 1. per totum. In prædictis autem casibus factis aperte constat, alienare prohibitum, cum limitatam tantum prohibitionem habeat quoad certa bona, vel certum casum, aut sine certo modo, legitimam adhuc bonorum administrationem retinere, atque aded personam legitimam, vt in iudicio agere, & conueniri possit, vt & habet minor, qui ætatis veniam impetrauit, tametsi immobilia bona absq; decreto alienare nequeat, vt diximus, num. 32. & 33. atque ita non potest eis prohiberi necessaria alienatio, quæ venit in consequentiam iudicij, cui ipsi alioqui habiles sunt; id quod in specie edicti Prætorij, quæ de agimus, longè aliter se habet, vt ex hæctenus obseruatis, & mox dicendis planè constabit.

53 Quibus præiactis, facilis iam apparet explicatio rationis, qua Vlpianus vtitur in d. s. quid sit autem, quod absurdum nimirum sit ei, cui alienatio interdicitur, permitti actiones exercere, est enim hæc ratio verissima in specie ab eodem Vlpiano proposita, ad quam, vel omninò similem restringenda est, nec vltèrius porrigenda, vtcumquè generalis videatur; quod nõ est in iure nouum, vt videre licet ex l. si debitor 4. illic, nec enim interesse soluerit, an compensauerit, D. qui potio. in pig. hab. iuncto cap. ad nostram 7. iuxta vulgarem eius intellectum, extra de iureiuran. & ex alijs iuris locis, in proposito adductis à Did. Spino in specu. testam. gl. 13. principali, num. 44. & obseruauerat prius Hieronimus Cagnol. in l. 1. num. 63. C. qui admitti ad bona. possess. passunt, cuius ad hoc meminit, eius dictu

extollens, Andr. Fachineus controuers. iur. lib. 13. cap. 91. vers. Constat istud, in fine, quod & ipsum * licet colligere ex l. de eo 12. s. si quis ex uuis, D. ad exhiben. & ex l. si procurator 35. D. de acquir. rer. dom. ad quarum interpretationem eleganter obseruat Donellus commentar. iur. ciuil. lib. 4. cap. 12. s. & est quidem, vers. Prior sententia, & cap. 16. in princip. & ex egregio textu, alioqui non parum difficili, * in cap. si diligenti 17. ad fin. vers. cum in præscriptione, extra de præscriptionibus, ad cuius intellectum sic, & ego ad notauim quondam in solemnè prælectione, quam ad eum textum, ac similia eius tituli iura auditoribus meis Salmantiçæ dictabam, cum primariam Pontificij iuris Cathedram regerem ex substitutione mihi facta ab erudito admodum vero D. Doctore Ioanne à Pareja, perpetuo eius tunc moderatore, iam pridè emerito, & Vallisoleteni prætorij Senatore dignissimo, ac nouissime post hæc scripta sic eum textum explicat doctissimus Petrus Barbolà in prælect. posthuma ad rubr. C. de præscript. 30. vel 40. annor. num. 122. & 123. Eodem itaque modo restringenda est generalis ratio dict. l. ait Prætor, vt & sensit Abbas Panormit. in cap. edoceri 21. num. 6. in 1. solut. extra de rescript. receptus ab Imola ibi, num. 5. dum ait, text. illum continere casum specialem in eo, qui petit ius deliberandi ad adeundam, vel repudiandam hereditatem; quasi velit rationem generalem ad eum casum esse restringendam; a quibus in effectu nõ dissentit, licet alijs verbis rem explicet, Pinelus in l. 1. C. de bonis mater. 3. part. nu. 47. vers. Quapropter, quem referunt, & sequuntur Fachin. controu. iur. lib. 7. cap. 103. vers. vlt. D. Ioannes del Castillo quotid. controu. lib. 5. tom. 6. cap. 157. nu. 31. & 32. quicquid aliter, minus quidem rectè intelligat Iacobus Cancerus. var. resolut. lib. 2. cap. 16. a num. 104. relatus ac receptus à D. Illeph. Perez de Lara in compend. vitæ homi. cap. 24. num. 8. 9. & 10. & cap. 28. num. 32.

Quò fit, vt quotiescumquè ratio legis, alienationem prohibentis, æquè militat in exercitio actionum, censeatur & hoc in illius consequentiam prohibitu

puta si indistincte (vt in relato Pretoris edicto) bonorum diminutio, siue alienatio prohibeatur, vel (quod idem est) cōtrahēdi facultas denegetur, nam cūm * valeat argumentum de contractibus ad quasi contractus, l. si pupilli 6. §. si quis ita, vers. Nam & si cui mandauero, D. de neg. gest. l. ait Pretor 7. in princip. iuncto §. sed et si hereditatem, D. de minoribus, l. 3. §. fin. cum l. sequenti, D. quibus ex causis in poss. eatur, cum relatis à Socin. Iunio. conf. 147. num. 2. Nicolao Euerard. in locis legalibus loco 37. à contractibus ad quasi contractus, Claudio Canciūcula sub eod. tract. in 3. specie loci à simili, Ioseph. Seff. de inhibitiō. cap. 9. §. 3. num. 13. Ioanne Griuello Sequano decis. Dolans 14. num. 14. Casare Argelo de contradicatore legitimo quæsti. 7. num. 30. & à me olim in method. enarrat. l. contractus, D. de reg. iur. cap. 1. num. 6. ad finem, ob eamque causam statutum de contractu loquens, ad quasi contractum extendatur, vt resoluunt Ludou. Gome. in §. omnium, nu. 28. vers. Circa hoc insti. de acti. Franc. Milanensis decis. 13. Sicilia, num. 4. & 5. lib. 2. Virgil. de legit. it. person. cap. 2. num. 5. consequenter * argumentum valet de contractibus ad iudicia, l. ait Pretor 7. §. sed & in iudicio, D. de minor. gl. elegans verbo contractibus, in auib. Sacramenta puberum, C. si aduersus vendit. docens, regulam illius text. disponentis, contractus puberum, seu minorum 25. annis iuramento firmatos, inuolabiliter absque spe restitutionis obseruandos fore, æque procedere in actis iudicialibus, quibus minor per se in iudicio comparens, non cōtrauenturum se iurauit, ac similis gl. sub eodem verbo, in cap. 1. §. item Sacramēta, de pace iur. m. firmanda, in vrbis feud. communiter receptæ secundum mōx referendos, gl. itidem verbo processibus, & sententijs, vers. Sed quæ ex delicto, in ext. usq. prouidē 2. de sent. excommunicat. inter cōmunes, quæ * textum illum prohibentem, Ecclesiasticum decerni interdictum pro causa pecuniaria (quam prohibitionem latē exornant, & explicant Marius Alterius de censur. tom. 2. disput. 10. de interdicto, cap. 2. dubitat. 2. & 3. Suarez disput. 36. sect. 3. à nu. 8.) extendit ad iudicia, in quibus quis etiam ex

delicto in pecunia fuerit cōdenatus, atq; ita id argumentū cōmuniter etiā ubi q; DD. probāt, Capella Tholosana decis. 45. 49. & 106. Barthol. Coepola cautela 219. circa finem, Nicolaus Euerard. in locis legalibus, loco 39. à contractibus ad iudicia, Ioan. Gutierrez in d. auib. Sacramenta puberum, num. 127. (vbi relata gloss. verbo contractibus sententiani ex pluribus communem resoluunt) & de iuram. conf. 3. part. cap. 11. num. 2. Anto. Hering. de fideiuss. cap. 7. num. 171. cum alijs infra, in iudicijs namque * quasi 60 contrahitur, l. 3. §. idem scribit vers. Nam sicut in stipulatione, D. de peculio, notat Euerard. d. loco 39. nu. 2. vers. Et ratio premissorum, & post alios Hieron. Gonzalez ad reg. 8. Cancevariæ glo. 6. num. 171. Hieron. Ceuall. commun. contra commun. tom. 4. q. 897. (quæ est 1. illius libri) num. 887. Ioan. Maria Nouarius in praxi electionis, ac variat. fori sect. 2. q. 20. n. 8. Vnde cūm apud nos vxor absque marito licentia contrahere prohibeatur in l. 55. Tauri, quæ est lex 2. tit. 3. lib. 5. noua compilat. consequenter prohibetur per se in iudicio absque eadem licentia cōparere, his verbis, La muger durante el matrimonio sin licencia de su marido, como no puede fazer contrato alguno, assi mismo no puede fazer casi contrato, ni estar en juyzio, haciendo, ni defendiendo sin la dicha licencia de su marido, nempè ex ratione d. l. ait Pretor, vers. Est enim absurdum, quā Taurinæ legi recte applicat D. Per. de Lara in compēd. vitæ hom. cap. 28. num. 31. & 32. & cūm hoc secundum * Lusitanorū 62 ordinatio libr. 4. tit. 66. in principio non expressisset, sed primum tantum, quod mulier coniugata absque mariti licētia cōtrahere nequeat, & ad id illam ex rationis identitate extendendam fore merito docet, atque ita in Senatu iudicatū refert Melchior Phebus decis. Lusit. 62. n. 5. part. 1. Nec obstaret * hoc in casu 63 iuramentum, ab vxore, per se in iudicio comparente, præstitum de ei non contrahendo, quia & si tale iuramentum in præiudicium ipsius iurātis valeat, vt valet à minore interpositum, iuxta tradita sup. num. 50. & sic id vxorem obligaret post mariti mortē, quomodo procedit sententia Palacij Rubei in repetit. Rub.

rub. de donat. inter. §. 68. num. 30. prout eam recte intelligit, communem dicēs, Burgens. Marcus Salon de Pace conf. 2. n. 97. at viuentē marito in eius præiudicium minimè tenet, * ex reg. text. in cap. cūm contingat 28. in fin. illic, Cūm in alterius præiudicium non redundent, extra de iure iurand. & in c. 2. de pactis, lib. 6. ex quibus generaliter deduxerunt omnes, iuramentum in tertij præiudicium non valere, hunc quē eius effectum inter alios referunt Mancinus de iuramento 4. part. effectu 110. Fortuni. Garcia de vlt. sine iuris nu. 363. vers. Iuramentum enim, & n. 364. Seraphinus, nonnulla alia iura ciuilia inducēs, de priuileg. iuram. priuilegio 151. n. 3. Cardin. Franc. Mantic. de tacitis, & anbig. conuent. lib. 12. tit. 33. n. 44. & lib. 13. tit. 37. n. 8. atque ita ex ea regula id in terminis nostris resoluūt idem Palac. Rube. n. 18. Michael. Ciphonta. vers. Quod primò limita, Didacus Castellus gl. verbo no vala, & Ant. Gomez n. 8. in l. 56. Tauri, D. Præses Couarr. in 4. de sponsal. 2. p. cap. 7. §. 1. num. 3. Petrus Auendañ. de exequend. manda. 2. p. cap. 27. n. 15. & in dictionario, verbo otorgamiento, vers. Amplia, Ludouic. Mexia ad l. Regiam Toleti de los terminos, 7. fundamento 2. partis, n. 27. Menchaca, controuers. vsu frequent. lib. 1. cap. 10. nu. 25. Ioan. Mati enq. ad relata m. l. 1. compil. gl. 1. n. 18. Ioan. Gutier. in d. auib. Sacramēta puberū, n. 38. & 39. ac de iuramento confirmator. 1. p. c. 1. n. 33. & 34. Denique superiori verisimæ resolutioni circa pragmaticā nostræ intellectum consuetarium & illud est, idem fore dicendum in priuilegio legis vnicæ, C. quando Imperator inter pupillum, & viduā, quo pupillis, viduis, alijsq; miserabilibus personis fauorabiliter concessū est, vt causas suas recta via omissa prioris iudicis instātia ad Regiam Curiam deferre possint, siue scilicet agant, siue conueniantur, vt sensu recte Accurs. ibi, verbo perhorrescunt, eius quē legis generalitas satis significat, & vsu forensi id esse comprobātū testantur D. Præses Couarr. in pract. cap. 7. num. 5. Azeued. in l. 8. tit. 3. lib. 4. noua compilat. sub num. 6. Ioan. Maria Nouarius in praxi electionis, ac variat. fori, sect. 2. quæsti. 3. & sect. 3. q.

4. Osual. Hillig. ad Donel. libr. 17. comment. cap. 20. litt. D. nouissimè Gabr. Alvarez de priuileg. miserabil. person. quæsti. 3. n. 3. nam * vt hoc priuilegio potiantur etiam minores 25. annis post adultam etatem patre carentes, ratio postulat, quippè qui licet sub nomine pupillorum, quorum lex illa in specie meminit, propriè non contineantur, pupillus namque in iure diffinitur is, qui cūm im pubes est, desit in patris potestate esse morte, aut emancipatione, l. pupillus 239. D. de verb. signif. at continentur * 67 nomine miserabilium personarum, inter quas illos recte connumerat Alex. conf. 122. nu. 16. vers. Et iudicio meo, lib. 4. miseram siquidem conditionē, & gratis imbecillitas, & iudicij fragilitas inducunt, multis eos captionibus supponentes, multorumquē insidijs exponentes, l. 1. vers. Nam cūm inter omnes constat, iuncta l. auxilium 37. aliās 38. §. in delictis, illic, miseratio atatis, D. de minorib; quod & significat Marcus Aureli; Casiodorus libr. 4. variat. cap. 9. dum ait, quod patris auxilio nudati, multorum iniurijs solent de nouo exponi, quorum adulescentia peruia videtur incommodis, atque ita non minus, quàm pupilli præfato priuilegio digni sunt, id quod magis expresserunt leges nostræ Regiæ, legi illi vnicæ consonantes, nempe * lex 5. vers. O por pleyto que demandasse buerfano, tit. 5. l. 41. tit. 18. & l. 20. tit. 23. p. 3. l. 14. in fine tit. 2. lib. 3. ordinam. & d. l. 8. circa finem tit. 3. libr. 4. noua compilat. quæ vtuntur orphanorū vocabulo, quod latius patet, nequē tantūm pupillos, sed etiam adultos patre destitutos complectitur, l. Orphanotrophos 32. illic, Qui quidem pupillorum sunt quasi tutores, adulescentium verò quasi curatores, C. de Episcopis, & clericis. & vltra ordinarios ibi, obseruant Laurentius Valla libr. 4. elegantiarum c. 33. Alciatus prætermittit. lib. 1. verbo Orphanotrophus, Petr. Gregor. synt. agm. iur. lib. 2. cap. 1. num. 5. Ambros. Calepin. in dictionario verbo orphanus, & lexicographi omnes sub eodem verbo, D. Couarru. in pract. cap. 6. num. 2. Stephan. Gratian. disceptat. forens. tom. 4. cap. 666. num. 1. vnde * merito minoribus patre orbatis huiusmodi fori priuilegium cōpetere, id quæ

d. que forēsi vſu receptiſſimum eſſe reſoluit Ioannes de Neuizanis in ſilua nuptiali lib. 6. tit. quomodo iudicandum pro communi opin. n. 31. D. Couarr. ubi proximè, Gregor. Lopez in d. l. 5. gl. 4. verſ. In practica, tit. 3. & in d. l. 41. gl. 1. tit. 18. p. 3. Didac. Perez ad l. 1. tit. 1. lib. 3. ordin. gl. verbo pobres, verſ. Item eſt notandum, Azued. in l. 2. titul. 10. libr. 8. noue compilat. n. 243. Eſcouar de ratiocinijs c. 7. n. 60. D. Ioan. del Caſtillo quotid. controu. lib. 3. cap. 25. n. 17. circa finem, verſ. Subdit tamen, Nouar. in praxi elect. fori ſect. 1. q. 4. n. 5. Carrascus de ceſibus curia n. 16. & Gabriel Alvarez de priuileg. miſerabil. perſ. q. 4. n. 5. & 6. Ioan. à Sande deciſ. Friſcarum lib. 1. tit. 1. de foro competente. deciſ. 2. verſ. Quid de papillo, quicquid contradicat Paulus Caſtrenſ. in diſt. l. vni. cuius ſententia vera tantum eſt in minore patrem habente, cuiſquē præſidio munito, vt poſt alios reſoluit Ioan. Maria Nouar. d. ſect. 1. q. 6. num. 5. & Oſuald. ad Done lum d. lib. 17. comment. cap. 20. lit. B. quos ſic rectè intelligit, latè quē proſequitur Gabr. Aluar. d. tracta. de priuileg. miſerabil. perſon. queſt. 5. à n. 8. qui ex n. 13. id etiam non-

nullis limitationibus vtiliter exornat. Cum itaque hoc priuilegium minoribus, patris præſidio deſtitutis, tam iure, quam ex recepta conſuetudine competat, * id quidem minimè per. relatam Regiam pragmaticam ſublato cenſeri debet, ſeu denegatum minoribus, qui iuxta eius præſcriptum matrimonium contrahentes, bona ſua, & vxorum proprio Marte adminiſtranda ſuſceperunt; quia præterquam quod ſi aliud diceremus, illa corrigeret ius antiquum, eſſet etiam iſtis minoribus, quibus conſulere, ac fauere intendit, valde damnoſa, vtrūque contra iuris regulas ſuperius non ſemel ponderatum: quicquid cōtrarium, * nèpè hodie, ſtante illa pragmatica, minorem conjugatum non gaudere priuilegio deferendi cauſam ſuam ad Regiam Curiam, re non ſatis penſata contendat Gabri. Alvarez d. q. 4. n. 15. cui, reſolutionem hanc mecum conferenti dum liber ipſe prælo mandaretur, liberè meum protuli iudicium, quod illi certè non modicam vim intulit, nec dubito quin ipſum ſi potuiſſet (erat enim ià tota illa quæſtio typis excuſa) ad ſuum deponendum facile pertraheret.

70

DISSERTATIONIS SEQUENTIS SVMMARIA.

- 1 Pragmatica, de minoribus matrimonium contrahentibus ſimpliciter loquens, an de minoribus curatorem habentibus, vel non habentibus accipienda ſit, vel de omnibus indiſtinctè? & n. 20. & 21.
2 Eadè, admiſtratione eis concedens, an de reſtricta, vel de plena, vel de qualibet indiſtinctè ſit exaudienda? & num. 22. & à num. 54.
3 Verba legis, vel alterius diſpoſitionis in dubio in potiore ſignificato accipienda ſunt.
4 Admiſtrationis verbum in potiffima, paſſim què in iure recepta ſignificatione, dumtaxat reſertur ad liberam, & plenam,

- ſolis maioribus, talis admiſtrationis eſſe paces, competentem, que & liberum actio-num exercitium habet.
5 L. 1. §. vlt. l. 3. in princ. & l. minor 32. D. de minor. expenduntur, & de intellectu n. 25.
6 L. ſin. D. de condit. & demonſtr. expenditur, & de intellectu n. 26. cum ſeqq.
7 L. ſed ſi vnus 17. §. quod autem ait Prætor 7. in ſin. D. de iniur. expenditur, & de intellectu n. 29.
8 Tituli D. & C. de admiſtr. tut. D. de admiſtr. rer. ad ciuit. pertinent. C. de admiſtr. rerum publ. libr. 11. & ſimilia iura, ac bonorum auctorum loca, admiſtratio-

- ſue auctoris verbo videntia, intelliguntur, & num. 31.
9 Admiſtrationem ſeu curam bonorum alterius perſona non alius, quàm maior, aut pro tali habitus habere poteſt, & n. 38.
10 Fideiſſio idem operatur in caſu ſiſto, quod veritas in caſu vero.
11 Minor 25. ann. poſt certam ætatem à lege, vel ſtatuto habilitari, & pro maiore haberi poteſt.
12 Minores, etiam ætatis à Principe impetrantes, non magis aduerſus contractus à ſe geſtos in integrum reſtitui poſſunt, quàm ſi maiores eſſent.
13 Non minus legitimam perſonam habent, per ſe in iudicio ſtandi, ſed eandè per omnia. ibidem.
14 Matrimonium iuxta formam pragmaticam contrahentes, bonis ſuis, & vxorum an perinde adminiſtrare abſolutè poſſint, ac ſi ætatis veniam à Principe impetraſſent? & à n. 41.
15 Equiparatorum idem per omnia iudicium eſt. ibidem.
16 Ratio legis 1. C. de his qui veniã ætat. an eque militet in minore, ex vi Regiæ pragmaticæ matrimonium contrahent, bonorum què ſuorum admiſtrationem recipiente.
17 Que à iure communi prononunt, ſeruanda ſunt, quàm qua à iure ſingulari. ibidem, & de intellectu n. 43.
18 Minor matrimonium contrahens ante 18. annum ex vi pragmaticæ. an poſt id tempus pro maiore habitus cenſeatur, vt & à reſtitutionis in integrum beneficio excludatur, & legitime in iudicio comparere poſſit? & à n. 54.
19 Ordinationes Luſtaniae, ac Britanniæ, minorem conjugatum ab anno ſue ætatis vigefimo à curatoris poteſtate liberantes, minorem eum faciunt, vt non poſſit in integrum reſtitui aduerſus contractus, nec in iudicio per ſe comparere, dicere de nullitate actuum ſibi præiudicialium.
20 Statuta varia, certam ætatem, puta 18. aut 20 ann. deſiniunt, vt adultus tanquàm maior contrahere, bona què ſua adminiſtrare poſſit; que communiter ſic intelliguntur, vt excludant in integrum reſtitutionis beneficium, & minorem incapaces reddant, vt in iudicio comparere poſſit, imò & immobilia abſque decreto alienare,

- & n. 54.
21 Auth. ſceptui, C. de Episcop. & cler. diſponens, etiam 25. ann. maiorem tamen 18. pro maiore haberi ad contrahendam pro redemptione captiui patris, vel cognati, aut teſtatoris, à quo heres ſortitus ſit, reſtitutionis in integrum beneficium excluſiſſe cenſetur, & facultatem conceſiſſe minori, immobilia abſque decreto alienandi.
22 Mulier conjugata pro marito captiui redemptione abſque inuitis licentia bona alienare poteſt. ibidem.
23 Pragmatica, minori conjugato concedita poſt 18. ann. bonorum admiſtrationem, non cenſetur eam integrè conceſiſſe abſque reſtitutione, nec vllum aliam minoris ætatis priuilegium ei abſuſiſſe.
24 Verba generaliter, & indiſtinctè accipienda eſſe quod dicitur, ita accipiendum eſt, ſi par ratio, & habitus datur in omnibus terminis, ad quos verbum generale vi ſua reſerri poteſt.
25 Abſurditatem iura modis omnibus vitare conantur. ibidem.
26 Pragmatica ſanctio, & ſi generaliter loquatur de minoribus conjugatis, tamen generaliter, & indiſtinctè accepta, tam de minoribus curatore carentibus, quam eum habentibus, nihil quoad primos operaretur.
27 Accepta etiam de admiſtratione libera, & plena, non eſſet tam minoribus fauorabilis, quàm odioſa.
28 Pragmatica caſus irregularis eſt, qui potiffimam verbi admiſtratio ſignificationem non patitur.
29 Verbum, certam aliquam propriam ſignificationem habens, vel duas aequè proprias, ſed alteram potiffimam, ad quam regulariter reſerri conſueuit, ratione ſubiecta materia, vel qualitate perſonæ, ad quam reſertur, & abſurdi vitandi gratia, tranſfertur ad aliam ſignificationem, ſi e in propriam, ſiue minus frequentem.
30 Admiſtrationis verbum in l. 1. §. ſin. c. duabus legib. ſeqq. & l. minor 32. D. de minor. neceſſariò accipiendum eſt de libera, & plena, nec reſtitutioni obnoxia, & quare?
31 In l. ſin. D. de condit. & demonſtr. eodem quoque modo neceſſariò accipi debet, & quare? cum duobus n. ſeqq.

Teſta

- 27 Testatoris voluntas presertim elucet, ac pro oculis habenda est in conditionibus ab eo adiectis.
- 28 Conditio fideicommissio, à filio relicto, his verbis adscripta, si decessisset antequam res suas administrare posset, tunc demum ex voluntate testatoris impletur, cum filius decedit antequam perfectè, & utiliter administrare valeat, absque eo quod restitutionis auxilio egeat, & sic ante 25. ann.
- ¶ Possè id dicimur, quod commodè, & honestè possumus. ibidem.
- 29 Administrationi plena, ac perfectè rerum suarum insufficiens, actionis iniuriarum exercitium non habet, etiam absente eo, cuius in potestate est, ad intellectum l. sed si vnus 17. §. quod autè ait Prætor, D. de iniurijs.
- 30 Administrare prohibitus plenè, & integrè absque spe restitutionis, prohibet etiam censetur rem in iudicium deducere; eadem què regula per contrarium valet in permissio administrare.
- 31 Administrationis verbum in titulis D. & C. de administr. tut. & similibus, de plena, & perfectè necessariò accipitur.
- 32 Pragmatica sanctio, minori coniugato rerum suarum, & uxoris administrationem ab anno 18. concedens, eum maiorem non reputat, neque fingit, & quare?
- 33 Pragmatica dispositio, cum aequè respiciat res uxoris, ac proprias mariti, debet eas pariformiter determinare, & vulgaris regula vna determinatio, & c. exornatur.
- 34 Maritus quemadmodum res suas non potest administrare, ut curator, sic nec uxoris res, iuxta Regiam pragmaticam, & quare?
- 34 Pragmaticæ finis non alius est, quàm adolentes ad matrimonium citius contrahendum inuitare spe præmiorum, ab eis propositorum.
- 36 Minori coniugato nimis esset onerosum, bonorum uxoris curam recipere, & quare?
- ¶ Curator cura finita ad rationes reddendas obstrictus est, eius què bona pro reliquorum solutione tacitè minori obligata sunt. ibidem.
- 37 Pragmatica sanctio si minori coniugato curam bonorum uxoris sua concessisset, plura specialia aduersus iuris regulas

- contineret.
- 38 Maritus uxoris sue curator esse non potest, nec ante 25 annos tale munus exercere.
- 39 Specialia multa contra iuris regulas in dubio admitti non debent.
- 40 Pragmatica sanctio minores coniugatos habiles non reddidit ab an. 18. ad legitimam administrationem suorum, & uxoris bonorum, sed tantum eis fauorabiliter indulget, ut et si sub curatore essent, possent talia bona per se administranda suscipere, ac si ab initio sine eo viuere elegerent.
- 41 Pragmatica verba illa, si tener necessitas de venia, non significant, minores coniugatos eodem modo ab anno 18. bona sua, & uxoris administrare posse, ac si atatis veniam à Principe impetrasset, sed non egere venia ad remouendam à curatore administrationem, & in se transferendam, & num. seq.
- 42 Pragmatica sanctio, si equiparare omninò voluisset minorem, eius virtute matrimonium contrahentem ei, qui atatis veniam impetrauit, eodem modo illi administrationem concederet, ac si maior à Principe factus esset, atque ita vteretur verbis, omnimodam similitudinem denotantibus.
- 43 Minores, iuxta pragmaticam prescriptam matrimonium contrahentes, magnum ac mirabile priuilegium ab ea consequuntur, ut bonorum suorum, & uxoris administrationem à curatore absque venia remouere possint, non amittentes alia minorum beneficia, quæ amittunt atatis veniam impetrantes.
- 44 Remissio impetrationis veniæ, quæ minoribus coniugatis à Regia pragmatica indulgetur, et si re ipsa equiparatio quædam sit minorum, quibus venia remittitur, his, qui eam impetrarunt, talis tamen equiparatio restricta tantum est ad effectum merè fauorabilem potiendi pragmatice beneficii.
- 45 Argumentum ab equiparatis in eo tantum casu locum obtinet, in quo fit equiparatio, non in alijs.
- 46 Nec valet de casu expresso ad non expressum in materia iuris communis correctoria fauore certarum personarum.
- 47 Ratio, ob quæ minoribus, atatis veniam impetrantibus restitutionis in integrum bene-

- beneficium denegatur, non militat in his, qui ex vi Regiæ pragmaticæ, bonorum suorum, & uxoris administrationem esse sequuntur.
- 48 Pragmatica ius non minus singulare, & priuilegiarium est, quàm ius concessionis veniæ, imò illud hoc multò fauorabilius.
- ¶ Firmiora sunt quæ à iure communi, quàm quæ à iure singulari, seu priuilegio proueniunt, datis paribus terminis, scilicet alijs. ibidem.
- 49 Pragmatica sanctio concedit administrationem minoribus coniugatis, ut minoribus, nulla facta inquisitione utrum capaces sint, nec ne, & quare?
- 50 Matrimonij, & fauoris ei à iure impensè potissimum finis est, ut Respublica hominibus abundet.
- 51 Contrahentes cum minoribus coniugatis postquam hi bonorum suorum administrationem receperunt ex vi Regiæ pragmaticæ, non possunt dici ab ea decepti ob restitutionis in integrum beneficium minoribus competens, & quare?
- ¶ Scire, vel scire debere peritiores consulendo, idem est. ibidem.
- 52 Princeps atatis veniæ minori non cedit, nisi desiderati, & qualiter hoc procedat.
- 53 Princeps tunc alienationem bonorum immobilium idè minori cedere non videtur, ut cautius ei lex consulat, ob maius euerendi patrimonij periculum.
- 54 Minor 25. an. ante an. 18. matrimonium contrahens, post eam atatem non habetur à pragmatica pro maiore, nec proinde excluditur à beneficio restitutionis in integrum, in eo quod; pragmatica differt à statutis, certè atate definitiò, ut post eam quis tantum maior contrahere, bonorum suorum administrare possit.
- 55 Lex, vel statutum cum simpliciter disponit super adulta atate, fingendo adultum in aliquo casu maiorem, & contractum ab eo celebratum firmum, & irreuocabilem, restitutionis in integrum beneficium excludit.
- ¶ Auth. Sacramenta puerum C. si aduersus ueritatem declaratur ibid. & n. seq.
- 56 Minor iurans non contrahere contractui, à se celebrato, fingitur maior, & ideo aduersus eum restitui non potest.
- ¶ Idè in minore veniæ atatis impetratè. ibi.
- 57 Lex, vel statutum, cum principaliter disponit, limitando atatem 25. an. ad aliam minorem atatem, puta 18. vel 20. quæ pro legitime, & perfecta haberi vult, vel generali-

- ter, vel ad certum effectum, mediū restitutionis in integrum beneficium cessat, sed & valet indistinctè alienatio bonorum immobilium.
- 58 Etatis certæ designatio, qua quis maior censetur, rerum quæ suarum administrationi capax, & idoneus, à iure merè positio prouenit, & quare?
- ¶ Ius ciuile, aut locorum lex municipalis variari, ac mutari ex causa potest. ibidem.
- 59 Lex, vel statutum cum procedit simpliciter permittendo actum, vel contractum minoris 25. ann. post certam aliam atatem, puta 18. aut 20. an. nec ulterius disponit, & si actus, vel contractus à minore in illa atate gestus ipso iure valeat, potest tamè rescindi per in integrum restitutionis beneficium.
- ¶ Lex cum lege 41. D. de recept. arbit. expenditur. ibidem.
- 60 Minor 25. ann. & maior 14. licet super possessoria causa in iudicio agere possit, tamè aduersus acta præiudicialia inuari valet in integrum restitutionis beneficium.
- ¶ Lex 3. C. qui legitimam pers. standi in iud. habeant, vel non, explicatur. ibidem.
- 61 Minor 25. ann. & maior 14. licet in causis beneficiis, & alijs spiritualibus per se in iudicio agere, vel conueniri valeat, potest tamè restitui aduersus acta præiudicialia.
- 62 Matrimoniales cause spirituales sunt, & in eis procedit decisio text. in c. fin. de iud. in 6. aduersus Ioannem à Sande, & Frisicæ curiæ decretum ab eo relatum.
- 63 Actus vel contractus minoribus à lege permitti, & administrationem cedere, strictè tantum quoad nudos terminos diuersificantur, at in modo statutè di. & in ratione statuti minimè differunt, & quare?
- 64 Administrationis minoribus fauorabiliter concessa nomine ea tantum intelligitur, quæ fit citra alienationem bonorum immobilium, & citra actionum, vel defensionum exercitium.
- 65 Lex minori 25. ann. post certam aliam atatem actum vel contractum simpliciter permittens, facultatem ei præbet valide contrahendi, adeo què etiam immobilia alienandi absque causa cognitione, & iudicis decreto, & in iudicio legitime comparandi absque actorum nullitate.
- 66 Restitutio in integrum, minoribus à lege, vel statuto magis habilitatis non denegata, magis habilitatis denegata ceteri non debet.

DE EADEM MATERIA, SIVE DE ARGUMENTIS aliquot, quib⁹ præmiss⁹ pragmaticæ de minorib⁹ intellectus turbari videtur, ex quorum dissolutione clarior ille, ac dulcior apparet.

DISSERTATIO VI.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

IS tamen omnibus, quæ præced. dissertatione ut indubitata firmamur, obijci nonnulla possunt, quæ illa non parum obscurare, ac labefactare videntur, à nobis hoc loci, quò clarior res appareat, ob oculos ponenda, & sigillatim pro viribus extricanda.

Illud imprimis, quòd initio dicebamus, Regiam pragmaticam, nisi acceptam de minoribus curatorem habentibus, nihil operari, cum hi, qui ab initio illum non acceperunt, iure cõmuni bonorum administratione restitutioni subiectã habeant, aded què nihil noui pragmatica sanctio attulisset, si de his, & nõ de illis minoribus accepta, hoc ipsum statuisset; hæc etenim ratio duo videtur falsò supponere. Primũ est, * pragmaticam illam nõ nisi de minoribus, curatorem habentibus, accipi posse, quod ex eo falsum esse facile persuaderi potest, quòd illa generaliter, & indistinctè loquitur, nec enim distinguit minores, curatorem habentes, à non habentibus, & sic generaliter, & indistinctè accipienda est, ex reg. tex. in l. nõ distinguem⁹ 32. aliàs 37. D. de receptis arbitris, l. de pretio 3. D. de publiciana in rem acti. illic, de pretio vero soluto nihil exprimitur, unde potest cõiectura capi, quasi nec sententia pretoris ea sit, ut requiratur, an solutũ sit pretiũ (vbi obseruat gl. vnic. vers. Itẽ nota) l. si seruũ 71. §. non dixit Prætor, D. de acqu. hered. l. 1. §. generaliter, D. de leg. præstan. cum similibus, relatis, & exornatis sup. dissertat. 2. n. 5. Alterum est, * pragmaticam loqui de administratione restrictã, siue restitutioni obnoxia, ideòq; accipi nõ posse de minore, curatorem non habente,

quia sic accepta nihil operaretur; quod & ipsũ ex eadẽ ratione cõuincitur, cũ illa minoribus cõiugatis indistinctè administratione cõcedat, quo nomine etiã absoluta intelligitur, imò propriò, ut mòx dicem⁹, & illã minoribus, etiã absq; curatore viuẽtibus, cõcedẽs, multũ quidẽ aduersus i⁹ cõmune operatur, ideòquẽ superuacua videri non potest, nec rectè ex hoc cap. arguebatur.

Secundò, quia verba legis, vel alteri⁹ dispositionis, in dubio in potiore, ac potẽtiore sunt accipiẽda significato, l. i. §. qui in perpetuũ, illic. Quamuis nõ efficiatur domini, iuncta glo. & cõmuni, D. si ager vendig. l. nõ solũ 33. §. vlt. vers. vlt. D. de usu capionibus, §. sed ius quidẽ civile, vers. Sed quoties, insi. de iure naturali, c. penult. de sent. cõmunic. facit text. in c. statutum 11. §. cum verò, ibi. Primò fidem iudici facit, iuncta gl. verbo saltem, de rescriptis, in 6. & melior in Clement. constitutionem 4. iuncta gl. verbo fides, de electione, notat, & ad varia expendunt, Bart. conf. 243. n. mibi 2. vers. Nam ubi de dominio, post medium, & vers. Cum autem simpliciter dicimus, vol. 1. Bald. conf. 192. nu. 2. vol. 5. Paul. Castrel. cõf. 160. n. 2. vol. 1. Alex. conf. 147. n. 1. lib. 6. & cõf. 184. n. 6. lib. 7. Ludou. Rom. & eius additio. cõf. 509. n. 9. exornat Mantica. de coniectur. vltim. volunt. lib. 5. tit. 3. n. 6. Tusch. practi. cõclusorum tom. 8. lit. V. cõclus. 101. Dom. Ioan. del Castil. quot. cõtrou. to. 4. c. 39. n. 1. 2. & 3. cõ seqq. & to. 7. c. 26. n. 16. & 17. vltra alios congestos à Simone, & August. Barbofa, & Gabr. Aluarez, quorũ memini sup. dissert. 1. n. 21. Porro * administrationis verbũ in potissima, passimq; in iure recepta significatione ad integram, ac plenã, solis maioribus,

talis

talĩs administrationis capaces, competentem, quẽ & liberum actionum exercitium habet, dumtaxat refertur, ergo Regia pragmatica, administrationis verbo vtens, eamquẽ indistinctè cõcedẽs minoribus, matrimonium contrahentibus, de huiusmodi tantũ administratione accipienda est. Minor imprimis probatur * ex l. 2. §. vlt. illic. Nec ante rei sue administratio eis cõmitti debet, l. 3. in princip. illic. Perrarũ minoribus rerum suarum administrationem extra ordinẽ indulserũt, & l. minor 32. illic. Perseuerauerũt in administratione, ac rursus illic. Et abstinuissent se ab administratione, & illic. Administrare cessauerunt D. de minoribus. Rursus * ex eleganti Iulij Pauli responso in l. finali, D. de condit. & demonstrat. his verbis. Cum filius rogatus fuisset à patre, si antequam res suas administrare posset decessisset, hereditatem Titio restitueret, & egressus viginti annos decessisset, rescriptũ est, fideicõmissum deberi, ex quo textu soli maiorĩ 25. annorum administrationem concedi deduxit Elicouar de ratiocinijs c. 6. n. 23. Deinde * ex simili, nec minus eleganti responso Vlpiani in l. sed se vnus, 17. §. quod autem ait Prætor, 17. in fin. illic. Qui nõ sufficiat ad rei alieui⁹ administrationem, ac per hoc nec ad actionem, D. de iniurijs; vnde Albericus in l. ait Prætor, 7. ad finem, D. de iure deliber. hanc deduxit conclusionem, qui prohibetur administrare, prohibetur rem in iudicium deducere, cui hæc vice versa respondet, qui administrare permittitur (cũ per Regiam pragmaticam permittitur minor coniugatus) permittitur etiam rem in iudicium deducere, per regulã contrariorum, de qua in l. 1. §. videamus, D. de his, qui sunt, vel alie iuris, princip. inst. eod. tit. & inst. de tutel. Deniquẽ * ex integris tit. D. & C. de administrat. tut. iuncta l. fin. C. de legitima tut. cũ alijs ad sequens arg. referendis, & ex titulis D. de administrat. rerum ad ciuitates pertinentium, C. de administrat. rer. publi. libr. 11. authent. de administratoribus colat. 7. siue nouella 95. iuncta l. spuris, 6. §. 1. l. non tantũ 11. vers. Neq; enim minores, D. de decurionibus, l. ad rem publ. 8. D. de muneribus, & honor. l. 2. in princ. vers. De minoribus D. de vacat. munerũ, l. si pater tuus,

8. C. quando prouocare non est necesse, quibus in locis, ac mille similibus administratio tam priuata, quã publica non alia proprie dicitur, quã maioribus competens, quod & constat ex Cicerone, proprietatis Latine locutionis obseruantissimo, epistol. ar. familiar. lib. 13. epistol. 11. his verbis. Operãque des, ut per te, quã commodissime negotium municipij administraretur, & oratio. 1. in verrẽ, illic. A nobis omnia populo Romano semper & belli ad iumenta, & pacis ornamenta administrata sunt, ac rursus ibi, per homines honestissimos, viros fortissimos, non imperitos adolescentulos, aut illius modi quadruplatores, leges, iudicia quẽ administrantur, atquẽ alibi passim; neque Hispanẽ id verbum aliud significat, teste diligentissimo proprietatis Hispanarum vocum indagatore Don Sebastiano à Couarruu. & Orozco in thesauro Castellana lingua, verbo administrat, qui sic interpretatur, id est beneficiar, o tratar hacienda, persona, o Republica, id quod, vt vidimus, solis hominibus perfectæ ætatis, siue maioribus 25. annorum permittitur; procedit ergo consequens, de quo supra.

Tertiò, quia præfata pragmatica minori coniugato non tantum ex anno decimo octauo administrationem cõcedit bonorum suorum, sed etiam vxoris, id quod multò magis indicare videtur, eum ab illo tempore pro maiore per omnia à lege illa reputari, cũ non alius quã maior, aut pro tali habitus, bonorum alteri⁹ administrationem seu curam habere possit, dict. l. fin. C. de legit. tutela, §. finali insi. de fiduciaria tutela, & §. item maior, vers. Minores, insi. de excusat. tutorum, quibus consonat l. 4. tit. 16. & l. 1. & 2. vbiq; in fine, tit. 17. part. 6. & vltra ordinarios vbiq; notant, & explicat Borgninus Cauallcanus de tutor. & curator. nam. 4. Paul. Monta. & Ioannes Gutierrez de tutel. ille cap. 23. num. 28. & cap. 32. nu. 474. hic verò 1. part. cap. 7. à nam. 18. vltra congestos ab Emanuele Barbofa, ad ordinationes Lusit. dict. lib. 4. tit. 102. §. 1. nu. 1. fictio * autem idem operatur in casu ficto, quod veritas in casu vero, l. 1. in principio, illic. Filios familias non

solum natura, verum, & adoptiones faciunt, D. de adoptionibus, l. liberum 14. §. sed & si ius, & l. cum ex oratione 44. in princip. illic. Eandem excusationem competere ei, qui ius annulorum impetrasset, D. de excusat. tutor. l. penult. & ult. D. de iure iureorum, l. vno. in princip. illic. Ut intelligatur re ipsa stipulatio esse subsecuta, C. de rei uxoria actione, cum similibus, notat Euefardus, in locis legalibus, loc. 123. ad v. fictionis n. 4. Mantica de coniectu. tit. voluit. lib. 1. tit. 18. num. 41. Pichard. in principio insti. quibus mod. testam. inferuntur, n. 5. & post alios Hieronimus Gonzalez ad regulam 8. Cancallaria gloss. 51. n. 28. & qui minor est, * potest post certam aetatem a lege vel statuto habilitari, & pro maiore haberi, quemadmodum apparet ex authentica si captiui, vers. Qui autem, illic. In eam causam recte contrahunt, etiam si minores 25. annis sint, maiores tamen octodecim, qui tamen pro maioribus 25. hinc accipiuntur, C. de Episcopis, & clericis, & cum Bald. & alijs obseruat Caualcan. d. tract. de tutore, & curatore, n. 7. ac dicemus infra.

12 *Quarto, quia minores, veniam aetatis a Principe impetrantes, non magis aduersus contractus a se gestos, in integrum restitui possunt, quam si maiores essent, l. 1. C. de his, qui veniam aetatis. notant ultra ordinarios Speculator. de in integrum resti. §. qui autem n. 4. Boerius decis. 350. circa finem, vers. Item ponamus, Sfortia de resti. p. 1. q. 15. art. 1. nu. 6. & q. 23. art. 9. n. 39. & 40. nec minus legit imam personam habent, per se in iudicio standi absque curatore in litem, sed eandem per omnia, ut precedent. differtat. probauimus sub n. 34. at * minores 25. annis, matrimonium iuxta tenorem dict. pragmaticae contrahentes, ab anno decimo octauo bona sua, & vxoris perinde administrare possunt, ac si aetatis veniam a Principe impetrassent, ut constat ex illis eius verbis: *Sin tener necesidad de venta*, ergo idem in eis, quod in veniam aetatis impetrantibus dicendum est, cum aequiparatorum idem per omnia iudicium fit, iuxta precedent. differtat. tradita sub n. 21. idque * confirmari non male potest, quia ratio, ob quam in d. l. 1. C. de his, qui veniam aetatis,*

minoribus etatis veniam consequuntis in integrum restitutio denegatur, ne scilicet cum his contrahentes, auctoritate principalis rescripti decipiantur, non minus militat in minoribus, cum quibus ex vi Regiae pragmaticae contrahitur, imò eo fortius, quo firmiora sunt ea, quae a iure communi proueniunt, quam quae a iure singulari, seu privilegio proficiuntur, l. eius militis 34. §. militia missus D. de testam. militis.

Tandem, quia & si fateamur, pragmaticam nostram loqui de minore curatorem habente, ut per matrimonij contractum, ab eo post decimum octauum annum liberetur, bonaque sua & vxoris per se administranda recuperet, adhuc ab ipsa pragmatica, iuxta hunc etiam sensum, minor coniugatus ab illo tempore pro maiore habitus censetur, ita ut restitutionis beneficio tanquam minor iuuari nequeat, & legitimam stadi in iudicio personam habeat, ut videre est * in terminis similibus ordinationum Lusitaniae, ac Britanniae, minore coniugatum ab anno suae aetatis vigesimo a curatoris potestate liberantium, quarum sup. differt. 1. n. 18. meminimus, ut circa eas aduertunt Caldas Pereira, & Bertrand. Argetreus, ibidem relati, & variorum aliorum statutorum, certam aetate, puta decem & octo, aut viginti annorum definitum, ut adultus tanquam maior contrahere, bona que sua administrare possit, quorum idem Argentraeus meminit in suis illis commentarijs satis eruditus ad statuta, & consuetudines Britanniae tit. 21. des mineurs, siue de minoribus, post art. 456. ad rubricam, sub nu. 3. vers. Nec verò, in quibus similiter contractus, a tali minore celebratos, omnino absque spe restitutionis valere, imò & alienationem bonorum immobilium absque iudicis decreto eidem permitti resolunt Salycetus num. 2. vers. Contrarium, & Paul. Castrenf. num. 9. in l. 2. C. de his, qui veniam aetatis, idem Castrenf. in l. 3. num. 3. vers. Aut statutum dicit, C. qui legitimam personam, Philippus Corneus, cons. 108. n. 6. vol. 3. Boerius decis. 350. num. 4. vers. Secus si statutum, Cardinalis Albanus in lucubrationibus ad Bart. ad lecturam Nicolai de Neapolis in l. magis

magis puto §. 6. si fundum, n. 4. D. de rebus eorum, Argentreus ubi proxime, Caldas Pereira in l. si curatorem habens, verbo contractum, n. 22. vers. Quibus tamen non obstantibus, & vers. Sed sante communi, Simoncell. de decretis tit. 8. in spec. 3. sub n. 24. Sigismund. Scaccia de iudicij lib. 2. cap. 2. n. 546. cum duobus seqq. & n. 558. nam * & in terminis iuris comunis, nempè d. authentica si captiui, vers. Etiam si minores, C. de Episcop. & cleric. disponentis minorem 25. annorum, maiore tamen octodecim, pro maiore haberi ad contrahendum pro redemptione captiui patris, vel cognati, aut testatoris, a quo heres scriptus est, ad quam sub poena ibi praescripta tenetur, quae cum iure Logobardorum, eandem etate definiente concordat, ut asserit gl. ibi verbo accipitur, & vtrique apud nos consonat l. 6. vers. Et la pena, tit. 7. p. 6. quod talis minor restitutionis in integrum auxilio iuuari nequeat, & bona immobilia absque curatoris auctoritate, & iudicis decreto alienare valeat, notarunt Bart. in d. auth. si captiui n. 4. & caeteri communiter, quemadmodum testatur, ac resoluunt Bald. Nouellus de dote 6. p. priuileg. 61. & priuileg. 63. nu. 2. Palac. Rub. in c. per vestras, de donat. inter, notabil. l. §. 26. n. 4. §. 6. Greg. Lop. in d. l. 6. parti. gl. 5. & in l. 18. verb. de recho. tit. 6. p. 6. Sfortia de in integrum resti. 2. p. q. 58. art. 3. n. 27. Mier. de maiora. 4. p. q. 1. n. 5. 7. & 9. nouissimè Gabriel Aluarez de priuileg. miserab. perso. q. 16. n. 45. & 46. qui & ipse ex n. 48. id recte extendit ad mulieres coniugatas, absque marito vel iudicis licentia contrahere, & alienare prohibitas in l. 55. & 59. Tau. ut pro ipsius mariti captiui redemptione id absque ea facere valeant.

19 Quibus tamen nihil refragantibus, superior sententia, ac pragmaticae declaratio precedenti dissertatione tradita, ut per eam non sit minori integra & absoluta administratio concessa, hoc est restitutionis spe destituta, nec aliud minoris aetatis priuilegium sublatum, ut potè verissimum, ac certissima, omnino amplectenda, ac defendenda est, ex allatis pro ea fundamentis, quae si non oscitanter, sed attentè, & adamussim, ceu par est, per-

pendatur, adeò firma sunt, ac solida, ut nullam congruam, aut tutam, quae quae animum explere possit, solutionem admittant, haec verò, quae in contrarium disputationis gratia adduximus, facillimam (nifallor) ac planissimam.

Non igitur obstat primum contrariae partis fundamentum, quia libenter quidem fatemur duo illa supposita nostrae sententiae, ac rationis, quae ad illam probandam vsi sumus; at ipsa falsa esse constanter negamus. Nam quod ad suppositum primum attinet, & si verum sit, verba generaliter, & indistinctè prolata, generaliter, & indistinctè accipienda fore; hoc tamen axioma illam inter alias potissimam limitationem patitur, ut ita demum procedat, si par ratio, & habitas detur in omnibus terminis, ad quos verbum generale vi sua referri potest, nam si haec in aliquo ex illis deficiat, necesse est, ut in eo quoque cesset comprehensio verbi generalis, idque; restringatur ad illud terminum, in quo propriè verificari possit, nec vlla detur absurditas, quippe quae iura modis omnibus vitare conantur, ut planè constat ex l. 2. vers. infames, D. de officio assessorum, l. quamuis 11. illic: *Tamen Labeo ait moderandam iurisdictionem, & in fine, illic: Licet edicti verba non patiantur, D. de in ius vocando, l. qui testamento 20. in principio, illic Si aliud eos nihil impediatur, D. de testam. l. ut gradatim 11. §. 1. illic. Et si lege municipalis caueatur, ut praferrentur in honoribus certa conditionis homines, at tamen sciendum est, hoc esse obseruandum, si idonei sint, D. de muneribus, & honoribus, cum similibus a me relatis, late quae exornatis in praestatione ad textum in cap. 1. de officio ordinarij, nuper in lucem edita, x. p. n. 158. post medium, vers. Quibus obsequens, ac nu. 159. & ibidem congestis addo nunc Purpuratum in l. 1. nu. 612. D. de officio eius, Menoch. de arbitrarijs lib. 1. q. 54. n. 48. Mantica de tacitis, & amb. conuent. lib. 3. tit. 2. n. 22. & 44. Patrem Thomam Sanchez de matrimo. lib. 5. disput. 5. n. 25. Diodorum Tuldenum de iurisprud. extemporali lib. 2. c. 6. vers. Quantumuis effusis verbis concepta lex, cotrabitur ad personas, res que capaces dispositionis, ac plures cumulatòs a Si-*

mone, & Auguffino Barbofa, quorum ibi non memini, ad axiomata iuris, illo liter. V. n. 23. hoc vero axiomate 222. n. 39. & 41. & à Gabr. Aluarez lit. V. n. 56. 62. & 68. Porro, * & si pragmatica sanctio generaliter, & indistinctè loquatur de minoribus coniugatis, tamè generaliter intellecta tam de minoribus curatore carentibus, quam eù antea habentibus, concederet prioribus, hoc est his, qui absque curatore uiuere elegerunt, administrationè, quam iure communi habebat, iuxta reg. text. in §. item inuiti, iust. de curatoribus, iuncta l. 3. vers. Si uerò sine curatore constitutus, C. de integ. restit. atque ita in eis nihil operaretur, quod planè absurdum, & inusitatum esse abundè à me in præcedenti dissertat. probatum est sub num. 3. ne igitur hoc absurdum contingat, necesse est, ut pragmatica sanctio, minoribus, iuxta ei⁹ formam matrimonium contrahentibus, administrationem simpliciter concedens, ad eos tantum minores restringatur, in quibus aliquid ultra ius commune operetur, quales hi sunt, qui sub curatorum iugo constituti reperiuntur, à quo non alias iure ordinario, quam ex vi illius constitutionis liberari possent.

22 Quomodo etiam obiectæ secundi suppositi falsitati occurritur, quia licet uerum similiter sit, administrationis uerbum non minus, imò multo magis referri ad absolutam, & plenam, tam in libere contrahendo absque spe restitutionis, quam in comparando legitime in iudicio pro actionum, uel defensionum exercitio, tamen id ita in Regia pragmatica acceptum, absurdum maximum aduersus eius intentionem, quam ratio in ipsa expressa indicat, contineret, ut quod fauore minorum, matrimonium citius contrahentium, introductum est, in apertissimum eorum damnium retroqueretur, contra notissima iuris principia, superius expensa, atque ita ne id absurdum contingat, necesse est, ut administrationis nomine non absoluta, sed restricta tantum, quæ minoribus omninò fauet, ac plenè consulit, à legis latore intellecta sit, ut in simili circa præcedens suppositum philoso-

phabamur.

Non item obest 2. principale fundamentum, cui non longè dissimiliter respondemus, concedendo maiorem, & minorem regulariter, & ubi materiæ subiectæ ratio non repugnat, negando uerò consequentiam, quia casus pragmaticæ irregularis est, & materiæ subiectæ ratio potissimam illam uerbi administrationis significationem non admittit, ob multa, quæ præcedenti dissertat. latè tradidimus, & exornauimus ex n. 7. ad 19. Nec nouum est, * ut uerbum, certam aliquam propriam significationem habens, uel duas æquè proprias, sed alteram potissimam, adquam regulariter referri consueuit, ratione tamè subiectæ materiæ, uel qualitatis personæ, ad quam referatur, & absurdi uitandi gratia, ad aliam siue impropriam, siue minùs frequentem significationem transferatur, iuxta textum in l. plenum 12. §. equitij, illic. Quia quasi locare eos uidetur, D. de usu, & habitat. l. si uno 17. (quæ aliàs est sub l. ex conducto 15. vers. Sed & si uerbo donationis, illic. Quasi non sit donatio, sed transactio, D. locati, l. insulam 6. D. de præscript. uerbis, l. si stipulatus 4. vers. Nam quod ad uerba, iuncto vers. Sed tamen, D. de usuris, l. ex militari 11. vers. Nam cum ei, D. de testam. milit. l. quoties idem sermo 67. D. de reg. iur. tradunt & explicant ultra DD. ubique, Nicolaus Euerardus in locis legalibus loco 93. à subiecta materia. Sebast. Medicis de reg. iur. regul. 1. n. 46. & expendunt ad uaria Geminianus conf. 29. num. 3. in fin. ubi quòd uerba generalia restringuntur ad modos proportionabiles materiæ idoneæ, in qua sit expressio, & conf. 73. n. 10. ubi quòd debent intelligi, ut conueniant rei, & personæ, Philippus Corneus conf. 319. n. 12. vers. 3. Paul. Paris. conf. 102. n. 12. vol. 1. Aymon Crauet. conf. 144. n. 7. p. 1. Roland. à Valle conf. 62. n. 56. vol. 2. Cephal. conf. 76. n. 87. & conf. 347. n. 7. Cæsar Barcius decis. 110. n. 17. & decis. 125. num. 11. quàm plures quæ alij, congesti à Patre Thoma Sanchez de matrimonio libr. 6. disp. 22. n. 18. D. Ioanne del Castillo quot. contr. tom. 5. c. 84. n. 6. 10. 23. & 26. c. 86. à n. 4. & c. 87. à n. 7. August. Bar-

Barbof. axiomatico 122. n. 6. 8. 9. 30. & 40. latius Gabr. Aluarez ad axiomata iur. lit. V. n. 26. cum 3. seqq. ac n. 43. 55. 56. & 68. & à me olim in ex temporali lectione typis excussa cap. 1. de fide instrum. n. 11. vers. In qua difficultate

25 Longè uerò aliter se res habet in legibus, ad minoris probationem in argumento allatis, in quibus uice uersa subiectæ materiæ ratio nedum non repugnat, sed etiam apertè postulat, administrationis uerbum ad potissimam referri significationem, plenam scilicet, & integræ administrationis, nec restitutioni obnoxie respectu administrantiū, cuius soli maiores 25. annis capaces sunt, nam quod attinet ad l. 1. §. fin. cum duabus legibus seqq. & l. minor 32. D. de minoribus, loquuntur illæ de administratione, ante impletam re uera maiore ætatem à curatore non remouenda, & minoribus committenda, nisi speciali Principis beneficio, ut probaui latè dissertat. 2. à n. 54. ad 57. id quod non de a i i administratione accipi potest, quam de plena, & perfecta, prout respectu curatorum planissimum est, cum non alij, quàm maiores 25. annis talis administrationis capaces sint; respectu uerò minorum, quibus, illis remotis, rerum suarum administrationem non esse committendam dicitur, id ipsum patet ex ratione, quæ initio dict. l. 1. tradita est, his uerbis: Nam cum inter omnes conslet, fragile esse, & infirmum huiusmodi ætatis consilium, & multis captiōibus suppositū, multorum insidijs expositum, auxilium eis Prætor hoc edicto pollicitus est, & aduersus captiōem opitulatiōem; quæ ratio planè indicat, illam præsertim administrationem non esse minori committendam, curatore remoto, quæ ipsum maiorem faciat, & à restitutionis in integrum beneficio excludat, nam nec restricta, seu restitutioni obnoxia ei cōcederetur in præiudicium curatoris, cui ex eius electione semel à minore facta, ius quaesitum est administrationis continuandæ usquè ad completam omninò ætatem maiorem, quemadmodum relato loco ostendimus, sic uerissimè concilians text. in d. l. 1. §. fin. cum §. item inuiti, instr. de curator. in quo (ut sæpè dixi-

mus) cōsistit pragmaticæ priuilegium, minoribus coniugatis iuxta illius formam indultum.

Rursus quod pertinet ad Iulij Pauli 26 responsum in l. fin. D. de cond. & demonst. quin in potissima significatione administrandi uerbum in eo accipiendum sit dubitari non potest; nam præterquam quòd in dubio talis interpretatio ex iuris principijs sumenda est, accedit & illud, quòd eiusmodi uerbum adiectum est in conditione à patre in testamento scripta, in qua * præsertim testatoris 27 uoluntas elucet, ac præ oculis habenda est, l. in conditionibus 19. illic. In conditionibus primum locum uoluntas defuncti obtinet, & q; regit cōditiones, & l. pater Seuerinā (alias Seuerianā) 101. §. 2. illic. Cōditionis uerba, quæ testamento præscribuntur, pro uoluntate considerantur, D. eod. tit. cū similibus congestis, latè quæ exornatis à D. Ioanne del Castillo quotid. cōtron. lib. 4. cap. 8. n. 1. Porro * defuncti uoluntas in specie d. l. fin. non alia fuit, quàm 28 ut filius ita demum post mortem suam fideicommissio graueretur, si is ante eam ætatem decessisset, in qua res suas recte, & utiliter administrare posset absque eo, quòd restitutionis in integrum auxilio egeret; id quod solum uerbum posset, quo testator uisus est, peculiarem ipsius mentem exprimens, satis præ fert, alias siquidem ueretur tantum uerbo administraret, quod uia sua aptum esset comprehendere qualemcumque administrationem, etiam insufficientem, ac restitutioni obnoxiam, quam ut excluderet, adiecit uerbum posset, de ea se tantum administratione loqui non obscurè demonstrans, quam ius non tantum minoribus simpliciter permittit, sed etiam expedientem, ac utilem esse statuit, arg. text. in l. Nepos Proculo 125. ad fin. vers. Potest etiam, D. de uerb. signif. ubi uerbum cum potuero, idem importat ac cum commodum erit, & in l. non omne 144. D. de reg. iur. cum ubique notatis, & à Surdo conf. 203. num. 44. Stepha. Gratian. discept. forens. tom. 5. c. 891. n. 31. idè quæ rectè Iulius Paulus respondet, fideicommissum deberi ob impletam eius cōditionem eo ipso, quòd fili⁹ ante uiginti quinque annos decessit.

fit (quæ sola ætas plenæ, ac utilis administrationis capax est, d. l. 1. D. de minor. cum similibus) licet egressus viginti annos decessisset, atq; ita generalior conclusio, quam ex d. l. fin. deduxit Escouar, in argumento relatus, nempe soli maiori 25. annorum administrationem concedi, absolutè vera non est, nec in ea lege probatur.

29 Sed & in specie, quæ ab Vlpiano proponitur in l. sed si vnus 17. §. quod autem ait Prætor, D. de iniurijs, administrationis verbum planè refertur ad perfectâ, nec inutilè ei, cuius bona administrantur; negat enim illic Vlpianus ei, qui tali administrationi sufficiens non sit, actionis iniuriarum, de qua ibi agitur, exercitium absente eo, cuius in potestate sit, ac proinde qualitatem illam in causâ cognitione versari docet, iuxta Prætoris edictum, quod ibidem commetatur, de quo in §. ait Prætor, eiusdem l. vnde rectè hoc in sensu deducit Albericus in d. l. ait Prætor 7. ad fin. D. de iu.

30 delib. * administrare prohibitum, prohiberi etiam rem in iudicium deducere, quia procul dubio hæc regula vera est in eo, qui integrè ac perfectè administrare prohibetur, cuiquè sola restricta, siue restitutioni obnoxia administratio permittitur, hic enim prohibitus etiam erit actione exercere, in quibus terminis dumtaxat versamur; vt sæpè diximus, & in eis similiter valet regula contraria, vt qui integrè, ac perfectè absque spe restitutionis bona sua administrandi ius, ac potestatem habet, consequenter possit etiam rem in iudicium deducere, prout potest is, qui ætatis veniam à Principe impetrauit, iuxta tradita dissertat. præced. sub n. 34.

31 Deniquè in titulis D. & C. de admin. tuto. similibus què locis in argumento adductis, administrationis verbum nõ ad aliam referri potest, quam plenam, & perfectam, nec restitutioni subiectâ respectu administrantium, cum non alij, quam maiores 25. annis ad eam admittantur, vt tam ibi, quam ad sequens argumentum probauimus, adeòque nõ recta inde fit illatio ad nostram pragmaticam, administrationis verbo vtentem erga minores, matrimonium iuxta

illius præscriptum contrahentes, quibus eam fauorabiliter indulget, nec proinde in illorum damnum retorquenda est, quod fieret, si plenam & integram administrationem eis concessisset, vt sæpè diximus.

Tertium quoque argumentum non 32 magis refragatur, quod in summa hoc nititur syllogismo, Regia pragmatica minorem, iuxta eius formam matrimonium contrahentem, ab anno decimo octauo maiorem per omnia fingit, ac reputat; sed fictio idè operatur, in casu ficto, quod veritas in casu vero; ergo quemadmodum qui verè maior est 25. annis absque spe restitutionis contrahit, & in iudicio legitimè comparet, sic & qui à lege pro tali reputatur, seu fingitur. Negamus namque maiorem huius syllogismi propositionem, quæ non rectè illo probatur entimemate. Pragmatica sanctio minori coniugato non tantum ex anno 18. administrationem concedit bonorum suorum, sed etiam vxoris, ergo ab eo tempore illum pro maiore reputat; nam & si antecedens fateamur, quippè quod ex pragmaticæ verbis constat, at non absolutè, sed acceptum dütaxat de administratione æconomica, non etiâ de curatoria. Id quod multifariam probatur. Primò, * quia 33 cum pragmaticæ dispositio equè respiciat res vxoris, ac proprias mariti, dū ei omnium administratione sub eadem structura verborum cõcedit, debet eas pariformiter determinare, ex reg. text. in l. iam hoc iure 4. §. sed si alter pubes, & l. Lucius Titius 45. in princip. D. de vulgari, & pupil. substi. l. quamuis 4. vers. Cum tamen proponas, & l. cum quidam, 10. C. de impuberum, & alijs substi. cum adductis, latè què exornatis à Mario Giurba in consuetudines Senatus Messanenſis c. 3. gloss. 2. nn. 12. Marta de success. legali, 1. p. q. 13. art. 9. n. 91. Vincent. Fusario de substi. q. 257. n. 12. & 13. D. Ioann. del Castillo quotid. controu. tom. 6. c. 97. ex n. 4. nouissimè Gabriele Aluarez ad axiomata iuris, lit. D. n. 82. porrò * marit⁹ res suas nõ potest administrare vel 34 lut curator, quia officium hoc erga res alienas exercetur, sed vt pater fam. tatum, ergo & vxoris res, quarum, vt suarum admi-

administratio sibi semel permittitur, eodem modo administrandas suscipiet, nempe idè, quod illa sub æconomica viri, etiam minoris, potestate est iuxta ea, quæ latè tradidimus dissertat. 1. ex n. 37. Rursus quia pragmaticæ finis (vt ex procemio d. cap. 19; constat, & dissertat. seq. latius explicabimus) nõ 35 alius est, * quam adolēcentes ad matrimonium citius contrahendum inuitare spe pramiorum, ibidem propositorum, quorum vnum est, vt illud contrahentes sua, & vxorum bona ab anno decimo octauo administrare possint, & à curatorum potestate liberare; non vt ipsi curatorio munere erga 36 res vxorias fungantur, * quod esset potius eisdem onerosum, vtpote ad rationes post expletam maiorem vxorū ætatem reddendam illos adstringens, iuxta reg. text. in l. nisi finita 4. D. de tute. & rati. distrab. cum adductis supra dissertat. 1. n. 12. & ad reliquorum solutionem tacitè ipsorum bona obligans, l. ult. vers. discretis, C. de leg. tute. l. pro officio 20. C. de administ. tut. l. vni. C. rem alienam gerentibus, l. vni. §. 1. C. de rei vxor. act. aut. de hered. ab intest. venient. siue nouella 118. c. 5. collat. 5. cum his, quæ ubi 37 què notarunt omnes, optimè Negusantius de pignor. 3. part. membr. 4. numbr. 5. quod quidem hypothecæ periculum nec venia ætatis impetrata minores sentirēt. Denique * quia huiusmodi admittitur interpretatione, multa specialia contra ius cõmune pragmatica sanctio contineret, nedum scilicet vt minor à curatore suo, & vxoris, administrationem remouere posset, id quod nos dumtaxat admittimus, sed etiam * vt maritus vxoris suæ curator esset, contra textum in l. 2. illic. Tamen curator ei creari non potest, C. qui dare tuto. vel curato. possint, §. ijdem rescripserunt, iuncta gloss. verbo excusare, & communi instit. de excusat. tuto. l. 3. tit. 17. p. 6. ac rursus vt minor 38 annis 25. tale munus obiret, contra textum in l. fin. C. deleg. tut. cum similibus in argumento adductis; tot autem specialia * simul admitti planè à iure dissonum, & absurdum est, l. 1. C. de dotis promiss. glo. 1. verb. placuit, in fin. in l. cum post 70. §. in domum, D. de iud. doti. tradunt

etiam, & ad varia expendunt Oldrald. conf. 79. in princip. & conf. 325. n. 4. vers. Item promissio Anton. Gomez ad l. 45. Tauri n. 90. & 91. Tiber. Decian. resp. 74. n. 51. lib. 3. Surd. conf. 34. num. 46. Menoch. conf. 336. n. 3. lib. 4. & de præsumpt. lib. 1. quæst. 21. n. 3. quæst. 43. nu. 2. & q. 47. n. 8. & lib. 4. præsumpt. 4. n. 7. ac præsumpt. 41. num. 5. & libr. 6. præsumpt. 6. n. 15. Alex. Trentacinq. de substi. p. 4. r. 14. nu. 10. Azeued. ad l. 3. tit. 6. libr. 8. noue compilat. num. 3. & 6. D. Ioann. del Castill. de usufruct. lib. 1. cap. 40. n. 36. Tusch. tom. 7. lit. S. conclus. 360. Steph. Gratian. discept. forensitorn. 3. cap. 518. n. 27. cap. 520. num. 10. & cap. 573. n. 36. Melchior Phebus decis. Lusitan. 72. nu. 15. vers. Si ergo, & decis. 74. n. 9. & 10. Gabr. Aluarez ad axiomata iuris lit. D. n. 233.

Ex quibus cessat etiam argumenti confirmatio; inficias namque nõ inus, minorem posse post certâ ætatem à lege, vel statuto habilitari, & pro maiore per omnia haberi ex iusta aliqua causa; quæ ad sic in vniuersum statuendum legislatorem moueat, iuxta ea, quæ ad vltimi argumenti solutione dicemus, sed asserim⁹, id minimè effecisse Regiâ pragmaticam, sed tantum minoribus, viginti quinq; ann. vxorē ducētib; fauorabiliter indulgisse, vt sua, & vxorū bona, à curatorum potestate, & administratione liberates, sub sua deinceps habere valeant ab anno 18. non tanquam maiores, & habiles ad legitimam administrationem redditu, sed tanquam si ab initio, ex quo puberes relictī, vel effecti sunt, absque curatore viuere elegerint, quo casu administrationem nõ liberam haberent, sed restitutioni obnoxiam; atque ita eodem etiam modo illam nunc habebunt ex vī Regiæ pragmaticæ, quæ hoc modo intellecta, merū minorum fauorem continet, aliter verò damnum, ac præiudicium maximum, quod fauori ipsi præponderaret, contra pragmaticæ intentionem, & ordinarij iuris regulas, sæpius decantatas.

Ad 4. arg. respondemus concedendo maiorem, negando tamen minorē, quæ non rectè deducitur ex illis pragmaticæ verbis, *Si tener necessitas de uenia,* non

non enim significant, minorem coniugatum eodem modo ab anno 18. bona sua, & vxoris administrare posse, ac si ætatis veniam à Principe impetrasset, sed illum ad recipiendum res vxoris, ac suas, per se administrandas, easque à curatoris potestate liberandum, non egeret veniæ ætatis impetratione, qua alioqui opus haberet, l. 3. D. de minoribus, & diximus *dissertat.* 2. n. 57. Non itaque
 42. * à Regia pragmatica equiparatur omnino minor, eius virtute matrimonium contrahens ei, qui ætatis veniam impetravit, quia eodem modo illi administrationem Regia functio concederet, ac si maior à Principe factus esset, atque ita ad id ostendendum vteretur notis omnimodam similitudinem denotantibus, puta, *assi como, o de la manera que si uiera alcanzado venia de edad Latine scilicet, quemadmodum, aut perinde ac si obtinisset ætatis veniam*, sed tantum (quod longè diuersum est) remittitur minori necessitas, eiusmodi veniam impetrandi, ad præfatum effectum consequendi bonorum administrationem, curatore remoto. In quo quidem * magnus, & mirabilis minorum fauor elucet, nam si veniam impetrasset, & si bonorum suorum suorum administrationem à curatore remouerent, at illam simul velut maiores reciperent, adeoque à restitutionis in integrum beneficio in contractibus excluderentur, & in iudicijs legitimam haberent personam, in illis per se standi, nec proinde possent absque curatore in litem comparentes, & acta contraria reportantes, eorum nullitatem dicere, iuxta ea, quæ in argumento tradidimus *sub num.* 12. cum tamen ex vi Regiæ pragmaticæ non egeat illa venia, qua impetrata, administratio, quam curatore remoto consequerentur, in alijs sibi damnosa erat, sed veniæ utilitate dumtaxat potiuntur quo ad effectum illum merè fauorabilem, curatorem remouendi, & in se bonorum administrationem transferendi, vt ab eo quotidiana alimenta suppeditare, alia quæ huiusmodi incòmoda, ac molestias experiri necesse non habeant, quibus annumeratur decimæ solutio ex fructibus bonorù minoris curatori nõ

minus, quàm tutori præstanda; iuxta l. 2. tit. 7. lib. 3. fori, iunctis latè tradiditis à Baeca de decima tutori præst. c. 3. ex n. 10. Gutier. de tutel. 3. p. c. 3. ex n. 3. non etiam quo ad hoc, vt pro maioribus habeantur, atque ita excludantur à beneficio petende in integrum restitutionis in contractibus, ac dicendi de actorum nullitate in iudicijs, aduersus ipsos per se comparentes emanatis, imò hæc, & alia minorum priuilegia, ex vi Regiæ pragmaticæ, quæ illos maiores non effecit, illibata conseruat, id quod ad sequentis argumenti solutionem latius comprobabimus.
 Quod si obicias, remissionem impetrationis veniæ, quæ minoribus coniugatis à Regia pragmatica indulgetur, re ipsa æquiparationem quandam esse minorum, iuxta eius formam matrimonium contrahentium, his, qui veniam ætatis impetrarunt, argumento eorum, quæ circa similitudinis signa tradidere Mandos. de priuilegijs ad instar. q. 2. n. 9. Pater Suar. de legibus lib. 9. toto cap. 15. facile respondebimus, huiusmodi æquiparationem restrictam tantum esse ad effectum merè fauorabilem, potiùs pragmaticæ beneficio, nēpe administrationem ingenere recipiendi, curatore remoto, quod absque venia consequi non possēt, aliter tamen quàm si ætatis venia re vera impetrata fuisset, vt diximus, atque ita argumentum ab æquiparationis nihil obstat, * quia in eo tantum casu locum obtinet, in quo fit æquiparatio, non in alijs, l. *sufficit* 56. iuncta gloss. *verbo ita prorsus, vers. Et sunt hæc proportionalia hoc casu*, quam ad hoc commendat Ias. ibi n. 3. D. de condi. et. indeb. l. *Stibicus* 39. illic. Nam inter libertatem, & legatum, quantum ad hanc causam nihil distat, D. de manumiss. testum. l. *creditor* 35. vers. *Qui autem*, illic. Similis est conditionali creditori, vbi notat Alciatus n. 6. vers. *Sed sufficit*, D. de verb. signif. resoluunt post alios Mattheus Mathefflanus in tract. de extensione à num. 14. ad 18. Seraphinus *decis.* 288. n. 5. D. Ludou. Molin. de Hispan. primogen. libr. 1. cap. 3. n. 19. Ioan. Petr. Surd. *decis.* 119. n. 16. & 21. & *cons.* 393. n. 36. & de alimentis tit. 9. q. 1. n. 9. Abbas Alphon-

sus Villagut *decis.* 42. n. 21. & 22. Molinus de ritu nupt. lib. 3. q. 46. n. 24. D. Fracisc. de Alfaro de offic. fiscalis gl. 16. nu. 44. maximè in materia iuris communis correctoria fauore certarum personarum, qualis hæc est, & in qua diuersa ratio versatur, vt mox dicetur, * qua in specie certum est, non valere argumentum de casu expresso ad nõ expressum, l. *quod verò* 14. cum duabus seqq. D. de legibus, l. *si verò* 64. alias 65. S. de viro, D. solut. matrim. l. *illam* 19. vers. *Eò quòd nulla*, C. de collat. c. *qua à iure cõmuni* 28. & cap. *quod alicui* 74. de reg. iur. in 6. gloss. magna vers. *An idem in ciuitate*, in auth. *quas actiones*, C. de Sacros. Eccles. & ultra ordinarios ubique, resoluunt Fracisc. Ripa in l. 1. n. 79. D. soluto matrim. Ioan. Coraf. in l. *qui liberos* 19. n. 121. D. de ritu nupt. Euerard. in locis legalibus loco 13. à simili n. 10. & loco 79. à ratione legis larga, n. 14. Donel. lib. 1. cõment. 6. 14. vers. *ult.* Ant. Monach. *decis.* Lucif. 49. n. 13. Seraph. *decis.* 353. n. 3. Surdus de aliment. d. tit. 9. q. 1. n. 8. & *cons.* 150. n. 25. Caldas Pereir. de potestate eligendi cap. 7. n. 5. Ioan. Anton. Mangilius de impat. q. 130. n. 1. vers. *Item ratio*, in fine, Vincent. Fular. de sustit. q. 160. n. 2. Diodorus Tulden. pluribus exemplis confirmans, de iurisprudencia ex temporali, libr. 2. c. 3. vers. *Quòd contra rationem*, & vers. *Quòd alicui*.
 47. Neque obstat argumenti confirmatio inde sumpta, quòd ratio, ob quam in l. 1. C. de his qui veni. et. et. minoribus, qui ætatis veniam consequuti sunt, restitutionis in integrum beneficium denegatur, ne scilicet cum his contrahentes, autoritate principalis rescripti decipiantur, æquè militat in contrahentibus cum illis ex vi Regiæ pragmaticæ, imò eò fortiùs, quòd quæ à iure cõmuni proueniunt, quale est ius pragmaticæ, firmiora sunt, quam quæ à iure singulari, seu priuilegio proficiscuntur, l. *eius militis* 34. S. *militia missus* D. de testam. militis; quia id constàter negamus, contendimus què longà esse inter vnũ, & alterum casum discriminis rationem, qua excluditur regula textus in d. S. *militia missus*, * quia præterquàm quòd ea in proposito non rectè applicatur,

cum nõ minus singulare, ac priuilegium sit ius pragmaticæ, quàm ius concessionis veniæ, imò illud hoc longè fauorabilius, vt sæpè diximus; rursus regula illa procedit datis paribus terminis in eo, quòd à iure singulari, & quòd à iure cõmuni cõceditur; pragmatica nãq; sanctio, * (vt alias circa S. ite in uiti, *inst. de curato*. philosophabamur *dissertat.* 2. n. 12. & 13.) administratione minoribus ab anno 18. cõcedit, vt minoribus, nulla facta inquisitione, vtrum capaces sint, nec ne, quippè quibus ita fauet, vt eos ad citius matrimonium contrahendum inducat, tantò què magis Respublica hominibus abundet; qui potissimus est * matrimonij, & fauoris ei à iure impedi finis, l. 1. D. solut. matrim. elegans textus in auth. de nuptijs, siue nouella 22. in princip. collat. 4. illic. Si enim matrimonium sic est honestum, vt humano generi videatur immortalitate artificiosè introducere, & ex filiorum procreatione renouata genera manent, iugiter Dei clementia, quantum est possibile, nostra immortalitatem donante natura, rectè nobis studium est denuptijs, & huiusmodi fauor ei ætatis adultis sub cura agentibus concessus, in eorum potius damnum retorqueretur, si ipsis in contractu læsis in integrum restitutio, minoribus iure cõmuni competens denegaretur, vt sæpè diximus. Neque verò * cum his contrahentes, illius autoritate decepti ex eodici possunt, quòd per restitutionis in integrum auxilium contractus rescindatur, cum sciant, vel scire debeant (peritiores consulendo, iuxta textum in l. regula 9. S. sed iuris D. de iur. & facti ignora. & in l. in bonorum 10. D. de bonor. poss.) pragmaticam fauorabiliter tantum minoribus, curatore quoque remoto, administrationem indulisse, quã aliàs absque venia consequi non possent, nõ tamen eos maiores effecisse, vt restitui non possent aduersus contractus à se gestos, alijs. vè minorum priuilegijs vt nequirent, in ipsorum promptissimum damnum. At verò Princeps * ætatis veniam minori non concedit, nisi desideranti, vt sibi tanquam maiori contrahere, bona quæ sua administrare liceat, ad quæ se aptum esse contendit, adeòq; post

post exactam viginti annorum ætatem si sit masculus (de quo etiã tantum pragmatica nostra loquitur) & morum, ac capacitatis eius præuia informatione, vt constat ex l. 2. illic: *Cum viceffimi anni metas impleuerit, & illic. Testibus idoneis aduocatis, morum suorum instituta, probitatem quæ animi, & testimonium vita honestioris edoceant, C. de his, qui veni. ata. & ultra ordinarios ibi, explicat, & exoriant optimè supra à nobis relati dissertat. 1. n. 27. atquè ita mirum non est, si Princeps eum legitimæ administrationis capacem reddat, ac maiorem per omnia reputet, præter bonorum suorum immobilium alienationem, cui * ob maius euertendi patrimonij periculum cautiùs lex cõsulere voluit, ex reg. tex. in l. 1. §. sed & si quis, D. de Carb. edito, cum similibus superiùs relatis dissertat. 2. n. 7. vnde si minor ætatis venia à Principe donat, in alijs, quã immobilib⁹ rebus cõtrahens restitui iure minoris possit, hi, cù quib⁹ cõtraheret, planè illusi, ac decepti inuenirètur autoritate rescripti Principalis, quod iuri, ac rationi minimè conuenit, vt exprimitur in d. l. 1. C. de his, qui veniam ætatis.*

54 Vltimum deniquè argumentum non magis mouet, inficiamur namque, minorem 25. annis matrimonium contrahentem, pro maiore post decè & octo annorum ætatem à pragm. habitum cõferi, atquè ita à restitutionis in integrum beneficio excludendum fore. Nec id rectè probatur, ex similitudine statutorum, certam ætatem definientium, vt post eam minor tanquam maior cõtrahere, bonaquè sua administrare possit, & authent. si captiui, C. de Episcop. & cleric. idem disponens in filio, cognato, vel herede captiui, vt si maior 18. annorum sit, pro maiore 25. annis habeatur ad contrahendum pro illius redemptione. Quia huiusmodi authentica, & statuta illa, minorem illam ætatem, quam præfinitum, habent pro maiore, perfecta, & legitima, & in ea constitutum pro idoneo, & capace ad res suas probè administrandas, itaut curatoris auxilio non egeat, nec proinde restitui velut minor possit aduersus act⁹, vel contractus à se gestos, vt aduertunt

DD. in argumèto relati, id quod in specie pragmaticæ non accidit, nec enim illa ætatem 18. annorum habet pro maiore, & legitima, nec (vt dixim⁹) minorem coniugatum ab anno decimo octauo maiorem reputat, vel fingit, sed tantum ei permittit bonorum suorum administrationem curatore remoto, ac si ab initio sine illo viuere elegeret, quod longè diuersum est, nec restitutionem, & alia minoru priuilegia tollit, vt sæpè reperitum est, & in similibus terminis agnoscunt Bald. in d. authent. si captiui n. 4. Paul. Castrenf. & alij præcedēt. dissertat. relati sub v. 1. 1. & ultra eos Grammaticus in constitut. minorum iura, nu. 2. Ioan. Andr. de Georg. allegat. 16. n. 7. cum seqq. Philippus Paschalis de viribus patriæ potestatis, p. 2. c. 1. nu. 105. à vers. Animaduertendum autem, tres potissimos casus distinguentes.

55 Primus casus est, cum lex, vel statutum simpliciter disponit super minore, siue adulta ætate, fingendo aduultum aliquo casu maiorem, & contractum ab eo celebratum, firmum, & irreuocabilem; & tunc in integrum restitutionis beneficium excluditur, vt in terminis authent. Sacramenta puberum, C. si aduersus venditionem, vbi ea ratione ex communi Doctorum sententia contractus à pubere sub iuramento de ei non contrahendo celebratus, inuiolabiliter absque spe restitutionis custodiendus est, quia minor * ita iuràs, fingitur maior, quod & ipsum contingit in minore, qui veniam ætatis cõsequutus est, qui ob eam causam non restituitur, l. 1. C. de his, qui ven. atat. quare his duobus exemplis ad hunc casum vtitur Boerius decis. 350. n. 4. vers. Item ponamus, illic. Item ponamus quando per legem reputatur maior, vt est in illo, qui veniam ætatis impetrauit, qui non restituitur, l. 1. C. de his, qui ven. atat. item in casu authent. Sacramenta puberum, & c. & paulò post ibi, nam ratio illius authentice fundatur super fictione, quia fingitur maior, ex quo iurat.

57 Secundus est casus, in quo DD. in argumèto relati nominatim loquuntur, quando scilicet lex, vel statutum principaliter disponit limitado, seu restringendo ætatem 25. annorum, quam ius com-

58 commune duntaxat pro perfecta, & legitima habet, ad minorem ætate, puta 18. vel 20. annorum, quam pro legitima, & perfecta haberi vult, & puberem in ea constitutum, maiorem per omnia reputari, vel ad certum effectum, vt in terminis d. authent. si captiui, vel generaliter iuxta legem Longobardam, & similia statuta, quorum in proposito meminere DD. ipsi, in argumèto cõmemorati sub n. 17. & 18. qui in eorum terminis nedum restitutionis in integrum beneficium cessare dicunt, sed & valere indistinctè alienationem bonorum immobilium, quæ alioquì absque causa & iudicis decreto ipso iure nulla esset; ex eo rectè moti, * quod cum designatio certæ ætatis, qua quis maior censeatur, rerum quæ suarum administrationi capax, & idone⁹, à iure merè positiuo proueniat, quod 25. annorum metas eidem præstituit, coniectione sumpta ex maturiore hominum post id tempus iudicio, potuit idem ius, aut locorum quorundam lex municipalis, vt potè variandi ac mutandi potestate gaudens, iuxta regulam tex. in §. sed naturalia, vers. Et verò, inst. de iure natu. & in c. non debet §. de consang. & affnita. l. 12. tit. 2. p. 4. vel generaliter, vel ad certum aliquè effectum, maximè ita piùm, qualis est captiuorum redemptio, ad quam proinde sub certa pœna cogit, angustiores præfigere metas, in quibus homines plene, & integre rerum suarum administrationi satis aptos esse communi experimento cognouerit, qua ætate gaudentes, cum maioribus 25. an. per omnia equiparentur, eisdem regulis omninò subiiciendi sunt, ex reg. æquiparatorum, de qua in l. 1. vbi notarunt omnes D. de leg. 1. cum relatis dissertat. præcedent. n. 21.

59 Tertius, & vltimus casus est, qui ad pragmaticæ nostræ terminos proprius accedit, cum lex vel statutum procedit simpliciter, permittendo actum vel contractum minoris 25. annis, post certam aliam ætatem, puta 18. aut 20. annorum, nec vltèrius disponit: quo quidè casu, & si actus, vel contractus, à minore in illa ætate gestus, ipso iure valeat, rescindi tamen potest per in integrum restitutionis beneficium, quod per eiusmo-

di legem, vel statutum minimè censetur exclusum, opt. tex. in l. cum lege 41. D. de recept. arbit. vbi lex Iulia, quæ minorem 20. annis iudicare prohibuit, & consequenter id ei post eam ætate permittit, circumuento tamen in auditorium temerè recipiendo, restitutionis auxilium, minoribus 25. annis concessum, negare non videtur, vt constat ex illis verbis, maiori tamen viginti annis, si minor viginti quinque annis sit, ex hac causa succurrendum, si temerè auditorium receperit, multi dixerunt. Ita nominatim post Bald. in d. authent. si captiui, n. 4. vers. Aut lex, vel statutum procedit simpliciter, resoluunt omnes præcedent. dissertat. sub n. 11. relati. Et in terminis * legis 3. C. qui legitimam personam, permittetis minori 25. annis, & maiori 14. super possessoria causa per se in iudicio agere, obseruat ultra ordinarios ibi Menoch. de reu. remed. 1. nu. 432. Sigism. Scaccia de iud. libr. 2. cap. 1. num. 235. nouissimè Ludouic. Postius in tract. mandati de manutenendo, obseruat. 67. num. 1. quod per hoc non tollat quin ipse aduersus acta præiudicialia restitutionis in integrum beneficio iuari possit, docuit gloss. vers. Item tertio, iuncto vers. Sed his spectis, in l. vnic. C. si de momentanea possess. & communis, quam resoluunt Boerius decis. 350. num. 4. vers. Quamuis enim, illic, tamen per hoc non videtur ei interdici in integrum restitutio, si ledatur, ac si non fuisset reputatus maior, vt tenet gloss. & c. D. Præses Couarr. variar. resolut. lib. 1. cap. 5. num. 8. vers. Et præsertim, & vers. Et tamen minor, & post plures alios Francisc. Caldas Pereira ad i. si curatorem habens, verb. implorare, n. 46. C. de in integrum restit. D. Perez de Lara in compend. vitæ hom. c. 24. nu. 62. ac rursus * in specie textus in cap. fin. in princip. de iudicij in 6. eidè minori permittentis, in causis beneficialibus, & alijs spiritalib⁹ per se in iudicio agere, vel se defendere, idè quoque, nempe vt restitui valeat, cõtra gl. verb. quid aliud in princ. in l. ait Prator 7. D. de minor. DD. cõmuniter resoluunt, vt testatur Philippus Probus, plures referens, in addit. ad Monach. in d. cap. fin. lit. E. Boer. vbi sup. D. Couarr. d. n. 3. vers. Ex quo inferitur, K & Alex.

60

61

& Alex. Trentancinq. var. resol. libr. 2. tit. de iudicijs, resolut. 6. n. 8. unde * & in matrimonialibus idem dicendum est, quas spirituales esse constat ex c. tuā 3. de ord. cognit. c. 1. cum seqq. qui filij sint legitimi, ac notauit cum pluribus ad c. 1. de officio ordin. 1. p. n. 43. atque adeo in eis locus erit decis. textus in d. c. fin. de iudi. in 6. quā in proposito recte explicat D. Couar. d. lib. 1. var. c. 5. n. 3. vers. Rursus nec tertia ratio, Palacius Rube⁹ in repet. c. per vestras de donat. inter, not. ab. 2. n. 21. Steph. Gratian. disceptat. forens. tom. 2. c. 367. à nu. 12. quicquid parum catholice reluctetur, contrariam sententiam, quod minor in causa matrimoniali, quā spiritualē esse negat, in iudicio cōpare non magis possit, quam in alijs temporalib⁹, saniorē dicēs, & secundū eā in Frisiorū curia iudicatū referens, Ioan. à Sande decis. Frisicar. lib. 1. tit. 3. defn. 2. vers. Simul quē definit, qui & in multis alijs malē, & contra Canones de matrimonio sensit, id quē ad secularem potestatem tam quoad leges de eo ferendū, quā quoad iudicandum pertinere existimauit, vt apud ipsum videre est libr. 2. tit. 1. de matrim. per tot. cuius hac de rescripta omnino foret ab illo libro alioquī docto expungēda. Cū igitur (vt ad rē redeamus) pragmatica nostra simpliciter tantū procedat, permittēdo minori cōiugato honorū suorum administrationem post tactum annum 18. minimē ei restitutionis in integrū beneficium, minoribus 25. annis iure cōmuni competens, denegasse censetur.

63 Quod si dixeris diuersa hęc esse, act⁹, vel cōtract⁹ minorib⁹ à lege permitti, & administrationem cōcedi, quia illud supponit obstaculum minoris ætatis, quod lex supplet, vt act⁹ mero iuro valeat, qui alioquī null⁹ esset, vt cōtingit in alienationē bonorū immobiliū, quæ absq; causæ cognitione, & iudicis decreto, etiā à minore curatore carēte facta, ipso iure nullius momenti est, vt cū pluribus resoluimus dissert. preced. n. 32. & in iudiciarijs actib⁹ minori præiudicialib⁹, quos nullos similiter esse cōstat ex traditis ibi n. 24. & seqq. & sic mirū nō est, si lex eo casu saltē in integrū restitutionis beneficiū minori, quē talē ef-

se supponit, nec maiorē facit, illibatum relinquat; hoc verò vice versa supponit perfectionē eius ætatis, quā noua lex, vel statutum præfixit, vt exinde minor maior per omnia reputetur, & ad res suas, vel etiā vxoris (vt & pragmatica nostra addit) probē, & legitimē administrādas, capax, & idoneus, atq; ita pot⁹ militat resoluta in præced. casu; facile respōdebim⁹, casum tertiū nuper propositū, & casum pragmaticę, & si strictē quoad nudos terminos diuersificentur, at in modo statuēdi, & in ratione statuti minimē differre, quia in vtroq; lex simpliciter procedit permittēdo, in illo quidē act⁹ vel cōtract⁹ minorū 25. an. in hoc vero administrationē ipsis minorib⁹; nec vtiq; magis in hoc eos maiores facere cēsetur, aut ad rerū suarū, vel vxoris administrationē capaces reddere, quā in illo, imò * ex eo multo min⁹ 64 quod sub nomine administrationis minorib⁹ fauorabiliter cōcessę, ea tantū intelligitur, quę fit citra alienationē bonorū immobiliū, & citra actionum, vel defensionū exercitiū, iuxta ea, quæ latē in præced. dissertat. resoluimus in 2. & 3. corollario, siue à n. 20. & 31. at verò * 65 in casu tertiō Bal. & sequaciū, ampliorē lex minorib⁹ facultatē præbet, nēpe validē cōtrahēdi, adeoq; etiā immobilia absq; causę cognitione, & iudicis decreto alienandi, & in iudicio legitimē cōparēdi, absq; actorū vtiq; præiudicialiū nullitate, vnde * cū in hoc casu, 66 in quo lex minores ipsos ad cōtrahēdū in quibuscūq; bonis, & in iudicio legitimē cōparēdū habiles reddit, in integrū restitutio nō excludatur, multo minus, ea excludetur in casu pragmaticę, in qua lōgē minor facultas minori cōceditur, eō tantū tēdens, vt à curatoris potestate se liberare valeat, vt sepē diximus, arg. tex. in l. in actionibus 5. §. 1. vers. Licuit enim, vbi Alex. not. D. de in litē iuran. l. in suis 11. in fin. D. deliber. & posth. l. Marcell⁹ 15. D. de mortis causa donat. l. nec in ea 22. §. sed qui occidere, D. ad l. Iul. de adul. l. non debet 21. D. de reg. iur. auth. multo magis, iuncta auth. preced. C. de Sacros. Eccles. cap. Si ergo 16. in princip. §. q. 1. reg. cui licet 53. lib. 6. quorū, ac similiū iuris locorum regulam in simili expendunt

Aymon

Aym. Crau. conf. 290. n. 7. & conf. 326. n. 10. Ioan. Petr. Surd. conf. 288. n. 14. Rolan. à Valle conf. 15. n. 41. lib. 1. Farinac. conf. 60. n. 809. inter tract. crimin.

p. 4. Säch. de matrim. lib. 8. disput. 1. n. 21. Ioan. Maria Nouarius quest. forens. lib. 1. q. 24. n. 6. D. Franc. Salgad. de Reg. protect. p. 1. c. 5. n. 61. & 62.

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

SUMMARI A.

- 1 **H**ypothesis dissertationis traditur.
- 2 **V**erba legis, vel statuti cui non conueniunt, nec eius dispositio conuenire debet.
- 3 **L**ex si vnum supponat, & aliud disponat, necesse est, vt verificetur suppositum, ad hoc vt habeat locum dispositum.
- 4 **Q**ualitas ab statuto præsupposita, utpotē præbula, videtur ab eodē statuto requisita.
- 5 **Q**ualitas à lege, vel statuto requisita, ante omnia verificari debet, vt statutū ipsum locum habeat.
- 6 **Q**ualitas si pro forma, & substantia constitutionis requiratur, si illa nō interuenit, constitutio locum habere, siue effectum sortiri non potest.
- 7 **C**ōditionis præcipua nota est diēctio si, ad iuncta verbo futuri temporis, quomodo-cumquē incerti.
- 8 **C**ōditionis illud est propriū, vt formam quandam inducat, specificē, & ad vnguē, vt aiunt, obseruandam, ad hoc vt dispositio sub ea facta locum habere possit.
- 9 **C**ōditio in lege vel statuto adiecta, in dubio inducit formā substantialem, qua nō seruata, illius dispositio locum non obtinet.
- 10 **M**inores 25. annis, etiā post 18. an. matrimonii cōtrahētes, passim in Hispalēsi, & Granatēsi curia admissi sunt, vt pragmatica priuilegio, honorū suorū, & vxoris administrationē eis cōcedēte, potirētur.
- 11 **L**ex fauorabilis, maximē ob publicā utilitatē, minimē restringēda est, sed ampliāda potius, & interpretatione adiuuanda.
- 12 **M**atrimonium omni iure fauorabile est ob publicā causam, iustos ex eo liberos suscipiendū, quibus Respublica repleatur.
- 13 **P**ragmatica, administrationē minoribus matrimonium contrahentibus concedens, illa ratione nititur, vt hominum propa-

- gationi, status quē matrimonialis felicitati, ac frequentie suppetias feratur.
- 14 **P**ragmatica ratio non tantum refertur ad priuilegium minoribus indultum, sed & ad alia, maioribus quoquē 25. annis ex eadem matrimonij contracti causa cōcessa, & qualia ea sint?
- 15 **P**ragmatica prædicta in sui dispositione imitata videtur antiquas leges Iuliam Miscellam de maritandis ordinibus, & Papiam Poppeam.
- 16 **L**ex Iulia Miscella, & Papiæ Poppeæ, de matrimonio, & liberis fauerūt, passim per alias leges iuris cōmunis probatae sunt, & solū quoad indictam viduitatem, & cælibum pœnas infirmatae ibi.
- 17 **D**octores de earum legum materia tractantes referuntur.
- 18 **R**atio in proœmio legis adiecta, in omnibus eius membris repetita censetur, eisque intellectus lumen præbet.
- 19 **D**eterminatio vna, plura respiciēs determinabilia, pariformiter ea determinare debet.
- 20 **R**atio eadem vbi est, eadem quoquē iuris dispositio vigere debet.
- 21 **C**asus in lege omissus vbi eandem rationem habet cū expresso, & si sub legis verbis non comprehendatur, nec veniat, dēnit tamen sub mente eius, quæ ex ratione deducitur.
- 22 **L**ex in vno casu ex certa ratione quicquam statuens, nō tam extendi dicitur ad alium, in quo eadem, vel maior ratio militat, quā eum comprehendere.
- 23 **L**ex, nedum cū vltra ius cōmune quicquam statuit, sed etiam cū iuris cōmunis correctoria est, aut ab eo exorbitas, vel pœnalis, ex ratione in ea expressa extēditur ad alios cas⁹ eandē rationē habētes, siue pot⁹ illos includit, cū 3. n. seqq.

K 2 Auth.

- 23 Auth. de hered. ab intest. venien. §. penul. coll. 9. & auth. matr. & auie (inde sumpta) C. si mulier tute. off. fungi poss. quibus matri, & auie tutela officium permittitur, cetera generalis regula, id mulieribus deicantur, ex rationis identitate extēduntur ad curam à gl. & DD. ubique.
- 24 Cap. si post quā 33. ac elect. in 6. & c. 1. de tēpor. ordin. eo. lib. in materia penali disponētia, ex rationis identitate ad similes casus ampliatur à gl. & DD. ubiq;
- 25 Clem. 1. de electione prohibēs, vnius ordinis religiosum in alterius prelatū eligi, ex ratione ibi expressa extenditur à gl. & DD. ad provisionem, licet alioquā ab electione diuersa sit.
- 26 Resolutio preceatēs & si à plerisq; Doctoribus impugnetur, varijs quē distinetionibus inuoluitur, nedū praxi recepta. sed & in puncto iuris verissima est.
- 27 Lex si quis id, quod 7. §. quod si dū proponitur, D. de iurisd. omn. iud. expenditur, & explicatur.
- 28 L. 2. §. exercitum, vers. Sed hoc etiam, D. de his qui not. infam. expenditur, & explicatur.
- 29 L. si filius 4. aliās l. si quis 3. §. is autē, vers. Quod ita demū, l. sed Iulian⁹ 9. aliās l. item si filius fam. 7. §. mutui dationem, vers. Sed si fraus, & l. filium habeo 16. aliās 14. vers. Dixi, D. ad S. C. Macedon. expenduntur, & explicantur.
- 30 Lex Senatus-consulto 59. l. si quis tutor 60. in pr. & §. 1. 2. & 3. §. quāuis 5. & §. pen. & fin. & l. libertū 64. §. 1. D. de ritu nupti. expenduntur, & explicantur.
- 31 L. cū mulier 47. aliās 49. vers. Si tamen, D. soluto matrim. expenditur, & explicatur.
- 32 L. 2. §. quid si curatores 29. D. ad S. C. Tertul. expenditur, & explicatur.
- 33 L. non sine ratione 5. C. de bonis, que liberis, expenditur, & explicatur.
- 34 De sponsis de futuro tantum intelligitur à D. Præsidē Conar. cuius fundamenta referuntur.
- 35 Eius opinio refutitur, & fundamentis sit satis.
Lex nō sine ratione, C. de bonis, que liberis, sub nomine sponsorum, tantum intelligit sponfos de presenti ante matrimonij usum, siue carnis cōmixtionē, & mutuam cohabitationem. ibid. & n. seq.
- 36 Statutum partem dotis, aut nuptialia lucra deferēs viro superstiti, vxore alijq; liberis decedente, locū non habet in sponsis de presenti ante matrimonij usum, & mutuam cohabitationem.
- 37 Dicta lex nō sine, nedum ad sponsum de futuro, cui aliquid ab altero promissum est, simpliciter ampliari non potest, sed nec ad eum sponsum, qui matrimonij de presenti cōtrahere donatoris factū impeditus est, iuxta l. cū veterum 15. C. de donat. ante nupt. & quare? cum n. seq.
- 38 Disposita in viro, & vxore, ad sponfos de presenti ante matrimonij usum vt plurimum trahi possunt, non etiā de futuro.
Lex miles 11. §. querebatur, l. si vxor 13. §. Diui, §. si quis vxorem, & §. si minor, D. ad l. Iul. de adult. & l. propter violatam 7. C. eod. tit. optimè explicantur contra nonnullos. ibid.
- 39 Lex 2. tit. 7. lib. 4. fori, l. 4. in princip. tit. 1. p. 4. l. 1. tit. 17. p. 7. l. 2. tit. 15. lib. 8. ordinam. & l. 3. tit. 20. lib. 8. noua compilat. breuiter intelliguntur.
- 40 L. bis solis 7. vers. De ceteris, C. de reuocand. donat. expenditur, & explicatur.
- 41 Mulier ad secūda vota trāsiens, iniuriā quodāmodo irrogare videtur viro defuncto, & ex eo susceptis liberis, & quare?
- 42 Portia minoris dictum ab Erasmo cōmendatum refertur.
- 43 Cap. cū dilecta 4. vers. Nos igitur, de confirmat. utili, vel inutili, expenditur, & explicatur, & an lex exorbitans à limitatoria differat?
- 44 Lex correctoria, vel exorbitans, ex ratione nō expressa, sed præsumpta tantū, quam solam reddi posse cuius non sit, minime extēdi potest ad casus, in quibus illa præsumpta ratio militet, sed nec ex expressa ad casus similes, in quibus non eadem, sed similis tantum ratio vigeat.
- 45 Lex exorbitans fauore certarū personarum, & si ex rationis identitate extēdatur ad casus eandem rationem habentes, nunquam tamen extēditur ad alias personas, in quibus etiam eadem vigeat ratio, nisi saltem sub larga verbi significatione comprehendantur.
- 46 Idem est in lege exorbitanti odio certarum personarum, que rursus ex rationis identitate extēditur ad eos, qui per iuris fictionem eandem personam habent, vt here-

- beredes, vt in exemplo hic relato.
- 47 Minor post tactū 18. annū matrimoniū contrahens, pragmatica verbis, iuxta eorum corticem, non continetur, at sub eius mente, & ratione comprehenditur.
- 48 Reg. cui verba non cōueniunt, nec dispositio cōuenit, procedit in lege dubia, de cui⁹ mente, & ratione nō constat, secus aliās.
- 49 Pragmatica nō supponit præcisè, minores ante tactū an. 18. matrim. contrahere, sed casualiter, & fortuito, & quare?
- 50 Etas tactū 18. ann. iure sufficiens est ad postulandum, manumittēdū, & negotia extrajudicialia procurandum.

- 51 Qualitas à statuto præsupposita, ita demū requisita videtur, ita vt sine ea dispositio locū habere nequeat, si præcisè sit, nō aliās.
- 52 Cōditio legis ita demū inducit formā substantialē, præcisè obseruandā, si & ipsa cōditio sit præcisè, secus si partis voluntati relicta, qua supposita lex disponat, certam aliam formam præscribens.
- 53 Gerundium sui natura conditionē importat, ac proinde formā præcisè obseruandā.
- 54 Casus in lege correctoria, vel exorbitanti, certa ratione nitente ommissus, nō ex iure communi antiquo, sed ex ipsa ratione supplendus, ac decidendus est.

DE MINORE 25. ANN. SVB CVRATORE CONSTITVTO, qui post tactū, vel expletū 18. an. matrimoniū cōtrahit, an virtute pragmaticæ anni 1623, bonorū suorū, & vxoris administrationē consequi possit, curatore remoto? & obiter multa de extēsiōe legū ex rationis identitate. Ad pluriū iuris locorū elucidationē.

DISSERTATIO VII.
APPENDIX DVARVM PRÆCEDENTIVM.

ILLVD præterea circa pragmat. anni 1623. cap. 19. dubitari non semel cōtigit in Senatu, vtrum minor curatorem habēs, qui prætextu matrimonij post 18. ann. siue tactū, siue expletū cōtracti, ab ei⁹ se potestate eximi, bona q; sua sibi tradi, redditus ab illo rationibus, desiderat, audiendus sit? Quod inter alia accedisse memini in causā Christophori de Ocaña Agējo minoris, qui cū anno ætatis suæ vigesimo secundo matrimonium contraxisset, curatoremq; ad litem, quam bonorum suorū curatori instituire parabat, nominasset, ac decerni sibi obtinisset Hieronimum de Leon Beltran, per mediam ipsius personam ab ordinario iudice Hispalensi petijt, sibi, vt pote cōiugato, virtute dictæ Regiæ pragmaticæ bona sua per curatorem tradi, ad eumque effectum ipsum sibi ad reddendas rationes compelli, quod cū ita decreto suo iudex iussisset, curatoris pars ab eo nostrum prouocauit Senatum. Sed cum in hac, & alijs similibus causis variè se-

natus iudicasset, modò cōtra huiusmodi minorem, modò pro illo, è re futurum existimaui, re hinc inde breuiter discussa, meum in hoc articulo iudiciū interponere.

Porro aduersus minorem, post 18. ann. matrimonium cōtrahentem illud imprimis vrget, quod verba dictæ pragmaticæ illi non conueniant, cū ad minorem, ante eam ætatem vxorē ducentem, apertè dirigantur, illic. *X si se casare antes de los diez y ocho años*; ergo nec ipsius pragmaticæ dispositio ei conuenire debet, iuxta regulam tex. in l. 1. §. licet autem 20. vers. *In re igitur dubia melius est edicti verbis seruire*, D. de exercit. act. l. ita autem 5. in princip. iuncta l. 3. §. ceteri 2. circa fin. vers. *Et si pecunia*, D. de admin. tutor. l. quod constitutum 21. illic. *Quantum ad verba eius*, D. de testam. milit. l. si ancillas omnes 63. in fin. illic. *Et nec verbis nec voluntati defuncti accommodata hac sententia est*, D. deleg. 1. l. dies 4. §. toties D. de damno infest. l. 1. §. loquitur 5. D. de aqua quotidian. & astiu. l. bos accusare 12. §. omnibus 4. illic. *Qua pœna in seruum non cadit*, & vers. *Idem* qui

que, illic, que seruorum penis non conuenit, D. de accusat. c. indemnitatibus, 43. s. supra dicta, vers. Cum in ipsis, de elect. in 6. cum siuilibus, ex quibus eam reg. ultra ordinarios interpretes deduxerunt, ad varia expendent, Alex. conf. 17. n. 2. lib. 1. conf. 2. n. 4. lib. 4. conf. 106. n. 6. & conf. 160. num. 1. lib. 5. Philip. Dec. conf. 221. n. 1. post princip. vers. Et si uerba statuti, & conf. 466. stante statuto, nu. 16. Iason. conf. 221. nu. 4. vol. 2. & conf. 63. n. 3. vol. 3. Hippol. Marfil. conf. 25. n. 10. & conf. 40. n. 12. & sing. 339. & in l. qui falsam, n. 56. alijs 66. vers. Na cui non conueniunt, D. ad l. Corn. de fals. ac post plures alios Tiraq. ad l. si unquam, uerbo libertis, n. 2. C. de reuocan. donat. & de retract. consang. s. 2. gl. 1. n. 15. vers. Nam ubi uerba; Brunorus a Sole in comp. resolutorio proposit. iur. lit. D. uerbo dispositio legis, uel statuti, & uerbo dispositio non habet locum, Franc. Becius conf. 1. n. 25. conf. 3. num. 41. & conf. 112. n. 3. Burgenfis Marcus Salon de Pace conf. 25. n. 27. Ioan. Petr. Surd. conf. 152. & 179. ubique n. 38. conf. 174. n. 8. conf. 401. nu. 10. & conf. 429. n. 4. ac decis. 56. n. 1. & decis. 122. n. 13. Ioan. Gutierrez. conf. 21. n. 2. & pract. quest. lib. 3. q. 17. & 18. n. 227. Hier. Gonzalez ad reg. 8. Cancel. gl. 5. in princ. n. 24. Card. Dom. Tusch. pract. concl. tom. 8. lit. V. c. cl. 89. ex n. 1. D. Ioan. Bapt. Valenc. conf. 55. n. 11. lib. 1. & conf. 120. n. 36. lib. 2. D. Ioan. del Castillo quotid. controu. libr. 5. c. 82. n. 10. & 11.

3 Secundo quia pragmatica sanctio in prefatis uerbis supponit, minores matrimonium contrahere ante annum 18. & sub eo supposito disponit statim in uerbis sequentibus, posse ei propria, & uxoris bona, tradi per eum administranda, quo casu militat communis alia Doctorum traditio, quod cum lex unum supponit, & aliud disponit, necesse est, ut verificetur suppositum, ad hoc ut habeat locum dispositum, sic etenim uoluerit gl. uerbo nuocandum, Iacobus Butrigarius, Salycet. & Fulgos. opposit. 1. in l. mancipia. s. C. de seru. fugitiu. Ludou. Roman. singulari 495. Socin. Seni. conf. 72. n. 4. ad fin. vers. Tunc succedit, & conf. 76. n. 5. similiter ad fin. vers. Et tunc mi-

litat, uol. 1. Socin. Iunior conf. 114. nu. 22. uol. 3. Philipp. Dec. conf. 90. num. 1. circa fin. vers. Nam lex 1. & n. 2. conf. 137. num. 12. ad fin. vers. Quia non verificatur, conf. 232. & 258. ubi que n. 6. conf. 289. n. 3. conf. 290. n. 7. ad fin. vers. Quia quando una dispositio, conf. 316. n. 2. & consil. 326. n. vlt. circa finem, vers. Confirmatio gratia, libr. 1. conf. 540. n. 1. ad fin. vers. Unde succedit, & conf. 591. num. 3. & 4. lib. 2. Iacob. Menoch. post plures alios, quanquam non omnes satis fideliter, de recuper. rem. 9. num. 161. Ioan. Petr. Surd. conf. 150. n. 78. & conf. 429. n. 5. ac decis. 65. nu. 9. & decis. 122. num. 14. Ioan. Gutierrez. conf. 1. n. 16. & conf. 21. n. 6. & pract. quest. lib. 3. quest. 17. & 18. (quas simul explicat) n. 227. vers. Quando enim lex Cæsar Barcius decis. 79. n. 4. Ioseph. Sesse decis. Arago. 160. num. 24. Tusch. pract. concl. tom. 9. lit. P. conclus. 636. Leander Galganet. de conditio. & demonstr. part. 2. cap. 1. quest. 97. n. 11. Marius Giurba ad consuetud. Senat. Messanen. c. 8. gl. 2. n. 2. D. Francis. Salg. de Regia protect. 3. part. cap. 11. n. 52.

4 Et confirmatur, nam qualitas ab statuto pre-supposita, ut pote preambula, uidetur ab eodem statuto requisita, argu. text. in l. 2. D. de iurisd. omnium iud. l. ad rem mobilem 56. l. ad legatum 62. D. de procurator. l. oratio 16. D. de sponsalibus, & in l. si quis tutor 60. s. quamuis, D. de ritu nupt. cum similibus. Ergo ut illa verificetur necesse est, quia qualitas * a lege, uel statuto requisita ante omnia verificari debet, ut statutum ipsum locum habeat, l. si per alium 5. s. docere, ubi notat Bart. n. 2. Paul. Castrensi. nu. 3. & Iaf. sub s. in eum, n. item 3. D. ne quis eum, qui in ius uocatus est, uideat. l. eum actum 17. ad finem, iuncta gl. vlt. & communi, D. de negot. gestis, l. non solum 8. s. sciendum, iuncta gl. 1. & Pauli Castrensi. summano, & s. sed ut probari, iuncta gl. uerbo mendulos, & uerbo conseruatur, quas bene explicant, & exornant Bart. ex num. 1. & Iaf. n. 2. & 3. D. de noui oper. nunc. l. fulcianas 7. s. cum hoc, ubi gl. uerbo oportet, Bart. n. 1. & ceteri communiter D. quibus ex caus. in posse, eatur, l. 1. s. ait Prator 3. ubi idem Bart. post princip. vers. Item uicta, D. ut quis in flumi. publi. l. Prator

ait 4. s. docere, D. vi bon. rapt. notant itidem, & ad varia expendant Alex. conf. 119. num. 3. vers. Quia quoties aliquid, libr. 1. conf. 3. n. 3. circa finem, vers. Quia quotiescumque, conf. 172. n. 5. & conf. 224. n. 3. libr. 2. Philipp. Dec. conf. 13. n. 5. vers. Difficultas, conf. 18. nu. 4. vers. Cum ergo statutum, & conf. 260. n. 2. lib. 3. conf. 356. n. 4. conf. 401. n. 4. circa fin. vers. Et quia qualitas, conf. 410. num. 29. conf. 434. n. 3. conf. 440. n. 1. conf. 471. n. 7. vers. 2. principaliter, conf. 524. n. 1. conf. 540. n. 2. vers. Et ad hoc facit, conf. 550. & 561. ubiq; n. 4. conf. 564. n. vlt. ad finem, vers. In tertio dubio, & conf. 589. n. 7. lib. 2. Philip. Corn. conf. 216. n. 3. lib. 3. Curt. Senior. conf. 59. n. 7. vers. Tum quia quoties, & conf. 60. n. 71. Iaf. ultra locum proximè relatum in l. si extraneus 6. n. 23. circa fin. vers. Nam quando in aliquo actu D. de cond. caus. dat. idem conf. 9. n. 26. lib. 1. conf. 164. n. 7. lib. 2. conf. 4. n. 8. & 9. & conf. 21. n. 27. lib. 3. ac post alios Tiraq. de retractu consang. s. 8. glo. 7. n. 1. & 2. Fuluius Pacianus, & Ioseph. Mascard. de probat. ille, lib. 2. cap. 14. n. 8. hic uero lib. 1. concl. 468. num. 25. & lib. 2. concl. 1147. n. 11. & concl. 1159. n. 4. ac lib. 3. concl. 1254. ex n. 9. Surd. conf. 45. n. 14. conf. 248. n. 19. conf. 429. n. 6. conf. 452. n. 17. & 18. & conf. 514. n. 8. Franc. Milanensis decis. 3. n. 47. lib. 1. D. Ioan. Bapt. Valencuel. conf. 52. n. 20. & conf. 83. n. 134. Marius Giurb. conf. 99. n. 8. Dom. Ioannes del Castill. quotid. controu. tom. 5. cap. 89. num. 104. & 105.

6 Tertio, & vlt. quia qualitas contracti ante decimum octauum annum matrimonij, nedum tacite tanquam pre-supposita requiritur a prefata Regia pragmatica, sed etiam expresse, ac pro forma, & substantia ipsius constitutionis, quæ proinde, nisi illa interuenerit, locum habere, siue effectum sortiri non potest, ex reg. tex. in l. cum bi 8. s. si Prator D. de transact. cu adductis a Tiraq. de retractu consang. s. 4. gl. 6. n. 31. & alibi passim, id quod nos alibi latius comprobamus. Antecedens probatur, quia illa qualitas adiecta est per modum conditionis, cuius præcipua nota * est dicitur, s. ad iuncta uerbo futuri temporis,

quomodocumque incerti, l. Titio 22. in princip. illic. Sed & conditionem hoc legatum in se continet, si effectus esset, & c. & vers. Nec interest, iuncta ubiq; gl. uerbo continet, & uerbo conditionem D. quando dicitur leg. ced. l. libertas 17. s. 1. & 3. D. de mun. testament. l. 1. s. si quis simpliciter, princ. iuncta uerbo. Et uersa uice, D. de uer. oblig. cum alijs non paucis: notat it gloff. uerbo conditio, Bart. late expcans nu. 3. & ceteri communiter in l. D. de cond. & demonstr. Galganet. de condit. part. 2. cap. 1. quest. 1. nu. 1. 3. 4. 7. Ioseph de Rusticis, nonnullos cogrens, ad l. cum auus D. de condit. & demonstr. strat. in procm. cap. 3. n. 22. & 23. & l. 4. cap. 6. n. 26. & cap. 15. n. 38. D. Francis. Barry de success. lib. 17. de condit. cap. qua uerba faciant modum, qua condition. n. 1. Cardi. Dom. Tusch. pract. concl. tom. 2. lit. C. conclus. 83. per totam, & l. D. concl. 573. n. 2. August. Barbosa, plures cumulans, de dictionibus dict. 362. conditionis autem * illud est proprium ut formam quadam inducat, specifica & ad uinguem (ut aiunt) ad implendam, ad hoc ut dispositio sub ea facta locum sortiri possit, l. qui heredi 44. & l. Meno 55. D. de cond. & demonstr. iuncta l. 4. s. huius rei, illic. Et nuptijs non secatis ipsorum re. euanescit stipulatio, D. de pact. l. hoc iure 10. D. de uer. obligat. cum similibus, & ultra ordinarios ubique, resoluunt Alex. conf. 59. n. 8. lib. 2. Math. Afflict. decis. 355. nu. 5. Hier. Grat. respon. 122. n. 16. lib. 1. Tiraq. plures ex more congerens de retractu consang. s. 1. gl. 21. nu. 13. & de retractu conuent. s. 2. glo. vni. n. 3. in fin. & in tract. cessante causa, limit. 1. n. 60. & 61. Menoch. conf. 1. n. 410. & 411. conf. 35. a n. 4. & conf. 60. n. 48. & 49. lib. 1. conf. 426. n. 10. lib. 4. & conf. 432. n. 22. lib. 5. Galgan. de condit. p. 1. c. 6. n. 4. in fin. vers. Et sunt in forma, & 2. p. c. 1. q. 41. n. 1. & 2. & q. 82. nu. 1. Tusch. pract. concl. tom. 2. lit. C. conclus. 595. num. 4. D. Ioan. del Castill. quotid. controu. tom. 4. cap. 25. n. 9. & 10. & tom. 6. cap. 119. n. 5. & 6. & cap. 121. n. 46. Vincent. Fular. de subst. q. 246. n. 16. & q. 454. n. 24. Quod maxime procedit * in conditione legis, uel statuti, quæ in dubio formam substantialem inducit,

qua non seruata, illius dispositio locum non obtinet, Bald. in l. comparationes 20. n. 8. C. de fide instrum. & in auth. matri. & auie, sub eod. n. C. de fide instrumentorum, & in l. 2. n. 11. C. quomodo, & quam. Index. Petrus Ancharr. conf. 241. n. ult. Alex. msf. 42. n. 16. lib. 1. conf. 137. n. 15. lib. conf. 50. n. 5. & conf. 100. nu. 7. libr. 5. conf. 212. n. 3. vers. Quod autem verba, 6. Philipp. Deci. conf. 10. nu. 2. conf. 1. n. 9. conf. 221. n. 22. ad fin. conf. 261. 2. conf. 434. n. 1. & 2. & conf. 612. n. & 3. Hieron. Gratus d. resp. 122. nu. 6. vers. Et in conditione legis, Tiraquel. retract. conf. 36. gloss. 2. n. 29. D. ordin. Menchac. de success. creat. s. 4. n. 2. iuncto n. 26. Gutierrez pract. quæst. 3. q. 15. n. 5. & quæst. 63. n. 3. Azed. conf. 9. n. 28. Franc. Bec. conf. 12. n. 4. conf. 22. n. 15. & conf. 62. num. 43. Franc. Milanens. decis. 3. num. 8. Petr. urd. decis. 122. n. 2. D. Ioanna. del Cattill. de tertijs c. 27. n. ult.

Quæ quidem argumenta, & si quantoque in causa fuerint, vt Hispalensis Senatus aduersus minorem, post decimum octauum annum matrimonium contrahentem iudicaret, re tamen diligentius inspecta, nihil eum mouerunt, quominus contrarium, nempe in quacumque adulta ætate matrimonium contraxerit, eum esse admittendum, vt pragmaticæ priuilegio potiat, frequentius iudicauerit, me iudice, quod & Granatensis curia ad quam postea euocatus sum, inconcusse obseruauit; ex sequentibus.

Primò quia lex fauorabilis, maximè ob publicam causam, in dubio minimè restringenda est, sed amplianda potius, & interpretatione adiuuanda, l. etiam 18. iuncta l. 1. D. solut. matrim. l. cum quidam 19. vers. Aliamque causam D. de lib. & posthu. l. hoc modo 64. s. 1. in fin. D. de cond. & demonstr. l. quoties dubia 20. l. in obscura 179. iuncta l. libertas 122. D. de reg. iur. cap. odia 15. cum relatis à gloss. vn. vers. In secundo, eod. tit. in 6. At pragmaticæ nostræ constitutio huiusmodi est, quia minoribus fauet nedum simpliciter, sed & ob publicam causam, ergo restringi non debet ad solos minores, qui decimum octauum annum nondum at-

tigerunt cum ad matrimonij contractum conuolarunt, sed ampliari potius, vt & eos comprehendat, qui antequam contraherent, huiusmodi excesserunt ætatem intra metas viginti quinque annorum constituti. Minor probatur, * quia 12 matrimonium omni iure fauorabile est, ob publicam causam, iustos ex eo liberos suscipiendi, quibus Respublica repleatur, quemadmodum constat ex re iata l. 1. illic. Ad sobolem procreandam, replendam que liberis ciuitatem, & l. Gaius Seius 45. alia 46. illic. Fauore enim nuptiarum, D. solut. matrim. l. sed si hoc 62. s. ult. l. cum ita legatum 63. s. 1. vers. Si uero, d. l. hoc modo 64. s. 1. (vbi vtrum que probatur) illic. Legere enim utilem Reip. sobolis scilicet procreanda causa lata, adiuuanda interpretatione, & l. cum tale 72. s. si arbitrato, cum alijs, D. de condit. & demonstr. l. Titia 134. in fine princip. D. de verb. oblig. l. cum ratio 7. s. si plures, vers. Fauorabile. illic. Cum ampliari imperium hominum adiectione, potius quam pecuniarum copia malim, D. de bonis dñat. l. 2. & 3. C. de indict. vid. tollen. authent. de nupt. in princip. vers. Si enim matrimonium, collat. 4. c. 1. vers. Consultationi, iuncta gloss. verbo seruetur, plura matrimonij priuilegia cogerente, extra vt lite non contest. cap. fin. illic. Nisi in causa fauorabili, puta matrimonio, de sent. & re iud. c. fin. in fin. illic. Propter eius fauorem, de condit. appof. cum his, quæ late ubique DD. & alij mox referendi tradidere.

Secundò, quia & pragmaticæ nostræ 13 ratio in hoc ipso posita est, nempe vt hominum propagationi, status que matrimonialis foelicitati, ac frequentie suppetias feratur, uti apparet ex proemio d. Capituli 19. cuius verba dissertat. 5. n. 1. retulimus; quæ sanè ratio minimè restringitur ad minores, ante decimum octauum annum matrimonium contrahentes, sed generalis est ad omnes, illud in quacumq; adulta ætate ineuntes. Quod patet, * quia illa non refer- 14 tur tantum ad priuilegium minoribus indultum, vt si ante 18. annum matrimonium contraxerint, possint postea bona sua, & vxorum per se administranda suscipere, sed & ad alia, maioribus quoq; 25. annis ex eadem matrimonij con-

contracti causa, maximè si id foecudum fuerit, concessa, atque his denegata, qui post ætatem illam maiorem coelibes reperiuntur, etiam sub patris potestate constituti, qualia sunt, vt quatuor sequentibus annis post matrimonij contractum vacationem habeant munerum siue merè personalium, siue non merè, sed ratione patrimonij impositorum, & primis duobus annis, etiã merè realium, seu patrimonialium: sex autem superstites filios masculos ex matrimonio suscipientes, & si postea aliquis eorum defecerit, toto vitæ suæ tempore à primi generis muneribus liberentur, vt ex integro pragmaticæ cõtextu, ad hanc rem pertinente, videre licet, qui sic se habet. Ordenamos, y mandamos, que los quatro años siguientes del dia, en que uno se casare, sea libre de todas las cargas, y officios concejiles, cobranças, buespedes, soldados, y otros, y los dos primeros destos quatro, de todo; los pechos reales, y concejiles, y de la moneda forena (si acertare a caer en ellos) y se casare antes de diez y ocho años, pueda administrar entrando en los diez y ocho subazienda, y la de su muger, sin tener necesidad de uenia, y que a los que teniendo veinte y cinco años cumplidos estuuieren por casarse, se les puedan echar las dichas cargas, y officios concejiles, y ellos tengan obligacion a admitirlas, aunque esten en la potestad, y casa de sus padres. Item, que el que tuuiere seis hijos varones viuos, sea libre por toda su vida de las dichas cargas, y officios concejiles, y aunque faltare alguno de los hijos se continue el priuilegio. In quo (vt obi- 15 ter dicam) huiusmodi pragmatica sanctio imitata videtur antiquas leges, nempe Iuliam Miscellam de maritandis ordinibus, & Papiam Popeam, partim quoad indictam viduitatè, & coelibum poenas abrogatas in l. 2. & fin. C. de ind. vid. tol. & l. 1. & 2. C. de infirm. poen. coelib. partim quoad matrimonij, & liberorum prerogatiuas in plerisque iuris locis probatas, vt ultra iura quæ in præcedenti fundamento retulimus, videre est ex l. 2. D. de minoribus (quam dissertat. 1. num. 20. exornauimus) l. 2. D. de excusat. tuto. l. adigere 6. s. ult. D. de iur. patronat. l. qui Libertin? 37. D. de operis libert. l. nec patronis 6. vers. Qui autè, C. eod. tit.

l. spurij 6. s. ult. vers. Sed & qui plures D. de decurionibus l. & qui originem 3. s. quauis 6. & s. cura 12. ac l. cura 4. D. de mun. & honor. l. 2. s. 1. cum 4. seqq. D. de vacat. mun. l. semper 5. s. demonstratur, D. de iure inuul. l. 1. & 2. C. qui numero liberorum se excusent, l. in albo 9. C. de decurionibus lib. 10. l. nepotes 3. l. pen. & fin. C. de his, qui numero liberorum, eod. lib. princip. inst. de excusat. tuto. s. qua de causa, vers. Prodesse, & s. postea uero, in fin. inst. de success. libert. s. postea autem, inst. de S. C. Tertu. cap. quedam 6. 2. dist. l. 2. tit. 17. p. 6. qua de 16 re * ultra ordinarios ubique, differunt late Alex. conf. 123. num. 4. & 5. lib. 5. cum adduct. à Roues. lit. B. Alciat. lib. 3. diffin. c. 3. & in l. ter enixa 137. D. de verb. signif. & de presumpt. reg. 1. presumpt. 36. num. 1. vers. Tu dic, cum seqq. Othomanus, & Anton. August. in indice legum Roman. cap. de lege Iulia de maritan. ordin. idem Anton. August. lib. 3. emendat. cap. 8. pag. mibi 159. in fin. cum sequent. Francis. Baldui. in peculiari us Comment. ad legem Iuliam, & Pap. Franciscus Cona. libr. 8. comment. cap. 1. num. 5. & sequentib. Franciscus Duare. lib. 1. disput. anniuers. cap. 40. Ioann. Rosinus Rom. antiq. lib. 8. cap. 15. vers. ult. & cap. 16. per totum, Petr. Grego. syntag. iur. lib. 9. cap. 6. num. 5. 6. 13. 37. & 38. & lib. 12. cap. 6. n. 8. & de Repub. lib. 9. c. 1. n. 51. vers. Nec minor, & vers. Fuerit & leges D. Præl. Couarr. in 4. de sp̄sal. 2. p. c. 8. in princ. per tot. Auenda. de exeq. manda. 1. part. cap. 19. n. 26. Pin. in rubr. C. de bon. mater. 2. p. n. 14. 15. & 16. Eduar. Cald. var. lect. lib. 4. cap. 3. n. 16. Donel. lib. 8. Cõment. c. 32. vers. Iam primum, & ad eum Hillig. alios congerens lit. I. Iustus Lypsius in annotation. ad Cornel. Tacitum lib. 3. annali. scholio 45. Cum itaque (vt ad institutum redeamus) * pragmatica nostra sanctio fauore ma- 17 trimonij, siue à minoribus, siue à maioribus contracti emanauerit, vt ex eius ratione, & contextu liquet; in priuilegio minoribus ob eam causam concessio, vt bona sua, & vxorum à curatoribus per se administranda suscipere valeant, minimè restringenda est ad minores, ante 18. annum matrimonium contrahentes; tum quia ratio illa in proce-

proemio d. capit. 19. apposta est, ad eod- que in omnibus eius membris repetita censetur, eisque intellectus lumē præbet, l. fin. D. de heredit. l. regula 9. §. si quis in ius, vers. Et licet municipi, D. de iuris, & fact. igno. l. Titia 134. §. 1. D. de verb. oblig. cum adductis à Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 2. num. 2. qui n. 3. alios refert hanc reg. exornates, & ultra eos optimè Ioan. Gutie. præct. quæst. lib. 2. q. 159. n. 2. nouissimè post plures alios Gabr. Alvarez ad axiom. iur. lib. P. n. 108. cum 3. sequentibus. Tum etiã, * quia cum plura determinabilia diuersa determinet, pariformiter ea determinare debet, ut matrimonij fauor in maiorib⁹ 25. an. quib⁹ simul priuilegiũ cõceditur, ampliãt⁹, in minorib⁹ restringatur, ex reg. tex. in l. iam hoc iure 4. §. sed si alter pubes, & l. Luitius Titii 45. in princip. D. de vulg. & pupi. subst. cum similibus in præcedenti differt. adductis, & exornatis sub n. 33.

19 Tertiò, & vlt. quia & si pragmatica tantum ageret de fauendo minori, matrimonium contrahenti, adiectio tamẽ illa, vt si id ante 18. ann. contraheret, posset postea ab anno decimo octauo bona sua, & vxoris per se administranda suscipere, minimè tolleretur quin post eam ætatem contrahens, eodem modo huiusmodi administrationem accipere valeat, cum eadẽ imò fortior ratio militet in hoc casu, cum is, qui post 18. annum matrimonium contrahit, necesse non habeat expectare aliquod tempus, vt sibi bona tradantur, quemadmodum necesse habet minor ante eã ætatem contrahens; atque ita eadem iuris dispositio multò fortius in eo vigere debet, iuxta regulam, quæ vulgò rectè deducitur ex l. non possunt 12. illic. ad similia procedere, & l. nã vt ait 13. illic. cetera quæ tendunt ad eandem utilitatem, vel interpretatione, vel certè iurisdictione suppleri, D. de legibus, l. quedam 9. §. nummularios, illic. Quia & hi nummularij, sicut argentarij rationes conficiunt, iuncta l. Prætor ait 4. in princip. & §. 1. vers. Nam cum singulorum D. de edendo, l. nauta 5. §. quæcumque, illic. Nec enim dubitari oportet, quin is, qui saluum fore recipit, non solum à furto, sed etiã à damno recedere videatur,

D. nauta caupnes, l. illud 32. vers. Sed magis, illic. Cum enim circa facti actionẽ hac ratio sit, ne ex vno delicto tota familia dominus careat, ea quæ ratio similiter, & in actione damni iniurie interueniat, sequitur vt idem acbeat estimari D. ad l. Aquil. l. à Titio 108. vers. Nam cum conditio, D. de verb. obligat. cum similibus iuris locis, quæ ultra glossas, & DD. vbiq; ad hoc expendunt Alex. conf. 53. num. 3. lib. 4. Tiraquel. in tract. cessante causa, 1. part. n. 154. & 156. Nicolaus Euerar. in locis legal. loco 79. à ratione legis lasga n. 1. & 76. Roland. à Valle conf. 72. nu. 19. vol. 1. & conf. 14. à num. 22. vol. 3. Surd. conf. 96. n. 20. conf. 215. n. 17. & decis. 19. n. 1. D. Valencuela conf. 18. nu. 84. conf. 54. n. 38. conf. 71. n. 13. & conf. 82. n. 62. lib. 1. conf. 127. n. 40. & conf. 137. n. 43. lib. 2. Farinac. fragm. criminal. p. 1. lit. E. num. 51. & 53. Dom. Ioan. del Castillo, innumeros cumulans quotid. controuers. tom. 6. cap. 171. num. 7. Idquẽ meritò, * nam vbi casus in lege omis- sus, eandem rationem habet cū expreso, & si verborum cortice inspecto, in lege ipsa non comprehendatur, nec veniat, venit tamen ex mente eius, quæ ex ratione deducitur, atque ita tacitè sub eadem lege includi videtur, l. benignius 18. illic. Benignius leges interpretanda sunt, quò voluntas earum conseruetur, l. in ambigua 19. illic. Cum etiam voluntas legis ex hoc colligi possit, l. contra legem 29. vers. In fraudem verò, cum l. sequent. D. de legibus, l. non dubium 6. C. eod. tit. l. cum mulier 47. aliàs 49. illic. Si tamen ex mente legis sumet quis, vt nec accusare possit qui lenocinium vxori præbuerit, audiendus est, D. soluto matrim. l. scire oportet, 13. §. illud etiam 2. illic. Sed & si maximè verba legis hunc habeant intellectũ tamen mens legislatoris aliud vult, D. de accusat. tutor. l. nominis, & rei 6. §. 1. illic. Verbum ex legibus sic accipiendum est, tam ex legum sententia, quàm ex verbis, D. de verb. signif. l. bis solis 7. vers. De cæteris, illic. Satis etiam tacitè cautum patamus, C. de reuocand. donat. princip. inst. de legitt. patron. tut. illic. Non quia nominatim in ea lege de hac tutela caueatur, sed quia perinde accepta est per interpretationem, ac si verbis legis introducta esset, c. vlt. de reg. iur.

21 iur. lib. 6. vnde * lex in vno casu ex certa ratione quicquam statuens, non tam extẽdi dicitur ad alium, in quo eadem, vel maior ratio militat, quàm eum cõprehendere, vt cum pluribus resoluunt Tiraq. ad l. si vnquam, verbo libertis, ex n. 45. C. de reuocand. donat. & in tract. cessante causa p. 1. nu. 142. iunctis per ipsam traditis ex n. 138. & de retractu consanguinit. §. 20. gl. vn. n. 2. Aymon Craueta conf. 62. n. 14. conf. 183. n. 3. conf. 186. n. 11. & conf. 227. n. 4. & 5. & de antiquit. temp. 4. p. princip. in princip. à nu. 90. Euerard. d. loco 79. n. 19. Roland. à Valle conf. 27. n. 6. & 7. & d. conf. 72. à nu. 39. ad 47. libr. 1. & d. conf. 14. nu. 30. & 31. lib. 3. Mandelus de Alba conf. 770. n. 43. & cõf. 771. n. 31. & 40. lib. 4. Menoch. conf. 111. n. 9. & 10. & conf. 344. n. 12. & de recuper. poss. remed. 14. n. 20. & de arbitrar. lib. 2. casu 63. & 84. vbiq; n. 9. Camil. Gallin. de verb. signif. lib. 2. c. 10. per tot. maximè n. 2. & 4. & à n. 8. atq; alibi sepè, D. Mol. de Hisp. primog. lib. 1. q. 5. n. 12. & lib. 3. c. 5. n. 5. vers. Itaut dispositio, Simoncell. de decret. lib. 2. tit. 6. nu. 19. Gaspar Ant. Thesaur. quæst. forens. lib. 1. quæst. 91. n. 5. Ioan. Gutier. præct. quæst. lib. 3. q. 17. & 18. n. 85. cum duobus seqq. Ioan. Petr. Surd. conf. 202. n. 22. lib. 3. & decis. 276. n. 8. Hieron. Gonzalez ad reg. 3. Cancellaria, in proemio §. 7. n. 105. Stephanus Gratian. dispensat. forens. tom. 5. c. 918. n. 66. Farinacius d. lit. E. num. 52. & 167. Marius Giurba ad consuetud. Senat. Messanen. c. 6. gloss. 1. n. 13. D. Valencuela conf. 62. n. 9. conf. 96. n. vlt. lib. 1. d. conf. 127. nu. 41. & d. conf. 137. n. vlt. lib. 2. D. Ioan. del Castell. quot. controu. tom. 6. c. 169. à n. 9. & c. 171. n. 10. & c. 181. n. 7.

22 Nequẽ verò id dumtaxat locum obtinet in lege nouã, aliquid præter ius antiquum disponẽte, quam primariam plerique vocat, in qua res expedita est, iuxta tradita à Crauet. de antiquit. tẽp. d. 4. p. n. 74. Euerar. d. loco 79. n. 76. Farinac. d. lit. E. n. 125. sed etiã in lege iuris communis correctoria, aut ab eo exorbitati (maximè si simul sit fauorabilis, vt nostra) vel etiam pœnali; nam & huiusmodi leges ex rationis identitate extenduntur ad casum in eis non expres-

sum, quasi sub mente, & ratione inclusum, vt in terminis voluere * gl. verbo 23 ordinem, iuncta textui, in authentico de hered. ab intest. venient. §. penult. collat. 9. & verbo tutelam, in authentica matri, & auia (quæ inde sumpta est) C. quando mulier tutela off. funy poss. quæ nouellam illam constitutionem, matri, & auia tutelæ officium permittentem contra generalem regulam, id mulieribus denegantem, ex rationis identitate extendunt ad curã; similis * verbo prouisione, vers. 24 Sed cum quotidie, in cap. si postquam 33. de elect. in 6. & verbo Italia, vers. In contrarium, in cap. 1. de tempor. ordinat. eod. libr. quæ illorum iurium decisiones pœnales, ex rationis identitate ad similes casus ampliãt, & * verbo obligatur, 25 vers. Contrariũ tamen, in Clem. 1. de elect. quæ tex. illum prohibentem, vnus ordinis religiosum in alterius prælatum eligit, ex ratione, quæ eiusd. cap. initio exprimitur, quòd rationi nõ congruat, vt homines disparis professionis, vel habitus, simul in eisdẽ monasterijs socientur, ad prouisionem extendit, quæ alioquẽ ab electione distinguitur, cap. cum in illis 16. §. Illis verò, de præbend. in 6. quarum glossarum traditionem cõmuniter vbiq; interpretes receperunt, ex eis præfatam regulam deducentes, quam & verissimam, & receptissimam esse resoluunt Tiraq. in d. tract. cessante causa, 1. p. n. 158. cum duobus seqq. & in relat. à l. si vnquam, verbo libertis, à n. 44. Euerard. d. loco 79. n. 11. & à n. 18. 4. & 55. Aymon Crauet. de antiquit. tẽp. d. 4. part. in princip. à n. 86. & conf. 222. n. 4. 5. & 6. Palacius Rubeus, aliàs adferens glossas, in repet. rubr. de donat. inter. §. 68. n. 9. vers. Nec obstat, & n. 14. vers. Sed nihilominus, D. Præfes Couar. ad cap. Raynaldus, de testam. §. 3. n. 6. iuxta veterem edit. aliàs nu. 10. & 11. Roland. à Valle d. conf. 27. n. 8. & d. conf. 72. nu. 37. 38. & 45. Camil. Gallin. de verb. signif. lib. 6. c. 8. n. 1. & à n. 4. & lib. 7. c. 9. à n. 5. & c. 22. & 23. per totã, D. Ferdinand. Menchac. de success. creat. lib. 1. §. 8. n. 8. & lib. 3. §. 30. n. 277. vers. Quod adeò, iuxta editionem Salmantinam, D. Ludouic. Molin. de Hispan. primog. d. libr. 1. cap. 5. num. 10. & d. lib. 3. cap. 5. num. 6.

D. Anton. Corduba de Lara ad l. si quis à liberis 5. §. idem iudex n. 50. & 51. D. de liber. agnosc. Ioan. Gutier. de iuram. confirmat. 3. p. c. 2. n. 8. & 9. & conf. 50. nu. 8. & Canon. quest. libr. 1. cap. 10. nu. 3. & pract. quest. libr. 3. q. 17. à nu. 76. & de tutel. 3. p. cap. 23. n. 18. Menoch. de præsumpt. libr. 5. præsumpt. 33. à n. 18. (vbi de lege poenali loquitur) Petrus August. Morla, de eadem lege tractans, in empur. iur. ad tit. de legib. q. 6. n. 16. Frat. Eman. Rodericius quest. regular. tom. 1. quest. 67. art. 1. & 2. & in earum compendio Fr. Hieron. Rodericius, nonnullos congerens, resol. 90. ex n. 10. Pater Sanchez de matr. libr. 3. disput. 42. num. 4. author curiæ Philipp. 1. p. 8. nu. 16. D. Ioan. del Castillo quotid. controu. tom. 3. cap. 28. à n. 21. & tom. 6. cap. 170. nu. 7. d. c. 171. n. 15. & d. c. 181. n. 7. ad fin. qui idē resoluunt in ratione legis, quæ licet in ea expressa non sit, ita tamē certa, & euidentis est, vt alia reddi non possit, quæ de re infra dissertat. 10. comodius disseram.

26 Quæ quidem resolutio, & si à plerisque impugnetur, varijs quæ distinctiōnibus inuoluatur, vt videre est apud Camillum Gallinium, diuersas Doctorum sententias referentem, de verb. signific. libr. 6. c. 6. & 7. per tota, & c. 8. à n. 2. ad 13. inclusiuè, & libr. 7. c. 3. Pet. Barbof. in l. si constante 25. D. solut. matr. m. 29. 96. vers. Et hoc de prima (vbi agit de lege exorbitanti, quam ipse cum Iul. à limitatoria, de qua paulo ante scripserat, distinguit) & 47. 101. vers. Tertia principalis (vbi latè de lege correctoria) Farinat. d. 1. part. fragment. lit. B. à n. 120. 130. & 144. D. Ioan. del Castillo, nihil certum firmantem, sed tantum Barbofæ, & aliorum dicta referentem, d. c. 171. nu. 16. 17. & 18. nedum in praxi receptissima, sed & in puncto iuris verissima est, & vltra iura, quæ pro ea supra à n. 23. induximus, atque alia, quæ à præcitat. DD. adferri solent ex sequentibus potissimum probatur.

27 Imprimis ex l. si quis id quod 7. §. quod si dum proponitur, D. de iurisd. om. iud. vbi cū poenalis actio ex Prætoris edicto in eū prodita esset, qui iurisd. onis perpetuæ causa in albo propositū corripere

rit (quod album quale esset, vltra DD. ibi maximè Coraf. nu. 3. scribunt rectè idem Coraf. libr. 4. miscell. c. 6. Duar. lib. 1. disput. t. anniuersar. cap. 48. ex ea que lege ad corrupetem Prætorum proclamata, & monitoria Episcoporum edicta, præforibus Ecclesiæ posita, vtiliter post alios infert Menoch. de arbitr. libr. 2. casu 281. n. 1. 2. & 3. qui num. seqq. infert etiam ad alia, in quibus regulariter, nisi aliud sit municipali lege cautū arbitriam esse poenam statuit, rectèque exornat, & explicat) præfata quidē actio licet inspectis verbis eum tantū cōplectatur, qui quod in albo iā propositum erat corrupit, ex edicti tamen mente ad eum porrigitur, qui dum proponitur, vel ante propositionem corrupit, quippè in quo eadem viget, Prætoris maiestatis contemptæ ratio, quæ in l. si familia 9. illius tit. exprimitur, id quæ Vlp. in d. §. quod si, satis dissertè, significat, illic. Edicti quidem verba cessant, Pompon. autem ait, sententiam edicti porrigendam esse ad hæc, vbi præ alijs obseruat rectè Coraf. n. 9. & 10. idem ad l. Gallus, 29. §. etiam si à parente nu. 5. D. de liber. & possib. quicquid variando dissentiat doctissim⁹ Nauar. aliter explicans ad rub. de iud. n. 72. vers. Nec obstat.

28 Secundò ex l. 2. §. exercitum, vers. Sed hoc etiam D. de his qui not. infam. vbi cū Prætoris edicto, relato in l. 1. illius tit. miles ignominie causa exercitu missus infamia notetur, & si exercitus nomine nō vna tantū cohors, vel ala; sed integra legio, multis militum numeris cōstitans, propriè significetur, vt Vlp. ait in d. §. exercitum, in princip. nihilominus in d. vers. Sed hoc etiam, Prætoris edictum de eo quoque interpretatur, qui ab aliquo numero militū missus est, vt & hic quasi ab exercitu missus infamis sit: ex eo nimirum, quod ratio ruptæ publicæ fidei, à milite pro officio debitæ, qua Prætoris edictum nitebatur, non minus in sic misso locū obtinet, cū nō ex numero militum, sed ex propria ipsius persona æstimetur, vt rectè Anto. Faber ad eum locū obseruat, adeò quæ eadē in hoc casu ratio sit partis quoad partem, quæ est totius quoad totum, ex reg. l. que de tota 76. D. de reuend. cum

simili-

29 simili⁹, sup. à me relatis dissert. 4. n. 20. Tertio ex l. si filius fam. 4. (quæ alias est sub l. si quis 3.) §. is autem, vers. Quod ita demum, l. sed Iulianus 9. (quæ alias est sub l. item si filius fam. 7.) §. mutui dationem, vers. Sed si fraus, & l. filium habeo 16. (alias 14.) vers. Dixi, D. ad S. C. Macedon. vbi id Senatus consultū, quod mutuum pecuniam filiosam. dantibus a dationem denegat aduersus patrem, vel filium ipsum, etiam sui iuris factum, l. 1. D. eod. tit. §. illud proprie, in §. quod cum eo, contra reg. tex. in l. tam ex contractibus 57. D. de iudicij, l. filius fam. ex omnibus 39. D. de obligat. & at. imprimis extenditur ad speciem filiosam. venditam, vt is pretium eius haberet in mutui vicem, & ad fructus mutuatos, puta vium, oleum frumētum, vt his distractis vteretur pecunia, rursus & ad nepotes, qui filij nomine propriè nō continentur, l. quid si nepotes 6. D. de testam. tute. nempe idē, quia & in horum persona, & in relatis casibus militat ratio Macedoniani Senatus consulti, in d. l. 1. & in d. §. illud expressa, ne scil. malis filiorum moribus, ac parētum vitæ infiliandæ ansa præberetur.

30 Quarto ex l. Senatus consulto 59. l. si quis tutor 60. in princip. iuncto §. 1. §. quid ergo 2. §. quin autem 3. & §. peralt. & fin. & l. libertum 64. §. 1. D. de ritu nupt. vbi Senatusconsultum tutori prohibes, ne sibi vel filio pupillam suam nuptui collocet, in alijs eiusdem tit. legibus repetitum, & in integro tit. C. de interdico matris. (quod tamē hodie, tamet si iure nostro Regio probatum in l. 6. tit. 17. p. 7. in vsu non est, ob cōtrariam dispositionē iuris canonici, quod in hac spiritali materia præualet, iuxta superi⁹ à nobis tradita dissert. 1. n. 62.) ex ratione finali, qua motum est, scil. ne pupillæ in re familiari circumscribatur ab his, qui gestæ tutelæ rationes reddere compelluntur, extenditur ad sponsalia de futuro, quæ viam ad matrimonium sternunt, in d. §. quamuis, iuncta l. oratio 16. D. de sponsalibus, itē ad nepotem, qui post filium tutori successurus est, eodem quæ reddendæ rationis onere implicandus, d. l. Senatus consulto, de qua vltra DD. ibi, & à me relatos d. n. 62. differit op-

timè Vincent. Carot. decis. 81. & ad sufficientem tutelæ periculum non quidem alieno nomine, vt magistratum, vel fideiussorem, d. l. si quis tutor §. 1. sed proprio, licet actu tutelæ nō exerceret, puta si ab ea ob pupillæ captiuitatē eximatur, vel alias falso excusetur, d. l. si quis tut. in pr. iuncto §. itē si tutor, in §. quib. mod. tut. fin. & §. fin. in §. de excus. tut. aut si honorarius sit tutor, qui quæsi custos actu exercētis designatur, idē quæ in subsidiū tenetur, d. §. quid ergo, iuncta l. 3. §. 1. & 2. D. de administr. tut. vel si etiā propri⁹ tutor in administratiōe cessauerit, alio forsan substituto, d. §. quin autē, iuncta l. ita autē 5. §. quod si quis, D. de admin. tut. l. curator, 12. C. qui dare tut. poss. & ad filiā naturalē, & legitimā, in adoptiōne alij datū, d. §. penul. quoniā adhuc patris tutoris legitimus successor est, l. cū in adoptiuis 10. C. de adopt. & ad heredē etiā extraneum, qui non minus tutelæ periculum subit, pro eo quoque tempore, quo tutor à nō admissa exculatione appellauit, d. §. vlt. & d. l. libertū 64. §. 1. quæ de re omni vltra DD. in relatis locis, differit optimè Paul. Montanus de tutel. c. 26. n. 63. & 64. c. 31. effectū 8. per totū, vbi relata iura, & alia in proposito interpretatur, & c. 39. num. 70. 189. & 190.

31 Quintò ex d. l. cū mulier 47. (al. 49.) vers. Si tamē, D. sol. matr. vbi cū lege cautū esset, maritū ab vxore post diuortii cōuentū ad dotis restitutionē, nō posse vtiliter de vxoris adulterio, cui ipse lenociniū quoquomodo præbuit, excipere, vt dotē retineat, quia replicatione de lenocinio opposita excludetur, illa addita ratione, quod nō debeat marit⁹ improbare mores, quos ipse aut ante corrupit, aut postea probauit, subiugit Scæuola, ex huius legis mēte, quæ ex ratione illa deducitur, sumere quæ rectè posse, vt nec accusare vxorē possit maritus, qui ei lenocinium præbuerit, & si hoc lege non exprimat, quia nimirum sicut marit⁹ ab vxore de dote cōuent⁹, de adulterio excipies, replicatione lenocinij ob relatā rationem excluditur, sic ipse eā de adulterio accusans, lenocinij exceptionē ex eadem ratione excludetur, facit regul. text. per argum. contra-

contrario sensu in l. 1. §. is autē, 4. vers. nā cui damus, D. de superficie b. l. inuitas 1 56. (al. 199.) §. cui damus, D. de reg. iur. c. qui ad agendū 71. eod. tit. in 6. & in sensu directo in l. nec inuētio 23. iuncta gl. ult. & communi, C. de transact. & in terminis sic præalijs obseruat optimē Bald. notab. 5. & 7. sue n. 4. & 6. & Paul. Castrenf. n. 8. & 9. in d. l. cum mulier.

32 Sexto ex l. 2. §. quid si curatores 29. D. ad S. C. Tertul. vbi mater, que ob nō petitū tutorē filio impuberi, legitima ei⁹ successione ex Senatus cōsulto illo priuatur, cuius verba referuntur in §. si mater nō petierit, eiusd. legis, & in l. 2. §. 1. vers. Mater enim, D. qui pet. tut. quod & cōstat ex l. matris 6. in princip. & l. cum a matribus 8. in fin. per arg. ab speciali, C. eo tit. l. omnem 6. C. ad S. C. Tertul. §. pen. inst. eod. titul. l. sciant 10. C. de leg. hered. & apud nos probatur in l. 12. tit. 16. p. 6. vbi late explicat Greg. Lop. gloss. 4. Ioannes Bapt. Plotius de in lit. iurando, §. 5. n. 27. Marant. ad l. is potest a n. 219. D. de acq. hered. Ant. Gom. ad l. 1. 4. & duas sequentes Tauri, a n. 18. Gasp. Baeza de decima tutor. c. 4. n. 53. Ioā. a Rojas de success. c. 30. n. 36. ac post alios latissime Ioann. Gutier. & Paul. Monta. de tutel. ille 1. p. c. 16. a n. 32. & 134. hic verō c. 15. ex n. 84. eadem poena afficitur si nō petat curatorē filio impuberi, nēpē quō casu eo egeat, l. 1. in fin. D. qui petat tutor. puta ob aduersam tutoris valetudinē, vel senium etatis, iuxta tex. in l. solus 13. in princ. D. de tutel. & in l. nō solus 10. al. 12. §. si. D. de exheredat. tutor. aut si alias legitimus tutor nō sit idoneus, §. inter dū 5. in §. de curat. nā & si Senatus cōsulti verba hoc casu deficiat, eius tamē mens, & ratio viget, vt in d. §. quid si curatores, traditū est, illic. Si quidē impuberibus curatorē petat, dicitur esse rationem (quod equid aliter explicet Natuar. in rub. de iud. in 72. §. nō obstat, vers. ad præd. §.) Idemque in §. seq. ex eadem ratione traditum est in matre prægnate, curatorē bonis nō petete, & vtrūque vltra DD. vbiq. prosequitur Marant. in d. l. is potest, nu. 226. & 227. Greg. Lop. (cōtrarium indē rectē cum Ioan. Andr. quē refert, probas in eiusmodi matre, curatorē vtri nō petete) in d. l. 12. gl. 4. vers. s. finē, vers. Quid autē

de muliere, & Ioan. Gutier. (qui eidē adheret sententiæ cum Bald. quoque a se relato, aduersus Nicolaum de Valdis, & Marantam) dict. cap. 16. numer. 48. 49. & 50.

33 Septimò ex l. nō sine ratione 5. C. de bonis, quæ liber. vbi cū in l. 1. ius tit. cautū esset, vt quod alter coniux alteri, in patria potest. cōstituto, matrimonij causa contulerit, patri minimē quoad proprietatē acquiratur, cōtragenalē reg. qua traditū est, quicquid fili⁹ fam. acquirat, patri, sub cui⁹ est potestate, eodem momēto omninō acquiri l. placet 79. D. de acq. hered. l. acquiratur 10. l. ea qua civili ter 53. & l. si is qui in aliena 63. D. de acq. rer. dom. iuncta l. 3. D. de his, qui sūt sui, vel alie. iur. nō alia ratione, quā quia cū in bonis, ex linea materna ad filiosfam. de latis, ita fuerit statutū vt minimē illa patri quoad proprietatē acquiratur, sed quoad solū vsumfructū in l. 1. & 2. C. de bon. mat. idē in his obseruari conueniat, quæ ab vno coniuge in alterū filiū fam. collata fuerint, quæ ratio apertē traditū in d. l. 1. C. de bon. qua lib. eius legis dispositiō ex eadē æquitatis ratione in d. l. nō sine, in fin. ad spōsum, vel spōsam, cui tale lucrū obtigerit, porrigitur, vt agnoscit, licet sub dubio, Burgēf. Marc. Salon de Pace ad l. 1. Tauri, w. 40. ad fin. vers. Potest etiā, cum seq. Quam quidē legem * de spōsa de futuro dumtaxat intelligit D. Præses Couar. de sponsal. 1. p. cap. 1. n. 8. iuxta nouiorem editionem, quia (inquit) vtitur verbō sponsalitiæ largitatis, seu (quod idē est) donationis, quod spōsis de futuro tantūm proprie conuenit, l. si in veterum 15. C. de donat. ante nupt. aut bent. vt sponsalit. largitas, in princip. collat. 9. l. 2. circa finem, vers. La otra es, illic. E este donadio se da ante quel matrimonio sea acabado por palabras de presente, tit. 17. p. 4. & quia in spōsis de presentī iam idē statuerat relata lex 1. C. de bonis, qua lib. sub nomine viri, & vxoris. Sed (pace tanti viri dixerim) plane fallitur, * quia viri, & vxoris verbū, quo vtitur d. l. 1. refertur ad coniuges, qui iā matrimonio vti cœperūt, atq; ita excludebantur spōsi etiā de presentī, nondū matrimonio vti per carnis cōmixtionem, & mutuam cohabitationem,

nē, quapropter dubiū circa eos exortū necesse fuit declarare, vt in d. l. non sine, vers. Quamuis. satis differre traditū est, illic. Quamuis ergo significatione nominis, maritus vel vxor post ceptum matrimonij intelligatur, ex quo videlicet inducta est dubietas, & c. & sponsalitiæ largitatis vocabulum, & si ad spōsos de futuro tantūm referatur, supponit tamē, illā fuisse donatario quaesitam, cū de excludendo ei⁹ patre agatur, quod irreuocabiliter nō nisi per matrimonij de presentī inter spōsum, & spōsam celebratū contingit, vel si spōsi fuerūt de futuro, per matrimonij impedimentū a donatore præstitū, d. l. cū veterū, ad quem casum satis esset ampliare dēcisionē d. l. nō sine, quæ sub nomine spōforum, spōsos de presentī ante matrimonij vsum, siue carnis cōmixtionē, & mutuā cohabitationē dūtaxat intelligit, vt dictū est, quomodo eā legē cōmuniter DD. intelligūt, vt videre est apud Curt. iun. in l. 1. n. 9. C. unde vir, & vxor Ioan. Gutier. de tutel. 1. p. cap. 9. nu. 28. ex ea verō generaliter intellecta ad plura infert Ioan. Aloyf. Ricci⁹ in collect. decis. 3. p. collect. 538. & adhuc nō obstat ei⁹ l. decis. nō parū dubitabile est, * vtrū statutū, partē dotis, aut nuptialia lucra deferēs viro superstiti, vxore absq; liberis decedente, locū habeat in spōsis de presentī ante matrimonij vsum, vt videre est apud Abb. conf. 1. n. 4. & in c. ex publico, a n. 7. de cōuers. cōiug. & alios cōgestos a P. Thom. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 1. n. 5. & vltra eos optimē Ang. in §. fuerat, inst. de act. a n. 66. ad 72. inclusiue (qui re ex professo disputat, varijs hincinde fundamentis allatis) & Montaluū, qui alios cōgerit, in l. 1. gl. 1. vers. Circa hui⁹ l. materiā, tit. 3. lib. 3. fori, qui omnes negatiuē cōcludunt. Quare * ampliatio d. legis non sine, ad sponsū de futuro, cui nuptiale lucrum promissum esset, & re vera questū, ob matrimonij impedimentū, sibi a donatore præstitū, iuxta speciē text. in d. l. cū veterū, vt nec id patrifam quoad proprietatē acquireretur, sed quoad solū vsumfru. quod speciale ius erat ante dēcisionē legis cum oportet 6. C. illo, tit. de bonis, qua liberis, multō dubitabilius, sed & improbabilius foret, tū quia

esset ampliatio, ampliatio legis correctoria, aut exorbitantis, quod duplicem contineret specialitatem, contra reg. ex. in l. 1. C. de dotis promiss. cum vulgatis, tum etiam, * quia disposita in viro & vxore, ad spōsos de presentī vt plurimum trahi possunt, qui in vsu iuris coniuges nō vocantur ante matrimonij vsum, & mutuam cohabitationem, non etiam ad spōsos de futuro, iuxta iura sic accipiēda in l. miles 1. §. quæretur, per arg. ab speciali, & in l. si vxor 13. §. Diui, D. ad l. Iul. de adult. illic. Etiam in sponsa hoc idem vindicandū, quia nec matrimonij qualecumque, nec spem matrimonij violare licet (vbi spem matrimonij intelligo cū Bart. ibi n. 1. minus rectē taxato a D. Couar. mōx referendo, spem matrimonialis vsus, quæ sola est in spōsa de presentī, antequā in domum viri ducta, & ab eo cognita sit) & in §. quis vxorem 6. illic. Si quis vxorem suam velit accusare, dicat quæ eam adulterium commississe antequam sibi nuberetur, iure viri accusationem instituire non poterit, quia nō cum ei nupta est, adulterium commissit, vbi nupta accipiēda est, quæ in domum viri ducta, & ab eo cognita est, & antea sponsa de presentī tantūm, ac denique in §. si minor 8. eiusdem legis (vbi hoc magis declaratur) illic. Si minor duodecim annis in domum deducta, adulterium commisserit, mōx apud eum a tatem excesserit, ceperit quæ esse vxor, non poterit iure viri accusari ex eo adulterio, quod ante a tatem nupta commissit, sed vel quasi sponsa poterit accusari ex rescripto Diui Seueri, quod supra relatū est, vbi (quod valde notandum est) eadē vocatur spōsa, nēpē de presentī, & nupta quia in domū ducta, sed quia nondū a viro cognita erat, ob etatis defectum, a nomine proprio vxoris excluditur, dicitur enim quod postea cœpit esse vxor, hoc est per matrimonij vsum, siue carnis cōmixtionē, quomodo etiā accipio text. in l. propter violatā 7. C. eod. tit. (quæ ex illis legib⁹ supra est) illic. Nisi puella violata sponsa eius fuerat (hoc est de presentī, nōdū in domū viri ducta, & per carnis cōmixtionem vxor effecta) quicquid iura illa aliter, atque aliter interpretentur viri alioqui doctissimi Iacobus Cuiat. lib. 6. obseruat. c. L. 2. 16. D.

16. D. Præses Couar. in 4. d. h. p. cap. 1. num. mibi 10. 13. 14. & 15. & D. Francisc. Sarmien. *sele. interpret. lib. 1. c. 5.*
 39 ex n. 1. quod & apud nos constat ex l. 2. vbi notat Montala gl. 1. tit. 7. lib. 4. fori, l. 4. in princip. tit. 1. p. 4. iuxta quã accipiendã est l. 1. ibi. *de desposada con diti, tit. 1. p. 7.* quicquid aliter interpretetur Greg. Lop. ibi gl. 2. sub eo verbo, & ex l. 2. vbi obseruat Did. Perez gl. 2. in princip. tit. 1. lib. 8. ordinam. quã est lex 3. vbi & notat Azued. d. n. 1. ad 5. vbi plures alios congerit, tit. 20. lib. 8. noua compilat. & inter huius doctrinã fautores fuit etiam D. Couarr. d. s. 1. n. 11. & 12. (qui non satis sibi constare videtur, licet ex n. seq. se a contrarietate tueri nitatur.)
 40 Octauo ex l. his folis 7. vers. De catēris, illic. Satis etiam tacite cautum putamus, C. de reuocand. donat. cuius sup. n. 20. meminimus, vbi cum in illius legis initio matribus, quã ad secundas conuolantur nuptias facultas denegata esset, donationē, à se filiis prioris matrimonij factam, ex quacumque ingrati tudinis causa reuocandi, contra generalem regulam, qua donationis vtique perfectæ reuocatio ex certis ingrati tudinis causis donatori permittitur. l. 1. penult. & fin. C. illo tit. s. sed sciendum inst. de donat. cap. fin. extra cod. tit. (quã tamen nouissime etiam matribus binubis ex tribus grauioribus permessa est, nouella 22. c. 35. siue auth. de nuptijs, s. mater tamen, collat. 4. vnde sumpta est authentica quod mater, C. illo tit. de reuocand. donat. apud nos probata in l. 10. vers. Mas si muger alguna, tit. 4. parti. 5.) ex ta cita legislatoris mente, ac necessaria interpretatione in relato vers. De ceteris extēditur ad matres, in honeste, ac turpiter post mariti mortem viuentes, eò quòd in his multò fortius militet eius legis ratio, quã nò alia esse potuit, quã
 41 quòd mulier, * ad secundã vota transiens, iniuriã quodammodò irrogare videtur viro defuncto, & ex eo susceptis liberis, cū nò satis se pudicã, & honestã, iogē q; min⁹ affectã erga liberos ipsos exhibuerit, l. lex quã tutores 22. s. lex enim, C. de administ. tut. nouel. 2. c. 1. & 3. siue auth. de nò eligēdo secūdo nubētes, s. p̄os

peccimus, vers. Quoniã omnidac, & sic igitur, post med. vers. Optimè igitur, collat. 1. at d. nouella 22. c. 22. & 43. siue auth. de nuptijs, s. soluto, illic. Et nò procreatã sobolē sequētibus matrimonijs forsità cotristare, & s. quã verò, vers. Nã nec illud, illic. Et defuncti animã cotristaret, iucta gl. verbo defuncti, vers. Vel propter, collat. 4. quẽ & similia iura ad hoc post alios notarunt Andr. Tiraq. ad l. boas 89. s. hoc sermone, in princ. n. 145. D. de verb. signif. Did. Castellus verbo las mageres, vers. Itē mater, Pala. Rub. n. 6. Ant. Gom. n. 9. vers. Itē quã, in 1. & 2. & alij Regnicolæ in l. 15. Tauri, & simili compilat. D. Couar. in 4. 2. p. c. 3. s. 9. n. penult. & ult. iuxta nouiorē edit. Rolan. à Vall. cõf. 95. n. 11. & 21. vol. 1. & cõf. 81. n. 3. vol. 3. Mascari. de probat. lib. 1. cõcl. f. 93. n. 2. & 3. Card. Matic. de cõiect. ult. vol. tit. lib. 11. tit. 19. n. 32. Andr. Gaill. optimè cõprobans, præf. obseruat. lib. 2. obseru. 98. n. 15. cõ 3. seqq. D. Ioan. del Castil. de usuf. c. 2. n. 86. & 87. vnde * merito Portie minoris dictũ comēdatur ab Erasmo lib. 3. apophthegmatũ, quòd cū apud eã laudaretur mulier quædã, vt benè morata, quã tamē iterarat matrimonium, Felix (inquit) ac pudica matrona non nubit nisi semel, nò passa illã inter benè moratas numerari, quẽ citra necessitatē ascisceret alterũ virũ, nam multas huc cogit egestas, porrò coitus gratia nubere, est nò verè pudicarũ, & in terminis d. l. his folis, hãc ei⁹ ratiõnẽ, qua sola nixa est, comēdat; Bald. ibi n. 4. & in rub. n. 1. C. de naut. feno. cuius ad idē meminit Camil. Gallin. de verb. signif. lib. 7. cap. 4. n. 3.
 Deniq; ex c. cū dilecta 4. vers. Nos igitur, de cõfirm. vtili, vel inut. vbi cū iure ciuili cautũ esset, testes necessitate imminente, puta ob timorẽ mortis eorũ, vel iogē absētiẽ, ante litē cõtestatã examinari posse, citato aduersario, licet venire renuat, nouel. 90. c. 2. & 9. siue auth. de testib. s. licet dudũ, vers. ad hoc ipũ, illic, testes volētes producere, vt nò in posterũ opponatur eis, qua ab vna partē gesta sũt & vers. Si verò noluerit, collat. 7. auth. sed & si quis, C. de testib. id q; Canonũ iure approbatum sit in c. quoniã frequenter 5. vers. Nisi fortè, vt lite nò cõtestã, c. cõsolim 34. vers. verũ, c. significanti 41. & c. Alberi cui

vicus 43. de testib⁹, cõtra generalẽ regulã, dicti tituli vt lite nò cõtest. vt in relatis locis cõmuniter DD. notarũt, optimè Camil. Gallin. de verb. signif. lib. 10. c. 32. n. 38. ex ratione quidem illa, quã vt rumque ius motũ est, nempè ne probationum copia fortuitis casibus subtrahatur, extenditur ad renouationem priuilegij, vetustate consumpti, in qua eadem viget ratio, vt notarunt Abb. n. 6. Dec. n. 5. alias 13. in d. cap. eum dilectæ, Francisc. Ripa, hanc eius cap. inductiõnẽ ab impugnationibus Alex. & Iason. eleganter defendens, in l. si constante, n. 78. D. soluto matrim. Nauar. in c. 1. s. laboret, n. 14. de pœnit. dist. 6. D. Ant. Padilla in auth. res quã, v. 9. C. cõmunia de legat. Camill. Gallin. de verb. signif. lib. 7. c. 1. d. n. 17. Petrus Barbos. in d. l. si constante n. 94. & 95. Quicquid ipse hoc tãtũ admittat in lege limitatoria, qualem illam esse ait, non etiam in exorbitanti, quam d. n. 91. vers. His ita resolutis cū Ias. d. n. 72. ab illa distinguit; est enim longè verius legem exorbitantem à limitatoria non distare, exorbitare namq; inspecta verbi notatione nihil aliud est, quã ab orbita, siue cõmuni, & lata via deflectere, vt significat D. August. lib. 9. de ciuitate Dei, dum ait. Nihil approbantes, quòd exorbitet ab itinere sapientie, adeòquẽ idem est, quòd à cõmuni iuris regulis ex peculiari aliqua ratione deuiare, cap. quã à iure cõmuni 28. vbi gl. ord. Dynus in princip. & Petrus Pech. n. 6. de reg. iur. lib. 6. limitare autem idem est, quia nihil est aliud, quã intra certos limites cõmuniẽ regulam coercere, arg. text. in l. in agris 16. D. de acquirend. rer. domin. cum traditis ab Alciato libr. 1. prætermisforum, verbo limitati agri, nec quòd respiciat fauorem, vel odium certarum personarum, quicquam aliud efficere potest, quã vt ad alias personas regulariter nò extēdatur, vt infra explicabimus; ex quibus sic meliũ obseruarunt Ioan. Cro tus num. 58. & Ripa d. num. 78. in relato l. si constante, Alciatus de verbor. signific. lib. 2. n. 54. Camillus Gallinius sub eod. tract. d. lib. 7. c. 1. n. 1. cum 3. seqq. Menoch. de recuper. possess. rem. 1. n. 2.
 44 Illud vtique verissimũ imprimis est,

legem correctoriam, vel exorbitantẽ, ex ratione in ea non expressa, sed præsumpta tantũ, quam solam reddi posse euidens non sit, minimè extendi posse ad casus, in quibus illa præsumpta ratio militet, sed nec ex expressa ad casus similes, in quibus nò eadem præcisẽ ratio militet, sed alia, licet similis, per inductionem aliquam, aut subauditum intellectũ collecta, quã in hac materia minimè admittenda est, sed in dubio à iure cõmuni antiquo recedere nò debemus ex reg. tex. in l. præcipimus 32. s. ult. C. de appellat. cum similibus, sup. à me relatis, & exornatis dissertat. 5. num. 8. 9. & 10. Quomodò procedit cõmuni Doctorum traditiõ, regulariter extēsiõnẽ negans in huiusmodi legibus, etiam ex rationis identitate, vt quoad correctorias videre est ex glos. Bart. & cæteris, maximè Ias. n. 21. vers. Sit ergo, in auth. quã actiones, eodẽ Bart. n. 39. Ripa n. 57. & 59. in d. l. si constante, Mattheo Mathefil. & And. Gamar. in tract. de extens. illo n. 1. hoc verò n. 118. Alciat. d. lib. 2. de verb. signif. d. n. 34. Euerar. in locis legalib. loco 79. à ratione legis larga, n. 14. quoad exorbitantes verò ex Ias. n. 72. & Ripa n. 78. in d. l. si constante Imol. in l. si verò 65 s. de viro, n. 17. vers. Secũdo casu, D. sol. mat. Alcia. d. lib. 2. de verb. signif. d. n. 54. Euerar. d. loco 79. n. 42. vers. Cõclusiõne dicas, Andr. Gamaro d. tract. de extens. legũ, d. n. 95. iuctis limitationibus, quib⁹ ipsi omnes vtũtur, & post alios relati à nobis sup. n. 26.
 Rurs⁹ & illud verissimũ est, legẽ exorbitantẽ fauore certarũ personarũ, & si ex rationis idēitate extēdatur ad cas⁹, eandẽ ratiõnẽ habētes, nunquã tamē extēdi ad alias personas, in quibus etiam eadẽ vigeat ratio, nisi ille saltẽ sub largaverbi significatione cõprehendatur, vt in specie tex. in d. l. filii habeo, D. ad S. C. Maced. vbi Macedonianũ Senat⁹ cõsultũ in filiis loquẽs, ex eius ratione ad nepotes extēditur, qui filij appellatione, & si nò propriè, & strictè, saltẽ latiore vocabulo cõtinentũr, vt probaui n. 29. Quomodo procedit regula, ac de cõsio tex. in l. quòd verò cõtra, 14. l. in bis, 15. & l. i⁹ si gularẽ, 16. D. de legib. l. 1. ad fi. D. de cõstit. Princip. s. sed & quòd Principi
 L 3 (inde

(indefumpto) *inst. de iure natar. l. si uerò 65. §. de uirò, D. solut. matrim. in cap. sanè 9. de priuileg. cap. constitutionem 3. de regularib. lib. 6. d. reg. que à iure cõmuni 28. & reg. quod alicui 78. eod. lib. Clemen. dudum 2. de sepultur. cum ubique notatis, & à Camillo Gallinio de verb. signific. lib. 7. c. 3. n. 9. & 10. & c. 5. n. 10. & 11. Barbof. in d. l. si constante, n. 97. vers. Ex qua ratione, eleganter Donello, qui optimis exemplis rem illustrat, libr. 1. cõment. c. 14. vers. ult.*

46 Idem què est in lege exorbitati odio certarum personarum, vt tutorum, pupillas suas sibi, vel filijs suis matrimonio collocantium, quæ tantum ex identitate rationis extèditur ad eos, qui vel largè filiorum nomine continentur, vt nepotes, *l. Senatus consulto 59. D. de ritu nupt. vel iuris fictione ipforu tutoru vice subeüt, vt heredes, etiã extranei, l. libertu 64. §. 1. D. de ritu nupt. ac dixim⁹ n. 30. non etiã ad eü, qui tutoris vel curatoris nomine usurpato, pro tutore, vel curatore, aut negotiorum gestore res pupillæ administrat, eam q; sibi, vel filio suo matrimonio collocauit, l. fin. C. de interdicto matrimonio, cum ubique notatis, & à Camillo Gallinio de verb. signif. d. lib. 7. c. 3. n. 9. & 10. & cap. 4. n. 4. Paulo Montano de tutel. cap. 3. i. effect. 3. n. 3. 5. & 6.*

47 Quibus sic præiactis, initio proposita argumenta facillimam solutione habent. Non igitur obstat primum, cui respondemus fatendo antecedens, quod minori, post tactum, vel expletum 18. annum matrimoniu contrahenti, pragmaticæ verba, eorum cortice inspecto, non conueniant, negando tamen consequentiam, quod proinde nec pragmaticæ dispositio ei cõuenire debeat; quia

48 * regula, quæ vulgò sumitur ex l. 1. §. licet autem, vers. In re igitur dubia, D. de exercit. act. cum similibus, in arg. adductis, procedit in lege dubia, de cuius mente, & ratione, an casum illum comprehendere velit, non satis cõstat, quo casu verbis est inhærendum, & cui illa conueniunt, dumtaxat dispositio conueniet, vt in illarum legum exemplis, & alijs, quibus DD. in argumento relati vtuntur; secus si & si verba non conue-

niant, conueniat tamen mens, & ratio legis, quia tuc & eius dispositio locum sibi vendicabit, iuxta tradita n. 19. cum seqq. cui uerò non conuenerint, nec dispositio adaptabitur, & in terminis obseruat optimè vltra alios, sic præfatam regulam explicas Menoch. de arbitrar. casu 63. n. 8. facit & text. in c. Marcion 65. vers. Nec putemus 1. q. 1.

Non obstat secundum, cui non longè dissimiliter satisfacimus, fatendo quoque antecedens, quod pragmatica sanctio supponat, minores matrimonium contrahere ante tactum annum 18. vt post id tempus bonorum suorum, & vxoris administratio eis cõcedatur, negando tamen, pragmaticam id supponere præcisè, itaut aliud fieri non possit, quia tantum casualiter, & fortuito euenire posse significat, quod minores ante illam 18. annorum etatem matrimonium contraxerint, quo casu eueniente, Regia pragmatica vult, vt non nisi post tactam saltè eam etatem, bonorum administratio, tametsi restricta, nec restitutionis in integrum beneficio, alijs què minorum priuilegijs destituta, vt duabus præcedentibus dissertat. latè ostendimus, eis committatur, vt

vel sic minus iuri cõmuni detrahatur, minusquè lèioni, ac deceptioni expositi sint minores; cum & ea etas iure sufficiens visa sit ad postulandü pro alijs l. 1. §. initium, vers. Pueritiam, D. de postulando, §. ult. ad fin. (vbi & ad manumissionem habilis reputatur) *inst. quib. sex caus. manum. non licet*, iuxta quæ iura accipiendus est tex. in l. 7. in fin. vbi notat Did. Perez gloss. 2. vers. Vel debet esse, tit. 19. lib. 2. ordinam. explicat, & exornat optimè Cald. Pereir. ad l. si curatorem habens, verbo hunc contractum, n. 39. C. de integ. rest. & ad negotia extraiudicialia procuradum; vt & colligitur ex l. qui mandato 23. D. de minor. ex qua & alijs sic notat gloss. verbo possit, post princip. vers. Quia lex illa, & verbo non est, vers. sol. in l. minor 51. D. de procurator. similis verbo non iniuste, in l. exigendi 12. vers. Sed contra, C. eod. tit. licet ad iudicia ante 25. ann. completum procurator constitui nequeat, vt colligitur ex dict. l. minor, & d. l. exigendi, & vtrumque

que apertè statutum est in cap. qui generaliter §. §. fin. eodem tit. in 6. quem text. frustra euitare conatur Pereir. vbi proxime, n. 40. contendens, etiam ante tactam 18. annorum etatem procuratorem ad negotia constitui posse, cum text. ille cauillationem nullam admittat, cui apud nos cõsonant l. 9. vbi Mortal. gloss. 2. tit. 10. libr. 1. fori, l. 5. post princip. & l. 19. ad fin. vbi notat Greg. Lop. gl. 14. 15. & 16. tit. 5. part. 3. l. 1. vers. O si quis esse, vbi idem Greg. gloss. 11. tit. 22. part. 4. l. 7. tit. 25. lib. 4. noua compilat. profequitur optimè vltra alios Gutier. de iur. confirm. 3. part. cap. 11. per tot. Quare minus audiendi sunt, Cuiatius, Hotomanus, & Donellus, volentes minorem 25. annis, si sit maior 17. rectè etiã ad lites procuratorem cõstitui, quos refert, & secundum eorū sententiam in Frisco Senatu iudicatum testatur Ioannes à Sande decisionum Friscarum lib. 1. tit. 3. de procuratore, definit. 3. Cum itaque (vt reuertamur in viam) Regia pragmatica præcisè non supponat, minores ante tactu decimū octauum annum matrimonium contrahere debere, sed id ita casualiter euenire posse, non rectè illa Doctoru traditio adaptatur, quod vbi lex vnū supponit, & aliud disponit, necesse est, vt verificetur suppositu, ad hoc vt habeat locum dispositum, quia procedit in supposito necessario, vt in specie legis mancipia §. C. de seruis fugit. in arg. adductæ, cui apud nos consonat lex 28. ad fin. tit. 14. part. 7. vbi prohibitio sollicitandi macipia, diuersis artib⁹ prædita, quæ ad Rempublicam pertinent, sub poena restituendi Reipublicæ seruum sollicitatum, & alterum simul, vltra duodecim solidorum summam, supponit necessario, seruum cum effectu abductum fuisse, nam alias nõ posset sollicitans ad eius restitutionem compelli, atque ita nõ aliter ei⁹ dispositio locu habere potest, vt rectè docuit ibi gl. verbo auocandū, cõmuniter recepta secundum DD. in argum. cõmemoratos. Idem videre est in specie proposita à Ludouico Romano, cuius etiam ibidem memini singul. 495. nempe statuti punientis turbantè aliquem in possessione fundi, poena cõ-

tum aureorum, ac possessionis restitutione, quod necessario supponit, possessionem ipsam cū effectu ablatam, atq; adeò nisi spoliatio præcesserit, ex solâ turbatione poena centum aureorum locu habere non poterit; secus ergo erit, si (vt in specie nostræ pragmaticæ) suppositu legis, mere ei⁹, circa què disponitur, volutati relictu sit, & quo casu ille quod supponitur elegerit, certa alia forma præscribatur, sub qua disponatur, quæ illi tantum casui conueniat, tuc enim casus omis⁹, eandè, vel maiore ratione habens, quæ expressus, ex ratione ipsa, qua generaliter ea lex nititur, decidendus est, vt à n. 13. latè probauimus. Ex quibus & argumenti confirmatio cessat, quia * negamus, qualitatem ab statuto præsuppositam, eo ipso censeri ab eodè requisitam, nisi cum qualitas ipsa vt necessaria supponitur, quæ antecedere omnino debeat, in quibus terminis procedit reg. tex. in l. 2. D. de iurisd. omn. iud. cum similib. at pragmaticæ qualitas non eodè modo supponitur, sed mere voluntariè, vt diximus, atque ita non procedit altera regula, quod qualitas requisita, ante omnia verificari debet.

Vltimum denique argum. simili modo diluitur, negamus namquè, qualitatem contracti ante tactu decimū octauū annum matrimonij, à Regia pragmatica adiectam esse per modum conditionis, formam substantialem inducentis, adeò què formaliter, & præcisè ante omnia obseruandæ; quia, & si conditio præsertim designetur per dictionem si, & conditionis, maxime à lege adiectæ, illa regulariter sit natura, vt vtrumq; in argumento probauimus, at materia subiecta, & ratio initio pragmaticæ subiecta, planè ostendit, dictionem si non posse ibidem accipi pro cõditione, formam substantialem, & præcisè ad implendam inducente; sed pro dictione, & si, difficiliorem casum implicante, quod minores matrimoniu in ea etate cõtraxerint, in qua æquū nõ sit, illis ita subueniri, vt bonorum suorum, & vxoris minoris administratio à curatorib⁹ remoueatur, eis què committatur, cū nec 18. annu attigerint; nã adhuc eis eruf-

modi administrationis fauor indulgetur, ita tamē coarctatus, vt ex quo etate illam attigerint, dumtaxat incipiat, multo magis concedendus, si cum matrimonio cōtrahunt, eam attigissent, vel excessissent, quippē qui in ea reperirentur etate, ad quam antea contrahentes necesse haberent peruenire, vt pragmaticæ priuilegio potirentur, vt n. 19. breuiter monuim⁹, iuuat vulgaris Philosophorum reg. *Propter quod vnam quodque tale, & illud magis*, quam aliud agentes expendimus, & exornauimus *dissertat. 4. num. 42. & dissertat. 6. n. ult.* Accedit quod nec nouum est, verba legis, vel alterius dispositionis, iuxta rationem subiectæ materiæ, & a surdi vitandi gratia à propria, & stricta significatione plerumque retrahi, vt pluribus ostendi *dissertat. preced. num. 20. & 24.* & in vna dictione, vel coniunctione, quod pro alia accipiatur, si ita expediat, vt menti disponentis deseruiat, docuit gl. *verbo eas verò, in princip. in l. eas causas 79. alias 80. D. de condit. & demonstr.* quam ad hoc notat Bart. *ibi n. 1. & in l. Gallus 29. §. forsitan, in princ. per tex. ibi, in vers. Ergo & si pronepos*, quem sic interpretatur, *D. de liber. & posthum. Bald. in l. 3. n. ult. C. de act. emptio.* (vbi quod aduerbia, præpositiones, & coniunctiones, quæ veniunt ad aliud terminandum, habent significare qualitates, modos, & tempora, secundum suscipientem naturam, & qualitatem ipsius determinabilis, & non semper recurrendum est ad proprias, & præcisas significationes, quia sunt aptæ ad reb⁹) idem Bald. *in cap. 2. num. 18. de rescrip. Alex. conf. 22. n. 5. lib. 1. & conf. 116. n. 16. lib. 2. Ias. in l. diuortio 8. §. si vir in fundo, n. 1. circa fin. vers. Quia coniunctio-* nes, *D. solut. matrim. in l. si filius, qui in potestate 7. n. 3. D. de liber. & posth. in l. filium quem habentem, n. 24. C. sum. excusc. & in l. 3. n. 2. circa fin. vers. Nisi diceret, C. de inst. & substit.* & in terminis quoad dictionem *si*, quod aliquando pro eadem subiectæ materiæ ratione stet pro dictione implicatiua *& si, seu quauis*, not. gloss. *verbo nocere, vers. Primò si pro quauis, in l. 1. §. sed & apud, D. de aqua pluui. arc. Bart. in l. 1. n. 4. D. de condit. & de-*

monstr. Alex. conf. 64. n. 4. lib. 4. Leand. Galganet. de condit. p. 2. cap. 1. q. 1. n. 4. Iosephus de Rusticis ad l. cum auus D. de condit. & demiss. in procm. c. 3. n. 24. Denique hæc sententia satis (ni fallor) concludēter ex eo probatur, quod conditio, & forma pragmaticæ eo tantum tendit, vt ita demum minori ante decimū octauū annum matrimoniū cōtrahēti, bonorū suorū, & vxoris administratio permittatur, si eum saltē annum attigerit, vt ex pragmaticæ verbis constat, *illic. Pueda administrar en entrando en los diez y ocho su bazienda*, verbum enim illud *en entrando*, est gerundium futuri temporis, idem importans, quod *si intrauerit*, atque ad eō conditionem, & formam præcisē obseruandam inducens, *l. si tu ex parte 75. alias 76. §. item situ, illic. Nunquid dubitas vtrum ex substitutione aduendo Titiana partis habiturus partem esset, D. de acquir. hered. iuncta gl. verbo aduendo*, quæ interpretatur idest *si adieris*, & apertius *sub ea l. id notant Bart. n. 1. siue in ult. notab. Aretin. n. 2. & Ang. num. 3. idem Bart. dicens, illud importare causam finalem, in extrauag. ad reprimendum, verbo ne ex earum absentia, vers. Et hoc apparet ex natura gerundij, tit. quomodo in lase maieft. crim. proced. post vsus feud. Bald. in l. falsus 19. nu. 6. vers. Adde quod natura, C. de furt. Salicet. in l. 1. numer. 5. in fin. vers. Sed interdum conditionem facit, C. de his qui latrones, Socinus senior conf. 91. & 93. vbi quæ, nu. 2. lib. 1. Petr. Philip. Corn. conf. 90. nu. 5. vers. Quia gerundium, & conf. 143. sub eod. num. vol. 4. Philipp. Dec. consil. 433. n. 6. lib. 2. Marcabrun. conf. 15. nu. 1. Cassan. conf. 33. n. 1. Sebast. Medicis in tract. de acquir. rer. dom. gl. 1. p. 1. n. 4. Surd. de alim. tit. 5. quæst. 3. n. 41. Leander Galganet. de condit. p. 1. c. 89. n. 18. Azeued. ad l. 3. n. 47. & 48. tit. 14. lib. 4. noua compilat. D. Ioannes del Castill. quotid. controu. tom. 4. cap. 58. n. 27. & 28. Melchior Phebus decis. Lusit. 79. n. 3.* Non ergo pragmatica nostra minoribus ab ingressu decimi octauī anni bonorum suorū, & vxoris administrationem fauorabiliter indulget, sub conditione, si ante eum annum matrimoniū contraxerint, sed hoc eueniente casu fauorem

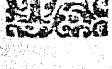
uorem eis indultum modificat, vt non aliàs eo potiantur, quam si, & ex quo etatem illam attigerint, alium non excludens casum, quo minores post eiusmodi etatem contraxerunt. Nec enim is * ex veteri iure supplendus, ac decidendus est, iuxta regulam *legis præcipimus 32. in fin. C. de appellat. cum similibus*, sed ex ratione, initio ipsi⁹ pragmaticæ, seu capituli 19. subiecta, quæ huc casum multo magis includit, & dictionem *si*, vt rationi ipsi, ac legislatoris meti deseruiat, impropriari facit, vt nuper diximus, & ex n. 19. latissimè comprobauim⁹. Multo q; euidētior hæc interpretatio fit, si inspiciantur verba illa pragmaticæ, quæ paulo post sequuntur, & n. 14. per incuriā diminuta retuli, *Et de sumger si fuere menor*, quibus quidē nemo dicit, necessitate imponi minori, matrimoniū cōtrahēti, ad hoc vt bonorū vxoris administrationem cōsequatur, quod illa fuerit minor tempore matrimoni, itaut si maior fuerit, ipsa tātū bona sua administret, non autē maritus minor, quod absurdissimum esset, & cōtra iura Regia, marito bonorū vxoris administrationē cōcedentia, iuxta superius tradita *dissert. 1. n. 4. & à n. 38. ac dissert. 4. 13.* atque ita memorata verba potius significant, administrationis fauorē cōcedi minori nedū quoad propria bona, sed etiā vxoris, si forsan illa minor fuerit, & sub curatore suo constituta, eo

quoque remoto, vt tantò magis minores ad matrimonium cōtrahendum inuitentur, quanto cumulationem fauorē à Regia pragmatica consequuntur, ergo eodem modo accipienda sunt similia verba, quæ præcesserunt. *Et si se casare antes de diez y ocho años*, idest si forsan; vel quamuis ante tātū 18. annū vxorem duxerit; quia in iure frequentissimū est, vnam dispositionis partem per aliam declarari, *l. heredes palam 21. §. si quid post, in fin. illic. Vel ex vicinis scripturis, D. de testament. huius filius 17. l. si seruus plurimus 510. alias 53. §. vlt. illic. Item earum quæ procedunt, & quæ sequuntur, l. vnum 75. in fin. illic. Nec ex contextu testamenti, D. de legati 3. l. 1. D. de reb. dub. l. Mauiā 44. illic. Neque contextum verborū totius scripturæ, D. de manumissis testam. l. quamuis, 15. illic. Tamen quia in inferioribus verbis, C. de fidei commiss. & vbi quæ communiter DD. gloss. elegans verbo *verba, in l. ille à quo 13. §. si de testamento, D. ad S. C. Trebel. Bart. in l. Caturio 15. n. 27. D. de vulg. & in auth. hoc locum, n. 12. in fin. C. si secundò nupsit. mul. Socia. sen. conf. 122. num. 4. vers. 2. quia verba dubia, vol. 1. conf. 13. n. 9. & conf. 21. n. 16. vol. 3. & post alios. Burgenfis Marcus Salon de Pace conf. 3. num. 81. Bonifac. Ruger. conf. 29. num. 1. libr. 2. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 6. tit. 13. n. 1. Mascard. de probat. tom. 3. concl. 1415. (alias 1417.) n. 16. & 18.**

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

S V M M A R I A.

- 1 Acti species refertur, & nam sequenti.
- 2 Patronus operis p̄j, ex vniuersis testatoris bonis fundati, vicem heredis gerit.
- 3 Liberatio generalis, vulgo finiquito, per verba vniuersalia, & prægnatia ab vno alteri facta, puta omnium rerum, quas ille ipsi quacumque ex causa debuisset, à
- debitis etiam ignoratis debitorem regulariter tutum reddit.
- 4 Neque tantum à debitis similibus et, de quo principaliter agebatur, sed etiā longè maioribus.
- 5 Non tamen extenditur ad debita ex causa hereditaria, ignorata ab eo, qui liberationem facit.
- 6 Ius ad debitum hereditarium sola hereditatis

- ditatis aditione per heredem quaritur, ibidem.
- 6 Liberatio, quantumcumque generalis, nihil operatur quoad ignorata, vel incogitata, & multo minus quoad debita nondum liberanti quaesita.
- 7 Actioni personali, ex debito descendenti, per lapsum viginti annorum iure Regio praescribitur.
- 8 Lex sicut in rem. 3. C. de praescrip. 30. vel 40. ann. & l. 22. tit. 29. p. 3. 30. annos ad praescriptionem personalis actionis exigentes, correctae sunt per l. 63. Tauri, quae est l. 6. tit. 15. lib. 4. compil.
- 9 Lex 3. tit. 13. lib. 3. ordinamenti veteris, decennij tempus ad personalis actionis praescriptionem dumtaxat requirere, similiter correctae est per eas leges Tauri, & compilationis.
- 10 Anton. Gom. & Did. Perez taxantur, quid. l. 3. ordinamenti restringebant ad obligationem, ex chirographo descendente, cum generaliter loquatur, & sic in omni obligatione procedat, ut declaratum est in d. l. 6. compil.
- 11 Leges, vel constitutiones generales, aut particulares, temporali praescriptione debitum excludentes, non obstante mala fide debitoris, velut peccati nutritiua, ipso iure nullae sunt, & in neutro foro seruanda.
- 12 Hac regula procedit eo tantum casu, quo leges vel statuta expresse malam fidem admittunt, secus si simpliciter petitioni debiti certas metas praestituant, quia intelligenda sunt data bona fide debitoris.
- 13 Michael Ziphontanus, contrarium existimans, taxatur.
- 14 Praescriptio actionis merè ciuiliis, puta ad exequendum, reddendum, vel similia, etiam cum mala fide debitoris, imò & contra Ecclesias, & loca pia procedit, in eoque sensu Ziphontani sententia defenditur.
- 15 Debitori succedens, bona fide debitum praescribere praesumitur, quasi à debitore solutum, si de ipsius debitoris mala fide non constat, secus aliàs, quicquid nonnulli reclamant, idque ad propositam huius dissertationis hypothesein applicatur.
- 16 Debitorem defunctum in mala fide fuisse qualiter probetur.
- 17 Solutio debiti ex lapsu temporis, ad id

- petendum iure Regio praescripti, ab eodem iure praesumitur, non sola iuris praesumptione, sed & iuris, & de iure, quae probationem in contrarium non admittit, nisi ex debitoris confessione, quicquid dubitet D. Ca. narr.
- 18 Lex post certum tempus debiti solutionem definitiue praesumens, praescriptionem simul inducit.
- 19 Praescriptio, solutioni similis quoad hoc habetur, ut praescriptionis exceptione opposita, liberationem debitor consequatur ac si uerè soluisset.
- 20 Praescriptioni in specie hic proposita obiectae tria obstacula in hac dissertat. expenduntur, & sigillatim remouentur.
- 21 Praescriptio ex se non sufficit ad tollendum debitum, nisi quatenus arguit solutionem ex transcurso temporis, Regijs legibus definiti.
- 22 Debitor, à quo post viginti annos, iure Regio definitus, debitum exigatur, ex multorum sententia non aliter temporis cursu se tueri potest, quàm si simul solutionem alleget.
- 23 Contraria sententia tàmquam uerior defenditur, quòd solutio non sit formaliter, & expressè necessariò alleganda, & quare? cum duobus n. seqq.
- 24 Lex non est imposta uerbis sed rebus.
- 25 Solutionem allegare licet debitori, qui debiti praescriptione nititur, ad obtinendum tutius sit, non tamè id iure Regio desideratur, sed sufficit simpliciter praescriptionem allegare, ut & solutio implicite deducta censeatur.
- 26 Debitor, de cuius mala fide non apparet, vel eius successor, qui pro debito conuentus, simpliciter pro se debiti praescriptionem allegat, uidetur cum iuris requisitis, nempe bonae fidei, & praesumpti solutionis tituli eam allegare, adeoque à petitione actoris iuxta leges ciuiles absolutus est.
- 27 Quod maxime procedit in herede debitoris.
- 28 Praescriptionem allegans, uidetur etiam bonam fidem implicite allegasse.
- 29 Debitoris heres pro eius debito conuentus, si illius malam fidem non inficietur, sed ea etiam supposita, tueri se uelit longi temporis praescriptione, audiendus non est.
- 30 Praescriptionem non currere aduersus ignorantem ius sibi competens, uel factum, ex quo

- ex quo tale ius competit, nonnulli existimarunt.
- 31 Scientia, maxime in facto alieno, regulariter non praesumitur, sed ignorantia potius.
- 32 Praescriptionem etiam contra ignorantem ius suum, uel factum, ex quo descendit illud, ipso iure regulariter currere, tàmquam uerius, ac receptius defenditur, & num. seqq.
- 33 Lex fin. C. de praescrip. longi temporis in uerbis, nulla scientia, uel ignorantia expectanda, optime intelligitur contra Petrum de Peruffo, qui dum alios eam non intelligere iacet, ipse eandè prorsus ignorauit.
- 34 Emens à mala fidei possessore, praescribere nequit rem à se comparatam, si dominus ius suum ignoret.
- ¶ Lex si partem in 9. §. 1. D. quemadm. seruit. amitt. expenditur. ibidem.
- 35 Praescriptio, licet currat contra ignorantem ius suum, uel factum, ex quo illud prouenit, ignorantem tamen restitutio competit ex generali clausula si qua mihi iusta causa uidebitur, id quod late probatur, & exornatur.
- 36 Contrarium maxime quoad praescriptionem longissimam puta 30. uel saltem 40. annorum plurimi affirmarunt.
- 37 Communis sententia, quae restitutionem concedit, etiam aduersus longissimam praescriptionem 30. uel 40. annorum, equior, & tutior est, ac magis communiter recepta, in praxi què seruanda.
- 38 Restitutionem ex capite ignorantiae etiam aduersus centenariam praescriptionem competere nonnulli defendunt, & commune esse sententiam testantur, quae tamen auctori ualde dubia uidetur, & quare? cum duobus nam. seqq.
- 39 Praescriptionis inducendae praecipuus finis consistit in minuendo lites.
- 40 Ignorantem suo iure priuari, adeoque siue culpa puniri, si id ex iusta causa fiat, in conueniens non est.
- 41 Lex cum sex §. 5. D. de adilitio edicto, & l. semper 15. §. hoc interdictum, uers. Sed si is, D. quod ui. aut clam, procedunt in praetorijs actionibus, quae non producuntur in esse, nisi cum meta certi temporis utilis, quod non currit non ualentibus agere.
- 42 Actiones ciuiles, in quibus certum tempus ad agendum statuitur, cum sui natura sint perpetuae, ipso iure etiam aduersus ignorantem praescribuntur.
- ¶ Tempus in dubio praesumitur continuum. ibidem.
- 43 Tempus praescriptionis debiti, non est computandum ab eius declaratione per debitorem facta, sed à tempore contractae reuera obligationis.
- 44 Declaratio nihil noui inducit.
- 45 Facti proprii ignorantia omnino inuersionis est.
- 46 Patrimonij sui vires quaeque scire praesumitur, & an hac regula sit absolute uera? cum n. 48.
- 47 Iura & actiones pertinent ad patrimonium, seu bona cuiusque.
- 48 Facultatum suarum vires ignorare potius quis praesumitur, quàm scire, ex uerore sententia.
- 49 Factum proprium, si fuerit implicitum, iuste quis ignorare potest.
- 50 Vel si factum à se sit, dum multis esset negotijs implicatus.
- 51 Debitum potest quid esse alicui, non ex facto, aut negotio eius, sed alieno, puta ex negotio, ipso absente, uel ignorate ab altero gesto, uel ex legato ipsi ignorantem relicto.
- 52 Actioni hypothecariae, minori quàm 30. ann. tempore minime apud nos praescribitur.
- 53 Debitor, cum in inuentario honorum, uel alia scriptura, in qua sua debita declarat, simpliciter asserit, bona sua ad eorundem solutionem obligata esse, non uidetur ex eo fatèri illa esse principaliter hypothecata, sed obligata tantum in consequentiam personae, prout à iure inest, & consequenter hypothecariam actionem non inducit in fauorem creditorum, si de hypotheca aliter non appareat, & quare?
- ¶ Bona intelliguntur, quae supersunt deducto are alieno. ibidem.
- 54 Inuentarium bonorum à marito, matrimonium contracturo, in eius initio fieri, ualde apud Hispanos usitatum est, ut eius capitale postea cognoscatur.
- 55 Bona omnia, quae soluto matrimonio ueltra dotem, uel parapherna uxoris, reperia fuerint, uiri, & uxoris communis praesumuntur.

56 Testibus deponentibus bona, quæ soluto matrimonio reperiuntur, utriusque coniugis communia esse, magis creditur, quàm afferentibus esse unius propria.

57 Marito, ut omnimodò communionis bonorum periculum euitet, consulitur, ut

in matrimonij limine bonorū descriptionem, seu inuentarium faciat.

58 Inuentarium bonorum etiam constante matrimonio fieri à marito potest, dum tamen fiat iudicis autoritate, & citata parte uxoris, vel eius defensoris.

DE GENERALI LIBERATIONE, AN AD DEBITUM ignoratum, vel nondum liberanti plenè quæsitum extendatur? ac de debiti præscriptione in communi, quanto tempore, & an cum bona, vel mala fide debitoris procedat? an item aduersus ignorantem ipso iure non currat, vel currat, sed restitutione in integrum opus sit?

DISSERTATIO VIII.

HIERONYMVS Romulus à Folla, matrimonium contracturus Hispali 9. die Iunij anni 1598. solenne coram tabellione inuentarium confecit bonorum, quæ tunc temporis habebat, ac non minimum, quibus adstrictus erat, sub iuris iurandi quoque religione, interque declarauit, ipsius bona obnoxia esse solutioni duorum millium nongentorum, ac quinquaginta regalium, siuè argenteorum nummorum, vulgo *reales*, quos se debere dixit Andreæ Philippo in Indiarum partibus tunc absentis, in oppido nempe de la Habana, quo loci hic Andreas 7. die Maij anni sequentis, & sic annum circiter à dicto inuentario, ac declaratione, testamentum, sub quo decessit, condidit, in eo quæ herede instituit bonorum, quæ Hispaniæ habebat, D. Franciscam Sanchez, uxorem Ioanis à Palma, Hispalensis ciuis, quod testamētum idem Ioannes comprobari fecit 22. die Septembris anni 1620. eiusque virtute, simul ac testamēti Franciscæ Sánchez uxoris, quæ in ultimo suo elogio, quod condidit 18. die Februarij anni 1614. ipsum Ioannem, eius maritum heredè vniuersalem fecerat, conuenire cœpit 3. die Martij anni 1621. Iosephum Folla, à dicto Hieronymo Romulo Folla patronum relictum, &

executorem cuiusdam patronatus, operisque pij, ab eodem Hieronymo, dum in extremis ageret, ex vniuersis ipsius bonis fundati, adeo quæ heredis vicces gerentem, iuxta ea, quæ cum pluribus resoluunt Parlador. lib. 2. rerū quotidiana. cap. fin. 3. p. 8. 3. n. 8. & 4. p. 8. 2. n. 3. Gundissaluis Paz in praxi 3. tom. cap. 5. §. 4. n. 48. Aluar. Valasc. cōsultat. 68. n. 4. Mari^o Giurba ad statuta Senatus Messanenensis c. 2. gloss. 10. p. 1. n. 19. Accaci^o Anton. de Ripol. var. resolut. cap. 1. de iurisd. omni. iudic. n. 502. cœpit inquam conuenire patronum illum pro memoratis 2950. regalibus, quos in relato inuentario sub iuramento idem Hieronymus se dicto Andreæ Philippo debere declarauit, cuius Andreæ hereditatem Ioannes à Palma prætebat ad se transmissam esse ex persona Franciscæ uxoris, quæ ab illo heres instituta, ipsum Ioannem maritum post modum scripsit heredem; & inferior quidem iudex dictum Iosephum Folla patronum, ac patronatus bona ad solutionem dictæ quantitatis condemnauit, à quâ sententia patronus nostrū prouocauit Senatū; & cum ordinarij iudicis sententia in eo confirmata fuisset, iterum ab hac confirmatoria sententia supplicationem ad eundem Senatū interposuit, qui diligentius, ac maturius re perensa, vtramque sententiam reuocandam

da nesciuit, reum ab actoris petitione, petitus absolvens me iudice 30. die Iunij anni 1623.

3 Neque Senatū mouit generalis liberationis, quæ *finiquito* vulgò dicimus, instrumētum, à patrono productum, ex quo eam factam fuisse constitit à Ioanne à Palma, & ei^o vxore dicto Hieronymo Folla, debitori Andreæ Philippi, cuius illi personam referebat, omnium rerū, quas ipsis quacūque ex causa Hieronymus debuisset; nā licet hæc liberatio, cū aded plena, & generalis fuerit, ipsum omninò, etiā à debitis ignoratis tutū reddere videretur, iuxta reg. tex. in l. plurib⁹ 6. vers. Si nō apparet, D. de acceptilat. & eorū, quæ post Bart. & alios ibi, resoluūt Alex. cōs. 42. n. 8. lib. 1. cōs. 11. n. 7. 12. & 15. lib. 2. cōs. 68. n. 6. lib. 5. Surd. cōs. 267. n. 13. & 14. lib. 2. & decis. 176. n. 1. 2. 3. & 4. ad decis. 217. à n. 9. & 14. Seraph. decis. 317. n. 3. p. 1. & alij, quos referūt, & sequūtur Vincēt. Hōde deus cōs. 49. n. 9. lib. 1. Tusch. pract. cōcl. tom. 5. lib. L. cōcl. 326. à n. 91. Farin. decis. recentissimè noui⁹ firmariū, seu posthumariū p. 2. decis. 409. n. 9. quinimò non tantū à debitis similib⁹ ei, de quo principaliter agebatur, sed etiā logè maiori b⁹, propter verba illa, quacūq; ex causa, vt in terminis resoluūt Marc. Ant. Nata cōs. 410. nu. 7. lib. 2. Curtius iunior cōs. 191. n. 21. libr. 3. latè Hondedeus d. cōs. 49. n. 11. cam 6. sequentib⁹. & latissimè innumeros congerens, ac Hispal. Senatus decisionē referens D. Ioan. del Castill. quotidian. controuers. lib. 4. c. 42. ex n. 33. adhuc tamen * extendi nō potuit ad debitū illud hereditarium, quo Hieronym⁹ tenebatur Andreæ Philippo, cui Franciscæ Sanchez, & Ioannes à Palma eius maritus, heredes extiterūt, quia quo tempore liberationē fecerūt, nempe 28. Iunij die anni 1600. & sic paulò post annum à die testamēti, in Indiarum partibus facti, nedum Andreæ Philippo debitum, eiusdemque Andreæ testamentum, quo Franciscam heredè instituit, verisimiliter ignorarūt, nam & id nō nisi post multos annos, nempe anno 1620 comprobatū est, sed & si maximè scirēt, ius ad debitū illud minimè acquisserūt, quippe quod sola he-

reditatis aditione quæritur, l. cum heredes 23. D. de acquir. possess. & neutro casu * liberatio quantumcumque generalis aliquid operatur, quia ad ignorata, vel incogitata non extenditur, multòque minus ad debita nondum quæsitā, quæ admodum apparet ex l. tres fratres 35. & l. cum emptor 47. §. Lati⁹, D. de pactis, l. cū Aquiliana §. l. qui cum tutoribus 9. in princ. & §. 1. D. de transact. l. si de certa 31. C. eod. tit. l. mater decessit 19. vers. Ceterū D. de inofficioso testament. l. fin. §. idē quæsit, D. de condict. indebiti, l. Latius Titius 12. in fine, & l. Aurelio 20. §. Caius, ubi Bart. & alij, D. de liberat. legata, l. qui Rome 122. §. vlt. iuncta gloss. vlt. vers. Sed in primo, in prima solutione, recepta à Bart. num. 4. & ceteris communiter secundum Iaf. n. 4. & 47. & Rip. n. 10. 11. & 12. D. de verb. oblig. l. 14. tit. 18. p. 3. l. 30. tit. 11. p. 5. & in terminis huiusmodi generalium liberationum, & transactionū, aliarum quæ dispositionū, vltra ordinarios in dictis locis, vtiliter resoluunt Dynus Muxelanus cōs. 28. per totum, Abb. Panormitan. cōs. 114. nu. 3. & 4. lib. 2. Alex. cōs. 170. nu. 8. lib. 2. Socinus iunior cōs. 129. nu. 65. & 66. lib. 1. & cōs. 116. n. 19. lib. 2. Paris. cōs. 89. n. 40. & 41. vol. 3. Laurent. Siluan. cōs. 49. n. 45. 46. 53. & 54. Guid. Pap. q. seu decis. 228. n. 1. à vers. Et credo quod sic, Benedictus Capra cōs. 112. n. 3. M. Ant. Nata cōs. 546. n. 14. 15. & 16. lib. 3. Tiraq. in tract. cessante causa. 1. p. num. 146. Anto. Gabr. commun. conclus. lib. 6. tit. 1. de reg. iur. conclus. 4. p. 21. cum seqq. Gomecius Legionensis in centuria in firmationum, ac decisionum nostri Senat⁹ Hispalensis, decis. 78. eleganter Petr. Surd. decis. 217. à n. 1. ad 8. & nu. 15. lib. 1. & cōs. 418. à n. 7. lib. 4. Escouar de ratiocinijs c. 40. à n. 9. & 20. Gut. de iuram. cōfirm. 1. p. c. 61. n. 21. Seraphinus de privilegijs iuramenti priuil. 74. n. 139. & priuil. 119. n. 1. Cardinalis Domini. Tuschus d. conclus. 326. n. 21, 22. 43. 45. & 66. & tom. 2. lib. C. conclus. 754. ex n. 1. Stephanus Gratian. disceptation. forens. tom. 1. cap. 134. num. vlt. & tom. 4. cap. 737. nu. xi. cum sequentibus, Ant. Faber in Codice, quem sui nominis inscripsit, lib. 2. tit. 3. de transaction. definitione 6. & 12.

Farin. *decif. nouissimar. tom. 1. decif. 549. n. 3.* ac post multos alios, longa serie à se congestos, D. Ioan. del Castillo, post hæc scripta visus, *quotid. controu. lib. 4. c. 41. n. 72. & 73. & c. 42. ex n. 2. ad 32. & rursus à n. 49. & lib. 5. tom. 6. c. 116. per totū, maximè ex n. 9.* nouissimè Diodor. Tulden⁹, qui & alios citat, *de iurispr. ex tēp. lib. 2. c. 19. vers. Cōuentiones.* Ex alijs itaq; in proposita specie Senatus mot⁹ est, ac ex duob⁹ potissimū fundamētis, & eorū quolibet, quæ ne nimis prolixi⁹ videar, nec tamen propter eā quicquam ex necessarijs omittam, non hoc loco tantum, sed & tribus sequētibus dissertationibus profēquar.

Primum itaque fundamentum in eo est, quod à die dicti inuētarij, ac declarationis debiti, ad diem actionis in iudicio propositæ, anni plusquam viginti lapsi sunt, quibus actioni personali, ex debito descēdētī, planè apud nos præscribitur, *l. 63. Tauri, quæ est l. 6. titu. 15. lib. 4. noua compilat. correctæ imprimis * l. sicut in rē 3. C. de præscrip. 30. vel 40. annorum*, triginta annos exigente, cui conuenit *lex 22. tit. 29. parti. 3. vt notat ibi Greg. gl. 1. deinde abolita * l. 3. tit. 13. lib. 3. ordin. veteris*, quæ decennij tantum tempus ad eam rem desiderabat, nec enim accipiendā dūtaxat est in obligatione descendente ex chirographo, seu scriptura priuata, * vt diuinatoriè nimis eam legem intellexerē Anton. Gom. *in d. l. 63. n. 2. ad med. vers. Ex quibus, & tom. 2. variar. resolut. c. 2. n. 82. vers. 2. & principaliter Didacus Perez in l. 4. d. tit. 13. gl. vni. ad finem*, nec aliter limitada, vt plerique alij voluerūt, sed generaliter potius exaudienda, cū indistinctè loquatur, adeoquē necesse sit, vt per dictam legem 63. correctæ manserit, quod (vt amplius in discrimē non vocaretur) aperte cautum est *in d. l. 6. compilat. vt rectè aduertunt Ioann. Parlador. lib. 1. rerum quotid. cap. 1. §. 12. n. 1. Gundissalvus Paz in praxi 4. p. 1. tom. c. 3. n. 14. & 15. Gutier. in l. nemo potest, n. 491. D. delegat. 1. & nemine hominum relato Azeued. in d. l. 6. n. 47.*

Nec dicatur, leges istas, & similes, debitum temporali præscriptione excludentes, vt potè malam fidem fouen-

tes, ac peccati nutritiuas, ipso iure culpā esse, & in neutro foro seruandas, iuxta reg. tex. *in c. vigiliā 5. & in c. fin. iuncta gl. 2. vers. Vel dicas, & cōmuni*, statim referēda, de præscrip. & in terminis tā iuris cōmunis, quā huiusmodi statutorū notarunt post Angelum *n. 1. contra Bart. sub eodem num. Alexan. in eius additione. Paulus Castr. n. 4. Imol. ex n. 18. & Rapha. Cuma. n. 3. in l. 4. §. si uiam D. de usucap. Bart. sibi contrarius ru. 24. & post alios Ioannes Bapt. ex n. 59. Ioannes Crotus à n. 71. & Ioannes Horosc. n. 75. in l. omnes populi 9. D. de iust. & iure, Abb. ex n. 10. vers. Sed aduerte* (qui & Bart. de contrarietate notat) ac cæteri cōmuniter *in cap. fin. de præscrip. Alex. conf. 185. à n. 26. lib. 2. conf. 34. n. 1. lib. 3. & conf. 63. à n. 7. ad 10. inclusuè, libr. 4. & conf. 51. à nu. 2. lib. 5. Decius conf. 265. nu. 4. post med. vers. Nec obstat quod patrui, & conf. 266. nu. 5. lib. 1. August. Berolius q. 5. num. 2. Rebuf. ad l. conditiones 10. §. primum autem, vers. Sed an valeat, D. de verbor. significat. Franciscus Balbus de præscrip. 2. part. 3. principalis, quest. 13. num. 1. vers. Contrariam, & vers. Et istam partem, & latè per numeros sequentes, maximè num. 3. in fine, & n. 4. ad tota quest. sequenti. Tiber. Decian. conf. 2. num. 190. cum seqq. libr. 1. Ioannes Bursatus conf. 66. numer. 8. tom. 1. Fachin. controuersar. iur. libr. 1. cap. 63. vers. Quinta, & postrema, & cap. 68. in 1. & 2. conclus. Pater Leonardus Læsius de iustit. & iure lib. 2. cap. 6. num. 19. & 20. Gardia. Dominicus Tusch. practie. conclus. tom. 6. littera P. conclus. 521. nu. 25. & 32. ac post innumeros alios Petrus Gilchen. de præscriptionib. part. 2. membr. 2. cap. 3. num. 1. qui hanc sententiam communem, & omninò tenendam dicunt, contraria reiecta, quod & ex nostris Regnicolis affirmarunt, nedum communem, sed & magis communem esse professi Petr. Duēnas reg. 6. vers. Contrarium, inter regulas iuris Doctorum libr. 1. verbo actio personalis extinguitur, Dom. Præses Couarr. in reg. possessor. 2. part. §. 9. ex n. 3. & §. 11. n. 4. 5. & 6. D. Molin. de Hisp. primogen. lib. 2. cap. 6. nu. 67. Menchaca de success. creat. §. 10. ex num. 26. vers. In contrarium* (tamēti ipse sibi

sibi parū constans contrarium neruose defendat *libr. 2. controuers. illustr. c. 76. Didac. Perez ad l. 1. gl. 1. in princ. vers. probatur, tit. 2. lib. 1. & ad d. l. 3. gl. itidem 1. vers. Est notandum, tit. 13. lib. 3. ordinam. Gutier. in d. l. nemo potest, n. 206 & 580. circa fin. vers. Tamen contrarium, ac v. seq. D. deleg. 1. Parlador. d. lib. 1. rer. quotid. c. 1. §. 11. n. 16. Azcue. in d. l. 6. compilat. n. 52. Felician. de censib. lib. 2. c. 1. n. 31. D. Pichard. ad princ. inst. de litterarū oblig. n. 16. 17. & 18. Pater Ludou. Molin. de iust. & iur. tom. 1. tract. 2. disp. 66. n. 5. & 6. & disp. 67. n. 3. Hieron. Ceuallus præsti. quest. commun. contra commun. lib. 1. q. 173. in princip. & rursus ex nu. 1. Petr. Barbof. in rubr. C. de præscrip. 30. vel 40. ann. à n. 325. vers. Secunda opinio, maximè n. 336. Huiusmodi namque * sententia (vt & ipsi DD. agnoscunt) ita demum vera est, ac procedit, vbi statuta, vel leges expressè malam fidem admitterent, ceū videre est in legibus iuris cōmunis, illam vel abinitio, vel saltem in progressu admittētibus, quas & ius nostrum Regium probauit *in l. 12. & 21. vbi idē quoque adnotauit Greg. Lop. gloss. 2. vers. Neque teneat, tit. 29. p. 3. secus si simpliciter petitioni debiti certas metas præstituant, vbi in d. l. 3. ordin. d. l. 63. Taur. & d. l. 6. compil. alijs quē, quarū nuper relati meminere; neq; enim alias res alienum lapsu temporis excludere censentur, quā stante bona fide debitoris, quicquid * contrariū, vt procedat etiam stante mala fide, velit Michæl Ziphōtanus *in d. l. 63. q. 2. curius sententiā* (quemadmodum ex D. Couarr. *d. §. 11. n. 6. in 6. & 7. illat. & alijs sup. colligere fas est*) licet * respectu actionis merè ciuilib (puta ad exequendum, redhibendum, vel similia cōpetentis) absque difficultate nostrā admittant; etiam contra Ecclesias, & loca pia, maximè Anton. Gomezius *in d. l. 63. Taur. n. 1. circa finem, vers. Et adde, quod istud ius*, Parlador. *d. lib. 1. c. 1. §. 12. n. 3. & 5. & post alios Azcue. in l. 6. tit. 15. lib. 4. noua compilat. sub n. 15. & 18. D. Ioan. Bapt. Valenc. conf. 168. n. 39. tom. 2. at respectu personalis actionis, ex debito descēdētis* (de qua loquimur) frequētī⁹ improbat, veri⁹ merito existi**

mantes, leges illas in dubio bonā fidem præsumere, eāq; subesse posse nonnullis exēplis probat Mencha. *d. n. 26. cū duobus seqq. Did. Perez, & Gutier. sup. atq; alij relati à Parlador. §. 11. n. 13.*

Inter quæ & illud connumerat, si quis in bonis debitoris successerit, iuxta reg. *l. qui in alteri? 42. D. de reg. iur.* dūmodo aliās de mala fide defūcti nō appareat, nā si de ea cōstet, heres etiā ignorās, ac bona fide suffulctus, debitū nō præscribet, iuxta ea, quæ tradit Balbus *d. 2. p. 3. principalis, q. 14. n. 5. & 4. p. 4. principal. 7. q. n. 4. quē sic rectè intelligit Gutier. in d. l. nemo potest, n. 483. id quē veri⁹, ac recepti⁹ esse resoluūt cū multis Tiraq. de præscrip. §. 1. gl. 2. vers. Nec sufficit, D. Præses Couarr. in reg. possessor. 2. p. §. 9. n. 1. Menoch. de recuper. rē. n. 15. n. 618. Ioā. Oinotomus ad tit. inst. de usucap. c. de speciebus præscriptionis, n. 68. P. Molin. de iust. & iur. ta. 1. tract. 2. disp. 85. obcl. 2. suè n. 4. Bursat. conf. 23. n. 20. vol. 1. Hippol. Rim. cōf. 214. n. 67. vol. 2. Achil. Pedrocha cōf. 36. à n. 370. vol. 1. Fach. lib. 1. cōtrou. c. 66. & lib. 8. c. 27. Donel. lib. 5. cū mēt. c. 20. vers. vlt. & ad eū Hillig. alios cōgerēs lit. M. Ant. Vazq. de Chaues de usucap. 1. p. à n. 60. quicquid reclamant Dynus Muxellanus, & pleriq; alij, cōgesti à Tiraq. *d. gl. 2. vers. Sūt tamē, & à D. Cou. & alijs proximè relatis, quib⁹ incautè accedit Felician. d. lib. 2. c. 1. n. 32. vers. Hæc tamē*, id quod in specie nostra planè verificatur, cū Ioseph⁹ Folla, Hieronymi successor fuerit in patronatu ab eo instituto, adeoq; iuste exi stima re potuerit, vel nihil eum debere, vel si quod debitū cōtraxerat, ab illo iā solutū esse, quod etiā iure præsumitur, nec enim cōstitit, defūctū in mala fide fuisse, quod * tūc demū cōtingeret, cū expressè dixisse probaretur, se id debitū nō soluturū, à quo tātū abfuit, vt poti⁹ in inuētario, à se invita cōfecto bonā fidē agnoscēs debitū sub iure iurando declarauerit, vt in factō posuim⁹, quare eadem quoq; bona fide possibile fuit, id se ante mortē soluisse, quod sufficit ad excludēdā eius malā fidē in retinēdo debitū, vt cū adminiculo præsumptæ successoris ignoratiē, ac tāti tēporis, quo dē debito illo actū nō est, solutionē præsumere lex*

17 potuerit, cum * & in debitore ipso ex solo temporis lapsu eam praesumat, non ordinaria tantum iuris praesumptione, sed iuris, & de iure, quae probatione in contrarium non admittit, aliter quam ex debitoris confessione, iuxta ea quae ex mente Romani, & aliorum tradit D. Couar. in reg. possessor, 2. p. d. s. 1. num. 6. vers. 3. inferitur, quicquid postea in sine illationis contrarium tutius esse magis probet, cui vel ex eo non possum assentiri, * quod lex praesumptione illa, debiti praescriptione plane inducit, ut recte post alios aduertit Parisius in addit. ad Bart. in d. l. omnes populi n. 24. Quae * sane praescriptio solutioni similis habetur, quoad hoc nimirum, ut exceptione saltem praescriptionis opposita, non minus quam si verè soluisset, liberationem debitor consequatur. l. si pupillus 45. in fin. D. de administr. tut. quam sic recte intelligunt post Bart. n. 4. & alios ibi, Felinus in c. ad aures 6. n. 5. de praescription. Rofredus Beneuentanus q. 18. n. 7. & 18. & ultra alios Balbus, qui eam ad hoc notabile dicit, de praescriptionib. 1. p. principali, q. 6. n. 4. Gilchen. eodem tract. p. 1. cap. 4. n. 12. & d. n. 36. Gratian. reg. 450. n. 12. Auendañ. de exeq. mand. 2. p. c. 30. n. 11. Ceuall. pract. q. tom. 1. q. 397. n. 2.

18 Verum quia licet haec ita procedat, aliqua tamen in proposita nostrae litis specie incurrere videntur obstacula, ne praescriptio huiusmodi admittenda sit, si ne verius actoris replicationes aduersus except. rei, sigillatim illa, seu illas expedere, ac remouere operepretium erit, e quibus, quoniam omnia hic profequi longum esset, tria tantum, quae faciliore, ac breuiore solutione habet, hoc loci enodabimus, caetera verò, quoniam ampliore, ac difficiliore materia continet, duabus sequentibus dissertationibus expediemus.

19 Primum ergo obstaculum illud erat, quod praescriptio ex se non sufficiat ad tollendum debitum, nisi quatenus arguit solutionem ex transcurso temporis, praefatis legibus definiti, iuxta ea quae nuper dicebamus, & in terminis aduertit eleganter Beroius rub. de praescript. nu. 48. vers. Et si diceret, adeoque excipietur non fauere, nisi solutione per eum allegata, quod in praesentiarum factum non est, sed

reus dumtaxat temporis praescriptione nitebatur, quae cum mala fide debitoris procedere non potest, ut supra quoque ostendimus, & in terminis aperit magis Gutier. in d. l. nemo potest n. 200. 201. & 484 qui * & sic in praxi seruari testatur, ut per debitorem nepè allegetur solutio, & ad eam probandam temporis cursus inducatur, quod & ipsum docuit Azeu. in d. l. 6. compilat. n. 65. Felicianus, alios quauis parum fideliter citas, d. lib. 2. de testib. c. 1. n. 31. post mediū, vers. C. s. s. are vero, & quoad simile Lusitaniae ordinationem Ant. Gamma decis. 334. n. 7. ac post plures alios Pat. Tho. Säch. de matr. lib. 7. disp. 37. n. 17. Iacob. Cancer var. resol. lib. 2. c. 14. n. 13. D. Frá. Hier. Leo decis. 239. a. n. 10. to. 2. Mar. Giurb. decis. Sicilia 13. n. 11. Cui tamē obstaculo facile (ni fallor) occurratur, negado assumptum, * quippe quod Regijs legibus non probatur, quae ut debito praescribatur, solutionis allegationem non exigunt. Nec obstat, leges illas, ut iustae sint, bonam praescribetis fidei supponere, atque adeo velle, temporis praescriptionem ita demum debitori proficere, si praesumpta solutione per eum allegata nitatur, quia nec id absolute concedimus, non enim Regiarum legum mens ea videri debet, ut formaliter, & expressè solutio ipsa necessariò alleganda sit, ne * verbis potius, quam rebus lex videatur imposita, contra reg. tex. in l. 2. C. communia delegatis, & in c. commissis 35. de elect. in 6. (quaquam * solutionem allegare longè tutius, ac consultius foret, ad difficultatem omnem sopiendam) sed ut id saltem tacite, & implicite fiat, quod sufficit, iuxta regulam, quae vulgò desumitur ex l. cum quid 3. D. de reb. cred. si cert. pet. Id verò * tunc accidit, cum de mala debitoris fide non apparet, is, vel eius successor, pro debito couer, simpliciter pro se praescriptionem allegat, quia videtur eam cum iuris requisitis, bonae scilicet fidei, ac praesumpti solutionis tituli allegare, arg. l. sciendum 30. D. de verb. oblig. & s. scriptum, instit. de inutilib. stipulat. & ex reg. legis non utique 9. D. de exceptio. vap. exceptionem 63. de reg. iur. in 6. quam pluribus exornat Anto. Gomez tom. 3. vari. c. 12. nu. 16. vers. 1. adeoque a petitione actoris iuxta leges seculares absolendus est, & * maxime heres

heres debitoris, in quo facilius bona fides praesumitur, ut cum Philippo Corneo, cons. 277. n. 3. lib. 4. obseruat recte D. Praeses Couar. in d. reg. poss. 2. p. s. 1. n. 6. vers. 5. illud est adnotandum, nam & alias * generale est, ut praescriptionem allegans videatur etiam bonam fidem implicite allegasse, ut docuit Abb. nu. 34. in cap. fin. de praescript. Rom. cons. 77. n. 1. sequuntur, & declarant optime Alexan. cons. 200. vers. Nam Albertus, lib. 2. Dec. cons. 266. nu. 5. circa finem, vers. Allegatio tamen, lib. 1. idem in d. l. cum quid 3. l. lectu. n. 25. D. si cert. petat. & in l. non hoc, nu. 3. vers. Et ad praedicta, C. unde legitimi, Parlado. in sesquicent. quotid. differentiar. differ. 41. nu. 15. & 16. cuius contrarium eueniret in specie nostra, * si malam fidem sibi obiectam debitoris haeres non negaret, sed ea etiam supposita, tueri se vellet longi temporis praescriptione; huiusmodi siquidem allegatio nihil ei opitaretur, iuxta ea, quae superius tradidimus n. 17. & in terminis propositae a se doctrinae exemplum subiungens, obseruat Gutier. in d. l. nemo potest n. 485.

Deinde superius fundamentum ex eo eneruari videtur, quod ad praescriptionem opus sit scientia eius, contra quem praescribitur, iuris nempe sibi competentis, vel facti, ex quo ius sibi competit, neque alias contra eum praescriptio curret, ut argum. l. cum sex 55. illic. Non videbitur potestatem experiundi habuisse, qui vitium fugitium latens ignorauit, D. de edil. edicto, l. semper 15. s. hoc interdictum, vers. Sed si is, in fin. D. quod vi, aut clam, & similibus, docuit in terminis Petrus Vualdis a Perusio in tract. de canonica. Episcopali c. 2. n. 25. & 26. quae refert, & sequitur Petr. Philipp. Corneus, consil. 328. n. 40. & ult. cool. 1. Ludou. Auenda. de cens. c. 105. n. 6. scientia autem * maxime in facto alieno (quale in specie nostra fuit declaratio a Hieronimo facta) regulariter non praesumitur, sed ignorantia potius l. 3. D. de iuris, & facti ignorantia, l. fin. in fin. D. pro suo, reg. praesumitur, lib. 6. cum ad luctis a Menoch. de praesup. lib. 6. praesump. 23. n. 5. 1. eoque magis in casu nostrae litis, quod a die dictae declarationis Hispali factae, usque ad Andree

Philippi mortem apud Indos, in cuius fauore illa emanauit, non dum lapsus est. Verum & hic obex non nimis difficile euasione habet, ei namque facilius fit factis, negado maiorae, est enim longè verius, etiam contra ignorantem ius suum, vel factum, ex quo descendit illud, ipso iure regulariter praescriptionem currere, tametsi ignorantia restitutio competat ex generali clausula, si qua mihi iusta causa videbitur (quae tamē in praesentiarum petita non est) quemadmodum primò constat * ex l. fin. C. de praescriptione longi temporis, illic. Nulla scientia, vel ignorantia expectanda, quae verba perperam Perusius refert ad solam ignorantiam possessionis alienae, ex qua praescriptio causatur, non verò iuris si si competentis ad eam impediendam, illud nimis petulanter addens, legem illam pro contraria sententia allegantes, eam non intelligere; nam imò ad hanc etiam ignorantiam, ut praescriptionis cursui nihil obstat, relata dictae leg. verba referri necesse est. Tum ex eo, quod generalia sint, nec ullam distinctionem faciant, ex reg. l. de pretio 8. D. de publ. in rem act. l. 1. s. generaliter, D. delegatis praescrib. cum similibus. Tum etiā quia * specialiter in eadem a male fidei possessore hoc nouissimè statutum est, ut praescribere nequeat, si dominus ius suum ignoret, in authent. mala fidei, C. illo titulo cum corpore, unde sumitur, l. 19. vers. Fueras ende, titulo 29. part. 3. quare in contrarium regula firma manet, iuxta vulgaria iura, pro quo & facit optimus textus, in l. si partem 19. s. 1. D. quemadmodum seruitutes amittantur; secundum verò, hoc est * restitutionem ignorantia aduersus praescriptionem competere, deducitur ex reg. legis 1. in fin. & legis sed & si per Praetorem 26. s. fin. vers. Item inquit Praetor, D. ex quibus caus. maiores in integ. restituantur, iuncta l. & Attilicinus 35. D. de seruitutibus rusticorum praediorum, & l. 1. s. si quis propter, D. de itinere, atque primato; & utrumque in terminis d. legis si partem, s. 1. notat Accursus, ibi, verbo non utendo, & in l. si sic constituta 7. verb. una scrutus, post mediū, vers. nec distinguo, D. cod. tit. ac in simili specie idē Accursus in l. 1. schol. 1. C. de patria potestate, & in l. 2. schol. ult. vers. Sed quid si ille,

C. de iure emphyt. & generalius Bart. in d. §. si quis propter n. 1. cuius sententiam, explosa cōtraria Petri à Perusio, & Philippi Cornei, & veriorē, & receptiorē esse, ac omnino in praxi sequēdam testantur Bartholomeus Socinus, in l. cum filius 78. §. in hac, num. 8. D. de verb. oblig. Abbas Panormit. n. 3. Felin. n. 1. & 5. vbi id aliās eleganter confirmat, & Paul. Parisius n. 3. & 4. in cap. vigilati §. de præscriptione. idem Socin. reg. 134. Iaf. in d. l. 2. n. 185. vers. Pro confirmatione, C. de iure emphyt. Zepola de seruitut. urban. prædior. cap. 24. n. 10. & 11. latè Francisc. Balbus, plura Romani, & Alexandri consilia referens, de præsumptio. 4. p. 4. partis q. 28. & 29. per totas, Tiraq. de retractu consanguinitatis §. 35. glo. 4. n. 37. Dom. Præses Couar. in reg. possessor 3. p. §. 3. ex n. 1. Bernard. Diaz, & ad eum latè Salzedus, innumeros congerens, reg. 571. Octavianus Cachernus decis. Pedemontana 69. n. ult. Donatus à Fina in Enciridion conclusionum lib. 1. verb. præscriptio. vers. Præscriptio licet currat, inter regulas iuris DD. lib. 14. sub eodem verbo, & inter communes opiniones tom. 2. lib. 7. tit. 2. n. 54. Mauriti⁹ de integr. restit. c. 59. n. 10. Dominus Ant. Padill. in l. 2. n. 24. in 8. intellectu, C. de seruitutibus, & aqua, Marcus Antonius Eugenius cons. 40. n. 14. lib. 1. Hieron. Ceuallus practicar. quæst. communium contra communes tom. 1. q. 48. n. 1. Cardin. Dominic. Tuschus pract. conclus. tom. 6. lit. P. conclus. 526. n. 42. 44. & 45. D. Ioan. Baptist. Valencuela cons. 33. num. 243. nouissimè Petr. Barbosa in commentarijs ad l. 3. ex n. 301. C. de præscript. 30. vel 40. annorum.

36 Quinimò plerique ex his, * atque alij, quorum ipsi meminere, maxime D. Couar. & Ignatius Salzedus supra, Ceuallus d. q. 48. n. 5. & 11. adeo contra ignoratē currere præscriptionem censent, vt aduersus illam, maxime si sit longissima, puta triginta, vel saltem quadraginta annorum, nec restitutio ex capite ignorantia admittatur, id què generaliter contra communem verius esse multis probare conantur Federicus Scotus tom. 2. responsorum lib. 4. responsio 1. ex n. 10. Anton. Thesaurus

decis. Pedemont. 134. à n. 5. & 9. Pinelus in autb. nistrice male n. 59. C. de bon. maternis, Sarmietus selectarū interpretationum lib. 2. cap. 10. per totam, Menchac. controuers. illustr. cap. 75. à n. 2. Fachine⁹ lib. 1. controuers. cap. 69. Ioannes Perr. Fontanella, latissimè post omnes disputans, ac sic tandem resoluens quoad restitutionem maiorum ex capite ignorantia, de qua loquimur, tom. 1. de pact. nuptial. clausu. 4. gloss. 12. à n. 39. & 80. ad 103. Anton. Fab. sic in Sabaudia Senatu iudicatum referens, in Cod. lib. 2. tit. 23. definit. 1. Euerard. Bröchorff. miscellaneorum controuersiarum cent. 1. assertionem 30. cuius articuli indagatio nõ est presentis loci; tametsi fatear, quicquid illi dixerint, à communi * sententia, quæ indistinctè restitutionem concedit, tanquam æquiore, ac tutore, non esse in praxi recedendum, prout eam declarant, ac sequuntur post alios, nedum communem, sed & magis communem esse professi, contrarijsque satisfaciētes, Aymon Craueta de antiquitate temporum 4. p. §. materia ista, à n. 49. & cons. 201. à n. 35. Rolandus à Valle cons. 68. à n. 10. vers. Verum bis, & cons. 72. à num. 46. vol. 3. Sfortia de restit. in integ. p. 2. art. 5. & 6. q. 90. Iosephus Ludou. decis. Lucen. 52. n. 47. Stephan. Gratian. dissect. forens. tom. 1. cap. 118. n. 5. & 6. iuncto n. 8. Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 37. n. 22. vers. 5. Hercules Marefcotus var. resol. lib. 1. toto cap. 16. Trentacinius pract. resol. lib. 2. resol. 1. de restit. in integ. n. 2. & 3. vbi quædam vers. Videtur igitur domini, usque in finem, ac relati à Fontanel. vbi sup. n. 46. nouissimè Barbosa in d. l. 3. ex n. 313. & 322. secundum quam in Neapolitano Senatu non semel iudicatum esse testatur Afflictus decis. 37. n. 1. & 2. & decis. 329. ex nu. 5. & vbi quædam Cæsar Vrsill⁹, qui etiam * in ceteraria præscriptione restitutionem ex capite ignorantia concedendam esse longè verius existimat, vt & docuerat Cagnolus ad l. qui in alterius 42. sub nu. 1. D. de reg. iur. & secundum vtramque sententiam in Rota Romana iudicatum refert Farin. decis. nouissimarum p. 3. siue posthumarum p. 1. decis. 3. esse quæ etiam secundam hanc sententiam communem com-

communem vltra congestos à Farinaci ibi n. 2. testantur plures alij, relati à Ceuallo d. q. 48. n. 3. quibus addo Trentacinq. d. resol. 1. de restit. in integ. n. 1. circa fin. vers. 3. & vlt. post principium, quam tamen ego valde dubiam censeo, vel ex eo, * quod aliàs nullus esset litium finis, contra potissimum præscriptionis inducendæ finem, l. fin. D. pro suo, iuncta l. 1. D. de vsucap. quò fit, vt & si in hac specie quis ignorans iure suo priuetur, adeoque sine culpa puniatur, nõ tamen id absque causa fiat, * quod in iure inconueniens non est, reg. sine culpa 23. cum adductis à gloss. & omnibus lib. 6. ac notat præterea glossa elegans verbo culpa caret, vers. Vel dicas, in cap. 2. de constitut. & verbo sine sua propria culpa, in fin. in cap. finali, de eo qui cognouit consanguineam uxoris suæ, & vbi quædam communis, quam resoluunt, & eleganter cõprobant D. Couar. var. resol. lib. 2. cap. 8. n. 1. D. Ioannes Solorzano de iure Indiarum lib. 2. c. 11. n. 32. Maneat itaque contra ignorantem ius suum, regulariter præscriptionem currere, licet ex capite ignorantia restitutio competat.

41 Nec obstat text. in d. l. cum sex, cum similibus, quia procedunt in Prætorijs actionibus, quæ non producuntur inesse, nisi cū meta certi tēporis vt ilis, quod non currit non valentibus a gere, l. 1. D. de diuersis, & temporalibus præscript. adeoque huiusmodi actiones contra ignorantem nunquam præscribuntur, gl. vlt. ad fin. in l. 2. C. de iure emphyt. id quod 42 lōgè aliter se habet in actionibus * ciuilibus, sui natura perpetuis, in quibus certum tempus ad agendum statuitur, quod in dubio præsumitur continuum, vt satis colligitur ex l. nunquam 31. §. in vsucapionibus, iuncta gloss. 1. D. de vsucap. & docuit apertius Accursius ad glossam rubricæ D. illo tit. de diuersis, & temporalibus præscript. versus finem, vers. Sed hic notandum, & ad l. 1. eod. tit. verbo dies, in fine, recept⁹ à Bart. & omnibus, vbi quædam, Paulo Castrensi, qui vocat eam glossam magistram, in d. §. in vsucapionibus, & cons. 220. num. 1. vers. Nec etiam obstat, lib. 2. Balbo de præscript. 1. p. 4. partis princip. q. vlt. n. 1. & 2. Tuscho d. concl. 527. nu. 40. Anton. Fab. tom. 1. de erroribus prag-

mat. decade 3. error. 9. quicquid latè inuoluat Tiraquelus d. gloss. 4. ex n. 20.

Sed & si maiorem propositionem supra allati argumenti fateamur, & minorem quoque, ac eius præsuppositum, nempe debiti declarationem à Hieronymo in Andreae fauore emanatam, ipsius Andreae respectu factum fuisse alienum, adeoque ab eo verisimiliter ignoratam esse; adhuc tamen secundo loco præfatæ objectioni sic non insubtiliter occurri posset, non esse scilicet computandum tempus præscriptionis debiti, ab eius declaratione per debitorem facta, * quæ nihil noui inducit, iuxta regulam, l. siue autem 8. §. sed si queratur, ad finem, illic: Non debet seruitus constitui, sed quæ est declarari, D. si seruitus venditur, l. heredes palam 21. §. 1. ibi: Nihil enim nunc dat, sed datum significat, D. de testam. l. adeo 7. §. cum quis, vers. Videtur, illic: Nõ nouam speciem facit, sed eam, quæ est, detegit, D. de acquir. rer. dominio, cum adductis ab Anton. Gabriele, qui latè eam regulam profequitur, & explicat, lib. 6. communium conclus. tit. 1. de regulis iuris, conclus. 3. per totam, sed computandum potius id tempus fore ab ipsa obligatione vera, ac reali, quæ & potuit multò ante contracta esse, & proprium creditoris factum saltem in genere, propter simultaneum aliquod negotium, ex quo obligatio illa, qua alter sibi tenebatur, descenderet, regulariter supponit, atque adeo * omnimodam eius ignorantiam inuerisimilem reddit, ex regul. text. in l. quandoquam 7. D. ad S. C. Velleia. cap. ab excommunicato 41. illic; Qui de facto suo certus esse debet, de re scriptis, cum adductis à gl. & DD. vbi quædam, gl. verbo causa, vers. Sed in suo non, in l. 3. D. de iur. & facti ignor. & gl. vlt. in l. fin. D. pro suo, Greg. Lop. gloss. 1. & 2. in l. 14. tit. 29. p. 3. Mascard. de probat. concl. 879. num. 40. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 23. nu. 32. Ioan. Gutierrez de iurament. confirmat. 3. p. cap. 18. n. 1. in principio. Farinac. fragmēt. crim. 1. p. lit. P. à n. 207. Pechio, & Canifio in reg. ignor. lib. 6. Pro quo, & facit * quod patrimonij sui vires quisque scire præsumitur, l. quisquis 15. C. de rescind. vendit. iunctis, quæ vltra DD. communiter ibi, notantur gloss.

gloss. verbo non poterit, vers. Sicut, in d. l. quaque gl. verbo non ignarus, in autb. sed cum testator, C. ad l. falcid. gl. verbo de facto, vers. Quia non est, in d. e. ab excommunicato, Speculator lib. 3. tit. de rescindend. vendit. in princip. n. 12. ad fin. Ant. Gabr. comm. concl. lib. 6. tit. de reg. iur. conclus. 5. n. 25. Greg. Lop. in l. 56. gl. 4. versus finem, vers. Sed nonne, tit. 5. parti. 5. Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 554. per totum, & lib. 2. concl. 1100. alias 1105. n. 18. Menoch. d. presump. 23. n. 33. Hermosi. ad Greg. Lop. d. gl. 4. n. 82. & quæ ex Ancharr. & alijs tradit Petr. Surdus decis. 179. n. 8. Ad patrimonium autem, 47* seu bona cuiusque etiã iura, & actiones pertinere certum est, l. si legatus 30. §. 1. D. ad S. C. Trebel. l. Princeps 21. l. bonorum 49. vers. Equè bonis, cum relatis à Gotofredo lit. I. alias G. & l. meorum 91. D. verbor. significat. & post alios notarunt Pinelus in rubr. C. de bonis matris, in princip. Parlador. lib. 2. rerum quotidianarum cap. fin. 3. p. §. 1. n. 4. Ioseph⁹ Sesse decis. Aragon. 52. n. 34. lib. 1. & decis. 122. à n. 8. lib. 2. quibus positus, nullum est inconueniens, præscriptionem, semel cõtra defunctum legitime coeptam, contra eius heredem continuari.

48 Cæterum, re attentius considerata, secunda hæc solutio subtilis magis est, quam vera, nam quod attinet ad regulam vulgo sumptam ex d. l. quisquis, illa quidem parum tuta est, variè quæ à Doctorib⁹ declarata, ac restricta, vt apud relatos præced. num. videre est, imò cõtraria longè verior, quæ planè deducitur ex §. in fraudem (alias §. præualuisse) vers. Sapè enim, inst. quibus ex caus. manumit. liceat, vel non, eam quæ optimè probat, nec rectè præcedentem ex d. l. quisquis deduci ostendit Pinelus in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 1. c. 2. n. 15. & 30. cum seqq. Mangilius de imputat. q. 113. n. 8. nouissimè Anto. Merenda controu. iur. lib. 1. cap. 41. per totum. Rursus nec tuta magis est, maximè in casu nostro, altera regula, quòd factum, seu negotium proprium, ex quò quis alterum obligatum habet, non sit ipse ignorare præsumendus. Tum * quia factum, ac negotium illud potuit esse implicitum, in quo ea regula non procedit, vt ex l. penul. vers.

Si verò, D. de confessis, docuit Bart. in l. 2. n. 7. D. eod. tit. & communis, quam vltra relatos ab eius addit. lit. F. resoluunt Marant. in repet. l. is potest, n. 227. in 4. limit. D. de acq. hered. Ioan. Gutierr. d. 3. p. de iuram. confirm. cap. 18. n. 1. vers. Hæc reg. Andr. Gail. præct. obseru. libr. 2. obseru. 48. num. 107. vers. Item si factum, Sfortia de integ. rest. p. 1. q. 8. num. 28. Menoch. de presump. lib. 6. presump. 23. n. 41. aut potuit * ab eo fieri, dum multis negotijs præpeditus esset quo etiã casu facti propriij ignorantia dari potest, vt resoluunt idem Maranta d. num. 227. in 5. limit. Sebast. Medicis de casibus fortuit. p. 1. q. 3. num. 12. & 18. Menoch. d. presump. 23. n. 47. & 48. Vincent. Hondedeus cons. 55. nu. 57. & 58. lib. 1. potuit & factum antiquum esse, quod & si proprium, similiter ignorari verisimiliter potest, argum. text. in l. peregre 44. D. de acquir. poss. l. furtu 37. §. 1. in fin. iuncta gloss. pen. & communi, D. de usurariis. & §. quod autem ad eas res, iuncta gloss. verbo propter absentiam, inst. eod. tit. & in terminis docuit Dynus in reg. presumitur ad fin. vbi alios congerit additio, de reg. iur. in 6. Bart. in d. l. 2. n. 7. D. de confess. in l. qui fundum 7. §. seruus meus, n. 1. D. pro empt. & in l. si quis delegauerit 12. §. fin. nu. 2. D. de nouat. ac post alios Maranta d. n. 227. limit. 3. Medicis d. q. 3. n. 17. Gutierr. d. c. 18. n. 2. Gail. d. obseru. 48. n. 20. Tusch. præct. conclus. tom. 4. lit. I. conclus. 22. n. 15. Tum deinde, * quia memoratum debitum declaratum, potuit descendere nõ ex facto proprio Andr. Philippi, in cuius fauorem facta est declaratio, sed alieno, puta ex negotio ei⁹ gesto, cù absens, & ignoras esset, l. 2. cum seqq. D. de neg. gest. vel ex legato ipsi relicto in testamento, in quo Hieronymus debiti declarator heres scriptus fuisset, aut ex simili alia causa. Quapropter secunda solutio reiecta, prior, vtpotè verior ac solidior omninò amplectenda est.

Tertiò adferebatur ad euertendum superius fundamentum, quòd Hieronymus in declaratione à se in inuentario facta palam asseuerauit, ipsius bona fore obnoxia solutioni debiti memorati; atque adeò fateri visus est, obligationem illam

illam hypothecariam esse, cui à debitore, vel herede eius, minori quàm triginta annorum tempore minimè apud nos præscribitur, quemadmodum apparet ex sæpius commemorata l. 63. Tauri, & simili l. 6. tit. 15. lib. 4. noue compil. iunctis quæ circa earum intellectum vtiliter vltra alios notarunt Michael Ciphontanus, & Didacus Castellus in d. l. 63. ad finem, Gomezus Legionensis in centuria decisionum, decis. 50. n. 3. Parlador. lib. 1. rerum quotid. cap. 1. §. 16. n. 3. & Azeuedus in d. l. 6. compil. n. 43. & 44. Quæ * tamen obiectio, præcedentibus longè debilior est, multòquè minus habet negotij, tum quia Hieronymus in inuentario non hoc egit, vt se denud obligaret, sed tantum, vt præcedentia debita declararet, vt diximus n. 43. & 44. tum etiã quia non dixit, ipsius bona esse pro solutione hypothecata Andrea Philippo, sed tantum esse ad eius debiti solutionem obligata, in consequentiam videlicet personæ, siue: vt ex hac enunciatione constaret, id se dumtaxat habere in bonis, quòd detracto eo debito, ac alijs per ipsum declaratis, super esset, vt & alias iure inest, cù bona tantum intelligantur, quæ supersunt deducto ære alieno, iuxta regulam text. in l. mulier bona 72. in fin. princip. D. de iure dot. l. sub signatum 39. §. bona, cum relatis ab Accurs. gloss. 1. & Gotofre. lit. S. de verbor. significat. ac nouissimè ab Antonio Diez de salarijs liberor. 2. p. quæstionis, nu. 66. facit text. in l. qui ex liberis 11. §. testamento, illic. Cum capite fortunæ quoque suas, D. de bonor. possess. secundum tabul. Est enim * apud nos non parum vsitatum,

cum matrimonium contrahitur; huiusmodi inuentarium, seu bonorù descriptionem fieri, vt apparere postea possit, quæ cuiusque coniugis eo tempore propria fuerint, & eo modo quilibet à necessitate id probandi deinceps releuetur, cum alioqui omnia bona, * quæ soluto matrimonio reperta fuerint, vtri⁹ que communia præsumantur, ex recepta Hispaniæ consuetudine, nominatim probata in l. 203. styli, vbi obseruat D. Christophorus de Paz n. 10. & 11. post Montaluum à se relatum, & Melchior Pelaez à Mieres (inda & inferes in dubio potius esse stadmæstibus deponētibus huiusmodi bona communia fuisse) in traet. de matr. 4. p. q. 20. n. 14. iuxta veterem editionem, & n. 108. & 109. iuxta nouissimam, ac nouissimè eadem consuetudo probata est in l. 1. tit. 9. lib. 5. noue compil. quæ styli: legem transcripsit. Nam & ob eam * causam id, vt ita fiat, rectissimè cõsulunt Roderic. Suarez in l. 1. tit. de las ganancias lib. 3. fori, n. 24. circasinem, vers. Dico quòd remediū, Palac. Rub. in repetit. rubric. de donation. inter §. 60. n. ult. ad fin. Ant. Gomez. ad l. 53. cum duabus seqq. Tauri, nu. 70. vers. Et sic erit; Matiençus gl. 2. n. 2. & Azeued. n. ult. in fin. in d. l. 1. tit. 9. lib. 5. compil. idem Matiençus in l. 3. eiusdem tit. gloss. 8. nu. 2. Hieron. Cethall. practicar. quæst. tom. 2. q. 89. n. 3. & 4. addens tamen num. sequenti etiam * constate matrimonio eiusmodi inuentarium fieri legitime posse, dum tamen fiat iudicis auctoritate, & citata parte vxoris, vel ei⁹ defensoris, prout ipse ex facto cõsultus rectè quidem respondit.

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

SVMARIA.

1. Rescriptionem contra uxorem matrimonio durante, velut agere impeditam, iure Regio nõ carnere existimantur Palac. Rub. & Didacus Castellus.

2. Prescriptio contra filium famil. patria potestate durante, non currit, & quare? & de intellectu n. 10. & seqq. § Filius famil. absque patris consensu iudicium ingredi non potest, ibidem, & de intel-

- intellectu à num. 13.
- 3 Vxor iure Regio absque mariti licentia contrahere, & alienare prohibetur.
- 4 Prescriptio, alienationis verbo cõtinetur, & late à n. 42.
- 5 Palacij Rubei, & Didaci Caselli sententia, nu. 1. relata frequentius explorata est.
- ¶ Vxore virtute consuetudinis absque mariti licentia contrahere, & alienare impedita, adhuc contra eam prescriptionem currere docuit Ioan. Faber. ibidem.
- 6 Michael Ziphotanus in eo articulo, utrum uxore uxore matrimonio durante prescriptio durat, necne? dubius existit, prius affirmatiuam sententiam docens, & tandem in negatiuam magis incli nans, ob id, quod in filio fam. traditum est, inter quem, & uxorem nullam se differe ncia rationem inuenire proficitur.
- 7 Differentia ratio inter uxorem, & filiã fam. optima fuit excogitata à Roder. Sua rez, qui & si in eodem articulo negatiuam sententiam iuuenis amplexus esset, postea tamen grauior etate, multa in practica expertus, & maturius cogitans, affirmati uam magis probauit, quãdã bona uxoris paraphernalia, non etiam quãdã do talia, uel archalia, cuiusque sententia pla res authores recesserunt, quam author sub certâ declaratione, ac distinctione ample ctur. à n. 23.
- ¶ Aduocatus inuicis frequenter errare solat, scias uero magis expertus, qui & in iure usufructus presumitur. ibidem.
- ¶ Paraphernalia bona que dicantur. ibidem.
- 8 Vxor, & si pro rebus quoque parapherna libus, uel nominibus sibi extra dotẽ de bitis, absque mariti licentia agere in iudi cio impediatur, potest tamen impedimen tum remouere, iudicem ad eundẽ, qui ad eam concedendam maritum cogat.
- 9 Impeditus non dicitur, nec ut talis cõtrea se prescriptionem euitat, qui impedimen tum facile remouere potuit, & in eo fuit negligens.
- 10 Prescriptio aduersus filium, patria po testate durante, non currit in illis bonis, in quibus patri usufructus queritur, quod in maternis, uel alijs aduentitijs re gulari est.
- 11 Pater bonorum aduentitorum filij fa

- mil. uel aliorum, in quibus usufructus habet, est solus, ac legitimus administra tor tam in iudicio, quam extra.
- 12 Prescriptio aduersus filium, patria po testate durante, non impeditur in illis ad uentitijs bonis, in quibus patri usufructus non queritur.
- 13 Hęc regula procedit plamẽ, in illis ad uentitijs, in quibus patri ab initio usufructus queri non potuit (quæ remissuẽ recesserunt) pro quibus filius fam. perfe cta etatis constitutus, potest absque pa tris consensu per se in iudicio agere.
- 14 Idem obtinet in illis aduentitijs, in qui bus usufructus patri queri potuit, cate rum eius factu, siue renuntiatione tacita, uel expressa, ei quaesitus non est, licet pro bis filius fam. perfecta etatis constitutus, agere in iudicio nequeat absque patris cõ sensu.
- 15 Lex fin. in princ. uers. Necessitate, C. de bonis que liberis, in uerbis, ne iudicũ sine patris uoluntate uideatur consistere, rectissime cum Othone, antiquo glossogra pho frequentius intelligitur, in bonis ad uentitijs filij fam. in quibus uel patri usufructus ab initio fuit quaesitus, uel queri potuit, licet eius factu quaesitus non fuerit.
- 16 Cap. fin. in fine, de iudicijs lib. 6. in uers. Nec alias, optime intelligitur.
- 17 Lex 7. tit. 2. & l. 8. uers. E esto es, tit. 29. parti. 3. a. l. 11. uers. E otro si el hijo, cum l. seq. tit. 17. p. 4. prohibentes ne filius fam. alique patris consensu iudi cium ingrediatur, non procedant in bonis aduentitijs filij, in quibus ab initio patri usufructus queri non potuit, sed in qui bus, uel ei quaesitus est, uel queri potuit, tamẽ si patris factu non sit eidẽ quaesitus, & contrarium docentes taxantur.
- 18 Lex noua generaliter loquens, non cor rigit casus speciales legis antiquæ.
- 19 Differentia ratio traditur inter bona aduentitia, in quibus patri usufructus iure negatur, & ea in quibus illi conce ditur, sed illo se pater suo factu priuauit.
- 20 Parladorius, simpliciter affirmans, fi lium fam. in iussu patris non rectẽ execu tionem postulare, aut iudicium mouere, accipiendus est de bonis aduentitijs, in quibus uel patri usufructus est quaesi tus, uel queri potuit, licet eius factu quaesitus non fuerit.

- quaesitus non fuerit.
- 21 Filius fam. licet in bonis, in quibus pa tri usufructus quaesitus non est, ob ipsius patris factum, puta renuntiationem ta citam, uel expressam nõ possit absque eius licentia in iudicio experiri, potest tamen impedimentum remouere, ad eundẽ iudi cem, qui patrem ad eam concedendam cõ pellat.
- 22 Prescriptio currit contra filium fam. in bonis aduentitijs, in quibus patri ob eius factum usufructus quaesitus non est, quia potuit eum cogere, ut sibi ad agendum li centiam concederet.
- 23 Pinelus, & Barbosa, contrarium cum Accursio existimantes, nempe prescrip tionem in eo casu ipso iure aduersus filium fam. non currere, refelluntur, & eorum fundamento fit satis, & duobus numer. sequentibus.
- 24 Filio fam. non est inuerecundum, aut in honestum id facere, ne res suas amittat, quod sibi ius permittit, puta petere patrem compelli, ut sibi licentiam præstet ad a gendum.
- 25 Filialis timor ita demum filium fam. excusat, quod aduersus patrem nõ egerit, ut sibi ad agendum licentiam præstaret, si alias pater esset nimis austerus in filios, ualdequẽ molestẽ ferret, eos paternæ wo luntati opponi, idquẽ liquido iudici pro bauerit.
- ¶ Idem procedit in uxore respectu ma riti. ibidem.
- 26 Parladorius absolutẽ docens, prescrip tionem l. 63. Tauri, nõ currere aduersus filium fam. qui in sacris paternis est, omni nõ exaudiri debet de prescriptione quod ad bona aduentitia, in quibus patri tum effectu usufructus quaesitus est, nõ de il lis, in quibus non est ei quaesitus, uel ob ipsius factum, uel quia ei ab initio queri non potuit.
- 27 Maritus iure Regio Castella omniure uxoris bonorum, etiam paraphernalium cuiuscumque generis, legitimus adminis tor est, ratione dimidia partis fructuum, ad ipsum eo iure spectantis.
- 28 Quæ sententia respectu bonorum para phernalium, quæ ab uxore marito sunt tradita, indistinctẽ procedit, nec in his co gi à iudice maritus potest, magis quã in dotalibus ad consentiendum uxori, circa

- illa in iudicio comparere uolenti.
- ¶ Paraphernalia bona marito tradita, dotalibus in multis etiam olim equipa rata sunt, ibidem.
- 29 Paraphernalium bonorum, quæ mari to tradita non sunt, maritus non est legiti mus administrator priuatiuẽ, ita ut uxori penitẽ administratio denegetur, sed cu mulatiuẽ cum uxore, ita ut illa quoque administrare possit, quadam tamen inter utrumque adhibita differentia.
- 30 Administratio bonorum paraphernaliũ uxoris, marito traditorũ, ipsi marito iure quoque communi, absque uxoris inter uentu permittitur.
- 31 Maritus nostrati iure ad parapherna lium bonorum, quæ ipsi tradita non sunt, administrationẽ non tenetur uxoris con sensum, præter alienationis causam, re quirere, nec ad agendum pro eis tam in iudicio, quã extra.
- 32 Maritus iure communi inspecto, in bo nis receptitijs, siue paraphernalibus, ipsi non traditis, ad agendum pro uxore, abs que cautione de rato non admittitur.
- 33 Rodericus Suarez putans, etiam hodie principale actionis exercitium in para phernalibus, uxori nõ traditis in ipsa re sidere, non uero in marito, taxatur.
- 34 Vxor iure Regio, mariti consensum ad agendum pro bonis receptitijs, siue para phernalibus marito non traditis, exigere tenetur, & eum præstare renitentem com pellere ad consentiendũ potest iudicis of ficio, exemplo filij fam. respectu bonorum aduentitorum, quorum usufructu pater in eius fauorem renunciauit.
- 35 Vxor compellere non posset maritum, ut ipsi licentiam præstaret ad agendum pro bonis paraphernalibus marito non tradi tis, si is esset priuatiuẽ legitimus eorum administrator, nec penes uxorem quaquẽ saltem quod ad hæc actionis exercitium re maneret de mariti licentia.
- 36 Don Franciscus Carrasco, pro comper to habens, uxorem etiã hodie posse ab ini tio paraphernalia bona sibi reseruare, id quẽ in dubio, si ea marito non tradiderit, fecisse censerẽ, refellitur.
- 37 Parladorius absolutẽ, & generaliter docens, id quod ex rebus non dotalibus uxori debitum est, absque eius consensu, uel mandato, nõ rectẽ etiam hodie ma rite

rito solui, exploditur.

38 Administratio mariti quorumcumque uxoris bonorum, etiam paraphernalium, que ipsi marito tradita non fuerint, non potest, inspecto iure Regio, per uxorem, vel eius heredem impugnari, & quare?
 Administratio bonorum paraphernalium marito traditorum, per ipsum maritum facta, non potest per uxorem, vel eius heredem impugnari, etiam iure communi, ibidem.

39 Decisio incidens Hispalensi Senatus refertur ac duobus num. seqq.

40 Sententia si pro diuortio lata sit, & in rem iudicatam transacta, non satis exploratum est, utrum marito legitima administratio denegetur, solumque uxori competat? & ei soli competere verior, ac receptior sententia est; remissive.

41 Idem procedere fidei diuortio, sine liberi separatione inter coniuges propria auctoritate, ob ipsorum discordiam, existimauit Ioannes à Montealegre, cuius sententia taxatur, maxime ubi maritus discordia, & separationi causam non dedit.
 Lex unie. §. 1. D. unde vir, & uxor, intelligitur, ibidem.

42 Diuortium iure communi Romanorum propria coniugum auctoritate passim fiebat, & permittebatur, iure uero Pontificio, absque Ecclesia auctoritate omnino prohibetur, ibidem.

43 Alienatione prohibita, non censeri prohibitam usucapionem, seu prescriptionem docuere nonnulli, quorum sententia rejicitur, nisi sub certa distinctione, & num. 47.

Articulus iste ualde controuersus est,

& varijs distinctionibus inuolutus, ibidem.

43 Alienatione rei, aliqui alienabilis, legitime à lege, vel homine prebita, ita ut alienationis titulum efficiat, ac nulli reddat, prohibita queque censetur usucapio, siue ordinaria prescriptio.
 Prohibitio legalis absoluta, regulariter titulum inficit, ac nullum reddit, ibidem.

44 Prescriptio ordinaria, longi scilicet temporis, alienatio legalis est, & alienationis verbo continetur.

45 Prescriptio ordinaria, siue longi temporis, procedere non potest, ex iure & ratione tituli, si alienatio à iure, vel homine fuerit inhibita.

46 Prescriptionem etiam longissimi temporis, sub alienationis prohibitionis exclusam censeri existimauit Antonius Gomez, rectè taxatus à Domin. Ludouic. Molina.

47 Prescriptio etiam ordinaria longi temporis, non includitur sub alienationis prohibitionis, non simpliciter facta, sed cum modificatione, puta absque decreto, vel alia solennitate, & eius rei ratio.

48 Solennitas ad aliquem actum requisita, ex transcurso longissimi temporis interuenisse presumitur, aut saltem iustus facti error, quod illa interuenierit.

49 Uxori iure Regio non simpliciter contrahendi, & consequenter alienandi facultas denegatur, sed tantum absque mariti licentia.

50 Prescribere quis longo tempore potest rem acceptam ab uxore ex contractu, etiam absque mariti interuentu celebrato, & multò magis debitum ab illa non exactum, cuius prescriptio tantum procedit ex negligentia non petendi, quam uxor incurrit, licentiam à marito non petens ad agendum.

DE PRÆSCRIPTIONE DEBITI QUOAD BONA uxoris paraphernalia, & aduentitia filij familias, an & quando locum habeat?

DISSERTATIO IX.
 APPENDIX PRÆCEDENTIS.
 INTER

NT E R cætera, qua in lite illi inter Ioannè à Palma, & Iosephū Folla, cuius dissertat. præcedent. mentionem fecimus, obijciébatur ex parte Ioannis, ad euertendum fundamentum præscriptionis, à Iosepho deductum, illud quoque fuit, quod Andree Philippi testamentum factum est die 7. Maij anni 1599. quo tēpore Fracisca heres ab eo instituta (quemadmodum ex processu constitit) uxor iā erat Ioannis à Palma, aedque * contra illam, matrimonio durante (proùt reuera durauit usque ad annum 614. quo ab hac luce subtracta est) currere præscriptio non potuit, quia interim fuit agere impedita, iuxta l. 55. Taur. ubi in terminis sic notarunt Palac. Rub. n. 21. & Didacus Castell⁹ gl. ult. vers. Adde mulier, post median, sub n. 38. ducti * arg. text. in l. 1. in fin. & antb. nisi triennale, vers. Tempore, C. de bon. mater. & in l. 1. §. ult. C. de annali exceptione, l. 8. vers. Otrasi dezimos, tit. 29. p. 3. quibus in locis aduersus filios familias, patria potestate durante, præscriptio non currit, illa à Iustintano in sine d. §. ult. addita ratione, quòd nihil sit eis imputadū, si hoc nõ fecerint, quòd & si maluerint, minimè ad implere potuerint, obuiante lege, quæ scilicet illis absque parētū uolūtate iudicii a ditū interdicit, l. fin. ad sine principij, vers. Necessitate, illic. Ne iudiciū sine patris uolūtate uideatur consistere, C. de bonis, que liberis, l. 7. tit. 2. & d. l. 8. vers. Est o es, tit. 29. p. 3. l. 11. à vers. E otrasi el figo, tit. 17. part. 4. ex qua sanè ratione idem in uxore dicendum uidetur, cui similis ingrediendi iudicium facultas absque mariti licentia denegatur in d. l. 55. Taur. illic. Ni estar en iuyzio, cū duab⁹ seqq. que sunt lex 2. 3. & 4. tit. 3. lib. 5. no ue compil. & in utroque, tam scilicet in uxore, quā in filiofam. id post alios, qui tamē generaliter in impedito agere loquantur, resoluit D. Ioan. Bapt. Valencuela conf. 33. nu. 235. & 236. lib. 1. ac nouissimè conf. 129. num. 75. 76. & 77. & conf. 178. num. 61. lib. 2. Pro quo * rursus expedit Palac. Rub. d. num. 21. ad fin. quòd cum in ea lege uxor absque mariti licentia contrahere, & alienare

prohibeatur, prout & antea fuerat statutum in l. fin. ad finem; vers. E si fuere casada, ubi notat Montaluus uer: o otorgare el marido, tit. 11. libr. 1. & l. 13. ubi idem Montaluus gloss. 2. & latè Roderic. Suarez maxime num. 8. & à num. 18. tit. 10. de las deudas lib. 3. fori, consequenter nec præscriptio contra eam curreret, quæ * alienationis verbo continetur, l. alienationis uerbum 28. illic. Vix est enim, ut non uideatur alienare qui patitur usucapi, D. de uerborum significat. gloss. magna, vers. Nec in prædijs, in l. uenica, C. si aduersus usucapionem, gloss. ult. circa fin. in l. non est incognitum 3. C. quibus non obijcitur longi temporis prescriptio, & ubiq; cōmunis, quā resoluunt Ias. 1. lectura n. 114. & 2. lectura n. 156. Ripa n. 113. & Ferdinā l. Loaces n. 191. in l. filius fam. 114. alias 116. §. Diui, D. deleg. 1. idem Ias. in l. fin. §. fin. autē sub cōditione n. 5. C. cōmunia de legat. Tiraq. plures ex more cōgerēs de retractu consanguin. §. 1. gl. 9. n. 244. 250. & 251. Surd. conf. 276. à n. 11. ac decis. 3. n. 23. & 24. Greg. Lop. in l. 10. gl. 7. circa fin. vers. Præterea etiam res dicitur alienari per prescriptionem, tit. 19. parti. 6. ac post alios D. Ioan. Bapt. Valenc. conf. 33. n. 254. lib. 1. conf. 109. n. 50. & conf. 187. n. 121. lib. 2. Melch. Phebus decis. 19. n. 12.

Quæ sanè difficultas, & si non modica sit, nõ lōgè difficiliores explicatus habet. Nā & sentētia illa Rub. & Castellī frequētī⁹ explosa est. Imprimis nāq; in terminis similis cōsuetudinis cōtrariū planè docuit Ioan. Fab. in d. l. 1. n. 3. C. de bon. mater. cuius meminit aliud agēs Roder. Suar. ad l. 9. tit. 11. de los pleites, lib. 1. fori n. 18. vers. Ex qua lege, ac postea * in terminis d. l. 55. idē quod Faber, scilicet cōtra uxore præscriptioni locū esse, tētāuit Micha. Ziphōtan. ibi, vers. ult. in sebol. ad illa uerba, ni estar en iuyzio, tamētī dubi⁹ tādē sit, nec firmare audeat, dicēs se nullā inter uxore, & filium fam. differētīæ rationem inuenire, quā tamen * reperijt optimī, à nobis inferiūs explicandam, Roder. Suar. ad l. 13. tit. 20. de las deudas, lib. 3. fori n. 33. & 34. qui id adeo firmat, ut & palā agnoscat, se olim iuuenē priorē sentētiā sequutum fuisse (quasi in eo errauerit,

N prout

prout iuuenis aduocat⁹ frequēter face-
re solet, gl. verbo à rudib⁹, in l. prouidē d⁹
7. C. de postulando) tūc verò grauiorē eta-
te, multa in practica expertū, & matu-
rius cogitatē (prout senibus, siue an-
tiquis aduocatis vice versā cōtingit, vt
vtrūque probat, & exornat optime Ce-
uall. in prefat. ad præf. quæstiones à n. 87.
ad 92.) aliud sentire, præscriptionē nē-
pè currere contra vxorem in bonis non
dotalibus, vel arrhalibus, sed eius pro-
prijs, aut nominibus sibi debitīs, cuius
generis bona, paraphernalia nuncupā-
tur, l. si ego 9. §. dotis autē causa, D. de iure
dotium, l. hac lege 8. & l. fin. C. de pactis cō-
uentis, l. 17. tit. 11. p. 4. Idem planē sen-
tit Grego. Lopez in l. 8. gl. 5. vers. Quid
autem tit. 29. part. 3. dum in eo articulo
vtrūm præscriptio currat contra vxorē
in relatis bonis, refert se ad Ioan. Fab.
vbi supra, & ad Abbatem in cap. 2. n. 11.
ad medium, de concess. præb. vbi eandē tra-
dit regulā, qua Faber nititur, vt statim
audiemus, & in expresso eandem sentē-
tiam, vti verissimam, & indubitātā fe-
quuntur Dominus Præses Couarr. va-
riar. resolut. lib. 1. cap. 8. num. 8. & in cap.
quamuis pactum, 2. part. §. 1. num. 9. aliās
n. 21. in fin. Gomeci⁹ Leon⁹, vel Legiō-
nensis in centuria decisionū huius quondam
nostri Senatus, decis. 16. n. 8. Gundif. Paz
in praxi 1. p. tom. 1. 2. tempore n. 32. Ioā-
nes de Heuia Volanus in curia Philip. 2.
p. §. 1. n. 10. paulò post princip. nec audere
se contrarium affirmare, licet tentari
posset, dixit Azeued. in l. 4. n. 18. tit. 3.
lib. 5. nouæ compilat. ex eo potissimum *
quod & si mulier pro huiusmodi rebus,
vel debitīs agere in iudicio nequeat, &
à lege impediatur absque mariti licen-
tia, vt dictum est, tamen id impedimen-
tū remouere facile potest, iudicē adēu-
do, qui maritum, eiusmodi licentiam
præstare recusantem, ad eam conceden-
dam compellat, vt cautū est apertē in
l. 57. Tau. quæ est d. lex 4. tit. 3. lib. 5. no-
uæ cōpil. in qua sanē speciē nō potest v-
xor simpliciter impedita dici * ex vul-
gari regula, quod impedit⁹ nō dicitur,
nec vt talis cōtra se præscriptionē eu-
itat, qui impedimentū facile remouere
potuit, & in eo fuit negligēs, quæ satis
colligitur ex l. sed & si per Prætorē 26. §.

ait Prætor, vers. Sed neq; ad eos, illic. Quo-
niā aditus potuit permittere, in c. l. ibi,
vers. Item nota, recepta à Bart. & reli-
quis D. ex qui us causis maiores, l. quibus
diebus 40. in princ. vbi Socin⁹ 3. notabili
D. de condit. & demonstr. l. qui potest facere
135. al. 174. cū relatis à gl. 1. & Goto-
fred. lit. N. D. de reg. iur. l. fin. §. illud, post
mediū, illic. Sūma ope nixū, C. de tēporib⁹
appellationū, & in c. fin. de elect. quā regu-
lā vltra ordinarios vbiq; ad varia obser-
uāt, & expēdunt Abb. in d. c. 2. n. 11. ad
med. & in c. quia diuersitatē 5. n. 10. post gl.
ibi, verb. suspēnsionis, vers. Et hoc quod tēp⁹,
de cōcess. præb. idē Abb. n. 6. & 14. & Fel.
n. 1. vers. Facit ad hæc, in c. ex trāsmissa 10.
de præscriptionib⁹ Dec. in c. 2. notab. 4. siue
ex n. 9. de testib. Socin. iun. cōf. 76. à n. 79
vol. 1. & cōf. 117. ex n. 6. vol. 2. Balb⁹ de
præscription. 4. p. quarta principal. q. 3. n. 6
in 6. cōcl. & in 1. p. 6. & vlt. p. n. 25. Gre-
gor. Lop. in l. 27. gl. 2. ad fin. tit. 29. p. 3.
D. Moli. de Hispan. primog. lib. 4. c. 10. n. 8
& post alios Mascar. de probat. to. 1. cōcl.
116. n. 6. Pinel. in d. auth. nisi tricennale, n.
48. Lācelot. de attēt. 2. p. c. 12. ampliāt. 1.
n. 67. Pet. Surd. decis. 189. à n. 29. lib. 1.
Steph. Grat. discept. forēt. tom. 1. c. 45. n.
16. & 17. Mastrill. decis. 201. n. 12. & 13.
p. 3. nouissimē Hippol. Maia cōsultat. ci-
uiliū p. 1. consultat. 35. n. 3. 4. & 5.

Nec Rubei, & Castelli argumēta quic-
quā obstat. Nō primum, quia quod iura
in eo adducta probāt, nēpè filio famil.
patria potestate durante præscriptionē
nō currere, procedit vtiq; in illis bonis
filiorū proprijs, in quibus patri vsufru-
ct⁹ queritur, quod in maternis, vel alijs
aduentitijs regulare est, vt planē cōstat
ex toto tit. C. de bonis mater. l. 1. cū nō nul-
lis seqq. C. de bonis, quæ liberis, l. 5. vers. la
segūda, tit. 17. p. 4. l. 24. in princ. tit. 13. p.
5. est * enim eorū pater legitim⁹, ac so-
lus administrator tā in iudicio, quā ex-
tra; l. 1. vers. Parētes, C. de bon. matern. &
l. fin. §. vbi autē in vnū, C. de bonis, quæ libe-
ris, d. l. 5. p. vers. Pero el padre, ac proin-
de, cū pro eis filius agēdi potestate nō
habeat, valdē iuri, ac rationi congruit,
vt eis durāte patria potestate, præscrip-
tio non currat; quæ * ratio planē ces-
sat, adeoq; præscriptio cōtra filium nō
impeditur in illis bonis aduentitijs, in
quibus

quibus patri vsusfructus non quæritur;
id quæ planius procedit, * vbi à prin-
cipio ei quæri non potuit, vt in casibus
auth. excipitur, auth. item hereditas, & au-
thent. idem est, C. de bonis, quæ liberis, & in
alijs, quorum meminit Accursius in d.
auth. idem est, schol. 1. à vers. Est & octa-
nus, quibus sanē casibus poterit filius,
si perfectæ sit ætatis, pro illis bonis per-
se in iudicio agere absque patris cōsen-
su, vt satis constat ex auth. vt liceat ma-
tri, & auia, cap. 1. ad finem, vers. In illis
enim, collat. 8. & notāt infra referēdi. At
vbi * ab initio vsusfructus patri queri-
potuit, ceterū factō ei⁹, siue renūciatio
ne tacita, vel expressa, ei quæsit⁹ nō est,
iuxta speciē legis cū oportet 6. §. nō autē,
vers. Sin autē res, & legis fin. in princ. C. de
bonis, quæ liberis, maior certē inerat du-
bitatio an cōtra filium præscriptio cur-
rat? & nō currere videtur absq; difficul-
tate dicēdū, quia in his nō min⁹, quā in
illis, in quibus re vera vsusfructus patri
quæsit⁹ est, aliter atq; in primi generis
aduentitijs, in quib⁹ ab initio queri vsuf-
fructus patri nō potuit, filiusfam. perfe-
ctæ quoq; ætatis cōstitutus, agere in iu-
dicio tā summario, quā plenariō impe-
ditur absque patris cōsensu, ex * d. l. fin.
vers. Necessitate, in relatis verbis, ne iudi-
ciū sine patris voluntate videatur consistere,
quæ sic accipiēda sunt, vt cum Othone,
glossatore antiquo, docuit Accursi⁹ ibi,
schol. magno, circa fin. vers. Quidā tamē, cu-
i⁹ sentētia, explosa cōtraria eiusdē Ac-
curisij, ibid. vers. Itē quid si procuratorio, ad
fin. eū textū generaliter intelligētis ref-
pectu quorūcūq; bonorum aduentitio-
rū, ob defectū personæ filij, quasi absq;
patre nō sit integra ad cōparēdū in iudi-
cio) nedū vera est, sed & verissimā, quæ
admodū profitetur Bart. ibi, n. 2. ad me-
diū, & frequentius recepta, vt testatur
eandem sequuti Ripa in l. 1. §. fuit qua-
situm, n. 3. D. ad S. C. Trebell. & qui alios
plures referunt Ioan. de Neuizanis cōf.
18. n. 8. vers. Secundū pro ista parte, Seba-
stianus Vantius de nullitatibus, tit. ex in-
habilitate, seu defectu mandati, nu. 40. &
41. Emanuel Mendez à Castro in d. l.
cū oportet 2. p. n. 134. Pet. Barbof. in l.
2. §. quod si in patris, n. 19. & in l. 3. n. 3.
& 7. D. solut. matrim. ac rursus in l. si lon-

gius 18. §. si filiusfam. n. 40. & 41. D. de
iudicijs, qui iuxta hos terminos * me-
ritò accipiendum esse subiungunt text.
in cap. final. in fine, de iudicijs lib. 6. illic.
Nec aliās absq; ipsius assensu in iudicio re-
gulariter esse possis, nam vtitur ille text⁹,
verbo regulariter, vt sub regula hūc ca-
sum comprehendat, & ab ea præceden-
tem excipiat, quando vsusfructus patri
quæri nō potuit, in quo filius familias,
qui aliās perfectæ ætatis sit, patris as-
sensu ad agendum non eget. In iisdem *
quoque terminis accipiendæ sunt d. l. 7.
tit. 2. & d. l. 8. vers. E. esto es; tit. 29. p. 3.
ac d. l. 11. vers. E. otrosi el fijo, cum l. sequē-
ti tit. 17. p. 4. vt aduertit Greg. Lop. in
d. l. 8. gl. 4. vers. Limita, quidquid recla-
ment idem Gregor. parūm sibi constās
in d. l. 7. gl. 1. vers. Restat ergo, Gundifal-
ui Paz in praxi 1. p. tom. 1. 2. temp. n. 16.
& 17. Ioan. à Montealegre lib. 2. pra-
xis civilis c. 1. §. 33. n. 4. & quicquid in
terminis quoque iuris communis, relu-
ctentur plures, quos referunt, & sequū-
tur Iul. Clarus lib. 4. sentent. §. donatio.
nu. 5. vers. Contrariam autem sententiam,
Menoch. de recuper. possess. rem. 15. à nu.
309. Azeuedus in l. 10. n. 16. tit. 17. lib.
4. nouæ compilat. Borgninus Caualcant⁹
decis. Fiuizanens⁹ 10. n. 3. & 4. lib. 4. no-
uissimē Ioann. à Sande decis. Friscarum
lib. 1. tit. 2. de actonibus, & reis, definit. 2.
vers. Sanē de rebus, asserentes, iura pro-
hibentia, ne filius familias absq; patris
cōsensu iudiciū ingrediatur, procedere
etiā in illis aduentitijs bonis, in quibus
vsusfructus patri queri nō potuit, quæ
ab his, in quibus pater vsusfructū pro-
prio factō amisit, nō separāt, ob defe-
ctū integritatis, ac legitimatis personæ
filij, dānatā illā Accursij sententiā cō-
tra Othonē sequuti. Quibus quod at ti-
ner ad tex. in d. c. fin. de iudicijs in 6. & in
dictis legib⁹ partit. e, vehemēter obstat re-
gu. * l. sed & posteriores 26. D. de legib⁹,
& l. præcipim⁹ 32. in fin. C. de appell. cū si-
milibus, & quod per ea iura tradūt Par-
lad. lib. 1. rer. quotid. c. 1. §. 10. n. 4. & §.
16. n. 2. & 3. & in sesquicēt. quotidian. dif-
ferentiar. different. 50. §. 2. n. 7. D. Ioan.
Bapt. Valēcucl. cons. 23. n. 65. lib. 1. ac
plures alij, supr. à nobis congesti differ-
tat. 5. num. 8. & 9. nempè legem nouam,

19 generaliter loquentem, non corrigere casus speciales legis antiquæ. Quod * verò pertinet ad *tex. in d. l. fin. vers. Necessitate*, obstat tñ verissima, ac receptifima eius intelligētia, superius tradita, quæ planè cōfirmatur *ex d. autb. vt liceat matri, & auia, c. 1. ad fin.* tñ etiā aperta diff. rētiō ratio inter bona aduētitiā, in quib⁹ ius ipsū patri vsufructū negauit, nā in necessariā cōsequētiā videtur ei negare administratiōē, quā ratione vsufruct⁹ ei aliās cōcesserat, *ex reg. cū quid prohibetur, lib. 6.* & illa aduētitiā bona, in quib⁹ pater se suo facto priuauit vsufructū, aliās sibi iure cōpetēte, nam eū administratiōē, quā simul ei ius cōcesserat, à se nō abdicauerit, nō cēsetur, huic renūciasse *ex sola vsufructus cessiōne, in filij fauorē facta; tñ quia actus agentiu nō debēt vl tra eorū intentionē operari l. nō dñis 19. D. si cert. pet. l. legata inutiliter 14. D. de adimē. leg. tñ etiā, quia talis renūciatio odiosa est ipsi patri, atq; adeò restringenda, vt quā minimū ei noceat, ex reg. odia lib. 6.* tñ deniq; quia & ipsius filij interest, patrē habere administratōē, qui optimū pro ipso cōsiliū capiet, iuxta *reg. tex. in l. fin. in princ. vers. Quis enim, C. de curato. furiosi.* Et ad 20 * prefatā diffinētiōē aduētitiōrū bonorū, in quib⁹ patri vsufructus quæri nō potuit, & eorum, in quib⁹ vel quæsitus fuit patri vsufructus, vel quæri potuit, licet ei⁹ facto quæsit⁹ ei nō fuerit, similiter reducendus est ipse *Parlad. lib. 2. re rū quotid. c. fin. 3. p. 5. 1. n. 12. & 13.* dum simpliciter affirmat, filiū famil. iniussu patris non rectē executiōē postulare, aut iudiciū mouere. Est enim de aduētitijs bonis huius secūdi generis exaudiendus, aut si generalit⁹ intelligat, prorsus refellendus.

21 Verū enim verò, licet in bonis aduētitijs, in quib⁹ vsufruct⁹ nō est quæsit⁹ patri, ob ei⁹ renūtiatiōē factā, vel expressam, nullo modo fili⁹ possit in iudicio experiri absq; patris licētia, vt dictū est; ceterū quia fili⁹ facilè id impedimentū remouere potest, iudicē aduēdo, qui patrē cōpellāt, vt suū ei cōsensū ad agēdū pro relatis bonis præstet, vt & cautū est apertè *in d. vers. Necessitate, & in l. 1. vers. Pero si el hijo de alguno, il-*

lic. Si el juzgador se lo otorgare, estonze lo puede aducir a iuzzio, iunēto vers. Pero si el hijo algo ha de dar, illic. Bñ puedē aprorniar al padre, q̄l faga estar a derecho, o q̄ esie por el, tit. 18. p. 4. ipsius filij culpe, ac negligētiæ adscribetur, si id nō fecerit, iuxta regulā superi⁹ traditā, adeòq; * cōtra 22 eū præscriptio curret, vt in terminis obseruari t̄ Bart. *in l. 3. §. vsuras, & ibi Nicola⁹ de Neapolis n. 2. ad fi. D. de cōtrar. tutela, & vtili actiōe, Iacob⁹ Butrigari⁹ Ang. & Bald. in d. l. 1. §. vlt. C. de annali except. Ioā. Faber, Roder. Suar. Couar. ac ferè omnes alij, sup. n. 5. & 7. relati, & vltra eos Balb. de præscript. 1. p. 6. & vltima p. n. 15. in fin. Greg. Lop. gl. 4. in l. 8. tit. 29. p. 3. Azeu. in l. 10. tit. 17. lib. 4. noua cōpil. sub n. 23. 24. & 25. vbi optimā hui⁹ rei praxim tradit. Tamētsi eā rationē * in proposito impugnet Pi- 23 nel⁹ (Accursij sentētiā, quod nec in secūdi generis bonis præscriptio cōtra filiū, velut impeditum, procedat, magis probās) *in d. autb. nisi triennale, n. 45. post mediu, cui accedit, eādē sētētiā latē cōprobās, Pet. Barbof. post hæc scripta vi⁹ in cōmēt. ad l. cū notissimi 7. §. illud ex n. 22. C. de præscrip. 30. vel 40. an. Quorū fūda mēta diluere rectē intuēti nimis difficile nō est; eò * siquidē omnia tēdūt, vt nō 24 sit imputandū filio, quod nō vrserit patrem, pro illis bonis agere, vel sibi licentiam agendi concedere, tam propter verecundiæ cultum, qui eam coactionem inhonestā facit, quā propter filialem timorem; quia re vera nec inuerecundum, aut inhonestum est, filium ne res suas amittat, id facere, quod ius sibi planè permittit, argumēt. legis fluminum 24. §. vlt. vers. Neque enim, D. de damno infecto, cū similibus, relatis, quāquā in nonnullis mendosē, à Simone Vaz Barbofa, & Aug. Barbofa ad principia, & axiomata iuris, i llo lit. 1. num. 49. & ibidem Gabriele Aluarez, num. 162. & 163. hoc verò axiomat. 135. numer. 8. neque ab urgendo patrem, quod pro relatis bonis agat, vel filio licentiam ad agendum præstet, semper retrahit filialis timor, * sed ita demū, si a 25 liās pater nimis auferus sit in filios, valdequē moleste ferat, eos paternæ voluntati opponi, ex regula l. 1. §. que**

oneran-

oneranda. D. quarum rerum actio non detur, quod tamen iudici liquidò cōstare debet, vt ibi dicitur, atque ita eo casu præcedens resolutio limitabitur, vt quoad vxorem tradit Suarez *in d. l. 13. fori, nu. 35.* Et ad hanc * diffinētiōem reducendus est etiam *Parlador. lib. 1. rerum quotid. cap. 1. §. 13. n. 15. vers. Idem iuris, cū absolutè docet, præscriptiōē legis 63. Tauri, de qua illic loquitur, nō currere aduersus filium famil. qui in sacris paternis est; nam vel accipi eius sententia debet de præscriptiōe quoad bona illa aduētitiā, in quibus patri cum effectu vsufructus quæsitus est, vel si de alijs aduētitijs bonis, quorum vsufructus nō est patri quæsitus, vel ob ipsius factum, vel quia ei quæri non potuit, *Parlador. intelligat, refellendus est.**

27 Sed adhuc obijciēt quispiam, diffinētiōem, quā in filio famil. tradidimus, non posse in vxore adhiberi, cū stante iure nostro Regio, omnium eius bonorū, etiā paraphernaliū cuiuscūq; generis, prout ea distinguit Bald. *cons. 478. vol. 5. cōmuniter receptus secūdu plures, quos refert, & sequitur Frac. Cald. Pereir. de iure emphiteut. 4. p. de emphit. ex tinct. c. 11. n. 15. & alios infra referēdos, legitimus administratōr sit maritus ratione dimidiæ partis fructuum, in his quoquē bonis ad ipsum expectatis, ex dispositione l. 3. in fin. tit. 2. de las arras. & l. 3. tit. 3. de las ganancias lib. 3. fori, legis finalis, tit. 4. lib. 5. ordinam. veteris, quæ sunt lex 4. & 5. tit. 9. lib. 5. noua compilat. cum vbiquē notatis, & à Roderico Suar. ad l. 1. d. tit. 3. de las ganancias, n. vlt. Palacio Rubeo in repet. rubr. de donat. inter §. 62. num. 10. & 11. & §. 65. num. 65. circa fin. vers. Fructus tamen, Ioan. Garcia in tract. de coniugali acquesitu, n. 134. & 174. quarum legum argumento sic in terminis notarunt Ant. Gomez, Gregor. Lopez, & Azeued. à nobis, relati *dissertat. 4. num. 13. & vltra eos, Gutierr. de iurament. confirmat. 1. part. cap. 1. num. 53. Petrus Barbofa 1. part. l. 1. D. soluto matrimon. num. 31. ad fin. vers. Ceterum, ac numer. 32. Petrus Sanz Morquecho de diuis. bonor. libr. 2. cap. 7. num. 6. & 7. Garfias Gironde de priuilegiōrū n. & exemptionum explicatiō-**

ne, num. 767. Dominus Ioannes del Castillo de vsufructu cap. 4. num. 16. vers. Licet aliud sit de iure huius Regni, & num. 17. circa finem; atque ita cessat hodie apud nos diffinētiō Bartoli *in l. penult. num. 3. D. ad l. falcid.* circa fructus bonorum paraphernalium, ad quos soluto matrimonio pertineant, quam refert, latè quæ exornat, & explicat Ioānes Petrus Fontanella *de pactis nuptialibus. clausula 6. gloss. 2. part. 7. ex num. 18. vsque ad 53.* Quo argumento valde in hoc articulo D. Ioann. Castellus, vbi proximè anceps est, atque ita super eo cogitandum, ac matura cōsideratiōne deliberandum cū occasio se offerat relinquit, *lib. 4. quotidian. controuers. cap. 26. ex num. 18. & maximè ex n. 21. ad 23. inclusiuè.*

Verū & hunc obicem facilè vitabis, si illud hic breuiter monuerimus, hactenū forsan à nemine animaduersum, eiusmodi quidem doctrinam in se verissimam, & si quoad bona paraphernalia, marito ab vxore tradita, indistinctè procedat, in his siquidem solus administrat maritus, nec cogi à iudice potest ad consentiendū vxori, circa aliquā ex his bonis in iudicio comparere volenti, quemadmodum, nec in dotalibus, quibus illa, etiam olim, in multis æquiparata sunt, *l. si mulier 9. §. dotis, alias §. ceterum, D. de iure dotium, l. fin. C. de pactis conuentis, iunēta ubique gloss. & cōmuni mōx referēda, l. 17. vbi optimè Gregor. Lopez gloss. 2. & 3. titul. 11. part. 4. ac resoluunt Tiracquel. de retractu consanguinit. §. 10. gloss. vnic. num. 1. Palac. Rub. in repetit. rubricæ de donat. inter, §. 68. num. 16. & plures relati à Castillo de vsufruct. dicto cap. 4. num. 17. & à Mario Giurba optimè explicante in comment. ad consuetudines Senatus Messanensis part. 1. cap. 15. gloss. 5. num. 13. & 14. & vltra eos D. Franciscus Salgado de Regia protectione vi oppressorum, part. 4. c. 8. sub n. 272. Ioan. à Sande decif. Friscartē lib. 1. tit. 2. de actoribus, & reis, de finit. 3. in princ. iunēto vers. In paraphernalibus, quoad ea * tamē, quæ non sunt marito tradita, de quib⁹ in præsentiarū loquimur, (quæ diuersam ab illis naturā for-*

tiuntur, vt iidem resoluunt, & alij cōge-
 fti à Fontanella *d. gl. 2. p. 7. n. 5.* quic-
 quid ipse *ex n. seq. eam differentiam impug-
 nare tentet*) ita accipiendam esse, vt
 illorum maritus legitimus sit admini-
 strator, non vtique priuatiuè, vt sic di-
 cam, ita vt vxori penitus administratio
 denegetur, sed cumlatiuè cum vxore,
 ita scilicet, vt & hæc nō minùs talia bo-
 na administrare possit; hactamen inter
 vtrūque adhibita differentia. Quod ni-
 mirū, cum marito omnium vxoris bo-
 norum administratio iure isto absolute
 30 competat, vt dictum est (quæ * aliàs
 paraphernalium tantum primi generis
 ipsi marito absque vxoris interuentu
 permittebatur, *d. l. fin. C. de pact. con-
 31 uent. d. l. 17. part.*) consequenter ille *
 nostrati iure, vt id aliquid operari vi-
 deatur, arg. *l. quod Labeo 9. D. de Carbo-
 nia. edito,* cum similibus, in proposito à
 me congestis *dissertat. 5. n. 3.* ad eius ad-
 ministratiois vsum in paraphernalib⁹
 quoque secūdi generis, quæ scilicet ma-
 rito non sunt tradita, minimè teneatur
 vxoris consensum præter alienationis
 causam requirere, sed absque eo legiti-
 mē res omnes vxoris administret, &
 pro his in iudicio agat, & conueniatur,
 32 quāquam, iure communi inspecto, *
 marit⁹ in huiusmodi bonis receptitijs,
 siue paraphernalibus ipsi non traditis
 ad agendum pro vxore absque cautione
 de rato non admittatur, vt *ex l. maritus
 21. C. de procuratoribus,* notant ibi
 Bart. Bald. & ceteri cōmuniter, quem-
 admodum resoluunt, & explicant Min-
 fingerius *singularium obseruat. centur. 3.
 obseruat. 53. num. 4.* Andr. Gaillius *pra-
 cticar. obseruat. lib. 1. obseru. 133. num. 1.
 & 5.* Marta *cons. 151. num. 11.* Alex.
 Trentacinq. *var. resolutionum lib. 2. titu.
 de procuratoribus resolut. 5. num. 10. in fin.*
 Fontanella *d. claus. 6. gl. 2. p. 7. n. 55. &
 56.* (vbi sic in Catalonia Senatu deci-
 sum refert) Ioan. à Sande *d. definition. 3.
 vers. In receptitijs,* id enim hodie apud
 nos, inspectis dictis legibus Regijs, ali-
 ter se habet, prout in terminis similis
 consuetudinis Burgundia, iuxta quam
 maritus constanter matrimonio fructus
 suos facit, nedum bonorum dotalium,
 sed & cæterorum omnium, quæ mu-
 lieri quouis alio titulo obuenerint, sic
 contra Cassaneum argumentatur Hen-
 ricus Boguetus *ad consuetudines Burgū-
 dia, tit. 2. des genz mariez, §. 11. verbo &
 pour la pour-suytte, nu. 2. 3. & 4.* scilicet
 vt pro illis agere maritus possit, nedū
 absque vxoris consensu, sed etiam abs-
 que satisfactione, aliàs iure requisita,
 quæ per illam consuetudinē, vt aliquid
 operetur, ei remissa, censetur, & in ter-
 minis Friscæ consuetudinis, quæ mari-
 tum vxoris suæ legitimū curatorem
 facit, simili modo argumentatur Ioan.
 à Sande decis. Friscarum *lib. 1. tit. 2. de-
 finit. 3. vers. Cæterum secundum Friscæ cō-
 suetudinē;* quare & apud nos in termi-
 nis legum Regiarum, bonorum vxoris
 administrationem indistinctè marito
 permittentium, eodem modo philoso-
 phandum est (quod * non est assequutus
 vir alioquī doctissimus Roderic⁹ Sua-
 rez in *d. l. 13. tit. de las deudas, n. 34. vers.*
Ex qua, dum principale actionis exerci-
 tiū etiam hodie in muliere residere di-
 cit, nec Salgadus *vbi sup.* qui inter ius
 commune, & Regium non distinguit.)
 Cū tamen * vxor vice versa mariti
 cōsensum ad agendū pro huiusmodi bo-
 nis exigere apud nos teneatur, licet hūc
 eo præstare renitēte, cōpellere ipsum
 ad licentiæ præstationē possit iudicis
 officio, ex legibus Tauri, & cōpilatio-
 nis, initio à nobis laudatis; exēplo ei⁹,
 quod in filio familias tradidimus respe-
 ctu eorum bonorum aduentitiorum, in
 quibus cū patri administratio, & vsus
 fructus iure competeret, ipse vsu fructu
 tantum se suo facto priuauit, iuxta supe-
 rius resoluta; nam vt in ea specie filius
 patrem, vt ei agendi licentiam præstet,
 cōpellere potest, sic & in hac maritū
 vxor. Cui * sanè cōpulsioni loc⁹ nul-
 lus superforet, si quoad omnia vxoris
 bona etiam marito non tradita, is esset
 priuatiuè legitimus administrator, nec
 penes vxorē quoque saltem quoad hæc
 actionis exercitium remaneret de ma-
 riti licentia, vt palam agnoscit Palac:
 Rub. in *nepetit. rubri. de donat. inter, d. §.
 68. nu. 16. vers. Sunt & alia bona, iuncto
 vers. Quamuis de iure Regni,* nouissimè
 don Francis. Carrasco *ad leges nouæ com-
 pilat. cap. 11. n. 14.* quāquam * non fa-
 36 tis

tis præcedentem resolutionem perce-
 perit, dum n. 11. pro comperto supponit,
 vxorē posse ab initio paraphernalia
 bona sibi reseruare, id què in dubio,
 si ea marito non tradiderit, fecisse cen-
 sèri, *ex d. l. 17. vers. Et filias non diere, tit.
 11. part. 4.* non animaduertens, id ius
 antiquatum esse posteriore iure Regio,
 cuius supra meminimus.
 37 In quo errore similiter fuit Parladorius,
 vir alioquī rerum præsertim practicarum
 non parum doctus, *lib. 2. rerū
 quotidian. cap. fin. §. p. §. 17. n. 4.* qui illi⁹
 quoque nouissimi iuris oblitus, absolute,
 & generaliter docuit, id quod ex re-
 bus non dotalibus vxori debitum est,
 absque eius consensu, vel mandato non
 rectè marito solui, iuxta dispositionem
 tex. in *l. cum maritum 11. C. de solut. cum
 traditis a Bildo,* & alijs ibi, & in *l. ma-
 rit⁹ 21. C. de procurat. Alex. Trétacinq.
 d. resol. 5. de procuratoribus, per totam,* &
 alijs sup. n. 12. relatis; aduertere nam-
 que debuisset, id ius hodie apud nos pe-
 nitus obsoletum esse, cum quorumcum-
 38 que * vxoris bonorum, etiā parapher-
 naliū secūdi generis, administratio
 marito concessa sit, nec per vxorē, vel
 eius heredem impugnari possit, vt & in
 terminis iuris communis quoad para-
 phernalia primi generis, seu illa, quæ
 ex tacita vxoris permissione, puta
 ob eorum traditionem marito factam,
 ipse maritus administrat, quod eius ad-
 ministratio per vxorē impugnari ne-
 queat, docuerunt Anto. Gomez *tom. 2.
 var. cap. 3. n. 3. circa fin. vers. Ex quo infer-
 tur,* Gutier. *canonic. quest. libr. 2. cap. 8.
 n. 43. & de tutel. 2. p. cap. 20. nu. 9.* Bar-
 bosa in *l. si filio famil. 26. §. ult. n. 7. vers.*
Vnde ex d. lege, D. soluto matrim. nam cū
 nulla vxoris permissione, ad quorum-
 cumque eius bonorum administratio-
 nem, hodie apud nos marit⁹ egeat, sed
 illam ab ipsis Regijs legibus accipiat,
 vt diximus, consequens est, minimè per
 vxorē impugnari posse quod à marito
 gestum fuerit circa paraphernalia quo-
 què bona, ipsi non tradita. Quo nomi-
 nē venit etiam id, quod marit⁹ ex vxor-
 is debito recepit, vt post alios rectè,
 & vtiliter, resoluit Gironda *de explica-
 tione privilegiorum nu. 769. & 770.* Nec

enim dubitari potest, quin coniunctæ
 personæ, quæ simul legitimus adminis-
 trator sit, & vsusfructuarius bonorum,
 rectè ac tutè soluat, vt notat Angel.
 in *l. qui aliena 33. (quæ aliàs est sub l. li-
 berto 31.) §. quāquā n. 1. ad fin. D. de neg-
 gest. Iaf. in l. non solū 3. n. 5. illic. Limita
 quoddam coniuncta personæ solui non potest, nisi
 quando coniuncta persona est legitimus ad-
 ministrator, quia tunc ei potest solui, D. so-
 lu. matr. & in l. fili⁹ pacificando, 23. n. 7. ibi,
 & ultra eos adde vnum notabile, quod quā-
 do coniuncta persona esset etiam legitimus ad-
 ministrator, vt est pater in bonis aduentitijs
 filij, tunc ei potest solui, cum ad eū expectet
 vsusfructus, & ibi etiam Dec. nu. 6. vers.
 Et hoc limitatur, C. de pact. Cassan. in cō-
 suet. Burg. rub. 6. §. 5. n. 8. & 9. Stepha.
 Gratian. *discept. forens. tom. 3. cap. 401.
 n. 3.* Atque ita * me iudice pronuncia-
 tum est in Hispalensi Senatu 17. die Au-
 gusti anni 1621. in causa donnæ Catherinæ
 Tello, quæ cū nupsit, quandam
 domum, quam propriam extra dotem
 habuit, nec marito tradidit, locauerat
 iam antea cuidam Gabrieli Auilefio,
 qui domus pensiones marito soluit, &
 cū postea vxor, dum seorsim à viro
 degeret, diuortij causam cū illo agens,
 contra conductorem illum pro iisdem
 pensionibus executionem intenderet,
 ac non obstante exceptione solutionis
 marito factæ, per conductorem oppo-
 sita, & probata, addictionis sententiā
 pro se obtinisset, eam Senatus in gra-
 du appellationis ad ipsum interpositæ
 reuocandam meritò duxit. Nec mouit
 eum quod ex Catherinæ parte allega-
 batur, factò quoque diuortio, adeoque
 eo tempore, quo ipsi tantum bonorum
 suorum administratio cōpetebat, mari-
 tum domus pensiones exegisse, quia &
 si de facto inter eos diuortium præces-
 sisset, nondum tamen super eò sententiā
 lata erat; & etiam * in casu latæ sentē-
 tiæ pro diuortio, quæ in rem iudicatam
 transferit, non satis expeditum est, vtrū
 marito legitima administratio denegetur,
 eaquè vxori separata absq; eius li-
 centia permittatur, vt videre est apud
 Ioan. Gutier. qui latè ad partes disputa-
 tat, *de iuramento confirmat. 1. part. cap. 1.
 d. n. 54. ad 73.* quāquam ibi tandem pro
 vxore,*

39
 Decisa
 incidēs
 Hispa-
 lensis.

41 vxore, legitimo Ecclesie iudicio à viro separata, concludat post Tiraqu. & Hieronym. Gabrielé, quos citat, postquam *num. 73. vers. Quid tenendum*, articulum esse valde dubium, & pro vtraque parte sustentabilem dixerat, idemque constantius resoluit, legitimæ separationis causas referens, Ioan. à Montealegre *lib. 1. praxi civilis, cap. 5. num. 232.* qui licet *precedenti numer.* idem * doceat, quoties sine iusta causa, puta ob discordiam, thori separatio inter ipsos coniuges facta est, arg. *l. unica, §. 1. D. unde vir, & vxor*; tamen eius sententia valde dubia, & suspecta est, ne dicam planè falsa; quia lex illa loquitur in diuortio, Romanorum iure pàis in propria autoritate permisso, vt vellindicat locus ille *Martialis libr. 10. Epigram. 41.*

Mense nouo Iaxi veterè Proculeis maritum deseris, atq; iubes res sibi habere suas.

Idque latè comprobatur Petrus Gregor. *2. part. syntag. iur. lib. 9. cap. 15. ex n. 9.* atque ex alijs pluribus doctissimus amicus noster D. Franciscus de Amaya *obseruat. iur. lib. 2. cap. 1. à n. 36.* quod tamen iure canonico absque Ecclesie autoritate omninò prohibetur, *toto tit. de diuortijs*, vbi latè quondam obseruauit in scriptis, quæ ad eum titul. ex iniuncto cathedræ auditoribus meis Salmati cæ distabam: & eo quoque casu, quo Ecclesie autoritate separatio fit, necesse quidem est, vt causam ei maritus dederit, ad hoc vt ipsi legitima bonorū vxoris administratio denegetur, vt cū Decio *in l. 1. n. 10. C. unde vir, & vxor*, & alijs resoluit idem Montealegre *d. cap. 5. n. 205. iuncto num. preced.* quare multo minus ob iniustam, propriaque autoritate factam separationem adimi ei administratio poterit, nisi & huic separationi, vel discordiæ vir ipse causam dedisset, iuxta tradita ab eodem Montealegre *d. c. 5. n. 233.* id quod in relato casu nō euenit, imò totum contrarium.

42 Ad secundum argumentū respondet Gundissalvus Paz *d. num. 32. vers. Non etiam refragatur*, negando regulam, seu sententiam, quæ vulgò sumitur ex *d. l. alienationis, D. de verbor. significat. cum se*

milibus, ait enim oppositam veriore esse, nempe alienatione prohibita, non ceteri prohibitam vsucapionem, seu prescriptionem, secundum Bart. *in l. filius familiaris §. Diui, n. 22. D. delegatis 1.* cuius opinionem (vt ille subiungit) veriore testatur Pinelus *in authentic. nisi triennale, n. 25. C. de bonis maternis*, adde possit, & Menchacama *de success. creat. §. 26. n. 127.* quorum quilibet eam nonnullis iuris locis probare nititur. Verum hæc Gundissalvi responsio tuta non est, nam licet ille articulus, vtrum prohibita alienatione, censeatur etiam prohibita præscriptio, non parum apud interpretes controuersus sit, & varijs distinctionibus inuolutus, vt videre est ex Abb. *n. 7. & Felino nu. 8. vers. In quantum Abbas, in cap. cum non liceat 12. de prescript.* Francisco Balbo *de prescriptio. 5. p. 5. partis principalis 4. p. per totam*, & pluribus relatis à Tiraquel. *de retractu consanguinit. §. 1. glos. 9. n. 251. & 252. cum alijs infra*, illa tamè * regulariter, & verior, & receptior sententia est, vt alienatione rei alioqui alienabilis legitime à lege, vel homine prohibita, ita vt alienationis titulū afficiat, ac nullum reddat (quod in prohibitione legali absoluta regulare est, iuxta regulam *legis non dubium 5. vers. Nullum, C. de legibus, l. quem admodum 7. in fine, C. de agricolis, & censitis libr. 11.*) prohibita quoque censeatur vsucapio, siue ordinaria præscriptio longi temporis, quæ * alienatio legalis est, & alienationis verbo cōtinetur, *l. si fundum 16. vers. Nam licet, D. de fundo dotati, d. l. alienationis verbum, cum relatis à glo. 1. D. de verborum significat. l. fin. §. fin autem sub cōditione, vers. Vt nec vsucapio, C. cōmunita delegat. l. 1. & 2. C. de vsucap. pro emptore, d. l. quem admodum, ad fin. vers. Legi, nō verò censeatur inhibita longissimi temporis præscriptio, quæ etiā absq; titulo procedit, *l. malè agitur 3. cū duab. seqq. l. si quis emptoris 8. §. 1. C. de prescrip. 30. vel 40. ann. l. 21. tit. 29. p. 3.* in quo ab ordinaria differt, quæ titulū exigit omninò, *l. Celsus 27. D. de vsucap. l. nullo 24. C. de rei vend. l. diutina 4. l. super longi 11. C. de prescrip. longi temp. l. vnic. §. hoc tantummodo, vers. Vt in omnibus, C. de vsucap. transf.**

45 *transform. principio instituta de vsucapioni us, l. 9. d. tit. 29. part. 3.* & vtrumque obseruat breuiter Gratianus *in cap. placuit 15. §. prescriptionum, 16. q. 3.* Proinde * huiusmodi ordinaria præscriptio ex infectione tituli procedere nequit, vbi alienatio est inhibita, vt post glossas *supra nu. 4. relatas*, & similem verbo *nihil prodest, ad finem, in l. vbi lex 24. D. de vsucapionibus*, docuit melius Bart. sibi contrarius *ibi, sub num. 1. receptus ab Imola circa finem, vers. Et adde in quantum dicit, & in d. §. Diui, sub n. 16. vers. Item adde*, ac cæteris frequentius, vt constat ex Iafone, Ripa, & Loazes, supra quoque *d. nu. 4. commemoratis*, eodem Iafone *conf. 116. num. vlt. lib. 1. Socin. feniore conf. 251. num. 23. vers. Sed præmissis non obstantibus, & conf. 266. n. 44. vol. 2. & regula 13. alijs 27. Petr. Philippo Corneo conf. 294. nu. 9. vers. Tamen his non obstantibus, vol. 3. Alex. conf. 59. num. 11. & 12. lib. 3. & conf. 1. num. 23. lib. 4.* (quanquam & ipse cum Bartol. contrarium docuerit *in d. §. Diui n. 28.*) Carol. Ruin. *conf. 41. n. 26. & 30. lib. 1. Cassaneo conf. 111. n. 40. & conf. 46. nu. 15. & 18. Rolando conf. 3. n. 85. & 86. vol. 1. Francisco Becio conf. 25. in fine, Ploto de in litem iurando §. 5. n. 49. Ant. Gabriele *communium conclusionum lib. 5. tit. de prescript. conclus. 13. num. 1. & 2. Stephano Gratian. disceptationum forensium tom. 4. cap. 735. num. 16.* & ex nostratibus agnoscunt Rodericus Suarez *allegatione 3. num. 3. Didacus Castellus ad l. 63. Tauri, in gloss. verbo. Se prescribi, vers. Quid si dicatur, sub num. 39.* (qui per alienationis, vel præscriptionis prohibitionem, longissimam præscriptionem non ceteri exclusam resoluit, apertè sentiens in ordinaria longi temporis secus esse) Gregor. Lopez *in l. 10. gloss. 3. in argumentis pro parte negatiua, tit. 26. part. 4. Gomecius Legionensis in conturia informationum, seu decisum Hispalen. Senatus, decis. 43. num. 1. & 2. Anton. Gomez ad l. 40. Tauri, sub num. 90. limitat. 2.* (licet ipse * cōtra communem, quam auper relati, & statim referendi resoluunt, etiam longissimi temporis præscriptionem sub alienationis prohibitionem exclusam cē*

feri verius credat *in vers. Sed certè ego teneo*) Molina, qui ipsum rectè quodad hoc taxat *de Hispanorum primogenijs lib. 4. cap. 10. num. 1. & 2. Gutier. de iuram. confirmat. 3. part. cap. 1. num. 11. Matiençus ad legem 8. gloss. 5. ex num. 15. tit. 7. lib. 5. noua compilat. Parlador. in sesquicent. quotidianarum differentiarum, differentia 24. §. 2. num. 1. Ceuallus practicar. quæst. tom. 1. q. 13. per totam, Petr. Barbosa *in rubr. C. de prescript. 30. vel 40. ann. à n. 184. quinimò idem Pinel. & Menchaca vbi supra, ille num. 22. & 23. hic verò num. 116. vers. 3. præcedentem resolutionem receptissimam esse profitentur, tamen à ea (vt dixi) leuibus ducti fundamentis recedant, quibus eleganter satisfacit Matiençus *vbi proximè, ex n. 15. omninò videndus.***

47 Quapropter explosa Gundissalvi solutione, præfato Palatij Rubei argumentum longè verius respondetur, regulam *d. l. alienationis, cum similibus*, inter alia limitari in alienationis prohibitionem, non simpliciter facta, sed cum modificatione, puta absque decreto, vel alia solennitate, tunc enim sub huiusmodi prohibitionem non includitur, adeoque per eam exclusam nō censeatur vsucapio, aut præscriptio, etiam ordinaria, vel ex eo, * quod ex transcurso temporis ad illam requisiti, solennitas etiam illa interuenisse præsumatur, ex reg. text. *in l. qui in aliena 6. §. sed si non adierit, D. de acquir. hered. l. si filius 10. C. de petit. hered. cum similibus*, aut saltem iustus facti error, quod illa interuenit, vt cum Iacobo de Aretio tradunt, licet sic non explicent, Bart. *num. 7. in fine*, & Bald. *nu. 3. in l. fin. C. in quibus causis restitutio in integ. non est necessaria*, Abb. *n. 9. in d. c. cum nō liceat*, Paul. *Castres. in l. Celsus 27. n. 4. vers. Canonista dicunt, D. de vsucap. August. Beroi. in c. de quarta, 4. de prescript. n. 25. expendens optim. tex. in cap. 2. de rebus Eccles. non alienand. lib. 6. & ultra eos, ac relatos à Balbo *d. 5. part. 5. partis 9. 4. num. 6. vers. Si verò prohibita, resoluunt Gregor. Lopez in d. l. 10. glo. 3. in arg. pro parte negatiua, post principium, vers. Tenentes, tit. 26. part. 4. Rolandus d. conf. 3. n. 83. & 84. Ant. Gabr. d. conclus. 13. in 6. limitat. sue num. 19. Menchaca**

chaca d. nu. 118. in 3. fundam. circa med. vers. Sed si non prohibetur, Matienus d. gl. 5. n. 19. ac post hæc scripta visi Gabri. Pereira decis. Lusit. 12. n. 21. Didac. à Brito ad c. potuit, de locato, §. 2. nu. 46. & Ioannes Caruallus ad c. Raynaldus, de testam. 2. part. nu. 384. in fine principij, id quod in specie, de qua loquimur, planè verificatur, cum vxori * non simpliciter contrahendi, adeoque & alienandi facultas denegetur, sed tantum absque mariti licentia, vt planè constat ex d. l. §. 5. & 56. Tauri, ac similibus compilatio-

nis. Possit itaq; quis * rem, ab ipsa ex contractu, etiam absque mariti interuentu celebrato acceptam, longo tempore præscribere, iuxta ruper tradita, multoque magis debitum, ab illa non exactum, cum huius præscriptio non procedat ex contractu ab ea celebrato, sed ex negligentia non petendi, quæ planè vxor incurrit, ex quo facile à marito licentiam ad exigendum petere, aut eam præstare renitentem, compellere etiam ad id posset, iuxta superius resoluta.

DISSERTATIONIS SEQUENTIS. SUMMARIA.

Iuramentum contractui accedens, actionem aliqui temporale, quasi lis contestata esset, in 40. annos perpetuat.

Lex nam postea 9. §. si is qui temporalis, D. de iureiurando, & l. 14. vers. Otrosi dezimos, tit. 11. part. 3. late explicatur, & exornantur. ibidem, & n. seqq.

Quæ regula communiter intelligitur in omni iuramento, non tantum iudiciali, sed etiam extraiudiciali.

Idque ab alijs extenditur ad omne extraiudiciale iuramentum, etiam non decisorium, sed confirmatorium, vel promissorium.

Iuramentum in inuentario factum, quo as alienam iuratis exprimitur, an æquualeat iurata promissioni soluendi debitum declaratum, ibidem, & n. 16.

Statutum excludens creditorem, qui intra certum aliquod tempus debitum non petierit, quale apud nos viget, non comprehendere debitum, in publico instrumento iuratum, seu deberi sub iureiurando declaratum, sed actionem ad id petendum perpetuari in annos quadraginta, plures existimarunt, hic relati.

Regula l. nam postea, 9. §. si is qui temporalis, D. de iureiurando, & similis legis partite, & si in extraiudiciali quoq; iuramento sibi vendicet locum, non tamen æquè locum habet in promissorio, aut confirmatorio, sed in litis decisorio dumtaxat, quod & assertorium Doctores vocant, quanquam malè ita simpliciter appelletur.

Iuramentum promissorium non rectè cum assertorio confundit Anton. Fab. ibid.

Iuramentum tantum litis decisorium, in contractu appositum, actionem perpetuat.

Iuramentum litis contestationis vim habere, siue in litis contestata locum succedere quod dicitur, in eo tantum iuramento verificatur, per quod deciduntur controuersia, siue id sit iudiciale, siue extraiudiciale, quod voluntarium dicimus, hic est ex partium conuentione delatum, & quare?

Iuramentum ex partium conuentione delatum, litis contestata instar obtinet, ibidem.

Actio temporalis ex contractu instrumentario competes, vt perpetuetur, consulit Rodricus Suar. post Bart. & alios communiter, vt iuramenti clausula in eodem, vel alio instrumento apponatur, & in tabelliones inuebitur, qui inutiles alias clausulas apponunt, & hanc omittunt.

Iuramentum extraiudiciale non decisorium, sed promissorium, aut confirmatorium actionem non perpetuat, & quare?

Iuramentum accipiendum est secundum naturam actus, vel contractus, in quo interponitur, ibidem.

Dispositio simpliciter loquens, non censetur disponere in materia iurata, nisi de iuramento fiat expressa mentio.

Hæc regula propriè tantum pertinet ad potissimum iuramenti effectum, ex eius vinculo descendentem, qui in tribuendo vires, ac robur actui consistit.

Caput cum non deceat 30. iuncta gloss. vlt. de elect. in 6. optimè declaratur, contra communem.

Dispositio, seu lex, simpliciter de tempore actionis loquens, vt propriè dici possit non comprehendere actionem, quæ ex contractu quomodocumque iurato descendit, aliunde constare debet, omni iuramento hanc vim inesse, vt litis contestata instar obtineat.

Marcus Antonius Bauerus, & nonnulli alij, qui citantur pro extensione, l. nam postea, §. si is qui temporalis, D. de iureiurando, vt procedat etiã in iuramento extraiudiciali promissorio, tantum loquitur in iuramento à parte parti delato.

Iuramentum assertorium dicitur omne illud, quod de re presenti, aut præterita interponitur, dum sub eo aliquid sic esse, vel fuisse affirmatur, ad veritatis declarationem.

Iuramentum in inuentario factum, quo quis sua debita declarat, non potest rectè promissorium dici, ed quod videatur æquualere promissioni soluendi debitum declaratum.

Confessio debiti, à testatore facta, tacitè includit, & secum annexam habet dispositionem solutionis, & ratio differentie traditur inter eam, & iuramentum, ibid.

Iuramentum, hoc peculiare habet, vt formaliter, & expressè in quolibet actu præstatum sit, nec ultra eum vires suas exerat per solam relationem, aut subauditionem.

Inuentarium bonorum conficiens, & in eo debita declarans, iurata sua assertionem, hoc tantum facit, vt ostendat, se id solum habere in bonis, quod debitis illis deductis superest, non vt ad ea soluenda se obliget.

Iuramentum assertorium nõ decisorium, non magis actionem perpetuat, quam promissorium, & confirmatorium, & quare?

Iuramentum decisorium, tan iudiciale, quæ extraiudiciale, est etiã assertorium, non tamen vice versa omne assertorium est decisorium.

Lex 6. tit. 1. lib. 3. ordinamenti, & l. 11. & 12. tit. 1. libr. 4. nouè compilat. ac similis Lusitanorum ordinatio, iuramenta in contractibus alijs validis regulariter apponi prohibentes, late declarantur, & num. seqq.

Lusitanorũ ordinatio, iuramenta in contractibus instrumentarijs apponi prohibens, non distinguit circa contractus, vtrũ validi sint, nec ne, nec talem accipit declarationem ab alia ordinatione, cuius contrarium contingit in Regijs Castellæ legibus, ibidem.

Earum legum dispositio an generaliter procedat in omni iuramento, ad debitum pertinente, non tantum promissorio, aut actus omnino validi confirmatorio, sed etiam in assertorio? controuersum est, & negatiuæ sententiæ authores recensentur.

Leges Regiæ dumtaxat loqui videntur in iuramento promissorio, & confirmatorio, seu corroboratorio, in quam rem earum verba expenduntur.

Assertorium iuramentum, sui naturã tantum fertur ad declarandam veritatem rei presentis, vel præteritæ, in eo q; differt à promissorio, & confirmatorio, quarum proprium est, vt id quod assertum, in futurum verum fiat.

Promissio simplex, à simplici assertionem eodem modo differt, quo iuramentum promissorium ab assertorio. ibidem.

Lex correctoria iuris antiqui, in promissorio, aut confirmatorio iuramento loquens, non habet locum in assertorio, & vice versa.

Leges Regiæ ea ratione potissimum nituntur, quod iuramenta in contractibus alijs validis, non ob aliam causam censentur apponi, quam vt Regia fraudetur iurisdictione, quod alijs etiam Regijs legibus prohibitum est.

Iuramenti ratione Ecclesiasticus quoq; iudex inter laicos cognitionem habet, isquæ iuramenti effectus, vt singularis à Doctores refertur.

Leges illas Regias ex relata ratione ab iniu-

- iniusitia, quā plurimi defendunt, hic enumerati.
- 29 Assertorio iuramento non videtur conuenire ratio, qua Regie leges nituntur ad prohibendum, ne iuramenta in contractibus alijs validis apponantur.
- 30 Leges Regias, in contractibus alijs validis iuramentum apponi prohibentes, in assertorio quoque iuramento locum sibi vindicare qui docuerint.
- 31 Cautela communis, ut ad effectum actionem perpetuandi, in instrumento apponatur clausula, qua debitor cum iuramento se talem esse affirmet, hodie stante iure nostro Regio locum non habet, quia talis clausula apponi non potest.
- 32 Didacus Perez male perceptus fuit ab Azeuedo, putante, verba Angeli, qua Perrecius retulit, ut eū confutaret, ipsi Perrecij esse, idem quod ille docentis.
- 33 Iuramenti verbum simpliciter prolatū, omnes sub se iuramenti species cōplectitur.
- 34 Rationes, quibus nituntur leges Regie, iuramentum in contractibus alijs validis apponi prohibentes, non tantum sunt tuendi seculari iurisdictionem, sed etiā vitandi secularium subditorum periuria, aliaque eorum damna, tam spiritualia, quam temporalia, quae in assertorio iuramento videntur militare, & n. seq.
- 35 Rationes in aliqua lege non expressae, cū tamen alie assignari non possunt, an & qualiter pro expressis habeantur, & numer. 46.
- 36 Periurij ratione potest etiam laicus ad Ecclesiasticum iudicem trahi, ab eo quē puniri, cū id crimen mixti fori sit.
- 37 Leges Regie, iuramentum in contractibus apponi prohibentes, non tantum locū habent in iuramento promissorio, & contractus omnino validi confirmatorio, seu corroboratorio, sed etiā in assertorio decisorio, non autem locum obtinent in assertorio, non decisorio, quod per leges illas prohibētū non censetur, quomodo contraria sententia in amicitia rediguntur, & ratio differentiae traditur n. 40.
- 38 Leges ex rationis identitate extenduntur ad casus in eis non expressos.
- 39 Quae regula, & in limitatorijs legibus procedit (quas ab exorbitatibus non recte distinguit Barbosa) atque etiam in poenalijs.

- 40 Iuramentum assertorium desistoriū, non minus quam promissorium, & actus omnino validi confirmatorium, sive potius corroboratorium, sui natura tendit ad obligandum iurantem ei, in cuius fauorem iuratur, & huic aduersus illum actionem quaerendam, idedquē in instrumento iuxta leges Regias Hispaniae apponi non potest, secus in iuramento assertorio non decisorio.
- 41 Roderici Suarez, & aliorum Regnicolarum cautela, iuramentum in contractu apponendi ad perpetuandam actionē, Hispaniae legibus aperte cōtraria est, quae nomine praescriptum damnatur auctor Curiae Philippicae, qui cautelam illam saluis Regijs legibus adhibendam fore docet, quasi id possibile sit.
- 42 Iuramenti verbum in Regijs legibus, illud apponi prohibentibus in contractibus alijs validis, necessariū accipiendum est de iuramento, obligationis introducendae, aut corroborandae causa interposito.
- 43 Rationes alie, praeter iurisdictionis fraudationem, in Regijs legibus, iuramentum apponi prohibentibus traditae, finales non sunt, sed impulsivae, & principalem rationem fraudationis coadiuuantes.
- 44 Ratio in proemio posita finalis indicatur.
- 45 Lusitana ordinatio, iuramentum in instrumentis contractuum apponi prohibēs, nō exprimit rationes, quibus Castella leges nituntur.
- 46 Ratio unica, quae sola reddi possit, habetur pro expressa, secus in pluribus rationibus. ibidem.
- 47 Delictū in dubio à lege nō praesumitur.
- 48 Delictum periurij, maxime in actu serio, quale instrumentum est, multo minus quam aliud admissum praesumitur.
- 49 Fallit nisi iuramentum fieret à persona suspecta in damnum tertij.
- 50 Peieraturus nemo praesumitur, ut Ecclesiastico iudici cōtra ipsum iurisdictionem tribuat.
- 51 Laicus, in delictis mixti fori non recte punitus

- punit à iudice Ecclesiastico, iterū à suo seculari iudice cōtra poenam puniri potest.
- 52 Ratio expressa in Regijs legibus, iuramentum in contractibus alijs validis apponi prohibentibus, licet generalis sit, restringenda tamen est ad fraudē Regiae iurisdictionis, quae fit per iuramentū promissoriū, vel actus omnino validi confirmatorium, aut assertorium decisorium.
- 53 Ratio generalis in lege expressa, plerūque reducitur ad speciem in eadē lege propositam, & iuxta eam limitatur.
- 54 Ratio vitandi subditorum periuria in Regijs legibus, iuramentum apponi prohibentibus expressa, cum non sit finalis, sed impulsiva, & principalem rationem fraudationis iurisdictionis adiunās, eodē modo declaranda, ac limitanda est.
- 55 Verba iuxta subiectam materiam interpretanda sunt, licet illa aliquatenus impropriari contingat.
- 56 Legum Regiarum, iuramentū in contractibus apponi prohibentium, de iustitia Doctissimi plures viri dubitarūt, ob defectū potestatis in seculari Principe ac irritanda iuramenta, siue ad legem ferendā de iuramenti vinculo.
- 57 Alvarus Valasc. pro legū Regiarū, iuramenta in contractibus apponi prohibentibus defensione, recurrit ad famā priuilegij, siue indulti Apostolici, ab antiquissimis temporibus Lusitania, & Castella Regib⁹ concessi, & Pontificis tolerantia tāti temporis.
- 58 Ioānis Matienzi consideratio circa iustificationem legum Regiarum, de contractibus iuratis loquentiū, refertur, ac remissivē refellitur.
- 59 Horum sententia rejicitur ex vulgari regula cum quid vna via lib. 6.
- 60 Ecclesia, & si nō possit directē, & immediatē irritare matrimonij clādestinū quatenus est Sacramentū, at potest indiretē, & remotē, & qualiter? ad Concil. Trid. Sess. 24. de reform. matrim. c. 1. vers. Qui aliter.
- 61 Princeps secularis nequit sua lege iura-

- mentum praesudum irritare directē, & mediatē, & an possit indirectē, & remotē? cum num. seq.
- 62 Ecclesiasticus Princeps cur possit indiretē matrimonij clādestinū irritare, secularis autē non aequē possit iuramentum etiam indiretē irritum constituere?
- 63 Princeps secularis, & si possit irritare cōtractū, cui iuramentū accederet, ad hoc iuramentū ipsum, sublato cōtractu, per se subsisteret, & seruandum esset.
- 64 Iuramentū, in cuius obseruatia nullū est peccatū, omnino seruandū est, eo quē nec ne taxatur Pat. Magisl. Basilii de Leū, qui contra aperta iura canonica loquutus est.
- 65 Leges Regie, iuramentum in instrumentis contractuum prohibentes, reuera nō irritant simpliciter contractus iuratos, nec obligationes simpliciter, sed descendentes ex instrumentis ipsis, in quibus iuramenta sunt apposta.
- 66 Id quod ex earū verbis deducitur, quae optime expenduntur, & explicantur.
- 67 Instrumentum rem inter contrahentes manifestam, & probationē, ut aiunt probatam facit.
- 68 Obligatio contenta in instrumento iurato contra dispositionem Regiarum legum effectum nullum habet, si obligatio ipsa, & contractus aliter non probentur, puta ex testibus in eo instrumento descriptis, vel alijs, qui eius confessioni, vel contractui ipsi praesentes fuerunt.
- 69 Instrumento irritato, nō censetur irritatus contractus in eo contentus, nec vice versa.
- 70 Probatione obligationis seu contractus iurati contra leges Regias, aliter facta quam ex instrumento ipso, in quo obligatio interuenit, modicū vel nullū subest periculum fraudationis Regiae iurisdictionis, & quare?
- 71 Debitor laicus ex instrumento iurato, si virtute iuramenti coram Ecclesiastico iudice consueuiatur, potest illius declinare iudicium, ab eius quē processu appellare, & rem per viam violentiae ad Regia tribunalia deferre.
- 72 Idem si nec declinatoriam opposuerit, nec appellauerit, sed recta via pro tollenda vi ad suprema praetoria recurrerit.

DE DEBITI IURATI PRÆSCRIPTIONE, ET
explicatione legū Regiarū, tā Lusitaniæ, quā Castellæ, de contractibus
iuratis loquentium, deque earum iustitia, & validitate.

DISSERTATIO X.

APPENDIX DVARVM PRÆCEDENTIVM.

AMETSI difficultas, quā
dissertat. preced. absolui⁹,
non modica fuerit, alia ta-
men nō inferior ultimo lo-
co expēdebat, ad primū
illud præscriptionis fundamentū peni-
tus euitandū, nempe debitū, de quo in
ea lite agebatur, nō simplici assertione
tantū, sed etiā iuramēti vinculo valla-
tum fuisse, quo casu * actio alioquī tē-
poralis, quasi lis cōtestata esset, in qua-
draginta annos perpetuatur, iuxta reg.
tex. in l. nā postea 9. §. si is, qui tēporali D.
de iureiur. cui apud nos cōsonat lex 14.
vers. Otrōsi dezimas, tit. 11. p. 5. quā * in
omni iuramento nō tantū iudiciali, sed
etiā extraiudiciali locum habere cōtra
Galielmū dōcuerūt post Iacobū Butri-
cariū, Barc. n. 5. Paul. Castres. in lectura
antiqua, Salyc. in fin. & cæteri cōmuni-
ter, teste Iaf. n. 4. in d. §. si is, qui tēporali,
quod & ipsum affirmarunt Balbus de
prescriptione. 4. p. 6. part. n. 3. vers. Et hæc
conclusio, Roder. Suar. ad l. post rē iudica-
tā D. de re iudic. notab. 2. §. cōsidera ult. n.
2. vers. Et dicit Bart. Greg. Lop. gl. 3. in
d. l. 14. Gutier. de iuram. cōfirmat. 3. p. c. 1.
n. 6. & 7. Seraphin. de priuileg. iuramēti,
priuileg. 51. n. 1. & in eius additione Mar-
tinus Benechendorffius n. itē 1. vers. Idē;
procedit, ultra alios nouissimē cōgestos
a Petr. Barbos. ad l. final. C. de prescript.
30. vel 40. ann. n. 18. & quidē in omni
* extraiudiciali, etiam non decisorio,
sed cōfirmatorio, vel promissorio (qua-
le fuisse videtur id, quod in inuentario,
ac declaratione Hieronymi interue-
nit, cū æquiualeat iuratae promissioni
soluēdi debitū declaratū, iuxta ea, quæ
in simili resoluit Ant. Gomez. var. reso.
lib. 1. c. 12. n. 81. vers. Sed ista opinio) id vi-
dētur nō obscurē admittere post Ange-
lū, & Romanū Iaf. in d. §. si is, qui tēporali

n. 5. Petr. Philip. Corn. cons. 328. n. 22.
vol. 1. & cōf. 180. n. 4. in fin. vol. 3. Balb⁹
ubi sup. n. 4. Hypolit⁹ Marfil. singul. 141.
Bartholom. Cœpol. cautel. 20. in princ.
& post alios apert⁹ Ant. Gabr. cōmun.
cōclus. lib. 2. tit. de iureiur. cōcl. 5. n. 12. &
lib. 6. tit. de statutis, cōcl. 11. ex n. 4. Bur-
sat. cōf. 220. n. 19. & 20. lib. 2. Seraphin.
d. priuileg. 51. n. 2. qui in eo * maximū iu-
ramēti effectū cōstituūt, quōd stāte sta-
tuto, excludētē creditorē, qui intra cer-
tū aliquod tēpus debitū nō petierit, si
eiusmodi debitū à debitore in instrumē-
to iuratum esset, siue sub iuramēto pro-
missū, aut declaratū id à se deberi, actio
ad id petēdum perpetuaretur in annos
40. quod & in terminis tā d. l. 63. Taur.
quām aliarum quamplurium legū Re-
giarum, obseruarunt Michael Ziphon-
tanus, & Didac⁹ Castellus in ea lege, ille
q. 3. vers. Sed adhuc prima opinio, hic verō
in gl. verbo se prescriba, vers. Adde aliā es-
sum, sub n. 39. & 40. Motaluus in reper-
torio, seu gl. ad l. ordinamenti, lit. O. ver-
bo obligatio cum cōstat, vers. Itē nota, quōd
prescriptio decennij, Petrus Duēnas reg.
306. limitat. 2. inter regalias iuris Docto-
rum, lib. 6. verbo famulus, vol. 1. Auilesi⁹
cap. 10. Pratorum, verbo execucion, n. 69.
vers. Die tamen, Auenda. de exequen. mā-
dat. 2. part. cap. 30. n. 14. vers. Item dicta
lex 3. Didacus Perez ad l. 3. tit. 13. lib.
3. ordin. gl. 1. versus finē, vers. Inteligitur
præterea, Parlad. lib. 1. rerum quotidiana-
rum. c. 1. §. 15. n. 2.

Verū, & hæc obiectio parū Senatum
mouit, est enim lōgē veri⁹, regul. tex. in
d. §. si is, qui tēporali, & si in extraiudicia-
li quoq; iuramēto sibi vēdicet locum,
prout & agnoscit Ant. Fab. in rationali
ad eū §. nō tamē (vt & ipse rectissimē sub-
iūgit) æquē locū habere in iureiurando
promissorio (quod & assertorium Faber
vocat,

vocat, nescio an satis rectē, cum vulgō
interpretes aliter loquantur, vt statim
apparebit) vel, ceu Faber ipse addere
debuisset, actus confirmatorio, sed in li-
tis decisorio dumtaxat, cui & assertorij
nomen DD. tribuant, vt Ant. Gabriel.
d. conclus. 11. num. 2. testatur (quod &
ipsum simpliciter verum non esse infe-
rius monstrabimus) nam in eo tantū
* iuramento, quod litis decidendæ cau-
sa interponitur, verum est actionē per-
petuari, id quod latē, & eleganter pro-
bat Rodericus Suarez d. §. considera, per
totum, maximē ex num. 6. vers. Secus cre-
derem, cuius tandem sententiam tacitē
probat Parlador. ubi proximē, dum cir-
ca huius articuli veritatem se ad illum
refert, eundem quoque referunt, ac no-
minatim sequuntur Domin. Preses Co-
uarr. variar. resolut. libr. 1. cap. 9. num. 7.
ad finem, Gutier. qui Roderici funda-
menta prolixē examinat, d. c. 1. ex n. 8.
ad 14. vers. His igitur. Hierony. Gabriel
cōf. 144. n. 62. cū trib⁹ seqq. vol. 2. Māti.
de cōtraf. lib. 4. tit. 31. d. n. 28. Pet. Sard.
decis. 3. n. 13. & ad eū nouissimē Ioann.
Baptist. Hodierna n. 3. Martin⁹ Bene-
chendorffius in additione ad Seraphinū d.
priuileg. 51. n. 10. Ioan. de Heuia Volanus
in curia Philippica 2. p. de iudicio executiuo
§. 1. n. 13. Petr. Barbos. in d. l. fin. C. de
prescript. 30. vel 40. annorum d. num. 18.
ad fin. vers. Sed saluando, qui ex eo * po-
tissimum ducuntur, quōd ratio, qua Vl-
pianus nititur in d. §. si is qui tēporali,
nempe iuramentum, litis cōtestationis
vim habere, siue in litis contestatæ lo-
cum succedere, vt Paulus Iuris Consul.
loquitur in l. sed & si 28. §. ex quibus D.
de iudicis (quicquid aliā addat ex Cor-
nei, & aliorū sentētia Ant. Gabr. d. cōcl.
5. n. 12. & d. conclus. 11. n. 5. & 6. que nec
in proposito vera est, vt inferi⁹ probabi-
m⁹) in eo tantū iuramēto verificatur, per
quod decidūtur cōtrouersie, nec de alio
Vlpian⁹ loquitur, vt cōstat ex illis ver-
bis, detuleris i⁹ iurādū, vt iurē eū dare oport-
ere, & c. quōdcūq; scilicet illud sit, siue
iudiciale, siue etiā extraiudiciale, quōd
volūtariū dicim⁹, siue ex partū volūta-
te, & cōuentione delatū, l. iusiurādū quōd
ex cōuentione 17. D. de iureiurādo, nam &
huius cōmune est, quōd iudicij, siue litis

cōtestatæ instar obtinet, l. qui iurasse 26.
§. ult. in fin. & l. tutor 35. §. 1. illic siue pro
iudicio, iuxta ubiq; Cuiatij nota, D. eodē
tit. nempe quia si nō iuraretur, & eo mo-
do lis nō expediretur, cōtestatio faciē-
da necessariō foret, vt ad sententiā per-
ueniri posset, ergo si is, cui etiā extraiu-
diciū iusiurandū delatū est ex ea actio-
ne, quæ tēporalis erat, iurauerit deferē-
tē dare oportere, nō liberabitur debi-
tor tēpore, nempe ordinario, sed actio
perpetuabitur, quasi per cōtestationē,
vt his fermē verbis docuit rectē Anto.
Fab. in rationali ad d. §. si is, qui tēporali,
ad quē presertim effectū * cōsulit Ro-
der. Suar. d. n. 6. in princ. cautē cōtrahere
volētī, vt sēper in fine. cōtract⁹, vel eo
absoluto, in eodē vel alio instrumentō
apponi faciat huiusmodi clausulam, &
quia deprædictis aliquod dā iū possit esse, ad
maiorē veritatē, & omnē litē, que oriri pos-
set, amputādā, dicit⁹ debitor detulit iuramē-
tum creditori super contentis in instrumēto,
qui creditor iurauit, eū sibi dare oportere,
& obligatū esse, prout in instrumēto cōtine-
tur, & in tabelliones inuehitur, qui mil-
le alias clausulas nullius, vel parui pō-
deris instrumētis inserūt, & hāc utilissi-
mā omittūt, quā praxim (vt & ipse Ro-
deric. d. n. 6. & n. 1. testatur) apertē Bart.
docuerat in d. §. si is, qui tēporali, & in l.
2. eiusdē tit. ubiq; in fin. cōmuniter à ce-
teris recept⁹, vt cōstat ex his, quos sup.
n. 2. 3. & 4. pro ei⁹ sētētia retulim⁹, ma-
ximē Balbo d. 4. p. 6. partis n. 3. vers. Ex
quo singulariter, & ad effectū excludendi
exceptionē non numeratę pecuniæ no-
tat Rebuf. ad l. Gallicas tom. 1. sub tract.
de chirographorum recognit. art. 2. nu. 25.
An tamen ea praxis hodie apud nos lo-
cum habeat, inferius aperiemus.

Nō autē verificatur, aut procedit su-
perior ratio in ea extraiudicialis iura-
mēti specie, quæ nō ad litē decidēdam,
sed ad vires, ac robur obligationi addē-
dū rēdit, puta in promissorio, vel cōfir-
matorio; vel ex eo, quōd iuramētū tale
accipiēdū sit secūdu naturā act⁹, vel cō-
tract⁹, in quo interponitur, ex reg. l. si. D.
qui satisf. cog. & C. de nō num. pecu. c. quē ad
modū 25. in prim. & §. illud, de iureiurādo,
cū plerisq; alijs iuris locis, quæ in pro-
posito expēdūt, & explicāt D. Courr. in
subr.

rubr. de test. m. 2. p. n. 11. al. 29. & in c. quamuis pactum 1. p. s. 3. n. 10. alijs ex n. 29. & s. 4. ex n. 1. de pactis lib. 6. Anto. Gabr. d. tit. de iuraturan. concl. 10. Ioan. Gratian. post plures alios reg. 275. Gutier. de iuram. confirmat. 1. p. c. 37. per totam, Seraphi. de priuilegijs iuramenti, priuil. 74. d. n. 12. & priuil. 153. vers. Sed in contrarium, ubi additio n. 1. alios quoque congerit; quare si actus, cui accedit iuramentum (puta debitum declaratum in specie nostra) temporali praescriptione excludi potest, hanc naturam ratione iuramenti non amittet; qua ratione in terminis nostris nuncupatum utitur: Rebus 2. to. ad l. Gallia. t. t. de mercatorib. minutatim vendentibus, art. 1. gl. ult. n. 9. & tit. de funtorum salarijs gl. 10. n. 3. in fin. & eo non relato, Ro. Fr. Suarez d. s. de iuramentis, n. 6. vers. It ubi debitor, ubi vers. Ergo si debitor, Gutier. d. 3. p. c. 8. n. 1. in fine. Petr. Barbosa. in d. l. fin. C. de praescript. 30. vel 40. ann. n. 19. ut vel ex hoc constet, quantum fallantur Corne. & alij, quos laudat Ant. Gabr. ubi sup. Burlatus d. cons. 220. n. 18. dum ut suam fundet opinionem, quod decisio tex. in d. s. si is, qui temporalis, procedat etiam in iuramento extrajudiciali promissorio, illa ratione mouentur, quod 10 * dispositio, seu lex simpliciter loquens, qualis ea est, quae temporales metas actionibus praescribit, non censetur disponere in materia iurata, nisi de iuramento fiat expressa mentio; iuxta doct. in a. gl. ult. vers. Quid si talem, in c. cum non deceat 30. de electione in 6. qua pluribus relatis receptam dicit ipse Gabriel d. concl. 11. de statutis n. 5. & latius d. concl. 5. de iuraturan. per totam, Iacobus Nouellus inter regulas iuris Doctorum lib. 9. verbo iuramentum, vers. Communis est, & tertia regula, Seraphin. de priuilegijs iuramenti, priuil. 22. n. 9. & 15. & priuil. 116. num. 3. Marcus Ant. de Amatis decis. 81. nu. 3. & decis. 91. n. 5. falluntur (inquam) tum 11 quoniam * ea regula proprie tantum pertinet ad potissimum iuramenti effectum, ex eius vinculo descendente, qui in addendo vires, ac robur actui consistit, quem generalis dispositio superioris, siue lex, mandat, aut rescriptum in dubio tollere non censetur, nisi iuramenti

specialiter meminerit, ut in exemplo text. in c. constituit 19. de rescriptis, & in c. significante 7. in fin. per argumentum ab speciali, illic. Pacto tali, vel iuramento nequaquam obstante, de pignoribus, cum his, quae ubique notarunt omnes, optimè Ioan. Gutier. de iuram. confirmat. 1. p. c. 33. n. 2. & in hac specie * nominatim loquitur d. gl. 12 ubi. iuncta textui in d. c. cum non deceat, a qua originaliter praefata regula sumpta est, ut & agnoscit Ant. Gabr. d. concl. 5. n. 18. tamen si specie illa non pro regula, sed pro regulae ampliatione referat Aym. Crau. qui optimè post alios explicat decis. 172. n. 20. aperti? Barbo. in l. 1. D. sol. matr. i. p. ex n. 70. maximè n. 71. vers. Et facit, & n. 73. tunc etiã quia, * & si regula, & traditio memoratae glossae latius accipiat, prout eam interpretes comuniter acceperunt, ita demum in proposito infringere tur, si aliunde daremus, omni iuramento eam vim inesse, ut iudicij, siue litis contestatae instar obtineret, hanc etenim requirit qualitatem lex, quae per iuramentum actione perpetuari docet, atque; adeo tunc, cum indistinctè iuramento vis inesset illa, verum esset dicere dispositionem, seu legem, simpliciter de tempore actionis disponente, non comprehendere eam, quae ex contractu quomodocumque; iurato descenderet, quia tunc virtute iuramenti, perinde ac si lis contestata foret, actio perpetuaretur in annos 40. iuxta reg. legis fin. C. de praescript. 30. vel 40. ann. at ius nostrum tantum hanc vim tribuit iuramento litis decisorio, ut constat ex d. s. si is, qui temporalis, & d. l. 14. partita, adeoque eam ceteris planè negasse videtur, arg. legis, cum ita legatum 63. s. 1. vers. Quia enim, D. de condition. & demonstrat. cum similibus, ac per consequens actus, huiusmodi decisorio iuramento stabilitos, dicitur excludit lex, quae actionibus certas praestituit metas, non etiam eos, qui alijs iuramentis, tale vim non habentibus, vallati forent. Nec * si rectè inspiciantur plures ex his, qui pro Antonio Gabrielis sententia citantur, de alio iuramento loquuntur; quia quod a parte parti defertur, ut praeter alijs videre est apud Marcum Antonium Baberium, quae & ille pro se assert, in tract. de virtute, & virtutibus iuramenti, inter tractatus Doctorum secundum editionis, tom. 5. qui licet prius decis. 29. siue

29. siue n. 42. de iuramento simpliciter loquutus fuerit, vim ei actionem perpetuandi tribuens, ac postea decis. 51. siue n. 70. ad quem locum ipse se antea retulerat, re apertè explicans, nominatim loquitur in iuramento delato a parte parti, cui eam vim dumtaxat competere longè verius est, ut satis probauimus. 15 Sed licet haec sint verissima, non tamen casus nostro rectè adaptatur, in quo neque; promissorium, neque; confirmatorium fuit iuramentum, sed assertorium potius, quale dicitur id, quod de re praesenti, aut praeterita interponitur, dum sub eo aliquid sic esse, vel fuisse affirmatur, ad veritatis declarationem, ut in l. 3. vers. Si tamen, C. si minor se maiorè dixerit, c. 1. vers. Omne etiam & c. 2. cum sequitur 22. q. 1. c. & si Christus? 26. de iuraturando, de quo D. Th. & ad eum Caiet. 2. 2. q. 89. art. 1. & 7. in corpore, Sor. de iust. & iur. lib. 8. q. 1. sub eiusdem art. 1. & 7. & ultra alios obseruat optimè Marat. de ord. iudicior. 6. p. actu 9. n. 36. D. Co. uar. in c. quamuis pactum 1. part. init. n. 4. Seraphin. de priuilegijs iuram. in praefat. ante n. 1. iuncto n. 2. & 3. idque; planè accidit in inueterario illo, quod Hieronymus Romulus in limine matrimonij a se contractedi contractum fecit, assertores in eo sub iuramento, se Andrae Philippi debitore esse. Nec enim 16 * promissorium rectè id iuramentum ex eo diceretur, quod equiuale reuideatur iuratae promissioni soluendi debitum declaratum, iuxta ea, quae de debiti confessione a testatore facta, ut tacite includat, & secum annexam habeat dispositionem solutionis, resoluit Gomezius, cuius supra n. 3. in proposito meminimus; quoniam ea doctrina procedit tantum in simplici assertione, seu confessione debiti, non autem in iurata, quoad hoc, ut iuramentum ad solutionem obliget, ita ut contrauenientem periturum faciat, quasi id subintellectum similiter in tacita dispositione censeatur; hoc enim 17 peculiare * iuramentum habet, ut formaliter, & expressè in quolibet actu praestandum sit, nec ultra eum vires suas exerat per solam relationem, aut subauditionem, text. elegans in c. penult. de iuraturando, quem ad hoc valde comedat ultra DD. ibi, Phil. Dec. in c. non obsequentiã, 2. lectura, vers. 2. non venit, sub n. 5. de constitut. & in l. semper in stipulationibus 34. n. 3. vers. Sed non est vo-

rum, D. de reg. iur. Marianus, Socinus iun. ad l. Gallus, s. idem credendum, n. 26. ad fin. D. de lib. & posthu. plures quae alij, quos referunt, & sequuntur D. Praeses Couar. in c. quamuis pactum 1. part. initio, n. 8. de pactis lib. 6. Pat. Thom. Sanchez in summa lib. 3. c. 17. n. 20. Accedit his, * quod in uentarium bonorum conficiens, & in eo debita declarans, iurata sui assertione, hoc solum facit, ut manifestè ostendat, ac testetur, se id tantum habere in bonis, quod debitis illis deductis superest, iuxta ea, quae ad tertiae obiectionis remotionem superius dissertat. 8. n. 30. adnotauimus; non autem ut se ad debita illa soluenda sub iuramento obliget; & sic succedit iuris regula, quae docet, quod actus agentium, ultra eorum intentionem operari non debent, l. non omnis 19. D. de rebus cred. cum similibus. 19 Quapropter absque; praecedenti diffugio superiori difficultati verissimè respondetur, quod de iuramento confirmatorio, & promissorio diximus, ut locum in eis non obtineat reg. d. l. nam postea q. s. si is, qui temporalis, D. de iuraturando, & d. legis 14. vers. Obrosi decimos, tit. 11. p. 3. aequè procedere in iuramento assertorio, quod decisorium non sit, ut in specie nostra, nec enim per id magis actio perpetuatur, sumpto argumento a ratione legis cessante iuxta regulam legis adigere 6. s. quamuis, D. de iure patronatus, cum similibus relatis a Nicolao Euerard. loco 80. a cessatione rationis, cum non minus in eo iuramento, quam in promissorio, & confirmatorio cesset ratio, qua nititur illorum iurium decisio, ut quasi lis in iudicio contestata esset, actione perpetuam efficiat, nam neque id assertorium iuramentum commune quicquam habet cum iudicio, aut litis contestatione. Dixi * quod decisorium non sit, ut indicarem, decisorium iuramentum, tam iudiciale, quam extrajudiciale, esse etiam assertorium, non tamen vice versa omne assertorium, esse decisorium, quemadmodum in eo videre est, quod in inueterario, alia uel scriptura, citra iudicium uel conventionem quis facit, tamen si vulgo Doctores in hac materia sub simplici assertorij iuramenti nomine, decisorium tantum intelligant, ut admonui supra n. 2. 20 Ex

21 Ex quibus utilis deducitur declaratio ad l. Regiam 6. tit. 1. lib. 3. ordinam. veteris, quæ est lex 11. iuncta l. 12. tit. 1. lib. 4. nouæ compilat. quæ iuramenta in contractibus alioquî omninò validis, præter casus inibi expressos, districtè prohibent apponi, similis quæ apud Lusitanos extat ordinatio lib. 4. tit. 3. alias 73. iuxta nouiorem editionem, nisi quòd non distinguit circa contractus, utrùm validi, vel inualidi sint, nec talem accipit declarationem ab alia ordinatione, quemadmodùm accepit dicta lex 11. compilationis à l. 12. sequenti, tamèsi ante eius dispositionem eadem declaratio receptissima fuisset apud omnes, qui de earum legum iustitia tractarunt, quos infra referemus, & interim obseruat cum pluribus Franciscus Cald. Pereira quest. forens. lib. 1. q. 23. nu. 12. ad fin. Circa quas quidè leges illud inter alia pleriquè dubitari contingit, utrùm earum * dispositio generaliter procedat in omni iuramèto, ad debitum pertinente, non tantùm promissorio, aut actus alioquî per se validi confirmatorio, siue potius corroboratorio (vt sic loquar, quia ad maius robur actui tribuendum interponitur) vt in simili de statuto, idem disponente quod ius commune, probat rectè Gerardus Mazzollus conf. 67. n. 2. sed etiam in assertorio? & locum in eo non habere, sed impunè tale assertorium iuramentum in publico instrumento apponi posse, planè sentit, ac supponit Roder. Suar. cuius sup. n. 8. memini, dum id etiam hodie in instrumento apponi consulit, iuxta cautelam Bart. & aliorum in d. §. sis, qui temporali, quâ & sequuntur alij Regnicolæ n. 4. relati, apertius verò eâ sententiam in terminis dictæ ordinationis Lusitanæ docuit Emanuel Costa in l. si ex cautione, fallentia 10. n. 4. C. de non numerata pecun. Antonius Gamma decif. 247. n. 2. & tam in eius terminis, quàm nostrarum legum Regiarum, vt veriorè eligit Petr. Barbosa d. 1. p. legis 1. D. sol. matrim. n. 80. circa finem, & in d. l. fin. C. de præscript. 30. vel 40. ann. n. 20. Qui ex eo * imprimis mouentur, quòd præfate leges dumtaxat loquantur in iuramento promissorio, & confirmatorio,

vt quòd Lusitanam ordinationem probant ex illis verbis, *prometimento de boa fee, ou algum juramèto*, explicando posterioris alternatiuæ partem per priorem, iuxta regulam, l. 1. D. de rebus dubijs, & apertius ex alia ordinatione, quæ extat lib. 1. tit. 59. §. 28. in antiquis, illic. *Que não fazão nenhãs contratos, nem cõuenzãs, em que as partes se obriguem por juramèto, ou a boa fee, de cumprir, & manter os ditos contratos*; quòd aliam verò Hispaniæ leges idem ex eo probari potest, quòd de his iuramētis sermonē faciant, quæ vel inducēde, vel quasi roborādē obligationis gratia interponuntur, vt constat ex d. l. 6. ordinamēti, & d. l. 11. cõpil. illic. *Los legos que se obligan con juramento*, & ibi. *No haga obligacion en que se someta a la jurisdiccion Eclesiastica, ni haga juramèto por la tal obligacion, &c.* id quod in promissorio, & confirmatorio, seu roboratorio iuramento dūtaxat verificatur, hæc autem * longè differunt ab assertorio, 24 quippè, quod sui natura tantùm fertur ad declarandam veritatem rei præsentis, vel præteritæ, vt diximus, non autè vt id quod asseritur, in futurum verum fiat, quod aliorum iuramētorum proprium est, nam & idem inter simplicem promissionem, & assertionem interest, l. sciendum 19. §. dictum D. de edilit. edicto, & in terminis explicuerunt D. Thom. Sotus, & alij sup. Ex qua differentia efficitur, vt lex * correctoria iuris anti- 25 qui, in promissorio, aut confirmatorio iuramento loquens, non habeat locum in assertorio, & vice versa, vt docuit Imola in cap. cum contingat 28. n. 65. de iureiurando, quem referunt, & sequuntur Aretinus conf. 74. n. 4. & Palacius Rubens in rubr. de donat. inter, §. 15. n. 4. ad medium. Quare nec præfate leges, quæ liberam sub iuramento contrahendi facultatem adimunt, contra ordinarias vtriusque iuris regulas, ad assertorium iuramentum trahi debent. Deinde quoniam ratio, * qua potissimum leges il- 26 læ nituntur, in eo consistit, quòd nõ ob aliam causam iuramenta in contractibus alioquî validis censeantur apponi, imò & frequētissimè apponantur, quam vt Regia fraudetur iurisdictionis, quòd ne fiat alijs quoquè legibus acriter est in-

hibitum, vt constat ex l. 3. 4. 5. & 7. d. tit. 1. lib. 3. ordinamenti veteris, & l. 10. 13. 14. & 15. d. tit. 1. lib. 4. nouæ compil. 27 ratione namquè iuramenti, * Ecclesiasticus quoquè iudex inter laicos cognitionem habet, cap. fin. cum relatis à gloss. verbo iuramenti, de foro competet. in 6. cuius intellectum ultra ordinarios ibi, prosequuntur optimè Gutier. de iuram. cõfir. n. 3. p. c. 12. à nu. 2. Sanchez in summa lib. 3. cap. 13. ex n. 11. & in terminis eum effectum iuramenti, cõtractui valido appositum, vt singularem refert, valdequè commendat Imola in d. cap. cum contingat n. 29. ad prosequuntur post alios Seraphin⁹ de privilegijs iuram. privileg. 67. per totum, Ioan. Gutier. de iuram. confirmator. 3. p. c. 12. ex n. 3. vers. Sed contrarium. Ex qua * sola ratione eas leges ab iniustitia defendunt præter alios Ferdinandus Loazes ad l. filiusfamil. §. Diui n. 147. D. deleg. 1. tom. 4. repetitionum civilium nouissimæ editionis, Pala. Rubens in cap. per vestras, de donat. inter, §. ult. à n. 20. D. Præses Couarr. in cap. quamuis partem, 1. p. §. 3. n. 25. & 26. Auendañ. de exequendis mandat. 2. p. cap. 27. num. 14. vers. Sed qualiter, Didacus Perez in d. l. 6. ordinamenti gl. 6. à princ. Matiençus in l. 22. gl. 3. n. 3. tit. 11. lib. 5. nouæ compilation. Gundissaluis Paz in praxi 4. p. tom. 1. cap. 3. n. 25. & tom. 2. prelude. 2. n. 39. ad med. vers. Expendo, Parlador lib. 2. rerum quotid. cap. 4. n. 53. vers. Et iuris quidem, vbi alios adfert, & vers. Ego vt dicam, Azeue. in d. l. 11. n. 4. & in d. l. 12. ante n. 1. tit. 1. lib. 4. compil. Pet. Barbosa d. 1. p. leg. 1. D. solut. matrim. n. 73. in fin. cum seqq. & qui plures alios congerunt Petr. Zenedus collectanea 2. ad 6. n. 4. & Emanuel Barbosa in remiss. ad ordinationes Lusitania lib. 4. d. tit. 73. n. 1. & ultra eos optimè Sanchez in summa d. lib. 3. 29 c. 22. ex n. 6. Quæ sanè * ratio in assertorio iuramento locum non obtinet, cum ad firman lam tantum veritatem, non etiam ad contractus, vel obligationis introductionem, aut confirmationem, seu corroboracionem in fraudem Regiæ iurisdictionis appositum videri possit, vt in simili argumentantur Signorolus de Homodeis conf. 106. n. ult. Ioannes Imolenis in c. cum contingat nu. 85. vers.

Sed aduerte, de iureiuran. D. Couarr. var. resolut. lib. 1. c. 7. n. 4. vers. 5.

Contrariam tamen sententiam, quoniam relatas leges Regiæ, in contractibus alijs validis iuramentum apponi prohibentes, in assertorio quoque iuramento locum sibi vindicare, in terminis ordinationis Lusitanæ, vt veriorè amplectitur, praxiquè recepta testatur Aluarus Valascus consultat. 99. n. 14. ad finem, & in terminis nostrarum legum, tanquam certam supponunt Didacus Perez in l. 3. tit. 13. lib. 3. ordinamenti, gl. 1. vers. sicut finem, vers. Intelligitur præterea, ad calcem vers. scilicet, Franc. Aui-lesius in capitibus Prætorum, cap. 10. verbo executionis, nu. 36. ad fin. vers. Licet iam hodie; impugnantes * cautelam illam Bartoli, & aliorum, cuius supr. n. 4. minimus, vt ad effectum actionem perpetuandi, in instrumèto apponatur clausula, qua debitor cum iuramento se talè esse affirmet, quam aiunt hodie, stante iure nostro Regio, apponi non posse, & Azeued. in d. l. 11. compilation. numer. 19. qui tamen * perperam præcedentem sententiam imponit Perecio vbi 32 proximè, iuxta corticem litteræ, putans verba Angeli, quæ ille refert, vt eum cõfutat, ipsius Perecij, idem quod Angelus docentis, esse, licet tandem Azeuedus agnoscat, Didacum Perecium, inspecta mente, huius contrariæ fuisse sententiæ, eius litteram corruptam esse dicens, in quo sanè merè hallucinatus est. Mouetur autem hi omnes primò ex generalitate dictarum legum, * dum iuramēti verbo simpliciter vtitur, quod 33 sub se omnes iuramenti species cõplectitur, iuxta regulam text. in l. item legati 49. §. itè interest, vbi notat Gotofr. schol. 1. D. delegat. 1. & in l. semper specialiter 189. D. de reg. iur. iuncta alia reg. l. 1. §. generaliter, D. delegatis præstandis, cum similibus. Deinde ex rationibus, * quibus 34 leges nostræ nominatim nituntur, quæ non tantum sunt tuendi secularem iurisdictionem, sed etiam vitandi secularium subditorum periuria, aliaquè eorum damna, tam spiritualia, quam temporalia; quæ rationes * licet in ordinatione Lusitana nõ sint expressæ, cum 35 tamen aliæ assignari non possint, pro-

expressis habetur, iuxta doctrinā glōfæ *ultima ad finem, in l. quamuis 15. C. de fidei commissis*, quam pluribus receptam testatur Tiraq. *in tract. cessante causa, limit. 2. 1. à n. 7. & in l. si unquam, in princ. n. 62. C. de reuocand. donat. Nicol. Euerard. in locis legalibus loco 78. à ratione l. stricta n. 9. & loco 79. à ratione l. largis n. 2. 1. Ant. Gomez ad l. 45. Tauri n. 117. ad med. vers. Primò quia eadem ratio, D. Ludouic. Molina de Hispanorum primogenijs lib. 1. cap. 5. n. 9. & lib. 3. cap. 5. n. 4. 5. & 6. Petr. Salazar de usu, & consuetudine c. 12. n. 12. & 13. Ioan. Petr. Surd. cons. 277. n. 20. & 28. Stephanus Gratianus discept. forens. lib. 1. cap. 40. n. 16. Vincentius Fular. cons. 54. n. 55. D. Ioannes del Castillo, quòt. controuersiar. tom. 2. cap. 4. n. 89. & tom. 6. cap. 170. per totum, & cap. 181. n. 8. qui licet in vnica ratione loquantur, nò tamen proinde exclusisse videtur duas, vel plures rationes ad idem tendentes, quæ in casu à lege non prouiso non minus verificentur, ac procedant: illæ vero rationes æquè militant in assertorio iuramento, ac in promissorio, & confirmatorio, seu roboratorio actus, alioquì omninò validi, vt in terminis aduertit Valascus *ubi sup.**

36 His & illud adiici potest, quòd ratione periurij, quòd in assertorio quoque iuramento quis committere potest, falsum iurando, potest etiam laicus ad Ecclesiasticum iudicem trahi, ab eoquè puniri, cum id crimen mixti fori sit, vt satis constat *ex cap. nouit 13. de iudicijs*; & notat gl. verbo malefactores, *vers. Item crimen, in cap. cum sit generale 8. de foro compet. recepta ab Abb. unum. 2. 1. & communi, quam resoluunt Felin. nu. 7. ibi. Guido Papæ cons. 29. n. ult. D. Co-uarr. in 4. 2. p. cap. 6. n. 20. alijs 23. Paz in praxi tom. 2. prelude. 2. n. 35. Salzedus in additione ad Bernard. Diaz in praxi crim. can. cap. 92. lit. B. vers. ultim. D. Ioannes Vela de delictis cap. 28. de periurij pena, num. vlt. Marta de iurisdic. 2. p. 1. part. c. 9. n. 25. vltra plures alios, nouissimè congestos ab August. Barbosa in collectan. ad dictum cap. cum sit generale, n. 9. & à nobis in prelect. ad c. 1. de officio ordin. 1. p. n. 93. quare & si nul-*

la alia ratio in dictis legibus exprimeretur, quam tuendi secularem iurisdictionem, sufficiens illa videretur ad còprehendendum assertorium iuramentum, ceterum addita ratio vitandi secularium subditorum periuria, rem videtur indubitablem facere.

Quæ duæ pugnantes sententiæ ex superius traditis facile ad concordiam rediguntur, vt prior, leges Regias intelligens in iuramento promissorio, & actus validi confirmatorio, seu corroboratorio duntaxat, non etiam in assertorio, quòd per eas prohibitum esse negat, vera tantum sit, & procedat in iuramento assertorio nò decisorio, quòd non est per leges illas in publico instrumento apponi prohibitum, puta quòd in inuentario, seu bonorum descriptione interponitur, vt in specie nostræ litis, aut in alio instrumento, minimè ad litis decisionem inter partes tendente, vt in exemplo legis penult. *vers. Si tamè in instrumento, C. si minor se maiorem dixerit*, ac in simili exemplo decisionis Gamae, & in his terminis loquuntur Imola, Aret. & Palati⁹ Rubeas *relati sup. n. 25.* quicquid in assertorio decisorio nominatim loquatur Barbosa. Posterior verò sententia, affirmans, assertorium quoque iuramentum censeri prohibitum, vice versa procedat in iuramento assertorio decisorio, nempe ex conuentione partium in instrumento interposito, iuxta regulam *legis iusiurandum 17. D. de iure iurando*, in quo non minus, ac in promissorio, & confirmatorio procedunt leges Regiæ ex rationis * identitate, iuxta aliam regulam *legis illud 32. D. ad legem Aquiliam, & l. à Titio 108. D. de verbor. obligationibus*, cum relatis à Tiraq. *in tractatu cessante causa 1. p. n. 154.* Euerard. *in locis legalibus loco 15. à simili ex n. 1.* & ab Augustino Barbosa, late exornante, *axiomatè 197. à n. 3.* quæ regula, * & in limitatorijs legibus, quales Regiæ nostræ censeri debent, locum obtinet, elegans textus *in cap. cum dilectæ 4. vers. Nos legitur, de confirmatione vtili, vel inutili*, in proposito rectè expensus à Petro Barbosa *in l. si constante 25. in princ. sub n. 94. D. soluto matrim.* vbi tamen minùs rectè ab illis omninò separat

separat exorbitantes, iuxta ea, quæ diximus *dissertat. 7. n. 43.* idemque in poenalis (quales illæ quoque sunt) probat Tiraq. *in d. tract. cessante causa, 1. p. n. 160.* & cum alijs pluribus Petr. Augustin. Morla *in emporio vtriusque iuris, ad titul. D. de legib. q. 6. n. 16.* ac nos probauimus *d. dissertat. 7. à n. 16.* nòpè ideo quia * & iuramentum assertorium decisorium, sui natura tendit ad obligandum iuramentum ei, in cuius fauorem iuratur, & huic aduersus illum actionem querendam, quam ratione iuramenti eodem modo poterit coram Ecclesiastico iudicè exercere. Quæ ratio cessat in iuramento assertorio, non decisorio, & ideo hoc in instrumèto apponi potest, illud non item.

41 Vnde cauendū est * à viro alioquì doctissimo Roderic. Suar. *in d. l. post rē iudicatā notab. 2. §. c. in l. h. vltimò n. 2. vers. Ego teneo, & n. 6.* alijs quæ Regnicolis, ei⁹ affectis, contrariū tanquā certū falso supponentibus, dum cautelam illam tradūt, cuius sup. n. 4. & 8. meminim⁹, quæ absque violatione legum Regiarū verificari nequit, quòd non animaduertit Volanus *in curia Philipica 2. p. §. 1. n. 14.* eandem cautelam referens, & saluis Regijs legibus illa vtendū fore dicens, quasi id fieri quoquo modo possit.

42 Nec huic verissime còcordiæ, ac resolutioni quicquam refragantur quæ pro secundæ sententiæ comprobatione adduximus: & imprimis non obstat generalitas verbi *iuramentum*, quo vtuntur leges Regiæ, quia cum illud adiungant obligationis verbo, necessariò restringendæ sunt ad iuramentum, obligationis introducendæ, aut corroborandæ causa interpositum, quòd vltimum magis expressit *d. lex 12. compilatio. post principium*, ibi. *Y los dichos escrivanos, y notarios no quieren tomar juramento en contrato, que de su natura requiere juramento;* iuncto *vers. Y asse mismo*, illic. *Nuestra voluntad no fue de quitar el juramento en los contratos, que para su validacion se requeria, &c.*

43 Deinde nec obsunt rationes aliæ, præter iurisdictionis fraudatione, quibus nituntur Regiæ leges, quia nò sunt illæ finales, sed impulsivæ, ad coadiu-

uandam potissimam, ac finalem rationem fraudationis Regiæ iurisdictionis, quæ * ex earū proemio constat, quòd finalem indicare causam certissimū est, vt *ex l. finali D. de hered. instit. l. alimna 30. §. fin. D. de adimen. legatis*, nonnullis quæ alijs iuris locis, communiter notantur interpretes, quemadmodum præ alijs testatur, D. Ludouicus Molina *de H. sp. in primo gen. lib. 1. cap. 5. n. 6.* Menoch *de presumpt. lib. 6. presumpt. 2. à nu. 3.* Ioannes Gutierrez. *pract. quest. lib. 3. q. 5. n. 44.* nouissimè cum multis August. Barbof. *axiom. 192. n. 1. & seqq.* ac notavi *sup. dissertat. 7. n. 17.*

Multoquè minùs rationes illæ mouere debent, inspecta Lusitana ordinatione, in qua inerte nò reperiuntur, & ideo potuit legislator illis non moueri ad sè disponendum, maximè quia in vnica tantum ratione, eaque finali, quæ sola reddi possit, verum est Doctorum pronuntiatum, quòd pro expressa scilicet haberi debeat, vt ipsi clare loquuntur, & explicant, ac sentit Bart. *in l. liberorum 220. n. 12. in fin. D. de verbo. significat.* quem ad hoc nominatim refert, ac sequitur Aymon Crauet. *de antiquitate temporum 4. part. in princ. cum, §. 3. ad fin. vers. Sed dici potest*, Farinacius *fragmentorum criminalium p. 1. lit. E. verbo extensio, n. 64.* atque ita etiam velut receptissimum resoluit Henricus Rosental. *de feudis cap. 1. conel. 15. n. 18.* cum relatis *lit. G. H. & I.* (vbi, quòd in dubio plures esse legis rationes præsumatur, & non vnā tantum) & *cap. 2. conel. 33. num. 13.* id quòd latius profecquitur Farinac. *d. verbo extensio, à n. 180. maxime num. 182.*

Sed neque illud quicquam mouet, quòd pro secundæ sententiæ postremo adferbatur, ratione scilicet tuendæ secularis iurisdictionis, in omni quoquè assertorio iuramento verificari, adeò què etiam in non decisorio, propterea quòd possit quis in instrumèto falsum iurando asserere, atque ita ratione periurij ad Ecclesiasticum iudicem trahi, ab eoquè puniri; hoc enim argumentum ex pluribus cessat. Imprimis, quia cum aliàs * delictum lex in dubio non præsumat, *l. si quis seruum 9. vers. Nisi factò, &c.*

de, *D. de seruo corrupto, l. meritò 51. in fine principij, D. pro socio, l. item apud Labeoneum 15. §. si commune 36. D. de iniurijs, cõ similibus, quam regulam late profequitur, & explicant Alciatus, & Menoch. de presump. ille regula 3. presump. 1. cõ seqq. ma. simè num. 24. 27. & 30. hic vero lib. 4. presump. 161. num. 26. & lib. 5. presump. 3. ex numer. 14. & presump. 35. num. 8. ultra alios relatos ab August. Barbosa axion. 63. à num. 14. & Simone Vaz Barbosa ad principia, & loca communia lit. D. num. 16. & Gabriele Aluarez de Velasco *si ea ion lit. n. 172.* multò * minus præ uerit, perurij delicti in acti ita serio, quale instrumentum est, admissam fuisse, ut in simili de falsi crimine in legatum si a scribendo dixit Imperator in *l. penulti. in fine, C. de his, qui sibi adscribunt in testamento, nisi forsam * iuramentum fieret à persona suspecta in damnum tertij, argum. l. cum quis decedens 35. alius 37. §. Titia, cum tra. itis à Bart. & communi D. de legat. 3. & in elegati exemplo obseruat Palacios Rubens in rub. de donat. inter, d. 5. §. 1. num. 4. ubi alios congerit Barahona *lit. B.* quod tamen in proposito rarissimè, aut nunquam euenire potest, adeò què à legislatore prospectum uideri non debet, iuxta regulam text. in *l. iura constitui 3. cum tribus seqq. D. de legibus, quomodo in simili argumentatur rectè D. Ioannes Baptista Valencuela in defensione monitorij contra Venetos num. 282. vers. Nec immunitati, & nu. 283.* Deinceps, quia & si frequentius, ac generalius esset, periuria in instrumentis committi, id tamen * tum præter fraudis consilium, & intentionem eueniret, cum absurdissimum sit dicere, peieratum quemquam, ut Ecclesiastico iudici cõtra ipsum iurisdictione tribuat, tum etiam nec re ipsa iurisdictione Regiam omninò fraudare posset, cum in delictis * mixti fori regulare sit, ut laicus non rectè punitus ab Ecclesiastico, iterum à suo seculari iudice condigna poena puniri valeat, ut ex cap. falicis 5. §. per hoc, de penis lib. 6. communiter notarunt Interpretes, quos referunt, & sequuntur D. Præses Couar. lib. 2. variar. cap. 10. nu. 6. & in cap. Raynuntius, de te.**

stamentis, in princip. numer. 19. alius 27. Auenda. de exequen. mādatis 2. part. cap. 5. num. 18. Anton. Gomez tom. 3. varia. cap. 1. num. 40. Iulius Clarus lib. 5. sentent. §. fin. si. quæst. 57. nu. 14. Paz in practi tom. 2. prælubio 2. à num. 49. Ceuallo practi. quæstion. tom. 1. quæst. 11. nu. 10. & 11. & tom. 4. q. 897. (quæ est 1. illius lib.) nu. 576. & tom. 5. 2. part. quæst. 85. num. 5. nouissimè Gabriel Pereira tom. 1. de manu Regia cap. 10. num. 2. dixique ego, ac nonnulla iuris ciuilibus loca in id expendi in scriptis olim ex iniuncto Cathedræ ad cap. 1. de officio ordinarij, quæ multò post hæc scripta typis mandata sunt, 1. part. à num. 117. Tandem ac potissimum, * quia cum leges Regiæ 52 dantaxat (ut diximus) loquantur de iuramento contractui adiecto ad obligationem ex eo quærendam, vel semel ualidè, ac firmiter quæsitam firmiorem, ac efficaciorè rē illendam, ut accidit in promissorio, & actus omninò ualidi confirmatorio, seu corroboratorio; ratio in eis præscripta, tamèsi generalis, restringenda est ad fraudem Regiæ iurisdictionis, quæ sit per huiusmodi iuramenta, vel eis similia, quale esse assertorium decisorium non semel dicti est; cum non sit in iure nouum, ut * generalis ratio in lege expressa, ad speciem in ea propositam reducat, & iuxta eā limitetur, l. 4. vers. Nec enim, D. qui portiones in pignore habeantur, iuncto c. ad nostram 7. iuxta communem eius intellectum, de iure iurando, cum alijs plerisque iuris locis, in proposito adductis à Didaco Spino in speculo testamentorū gl. 13. principali num. 44. idquè ego latius comprobauit dissertat. 5. num. 44. cum duobus sequentibus.

Ex quo similiter fit satis alteri rationi, qua utuntur Regiæ leges, uitandi scilicet subditorum periuria, nam cum illa non sit finalis, sed impulsua, & coadiuuans principalem rationem, quæ eò tendit, ne Regia iurisdictione fraudetur, ut dictum est, consequenter eodem modo declaranda, ac limitanda uerit, argum. reg. accessorium lib. 6. de periurijs scilicet cõmissis in contraueniendo contractibus, & obligationibus iuratis, non in iurando falsum; nam & subiecta

55 iecta * materia id ita postulat, iuxta quam uerba accipienda, & interpretanda sunt, etiam si illa aliquatenus impropriari contingeret l. si uno 17. (quæ alius est §. Papinianus l. ex conducto 15.) iuncta gloss. uerbo sed transactio, D. locati, cum adductis à Nicol. Euerard. in locis legalibus loco 46. alius 93. à subiecta materia, & à me in relectione typis olim excusa ad cap. 1. de fide instrument. nume. 11. vers. In qua difficultate, ac supra dissertat. 6. nu. 24.

56 Illud superioribus non inutiliter addendum est circa iustitiam dictarum legum Regiarū, quod & si adhuc de illa, maximè in irritando contractus iuratos, non parum hæsitauerint plures uiriditissimi, eò quod supra allatæ causæ, iustæ tantum sint, ut secularis Princeps à Romano Põfice impetrare ualeat irritationem iuramenti, aut facultatem eam faciendi, non etiam ut ipse per se hoc facere possit, cum de iuramenti uinculo legem ferre nequeat, adeò quæ eius leges ex defectu potestatis nullæ sint, iuxta ea, quæ generaliter cum pluribus resoluunt Marta de iurisdictione 4. part. casu 72. ex num. 13. Hercules Marecotus, uariar. resolut. lib. 1. cap. 62. à num. 9. vers. Quibus tamen non obstantibus, & in terminis nostrarum legum id quidem quoad irritationem cõtractus iurati magis probat Parladorius lib. 2. rerum quotid. cap. 4. nu. 53. vers. Porro quatenus, & ut indubitatum resoluuit communis olim præceptor Didacus Sahagum à Villafante in cap. 2. sub num. 128. de iudicijs, dicens, nunquam in Hispanis tribunalibus de nullitate huiusmodi cõtractuum ob iuramenti interpositionem pronunciatum esse, quod & ipsum sensit non obscure * Aluarez Valascus cõsultatione 99. num. 2. & 3. qui proinde tribus numeris sequentibus pro earum legum defensione recurrit ad famam priuilegij, siue indulti Apostolici, ab antiquissimis temporibus Lusitanie, & Castellæ Regibus concessi, tales leges cõdendi, & ad præsumptam eius concessionis ueritatem ex tolerantia tanti temporis, quo illæ leges late sunt, & in praxi seruantur, tamè ego eas leges, prout late sunt, simpliciter absque ullo diffu-

gio iustissimas, ac ualidas existimo. Nò utiquè ex eo quod considerat Mariencus ad l. 2. tit. 2. lib. 5. noua compilat. glo. 3. num. 7. & 12. nempe legem ciuilem posse impedire vim iuramenti, tam uetando ne illo contractus confirmetur, quam præcipiendo ne id iuramentum obliget, & utrumque re uera efficere, quoties iuramentum contractui adijci interdicit, quia sic necessariò intendit obligare iurantem ad culpam, ut consequenter ratione talis culpæ iuramentum non obliget, quem conuincunt rectè Petrus Barbosa in l. 1. D. solut. matrim. 1. part. num. 73. & qui eum refert, ac sequitur Pat. Thom. Sanchez in summa lib. 3. cap. 22. num. 9. Neque ex eo * quod putarunt Pater Molina de iustitia, & iure tom. 1. disputatione 149. num. 13. 15. & 16. & P. Sanch. d. cap. 22. num. 10. & 11. quibus nouissime accessere D. Ioan. Balboa in cap. 1. nu. 92. & 93. de iureiurando, & paulò latius, liberius què quam par esset aduersus omnes iuris interpretes insurgens Pat. Magist. Basilius Legionensis in tract. de matrim. lib. 12. cap. 8. §. 5. num. 38. nempe leges illas directè, & immediatè tantum irritasse contractus sub iuramento faciendos, antequam fierent, indirectè uero, ac remotè iuramentum ipsum eis additum, quod iure optimo ex causa boni publici secularè Principè facere posse docent. Quibus * quidè uehemèter obstat iuris regula, quæ docet, quod cū quid uia directò prohibetur, ad id alia indirecta non debet admitti, l. si is, qui ex bonis 6. vers. Sed hoc ita, ubi cõmuniter DD. D. de uulgari, & pupil. substit. cap. cū quid uia, §. 4. de reg. iur. in sexto, cum adductis à gloss. Dyno, & Petro Pechio ibi, qui optimè eam ultra alios exornat, & explicat, ut & fecere D. Ludou. Molin. de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 3. num. 37. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 459. & de presump. lib. 9. presump. 189. num. 82. Surd. conf. 427. nu. 40. ar. decis. 21. num. 4. & decis. 301. nu. 75. Petr. Barbosa ad l. cum Prator 12. §. ult. num. 335. D. de iudicijs Scaccia de cõmortijs §. 1. q. 7. p. 7. ampliatis 11. num. 2. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gl. 13. part. 2. num. 3.

60 Nec exemplū, quo P. Sáchez utitur, & Ioánes Balboa ipsum sequutus, quicquam ad rem facit, inde nimirum sumptum, quod sicut Ecclesia non potuit directè, & immediatè irritare matrimonium clan testinum, quatenus est Sacramentum, sed id solius Christi est, at potuit indirectè, & remotè, destruendo scilicet directè, & proximè contractū humanum, absque parcho, & testibus celebratum, siue inhabiles ad eū reddendo cōtrahentes, iuxta formā ab ea prescriptam in Concil. Trident. Sess. 24. de reformat. matrim. c. 1. vers. Qui aliter, quo tanquā fundamento destructo, destructum consequenter manet Sacramentum, ipsi innitens, quod latius explicat idem Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 4. num. 6. sic quamuis * Princeps secularis nequeat sua lege iuramentum præstandum irritare directè, & immediatè, vt pote vinculum spirituale, eius facultatem excedens, potest tamen indirectè, & remotè, nempe irritando contractum humanum, antequam in eatur, quo omninò destructo, destruitur, & irritatur consequenter iuramentum, in ipso fundatum, quod solus supremus Princeps potest efficere, nā inferior nequit cōtractus irritare. Non (inquā) ad rem facit, est enim maxima inter vnū, & al-

62 terū casum disparitas, * quia summus Pontifex, aut generale concilium, eius autoritate legitimè congregatum, & si potestatem non habeat irritandi matrimonium, at potestatem habet circa matrimonium ipsum, & personas illud cōtrahentes, quas ad id alio modo, quā à se statuto contrahendū inhabiles reddere potuit: at secularis Princeps nullam habet potestatem circa spirituale iuramenti vinculum, & idè licet potestatem habeat in personas seculares subiectionis, illas què inhabiles reddere possit ad contractus alio ciuili modo, quā à se constituto celebrandos, non tamen ad illos ineundos sub iuramento, quippe super quo nec directè, nec indirectè legem ferre potuit, sed subditos tantum constringere independenter à re spirituali, quæ sub ipsi potestate nō

63 est. Accedit his, * quod & si secularis Princeps posset irritare cōtractum, cui

iuramentum accederet, quod ab omni iure, & ratione, abhorret, vt dictum est, adhuc iuramentum ipsum, sublato contractu, per se subsistere posset, & ad eius obseruantiam, ratione religionis, in foro nedū interiori, sed & exteriori, maximè canonico contrahentem obligaret sub periurij reatu, cap. 1. cum seqq. 22. quest. 5. c. de bitores 6. cum alijs, de iure iur. iuncto c. 2. eod. tit. in 6. idquè verissimum esse palam agnoscit Pat. Vazquez in opusculis tit. de testamentis c. 3. dub. 2. n. 20. 21. & 22. vers. Præterea, quem Pat. Basilius supr. incautè pro se adfert, imò & nonnulla alia, vt pote in mesem alienam falcem mittens, aduersus notissima Pontificij iuris dogmata comminiscitur; quale illud est, non esse veram illam regulam, iuramentum seruandum, quando in seruado nullum est peccatū, * quæ (quod ille, ne ita licenter, ac securè absque vilo iure, què nec niti poterat, loqueretur, animaduertere debuisset) apertissimè probatur in cap. si verò 8. vers. Duximus, illic, Quod non est tutum, quemlibet contra iuramentum suum venire, nisi tale sit, quod seruatum vergat in dispendium salutis æternæ, c. & si Christus 26. ante medium, illic. Et quamuis non sit per creaturam iurandum, si tamen iuret per creaturam, seruandum est quidem, dummodo sit licitum, quod iuratur, & c. cū contingat 28. ad fin. illic. Obseruare debent huiusmodi iuramenta sine vi, & dolo sponte præstita, cum in alterius præiudicium nō reddant, nec obseruata vergant in dispendium salutis æternæ, ext. de iure iur. cap. quāuis pactum 2. illic. Omnino seruari debet, cum non vergat in æternæ salutis dispendium, de pact. lib. 6. qua de re ultra DD. vbiquè, latissimè differit Pat. Suar. tom. 2. de religione, tract. de iuram. c. 24. Seraphinus decis. 732. n. 4. cum seqq. Cæsar Barcius decis. 25. n. 59. & 60. decis. 56. n. 23. in fin. decis. 74. n. 3. & decis. 103. n. 12. & in terminis ex hac ratione iam diu à me considerata doctrinam Patris Thomæ Sanctij (cuius solum meminit) nouissimè conuincit Antonius Merenda controuersiarum iur. lib. 1. c. 10. n. 10. iuncto num. 9. Aliundè igitur Regiarum legum iustitia pendet, * ex eo nempe quod re verà illæ simpliciter non irritant

tant cōtractus, vt ferè omnes sibi falso persuasum habet, nec obligationes simpliciter, sed quatenus eas cōtrahentes ex instrumentis ipsis, in quibus iuramenta sunt appposita, ad exitū perducere volunt, vt satis cōstat * ex d. l. 6. ordinam. & d. l. 11. cōpil. ibi. I que la obligacō no vala, ni faga fee. Nā cū obligationis verbū referatur ad eā, quæ in instrumento continetur, ex reg. tex. in l. quoties idem sermo, 67. D. de reg. iur. cū similib. à me adductis dissert. 6. nu. 24. planè significant hæc verba, eiusmodi obligationem instrumentariā non valere, siue fidem nullam instrumentū, quo ea cōtinetur, facere quoad hoc, vt illa effectū habeat virtute ipsi instrumenti, quippe ex cuius inspectione statim Ecclesiasticus iudex iurisdictione suā fundatā haberet, vt secularè præueniret, cū * instrumentū re inter cōtrahentes manifestā, & probatione (vt aiūt) probatā, nulla què fori discussione indigētē faciat, vt ex l. cū precibus 18. C. de probationib. & c. cū dilecti 6. vers. Mada- m. de donat. ultra DD. vbiq; & plures alios notarūt Tiraq. de retrac. cōsang. 8. 2. gl. 1. à n. 20. Mascar. de probat. to. 2. cōcl. mibi 907. Gualcan. decis. 45. n. 35. p. 1. Cæcer. van. resal. lib. 3. c. 7. n. 215. Grati. discept. forens. to. 5. c. 9. 39. n. 4. Andr. Mol. fesus ad cōsuetud. Neapoli. to. 1. p. 7. q. 16. n. 10. & 11. & to. 2. p. 10. q. 6. n. 6. 7. & 8. Fótanel. de pact. nupt. claus. 4. gl. 13. p. 2. n. 45. Cef. Barci. decis. 43. n. 2. D. Valéc. cōf. 2. n. 4. cōf. 21. n. 78. cōf. 22. n. 43. cōf. 51. n. 2. lib. 1. cōf. 129. n. 48. & 49. & cōf. 169. n. 104. lib. 2. & qui innumeros cumulat Camil. Borel. in sum. decis. to. 2. tit. 18. n. 84. Eman. Barbol. in remission. ad ordinat. Lusit. lib. 3. tit. 25. ad rub. n. 1. & 2. Obligationis. * itaq; irritatiō per leges Regias facta illud operatur, vt obligatiō in eo instrumento cōtēta perindè habeatur, ac si in eo nō interuenisset, ad hoc vt ex ipso ad illi implemētū agi possit, vt potè vitiosè, ac inutiliter ibidè interposita, arg. tex. in l. quoties 6. D. qui satisfacere cogatur, & in l. 4. s. condemnatū, D. de re iudic. reg. non præstat. 52. lib. 6. cum adductis à Surdo conf. 3. à n. 8. cōf. 45. n. 42. cōf. 88. n. 16. conf. 157. n. 13. conf. 179. à n. 49. & conf. 38 n. à n. 13. ac decis. 51. n. 21. & 22. decis. 122. n. 6. &

decis. 269. n. 12. & post innumeros alios Mario Giurba ad consuet. Messim. cap. 8. gloss. 7. num. 4. 5. & 9. adeo què necesse sit vt aliter probetur, prout fieri potest ex testib; in eo instrumento descriptis, aut alijs, qui ei cōfectioni, vel cōtractui ipsi presentes fuerint, iuxta tradita à Didac. Per. in d. l. 6. ordinam. gl. 1. vers. vlt. Gutier. in d. auth. Sacramēta puber. n. 165. C. si aduersus vendit. Azeue. in d. l. 11. cōpil. n. 18. ad med. & n. 29. verb. no vala, iunctis quæ circa * differētiā inter irritationē instrumenti, & cōtractū, in eo cōtēti, itaut de vno ad aliud inferri nō debeat, vt iliter post alios scribit ipse Azeue. ad l. 13. tit. 24. lib. 4. n. 58. Surd. cōf. 80. n. 29. conf. 144. à n. 13. & cōf. 318. n. 16. & 17. ac decis. 277. à n. 1. ad 7. Seraph. de priuileg. iuram. priuileg. 4. n. 7. Cæcer. variar. resolut. lib. 2. c. 3. n. 29. Fótanel. de pact. nupt. claus. 6. gl. 3. p. 7. n. 66. ad 70. Carol. de Grass. de exception. in prælud. n. 153. atq; ita, & si obligatiō instrumentariā per leges Regias irritatur, necesse est irritata sola obligatiō deper se absq; instrumento, vnde vel modicū vel * nullū subest periculū, quod Ecclesiasticæ ratione iuramenti cognitione in seculares habeat, quia cū instrumentariā creditōr nō possit ex illo instrumento agere, sed cōtractū per testes probare debeat, necesse est, vt debitōrē laicū corā seculari ipsius iudice cōueniat, atq; ita præuentione iā ab illo hoc modo facta, nullū postea ad Ecclesiasticū patebit accessū. Quod * si de facto creditor debitōrē suū laicū ordinariè vel executiue ex vi illius instrumenti corā Ecclesiastico iudice cōueniret, posset meritò debitor cōuētus, illi declinare iudiciū, ab eiusq; processu appellare, & re per viā violentiæ (vt vocāt) ad Regiā prætoriam deferre, vbi Ecclesiasticū in cognoscendō, & procedendō aduersus talē debitōrē laicū vim facere declarabitur, vulgo autò de legos. Quinimò * idè cōsequetur & si declinatoriā nō obiciat, nec appellatiōnē interponat, iuxta eā, quæ ex aliorū mēte generaliter in laicōrū causis resoluūt Gasp. Roderic. de ann. redit. lib. 1. c. 17. vers. His tamē, Hier. Ceual. de cognit. per viā violentiæ, gl. 16. sub n. 20. D. Frac. Salgad. de Reg. protect. p. 1. c. 2. n. 69.

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

SUMMARI A.

- 1 **M**ateria introductio, & continuationis ratio ad 3. praecedentes dissertationes.
- 2 Hereditas, vel bonorum possessio nondum adita non transmittitur.
- 3 Quae regula procedit, etiam si hereditas ex substitutione delata sit.
- 4 L. quoties 80. aliis 81. D. de acquir. hered. perperam emendatur ab Anton. Fabri. ibid.
- 4 Eius regula ratio difficilis est, & quare? cum num. seqq.
- 5 Spes, quam quis habet, aliquid sub incerto casu assequendi, in heredes transmittitur saltem in contractibus.
- 5 In legatis, & fideicommissis secus est, cuius differentiae ratio remissive traditur.
- 6 Legati dies si iam cesserit, ita ut ius ad illud competens in pendentem non sit, id quidem etiam non agnatum ad heredes transmittitur.
- 7 Quod praecedit etiam in fideicommissis uniuersali.
- 7 Transmissio locus est in hereditate quoad ius accrescendi, post coheredis aduentum mortem obueniens, eodem naque iure eius heredes gaudet, & ei rei ratio, n. 21. & 22.
- 8 Ante hereditatis delationem nullum ius inherede residet, quod transmittere possit.
- 9 Hereditate delata, heres in ea ius habet ad eundem.
- 10 Heres in uniuersum ius defuncti succedit.
- 11 Heres heredis, primi testatoris est heres, & qualiter hoc intelligatur, n. 15.
- 12 Regula illius, quod hereditas non adita non transmittitur, variae rationes ab interpretibus traduntur, & verior eligatur, ac num. seqq.
- 9 Hereditas nondum adita transmitti non potest, nec ut acquisita primo heredi, nec ut acquirenda per secundum, ei succedat. ibidem.
- 14 Hereditas non nisi volenti, & animum suum quomocumque declaranti acqui-

- ri potest.
- 14 Transmittenda hereditatem ius ex eius delatione pendet.
- 15 Hereditatem illis tantum lex defert, qui vel a defuncto heredes scripti sunt, vel ab intestato ad eius successionem vocantur.
- 16 Hereditas heredum heredibus delata non est, & ideo non potest per eos adiri.
- 17 Hereditatis delata ad eundem ius personale est, quod ad alium regulariter non transit, sed cum persona extinguitur, & quid proprie ius personale sit, qualiterque id nomen conueniat iuri ad eundem.
- 18 Testator proprijs de causis afficitur erga heredes, ex testamento, vel ab intestato ei succedentes, non tam eorum fauore, quam gratia ipsius testatoris, cuius persona per heredem representatur.
- 19 Testator praesumitur, non per alios heredes sui representationem fieri velle, quae vel a se testamento electos, vel sibi a lege designatos, quos & ipse probasse videtur.
- 20 Vera ratio regulae, transmissionem impediens, nonnullis doctoribus exornatur.
- 21 Ex ea ratione cessat omnino difficultas, aduersus eandem regulam proposita quoad legatum, & fideicommissum.
- 9 Ius accrescendi in hereditate, non ratione persona competit, ut accidit in legato ususfructus, sed ratione portiois, cui portio deficiens, velut alluuium accrescit, & eam sequitur, quocumque ierit. ibid.
- 22 Heres cum alijs institutus, sicut portionem a se aditam ad ipsius heredes transfert, sic & ius accrescendi ad eam, quod reale est.
- 23 Heres mediatas, vel immediatus eius defuncti, qui ab altero institutus heres est, ita demum primi testatoris heres esse intelligitur, si quilibet adierit hereditatem eius, cui successit.
- 24 Heres heredis ex quorundam sententia immediatam heredem tantum representat, non vero primum testatorem, sed contrarium tanquam verius defenditur.

- 25 Ius transmissioe hereditatis impeditur, partim presentium interpretationem, partim nouis interpretatorum constitutionibus iuris aliquarum de causis temperatam, seu restrictum est, quae in nullo hypothese, de qua in hoc, & tribus praecedentibus differentijs videtur, videtur, adaptatur.
- 26 Transmissioe variae species a Doctoribus referuntur, & omnes ad tres, vel quatuor frequentius reduci solent, hic relatas.
- 27 Transmissioe prima species, quae est ex capite, seu potentia suitatis, quando locum habet, & quis dicatur suus heres, cum n. seqq. n. 55.
- 28 Suus heres, etiam ignorans, vel infans, patris hereditatem sibi delatam ad quoscumque ipsi heredes, tametsi extraneos transmittit.
- 29 Sui heredes nulla egent aditione, quocumque ab his sit, proprius dicitur in hereditate.
- 30 Sui heredes, statim a morte parentum, etiam ignorantes, ab ipsa lege heredes fiunt, neque, tamen hereditas ipsius accedit, quae bonorum paternorum dominium in eos continuatur.
- 9 Lex in suis. 11. D. de acquir. hereditat. exornatur. ibidem.
- 31 Hereditas iacens non datur, ubi adest suus heres.
- 32 Plura de domini continuatione in suos heredes remissive traduntur.
- 33 Transmissio, quae fit ex potentia suitatis, proprie non pertinet ad exceptionem, seu limitationem regulae, quae traditur, hereditatem non aditam non transmitti, & quare?
- 34 Exceptio debet esse de regula.
- 35 Hereditas ex capite, seu potentia suitatis transmittitur, ex communi Doctorum sententia, non ut quaesita, sed ut querenda.
- 36 Contraria sententia, ut transmittatur tantum quaesita, longe verior est, & a selectioribus nota auctoribus magis recepta.
- 37 Heres transmissarius filij fam. antequam se hereditati paternae immisceret de hereditate, si & ipse decedat filij tantum hereditate adita, cum de paterna nihil dixisset, hanc etiam cum abstinendi beneficio ad proprios heredes transmittit, quod in alijs transmissionibus non ita facile procedit, licet idem receptum sit.
- 38 Heres transmissarius filij de paterna eius hereditate aliquid amouens, vel per interpositam personam fraudulenter emens, patris creditoribus respondere cogendus est, &

- quare, quoniam ut ratione in hoc differat a herede extraneo?
- 39 Transmissio ex capite sui heredis, non impletur, ut id, quod suus heres coheredem aut vulgare substitutum habeat, sed quicumque ipse heres utriusque praefertur, & eius rei ratio.
- 40 Contraria sententia receptior est, maximam respectu substituti, et is transmissario ex capite sui heredis praefertur, sed conuincitur.
- 41 Suis non tollitur datione vulgare substituti, & quare? cum 3. num. seqq.
- 42 Substitutio vulgare facta extraneo, duos casus comprehendit, nempe nolit adire, & impotentia.
- 43 Filius, qui patri suus heres est, ab eo institutus datus substituto vulgari, censetur institutus sub conditione, si se non abstinuerit, quae multum differt a conditione si heres esse voluerit, & quare?
- 9 Ceditio filij sui heredis institutioni adiecta, si heres esse voluerit, illam conditionalem facit, & filium ipsum de necessario voluntarium heredem efficit, & eius rei effectus ibid.
- 9 Conditionalia iura non transmittuntur. ibid.
- 44 Lex in vers. Altera vero species, D. de condit. instit. expenditur, & explicatur.
- 45 L. si quis filium 7. 8. 1. D. de acq. heredit. verissime intelligitur, & num. seqq.
- 46 Praetor, qui filijs abstinendi beneficium concessit, non ab eis abstulit sui heredis existentiam, seu domini continuationem, & iure in suis heredibus consideratam.
- 47 Praetoris beneficium suis heredibus indultum, non tollit suitatis effectus, sed tantum eos liberat oneribus hereditarijs, non sponte susceptis.
- 48 Huius rei effectus ille ab Accursio, & alijs vulgo refertur, ut filius fam. qui se bonis patris immiscuisse non probatur, eius creditoribus ipso iure tanquam heres obnoxius non sit, imò contra eos fundatam intentionem habeat, licet se abstinuisse non probet.
- 49 Effectus ille in puncto iuris falsus est, meritoque negatus ab eodem Accursio, alibi, regulam in contrarium statuente, & a plerisque probato, quorum sententiam late probat Antonius Faber, contrarijs satisfaciens.
- 50 Filio fam. post patris mortem a paternis creditoribus conueno, qui nec illius

bonis se immiscuit, neque ab eis se absti-
nuit, illa ex Antonij Gomeci mente pra-
xis refertur a Patre Ludouico Molina,
vt terminus filio assignetur, intra quem
uoluntatem suam declaret, quo elapso pro
abstinate habeatur, & interim heredi-
tati curator detur.

51 Aut Gomeci? eng. filii famil. post pa-
tris mortem ab eius heredibus consenti, tunc
docuit, tunc demum cum filio de agnitione pa-
terna hereditatis deliberare uult, & nec
se immiscet, nec abstinet, hereditati quasi
sacramentum dari posse, cuius doctri-
na sensus explicatur, & n. seq.

52 Filio post patris mortem breuis terminus
ad creditorum instantiam a iudice assignari
uoluit, intra quem deliberet, & in-
terim non potest hereditas, ut iacens con-
siderari, ut si curator detur.

53 Filio intra illud terminum non deliberante,
sed ampliori tempore iure sibi permisso gau-
dere uolente, tunc lapsa illo breui termino,
potest statim curator, cum quo lra pena-
gatur, hereditati a iudice dari, nec credi-
tores longioris iuris terminum expectare
cogantur, qui adhuc filio supererit ad me-
lius deliberandum, nec interim excludatur,
ex uisione, ac receptiore sententia, cui Go-
mecius recte inspectus accessit.

54 Heredi, suo filio suo heredi, siue extra-
neo tempus 30. annorum ad deliberandum su-
peresse existimantur plures, eo quod illi non
minori tempore, quam 30. annorum prescri-
batur, quorum sententia simpliciter accep-
ta impugnetur, & n. seq.

55 Prescriptio 30. annorum iure praefinita
iuri adeundi hereditate, tunc demum locum
habet, cum terminus heredi ad eum effectum
a iudice assignatus non est, quia nemo for-
san petijt, quo casu heres antea non exclu-
detur, nec legitimis successoribus locus fiet.

56 Heredi si terminus ad deliberandum a iu-
dice praestitutus sit, an & quando illo lap-
so excludatur, vel pro aduente habeatur
ad instantiam substituti, vel creditorum, aut
legatariorum. Qualis quae hic terminus esse
possit, a iudice, vel Principe concessus?

57 Lex 1. §. largius D. de successorio edicto,
consiliatur cum l. 1. §. ait Praetor, D. de
iure deliberandi, & similibus. ibidem.

58 Heredi scripto si terminus ad delibera-
ndum a iudice praestitatur ad instantiam ex-
hereditati, illo lapsa, statim deliberare

compellitur, aut omnino excluditur, &
qualis hic terminus esse debeat, & filio in
provincia degente, vel ab ea absente.

58 Accursum duplex notatur, ac refertur er-
ror in l. §. fratris, uerbo successione C. de
iure deliberandi, circa etiam legis intelli-
ctum, & transmissionem ex capite sua-
ria quam modum restringit ad posteros tam-
quam modum ita demum admittit generali,
si suus heres adierit.

59 Lex qui duos, §. cum in bello, D. de reb.
dub. l. 2. §. si quis ex liberis D. ad Senat.
Consult. Tertull. l. Lucius 9. uers. Atq;
ita, D. de iure fisci, & l. apud hostes 8. C.

-suis, & legit. hered. recte explicantur, &
expendantur pro communi sententia, quod
filius ex capite sui heredis transmittit pa-
tris hereditatem, a se non agnitam, etiam
ad extraneos heredes.

60 Mater ad filij posteritatem minimè parti-
net. ibidem.

61 Posterorū appellatio eadem est, quae &
liberorū, & descendentiū, quae omnes
inferiores tantum, non etiam superiores
continentur, quicquid posterorum uoca-
bulum latius usurpet Duarenus.

62 Iura ferè omnia, quae de transmissione suo-
rum hereditatum agunt, ita indistinctè, & ge-
neraliter loquuntur, ut de transmissione
ad quoscumque eorum heredes, etiam ex-
traneos, intelligi possint, ac debeant.

63 Emancipatione ius patriae potestatis, &
consequenter ius sui heredis, quod in illa
fundatur, tollitur.

64 Filius famil. per matrimonij contractum, ac
nuptiales benedictiones, pro emancipato ha-
betur iure municipali Castella, & aliorum
Regnorum, & ideo si tunc succedat patri, non
potest ut suas eius hereditatem ad quos-
cumque transmittere.

65 Statuta, quae filium famil. per matrimonij
contractum pro emancipato habent, si unuer-
salia sint, nec principaliter in fauorem fi-
liorum emanauerint, pedem procedunt in fa-
uorabilibus filio, sed etiam in odiosis.

66 Emancipationis, & patriae potestatis, dif-
ferentia à Iustiniano sublata est, statuen-
te, emancipatos filios non minus quam
suos parentibus succedere.

67 Bart. in materia transmissionis suorum he-
reditatum, superat difficultate sublata à Iusti-
niano differentiae inter suos, & emancipa-
tos obstat, articulum hunc cogitantem
relin-

relinquens, & alij apertius putant, emā-
cipatum filium hodie uelut suum trans-
mittere.

67 Emancipati, etiam hodie, ut sui non
transmittunt, ex uisione, ac Receptore
sententia, cuius sententia auctores refer-
runtur num. 69.

68 Emancipati filij à Iustiniano equiparati
sunt suis quoad successionem, ita ut Praeto-
ris auxilio non egeant, & quoad alios iu-
ris effectus, non quoad modum succedendi,
nec quoad qualitatem, & prerogatiuam
suis, & quare? ibidem.

69 Lex final. §. cum igitur, circa finem,
C. de legitimis heredibus, recte expen-
ditur, & explicatur, & n. seq.

70 Determinatio una respiciens plura de-
terminabilia, pariformiter ea determina-
re debet.

71 Filij matri suae ipso iure succedere dic-
tur, quibus tamen ante acquisitam matris he-
reditatem decedentibus, fratribus superstiti-
bus, ad hos tantum illorum portio pertinet,
neque ad extraneos ab illis institutos trans-
mittitur, quae inter se pugnantia dicitur,
& quare? cum n. seq.

72 Lex penult. C. de suis, & legitimis he-
red. consiliatur cum l. 2. C. ad S. C. Orfi-
ciana. & n. seq.

73 Suus heres, qualis dicitur is, qui ipso iu-
re succedit, regulariter ad quoscumque
transmittit hereditatem, etiam a se non ag-
nitam. ibidem.

74 Emancipatis in filiis quod dispositum est,
ad suorum similitudinem patribus succedere,
non significat, eos effectus esse suos heredes,
sed non minus parentibus succedere, quam
succedunt sui, quanquam diuersimodè.

75 Filios matri ipso iure succedere ex S. C.
Orficiano, minimè significat eos succedere
legis ministerio, & potestate absque aditio-
nis necessitate, ut succedunt sui, & quare?

76 Matres carere potestate in filiis, & n. 86
77 Matri succedunt filij ipso iure ex S. C.
Orficiano, id est iure civili, quia Senatus
Consultum illud, iuris civilis pars est.

78 Orficianam Senatus Consultum, quod
matris hereditatem filij ipso iure detulit,
illud efficit, ut non tantum filij ex capi-
te cognatorum post agnatos omnes matri
succedant, quod beneficio Praetoris antea
consequuntur, sed ut quasi agnati primo
loco admittantur, licet tales uerè non sint.

77 Lex 3. C. ad S. C. Orficiana, in uerbis
circa bonorum possessionem pro herede ge-
rendo, expeditur, & explicatur.

78 Ipso iure uerbis, idem plenusque impor-
tat, quod ex noua iuris dispositione.

79 Filius, etiam emancipatus, uel alias non
suis, legitimam portionem, sibi ex pater-
na, uel materna successione delatam, etiam
non agnitam, aut eius supplementam, ad quos-
cumque ipsius heredes transmittit, & quare?

80 Legitima filij non est quota hereditatis,
sed bonorum, quae illi tolli, uel imminui
nulla ratione potest, idque in quarta fi-
lio arrogato debita locum habet, ibid.

81 Primogenitus uero patre decedens pri-
mogenitura ius transmittit ad ipsius libe-
ros, exclusis patris.

82 Transmissio ex capite seu potentia san-
guinis, quando locum habeat, & D. de
ea agentes referuntur.

83 Transmissio haec in quo conueniat cum
transmissione ex capite sui heredis.

84 In quo ab ea differat?

85 Adire uerbum, proprium est eorum he-
redum, qui sui non sunt.

86 Liberi ex linea materna descendentes, uel
etiam ex paterna, sed extra parentum fami-
liam constituti, ut emancipati, uel non co-
stituti extra familiam, sed a patre praecessi,
sui heredes pariter non sunt, & qui sunt
extra familiam extranei appellantur.

87 Hi parentum hereditatem ex capite sanguinis
transmittunt non ad quoslibet heredes, sed
ad alios ipsorum descendentes.

88 Lex unio. C. de his, qui ante apertas ta-
bularum, dum liberorum transmittentium memi-
nit, de liberis non suis, sed extraneis pa-
rentibus suis accipienda est, contra gl. &
communem ibi, & quare?

89 Blasius Robles notatur quod minime recte per-
ceperit Osualdum Hiligerum. ibidem.

90 Lex illa, & si de testamentaria succes-
sione loquatur, ad legitimam protrahenda
est, cum gl. & communi, aduersus nonnullas
contrarium docentes, & quare?

91 Lex eadem nihil aliud agit, quam supple-
re legis Iuliae, & Papiae de caducis caput,
quod refertur, nonnullisq; iura quae ad eam
illud respectum habuere, obiter referuntur,
& exornantur.

92 Legis Iuliae, & Papiae de caducis caput
in multis deficiebat, non satis liberis
profficiens.

- 91 *Heredes ex asse instituti, siue liberi testatoris, siue extranei, etiam stante lege Papia, hereditatem ante apertas tabulas adire poterant, quam tamen interim absque aditione decedentes, omnino amittebant, admissis fisco.*
- 92 *Lex vn. C. de his, qui ante apertas tab. quid noui sanxerit aduersus legem Iul. & Pap.*
- 93 *Eius legis ratio generalis, an ad speciem in ea contentam restringenda sit, & num. sequenti.*
- 94 *Ratio generalis, qua lex nititur in aliquo casu, tunc demum ad eum casum restringi debet, cum si generaliter acciperetur, absurditas aliqua resultaret.*
- 95 *Secus si nulla resultet absurditas, quia tunc legem ad alios casus ampliat, in quibus eadem subsit ratio.*
- 96 *Lex Papia, quam Imperatores in l. vn. C. de his, qui ante apert. tab. emendare uoluerunt, licet strictè in testamentaria successione loqueretur, & in legitima non minus digna fuit correctione, & quare?*
- 97 *Legis vn. C. de his, qui ante apert. tab. uerba illa, alios que contra dictum, & c. non ad solum fiscum referantur, ut plures existimantur, & maxime Did. Spino, qui & in latina locutione deceptus est, sed tamen ad fiscum, quam ad coheredem defuncti.*
- 98 *Ab alijs referuntur ad substitutos, quorum sententia conuincitur.*
- 99 *Eiusd. legis uerba illa, licet non sint inuicem substituti, rectè cum gl. & communi declarantur, & n. seq.*
- 100 *Licet dictio, & similes, sui natura implicent casum dubitabiliorem in sensu directo, & minus dubitabilem in sensu contrario.*
- 101 *Lex vn. C. de his, qui ante apert. tab. licet ad substitutorum exclusionem non emanauerit, tamen ex ratione in ea expressa ad eos quoque excludendos extendi debet.*
- 102 *Hereditatis etiam ignorata transmissionem admittit, & non minus locum habet in successione Prætoria, quam in ciuili.*
- 103 *Procedit generaliter nedom respectu filiorum legitimorum, & naturalium, sed etiam naturalium tantum in casibus, quibus iure succedere possunt, & siue nati, uel concepti sint in uita transmittentis, siue post.*

- 104 *Transmissionem tantum admittit ascendentium ad descendentes, non euerfio, & quare? contra Accurs. cuius sententia sub quadam distinct. defenditur, & explicatur lex apud hostes S. C. de suis, & legit. hered.*
- 105 *Transmissio que fit ad patrem ex beneficio l. si infanti 18. C. de iure delib. non eque fit ad matrem, uel alios ascendentes ex linea materna, uel etiam paterna, quibus patria potestas deficiat.*
- 106 *Infans, uel fœtus patris sum. hereditatem sibi uelut suo delatam, ad quoscumque transmittit, & intelligitur lex si infanti 18. uers. Si uero, C. de iure delib.*
- 107 *Lex si infanti, in primo. C. de iure delib. non est correctæ per text. in autb. defuncto, C. ad Tertul. & qualiter eius authentica dispositio procedat, & practicanda sit?*
- 108 *Transmissio ex cap. iuris deliberandi qualiter fiat? & intellecta l. cum in antiquioribus 19. C. de iure delib.*
- 109 *Quod tempus præstet heredi transmissario, & in quo differat à præcedentibus transmissionibus.*
- 110 *Non habet locum quando heres, à quo transmissio præcedit, delatam sibi fuisse hereditatem ignorauit.*
- 111 *Substitutus excluditur à transmissario etiam ex hoc capite, cum communi, aduersus nonnullos contrarium docentes.*
- 112 *Heres læsus in eo, quod intra legitimum tempus hereditatem non adiit, qui restitutionis in integ. beneficio, sibi tanquam minore, uel etiam maiore ex iusta causa competente, usus non est, an id beneficium ad heredem suum transmittat? & explicat a l. Panonius 85. D. de acquirenda heredit.*
- 113 *L. ventre præterito 84. D. de acqu. hered. & eius transmissio explicatur.*
- 114 *L. si quis in grau. 3. §. eleganter, & l. qui posthumos 4. D. ad S. C. Silan. & transmissio earum uirtute competens explicatur.*
- 115 *L. scriptus 12. D. de Carbon. edicto explicatur, & que sit eius legis transmissio? similia que iura notantur.*
- 116 *Decisio principalis Hispalen. ex dictis perspicua redditur, & alia incidens Granatens. refertur.*

DE TRANSMISSIONE HEREDITATIS, ANTE eam aditam regulariter non faciendâ, ac de uera, nec hæcenus rectè explicata eius regulæ ratione, quibus quæ casibus transmissioni locus sit? ad interpretationem quamplurimum, valde que difficilium iuris locorum.

DISSERTATIO XI.

APPENDIX TRIVM PRÆCEDENTIVM.

I **H**is, quæ tribus præcedentibus dissertationibus dicta sunt satis, superque constat, iure optimo Senatû in uicima instantia illius causæ, quæ inter Ioannem à Palma, & Iosephum Folla uertebatur super debito, quod ille ex capite uxoris, cui heres extitit, ab hoc petebat, reuocasse duas præcedentes sententias, quæ pro actore latae fuerunt. Malè namque earum iudices mouerant obiectiones, seu replicationes aliquæ, pro ipsius actoris parte considerata, ad uitandam præscriptionis exceptionem, qua præsertim reus nitentebatur, quibus proinde necesse fuit paulò altius satisfacere. Sed aliud nunc pro reo fundamentum addimus, quod si animaduersum antea foret, non ita falli iudices potuissent; est enim id adeo efficax, ac perspicuum, ut per se solum, nullo alio suffragante, gladium (ut aiunt) ad radicem ponat, omnemque dubitandi rationem submoueat, in eo nimirum consistens, quod hereditas Andreæ Philippi nondum agnita est ab eius herede Fræcisca, uxore Ioannis à Palma, quæ proinde non potuit eam ad ipsum Ioannem, heredem a se institutum transmittere, quia hereditas, * uel bonorum possessio nondum adita, non transmittitur, l. 3. §. acquirere, uers. Denique, in fin. D. de bonor. possess. l. emancipata 4. C. qui admitti ad bonorum possessionem possunt, l. quoniam sorore 7. l. si infanti 18. uers. Si uero, C. de iure deliberandi, l. unie. §. in nouissimo, uers. Hereditatem, C. de caduc. toll. quod procedit * etiam in hereditate, ex substitutione delata, nam & hanc substitutus non nisi à se agnitam ad here-

des transmittit, l. qui liberis 8. §. hac uerba, l. sed si plures 10. l. Lucius 45. §. fin. & l. qui habebat 47. D. de uulg. & pupil. substit. l. toties 80. alias 81. D. de acquirenda heredit. (quam perperam emendat Anton. Fab. lib. 15. coniect. cap. 20. post med. uers. Hinc uero) l. si ex pluribus 9. in fin. D. de suis, & legit. hered. explicant, & exoriant late ultra DD. in dictis locis, maxime in d. l. emancipata Alciatus tum ibi, tum etiam lib. 4. paradoxorum cap. 5. & in l. ventre 83. alias 84. à n. 8. D. de acquirenda heredit. Cuiat. tract. 4. ad Aphricanum ad l. si filius heres 16. D. de liberis, & posthumis, pag. 2. Duaremus in paraphrasi ad titulum D. de uulgari, & pupil. substit. c. 10. uers. Superioribus locis, & ad titulum D. de acquirenda hereditate, cap. 5. de effectu additionis hereditatis, post principium, uers. Hoc adeo uerum, & lib. 2. de iure accrescendi cap. 17. Guiller. Benedict. ad c. R. y-nuntius de testam. 2. part. uerbo mortuo itaque, in 2. n. 187. Ant. Gom. tom. 1. uariar. cap. 9. per totum, Michael Grassius receptorum sententiarum, siue de successione lib. 2. art. de transmissione q. 17. cum seqq. Emanuel Costa in cap. si pater, de testamentis, in 6. l. p. uerbo habes, à n. 17. uers. Ergo, Menchaca de success. creat. lib. 3. §. 2. 1. ad fin. ex n. 266. & de successione progressiua, §. 6. ex n. 7. Didacus Spino in speculo testamentorum gl. 33. principali ex n. 77. Matiençus in l. 1. tit. 4. lib. 5. noue compil. gl. 16. à n. 14. Pater Molina de iust. & iure tom. 1. tract. 2. disput. 180. Andr. Gaillius pract. obseruat. libr. 2. obseruat. 128. sub n. 8. & obseruat. 131. n. 2. uers. Nec obstat, & n. 3. ac de pace publica lib. 2. c. 19. n. 15. Donel. lib. 7. comment. cap. 4. §. non minus, uers. Moris, & ad eum late

Ofual. Hilliger. à lit. C. Ant. Fab. lib. 14. coniectur. cap. 1. Iacobus Cancerus var. resol. lib. 3. cap. 21. de transmissionibus ex n. 2. Marc. Anton. Eugen. conf. 25. à nu. 70. lib. 1. Ioann. Petrus Surd. conf. 341. n. 15. Fabius de Ana conf. 1. n. 5. Vincet. Hódedeus conf. 6. n. 29. vol. 1. D. Ioan. Bapt. Valencuel. conf. 17. n. 21. vol. 1. Thadeus Pifo Sôacius variar. resol. libr. 6. cap. 2. ex n. 1. Petrus Gilchenius ad l. generaliter 6. n. 22. C. de institut. & substit. Iacobus Sculterus in additionibus ad Modestinum Pistorem quest. 131. n. 10. Bernardus Græneus practicar. conclus. ad observationes Guilij d. lib. 2. concl. 131. ostendat. 1. n. 4. & 5. Franciscus Linglois ad quinquaginta decisiones Iustiniani, decis. 31. quest. 3. per totam, D. Anto. Pichard. ad tit. D. de acquir. hered. cap. 8. n. 18. & 19. & cap. 31. n. 1. D. Franciscus de Barry de successionibus tom. 2. lib. 1. tit. 1. per tot. Nicol. Noakis in tractat. de transmissione casu 8. per totum. Cesar Argelus de acquir. p. q. 13. n. 35. cum alijs infra.

4 Sed in eius regulæ ratione reddenda cruciantur omnes, quia ex iuris principijs contrarium dicendum videbatur, vt non adita hereditas transmittatur, constat siquidem solam spem, quâ quis habet, aliquid sub incerto casu assequendi, in alios trãsferri, & in heredes trãsmitti posse, quod in contractibus planè constat ex l. spem 3. C. de donationibus, §. ex conditionali, cum relatis à D. Anton. Pichard: num. 1. instit. de verbor. obligat. & licet * in legatis, ac fideicommissis, tam vniuersalibus, quàm particularibus, quòad ius conditionale secus sit, nec enim id transmitti potest, l. 2. 3. & 4. D. quando dies legati cedat, cum relatis ab Ant. Gomez tom. 2. variar. cap. 11. num. 36. Pichard. in d. §. ex conditionali n. 3. iuncto n. 10. qui ratione explicant differentie inter contractus, & legata, Andræa Gaillio, & ad eum Bernardo Græueo, qui latè prosequuntur, pract. obseruat. ac conclus. lib. 2. obseruat. ac conclus. 131. illo n. 1. & 2. hoc vero per totã, conclu. iisdè Gaillio, & Græueo obseruat. & conclus. 132. per totas, d. lib. 2. Fracis. Linglois decis. 25. q. 3. n. 3. vers. Aut fideicommissum, & d. decis. 31. q. 3. n. 13. vers. vlt. Vincentio Fufario, qui ne-

5 minè non refert, latissimè rem pertractans, de substitutionibus 2. p. q. 490. per totam, at si ius * ad legatum competes, in pen tenti no sit, sed dies eius cesset, tametsi agnatum id non fuerit, utique transmittitur, l. si post diem 5. cum alijs, D. illo titulo quãdo dies leg. cedat, l. 3. & vlt. C. cod. l. vni. §. cum igitur, ad fin. & §. in nouissima, vers. Et dies legatorum, C. de caduc. tollen. l. 3. 4. vers. E maguer, vbi notat Gregor. Lop. gloss. 4. tit. 9. p. 6. quod & in vniuersali fideicommissio locum obtinet, l. 3. §. si quis Titio, iuncto §. idem dicendum, D. de adim. leg. l. à testatore 109. vers. Respondit (per arg. ab speciali) D. de condit. & demonstr. l. cogit 16. §. idem Macianus, illic, siue ipsi, quocumq; desideret, si restitui, siue alius in locũ eorum successerit, l. quidam ita 25. in princip. vers. Respondi, & vers. Sed testatoris (per arg. quocumq; ab speciali) & l. postalante 4. 4. vers. Potest tamen, illic, Ceterum existimo, idem in herede eius constitutendũ, quod in illo constitutum est, D. ad S. C. Trebel. l. 3. ad fin. & l. si in personam 21. C. de fideicom. ex quibus contragl. verbo retenturum, in l. cum filio 11. D. de legat. 1. & verbo adactur, in d. l. quidam ita, sic docuit postDynam, Zinum, Iacob. de Aretio, & alios Bart. in d. l. cum filio n. 12. & 13. cõmuniter receptus, vt constat ex Ripa n. 73. & 76. & Alciato n. 25. ibi, eodem Ripa n. 57. & Hieron. Zanchò à n. 160. in l. heredes mei 57. §. et ita D. ad S. C. Trebel. Socin. iun. conf. 129. n. 15. lib. 1. & conf. 141. num. 27. lib. 2. M. Ant. Natta conf. 471. n. 14. Roland. à Valle conf. 46. n. 4. lib. 3. Cephalo conf. 132. n. 7. & 8. libro 1. Hieron. Gabr. conf. 121. num. 21. lib. 1. Surd. conf. 517. nu. 2. ad fin. libr. 4. Peregr. conf. 55. n. 7. & conf. 65. nu. 12. lib. 1. conf. 41. n. 20. lib. 3. & conf. 66. n. 4. lib. 5. & de fideicom. art. 22. n. 3. & 5. & art. 31. n. 3. & 4. Ant. Gom. variar. resol. tom. 2. c. 5. n. 9. & remissiue Greg. Lop. d. gl. 4. in fin. Mencha. de success. progressu lib. 1. §. 7. nu. 49. ac post alios Fufar. de substit. q. 487. Nicolao Noali de transmiss. casu 2. à n. 14. Sed, * & in hereditate locus est transmissioni quòad ius accrescendi, post coheredis aduentis mortem obueniens, eodem namque iure eius heres gaudet, vt ei accrescat

6 illa portio, que defuncto si viueret, accresceret, l. hæc scriptura 26. §. 1. vers. Aut cum aliter, D. de condition. & demonstrat. dict. l. si ex pluribus 9. vers. Et licet, D. de suis, & legitimis heredibus, l. vnicũ, §. his ita defunctis, vers. In his itaque, C. de caduc. tollend. §. finali in fin. instit. ad S. Conf. Orscianum. Cum * itaque, licet ante hereditatis delationem nullum ius resideat in herede, quod transmittere possit, vt dixit recte Bald. in l. quidam elogio n. 3. & in l. cũ in antiquioribus, 19. in fin. C. de iure deliberandi, & conf. 132. ad med. vers. Sciendum est enim, vol. 2. cuius in proposito meminere post alios Michael Grassus de successionibus, lib. 2. art. de transmissione q. 18. n. 1. Hieronymus Ceuallus pract. quest. communium contra communes tom. 4. q. 905. à nu. 78. nouissimè Blasius Robles Salzedo de representatione lib. 3. cap. 7. n. 31. Marta de successione legali p. 1. q. 24. art. 3. à n. 8. & conf. 13. n. 34. & conf. 164. nu. 13. quod & voluit Bart. cuius illi non meminere, in l. is potest, n. 9. D. de acquir. hered. hereditate * tamen delata heres in ea ius habeat ad eundem, l. delata 151. illic. Delata hereditas intelligitur, quam quis possit ad eundem consequi, D. de reg. iur. l. 3. in fin. illic. Ius ad eundem hereditatis cũ sua causa quaesistis, C. de institution. & substitution. nulla videtur esse ratio, cur non id saltè ius ad heredem transferat, cũ certum sit, * heredem ipsum in vniuersum ius defuncti succedere, eumque representare, l. heres in omne 37. D. de acquir. hereditat. l. heres, & hereditas 22. D. de usucap. l. heredem 59. alias 60. D. de reg. iur. auth. de iureiuran. à moriente prestitio, siue nouella 48. in princip. vers. Quia substitutio, & vers. Vnã quodammodo, collat. 5. & vbiq; omnes, expendit, & exornant optimè Surd. conf. 15. nu. 2. conf. 165. n. 1. conf. 221. n. 24. conf. 222. num. 12. conf. 268. n. 23. conf. 300. nu. 8. conf. 403. n. 46. conf. 425. n. 30. & conf. 457. n. 27. Cesar Barcius decis. Bononiensi 51. n. 10. & 11. & decis. 64. n. 11. Pro quo * & facit altera iuris regula, quæ docet, quòd heres heredis, primi testatoris est heres, l. 3. vers. Sed & si Titio, D. de petit. heredit. l. si quis filium 7. §. vlt. D. de acquir. heredit. l. si peculiam 20. §. here-

6

7

8 illa portio, que defuncto si viueret, accresceret, l. hæc scriptura 26. §. 1. vers. Aut cum aliter, D. de condition. & demonstrat. dict. l. si ex pluribus 9. vers. Et licet, D. de suis, & legitimis heredibus, l. vnicũ, §. his ita defunctis, vers. In his itaque, C. de caduc. tollend. §. finali in fin. instit. ad S. Conf. Orscianum. Cum * itaque, licet ante hereditatis delationem nullum ius resideat in herede, quod transmittere possit, vt dixit recte Bald. in l. quidam elogio n. 3. & in l. cũ in antiquioribus, 19. in fin. C. de iure deliberandi, & conf. 132. ad med. vers. Sciendum est enim, vol. 2. cuius in proposito meminere post alios Michael Grassus de successionibus, lib. 2. art. de transmissione q. 18. n. 1. Hieronymus Ceuallus pract. quest. communium contra communes tom. 4. q. 905. à nu. 78. nouissimè Blasius Robles Salzedo de representatione lib. 3. cap. 7. n. 31. Marta de successione legali p. 1. q. 24. art. 3. à n. 8. & conf. 13. n. 34. & conf. 164. nu. 13. quod & voluit Bart. cuius illi non meminere, in l. is potest, n. 9. D. de acquir. hered. hereditate * tamen delata heres in ea ius habeat ad eundem, l. delata 151. illic. Delata hereditas intelligitur, quam quis possit ad eundem consequi, D. de reg. iur. l. 3. in fin. illic. Ius ad eundem hereditatis cũ sua causa quaesistis, C. de institution. & substitution. nulla videtur esse ratio, cur non id saltè ius ad heredem transferat, cũ certum sit, * heredem ipsum in vniuersum ius defuncti succedere, eumque representare, l. heres in omne 37. D. de acquir. hereditat. l. heres, & hereditas 22. D. de usucap. l. heredem 59. alias 60. D. de reg. iur. auth. de iureiuran. à moriente prestitio, siue nouella 48. in princip. vers. Quia substitutio, & vers. Vnã quodammodo, collat. 5. & vbiq; omnes, expendit, & exornant optimè Surd. conf. 15. nu. 2. conf. 165. n. 1. conf. 221. n. 24. conf. 222. num. 12. conf. 268. n. 23. conf. 300. nu. 8. conf. 403. n. 46. conf. 425. n. 30. & conf. 457. n. 27. Cesar Barcius decis. Bononiensi 51. n. 10. & 11. & decis. 64. n. 11. Pro quo * & facit altera iuris regula, quæ docet, quòd heres heredis, primi testatoris est heres, l. 3. vers. Sed & si Titio, D. de petit. heredit. l. si quis filium 7. §. vlt. D. de acquir. heredit. l. si peculiam 20. §. here-

8

8

9

10

11

di autem, 4. iuncta gl. verbo heredis heredi, D. de statuliberis, l. 1. §. hoc interdictum, D. quod legatorum, l. heredis appellatio 65. & l. sciendam 70. D. de verb. signific. l. qui per successionem 194. D. de reg. iur. l. fin. C. de heredib. instituent. l. in annalibus 22. C. de legatis, cum similibus, exornant Tiraq. de retractu conuentionali §. 1. gloss. 6. a n. 20. & in tractat. le mort. declarat. §. n. 10. p. 2. Pardulphus Prateius reg. 409. inter regul. Doctorum lib. 8. verbo heres heredis, Michael Grass. de successionibus, lib. 1. §. hereditas q. 10. Bonifac. Rùger, conf. 8. nu. 13. & 104. lib. 1. Surd. conf. 113. n. 35. conf. 230. n. 24. conf. 395. n. 39. & conf. 573. n. 12. Menoch. de presumpt. libr. 4. presumpt. 70. n. 29. Mantica de coniectur. vltim. volut. lib. 8. tit. 14. n. 21. Peregr. de fideicommissis art. 32. a n. 60. Vincent. Fufar. de substit. q. 343. per totam, qui latè prosequuntur, & explicat, vltra plures alios, nouissimè relatos ab August. Barbosa de appellatiua verborum significat. appellat. 113. n. 32. quibus addo Martam de successione legali 4. p. cap. 1. art. 1. ex n. 1. Pereiram ad l. vni. C. ex delict. defunct. 3. p. n. 31. D. Ioan. Bapt. Valenc. conf. 19. n. 21.

12 Huic vt occurrat difficultati, varias superioris regulæ rationes interprete constringunt, vt vltra supra relatos, maxime Anto. Gomec. sex referentem, & eas nominatim improbantem, quamuis primam tandem eligat, d. cap. 9. à nu. 1. ad 6. videre est apud Purpuratum ex n. 8. Ludouicum Gozadinũ n. 2. & 3. qui septem à se congeitis rationibus octauam ex proprio Marte cõfictam addit, Ioannem Bolognetum, sex referentem, n. 22. quarum vnã probauit magis n. 23. & ei duas alias adiunxit num. 24. & nouissimè Philippum Malsinum ex n. 84. in d. l. emancipata, C. qui admitti ad bonorum possessionem possint, D. Ferdinandũ Menchac. controuersiarum usu frequent. lib. 2. cap. 14. n. 3. Bernardum Græueum d. conclus. 131. considerat. 1. num. 2. & 3. Quibus omisissis, illa mihi lógè plenior, ac probabilior videtur, qua omnes difficultates, quæ cæteris obijciuntur, planè cessant, quòd nimirũ fieri nullo modo possit, hereditatem nondum aditam transmitti, nec vt acquirita primo heredi,

redi, nec ut acquirere iam per seculam, ei succedentem: neque enim, ut acquisita transmitti valet, quia hereditas regulariter non nisi volenti, & animam suam quomodocumque declaranti acquiri potest, l. pro herede 20. l. gerit 85. D. de acquir. heredit. l. auia 16. illic. Ex sola an. ii. destinatione, C. de iure deliber. §. fin. in fin. institut. de heredum qual. & differ. l. i. i. tit. 6. parti. 6. cum ergo hoc modo non fuerit quaesita primo heredi, qui non adiuit, non potest illa ut acquisita in eius heredem transmitti. Deinde neque ut acquirere, siue quoad ius adeundi transmitti magis potest, non solum quia id ius pendet ex delatione, iuxta regulam text. in l. delata 151. D. de verb. significat. cum relatis a Pichar. ad tit. D. de acquir. heredit. cap. 1. n. 3. & 5. & cap. 12. n. 3. & diximus supra n. 9. notat etiam Celsus Angelus de acquir. poss. quaest. 10. §. 1. 43. hereditate vero lex illis tantum defert, qui vel a defuncto heredes scripti sunt, vel ab intestato ad eius successorem vocantur, ut satis constat ex d. l. 3. §. acquirere, vers. Denique, D. de bonorum poss. l. 1. in fin. principij, & l. 2. cum alijs, D. de suis, & legit. heredibus, ac proinde cum heredum heredibus non sit delata hereditas, non potest per eos acquiri, siue adiri, ut nominatim obseruat, non esse aliam eius rei rationem quaeren iam docens, Anton. Fab. d. libr. 14. coniecturar. cap. 1. vers. Cur autem, non inquam ex eo solum (nam & hoc ipsum est quod quaerimus, cur solis defuncti heredibus scriptis, vel legitimis hereditas deferatur) sed ex eo quoque, quod ius hereditatis delatae adeundi personale est, quale dicitur omne id, cui personae conditio locum facit, siue in quo tribuendo, personae tantum, personalis ve qualitatibus, puta meriti, dignitatis, reuerentiae, aut similibus rerum, personae coherentium, ratio habetur, id vero ad alterum, tametsi heres sit, non transit, sed cum persona ipsa extinguitur, ut vtrumque constat ex l. maritum 13. cum l. seq. D. de soluto matrim. l. non solum 3. §. tale, vers. Quoties enim, D. de liberat. lega. l. in omnibus causis 68. alijs 69. D. de reg. iur. cum similibus, a gloss. ubi relatis, ac nouissimè a Diodor. Tul-

deno de iuris prudentia ex temporali p. 21. d. 12. de interpretatione privilegiorum, vers. In omnibus causis; porro ad eundem iuri duntaxat facit locum conditio personae, cui ex testamento vel ab intestato hereditas defertur, quia erga illos tantum proprijs de causis afficitur testator, neque adiecit 9. cum l. sequenti, D. pro socio, notat rectè D. Richard. in §. ult. n. 2. instit. de heredibus institutis; afficitur vero non tam heredis favore (quo solo inspecto, transmissio ad eius heredes non impediretur, ut in legatis, ac fideicommissis accidere superius diximus, & prosequitur optimè Anto. Faber ubi proxime) quam gratia ipsius testatoris, nam cum eius persona per heredem representetur, l. hereditas 34. D. de acquir. rerum domin. l. heres 22. D. de usucapion. authent. de iure iur. a moriente praestito, in princip. collat. 5. ac diximus supra n. 10. praesumitur non per alios heredes huiusmodi representationem fieri velle, quae vel a se testamento electos, l. qui liberis 8. §. hac verba, illic. Neque heredis heres, quia non ex iudicio veniunt, D. de vulgari, vel sibi a lege designatos, quos & ipse probasse videtur, l. conficiuntur 8. §. 1. illic. Quoniam creditur paterfamilias sponte sua his relinquere legitimam hereditatem, iuncta l. 3. in fine principij, D. de iure codicillorum, prosequitur late post alios D. Ioannes del Castillo quotid. controuers. lib. 5. tom. 6. cap. 158. per tot. facit lex ex affe 40. §. 1. illic. Transferre ad alium, quam cui debuit, fideicommissum non potest, D. de iure dotium; quam rationem sentit non obscure, tametsi sic non explicet, Alciat. d. lib. 4. paradoxorum, cap. 5. ex n. 4. & in d. l. ventre, num. 8. & in d. l. emancipata, a n. 2. vers. Quare omisiss, ubi etiam Riminald. senior, & Gozadinus n. 3. Cuiat. in d. l. unica §. in nouissimo, C. de caducis tollend. apertius Donel. d. lib. 7. comment. cap. 4. §. non minus, vers. Ed fit, cui subscribit Hillig. lit. C. in fin. & Philippus Mafsinus, eam latius exornans in d. l. emancipata a n. 85. & ad Donelli terminos proprius accedens ex n. 97. usque ad 101. Euerad. Bronchorst miscellaneorum controu. cent. 2. assert. 23. vers. Sed aduersatur, nec illa in effectu distat ab ea, quam ultimo loco refert Gomeci.

Gomeci. d. cap. 9. ac probat magis Emauuel Suarez in annotationibus ad ipsum lit. D. sub n. 6. Nicolaus Noalis d. causa 6. n. 1. & quam tradit Spino d. gl. 33. n. 81. vers. Quare, nec ab alia, nouè excogitata à Ioanne Gutierrez in repetit. l. unica n. 3. C. quando non petentium partes, cui accedit Cancerus d. cap. 2. l. n. 3. Ioannes Aloysius Riccius, solum Cancerum referens, in collectan. decisionum p. 5. collectan. 1995. in princip. quod videlicet testator sub ea conditione hereditatem relinquere heredibus videatur, si illam adierint, l. 3. D. de leg. 1.

Ex qua sanè ratione sic explicata, superius tradita difficultas, quod attinet ad legatum, & fideicommissum, etià vniuersale, in quibus diuersum ius seruetur, omninò cessat; nec enim in his testatoris persona representatur, quem admodum in hereditate, quae iuris successio est, illa corporum, §. legatarijs, instit. de testam. ideòque statim à morte testatoris legatarijs, & fideicommissarijs, etiam vniuersalibus ius quaesitum est, ut apud eos, quos num. 6. retulimus videre licet. Quod verò pertinet ad ius accrescendi in hereditate, facilem solutionem habet, id namque ius non ratione personae competit, ut accidit in legato vsusfructus, sed ratione portionis, cui portio deficiens, velut alluuiò accrescit, l. si Titio 33. alijs 39. §. 1. in fine D. de vsufructu, iuncta l. & an eadem 14. §. 1. similiter in fin. D. de except. rei iudicatae, & portionem ipsam sequitur, quòcumque ierit, ut & complura alia iura passim ostendunt, nempè lex si ex affe 10. l. si ego 26. l. si quis heres 35. l. cum heres 2. §. qui ex parte, l. qui ex duabus 53. l. cum hereditate 55. l. si is qui 56. l. qui patri 59. l. seruus communis ab extero 66. alijs 67. l. situ ex parte 75. alijs 76. l. si solus 79. alijs 80. & text. elegans in l. si totam 82. alijs 83. ubi cum Bart. notarunt omnes, D. de acquir. hered. ac pro regula tradunt Ioan. Gratianus reg. 357. n. 1. & alij, quos refert, & sequitur D. Ioannes del Castillo quotid. controu. lib. 22. cap. 17. n. 22. cum ergo is, qui simul cum alijs heres institutus est, portionem à se aditam cum ceteris bonis ad ipsius heredes transtulerit, l. cum be-

redes 23. D. de acquir. possess. consequens est, ut ad eos simul transeat ius accrescendi ad portionem illam, cum id personale non sit, quale diximus esse ius adeundi, sed reale, quod rem, seu portionem sequitur; quam rationem vltra ordinarios in diuersis locis, tradunt, & exornant optimè Guilielmus Benedictus in repetit. cap. Raynuntius, de testam. in 6. verbo, & uxorem, in princip. à num. 95. vers. Hac ratione, & verbo mortuo itaque, in 2. n. 117. circa finem, Anto. Gomeci. alias annectens, var. resolut. tom. 1. cap. 10. n. 35. Franciscus Duar. lib. 2. de iure accrescendi, c. 6. pertotum, Dionis. Gotofr. ad diuersa legè hac scriptura 26. §. 1. verbo heredi, D. de codit. & demonstr. & ad l. si ex pluribus 9. verb. ad heredes, de suis, & legit. heredibus, Philippus Mafsinus ad l. infantis 3. num. 73. & ad l. emancipata 4. n. 78. C. qui admitti, & ad rubr. C. quando non petentium partes, sub eodem n. 78. ad fin. nouissimè post hæc scripta, D. Melchior de Valencia illustrium iuris tractatum lib. 1. tract. 1. c. 2. n. 1. & 2.

Sed & quod dicitur, heredem heredis, primi testatoris, heredem esse, non magis euincit, heredem, qui non adiuit; ius adeundi ad heredem suum transmittere, quasi hic sit heres primi testatoris, eò quod eius heredis heres sit; quia regula illa, ut ex iuribus pro ea adductis satis constat, tantum pertinet ad heredem heredis mediati, vel immediati, qui eius, cui proximè successit, hereditatem adiuit, adeòque hoc sibi vult, ut heres heredis, cuius ipse hereditatem adiuit, sit heres primi testatoris, cuius hereditatem antecessor adierat, neque enim alius proprie heres dicitur, heredis ve nomine intelligitur, ut satis quoque apparet ex l. 3. §. si quis ita, D. de heredibus instit. l. qui plures 23. in fin. illic. Hi substituti videbuntur, qui heredes extiterunt, D. de vulgari, l. si in diem 46. D. de condit. & demonstrat. & l. 3. §. si quis heredi, D. de statulib. l. si seruus communis 18. D. de stipulat. seruorum, notat ubique Bart. & communis, quam resoluunt Alex. cons. 1. n. 6. lib. 1. & cons. 36. n. 11. lib. 4. Det. cons. 89. ante nu. 1. cons. 445. n. 54. cons. 633. n. 3. & 4. & cons. 636. viso copioso, n. 13. 14. & 15. idè in l. eius.

l. eius, qui in prouincia, 41. §. ult. n. 8. D. §. cert. pet. in l. heredem §. 9. nu. ult. D. de reg. iur. & in l. 1. n. 20. C. de pact. Nicolaus Boeri⁹ *decif. 38. n. 4. vers. Et pro hoc facit, ac post alios Michael Grass⁹ de successione §. hereditas, quast. 5. Marcus Anton. Peregr. de fideicommissis art. 15. num. 41. & art. 32. numer. 3. 4. & 5. Menoch. conf. 958. nu. 15. libr. 10. D. Ioannes del Castillo *quotid. controuers. lib. 5. cap. 96. n. 3. & 4. Vincentius Fusarius de substitutionibus q. 42. 1. num. 11. ac supponunt DD. supra n. 3. pro exornatione dictæ regulæ relati, & ultra eos Benedictus Pinel. *select. interp. lib. 1. cap. 5. num. 73. D. Pichard. ad titul. de acquir. heredit. cap. 1. 1. num. 12. notatq; breuiter Gotofred. ad d. l. 1. §. hoc interdicitur 3. ad uerbū hereditis, D. quot legatorū. Quinimō * & si heres heredis, primi testatoris heres sit, iuxta præcedentem declarationem, non tamen primum illum testatorem representare uideatur, sed immediatum, cuius hereditatem aciuuit, quia cum talis representatio per quandam iuris fictionem fiat, non est ultra primum heredem extendenda, ne plurium fictionum concursus detur, & quia media persona heredis impedit conjunctionem extremorum; ex quibus sic docuit Paul. Castr. (sive potius Sallustius Gulielmus inter eius consilia) *conf. 197. num. 2. vers. Sed prædictis, volum. 2. cui subscripsere Det. in l. heredem, nu. 7. D. de reg. iur. Boerius *decif. 23. num. 20. Tiraq. in tract. lemort de clarat. §. 2. p. n. 5. & de retractu conuentionali §. 1. glof. 6. n. 19. in fin. Simon-de Pretis *conf. 160. n. 36. Nicol. Intrigliolus *conf. 2. nu. 21. Quamquam hæc sententia à iuris principijs superius traditis planè dissona sit, fallacibus quæ nimis rationibus nitatur, ut ostendunt rectè Pinel. nominatim à Det. cauendum admonens, in l. 1. C. de bon. mater. 2. p. n. 81. vers. Ampliat. 4. Menoch. *conf. 39. à n. 126. vol. 1. & *conf. 443. n. 86. vol. 5. Cephalus *conf. 392. à n. 37. & 135. quibus accedit Cæsar Barcius *decif. Bononia 64. n. 50.***********

25 Neque verò, tametsi ius hoc, hereditatis transmissionem impediens, partim prudentum interpretatione, partim nouis Imperatorum constitutionibus, ius-

tis aliquot de causis temperatum, seu restrictum fuerit, ut ait rectè Donellus *d. lib. 7. commentariorum cap. 4. vers. Sed iustis de causis*, vlla ex his est, quæ casui nostro adaptari valeat, ut eiusmodi transmissio à Francisca herede Andreæ Philippi, in eius maritum, ac heredem Ioannem, facta propterèa intelligatur, nam * licet variæ referantur, à gl. *ver. 26 bo relinquere nihil, Bart. ex n. 5. & cæteris communiter, teste Alciato *v. 12. in fine, cum seqq. in d. l. ventre, D. de acquir. heredit. Duareno in paraphrasi ad eundem titulum, cap. 5. ad mediū, & ad tit. D. de vulgari cap. 10. §. superioribus locis, post principium, vers. In quibusdam igitur casibus, Menchaca de successione progressu §. 7. per totum, Matienço ad l. 1. gl. 16. à n. 16. titul. 4. lib. 5. noua compilationis, Francisco Linglois ad §. 50. *decisions Turis finiani decif. 31. q. 3. ex n. 2. omnes rationes ad tres, vel quatuor potissimas transmissionis species, siue maius, totidem genera, seu capita frequentius reducuntur, tres inquam ordinarias, seu regulares, nempe ex capite, seu potentia suicitatis (ut vocant) sanguinis item, ac iuris deliberandi; quemadmodum præ alijs testantur Iaf. *lib. 1. emancipata n. 11. Qui admitti, Gulielmus Benedictus in repetit. dicti capitis Raynuntius, verbo mortuo itaque testatore, in 2. ex nu. 107. Bartholomeus Cassaneus in consuetudines Burgundia, rubr. 7. §. 10. schol. ult. post principium, vers. Et huius transmissionis, Antonius Gomez. *d. 1. tom. variar. c. 9. n. 6. in fine, Michael Grassus de successione d. art. de transmissione, q. 17. num. 2. Corasius d. tit. de vulgari, §. superioribus, vers. Hi sunt præcipui casus transmissionis, Petr. Gregor. 3. p. Syntagmatum lib. 42. cap. 13. n. 1. & lib. 46. c. 2. ex n. 18. vers. Et hanc triplicem, Pater Ludouic. Molli. de iust. & iure d. disput. 180. Caneerus *d. cap. 21. ex n. 4. Dionisius Gotofredus in notis ad l. vni, §. in nuptiis, C. de caduc. tollen. verb. trāsmittere, D. Castell. *quotid. controu. lib. 1. assert. 144. & lib. 3. n. 13. n. 2. Philippus Malsinius ad d. l. emancipata, ex n. 47. C. qui admitti, & ad rubric. C. quando non petentium partes, num. 265. Angelus Mattheacijs de legat. *conf. de commiss. lib. 3. cap. 1. n. 6. & c. 2. à n. 26.********

Fabius de Ana *conf. 1. n. 5. cū seqq. Marta de successione legali 1. p. q. 24. art. 1. à n. 1. Pichard. ad tit. D. de acqu. heredit. c. 12. n. 11. & c. 31. n. 1. & per totum, Emanuel Gomez Cardos. de iure accrescendi illat. 37. n. 5. in fin. cum tribus seqq. D. Franciscus Barry de successione lib. 12. tit. de transmiss. heredit. n. 1. vers. Casus verò, nouissimè Ioann. Decherus *dissertationum iuris, ac decisionum super eis factarum lib. 1. dissertat. 14. n. 42. vers. Dices, & lib. 2. dissertat. 9. n. 8. & quartam extraordinariam, siue irregularem, nempe contra ordinarias regulas iure restitutionis, aut ex aliqua equitate competentem, quam addit ipse Cardosus n. 9. & cæteri omnes supponunt. Quæ singula qualia sint sigillatim exponamus, ut & res, causidicis forsitan non satis nota, magis innotescat, & ex his quoque appareat verum esse quod diximus.**

DE TRANSMISSIONE
ex capite, seu potentia suicitatis, ut vocant;
& an ea propriè transmissio sit?

27 Prima itaq; trāsmissionis species est ex capite, seu potentia suicitatis, quæ tunc demum obtinet locum, cum parès ex testamento, vel ab intestato decedit, relicto herede filio in potestate, aut ex eo, iam defuncto, nepote, vel etiam pro nepote, qui solus in potestate morientis fuerit, sius ab alio non præcessus, iuxta regulam text. in l. postumorum 13. D. de iniusto rupto, §. postumorum, inst. de exheredatione liberorum, §. sui, inst. de heredit. qualitat. & differētia, & in §. ita demū, inst. de hereditatibus, quæ ab intestato deferuntur, quibus apud nos consonat l. 21. tit. 3. p. 6. cū ubiq; notatis, & in eleganti proposito aduertit optimè Alphonsus Carrança de vera humani partus designatione *cap. 2. §. 1. n. 135. is enim * suus heres, post delatā sibi hereditatē decedēs, licet ei se non immiscuerit, imò & si delatione ignorauerit, ad quoscūq; ipsi heredes, tametsi extraneos illā trāsmitteret, l. id est 13. §. 1. iuncta l. sequenti, in princ. ac duobus præcedētib; D. de militari testamento. l. si quis filius 7. §. 1. & l. ventre 84. vers. Sed si vult, D. de acquir. hereditate, l.*

qui duos 9. aliās 10. §. cū in bello, & §. fin. D. de rebus dubijs, l. 2. §. si quis ex liberis, per argumentum à contrario sensu, D. ad S. C. Tertul. (iuxta inductionem Bart. & aliorum; ibi, cui & accedit Ant. Fab. de error. pragmat. tom. 2. decade 31. error. 10. pag. 3. in princ. & bene explicat Philippus Malsinius in l. infantis, n. 82. C. qui admitti) l. Luitius 9. vers. Atque ita, D. de iure fisci, l. de hereditate 19. §. filiusfamilis, D. de Castrensi peculio; l. si patris 3. in princ. C. de iure deliberandi, l. apud hostes 8. C. de suis, & legitimis liberis; & ultra ordinarios utrobique, maximè Bart. à n. 12. & Alciat. à n. 23. in d. l. ventre, Petrum Philipp. Cornēū late disputantē, & communem defendentem in d. l. si fratris, tradunt, & explicant Paulus Castrensis *conf. 80. n. 1. vol. 2. Bartholome⁹ Socinus reg. 168. & 173. aliās 212. & 217. inter regulas Doctorum lib. 8. verbo heres suus, & verbo hereditas non adita, Ioannes Petrus Ferrariēsis in praxi tit. 49. siue in forma libelli pro hereditate ab intestato delata, gloss. 1. sub verbo coram vobis n. 5. Guliel. Benedictus d. verbo mortuo itaque in 2. n. 103. Cassaneus ad consuetud. Burg. d. rub. 7. §. 10. schol. viti. vers. Videndum est de prima transmissione, Tiraquel. in tract. lemort 2. p. declarat. 5. num. 22. Anton. Gomez d. 1. tom. variar. cap. 9. ex num. 7. Petr. Gregor. d. lib. 42. syntagm. c. 13. num. 1. vers. Primus in suitate, & d. lib. 46. cap. 2. num. 19. Duaren. ad tit. de acquir. heredit. d. cap. 6. vers. Ac imprimis, & ad titul. de vulgari d. cap. 10. §. superioribus, vers. Primus casus, Gregor. Lopez in l. 2. gloss. 8. vers. Nam si esset, tit. 6. part. 6. Michael Grassus d. artic. de transmiss. quast. 23. cum duabus sequentibus, Card. Francisc. Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib. 5. tit. 5. num. 19. Iacobus Menoch. *conf. 1. nu. 49. 1. libr. 1. Bonifacius Rugerius *conf. 47. num. 17. lib. 1. D. Ferdinand. Menchac. de successione creat. §. 21. num. 266. & 268. & de successione progressu d. §. 7. à num. 1. ad 6. Emanuel Costa in d. §. cū in bello, verbo bona, & in cap. si pater de testament. in 6. 1. part. verbo habens; numer. 18. & 19. Didacus Spino in speculo testamentorum, gloss. 33. ex num. 36. Ioann. Matiençus d. gloss. 16. num. 20.***

Pater Ludou. Moli. d. disput. 180. à n. 2. ad 17. iuncta disputat. precedenti, Andr. Gaillius pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 131. num. 6. & 7. (vbi id extendit ad filium familias infantem) & ad eum Bernar. Græueus alios congerens conclas. 131. considerat. 1. nu. 9. Cancerus d. cap. 21. n. 4. & 5. limitans in transmissione possessionis, Cardofus d. illat. 37. n. 7. Marta d. q. 24. art. 1. num. 4. Francisc. Linglois ad 50. decis. Iustin. decis. 31. q. 3. n. 6. Nicolaus Noalis de transmissionibus d. casu 8. à n. 16. ad 81. inclusuè, & D. Francisc. Barri de successione. d. lib. 12. tit. de transmiss. heredit. à num. 2. ad 8. Fabius de Ana dict. conf. 1. num. 5. & 6. D. Ioannes Baptista Valencuela conf. 17. nu. 22. & 23. Paulus Æmilii Gallus de exceptionibus, quæ oriri possunt, in successione p. 3. tit. 2. except. 2. ex n. 1. D. Pichard. ad tit. de acquiren. hered. cap. 31. à n. 4. ad 18. (vbi alios congerit) Marius Muta decis. Sicilia 49. n. 23. & 27. Thadeus Pifo variar. resolut. libr. 6. cap. 1. à nu. 24. & c. 2. nu. 3. Ioan. Aloysius Riccius d. collect. 1995. vers. Supradictam, Philippus Palchalis de virib. pat. potest. p. 4. c. 1. n. 39.

Omnes verò, maximè Gomecius d. cap. 9. n. 19. vers. 8. infero, Spino d. gl. 33. num. 77. vers. Cuius sententiæ, Paul. Æmil. d. num. 1. & Noalis d. num. 16. Ioannes Matiençus d. nu. 20. illam rationem commendant, quòd sui heredes nulla egent aditione, quæ cum ab his fit, proprius dicitur immixtio, vt tetigi sup. id què planè constat ex l. impuberibus 11. l. ei qui 12. & l. eum bonis 87. D. de acquir. heredit. §. extraneis, vers. Sed siue is, iuncta gloss. verbo de adeunda, instit. de heredum qualitat. & differentia, simili glos. ita hos terminos distinguete, verbo immiscere, in l. & si sine 8. (quæ aliàs est sub l. ait Prætor 7.) §. restitutus, D. de minor. & gloss. in rubr. D. de acquirend. heredit. ac vbi què communi secundum sup. relatos, & infra referendos; quia 30* nimirum statim a morte parentum etiam ignorantes ab ipsa lege heredes fiunt, magis què in eos bonorum paternorum dominium, quod in vita parentum quodammodò nacti sunt, cõtinuari videtur, quàm hereditas ipsis acce-

dere, l. in suis 11. D. de liberis, & posthumis, (cui addendi sunt Cuiat. lib. 25. obseruat. cap. 14. Vacon. declarat. iur. lib. 3. cap. ult. Euerard. Bronchorst miscel. controu. centur. 2. assert. 25.) & l. in suis 14. D. de suis, & legitimis heredibus, l. 1. §. qui sunt in potestate, D. si quis omiffa causa testamenti, d. §. sui, vers. Sed sui quidem, vbi & notat Pichardus, n. 21. instit. de heredum qualitate, & §. sui, instit. de hereditatibus, quæ ab intestato, d. l. 21. partitæ, vers. E llamaron. Facit lex si post mortem 68. aliàs 71. §. 1. ad finem, illic. Quia in vnum concurrat, vt & heres existat, & dies legati cedat, & l. quaesitum 91. aliàs 93. §. 1. vers. Necessario D. de legatis 1. iuncta gloss. verbo successeritis, in l. cum hereditas 9. C. de positi; quæ * iacentem hereditatem dari negat, vbi adest suus heres, quam vltra Baldum ibi, & alios communiter, valdè notabilem dicunt, & ad varia expendant Ias. num. 10. in dict. l. in suis 11. deliber. & posthum. & in rubri. de acquiren. heredit. num. 7. Corneus conf. 268. num. 3. lib. 3. Carolus Ruinus conf. 65. num. 4. libr. 4. Anton. Gomez d. cap. 9. num. 17. D. Ferdinand. Menchaca de successione creat. §. 2. 1. n. 246. D. Ludou. Moli. de Hispanor. primogenijs lib. 3. c. 12. n. 21. Ioan. Gutier. n. 98. & D. Pichardus benè explicans à n. 34. in d. §. sui, de heredum qual. idem Pichard. in d. §. sui num. 9. de heredit. quæ ab intest. & ad titulam, D. de acquir. heredit. cap. 2. n. 26. & cap. 12. n. 17. Donel. lib. 7. commentar. cap. 2. & ad eum Hillig. lit. P. & Q. Stephan. Gratian. disceptat. forès. to. 4. c. 732. à n. 27. maximè n. 32. 51. 71. & 75. Cesar Arg. de acq. poss. q. 13. n. 66. & 67. quib⁹ cõcinit illud Aufonij Galli edilio 4. cuius meminit Hillig. d. lit. Q. Iusta quidem series patri succedere, verum esse simul dominos gratior ordo pijs. Conferunt item plura, quæ de cõtinuatione dominij bonorum paternorum in suos, scribunt Tiraq. multos ex more cõgerès, in præfatione legis si vnquã, C. de reuocand. donat. n. 19. & 20. D. Couarr. in reg. poss. 2. p. §. 5. ex n. 3. Ant. Gom. d. c. 9. n. 18. & 19. Marc⁹ Ant. Eugeni⁹ cõf. 33. n. 116. cū trib⁹ seqq. lib. 1. Donel. & ad eū latè Hillig. lib. 7. cõm. c. 2. Thade⁹ Pifo Soacius variar. resolut. lib. 6. c. 1. ex n. 4. nouif-

nouissimè Emundus Merillius, singularia quædam iura, & bonorum auctorum loca expendès, lib. 1. obseruat. cap. 36. latissimè Philip. Pasch. d. 4. p. c. 1. per totum, maximè ex n. 5.

Vnde imprimis deducitur, transmissionem quæ fit ex hoc capite, siue ex potentia sũtatis, non esse propriè exceptionem, seu limitationem illius regulæ generalis, qua traditum est, hereditatè non aditam non transmitti, d. l. vnica, §. in nouissimo, vers. Hereditatem, C. de caducis tollendis, adeòque meritò à Iustinianno ibi, in sequenti vers. Exceptis, prætermittam, ac neglectã fuisse, regula enim supponit aditionis necessitatem in herede, vt acquirere hereditatem possit, & vt acquisitam transmittat, quod acquisitioni consequens est, iuxta aliam regulam l. heres in omne 37. D. de acquir. heredit. l. heredem 59. & l. hereditas 62. D. de reg. iur. & exceptio pertinet ad suos, qui (vt diximus) aditione nõ egèt, vt acquirat, & cõsequenter, nec vt trãmittant, nõ ergo propriè exceptio est, quæ * debet esse de reg. l. quaesitum 12. §. idem respondit domo instructa, vers. Denique Neratius, D. de fundo instructo, l. nõ quod liquidæ 4. §. finali, in fin. D. de penu. legata, notant gl. ordin. Dynus n. 15. & alij in rubr. de reg. iur. lib. 6. Paul. Castrenf. conf. 43. n. 4. tom. 3. & post alios optimè Euerard. in locis legalibus loco 9. ab except. ad regulam sub n. 9. nouissimè post plures alios Simon Vaz Barbosa, & Augustinus Barbosa ad principia, & axiomata iuris, ille lit. E. n. 17. hic verò axiomat. 85. n. 6. ac dixim⁹, plures alios cumulantes Dissertat. 2. nu. 40. idquè in terminis nostris voluit nõ obscure Cuiat. tract. 4. ad Apricanũ ad l. si filius heres, D. de liber. & posthum. pag. 2. vers. Nec est hoc præcipuum, ac doceat apertè Ioan. Coraf. miscellaneor. iuris ciuil. lib. 7. qui aliàs epistolicarum quæst. liber inscribitur, c. 1. nu. 4. (qui in eo tamen male, quòd penitus hãc transmissionem negat) Daar. ad tit. de acquir. heredit. cap. 5. vers. Ac imprimis, & ad tit. de vulgari c. 10. §. superioribus locis, circa finem, vers. Potest dubitari, Ant. Fab. lib. 14. cõiecturar. c. 1. in princip. & velut indubitatum supponit Donellus d. lib. 7. commentar. cap.

4. à vers. Sed iustis, dum casus memoras, quibus nõ adita hereditas aduersus iuris regulam trãmittitur, hunc suorum heredum non refert, quasi ad regulam illam minimè pertinentem, obseruatque tandem Osualdus Hilligerus in notatis ad eundem Donellũ ibi, lit. D. in prin. & lit. E. vers. Imò verè, D. Pichard. de acq. hered. cap. 31. n. 1. vers. Extra duas, & n. 4. vers. Imò verè, Robles de represent. lib. 2. c. 2. n. 41. quod non animaduertit vir aliàs doctissimus, vtriusque nostris Senatus quondam iudex, D. Ant. Corduba de Lara ad l. si quis à liberis, §. idem iudex, num. 49. ad fin. D. de liber. agnoscent.

Deinde insignis eorum lapsus detegitur, qui affirmarunt, ex capite quoquè, seu potentia sũtatis hereditatem transmitti, nõ vt quæsitam, sed vt quærendam, ducti argumèto tex. in l. si quis filiam 7. §. 1. D. de acquiren. hereditat. vbi traditum est, transmitti eam cum beneficio abstinenti, quasi Paulus l. C. significet heredi, in quem ex eo capite fit transmissio, si hereditate sic trãmissa, ex facultate sibi à iure data, se non abstinere, necessitatem imponi eam adeundi, quomodo eum text. interpretantur post Bart. n. 1. & alios communiter, Ias. n. 4. ibi, & in l. si adrogator nu. 20. vers. Vltimò mouetur, & vers. Nam communis, D. de adoptionibus, Salycetus in l. 1. nu. vltim. vers. vltim. C. ad legem Iul. de adulterijs, & alij relati ab Anton. Gomecio d. tom. 1. variar. cap. 9. nu. 55. vers. Vnum tamen, Michaele Grassi. de successione lib. 2. art. de transmissione, q. 17. n. 1. (qui eidem communi sententiæ adherent) & à Didaco Spino, qui tamen melius ab ea recedit, dict. gloss. 33. num. 90. vers. Ex qua resolutione, ideòque generaliter nullo ex capite hereditatem, vt quæsitam transmitti, sed vt quærendam, cum communi resoluunt Andræ. Gaillius pract. obseruat. lib. 2. dict. obseruation. 128. numer. 6. Thadeus Pifo dict. lib. 6. cap. 1. num. 25. vers. vltimo, & cap. 2. num. 10. D. Ioannes del Castillo post tract. de usufruct. assert. 144. & in specie ex capite sui heredis hereditatem, vt quærendam transmitti, cū cõmuni quoque affirmavit D. Pichard. sibi contra-

rius *dict. tit. de acquir. heredit. cap. 12.*
 36 n. 11. Contrarium * namque, scilicet
 suorum hereditatem, vt quæsitam tan-
 tum transmitti, non vt quærendam, ex
 supradictis apertè constat, & cõtra cõ-
 munem longè veriùs probarunt Deti?
conf. 330. n. ult. ad finem, vers. Non obstat
ultima ratio, Ancharranus, Alex. & So-
cinus, quos referunt, & sequuntur Al-
ciatus n. 23. vers. Hincquè apparet, in l.
ventre 85. D. de acquir. hered. & Didac⁹
Spino ubi proximè, atquè alij cõgesti ab
Emanuelè Costa (cuius illè non memi-
nit) qui eandem sententiã vt indubi-
tatam amplectitur, in l. qui duos, §. cum
in bello, verbo bona, nu. 3. vers. ult. & nu.
12. vers. Postremò, D. de reb. dub. & in c. si
pater, 2. p. verb. ac deinde filio, nu. 4. de te-
stam. in 6. & vltra eos optimè Cuiat. Co-
raf. D. iur. & alij quorum, sup. n. 34. me-
minimus, Bened. Pinel. (qui præ alijs
rectè explicat tex. in d. l. si quis filium, §.
1. vers. Decefferit relicto filio) select. inter-
pret. lib. 1. c. 13. n. 17. & 18. nouissime
Ant. Perecius in paratitl. ad tit. C. de iu-
re deliber. n. 20. circa fin. vers. Quin & il-
lis, in eam rem inducens text. in l. cum in
antiquioribus 19. in princip. C. eod. titul.
Qui ferè omnes ex hac verissima reso-
lutione plures iuris effectus colligunt,
quorum hi sunt præcipui.

37 Prim⁹ effect⁹ est, quòd si heres trãf-
 missarius filij fam. antequàm se paternæ
 immisceret hereditati decedētis (quæ,
 vt dixim⁹, filio ipsi cū abstinenti benefi-
 cio quæsitã est, & vt talis in illũ trãsmis-
 sa, d. l. si quis filium, §. 1.) decedat etiã fi-
 lij tantum hereditate adita, cum de pa-
 terna nihil dixisset, hanc etiã patris
 hereditatem cum eodem beneficio ad
 proprios heredes absque vlla difficul-
 tate transmittet, vt considerant rectè
 Carol. Ruin. *conf. 161. n. 10. & 11. lib.*
3. Eman. Costa in d. §. cum in bello, verbo
bona vendicaret, n. 12. Didac. Spin. d. gl.
33. n. 90. post med. vers. Hui⁹ inuestigatio-
nis. Id quod in alijs transmissionibus,
vt & ipsi aduertunt, non ita facilè pro-
cedit, imò cõtrouersum est, tametsi idè
sit receptum, arg. tex. in l. videamus 17.
vers. Et melius, D. quod met. cau. ex qua
& alijs sic cū Bart. & ceteris magis cõ-
munitè resoluunt Guliel. Bened. ad c.

Raynuntius, de testam. verb. si absque libe-
ris in 2. n. 67. circa fin. vers. Vnũ tamè, &
Ant. Gomecius tom. 1. var. c. 9. n. 54. &
55. à quibus in praxi recedendum non
puto.

Secundus est, quòd si heres filij, de 38
 paterna eius hereditate, quæ in ipsum
 vt quæsitã cū abstinenti beneficio trãf-
 missã est, quicquã amouerit, vel per in-
 terpositam personam fraudulèter eme-
 rit, patris creditoribus respondere co-
 gendus est, quia eo ipso beneficium ab-
 stinenti amissit, & efficaciter heredi-
 tati obligatus mansit, quemadmodum
 suus heres, cui successit, si quicquã tale
 faceret, mansisset, eodem exutus priui-
 legio, l. si seruus 70. (aliàs 71.) §. Prætor
 ait, iuncto §. (aliàs vers.) Si quis suus, &
 §. fin. & l. si is qui bonis 90. aliàs 91. D.
 de acquir. hered. l. 2. (per arg. à contrario
 sensu) C. de repud. hered. l. 12. vbi latè ex-
 plicat Gregor. Lop. *gloss. 1. cum 7. seqq.*
tit. 6. parti. 6. Nec enim melioris cõdi-
tionis esse debet sui heredis heres, quã
ipsè suus heres, arg. tex. in l. postulatè
44. illic. Caterum existimo, idem in here-
de eius constituendum, quod in illo constitu-
tum est, cur enim recusaret, quam recusare
nõ potuit is, cuius hereditatem suscepit, D.
ad S. C. Trebel. l. quod ipsis 143. aliàs 185.
& l. in his 175. (aliàs l. in omnibus 135.)
§. non debeo, D. de reg. iur. Id quod mini-
mè contingeret si filius patris heredi-
tatem non vt quæsitã transmitteret,
 sed vt adeundam, tunc enim eius heres,
 id solum ius in hereditate reperiens,
 aliquid expilando, non magis videre-
 tur adijisse, seu pro herede gessisse, quã
 heres extranei, in quo tã t. hæc adi-
 tio ex eo excluditur, quòd huiusmodi
 admissum contrariam eius voluntatem
 demonstrat, l. si quis extraneus 21. in prin-
 cip. vbi benè explicat Dionisius Goto-
 fred. *nota ultim. D. de acquir. heredit.*
d. l. 12. vers. Mas en los otros herederos,
 vbi Gregor. *gloss. ult. tit. 6. parti. 6. &*
 in terminis effectum hunc, tametsi non
 sic exornatum, vt singularem obseruat
 Eman. Costa *dict. verb. bona num. 11. &*
 Didac. Spino *dict. gloss. 33. num. 90. in*
princip.

Tertius, & vltim. effectus est, quòd 39
 planius multo sit, transmissionem ex
 hoc

hoc cap. quàm ex alijs, per cõiunctum,
 aut substitutum non impediri, siue non
 ob id cessare, quòd suus heres cohere-
 dem, aut vulgarem substitutũ habeat,
 quoniam hi non aliter admittuntur, il-
 le ex iure accrescendi, hic verò ex substi-
 tutione, quàm vbi consors hereditatè
 non acquisierit, quemadmodum primũ
 constat ex l. 3. §. fin. cum duabus seqq. D.
 de honor. possess. l. si ex pluribus 9. D. de
 suis, & legit. hered. l. vnic. C. quando nõ pe-
 tent. part. p. tent. accresc. l. vni. §. his ita de-
 finitis, vers. In his itaque, C. de caducis toll.
 secundum verò ex l. post aditam 5. C. de
 impub. & alijs substit. l. 4. tit. 5. parti. 6.
 Id quod in suo herede non procedit; cū
 hereditatem ipso iure quæsitã habeat,
 & vt talem trãsmittat; proindè mirum
 imprimis non est, si heres ille, in quem
 filius eam ita trãsmittit, præferatur ip-
 sius filij coheredi, qui ad deficientem
 tantum eius portionem vocatur, & illa
 non defecit; quia ius sui heredis non est
 propter eã sublatũ filio, siue coheres ip-
 si dat⁹ sit eius frater, siue etiã extrane⁹.
 vt ex ea saltem ratione, quòd datio co-
 heredis non impediatur effectum existen-
 tiæ sui heredis quòd id ea, quæ ex testa-
 mento non dependent, sed extrinsecus
 proueniunt, qualis est hereditatis trãf-
 missio, cõcludunt Bart. n. 4. vers. Cõtra
 hoc oppono, & Alex. n. 10. circa med. vers.
 Hanc tamen opinionem, in l. si filius 12. D.
 de vulg. & pup. substit. idem Bart. num. 2.
 vers. Sed cõtra, Bald. n. 3. Philip. Corn.
 n. 9. ad fin. ac n. 10. Alex. n. 3. & Ias. n. 1.
 vers. Nec obstat, in l. si fratris 3. per tex.
 ibi. C. de iure delib. idem Ias. in l. fin. n. 6.
 post med. vers. Modò sit, iuncto vers. Quia li-
 cèt datio coheredis, C. de instit. & substit. &
 in l. fin. n. 2. vers. 2. amplia, C. de repud. he-
 redit. Ioã. Crot. in l. re cõiuncti 89. n. 151.
 vers. Sed adhuc credo, D. de legat. 3. Quic-
 quid cõtrarium sui immemores docue-
 rint ijdem Bart. & Ias. ille in l. sed cū pa-
 trono 6. in princip. n. ult. D. de honor. pos-
 sess. hic verò in l. vni. n. 26. vers. Quædam
 est trãsmisio, quæ fit ex potètia suitatatis, C.
 quando non petent. part. quemadmodum
 aduersus eos, & alios animaduertut rectè,
 cõmunem amplexi sententiã, Hier.
 Cagnol. in rad. l. vni. n. 48. & 49. & Phi-
 lip. Massin. ad rub. C. eod. tit. à n. 263. ad

270. Guliel. Bened. (cuius ipsi nõ me-
 minere) alia inducens iura, ad cap. Ray-
 nuntius de testam. verbo mortuo itaq; in 2.
 n. 209. Iacob. Cancer. var. resol. tom. 3. c.
 21. de transmiss. à n. 44. & qui commu-
 ni ratione reiecta, alia generaliore, ac
 veriore vtutur, quòd per datione cohe-
 redis ius sui heredis, siue suitas (vt vo-
 cant) nullo modo tollatur; D. Ferdinã.
 Mèchac. de success. creat. lib. 3. §. 21. à n.
 83. & 86. n. 133. & 268. vers. Sed cõtra-
 riã, Cald. Pereir. ad l. si curatorem habēs,
 verbo sine curatore, n. 45. vers. Sed hæc ra-
 tio, C. de in integ. restit. Aluar. Valatc. de
 partit. c. 15. à n. 70. vers. Sed fallitur, vsq;
 ad n. 72. Hier. Geual. cõm. contra cõm. to.
 1. q. 205. n. 1. Ang. Mattheac. de legat. &
 fideicom. lib. 3. c. 2. n. 26. vers. Ratio, & n.
 27. Ant. Fab. de error. pragmat. to. 2. de-
 cadè 31. erro. 8. ad med. à vers. Addit Bart.
 aliàs ex n. 9. Eman. Gomez Cardoso in
 tract. de iure accrescen. illat. 37. n. 2. Rur-
 sus nec mirũ est, quòd heres transmissa-
 rius filij fam. præferatur vulgari substi-
 tuto, illi à patre dato, cum & in hac spe-
 cie filij portio ad quã substitutus voca-
 tus est, minimè defecerit, sed velut ei
 quæsitã, ad ipsius heredè trãsmisã fue-
 rit. Id quòd planè voluit Bart. in l. 1. n.
 20. D. de vulgari, dum absolutè docet,
 transmissariũ præferri substituto, idquè
 inter alia probat in vers. Pro hoc videtur
 tex. ex relata l. si quis filium 7. in 2. respõs.
 D. de acquir. hered. si benè (inquit) illud res-
 põsum ad legis principũ cõt inuabis, atq;
 ita cū lex illa de transmissione ex c. sub
 heredis loquatur, vt vidimus, cõsequens
 est, vt de eadè etiã sermonè Bart. fece-
 rit, atque ita eum generaliter in omni
 trãsmisioe intelligit Angel. licèt ge-
 neraliter quoq; ab eo recedēs sub §. sub-
 stitueri, n. 4. vers. Subdit Bart. Ioann. de
 Imola, Bart. ab Angeli impugnatione
 sub quadã modificatione defendēs, n. 5.
 vers. Circa quartũ, Frac. Aret. n. 9. vers.
 Circa 4. quæstionē, Alex. à n. 16. Ias. n. 35.
 iuncto n. 37. vers. Postea Bart. Frac. Rip. la-
 tē Bart. doctrinã discutiēs, nec omninò
 probās à n. 130. & Alciat. eã generaliter
 admittēs, imò & crebri⁹ quoad hæc etiã
 transmissionem receptam asserens, nu.
 77. vers. Secundò dubitatur, iuncto n. 78.
 vers. Sed quid de transmissione, in d. l. 1. D.

de vulgari; ita enim generaliter ex mente gloss. verbo ab intestato, vers. Sed quid si transmittatur, docuit idem Bart. in l. sed & si pro dote 10. §. non omnia, nu. 1. D. de legat. præstan. ac post alios probarunt Guiliel. Bened. latè examinans, in cap. Raynuntius, de testam. verbo si absque liberis, in 2. sub tract. vulgaris substit. à n. 64. ad 72. inclusuè, Paul. Leonius de substit. in tract. de vulgari, à n. 154. vers. Ego verò, Michael Grass. de success. lib. 2. art. de transmiss. q. 18. & 23. ubique n. 4. Petr. Greg. syntagm. iur. lib. 42. c. 13. n. 3. iuncto cap. 16. n. 1. Duar. ad tit. D. de vulgari, c. 10. §. superiorib. locis, ad med. vers. In hac quæst. D. Pichard. ad princip. inst. de vulg. n. 36. & in cõment. ad tit. D. de acq. hered. c. 12. à n. 11. & apertius à n. 13. & in specie quoad transmissionem ex hoc cap. resoluunt plures relati, ac recepti à Gomecio var. resolut. tom. 1. cap. 3. n. 15. à vers. Sed his non obstantibus, & ultra eos Lancelott. Politus de substit. part. 3. n. 97. circa fin. vers. Quantum ad primam, Menchac. de success. creat. lib. 3. §. 21. nu. 257. & 266. Did. Spino in spec. testam. gloss. 33. n. 91. Hieron. Ceuall. commun. contra cõmun. tom. 3. quæst. 761. ex n. 17. Ang. Mattheacius de legat. & fidei cõmiss. lib. 1. c. 8. n. 26. vers. Aliud verò, Anton. Fab. & D. Ioã. del Castil. id in hac transmissione duntaxat admittetes, ille de erro. pragmat. to. 2. decade 34. erro. 4. vers. Nã quod ad eã, siue n. 5. & erro. 7. circa fin. vers. Nã & eadem ratione, alijq; in locis relatis à D. Pichard. ad tit. D. de acq. hered. c. 31. nu. 5. ad fin. hic verò quotid. controu. lib. 3. c. 11. n. 2. & cap. 13. n. 32.

40 Quicquid contrariæ sententiæ, substitutum præferenti huiusmodi transmissionario, quam receptiorem esse ferè omnes fatentur, magis alibi accedant Ant. Gom. & Did. Spino, sibi parum constantes, ille d. 1. tom. var. cap. 9. n. 34. ad med. vers. Sed his non obstantibus, & n. 50. circa fin. in solut. vlt. fundam. hic verò gl. 22. n. 31. 34. & 35. Bologn. n. 13. limit. 2. & Philip. Malsin. n. 62. & 167. ante med. vers. Aut versamur in casibus, in quibus suit ut perdit officium suum, in l. emancipata 4. C. qui admitti ad bon. possess. Ioan. Oroscius ad l. si adrogator 22. n. 137. D. de adopt. Ioan. Gutier. ad §. sui, n. 55. inst.

de hered. qualit. & diff. Andr. Fachin. controuers. iur. lib. 4. cap. 71. à vers. Existimo tamen, Iacob. Cancer. varia. resolut. tom. 3. c. 21. de transmiss. n. 32. & 33. & à nu. 51. Nicolaus Noalis de transmiss. d. casu 8. à n. 43. ad 65. Quorum potissimum fundamentum in eo positum, * quod 41 datione vulgaris substituti tollatur iustas, vt vulgò deduci solet ex l. si filius heres 16. D. de liber. & postb. nonnullis q; alijs legibus, optimè præ alijs cõuincit, verissimum earum intellectum tradetes Ioan. Coraf. miscell. lib. 1. c. 2. Ant. Goueanus ad rub. D. de vulg. n. 38. D. Ferdinand. Menchac. de success. creat. libr. 3. d. §. 21. à n. 184. D. Francisc. Sarm. lib. 4. select. ad d. l. si filius heres, Cald. Peireir. ad l. si curatorem habens, verbo sine curatore, num. 46. à vers. Sed contraria sent. Hier. Ceuall. commun. contra cõmun. lib. 2. q. 602. per totam, & lib. 3. quæst. 761. ex n. 17. D. Ant. Pichard. ad princip. inst. de vulg. subst. à n. 29. & latius ad §. ita demum 3. ex n. 12. inst. de hereditat. que ab intest. defer. D. Ioan. del Castil. quotid. controuers. tom. 3. d. cap. 11. n. 2. ad med. vers. Verè tamen. Anto. Fab. de error. pragmat. tom. 2. decad. 32. erro. 6. ac remisiuè Osuald. Hillig. ad Donel. lib. 6. commet. cap. 24. lit. H. vers. Sed haud dubiè falsa. Atque ex eo maximè, quod filiusfam. cui datus est vulgaris substitutus, ita scilicet. Si heres non erit, non censetur institutus sub conditione si voluerit, nam & si * substitutio huiusmodi duos sub se 42 casus comprehendere soleat, noluntatis nimirum, & impotentiae, hoc est si institutus heres esse noluerit, aut non potuerit, vt cū Bart. n. 9. & 13. & alijs in l. 1. D. de vulg. eod. Bart. n. 1. & omnibus in l. cū proponas 3. per tex. ibi, C. de hered. inst. receptissimã, ac verissimã sententiã esse profitentur Paulus Leonius, & Alex. Trétacinq. de substit. ille sub tract. de substit. vulg. n. 24. hic verò p. 1. cap. 1. n. 20. Menoch. conf. 106. nu. 289. libr. 2. conf. 325. num. 49. & conf. 399. num. 21. lib. 4. quod & apud nos constat ex l. 1. post princ. vers. E esto seria, & in l. 2. circa finè, vers. E esto es, tit. 5. parti. 6. atque ita cõsequens videatur filium, cui talis substitutus datur, sub contraria conditione illius sub intellectu si noluerit institutum cense-

centeri, nempe si heres esse voluerit, arg. tex. in l. si legatum 10. D. de adim. legatis, in l. quibus diebus 40. §. quidam Titio, in fine, & in l. aliquando 107. D. de condit. & demonstr. tamen contrarium longè verius est. Tùm quia duplex illa conditio, sub vulgari substitutione comprehensa, si institutus heres esse noluerit, aut non potuerit, ipsi substitutioni duntaxat inest, nec arguit contrariam in institutione, quæ purè, & absque vlla conditione concepta est, nec per substitutionem conditionalis reddi debet, arg. tex. in l. sub conditione 73. D. de hered. instit. tradit Philip. Corn. in d. l. cum proponas, nu. 1. post med. vers. Nec similiter, & num. 2. post princip. vers. Et non bene, D. Ant. Pichard. in d. §. ita demum, inst. de heredit. que ab intest. n. 26. Ant. Fab. de error. pragmat. tom. 2. d. decade 32. erro. 6. circa med. vers. Vt enim voluntarius, siue n. 9. nec obstat tex. in d. l. si legatum, cum similibus, quia procedit respectu vnius personæ, cui aliquid sub conditione datur, nam ex natura conditionis necesse est, vt sub contraria videatur non datum, vel ademptum, non verò respectu diuersarum personarum, vt instituti, & substituti, vt patet ex d. l. sub conditione, quicquid aliter variando respondeat Aret. in d. l. 1. D. de vulg. n. 9. post med. vers. Illud etiam debes scire. & D. Francisc. Sarm. lib. 4. select. ad l. si filius heres, D. de liber. & postb. n. 29. in fine, & n. 30. Tū etiã, quia & si daremus conditionem si noluerit, sub vulgari substitutione cõprehensam, arguere in institutione cõtrariã conditionem si heres esse voluerit, adhuc ea traditio in vulgari substitutione, filio suo heredi facta minimè procederet, quia illa alia doctrina, quod substitutio vulgaris duos casus noluntatis, & impotentiae cõprehendit, dum taxat locum habet in extraneo, in quo iura, & DD. supra relati loquuntur, nõ verò in suo, & in terminis aduertit Philip. Corn. in d. l. cum proponas, nu. 1. vers. Nec obstat iste tex. atque adeo * contraria substitutionis conditio in institutione sui heredis non illa censei debet 43 si heres esse voluerit, sed illa potius si se nõ abstinerit, nam cū is abstinenti facultate ex Prætoris beneficio potiatur, iuxta facultatem hanc substitutio ipsi facta

accipienda est, arg. text. in l. plenum 12. §. equitij, D. de usu, & habitat. Multum autem interest, vtrum primo vel secundo modo conditio filij institutioni videatur adiecta, nã primo quidè modo aliter adiecta cesseretur, quã à iure infit, ac proinde institutione ipsam conditionalem redderet, itaut filius heres non esset, si ante declaratam voluntate decederet, l. Cornelius 69. vers. Quod si bi, & l. iam dubitari 86. D. de hered. instit. l. verba hæc 12. D. de constit. instit. & cõsequenter substitutioni locum faceret, & transmissionem impediret, arg. text. in l. si ita legatum 65. aliàs 68. §. 1. D. de legat. 1. & in l. si ita expressum 69. D. de condit. & demonstr. iuncta l. fin. vers. Argumento, D. de condit. instit. nec enim conditionalia iura transmitti quoquo modo possunt, l. si cui legetur 49. aliàs 51. §. hoc autem, iuncto §. (aliàs vers.) Et ideo, D. de legat. 1. l. vnic. §. sin autem aliquid sub conditione, C. de caduc. tollend. & ultra alios resoluunt optimè Ant. Gom. varia. resolut. tom. 1. cap. 9. n. 49. id quod longè aliter se habet in conditione illa, secundo modo subintellecta in filij sui heredis institutione, si se non abstinerit, quæ cū tacitè à iure infit institutioni sui heredis, eam minimè conditionalem efficit, iuxta reg. text. in l. 3. D. de legat. 1. d. l. aliquando 107. vers. Item quod sub hac, D. de condit. & demonstr. & l. si Titio 22. §. 1. D. quando dies legati ced. nec proinde transmissionem ad filij heredes impedit, iuxta aliam reg. tex. in l. quod pure 6. §. 1. D. eod. tit. quicquid aliter distinguant Bald. in d. l. cum proponas, num. 11. C. de hered. instit. Imola in d. l. 1. n. 3. post medium, vers. Aduerte tamen, D. de vulg. relati, sed non probati à Guiliel. Bened. in c. Raynuntius, de testam. verbo si absque liberis in 2. sub tract. vulgaris substitutionis, n. 67. vers. Tertia est transmissio, & numer. 69. nec quicquam certum firmet Vdalricus Zasius de substitut. c. 1. n. 13. vers. Secunda species, aliaque post alios distinctione vtatur Alex. Trentacinq. de substitut. part. 1. cap. 5. nu. vlt. vers. vlt. quos duos quasi eiusdem sententiæ refert, & improbat D. Ioan. del del Castillo d. c. 13. n. 34. Cui verissimè resolutioni maximè inter alia fauet

44 * text. optimus in d. l. fin. vers. Altera
 verò species, D. de condit. institut. vbi filio
 instituto sub cōditiōe potestatiua, quæ
 vltimo vitæ spiritu impleri potest, pu-
 ta si Titio decem dederit, nepos ei vul-
 gariter substitutus, non aliter ex substi-
 tutione admittitur, quā filio perfectè
 mortuo, quando certum est conditionē
 non esse impletam, id quod dici nullo
 modo posset, si per dationem illam vul-
 garis substituti, sublata esset in filio exi-
 stentia sui heredis, imò in vita ipsius fi-
 lij quādo nempè mori inciperet, ante-
 quam esset perfectè mortuus, cum iam
 tunc voluntatem amitteret, l. hac con-
 sultissima, 8. vers. At cum humana, C. qui te-
 stamenta face. poss. nepos ei substitutus
 admitteretur, vt eruditè cōsiderat Pau-
 lus Castr. in d. l. si filius heres, D. de lib. &
 posth. in lectura n. 6. & in repetit. n. 11. D.
 Francif. Sarm. d. lib. 4. sect. ad eand. l. si
 filius heres, n. 7. & 8. D. Ferdin. Méchac.
 de success. creat. lib. 3. §. 21. nu. 286. vers.
 Duodecimò facit, Caldas Pereir. in d. l. si
 curatorem habens, verbo sine curatore, num.
 46. §. sed contraria, vers. Facit tex. notab.
 & vers. Snadetur etiam, D. Pichard. in d.
 §. ita demum n. 20. Nec longè distat spe-
 cies d. l. si filius heres, vt ibi Sarm. à nu. 6.
 expendit, nec enim in ea specie idèd
 nepos suus heres extitit auo, quia in
 filio fam. eius patre per dationem substi-
 tituti vulgaris sublata fuerit suitas, vt
 Bart. & alij ibi falsò existimarunt, sed
 quia pendente posthumi præteriti na-
 tuiuitate, numquā potuit ei hereditas de-
 ferri, vt primus animaduertit ibi Chri-
 stophorus de Castellione, quem Paulus
 Castr. & alij sequuti sunt, relati ac re-
 cepti à D. Pichard. in d. §. ita demum sub
 n. 30. D. Ioan. del Castil. d. lib. 3. cōtrou.
 c. 11. n. 2. post med. vers. Negari etiā nullo
 pacto potest.

45 Ex quibus omnibus verus dimanat
 intellectus ad tex. alioqui difficilem in
 d. l. si quis filium 7. §. 1. D. de acquir. hered.
 nam quod ibi dicitur, hereditatem suo
 heredi delatam transmitti cum benefi-
 cio abstinendi, eò tantum pertinet, vt si
 heredi transmissario filij sui heredis ex-
 pediat patris, & filij hereditatem sepa-
 rare, quæ sui heredis existētia iuncte esse
 coeperunt, l. sed si plures 10. §. filio impu-

beri, D. de vulg. id cōsequi possit ex per-
 sona filij, ex qua sibi beneficiū abstinēdi
 competit. Non tamen inde colligere
 fas est, patris hereditatem, à filio in he-
 redem transmissam, non esse quæsitam,
 sed quærendam; nam Prætor, * qui fi-
 lij abstinendi facultatem concessit, nō
 vtique ab eis abstulit sui heredis existē-
 tiam, ac continuationē illam dominiij,
 cuius sup. mentionem fecimus, elegans
 tex. in l. 1. §. qui sunt in potestate, D. si quis
 omiff. cau. testam. & in l. cum quasi 30. §. sed
 & si sum 10. vers. Tametsi, D. de fideicom-
 miss. libertat. quæ iura rectè in proposito
 expendit, & explicat D. Pichard. in §.
 sui n. 22. inst. de hered. qual. & differ. & cū
 communi resoluunt D. Ioan. del Casti-
 llo d. tom. 3. cap. 13. n. 30. Thadeus Pifo
 Soacius var. resol. lib. 6. c. 1. n. 26. vers.
 Sed contrariam. Quemadmodum nec *
 beneficium illud Prætoris suis heredi-
 bus indultum, vt se à paterna heredi-
 tate abstinere possint, impedit alios sui
 tatis effectus, vt paulò ante citati adno-
 tarūt, sed (vt ipsi rectissimè subiungūt)
 filios tantum liberat oneribus heredi-
 tarijs non spontè susceptis, l. si fil. us, qui
 patri 12. vers. Etenim, D. de vulgari, cum
 similibus, in proposito relatis à Gome-
 cio d. tom. 1. variarum cap. 3. n. 15. vers.
 Sed his non obstantibus, & cap. 9. num. 23.
 vers. Sed ego teneo. * Qui & ipse n. 25.
 à vers. Sed his non obstantibus, post lōgam
 disputationem, mirabilem ad praxim
 huius rei effectum recenset, cum glossa
 vltima, iuncta textui in l. si cum dotē 22.
 alias 23. §. transgrediamur, D. soluto ma-
 trim. & verbo teneatur, vers. Nos fatemur,
 Bart. & ferè omnibus in l. necessarijs 57.
 D. de acquir. heredit. quem etiā receptis-
 simum esse resoluūt cum multis Tiraq.
 in tract. lemort. p. 7. declar. 2. n. 8. Euerar.
 in locis legalib. loco 95. ab auctoritate nu.
 9. Mascard. de probat. lib. 1. conclu. 804.
 n. 1. & nemine relato, agnoscit D. Pi-
 chardus in d. §. sui sub n. 24. in fine, pro-
 fitetur itidem communem esse Parlad.
 nonnullos alios congerens, lib. 2. rerum
 quotid. cap. fin. 4. p. §. 1. nu. 2. & 3. Aluar.
 Valasc. de partit. cap. 15. n. 44. Andræas
 Gaillius practicar. obseruat. lib. 2. obser-
 uat. 128. ex n. 1. & ad eum Bernardus
 Græucus non paucos cumulans, concl.

128. sub n. 9. & cum alijs pluribus Ce-
 uallus, cuius ipse non meminit, commu-
 nium contra communes, tom. 3. q. 849. à n.
 3. vers. Sed contrariam, Marta de success.
 legali 1. p. quest. 6. art. 1. n. 3. & 4. vt ni-
 mirum filiusfamilias, qui se bonis pa-
 tris immiscuisse ex aduerso non proba-
 tur, illius creditoribus ipso iure tan-
 quam heres obnoxius non sit; imò cō-
 tra eos fundatam intentionem habeat,
 licet filius non probet, se abstinuisse.
 49 Qui tamen effectus, * si verum ama-
 mas, non rectè deducitur ex reg. d. l. si
 filius, ac similiū, & in puncto iuris per-
 quam falsus est, meritò quæ eum tacitè
 negauit, regulam in contrariū statuens,
 vt filiusfamil. qui se patris bonis absti-
 nuisse non probat, tãquam heres illius
 creditoribus sit obnoxius, gloss. sibi cō-
 traria verbo parentes, in auth. vt hi qui obli-
 gatas se habere perhibent res minorum, §. vt
 autem, collat. 6. quam commendant, &
 sequuntur plures relati ab Ant. Gome-
 cio d. n. 25. in fine principij, Parlad. d. nu.
 2. in princip. & Ceuallo d. q. 849. n. 3. ac
 latè per plura probat, cōtrarijs elegā-
 ter iatisfaciēs, Ant. Fab. de errorib. prag-
 maticor. tom. 2. decade 31. error. 9. à vers.
 Secundum membrum, siuè à n. 4. & errore
 10. ferè per totum. Quæ quidem regula
 multò planiùs procedit in casibus pro-
 prioris limitatione traditis à Gaillio,
 d. obseruat. 128. ex n. 12. sed & in praxi
 50 longè * aliud obseruatur, quàm com-
 munis habet regula, primo loco rela-
 ta, vt ex eiusdem Gomecij mente d. c.
 9. n. 17. in fine, aduertit Pater Molina
 d. disputat. 180. nu. 11. vt videlicet suo
 quoque heredi ad instantiam creditorū
 terminus à iudice assignetur, intra quē
 voluntatem suam declaret, vtrū im-
 miscere se hereditati velit, an ab ea ab-
 stinere, quo elapso pro abstinate ha-
 beatur, & interim hereditati, si ita ex-
 pediat, curator detur. Quod tamen *
 51 Gomecius rectè inspectus minimè di-
 xit, sed tantum hereditati quasi iacenti
 curatorem tunc demum dari posse, cum
 filius deliberare vult, & nec se immiscet,
 nec abstinet. Quod vtique non sic
 accipiendum est, quati Gomecius gene-
 raliter velit, termino ad deliberandum
 filio ad creditorum instantiam à iudice

concesso, curatorem interim hereditati
 dari; nam * siquidem terminus ille bre-
 uis fuerit, minor eo, qui ex iuris præ-
 scripto foret heredi cōcedendus, de quo
 post (prout esse potest, quemadmodum
 colligitur ex l. 1. §. largius, vers. Sanè, D.
 de successor. ed. illic. Sanè nonnumquam, vr-
 gentibus creditoribus, interrogandi sunt in
 iure, an sibi bonorum possessionem admittāt,
 vt si repudiare se dicant, sciāt creditores,
 quid sibi agendū esset; si deliberare se adhuc
 dicant, præcipitādi non sunt, iuncta l. si cu-
 ratoris 9. C. de iure delib. illic. Reclor igitur
 prouinciæ aditus, si hereditati necdum
 sint obligati, eos an heredes sint interrogare
 debebit, ac si tempus ad deliberandum petie-
 rint, moderatum statuet) eo quidem termi-
 no durante, nō posset hereditas, vt ia-
 cens considerari ad hoc, vt ipsi curato-
 rem dari oporteret; sed ita potius Gome-
 cius exaudiri debet, vt si * filius in-
 tra breuem sibi ad deliberandum termi-
 num, ad creditorum instantiam à iudice
 præstitutum, nec se immiscuerit, nec
 abstinuerit, sed ampliori tempore, iure
 huius nempè termini ab initio protes-
 tatione facta, ne in alium sibi præfixum
 consentire videatur, arg. tex. in c. Pasto-
 ralis 4. vers. Ita quod, cum notatis, extra
 de except. tunc lapso illo breui iudicis
 termino, possit statim dum longior iu-
 ris terminus durat, curator, cum quo lis
 peragatur, hereditati dari, elegās text.
 sic omnimodò accipiendus in l. idem pri-
 uilegium 7. §. 1. illic: Sed si bonis curator
 datus sit vel absentis, vel ab hostibus capti,
 vel dum deliberant scripti heredes de aduen-
 da hereditate, D. de priuilegijs credit. (quæ
 aliàs est lex 22. suo tit. de rebus auborit.
 iudicis possidendis) ne scilicet creditores
 longiorem iuris terminum expectare
 cogantur, qui adhuc filio supererit, vt
 videat an sibi expediat magis abstinere
 se paterna hereditate, quàm immiscere
 se ei, nec antea excludetur quemadmo-
 dum colligitur d. §. sed si bonis, & con-
 tra Bald. docuerunt rectè Salyc. in fin.
 & Paul. Castrenf. n. 3. vers. Breuiter, in
 l. cum hereditas 9. C. de positi, & post Ia-
 cobum Butricarium, Alex. n. 1. Iaf. &
 Detius n. 4. Curt. Iunior n. 6. & Sebast.
 Sap. n. 3. in rub. C. de successor. edi. Greg.
 Lop.

Lop. in l. 2. gl. 4. vers. Quod tamen limita, tit. 6. parti. 6. Padil. in l. si emancipata 3. n. 43. vers. Breuis tamen, C. de iuris, & facti ignoran. Gutier. in §. sui n. 107. & 109. vers. Sed contra, instit. de hered. qualitat. & differ. Menoch. de arbitr. casu 150. nu. 7. 8. & 9. Stephanus Gratianus disceptat. forens. tom. 4. cap. 732. n. 54. & 55. Donel. lib. 7. comment. cap. 3. vers. Si libera, & vers. Si uetus, cum seqq. Polydor. Ripa singular. obseruat. lib. singu. obseruat. 35. à n. 4. Iacob. Cañcer. var. resol. lib. 3. cap. 21. n. 19. vers. In ista materia, Cæsar Argelus de acquir. possess. quæst. 13. num. 78. quicquid aliud uelint plures, quos refert, & sequitur, D. Ant. Pichard. manu. d. ad praxim p. 2. præcep. 2. n. 2. Plura autem alia, quæ concurrere debent, ut hereditati, uelut iaceti curator datur, explicat optimè Cæsar Argelus d. quæst. 13. à n. 70. ad 80.

4 In eo tamen Padilla, Gutier. & Gratianus falluntur, quod putant, tam filio fam. ad deliberandum super immixtione, uel abstentione, quam extraneo, ut super aditione, uel repudiatione deliberet, triginta annorum tempus superesse, eò quod illi iuri non minori tempore præscribatur, l. licet 8. C. de iure deliber. iuncta gloss. uerbo longi, recepta à Bald. n. 8. & communi, quam resoluunt Ant. Gomez d. cap. 9. n. 28. Padill. in d. l. si emancipata, n. 40. & 41. & Gutier. in d. §. sui n. 108. ac post alios Euerard. Bronchorst miscell. controu. centur. 2. assert. 24. Animaduertere * namque debuerunt, id quidem tunc demum uerum esse, cum terminus heredi ad eum effectum à iudice assignatus non est, quia nemo forsàn petijt, quo casu heres ipse uiuens, nec repudiàs, perpetuò, hoc est usque ad 30. annos adire poterit, ex d. l. licet, nec antea excludetur, aut legitimis successoribus locus fiet, ut eleganter obseruat Azo in summa ad tit. C. de iure deliber. n. 13. & ad l. cum in antiquioribus 19. C. eodem n. 2. vers. Hoc ita intellige, sequitur Accurs. ad eandem l. uerbo benefici, in princip. iuncto uers. Nisi repudiauit, & uers. Si uerò non decepsit, quem Bart. n. 2. sub eodem uers. Si uerò, & ceteri communiter receperunt, teste Salyc. n. 13. uers. Sed glossa dicit, qui tamen in eo ex-

rat, dum ita uult ad eundem ius perpetuum esse, ut nullis temporum curricula circumscribatur, prout ipse post alterum Salycetum patrum suum constantè defendit, quæ conuincunt rectè Corasius miscell. iuris ciuil. lib. 6. toto c. 21. Duar. ad tit. de acq. hered. in 3. exemplo, uers. Vulgò tamen, tametsi non simpliciter, sed sub quibusdam cautionibus non satis tutis, ut aduertit Osuald. ad Donel. lib. 7. com. cap. 3. lit. B. Comuni quoque sententiæ adhaeret Greg. Lopez gl. 3. post princip. uers. Licet nullo, in l. 2. tit. 6. p. 6. nouissimè Ant. Perecius in parat. ad tit. C. de iure deliber. n. ult. in fin. inducens etiã textum in l. hereditatis 7. illic. Longi temporis præscriptione non submoueri, C. de petit. heredit. Secus si * terminus fuerit heredi ad deliberandum præstitus ad eorum, quorum interfit, instantiam, tunc enim illo lapso, uel statim excludetur, puta si ille assignetur ad instantiam substituti, l. quando 68. aliàs 69. in fin. iuncta gl. ult. & communi, mox referenda, D. de acquiren. heredit. uel pro adente statim habebitur, si sit assignatus terminus ad instantiam ipsius heredis, uel etiam creditorum, aut legatariorum, siue is terminus breuis fuerit, nulla præuia protestatione, siue illa præcedente longior ex iuris præscripto fuerit concessus; qui quidem terminus, & si sub iudicis potestate sit, l. 1. §. ait Prætor, D. de iure deliber. centum dierum minor esse non potest, protendi autem ualet ad annum usque, si à Principe concedatur, uel ad nouem menses, si ab ordinario iudice, quemadmodum constat ex l. 2. D. illo tit. de iure deliber. l. fin. §. & hac quidem 13. uers. Sed quia quidam, & §. in autem 14. uers. Et si non intra datum, C. eod. tit. d. l. 2. tit. 6. p. 6. Quibus non obstat tex. in l. 1. §. largius, in princip. D. de successor. edito; ubi anni terminus huic rei à Prætoze, præfixus est; quia loquitur in agnoscenda bonorum possessione, in qua longè diuersum ius obseruabatur, ac in adenda hereditate, cui nullum certum tempus fuerat definitum, ut tradit, & explicat optimè Camillus Plautius in tract. de bonor. possess. cap. 4. num. 9. & ab ea mutatus Iacobus Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 1. nu. 3. Vel denique * neque pro

adeuntæ, neque pro repudiante habebitur, si terminus heredi scripto præfiniatur ad instantiam filij exheredati, qui sex mensium esse debet, si scriptus heres in prouincia degat, sin autem ab ea absit, unius anni, quo tempore lapso, per iudicem deliberare statim compellitur, aut omninò repellitur, l. scimus 36. §. illud, uers. Sancimus, C. de inoff. testam. quæ omni resolutio colligitur ex gl. ult. Barto. n. 5. & alijs communiter in d. l. quando, eodem Bartolo nu. 10. ac cæteris in l. si quis suus 8. D. de iure deliber. & in l. filij mater 6. ad finem, D. ad S. C. Tertul. Alex. n. 5. & 6. & Iaf. nu. 6. uers. Ideo dic, post Zinum, Fulgos. & Salycet. in d. l. fin. §. in autem hoc, C. de iure deliber. Gregor. Lopez in d. l. 2. partita gloss. 3. uers. In hoc tamen; Menoch. de præsumptio. lib. 4. præsumpt. 102. n. 6. ad fin. & n. ult. quicquid Menoch. ipse quoad coarctationem termini; ex iuris præscripto heredi ad deliberandum concedendi, à communi dissentiat; hinc inde discussio art. d. lib. 2. de arbitrar. casu 1. à n. 12. & 16. nec enim satis facit textui hanc in rem apertissimo in d. l. idem priuilegium §. 1. uers. Vel dum deliberant, D. de priuileg. cred. aliàs de reb. auctorit. iud. possid. imò nec eius meminit.

58 Tandem ex dictis cauendum est ab Accursio in l. si fratris 3. uerbo successione n. C. de iure deliberandi, qui duplici circa illius text. intellectum inuoluitur errore. Primus est, dum pro constanti supponit, transmissionem paternæ hereditatis (quam ibi filius, post mortem patris, cui suus heres erat, decedens, facit excluso patruo) ad filij posteros duntaxat fieri. Alter est, dum mutata sententia existimat, ideo patruo excluso, ibi fieri transmissionem, quia filius aduerat, quasi aliàs non posset transmissio fieri: utrumque contra superiora iuris principia. Unde meritò utraque Accursij lectura à Bartolo, Baldo, Castrensi, & cæteris communiter explorata est, teste Alex. n. 4. ad fin. uers. in gloss. 2. & Iaf. n. 1. licet primam adhuc præfractè defendere quidam tentent, maximè Antonius Rubeus in l. unica n. 55. C. de his, qui ante apertas tabulas, eisq; quoad speciem d. l. si fratris, ubi filius ante aper-

tas tabulas decepsit, assentiatur, Cuiat. tract. 4. ad Aphricanum, ad l. si filius heres, D. de lib. & posth. pag. 3. uers. Sui statim, motus ex d. l. unica, C. de his, qui ante apertas tab. & in l. cum in antiquioribus 19. C. de iure deliberandi, quibus ad sequentes transmissionis species commodius satisfaciam. Communem autem * sententiam apertissimè probant iura, in huius transmissionis confirmationem allata, quorum pleraque, nempe text. in l. qui duos, §. cum in bello D. de rebus dubijs, l. 2. §. si quis ex liberis, D. ad S. C. Tertul. in l. Lucius 9. uers. Atque ita, D. de iure fisci, & in l. apud hostes 8. iuncta supracriptione, ac gl. ult. & communi, C. de suis, & legitimis heredibus, apertè loquuntur in matre, ad quam transmittitur, quæ tamen ad filij posteritatem non pertinet, iuxta regulam text. in l. quod his uerbis 81. aliàs 83. §. fin. uers. Respondit, D. delegatis 3. l. Iurisconsultus 10. §. parentes, D. de gradibus, l. uacatio 13. D. de muneribus, & honoribus, l. 1. §. fin. & l. 4. iuncta gl. & communi, D. de iure immunitatis, §. fin. in fin. (iuxta litteram Florentinam, quæ loco uerbi posthumis, legit posteris) in §. qui testamento tutor. dari poss. ex quibus constat posterorum * appellationem eandem esse, quæ & liberorum, & descendentiũ, qua omnes inferiores tantum, non etiam superiores continentur, profequitur optimè post alios Ioannes Garcia de nobilit. in diuisione n. 37. & gl. 1. §. 1. num. 32. Menoch. de præsumptionibus libr. 4. præsumpt. 39. n. 20. & præsumpt. 91. num. 7. Morl. in emporio iur. tit. 12. de uarijs quæstionibus, q. 7. n. 2. & 3. quicquid posterorum uocabulum latius accipi existimet Duar. ad tit. de acquir. heredit. cap. 5. §. ac imprimis, uers. Sed tamen nisi uehementer, cætera uero iura, * ad stabiliedam transmissionem hanc adducta, adeò indistinctè, & generaliter loquuntur, ut de extraneo profus herede transmittentis intelligi etiam possint, ac debeant, iuxta aliam regulam l. de pretio 8. D. de Publiciana in re act. & l. 1. §. generaliter, D. delegatis præstantis, cum similibus, & aliàs expendit rectè Duarenus ubi proximè, uers. Alij sunt loci, ut meritò id inter pretès pro constanti frequentius supponant, quemadmodum constat ex his, quos sup.

sup. n. 28. laudauimus, quibus accedit etiam Anton. Faber. *de errore pragmatic. d. decade 31. error. 9. pag. 3. in princ.* Noalis *d. casu 8. n. 17. & 30.*

62 Illud circa hanc transmissionis specie vtiliter inter alia adnotare libuit (omnia namque profequi longissimum esset) quod cum per emancipationem ius patrie potestatis tollatur, §. *prætorca, instit. quibus modis ius patrie potestatis soluitur, l. 1. §. tit. 1. 8. part. 4.* & consequenter ius sui heredis, quod in illa fundari superius diximus, cessare necesse sit, vt & probat apertus text. in §. *emancipatos, instit. de exhered. lib. 9. ceteri, instit. de heredit. qualitate, & differen. §. emancipati, instit. de hereditatibus, qua ab intestato defiruntur,*

63 filius autem * apud nos per matrimonij contractum, ac nuptiales benedictiones, pro emancipato per omnia habeatur *l. 47. Tauri, qua est lex 8. tit. 1. lib. 5. noue compilationis;* hinc efficitur, vt si ille tunc succedat patri, & ante aditam ipsius hereditatem decedat, eam ex hoc iuitatis capite ad alios ipsius heredes minimè transmittat, vt aduertunt rectè Antonius Gomez *d. tom. 1. variar. c. 9. n. 24. in fine, vers. Ex quo infero, & in d. l. 47. Tauri, n. 3. vers. 6. quod licet,* Aluar. Valasc. *de partit. cap. 15. n. 62.* D. Ant. Padill. *in l. si emancipata n. 13. C. de iuris, & facti ignorantia,* Ioan. Gutier. *in §. sui, n. 147. instit. de heredit. qualitat. & differen. Azeued. in l. 8. tit. 1. lib. 5. noue compilat. illat. 4. siue n. 13. cum duobus seqq. Diegus Gom. (vt ipse se vocat) in addit. ad Antonii, eius auz. in d. l. 47. Tauri. ad n. 3. vers. Et quod ad omnes effectus, Cancer⁹ var. resolut. lib. 1. cap. 10. n. 14. & lib. 3. cap. 21. à n. 20. addens idem fore obseruandum in Regno Valentia, & alijs non paucis, in quibus similia extare statuta refert, vt & fecit nouissimè D. Francisc. Hieronimus Leo *decis. Valentina 55. ex num. 3. lib. 1.* Marius Cutellus *de donat. tract. 1. discursu 2. p. 7. n. 13. & discursu 3. p. 1. n. 20.* vbi plures alios in idem cogerit; quorum statutorum * intellectum, vt nedum in fauorabili filio, sed etiam in odiosis procedant, ipse Cancerus late profequitur *d. c. 21. à relato, n. 20. vsque ad numerum 31.* Qui tamen falsò sibi huc intellectum arrogat, cum eum post*

Gomecium *sup.* pro comperto supponat Padilla *d. n. 13.* & aperte ex aliorum quoque sententia firmet Ioan. Gutier. *in d. §. sui n. 121.* quos proinde immerito dubios esse asserit idem Cancer. *d. c. 21. n. 23. 24. & 25.* nã & si Gutier. in contrariu citet Roderic. Suar. cuius & nos meminimus *dissertat. 1. n. 71.* tamen ab ei⁹ sententia in terminis *leg. 47. Tauri,* planè discedit, propter illa eius vniuersalia verba, *En todas las cosas para siempre,* vt ex eadem ratione, plures alij Regnicolæ fecere, quos refert, & sequitur Pater Thomas Sanchez *de matrimon. lib. 7. disput. 82. nu. 7. ante med. vers. At multo verius:* vnde aliud hi omnes dicerent in alijs statutis non ita vniuersalibus, aut specialiter in fauorem filioru emanatis, vt & agnoscit sic distinguens Cancerus *d. c. 21. à n. 26.* atque ita ego temperandam censèo doctrinam Roderici Suarez, quã nos obiter tantum memorato loco retulimus.

Nec dicatur, quod cum antiqua emancipationis, & patrie potestatis differentia sublata sit, à Iustiniano *in l. fin. §. cum igitur, C. de legitimis hereditibus, & in nouella 118. siue auth. de hereditibus, ab intestato venientibus, cap. 4. siue vers. Nullam verò, collat. 9.* quibus cautum est, emancipatos hodie non minùs, quàm suos parentibus succedere; consequenter, & emancipatus filius, vel qui à iure pro tali habitus est, tanquam suus paternam hereditatem transmittere valeat. Nam & si * difficultatem sentiens Bart. *in l. ventre n. 24. D. de acquir. heredit. obstupuerit, articulum hunc nõ decidens, sed cogitandum relinquens, & eo arg. affirmatiuam partem defendi posse tentaerit Ioann. Crotus in repetitione legis Galus 29. §. & quid sit tantum n. 106. D. de liberis, & possib. ac re verã veluti filio fauorabiliorem tueatur Ioan. Petr. Ferrarientis, d. tit. 49. siue in forma libelli prohiberitate ab intest. delata, gl. 1. n. 6.* eandem què velut tacitè à Bart. admissam, probare videatur Andræas Gaill. *præf. obseruat. lib. 2. obseruat. 131. n. 10. in fin. ac nouissimè velut certissimam abique difficultate amplectatur Francisc. Linglois ad quinquaginta decisiones Iustiniani, decis. 31. quest. 3. num. 7.* at nihilominus

CON-

67* contrariu, nèpè filio emancipato, etiã hodie post relatas Iustiniani sãctiones, huiusmodi transmissionis i⁹ nõ cõpetere iure magis probari seper credidi; licet enim à Iustiniano emancipati suis æquiparètur quòad hoc, vt iure ciuili absq; auxilio Prætoris ad suoru similitudinè parètibz succedat, & vt eis nõ minùs, quã suis in bonis parètis legitima debeatur, ac ad alios similes iuris effectus; nõ tamè equiparatur quòad modu succedendi, nec quòad qualitatem, & prerogatiuã iuitatis, nõ enim potest emancipatus esse su⁹, cù mortis tẽpore nõ fuerit in patris potestate, *l. lege Cornel. 12. in fi. D. de testam. cù relatis à Blas. Robl. de represent. lib. 2. c. 10. n. 13. in fin.* (quicquid ipse ea iura in cõtrariu, disputado retorqueat) adeòq; nõ poterit etiã hodie patris hereditatem, vt su⁹ trãsmittere, nec enim absq; subiecto qualitas dari potest, *l. 3. §. 1. in fin. D. de cap. minut. cù similib⁹ late ad ductis, & elegãter ex ea reg. explicatis à viro doctissimo D. Ioã. à Pareja 2. p. q. ij. quadr. imesbris à n. 56. ad 64. que inter*

68 pretatio * apertè colligitur *ex d. l. si. §. cū igitur, circa fin. dū apertè cõstituit Iustinian⁹, filios emancipatos, nõ solū in paternis bonis ad suoru similitudinè succedere, sed etiã in fratru, vel sororu successione, seu bonis equo iure sibi succedere, nemo autè sanæ mētis emancipatū cū prerogatiua iuitatis ad fratris, vel sororis successione admittet, ergo nec ad patris; cū * ea determinatio ad similitudinè suoru, omnia determinabilia (vt loquitur vulgò) pariformiter determinare debeat, iuxta reg. *l. 4. D. de vulgar. & pupil. subst. & C. de impuberu, & alijs substitut. ex quibus, & alijs sic logè verius concludunt Imola n. 28. Aretin. n. 9. ad fin. vers. Hoc tamè nõ obstantè, & Alciat⁹ n. 34. in l. ventre, D. de acquir. heredit. Phil. Corn. in l. si fratris 3. n. 8. circa fin. vers. Nec obstat vltimū, C. de iure delib. ac denique cū cõmuni ferè omniū interpretu sententia, quã pluribus alijs relatis resoluunt, tradidere Guiliel. Bened. ad c. Raynūt. de testam. verb. itaq; in 2. n. 135. Ant. Gom. d. c. 9. n. 24. à vers. Sed breuiter, & ad l. 47. Tauri, n. 3. vers. Sexto, quod licet filius, D. Præf. Couar. in reg. p. ff. 2. p. 9. 5. n. 4. Greg. Lop. in l. 21. gl. 2. post**

princ. tit. 3. parti. 6. Eman. Costa in cap. si pater, de testam. in 6. p. 1. verbo habens, nu. 19. Michael Grass. de success. art. de trãsmisione q. 23. n. 3. Duaren. ad tit. de acqu. hered. c. 5. §. ac imprimis, vers. Verum dubitatur, Aluar. Valasc. de partit. c. 15. n. 60 & 61. Menchaca de success. creat. §. 19. n. 7. in fin. & §. 21. n. 269. vers. Denique, & de successorum progressu §. 7. n. 5. & 6. Rojas itidè de success. c. 4. n. 6. D. Ant. Padilla in d. l. si emancipata n. 111. & 12. C. de iuris, & facti ignorantia, Francisc. Viuius decis. 514. n. 6. & 7. Ioan. Pet. Surd. decis. 341. n. 14. Bernar. Græu. ad Gaill. præf. concl. lib. 2. concl. 131. considera. 1. n. 11. Did. Spino in speculo testam. d. gl. 33. principali n. 88. P. Molin. de iust. & iure tom. 1. tract. 2. disput. 180. n. 5. D. Pichard. in princ. inst. de pupil. subst. n. 66. & in §. emancipati §. n. vlt. inst. de heredit. qua ab intest. & in tractatu, què ubi titulo post principium inseruit, de legitima successione, initio vnicu capitis nu. 25. & 26. ac rursus in præf. ad tit. D. de acquir. heredit. cap. 31. n. 18. Hiero. Ceualus præf. quaestio. cõmunitat. contra communes, tom. 2. q. 627. n. 1. Hilfig. ad Do. l. lib. 7. comment. c. 4. Lit. E. circa fin. vers. An autem, & post alios defendunt Ioan. Bologn. n. 13. vers. 4. Limitatur, & n. 20. vers. Non obstant cõtraria, & Philip. Mafsinus n. 75. & 76. in l. emancipata, C. qui admitti, Marta de success. legali p. 1. q. 6. art. 3. n. 1. Paul. Æmilii Gall⁹ de exceptionibus, qua oriri possunt in success. p. 1. except. 3. à n. 6. Robles de represent. d. lib. 2. c. 8. n. 28. 29. & 30. & c. 10. à n. 19. Noalis de trãsmiff. d. casu 8. n. 78. 87. & 88. D. Francisc. Barry de success. lib. 12. de trãsmiffion. hered. n. 7. nõ vltimè Ioan. Decher. dissertationum iuris, & decisionum lib. 2. dissert. 9. n. 9.

Nec logè dissimile est quod dicitur, 70 filios matri suæ ipso iure succedere, *in l. pñ. C. de suis, & legit. liberis,* & tamen si illi ante acquisitam matris hereditatem decedat, fratribz superstitibus, ad hos tantum illorum portio pertinet, neque ad extraneos heredes, quos defuncti sibi reliquerunt, transmittitur, quemadmodu constat *ex l. 2. C. ad Senat. Cons. Orfic.* * Quæ sanè secum inuicem pugnare videntur, cum suus heres, qualis dicitur is, qui ipso iure succedit, vt diximus n.

R

28.

23. ad quoscūq; transmittat hereditatē, etiam à se non agnitā, iuxta superius tradita. Sed verē nō pugnāt, quia quem
 73 admodū quod in emācipatis * dispositū est, vt ad suorum similitudinē succedāt, nō significat, eos effectos esse suos heredes, sed nō min⁹ parētib⁹ succedere, quā succedūt sui, quāquā diuersimodē, vt dixim⁹, sic etiā * succedere filios matri ipso iure ex Ofic. S. C. minimē significat, eos succedere legis ministerio, & potestate absq; aditionis necessitate, vt succedūt sui, quia hoc esset eos efficere suos, quod fieri nequit, stāte defectu patrie potestatis, quā * matres in filios carēt, l. 4. §. ad testamēta, D. de bonor. poss. secūdu tabul. l. nulla femina 13. D. de suis, & legit. heredib. l. mulier 5. C. de adoptionib. §. femina, instit. eodē, iūcto §. sui autē, vers. Ceteri, instit. de hered. qual. & differēt. Significatur * ergo illis verbis, succedere filios matri iure ciuili ex illo Senatus Cōsulto, quod iuris ciuilis pars dicitur in l. ius autē 7. D. de iust. & iur. §. cōstat, instit. de iur. natu. * Id autē efficit, vt nō tantū ex c. cognatorū post agnatos omnes filij matri succederent, quod solū beneficio Prætoris antea cōferebātur, l. 1. §. si qua pregnās, & l. 2. D. unde cognati, sed etiā quasi agnati primo loco admittantur, licet tales verē non sint, cū extra matris agnationē, siue familiā, & potestātē extēt, eodēq; pertinet, totus titulus, C. & instit. ad Senat. Cōsul.
 77 Ofic. maximē * lex 3. illius tituli, illic. Citra honorū possessionē pro herede gerendo, quæ vltima verba relatā interpretatiōnē magis declarāt, vt nō in eo sensū ipso iure acquisitio facta dicatur, quo significatur, absq; heredis factō, sed in eo poti⁹, quo intelligitur, idest ex noua iuris ciuilis dispositione, factō tamē heredis intercedente, vt tradit Iul. Paul. lib. 4. sentēt. tit. 10. vers. vlt. Nec nouum
 78 est, * verba illa in eo sensū accipi, idem etenim cōstat ex l. 1. D. quib⁹ mod. vs⁹ fr. amittatur, l. si vsusfru. 9. §. illud sciēdū D. vs⁹ usufruar. quem adm. caueat. l. 1. D. quod falso tut. autē. l. 1. §. 1. D. de superficiebus, §. quos autē, instit. de bon. poss. ad quorū, & similiū iuris locorū interpretatiōnē obseruari Coras. in l. seruitutes 3. n. 26. D. de seruitutib. Duar. in l. in aditionib. §. D. de

in litē iurādo, Reuard. in Tribonianū n. 8. D. Cou. in reg. poss. 2. p. §. 6. n. 6. ac lexicographi omnes verb. ipso iure; & in terminis d. l. penul. C. de suis, & legit. liberis, aduertit Cuiat. in paratit. ad eū titulū, Di da. Spino in specul. testament. gl. 33. n. 98.
 Illud vtiq; verū est, filiū etiā non suū 77 puta emācipatū respectu patris, & quēlibet indistinctē respectu matris (quæ, vt dixim⁹, filios in potestate nō habet) legitimā suā portionē, ad se ex eorū successione delatā (quæ quāta sit hodie apud nos, quāta itē iure cōmuni sit, & olim fuerit, declarat optimē Ant. Gom. ad l. 17. Tau. n. 1.) etiā nō agnitā, aut ei⁹ supplementū, nō min⁹ quā suus totā hereditatē, ad quoscūq; ipsius heredes, etiā extraneos trāsmittē, ex speciali nēpē legitimæ priuilegio, quia nō est quota hereditatis, sed bonorū, omni iure debita, quæ filio tolli, vel imminui, aut grauari nullo modo potest, l. Papinian⁹ 8. §. quarta autē D. de inoff. testam. l. cū queritur 6. cū autē seqq. & l. omnimodō 30. cū legib. seqq. C. eod. tit. l. 6. tit. 8. parti. 6. cū vbiq; notatis, & ab Ant. Gom. post alios à se relatos in l. 48. Tau. n. 11. & in terminis obseruant post alios Alex. conf. 55. n. 9. vers. Ex quo infertur, & cōf. 150. n. 8. lib. 2. & cōf. 188. n. 1. lib. 6. Phil. Dec. cōf. 81. n. 1. vers. Nam legitima, conf. 117. & 237. vbiq; n. 4. & cōf. 302. in princ. vers. Circa primū lib. 1. Carol. Rui. cōf. 17. n. 9, lib. 2. conf. 26. n. 2. 12. & 16. & conf. 107. n. 12. vol. 3. Paris. cōf. 9. n. 8. cōf. 16 n. 68. cōf. 45. n. 8. & cōf. 55. n. 22. lib. 2. & cōf. 30. n. 8. lib. 3. M. Ant. Natta cōf. 199. n. 5. lib. 1. Crauet. cōf. 142. nu. 2. p. 1. & cōf. 312. n. 5. p. 2. Rol. à Val. cōf. 78 n. 6. vol. 1. Cephal. cōf. 404. n. 33. lib. 3. Menoch. cōf. 27. n. 8. Vinc. Hōded. cōf. 63. n. 107. lib. 1. Boer. decis. 250. à n. 4. Guil. Bened. ad c. Raynūti⁹ de testam. verbo mortuo itaq; in 2. n. 110. Ant. Gom. to. 1. var. c. 3. n. 17. ad mod. vers. 2. princ. opin. & vers. Sed nihilominus, & n. 21. circa fin. vers. 3. princ. opin. & cap. 9. n. 40. & 49. vers. Quod tamē limita, Mēcha. de success. creat. §. 10. n. 523, & de succ. progressu lib. 1. §. 7. à n. 18. & cōtrou. vsu freq. c. 64. n. 9. Ascani⁹ Clemēs de patria. potest. eff. cōf. 16. n. 49. Matic. de cōiect. vlt. volūt. lib. 7. tit. 8. n. 10. Michael Grass. de success. lib.

lib. 1. §. legitima, quæst. mibi 38. & libr. 2. art. de transmiss. q. 29. n. 9. vers. Sed reale, iuncto n. 10. M. Ant. Cuchus in tract. de legitima n. 91. in fin. Petr. Peralta in l. cū patronus, nu. 28. D. de legat. 2. Andr. Gail. pract. obseruat. libr. 2. obseruat. 120. n. 17. vers. Sed verior, & obseruat. 131. n. 12. & 13. Bern. Græueus pract. concl. ad eundem Gail. concl. 131. consid. 1. ex nu. 17. (vbi plures alios cumulat) Nicolaus Noalis de transmiss. casu 8. nu. 102. & casu 10. per tot. Marta de success. legali p. 1. quæst. 24. art. 2. ex nu. 4. Quicquid hoc legitimæ trāsmittendæ priuilegium filio tantū suo ratione suitatatis competere ex mente Baldi, & aliorum contendat Petr. Surd. conf. 34. n. 13. lib. 3. cui nouissimē in puncto iuaccedit Mercurialis Merlin⁹ in tract. de legitima lib. 5. tit. 3. q. 9. n. 5. non tamē in praxi discedens à cōmuni, quam variē ampliat, ac limitat à nu. 6. & quicquid in supplemento legitime contrariū velit Bald. conf. 432. num. 2. lib. 3. rectē taxatus à Crauet. d. conf. 142. nu. 2. ad fin. & Baldi immemor, Andr. Barbat. conf. 51. n. 22. lib. 3. quem Merlinus vbi proximē n. 7. ad idem refert, ac refellit, simul & Burlatum conf. 19. n. 72. in cuius relatione tam respectu numeri, quam doctrinæ decipitur, quia Burlatus ibi communem poti⁹ sequitur n. 37. (qui est vltimus) cum Ascanio Clemente, quem citat in loco à nobis sup. commemorato, nec alibi Burlatum, diligenter à me conquisitum, inuenire potui contrarium docentem. Quare cū adrogato filio ex bonis adrogatoris quarta pars iure singulari loco legitimæ debita sit ex constitutione Diui Pij, iuxta text. in l. si adrogator 22. in princip. D. de adopt. in l. Papinianus 8. §. si quis impubes. 15. D. de inoff. testam. l. 1. §. si impubere 21. D. de collat. bon. l. fin. D. si quid in fraudem patroni, l. 2. vers. Itaut, C. de adopt. §. cū autem instit. eod. tit. l. 4. vers. Et de mas de sto tit. 16. p. 4. & l. 9. tit. 5. p. 6. l. 5. tit. 22. lib. 4. fori, cum vbiq; notatis, & maximē à D. Ant. Pichar. qui benē explicat in d. l. si adrogator n. 10. & 40. idem in ea ex eadem ratione procedit, vt & si agnita non sit, ad quoscumque filij heredes trāsmittatur, quemadmod. col-

ligitur ex d. l. si adrogator, in princip. ibi. Mōx impubes decedat, iuncto vers. Et dicendum, & ex d. §. si impubere, vers. Et magis, & vbiq; notarunt omnes, maximē in d. l. si adrogator, vbi Bart. in repet. n. 2. & 9. Baldus n. 1. 7. & 8. Iaf. n. 14. vers. Vnde 2. loco. Ioan. Oroscius ab eod. num. 14. maximē n. 20. & 21. & D. Ant. Pichard. num. 37. Guil. Bened. d. verbo mortuo itaq; in 2. nu. 114. ac post alios Nicolaus Noalis latē explicās de trāsmiss. d. casu 8. nu. 21. 22. 23. & 24. Merlinus de legitima d. lib. 5. tit. 3. q. 9. n. 8.
 Sed & in iure primogenituræ locus 84 est transmissioni ad liberos primogeniti, viuo patre decedentis, patrius exclusis, vt primus obseruauit Oldraldus conf. 224. à n. 33. quē refert, & sequitur Ioan. Lecirier. de primogenit. lib. 1. q. 25. n. 24. & 25. & post varias relatas opiniones, earūq; fundamēta, hāc esse probabiliorē, & iuri magis cōsonā agnoscit Guil. Bened. ad c. Raynūti⁹ de testamēt. verbo in eod. testam. in 1. à num. 188. & 194. vsque ad num. 199. id quod latius præstitit Andr. Tiraq. de iure primogenitorum, q. 40. per totam maximē à n. 7. 19. & 100. Franc. Horoman. illust. quæst. lib. singul. c. 3. Ant. Gom. nu. 65. vers. Sed bis non obstantibus, & ceteri Regnicolæ, maximē Auend. gl. 3. n. 9. in l. 40. Tau. Matlenç. & Azeue. in simili l. 5. tit. 7. lib. 5. noue cōpil. ille gloss. 1. & 5. hic verò n. 1. lēges illas ad hoc commendantes (vbi hāc sententia apertē apud nos probatur) Greg. Lop. gl. 17. verb. si de x. vsu, in l. 2. tit. 15. p. 2. & ad eum latē Humada, per eū quoque tex. de Regno loquentē (vnde ad maiorat⁹ Hispaniæ legit. sumitur argum. iuxta superius tradita dissert. 4. n. 27.) D. Cou. pract. quæst. c. 38. n. 6. D. Ludo. Moli. de Hisp. primog. lib. 3. c. 62. ex n. 1. (qui ex n. 8. virū alioq; iū doctissimū Eman. Costa, cōtrariū pro viribus defendentem in quæst. patrii, & nepotis, siue in tract. de maiorat. honor. Regiæ coronæ p. 1. ex n. 9. & 2. p. ex n. 49. rectissimē taxat) P. Lud. Mol. de iust. & iur. to. 3. disp. 626. ex n. 4. Ant. Gabr. plures cōgrēs cōmun. cōcl. lib. 4. tit. de success. ab intest. cōcl. 2. n. 3. 16. & 19. Ceuall. pract. quæst. to. 1. q. 197. à n. 3. vers. Sed pro cōtraria, Cácer. var. res. lib. 3. c. 21. à n. 290. D. Pichard.

chard. in tract. de success. quem inseruit post princip. tit. instit. de heredit. qua ab intest. defer. §. 3. per tot. maximè n. 18. D. Castil. innumeros cumulans, quot. controu. to. 2. c. 20. n. 2. & tom. 3. cap. 19. n. 104. Antoninus de Amato resol. 1. n. 53. Blasius Robles de Salzedo in tract. de representat. lib. 2. cap. 3. per totum, Nicolaus Noalis d. casu 8. num. 29. Anton. Perecius in paratit. ad tit. C. de suis, & legit. liber. nu. 11. D. Francisc. Hieron. Leo decis. 109. ex n. 10. tom. 1.

DE TRANSMISSIONE hereditatis ex capite, seu potentia sanguinis.

81 **S**ecunda species transmissionis est, quam vocant ex capite, seu potentia sanguinis, quæ tunc locum habet, cum quis ex liberis ante aditam parentis hereditatem, imò & eam sibi delatam esse ignorans, ab hac luce subtrahitur, illam namque transmittit ad alios ipsius liberos, seu descendentes, non etiam ad ascenlètes regulariter, neque ad alios heredes sanguinis, vel extraneos, l. unica §. in nouissimo, vers. Exceptis, C. de caducis tollendis, iuncta l. unica, ubi communiter tradidere DD. C. de his, qui ante apertas tabulas, l. 2. vers. Mas si a quel, ubi optimè Gregor. Lopez gloss. 8. 9. & 10. tit. 6. part. 6. ac præterea de hac transmissione nominatim differunt Bart. à num. 25. & Alciatus à num. 35. in l. ventre 84. D. de acquir. heredit. Alexander à num. 3. Iason num. 7. & cæteri communiter, in l. emancipata, 4. C. qui admitti, ad bonorum possessionem possint, Ioannes Petrus Ferrariensis in praxi titul. 49. siue in forma libelli pro hereditat. ab intestat. delata, gloss. 1. numer. 5. vers. Ant loquimur in filio, vel nepote, cum num. seq. Bartholomeus Cepola conf. 50. nu. 8. & consil. 58. nu. 12. lib. 1. Gerardus Mazoll⁹ consil. 67. n. 18. vers. Et per legem unicam, ac n. 19. Guilielmus Benedictus in cap. Raynuntius de testamentis, verbo, mortuo itaque, in 2. à nu. 151. ad 158. in clusiuè, Pet. Gregor. syntagm. iur. lib. 42. cap. 13. num. 1. vers. 2. casus, & lib. 46. cap. 2. num. 20. & 21. Ant. Gom. d. to. 1.

cap. 9. ex num. 41. ad 50. Menchaca de successum creatione d. §. 21. n. 267. & de successum progressu §. 6. num. 2. & à num. 32. & §. 7. num. 7. cum tribus seqq. & §. 17. num. 63. ac demum lib. 2. de successum resolutio. §. 14. num. 40. & 41. Did. Spino in speculo testamentor. gl. 33. principali à num. 101. Michael Grassius d. art. de transmissione, quæst. 26. Andreas Gail. præct. obseruat. lib. 2. obseruat. 131. num. 5. & ad eum Bernard. Græueus cõclus. 131. considerat. 1. num. 7. Matienç. ad l. 1. gloss. 16. tit. 4. lib. 5. noua compilat. num. 21. Duarenus in paraphrasi ad tit. D. de vulgar. cap. 20. §. superioribus locis, vers. Secundo liberi, & ad titulum, de acquirend. hereditat. cap. 5. §. sextus casus, Forcatulus in necyomantia iuris, dialogo 87. num. 4. & 5. Pater Ludou. Molina d. disputat. 180. à num. 17. ad 21. Ceuallus pract. quæst. tom. 1. quæst. 206. ac post Bolognet. Cagnolum, & alios Philippus Malsinius in d. l. emancipata nu. 48. & 49. & à num. 103. ad 135. inclusiuè, Iacobus Cancerus variar. resolut. lib. 3. cap. 21. à num. 6. Doctor Marta de success. legali, part. 1. quæst. 24. art. 1. num. 5. & 6. Thadeus Pifo variar. resolut. lib. 6. cap. 2. ex nu. 4. ad 7. Nicolaus Noalis de transmissione d. casu 8. à num. 82. D. Anton. Pichard. nonnullos congerens ad tit. D. de acquirend. heredit. cap. 31. num. 3. D. Francisc. Barry de success. lib. 12. de transmiss. heredit. ex num. 9. vltra quos, & alios inferius referendos, libet nonnulla, in quibus non satis omnes conueniunt, breuiter adnotare, singulis propositæ cõclusionis verbis examinatis.

82 **I**mprimis autem vsus sum verbis illis, cum quis ex liberis ante aditam parentis hereditatem, vt indicarem huius, ac præcedentis transmissionis similitudinem, ac differentiam. Conueniunt ambæ in eo, quod tam in vna, quam in alia transmittens debet esse de liberis, vt & notarunt gloss. verbo in liberos, & DD. omnes in d. l. unica C. de his, qui ante apertas tabulas, & paulò ante relati, maximè Gomez. d. c. 9. n. 48. in fin. vbi Emanuel Suar. lit. M. veriore, ac receptiorè sententiã dicit. Differunt verò, quia 83 in præcedenti transmissione non quilibet ex li-

ex liberis transmittit, sed suis tantum, qui aditione non eget, sed ipso iure heredes existit, & vbi voluntatem suam declarat, immiscere se dicitur, vt supra latè explicuimus, in hac verò transmittunt præter suos cæteri omnes liberi, ad quos liberorum verbum restringere volui per sequens verbum ante aditam, quod * proprium est eorum heredum, 84 qui sui non sunt, l. 3. vers. Quod si cum iuris, C. de iure deliber. l. vni. §. in nouissimo, illic. Tam existere heredes, quam posse adire, C. de caducis tollendis, §. extraneis, vers. Sed siue is, inst. de heredit. qual. (vbi notat elegans gl. verbo de aduenda, cuius sup. n. 29. ad idem memini, AZO in summa ad tit. C. de iure delib. n. vlt.) quales sunt * 85 omnes liberi, ex linea descendentes materna (in qua patria potestas, & consequenter ius sui heredis deficit, l. neque femina 13. D. de suis, & legitimis heredi.) vel etiam hi, qui ex paterna linea proueniunt, sed non sunt in parentum potestate constituti, vt emancipati, d. l. 3. vers. Quod si, quemadmodum exemplificant relati sup. num. 81. maximè Guilielm. Bened. d. verbo mortuo itaque, in 2. n. 152. vers. Sed ista locum habet, Ant. Gom. d. c. 9. n. 42. Nicolaus Noalis, d. casu 8. nu. 79. aut constituti quidem in familia parentum, sed à patre præcessi, qui omnes sui non sunt, imò & hi, qui extra familiam sunt constituti, extranei parentibus appellantur, §. sui autem, & §. cæteri, cum seqq. inst. illo titulo de heredum qual. 86 lit. hi igitur, * cum ex capite, quod vocant suitatatis, parentum hereditatem, velut quæ sitam non transmittat, transmittunt saltem eam ex hoc capite sanguinis, vt quæredam, cum non sit ab ipsis adita, nõ vtique ad quoslibet, vt sui, sed ad alios ipsorum descendentes, quæ res indicat manifestè, dictam legem vnicam, C. de his, qui ante ap. tabul. dum * liberorum transmittentium meminit, absurdi vitæ di gratia ad liberos non suos, sed extraneos parentibus suis restringendam esse, iuxta regulam l. nam absurdum 7. D. de bonis libertorum, l. vt gradatim 11. §. 1. D. de munerib. & honor. l. 2. C. de noxalib⁹ action. quia si generaliter acciperetur de omnibus liberis, etiam suis, vt eam perperam acceperunt gloss. verbo

filios, vers. Vel forte, & cæteri communiter ibi, secundum relatos sup. n. 81. esset lex illa superuacanea, & inutilis suis heredibus, quinimò noxia, cum nedum ipsis nihil concederet, quod antea non haberent, sed & detraheret transmissionem ad quoscumque heredes, quam habent ex præcedenti capite, ex hoc non item, vt diximus, non ergo de illis Theodosius, & Valentinianus in d. l. unica sensisse videri debent, vt & voluit Bart. in l. ex militari 11. §. si filius fam. n. 2. circa finem, vers. Item contra hoc facit, cuius ad idem nimit, in alio tamen Bartolomæo ipsum taxans, Anton. Faber de erroribus pragmaticor. tom. 2. decade 31. errore 9. pag. mibi 4. vers. Ius enim nouum, alias num. 11. quod & aduertit Duaren. ad titul. D. de acquirend. hereditat. cap. 5. §. sextus casus, à vers. Hac constitutio, & hoc tantum relato breuiter Hilligerus in notatis ad Donel. lib. 7. commentar. cap. 4. lit. E. in princip. non rectè perceptus à Blasio Robles (qui de tertia transmissionis specie eum sensisse putat) lib. 2. de representatione cap. 2. nu. vltim. Tantum igitur decisio dicta l. unica, latius accepta prout tam el. & DD. acceperunt, utilis erit suis in casibus, in quibus dubium aliquod subesse potest, an ex capite suitatatis transmittere hereditatem possint, iuxta tradita à Menchaca de success. progressu lib. 1. §. 6. n. 38.

88 **A**dici simpliciter verbum hereditatem, vt dum delatam ex testamento ab ea; quæ ab intestato liberis delata esset, non distinxit, vt ramque comprehenderem, decis. d. l. unica, quæ de testamentaria tantum successione loquitur, ad legitimam protracta ex identitate rationis, expressit in versic. Si quidem, vt docuit d. gloss. verbo in liberos, in fine, recepta à Iacobo Butrigario ad fin. Odofredo, & Bart. num. 3. in fine, Zino numer. 8. & cæteris communiter ibi, quemadmodum testantur, eandem sequenti, Alexand. in l. fin. num. 22. C. de edito D. Hadr. tollendo, las. in l. 1. §. hoc autem; num. 1. D. ad S. C. Trebel. & in l. emancipata, num. 18. C. qui admitti, Alciat. in d. l. ventre num. 36. vers. Sed an ei legi, & lib. 2. de verborum signification. num. 56. ad finem, vers. Fit autem huiusmodi

modi extenso, Gulielm. Benedictus in c. Raynarius, de testam. verbo mortuo itaque, in 2. d. num. 158. Ant. Corietus singulari 1.4.2. alias 106. sub verbo ingratitude, circa finem, vers. Et ad hoc adducit, Ant. Gom. d. cap. 9. n. 41. Menchaca de success. progressu lib. 1. §. 6. n. 41. Camillus Gallinius de verb. signif. lib. 7. c. 3. n. 6. Duarenus ad tit. de acquiren. heredit. c. 5. d. §. sexus casus, vers. Et quid dicemus. Did. Spino, optimum huius verissimæ sententiæ effectum recensens, in specul. testam. gloss. 33. princip. n. 102. Petrus Barbosa ad l. si constante 25. in princip. n. 104. post princip. vers. Et facit, D. soluto matri. ac ferè omnes alij supra commemorati, maxime Ceuallus d. q. 206. n. 2. & 3. optimè Franciscus Caldas Pereira ad rubr. instit. de inofficioso testamento, n. 8. n. D. Fracisc. Barry d. tit. de transmiss. hereditatis, n. 11. quicquid cōtrarium velit Cuiat. ad rubr. C. de his, qui ante apertas tab. n. uos que defendant Bolognetus nu. 32. & Philippus Maffinius ex d. n. 103. ad 114. in d. l. emancipata, D. Pichardus ad principium instituta de vulga. n. 37. & 38. & ad §. si ex pluribus 3. n. 7. inst. de Senat. C. Orficiano, Antonius Faber de erroribus pragmatic. tom. 2. decade 34. errore 10. nouissimè Blasius Robles de representatione lib. 2. cap. 2. n. 39. vers. Nec beneficium, & lib. 3. cap. 7. n. 37. & Ioannes Decherus dissertationum iuris lib. 2. dissertat. 9. n. 10. Nam (quicquid hi dixerint) & in hoc casu legitimæ, siue intestatæ successione viget ratio d. l. unica, vt communitè DD. sup. relati aduertunt, maxime Pereira d. n. 81.

89 Quod vt amplius declaratur, & ab origine (vt aiunt) res repetatur, obseruandum est, legem illam vnicam nil aliud egisse quam supplere illud legis Iulie, & Papiæ de caducis caput, quo cautum fuit, vt hereditas non indistinctè à morte testatoris deferretur, vt & adiri posset, prout iure antiquo cauebatur, cuius respectu leges caducarię, nempe Iulia, & Papiæ, leges nouæ dicebatur, sed ita demum si solida vni heredi relicta foret, quod si inter plures scinderetur heredes, ab apertura tabularum tantum, exinde quæ etiam legati, vel fideicommissi purè, vel in diem certum relicti,

dies cederet, itaut si vel ante apertas tabulas, quo tempore ad eundem facultas hoc in casu non erat, vel etiam post, ante aditionem factam, heredes ex parte scripti decederent, eorum portio caduca fieret, siue in fisci ærarium conflueret, simili què modo legatum, vel fideicommissum ab aliquo ex eis nominatim per damnationem relictum, nisi heredes ipsi essent ex liberis, vsque ad tertium gradum, in quibus ius antiquum intactum relictum est, vt & ante referatas tabulas ab ipsa testatoris morte hereditatem adire possent, & vt si ante aditionem decederent, ipsorum portio non fieret caduca, sed cōiuncto siue coheredi superstiti vni, vel pluribus, non quidè ex extraneis simul institutis, sed ex iisdem liberis accresceret, cum augmento legati, defuncto heredi iniuncti, siue ab eo nominatim relicti, quod alio qui defecisset, siue caducum, aut in causa caduci effectum fuisset; quemadmodum hæc omnia constant ex Vlpian. in fragm. tit. 1. de libertis, §. inter medias, vers. Sed post legem Papiam, & tit. 17. de caducis, in princip. vers. aut si ex parte, & §. hodie, illic. Sed seruato iure antiquo liberis, & tit. 18. qui habeant ius antiquum in caducis, & tit. 24. de legatis, §. vltim. Iulio Paulo lib. 3. sentent. tit. de legatis, §. per vindicationem, per arg. ab speciali, extant quæ huius iuris non obscura vestigia in l. item veniunt 20. alias 25. §. ait Senatus, D. de petit. hered. l. 1. §. fin. D. de iur. & facti ignor. l. 3. §. fin. D. de hered. instit. l. pater 29. (quæ alias incipit Celsus) in princip. illic. Et quod ei relictum erat, apud filiam remansisset, & §. vlt. illic. Si filio heredi pars eius, à quo nominatim legatum est, accrescit, non præstabit legatum, quod iure antiquo capit, D. de legat. 2. l. fin. illic. Ad nouas leges non pertinet (id est, Iuliam, & Papiam de caducis) D. de reg. Catoniana, l. multum interst. 21. in fin. illic. Quare & ex parte heres scriptus, qui ignorat an tabule testamenti apertæ sint, adire hereditatem poterit, D. de condit. & demonstr. l. in bonorum 10. D. de honor. possess. l. si patroni 44. §. 1. & l. nihil inter est 50. §. si tamen, D. de bonis libert. l. vnic. in princip. §. & cum lex, §. cum igitur, & §. in nouissimo, C. de caduc. toll. ad quarum, & similibus legum inter-

interpretationem sic ferè obseruarunt, tametsi in nonnullis dissidentes, Cuiat. in notis ad Vlp. & Iul. Paul. in relatis locis, & in paratit. ad tit. C. de caducis tollend. & lib. 4. obseruat. cap. 4. Hotoman. lib. 2. obseruat. cap. 17. Balduinus in commentar. ad l. Iul. & Pap. fol. 159. cū seqq. Ioan. Robert. lib. 2. animaduersorum, cap. 17. Casar Costa, var. ambiguit. lib. 1. c. 10. ad med. Donek. lib. 8. comment. c. 13. vers. vlt. & ad eum Osuald. Hillig. lib. H. & I. Ant. Fab. lib. 13. coniect. c. 16. & lib. 12. cap. 19. ante med. vers. Id enim iam ante l. Iul. & in rationali ad text. in d. l. item veniunt, §. ait Senatus, Did. Spino, in specul. testam. d. gl. 33. n. 102. D. Ioannes à Pareja otij quadrimest. 2. p. ex n. 35. D. Ant. Pichard. ad l. Gallus 29. in princip. d. n. 156. ad 166. inclusiue, D. de liber. & posth. Alphonfus Carrança de verabumanti partus, designat. c. 2. §. 1. n. 279. nouissimè Edmundus Merillius lib. 5. obseruat. c. 4. & 9. Quod sane * legis Iul. & Papiæ caput in multis deficiebat, non satis liberis prospiciens; imprimis dum beneficium hoc eis limitatè concessit quippè quod ad tertium ipsorum gradum restrinxit, cum ratio illis prospiciendi, omnibus cuiuscumque gradus generalis esset. Præterea dum aditione ab his non facta, cum pro parte instituti essent (vt posuimus) solum eis concedebat, clausis adhuc tabulis decedentibus, vt ipsorum, vel extranei cum eis instituti portio cum legati augmento ad coniunctum superstitem ex liberis illis perueniret, excluso fisco, nõ autem ad alios heredum, vel legatariorum defunctorum heredes, etiam liberos, transmissionis iure, hoc enim transmittendi ius, & quidem generale ad quocumque heredes, suis tantum liberis, siue ex asse, siue ex parte scriptis heredibus, ac interim defunctis, circa quos lex Papiæ, nihil immutauit, antea concedebatur, vt planè constat ex d. l. 3. in princip. vbi notarunt omnes, C. de iure delib. Denique, * quia liberi non sũt, in quocumque gradu constituti, si ex asse heredes à parentibus scripti essent, non alio iure ex lege Papiæ poterantur, quam penitus extranei, scilicet vt hereditatem ante apertas tabulas adire possent, & inte-

rim absque aditione decedentes, omnino amitterent, admissio fisco, vt & constat ex relatis locis, maxime d. l. 1. §. fin. D. de iuris, & facti ignor. d. l. in bonorum 10. D. de honor. possess. vbi in iure dicitur errare, qui ex asse heres institutus, non putat se bonorum possessionem petere posse ante apertas tabulas, l. 1. §. sufficit, vers. Nec enim, D. de honor. poss. secundum tab. & d. l. unica, §. & cum triplici, vers. Vel mortuo, C. de caducis tollendis, notat D. Valençuela, alia iura citans, cons. 68. n. 25. & 26. His ergo * Papiæ legis vitijs, vt Imperatores occurrerent in d. l. unica, C. de his, qui ante apertas tabulas, illud nouè constituerunt, vt liberi omnes (alias scilicet non sũt, de quibus tantum providere necesse fuit, vt superius diximus) cuiuscumque sexus, vel gradus, & siue ex asse, siue ex parte, vel ipsi soli, vel cum extraneis à parentibus heredes instituti, aut legato, vel fideicommissio honorati, ante apertas tabulas decedentes, etiam delata hereditatis, aut relicti ignari, ius suum in alios ipsorum liberos, cuiuscumque etiam gradus, vel sexus transmitterent, hac addita ratione, quod per indignum sit, fortuitas ob causas, vel casus humanos, nepotes, aut neptes, pronepotes, aut proneptes, auita, vel proauita successione fraudari, aliosque aduersus auitum, vel proauitum desiderium, vel institutum, in sperato legati commodò, vel hereditatis gaudere.

93 Quibus præcognitis, quod amplius aduersus communem sententiam, quam vti veriore defendimus, dici posset, in eo est, quod præfata ratio d. l. unica, & si generalis sit, cum tamen ad legem Papiam referatur, ad speciem in ea contentam restringenda sit, iuxta ea, quæ in simili diximus dissertatione 5. ex nu. 44. & dissert. præced. sub n. 53. vt videlicet eò tantum casu liberis cuiuscumque gradus provideat, quo à lege Papiæ excludebantur, nempe si ex testamento parentibus suis siue soli, siue cū alijs succedentes, ante apertas tabulas, vel post, nõdum adita hereditate vita functi sint. Verum huic nihilominus argumèto facile respondemus, * tunc demum generalem legis rationem ad speciem in ea propositam restringendam fore, cum si generaliter,

raliter acciperetur, absurditas aliqua resultaret, ut accidit in speciebus illis, quas in relatis locis tractauimus, & eorum iuris locorum, quæ in ipsarum comprobationem adduximus; conferunt tradita à Petro Barbofa in l. si constante 25. in princip. n. 103. ad fin. vers. 2. principalis conclusio D. soluto matrim. aliàs enim
 95 * generalis ratio, quæ in lege, vel alia, quacumque dispositione expressa est, eam potius ampliat, velut ipsius animæ, ad alios casus, eandem rationem habentes; quemadmodum constat ex l. reg. 9. §. fin. vers. Et licet municipum, ubi notat Gotofredus ad verbum initium, D. de iuris, & facti ignorantia, l. 2. §. si mater non petierit 23. vers. Sed à quo, §. quid si curatores 29. c. seq. & §. quid si decesserint 40. D. ad S. C. Tertulianum, per quæ, & similia iura ultra D. D. ubique; & alios, quos congerunt, sic notarunt Antonius Corsetus singul. 231. n. 2. Euerard. in locis legalibus loco 79. à ratione legis larga nu. 7. Surdus de alimentis tit. 1. q. 4. n. 15. & 16. Dom. Molin. de Hispam. primogenijs lib. 3. c. 6. n. 6. & alij plures. dissertat. 7. à nobis relati ex n. 21. Quod & in hominis dispositione probat elegans textus in l. nomen debitoris 34. §. ult. D. de legat. 3. ubi filio, & filia heredibus institutis, & singulis prælegatis relictis, pater filio iniunxit solutionem æris alieni, si quod in tempus pro mutuo accepisset, & debuisset, illa addita ratione, ut quod sorori tuæ reliqui, integrum ad eam pertineat, & eum quæsitum esset, an quod ex quacumque alia causa, quam mutui pater debuisset, à solo filio præstandum esset absque diminutione prælegati filie? affirmatiuè à Scæuola Iurisc. responsum est, ex prædicta generali ratione, ubi notat Gotofredus ad verbum quæsitum. Porro ex eo quod ratio d. legis vnica generaliter ultra speciem ibi propositam accipiatur, nulla resultat absurditas, imò vice versa resultaret, si ad eam
 96 speciem restringeretur, quia * lex Papia, quam emendare Imperatores voluerunt, tametsi strictè de successione testamentaria loqueretur, & in legitima non minus digna fuit correctione. Quod patet, nec enim ea lex dimittaxat admittere fiscum, seu fisci ærarium aduersus te

statoris liberos cuiuscumque gradus, ex asse heredes scriptos, & ante apertas tabulas, nec aditam hereditatem decedentes, sed etiam eo casu, quo liberi intra tertium gradum constituti, ex parte heredes scripti fuissent; altero ex his ante vel post apertas tabulas nondum adita hereditate defuncto, lex illa admittere alterum, vel alteros liberos, coheredes illi à parente datos, qui nondum liberis defuncti heredis præferbatur, sed & fisco ipsi, ut superius diximus; quare cum hoc dignum correctione Imperatoribus visum fuerit, statuentibus proinde, respectu cuiuscumque descendens, à parente instituti, potior rem ipsius liberorum causam esse iure transmissionis, quam fisci, vel coheredum, ex ratione illa, quod indignum sit alios, hoc est, siue fiscum, siue coheredem ad successionem, vel relicta parentum admitti, exclusis liberis scripti heredis, alioqui legitimi descendens, ante apertas testamenti tabulas, hereditatis quæ aditionem ab hac luce migrantis, eadem ratione dicendum est, voluisse Imperatores, quod nec in legitima successione coheres descendens, ante aditam hereditatem vita functi ex iure accrescendi (quod & in legitima successione locum habet l. si ex pluribus 9. D. de suis, & leg. hered. §. si ex pluribus 3. c. relatis à D. Ant. Pichard. n. 1. insti. de Senatus cons. Officia.) ipsius liberis præferatur, iuxta superiorem regulam, iuncta alia text. in l. nominis, & rei 6. §. verbum ex legibus D. de verborum signific. & in §. ult. inst. de legitima patronorum tutela, cum similibus relatis dict. dissertat. 7. num. 20.

Ex quibus primò constat, verba illa
 97 d. l. ult. aliosque contra autum, &c. non ad solum fiscum referri, quasi aduersus eum tantum liberis defuncti heredis, qui & ipse ex testatoris progenie fuerit lex illa prospexerit, correctæ lege Papia, qua per fiscum ipsum ex causa caduci, excluderentur, ut perperam existimauit Didacus Spino in speculo testam. gloss. 33. in princip. n. 102. ante vers. Hinc deducitur, qui cum animaduertent, verbum alios, iuxta rationem recti sermonis solum fisco adaptari minimè posse, nec substitutis,

stitutis, iuxta modum dicenda, minus rectè confinxit fisci ærarios, siue illos intellexit, penes quos fisci iura residet, vulgo dicimus recetores, & tesoneros de ventas reales, quia hi nudi tantum sunt ministri, quibus nihil queritur, sed ipsi fisco; hoc est fiscali Principis patrimonio, per meam eorum personam possidenti, iuxta reg. l. 1. §. per procuratorem 20. l. quod meo 18. D. de acquir. possess. ac totius tit. C. & inst. per quas personas nobis acquiruntur, siue (quod magis credo, quia vir ille, alioqui doctus, non æquè fuit latinitatis gnarus) ærarij vocabulum in genere neutro non agnouit, sed in masculino tantum, & ideo in plurali dixit ærarios, ad eos quæ retulit pronomen alios, & in eo errans, quod plura Principis fecit æraria, cum vnū tantum consideretur l. 2. illic. A sacratissimo ærario comparauerit, & illic. Contra sacratissimum ærarium, l. bene à Zenone §. illic. Ex nostro ærario, & illic. Contra ærarium, C. de quadrienn. præscript. §. fin. vers. Aduersus autem sacratissimum ærarium, inst. de usucap. In eundem quoque errorem referendi verba illa alios quæ contra autum, &c. ad solum fiscum incidit vir aliàs doctissimus D. Anton. Pichardo; superiorem caducorum obseruationem non satis percallens, ad relatum princip. inst. de vulgari n. 38. ad finem, & qui eum refert, ac sequitur D. Ioan. del Castill. quot. contron. lib. 3. cap. 13. num. 8. ad fin. principij. Referuntur ergo memorata verba tam ad fiscum, lege Papia contra testatoris liberos duplici in casu admissum, scilicet cum quis ex eis ex asse heres scriptus, ante apertas tabul. nec aditam hereditatem decedisset, & cum ex parte cum alijs institutus tertium liberorum gradum excedens, clausis adhuc tabulis ab hac vita migraret, quam ad coniunctam, heredi ex parte scripto intra gradum illum tertium ab ascendente datum, qui coheredis defuncti portionem, & legatum vel fideicommissum ab eo nominatim relictum, & alioqui deficiens auocabat, nam & huius heredis ex parte scripti, vel legatarij liberis Imperatores prospexerunt aduersus ita coniunctum, quæ lex Papia excluso quoque fisco intra eum gradum admittere, ut probauimus.

Deinde apparet Imperatores in d. l. vnica, (ut & Did. Spino, & alij proxime relati agnouerunt) minimè transmittentis liberis prospexisse aduersus vulgare substitutum, ei à testatore datum, ut illo quoque excluso, ipsi ex transmissionis iure admitteretur, quia, ut diximus, hoc tantum egit, ut legis Papiæ vitijs occurreret, quorum nullum fuit in substituto admittendo, imò aduersus legem Papiam ne fieret caduca substitutiones introductæ fuerunt, l. vnica in princ. vers. Sed & ipsi, C. de cadu. tollend. ut vel hinc constet quantum fallantur hi, qui pronomen illud alios, d. l. vnica. C. de his qui ante apertas tabul. ad substitutos quoque referunt, atque ita ex ead. l. deducunt, transmissionem, quæ ex vi eius ad posteriores transmittentis fit, potior esse vulgari substitutione, siue transmittentis liberos in successione præferri substituto, vel substitutis vulgaribus, illi à testatore datis, quemadmodum videre licet ex Bart. num. 20. vers. Pro hoc videtur casus, & alij, pro eius sententiâ infertius referendis, cui etiam interpretationi calculum præbet Forcat. (nemine, ut solet, relato, in neoyom. iur. dialog. 67. n. 4. vers. Præterea, Ceual. præct. quæst. lib. 1. q. 106. n. 4. & 5. & in terminis aduersus Bart. sic aduertit Bartholom. Socin. in d. l. 1. n. 16. vers. 2. ratio, alijs etiam argumentis ad eum coniungendum vsus, quæ apti infra examinabimus. Sed nec
 99 huic interpretationi magis fauent illa alia d. l. vnica verba licet non sint inuicem substituti, quippe quæ referri minimè possunt ad liberos testatoris, simul à parète institutos, quasi qui libet ex his ante aditam hereditatem moriens portionem suam possit ad alios ipsius liberos transmittere, licet ipse, & coheredes non sint inuicem substituti, ut præ alijs existimauerunt Bald. in l. cum in antiquioribus 19. num. 5. ad fin. vers. Præterea lex, C. de iure delib. & Alex. in l. 1. n. 19. vers. Puto ergo D. de vulg. quia sic ea verba implicarent casum magis dubitabilem in sensu contrario, cum liberi coheredes inuicem substituti fuissent, quæ in sensu directo, cum non essent substituti, contra propriam, ac potissimam naturam dictionis licet, & similibus, implican-

100 plicandi * casum dubitabilioré in sensu directo, & minús dubitabilé in contrario, quæ planè colligitur ex l. licèt 41. D. de procurat. l. licèt autem 16. D. de recept. arbit. l. licèt gratis 6. D. nauta Caupon. l. penult. D. quemadm. seruit. amitt. l. fin. D. de condit. furt. l. licèt 17. D. de positi. l. aqueductus 47. vers. Etiam si nihil dictū sit, & l. licèt extra sedes sint 48. D. de cotrah. empt. l. licèt 18. D. de pact. dotal. l. licèt famosa 7. iūctis duab. preced. D. de obseq. parētib. & patro. præs. l. licèt fuga 11. D. de liber. caus. l. licèt 58. & 103. D. de verb. signif. l. licèt 8. C. de iure delib. cū mille similibus, obseruat optimè ultra alios Rebus. in d. l. licèt 58. vers. Licèt, Natta in coment. de usur. glos. 15. n. 97. Polid. Ripa de noctur. temp. cap. 78. num. 4. August. Barbol. de dictionibus dict. 191. num. 2. & in terminis aduertit Menchac. de success. progressu lib. 1. §. 6. n. 32. sed referenda potius sunt memorata verba ad filios liberorum transmittentium, vt ad eos auitæ, vel proauitæ hereditatis nondum aditæ transmissio fiat, licèt nõ sint ipsi patribus suis inuicem substituti, quia si essent, longè facilius foret, in eos fieri transmissionem, vt intellexit rectè glos. verbo substituti, in d. l. vnic. ab omnibus frequētius recepta, secundum modum referendos; quam ex præfata ratione rectè comprobatur, & sequitur Bartholom. Socin. n. 18. vers. Tertio, & ultimo mouetur, in l. 1. D. de vulgari, licèt Francisc. Ripa ibi num. 132. ei non acquiescat, nouum cogitans intellectum, qui verbis illis non modicam vim inferri, qua caret glossæ interpretatio, prout eam defendit Lancelot. Politus de subst. particula 3. n. 8. vers. Nisi tamen, vt verba inuicem substituti non significant idest mutuò, & reciprocè, quasi nepotes simul sint cum filijs instituti, & omnes inter se mutuò substituti, vt interpretatur Alexand. Trentacinq. de substitutionibus p. 1. e. 5. n. 7. ante finem principij, vers. Secundo, & ultimo, sed idem, quod in vicè, seu defectum filiorum substituti, absque institutione tamen, quæ si esset, ipsa sola sufficeret ex iure accrescendi, absque substitutione, vel transmissione; quomodo meli⁹ relatā glossam ex mente communi intellexerunt

Ant. Gomecius tom. 1. variar. cap. 9. n. 50. circa medium, vers. Tertio facit, Stephan. Forcatul. in necyomancia iur. dial. 87. n. 4. post medium, vers. Planè si filio, & Andr. Fachin. controu. iur. lib. 4. cap. 62. vers. ultim.

Cæterum licèt verum sit, ex relata l. vni. sic verissimè intellecta, minimè probari, remedium istud transmissionis ex capite sanguinis, ad substitutos excludendos fuisse introductum, quia (vt dixim⁹) ad fiscum, & coheredes seu coniunctos transmittentis excludendos aduersus legem Papiam dumtaxat introductum fuit; at nihilominus ex his quæ superius n. 95. & 96. tradidimus verissimum cenfeo, & ad substitutorum exclusionem eius legis decisionem trahendam fore, ex ratione expressa in vers. Si quidem per indignum, quæ non minus militat in substitutis, nam licèt hi, absolute loquendo, non succedant contra testatorum desiderium, sed potius secundum illud, attamen respectiue ad liberos, ex filijs institutis postea progenitos, vtique substituti succederent contra auorum, vel proauorum desiderium, qui mallent liberos illos sibi succedere, si de his cogitassent, quam substitutos, iuxta reg. tex. in l. cum auus 101. alia 102. D. de condit. & demonstr. l. generaliter 6. vers. Cui enim ferendus, & 8. cum autem, C. de insti. & substi. l. cum acutissimi 30. vers. Nos huiusmodi, iuncto fin. tex. illic. Ne videatur testator alienas successiones proprijs antepone, C. de fideicom. quibus apud nos consonat l. 10. vers. E esto es, tit. 4. p. 6. Ex qua præfertim ratione (vltro alias, quibus nituntur hi, qui generaliter transmissarium substituto præferunt, quas ad sequentem transmissionis speciem breuiter percurram) id ita in hac transmissione docuerunt plures, qui non æquè in omnibus alijs admiserunt, vt Lancelot. Politus, & Alexand. Trentacinq. de substitut. ille particul. 3. n. 98. hic verò 1. p. c. 5. n. 14. in princip. vers. Remota ista, Ioan. Corral. ad l. post aditam 5. n. 19. C. de impub. & alijs subst. à quibus immeritò recedit D. Ioan. del Castill. quotid. controuer. tom. 3. cap. 13. num. 24. eo leuissimo ductus argumento, quod dispositio tex. in d. l. cum auus,

cum similibus in fideicommissaria tantum substitutione locum habeat, vt voluisse vulgò creditur gl. verbo substituit, in d. l. generaliter, §. cum autem, quam post alios communiter receptam testantur, eandem secuti D. Ant. Padilla in d. l. cū acutissimi, n. 7. ad fin. Anton. Gabr. commun. conclus. lib. 4. tit. de fideicommiss. conclus. 2. n. 57. Mantica de coniectur. ultim. v. n. t. lib. 10. tit. 8. n. 1. & 2. Imprimis namque præfata glos. nihil tale docuit, aut sensit, sed cum text. illè Papiniani responsum referens in d. l. cum auus, vbi de fideicommissaria substitutione sermo est, simpliciter vteretur verbo substituit, addidit gl. per fideicommissum, vt verbum, quod legi illi deerat, ex originali suppleret, non proinde sentiens, aliud esse in vulgari substitutione, de qua nullum verbum emisit. Rursus & si id ita sensisset, aut docuisset, proculdubio eius sententia falsa esset, quicquid eam ita intellectam communiter DD. receperint. Quia siue velint, diu. riam esse rationem in substitutione vulgari, quæ sit in fideicommissaria, eò quod in vulgari substitutione filio instituto patris hereditatem repud. ante, statim illa defertur substituto, at in fideicommissaria non statim ei defertur, sed post mortem filij, qui viuens hereditatis possessor, ac dominus effectus est, atque ita facilius eam postea retinebit per liberos suos, arg. tex. in l. patre furioso 8. D. bis qui sunt sui, vel alieni iuris, & in l. per retentionem C. de usuris, vt cum Philip. Corn. consil. 1. n. 30. vol. 4. considerat Cardin. Mantica d. tit. 8. n. 2. hæc sanè ratio quoad vulgarem substitutionem diminuta est, nec nostrum casum comprehendit, cum scilicet filius decessit ante aditam, vel repudiatam patris hereditatem, quod ad transmissionem necessarium esse constat ex d. l. vnic. illic. Si tamen hereditatem non recusant, C. de bis qui ante apertas tab. vbi notarunt omnes, & vltro eos Menchaca de success. progressu lib. 1. §. 5. num. 16. Philip. Malsin. ad l. emancipata 4. n. 58. C. qui admitti, Nicol. Noalis de transmiss. casu 8. n. 103. quo casu eadem lex vn. non minus liberos filij, ita decessentis admittit, quam d. lex cum auus, & similes admittit liberos filij, vniuer-

fali fideicommissio post mortem suam grauat. Nec valet quod D. Ioan. del Castillo d. n. 24. circa finem, vt rationem illam suppleat, non in subtiliter considerat, vulgarem nempe substitutionem duos continere casus, voluntatis, & impotentiae, vt superius notauimus n. 42. atque adeò ei locum esse aduersus filij instituti liberos cum vel filius ipse heres esse noluerit, repudiatione facta, vel non potuerit, morte præuētus; quia nec hic impotentiae casus euenit, cum relata lex vn. potestatem filio faciat, vt per liberos suos patris sui hereditatem adire valeat, atque ita posse dicitur, qui per alium facere potest, reg. qui per alium lib. 6. cum similibus. Siue etiam DD. velint, dispositionem d. l. cum auus, & similibus, vt pote exorbitantem à regulis iuris communis, etiam ex rationis identitate non esse extendendam vltro casum illum fideicommissariæ substitutionis, multò magis falluntur, nam ex ratione, maxime in l. expressa (quæ, vt diximus similiter repetita est in d. l. vnic.) longè verius est, legem vtcumque exorbitantem, imò & omninò iuris communis correctam, extendi debere ad casum, in quo eadem militet ratio, quæ vi sua casum ipsum comprehendit, vt cum pluribus probaui latè dissert. 7. ex n. 22. vltro quos rem in simili eleganter explicat doctissimus Méchaca præter loca ibidem relata, de success. creat. lib. 1. §. 12. n. 85. vers. Quinimo, & de success. resol. lib. 1. §. 8. n. 21. & in terminis nostris aduertit Bartholom. Socin. in d. l. cum auus, n. 18. à vers. Secunda verò pars, maxime in vers. Præterea militat, & vers. Item ratio 1. & 2. Nec satis faciunt alia solutiones, quas ad text. in d. l. cum acutissimi, & similes cominiscitur Menchac. de success. prog. §. 6. n. 29. nam gratia disputationis tantum (vt ipse palam asserit numer. 21.) nititur contra communem, quam in omni transmissione veram esse proficitur num. 17. vers. Præterea, plura, & solidissima fundamenta pro ea adferens à num. 11. ad 20. quam & postea absque difficultate amplectitur, nouum pro ea fundamentum adferens de success. resol. lib. 1. §. 8. n. 24.

Adieci deinde in superiori hui⁹ translatione

missionis regula, n. 81. tradita, verba illa *Imò & eam sibi delatam esse ignorans*, & eius cum præcedenti conuenientiam non minimam indicarem, nec enim minus hæc quã illa locum habet, & si transmittes, quippe qui etiam filius est, tametsi extra parentum familiam constitutus, vt diximus, delatam sibi hereditatem ignoret, vt planè constat ex *d. l. vnic. illic. Siue se nouerint scriptos heredes, siue ignorauerint*, id quod vltra ordinarios ibi, aduertit Menchaca *de success. progress. §. 6. n. vlt. in princip.* non alia ratione, quàm quæ in simili traditur ab Imperatore Iustiniano in *§. minus ergo, inst. de hered. qua ab intest. defer.* his verbis. *Naturalia enim iura ciuili ratio perimere non potest, nec quia desunt sui heredes esse, possunt desinere filij, filia vè, aut nepotes, nepres vè esse; cui conseq. ens est, vt & huic transmissioni, quæ plenior est sequenti, vt ad eam dicemus, locus sit, licet filius transmittens, qui sciuit hereditatem ad se delatam, eam adire impeditus minimè fuerit, & adhuc ea non adita decesserit, vt notat Duare. ad tit. D. de acquir. hered. c. 5. §. se x^o casus, vers. Præterea ex eo, & vers. Sed hic. Qui & illud inter alia ex veriore, & receptiore (vt ait) interpretum sententia subiungit *is vers. Illud etiam quaestum*, transmissionem hanc non tantum in successione ciuili locum habere, sed etiam in Prætoriana, nempe quæ non aliàs, quàm ex bonorum possessione competit, nam & huius petitio, quippe in qua eadem ratio, & utilitas viget, ex hoc cap. in heredes liberos transmittitur, id quod latè probant, & pluribus relatis resoluunt Guiliel. Benedict. in *d. c. Raynūtius, verbo mortuo itaque in 2. n. 153. & 154. de testam. in 6. Anton. Gom. d. tom. 3. var. c. 9. n. 45. qui n. 46. idè ex eadem ratione resoluit in transmissione ex sequenti capite, negat tamen n. 47. in transmissione præcedenti ex capite sui heredis, tametsi in edictali saltè, nempe ea, quæ ipso iure ex Prætoris edicto cõpetit, contrarium post alios resoluunt Guili. Benedict. d. verbo mortuo itaque in 2. nu. 124. & Nicol. Noalis de transmiss. d. casu 8. n. 4. Sed communis negatiua, quæ Gomecius amplectitur, longè verior**

est, vt latè ad partes disputans cõcludit Philip. Mafsin. ad *l. infantis 3. ex n. 55. ad 85. & remissiuè in l. emancipata 4. n. 102. C. qui admitti*, vt & verior est affirmatiua quodad transmissione tantum ex hoc capite, & seq. quæ etiã vt veriorè sequitur Nic. Noal. d. casu 8. n. 93. 94. & 106. Quicquid quodad transmissione tantum ex hoc capite eã admittat Méchac. *de success. §. 7. à n. 34. vers. Denique, & de success. resol. §. 14. n. 40. & 41.* non etiam quodad transmissione ex cap. seq. quam in Prætoriana successione cum Sebast. Sapia aduersus communem negat *de success. progressu §. 3. à n. 12. in fin.* & quicquid tam in hac, quàm in sequenti transmissione à communi quoquè diffentiat, latè disputans Philippus Mafsinus in *d. l. emancipata 4. à n. 120. & 136. C. qui admitti*, cuius fundamentis satisfacere rectè intuèti facillimum erit. Illud utriusque verissimè quodad præcedentè transmissionem iudico, procedere eam etiã in iure dicendi nullum testamentum patris, ob præteritionem filio suo competentè, vt cum Bald. & alijs resoluunt Gomecius *d. 1. tom. var. c. 11. n. 8. Menchaca de success. progress. d. §. 7. à num. 26. Did. Spino in speculo testam. gl. 23. princ. n. 98. & 99. Nicol. Noalis de transmiss. casu 11. n. 6. circa fin.*

Sed & ex eadem sanguinis ratione ¹⁰³ procedit hæc transmissio nedum respectu filiorum legitimorum, & naturalium simul, sed & naturalium tantum, quibus casibus parentibus suis succedere iure possunt, quos rectè explicant Anton. Gomez ad *l. 9. & sequentes Tauri nam. 5. & 6. D. Anton. Pichard. in tractat. de success. post princip. tit. inst. de hered. qua ab intest. §. 6. n. 20.* nam & iisdem casibus ad eos transmittitur ascendentium hereditas, à proximo ascendente, cui succedunt, non adita, vt post Imolam, & alios aduersus Angelum (cui subscribit Greg. Lop. in *l. 2. gl. 9. in fin. tit. 6. parti. 6.*) longè verius resoluit idem Anton. Gomez *d. lib. 1. var. c. 9. n. 43.* quem referunt, & sequuntur Iacobus Gancèr. (Menchacà etiam referens, apud quem tamen id inuenire non potui) *d. 3. tom. var. c. 9. n. 48. & Nicol. Noalis de transmiss. d. casu 8. n. 91.* Transmissio verò ad quos-

quoslibet descendentes, siue naturales, & legitimos simul, siue naturales tantum, locum quidem habet & si illi nati non essent, nec cõcepti in vita illi ascendentes, de cuius hereditate transmittenda tractatur, vt post Zinum, Dynu, & alios antiquos resoluunt optimè Tiraq. *de retractu consang. §. 1. gl. 9. n. 93. Ant. Gom. d. c. 9. n. 44. Noal. d. casu 8. n. 92.* Tandè addidi in superiore regula, ad ¹⁰⁴ alios ipsius liberos, seu descendentes, non etiã ad ascendentes, & c. vt cauendū esse admonerè à *gl. verbo in liberos, vers. Itè video, in d. l. vni. C. de his, qui ante apert. tab. simili gl. vlt. in l. apud hostes 8. C. de suis, & legit. liber. & in l. 2. in fi. gl. C. ad S. C. Orfco.* quibus in locis Accurs. existimat, transmissione ex hoc cap. non tantum fieri ad inferiores, siue descendentes, sed etiã ad superiores, siue ad ascendentes. Moueturq; per text. in *d. l. apud hostes*, vbi filia patris, apud hostes defuncti, successione, siue hereditatè à se non agnitã ad matrè transmittit; non animaduertens filiã ibi (vt text^o apertè docet, & aduers^o Salyc. n. 6. rectè ostendit Corn. n. 1. ad med. vers. Sed tu teneas, & cõs. 146. n. 2. vers. Nec obstabat) ipso iure suã heredè fuisse patri, apud hostes decedenti, qui fictione legis Corneliæ patriã potestatè, & cetera iura ciuilia tã quodad testamētū ante captiuitatem factū, quã quodad legitimas, siue intestatas successiones perinde cõseruauit, ac si ante captiuitatè decessisset, *l. lege Corneli. 12. D. de testam. l. lex Cornelia 28. D. de vulgari, l. si necè 4. §. 1. D. de bon. libert. l. 1. in princ. vers. Et quoq; D. de suis, & legit. hered. l. pater 10. & l. quod si filij 11. per totas, l. in bello 12. §. 1. & l. bona 22. cū suis §. 5. D. de capt. l. 1. C. eod. tit. l. si his 8. C. de legit. hered. §. eius, qui apud hostes §. inst. quib. nō est permiss. face. testam. l. 6. in fi. tit. 29. parti. 2.* ac proinde filia huiusmodi ex capite sui heredis patris hereditatem ad quoslibet ipsius filiæ heredes, tametsi extraneos transmittere potuit, adeo q; etiã ad matrem, iuxta superius à nobis tradita *n. 28. & 59.* cuius cõtrariū eueniret, si filia extra patris potestatem cõstituta esset, quia ad solos descendentes transmitteret ex hoc cap. sanguinis, non etiã ad alios nedum consanguineos col-

laterales, vel penit⁹ extraneos, sed nec ad ascendentes, vt planè cõstat ex *ex d. l. vnic.* quæ descendentiū tantum meminit, & *ex d. l. 2. C. ad S. C. Orfco.* per quæ iura sic vbiq; cõtra Accurs. & Iacob. Butr. docet Bart. & cõmunis, quã & si Bald. *ibi n. 6.* leuiter ductus respuat, planè tamen admittit, sibi cõtrarius, in *l. cum in antiquioribus 19. n. mibi 20. vers. Si autè nō erat suus, C. de iur. delib. & vti veriorè sequuntur Alex. cõs. 161. v. 15. vers. Tamè magis cõmuniter, lib. 7. Soci. sen. cõs. 114. n. 1. lib. 4. Corn. cõs. 146. n. 2. vers. Licet enim, vol. 1. & cõs. 225. n. 2. vol. 3.* ac resoluunt, & probat ferè omnes supra à nobis relati *n. 81.* maximè Guili. Ben. in *c. Raynūtius de testam. verbo mortuo itaque; in 2. n. 152. vers. Sic enim, Ant. Com. d. tom. 1. var. c. 9. n. 48.* (qui idcirco hæc sententiam etiam glossæ ordinariæ tribuit, quod illa imprimis, inspecta littera *d. l. vnic.*, requirit transmissarium esse de liberis, quo in sensu & nos eam supra retulimus *nu. 82.*) D. Ferdinandus Menchaca *de success. creat. lib. 3. §. 21. nu. 267. vers. Contrariam, & de success. progressu §. 6. n. 2. & 3. & §. 7. nu. 8. & §. 17. n. 63. Nicol. Noal. de transmiss. d. casu 8. num. 83. & 84.* Quod & apud nos probatur in *l. 2. vers. Mas si aquel que fmo, de cõdiesso de la lina derecha del testador*, vbi notat Greg. Lop. gloss. 8. vers. *Et aduerte, tit. 6. parti. 6.* Nec obstat, ratione *d. l. vnic.* in ascendentes quoq; militare, adeo què illam & ad eos fore extendendã, iuxta ea, quæ paulò ante notauim⁹ *n. 101. ad fin.* Quia regulariter verū non est, eadè in ascendentes militare ratione, quippe qui plerūq; defunctū, de cuius hereditate transmittenda tractatur non nisi iure affinitatis attinet, quæ quodad successione in cõsideratione non habetur, *l. affinitatis 7. C. cõmunia de success. puta si ascendens, ad quæ transmissio fieri prætenditur, sit socer, vel cõsocer, socrus, vel consocrus, gener, aut nurus alterius ascendentes, cuius hereditas filio delata est, nec per ipsum dum viueret agnita, vt rectè considerat Philip. Corneus *dict. cõs. 146. nam. 3. à vers. Nec obstat ratio, volu. 1. & d. cõs. 225. num. 2. vers. Non autem, volu. 3.* Qui tamen in eo vbiq; fallitur, quod generaliter*

raliter existimat, tametsi desiderium sit ascendens, quod eius bona in descendentes deueniant, non tamen æquè vice versa desiderium esse liberorum, quod eorum hereditas perueniat ad ipsorum ascendentes, ut utrumque probat *ex l. nam & si parentibus* 15. *D. de inoff. testam. & l. scripto* 7. §. 1. *D. unde liberi* (qui extat *sub tit. si tabula testam. nulla extabat*) Non enim hæc iura significant, repugnare voto, ac desiderio liberorum, ut parentes ipsis præmoribus succedant, sed præter votum ipsorum talem euenire casum, contrarium autem casum secundum naturæ ordinem accidere, ac proinde efficere, ut naturale sit parentum votum, bona plura querendi, quæ liberis relinquunt, ut apertius traditum est in *l. penult. §. sed numquid, in fin. illic. Cum omnia, quæ nostra sunt, liberis nostris ex voto paremus, D. de bon. libert.* quod non æquè in liberis erga parentes, quibus frequentius superuiuunt, considerari potest, quanquam si contrarium ex facto cõtingat mutato mortalitatis ordine, ut Papin. ait in *d. l. nam & si parentibus*, non minus miserationis, ac pietatis ratio liberos cogat, ut successiones suas paribus relinquat. Id quod vel ex eo non malè comprobari potest, quod lex Papia, quæ antiquum ius 12. tab. hereditatè à morte testatoris generaliter deferens, eo emendauit casu, locupletandi ærarij gratia, quo plures essent scripti heredes, & aliquis eorum ante apertas testamenti tabulas decessisset, ut portio illa coheredi non accresceret, sed fisco deferretur, iuxta superius tradita n. 89. non tantum excepit liberos defuncti testatoris usque ad tertium gradum, sed etiam parentes eius, intra eundem gradum constitutos, quibus omnibus ius antiquum reseruauit, ut planè constat ex *Vlp. in fragm. tit. 17. §. hodie, illic. Sed seruato iure antiquo liberis, & parentibus, iuxta Cuiatij nota ibidem, l. unic. in princip. vers. Et cum lex, C. de caduc. tobend.*

Vnde imprimis infero verissimam inter relatas opiniones concordiam, ut prior Accursij, & sequacium procedat cum ascendens superstes, transmittens heres, communis esset ascendens utriusque, scilicet, nedum ipsius transmittentis, sed etiam illi,

de cuius hereditate transmittenda tractatur, puta auus, cum esset filij hereditas ne potè delata, qua in specie eadem militat ratio *d. l. uni.* iuxta nuper tradita. Posterior verò Bartoli, magis quidem communis, tunc demum obtineat, cum ascendens superstes, transmittentis dumtaxat ascendens esset, non etiam anterioris defuncti, qui hereditatem transmittendam reliquit, puta auus maternus, cum de transmittenda patris, vel aui materni hereditate agitur, quo casu talis transmissio cessaret, & hereditas deuolueretur ad alios legitimos heredes illius anterioris defuncti, ut resoluunt *Imol. n. 30. vers. Si autè ipse, in quæ fieret transmissio, & Ludou. Rom. n. 23. vers. Secundus, vers. Et idè, & vers. Vltimus, in l. vtre* 83. *D. de acqu. hered.* *Alex. d. conf. 168. n. 17. lib. 7.* ac post alios *Mich. Grass. de success. lib. 2. §. transmissio, q. 96. n. 2. in fin.* subscribit *Nicol. Noal. de transmiss. d. cas. 3. n. 85.*

Deinde deduco planissimum intellectum ad *tex. in d. l. vn. C. de his, qui à te apert. tab. cur scil. liberorum tantum meminerit*, ad quos transmissio fieret, non etiam ascendenti, cum lex Papia, quæ emendare voluit, ut notauimus n. 92. tam paribus, quam liberis saltem intra gradum tertium aduersus fiscum prospexerit, atque ita quoad utroque; etiam videbatur in omni gradu emendanda. Disparitatis namque ratio in eo est, quod lex Papia coheredibus tantum singulariter in eo casu prospicere voluit aduersus fiscum, nec erat maior ratio prospiciendi liberis, quam parentibus, cum omnes testatorem ipsum æquè cõtingerent; at Imperatores in *d. l. uni.* non tantum tractarunt de excludendo fisco, sed etiam coheredes defuncti per transmissionem ex hoc capite, idè quæ solum meminere liberorum, ad quos illa fieret, quia certum erat, hos nedum ex transmittentis voto succedere, sed & eius, cuius hereditas transmittebatur, cum utriusque descendentes essent, non etiam mentionem fecere parentum, in quibus raro euenire solet, ut tam transmittentis, quam eius paribus, qui transmittendam hereditatem reliquit, ascendentes sint, atque; ita militat *reg. tex. in l. iura constitui* 3. *cum 3. seqq. D. de legib.*

Nec præfatam conciliationem euertit *105* text.

text. difficilis in *l. si infanti* 18. *C. de iure delib. cui apud nos cõsonat l. 13. vers. E si el menor de siete años, tit. 6. parti. 6.* ubi infans, idè minor septem annis, cui hereditas à matre, vel alio ex linea materna delata est, ante illam aditam per patrem, vel auum, aut proauum paternum ab hac luce subtractam, ipsam velut aditam transmittit ad eundem patrem, auum, vel proauum, quæ cõstat non posse ascendente ei esse, à quo hereditas delata est, de cuius transmissione agitur, cum diuersæ sit lineæ. Quia textus ille singulariter procedit in transmissione, quæ iure patrio fit hereditatis, siue à linea materna, siue à quolibet extraneo infanti delatæ, atque; ita cum in ea non cõsideretur sanguinis, sed patrii, hoc est patri, alij uero ascendenti paterno cõpetens vel actu, quia re uera infantem ipsum in potestate habeat, *d. l. si infanti, in princ.* uel etiam aptitudine, quia aptus erat eum in potestate habere, licet ex accideri tunc non habeat, quia infans sui iuris reperiatur, ad quæ casum postea Imperatores Theodosius & Valentinianus hæc transmissionem extendunt in *vers. Ea uero, mirum non est, si non ad alium ascendente fiat, quæ eum, in quo huiusmodi patria potestas concurrere possit, quæ in linea materna (ut sepe diximus) non minus deficit, quæ in quolibet extraneo, à quo hereditas sit infanti delatæ, adeo quæ; ad nullum eius lineæ ascendente transmissio fiet, ut præ alijs notauerunt *Bal. in l. cum in antiquioribus* 19. *n. 12. al. 20. vers. 2. autè casu, C. illo tit. de iure delib.* *Paul. Castr. n. 9. vers. Quidam habebat, Alex. n. 2. l. as. nu. 3. & ceteri cõmuniter in d. l. si infanti, Cuius aduersus Oldral. à se relatæ cõf. 130. n. 4. rursus Alex. d. cõf. 168. n. 15. lib. 7. Corn. cõf. 275. n. 1. vers. Næ hereditas, in èto n. 2. cõf. 321. n. 1. vers. Nec præsupponitur, vol. 1. (ubi corruptè legitur beneficium *d. l. uni.* pro uerb. beneficium *d. l. si infanti*) & *d. cõf. 225. n. 2. in fi. vol. 3. Guili. Bened. ad c. Raynūtius de testam. uerbo mortuo itaq; in 2. à n. 170. Eman. Costa ad c. si pater, de testam. in 6. a. p. uerb. habes, n. 25. Ascan. Clem. de patr. potest. eff. etia 13. n. 2. in princ. & n. 4. vers. Verum circa hoc, & vers. Vnde putò, & à n. 11. vers. quod dictum, cõf. ad n. 15. vers. Vnde benè, Camil. Gallin. de uerb. signif. lib. 7. c. 2. n. 9.***

Mich. Grass. de success. lib. 2. §. transmissio, q. 21. n. 3. vers. Sed cõtrariâ, & q. 27. n. 2. Noal. de transmiss. cas. 8. n. 11. 12. & 13. quicquid cõtrariū defendat Ant. Thefaur. decis. Pedem. 88. ex n. 4. quem conuincit rectè Gasp. Schifordeg. ad Ant. Fabr. lib. 2. tract. 10. q. 1. & 4.

In eo uero maxime Thefaur⁹ fallitur, quod singularè, ac priuilegiariam transmissionem *d. l. si infanti* cõfundit cum transmissione ex capite suicitatis, nec se satis extricat in decisione quæstionis à se propositæ, & in eo Senatu agitatur de filia infante, patri in cuius potestate erat superuiuente, & ante paternam hereditatis immixtionem eius nomine factam decedente, an ad matrem, vel auum paternum illam transmittat? quæ quæstione difficilè adeo putat Thefaurus, & in Senatu uisam esse asserit, ut ad mediã uiam in ea de uentum fuerit, hereditatis diuisione inter matrem, & auum paternum facta, cum tamè diligenter inspecta, quæstio esset facillima, quæ decidi deberet in fauore solius matris, in quâ uelut proximior herede, tametsi extraneâ ex defectu patriæ potestatis, qua in filios caret, ipso iure filia hereditatem patris, cui sua heres extitit, transmissit, iuxta *tex. in l. apud hostes* 8. *C. de suis, & legit. liber.* quæ paulò antè induximus, cum supra à nobis relatis, latè quæ; exornatis n. 28. 59. & 60. Nec filia ad huiusmodi transmissionem faciendam aliquid obstabat infantilis ætas, cum ex his, quæ ibi resoluimus, hereditas hoc casu transmittatur, ut quæ sita ipso iure etiam ignorantibus, instar legati, cui equiparatur in *l. fin. vers. Argumeto, D. de condit. instit.* adeo quæ; etiam furioso, uel infanti, iuxta *l. si. §. fin autè parètes, vers. Sin uero furiosus, C. de curatore furiosi, d. l. 13. vers. Mas si el heredero, tit. 6. parti. 6.* à quo proinde eodem modo hereditas ad quoscumque; heredes utrumque; extraneos, multoquæ; euidentius ad matrem transmittitur, & in terminis aduersus *Bal. in d. l. si infanti, q. 1. sub n. 15. docuit Alex. cõf. 198. n. 5. vers. Et quàmuis, lib. 6. ac post alios resoluunt Ascan. Clem. d. eff. etia 13. n. 2. in fi. vers. Verè intellige, in èto n. 3. ac d. n. 15. vers. 2. uero opinio, Frac. Bursat. cõf. 60. n. 1. & 2. vol. 1. Eman. Suar. in thesauro cõmun. opin. lit. T. n. 304. Hier. S 2 Ceual.*

Ceual. pract. quæst. tom. 1. q. 354. in prin-
cip. & in fin. & tom. 2. quæst. 436. vers.
Dubium tamen, (tametsi in fin. sibi con-
trarius leuiter recedat) Andr. Gail. &
ad eum Bernard. Græueus, quorum me-
mini d. n. 28. cum alijs infra. Nec rur-
sus obstabat matri d. l. si infanti, in prin-
cip. quæ loquitur in hereditate infanti
delata ab aliquo ex linea materna, cui
suus heres esse non poterat, vel ab alio
extraneo, quæ ad solum patrem, vel a-
uum, aut proauum paternum, cui suus
esset, vel esse posset, iure patrio quæ-
ritur, vt diximus.

106 Nec magis matri negotium faciebat
eadem l. si infanti, in vers. Sin verò, dum
probat, hereditates omnes ad infantem
deuolutas, si eas eius tutor non agno-
uerit, ad heredes infantis non transmit-
ti, sed haberi perinde ac si ab initio in-
fanti delatæ non fuissent. Quia verba
illa omnes hereditates, non possunt refer-
ri etiam ad paternam, vt perperam va-
riando docuit gl. ibi, vers. Vel dic, recep-
ta à Bald. dicente illi textui non posse
responderi, d. n. 15. vers. Ad illum enim
tex. & Salyc. in d. l. apud hostes, C. de suis,
& legit. liber. n. 10. vers. Tertio induxerunt,
magis tamen communitè improbata
secundum paulò ante relatòs, & mòx re-
ferendòs; sed ad eas tantum, de quib⁹ l. il-
la in princ. locuta fuerat, nempe à linea
materna, vel ab extraneo proueniètes:
ex principio namq; legis siue speciali, si-
ue generali, cæteræ eius partes, vel spe-
cialiter, vel generaliter accipiendæ sūt,
l. regula 9. §. si quis in ius, vers. Et licet mu-
nicipi, illic. Nā initiū constitutionis gene-
rale est, D. de iuris, & facti ignor. facit &
tex. in l. fin. D. de hered. instit. & in l. Ti-
tia 134. §. 1. D. de verb. obligat. Id quod
ex eo non leuiter confirmatur, quod d. l. si
infanti in omnib⁹ ei⁹ partib⁹ aduēdi, &
agnoscēdi verbo utitur, quod extraneo-
rum heredū, quales sūt etiā ex linea ma-
terna proueniètes, propriū esse ostēdi-
m⁹ sup. n. 34. & 35. id etenim apparet
nedū ex princ. l. illic. Adire eius nomine he-
reditatē, sed & ex vers. Parēte verò, illic.
Ei⁹ nomine adire hereditatē, & d. vers. Sin
verò, illic. Et nō agnitas: sed & ubiq; ea-
dem lex deuoluēdi utitur verbo, quod
suis propriè adaptari nequit, iuxta tex.

in l. in suis 11. D. delib. & posth. cū simili
b⁹, quāquā si ab homine huiusmodi ver-
ba proferrētur, possent accipi min⁹ pro-
priè, iuxta tradita à Bald. in l. potuit 5.
n. 14. C. de iur. delib. ex quibus sic rectè
aduers⁹ Accurs. in 2. solut. priore magis
probata, docuerūt Bart. n. 10. Aluer. n.
9. Fulgos. n. 11. Alex. n. 7. post med. vers.
Sed certè & in infante, Corn. n. 4. & Iaf.
n. 16. limit. 2. vers. Ista limitatio, in d. l. si
infanti, Bal. sibi cōtrari⁹ in d. l. apud hos-
tes, n. 3. post mediū, vers. Itē nō obstat, idē
Iaf. cōf. 130. n. 14. & 15. vol. 1. Imol. n.
26. vers. Licet plus placet, Lud. Rom. n.
18. & Alciat. n. 24. in l. vtre 83. D. de
acq. hered. idē Rom. cōf. 58. visis narratis
in 2. dub. n. 2. & 3. Dec. cōf. 330. pro reso-
lutione n. 5. in fi. & n. 6. Bertrād. cōf. 38.
n. 1. ad fi. vers. Et quāuis Bal. & n. 2. vol.
2. Tiraq. in tract. de mort. 2. p. declar. 17. n.
3. vers. Verū ne nimitū, Borgni. Caua. a-
lios referēs de tutor. & curat. c. 1. n. 69.
Noal. de trās. d. cas. 8. n. 20. Ceterū vl-
tra casum relatē decisionis, puta si ver-
saremur in nudis terminis d. l. si infanti,
vbi (vt dixim⁹) quæstio est de heredita-
te infanti delata ab aliquo ex linea ma-
terna, vel quocūque extraneo, minimè
dubitādū est, quin trāsmissio ad alium,
quā patrē, vel ascēdentē ex paterna li-
nea fieri nequeat, vt ibi apertè defini-
tur, & frequentiori interpretū calculo
probatū esse ostēdim⁹. Nec cōtrariū e-
uinci potest ex generaliore parētis ver-
bo, quo utitur d. l. si infanti, in vers. Sed si
hoc parēs neglexerit, & vers. Parēte vero,
prout expēdit Thesaur. d. decis. 88. n. 4.
vers. Nec obstat, qui sic eā legē acceptā
esse subiūgit à Iustin. nouel. 158. siue au-
th. vt deliberādi ius etiā ad impuberes trās-
mittatur, in fi. prefat. vers. Et rursus alia,
& in §. sancimus, vers. Sed obtineto. Quia
quod ad primū attinet, in prōptu solu-
tio est, Imperatores siquidē tunc demū
simpliciter parētem nomināt, ad quē, si
adsit, trāsmissio fiat, cū iā antè expres-
sē circūscripsissent, quos intelligere de
beam⁹ parētes, nimirū illos, qui liberos
in potest. habeāt, vel saltē habere pos-
sent, nisi liberi tūc sui iuris reperirētur,
vt postea declarāt ijdē Cæsares in vers.
ea vero, latēq; aduers⁹ Thesaur. probat,
& prosequitur Schiford. d. tract. 10. q. 1. a
vers.

vers. Atqui ait Thesaurus. Quod verò ad
secundum pertinet, nouella illa Iustin.
sanctio Thesauri sententiā minimè pro-
bat, tātū enim Iustin. refert cōstitutio-
nē à se emissā de trāsmissione iuris de-
liberandi, postquam retulerat trāsmissio-
nem, iure patrio competentē ex be-
neficio d. l. si infanti, non quidem vt
hæc, sicut illa, ad quoscumque trāsmit-
tentis heredes scriptos, vel legitimos
fiat, sed vt declaret Theodosianam cō-
stitutionem, quæ extat in l. si infanti, in
ea parte, in qua de trāsmissiōne nihil
dixit, scilicet cū infans, cui materna
hereditas delata est, patre, vel alio as-
cendente paterno caret, qui eam ipsius
nomine adiret, & nec tutor eius id fe-
cit, atque ita in ea ætate infans dece-
sit, quo in casu Theodosiana illa lex
vult in vers. Sin verò, maternam here-
ditatem infanti delatam ad legitimos
alios eius lineæ successores, ac si non
esset infanti delata, peruenire. Id nam-
que (quod peculiari declaratione ege-
bat, vt pote in quo trāsmissiōnis quæ-
stio indecisa relicta est) ita demum Iu-
stin. in d. l. vt delib. ius, §. sancimus, d.
vers. Sed obtineto, cum seq. locum habere
constituit, si elapsum fuerit anni spatiū,
nam eo durante, intra id quidem ex ca-
pite iuris deliberandi trāsmissio fiet
ad quoslibet infantis heredes, ne in
hoc peioris sit conditionis, quā qui-
libet alius heres, intra id tempus dece-
dens, nec casus iste prouisus est in d. l. si
infanti, quia eo tempore nondum ema-
nauerat trāsmissio ex cap. iuris deli-
berādi, quæ postea introducta est à Iu-
sti. in d. l. cum in antiquioribus, vbi notat
Bart. n. 3. ad fin. Paul. de Cast. & Iaf. n.
9. similiter ad fin. in d. l. si infanti, licet
(quod valde miror) d. authentici vt deli-
berandi ius, id non obscure definiētis,
mētionem nullam fecerint. Hæc enim
mihi planissima, ac verissima eius loci
interpretatio videtur, quicquid eam
repudiet Schifordegerus d. tract. 10.
q. 3. qui maluit in Iustinianum, eiusquē
ducem (quem cæcum vocat) Tribonia-
num, suum illum Anto. Fabrum (quem
iuris magistrum sæpè nominat) secu-
tus, impuras voces emittere, quā le-
gitimam hæc illorum mentem agnos-

cerè, contrariæque opinionis absurdi-
tatem vitare.

Nec deniquè dicatur, decisionē tex-
tus in d. l. si infanti, correctam esse per
nouellam aliam constitutionem 118.
c. 2. siue per auth. de heredibus ab intestato
venientibus, §. si igitur defunctus, collat. 9.
& in auth. defuncto, (quæ inde sumpta
est) C. ad S. C. Tertul. vbi filio intestato
absque liberis defuncto, parētes super-
fites cuiuscumque lineæ, hoc est siue
pater, & mater, siue alij ascendentes
tam paterni, quā materni, & fratres,
ac forores vtrinque cōiuncti, si hos de-
functus reliquerit, æqualiter illi secun-
dum gradus proximitatem succedunt,
ita ut proximior gradu, puta mater, a-
uum etiam paternum excludat. Nam
& si frequentius DD. crediderint, no-
uo hoc iure inspecto, cessare trāsmissio-
nem d. l. si infanti, quæ nimirum iure
patrio fit hereditatis, infanti aliunde
quā à patre delatæ, ad solum patrem,
vel auum, aut alium ascendentem pa-
ternū, exclusā matre, & alijs ascenden-
tibus maternis, & ad hos omnes æqua-
liter iuxta gradus prærogatiuam ta-
lis hereditatis trāsmissionem fieri, at-
que ita ad solam etiam matrem exclu-
so auo paterno, vt diximus, sic etenim
tradidit Bart. nu. 28. Imola num. 31.
Aretin. num. vlt. post medium, vers. Cir-
ca 6. fallentiam, iuncto vers. Mibi vide-
tur, in l. ventre 83. D. de acq. heredi. &
licet id postea Bart. sui oblitus cogi-
tandum relinquat in d. l. si infanti, nu. 8.
ad fin. affirmarunt tamen ibidem glos. ver-
bo infanti, vers. Hodie tamen, Alber. cō-
munem dicens num. 8. vers. Tertium du-
bium, Bald. num. 7. & 8. & Iafon. nu. 8.
circa finem, vers. Breuiter teneas, Philip.
Dec. cōf. 87. num. 2. vers. In contrarium,
Guiliel. Benedict. in d. cap. Raynuntius,
de testam. verbo mortuo itaque in 2. num.
172. vers. Hodie verò, Ascan. Clem. de
patr. potest. d. effectu 13. n. 16. & 17. Pute-
lib. 8. dec. 378. (falso in cōtrariū citat⁹
à Ricc. in collect. decis. p. 2. collect. 462.)
Andr. Fachin. controuers. iur. lib. 6. c. 9.
ac pro cōstanti supponit Antonin. The-
saur. d. decis. 88. num. 3. vers. Verum hæc
negatiua, & num. vlt. in princip. vers. Et
sicut pater. Qui omnes illo potissimum

nituntur fundamēto, quòd cum ex dispositione *d. l. si infanti*, hereditas infanti à linea materna, vel extraneo delata, fingatur ipsi quæ sita, & vt talis transmittatur ad patrem, vel alium ascendentem paternum, consequens est, vt cum iam in filij hereditate, qualis illa etiam est, vt pote quæ ipsi quæ sita fingitur, æquè succedant ascendentes ex quacūque linea, & fratres, ac sorores, vtrinque coniuncti, ad hos omnes hereditas illa pertineat, cessante transmissione ad solum patrem, vel ascendentem paternum, arg. text. *in l. 3. §. si quis ex liberis*, illic. Planè si alius committat edictum, & ipse ad contra tab. bonorum possessionem admittetur, & *in l. si post mortem 10. §. ult.* illic. Cum enim semel beneficio aliorum ad id beneficium fuerint admissi, iam non curant, petant illi, nec ne bonorum possessionem, *D. de bonor. poss. contra tab.* & quia iam stante illo authenticorum iurè, pater non occupat bona filij iure peculij, vt olim occupabat, *l. 1. §. 2. l. proponebatur 9. vers. Sed cū nihil, D. de castrensi pecul. tex. in princ. vers. Quamquam iure civili*, vbi notat D. Pichard. num. 60. 72. & 73. *inst. quibus non est permittum facere testam.* sed in eis succedit vt heres, atque ita velut talis, vt proximior tantum admittetur, & cum matre, ac filijs, defuncti fratribus cōcurrer. Tamen contrarium, nempe adhuc durare, nec vllò modo sublatam esse transmissionem *d. l. si infanti*, longè verius docuerunt post Nicolaum de Matorellis, Salycet. num. 7. *ad med. vers. In contrarium*, & num. 17. *sub §. ea verò, vers. Secundò collige*, Angel. num. 1. *vers. Sed hic dubitatur*, Paulus Castren. num. 9. *vers. Breuiter ego teneo*, Alex. num. 4. *à vers. Contrarium, iuncto nu. 5. vers. Tamen bene videtur*, & Philipp. Corneus (qui post relatas aliorum opiniones, magis in hanc inclinat, licet de praxi dubitet) num. 3. *post med. vers. Nihilominus satis possit*, & *vers. Satis de iure, in d. l. si infanti*, D. Ferdinand. Menchac. *de success. progressu libr. 1. §. 8. num. 1. & 2.* Mich. Grass. *de success. libr. 2. §. transmissio, quæst. 21. num. 3. vers. Sed contrarium*, Nicol. Noalis *de transmiss. d. casu 8. nu. 13. vers. Nec obstat*, Gaspar Schifordeg.

ad Ant. Fab. d. lib. 2. traç. 10. quæst. 2. ex multis quæ ipsi considerant, atque ex eo præfertim, quòd nouella cōstitutio, de qua *in d. authent. de hered. ab intest. venient.* & *in d. authent. defuncto*, tantum agit de deferenda filij intestati, absque liberis decedentis, successione parentibus cuiuscumque lineæ, & fratribus ac fororibus vtrinque coniunctis, nō etiā de transmittenda ad eos hereditate, filio tametsi infanti delata, nec agnita, quæ specialiter tantum fit ad patrem, vel alium ascendentem paternum iure patrio, ex constitutione *d. l. si infanti*, & idèd cum non mutetur, nec stare prohibenda est, iuxta reg. text. *in l. sancimus 27. vers. Quod enim, C. de testam. l. precipimus 32. §. ult. C. de appellat. cum similibus*, ex qua ratione Theodosianam cōstitutionem *d. l. si infanti* adhuc durare, & seruandā esse in suo casu differtè nos docuit Iustin. Imp. à paucis animaduersus in posteriore alia nouella 158. (cui supra quoque meminimus) siue *in authent. vt deliberandi ius, in fin. præfationis*, illic. *Porrò eam legem, quæ nuper à nobis propostio sit, qua idem in hereditatibus ordo agnatis pariter, & cognatis tribuitur, locum in hac controuersia nō habere, cū antiquior sit nostra, cuius occasione lex illa valere iussa est*, vt expendit rectè Schifordeger. *vbi proximè, vers. Deinde mouet me.* Nec contrarium imprimis euinci potest ex *d. l. 3. §. si quis ex liberis*, & *d. l. si post mortem, §. ult. D. de contra tab.* vbi filius emancipat⁹ præteritus, extraneo herede scripto simul cum alio filio, bonorum possessionem contra tab. petens, nec prosequens, viam aperit filio instituto, vt & ipse eam petere, ac prosequi possit, quod aliàs non potuisset; hoc siquidem beneficio non gaudet filius institutus contra præteritum, ex cuius persona id sibi competit, sed contra extraneum simul institutum, vt ibi omnes notarunt; atque ita transmissio hereditatis infanti delatæ ad patrem singulariter facta iure patrio, ac si iā esset infanti acquisita, non debet prodesse his, qui ad infantis successionem simul cum patre nouo iure vocantur, in damnnum ipsius patris, confert reg. text. *in l. nulla 25. D. de legib⁹, & in l. quod fauore 6. C. eod.* facit

facit & tex. *in l. fin. C. fam. ercisc. & in l. hac consultissim. 21. §. ex imperfecto, vers. Si verò, C. de testam.* quæ iura in proposito non malè expendit Menchac. *d. §. 8. num. 1. vers. Tertio ad iuc.* Rursus nec euinci contrarium valet ex reg. *d. l. 1. & 2. cum alijs, D. de peculio*; quia singularis illa transmissio, quæ fit in patrem ex constitutione *d. leg. si infanti*, non fit iure peculij, ad quod necesse esset patrem re ipsa filium in potestate habere, ex relatis iuribus, sed iure patrio, siue ex priuilegio paterno, cum sufficienti reliquæ patriæ potestatis, siue naturalis eius aptitudo, quæ in patre, & ascendentibus paternis reperitur, licet potestas ipsa acti deficiat, vt planè constat ex *d. l. si infanti, vers. Ea verò*, ac superius notauimus, facit opt. tex. *in l. fin. in princip. vers. Sancimus, C. de bonis, quæ liber.* prout eam leg. inducit idem Menchac. *d. §. 8. n. 2.*

Illud obiter ad praxim obseruandum est, dispositione text. *in d. authent. defuncto*, cum corpore, vnde sumitur, pro matam apud nos esse quoad solos parentes vtriusque lineæ, vt hi pariter filio intestato absque liberis defuncto succedant, iuxta gradus prærogatiuam, *in l. 4. vers. E dezimos, & vers. Mas si auel, tit. 13. p. 6.* vbi apertè corrigitur *d. authent.* quatenus simul cum ascendentibus intestati filij, admittit eius fratres, quos lex partitæ tantum ad successionem vocat, exclusis ascendentibus; in quo rursus eadem partitæ lex nouiore iure Regio, quod & ab illo authenticorum recedit, emendata est *in l. 1. tit. 6. lib. 3. fori, & l. 7. Tauri*, quæ sunt *lex 4. tit. 8. lib. 5. noua compil.* vbi vice versa fratres defuncti intestati omnino excluduntur ab ascendentibus, qui soli succedunt, sed nec illi, aut alij quilibet ex testamento institui heredes possunt, parètib⁹ ex tantibus, nisi in tertia bonorum parte, vt & cautum est *in l. 6. Tauri*, vbi latè explicat Anton. Gomezius maximè *ex n. 4. & in d. l. 7. Tauri*, & vbiq⁹ ceteri Regnicolæ, & in similibus compilat. legib. Motalius *in d. l. 1. fori*, Gregor. Lop. *in d. l. 4. partit. gl. 3. 6. 9. & 10.* Petrus Duënas *reg. 364. Did. Perez ad l. 2. tit. 3. lib. 5. ordinam.*

pag. mibi 99. col. 1. vers. Regala secunda, Petr. Barbof. *in l. post dotem 41. n. 70. D. soluto matr.* Eman. Mendez à Castro *ad l. eum oportet, C. de bonis quæ liber. 1. p. nu. 52. & 2. p. nu. 81.* Hieron. Ceuall. plures alios congerens *præf. quæst. tom. 3. quæst. 766. num. 9. & 10.* & vltra eos optimè doctissimi Societatis I E S V alumni Pater Ludou. Molin. *de iusti. & iure, tom. 1. tract. 2. disput. 159. 163. & 164. per totas*, & Pater Thom. Sanch. *de matrim. lib. 6. disput. 10. num. 3. disput. 36. per totam, & disput. 39. num. 9. ac lib. 7. disput. 89. num. 39.* D. Pichard. *in d. princ. inst. quib. òn est permitt. n. 86.* Cald. Perei. *quæst. forens. lib. 2. q. 43. n. 2. in fi.* Vnde sic hodie apud nos practicanda est decisio text. *in d. authent. defuncto*, & *in d. l. 4. tit. 13. part. 6. ne pugnet cum d. l. si infanti, in princip.* vt si quidem infanti filio delata sit hereditas materna, vel extranei, & is tali hereditate non agnita, intestatus absque liberis decedat, ei ex transmissione succedat pater, vel alius ascendens paternus in hereditate illi delata, at verò in hereditate ipsius infantis pater concurrat cum matre, quòd si tunc etiam paternus, excludatur ab ea, vt potè proximior, & si tantum sint defuncti fratres, nec alius ascendens, quam pater, vel auus, aut proauus paternus, is tam ex transmissione, quam ex successione infantis, ei quoad vtramque hereditatem, nempe suam, & delatam omnino succedat. Sin verò ascendens paternus desit, tunc hereditas infanti delata non ad ascendentes eius maternos, qui supersint, sed ad legitimos heredes extranei, à quo delata est, deuoluatur, & ipsius infantis hereditas ad ascendentes superstites pertinebit, his deficientibus, ad fratres vel sorores.

DE TRANSMISSIONE ex capite iuris deliberandi.

Tertia transmissionis species est ex 108 capite, quod vocant iuris deliberandi, quæ tunc locum habet, cum heres quicumque, cui hereditas ex testamento vel ab intestato delata est, ante eam

aditam decedit intra annum ab eo die, quo sibi delatam esse cognouit, eam nā que transmittit ad quoscumque ipsius heredes, per eos ad eundam intra residuum illius anni, hanc in rem ad deliberandum concessi, quo lapsō huiusmodi transmissio cessabit, quam Iustin. Imperator introduxit in l. cum in antiquioribus 19. vers. Ideoque sancimus, C. de iure deliber. ipseque refert in l. vnic. §. in nouissimo, ad fin. vers. His nihilominus, C. de cad. toll. & in autb. ut deliber. ius, circa fin. princ. vers. Et rursus alia, collat. 9. & apud nos probauit, deliberandi tamē terminum sub iudicis arbitrio ponens lex 2. vers. E si por a uentura, tit. 6. p. 6. qua inspecta, si iudex terminum non præfixerit, curret terminus legalis unius anni, quod si illius sine instate, amplior à iudice terminus petatur, potest ille arbitrium suum extendere ad centum dies, vel nouem menses, iuxta superius tradita num. 56. eius que temporis residuum transmissario supererit ad deliberandum, quod licet iure communi cōtrouersum sit, ut videre licet ex Bal. num. 8. Paulo Castren. num. 4. vers. Sed pone, affirmatiuè respondentibus, & Ias. ante num. 1. & 5. contrarium cum Fulgof. & Alex. magis probante, in d. l. cum in antiquioribus, Guiliel. Bened. ad cap. Raynuntius, de testam. 1. part. verbo mortuo itaque, in 2. num. 162. tamen hodie apud nos in dubium venire non debet stāte illa lege partitæ, ut notat ibi Gregor. Lop. gloss. 5. ultra quem, & ordinarios interpretes in d. l. cum in antiquioribus, & in l. vtre 83. vbi præ alijs explicat Alciat. à n. 43. D. de acquir. heredit. & in l. emancipata 4. C. qui admitti, vbi nouissimè nonnullos circa hanc transmissioem articulos disputat Philipp. Mafsinus à num. 136. latè quoque de ea differunt Guiliel. Bened. d. verbo mortuo itaque in 2. à num. 159. Cassane ad consuetud. Burgund. rub. 7. §. 10. schol. ult. circa fin. vers. 3. Species, Ant. Gom. variar. resolut. tom. 1. d. cap. 9. à num. 51. D. Ferdinand. Menchac. de success. progressu lib. 1. §. 7. à n. 11. & §. 8. à num. 5. & 10. Eman. Costa ad cap. si pater de testam. in 6. 1. part. verbo habens, num. 22. & 23. Petr. Gregor. syntagm. iur. libr.

42. cap. 13. num. 1. ad fin. vers. Tertius casus, & lib. 46. cap. 2. num. 10. 13. & 14. & à num. 22. Duaren. in paraphrasi ad tit. D. de vulgari, cap. 10. §. superioribus locis, vers. Tertio si quis decesserit, & ad tit. D. de acquir. heredit. cap. 5. §. septimus casus. Did. Spino in specul. testam. glo. 33. princ. à num. 104. Michael Grassus de success. libr. 2. art. de transmiss. quest. 19. 20. 21. & 22. Ioan. Matiençus ad l. 1. tit. 4. lib. 5. noua compilat. gloss. 16. nu. 19. Pater Ludou. Molin. de iust. & iure, tom. 1. tractat. 2. disput. 180. à num. 22. Emanuel Gomez Cardoso in tract. de iure accrescendi, ad §. si eadem, inst. de legat. illat. 37. num. 8. Iacobus Cancer. & Thadeus Pifo variar. resolut. ille tom. 3. cap. 21. à num. 16. hic verò lib. 6. cap. 2. num. 8. & 9. Marta de success. legali p. 1. q. 24. art. 1. num. 7. & 12. D. Anto. Pichard. ad tit. de acquir. hered. cap. 31. nu. 2. Nicolaus Noalis de transmiss. casu 8. à num. 105.

Vnde primò apparet, transmissioem hanc, & si regulariter necessaria non sit his, qui ex duobus præcedentibus capitibus transmittunt, plerumque tamèn esse vtilem, quia ut ex illis transmissarij admittantur, necesse habent probare, in transmittente concurrere qualitates, ad eiusmodi transmissioes requisitas, puta in prima, quod fuerit filius, vel nepos, & in potestate morientis, à nemine què præcessus, iuxta superius tradita num. 27. in secunda verò, quod hereditas transmissa, fuerit ascendens, & transmissarius ipse ex liberis, vel legitimis, vel saltem naturalibus ex traditis n. 82. & 103. & ultra ibi relatos obseruant Did. Spino d. gl. 33. n. 103. Pater Molin. d. disput. 180. num. 18. Thadeus Pifo d. c. 2. n. 5. probatio autem filiationis naturalis valde difficilis est, l. Lucius Titius 83. D. de cond. & demonstr. cum traditis à Menoch. de arbitrar. libr. 2. casu 89. num. 10. & 11. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 787. num. 2. D. Ioan. del Castill. quotid. controuers. tom. 5. cap. 104. num. 6. aut saltem requiritur, si transmissarius sit ascendens transmittentis, quod simul sit ascendens illius, de cuius hereditate transmittenda tractatur, iuxta ea, quæ resolu-

resoluimus nu. 104. vers. Vnde imprimis; at verò ut ex hoc capite transmissio fiat licet quædam alia requirantur, iuxta in ferius dicenda, nihil tamè horum, quæ ut diximus difficilis probationis esse solent, probare necesse est, ut notat Bald. & Ias. num. 2. & Sebast. Sapia n. 7. in d. l. cum in antiquioribus, Guiliel. Bened. d. verbo mortuo itaque in 2. numer. 163. vers. Et ex hoc resultat, Ant. Gomez d. cap. 9. num. 51. in fin. & Nicolaus Noalis d. casa 8. num. 116. Sed & hæc transmissio, licet nō ita ampla ad quoscumque heredes, sed ad posteros seu descendentes tantum, fuit olim admissa in liberis suis heredibus, qui ipso iure hereditati obligari noluerunt, sed tempus ad deliberandum petierunt, ut refert Iustin. sic omnimodò accipiendus in d. l. cum in antiquioribus, in princip. illic. Filiosfamil. paternam hereditatem deliberantes posse & in sua posteritate hanc transmittere, vbi imprimis verba in sua posteritatem, nō significat id est in quolibet successores, etiā extraneos, ut perperā voluerunt Fulgof. & Corn. 1. ibi Cuman. num. 13. Aretin. n. 8. in d. l. ventre, quibus accedit Duaren. ad tit. D. de acquir. heredit. cap. 5. §. ac imprimis, vers. Hinc sententiam non pariam, iuncto vers. Sed tamen nisi vehementer, & Osual. Hilliger. ad Donel. lib. 7. commentar. cap. 4. lit. E. vers. Non obstat, quia repugnat verbi proprietates, quæ descendenti tantum est, l. quod his verbis 83. §. 1. D. de legat. 3. cum relatis sup. num. 59. nec rursus dictio & ad ea verba referri potest, quia in illis facilius exprimitur casus, quem contra naturam suam implicaret, sed ad præcedens verbum posse, ut sit dictio illa copulatiua tantum, seu coniunctiua huius transmissioem cū transmissioem ex capite sinitatis, significans vtranque filiosfam. competere in diuersis casibus, ex cap. quidem sinitatis ad quoscumque heredes tunc demū, cū de deliberatione nihil diceret, atque ita ipso iure hereditati obstricto maneret, donec abstinendi beneficio à Præatore sibi concesso non vteretur; ex capite verò iuris deliberandi ad solos ipsius descendentes tunc, cū deliberandi tempus peteret, hoc enim ipso

non poterat interim sinitatis iure paternam hereditatem ad quoscumque transmittere, nam hæc transmissio est hereditatis quæsitæ, ut diximus nu. 35. & 36. at filiosfam. petendo tempus ad deliberandum, videtur interim bonorum patris acquisitionem suspendere, ac per consequens transmissioem, quæ sit sinitatis iure, ut docuit Angel. in repet. l. qui se patris 4. n. 4. ante med. à vers. Primum autem, C. unde liberi, ac voluerunt non obscure Bart. in l. ex militari 11. §. fin. numer. 2. D. de testam. milit. & Bald. in d. l. cum in antiquioribus, sub eod. num. quorum meminit Ludou. Roman. num. 14. in d. l. ventre, prosequitur optimè Menchaca, quanquā non per omnia sic explicet, de success. progressu d. §. 8. nu. 6. à vers. Vnde nouissime, ut vel hinc cauendum sit ab Anton. Fabro de error. pragmat. tom. 2. decade 34. error. 6. ex n. 1. & D. Anton. Pichardo eum secuto d. cap. 31. nu. 8. qui Triboniano in eius legis compositione duplicem impingunt errorem, & quod filiosfamil. appellet eos, qui morte patris, sui iuris effecti sunt, iuxta l. pronuntiatio 195. §. familia, vers. Denique, & l. pupillus 239. D. de verbor. signif. non animaduertentes, rectissimè eos sic appellari inspecto tempore mortis patris, in cuius potestate tunc reperiebantur, nam cū ad id tempus eiusmodi appellatio referatur, secundū id necessariò accipienda est, ex reg. text. in l. in delictis 4. §. si extraneus, D. de noxalib. act. quomodò & nos in hac materia passim id verbum usurpauimus; & quod sententiam Iulij Pauli relata in d. l. cum in antiquioribus, (quam hi intelligunt eam, quæ extat in l. si quis filium 7. §. 1. D. de acquir. heredit. de transmittenda per suos heredes paterna hereditate cum abstinendi beneficio) ad quæstionem iuris deliberandi adduxerit; nam ab his libeter quæsierim vnde conijciant, ad eā Pauli sententiam Iustinianā, aut compositionem Tribonianam respectum habuisse, quod ex eadem ipsa ratione, qua nituntur ad eum impugnandum, quod nulla ibi deliberandi mentio fiat; satis perspicuum redditur, & quia Iulius Paulus citatur in suis quæstionum libris, & Iulij Pauli

Pauli loc⁹ in d.l. si quis filium, est ex lib. 1. ad Sabinum; maximè cum certum sit, plura veterum Iurisperitorum scripta à compilatoribus omiſſa esse, vel ob compositionis compendium, vel quia defuetudine abolita compositionis tēpore fuissent, vt doctissim⁹ Vigli⁹ Zui- chem⁹ testatur in §. sed vt nihil n. 3. in fi. inst. de testam. qui n. seq. de ea re nō parū his verbis cō iueritur. *Atque utinā (inquit) plurima exstarent hodie antiquitatis monumēta, neq; enim de plerisque ob veterū legum ignorantiam tam immensa creuissent nostratum interpretum commentaria.*

109 Præterea ex dictis circa hanc trans- missionem constat, præcedētibus eam longè angustiore esse, cum solius ani- ni spatium tam respectu transmittentis, quàm transmissarij, qui illius temporis residuum habet, regulariter concludatur, vt diximus, planè q; deducitur ex d.l. cum in antiquioribus, vers. Ita tamen, vbi notat gl. verbo conclusa, & communis, qua in resoluunt Ias. num. 3. post mediū, vers. 4. requiritur, & Philip. Corn. num. 2. ibi. Guiliel. Bened. d. verb. mortuo itaque, in 2. num. 161. Anton. Gom. d. cap. 9. num. 52. Gregor. Lop. gloss. 6. in l. 2. per text. ibi, in verbis, *Aquel tiempo que le fincaua, tit. 6. partit. 2.* (qui lege illa inspecta, quæ Bald. & Paul. Castrensis sententiam, initio præcedent. num. relatam probat, idem esse ait in termino à iudice concesso) Matiençus in d. l. 1. gloss. 16. tit. 4. lib. 5. nouæ compilat. num. 19. vers. Sed aduertendum, Nicolaus Noalis de transmiss. d. casu 8. nu. 118. ac ferè omnes alij, sup. commemorati, cum tamen præcedentes trās- missiones perpetuum tempus, hoc est triginta annorum habeant, intra quod transmissarius sui heredis, potest illius iure vtī, se se hereditati transmissæ immiscendi, vel ab ea abstinēdi, & transmissarius ascendētis nō sui, iure adēū- di, vel repudiandi, nisi ad instantiā creditorum, vel aliorum, quorum interfit in vtroque casu minor terminus à iudice fuerit præstitutus, iuxta ea, quæ sup. latè resoluiimus à num. 54. & ibi relatis addo nunc Aluar. Valascum, articulum hunc discutientem, ac de praxi resolutionis ibidem traditæ, à qua

ipse in puncto iuris tātisper discrepat, testantem consultat. 96. ex num. 7. Verū ne hic, & illic dicta æquiuocatio- nē aliquam generare valeant, sed bre- uiter tota hæc res ampliùs declaretur, sequens distincto obseruanda est, quòd aut principaliter agitur de acquisitione hereditatis proximi defuncti, cui succeditur, & tunc siquidem à Princi- pe, vel iudice nō fuerit is terminus cō- cēssus, qui ad creditorum, vel aliorū, quorum interfit, instantiam, ex iuris præscripto concedi potest, ac debet, si- ue suo heredi, vt se immisceat, vel ab- tineat, siue extraneo, vt adeat, vel re- pudiet, quia nemo forsan petierit, tunc indistinctè quilibet heres longissimū triginta annorum tempus ad eam rem habeat, iuxta tradita d. num. 54. cum 3. seqq. ita scilicet vt extraneus post tanti temporis curriculum, quod in iure per- petuum censetur, penitus excludatur, suus verò vice versa, quia abstentionis beneficio sibi à Prætoce concesso intra illud vsus non est, necessarius heres ma- neat, atque ita obstrictus creditorib⁹, qui tātō tempore exclusi omninò non fuerint ab hereditario debito; puta si fuerint pupilli, vel minores, aut iure agere impediti, vt filijsfam. patria po- testate durante, iuxta text. in l. bonæ fidei 48. vers. Nec interest, D. de acqui- ren. rer. dom. l. fin. C. in quib⁹ causis in in- teg. rest. l. 1. & auth. nisi tricenale, C. de bo- nis mater. l. quacumque 5. in fin. C. de bo- nis quæ liberis, l. 1. §. ne autem, C. de anna- li except. l. 8. tit. 29. p. 3. l. 9. tit. 19. p. 6. cum vbiq; notatis, & à nobis supra- dissertat. 9. ex n. 10. Aut verò loquimur de acquisitione, quæ iure transmissio- nis præten ditur hereditatis primi de- functi, sequenti cui succeditur delatæ, nec per ipsum, quoquomòdò agnitæ (quòd verbum hic generalius vsurpare liber, vt & hereditatē suo delatam cō- plectamur) & in hoc casu procedunt quæ nuper diximus, vt tam transmissa- rius sui heredis, quàm ascendētis non sui, perpetuum habeant tempus, vt vo- luntatem suam declarent, ille contra- riam quòd heres esse nolit, per abstentio- nem, quæ ex persona sui heredis sibi competit, qua non facta ipso iure post id tem-

id tempus manet heres irreuocabilis, hic verò assertoriam, quòd heres esse velit per aditionem, aut pro herede ge- stionem, qua non facta intra longissi- mum id tempus, manet illo lapsò ab he- reditate, & transmissione exclusus, at verò trāsmissarius extranei heredis dū taxat anni spatium, à tempore delatæ defuncto hereditatis, & per eū cog- nitæ, vt mò x audiem⁹, currens, vel ab eo quòd ex iuris præscripto potest ei à iudice præſiniri, vt relata partitæ lege declaratum est, ad deliberandum ha- beat, eo què transactò, huiusmodi trās- missio omninò cesset.

110 Denique ex superiore huiusce trans- missionis regula, alia non minima in- ter eam, & præcedentes elicitur diffe- rentia, quòd illæ locum obtinent, & si transmittens delatam sibi hereditatem ignorauerit, vt circa eas notauimus, hæc verò regulariter nō procedit data transmittentis ignorantia, cum ei præ- stitutum tempus non à tempore dela- tæ hereditatis solū, sed & sciētia de- functi quòd delata fuerit computetur, d. l. cum in antiquioribus, vers. Et si qui- dem, vbi notat gl. verbo sciens, & cōmu- nis ex Bart. num. 2. vers. Si loquimur in herede extraneo, Bald. num. 1. & 2. Paul. Castr. num. 3. vers. Sed in modo, Ias. d. nu. 3. Philip. Corn. d. n. 2. vers. Et aduerte, ac num. 3. & Sebast. Sapia à nu. 9. in fin. vers. 2. requisitam, in ead. l. eod. Bart. in l. qui duos 10. num. 7. D. de reb. dub. ac prosequuntur optimè Guili. Bened. in d. cap. Ruyntantius, verbo mortuo itaque in 2. num. 164. vers. Præterea, & latius rem declarans à num. 166. ad 169. Ant. Gom. d. tom. 1. variar. cap. 9. n. 53. Gregor. Lop. in d. l. 2. tit. 6. part. 6. gloss. 2. Did. Spino d. gloss. 33. à num. 105. vers. In quo articulo, Iacobus Cancer. d. tom. 3. cap. 21. n. 17. & 18. Nicolaus Noal. d. casu 8. num. 119. & 120. Franciscus Linglois ad 50. decis. Iustiniani, decis. 25. quæst. 3. num. 3. vers. Neque etiam ex- pirat, & decis. 31. q. 3. nu. 8. ac ferè om- nes alij sup. num. 108. relati; illam ra- tionem commendantes, quòd cum de- liberatio sit quædam animi meditatio, arbitrij libertatem requirens, in igno- rante minimè cadere potest, nam nec

in dubitantem cadit, l. fin. illic. *Mente titubante, & illic. Ancipiti animo, iuncto vers. Quod nos, illic. Incerto animo, C. de condiç. indeb. l. fin. circa finem princip. vers. Sin autem nescius, C. de furtis, qua- re cum in hac transmissionis specie ius deliberandi tantū trāsmitteri cōpetēs, in transmissarium transferatur, atque aded ab ei⁹ persona deliberandi tēpus incipiat, vt dixim⁹, si nullū in illo deli- berandi ius detur, quia deliberationis principium in animo consistens in eo desit propter ignorantiam, nihil erit quod in heredem transmittere valeat, ex reg. l. nemo plus 54. D. de reg. iur. cum fin. & ferè in terminis nostris probat elegās tex. in l. quoniā sororē 7. C. de iure delib. Vnde conuincitur alia ratio quā Noalis vbi proximè, non satis commu- nem percipiens, comminiscitur, quod nimirum in deliberando requiratur animus, & animus non possit transmitti, sed morte finiatur, l. 4. D. locati, c. si gratiosè 5. in princ. de rescrip. in 6. nā hæc ratio planè supponit, fuisse animum in transmittente, qui potuerit eius mor- te finiri, ex reg. tex. in l. 3. §. 2. in fin. D. de capite min. §. seruus autē, inst. eod. tit. l. nam & si sub cōditione 5. vers. Post defe- ctum, illic. Gradum non rumpit, quia nul- lus est, D. de iniusto rupto, cum vulgatis. Quin potius regula tex. in d. l. 4. D. lo- cati, & in d. cap. si gratiosè, obstare nos- træ transmissioni videbatur, in qua ani- mi deliberatio, quæ erat in transmit- tente, qui sibi delatam esse heredita- tem cognouit, in eius heredem trans- fertur. Sed non obstat, quia hæc deli- berationis translatio venit in conse- quentiam successionis defuncto dela- tæ, & in eo per delationis scientiā ra- dicatæ, cōm qua simul deliberandi ius transtertur, seu prorogatur in eius he- redem, qui eadem persona cum illo ſu- gitur, l. heredem 59. iuncta l. qui per suc- cessionem, 194. D. de reg. iur. id quòd statim latius declarabimus, & per fic- tionem identitatis persone potest ani- mus in successore durare, d. c. si gratio- se, vers. Secus autem.*

Sed & in eo plerique inter hanc, & 111 præcedentes transmissiones differen- tiam statuunt, quòd in illis admittunt cum

cum communi vulgarem substitutum à transmissario præferri ex rationibus sup. consideratis num. 39. ad med. vers. *Rur. us nec mirum*, & num. 105. in hac verò minimè, sic etenim docuerunt Lancelot. Polit. Alex. Trentacinq. & Ioã. Coraf. relati d. n. 105. Qui ex seqq. potissimè mouetur. I. quia huiusmodi transmissarius venit tantum ex legis dispositione, at verò substitutus ex dispositione hominis expressa, quæ facit cessare prouisionem legis l. cū ex filio 38. §. 1. vbi notat Bart. & ceteri communiter D. de vulg. & l. fin. C. de pact. conuēt. ergo vulgaris substitutus, utpotè à testatore expressè vocat⁹, debet præferri huiusmodi transmissario. Id que confirmatur ex l. vlt. vers. *Sin autem casualis*, illic. *Ad alios venire, quos leges vocat, si non aliquis fuisset substitutus, C. de necess. seru. hered. instit.* vbi vulgaris substitut⁹ excludit eos, qui à lege ad successionē vocantur, ergo & excludere debet huiusmodi transmissarium, qui ex legis dispositione dumtaxat admittitur; cōfert reg. tex. in l. quando 39. D. de acq. hered. & 89. al. 90. D. de reg. iur. & in l. 2. §. si duo, D. de bon. poss. secund. tab. iuncta l. si Titio, & Menio 61. §. 1. in ff. D. deleg. 2. Rur⁹ quia substitutio vulgaris eo in casu verificatur, quo institut⁹ heres nō est, l. 1. §. 1. D. de vulg. cū autē institutus absque aditione decedit, verum est eū non fuisse heredem, ergo euenit casus vulgaris substitutionis, & consequenter transmissio loci esse nō potest; quod & ipsum ex eo fulcitur, nam vulgariter substitutus, sub ea nempe conditione *si institutus heres non erit*, sub contraria conditione *si heres erit*, censetur exclusus, ex reg. tex. in l. si legatum 10. D. de adim. legat. cum similib. relatis sup. num. 42. at conditio *si heres erit*, sub qua quis vocatus est, non comprehendit heredem heredis, l. qui liberis 8. §. hac verba, illic. *Neque heredis heres*, D. de vulgari, ergo nec eadem conditio, sub qua vulgaris substitutus exclusus censetur, heredē heredis cōprehendet. Tandē quia conditio illa vulgaris substitutionis, *si heres non erit*, duos in se casus completitur, si heres esse noluerit, vel nō potuerit, vt ex l. cum proponas 3. C. de hered.

inst. communiter interpretes nō otarūt, iuxta ea, quæ tradidimus d. n. 42. vterque autem casus verificatur, cū institutus absque aditione decedit; noluntatis, quia morte voluntas finitur d. l. 4. D. locati, d. c. si gratiosè, §. in princ. de rescript. in 6. & in materia substitutionis, quod cas⁹ mortis sub noluntatis casu contineatur, notarunt omnes in l. Gallus 29. §. Et quid si tantum per tex. ibi. D. de liber. & postb. impotentia verò, quia mors omnia extinguit, adeò quæ, & potentiam, auth. de nupt. c. 20. sine deinceps, collat. 4.

Verum his nihil refragantibus, cōtraria sententia, quæ transmissionem hanc à præcedentibus in hoc non separat, sed in ea quoquē potiore transmissarij, quàm substituti causam facit, vt receptissima est ex his, quos retulimus d. n. 39. post med. sic & verissima, iuri quæ ac rationi valdè consona, ex multis quæ illi considerant, quibus per eius censores non rectè satisfit. Quorum potissimum sumitur ex l. si paterfamil. 40. vers. *Intelligitur*, D. de hered. inst. & in d. l. cum proponas 3. vers. *Quod si verba*, C. cod. titul. §. fin. vers. *Illam enim verba*, instit. de vulg. subst. vbi vulgaris substitutus ita demū ex testatoris mente vocatus censetur, si institutus nec per se, nec per alium heres fuerit; atque ita cū transmittens ex hoc capite, non minus quàm ex præcedentibus, heredem iure faciat eum, quem principaliter instituit; nedum propriæ hereditatis, sed & sibi delatæ, vt eam intra deliberandi tempus sibi concessum adire possit, si hic illam adierit, per eum censetur institutus adijisse, ac defuncti, cuius hereditas sibi delata est, heres cū effectu fuisse, ac per consequens substitutus, quippe cuius casus nō euenit, ipso iure exclusus manebit. Nec satisfaciunt qui dicunt, relata iura procedere in herede, qui factō ac ministerio suo alium heredem facit, nempe seruo vel filiofam. qui aditione sua patrem, vel dominum heredē efficit, non etiam eo, qui nullo factō suo, sed ex mera iuris dispositione alium delatæ sibi hereditatis facit heredē, vt in proposito. Tum quia mens illorum iurium non ea est, vt vul-

vt vulgaris substitut⁹ excludatur tantū ab instituto, qui alterius factō fuit heres, sed generaliter ab eo, qui quomodo documquē fuit per alium heres, etiam ex sola iuris dispositione, cū idem in de effectus resultet, ad quem solum iura semper respiciunt, l. Gallus 29. §. & quid si tantum, vers. *Sed ex sententia*, D. de liber. & postb. l. fideicommissa, 11. §. si cui ita 11. D. de legat. 3. l. mulier 22. in princ. D. ad S. C. Trebell. l. si ita esset 15. D. quando dies legati ced. l. 3. C. de instit. & substit. in quibus casus emancipationis, qui patris factum requirit, comprehendit casum mortis, ac vice versa, propter eūdem vtriusque effectum, facit tex. in l. qua legata 18. D. de reg. iur. vbi acquisitio legati per filiumtam. heredi facta, equiparatur eiusdē legati transmissioni, per defunctū factæ in heredē suum. Tum etiā quia hæc præsertim transmissio non tantū fit ministerio legis, sed & heredis, in quem transmittitur, qui intra illud idem tempus, quod defuncto ad deliberandū competeat, adire hereditatem illi delatam debet, vt eam ipsi defuncto acquirat, & consequenter sibi velut eius heredi, quia nihil est aliud, quàm quædam successionis, prorogatio eiusdē naturæ, & formæ, vt docuit Bal. in d. l. cū proponas n. 10. & 11. C. de hered. inst. alijsq; in locis relatis ab Ant. Gom. d. tom. 1. ear. cap. 9. n. 50. vers. *Pro qua sententia*, ad fin. Cū ergo heres, cui hereditas est delata, nec per ipsum agnita, possit eam per heredem suum adire, interim substitutus admittendus non est, elegans text. in l. 3. D. acq. hered. quem ad hoc etiam rectè inducit idem Gomez. d. n. 50. vers. 2. facit. Qui rursus in vers. 4. & principaliter, expendit opt. text. in l. vnica §. in nouissimo, iuncto §. cum autem, C. de cad. tollend. vbi post relatas transmissiones hereditatis quæredæ, nempe *ex c. sanguinis*, & *iuris deliber.* quas propriè tantū ad reg. exceptionem pertinere diximus n. 39. post eas. i. loco ad delatam hereditatē vocantur substituti, deinceps legitimi successores eius, à quò delata est, denique his deficientibus fideus, quæ etiam tex. velut expressum pro hac sententia inducunt Fachin. lib. 4. controu. c. 62. &

Nicol. Noal. de transmiss. d. casu 8. n. 95. frustra quæ eum in contrariū retorqueretur nititur D. Ioan. del Castill. quotid. cōtr. lib. 3. c. 13. n. 11. vers. *Verè enim verò.*

Ex quib⁹ facilis patet solutio ad cōtrariæ partis fundamenta. Ad 1. nāque cui nullum congruum respōsum aptat Fachin. d. c. 62. vers. ad 4. respondem⁹, regulam ibi propositam varias pati limitationes, quas congerit Ant. Gabr. commun. concl. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 8. ex nu. 4. quarum aliquas nostro casui applicat Alex. Trentacinq. de substit. 1. p. c. 5. n. 10. & vnam tantum Noalis d. casu 8. n. 98. Cæterum aptior in proposito præfatæ reg. explicatio ea est, vt tunc demum propriè obtineat, cū prouisio legis facta est in subsidium, seu de factum prouisionis hominis, quomodo iura ibi relata loquuntur; secus si ex alia radice, seu causa proueniat, nam tūc si quidem ex publica, cui per hominem derogari nequeat, legis dispositio præualebit, l. nemo potest, §. 5. D. de legat. 1. l. non dubium §. vers. *Nabam enim*, C. de legibus, l. pacta, qua contra 6. C. de pact. si verò ex priuata, tunc si hominis, & legis prouisio simul concurrere possint, vtraque seruabitur, alias verò legis tantum, cui homo in dubio se conformare videtur, l. heredes mei §. 7. §. 1. D. ad S. C. Trebel. vbi not. Bart. & communis quæ resoluūt Iul. Clar. §. testam. q. 76. n. 11. nisi ipse apertè contrariū exprimat, vt voluerunt melius licet non per omnia sic explicent Bald. in l. certi iuris §. nu. 17. C. de locato, & in l. vbi adbus 29. nu. 34. vers. *Non obstat*, C. de iure dot. & post Ioan. Fab. n. 5. & alios, las. d. n. 65. maxime n. 69. & Ioan. Oinotomus n. 35. in §. item seruiana, inst. de act. Negusant. Fano de pignor. 4. memb. 2. partis n. 138. vers. 4. amplia, eòquē tendunt 9. & vlt. limitatio, relata ab Ant. Gabr. d. concl. 10. quæ in specie nostra planè verificatur, adeò quæ necessaria erat expressa transmissarij exclusio, vt breuiter not. Gomez. d. n. 50. vers. *Nec obstant*, vnde etiā cessat arg. cōfirmatio, 1. sumpta ex d. l. fin. C. de necess. seru. iuncta d. l. quando, quia vbi institutus per transmissarium ex iuris permissione adit, censetur ipse ex testamento adijisse, atque ita tam

substitutus, quàm legitimi successores, excluduntur, nec distat solutio Fachinei *d. cap. 62. vers. ad 5.* Deinde ex reg. *d. l. 2. §. si duo*, ubi substitutus heredi ex parte scripto datus, in portione eius vacante præfertur coniuncto, iuncta *d. l. si Titio, §. 1.* ubi ratio ex eo colligitur, quòd cõiunctus sit velut tacitus substitutus, & idèd præfertur ab expresso: quia in ea specie verificatur præfata reg. non autem eius limitatio, cum lex coniunctum admittat in substituti hominis, de substituto sibi nõ prouidentis, quasi ille sit tacitus substitutus, & ideo præualet substitutio expressa, quod & voluerunt, licet non sic explicent Ant. Gom. *d. n. 50. vers. 2. non obstat* (hinc inferens, potentius esse ius transmissionis iure accrescendi qua de re sup. *nu. 39.* & Fachin. *d. c. 62. vers. ad 6.* Ad 2. quoque arg. facilis ex dictis solutio apparet, fatendo absolutè maiorem, minorem autè sub distinct. quòd licet institutus, qui non adiuit, in sua persona heres non fuerit, at heres fuit in persona transmissarij, ex iuris facultate adeuntis intra tempus illi concessum. Nec ad rem facit cõfirmatio sumpta ex *d. §. hac verba*, quia ibi conditio *si heres erit*, longè diuersam rationem habet vt heredem heredis non comprehendat, quàm eadem conditio, per contrarium collecta ex substitutione vulgari, ubi ex tali interpretatione absurdum sequeretur, quòd transmissarius per legem admissus, vt hereditatem defuncto delatam adeat, excluderetur à substituto, qui in casu non adite hereditatis dumtaxat vocatur, id quod planè cessat in *d. §. hac verba*, ubi testator eum, qui sibi heres esset, filio suo pupillariter substituit, non de alio cogitans, quã de eodem ipso herede scripto, & ideo nec eius paterfam. aut dominus; cui acquirit, quos in vulgari substitutione contineri superius probauimus, sub pupillari hac conditionali continentur, vt constat ex eo *§. l. 3. illius titul. D. de vulg.* ob specificam nempe conditionis naturam, *l. qui heredi 44. l. Mauius 55. D. de condit. & demonstr.* Ad vltimum nõ minùs in promptu solutio est, quia & maiorem absolutè fatemur, minorem

verò non sic, sed respectu vere personæ transmittentis, secus quoad fictam per representationem heredis, ad quem in consequentiam propriæ successionis ex iuris permissione trãsit, ac prorogatur voluntas, & potètia adeundi delatam, iuxta tradita sup. *n. 110. in fi.*

DE TRANSMISSIONE irregulari.

Sunt & aliæ transmissiones, quæ præcedentiũ regulas excedunt, hic breuiter explanandæ ultra illam, quæ iure patrio fit ex cõstit. *l. si infanti*, quam à *n. 105.* obiter explicuimus. Prior est restitutionis defuncto competentis ob non aditam hereditatem ipsi delatam siue minori, siue etiam maiori, cui ex iusta causa restit. iure indulgetur, iuxta *l. 1. cum seqq. D. & C. ex quib. caus. maior.* Neque tantum cum læsio defuncto ob eam causam contingens iam in ipsius vita perfecta erat, quia lapsus erat adeundi tempus, à iure vel iudice illi cõcessu, quo casu planior est restitutio nis ex hac causa defuncto competentis in ipsius heredè transmissio, iuxta tex. in *l. non solum 6. D. de in integ. rest. l. minor autem 18. aliàs 19. §. fin. D. de minor. l. Titia 62. vers. Itè quaro, D. de iure dot. l. vnic. C. si aduers. dot. l. 1. C. de restit. milit. l. 2. 3. & 4. C. de tempor. in integ. rest. l. 3. in fin. tit. 19. p. 6.* prosequuntur, & explicant ultra ordinarios ubique Ant. Gom. *variar. resolut. lib. 2. cap. 14. n. 6.* Sfort. *Odd. de in integ. rest. 1. part. q. 50. art. 1. ex n. 3.* optimè Petr. Barbof. in *l. quia tale 14. à n. 48. vers. vlt. Limitatio, D. solu. matrim. latissimè Noal. de transmiss. casu 43. per totum*, qui alios congerunt; sed etiam cum in vita defuncti nõ est perfecta læsio, sed eius morte completa est, quia tempus ei ad adeundum cõcessum nondum lapsus fuerat, verum defunctus ipse cum forsan absens esset causa Reipub. vel ex alia qualibet iusta causa ignarus delatæ sibi hereditatis, eam non adiuit, quam si sciisset verisimiliter adijisset, quia oneribus sublatis lucrosa fuit, quo casu verisimilitudo hæc, à iusta ignorantia proueniens, adiun-

adiuncta morte, benignitatè quandã inducit, ob quã ei heredi succurrèdum sit, trãmissa ad eum restitutione ad adeundum, intra tempus quod defuncto reliquum erat, tex. elegãs sic intelligèdus in *l. Pantomus, aliàs Pãnonius 85. D. de acq. hered. vbi latè Bart. & omnes, & in l. qui duos, D. de reb. dub. in d. l. si infanti, & in d. l. cum in antiquioribus, ultra quos & alios latè quoq; prosequuntur, & explicat Guil. Bened. ad *c. Raynuntius de testam. verb. mortuo itaq; in 2. n. 181. & 182. Ant. Gom. var. resolut. lib. 1. c. 9. n. 53. in fi. ac n. 56. Mèchac. de success. progress. lib. 1. §. 8. n. 15. Costa ad §. & quid sit antu, n. vlt. Duare. ad tit. D. de acq. hered. c. 5. §. 4. casus, Maurit. de in integ. restit. c. 288. per tot. Sfort. *d. q. 50. art. 6. 7. 8. & 9. Caualc. de tutore, à n. 72. Did. Spin. in specul. testam. gl. 33. n. 85. & 106. Barbof. in d. l. quia tale, à n. 55. vers. 3. principaliter, Cácer. var. resolut. lib. 1. c. 10. n. 15. & lib. 3. c. 21. n. 19. Frac. Linglois ad §. cõstit. Iustin. decis. 31. q. 3. n. 3. & 8. in fin. Hillig. ad Donel. lib. 7. cõmènt. c. 4. lit. D. ad fin. Phadèus Pifo var. resolut. lib. 6. c. 2. n. vlt. Catdof. de iur. accres. lib. 37. à n. 9. ad 12. Noal. de transmiss. casu 8. n. 138. & 139. quicquid aliter rē explicet, à cõmuni dissentiens, & d. l. Pãnoniõ literã emendat Ant. Fab. lib. 1. c. cõiect. c. 1. à vers. Potest tamè, & vers. At quid si ignorati. Licet autè in infante cõtrariũ plures censuerint, relati à Sfort. *d. art. 8. n. 74. vers. Tertio quia ita, per tex. in d. l. si infanti, vers. Sin verò, tamè idè in eo procedere, ne peioris sit cõditionis quã minor, infante maior, aut absolutè maior, restitutionis iure gaudès ex clausula generali, cui sicut remediũ hoc extraordinariũ non denegatur in terminis *d. l. cõ in antiquioribus*, & si ibi regulariter heres ignoras nõ trãmittat, sic nec denegatũ cõferri debet in terminis *d. l. si infanti*, longè verius est, & à DD. frequentius receptũ, vt agnoscat Benedic. *d. verb. mortuo itaq; à n. 178. ad 180. Maurit. d. c. 288. à n. 8. Sfort. nõ paucos cumulas d. n. 74. vers. In cõtrariũ, quicquid Benedic. cum Baldo distinguat d. n. 180. vers. Nisi dicere, & Sfort. à n. 75. in fin. logiore vtatur distinct. absq; quã cõmunis sètètia omnino aplectèda est, vt rectè post alios probant Guil. præf. obseru. lib. 2. obseru. 131. ex n. 8. & ad eũ Græu. vñf. 1. n. 10. Noal. *d. casu 8. n. 138. vers. Sed tamè his nõ obstant.******

Secunda specialis, & extraordinaria trãmissio introducta est in *l. ventre 83. aliàs 84. D. de acq. hered. l. 4. §. si cõ l. seq. D. de bon. pass. cõtr. tab. in fauorè filij, heredis à patre scripti, præterito vètre, ac interim decedētis, cum hereditatè adire propter vètris incertitudinè nequirit, l. cõ quidam 30. §. quòd dicitur, D. de acqu. hered. nã cum nato quoq; posthumo, & ex ea causã resciso testamèto heres esse cū eo possit, ab intestato, & si interim bonorum possessionè ex Prætoris beneficio petere possit, & ea nõ petita decesserit, idè ius ad quẽcumq; heredè suũ trãfert, quod extraneo heredi scripto nõ æquè cõcessum est, vt & cõstat ex *l. 3. §. si 2. D. ad Silan. qua de re differunt ultraordinarios Sarm. select. interp. lib. 4. ad l. si filiõ heres, D. de liber. & posth. m. 5. Duaren. in paraph. ad tit. D. de acquir. hered. c. 5. §. capimõ explicare, Alciat. lib. 3. parerg. c. 14. Eman. Costa select. interp. lib. 2. c. 11. n. 5. vers. Qua ratione, & n. 6. Ant. Gouean. var. lect. lib. 1. c. 4. ad med. Ant. Fab. lib. 1. cõiect. c. 10. & d. lib. 1. c. 1. post princ. vers. Sic ut cõdèretò, Donel. lib. 7. cõmentar. c. 4. vers. Altera causa, & ad eũ Ofual. lit. H. D. Pichard. ad tit. de acquir. hered. c. 31. n. vlt. Noal. *d. cas. 8. n. 136. vers. Si autè nõ adiuit.***

Tertia fuit introducta in *l. 3. §. eleganter, & in l. 4. D. ad S. C. Sillan.* ubi cum eo S. C. cautũ esset, vt domino in domo sua occiso, omnes eius serui, qui sub eodè tecto fuissent, quæstioni subderentur, *l. 1. in princ. & §. itè illud 24. cum §§. seqq. D. sod. quib. apud nos consonat l. 5. tit. 2. l. p. 4. l. finititũ 8. & l. 7. tit. 30. part. 7. sed & additum, quòd si heres, legatariõ ve ante quæstionè de illis habitam testamèntũ publicauerit, aut ex eo hereditatem adierit, hereditas, vel legatum ab eo auferatur, & in fiscũ redigatur, *d. l. 3. §. quod ad causam 18. l. necessarios 5. §. nõ aliàs, l. cõ fisco 9. l. si sequens 15. cõ alijs illiõ tit. l. 3. l. cõ fratrem 9. C. de his quib. vt indig. & apud nos l. 13. vbi Greg. gl. 1. & 5. & l. 16. tit. 7. p. 6. consequèter & illud cõstitutũ est, vt si interim dũ eius rei inquisitio pèdet, heres nõ adita hereditatè decesserit, vtilis actiones hereditarias ob iustũ hoc impedimètum in heredè suũ trãmittat, notat, & explicat ultra ordinarios ibi, Guil. Bened. *d. verb. mortuo itaq; in 2. n. 188. Duar. d. c. 5. §. Tertius casõ, Donel. d. c. 14. §. cause, & rei equitas, & ad***

115 4. & vltima eodē exēplo introducta est à Pratore in Carboniano edicto, quod tūc cōpetit, cū extrane⁹ heres scriptus est in eo testamento, in quo filius impubes sit p̄terit⁹ cui ille filiationis cōtrouersiam facit, iubet enim, vt perinde huic causa cognita bonorū possessio cōtr. tab. detur, ac si nulla ipsi cōtrouersia facta fuisset, in tēpus pubertatis illa dilata, l. 1. & toto tit. D. de Carbon. edicto, quod & apud nos cautū est in l. 7. tit. 22. p. 3. l. 2. vers. Pero si el heredero tit. 14. p. 6. nā cū interim scriptus heres bonorū poss. secundum tab. petere nequeat, l. 2. D. de bon. poss. secund. tab. inde effectū est vt ei medio hoc tēpore decedenti ita succurreretur, vt ius sibi ad hereditatē cōpetēs, si appareat postea impuberē istū filiū nō fuisse, in heredē suū trāserat; quod pertinet tex. in l. scriptus 12. D. de Carbon. edicto, cui similis in l. 4. & in l. fili⁹ qui patri 42. S. si falsum, D. de bon. lib. l. si quis filiū 34 C. de inoff. testam. prosequitur Duar. d. c. 5. S. 2. casus, Donel. d. 5. causa & rei, vers. Carbonianū, Ant. Fab. d. c. 1. post princ. vers. Quo exēplo, D. Pichar. d. c. 31. n. 14. Noal. d. n. 138. ad fin. qui per totū num. adhibita distinctione alios casus complectitur, & excludit.

116 Ex dictis hacten⁹ circa trāsmisiones, tā iure ordinario, quā extraordinario heredi heredis cōpetētēs, satis superque cōstat, nullā aliā hypothēsi, dissertat. 8. à qua sequētēs vsq; in hāc deriuauim⁹ propositē, adaptari posse, quā restitutionis in integrū, quā Ioānes à Palma ex persona Frāciscae vxoris, cui heres extitit, prætēdere posset, ob iustā ignoratiā, quā illa habuit hereditatis sibi delatæ ab Andrea Philipo apud indos decedente, hāc verò nedū nō intētauit, vt d. dissertat. 8. sub n. 32. diximus, sed nec necessariā sibi esse putauit, nā ac si hereditas Andree, quasi adita ad se velut heredem heredis translata esset, quod soli heredi sui heredis concessum est ex latē traditis à n. 27. id quod ipsi Andree debebatur ex ea causa petijt.

Decisio Ex iisdē quoq; sequēs casus decisus est incidēs in Grauatēsi curia m. iudice 2. die Martij anni 1632. cū enim D. Catherina Darcensis. don, vxor Ioānis de Maqueda Merzillo

Astigiētis ciuis anno 1597. ipsum moriēs reliquisset bonorū suorū vsufructuariū, proprietatis autē heredes fecisset tres fratres superstitēs, & duorū aliorum defunctorū filios in capita vocatos, bonorū autē partitio inter heredes dilata fuisset vsq; ad an. 1608. quo tēpore nōnulli ex heredib⁹ defuncti fuerāt, ac viuētēs eam ex mādato iudicis fecerunt, & cōmuni consensu approbarunt, postmodū ann. 1629. Ioāne vsufructuario diē suū obeūte, cum ex vocatis sola tunc superesset D. Aloysia Dardon, testatricis ex fratre neptis, liberi aliorū heredū, tā eorū, qui tēpore illius partitionis è vita migrauerāt, quā illorū, qui tunc superstitēs fuerant, bonorū posses. pro indiuiso, donec noua inter ipsos, & Aloysiā partitio fieret sibi decerni, postularūt, idq; ita iudex decreto suo iussit, reclamāte licet parte Aloysiæ, quæ ad se solam totā hereditatem pertinere contendebat, adeoque ab eiusmodi decreto appellans nostram accersit curiam, in qua id quidem quod ad liberos heredū, qui primæ partitionis tēpore extremum diē clauerant, reuocandum duximus, quod cæteros verò cōfirmauimus, quia cū scripti heredes, qui non testatricis liberi, sed fratres erant, aut pro fratribus, hereditatem quam non adierant, transmittere ad ipsorū heredes vltra anni spaciū nō possent, l. quoniam sororem 7. C. de iur. deliber. iunctis quæ ad 2. & 3. trāsmisionis speciem latē diximus, aditio autē nulla expressē facta apparuisset, eam quod ad trāsmittendum, vel non, æstimauimus ex tēpore primæ partitionis inter scriptos heredes tunc viuētēs factæ, inter quos ea tacitā aditionem, siue pro herede gestionem induxit, cū nō nisi inter coheredes, siue cōmunes hereditatis dominos fiat, l. 1. & 2. l. cū putarem 36. aliās 37. vers. Sed tu videris, cum alijs D. fam. ercisc. l. pro herede 20. S. Papinianus, D. de acq. hered. iuncta l. sed si forte 6. D. de reb. eor. procm. & l. 1. vbi Greg. gl. 1. ac l. 2. tit. 15. p. 6. ex quib⁹ & alijs sic notariūt Card. Paris. cōf. 16. n. 46. & 47. lib. 2. Crauet. cōf. 967. n. 14. lib. 6. Ioan. Bapt. Asin. ad l. 4. S. ne quis putet, n. 169. & 170. D. de religiof. & sumpt. fam. pag. mibi 167. Menoch. de præsump. lib. 4. præsump. 101. num. 19.

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

SUMMARI A.

- 1 **V**æ dissertationis huius hypothēses, ex factō in Hispalēsi Senatu agitata referuntur.
- 2 Conductor primus regulariter non potest dominū cogere, vt rē suā relocet pro eodē pretio, quod alter offert, inō potest dominus pro libito, prima locatione finita, alteri rē locare, nisi dominus per scripturā se adstrinxerit ad relocandū, ad l. necui, C. de locato.
- 3 Ratio communis eius legis, in præsumpta conductorum fraude consistit.
- 4 Probatio superflua, quæ & si facta sit, non releuat; admittēda non est.
- 5 Conductore primū, qui sibi reconductionem factam esse testibus probare contendebat, altero contendente sibi locationis instrumentū à domino factum esse, non fuisse ad reconductionē probandā aduersus conductore instrumentariū admissum in consilio Neapolitano testatur Vincētius de Franchis, quē nonnulli alij sequuti sunt.
- 6 Praxis Neapolitani consilij, & intelligentia l. necui C. de locato, à Nicolao Antonio Gizarelo, & alijs tradita referatur, & impugnatur à n. 48.
- 7 Conductor primus, qui ante finitam locationē ei⁹ prorogationē verbalē obtinuit, preferendus est secundo, tamē si scripturā habēt, iuxta veriorē sentētiam, quā cōsiliū Neapolitanum nouissimū sequutū est, impugnatū prioribus decisionibus Vincentij de Franchis.
- 8 Scriptura prælatio nulla datur conductori eam aliās habenti, respectu eius, qui verbalem conductionem habet.
- 9 Quod lex nō dicit, nec nos dicere debem⁹.
- 10 Probatio vbi faciēda est in ea re, quæ ex peculiari ipsius natura non magis testes exigit, quā instrumenta, prout in contractibus regulare est, parē illi vim cum istis obtinent, & n. 42. ad finem.
- 11 Locationis probatio non minus per tes-

- tes quā per scripturam fieri potest.
- 12 Taciti & expressi idem regulariter est iudicium; in quam rem nonnulla iura inducuntur, & exploditur vulgaris allegatio legis cum quid 3. D. de rebus creditis.
- 13 Patētia sola domini, vt conductor finito locationis tēpore in re locata permaneat, tacitam inducit relocationē, eisdē illius qualitatibus gaudentē, in prædijs rusticis pro sequēti anno, in urbanis autem prout quisque habitauerit.
- 14 Domini ad certum tēpore locantis expressus consensus, testibus probatus, quod conductor pro aliquo alio tēpore in re conducta permaneat, verbalem, & expressum eius tēpore relocationem efficit, eisdē qualitatibus gaudentem, & posteriori, etiam scriptura vallata, omninō preferendam.
- 15 Expressum multo potentius, quā tacitum operatur.
- 16 Reconductio expressa, seu cōductionis prorogatio, indistinctē procedit, siue præcedēs sine scriptis facta fuerit, siue etiā in scriptis ex necessitate seu substantia contractus, puta virtute præuie cōuentionis, vt in scriptis fiat.
- 17 Reconductioni tacite locus non est, si præcedēs conductio in scriptis facta fuerit ex substantia contractus.
- 18 Legis itē queritur 13. aliās 14. S. qui impleto, D. locati, vers. Vltim⁹, qui inscipit, nisi in scriptis, non tantum referendus est ad prædij locationē, de qua agit præcedens vers. In urbanis, sed etiam ad locationem prædij rustici, de qua prior S. contextus loquitur.
- 19 Conductor secundus, eū causam habeat à domino locatore, nō alio iure, quā ipse dominus gaudere potest, adeo quod exceptio, quæ illi obstarēt, multo magis conductor repellendus est.
- 20 Dominus agens aduersus conductorem

- finito locationis tempore, ut domum uacuum reddat, repellitur exceptione relocationis, etiam uerbis, imò solo nutu absque uerbis facta.
- 21 Dominus aduersus conductorem finita locatione agere potest ad euacuandam domum, uel actione propria locati, uel conditione possessionis restitutoria, inter qua remissio differentia traditur, uel interdicto uti possidetis, exemplo eius, quod domino proponitur aduersus inquilinam, edes reficere prohibentem.
- 22 Iudicium, quo agitur ad euacuandam domum, simile est interdicto ne uis fiat ei, qui sine uicio possidet, quod retinenda possessionis est, ut interdictum uti possidetis, & summarium, atque executiuum.
- 23 Domino agenti aduersus conductorem actione propria locati, ut è domo migret, obstat exceptio renouata locationis, etiam solo nutu facta, cum nec uerba, nec scripturam is contractus desideret, etiam si prior locatio in scriptis facta fuerit.
- 24 Idem est, si aliquo ex remedijs possessorijs aduersus conductorem locator agat, quia repellitur exceptione nouae causae, ob quam conductor se ad rei locata restitutionem non teneri asserat, ac legitime probare paratus sit.
- 25 Ioannis Imberti Rupellani elegantia uerba in proposito referuntur, & expenduntur, ubi Parisiensis curiae definitio recensetur.
- 26 Domino, seu locatori non licet per mediam secundae conductoris personam quod ipsi per se minime permetteretur.
- 27 Dominus, ex quo semel primo conductori domum, uel aliam rem locatam reuocauit, amplius conductore inuito pertinere non potest, cum sit is contractus nominatus, solo consensu perfectus, à quo unus contrahens inuito altero recedere nequit.
- 28 Conductor secundus in locationis instrumento loco domini plerumque subrogari solet, ad amouendum quamlibet detentorem, re etiam ipsa specialiter, aut generaliter hypotheca subnixae.
- 29 Cessio ad translationem iurium incorporalium necessaria est.
- ¶ Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur, remissiuè ibidè.
- 30 Conductor secundus, etiam per scripturam, qui loco domini subrogatus non est, neque à domino cessionem accepit, expellere re primum conductorem nequit, neque uel iam aduersus eum ius habet, sed personali tantum actione ex locato aduersus dominum, cum quo contractum iniuit, eius uel heredem experiri potest, ut liberum rei usum praestet.
- 31 Subconductor conductoris non tenetur ex eo contractu actione personali domine, primo locatori.
- 32 Conductor rei, quam dominus alij uendidit, uel donauit, aut alio singulari titulo concessit, non potest personali ex locato actione ab hoc singulari successore conueniri, ut rem deferat, si talis actio non sit ei à domino cessa.
- ¶ Quod non rectè ad conductorem ad longum tempus extendit Greg. Lop. ibidem.
- 33 Conducens rem à domino de nouennio in nouennium sub pacto de renouando, quàm dominus transacto primo nouennio alteri pro sequenti contra pactum locauit, aduersus tertium hunc nullam actionem habet, sed contra dominum tantum ad interesse.
- 34 Actio merè personalis absque cessione non competit aduersus singularem rei possessorem, uel detentorem.
- 35 Quae regula procedit, etiam si obligatio sit contracta respectu rei, transeuntis ad personam singularis successoris.
- 36 Conductori primo sine scriptura, à secundo scripturam habente conuento, ut rem conductam post lapsum temporis ipsi dimittat, exceptione opus non est ad eam submouendū, imò exceptio res est illi plane inepta, ut de exheredatione extranei traditum est.
- 37 Exceptio proprie dicitur, quae actioni opponitur, quae uerò illi non opponitur, non proprie exceptio est, sed late, & abusuè, quae facti, uel intentionis dicitur, aut generali nomine defensio.
- 38 Exceptio impropria, nempe facti, uel intentionis, seu generali nomine defensio, tametsi per partem non fuerit opposita aduersus agentem sine actione, potest tamen eum iudex ex officio, si id sibi ex actis liquido constet, à limine iudicij repellere.
- 39 Lex necui 32. C. de locato solum exigit scripturam ad ualorem pacti facti de relocando primo conductori, potius quam alteri;

alteri; itaut ad hoc probatio per testes non sufficiat.

- 40 Antonij Fabri sententia, generaliter docentis, conuentionem inter locatorem, & conductorem initam, ut quandiu conductor pensionem solueret, non posset expelli ad substituendum alium, conductori ad hoc prodesse, ut & si conductionis tempus effluerit, non tamè expelli possit ad rem alij locandam, si pensionem ille soluat, necessario declaranda est de conuentione in scriptis facta, alias repellenda.
- 41 Fraus, & dolus in dubio praesumi non debet.
- 42 Fraus si in probatione testium praesumenda esset, nunquam talis probatio admitteretur, contra iuris principia.
- ¶ Probationum facultas angustanda non est. ibidem.
- 43 Testium probatio, cum diuino prodita sit eloquio, sui natura multo dignior est, quam instrumentorum.
- 44 Pacto contrahentium ex multorum sententia effici non potest, ut aliquid per scripturam tantum probari debeat, nec per testes probari ualeat.
- 45 Sententia isthac indistinctè accepta, parum secuta est, & contrariam plures alij docuerunt.
- 46 Sententia prior negatiua loquitur, & procedit tantum in pacto de probanda solutione debiti per scripturam, & non per testes, quod non ualet, & quare? cum num. seqq.
- 47 Pactum, facultatem probandi solutionem ad eum casum restringens, quo illius instrumentum debitor exhibeat, non spontè interpositum censetur, sed necessitatis uel impellente, & creditoris ea abutentis dolo extortum, & quare?
- 48 Pactum de probanda solutione debiti per instrumentum, & non per testes, cum in doli praesumptione fundetur, qui forsitan abesse potuit, non excludit quin iuramentum tali pacto adiectum seruari debeat, dum dolus apertè non probetur.
- 49 Pactum de contractu in scriptis celebrando, ideo ualet, quia contractum aliter factum imperfectum, ac nullum reddit, itaut nullus contrahentium eo iuari possit, aut persistere in eo cogatur.
- 50 Testium examinatio ad perpetuam rei memoriam, non alias regulariter admit-

titur, quam cum probabiliter timetur, probationum copiam perituram ob absentiam, aduersam uel ualitudinem, uel senectutem testium.

- 51 Quae regula limitatur, ut procedat tantum respectu actoris futuri, in cuius est potestate an & quando conueniendus est?
- 52 Reus futurus tunc demum indistinctè admittitur ad testes examinandos ad perpetuam rei memoriam, cum incertum est, quo tempore conuenietur, puta si ei sit à creditore factum pactum de nunquam petendo, secus si intra certum aliquod, ac breue tempus conueniendus sit, & quare?
- 53 Testium examinatio ad perpetuam rei memoriam, & si reo futuro indistinctè permittatur ex eo tamen, quod illa usus non fuerit, non debet ei pracludi uia, quominus postea in iudicio sibi moto communi, & legitima testium examinatione utatur.
- 54 Fraudis praesumptioni si ex eo loco daretur, quod conductor, à locatore, uel alio conuentus, ut rem conductam ob lapsum conductionis tempus uacuum redderet, testibus reconductionem probaret, multo magis ei aditus patefieret, admissa eius rei probatione ad perpetuam rei memoriam ante illud tempus lapsum, & quare?
- 55 Fraudis tantò plus esse praesumitur in aliquo actu, quantò plus est in eo cautela.
- 56 Legis necui 32. uers. Nisi forte, C. de lucato, uera traditur ratio ultra DD. communiter, cum n. seqq.
- 57 Pactum relocandi pro eodè pretio priori conductori potius quam alteri, libertatem adimit domino, conductorem finito tempore expellendi, & rem suam cui uelit locandi, quod graue, & iniquissimum est.
- 58 Libertas quid sit?
- 59 Peius id esse alicui censetur, quod contra eius uoluntatem, sit, licet ipsi alioqui sit utilius.
- 60 Grauari me dicitur ex singulari Baldi doctrina omnis, qui me cogit actum facere, licet damnum mihi non inferat.
- 61 Libertas, seu naturalis facultas dominorum, res suas cui uelint locandi, non aliter eis auferenda est, quàm per solenne pactum, siue in scriptis celebratum, & quare?

- 9 Scriptis que sunt, magnam deliberationem, & animi firmitatem arguunt, ipsa que in se firmiora sunt. ibidem.
- 62 Verba facile iactantur, neque ea proferentem semper obligant.
- 63 Conductor pro tempore sibi facta locationis liberè rem conductam alij sublocare potest, & rursus finita locatione inuitus ipse detineri nequit.
- 64 Scriptura non solù exigitur ad valorem pacti, primo conductori à domino facti de relocando illi, potius quam alteri pro eodem pretio, sed etiam ad valorem pacti, inter primum, & secundum conductorem inti, ut hic patiatu illum pro eodem tempore, quo secundus conduxit, re locata uti.
- 65 Libertas, seu facultas quemadmodum domino restringi non potest, rem suam cui velit locandi, nisi per pactum in scriptis celebratum, sic nec secundo conductori, re conducta pro tempore suæ cōductionis ad libitum utendi, & quare?
- 66 Ius idem est proportionabiliter de parte quod ad partem, quod de toto, quod ad totum.
- 67 Legis necni C. de locato, verba in vers. Ipsis nihilominus, pro eius vera interpretatione expenduntur.
- 68 Patri Mangrela secura traditio, falsumque eius fundamentum, ex Baldi doctrina sumptum, notatur.
- 69 Dominum rem suam conductori pro alio tempore relocare, longè diuersum est, quam per pactum se ei ad relocandum adstringere, & quare?
- 70 Lucij Matthei de Apizella, & Mauricij Apizella ipsius filij sententia taxatur, docentium, primum inquilinum vel colonum, relocationem sibi pro sequenti tempore factam esse contendentem, non aliàs contra secundum scripturam habentem admittendum fore, quam si talem relocationem per quinque saltem testes probauerit, quasi talis probatio admittatur etiam in specie l. necui C. de locato, & num. seqq.
- 71 Probatio per quinque testes, vim habet publici instrumenti, & eo quoque casu admittitur, quo per illud tantum probatio exigitur, ac per testes prohibetur.
- 72 Que sententia vera tantum est in eo casu, quo ad probationem actus, alioque

in sua substantia perfecti, & validi à iure vel statuto scriptura exigitur, puta ad excludendam præsumptam falsitatem, vel fraudem.

73 Lex ob actus, vel negotij qualitatem, & circumstantias præsumere quandoque solet falsitatem, vel fraudem.

74 Lex communis, vel municipalis, statuerè rectè potest, ut per scripturam potius quam per testes probatio fiat, si circumhorum productionem quicquam falsitatis, vel fraudis iuste suspicetur.

75 Statutum, ex iusta causa exigens probationem per scripturam tantum, & non per testes, licet validum sit, quia tamen nimis est odiosum, & nedum positiuo, sed & diuino, ac naturali iuri quodammodo repugnans, quantum fieri possit restringendum est.

76 Statutum illud non debet, aut potest excludere probationem per quinque testes, que cum adeò sit valida, præsumptionem fraudis, vel falsitatis rectè excludit.

77 Lex testium 18. C. de testibus, authent. de testibus, §. & licet, iuncta gloss. verbo testes collat. 7. & l. 32. in princip. vers. Fueras ende, tit. 16. part. 3. rectè intelliguntur.

78 Solutio debiti in scriptura contenti, siue ex dispositione legis, scripturam desideratis, siue ex partiũ conuentione, hodie apud nos inspecto iure Regio nouissimo, & communi praxi, non requirit probationem per aliam scripturam, vel per quinque testes, sed duorum idonearum testium probatione contenta est, & quid in alijs Tribunalibus obseruetur?

79 Scriptura solennis quoties à iure, vel statuto desideratur non ad probationem præcisè, sed principaliter ad substantiã, & solennitatem actus, si is aliter fiat, ipso iure nullus est, nec eius probatio per quoscumq; testes facta, vllas ei vires tribuit, & n. seqq.

80 Scriptura solennis ad substantiam, & solennitatem actus in paucis, ad probationem verò in multis casibus à iure requiritur, remissiuè.

81 Scriptura requiritur ad substantiam, & valorem de relocando in l. necui C. de locato, nec proinde testium probatio vllam modo sufficit, & quare?

Scripturam

82 Scriptura requiritur ad substantiam contractus emphiteutici, ex veriore, ac receptiore sententia, licet aliqui vel absolute eã requiri negent, vel saltè ad substantiam exigi, sed ad probationem tantum.

83 Præsumptio iuris violenta, que iuris, & de iure vulgò dicitur, præsumptionem in contrarium regulariter non

admittit.

84 Decisio incidens Granatensis pratorij refertur.

85 Lex 3. tit. 8. lib. 3. ordinamenti veteris, que est lex 2. tit. 16. lib. 5. noua compilat. explicatur.

86 Lex noua generalis, ad specialem iuris antiqui determinationem non pertinet.

DE SECUNDO DOMVS CONDUCTORE PER SCRIPTURAM PRIUATAM, AN PRÆFERATUR PRIMO, LAPSO SUÆ CONDUCTIONIS TEMPORE IN POSSESSIONE MANENTI, VIRTUTE RELOCATIONIS, QUAM SIBI PRIUS FACTAM TESTIBUS PROBARE CONTENDIT? ad l. necui, 32. C. de locato, & conducto.

DISSERTATIO XII.

REQVENS est in Senatu nostro questio, an secundus domus conductor per scripturam publicam præferatur primo, qui conductionis suæ prorogationem sibi prius factam per testes probare nititur? ut accidisse imprimis memini in causa Ioanis de Auila Aguirre, primi domus conductoris, que cum expellere ab ea vellet prima locatione finita Ioanes de Aráda Gumiel, qui ipsam à domino per publicum instrumentum cōduxerat, allegabat primus, sibi cōductionis prorogationem prius factam fuisse, & ad hoc per testes probadum sibi terminum concedi postulabat, quo sibi ab ordinario iudice cōcesso, ab hac cōcessione Ioanes Aráda nostrum prouocauit Senatum, me iudice 3. die Iulij anni 1623.

Deinde eadè questio delata est ad Senatum, me quoque iudice 6. die eiusdem mensis, & anni, ex parte Ignacij Lopez de Gallegos, primi domus conductoris, appellatis à decreto ordinarij iudicis, qui eius domus possessione dari iussit, illo expulso (quæ vulgo amparo cõ lanzamiẽto vocamur) D. Eleonore de Esquiuel, virtute instrumenti locationis, ipsi à domino prima finita factæ, nec primum admisit ad probandam prioris locationis prorogationem, quæ antea facta dicebatur. In alijs denique quâ pluribus huius generis causis eadè se-

pè incidit questio, in qua modo hæc parte, modo illa Senatus noster amplexus est. Quapropter utile mihi visum fuit, articulum hunc paulò altius examinare, ut de inceptis in eo certa determin. habeatur.

Porrò posterioris conductoris parti fauere videtur Imperatoris Zenonis cõstitutio, quæ extat in l. necui 32. C. de locato, vbi traditum est, priorè conductorè regulariter non posse dominum cogere, ut re sibi relocet pro eodè pretio, quod alter offert, imò posse dominum pro libito, prima locatione finita, alteri re locare, & additur exceptio in vers. Nisi forte, ut relocare dominus cogatur primo conductori, si se per scripturam ad hoc adstrinxerit, cui rei ratione * illa Zin^o, Bald^o, Salycet^o, & cæteri cõmuniter cõmendant, quod scilicet fraudibus sic occurritur conductorum, qui facile relocationis pactum allegarēt, & probarēt ad nouos excludendos, quæ ratio cessat, si conductor primus sibi per scripturam prospexerit, neque enim in ea specie vllus fraudi locus esse potest. Ex qua quidè ratione euinci non obscure videtur, secundum conductore, scripturam habere, præferendum esse primo, qui suæ cōductionis prorogationem à domino factam esse dicit, idque testibus probare paratus est, nam ad fraudem, quæ illis inductis adhibere potest, euitanda, potiori iure habendus videtur, secundus conductor, solennem scripturam

4

rā statim proferens, vnde fit, vt probatio per primū oblatā, omnimō superuacanea sit, adeoque * minimē admittēda, secūdo cōductore reclamāte, ex regu. tex. in l. ad probationē 21. vers. Nam res vendicantem, C. de probat. c. cum contingat 36. vers. Verū, cum relatis à gl. verbonihilominus, de officio deleg. l. 27. vers. Esto tubieron, illic: No le cumpliria, aun que lo probass; tit. 2. & l. 2. vers. E deue ser, vbi notat Gregor. gl. 2. tit. 12. parti. 3. l. 21. tit. 8. lib. 2. fori, quæ est lex 4. titu. 6. lib. 4. noua compilat. tradit eleganter Bart. in l. 3. n. 1. in fin. D. de iure iurādo, & exornant cum multis, vltra ordinarios in relatis locis, Mascart. de probat. to. 2. concl. 1182. à n. 4. & n. 18. Andr. Gail pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 128. n. 7. Gundissalvus Paz in praxi 1. p. tom. 1. 8. tempore, n. 50. & 51. Petr. Barbof. in l. si de vi 37. n. 43. & 44. D. de iudicijs, Anto. Cardofus in praxi iudicum, & aduocatorum, verb. probatio, n. 48. nouissimē D. Franciscus Salgado; de Regia protectione vi oppressorum 3. p. c. 6. nu. 64. & 65. quibus addo Fachineum controuers. iuris lib. 10. c. 80. vers. 2. quia probatio, & lib. 12. c. 1. in fin.

5

Sed & ex hac ipsa ratione id ita in terminis pro constanti habitum, adeoque in causa fuisse, vt primus cōductor, preterse reconductionis scriptura carēs, qua aduersus secundū se tueri possēt, exclusum se propterea videns, hac omīssa via, aliam ingrederetur, tradit Ioan. Franc. de Pote cōf. 23. n. 1. vol. 1. & in conf. Neapolit. nō semel iudicatū esse testatur Vincent. de Franchis, decis. 278. per totā, & 406. n. 4. vt & referūt, eū sequuti, Ioan. Aloyf. Riccius in collectanea decisionū, p. 5. collect. 1725. circa fin. vers. Item notandum, quod conductor primus, seu antiquus, Doctor Marta voto 35. n. 15. ac voto 104. n. 7. & digestorū nouissimorum, to. 3. tit. de locatione c. 29. Nicol. Ant. Gizarellus decis. Neapolit. 71. vbi * præfatam intelligentiā d. l. ne cui, semper in consilio practicātā ait, quā lo in ipso actu, quo actor petit, vt conductor rem cōductam dimittat, aut ē domo migret (quod Itali ex fractare vocant, nos desembrazar la casa) ipse ad migrationē vitandā, relocatio-

6

nis pactū allegat, iuxta quæstionis nostre hypothēsim, eo verō casu limitatā esse subiūgit, quo lōgē antequā immineat tēpus dimittēdi rē cōductā cōductor in magna curia vicariā, vel in eodem consilio comparet, dicēs sibi corā testibus factam fuisse reconductionem, eiusquē rei informationem capi instās, vt domin⁹ cogatur in posterum eidem relocationi stare, & de ea scripturā cōficere, quia cū iudiciū illud sit summarium, quod intra paucos dies finiri potest, antequam cedat tēpus dimittēdi rem locatam, cessat in hac specie fraudis suspicio, quæ in primo casu fubest; quod & ipsum in effectu docuit (verius putās, probationē prorogatae locationis post finitum locationis tempus non admitti, ad finē retardādi ex fractationē primi cōductoris, sed solū ad finē recuperādi interesse à locatore, atque ita in sacro consilio bis iudicatū referens) Scipio Rouittus in comment. ad pragmaticas Regni Neapolitani, alphabetico ordine digestas, pragmatica 1. de locato, n. 17. Pomponius Battaglinus in additione ad Zinū in d. l. ne cui, & vtrūq; obseruarūt etiā Carol⁹ Tapia de iure Regni p. 4. tit. de locatione domorū, ad pragmat. 1. de locato, n. 3. & 4. Philipp. Palchalis, de viribus patriæ potestatis, p. 4. c. 6. n. 33. & 34. Ioā. Bapt. de Toro in cōpendio decisionū, verbo conductor primus, seu antiquus, & verbo reconductio probari nequit.

Verū enim verò, licet hæc sentētia præcedēti snbnixa fundamēto, tot viris doctis, tātōq; placuerit cōsilio, sed & Senatui nostro quādoquē, vt dictū est, mihi certē nunquā potuit arridere, cōtrariū lōgē veri⁹, & iuri cōformi⁹ existimāti, primū videlicet cōductorē, qui ante finitā locationē, ei⁹ prorogationē etiā verbalē obtinuit, preferēdū fore secūdo tamēsi scripturā habēti, vt & fuisse multō veri⁹ decisum in cōsil. Neapolit. in causa D. Cesarei de Mari, cum D. Camillo Lāberto, cōtra prædictas decisiones Vincentij de Franchis, qui in hoc errasse dicitur, & in curia Archiepiscopi Neapolitani in causa D. Pauli Caiazzæ testatur Ioannes Aloyf. Riccius, parū sibi constans, quē post hæc scriptavidim⁹, in praxi fori Ecclesi-

7

fici

fici, praxi vltima decisionum omīssarum decis. 12.

8

Id quod ex sequentibus efficaciter probatur, primò quia in hac specie nulla in iure nostro scripturæ prælatio datur, quia l. necui, C. de locato, in longē diuerso casu loquitur, vt inferi⁹ suo loco cōstabit, ad dōq; (cū * quod lex non dicit, nec nos dicere debeam⁹, l. si vero 64. aliās 65. §. de viro, D. solut. matr. l. dissentis, 5. vers. Inuitā, C. de repudijs, l. illā 19. vers. Eo quē nulla cōstitutio, C. de collat. c. 2. vers. Cū nusquā inueniatur cautū in iure, extra ne Sede vacante, cū relatis à Nicol. Euerard. in locis legalibus loco 81. à lege cessante n. 1. Simone Vaz Barbof. ad princip. & loca iuris cōmunia lit. L. n. 32. & ibid. Gabr. Aluar. n. 51. & 65. & August. Barbof. ad axiom. ita iuris vsufrequētiōra, axiom. 136. n. 5. 6. & 7. & expēdūt optimē post alios ab ipsis cōgestos Gerard. Mazollus consf. 22. n. 36. consf. 30. n. 3. consf. 70. n. 34. consf. 52. n. 368. consf. 88. n. 22. Petrus Surdus consf. 219. nu. 21. D. Ioan. Bapt. Valencuel. consf. 18. n. 53. consf. 79. n. 112. consf. 91. num. 17. consf. 92. n. 91. & consf. 93. nu. 24.) cō-

9

muni regulæ stādum est, vt * quod ad probationē pertinet, quoties de ea re probanda agitur, quæ ex peculiari ipsius natura nō magis testes exigit, quā instrumenta, quod in cōtractibus regulare est, parē illi vim cū istis obrineat, l. cōtrahitur 4. vers. Et ideo, illic. Et sine scriptura si conuenit, vt hypotheca sit, & probari poterit, res obligata erit, D. de pignoribus, l. pactum 17. C. de pactis, his verbis, pactum quod bona fide interpositū docebitur, & si scriptura nō existente, tamē scilicet probationibus rei gesta veritas comprobari potest, Præses prouinciæ secundum ius custodiri efficiet, l. cum res 12. illic. Factā emptiōnem, & in vacua possessionem inductum patrem tuū, quibus potēs iure proditis probationibus docere debes, & l. fin. illic. Munita idoneis testibus, vel instructa apertissimis documentis, C. de probat. l. instrumentis 9. l. cum instrumentis 10. l. in exercendis 15. C. de fide instrum. cōm. Ioannes 10. vers. Porro, eodem tit. tradunt vltra ordinarios vbiq; Speculator in tit. de instrum. editione, §. restat videre 8. nu. 16. Mascart. de probat. tom. 1. q. 6. n. 20. &

10

21. & conclus. 303. n. 8. Gundiff. Paz in praxi 1. p. tom. 1. c. 8. n. 7. optimē Hieron. Magonius (in venditione loquēs, & asserens primā, solis testibus probatā, præferendā posteriori, probatæ per instrumentū) decis. Florē. 134. n. 2. relati⁹ ac recept⁹ ab Arismin. Teparo var. sentēt. to. 3. tit. 391. c. 18. vers. dicta lex, Ant. Cardof. in summa seu praxi iudicū, verbo probatio n. 7. Card. Thusc. practic. concl. to. 7. lit. P. concl. 771. doctissimus P. Suarez de legibus lib. 8. c. 2. n. 2. Euerar. Bronchorst miscel. controu. centu. 1. assert. 87. & 89. atque alij, quorum ego memini in ex tēporali lectiōne olim à me Salmantica pro nostris dictata, ac typis tradita ad cap. 1. de fide instrumēt. ad 1. ang solutionem, sub n. 21. vers. Quod ita scilicet, plures quoque cumulāt Simō Vaz Barbof. & Aug. Barbof. ad princip. & axiom. ita iuris cōmunia, ille lit. P. n. 54. hic verò axiomate 191. num. 7. & in terminis quōad locationē * probant aperta iura in l. qui ad certū 14. aliās 15. illic. Et huiusmodi contractas, neque verba, neque scripturā utique desiderāt, D. locati, l. emptorē 9. vers. Verū si probetur, illic. Quāuis sine scripto, & l. cōtract⁹ 24. C. eod. tit. no tant vltra ordinarios interpretes in his locis, & alios quos cōgerūt, Pau. Castrēsis consf. 4. n. 4. ad fin. vers. Nec nocet, Nicol. Boer. decis. 118. nu. 1. Octavianus Cacheran. decis. Pedemontana 53. nu. 9. Hyppolitus Riminald. consf. 229. nu. 9. vol. 2. Vincentius Carotius, de locato, p. 1. tit. de locatione ex dignitate, quæst. 7. de locatione, an requirat scripturam? Thomas Valascus allegat. 72. num. 115. nouissimē Didacus à Brito, ad cap. potuit de locato, §. vlt. num. 1. Ludouicus Postius post tract. mandati de manutenendo decis. Rotæ Roman. 181. n. 8.

Secundò, quia taciti, & expressi idem regulariter est iudicium, vt vulgò deduci solet ex l. cū quid 3. D. de reb. cōd. si cert. petat. quo tamen loci id non rectē probari non malē cōtendunt Donell. ibi n. 4. Morla in expōsitiōe iuris tit. 8. quæst. 24. num. 14. longē quē melius probatur in l. 2. & 4. D. de pactis, cum alijs; relatis ab Hippolito Marsilio, singulari 397. Petr. August. Morla vbi proximē num. 33. Simone Vaz Barbof. & Ga-

11

12

& Gabriele Alvarez de Velasco, qui & alios DD. congerit, *ad principia, & loca communia utriusque iuris lit. T. illo n. 3. hoc vero n. 13.* & August. Barbosa *ad axioma iuris usufrequentiora, axiomate 218. fed * sola patiētia domini, vt conductor finito locationis tempore in re locata permaneat, tacitam inducit relocationem, iisdem illius qualitibus gaudentem, in prædijs quidem rusticis pro sequenti anno, in urbanis autem prout quisque habitauerit, l. item queritur 13. aliās 14. §. qui impleto, sum l. sequenti, D. locati, l. legem 16. vers. Sin autem, C. eod. tit. l. 20. tit. 8. part. 5. l. 8.* (vbi tamen indistinctè in urbanis quoque prædijs tacita relocatio inducitur pro sequenti anno, vt aduertit ibi Montalius *gloss. 2. tit. 17. lib. 3. fori*, ac notant ultra ordinarios, optimè Arnoldus Ferronus *ad consuetudines Burdegaleses tit. 3. de locatione §. 2. Palac. Rub. alia iura inducens, in repetit. rub. de donat. inter, §. 62. num. 28.* Cardoso *in praxi iudicium, & aduocatorium, verbo locatio, num. 17.* & alij paulò post referendi, ergo * citra omne dubium expressus domini consensus, testibus probatus, quòd conductor pro aliquo alio tempore in re conducta permaneat, verbalè, & expressam eius temporis relocationem efficiet, quæ eisdem quoque gaudeat qualitibus, & cuiusque alij posteriori, tametsi scriptura vallatè præferatur.

14 Edque fortior huius argumenti vis efficitur, quòd constet, expressum multò potentius operari, quam tacitum, *l. nonnunquam 52. D. de condit. & demonstrat. l. actus legitimi 77. vers. Nonnunquam, & l. expressa 155. aliās 195. D. de reg. iur. cum adductis à Tirac. qui latè prosequitur, ad leges connubiales, gloss. 7. à n. 49. ad 72. & ad varia expendunt Ioan. Petr. Surd. *conf. 10. num. 24. lib. 1. & conf. 310. num. 14. lib. 3.* Hippol. Riminald. *conf. 164. num. 15. & 16. conf. 181. num. 47. & conf. 231. num. 29. vol. 2.* ultra alios congestos à Simone Vaz Barbosa *lit. E. num. 35. ad iuris principia, & axioma, & ibidem Gabriele Alvarez nu. 132.* & August. Barbosa *axiom. 1689. n. 2.* Id quod * in specie nostra, vel*

inde licet dignoscere, quòd expressa re conductio, seu conductionis prorogatio indistinctè procedit, ac locum habet, siue præcedens omninò sine scriptis facta fuerit, siue etiam in scriptis ex necessitate, seu substantia contractus, puta virtute præuix conuentionis, vt in scriptis fiat, iuxta *l. contractus 16.* & quæ interpretes ibi communiter adnotarunt, *C. de fide instr. & nos inferius dicemus: nam adhuc expressa reconductio verbalis pro designato tempore admittitur, at verò * tacitæ reconductio in scriptis facta fuerit ex substantia contractus, quemadmodum appareret ex d. §. qui impleto, in fine, vers. Nisi in scriptis, qui * sic accipiendus est, nec*

17 referendus tantum ad prædij urbani locationem, de qua in proximo *vers. In urbanis*, sermo est, sed etiam ad locationem prædij rustici, de qua præcedens eius *§. contextus loquitur*, vt ultra ordinarios ibi, vsque ad Gotofredum, & Ant. Fab. explicant, & prosequuntur optimè Mattheus de Afflictis *decis. Neapolit. 365. num. 10.* Ant. Gomez *variar. resolut. tom. 2. cap. 3. num. 15. 16. & 17.* Mascard. *de probationibus tom. 2. conclus. 991. aliās 995. per totam*, Menoch. *de arbitrarijs casu 159. n. 2. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 85. maximè ex nu. 19. & 28.* Mantica. *de contractibus lib. 5. tit. 15. per totum, maximè n. 17. & 19.* Aluar. Valasc. *consultat. 34. n. 1. & 2.* Carotius *de locato p. 3. tit. de renouat. locationis q. 34. declarat. 1. n. 10. & 11.* Antonius Gama *decis. 57. n. 1.* Azeued. *conf. 31. n. 37.* Alex. Trentacinq. *variar. resolut. lib. 3. tit. de locatione, & educt. resolut. 2. n. 3.* Ant. Fab. *in C. sui nominis lib. 4. tit. 42. de locato, definit. 45. & 46.* Iacobus Cancerus *variarum resolut. lib. 1. c. 14. n. 34. & 37.* Mauritius Apizella *in additione ad tutamen pauperum lib. 1. n. 377.* Christophorus Marcius. *ad decisiones Rota Senensis, examinat. 59. num. 10. 11. 12. & 33.* tametsi dubitet, tam inspecto iure communi, quam Regio, ex dict. *l. 20. partita*, Gregor. Lopez *ibi gloss. 4. post principium, vers. Et forte etiam.*

Tertiò, & vltimò principaliter, quia

19
secun-

secundus conductor, cum causam habeat à domino, non alio iure gaudere potest, quæ ipse dominus, adedquè exceptio, quæ illi obstaret, huic multò magis obiici poterit, *l. nemo plus, 54. l. quod ipsi 143. aliās 185. l. inuitus 116. al. 159. §. cū quis, & §. plerūque, l. aliud est videri 120. aliās 160. §. absurdū, l. in omnibus officijs (al. incipit in his, quæ officiū) 135. aliās 175. §. nō debeo, & l. qui in ius 137. aliās 177. D. de reg. iuris, cū his, quæ vbiq; notarūt omnes, optimè Ant. Fab. *in C. sui nominis d. tit. 42. definit. 16. & 20.* & post alios Ioan. Zäger⁹ *de except. p. 3. c. 26. n. 213.* Alphol. Guzman (apud quæ negatiua dictio post verbū *authori* corruptè adiecta est) *de euiction. 20. quest. 10. num. 44.* Sed si dominus * ageret aduersus primum conductorem finito locationis tempore, vt domum vacuam redderet, vtique repelleretur exceptione relocationis, etiam verbalis, imò solo nutu absque verbis factæ; ergo multò magis repelli debet secundus conductor. Minor probatur, quia*

21 * dominus aduersus conductore agere in eam rem potest vel actione propria locati *ex l. conductores 33. aliās 34. C. de locato*, vel conditione possessionis restitutoria, *ex l. si quis conductionis 25. C. eodem tit. l. nō abs re 10. C. vnde vi, l. 18. tit. 8. parti. 5. & l. 12. tit. 10. p. 7.* de quibus remedijs ultra DD. *vbiq; differunt* latè Menoch. *de recuper. possess. remed. 11. per totum*, Paz *in praxi 3. tom. 6. §. 3. n. 9. & 10.* Pet. Barbosa, differentias inter vtrumque remedium breuiter referens, *in l. si alienam 12. num. 31. versic. Neque existimes, D. soluto matrimonio*, Iacobus Cancerus *variar. resolut. libr. 1. cap. 14. num. 47.* Sigismun. Scaccia alios congerens *de appellatio. quest. 17. limitat. 6. membr. 6. num. 37. in princip. & vers. Ratio est*, vel denique interdicto vt possidetis (quod longè domino vtilius est, ac mirum est illos fugisse) exemplo eius, quod domino ipsi proponitur aduersus inquilinum, ædes reficere prohibentem, *in l. si duo 3. §. eum inquilinus D. vt possidetis*, cum traditis ab eodem Menoch, *de retinenda, remed. 3. num. 237. & 238.* & in terminis Ioan. Imbertus Rupellanus, eru-

ditus Gallus, *in Enchiridion iuris Gallie, verbo conductor quomodo à re conducta expelli debeat, vers. Sanè potest hac in specie, & vers. Nec verò vitimur.* Ant. Gomez *var. resolut. lib. 2. cap. 3. n. 5.* Sed * & iudicium, quo agitur ad euacuandam domum, simile esse interdicto, ne vis fiat ei, qui sine vitio possidet, quia retinendæ possessionis est, vt interdictum, vti possidetis, dixit Socin. iunior *conf. 181. nu. 69. & conf. 182. n. 3. vol. 2.* receptus à Borgnino Caualcano *decis. 19, n. 14. p. 1.* Cancero *var. resolut. lib. 2. c. 1. de minoribus n. 209.* Mario Giurb. *decis. 59. n. 19.* esseque summariū, & executiuum adnotarunt post alios Thomas Grammaticus *decis. 58. num. 15. & 16.* & Ioannes Baptista Marquetanus *in praxi commissionum p. 1. tit. de commissione appellationis à mandato de euacuando §. 1. nu. 1. 2. & 3.* Sigismundus Scaccia *de iudicij lib. 1. c. 5. à n. 53. & de appellat. q. 17. limit. 6. membr. 2. n. 36. & d. membr. 7. n. 37.* Don Franciscus Salgad. *de Regia protect. p. 3. cap. 12. n. vlt.* Florid⁹ Maufonius *de causis executiuis lib. 1. ampliat. 35. n. 31.* Ioannes Vuamesius *conf. 79. nu. 1. & 2. centur. 3.* nouissimè Ludouicus Poscius *in tractat. mandati de manutenendo obseruat. 16. num. 49.* quocumque autem ex his remedijs aduersus conductorem dominus experietur, quin præfata repellatur exceptione dubitari non potest; * nam si quidem agat actione propria locati, planè illi obstat exceptio renouatæ locationis, etiam solo nutu factæ, alijs vè signis, quæ eleganter ex bonis authoribus refert Emundus Merillius *libr. 4. obseruation. cap. 1.* cum neque verba, neque scripturam is contractus desideret, vt supra *num. 13. ex l. qui ad certum 14. aliās 15. D. locati*, ac similibus notauimus, & quæquam prior locatio in scriptis facta fuerit, quippè cum tacita locatio, siue ex sola patientia inducta, dumtaxat excludatur, vt superius quoque ostendimus *num. 18. ex l. item queritur 13. §. qui impleto, vers. Nisi in scriptis, D. eodem titul.* quam ibi latè explicuim⁹, & exornauim⁹; quòd si * aliquo ex remedijs possessorijs aduersus conductorem locator agat, idem erit, cum

22
23
24

V. repel-

repellatur exceptione nouæ causæ, ob quam conductor se ad rei locatæ restitutionem non teneri asserat, ac legitime probare parat⁹ sit, vt quodad remedium d.l. si quis conductionis, & d.l. nō abs re, notarunt rectē post alios, Ioan. Bapt. Plotus, de in litem iurando, §. 4. n. 84. vers. Fallit 2. Menoch. de recuper. poss. d. remed. 11. n. 42. & quodad remedium vti possidetis, obseruat elegāter Rūpelan. vbi sup. duobus in locis, quorum verba * hic referre libuit, quia nō omnibus hic liber erit præmanibus. 25 Primus est in vers. Sed si inquilinus, vbi sic inquit, Sed si inquilinus in specie nunc proposita huius interdicti declarat, nullum & dominij, & possessionis ius sibi competere, sed tantummodò in conductione velle remanere, quod verbis solis inter eum, & dominum renouata sit, dominus autem id neget, is certè postulat, vt interim res sequestro commendetur, &c. alter locus est in vers. vltim. vbi & iurisiurandi, (ad quam, alijs deficientibus probationibus, demum decurri solet, l. admonendi 31. vers. Solent enim, iuncta gloss. verbo exacto, & comuni, ac l. tutor 35. in princip. D. de iure iurando) ea in specie locum esse constituit, atque ita in summa Parisiensi curia iudicatum testatur, in hæc verba. Sed vbi conductor cõuentus, vt domum cõductam deserat, ex ea quæ migret, asseruit conductionis tempus sibi fuisse à domino prorogatum, atque hac de re insiurandum domino deferret, dominus autem interdictum retinendæ possessionis ob eam turbationem aduersus inquilinum intendit, petit quæ domum sequestrari, conductor vero excepisset, se nihil iuris in domus possessione contendere, sed tantum tempus conductionis prorogatum, stare quæ velle super hac re domini iuriiurando; iudex statuit, vt intra sex menses inquilinus migraret, alioquin eo tempore elapso domus sequestraretur, à quo inquilinus cum prouocasset, summa Parisiensi curia male iudicatum fuisse censuit, & quod iniquum erat corrigens, pronunciauit, abs re insitutum fuisse interdictum, ac statuit, vt dominus insiurandum delatum subiret, vel referret. 26 Augetur quæ non leuiter huius argumenti vis duplici consideratione; prior est, quod si aliud diceremus, nem-

pè primum conductorem, locationis renouationem sibi à domino, factam afferentem, non esse ad eam per testes probandam admittendum aduersus secundum, qui locationis instrumento niteretur, non minimum inde absurdū, & inconueniens sequeretur, licere scilicet domino per mediam secundi conductoris personam, quod ipsi per se minime permetteretur, contra regulam textus in l. cum hi 8. §. si cum lis, D. de transaction. l. scire oportet 21. §. 1. D. de tutor. & curator. datis ab his, in cap. cum quid vna via 84. iuncto cap. potest quis per aliam 68. per argumentum à contrario sensu, & cap. qui facit 72. de reg. iur. in 6. cū alijs infra dissertat. 27. aptius referendis; constat si quidem * dominum, ex quo semel primo conductori domum, vel aliam rem locatam relocauit, amplius conductore inuito pœnitere non posse, cum sit is contractus nominatus, solo consensu perfectus, l. 1. D. locati, l. 2. D. de obligat. & action. principio insit. de obligationibus ex consensu, à quo postea inuito altero recedere non licet, l. in ciuile 12. C. de rei uendicat. l. sicut ab initio 5. C. de obligation. & action. cum similibus, & recedere facile dominus posset ab eo relocationis contractu, alteri postea per scripturam eandem domum locando, si huic secundo conductori virtute scripturæ primum liceret expellere; quanquam euenire aliquando possit, vt factò etiam locatoris improbo, secunda conductione saltem eo durante, per consequentiam præualeat, vt dissertat. 19. aptius declarabimus. Altera consideratio est, quod aut secundus conductor in locationis instrumento, vt fieri plerumque solet, loco domini subrogatus est, ad amouendum quemlibet detentorem, re etiam ipsa specialiter, aut generaliter sub obligatione omnium bonorum hypothecæ subnixa (qua de re non nihil etiam dissertat. 20. differā) vel aliàs ab eo contra primum cessionem accepit, quæ * ad translationem iurium incorporalium necessaria est, l. quis ergo casus 16. in fine, illic, Sed in nominibus erit concessio, & l. si sicho peculium

peculium §. 3. similiter in fin. illic. Debitores autē cõuenire, nisi mādatis sibi actionib⁹, nō potest, D. de peculio, l. 3. in princ. illic. Sed actiones inuicē præstare debēt, D. pro socio, cū vbiq̄ notatis, l. si res 59. illic. Nisi cessa ei fuerint actiones, D. euictionib⁹. iūctis alijs iurib⁹ mōx referēdis, & in simili notat elegāter Angel⁹ in l. si filio 26. §. vlt. n. 3. ad fin. vers. In textu ibi, D. solu. matrim. latē exornat⁹ à Steph. Gratia. discept. for. §. to. 1. c. 20. à n. 15. & to. 2. c. 252. n. 51. & tūc planē procedunt quæ superi⁹ firmauim⁹, exceptionē nēpē re locationis quomodocumq; factæ, quæ dño agēti obfaret, secundo cōductori obfate omninò debere, tā ex apertissimis iuris principijs, initio argumenti cōmemoratis, quā ex vulgari alia iuris regula, quod subrogatū sapit naturā ei⁹, in cui⁹ locū subrogatur, quā alibi latē cōprobo; aut secūd⁹ * cōductor loco domini subrogat⁹ nō est, nec ab eō cessionē accepit, & tūc tātū abest, vt virtute scripturę potiori iure habēdus sit quā primus, ita vt eū expellere possit, vt imò nullū penitus ius habeat, cū personalis tātū actio ex locato illi supersit cōtra dñm, cū quo cōtractū iniuit, ei⁹ vè heredē, vt liberū rei vsū præstet, ex reg. tex. in l. actionum genera 24. al. 25. in princ. vers. In personā, D. de obligation. & actionib⁹. iūctā l. heredit 59. D. de regulis iuris, cū simil. & in terminis ex l. nos videam⁹ 8. l. si quis domū 9. l. ex cōducto 15. §. 1. & 2. in fi. l. si vno 17 (quæ aliàs est §. Papinian⁹ d. l. ex cōducto) §. planē si forte, l. si in lege 24. §. colon⁹, in princ. Et vers. Itē utiliter, l. si merces 25. §. 1. in fin. l. qui fundū 32. & l. si fund⁹ 33. illic. Teneri de actione ex cōducto, vt mibi frui liceat, cū alijs, D. locati, l. 21. tit. 8. p. 5. tradūt, & prosequūtur optimē vltra ordinarios Ant. Gom. var. resol. to. 2. c. 3. n. 1. 2. & 3. Octau. Cacheran⁹ decis. 51. à n. 8. Pet. Nicol. Moci⁹ de cōtractib⁹. tit. de locatione, c. de substātib⁹ locat. n. 10. Pet. Barbol. in l. si filiofam. 26. §. fin. n. 3. vers. Et licet colon⁹, D. solu. matrim. D. Ludou. Peguer. decis. mibi 214. à n. 1. Paz in praxi 8. to. c. 6. §. 3. n. 5. Morl. in empo. iuris tit. 10. in praludijs pralud. 3. n. 20. Matic. de cōtract. lib. 5. tit. 11. n. 3. & tit. 12. n. 5. ac lib. 2. 2. tit. 23. n. 5. Ioan. Bap-

tista Marchesan⁹ in praxi cõmiss. 1. p. tit. de cõmissione appellationis à mādato de eua cuādo, §. 1. sub n. 14. Ant. Fab. in Codice sui nominis, lib. 4. tit. 42. de locato, definit. 48. & 54. Gabr. Pereir. decis. Lusitana 106. Ioan. Vvamesi⁹ cõf. 61. n. 1. & cõf. 67. n. 3. 4. & 5. cõtar. 3. Iacob⁹ Caualeri⁹ decis. Rot. Romana 612. n. 2. Farinac. decis. posthum. p. 1. decis. 559. n. 1. & 2. D. Pichard⁹ ad §. item Seruiana 7. n. 33. & ad §. actionū 28. q. 17. n. 40. institutā de actionib⁹, Michael Reynoso lib. singulari obseruationū iuris, obseruation. 57. n. 9. Philip. Paschalis de virib⁹ patrie p. testatis, p. 4. c. 6. n. 4. & 6. Alphos. Guzmā de euictionib⁹. q. 24. n. 1. t. nō vērò aduersus primū conductore, in quo nihil cōtraxit, vt ijdē resoluunt. Et in simili de subcōductore * conductoris, quod non teneatur ex eo contractu actione personali domino primo locatori, docuit Ant. Gom. d. r. 3. n. 12. ac eū referētēs Osuald⁹ Hilliger⁹ ad Donellum lib. 3. cõmentar. 7. lit. D. & Casar Mānēt⁹ decis. Mātuan. 39. n. 4. Et de cōductore * rei, quā dominus alij vendidit, vel donauit, aut alio singulari titulo cōcessit, quod personali ex locato actione non possit ab hoc singulari successore cõueniri, vt in cōductione per seueret, vt nec vice versa hic ab illo, vt domini locationi flet, traditū est in l. qui fundū 32. al. 35. D. locati. Nisi scilicet domin⁹ eam actionē singulari successori aduersus cōductore cederet, vt declarat ibi Bart. n. 3. quæ referūt, & sequūtur Ioan. Platean⁹ in l. cognomin⁹ 3. n. 1. ad fi. vers. Et e cõuerso, C. de mactipijs, & colonis lib. 11. Greg. Lop. in l. 19. gl. 2. vers. Si tamen, tit. 8. parti. 5. quib⁹ addo Lud. Rom qui id rectē probat in l. si filiofam. 26. §. si vir in quinquennis, nu. 29. & 30. D. sol. matrim. Nec min⁹ obtinet illa reg. in cōductore ad longū tempus, qui nō magis quā cōductor ad tempus modicū potest per singularem successore absque domini cessione ad perseuerandū cogi, quia sēper ex parte cōductoris actio est personalis, quæ in eū trāsire nequit, vt cū Bart. quoq; in d. l. qui fundum, n. 2. vers. Istud videtur, rectē obseruat Greg. Lop. d. gl. 2. vers. Siue cõduxerit. Et * de cōducente re à domino

de nouennio in nouenniū sub pacto de renouādo, quā dominus transacto primo nouennio alteri pro sequenti contra pactū locauit, quod aduersus tertium hūc nullā actionē habeat, sed cōtra dominū rātū ad interesse, docuit cū Angelo, & alijs Cald. Pereira de renouat. emphit. q. 9. n. 5. vers. Et quia per tale. Ac de niq; generale est, vt personalis * actio abiq; cessione nō cōpetat aduers⁹ singularē rei possessore, vel detōre, iuxta aliā regulā, quæ vulgō depromitur ex l. fin. §. fin. D. de cōtrab. empt. l. 1. §. sibi res praecepto fundo, illic. Nec enim aris adioni personalis actio fundū sequitur, D. ad l. C. Trebel. l. 2. illic. Quā pecuniā vt possis petere, mādatis tibi ab eo actionib⁹ cōsequeris, & l. nō aduersus 15. C. si uert. pet. l. cū cui 13. illic. Nā aduersus negotiatores, quos ex mercib⁹ pecunias abstulisse tuo debitori proponis, nullā habes actionē, C. de obligatio. & actionib. l. si is qui 8. vers. Aduers⁹, C. de positi, l. cū precib⁹ 4. illic. Cōtra emptorē quidē te nullā habere actionem perspicis, C. de rerū permutatio. l. 3. & fin. C. de hereditarijs actionib⁹, l. dol⁹ 10. illic. Sed cōtra illū, cū quo cōtraxerat, C. de rescind. uēdit. Quæ regula * procedit, etiā si obligatio sit contracta respectu rei trāseūtis ad personā singularis successoris, quēadmodū simul probat d. l. fin. §. fin. de cōtrab. empt. (de cui⁹ intellectu dissertat. 34. nō incōcinnē agem⁹) optim⁹ tex. in l. quādā 9. §. nihil interest, vers. Is autē, ubi expēdit Ias. n. 7. vers. Quartō pōdera, alia iura inducēs, D. de edēdo, nō tāt vtrūque post alios Guido Papæ, & ad eū Matthæ⁹ Ferrerius q. seu decis. 9. Gratianopolitana, n. 1. & q. 42. & 576. in princ. Tiraquel. de retrāct. cōsanguin. §. 8 gl. 5. n. 6. in fin. cū seq. Gasp. Caballin⁹ milleloquio 191. n. 6. siue vers. Et quid in distīctē, p. 1. Ant. Gom. var. resol. to. 2. c. 2. n. 29. & c. 15. n. 23. circa med. vers. Cuius uera, & mētalis ratio est, Ari⁹ Pinell⁹ ad l. 2. C. de rescind. uēdit. 2. p. à n. 30. Gundisaluus Paz in praxi, 4. p. 1. to. c. 1. n. 50. Borgnin. Caualcā. decis. Fiuizanēsi 45. n. 69. p. 1. Aluar. Valasc. de eūre emphyteut. q. 32. n. 18. Surd⁹ conf. 4. n. 33. & conf. 17. n. 10. lib. 2. conf. 331. n. 19. lib. 3. & decis. 52. n. 3. decis. 173. q. 9. decis. 236. n. 8. decis. 264. n. 2. & de-

cis. 306. nu. 10. & de alimentis tit. 8. priuilegio 48. n. 2. & 3. & priuileg. 51. n. 2. Hercules Marefcottus, & Marcus Antoninus Maceratensis variar. resolutionum lib. 2. ille t. 134. n. 5. hīc uerō resolution. 60. seu finali, casu 42. vers. Et licēt, cū seqq. Doctor Marta voto 49. n. 2. & 3. & nouissimē cōf. 8. n. 5. conf. 37. n. 39. & conf. 128. n. 19. & 20. Gaspar Rodríguez de reditibus lib. 2. q. 9. n. 61. circa fin. Parlad. in sesquicent. quotid. differentiarū, differ. 36. n. 3. & 8. Dominic⁹ Armaeus decisionum, & sententiarū lib. 1. decis. 12. n. 6. Aug. Barbosa axiomate 9. n. 14. Gibr. Aluarez de priuilegijs paup. q. 48. n. 1. 2. & 3. & ad axiomata, & loca cōmunia iur. lit. A. n. 70. Mari⁹ Cutell⁹ decis. 16. n. 1. adeōq; in specie, quā tractamus, adeō * priori conductori exceptione opus nō erat ad submouendū secūdū, vt imō exceptio res sit illi planē inepta, vt in simili de exheredatione extranei dixit Paul⁹ I. C. in l. quidā cum filiam 132. circa finē principij, D. de verb. obligatio. Exceptio * namque propriē dicitur, quæ actioni opponitur, l. si quis sub cōditione 7. in fine, illic. In ipsa actione exceptione tuā d⁹ esset promissor, D. de cōdit. instit. l. 2. in princ. ibi: Est exclusio quādā, quæ actioni cuiusq; rei opponi solet, D. de except. l. qui aqutate 12. illic. Infringere actionē potest, D. de doli exceptione, l. si cui cōmodata 71. in fin. princ. illic. Actioni furti exceptio obijcitur, D. de furtis, l. si. illic. Exēplo utilis actionis, iūsto tex. ibi. Exceptionis annua, quæ huic obijci solet, C. quibus ex causis maiores; quæ uerō actioni nō opponitur, nō propriē exceptio est, nec eo nomine cōprehēditur, sed latē, & abusiue, quæ facti, uel intētionis dicitur, aut generali nomine defensio, notat gl. verb. intētionē, in d. l. 2. gl. verbo pœna, vers. Super hoc tertio, in l. ubi pactū 40. C. de trāfact. & verb. defensionis, in c. 1. de litis cōtesta. in sexto, ac ultra ordinarios ubiq; Azo. & Hostiēf. in sum. de except. uterq; n. 1. Speculator ad eundē tit. §. 1. n. 9. & §. dicto, n. 43. & 44. & §. uiso, n. 2. in si. Barnabas Brisoni⁹ de uerbor. signis. lib. 5. de formulis, pag. mibi 449. vers. Nunc ad exemplum, D. Præses Couarr. in regula possessor, 1. parte in initio, num. 4. vers. Verū contra, Didacus Perez

Perez ad legem 1. tit. 8. lib. 3. ordinamēti, gl. 1. vers. Videtur tamen, cum seqq. Eman. Costa ad leg. si ex cautione, C. de non numerata pecunia, sub §. est & in factum exceptio, n. 6. ad fin. vers. Ego noto, & nu. 7. Petr. Riciardus ad princ. institut. de obligation. à n. 260. optimē Gaspar Bargal. de dolo lib. 4. cap. 2. n. 56. Gundisaluus Paz in praxi 1. p. tom. 1. §. tempore nu. 2. & 3. Franciscus Milanen. decis. Sicilia 10. n. 4. lib. 1. decis. 2. à num. 154. decis. 3. num. 27. decis. 8. n. 45. & decis. 15. nu. 19. & 31. lib. 2. Maurus Burgius plures alios congerens de laudimio part. 3. inspect. 40. nu. 115. 116. & in add. num. 253. sub iisdem numeris, Donellus libr. 22. commentariorum cap. 1. vers. Exceptio, & ad eum Ofualdus Hillig. lit. D. Ant. Pichard. ad rubricam institut. de except. n. 9. & 13. Quibus consequēs est, vt et si exceptio illa impropria, seu defensio, opposita per partem non fuerit aduersus agentem sine actione, possit eum iudex ex officio, si id sibi ex actis liquidō constet, vt in specie nostra, à limine iudicij repellere, argumento text. in l. si pupilli 6. §. uideamus, vers. Certē, illic; Quinquā hoc ei imputari nō possit, cur alios debitores non conuenierit, quoniam conueniendi eos iniudicio facultatem non habuit, D. de negotijs gestis, l. quoties 9. §. & generaliter, illic. Aduersus alios experiri sine actione non potuit, D. de administrat. iuncta reg. text. in l. ueluti 27. illic: Sed & officio quoque Prætoris continetur, ex huiusmodi obligationibus actionem denegari, D. de verb. obligat. & in cap. causam quæ 3. cum ibi notatis, extra de iudic. & in terminis docuit memorata glos. verbo pœna, vers. Tertia, quia cū iudex, recepta à Bart. n. 17. vers. Tene ergo primam, Paulo, & Alex. n. 7. Ias. nu. 11. Curtionum. 30. & cæteris comuniter, teste Dom. Ant. de Padilla, qui alios plures congerit, n. 10. & 11. in d. l. ubi pactū, C. de trāfact. & inter relatos à Padill. exornat optimē Tiraquel. (quem tamen ipse quōd ad numerum mendose citat) in l. si unquam, verbo reuertatur, nu. 345. & 346. C. de reuocand. donat. cuius ad hoc etiam mendose meminit, idem ad praxim notans, Gundisaluus Paz in praxi, 3. tom. cap. unico, in initio n. 5. & 6.

optimē Didacus Perez, alia iura expēdens, ad l. 1. tit. 8. lib. 3. ordinamēti, gl. 1. post princ. vers. His etiā tertio, & in additione ad Didacū Segura in d. l. si ex legati causa n. 63. D. de verb. obligat. Gutier. de iuram. confirmat. 1. p. cap. 1. n. 38. Ant. Gamma decis. Lusitana 206. n. 7. in fine, Ioannes Redinus de Maicstate Principis, verbo sed etiā per legitimos, n. 130. & 131. Ioannes à Montealegre in praxi lib. 1. c. 2. per totum, maximē n. 3. Iacobus Cácerus var. resol. lib. 1. c. 18. de exceptionibus, n. 17. D. Francisc. Milanens. d. decis. Sicilia 10. n. 4. lib. 1. Marius Giurba, innumeros alios congerēs, decis. itidem Sicilia 17. à n. 14. & ad consuetudines Senatus Messanensis p. i. c. 7. gl. 10. n. 3. Ioannes Zangerus de exceptionibus p. 3. c. 20. per totum, & c. 26. n. 16. & 17. Aug. Barbosa axiom. 9. n. 5.

Quibus ita dispositis, nihil negotij 39 facit initio propositum argumentum ex d. l. ne cui C. de locato, eiusque communi ratione; nam quod ad legem attinet, illa quidem solum exigit scripturam ad ualorem pacti de relocando primo conductori, potius quā alteri, ita vt ea deficiente, tamē si verbale pactum testibus probetur, possit dominus prima locatione finita, perinde ac si pactū nullum intercessisset, alij cuiuscumq; liberē rem locare, nec prim⁹ pro eodem pretio eam à secundo conductore auocare valeat, uti ex ea lege notarūt omnes, & ultra ordinarios ibi, optimē prosequuntur, & explicant Socinus iunior conf. 56. à n. 6. vol. 2. Arnoldus Feron⁹ ad consuetudines Burdegaleses tit. 3. de locat. §. 5. Nicol. Boerius, q. seu decis. Burdegalesi 107. n. 3. vers. Item fallit, Iacob⁹ Nouell⁹ regula 85. inter regulas Doctorum lib. 10. verbo locare rem suā, Matthæus de Afflictis, id saltē uerum censens quōdā inquilinos, seu domorū cōductores, decis. 238. n. 1. & 5, & generalius in tractatu de iure protomiseos, ad consuetudinem sancimus, in proemio n. 2, Flaminio Cartharius, qui in inquilinis etiam loquitur, decis. 97. n. 4. Anton. Gomez var. resol. tom. 2. c. 3. n. 5. Misingerius singularium obseruationum centur. 4. obseruation. 23. Vincentius Carotius de locato 3. part. tit. de libertate quaest. 1. nu. 4.

Aluarus Valascus de iure emphiteotico q. 24. nu. 1. Borgninus Caualecanus decis. 27. n. 63. p. 3. Gundissaluuus Paz in praxi 3. tom. cap. 6. §. 3. à n. 10. Parlador. in sesquicenturia quotidianar. differētiar. differētia 109. §. 1. n. 14. Stephanns Gratian. disceptat. forens. tom. 2. cap. 357. ex n. 1. Emanuel Barbosa, plures alios cōgerens, ad ordinationes Lusitaniae libr. 4. tit. 23. ad principium, n. 1. Marius Giurba plures quoque cumulans decis. 59. n. 1. & 9. D. Alexan. Ludouisius, siue Pape Gregor. XV. decis. Rotæ 45. n. 1. & 2. nouissimè Ioānes à Sande, sic in Frisico Senatu iudicatum referens, decis. Frisicarum lib. 3. tit. 6. de locatiōe, definit. 2. Nec negant relati supra n. 3. maximè Vincentius de Franchis, & Nicolaus Antonius Gizzarelus, ille decis. 123. n. 6. & d. decis. 406. n. 3. in princ. hic verò decis. 5. per totam, maximè ex n. 11. Vnde declarandus est, vel omninò refellendus Ant. Faber in Codice, quem sui nominis inscripsit, lib. 4. tit. 42. de locato, definit. 49. dum nimis generaliter docet, conuētionem inter locatorem, & temporalem conductorem initam, vt quādiu conductor pensionem solueret, non posset expelli ad alium substituendum, conductori ad hoc prodesse, vt etiam si conductionis tempus effluerit, non tamen expelli possit, si pensionem soluat, nimirum si ob id eum expellere locator velit, vt alij locet. Est etenim Faber necessariò intelligendus de conuentione in scriptis inita, quippe cum eius rei pactio aliter facta non valeat, quemadmodum apparet ex d. l. ne cui, eiusque verissima, ac receptissima interpretatione, proximè resoluta. Quapropter si ipse Faber, vel Senatus, cui præfuit, aliter intellexit, quasi præfata conuentio, verbo tenus tātū enuntiata, ac testibus probata sufficeret, planè deceptus est. Quod verò spectat ad rationem, quā ad l. necui DD. cōmuniter confingunt, illa proculdubio, si verum amant, per quam falsa, & cōmentitia est, cum quia in dubio fraus, & dolus præsumi nō debet, l. merito §. 1. D. pro socio, l. quoties 13. §. qui dolo, D. de probation. cum similibus relatis ab Alciato, & Menoch. de præ-

sumptio. illo regula 3. præsumpt. 1. 27. & 30. per totas, hoc verò libr. 5. præsumpt. 3. ex n. 14. & alibi passim, Vincentio Hōdedeo conf. 96. n. 28. & conf. 109. n. 18. vol. 1. tum etiam, quia * si in probatione testium fraus esset præsumenda, nunquam illa admitteretur, tot iuris principijs repugnantibus, nempè quòd probationum facultas angustanda non sit, l. 3. §. eiusdem, ad finem, illic: Non utique ad vnā probationis speciem cognitionem statim alligari debere, l. serui responso 11. D. de testib. l. quoniam 21. in fine, C. de hæreticis, l. generaliter 12. in princ. illic: Probationes autem rerum cadant, C. de rebus creditis, l. nec omissa 15. illic: Cùm ad examinationem veri, omnis inreprodata debeat admitti probatio, C. de liberali causa, nouella 90. siue authentico de testibus collat. 9. in princip. illic: Ne quid lateat facili auctorem, & illic: Omnino itaque perimere testimonia vsui rerum in cautum est, & c. 6. siue §. & quoniā scimus, illic, Propter probationum abundantiam, iuncta gloss. ibidē, cap. 2. illic: Ne veritas occultetur, cum relatis à glossa sub eo verbo 14. q. 2. cap. quoniam frequenter §. vers. Nisi forte, vt lite non contest. c. cum dilecta 4. cum relatis à glossa verbo iure sit ciuili, de confirmat. utili, vel inutili, exornat optime Hyppolitus Marsilius in rubrica, C. de probatio. à n. 443. aliās 461. Fuluius Pacianus de probat. lib. 1. c. 5. ex n. 9. Ioan. Petr. Surdus decis. 277. n. 9. lib. 1. & decis. 331. n. 4. lib. 2. Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 7. ex n. 35. Item quòd probationis testium, & instrumentorum eadem regulariter vis, ac potestas sit, vt superius docuimus, sub nu. 10. ac denique, quòd * testium probatio sui natura multò sit dignior, cū diuino prodita sit eloquio, quo docemur, in ore duorū, vel trium stare omne verbum, c. nouit. 13. in princip. de iudicij, c. in omni negotio 4. cap. licet vniuersis 23. de testibus, cap. relatum 11. in fine, de testamentis. Quod ad eò verum est, vt vulgò traditum sit, pacto contrahentium effici non valere, vt aliquid per scripturam tantum probari debeat, nec per testes probari possit, sic etenim docuit gloss. celebris verbo Senatus Consulto, ad medietum, vers. Et per hoc puto, in auth. vt sine probi-

prohibitione matres, §. quia verò multam, collat. 7. quam ultra ordinarios ibi, velut singularem notant, & commendat, ac receptissimam testatur, pluribus relatis, Hyppolitus Marsil. in rubr. C. de probation. n. 33. aliās 44. Philipp. Deci post alios n. ult. in cap. 2. eodem tit. Fuluius Pacianus de probat. d. lib. 1. c. 5. nu. 13. & 14. Roland. à Valle conf. 88. nu. 6. vol. 3. Surdus decis. 277. num. 11. volum. 1. D. Antonius Padilla in l. cum te transigisse, §. n. 6. C. de transact. Ioan. Gutierrez. de iuram. confirmat. 1. p. cap. 66. n. 1. & conf. 54. n. 1. vol. 1. Franciscus Ponte conf. 36. n. 16. & 17. vol. item 1. Andr. Molfesius ad consuetudines Neapolitanas tom. 1. p. 7. q. 15. nu. 23. Seraphinus, & eius additio de priuilegijs iuramenti, priuilegio 140. num. 1. D. Illephonsus Perez de Lara in compendio vite hominis cap. 8. n. 24. quanquam hæc sententia * indistinctè accepta, parum secura sit, & contrariam multi docuerint, ab ipsis relati, maximè à Fuluio Paciano d. c. 5. n. 16. qui ex n. 17. variè illorum sententiam declarat, nihil certum firmans, Ioan. Petr. Surdo, eis indistinctè accedente d. conf. 54. num. 13. 14. 15. & 16. Molfesio, eisdem quoque probante, d. q. 15. n. 22. & 23. & ab Anguiano de legibus lib. 3. controuer. 18. n. 7. qui & ipse illorum opinionem per totum illud caput late, & eleganter defendit, ac probat, ac tandem n. 33. eò tantum casu priori communi sententiæ locum esse concludit, quo memorata pactio nō utique circa rem priuatam, & quæ sit in paciscentium libera voluntate versatur, sed circa eam potiùs, quæ ab eorum voluntate minimè pendeat, vt in exēplis, quæ ipse ibidem recenset. Verum ego pro glossæ, & cōmunis defensione aduerto, eam absolutè non loqui in pacto deprobando per scripturam quocumque actu, sed tantum de probanda solutione debiti, quòd annumerari rectè potest ijs casibus, qui à paciscentium voluntate non pendent, cū tale pactum, * vt pote probandi facultatem ad eum casum debitori restringens, quo solutionis instrumentum exhibeat, non spontè interpositum cen-

featur, sed necessitatis vi impellente, ac dolo creditoris, illa abutētis extortum, argumēt. text. in l. fin. in princ. vers. Qui enim D. de probat. c. super hoc §. vers. Sic tue, de renunc. cap. 2. vers. Quia non est verisimile, de ressit. spol. c. debitores & in princ. de iure iuran. c. cum venissent 6. vers. Ipse verò timens, de institutionibus, cū ubique notatis, vt videlicet eo eueniente casu, quòd solutionis instrumentum non appareat, ex negligentia forsā debitoris, aut aliter, creditor ipse bis debitum exigat, cum aperta debitoris iactura, contra naturalem rationem, & bonam fidem, quæ id minimè patitur, l. bona fides 57. & l. iure nature 206. D. de regul. iuris, adeòquè succedit regula text. in l. contractus 23. vers. Excepto eo, cum ibi à me relatis, c. 4. n. 2. D. eod. tit. Cæterum, * cū dolus ille non verò, sed præsumptus sit, non tollit quin iuramentum tali pacto adiectum, ob eius excellentiam seruari debeat, dum dolus apertè non proberetur, vt in cap. 1. & d. cap. debitores 6. vers. Si verò, cap. si verò 8. cap. cum contingat 28. de iure iurando, cum ubique notatis, & DD. omnes pro communi sententia allati fatentur, ac vt indubitatum resoluit Surdus d. conf. 54. n. 16. vers. Secundò principaliter, & n. 17. & conf. 143. n. 1. eodem lib. 1. Sed nec omnes, à plerisque ex his pro contraria citati, & ab Anguiano d. n. 7. de prædictis pactis sermonem faciūt, sed nonnulli loquuntur in pacto de cōtractu in scriptis celebrando, iuxta l. contractus 16. C. de fide instrum. cum similibus, vt videre licet apud gloss. verbo in scriptis, in 12. casu, in cap. 1. §. 2. de censibus in 6. Alex. conf. 50. n. 1. lib. 5. Hyppolit. sup. n. 34. vers. Præterea, aliās nu. 48. quòd quidem * pactum ideò valet, quia contractum aliter factum, imperfectum, ac nullū reddit, ita vt nullus contrahentium eo iuuari possit, aut in ipso persistere cogatur, vt post Azonem in summa tituli, C. de fide instrum. nu. 19. & 20. & in d. l. contractus n. 5. notarunt Zinus eodem n. 9. Odofredus nu. 9. Bald. n. 7. vers. Secunda verò, Paul. Castrel. n. 3. vers. Quid ergo, Cuiat. ante medium, Sicardus n. 3. Donellus num. 6. & 9. ac nouissimè Franciscus Raguellus

in princip. ibidem, gloss. verbo scriptura, & communis in princip. in s. de empt. & vendit. Euerat. Bronchorst miscellaneorum controu. cent. 1. assert. 87. vers. 2. Obijciunt, & assert. 89. opposit. 1. & apud nos probauit lex 6. vers. E la vendida, vbi notat Gregor. Lop. gloss. 1. & 2. quicquid Montanus contrarium velit, & lex 23. vers. Esso mesmo, tit. 5. p. 5. de quo alibi latius.

50 Rursus non mouet (vt ad institutum redeamus) alteri argumenti pars, quæ ad proxim Neapolitani consilij pertinet, relatam ab Antonio Gizzarello d. conf. 71. n. 1. quia imprimis ea praxis non omnino tuta est, nec satis iure probatur, cum testium examinatio ad perpetuam rei memoriam, non aliàs regulariter admittatur, quam cum probabiliter timetur, probationu copiam perituram, ob longam, quæ instat, absentiam, vel aduersam valetudinem, magnam vè senectutem testium, cap. quoniam frequenter 5. in princ. vers. Nisi forte, vt lite non contestata, cap. cum dilecta 4. vers. Nos igitur, de confirm. utili, vel inutili, l. 2. vers. E esto seria, tit. 16. part. 3. Et licet huiusmodi * regula ab omnibus limitetur, vt procedat tantum respectu actoris futuri, in cuius solius est potestate, an & quando velit agere, l. pure 5. s. vltim. illic. Cum actor quidem in sua potestate habeat, quando utatur suo iure, D. de doli except. l. qui in alteri 42. vers. Hæc ita, illic, cum sit in potestate eius, quando velit expriri, D. de reg. iur. rubr. & l. unica, C. vt nemo inuitus, l. fin. C. de usuris pupillaribus, nec proinde eius probatio ad perpetuam rei memoriam, aliter quam in illis casibus admittatur, quod ultra ordinarios in dictis locis, late & eleganter prosequitur Hartmanus Pistor quaestio-num iur. lib. 1. q. 39. a n. 1. ad 13. inclusiue, & post innumeros Farinaci praxis, & theoricæ criminalis tom. 2. tit. de oppositionibus contra testes, quest. 76. nu. 2. & 9. Bernard. Græueus pract. concl. lib. 1. concl. 92. n. 1. 2. & seqq. Camillus Borellus in summa, decis. tom. 2. tit. 8. nu. 1. 2. 3. & 4. cum alijs infra; non autem rei futuri, in cuius potestate non est, an & quando conueniendus sit, d. l. pure 5. s. vlt. illic. Is autem, cum quo agitur, non

habeat potestatem, quando conueniatur, D. de doli except. quia nimirum & inuitus, & præter spem quadoquæ ad iudicium trahitur, l. inter stipulantem 83. s. si stipulum, D. de verbor. obligat. l. 2. in fine, C. de dilat. cum similibus, adeoque reo futuro indistinctè testium examinatio ad perpetuam rei memoriã permittatur, tametsi illi senes, aut valetudinarij nõ sint, ob qualemcumque timorem, vt cūque remotum, quòd processu temporis probationis copia deperire valeat, d. l. fin. iuncta gloss. vlt. vers. Vel dic, C. de usuris pupillaribus, nouella 90. cap. 9. sine authentic. de testibus, s. & hoc verò, illic, Testes volentes producere, vt non in posterum opponatur eis, quæ ab vna parte gesta sunt, iuncta gloss. verbo presentem, ad fin. collat. 7. anth. sed & si quis C. de testibus, cap. significauit 41. iuncta gloss. verbo testes, & c. Albericus 43. iuncta gloss. vlt. eodem tit. & vbiq; communis, quam resoluunt, & probant Antonius Gomez var. resolut. tom. 3. c. 1. n. 19. & 21. vers. Quod tamen limitat, Gregor. Lop. in d. l. 16. partita, gl. 1. vers. Aduerte tamen, Ioan. Garc. de nobilitate gloss. 48. a n. 6. Misung. singul. obseruat. centur. 4. obseruat. 71. num. 1. & seqq. & obseruat. 72. ex n. 2. Andr. Gallius pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 92. a n. 3. & 8. & ad eum Bernardus Græue conclus. 92. in princip. ex n. 5. & considerat. 2. per totam, Roland. à Valle cõf. 23. n. 16. lib. 3. Mascard. de probat. conclus. 684. n. 1. tom. 1. Hartmanus Pistor d. quest. 39. a n. 15. Hortensius Caualcamus in pract. & theoricæ de testibus, p. 3. de probatione testium, n. 83. Farinacius d. tit. de opposit. contra testes, q. 76. nu. 12. & 13. & a n. 63. Camillus Borellus in summa decis. d. tom. 2. tit. 8. num. 9. cum 3. seqq. Sigismund. Scaccia de iudicij lib. 2. c. 8. a n. 163. Tamen hæc limitatio, * vt ex eius ratione constat, tunc demum vera est, ac procedit, cum incertum, & ignotum est, quo tempore reus conuenietur, vt in exemplo, quo Bald. in d. auth. sed & si quis, & ferè omnes vtuntur, nempe si debitori factum sit pactu absolutum de non petendo, quia eo nõ obstante, potest sibi post multum temporis, quando eius pacti probandi copia deficiat, de debito lis moueri, vnde merito

merito eius rei probatio cõfestim reo admitti debet, vt ex ea sibi in tempore exceptio paretur, ac euitetur subdola actoris retardatio in proponenda contra ipsum actione, quemadmodum his ferme verbis docet Ioannes Garfias d. gl. 48. n. 7. circa fin. Quapropter cõsensione omnium, vt apud iam relatos videre est, secus quidem erit, si certum sit tempus, idque breue, quo quis conueniri debet, vt in specie nostra, qua supponimus, locationem ad modicum tempus factam esse, prout frequentissimum est, quia tunc testiu examinatio ad perpetuam rei memoriã pro sequētis temporis locatione minimè necessaria est, nec proinde permittitur reo cõferi debet, nisi quo casu actori permitteretur.

53 Præterea, quia etsi demò, in hac quodque specie reo futuro talem examinationem indistinctè permissam esse, adhuc tamen ex eo, quòd illa vsus nõ fuerit, non debet ei præcludi via, quominus postea in iudicio sibi moto communi, & legitima testiu examinatione vtatur, argumento regula nullus pluribus 20. lib. 6. neque enim vlla ratio suadet cur magis testium probatio admittenda sit antè, quam post lapsum locationis tempus, nam * si fraudis præsumptioni ex adhibitione testium locus vllus dandus esset, non minùs ei aditus patefieret, admissa ante tempus illud probatione, quæ inductis falsis testibus fieri quoq; posset, ob cognitam forsàn voluntatem domini, alteri locare postea volētis, imò hac in specie, cum nulla instet necessitas, quæ ad defendendum cogat, ob certitudinem, ac breuitatem temporis, quo futurae litis declaratio speratur, multò magis in sic præueniente fraus præsumenda videtur, vt aliud agens respondit Alciatus responsio 281. num. 6. nempe ideò, quia * quantò plus est cautelæ in aliquo actu, tantò plus fraudis, seu calliditatis esse præsumitur, vt & aliud agentes docuerunt Baldus conf. 487. post medium, lib. 1. & alibi sapè, Iason, alia eiusdem Baldi loca congerens, conf. 170. nu. 5. vol. 2. Philippus Dec. conf. 399. nu. 8. lib. 2. Andreas Barbacia conf. 1. nu. 34. vol. 1. Alciatus responsio 162. n. 10. Ti-

raquellus de retractu consanguinit. §. 36. gl. 2. n. 35. vers. Et vt pulchre, & apertè de retractu conuent. in prefat. num. 18. & 32. Rota Genuensis decis. 172. nu. 4. ac post alios Carolus de Grassis de exceptio. except. 14. n. 46. D. Ioann. Baptista Valencuela conf. 62. n. 52. conf. 69. nu. 196. & conf. 100. n. 87. Marius Cutellus ad decisiones Sicilia, in discursu apologetico, qui extat post decis. 4. nu. 40. vers. Nec omittam, & probat elegans textus in l. si quis sub conditione 7. iuncta gloss. 1. & communi D. de condit. institut. & in l. ita fidei 40. vers. Imò in priore specie, D. de iure fisci.

Est ergo verissima dictæ legis ratio 56 (vt iudico, ac fenserunt etiam Carotius d. q. 1. Gratian. d. disceptat. 357. n. 4. 5. 9. & 10. Mar. Giurba d. decis. 59. nu. 8. Ioã. à Sãde decis. Friscar. lib. 3. tit. 6. de fin. 2. in princ.) quòd nimirum per pactu * 57 relocandi pro eodè pretio priori conductori, potiùs quàm alteri, libertas domino tollatur, conductorem finito tempore expellendi, & rem suam cui velit locandi, quòd graue, & iniquissimum est, ex regula legis id quod nostrum 11. D. de regulis iuris, l. in re mandata 21. vers. Nam sua, C. mandati, l. dudum 14. vers. Sed quia grauis, C. de contrahenda emptio-ne, s. per traditionem, vers. Nihil enim, institutio. de rerum diuisione, iuncta libertatis diffinitione, * vt sit naturalis facultas eius, quod cuique facere libet, l. libertas 4. D. de statu hominum, §. 1. (vbi benè explicat Theophilus) institut. de iure personarum, l. 1. in princ. tit. 22. partit. 4. & elegantia * regula, quæ vulgò sumitur ex l. hætenus 8. §. Cassius, in fine (quæ lex, aliàs est §. legis usufructu 7.) cum l. seq. D. de usufructu, & quemad. l. finali, similiter in fine, D. de usu, & habitatione, l. item queritur 13. §. 1. vers. Caterum, illic. Si vel inuito domino fecit, iuncta gl. verbo inuito, D. locati, l. 13. ad fin. ibi. E fin su plazer, vbi optime Greg. Lop. gloss. vlt. tit. 8. partit. 5. nempe id esse alicui peius, quòd contra eius voluntatem fit, licet ipsi alioquã sit utilius, quam extollit, & expendit Andr. Issernia in cap. Imperialem, n. 4. circa medium, vers. Interest etiam si non placet, vel displicet, de prohibita fendi alienatione per Fride-

Fridericum, & pluribus exornat Tiraquell⁹ de retractu cōsanguinitatis, in praefatione num. 25. cuius ad id meminere Ioan. Petr. Surd. conf. 440. n. 30. lib. 3. D. Ioannes Bapt. Valenc. in defensione monitorij contra Venetos 1. p. n. 51. Julius Cæsar Ruginell⁹ pract. quest. lib. singul. c. 22. n. 2. circa fin. Ant. Gizarell⁹ decis. 29. n. 15. Alphonsus Guzman de euis. 60 q. 52. n. 10. vt merito dixerit * Bald⁹, tametsi earum legum immemor, in repetitione legis 1. q. 2. post princ. sub n. 15. D. de legat. 2. quod grauare me dicitur omnis; qui me cogit actū facere, licet dānum mihi non inferat, cuius mentionē etiam ad id faciūt Gizarellus, & Guzman ubi proximē. Quapropter * visum merito fuit, libertatē illam non aliter, quā per solenne pactum, siue in scriptis celebratū tollere, quia ad hoc difficilius dominus progreditur, ac rursus quod in scriptis sit, magna cum deliberatione, atque animi firmitate factum censetur, ipsum quē in se firmitus est, l. 2. C. de sentent. ex periculo recitand. notat Bart. in l. gerit 37. n. 18. D. de acquir. hered. Simon de Pretis de interpret. ult. volunt. lib. 1. solut. 5. n. 45. quod & constat ex D. Paulo epist. 2. ad Corinth. cap. 10. & 13. & Casiodoro lib. 11. variar. cap. 33. his verbis: Est scriptura humanorum actuum seruans fidele testimonij, prateritorum loquax, obliuionis inimica, memoria nostra, & si causas retinet, verba tamen commutat, illic autem securē reponitur quod semper aequaliter audiatur, expedit quē optimē aliud agens D. Ioannes Bapt. Valencuela conf. 102. n. 93. & 94. verba * autem facillē iactantur, nequē ea proferentē semper obligant, iuxta illud celebre, & peruulgatū Catonis distichon lib. 1. Rem tibi promissam certō promittere noli. Rara fides idē, quia multi multa loquūtur. Idquē constat ex l. si quis veditor 18. l. scidum 19. §. ea autem, in fine, cū relatis a gl. verbo non vt iactantur, D. de adilitio edictio, l. finali, D. de testament. l. Diuus 24. vers. Caterum, D. de testament. militis, c. cū venissent 6. vers. Ipse verō, illic. Respondit, quod non solum de illo, sed de omnibus rebus suis faceret quod sibi placeret, extra de institut. vltra alia iura, in pro-

posito quoque adducta à Paulo Parisio conf. 39. num. 1. & 4. vol. 3. Anton. Gomezio ad l. 3. Tauri, num. 115. cum seqq. Cardin. Francisco Mantica de coniectu. ult. volunt. lib. 5. tit. 15. num. 5. Petro Aug. Morla in emporio iuris tit. 9. in praesidijs, n. 99. confert elegans traditio glos. 2. vers. Et quia dixi, in l. serus electione 5. in princ. D. de legat. 1. quam ordinariam, & cōmuniter receptā dicit Anton. Gomez in d. l. 3. Tauri num. 119. Caldas Pereira, alios eiusdem sententiæ authores congerēs, de nominat. emphiteut. q. 1. n. 12. quæ ratio fatis colligitur ex verbis illis d. legis ne cui, sed potere facultatē dominis, domos suas, vel ergasteria, vel loca, cui voluerint locandi, & confirmatur ex eo, quod vice versa traditum est in conductore, * vt pro tempore sibi factæ locationis, liberē rem conductam alij sublocare valeat, & vt finita locatione, inuitus ipse detineri nullo modo possit, in l. nemo 6. & in l. inuitos 11. C. illo tit. de locato, cū traditis ab Ant. Gom. var. resol. tom. 2. c. 3. n. 11. Greg. Lop. in l. 5. gl. 4. tit. 8. parti. 5. Gūdisaluo Paz in praxi to. 3. c. 2. §. 4. n. 27. & cap. 6. §. 3. n. 2. Philippo Paschali de virib. patr. potest. p. 4. c. 6. n. 28. & 33. in princ. ea autem ratio planē cessat in pacto prorogandi locationem pro certo aliquo tēpore, quia eo finito, libertas domino manet in futurum, adeoq; nihil obstat, quominus hæc prorogata locatio testibus probata, ei quæ postea etiam per scripturam facta sit, præualere debeat.

Nec obstat, quod hac ratione attendita, solū exigetur scriptura ad pactū de relocando primo conductori, cum domino initum, non autem ad pactum initum cum secundo conductore, vt patiatur primum pro eodē pretio re locata vt, & tamen ad hoc etiam apertē scriptura postulat in d. l. ne cui, illic. Nisi forte pacta per scripturam specialiter inita cum dominis, vel cum his, qui postea eduxerint, legibus videlicet cognita, agētis intentionibus suffragentur, quia & si nemo, quem viderim, aduertat, respondendum est negando sequelam, nā imō * ex ea ratione proportionabiliter inferitur, quod quemadmodum domino facul-

facultas, rem suā cui velit locandi, non potest restringi, nisi per pactū in scriptis deliberatē factum primo conductori, de nemini alij quā ipsi locando, sic nec secundo conductori, vbi id pactum cum domino nō intercesserit, vel prioris conductionis prorogatio prius facta non fuerit, tolli potest facultas, re conducta ad libitum vtendi, ob id quod aliquando forsitan primo ex vrbantate fuerit pollicitus, se non vsurum conductione sua, dum ille pro eodem pretio rem habere velit; nam etsi hæc libertatis restrictio, dumtaxat facta sit in conductione illa, tamen in nullo alio secundo conductori libertas manet, quia si pro nouo tempore rem conductam rursus habere velit, nouo domini cōsensu eget, qui in ipsius potestate non est, atque adeo ad tollendam ei facultatem hanc, quam solam habet, vtendi conductione, semel sibi à domino facta, non minus deliberatio maxima, de qua per scripturam cōstet, necessaria est, quā ad tollendam in vniuersum domino facultatem, cui malit locandi, vna vel altera locatione finita: quia idē * iuris est de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, l. iuris gentium 7. §. adeo, vers. Si igitur D. de pactis, l. qua de tota 76. D. de reuendicat. l. si duo 51. in fine D. de administrat. tut. l. si seruus 82. vers. Similiter, in fine D. de acquir. heredit. l. 3. D. pro derelicto, cū alijs relatis à Nicol. Euerardo in locis legalibus loco 8. à toto ad partē, n. 2. & plurib⁹, quos in idē citauim⁹ dissert. 4. n. 20. quæ interpretatio * apertē colligitur ex d. l. ne cui, illic, Ipsis nihilominus, qui conduxerint, ab omni super hoc molestia liberis conseruandis, ex quibus verbis constat, non hoc tantum Imperatores eodē loci agere, vt dominis libera facultas maneat, res suas, prima finita locatione, cuiuscumque alij velint locandi, & ne à prioribus conductoribus quominus id faciant impediri possint, quemadmodum in præcedenti vers. cautum fuerat, sed etiam vt eadem facultas, seu libertas secundis conductoribus cōseruetur, ne à primis super vsu conductionis suæ, quoquomodo inquietentur.

Ex quibus primo cauendum est à Pe-

tro Mangrela in annotationib. ad Bart. in l. itē queritur 13. §. qui impleto, D. locati, vers. Item si inquilinus, qui nedum securē docet, ac pro regula tradit, quod si inquilinus, probare vult elapso anno, se pro sequenti anno conduxisse, debet id probare per scripturam, non autem per testes; sed & citat pro hac sententia, Baldum in d. l. ne cui, qui tamen nec in prima, nec in secūda lectura quicquam tale notauit, aut ex ea lege deduxit, quinimo nec deducere verē potuit, sed id tantum, quod superius firmauimus, nempe dominum non teneri relocare primo conductori potius quā alteri, nisi se per scripturam ad hoc adstringerit. Est autē * aliud, finita prima locatione dominum rem suam eidem relocare, aliud, & quidem longē diuersum, per pactum se ei ad relocandū adstringere; primum si quidem nulla lex, aut ratio prohibet quomodocūque fieri, imō planē permittit, ac suadet, nam si nedum verbis, sed & solo nutu rem suam dominus alij locare potest, cū nec verba, nec scripturam is cōtractus desideret, vt à nobis dictum non semel est, ex l. qui ad certum 14. alias 15. D. locati, cur non etiam poterit multō magis semel vni locatam, eodē modo ipsi pro diuerso tempore relocare? alterū vero, cum rem nimis grauem, ac domino præiudicalem contineat, quippē quod libertatem ei aufert alteri locandi, merito à Zenone Imperatore prohibitum est in d. l. ne cui, nisi solenne instrumentum proferatur, quo de huiusmodi pacto, ac matura domini deliberatione manifestē liqueat, iuxta ea, quæ pro ei⁹ legis ratione nuper tradidim⁹. Rursus cauendum est à Lucio Matthæo de Apicella in tutamine pauperum, siue de dilatione quinquennali, tit. 1. num. 209. & Mauricio Apicella ipsius filio in additionibus ad eundem tit. sub n. 378. docentibus, primū inquilinum, vel colonum, relocationem sibi pro sequenti tempore factam esse contententē, non aliās contra secundum, scripturam habentē admittēdū fore, quā si relocationē illā saltē per quinque testes probauerit; nam etsi agnoscere magis videatur, decisionē d. l. ne cui, dum scripturam deside-

69

70

63

64

65

66

67

68

desiderat, non in casu relocationis primo factæ, sed pacti de relocando illi, nec vlli alteri locando loqui, pro constanti tamen supponunt, ad eum casum ex rationis identitate extendi, sequuti errorem Vincētij de Franchis, & aliorum, initio commemoratorum, quem hactenus latè confutauimus, & aiunt legem illam, scripturam exigentē, non excludere probationem, quæ fiat per quinque testes, quippè * quæ vim habet publici instrumenti, & admittitur etiam in casu, quo probatio per testes prohibetur, ac per instrumentum tantū exigitur, vt argum. text. in l. testium 14. aliàs 18. illic, *Nisi quinque testes idonei, iuncto text. ibi. Vel securitatem inscriptis capiant, C. de testibus, & in auth. de testib. §. & licet, iuncta glos. verbo testes, collat. 7.* quibus apud nos consonat *lex 32. in princip. vers. Fueras ende, tit. 16. part. 3. notarūt Zinus in l. optimā opposit. 4. vers. Aut vult, C. de contrab. & commit. stipulat. Abb. Panormit. n. vlt. ad finem, Felin. n. 13. Dec. n. 78. iuxta nouiorem editionem, & August. Beroius nu. 70. vers. Communis tamen, in c. 2. de probat. Hippolitus Marsilius in rubrica C. eodem tit. n. 38. & singulari 157. Ioan. de Arnono singulari 49. Vincent. de Franch. decis. 384. n. 7. Mascard. de probat. tom. 2. conclus. 769. feudum an per testes probetur, n. 8. & conclus. 981. aliàs 983. sub verbo liberatio debiti, n. 4. & 5. & tom. 3. concl. 1321. aliàs 1324. sub verbo solutio à quo n. 13. Mifinger. singularium obseruat. centur. 1. obseruat. 5. ex n. 2. Ioan. Baptista Afinius in praxi lib. 1. §. 19. c. 5. limitat. 2. Auendañus ad l. 41. Tauri glo. 4. à n. 29. Escouar de ratiocinijs cap. 23. n. 34. Ludou. Gilhaufen. in arbore iudiciaria c. 6. p. 1. de probationib. §. 315. vers. Tertio probatur, Andreas Molfesius ad consuetud. Neapolitanas tom. 1. p. 7. q. 15. n. 22. & 24. Hæc etenim Matthæi, & Mauritij Apicellæ sententia, quemadmodū in eo falsa est, quod pro constanti supponit, decisionem d. l. ne cui, vel complecti casum relocationis, primò conductori factæ, vel ad eum ex rationis identitate protrahi (nā imò magna inter vnum, & alterum casum discriminis ratio versatur, vt satis ostendimus) sic*

in eo, quod subiungit denuò, admittendam scilicet esse in eius legis casu probationem per quinque testes, cum doctrina * illa Zini, & sequacium per illa iura, vera tantum sit in eo casu, quoad probationē actus, aliòquī in sua substantia perfecti, & validi à iure vel statuto exigitur scriptura, puta ad excludendam præsumptam falsitatem, vel fraudem, quam * lex ob actus vel negotij qualitatem, & circumstantias præsumere quandoquē solet, l. comparationes 19. aliàs 20. C. de fide instrument. l. iubemus 29. illic, *Et falsitas in elogijs committitur, C. de testamentis, auth. de instru. caute. & fide, §. si tamen quisquam, vers. sc. Nam falsitates, collat. 6. siue nouella 73. cap. 4. auth. de testibus. §. quia verò multi, vers. Vt potè suspitione habita, collat. 7. siue nouella 90. cap. 4. & alibi sæpè, ac proinde * statuere rectè potest, vt per scripturam potius quàm per testes probatio fiat, si circa horum productionem quicquam falsitatis, vel fraudis iuste suspicetur, vt satis constat ex l. cum de indebito 25. §. finali, in fine, D. de probation. l. 3. vers. Si tamen, illic, *Nisi palam, & euidenter ex instrumentorum probatione, non per testium depositionem te fuisse minorem ostenderit, C. si minor, se maiorem dixerit, l. generaliter 12. vers. Nisi certè, C. de non numerata pecunia, c. cum dilectus 9. de fide instrument. iuncta clement. 2. de testib. cum ubique notatis, & in terminis hanc similibus statuti rationem commendant Ias. n. 14. vers. Primò in isto statuto, & Alciat. n. vlt. vers. Hoc enim casu, in l. certi conditio 9. §. quoniam D. si certam petatur, quorum in proposito meminit Aluarus Valascus de iure emphit. q. 7. n. 12. vers. sc. Item potest, & ultra eos optimè Annæus Robert⁹, qui hac de re grauter (vt solet) differit, rerum iudicatarū lib. 2. c. 10. in argumentis pro Meuiò patre, nouissimè Andr. Molpheusius ad consuetudines Neapolitanas tom. 1. p. 7. q. 15. n. vlt. & tom. 2. eadem p. 7. in addit. ad quæst. 15. & 16. n. 10. Sed licet * huiusmodi statutum ex ea vel alia iusta causa valeat, in quo ferè omnes cōueniunt, vt testatur Alexan. conf. 68. n. 2. lib. 3. & conf. 50. n. 1. & 2. lib. 5. Philippus Dec. n. 73. in c. 2. ext. de probat. idem Dec. conf. 11. nu. 2. Tiraq.**

Tiraq. de retractu consang. §. 2. glos. 1. nu. 16. Hippolitus Marsilius in rub. C. de probat. n. 32. aliàs 43. Fuluius Pacianus de probat. lib. 1. c. 5. n. 15. vltra alios supra relatos, & statim referendos, quia tamen id nimis est otiosum, & nedum positiuo, sed & diuino ac naturali iuri quodammodo repugnans, iuxta ea, quæ cum Innocentio, & alijs resoluit Hippolitus Riminald. conf. 260. n. 29. tom. 3. quantum fieri possit restringendum est, vt vtrumque superiores adnotant, optimè Bald. in l. obseruare 4. §. post hæc, in l. lectura q. 11. sub n. 9. aliàs 15. D. de officio Proconsulis, Anania conf. 64. Surdus decis. 43. n. 4. & decis. 277. n. 11. & 12. adeòquē * non debet, aut potest excludere probationē per quinque testes, quæ cum ad eò sit valida, præsumptionem illam rectè excludit, vt satis colligitur ex l. finali vers. Sed siue quicquæ, iuncto vers. Lex etenim, C. de fide commissis, §. fin. illic, & neque ex scriptura, neque ex quinque testium numero possit res manifestari, instit. de fideicommissarijs heredit. eòquē * pertinet decisio text. in d. l. testium, C. de testibus, & in d. auth. de testibus, §. & licet, & in d. l. 32. partit. quæ planè fundatur in præsumpta fraude instrumentarij debitoris, solutionem allegantis, ac per testes probare contententis, cum tam facili, ac proprio remedio sibi consulere potuisset, securitatem in scriptis accipiendo à creditore, qua se aduersus eum scripturam debiti proferentem tueretur; nec enim aliàs lex illa hanc excludit præsumptionem, quàm quinque idoneorum testium probatione, vt aduertunt eleganter Donellus num. 4. & Petrus Gilchenius num. 1. & 2. ibidem, ac sensit Berouius *ubi supra*; quanquam hodie * apud nos eo quoquē casu duo idonei testes videantur sufficere, inspecta l. Regia 2. vers. Saluo si dentro de diez dias, tit. 21. lib. 4. noua compilat. quam ad hoc rectè expendit Azeued. *ibi sub num. 19.* Gundissaluuus Paz in praxi 4. part. tom. 1. cap. 3. n. 40. ad finem, vers. Nec intelligas, Blasius Flores de Mena var. quæst. lib. 1. quæst. 15. nu. 18. quorum sententiam Tribunalium praxis frequentissima admittit, nec vsquam aliud recep-

tum vidi, etiam in casu, quo ex partium conuentione scriptura de debito facta est, ad quam speciem eam l. restringunt post alios Matthæus Afflictus decis. 13. num. 35. & Iacobus Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 46. num. 44. & licet in eadem ipsa specie adhuc apud nos vigere dispositionem dictæ l. testium cum similibus, existimauerint Greg. Lopez in d. l. 32. partitæ glos. 2. Parlador. lib. 2. rerum quotidian. 5. part. §. 11. num. 32. Auendañus in d. l. 41. Tauri glossa 4. numer. 29. & 30: contrarium namque longè veriùs est, vt rectè contra eos aduertunt Azeued. *ubi supra*, & Blasius Flores dict. quæst. 15. num. 18. iuncto num. præcedenti. Sed & apud Gallos generaliter abrogatam esse decisionem, dictæ legis testium, quocumque in sensu acceptam, duos quæ testes in eius specie sufficere testantur Franciscus Raguellus lib. 4. commentar. ad leges Iustiniani, ad eand. l. testium, & Anto. Mornacius *ibi*, in alijs autem regnis, etfi lex illa obseruetur in scriptura confecta pro substantia obligationis ob præuiam conuentionē de illa facienda, in dubio tamen cū id clarè non constat præsumitur potius facta scriptura ad probandā obligationem tantum, atque ita solutionis probatio per duos idoneos testes admittitur, vt de Sabaudia Senatu testatur Ant. Faber in Codice sui nominis lib. 4. tit. 15. de testib. definit. 23. n. 13. & de Frisco nouissimè Ioā. à Sade definit. Friscarū lib. 1. tit. 10. de probat. definit. 1. Cæterū nō equè memoratè Zini contrinē quocūq; iure inspecto loc⁹ erit, quoties instrumentum à iure, vel statuto desideratur non vtique ad probationē præcisè, sed principaliter ad substantiā, & solēnitatē actus, vt in nonnullis ex illis casibus, quos referūt gl. 2. in l. cōtrahitur 4. D. de pignorib. gl. 3. in l. pactū 17. C. de pactis, gl. verb. in scriptis, in fi. in c. 1. §. postquā, de censibus in 6. & ubique DD. Speculator in tit. de instrument. edit. §. restat videre, n. 14. Guido Papæ q. seu decis. 582. n. 3. vltra scriptores alios, in le na manu cōgestos ab Aluaro Valasc. de iure emphit. q. 7. nu. 1. & 2. (qui * nu. 5. 80 vers. Iuxta quā, paucos esse cōiet eiusmodi casus, in quibus pro substantia exigitur

tur scriptura, tamēsi plures sint, quā
quos ipse putat, vt mox videbimus)
Surdo *decif.* 331. nu. 1. 2. 3. 10. & 11.
Morla *in empōr. ad tit. de fide instrument.*
in praludijs n. 8. vers. Caterum, Ant. Car
doso in summa, seu praxi iudicā, & aduo
catorum, verbo probatio, n. 5. Thoma Va
lasco allegat. 72. n. 1. qui omnes agnos
cunt, vbi pro substantia, & perfectione
actus solennis exigitur scriptura, actū
aliter factū ipso iure nullū esse, nec eius
probationem per quoscūque testes fa
ctā, vllas ei vires tribuere, licet aliud
esset, si ad probationē tantum scriptura
exigeretur, quod præ alijs adnotauit
optimē Didac. à Brito ad c. potuit §. 1. n.
13. de locato, & conducto (quicquid dis
tinctionē hāc repudiet Ias. in l. 1. n. 62.
ad fin. C. de iure emphit.) atque adeo idē
dicendū est in specie * d. l. ne cui, vbi ad
substantiā, & valorē pacti de relocādo,
scripturā desiderari planē indicant illā
verba, Nisi forte pacta per scripturā specia
liter inita, ac sensu glōf. ibi, verbo pacta,
dicens speciale esse in eo casu scripturā
requiri, sicut in l. 1. C. de iure emphit. quo
quidē loci in contractu emphiteutico
omni nō scripturam exigī notauit idem
Accursi⁹ ibi, verbo alienationis, vers. Itē
hic necessaria, & verbo scriptura, in princ.
quicquid postea variet, cui⁹ priorē sen
tentiā alibi sæpē ab eodē Accurs. repe
titam, & cōmunem, & veriorē esse pro
fitentur Salycet. n. 5. in princ. iūcto vers.
Alij quod hic est speciale, & hoc tenetur cō
muniter, ac post alios Ias. ibidem nu. 61.
vers. Contrariam partem, iuncto nu. 63. in
fin. Catel. Cotta in memorat. iur. verbo
emphiteusis concessa, vers. Et hoc dictū, fre
quentiusquē receptam esse pluribus re
latis pronunciat Aluar. Valasc. d. q. 7.
n. 2. in princ. iuncto vers. Verū tamē, quā
quam prius, vt ipse ibidē fatetur, ac re
fert, eam impugauerit, & licet postea
n. 3. ipsam restringat, vt requiratur in
emphiteusi ad probationem tantū, non
verò ad substantiam illius, quod & vo
luit Anastasius Germonius de sacrorum
immunitatib⁹ lib. 3. c. 17. n. 122. & 123.
receptus à Camillo Borrello in summa
decif. 1. p. tit. 33. n. 3. & saltem in emphi
teusi seculari id admittit Didac. à Bri
to in d. c. potuit §. 2. n. 14. qui tamen po

stea variat, vt mox videbim⁹; est enim
* longē verius, nedum ad probationē, 82
fed & ad substantiam emphiteutici cō
tractus scripturam requiri, vt conclu
dunt longē meliūs Salyc. Ias. & Catel.
Cotta supra, Iulius Clar. lib. 4. sent. 8.
emphiteusis, q. 4. Menoch. conf. 708. n. 2.
& 3. vol. 7. & de præsumpt. lib. 3. præsump
tio. 108. n. 2. & indistinctē sententiam
hanc veriorē, ac receptiorē esse cū
pluribus quoquē concludunt Mascard.
de probat. tom. 1. concl. 602. aliās 603. n.
1. & 2. (vbi rationem explicat) Caldas
Pereira de renouat. emphiteutica q. 2. sub
n. 2. vltra alios, nouissimē cōgestos ab
Alphonso Narbona ad l. 20. tit. 1. lib. 4.
nouissima compilat. glōf. 22. n. 53. quibus
addo Borgninum Caualcantum *decif.*
Finizanenſi 30. à n. 108. p. 2. Polidorum
Ripam obseruat. 75. num. 4. & obseruat.
381. n. 3. Fachineum controuers. lib. 1. c.
84. vers. Verior, Stepha. Gratian. discep
tat. forens. tom. 2. c. 208. n. 7. & 8. Eue
rardum Bronchorst enantiophanon, siue
quæst. controuers. cent. 1. assert. 78. & mis
cellan. controuers. cent. 1. assert. 87. versic.
Opponitur huic assertioni, & assert. 89. ver
sic. 2. aduersatur; Did. à Brito d. n. 14. ad
fin. (vbi & in emphiteusi seculari secu
rius esse ait, quod scriptura conficiatur,
nec aliter firmum, & validū haberi cō
tractum iuxta cōmunem opinionem)
Farinac. decif. nouis. p. 3. de cif. 8. & 558.
vbi que n. 2. ex eleganti ratione à Saly
ceto considerata in d. l. 1. n. 5. C. de iure
emphit. his verbis, Et potest esse ratio, quia
res datur in emphiteusim, vt perpetuo sit pe
nes accipiētē, quam de facili acceptor, vel
eius heres diceret suam, & memorabilis est
tam in conductente, quam in testibus, vt inf
rod. l. fin. in princ. ideo lex scripturam inter
uenire voluit. eodem ergo modo in spe
cie d. l. ne cui, scriptura exigitur pro sub
stantia, nec proinde testium probatio
sufficiet, cū non possit talis probatio
efficere quin pactum de nemini alij lo
cando, quā primo conductori, sit im
perfectum, & indeliberatum violen
ta iuris præsumptione, quæ * iuris, & 83
de iure vulgō dicitur, nec vllam in
contrarium probationem regulariter
admittit, iuxta tradita à glossa ver
bo Præsumptioni, in l. vltim. in princip.
D. quod

D. quod met. causa, gl. vlt. in princ. in l. fin.
§. fin. C. arbit. tutela, glo. verbo quod non
fuit, in cap. ferrum §. 0. dist. gloss. magna, in
princ. vers. Præsumptio iuris, & canonis, in
c. is, qui sit 30. de sp̄salib. & vbi quē cō
muni, quam resoluunt D. Couarr. in 4.
1. p. c. 4. §. 1. p̄st. princ. fin. n. 2. Menoch.
qui latē exornat, & probat, de præsump.
lib. 1. q. 3. à n. 16. & q. 60. n. 1. ac libr. 4.
præsumpt. 89. n. 16. Cephal⁹ conf. 101.
n. 27. to. 1. Marc⁹ Ant. Eugen. conf. 15.
n. 28. lib. 1. D. Ioan. Bapt. Valencuela
conf. 114. n. 26. conf. 146. n. 30. & conf.
169. n. 86. tom. 2. & in terminis ex hac
ratione licet non sic explanata, non ad
mitti probationem etiam per quinque
testes in specie d. l. ne cui, ad relocatio
nem quoque extensa, docuit Marta in
eiusmodi extensione communem erro
rem sequutus, voto 104. n. 8.

84 Quam verissimam resolutionē Gra
natēsis curia me iudice amplexa est 12.
die Octobris anni 1630. in causa donæ
Mariæ de Lugones viduę, cum Didaco
Fernandez de Salazar, tabellione pro
uincię, qui illius domū habitabat vir
tute locationis sibi factæ pro spacio
quatuor annorū, cuius termini fine inf
tante, illa aduersus hunc egit altero ex
remedijs sibi competentibus, quorum
supra ad tertium argumentum mentio
nem fecimus, vt post terminum illum,
qui decima quinta die illius mensis, &
anni finebatur, domum sibi vacuam re
linqueret, hic verò excipiēdo inter a
lia allegabat, actricē non sibi, sed alij,
cui pro sequenti tempore locationem
fecerat, domum velle, contra pactum,
quod inter ipsos conuētum fuisse dice
bat, vt dum idē Didacus, pro alio quo
cumque tempore domū cōductam ha

bere vellet, hanc illa alij nemini loca
tura foret, in eam quē rem quinque, &
amplius testes, qui sic firmē depone
runt, produxit, & cum his non obsta
tibus ordinarius iudex pro actrice pro
nunciasset, eius sentētiam ex prædictis
potissimū, vltra nonnulla alia quę
Senatum mouerunt, duximus contra
mandam.

Solum vtique apud nos videbatur 85
obstare l. 3. tit. 8. lib. 3. ordinamenti ve
teris, quæ est l. 2. tit. 16. lib. 5. noua com
pilat. qua dispositum est, quod qualiter
cumque quis obligari velit, obligatus
maneat. Verū ea lex, * cū generalis 86
sit, ad specialem iuris antiqui determi
nationem non pertinet, sed iuxta eam
limitari, ac distingui debet, argument.
textus in l. doli clausula 109. aliās 110.
D. de verbor. obligat. & meliūs ex l. san
ctio legum 41. D. de p̄cis, l. si quando 35.
C. de inoff. testamento, l. præcipimus 32. §.
vlt. in fine, C. de appellat. cum alijs, in si
mili congestis à Francisc. Crem. singul.
114. nu. 2. Gerardo Mazollo conf. 22.
n. 26. & 27. Socin. iun. conf. 40. ex n. 4.
lib. 1. Rol. a Valle conf. 5. à n. 27. lib. 4.
Vincēcio Hondedeo conf. 9. à n. 10. &
maximē n. 16. Mastrillo decif. 216. ex
n. 49. D. Ioan. Bapt. Valencuela conf.
8. n. 32. & conf. 83. nu. 140. Hartmano
Pistore *questionum iuris lib. 2. q. 15. nu.*
21. D. Ioan. del Castillo quorid. contro
uers. lib. 5. c. 89. n. 150. nouissimē Ga
briele Aluarez de Velasco, latē exor
nante ad axiomata, & loca cōmunia iuris,
lit. L. nu. 53. & in eleganti proposito à
D. Christophoro Molcoso, & Cordo
ba in per quam docta allegatione fiscali, ad
me per ipsum solita humanitate trans
missa, contra Don Ioannē de Amasa n. 47.

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

S V M M A R I A.

i Cōductorem primam, etiam priua
tum, idem quod secundus offeren

tem, et esse preferendam absolutē affir
marunt plures.

X 2

Quod

- 2 Quod alij saltem in colono verum indistincte putant, in inquilino vero eo tantum casu, quo dominus nullam haberet iustam causam expellendi primum, secus alias, sed & aliqui absolute in colono consentiunt, in inquilino indistincte negant.
- 3 Horum omnium sententia rejicitur, ut pote contraria decisioni l. ne cui, C. de locato.
- 4 Gualelmi de Ludouicis singulare 65. librariorum, aut typographorum incuria, corrupte scriptum est absque negatione ante verbum possum, quae supplenda est, ut legitimus auctoris sensus constet; nec id esse nouum ostenditur.
- ¶ Doctor quilibet intelligendus est secudum auctorem quem allegat. ibidem.
- 5 Loci verbum generale est, ad cuiuscumque generis loca, vel praedia, scilicet tam rustica, quam urbana; quomodo accipitur in l. ne cui 32. C. de locato, & n. seq.
- 6 Nisi subiecta materia, quae ad sola oppida, vel territoria referatur, praediorum comprehensionem excludat.
- 7 Ratio l. ne cui C. de locato preced. dist. tradita non minus verificatur in praedijs rusticis, quam in urbanis.
- 8 Matthaeus Afflictus, dum docet, colonum antiquum nouo pro eodem pretio praefendum esse, recte intelligitur a Prospero Carauita in eius additione, & alijs, ut loquatur inspecta consuetudine, seu lege municipali ciuitatis Neapolitanae.
- 9 Deciso Hispalensis Senatus refertur, & duobus num. seqq.
- ¶ Controuersia circa litium accumulatione Hispali exorta in Senatu definiuntur, Granata vero a Iudice ad id muneris per curiam deputato, vulgo dicto Iuez de dependencias. ibidem.
- 10 Lites duae ubi ad idem tendunt, accumulationi aetorum regulariter locus est.
- 11 Lis, quae de facto magis quam de iure procedit, vel friuolam, & aperte iuri repugnantem defensionem habet, non meretur litis nomen, ut ei fiat accumulatio alterius litis vera, & legitima.
- 12 Iura, speciales casus continentia, tantum abest, ut regulam generalem in omnibus alijs casibus faciant, ut imo ultra expressos regulam in contrarium firmam reddant.
- 13 Lex 1. §. permittitur, vers. Plane, alias §. plane 44. in fin. D. de aqua quotid. & aetna, expenditur.
- 14 Feudorum inuestituram vni vassallo factam, potest eius heres masculus impetrare saltem intra annum.
- 15 Emphiteusim finitam propter generationem finitam possunt descendentes, vel proximiores intra quartum gradum petere sibi renouari, & si id non fiat, ob iniuriam sibi ob hoc factam appellare.
- 16 Emphiteusis, & feudum specialem renouationis aequitate habent, propter utile dominium ex eis translatum in emphiteutam, & feudatarium.
- 17 Argumentum de feudo ad emphiteusim, & vice versa regulariter valet.
- 18 Emphiteuta, vel feudatarij successori- bus ideo renouationis ius competit, quia cum n. dominium saltem utile rei emphiteutica, vel feudalis in defunctum, & antecessores iuxta inuestitura tenore fuerit continuatum, iniuriam, & iniuriosum videtur eodem beneficio illos defraudare, siue non eis potius quam extraneis id concedere.
- 19 Quod maxime procedit in emphiteusi, ac feudo familiaribus, vel mixtis, quo casu maior adest ratio renouatione concedendi filijs, vel cognatis proximioribus defuncti propter peculiarem affectionem ad res, quae in dominio saltem utili maiorum suorum fuerunt.
- 20 Aduocatorum filij, si doctrina polleant, officio, & honoribus paternis eodecorandi sunt, in eamque rem nonnulla expendantur iura.
- 21 Granatensis curiae obseruantia in simili casu refertur.
- 22 Argumentum ab emphiteusi, vel feudo ad simplicem locationem sumi non potest.
- 23 Emphiteusis temporaria, non ad vitam ficta, sed ad longum, vel longissimum tempus, & si dominum utile transferat, quemadmodum vitalitia, non tamen per omnia eodem iure ceditur, & ideo renouationis aequitas in ea regulariter locum non habet, ex veriore, ac receptiore sententia, contra nonnullos.
- 24 Locatio ad longum tempus, a Republica, vel Ecclesia facta, non minus, quam vitalitia renouationis aequitatem habet.
- 25 Idem in praedijs priuatis eo saltim casu locum obtinebit, quo constet, conductorem ad longum tempus rem sic conductam omnino meliorasse, nam pro sequenti tempore relocationem obtinebit saltem pro pensione ab altero oblata; quomodo intelliguntur nonnulli DD. simpliciter loquentes.

Melior.

- 26 Melioramentorum probatio necessaria non est proximiori, vel heredi ultimi emphiteuta vitalitij, eandem pensionem offerenti, quam extraneus, ut ei praefertur, & renouationem impetret, sed utilis tantum, ad eam facilius obtinendam, & sub antiquo canone; quo nomine recte a Ioanne Garzia taxatur Aluarus Valasco, qui & ipse tandem se ipsum correxit.
- 27 Lex in pupillo 47. §. 1. D. de solut. & gloss. verbo profuturum, vers. Sed quid sit Ecclesia, in cap. sine exceptione 52. 12. q. 2. expenduntur ad hoc, quod id censetur alicui utile, quod non est ei damnosum.
- 28 Lex congruit 4. & lex fin. C. de locat. praedior. ciuil. libr. 11. earum quae ratio expenduntur, & de earum intellectu agitur a n. 32.
- 29 Ratio generalis, in lege certum casum deficiente scripta, ad alios casus, in quibus eadem ratio viget, eam extendit.
- 30 Princeps, vel Respublica res suas locans, peioris conditionis, quam priuatus esse non debet.
- 31 Aequitas generaliter suggerit, ut teneatur quis facere quod sibi non nocet, & alteri prodest, maxime si & contrarium alteri noceat, & n. 37.
- 32 Lex, aliquid specialiter in certo casu constituens, id in alijs negare videtur.
- 33 Aequitas & si in omnibus sit seruanda, non tamen eadem viget semper in omnibus, sed plerumque quod in vno casu aequum est, in alijs est iniuriam, ac vice versa.
- 34 Locatio facta a priuato, in quo differat ab ea, quae fit a Principe, vel Republica, & n. seqq.
- 35 Libertati naturali de re sua ad libitum disponendi, nulla alia naturalis ratio regulariter praevalet; contra Ruginellum.
- 36 Principis, vel Respublicae bona per alios publice administrantur, tantum quod in illis consideratur interesse pecuniarium eorum administratione, & locatione Principi vel Respublicae obueniens, non vero affectio vni magis quam alteri locandi, & quare?
- 37 Conductor prior rerum publicarum, vel fiscalium, aut patrimonialium Principis, aequitati consonum est, ut praefertur alteri, qui ad eas pro sequenti tempore conducendas accessit, pro pretio ab hoc oblato, & quare?
- 38 Lex congruit, C. de locat. praedior. ciuil. libr. 11. generaliter loquitur de bonis publicis, siue nedium fiscalibus, in quibus tantum eam perperam DD. vulgo intelligunt, sed & in patrimonio Respublicae, vel ciuitatis existentibus.
- ¶ Lex 2. & 3. ac rubrica eiusdem tituli, de istis bonis loquuntur.
- 39 Conductor antiquus rerum fiscalium non recte ex eo vulgo putatur praeferrari nouo pro eadem pensione, quod aequum sit hoc etiam commodis sentire propter damnum, quod patitur in eo, quod aliquando inuitus reconducere illas sub prima pensione cogitur, & quibus casibus hoc contingat? ac n. 42.
- 40 Eius rationis fallacia ostenditur.
- 41 Conductor damnus sterilitatis, vno anno contingatis, cum alterius ubertate compensat.
- 42 Conductor rerum fiscalium, finito locatio- nis tempore, inuitus in conductione non detinetur, siue reconducere pro alio tempore, ac sub eadem pensione non cogitur, nisi talis conductor maximus ex priore conductione fructus percepit, & alius conductor non reperitur tantundem offerens. ibidem.
- ¶ Lex cotem ferro 11. §. qui maximos D. de publicanis, conciliatur cum l. locatio, ut licitatio 9. §. 1. eiusd. tit. l. 3. §. cum quinquennijs, vers. Diu etiam, D. de iure fisci, & l. si cum Hermes 7. vers. Cum idem, C. de locato. ibidem.
- 43 Conductor, etiam ad tempus modicum, cuiuslibet loci publici, ius quoddam in re, siue utile in rem actionem habet; contra plures, doctrinam hanc, quam non satis perceperunt, falsam credentes.
- 44 Eius doctrina ratio ex eo nascitur, quod in locatione praediorum quomodocumque publicarum, fiscalium nempe, aut ciuilium, dumtaxat attenditur Respublicae, vel fisci utilitas in exigendo ex his pensionem, vel vectigal.
- 45 Principis, ac Respublicae maior potestas, ac fidei obseruatio, faciliorem, ac firmiterum rerum eius acquisitionem facit.
- 46 Ius & onas reale fundo inpositum, eius possessorem sequitur, cuius quae iuris ratione potest Respublica, vel fiscus a quolibet possessore praediorum publicarum, vel fiscalium vectigal exigere.

- 47 Principis, vel Reipublicæ bona alicui locata, non possent illis pro pensione obligata esse, nisi eorum bonorum dominium saltem utile in conductorem transferretur.
- 48 Lex 3. D. si ager ve figalis, non de locatione ad longum tempus accipienda est, sed de locatione ad modicum tempus, contra Accurs. ibi.
- 49 Locatio fundorum priuatorum si ea lege facta sit, ut ipsi domino sint pro pensione obligati, in necessariam consequentiam videtur in conductorem utile dominium translatum, ut talis pæctio sustineatur.
- ¶ Non tamen in ea locum habebit prælatio, qua in locatione prædiorum publicorum, & quare? cum n. seqq.
- 50 Locator, vel alter contrahens in dubio præsumendus non est per pæctum contractui appositum. inutilem eum reddere velle.
- 51 Ecclesia in locatione prædiorum suorum nullam affectionem vni potius, quam alteri locandi, sed solam utilitatis rationem præ oculis habet, & quare?
- 52 Successor singularis quemadmodum tenetur stare locationi Principis, vel Reipublicæ, sic & locationi Ecclesie.
- 53 Conductor prior prædij Ecclesiastici, præferendus est alteri, qui pro sequenti tempore conduxit, idem quod ille pretiū

offerens.

- ¶ Valet argumentum de fisco, & Reipublica ad Ecclesiam regulariter. ibidem.
- 54 Conductorem priorem prædij Ecclesiastici non esse secundo præferendum qui volunt, referuntur, & refelluntur.
- 55 Princeps, Reipublica, & Ecclesia, priori conductori pro pretio ab altero oblato relocare coacti, non propterea prioris conditionis quam priuati locatoris censendi sunt, & quare?
- 56 Ratio eadem ubi est, eadem debet esse dispositio, & vice versa ubi diuersa militat ratio, debet & diuersa iuris dispositio vigere.
- 57 Lex ne cui 32. C. de locato, non potest videri correctæ per text. in l. congruit 4. & in l. fin. C. de locat. præd. civil. lib. 11. & quare?
- 58 Granatensis curie decisio refertur.
- 59 Cap. 1. de locato expenditur pro scholaribus in studijs generalibus domos conductas habentibus, ut prætextu locationis alijs facta, non possint inuiti ab illis expelli, dum tantundem pretij offerunt, quantum à nouis conductoribus offertur.
- 60 Argumenta aliqua ab his allata, qui generaliter volunt, primum conductorem, idem quod secundus offerentem, ei esse præferendum breuiter referuntur, ac refelluntur.

AN ET QUANDO DOMINVS PRIMA LOCATIONE finita, primo conductori, semota prorogatione, vel pacto, pro pretio ab altero oblato relocare cogatur? ad eandem materiam l. ne cui, C. de locato, aliarum quæ complurium, & maximè l. congruit 4. & l. fin. C. de locat. prædior. civil. lib. 11. & c. 1. de locato.

DISSERTATIO XIII.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

X traditis dissertat. præcedenti pro vera interpretatione, & ratione d. l. ne cui, ultra ea, quæ ibidem intuli, à nonnullis DD. contrarium docētibus cauendum

admonens, palàm quoque fit cauendum multò magis esse ab his, qui nimis audacter affirmarunt, primum conductorem, etiã priuatum, de quo loquimur, idem quod secundus offerentem, ei semper præferendū esse, quales sunt ex veteri-

teribus Gulielmus de Ludouicis, iuxta corticem litteræ, in hæc verba, Glossa est, quod possum in domo conductæ inuito domino stare dando tantum, quantum alius conducere volens, C. locati, ne cui, Lucas de Pena in l. congruit, post medium, vers. Vel dic quod nulla, C. de locatione prædiorum civilium, lib. 11. Ant. Butr. post Gofredum, quem refert in cap. 1. n. 7. vers. Dicit tamen, ext. de locato, & conducto, Paulus Castren. cõs. 4. n. 6. & cõs. 32. n. 1. vers. Nam in locatione, lib. 1. sequuntur Ioannes Imolensis cõs. 38. num. 3. Laurentius Calcanus cõs. 8. num. 36. Thomas Grammaticus cõs. civil. 4. n. 1. & 2. & cõs. 28. n. 14. & 15. Petrus Rebuf. in compendio alienationis rerū Ecclesie, quod extat inter eius tractatus post tract. 1. de decimis n. 62. ad finem, Matthæus Afflictus, in primo colono loquens, in quo sic per sacrum consilium iudicatum refert, decis. 238. à n. 2. & ad eum Cæsar Vrillus n. 4. ad fin. & nu. 5. (qui id valde commendat, ac verum censet, in colono quidem indistinctè in inquilino verò saltem eo casu, quo dominus nullam haberet iustam causam expellendi primum, aliter atque si causam haberet iustam inquilinum expellendi, nam haberet fortiùs ad præferendum ei alterum, locatione finita, qualis esset, si ille milè versatus fuisset in re cõducta, aut effectus fuisset, prout barbarè ipse loquitur, malpagus, siuè tardus, aut parùm securus, vel idoneus in soluendo, ultra causas contentas in l. 3. C. de locato, iuncta nota vltima Gofredæ, & in simili in l. si conuenit 14. in fine D. pro socio) Flaminius Cartharius, qui & ipse sic docet in colono, licet in inquilino contrarium priùs resoluisset decis. 97. n. vlt. Sebastianus Medicis, sic etiam iudicatum fuisse asseres, decis. Marchie 25. ad finem, Borgninus Caualcanus decis. Fiuizanensi 30. sub n. 97. vers. Et conductor antiquus, p. 2. D. Ioannes Baptista Valençuela cõs. 75. n. 18. cum tribus sequentibus, & cæteris audaciùs Iulius Cæsar Ruginellus in prædictis questionibus c. 2. à num. 6. vers. Contrariam opinionem.

Nam pace tantorum virorum dixerim, toto proculdubio aberrant cœlo,

nituntur siquidem cõtra apertissimam decisionem text. in d. l. ne cui, sic à gloss. verbo locandi, & omnibus intellectam, maximè quoad locationes domorum, inter quos est & ipse Afflictus, & Flaminius Cartharius, de his locationibus eam legem intelligentes, ille d. decis. 238. n. 5. hic verò decis. 97. n. 4. & Borgninus Caualcanus, generaliter loquens, sibi quæ omninò cõtrarius, decis. 27. n. 63. p. 3. vt valde mihi verisimile, imò euident fiat, singulare illud Gulielmi de Ludouicis, quod retulimus libroriorum, aut typographorum incuria corruptè scriptum esse absque negatione ante verbum possum, quæ si adijceretur, vt verè adijci debet, apertè contrarium ac verissimum sensum faceret, quem ille proculdubio cogitauit, dū se retulit ad gl. in d. l. ne cui, adeo quæ iuxta eam accipiendus est, ex recepta Bart. doctrina in lib. non solum 9. s. liberationis, in fin. D. de liberat. legata, quod Doctoris dictum intelligendum sit secundum legem, vel authoritatem, quæ allegat, quam alibi latè exornamus, & in simili expendit Farinac. cõs. 96. nu. 46. id quæ in dicto etiam glossæ nominatim docuit Ludouicus Romanus cõs. 211. n. 5. vers. Quoad vltimum, quem vltra adductos ab Horatio Mandosio in eius additione, refert ac sequitur nouissimè Cæsar Argelus de acquir. possess. q. 8. nu. 1089. Nec nouum est, negatione per incuriam deesse, eam quæ omninò fore addendam, vt legitimus authoris sensus constet, & absurditas, vel cõtrarietas eius vitetur, nam & idem circa Ioannis Plateani verba obseruant Pinelus in l. 1. C. de bon. mater. 2. p. nu. 72. ampliatur. 10. Aluarus Valasc. de iure emphit. q. 17. n. 27. Ioan. Garfias de expens. cap. 14. n. 18. & in domorum locationibus, quod retentionis ius primo conductori non competat pro pretio à secundo oblato, apertè apud Lusitanos statutum est lib. 4. ordinationum tit. 23. in noua compilat. his verbis, Ninguem pode reter a casa albea, nem morar nella, sem consentimento de pessoa cuja for, e posto que o que nella mora, diga, que a quer tanto por tanto, e pagar de aluguer o que outrem por ella der, nao o pode fazer sem consentimento do se-

do senbor della. Sed & quoad locationes prædiorū rusticorum idem planè euincit verbum *locum*, & verbum *loca*, quod * post factam domus, & ergasterij mentionem vitur præfata *l. ne cui*, quasi generali ad complectenda etiam rustica prædia, nam ad cuiusvis generis loca, vel prædia id adaptari, & commune esse constat *ex l. locum 17. D. de usufructu, l. loci corpus 4. D. si seruitus vendicetur, l. 2. cū multis seqq. D. de religiosis, & sumpt. funer. l. locus 26. D. de acquir. possess. l. ager 27. l. locus 60. per totam*, ubi latè Rebusus, & *l. fundi 211. vers. Loci, D. de verborum signif. l. 1. iuncto princ. cum sine*, ubi notat Lucas de Pena, *C. de prædijs decurionum (alias curialium) lib. 10. §. religiosum, inst. de rerum diuis. §. quod autem ad eas res, inst. de usucap. & ex integris titulis, D. de locis, & itinerib. publicis, de loco publico fruendo, ne quid in loco sacro fiat, ne quid in loco publico, vel itinere fiat*, optimus textus in *c. vni. de excess. prælat. in 6. & in elem. 3. de pæn. vbiq. illic. Domos ad habitandum, vel loca quæcumque*.

6 Nisi * subiecta scilicet materia, quæ ad sola oppida, vel territoria referatur, prædiorum comprehensionem excludat, iuxta tradita ab Alex. *cons. 43. in princ. lib. 1. cõs. 222. n. 6. lib. 6. & cõs. 14. n. 6. lib. 7. Socin. iun. cons. 160. à nu. 5. maxime n. 32. lib. 2. Roland. à Valle cons. 82. nu. 15. & 55. lib. 2. nouissimè Iosepho Ramonio cons. 20. à nu. 3. ad 7.* quibus concinit elegans Plauti locus in *Pseudolo actū 2. Sce. 2.*

Hi loci sunt, atque hæc regiones, quæ mihi ab hero sunt meo,

Demonstrata, & c.

Id quod ad speciem nostram applicari nequit; vnde meritò in fundo quoque, siue agro rustico regulam *d. l. ne cui*, intellexit Ioan. à Platea in *d. l. congruit, vers. Licet ergo* cuius ad hoc meminit, idem notans, Ioan. Francisc. de Ponte *cons. 23. nu. 21. lib. 1. & post alios Stephanus Gratianus disceptat. forens. tom. 2. cap. 257. nu. 31.* Idem quoque ostendit apertè verissimè * *d. l. ratio*, præcedenti dissertatiōe tradita, quæ non minùs verificatur in prædijs rusticis, quàm in vrbans, vt meritò Afflictum, inter hæc distinguentem, nec generali-

ter in omnibus eam *l. accipientes*, miretur Prosper⁹ Carauita in eius additione, qui tamen ipsum in eo, * quod de colono antiquo docet, ac iudicatum testatur, vt præferatur nouo pro eodem pretio, nõ malè declarat, vt loquatur, & procedat in ciuitate Neapolitana, stante illius cõsuetudine in scriptis redacta, quam nominatim refert, quomodo etiam Afflictū interpretatur Ioan. Franciscus de Ponte *d. cons. 23. nu. 24. & 25. Stephanus Gratianus d. discept. seu cap. 357. n. 29. Marius Giurba decis. 59. n. 10. Viscòtus, Amendola, & Riccius in additionib. ad Vincent. de Francib. decis. 406. primus ad n. 10. alter n. 1. & tertius post princ. vers. Non etiam.*

9 Quam verissimam resolutionem sepius amplexus est Hispalensis Senatus, vt inter alia accidisse memini in causa Didaci de Molina, cum Bartholomeo Cantalejos, cui ille primò domum locauerat, eandemque postmodum, locatione illa finita, locauit Ioanne Garfia, qui virtute instrumenti locationis sibi factæ, Bartholomeū à domo expelli coram vno ex iudicibus ordinarijs petijt, qua pendente lite Didacus locator coram alio iudice aduersus eundem Bartholomeum egit, vt domum euacuaret; cum autem Bartholomeus litem hanc priori à Ioanne secundo conductore, sibi motæ in qua suas adduxerat defensiones, accumulari peteret in Senatu, prout in eo moris est (qualis in Granatensi non viget, sed ad id muneris iudex quidam per curiā deputatus est, qui vulgò dicitur *Iuez de dependencias*) & accumulationis decretum primò prodijisset, postea tandè in gradu supplicationis re maturius pèfata reuocatum est me iudice 25. die Iunij anni 1629. Nec enim * Senatum mouit, quòd vtraque lis ad idem tendere, adeoque accumulationi locus esse videretur, iuxta regulam *tex. in l. 1. & 2. D. de quibus rebus ad eundem iudicem eatur, l. nulli 10. C. de iudicijs*, cum his, quæ in proposito optimè ultra alios scripsere ex nostratibus Parladorius, *lib. 1. rerum quotid. cap. 9. ex num. 1. Alphonfus Villadiego in politica cap. 1. ex n. 13. Ioannes de Hevia Volano in*

Decisio incidit Hispalensis Senatus.

ria Philippica 1. p. de iudicio civili, §. 8. ex n. 8. Amator Rodericius de concursu, & priuileg. credit. 1. part. num. 26. vers. Prius animaduertens, ex exteris latè Marquesianus de commiss. 2. p. c. 13. per totum, ad quem, & Parladorium se breuiter refert Salgatus de Regia protect. p. 2. c. 1. n. 192. quia præterquam, quòd prima * lis de factò magis, quàm de iure processit, cum nulla secundo conductori actio superesset, qua aduersus primum experiri posset, ex his, quæ ad præced. dissertat. in secunda postremi argumenti consideratione latè diximus, apertè deinde constitit, totam rei in lite illa defensionem in eo consistere, quòd is velut cõductor primus actori, qui pro frequenti tempore conduxerat, pro pretio, ab hoc oblato, præferendus esset, quam velut friuolam, planèque iuri repugnatem reiiciendam putauimus, erroneam eorum sententiam existimantes, qui contrarium asserere, ac tutari temerè ausi sunt, iuxta ea, quæ nuper, & in præcedenti dissertat. ad argumenti resolutionem tradidimus.

12 Et vt salutem tandem ex inimicis nostris hauriamus, ipsa eorū fundamenta nobis opitulantur, quæ ferè omnianituntur iuribus, & doctrinis, speciales continentibus casus, ex quibus tantū abest, vt regula confici pro illis possit, vt imò ultra eos casus regula in contrarium firma reddatur, ceū vulgus interpretum deducit rectè *ex l. quod verò contra 14. cum duabus legibus sequentibus, D. de legibus, l. que situm 12. §. idem respōdit domo instructa, illic, Nam qui hæc, inquit, excepit, non potest non videri de ceteris rebus, que in ea essent, sensisse, D. de fundo instructo, & l. nam quod liquida 4. §. fin. D. de penu legata, cum similibus, relatis à Nicolao Euerardo in locis legalibus loco 9. ab exceptione ad regulam, & loco 99. ab speciali, vbiq. n. 1. D. Couarr. var. resolut. lib. 2. cap. 5. nu. 5. & 6. Menoch. cons. 4. n. 23. cons. 9. n. 10. cons. 69 n. 73. & alibi passim, D. Ioan. Bapt. Vallec. cõs. 14. n. 43. cõs. 33. n. 134. & 135. cons. 54. n. 19. & cons. 83. n. 88. ac nouissimè post plures alios Simone, & Augustino Barbosa, illo ad principia, & loci iuris communia lit. C. n. 5. & ibidem*

Gabriele Alvarez nu. 16. hoc verò ad axiomata iuris vsufrequentiora, axiomaticè 85. n. 4. & in locis communibus argumentorum loco 103. & in quæstione vtilissima resoluit Guido Papæ quæstion. seu decis. 473. n. 4. quibus addo elegantem Plinij minoris, ita sentientis, locū *epistolarum lib. 3. ad Voconium Romanum*, his verbis. *Adnota quæ putaueris corrigenda, ita enim magis credam, cætera tibi placere, si quedam displicuisse cognouerò.*

10 Quòd verò potissimæ doctrinæ, ac iura, quibus contrariæ sententiæ, quam à foro, & scholis omninò exterminare intendimus, assertores nituntur, speciales contineant casus, ex sequentibus planè constat. Mõnentur enim primò, maximè Lucas de Pena, Anton. Butrius, Grammaticus, atque Afflictus, supra commemorati, & audaciùs Ruginelus *d. cap. 22. n. 9. vers. Secundò potest*, argumento textus iuncta gloss. & Bart. doctrina in *l. 1. §. permittitur, vers. Planè, al. §. planè 44. in fine, illic, Nec est hoc beneficium, sed iniuria si quis fortè non impetrauerit, D. de aqua quotid. & astiua*, ubi ex ea ratione traditū est, successori prædij, cuius antecessori domino Princeps aquam ex castello, alio vè loco publico ducere permisserat, idem ius impetrabile esse, siue (vt gloss. & communis explicat) facile per eum impetrari, nec iure denegari posse. Vnde * gloss. *sub eo verbo*, cui & accedit Bart. ante nu. 1. infert ad feudorum inuestiturā, vt eam, quæ vni vassallo facta sit, possit heres masculus impetrare saltem intra annū, iureque consequi debeat, pro quo & facit *c. 1. §. cum autem, si de inuestitura fructi controuersia fuerit, iuncto cap. 1. §. si quis decesserit, vers. Titius, in fine, si de feudo defuncti contentio sit, in vrbibus feudorum*. Infert, & Bart. * *n. 1. in d. §. permittitur*, & in *l. 1. sub eodem numer.* (qui vbiq. extat ad finem) *D. de priuilegijs creditorum, & in l. simibi, & Titio 110. n. 7. D. de verb. obligat. alsidiusque eius assecla, Abbas Panormit. n. 28. post gloss. vlt. ad fin. in cap. bona memorie 4. de postulat. prælatorum*, ad emphyteusim finitam, propter generationē finitam, vt possint petere descendentes, vel proximiores intra quartū gradum, eam sibi refirmari, siue

fiue confirmari, aut renouari, & fi id nō fiat, ob iniuriam sibi factam appellare. Vtraque sententia cōmunis est, quam pluribus relatis resoluunt, latēque profequuntur, & explicant Ias. in l. 2. n. 22. & in l. fia. n. 11. vers. Accedat, C. de iure emphite. ac rursus cons. 159. n. 8. lib. 2. & cons. 24. n. 8. lib. 3. Ripa in d. l. 1. ex n. 6. D. de priuileg. creditorum, Carolus Ruin⁹, cons. 12. à n. 18. cons. 35. n. 33. cons. 155. n. ult. post princ. & cons. 161. n. 35. vol. 1. Curtius senior cons. 47. à n. 7. & iunior de feudis 2. p. principali, particula 1. q. 15. Ioannes Millius, & Ioann. Bertachi. in repertorio iur. ille verbo emphiteusi finita, hic verò verbo emphiteusis finita cum 3. generat. Tiraq. de retractu cons. inguinit. in prefat. ex n. 41. Nicolaus Euerard. in locis legalibus loco 29. à feudo ad emphiteusis, n. 9. Maranta disput. 8. n. 31. Bartholomeus Cassianus in consuetud. Burgundia rub. 11. descensus, §. 5. glos. ult. in verbo sans plus, Iulius Clar. receptar. sententiarum lib. 4. §. emphiteusis, q. 43. & §. feudum q. 87. Bernard. Diaz regul. 130. Iacobus Philippus Portius conclus. iur. lib. 1. conclus. 12. Ant. Gabriel commun. conclus. lib. 3. tit. de iure emphiteut. concl. 1. per totam, maximè nu. 1. 6. 10. 17. & 27. Donatus à Fina, & Franciscus Viuius inter communes opiniones tom. 1. libr. 4. tit. 4. de iure emphiteut. num. 117. & 291. Minfingerius rectè explicans singularium obseruationum cetur. 5. obseruat. 16. & centur. 6. obseruat. 79. Thobias Nonius cons. 3. à n. 3. Vincen. Carocius de locato 3. p. tit. de libert. q. 1. nu. 29. cum duobus seqq. Aluar. Valascus de iure emphiteutico, q. 2. n. 7. q. 24. n. 1. & q. 38. n. 17. & consulat. 28. 101. & 157. per totas, Ant. Gamma decis. 41. ex num. 1. & decis. 326. n. 5. Iosephus Ludouicus decis. Perusina 17. n. 23. p. 1. Antonius Gizzarellus decis. 7. n. 21. Alexan. Trentacinq. variar. resolut. lib. 3. resolut. 5. de iure emphiteut. n. 1. Caldas Pereira innumeros congerens de renouat. emphiteutica, q. 8. à n. 2. & q. 9. à n. 15. Vincent. de Franchis decis. 123. n. 1. Gabr. Pereira decis. 31. n. 4. & decis. 128. Cardin. Domin. Tufchus pract. conclus. tom. 3. lit. E. conclus. 226. Aristmin. Tepatus var sent. tom. 3. tit. 376. cap. 11. verbo re-

tineri, Nicolaus Intrigliolus, & Henricus Rosental. de feud. ille q. 65. num. 1. & 2. hic verò cap. 7. conclus. 24. ex n. 1. (qui in notis innumeros quoque cumulat) Thomas Valascus allegatio. rar. tom. 1. allegat. 61. n. 3. Maurus Burgius in tract. de laudimio p. 2. inspect. 46. nu. 1. 2. 4. & 5. Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. 16. n. 5. & 6. & in sesquicent. quotidian. differ. 71. §. 3. n. 5. & differ. 109. §. 1. nu. 7. Hercules Marescotus variar. resolut. lib. 1. cap. 3. ex n. 1. Auendañ. de censibus cap. 11. nu. 10. vers. 5. ex eodem fonte, M. Ant. Genuenf. in praxi Archiepiscopali cap. 81. n. 1. Camillus Borellus in summa decis. p. 1. tit. 33. à n. 265. Didacus à Brito ad cap. potuit de locato §. 1. num. 4. ad medium, vers. Differt verò, cū alijs infra. Qui ferè omnes agnoscunt, speciale * id esse in em- 16 phiteusi, & feudo, propter vtile dominiū ex eis translātū in emphiteutā, & feudatariū, iuxta tex. & notata in l. 1. §. qui in perpetuū, D. si ager vtilis, c. 1. §. rei autem, illic; Vt tanquam dominus possit à quolibet possidente sibi quasi vindicare, tit. 8. de inuestitura de re aliena facta, & in cap. 1. §. ult. tit. 23. in quib⁹ causis feudum amittatur, al. incipit, beneficium quid sit, & quibus mod. amit. lib. 2. feudor. l. 1. & 3. tit. 14. part. 1. l. 69. tit. 18. & l. 1. vers. ult. tit. 28. p. 3. l. 1. cum seqq. tit. 26. p. 4. l. 19. vers. El segundo, & l. 28. & 29. tit. 8. p. 5. tamē si in puncto iuris vtile dominium neget Duarenus disput. anniuersarium lib. 1. c. 17. nam in effectu saltem id agnoscit, dum vocat ius dominio proximum, vnde meritò plures alij, qui post eum rem ex professo magis tractarunt, vtilis ac directi dominiij distinctionem in puncto etiam iuris velut verissimam tuentur, vt videre est apud plures à me inferius relatos dissertat. 19. num. 40. Qua ratione * de feudo ad emphiteusim, & ecouerso validum argumentum est, ex latè traditis à Nicolao Euerardo loco 29. à feudo ad emphiteusim, & loco 30. ab emphiteusi ad feudum, Iul. Claro lib. 4. §. feudū, vers. penult. Ioan. Petr. Surdo decis. 188. nu. 2. & 5. Stephano Gratian. disceptat. for. lib. 1. c. 43. n. 23. Nicolao Intrigliolo, & Henrico Rosental. de feud. illo q. 12.

per

per totam, hoc verò cap. 1. concl. 10. à n. 5. cum relatis lit. D. & seqq. ac nouissimè ab August. Barbof. in locis communibus argumentorū, loco 43. n. 3. & loco 47. nu. 2. Gabriele Alvarez de Velasco ad axiomata, & loca iuris communia, lit. A. n. 18 417. Quod quidem * dominium, & si cum concessiones emphiteuticæ, vel feudales ad certas vitas, vel generationes limitatæ sunt, per mortem vltimi possessoris extinctum sit, cū tamē in eum, & antecessores iuxta inuestituræ tenorem fuerit continuatum, iniquum, & iniuriosum videretur, eodem beneficio ipsi⁹ successores defraudare, siue nō eis potius, quàm alijs extraneis id concedere, argumento textus, quo Bartolus, & DD. non malè mouentur, in d. l. 1. §. permittitur, vers. Planè, D. de aqua quotid. & astiua, aliorumquē iuris locorum, quæ dissertatione 15. aptius referam, & expendam.

Quod maximè procedit in emphiteusi, & feudo familiaribus, vel mixtis, siue ad familiæ, seu sanguinis heredes, nempe filios, ac descendētes primi acquirētis dumtaxat pertinentibus, iuxta ea, quæ dissertatione 16. latissimè differam, quo casu maior adest ratio renouationem concedendi filio, vel consanguineo vltimi possessoris, propter peculiarem affectionē, quam habere creditur ad res, quæ in dominio saltem vtili maiorum suorum fuerunt, argumento textus in l. si in emptionem 34. al. 35. cum relatis à glos. verbo maiorum, D. de minoribus, & alijs, quas in proposito eleganter inducit, & explicat Ludouic. Romanus cons. 22. n. 1. vers. Contrarium, in 4. & 5. fundamento, iunctis quæ generaliter quodam affectionem ad maiorum bona vltra DD. ibi, & in l. lex quæ tutores 22. C. de administr. tut. cumulant Tiraq. de utroque retractu in prefat. ex n. 34. Alciat. de presumpt. reg. 1. presump. 20. Menoch. eod. tract. lib. 3. presump. 83. Ioan. Maurit. & Sfortia Odus de res. in integ. ille c. 219. hic verò 1. p. quest. 4. art. 10. Tauristæ nostri ad l. 70. & sequentes Tauri, Caldas Per. i. ad l. si curatorem habens, C. eod. tit. verbo sua facilitate nu. 4. & de empt. & vendit. c. 8. n. 40. & à n. 52. Ioan. Gutier. pract.

quest. lib. 2. q. 159. n. 3. D. Ioan. del Castill. quotid. controu. lib. 5. c. 85. à nu. 13: qui adferre pro se possent elegantem Plauti locum in Pœnulo actū 5.

Aequum est habere hunc bonā, quæ possedit pater.

Inter iura verò à Romano relata maximè ad rem facit * textus valde notabilis in l. iubemus 3. §. & filios aduocatorum, C. de aduocatis diuersorum iudicum, vbi si aduocati perpetuò electi sint in Reipublicæ patrocinium, eorum filij superstites, ac Doctores eligi potius debent ab ipsa Republica, quàm alij extranei. conferunt item lex nemini 11. §. 1. vers. Filios autem togatorum, & l. petitionem 13. vers. Filij scilicet, C. de aduocatis diuers. iudiciorum, vbi filij aduocatorum sub certo numero constitutorū, si & ipsi aduocationis officium exercent; in loco deficientium cæteris supernumerarijs antepōnēdi sunt, quas leges alio in proposito expendit rectè idem Romanus cons. 29. n. 1. & exornat optime Tiraquel. de pœnis temperandis causa 49. ex n. 10. ac post alios nouissimè Iacobus Benius de priuileg. Iurisconsultorum 3. p. priuileg. 60.

Secundum quæ solet plerūque Granatensis curia salaria, aduocatis pauperum designata, per mortem, vel discessum possessorum vacantia, qui filios, ad uocationis quoque munere ex Senatus approbatione fungētes relinquunt, ipsi desiderantibus concedere; vt inter alia factum memini cū Licenciato Dō Didaco de Morales, filio insignis aduocati Ioannis de Morales, qui senio iam confectus, postquam multis retrò annis ex Senatus electione aduocationis officium laudabiliter exercuit, quò magis Deo vacaret, se quæ ad vitam vnuerse carnis tutius ingrediendam præmuniret, solitariam agere vitam instituit; extra ciuitatis mœnia cum coniuge sua secedens in domunculam, multis alijs contiguam eiusdem propositi mulierū propè religiosissimum, & arctissimum fratrum discalciatorum Carmelitani Ordinis Monasterium, quod Martyrū, vulgò vocant, beatam vitam agentiu, nam cum ob hanc sanctissimam causam aduocationis pauperum officium, quò ipse

21

Grana
tēss cu
ria ob
seruan
tia.

ipse ut diximus fungebatur, vacasset, id præfato ipsius filio Don Didaco, iuste ultra peculiaria ipsi? merita desiderati à Senatu concessum est.

22 Ex quibus planè consequitur, perperam ab emphiteusi, & feudo argumentum sumi ad quamcumque simplicem locationem, ex qua nullam dominiū, aut ius reale in conductorem transfertur, l. non solet 39. al. 42. D. locati, qua de re dicam infra latiùs dissertat. 19. & in terminis docuit Alexander (quem Cæsar Vrsillus, & plures alij ex supra relatis falsò pro se citant) conf. 80. num. ult. vol. 1. Ludouicus Romanus d. conf. 22. n. 5. vers. Nos autem loquimur, Vincent. de Franchis d. decis. 123. nu. 6. & 7. & post alios Franciscus de Ponte d. conf. 23. à n. 15. Stephanus Gratian. d. cap. 357. num. 27. Gizarellus d. decis. 5. num. 21.

23 Sed neque in emphiteusi temporaria, qualem uoco eam, quæ non ad vitam, sed ad longum aliquod, vel longissimum tempus, puta decem, viginti, aut triginta annorū facta est, locus regulariter erit renouationi, siue potius prorogationi locationis, post illud tēpus conductori faciendæ, glōf. namque & Bart. in d. s. permittitur, de vitalitia emphiteusi dumtaxat loquuntur, atque ita eos rectè intelligūt Socin. iun. conf. 56. à n. 6. & maximè n. 9. vol. 2. & conf. 9. n. 15. vol. 3. Alex. Treracing. var. resolut. lib. 3. resolut. 5. de iure emphiteut. n. 16. quicquid de locatione quoque ad longū tempus communem traditionem, ut ea finita renouationi locus sit interpretentur Carolus Ruin⁹ conf. 168. n. 24. vol. 1. Vincentius Carocius d. 3. p. tit. de libertate q. 1. nu. 29. Vincentius de Franchis d. decis. 123. à n. 7. Ant. Gizarellus d. decis. 5. n. 21. Maurus Burgius de laudimio p. 2. inspect. 46. n. 6.

24 Quorum tamen sententia vera quidem est in eo casu, in quo Carolus ipse loquitur, nempe in longi temporis locatione à Republica facta, eademque ratione in ea, que fit ab Ecclesia, in qua etiam loquitur, & in Neapolitano cōfilio sic decisum testatur Vincentius de Franchis decis. 123. nam & simplex locatio, siue ad modicum tempus facta, in

his sufficeret, ut prioris temporis conductor alteri pro eadem saltem pensione, quæ ab eo oblata sit præferretur, iuxta ea, quæ ad sequens argumentum dicemus.

Sed & in prædijs priuatis eo saltem, casu Caroli Ruini, & sequacium doctrina defendi potest, quo constat, conductorem ad longum tempus rem sic conductam omninò meliorasse, iuxta ea, quæ dissertatione 15. dicemus ad interpretationem textus in cap. ad aures 7. de rebus Ecclesie, & interim obseruat Paulus Castrens. conf. 142. à nu. 1. ad finem, vers. Sed his non obstantibus, libr. 2. idem Carolus Ruinus conf. 157. à n. 13. vol. 1. Franciscus Marzarius conf. 15. circa finem, vers. Hinc denique stat illa celebris doctrina, Franciscus Burlatus conf. 23. n. 8. Quomodo procedunt, & accipienda sunt, quæ simpliciter de conductore meliorante, ut pro sequenti tempore relocationem impetret, resoluunt post alios Vincentius Carocius d. tit. de libertate, q. 1. nu. 27. Iulius Cæsar Ruginellus, d. q. 22. n. 13. nempe ita, ut si conductor quis priuati ad longum tempus fuerit, & rem conductam meliorauerit, relocationis ius pro eadem pensione, quam alter transacto tempore obtulerit, consequatur; cum tamen ad renouationem emphiteusis vitalitiæ, melioramentorum probatio necessaria non sit, neque gl. Bartolus, & alij in d. s. permittitur, ac ceteri communiter eam desiderarunt, quicquid contrarium velit Aluarus Valascus de iure emphiteu. q. 1. n. 20. ad fin. q. 2. n. 7. & q. 24. n. 1. quem taxat meritò Ioan. Garsias de expen. & meliorat. cap. 15. n. 18. asserens melioramentorum allegationem, & probationem vtilem tantum esse ad renouationem facilius obtinendam, & (ut ego addo, ac dicam d. dissertatione 15.) sub antiquo canone; nō etiam necessariam, si proximior, vel heres defuncti idem quod alter offerat, ad quem effectū sufficit, si res deteriorata non sit, id quod tandem sequitur idem Valascus, se ipsum corrigens, consultat. 101. n. 4. & 5. Pereira de renouat. emphiteu. q. 8. nu. 19. post princ. Gabr. Pereira eius filius decis. 128. n. 2. facit optimus textus * in l. 27. in pu-

in pupillo 47. §. 1. illic, nam hoc ipso, quod non est pauperior factus, locupletior est, D. de solut. & elegans doctrina gl. verbo pro futurū, vers. Sed quid sit Ecclesia, in s. sine exceptione 52. 12. q. 2. assereris per relatā legē, id vtile alicui ceteri, quod nō est ei danolū, quam exornat optimè Polidorus Ripa obseruat. 395.

28 Deinde superioris sententiæ auctoritas mouetur ex decis. tex. in l. congruit, 4. & in l. si ad finem, vers. Si verò pro tali prædij, C. de locatione prædiorū ciuiliū, lib. 1. vbi traditum est, veteres conductores prædiorum publicorū, & fiscalium, tantundē offerentes, quod noui, eis esse præferendos, iuxta earum legū ratione, quæ in æquitate posita est, ut planè constat ex d. l. congruit, illic, congruit equitati, quæ ratio, * cū generalis sit, ex regul. text. in l. in omnibus 90. al. 91. D. de regul. iur. tamē si ad prædia illa publica, vel fiscalia dumtaxat applicetur, ad priuatorū quoque prædia, in quibus eadem æquitatis ratio militat, protrahenda est, iuxta text. in l. regulas 9. §. fin. D. de iur. & facti ignor. l. illud 32. D. ad l. Aquili. l. cum pater 77. §. dulcissimis 20. vers. Ex iisdē, iuncto vers. Cū discordijs, D. de legat. 2. cum adductis ab Anton. Corseto singul. 23. n. 3. Caballi. milleloq. 151. p. 2. Euerard. in locis legalibus loco 79. à ratione legis largi, ex n. 1. Ioan. Garc. de cōingali ac questu n. 82. & 83. nouissimè Simone Vaz Barbofa, & Aug. Barbof. latè exornantibus, ad principia, & axiomata iuris communia, illo lit. R. n. 4. §. 6. hoc verò axiom. 197. n. 3. eò vel maxime, * quod si aliud diceremus, peioris esset conditionis Princeps, vel Respublica, res suas locans, quā priuatus, qui priori conductori pro eodē pretio relocare inuitus non cogitur, d. l. ne cui, C. de locato, quā proinde ex illis legib⁹, velut posterioribus, corrigi cōsequens est, ex reg. legis non est nouum 26. cū duabus seqq. D. de legibus, & quia * generaliter æquitas suggerit, ut teneatur quis facere quod sibi nō nocet, & alteri prodest, maximè si & contrariū alteri noceat, l. in fundo 38. vers. Constituimus, D. de rei vendicat. l. 1. §. ijdē aiunt, aqua pluuiā, & l. 2. §. itē Varus, vers. Quamquā, D. de aqua pluuiā arcenda, nihil autē damni

dominus sentit ex eo, quòd rem, quam alteri locat, pro eodem pretio prior conductor accipiat, quia, si neutri locare vellet, ad id non compelleretur.

Sed neque hoc argumentū quicquā habet momenti, quia specialē ins in illis legibus cōstitui negari nō potest, cū in publicis, & fiscalib⁹ prædijs dūtaxat loquatur, adeoq; cetera omninò videtur exclusisse, ex reg. l. quod verò 14. cum 2. seqq. D. de legib⁹, l. si verò 64. al. 65. §. de viro, D. solut. matr. cū similib⁹ cōgestis à Sim. Vaz Barbof. & Gabr. Aluar. ad iuris princip. & axiomata lit. L. illo n. 32. hoc verò n. 51. & 65. & in terminis sic notarūt gl. verb. maneat, vers. solutio, in d. l. si similis verbo locādi, vers. Fallit tamē, in d. l. ne cui, & vbiq; cōmunis, quā resoluūt A lex. in d. l. si mihi, & Titio 110. n. 19. circa fi. vers. Nec obstat d. l. congruit, D. de verb. oblig. & d. conf. 80. n. 10. ad fi. vers. nā speciale, lib. 1. Ial. in l. qui Roma 122. §. coheredes n. 28. D. de verb. oblig. Marā. diff. 8. n. 40. vers. sed Bald. Boer. decis. 107. n. 3. vers. Fallit tamē, Iacob. Nouell. d. reg. 85. fallit. 1. inter reg. DD. verb. locare rem suā, Ant. Gom. var. resolut. to. 1. c. 3. de locat. n. 5. vers. nec obstat, Sarm. select. interpret. lib. 3. c. 7. n. 3. Ming. sing. obseruat. cēt. 4. obseruat. 23. n. 3. Peregrini. de iure fiscal. lib. 6. tit. 5. n. 5. Valasc. de iure emphiteu. q. 24. n. 1. vers. Ceterū, iuncto n. 2. Caroci⁹, de locato 3. p. tit. de libert. q. 1. n. 25. Franchis d. decis. 406. à nu. 6. Ceual⁹ pract. quest. lib. 3. q. 756. n. 62. vers. sed illa lex Parlador. in sesquicēt. differēt. 109. §. 1. n. 9. & 15. Ant. Cardoso. in pract. iudicū, verbo locatio, n. 16. vers. Fallit tamē, D. Valēscuel. d. conf. 75. à n. 23. & post plures alios Steph. Gratia. discept. forens. lib. 2. c. 357. n. 3. vers. cū etiā, & n. 6. vers. Sed hoc nō obstat, cū seqq. Gizarell. decis. 5. n. 17. quib⁹ adhuc nōnullos addūt Ruginel. in pract. quest. d. c. 22. n. 2. Giurba de cis. 59. n. 16. Nouari⁹ quest. forens. p. 1. q. 86. n. 1. Ioā. a Sade decis. Friscoar. lib. 3. tit. 6. definit. 2. vers. tertia exceptio. Interim illud adnotare libet, immeritò Parlador. d. differ. 109. §. 1. n. 11. vers. Quod autē, cōtrariam sententiam impingere Didaco Percio in l. 1. tit. 2. lib. 1. ordinam. verbo studios, quasi eam docuerit per tex. in d. l. congruit, cuius nec memi-

nit quidē, sed textus dūtaxat in c. 1. de locato, in quō tamē specialitatē agnoscit, de qua infra à n. 59. agem⁹, atq; ita reg. in cōtrariū supponit; quod animaduertere eō magis Parladori⁹ debuisset, non sola Perecij in id allegatione, quā apud alium forsā reperijr contentus, quōd de impugnādo magistro suo, quē ipse non poenitendum vocat, agebat.

33 Nec obstat (vt ad rem redeamus) rationem dictarum legum, cum in æquitate posita sit, generalem esse, quia et si æquitas in omnibus sit seruanda, nō tamē semper eadē æquitas in omnib⁹ datur, sed plerūquē quod in vno casu æquum est, in alijs est iniquū, ac vice versa, ex regula text. in d. l. quod verò 14. cū 2. seqq. D. de legib⁹, id quod in proposita specie accidere planē apparet ex vera differētiā ratione * inter locationē factā à priuato, & eā, quæ fit à Principe, vel Republica, quæ in eo proculdubio cōsistit, quōd in illa, vt præcedenti differtatione latē ostēdim⁹, præsertim cōsideratur domini volūtas, & affectio, vni potius, quā alteri viliori quoque pretio interdum locare volētis, id quē sibi vtilius, ac mēlius iudicatur; vt potē naturali libertati conueniens, * cui nulla alia naturalis ratio regulariter præuallet, arg. tex. in l. id quod nostrū 11. D. de reg. iur. l. in re mādātā 21. vers. Nā suæ quidem rei, C. mandati, cum similibus, quicquid contrariū cōtendat Ruginel⁹ d. q. 22. n. 14. vers. Ex quibus tollitur, in hac verō locatione, quæ à Republica, vel Principe fit, talis affectio cessat, cū eorum bona * per alios publicē administrētur, vt cōstat ex l. r. cum seqq. D. de officio procuratoris Casaris, l. 1. §. quibus autem, & toto tit. D. quod cuiusque vniuersit. nomine, D. de administr. rerum ad ciuitates pertinentiū, C. de officio comitis sacrarū largitionū, cū nōnullis seqq. lib. 1. Codicis, C. de exactorib. tributor. & C. de susceptoribus, lib. 10. & C. de administr. rerum publicarū lib. 11. l. 15. vers. Otrōsi, ibi, Fuenas ende si fuisse Rey, o cōejo tit. 6. part. 6. l. 22. & 23. tit. 6. lib. 3. l. 3. 4. & 9. tit. 5. lib. 7. l. 1. cū seqq. tit. 3. ac per multos titulos sequētes lib. 9. noue cōpil. ad eōq; tantū cōsideratur interesse pecuniariū, ex eorum bonorū administratione, &

locatione Principi, vel Reipublice obueniens, l. 2. §. sed si filius, illic. Reipublice autē nihil, quod ad rem pecuniariā attinet, interest, D. ad municipalē, vt & alias plerūquē considerari solet, l. fideiussoris 23. vbi gl. ant. penult. & cōmunis, D. de pæctis, l. si liber. homo 13. in fin. D. ad exhibēdū, id autē interesse certi⁹ est cū veteribus cōductoribus, tantundē quantū noui offerētibus, eandem conductionē retinere permittitur, quia sic Reipublice, vel Principi facili⁹ est plures reperire cōductores, vt notat Hubertus Giphani⁹ ad l. emptorē 9. C. de locato, relat⁹, ac recept⁹ à Ioan. Sade d. definit. 2. in 3. ex cept. vers. Ratio, cur cōductor, nō verō attēditur affectio, vni magis quā alteri locādi, quæ nulla in illis, velut cōporib⁹ quibusdā inanimatis, dari potest, sed daretur poti⁹ in administratorib⁹, quæ vitiosa esset, & domini vtilitati repugnās. Proinde * æquitati cōsonum est, vt prior cōductor huiusmodi rerū publicarum, vel fiscalium, aut patrimonialium Principis, alteri, qui ad eas prosequēti tēpore cōducēdas accessit, pro pretio ab hoc oblato præferatur, cū nullū ex ea re Respublica, vel Princeps dānum sentiat, quod tamē cōductor prim⁹ maximē prædij vrbanī, plerūquē ex mutatione, vel migratione sentire solet, atque ita propri⁹ militat naturalis illa æquitas in argumētō cōsiderata, ex reg. d. l. in fūdo, D. de rei vdicat. quā rationē docuit in effectu, tamē si sic non explicet D. Frac. Sarmiēt. d. lib. 3. select. c. 7. n. 3. ac mirū est DD. cōmuniter assequutos nō fuisse, vt apud Alex. Iafonē, & ferē omnes alios supra relatos videre est, maximē Ruginel. d. c. 22. n. 15. qui propterea ei minimē satisfacit. In eoq; * omnes fallūtur, quōd nō animaduertētēs l. cōgruit, generaliter loqui de bonis publicis, siue nedū fiscalib⁹, sed & in patrimonio Reipublicæ, vel ciuitatis existētib⁹, iuxta l. bona 15. cū duab⁹ seqq. D. de verb. signif. (nā & l. 2. & 3. illi⁹ tituli, C. de locat. prædior. ciuil. quæ legē cōgruit proximē præcedunt de ciuitatis, aut Reipublicæ bonis dissertē loquuntur, de quibus etiā rubrica cōcepta est, ibi ciuiliū, vbi notat gl. 1. recepta à Ioā. Plateano post principia, vers. Nunc verò, & cæ-

& ceteris cōmuniter testē Garfia Toletano in lucerna rubricarū ad cū tit. n. 1. 6. & 7.) fiscalibus tantū bonis rationē applicuerūt, & nec eā satis cōcludentē, 39 * scilicet, quia conductor fiscalium rerū, aliquādo cogitur eas sub eadē pēfione recoducere, nēpē si maximos ex priore cōductione fruct⁹ perceperit, & alius nō reperiat, qui eandē saltem offerat pēfionē, l. cotē ferro 11. §. qui maximos, D. de publican. & ve sigalibus, quare cū hoc (inquiunt) habeat incōmodi, mirū nō est, si & illud vtilitatis habeat, vt si alius reperiat, conductor, aliquid anti quæ pēfioni adiciens, ipse ei, idē augmentū offerens, præferatur, iuxta reg. tex. in l. secundū naturā 10. D. de reg. iur. cū similib⁹ à gl. & omnibus ibi relatis, & à Nouario d. q. 86. n. 4. 5. & 6. Simone Vaz Barbof. ad princip. & loca iuris cōmunia lit. 0. n. 8. ac ibidē nouissimē Gabriele Alvarez n. 2. 1. & Aug. Barbofa axiomatē 169. qui alios congerūt. Nec enim * (prout illi attēti⁹ considerare debuissent) regula illa procedit, nisi in eadē re, vel causā, in qua quis dānum aliquod sentit, vt in ipsa & lucrū ei annexū sentire debeat, ac vice versa, vt ex iuribus eā regulā cōprobantibus, & exēplificātibus aperte cōstat, & ad ea cōmuniter DD. adnotarūt, id quē satis indicat vulgaris ille versicul⁹, Cōmoda qui sentis, iungas onus emolumentis, quare minimē consequēs est, vt qui nō simpliciter, sed certis tantū casibus incōmodum aliquod subit, cōmodo absolutē etiā extra eos casus potē atur, maximē cū in specie d. §. qui maximos, onus conductoris, in eo quōd inuitus recoducere cogitur, cū vtilitate, quā ex priore cōductione percepit, cōpensetur, vt & alias contingit in quolibet cōductore, 41 * qui dānum sterilitatis, vno anno cōtingētis, cū alteri⁹ vbertate cōpensare debet, l. si vno 17. (quæ alias est sub l. ex cōducto 15. §. Papinianus) l. si merces 28. al. 25. §. vis maior, vers. Alioquin, D. locati, l. licet 8. vers. Et quæ euenerunt, C. eod. tit. c. propter sterilitatē 3. in fin. princ. eodē quoque titulo, l. 23. vers. El segūdo, tit. 8. 42 p. 5. cōstat autē * simpliciter, siue extra casus prædictos fiscalium rerū cōductore inuitū in cōductione detineri nō

posse, l. locatio, al. licitatio 9. §. i. D. de publicanis, l. nō intelligitur 3. §. cū quinquenniū, vers. Diuus etiā, D. de iure fisci, quæ iura sic omninō cōcilianda sunt cū d. §. qui maximos, & l. si cū Hermes 7. vers. Cū idē, C. de locato, vt notat ibi gl. ver⁹. detineretur, ad fin. vers. Vel veri⁹, & verbo cōpelluntur, vers. Vel hoc speciale, in d. §. qui maximos, vbi Bart. ante n. 1. & ceteri cōmuniter notarūt, sequūtur Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 5. n. 4. & 6. Iul. Pacius legū conciliatarū centur. 6. q. 79.

Superst itaque, cōmunē rationē, tam vt mancā, quā vt parū cōcludentē, subfineri minimē posse, longēque veriorē esse ratione Sarmiētī, prout a nobis explicata est, in quā incidit, siue poti⁹ ex ea pēdet ratio tradita à Valac. d. q. 24. n. 2. quōd nimirū cōductor etiā ad tēpus modicū cuiuslibet loci publici, ius quoddā in re, siue vtilē in re actionē habet, l. 1. in princ. iūctā gl. verbo conduxit, + D. de loco quod fruendo.

43 vt mancā, quā vt parū cōcludentē, subfineri minimē posse, longēque veriorē esse ratione Sarmiētī, prout a nobis explicata est, in quā incidit, siue poti⁹ ex ea pēdet ratio tradita à Valac. d. q. 24. n. 2. quōd nimirū cōductor etiā ad tēpus modicū cuiuslibet loci publici, ius quoddā in re, siue vtilē in re actionē habet, l. 1. in princ. iūctā gl. verbo conduxit, + D. de loco quod fruendo.

44 vt mancā, quā vt parū cōcludentē, subfineri minimē posse, longēque veriorē esse ratione Sarmiētī, prout a nobis explicata est, in quā incidit, siue poti⁹ ex ea pēdet ratio tradita à Valac. d. q. 24. n. 2. quōd nimirū cōductor etiā ad tēpus modicū cuiuslibet loci publici, ius quoddā in re, siue vtilē in re actionē habet, l. 1. in princ. iūctā gl. verbo conduxit, + D. de loco quod fruendo.

lé in rem actione habeat, hoc enim ipsi Reipublicæ, vel fisco, quibus uectigal
 45 peditur, utile est, tū * vt ei⁹ maior pote-
 stas, ac fidei obseruatio indicetur, quæ
 faciliore, ac firmitore acquisitionem facit,
 vt ex pluribus resoluit Pinel⁹ in re-
 latal. l. 1. C. de bonis matrem. 3. p. d. n. 67. ad
 fin. vers. Vtra Doctores, Bartholomeus
 Scapuccinus de successore singulari, am-
 46 pliat. 7. n. 10. & 11. tumeriā * vt ratio-
 ne iuris, & oneris realis fundo imposi-
 ti, quod possessore eius sequitur, l. via
 constitui 23. §. si fundus, & l. cū fundo 36.
 D. de seruit. rust. c. pred. cum similib⁹, pos-
 sit & ipsa Reipublica, vel fiscus à quoli-
 bet huiusmodi prædiorum publicorū,
 vel fiscalium possessore uectigal illud
 exigere, opti. tex. in l. Imperatores 7. ibi,
 non persona, sed prædium conuenitur, D. de
 publicanis, & uectigalibus, rubrica, & toto
 titulo C. sine censu, vel reliquis fundū cōpa-
 47 rari nō posse, vbi optime Cuiatius expli-
 cat; id quod * etiā magis indicat, do-
 miniū saltē utile, in quo huiusmodi rea-
 lis, & quasi hypothecaria obligatio su-
 stineatur, in earū rerū conductore trās-
 ferri, aliās enim non possent ipse domi-
 no, nempe Principi, vel Reipublicæ,
 pro pensione obligatæ remanere, iuxta
 regulam text. in l. neque pignus 45. D. de
 48 regul. iur. Atque ita * lex 3. D. si ager ue-
 ctigalis, illic, Idē est, & si ad tēpus habue-
 rint conductū, nec tēpus conductōnis finitū
 sit, vbi cōtinuatur materia legis primæ,
 quæ de his reb⁹ loquitur, nō utiq; de lo-
 catione ad longū tēpus accipienda est,
 quasi in ea, vel in perpetua tantū verū
 sit, vt ille in rem actionē in conductore
 transferri, vt malē voluit gl. ibi, quæ in
 locatione rerū priuatarū, dumtaxat ve-
 ra est, vt aperiem⁹ postea, quinimō mul-
 tō verius, ac proprius de locatione ad
 modicū tēp⁹, vt in ea specie verissimū,
 ac receptissimū esse concludūt Pinel⁹,
 Valascus, Pereira, & Gratian. supra, ma-
 gisq; probat Ant. Faber in ration. ad d.
 l. 3. ex præcedenti scilicet ratione, vt
 & cōsiderat eleganter D. Francisc. Sar-
 miēt. d. lib. 3. select. c. 2. n. 32. vers. Secū-
 49 dū licet, qui idē non malē cēset * in fun-
 dis priuatis, ea lege locatis vt ipsi do-
 mino obligati sint, nā in necessariā cō-
 sequentiā videretur in conductore utile

dominiū trāslatū, vt talis pactio susti-
 neatur, quæ alioquū inutilis esset, ex reg.
 d. l. neque pignus 45. D. de reg. iur. quod * 50
 minimē præsumendū est locatore vo-
 luisse, ex regul. legis 3. vers. Nec credēd⁹,
 D. de testamēto militis, l. quoties 12. D. de
 reb⁹ dubijs, l. quoties 80. D. de verb. oblig.
 & l. quoties 67. D. de reg. iur. cum relatis
 ab Alciato, & Menoch. de præsumption.
 illo regula 3. præsumpt. 34. hoc verò lib.
 6. præsumpt. 4. per totas, nō tamen in eis
 locū habebit prælatio, quæ in locatio-
 ne prædiorū publicorū cōceditur, quia
 etsi militet ratio utilis dominij, cessat
 tamē altera soli⁹ utilitatis, cum in his
 detur affectio domini, locatione finita
 vni potius, quam alteri locādi, quæ in
 publicis prædijs, vt diximus, nō datur.
 Vnde fit, vt cū nec affectio talis, imò
 sola utilitatis ratio detur in locatione
 51 prædiorū Ecclesiæ, quæ per eius quoq;
 præfectos, & œconomos publicē admi-
 nistrātur, magnaq; etiā in Ecclesia fi-
 dei secū cōtrahētibus seruādā obliga-
 tio subit, dū nullū ei dānū, aut præiudi-
 ciū resultet, c. per tuas 5. vers. Nos igitur,
 de donationib⁹, adē vt * quemadmodū 52
 singularis successor tenetur stare loca-
 tioni Principis, vel Reipublicæ, l. fin.
 vers. Papinian⁹, D. de iure fisci, iuncta gl. ibi
 verbo sententiā, simili verb. colono, in fi. in
 l. emptorē 9. C. de locato, & vbiq; cōmu-
 ni, quā resoluit Pinel. in d. l. 1. C. de bon.
 mater. 3. p. n. 68. illat. 10. & 11. sic & loca-
 tioni Ecclesiæ, vt idē ibidē illat. 12. cū
 Burf. & alijs verius esse cōcludit, quod
 & fecit post plures alios Gut. can. quæst.
 lib. 2. c. 8. à n. 66. Bartholo. Scapuccin⁹
 de succes. singul. amplia. 8. à n. 4. quicquid
 reclamet Pet. Barbof. mōx referēd⁹; cō-
 sequēter loc⁹ sit æquitati d. l. cōgruit, vt
 prior * cōductor alteri, qui pro sequēti 53
 tēpore cōduxit, idē quod ille pretiū of-
 ferēs, præferēd⁹ sit, nā & valet argumē-
 tū de fisco, & Republica, ad Ecclesiā, l.
 fin. vbi DD. C. de Sacros. Eccl. cū relatis
 à Nic. Euerar. in locis legalib⁹, loco 61. &
 69. & alijs cōgestis ab Aug. Barbof. in
 locis cōmunib⁹ argumētōrū, loc. 49. quāquā
 hoc argumēt. per se nō sufficeret, nisi &
 præfata ratio concurreret, vt aduertit
 Pin. vbi proximē, vers. argumētatio autē, &
 in terminis sic arresto Parisiēsis curiæ iu-
 dica-

dicatū referunt Ioan. Papponius arres-
 torum lib. 1. tit. 13. arresto. 6. & Rebu-
 fus, qui in hoc tantū casu loquitur, in
 compendio alienationis rerum Ecclesiæ, d.
 n. 62. ad fin. in eodem quoquē casu lo-
 quitur Paulus Castrensi. d. cons. 4. nu. 6.
 idquē velut receptū resolunt Maran.
 a. disp. 3. n. 40. vers. Tamē Paulus, Valas-
 d. q. 29. vers. Ad textum, & ope finē, Caro-
 tius, de locato p. 4. de libert. q. 1. n. 27. post
 princip. Barbof. in d. l. si filio simil. 26. §.
 fin. n. 41. ad medium, vers. In his ergo termi-
 nis, D. soluto matrim. Hieron. Ceual. d.
 q. 756. n. 68. & 69. Stephan. Gratian.
 disceptat. forens. tom. 2. cap. 357. nu. 42.
 & tom. 4. c. 715. nu. 20. Camil. Borrel.
 in summa decis. 1. p. tit. 16. n. 22. Philip-
 pus Paschalis de viribus patriæ potest. p.
 4. c. 6. n. 33. circa finē, vers. An autem hæc
 54 conclusi. Quicquid * cōtrarium velit,
 ac decisum referat Vincent. de Franch.
 d. decis. 406. n. 8. & finali, & tanquā ve-
 rius tueatur Marta de iurisdic. 4. part.
 casu 20. n. 22. Marcus Anton. Genuens.
 in prædictabilibus Ecclesiæ, q. 421. nu. 4.
 Ioan. Aloysius Riccius in decisionibus cu-
 riæ Archiepiscopalis 1. p. decis. 181. ex n.
 1. & 3. p. decis. 184. ex n. 2. Dom. Ille-
 phons. Perez de Lara in compendio vitæ
 hominis cap. 28. n. 105. Ioan. à Sande. d.
 definit. 2. in fin. quorum potissimo fun-
 damento confestim satisfaciam.

55 Ex quibus etiam cessat altera præ-
 fati argumēti pars, quod videlicet pe-
 ioris essent conditionis Princeps, &
 Reipublica, quàm priuati, si illi aliter
 quàm hi, inuiti priori conductori relo-
 care cogentur pro pretio, ab altero
 conductore oblato, quod & ipsam de
 Ecclesia tradidere Vincent. de Franch.
 & alij proximē relati; min⁹ quidē re-
 ctē, nā cū in illis omnibus cesset affe-
 ctionis ratio, quæ in priuatis confide-
 ratur, & militet illa altera æquitatis
 naturalis, de qua in in l. 2. §. item Varus,
 D. de aqua pluuiæ arceuda, cū vulgatis, itē
 interelie pecuniarij certioris, quæ in
 priuatis non æquē procedit, ob damnū
 eis maius proueniens ex diminutione
 libertatis, quam pro affectione habēt
 in locādo vni potius quā alteri, iux-
 ta superius tradita, & in præcedēti dis-
 sertatione latius, nō possunt utiquē pe-

ioris cōditionis ex eo dici, quod in lo-
 catione priuatorū dispositū, in illorum
 locatione non obseruetur; nā quemad-
 modū * vbi eadem est ratio, eadem
 debet esse iuris dispositio l. illud 32. D.
 ad l. Aquil. l. à Titio 108. D. de verbor. o-
 56 bligat. cum similibus, sic vice versā vbi di-
 uersa est iuris ratio, iuris quoquē dispo-
 sitio debet esse diuersa, l. hæc actio 4. iū-
 sta gl. 1. vers. Secūdo dicas, recepta à Bar.
 in princip. & n. 1. ac cæteris cōmuniter
 ibi, & l. fin. vers. Separatū, D. de calūnia-
 tor. l. Papinianus 20. al. 21. D. de minori-
 bus, l. fin. vers. Qui verò, iuncto vers. Cuius
 diuersitatis illa ratio est, D. de ritu nupt. l.
 si ita scriptum 16. D. de manumissis testam.
 l. si seruus 19. D. de statu liberis, cum simi-
 libus, ex quibus sic præ regula tradide-
 rūt vltra ordinarios vbiq; Ant. Buttr.
 in c. post translationē 11. n. 34. vers. Tu dic,
 de renūciat. Tiraq. in tract. cessante causa
 1. p. n. 173. Euerard. in locis legalibus lo-
 co 18. à separatis; & loco 78. à ratione le-
 gis stricta, vbiq; n. 1. vltra alios conge-
 stos ab Aug. Barbof. axiom. 74. n. 6. &
 axiom. 205. nu. 2. & in locis cōmunibus
 argum. loco 37. à diuersis, Simone Vaz
 Barbof. & Gabr. Alvarez ad axiomat.
 & loca iuris cōmunia lit. R. illo num. 6.
 ad finem, hoc verò nu. 19. & 20. Vnde
 etiam * non potest videri correctā de-
 57 cisiō textus in l. ne cui 32. C. de locato,
 per text. in d. l. congruit 4. & in l. fin. C.
 de locat. pred. ciuil. lib. 11. cū in lon-
 gē diuersis casibus, planē quē distin-
 ctam, ac separatam rationem habenti-
 bus loquantur, maximē cū in dūbio
 iurium correctio omninō vitanda sit,
 l. si quando 35. C. de inoff. testam. l. vni.
 C. de inoffic. dotib. cap. cū expediat 29.
 de elect. in 6. cum similib. id quē planē vo-
 luerūt omnes sup. à nobis relati, sub n.
 32. maximē Valasc. d. q. 24. nu. 1. vers.
 Ceterū, & Parlad. differ. 109. §. 1. nu.
 14. & 15. qui regulam constituunt ex
 d. l. ne cui, eam quē rectissimē cum cō-
 muni limitari subiungunt in terminis d.
 l. congruit, & d. l. finalis.

Quā verissimā resolutionē Granatē-
 sis Senat⁹ me indice amplex⁹ est de mē
 se Octobris an. 1632. in causa euacua-
 58 tionis domus aduersus Ioanē à Coeto, insidēs
 inquilinum ciuitatis Granatēsis motæ Grana-
 ex parte tensis.

ex parte D. Ioannis à Najera, qui post lapsum tempus locationis, primò illi factæ, domum ipsam ab eadem ciuitate conduxerat, adeòquè eius possessione sibi tradi, illumquè ab ea expelli ex iure à ciuitate cesso contendebat, nam cum ordinarius index, neglecta rei allegatione, quòd pro pretio ab altero oblato, quod & ipse obtulit, ei esset præferendus, nihilominus euacuationis, & expulsionis mandatum aduersus reum protulisset, nostrum ab illo prouocauit Senatum, in quo id per supradicta reuocandum duximus, Ioannem manutinentes in possessione, & cõductione dom⁹ pro sequenti tẽpore, sub eadem pẽsione, iisdẽ què conditionibus, quæ ab altero offerẽbatur, & is postea, vt cognoui, quòd rẽ ageret cautiùs, domũ eandem in emphiteusim vitalitiam à ciuitate accepit.

59 Tertio principaliter mouentur hi, quos initio huius dissertat. retulimus ex decis. tex. in cap. 1. de locato, vbi Portuensis Episcopi, Ap. Sedis legati constitutio approbatur, scholarib⁹ prohibens hospitiorum seu domorum cõductionem in læsionem, vel præiudicium aliorum scholarium inhabitantium, nisi priùs confiterit, tempus conductionis, & habitationis eorum elapsum, vel ipsi inquilini suum nouæ huic conductioni consensum præstiterint, atque ita per eum text. voluit, inquilinorum hoc esse priuilegium, vt dum ipsi voluerint in domo conducta remanere, non possit illa ab alijs conducti in eorum damnum, nempe pro eodem pretio, quo inquilini ipsi eam conductam habebant, vel etiam pro maiore, si idem ab illis pretium offeratur. Sed quis non videat, hoc ibi specialiter statutum esse in fauorem scholarium domos inhabitantium, dum in generalibus studijs ad Reipublice proficiendum versantur, atque ita potius indicatur, ius commune d. l. ne cui, in contrarium esse, vt sæpè diximus, quod & voluit gl. ibi, verbo sub excommunicatione, in fin. apertius gl. verbo locandi in d. l. ne cui 32. C. eod. tit. & verbo maneat, in fin. in d. l. fin. C. de locat. præd. ciuil. libr. 11. vbique communis, quam resoluunt Rebufus de priuileg. scho-

lar. priuileg. 9. Nicol. Boer. decis. 113. nu. 3. vers. Item fallit in magistris, Anton. Gomez tom. 2. var. c. 3. n. 5. vers. Secundo adde, Petr. Dueñas reg. 213. ampliat. 3. vers. Idem est, Did. Perez ad l. 8. tit. 2. lib. 1. ordinam. verbo studios, in princip. Aluar. Valascus, qui & inductionem negat dicti c. 1. de locato, in tract. de iure emphit. q. 24. n. 2. vers. Rursus, Vincent. Carotius de locato, 3. p. tit. de libert. q. 1. nu. 10. Petrus Barbosa ad l. 1. D. solut. matrim. p. 7. n. 51. vers. vlt. Ioan. Parlad. in sequicent. differ. 109. nu. 16. Anton. Cardoso in praxi iudicũ, & aduocat. verbo locatio, nu. 16. in fin. nouissimè Did. à Brito ad c. 1. de locato p. 1. nu. 1. (qui & ipse ex n. 2. cõten dit, nec id in d. cap. 1. probari, nonnullis adactus rationibus, quas in præsentiarum discutere nec vacat, nec necesse est) Ioan. à Sande d. lib. 3. definit. Friscar. tit. 6. defn. 2. except. 1. id què apud nos probatũ est in l. 9. vers. La nona es, vbi & notat Greg. Lop. glos. 15. & 16. tit. 9. parti. 1. & in l. 5. vers. Oïros dezimos, vbi idem Gregor. glo. 2. tit. 31. partit. 2. & ad praxim cõmendat Paz in praxi tom. 3. c. 6. s. 3. n. 11.

60 Ultra præfata argumenta, quæ (vt diximus) speciales continent casus, alia quoquè à similitudine ducta pro sua sententia adferunt hi, qui generaliter volunt, primum conductorem, idem quod nouus offerentem, ei esse præferendum, quæ præcedentibus multò debiliora sunt. Quale, illud imprimis est à Ruginello allatum d. c. 22. n. 9. quòd primus conductor præferatur secundo, in rei locatæ possessionem inducto, ex sententia Iasonis in l. quoties, 15. limitat. 13. sub n. 23. C. de rei vendicat. quòd late ego discutio, & absolutè sumptum falsum esse ostendo dissertat. 19. præterquam quòd & si verum esset, non rectè ad nostrum casum applicaretur, qui longè diuersus est, ex vulg. reg. l. Papiianus 20. aliàs 21. D. de minor. cum similibus. Huiusmodi est & illud, ab eodẽ consideratum n. 11. & 12. quòd colonus teneatur fructus rei locatæ potiùs domino, quàm alteri eodẽ pretio vendere, vt ex Calcaneo conf. 8. num. 35. & alijs probat; nam & id parum aptè ad nostrum casum adducitur, ob longam

gam inter dominũ, & primũ locatorem differentiã, qua de re etiã inferi⁹ ego differo dissertat. 17. Denique & id leuiusculũ est, quo idẽ Ruginellus niti tur n. 13. quòd conductor in re cõducta plerumquè soleat meliorationes facere, atque ita hoc casu multò magis admit tendum sit, eum esse nouo præferendũ, arg. text. in l. penult. D. locati, & in l. domus 58. D. de legat. 1. cum traditis à Parisiõ conf. 79. num. 13. lib. 3. & alijs à se relatis; quia nec hoc absolutè verum est, male què ex illis legib⁹ deducitur,

quæ tantum agunt de reputandis meliorationum, aut necessariè edificationis sumptibus à colono in solutione pẽsionis, & ab herede, fideicommissi post mortem grauato, in ipsius fideicommissi restitutione; nec licet verum esset, cõcluderet præcisè nisi in casu meliorationis factæ, id quod certis tantum casibus verificari potest, iuxta superius tradita à num. 25. & quæ ad interpretationem tex. in cap. ad aures 8. de rebus Eccles. dissertat. 5. dicemus latius.

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

SUMMARIÆ.

- 1 **C**onductor secundus successiuus, siue qui primo post lapsum cõductionis eius tempus successiuus sit, si publica scriptura munitus sit, an eius virtute summariam, & executiuam viam habeat ad primum expellendum? & num. 3.
- 2 Summariæ, & executiuæ viæ, per ordinariam cessare, aut impediri nõ debet, & qualiter hoc procedat? n. 6.
- 3 Instrumentum publicum locationis secundo successiuo conductori factum, vim suã exercere nequit aduersus primum, cũ quo illud confectum non est, nec contractus celebratus.
- 4 Executiua vis ex publico instrumento competens, non est alio iure censenda, quã personalis actio, quæ ex contractu vel quasi, in eo contento proficiscitur, sed iisdem regulis metiri debet, vt ad tertium passiuè non transeat.
- 5 Conductor secundus successiuus si sessionem aliquam haberet à domino, aut translationem iuris eius aduersus primum, necessarium ipsi non esset publicum locationis instrumentum, vt summariæ sibi viâ competeret ad illum expellendum, & quare?
- 6 Exceptio relocationis verbalis, à priore conductore obiecta in iudicio summario euacuationis sibi à secundo conductore

moto, non ob id reiicienda est, quòd altiore rem requirere indaginem videatur, & quare? cum n. seq.

- 7 Actio sui natura causam ordinariã supponit, & qualiter lögum requirere examinem dicatur?
- 8 Exceptio longum examen petere, siue altiore indaginem requirere dicitur tam respectu temporis, ad sui probationem necessarij, quàm iudicij summarij, in quo opponitur, & quare?
- 9 Exceptio non dicitur altiore indaginem requirere, si intra paucos dies examinari valeat, id quod iudicis arbitrio relinquatur vbi certus terminus non fuerit instantia, & processui assignatus.
- 10 Exceptiones dicuntur in continenti probari posse, si intra terminum instantia, & processui à iure assignatum probari valeant.
- 11 Exceptiones in causa executiuæ oppositæ, intra decem dies omninò probari debent.
- 12 Exceptiones aduersus executionem opponendæ, etsi certæ Regijs legibus expresse fuerint, ad earum similitudinẽ ceteræ omnes eandem equitatem habentes admitti debent, quæ intra decem dierum terminum ipsi legibus definitum probari valeant; id quod late probatur, & exornatur.

- 13 Exceptio lesionis ultra dimidiam opposita executiuæ agenti ex instrumento venditionis, aut locationis, omnino dissimilis Parladorio videtur ab his, quæ Regijs legibus expressa sunt, & adeo malè executiuæ via quadrare, ac pullata vestis ad nuptias, cuius sententia rejicitur, & contraria praxi remissiuè refertur.
- 14 Decisio incidens Hispalensis Senatus de except. lesionis ultra dimidium in executiuo iudicio opposita.
- 15 Terminus decem dierum, iure Regio pro bandis exceptionibus in via executiuæ præfinitus, prorogari non potest, nisi ad instantiã actoris, cuius fauore indultus est.
- 16 Decisio incidens Granatensis de exceptione adulterij à marito oppositæ in iudicio executiuo restitutionis dotis.
- 17 Vxor per adulterium dotem, & alia bona amittit, ea quæ maritus lucratur.
- 18 Quæ reg. procedit, etiam si marit⁹ vxorem adulteram criminaliter nõ accuset, sed ciuilitè tantùm de dote agat propter adulterium; aduersus Bart. magis cõmuniter improbatum.
- 19 Lex 6. tit. 2. lib. 3. l. 1. & 2. tit. 7. lib. 4. fori, l. 81. & 82. Tauri, & similes ordinamenti, & compilat. dum criminalis accusationis à marito aduersus vxorem adulteram proponendæ mentionem faciunt, rectè intelliguntur.
- 20 Auth. sed bodie, cum corpore, vnde sumitur, C. ad leg. Iul. de adult. cui apud nos consonat lex 15. vers. E si por auentura, tit. 17. p. 7. dum adulteræ bona modo inibi expresso diuidi iubet, ultra eum casum extendenda non est.
- 21 Crimina morte extinguuntur regulariter, & de intellectu n. 23.
- 22 Maritum superstitem non posse vxoris prædefunctæ heredibus dotem repetentibus adulterij exceptionem opponere in tripide affirmavit Anton. Gomezius, cuius sententia conuincitur.
- 23 Crimina ita demum morte extinguuntur, si de illis criminaliter agatur, vel ciuilitè per viam actionis regulariter, secus alias.
- 24 Gloss. penult. in l. fin. C. ad l. Iul. de adulter. rectè intelligitur cum cõmuni aduersus Ant. Gom.
- 25 Maritus, si ab vxoris prædefunctæ heredibus pro dote, quam possidet, cõuenia-

- tur, de adulterio excipere rectè potest, & quidem perpetuò ex vera interpretatione d. l. fin. iuncta gl. fin. & cõmuni, C. ad l. Iul. de adult.
- 26 Alexan. lapsus in re per eum obiter tractata notatur.
- 27 Baldus, & alij, generaliter docentes, heredes vxoris, ante sententiam super adulterio latam decedentis, dotem non amittere, rectè intelliguntur.
- 28 Marito post diuortium inter eum, & vxorem celebratum, vel litem super eo motam, nedum exceptio de adulterio aduersus vxoris heredes dotem repetentes permissa est, sed & actio ad eam consequendam competit.
- 29 Adulterij exceptio etiam mariti defuncti heredibus perpetuò aduersus vxorem, vel eius heredes dotem repetentes competit, siã inter coniuges ipsos diuortiu fuisset celebratum, vel lis de eo mota, aut quomodocumque vir de vxore dum viueret conquestus esset, vel eius mores improbasset, aut aliquo modo impeditus, vel ignorans eam accusare desisset.
- 30 Limitatio præcedens casui in Granatens. pratorio deciso adaptatur.
- 31 Executiuæ actio ex contractu instrumentario, aut simili alia obligatione merè personali competens, aduersus obligati personam dumtaxat dirigenda est, secus si proueniat ex obligatione personali non mera, sed admixtum habente ius reale, quod titulum, & possessionem tertij possessoris à debitore causam habentis inficiat, ac nullum reddat.
- 32 Executio dirigi potest aduersus tertium possessorem, ad quæ res obligata peruenit ex titulo à debitore etiã mediatè habito, & à lege ipsa etiam semota partium conuentione improbato, ac nullo, & quare?
- 33 Executio pro canone debito ex fundo emphiteutico, absque domini directi consensu alienato, dirigi potest ex nonnullorum pragmaticorum sententia aduersus tertium possessorem, ad quem eo modo res peruenit, quorum sententia defenditur.
- 34 Actus à iure improbatos, ac nullus redditus ex defectu qualitatis, priuatum fauorem concernentis, sustinetur, ac vires vires capit, si is cuius interest non repugnaverit.
- ¶ Alienationem rei emphiteuticæ irrequisito do-

- to domino factam irritam esse, & canonè ab eius possessore per dominum directum peti, an contraria sint? & obiter intellecta l. cõmissa 14. D. de publican. ibid.
- 35 Executio pro censu emphiteutico ex aliquorum sententia generaliter, & indistinctè dirigi potest aduersus possessorem rei tali censui obligatæ, adeoquæ & si alienatio in eum facta valida omnino sit, & ex domini consensu processerit, ac de veritate n. 38.
- 36 Alienatio rei emphiteuticæ irrequisito domino facta, ob tacitam eius cõsensum, ex eo inducitur quod canonem potius petere, quàm commissi agere velit, in omnimodam ipsius præiudicium vires nõ capit & quare, cum n. seq.
- 37 Actus ab initio infectus, ac null⁹, ex post facto vires non capit quasi ex tunc, sed quasi ex nunc.
- ¶ An res emphiteutica pro canone sit ipso iure obligata? remissiuè. ibid.
- 38 Ius reale, quod in quocumque cõsensu contrahitur, tantùm prodest, ut ordinaria actio in tertium rei censui suppositæ possessore idirigatur, non etiã executio, & quare?
- 39 Hispalensis Senatus deciso refertur.
- 40 Executio fieri directò potest aduersus tertium possessore rei litigiosi vitio affectæ.
- 41 Quiliter id ad praxim applicari possit in agente ex personali actione, quando litigiosi vitium indutum est ex alienatione facta pendente lite super dominio rei.
- ¶ Venditor tenetur ad tradendam rem venditam, cuius tradendæ facultatem habeat, aduersus nonnullos, qui ad interesse tantùm eã indistinctè teneri volūt. ibid.
- 42 Litigiosi vitium se vel contractum etiã ob litem ab alio de domini motam, mihi ex alia causa, ac personali actione ad eandem re agèti proficere inconueniens nõ est.
- 43 Litigiosi vitium an ex alienatione facta lite pendente super actione personali ad re, quæ alienata est, inducatur ad effectum ut possit in tertium actio, & executio dirigi.
- 44 An etiam ex bonarum alienatione, in fraudem paratæ executionis facta, cum actione personali ad quantitatem agitur.
- 45 Decisio incidens Hispalens. & n. seqq.
- 46 Testamentorij executio maximè ad pias causas ad Episcopum pertinet.
- 47 Donatio inter virum, & vxorè, traditione in vita facta, morte cõfirmatur, nõ alias.

- 48 Executio aduersus possidentem ex titulo simulato recta via intenditur.
- 49 Et aduersus possidentem rem, creditori specialiter obligatam cum clausula de non alienando.
- ¶ Legis creditor 7. s. fi. D. de distract. pign. negatiua lectio defenditur cõmuni aduers⁹ Ant. Fabr. sibi parè constans. ibid.
- 50 Decisio incidens Hispalensis Senatus.
- 51 Pactum de non alienando cum speciali rei hypotheca etiã in cõsuali contractu ad huc potest, & operatur effectū, ut eius virtute executio dirigi possit aduers⁹ tertium huiusmodi hypothecæ possessorem.
- 52 Non censetur prohibitū ad eũ effectum in extrauagatibus Martini, & Calixti, nec in motu proprio Pij V. & quare?
- 53 Pactum de ingrediendo possessione propria authoritate, per se solum non sufficit ad executionem aduersus tertium, nisi ad sit clausula cõstitutæ, vel precarij, aut retentionis vsusfr. quomodo hoc pactum nõ distat à pacto de non alienando cum speciali rei hypotheca.
- 54 Executio virtute pacti de non alienando cum speciali rei hypotheca potest fieri etiam aduersus clericum, & quare? aduersus Gasparem Rodericum.
- 55 Non fit illa virtute hypothecariæ ordinaria, & sic realis actionis, ut putat Rodericus, sed ratione oneris rei affixi, & infectæ possessionis, ac tituli quoad eam partem fundi, quæ illi oneri correspondet.
- 56 Differentiæ ratio traditur inter actionem realem ad rem vendicandam cõpetentem, vel etiam hypothecariam simplicem, à persecutione ratione oneris rei affixi.
- 57 Possessor rei cui onus affixum est nõ cõuenitur nomine proprio, sed illius, qui primus onus imposuit, quæ ratione res ipsa dicitur cõueniri, ut pote primus debitor, qui onus illud ei imposuit representas.
- 58 Hereditas iacens defunctum representat.
- 59 Onus, vel tributum cum annexum est rei à clerico possessæ, potest laic⁹, cui debetur, id à re ipsa exigere coram suo iudice seculari.
- 60 Bona intelliguntur deducto ære alieno, & eatenus persone priuilegio fruuntur.
- 61 Decisio incidens Hispalensis.
- 62 Executio aduersus depositarium, cõmodatarium, colonum, & inquilinam pro debito exequibili eorū, à quibus re tenet, an cõpetat? remissiuè.

DE LOCATIONIS INSTRUMENTO, POST PRIMAM FINITAM ALTERI CONDUCTORI FACTO, AN EX VI EIUS QUASI EXECUTIUI PRIMUS EXPELLI POSSIT? AN ITEM ALIÆ EXCEPTIONES, QUÆ QUÆ IURE REGIO NOMINATIM DESIGNATÆ SUNT, IN VIA EXECUTIUA REGULARITER ADMITTANTUR, VEL NŌ? ac nominatim de except. læsionis ultra dimidiam, & except. adulterij; & qualiter, quibus quæ casibus aduersus tertium executioni locus sit?

DISSERTATIO XIV.

APPENDIX DVARVM PRÆCEDENTIVM.

In specie dissertationis 12. à qua sequentes deriuauimus, utebatur coniudex quidam argumento in fauorem secundi conductoris per scripturam publicam, ut præferendus esset primo, suæ conductionis prorogationem testibus probare contendenti, prima quidem facie specioso, & quod stringere non parum videbatur, sed diligenter tamen inspectum, nihil profecto ad rem faciebat, quod (quia materiam habet utilem, & ad plura alia, quæ in praxi frequenter occurrunt, conducentem) paulò altius attingendum, & in hunc locum referuandum duxi. Dicebat ergo ille, * secundo successiuo conductori publica scriptura munito, eius virtute summariam, & executiuam viam competere ex iure apud nos recepto, nempe ex l. 4. & 5. tit. 8. lib. 3. ordinamenti veteris, quæ sunt l. 1. & 2. iuncta l. 19. tit. 2. lib. 4. nouæ compilationis, cum traditis à Parlador. lib. 2. rerum quotidian. c. fin. 1. p. s. 11. ampliat. 1. Azeu. in d. l. 1. à n. 53. vers. In contrarium, * via autè, siue actio summaria, per ordinariam, quæ primo conductori, scriptura destituta, dumtaxat competit, ac longiores exigit moras, retardari, aut impediri non debet, ex reg. text. in l. 3. s. ibidem, illic, si obscurior, vel quæ habeat altiore questionem, differenda in directum iudicium, D. ad exhibendum, in l. nō erit 5. s. dato iure iurando, illic, Non aliud queritur, quam an iuratum sit, remissa questione an debeat, l. nam postea 9. in princip.

illic, Denegatur actio, & l. in duobus 28. s. ult. in fin. illic, Quia nō queretur, an dare eum oportet, sed an actor iurauerit, D. de iure iurando. l. ille à quo 13. s. si de testamento, & s. quid ergo, illic, Interdum audiendum fideicommissarium, si cognitio prolixior tractatum habeat, D. ad S. C. Trebellian. l. fin. s. ita tamen, C. de compensationibus, l. 2. iuncta gl. 1. vers. Dic ergo, & l. fin. iuncta gloss. verbo contradictor, in fin. C. de edicto D. Hadr. toll. l. fin. vers. ult. C. de ord. cognit. cum his, quæ ultra DD. ubique, & in l. 4. s. condemnatum, D. de re iudic. tradidere Antonius de Canario in tractatu de executione instrumenti, q. 5. sub n. 14. & 15. Card. Paris. conf. 12. n. 26. lib. 2. Hyppolitus Marsilius singulari 365. Fabi⁹ de Anna singulari 446. & 605. Matthæus Afflictus decis. 52. n. 2. Bernardus Diaz, & ad eum Salzedus reg. 254. & 255. Ioannes Gratian. reg. 326. Thomas Grammaticus decis. 65. n. 83. & 84. Ioseph. Ludouicus decis. Lucensi 24. n. 1. & 2. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 53. nu. 1. 2. & 3. & casu 20. in fin. & de adipiscenda possess. remed. 2. à n. 102. ac de recuperanda, remed. 15. à n. 471. Greg. Lopez in l. 2. gl. 13. per textum ibi, tit. 14. parti. 6. D. Ludouic. Molina de Hispanorum primogenijs lib. 3. c. 4. n. 43. & c. 13. n. 15. & lib. 4. c. 9. n. 40. Melchior Pelaez à Mieres de maioratibus 3. part. q. 15. ex n. 39. iuxta nouiorem editionem, Ioan. Bapt. Asin. in praxi lib. 1. s. 31. c. 2. ampliat. 12. Maurus Burgi⁹ de laudimio p. 3. inspect. 40. n. 136. vers. Item tali casu, & eius additio n. 261. post princip.

princ. & n. 262. Nic. Intrigliol. singular. 7. lib. 3. & decis. 17. n. 17. & 18. Parlador. d. lib. 2. rerum quotidian. c. 5. nu. 25. & c. fin. 5. p. s. 11. n. 40. Didacus Perez ad l. 5. tit. 8. lib. 3. ordinamenti glo. 2. circa finem, vers. Vtrum autem exceptio, Paz in praxi 1. p. tom. 1. tempore 7. n. 4. & 5. Petrus Barbosa in l. diuortio s. s. fin. 2. p. n. 54. D. soluto matr. Ioan. Petrus Surdus conf. 99. nu. 8. & 44. lib. 1. & conf. 252. nu. 9. lib. 2. Bartholomeus Bertazolus consultationum decisuarum lib. 1. consultat. 53. n. 8. 9. & 10. consult. 56. à nu. 3. ad 13. & consult. 57. n. 34. Iosephus Cumia in ritus magnæ curiæ Regni Sicilia c. 19. n. 70. & c. 38. n. 59. & c. 42. nu. 43. Stephanus Gratianus disceptat. forens. tom. 1. c. 170. n. 1. & tom. 4. c. 740. n. 40. & 41. ac tom. 5. c. 895. n. 3. & 6. & post plures alios Camillus Borrellus, latissimè rem tractans, in summa decis. tom. 1. tit. 48. à n. 107. ad 127. D. Christophorus de Paz de tenuta c. 57. n. 32. Mari⁹ Giurba decis. 21. n. 1. & 2. & decis. 69. n. 18. Salgad⁹ de Regia protectione 3. p. c. 3. n. 40. & à n. 51. & p. 4. c. 7. à nu. 50. nouissimè Ioannes Decherus dissertat. iur. lib. 1. dissertat. 2. n. 17. per tot.

3 Quod quidem argumentum ex his, quæ in præfata dissertatione ad secundam ultimi argumenti confirmationem latè obseruauimus, per quam fallax esse constat, cum supponat, publicum locationis instrumentum, secundo successiuo conductori factum, vim suam exercere posse aduersus primum, cum quo illud confectum non est, nec contractus celebratus, contra notissima iuris principia, quorum ibi meminim⁹; nec enim * vis executiua ex publico instrumento competens, alio iure censenda est, quàm personalis actio, quæ ex contractu, vel quasi in eo contento proficiscitur, quin potius, cum super illa fundetur, & ratione executionis ius merè personale ex natura actus cōpetens non amittat, nec aliud induat argument. l. sancimus 27. vers. Quod enim non mutatur, C. de testam. iunctis traditis à Parladorio d. 5. p. s. 1. n. 15. ubi cū Ang. & alijs docet, præter actionem ex contractu descendentem, conditionem ex l. & officium iudicis sibi ad eam cōpetere, ipsam

iuris regulis metiri debet, ut ad tertium passiuè non transeat, siue contra cum nō procedat, atque eò magis, quod ius exequendi merè priuilegiariū, & exorbitans est, dumtaxat concessum ipsi instrumento, vel sententiæ, aut simili actui inter partes celebrato, qui proinde alijs, quam ipsis, vel qui iuris censura, ijdem reputentur, præiudicare nequit, ex reg. text. in l. sãpè 63. D. de re iudic. rubr. & tot. tit. C. res inter alios acta, cū latè adductis à Tirac. in simili tract. cū tamèn ordinaria actio ex contractu cōpetens, possit etiam realis esse, puta hypothecaria, aut ius merè reale continere ratione oneris rei impositi, quod quilibet eius possessore sequitur, ut alibi dicemus; ex quibus ferè sic in terminis notarunt, fatuos appellantes causidicos, qui executionem instrumentorum contra tertios in iudicio proponunt, Angel. Imola, & Alexander in princip. vers. Nota quòd obligatio, las. n. 3. vers. Et sic secundum Angelum, & Ripan. 2. vers. Et ex hoc inferunt, in d. l. 1. s. si heres precepto fundo, D. ad S. C. Trebel. & post plures alios Gaspar Caballinus milleloquorum iuris p. 2. milleloq. 633. Maranta de ordine iudiciorum 6. p. actu 3. & ult. de execut. sententia n. 32. Rodericus Suarez ad l. post rem iudicatam, D. dare iudicata, in declarat. legis Regni, limitat. 1. (quæ est post 8. ampliationis) ex n. 1. Auendañ. de exeq. mandat. 1. p. c. 16. n. 6. vers. Defensio tamen, & ad l. 4. & 5. tit. de las excepciones, lib. 3. ordinamenti, n. 26. in princip. Petrus Dueñas reg. 275. limitat. 6. & reg. 277. limit. 2. 3. & 5. Ioan. Bapt. Asinius in praxi iudicior. s. 3. 1. c. 2. 16. ampliat. principali, limitat. 2. 3. & 5. & post 3. ampliat. princip. limitat. 25. Gundissaluis Paz in praxi 4. p. 1. tom. c. 1. nu. 49. in fine, cum sequenti, Parlador. lib. 2. rerum quotidian. c. fin. 4. p. s. 5. n. 1. & 2. Ioan. Gutierr. ad l. nemo potest, D. de leg. 1. à n. 32. Felician⁹ de cõstibus lib. 3. c. 4. n. 6. Rodriguez de re ditib. lib. 2. q. 9. n. 53. in fin. & n. 61. vers. 2. limita, Auendañ. de censuris c. 96. n. 7. vers. Vel agere, Stephanus Gratianus disceptationum forensium tom. 1. c. 150. ex n. 1. Franciscus Milanensis decis. Sicilia 1. & 8. n. 1. lib. 2. Carol. de Grafsis de except. in præiud.

prælu. n. 1 40. & 1 57. Iacobus Cance-
rius, Marius Antoninus Maceratenis,
& nouissimè Ant. de Amato var. resolu-
tionum, primus lib. 1. cap. 17. n. 25. vers.
Prohis facit, alter lib. 4. d. resolut. 60. ca-
su 46. ac postremus, lib. 1. resolut. 45. n. 9.
Ceuall. præf. quæst. lib. 2. q. 8 20. nu. 22.
In tract. de cognit. per viâ violentiæ 2. p.
q. 16. nu. 1. Ioan. de Heuia Volanus in
curia Philippica 2. p. de iudicio executiuo
§. 11. n. 2. Amator Roderici de execut.
c. 4. n. 45. vers. Verum tamen, & nu. 46.
D. Anto. Pichard. manu duct. ad proxim
p. 2. præcepto, & §. 2. nu. 4. circa fin. vers.
Cum verò executio petitur, & n. 6. Salga-
d^o de Regia protect. vi oppressorū tom. 2. p.
4. c. 8. à n. 42. Floridus Mausonius de
causis executiuis, ampli. 6. n. 1.

Accedit his, quod si secundus con-
ductor successiuus cessionem aliquam
haberet à domino, aut translationem
iuris eius, sine qua, vt relato loco di-
ximus, nullo prors^o modo aduersus pri-
mum experiri posset, vtique ei necessa-
rium non esset publicum locationis in-
stru mentorum, vt summaria sibi via co-
peteret ad illum expellendum, quia &
sine eo virtute cessionis hoc sibi ius co-
peteret ex persona domini, quod sum-
mariū, & executiuū esse resoluunt
Socinus, Menochius, Caualcanus, &
alii à nobis d. dissertat. 12. sub n. 22. re-
lati.

Est & in alio fallax præfatum argu-
mentum dum ob id rejicit, & incon-
gruam iudicat exceptionē relocationis
verbalis, à priore conductore ob-
iectam, in iudicio summario, & execu-
tiuū aduersus se à secundo conductore in-
tentato, quod cum ad obtinendum in
contractu illo relocationis, testib⁹ pro-
bando, via ordinaria agendum sit, con-
sequenter talis relocationis exceptio
à primo conductore in summario hoc
iudicio sibi à secundo moto opposita,
velut altiorem requirens indaginem,
longioresque moras petens, rejicienda
ventat; nam & hoc suppositum falsissi-
mum est, cum nihil in proposito actio
cum exceptione comune habeat, adeo-
que de vna ad aliam non rectè fiat illa-
tio, iuxta reg. text. in l. Papinianus 20.
in fine principij, D. de minor. cum similibus,

actio namque, cum * sui natura causam
ordinariam supponat, glos. verbo in hac
actione, in l. 3. §. fundum, D. ad exhib. qua
vltra ordinari. ibi, ad hoc notat, & com-
mendat Francisc. Auiles. cap. 2. Præto-
rum, verbo casus, in fin. quem refert, & se-
quitur Ludou. Auendañ. de censib. c. 98.
n. 12. vers. Primò ex parte actionum, lon-
gum requirere examen dicitur nõ res-
pectu temporis, intra quod probari po-
test, quod plerumque breue sufficeret,
sed ordinarij iudicij, in quo proponi-
tur, quod longas à iure dilationes ha-
bet, quibus si reus potiri velit, non est
ei inuito regulariter hoc beneficium au-
ferendum, ex reg. tex. in cap. indultum 17.
de reg. iur. in 6. cum trad. à gl. & Dyno, n.
16. & alijs ibi, Tiraq. de retractu consan-
guin. §. 8. gloss. 2. num. 14. Didac. Perez
ad l. 1. tit. 4. lib. 3. ordin. gloss. 4. Petro
August. Morla in emporio, tit. 2. quæst.
25. ex n. 6. optimè Gabriele Pereira,
qui latissimè profequitur decis. Lusita-
na 61. per totam, maximè à n. 7. D. Fran-
cisco Salgado de Regia protect. vi oppres-
sorū 2. p. c. 1. ex n. 124. at vero * ex-
ceptio vice versa longum dicitur exa-
men petere, siue altiorem indaginem,
vt aiunt, requirere tam respectu tem-
poris, ad sui probationem necessarij,
quam iudicij summarij, in quo talis op-
ponitur exceptio, ex eo nempe quod
cum id iudicium vel sui natura breuem
desideret terminum à iudice præfien-
dum, vel alioqui breues habeat à iure
præfixas metas, exceptio tamen oppo-
sita longiores exigit, vt iudici constare
possit, propter factum forsân perple-
xum, & offuscatum, vel in remotis lo-
cis probandum, quapropter secus erit,
* si eiusmodi exceptio intra paucos
dies examinari valeat, vt ipsi, quos in
argumento adduximus, ex comuni sent.
adnotarant, qui id iudicij arbitrio fre-
quentius relinquunt, vbi certus termi-
nus nõ fuerit instantiæ, & processui af-
signatus, vt contingit in remedio mis-
sionis in possessionem, & similibus re-
medijs summarijs, iuxta ibidem tradi-
ta, quibus addo D. Ioann. del Castillo
plures alios congerentem quotid. con-
trouers. tom. 3. c. 24. num. 167. & 168.
Quodsi * certus fuerit instantiæ, &

10
pro-

processui à iure assignatus terminus, in
continèti dicetur probari exceptiones
si intra illū probetur, vt tradit, & expli-
cât Ioâ. Bapt. Asini in praxi §. 18. c. 4.
D. Ludo. Mol. de Hisp. primog. lib. 3. c. 4.
n. ult. vers. Dicitur autè, & c. 13. nu. 16.
Azeu. ad l. 1. tit. 5. lib. 4. nouæ cõpi. Vnde
* apud nos in executiuâ causa expeditū
est, intra decē dies eiusmodi exceptio-
nē probari omninò debere, tã ex l. 20.
vers. Pero el juzgador tit. 14. p. 5. ex qua
Greg. Lop. ibi gl. 6. rectè notat, ac dedu-
cit, exceptionē citò liquidabilē illā di-
ci, quæ intra decē dies liquidari potest,
quæ ex d. l. 5. tit. 8. lib. 3. ordin. cuius ad
hoc idē Greg. meminit, ac l. 64. Tauri. &
d. l. 2. 3. & 19. cõpil. quibus traditū est,
exceptiones in via executiuâ opponē-
das esse intra tres dies, & probandas in-
tra decem, à die oppositionis legitimè
factæ cõputandos, vt in specie aduertit
Parlador. d. c. fin. 1. p. §. 1. n. 12. ad ff. vers.
dicitur autè, & apertius §. p. §. 1. n. 40.
vers. Verū apud nos, id quod latè, & ele-
gãter profequitur, & explicat Lud. A-
uendañ. de censib. d. c. 98. n. 12. per tot.

Quod adeò verū est, vt et si aliàs in d.
l. 4. ordin. & d. l. 1. cõpil. certæ exceptio-
nes, ac defensiones nominatim expri-
mãtur, aduers⁹ executionē admittēde,
nēpè solutionis, pacti de non petendo,
falsitatis, vsuræ, vis, vel met⁹, cæteraq;
reiciãtur, adhuc tamē ad earū similitu-
dinē, omnes aliæ, eandē æquitatē ha-
bētes, admitti debeãt, quippe quæ prop-
tã habeant, & in continèti paratã pro-
bationē, intra præfatos decē dies faciē-
dam, tantūquē illæ, quæ longiores petūt
moras, censentur exclusæ, vt satis ex
illis legibus deducitur, illic. Y tal, q̄ de
derecho se deua recibir, & apertius ex d. l.
5. ordinam. & 2. cõpilat. illic. Saluo, si ha-
sta diez dias mostrare la tal paga, o legitima
exceptio, d. l. 64. Tauri, vers. Otrosi, illic.
alegare paga, o otra exceptio q̄ sea de recibir
(quæ est d. lex 3.) & ex d. l. 19. tit. 21. lib.
4. cõpilat. illic. Si detrás de 3. dias se opusie
re, y alegare exceptio legitima, cõforme a la
l. 1. y 2. de este titulo, optima l. 27. in fine,
tit. 6. lib. 3. eiusdē cõpilationis, illic. Tãun
que los Corregidores en algunos casos proee-
dan sumariamente, no dexen por esso de re-
cibir las excepciones legitimas, y prouanzas

necessarias, quam legē à paucis animad-
uerlam, rectè in proposito expendit
Bouadilla, obiter rem pertractans, in
politica lib. 3. cap. 14. num. 30. & ex pro-
fesso magis id notarunt Didac. Castel-
lus num. 8 §. vers. Quod est verum, & Pa-
lacijs Rubeus, in fin. in d. l. 64. Tauri,
Rodericus Suarez (qui tamen malè di-
ctam legem 4. ordinamenti per legem
sequentem corrigi existimat) ad l. pass
rem iudicatam, D. de re iudicata, in decla-
rat. legis Regni, post 12. limitationem, vers.
Vento ad 2. part. nu. 1. & 2. Ioannes Ho-
roscius ad l. tale pactum 40. num. 43. in
fin. D. de pactis, Francisc. Auileus in
capitibus Prætorum, cap. 10. verbo execu-
cion, num. 63. circa fin. vers. Quia contra-
rium, Gregor. Lopez, ad l. 10. glos. 4. ad
medium, vers. Et dato quod in statuto, tit.
12. parti. 5. & latè comprobant, ac vsu
forensi receptissimum resoluunt Didac-
cus Perez ad l. 4. tit. 8. libr. 3. ordina-
menti, verbo ninguna, ni alguna excepcion,
& verbo que de derecho, Azeuedus ad l.
1. tit. 21. lib. 4. compilation. à num. 59.
& num. 158. Gundissaluis Paz in præ-
xi tom. 1. 4. part. cap. 3. num. 35. Ioan-
nes Gutierrez. practic. quæstionum libr. 1.
quæst. 111. per totam, & lib. 7. siue de ga-
bellis quæst. 167. num. 2. 3. & 4. Villa-
diego in politica cap. 2. num. 115. Ama-
tor Rodericius de executione sentent. cap.
6. ex num. 1. Petrus August. Morla in
empor. iur. tit. 5. quæst. 3. num. 22. Auen-
dañ. d. c. 98. nu. 10. vers. Contrariam ta-
men, & num. 12. vers. Sed bis non obsta-
tibus, D. Pichardus manu ductio num. ad
proxim part. 2. §. 13. nu. 2. ad finem; quic-
quid reclament, Pet. Auendañ. de exeq.
mandat. 1. part. cap. 16. ex nu. 4. & in de-
claratione ad d. l. 4. & 5. tit. de las excep-
ciones nu. 27. vers. Et iste terminus, Ioan.
Parladorius, qui ipsum nominatim re-
fert, ac sequitur d. 5. part. §. 11. ex num.
3. & Hieronimus Ceuallus præf. quæst.
tom. 3. quæst. 763. à num. 55. ac dubitet
Melchior Pelæez de maioratibus 1. p. q.
22. num. 23. circa fin. vers. Quod mihi dif-
ficillimum videtur, iuxta noniorem editio-
nem, nam & ipse Parladorius sibi parum
constans d. §. 11. ex num. 6. vltra excep-
tiones in d. l. 4. ordinamenti, & 1. compila-
tionis nominatim cõprehensas, non nul-
las

Z las

las alias velut eis similes admittit.

13 Inter dissimile autem recensent idē Parladorius d. s. 11. n. 24. & Ceuallos d. n. 55. exceptionem læsionis ultra dimidiam, oppositā executiue agentis ex instrumento venditionis, aut locationis, siue simplicis, siue (quod frequentius est) lōgæ, vel perpetuæ, ad pretiū, vel pētionem, seu canonem; quam exceptionem, & super ea latā sententiā, adeo malè executiue viæ quadrare putat Parladorius, ac pullata vestis ad nuptias, vt in prouerbium abiit; quasi verò in alio dissimilitudo notari possit, quàm quòd in termino decem dierū nequeat illa exceptio probari, quod in facto magis quā in iure consistit, adeo què iudicis relinquatur arbitrio ex reg. l. 1. §. quorū, vers. Nam vt Papinian⁹, D. ad S. C. Turpillianū, qui si ex circumstantijs viderit, eam intra illum terminum probari posse, ipsam admittet, aliàs verò repellet, vt multò verius docuerunt Did. Percius, tametsi parū firmiter, in d. l. 4. ordinam. gl. 1. vers. Vtrum autē durante tempore, Azeued. in d. l. 1. compilat. ex n. 157. vers. Contrarium, qui optimam huiusce rei formam, ac praxim præscribit, parū foeliciter à Parladorio impugnata, ac tandem probatam à Ceuallo d. q. 763. n. 59. iuxta quam sæpissimè eiusmodi exceptio in Hispalensi Senatu me iudice admissa est, & aliquando reiecta, * vt inter alia accidisse memini in causa insignis Cænobij Diui Hieronimi, vulgò dicti de S. Ysidro del Campo, tribus ab Hispali lapidibus distantis, cum Emanuele Troche, ciue Hispalēsi, qui ab eo domum in emphiteusim acceperat pro certa pensione, pro qua pars monasterij executionē cōtra illum petijt, & cum Emanuel læsionis exceptionem opponens, & intra decem dies probare paratus, id nō satis promptè, & clarè præstitisset, imò instante fine termini, eius prorogationē peteret ad alios, qui tunc aberant, testes examinādos, arg. eorū, què in petēte ex simili causa dilationē, excēdētē metam instantiæ, per rescriptū coarctatæ resoluit Maran. de ord. iudicior. 5. p. sub n. 18. hanc repulit petitionem ordinarius iudex, illis què dieb⁹ elapsis,

Decisio incidēs Hispalēnsis.

sententiam addictionis, vulgò de tranze, y remate, in fauorem monasterij protulit, suo iure reseruato reo, vt id prosequeretur, prout sibi expedire visum esset; quam quidem sententiam, vt pote iuri consonam Senatus in gradu appellationis confirmauit 16. die Decēbris anni 1620. nec enim terminus ille * prorogari potest, nisi ad instantiā 15 actoris, cuius fauore indultus est, iuxta tradita à Parladorio d. c. fin. 5. p. §. 10. n. 10. lūcto n. 13. cum seqq. Gutier. præf. quest. lib. 1. quest. 116. n. 1. Azeued. ad l. 1. tit. 2. l. 4. noue compilat. sub n. 158. ad fin. vers. Itē quia si creditor, & n. 159. Bouadilla in politica lib. 3. c. 14. n. 80. Amatore Rodericio de execut. cap. 6. n. 32. Volano in curia Philippica 2. p. de iudicio executiuo, §. 20. n. 4. Salgado de Regia protect. p. 3. c. 4. n. 13.

Vbi itaq; exceptionis probatio intra 16 decē dies faciēda offertur, vtiq; admitti debet, eaq; facta, minimè realis executio decernēda est, sed denegāda potit⁹, ac de facto per inferiorē iudicē decreta, per superiorē reuocari debet, vt reuocata est me iudice in Granatēsi prætorio 9. die Iunij an. 1631. executio ad uer⁹ maritū quēdam (cuius vt honori cōsulā nomē reticeo) petita, & re ipsa per additionis sententiā obtēta ab herede vxoris prædefunctæ, pro dote in instrumēto cōtēta, ob adulterij exceptionē à marito oppositā, & intra decē dies cōcludēter probata: cōstat siquidē * quòd per adulteriū vxor dotē, & alia 17 bona amittit, marit⁹ què lucratur, l. cū mulier 47. al. 48. & al. 49. per arg. ab speciali, D. solu. matr. l. miles 11. §. focer, illic, & lucrū ex dote magis petere, & illic, cōtēt⁹ lucrū ex dote retinere, D. ad l. Iul. de adult. (præmissa æquiparatione mariti, & patris, de qua in l. 1. §. si simul, cū relatis à gl. 1. D. eod. tit. l. cōsensu 8. §. vir quorū; vers. nā mulier, & l. iubem⁹ 11. vers. inter culpas, C. de repudijs, l. fin. vers. nobis verò, illic, propter dotis quæstionē, vtrū in lucro marito cedat, C. ad l. Iulianā de adulter. auth. vt liceat matri, & auia c. 8. siue §. quia verò plurimas, vers. si de adulterio, collat. 8. e. plerūq; 4. de donat. inter vir. & vxor. l. 15. post princip. vers. E demas deslo, tit. 17. p. 7. l. 6. tit. 2. lib. 3. l. 1. illic. E fuga dellos 10

Vo que quisiera, y de quanto ban, & l. 2. vers. E otrosi, tit. 7. lib. 4. fori, l. 81. & 82. Tauri, l. 1. vers. E si las acusare, tit. 15. lib. 8. ordinamenti, l. 1. l. 3. vers. ult. & l. 4. & 5. tit. 20. lib. 8. noue cōpilat. vt immerito id i⁹ antiquitū esse, nec dote iā adulterā priuari existimauerint Curt. iun. n. 78. & Camill⁹ Plaut. n. 4. in rub. C. de edendo, quos conuincit rectè Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 287. nu. 23. & casu 419. à n. 60. in proposito laudatus à Fach. cōtrou. iur. lib. 11. c. 76. vers. ad 2. Steph. Gratia. discept. forēs. lib. 1. c. 5. n. 25. prosequuntur optimè ultra ordinarios in præcitat. locis, plures què alios D. Præf. Couarr. in 4. decretal. 2. p. c. 7. §. 6. per totū, Iul. Clar. lib. 5. sentēt. §. adulteriū. n. 13. cū seqq. Petr. Zened⁹, in numeros cōgerēs, collect. 154. ad decretal. n. 1. & 2. Ludo. Pegue. decis. 93. Vin cēt. de Fräch. decis. 184. D. Aloyfi⁹ de Leo, qui & alios nō paucos cumulat, in d. l. cōsensu, n. 4. optimè Petr. Barbof. in rub. D. solu. matr. 2. p. n. 37. siue vers. Ad cōplementū, & in l. 2. in princ. 1. p. à n. 52. vers. Succedit igitur, P. Tho. Säch. de matri. to. 3. lib. 10. dispu. 8. à n. 2. Hiero. Ceual. præf. quest. to. 1. q. 298. & to. 3. q. 708. & 709. Mastrill. decis. 57. ex nu. 1. Farinac. de delictis carnis q. 142. per totū, Fontanell. de pact. nuptial. to. 2. clausul. 7. gl. 3. p. 12. Quorū plerique inter 18 alia regulā rectè declarāt procedere, * etiā si maritus vxorē adulterā criminaliter non accuset, sed ciuilitè tantū de dote agat propter adulteriū, quicquid Bart. à nonnullis receptus contrarium docuerit in d. l. miles 11. §. focer, in fi. D. ad l. Iul. de adult. cuius sententiā magis cōmuniter improbari post alios testatur Iul. Clar⁹ d. §. adulteriū, n. 13. in fin. Barbof. in d. l. 2. in princ. 1. p. n. 57. vers. Neq; etiā obsat, Sánchez d. disput. 8. n. 4. Farinac. d. q. 142. n. 108. Nec ea quidē 19 probatur apud nos * in dictis legibus fori, Tauri, ordinam. & cōpil. dū criminalis accusationis meminere, hoc enim tantū leges illè Regiē fecerūt, vt eū casum opponerēt alteri, ibidē proposito, cū videlicet marit⁹ propria authoritate ex iuris permissione adulterā cū adultero simul interfecit, in qua specie nec dotē, nec vlla alia vxoris bona lu-

cratur, vt in iisdē locis disponitur, non tamē excludunt tertiū casum, cū nec adulteros maritus interfecit, nec criminaliter accusauit, sed ciuilitè tantū aduers⁹ adulteram egit ad lucrandam dotem, imò eum casum sub iuris cōmunis dispositione reliquisse censentur, ex reg. l. præcipimus 32. §. ult. C. de appellat. cum similibus, & in terminis sic obseruat Ant. Gom. ad l. 30. & duas sequētes Tauri. n. 57. §. ult. vers. Hodie tamē, Barbofa d. n. 57. ante relatū, vers. Nec etiā. Quemadmodū * in simili quod specialiter 20 in hac materia statutū est in auth. sed bodie, cū corpore vnde sumitur, C. ad l. Iul. de adult. l. 15. vers. E si pōr auentura, tit. 17. p. 7. vt adulteræ bona modo ibi expresso diuidantur, ultra eū casum extendendum nō est, vt latè ultra alios resoluit Farinac. d. q. 142. à n. 102.

Nec Granatēsis curiē doctissimos iū 21 dices in præfata specie quicquam mouit quod ex parte heredum dotem repetentium obijciebatur, per vxoris nempe mortem finitam esse adulterij quæstionem, in ipsius vita nō motam, nec aduersus eius heredes transire, l. 1. D. de priuatis delictis, l. 3. l. defuncto 6. D. de publicis iudicijs, l. ex iudiciorū 20. vers. ult. D. de accusat. l. ult. D. ad l. Iul. maiestatis, l. pupillum 11. §. in heredem, in Fa l. pœnalia 164. D. de reg. iur. l. visis. C. ex delictis defunctorum l. 1. & 2. cum seqq. C. si reus vel accusator mortuus fuerit, §. non autem, in fi. de perpetuis, & temporalibus act. l. 25. vers. Mas si se muriesse, tit. 1. partit. 7. quam regulam exorant latè ultra ordinarios. vbi que Octavian⁹ Cacheran⁹. decis. Pedem. 152. per tot. Antonin. Thesaurus decis. 144. & alij relati à Mastrillo d. decis. 57. nu. 11. optimè Ioannes Griuellus Sequanus decis. Dolana 6. per totam qui nu. 3. vers. Minor illa alios congerit, quibus addo doctissimum cōcollegam meum D. Anton. Ronquillo Pincianæ imprimis Cæcellariæ sedecim-virum, supremi deinceps Ordinum Cōsiliij, ac denique Regij Castellæ meritissimū Seniatorē, supremū què simul Mediolanēsis curiē Cæcellariū, qui elegatē ei⁹ reguli limitationē prosequitur, in extēporali disputat. Salmanticæ typis excussa

ad l. aliam 29. D. de nouat. à fol. 7. in fin. vers. Denique, vsque in fin. disputat. qua regula motus in eodem ipso casu contrarium, * quinimò maritum superstitem, non posse vxoris prædefunctæ heredibus, dotem repetentibus; adulterij exceptionem opponere intrepidè affirmauit Ant. Gom. in d. l. 80. Fauri n. 69. Quia planè fallitur Gomezius, vir alio qui doctissimus, & loquitur contra apertissimam decisionè tex. in l. fin. vers. Nobis verò, C. ad l. Jul. de adulterijs, vbi etiam post mortem vxoris potest de adulterio iudicium institui à marito ob lucrandam dotem, quemadmodum vltra gl. penult. & DD. ibi, ex eal. deduxit gloss. verbo pactionibus, vers. Item est alius casus, in l. vni. §. vlt. proculdubio, C. de rei vxor act. Albertus Papiensis, vltimo loco telat, atque aded tacitè magis probatus ab speculatore tit. de except. §. dicto, n. 27. in fine, & tit. de dote post diuort. rest. §. fin. nu. 26. similiter in fine, & notat vbiq; additio; optimè Ludou. Roman. conf. 286. & in l. rei iudicata. 16. §. 1. in 4. D. solut. matrim. cū alijs infra. Nec obstat superior regula, quod delicta morte extinguuntur; nam procedit * vbi de illis criminaliter agitur; vel ciuilitè per viam actionis, & neque id indistinctè iuxta nuper dicta, & latius mox dicenda. In eo què euidentius Gomezius decipitur, quod putat, legè illam finalem sic à gl. penult. vers. Item habet, Baldo; Saliceto; & cæteris cõmuniter intellectam esse, vt eo casu loquatur; ac procedat; quo vxor non in matrimonij schemate decessit; sed post diuortium; inter eam; & maritum celebratum; vel litem, super eo motam, vt quæri tunc de adulterio valeat propter dotè; de quo agi non posset, si in bona mariti gratia vxor decessisset; non animaduertens * gl. illa, & DD. in d. l. fin. præsertim Ioã. Fabrum ad verbum post mortem, Bald. in 1. Salicet. n. 4. ac reliquos sub eo themate loqui; quo maritus aduersus vxoris heredes; dotalia bona possidentes; ciuilitè pro dotis cõsecutione vult agere; siue per viam actionis adulterij quæstionè referre, quo casu illa faciunt distinctionè; vtrum in matrimonio; vel post diuortiu mulier decesserit; & neq;

eà simpliciter adhibet, sed data mariti sciètia, vt apud eodè DD. videre est, ac aliud planè docetes, * quãdo ab vxoris præ defunctæ heredibus marit⁹ pro dote, quã possidet, conuenitur, & excipit de adulterio, nã talè exceptionè marito per eã legè indistinctè permissam esse, imò ei perpetuò cõpetere ex reg. l. penult. §. fin. D. de doli except. cū similib⁹, apertè docuit gl. vlt. vers. Sed excipièdo, & cõmunis in d. l. fin. vt cõstat ex Bal. n. 2. Ang. n. 1. vers. Nota bene, Salyc. in fin. summarij, ac n. 2. & 6. & alijs ibi, eodem Bal. in d. l. rei iudicata 16. §. 1. n. 2. vers. nō obstat lex finalis (vbi etiã tradit Bart. sub §. mortū, n. 2. & 3. & Angel. in fin.) & in l. cū mulier 48. n. 11. in principi. & vers. Sed contra Bartol. D. solu. matrim. ac rursus in l. si quis incesti 6. nu. 4. vers. Sed hic dubitatur (per illum quoque textū) C. de incestis nuptijs, & conf. 221. vers. Secundus casus, vgl. 2. & veram ac receptã sententiam testantur Francisc. Balbus 4. p. 4. principalis, n. 9. vers. Sed an de adulterio; Boeri⁹ decis. 338. n. 4. Greg. Lop. gl. 3. in fin. in l. 7. tit. 25. parti. 7. Didac. Per. in l. 2. gl. vlt. ad fin. tit. 15. lib. 8. ordinamenti, Menoch. conf. 30. n. 34. vers. Non obstat quartum, vol. 1. adnotatio siue additio vlt. ad Iuliam Clarum lib. 5. sententiarum §. adulterium, Baiardus ad eundem sub eo §. n. 125. Farinaci⁹ praxis, & theoretica crim. part. 4. d. quæst. 142. n. 26. 59. 62. & 64. D. Garfias Mastrillus d. decis. 57. n. 12. 13. & 14. Fontanela de pactis nuptialibus claus. 7. gloss. 3. parte 11. nu. 15. & 16. eandem què sententiam pro constanti supponit Barbos. in d. l. 2. in princip. D. solut. matrim. 1. parte nu. 126. vers. Nam & in simili, ac docet apertius; ex alijs communem resoluens, n. 132. vers. Reiectis igitur. Tamèti & in hoc casu * præfatam distinctionem, vtrum in matrimonio; viro scièntè; adultera decesserit, vel post diuortium; vt primo casu de adulterio excipi non possit, secundo verò possit, quasi cõmunè referat, & sequatur Alex. in d. l. rei iudicata, n. 5. vers. Sed quid si mulier, quia & ipse parū aduertèter locutus est, cū obiter tãtū rē pertractaret, nō animaduertens eodè casu eiusmodi distinctionè locū (vt dixim⁹) habere, quo per viam

viam actionis de adulterio quæritur, non aliàs.

27 Iuxta quæ declarandi sunt Bald. in c. ex parte 10. n. 8. vers. Tertio casu de consuetudine, Palac. Ru. ipsum transcribès in rubr. de donat. inter virum, & vxorem, §. 34. n. 5. sub eod. vers. Francisc. Auiles. ad capita Prætorum, in proœmio, gloss. 1. n. vlt. in fin. P. Thomas Sanchez, qui eos refert, & sequitur, de sponsalib. & matrim. tom. 3. lib. 10. disput. 8. num. 13. post principium, vers. Hinc inferunt, dum generaliter docent, heredes vxoris, ante sententiam super adulterio latam decedentis, non perdere dotem: est enim earraditio necessariò accipièda, cū per viã actionis de vxoris adulterio quæritur, propter dotem lucrandam, nam nisi hoc iudicium vir in vita vxoris instituerit, eamquè per sententiam condemnauerit, vxoris heredes dotem nō amittent, vt idem vir doctissimus Thomas Sanchez præfatos DD. ac se ipsum paulò post explicuit d. n. 13. vers. Ex quibus omnibus.

28 Sed & si Antonij Gomezij sententia vera esset, adhuc illa in proposito non obfaret, propter limitationem, quam subiungit de diuortio, inter virum, & vxorem celebrato, vel lite super eo mota, quo casu marito nedum exceptio de adulterio ad retinendam dotem permissa est, sed & actio ad eam consequendam, vt docuit gloss. penult. in d. l. fin. C. ad l. Iuliam de adult. & communis superius relata; & in eodem casu, * imò, & quomodocumque vir de vxore conquestus esset, vel eius mores improbasset, aut aliquo modo impeditus eam accusare non potuisset, & multò magis si ignorasset, ipsius etiam mariti heredibus exceptio aduersus vxorem, vel eius heredes pro dotis retentione perpetuò competit, vt cū cõmuni resoluunt Alex. in d. l. rei iudicata, n. 5. vers. Limita tamen, D. soluto matrim. & latius conf. 189. in causa, & lite ex n. 3. libr. 6. Baldus Nouellus de dote 7. p. priuileg. 11. n. 8. Boerius d. q. 338. num. 8. & post alios Menoch. d. conf. 30. nu. 33. libr. 1. Aluar. Valasc. consultat. 169. à n. 5. vers. Limitanda, Surd. de alimentis tit. 7. q. 24. nu. 15. Peguera d. decis. 93.

29

n. 7. Antonius Gamma decis. 234. n. 2. & 4. & ad eum Blasius Flores, alios cū mulans (quicquid ipse tandem contrarium veritas putet) Mastrillus, sic accipiendus, d. decis. 57. n. 2. & 3. Barbosa in d. l. 2. in princip. D. soluto matrim. num. 124. vers. Et tamen contrarium, iuncto num. 25. vers. Sed non placet, & num. 132. vers. Et pariter, Farinacius innumeros congerens d. quæst. 142. 2. part. n. 114. cum seqq. Fontanella d. gloss. 3. part. 12. à num. 3. ad 11. tamèti quoad heredes mariti id non parū controuersum sit, vt ipsi testantur, neque admissit Rota nouissima part. 3. lib. 2. decis. 86. Ceuallus d. quæst. 708. num. 15. ad finem. quibus accedit Stephan. Gratian. dissectat. forens. lib. 1. cap. 5. num. 22. & 23. hæc etenim limitatio * in præfato casu planè verificata est, nam maritus ille iam aduersus vxorè, quæ ab eo propria autoritate diuerterat, diuortij causam, prætextu adulterij commissi, corã Ecclesiastico iudice tractauerat, incidenter petens, dotem ad se pertinere declarari, illamquè condemnandam ad restituenda sibi plura bona, quæ secum asportasse dicebat, illa è conuerso mariti narrationem negante, ac dicente eius sæuiriã separationi causam dedisse, & ex ea sola, non autem ex prætenso adulterio illi locum fore declarandum esse, ac in reliquis à mariti impetitione ipsam fuisse absoluedam, & licèt Ecclesiasticus iudex ita decreuisset, in eo què statu mulier ab hac luce subtracta fuisset, adhuc maritus in executiuo iudicio aduersus ipsum ab vxoris heredibus pro dotis restitutione intentato, adulterij exceptionem per plures testes, qui de turpissima eius vita ante, & post diuortium factū, deposuere, plenissimè probauit. Ex quibus satis (ni fallor) superior Granatensis curiæ definitio comprobata, ac iustificata manet, quæ postea in gradu supplicationis me quoquè iudice confirmata est 18. die Martij anni 1632.

Sed quia supra in prima solutione argumenti, quod huic dissertatione causam præbuit, executionem aduersus tertium, ac singularem rei possessorem

Iocum non habere firmuimus, è re uisum est, elegantem eius, ad praximque uilissimam subiugere declarationem ex qua uera lux, & ratio aperietur non nullis ei per pragmaticos subiectis limitationibus, longè alio sensu, quàm plures ex ipsis hæcenus intellexerint: est autem illa, ut memorata regula procedat in actione executiua, ex contractu instrumentario, aut simili alia obligatione merè personali competente, quæ re uera personalis est, aduersus obligati personam dumtaxat dirigenda, non uerò in ea, quæ & si ex contractu, & obligatione personali proueniat, admixtum tamen habeat ius reale, quod titulum, & possessionem tertij possessoris, siue immediatam, siue etiam mediatam causam à debitore habetis, ipso iure inficiat, ac in irritum redigat, arg. tex. in l. si quis sub hoc pacto § 6. D. de contrahen. empt. l. Titius 9. vers. Quod si ex voluntate, D. de seru. exportand. l. 1. in princip. C. si mancip. ita uenierit, ne proficiatur l. fin. C. de acq. possess. cum ubique notatis, & à Bart. late in l. creditores 3. à n. 22. vers. Quid ergo dicemus, maxime n. 23. vers. Hoc præmissis, & n. 25. C. de pignor. Alex. cõf. 85. à n. 2. & cõf. 185. n. 3. lib. 6. ac post alios Tiraq. de iure constituti, l. p. n. 42. Matth. Afflic. ad constit. Neapolit. lib. 1. rubr. 8. à nu. 19. vers. Hæc reg. Negufant. de pignor. 4. part. princip. n. 14. vers. Istud tamen, & n. 20. vers. Octaua conclusio, Ant. Gabr. commun. concl. lib. 5. tit. de acquir. possess. conclus. 8. nu. 3. & 4. 8. 9. & 10. & à n. 17. Menoch. de adipisc. poss. reuad. 5. à n. 122. ac distictius à n. 126. & à n. 143. (ubi quod non sit necessaria excusio debitoris principalis) qui quidem omnes theoreticam hanc doctrinam optimis exèplis illustrat; ex quibus limitationes illæ, ad praxim uilissimæ dimanant, quas (ut dixi) pragmatici aptare solent superiori regulæ, executionis ius aduersus tertium, ac singularem rei possessorem neganti, ac nos clarioris doctrine gratia sigillatim examinabimus, & ad pauciora capita reducemus.

32 Prima est, ut regula non procedat cum res, ad quam vel circa quam personali actione agitur, ad tertium pos-

sessorem, causam etiam mediatam à debitore habentem, peruenit ex titulo, qui à lege ipsa, semota quoque partiū conuentione omnino improbatu est, & ad nihilū redactus, itaut iudicis rescissione non egeat, iuxta reg. tex. in l. qua sub cõditione §. §. fin. D. de condit. instit. tunc enim cum personalis obligatio dirigatur ad rem, cuius alienationi lex resistit, & nullitatis uisum iniicit, recta uia ad eam recurri potest, nulla habita possessoris consideratione, qui nudus tantum detentor est, per quem debitor, qui uerus est rei dominus, eandem possidere dicitur, l. quod meo 18. D. de acquir. possess. cum similibus, tradit Bart. in d. l. creditores, n. 23. vers. Hoc præmissis, cõmunèque resoluunt Ant. Gabr. d. conclus. 8. n. 4. Menoch. d. remed. 5. nu. 129. & ex pragmaticis qui specificè magis in terminis executionis loquuntur Parlador. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. 4. p. §. 5. n. 4. & 5. iunctis n. 19. & 20. Auèdañ. de censibus cap. 96. n. 8. D. Ant. Pichard. manuduct. ad praxim p. 2. præcepto 2. n. 6. ad fin. & n. 7. Ioã. de Heuia Volanus in curia Philipp. 2. p. §. 11. n. 7. & 8. Qui huius limitationis exemplum subiungunt, in re emphiteutica, * absque 33 directi domini consensu per emphiteutam alienata, quam alienationem ipso iure regulariter nullam esse, & in commissum cadere constat, l. fin. in fin. C. de iure emphit. c. potuit 4. ext. de locato, & apud nos l. fin. similiter in fin. ubi benè explicat Gregor. Lop. gl. ult. tit. 8. part. 5. qua de re ego dissertat. sequenti latius differam ad interpr. text. in cap. 2. de feud. in 2. eius parte, atque ita si dominus malit canonem petere, quàm commissi agere, petere executionem poterit ex instrumeto emphiteutico aduersus hunc tertium possessorem in re ipsa emphiteutica faciendam, arg. text. in l. commissi 14. vers. Ea propter, illic, Sicut aduersus quemlibet possessorem, D. de publican. & uectig.

Quod tamen exemplum non parum uidetur difficile; imprimis quia huiusmodi alienatio eatenus nulla est, siue commissi poenam, quam & caducitatè uulgò uocant, inducit, quatenus directus dominus, in cuius fauorem ea introducta

ducta est, hoc iure uti uoluerit, alias uero sustinetur, quemadmodum ex dictis iuribus colligitur, ac uoluit gloss. fin. & communis in d. l. fin. C. de iure emphiteut. 34 Quod & ipsum generale est * in omni actu à iure improbato, & nullo, ex defectu qualitatis, priuatum fauorem cõcernentis, qui proculdubio sustinetur, vires què capit, si is, cuius interest, non repugnauerit, l. filio præterito 17. iuncta gl. uerbo tuebitur, & communi D. de iniur. rupto, l. à procedente 4. illic. Si fortè dilationis petitio fuerit improbata, C. de dilat. id què uelut receptissimum resoluunt, ac pluribus exemplis illustrant Ludou. Roman. cõf. 215. num. 5. Boer. decis. 96. à n. 5. Tiraq. ad l. si unquã, uerbo reuertatur, ex n. 10. C. de reuocand. donat. Matth. Afflic. decis. 110. n. 2. Vincent. de Franchis decis. 278. nu. 6. & 7. ac decis. 367. & 384. nu. 6. Mascard. de probat. concl. 929. n. 17. Menoch. de arbitrar. lib. 1. quest. 35. nu. 14. Parlador. lib. 2. rer. quotid. c. fin. 5. p. §. 3. n. 6. Escouar de ratiocin. cap. 33. nu. 5. Guzman de euit. q. 60. n. 27. Mauriti. de Apicella in addit. ad tutamen pauper. tit. 1. nu. 379. Non ergo simul stare potest, quod dominus directus pro canone seu pensione sibi ab antiquo emphiteuta debita, aduersus nouum huc emphiteutam ut potè nulliter possidentem executionem intendat, & quod commissi persecutio nem omiserit, cum hoc ipso alienationem ipsam ratam habeat, adeò que ualidam efficiat, quæ inter contrahentes tantum operari potest; nec proinde in proposito rectè inducitur tex. in d. l. cõmissi, quæ tantum loquitur de persecutione rei, sifco ex commissis quaesita, ad uersus tertium, ut aduertit Gaspar Rodericius paulò post referendus.

35 Deinde præfatum exemplum ex eo difficile redditur, quod generaliter, & indistinctè idem Parladorius post alios docuit d. c. fin. 4. p. §. 1. n. 18. receptus à Volano d. §. 11. n. 8. vers. Et tambien, pro censu nempè emphiteutico rectè dirigit executionem posse aduersus possessorem rei tali censui obligatæ, non eo expectato an in eum alienatio nulliter facta sit, ob non requisitam domini uoluntatem, sed tantum quod talis rei pos-

seffor sit, licet alienatio in eum facta ex domini uoluntate processerit; ducti argum. tex. in l. hæcenus §. (quæ alias est sub l. usufructu 7.) illic. Quoniam & alia onera agnoscit, D. de usufr. l. Imperatores 7. illic. Ipsa prædia non personis conueniri; D. de publican. & uectig. & l. fin. C. sine censu, uel reliquis; quo argumento idem & in censu consignatiuo constituunt, quod & docuerunt Franciscus Auilefi⁹ c. 10. Prætorum, uerbo execution, nu. 56. circa fin. vers. Fallit etiam, D. Anton. Pichard. ad §. stem Seruiana 7. n. ult. circa fin. vers. Vel nisi tertius, inst. de action. & manuduct. ad praxim p. 2. præcep. 2. à quibus & alij pro hac sententia citantur, qui eam minimè docuerunt, ut mox uidebimus.

Verum his nihil refragantibus, memoratum exemplum iure defendi posse cenfeo: cui non obstat primum arg. quia & si uerum sit, alienatione rei emphiteuticæ irrequisito domino factam, adeò què nullam, & in commissum incidendam, nouo ipsius consensu saltem tacito, ex eo inducto, quod canonem potius petere, quàm commissi agere uoluerit, conualidari; ac vires accipere, tamen illas non accipit nisi ex eo tempore, quo ad canonem agere uoluit, cum iam antea ob irrequisitum ipsius consensum à lege fuerit improbata, & quò ad legem ipsam infecta, ac nulla, quæ illum saltem effectum operata est, ut nou⁹ emphiteuta, uelut ex infecto hoc titulo possidens, possit uel ordinariè uel executiue pro pensione ex fundo ipso emphiteutico domino debita conueniri, nec nouus domini cõsensu in omnimodum eius præiudicium interpretandus est, sed quoad id tantum, ut cum ad canonem agendi uiam elegerit, non possit amplius commissi agere, argum. tex. in l. si mulier 21. §. ult. illic. Ut quam uiam ego elegerim, hæc mihi pateat, D. quod met. cau. quia act⁹ * ab initio infectus ac nullus, ex post facto vires non accipit 37 quasi ex tunc cum actus nullus factus est, sed quasi ex nunc cum nouus accedit consensus, l. obseruare 4. in fin. ubi Bart. n. 7. vers. Nec obstat, & ceteri cõmuniter, D. de off. Proconsul. l. 3. §. 1. D. de minor. l. 1. §. sed si filius sum. D. de legat. Z 4 3. l.

3. I. qui lileris 11. s. testamento, illic. Voluntatis, qua defecerat, recenti iudicio redi- se intelligitur, D. de bon. poss. secund. tab. l. 1. s. si pater, iuncta gl. verbo donatio, & l. si pater 4. D. pro donato. ac docuit gl. magna, vers. Vel dic generaliter, in c. non firmatur 18. de reg. iur. in 6. & communis, quam resoluunt Alex. cons. 78. n. 24. lib. 5. & cons. 232. n. 6. lib. 6. Dec. in l. semper qui non prohibet 60. num. 16. D. de reg. iur. & cons. 367. n. 4. lib. 2. Ias. in l. sis, qui pro emptore n. 120. D. de usufrucap. & consil. 139. n. 8. lib. 1. ac rursus consil. 137. a. n. 4. lib. 2. Carolus Ruinus cons. 72. n. 10. & 11. vol. 3. Gard. Paris. cons. 49. num. ult. lib. 1. Caldas Pereir. ad l. si curato- rem habens, verbo intra legitimum, nu. 21. vers. Ex quibus, & nu. 23. C. de in integr. rest. Gabr. Pereir. ipsius filius decis. Lusitan. 36. n. 4.

Ad 2. argum. respondemus, sententiam illam alteram Parladorij, Auile- sij, & sequaciū tam quoad censum em- phiteuticum, quam consignatiuum, vt pro eo executio indistincte competat aduersus tertium fundi emphiteutici, vel subiugati possessorem etiam ex ti- tulo valido, nec iure improbato, fal- sam quidem esse, à qua merito recessit Gaspar Rodericius de an. reidit. lib. 2. q. 9. n. 61. ad med. vers. Vnde cauendum, quē refert, & sequitur Amator Rodericius de execut. c. 4. n. 48. vers. Ex qua vera do- ctrina. Non utique ex eo, quod saltem quoad censum seu canonem emphiteu- ticum existimauit Gasp. Rodericius d. n. 61. circa fin. vers. Res autem, nempè fal- so à Parladorio, & asseclis præsupponi, rem emphiteuticam pro eo obliga- tam esse, quod ipse omninò inficiatur, expressam hac de re conuentionem re- quirens, secutus Bart. receptum à Ne- gusantio, & Aurelio Corbulo à se rela- tis, quorum sententiam conuincit rec- tē Ludouic. Auendañ. de censibus c. 23. a. n. 2. & c. 96. nu. 3. vers. Sed contrariam, sed ex eo potius, * quod & si tant in eo censu, quam in reseruatuo, & con- signatiuo verius sit, ius quoddam reale contrahi, vt infra aptius dicemus dif- fertat. 34. at id prodesse rātum potest, vt ordinaria actio, ratione oneris rei impositi realis effecta, siue in re scrip-

ta, aduersus tertium, ac singularem rei cēlui suppositæ possessorem dirigi pos- sit, nulla præuia excussione aduersus principalem, ex d. l. habentis, cum simili- bus, nempè vt vel rem dimittat, vel re- cognitionis instrumentum creditori fa- ciat, id quod tantum docuerunt hi, qui à Francisc. Auilefio, Ioan. Parlador. & asseclis pro sua sententia citantur, nem- pè D. Præses Couarr. lib. 3. var. c. 7. nu. 6. Petr. Salazar de usu, & cōsuetud. cap. 11. n. 62. & 63. Aluar. Valasc. de iure- emptio. q. 32. n. 14. vers. Sed & illud se- quitur, Ioan. Gutier. ad l. nemo potest nu. 31. D. de legatis 1. & pract. quæst. libr. 2. q. 167. n. 4. non verò vt & executio re- ctā intendi possit aduersus tertium il- lum possessorem, qui nec in instrumen- to, ex quo executio competit, compre- hensus est, iuxta l. ad probationem 21. il- lic. Quem tenor scriptura designat, C. de probat. nec debitoris in eo contēti no- mine possidere dici potest, dum ex ti- tulo infecto, ac nullo non possidet, vt cum Baldo, & alijs obseruarunt, licet nō per omnia sic explicet Roder. Sua- rez ad l. post rem iudicatam, D. de re iudic. in declarat. l. Regni, limitat. 1. verbo, que las cumplades, n. 1. 2. & 3. Petrus Nuni⁹ ab Auendaño ad l. 4. & 5. tit. De las ex- cepciones lib. 3. ordinam. n. 26. Francisc. Auilef. d. verbo execucion n. 56. Ioan. Gu- tierr. de praxi testatus in d. l. nemo potest, n. 35. & 36. Felician. de censib. lib. 3. cap. 4. n. 6. vers. Eadem ratione, Gaspar Ro- dericius d. q. 9. n. 53. & d. n. 61. vers. 2. limita, Amator Rodericius de execut. d. c. 4. n. 48. vers. Sed tamen animaduerte- re, id quē securius esse agnoscit Ludou. Auendañ. d. c. 96. n. 8. vers. Sed quamuis, licet in puncto iuris plausibilibus tan- tum, sed minimè concludentibus ratio- nibus contrarium antea tentasset.

Quam verissimam sententiam His- palēsis Senat⁹ me iudice amplexus est vlt. die Iulij anni 1625. in causa exe- cutiua, quam patronus cuiusdam patro- natus fundati à Licenciato Roderico de Torres præbitero prædefuncto mo- uit aduersus Anam de Torres, & Frā- ciscum de Rojas, vicinos oppidi de dos Hermanas, tanquam principales debi- tores cuiusdam consignatiui census, in

39 Decisio incidēs Hispa- lensis. fauo-

fauiorem patronatus super certo fundo principaliter impositi, & cōtra Ludou. Sarmiento, tertium eiusdē fundi posses- sorē. Nā cū ordinarius iudex contra omnes executorium mandatum decre- uisset, illi quē ab eo ad Senatum nostrū prouocassent, quolibet cōtendentē nō aduersus se, sed aduersus alium confor- tem eiusmodi mandatum decerni de- buisse, id quidem quoad principales de- bitores dumtaxat confirmandum cen- suim⁹, quoad Ludouicium verò reuoca- uim⁹ per proximè resoluta; quod & in gradu supplicationis confirmatum est 11. die Octobris eiusdem anni.

40 Cæterum vltra præfatum exemplū à Parladorio, & asseclis primæ huic li- mitationi applicatū, duplex etiā ex al- lijs ab eo subiectis limitationib⁹ aptif- simū occurrit. Sit ergo secūdū quod ip- se pro secūda limitat. subiūgit sub n. 6. cū videlicet res. litigiosi vitio affecta ad tertiuū possessorem tamēsi ignoratē deuenit, tūc enim rectē aduers⁹ eū exe- cutio procedit l. 2. & fin. C. de litig. vbi Bart. & ceteri cōmuniter, idē Bart. in l. 1. s. vlt. nu. 3. vers. Itē quid sit sententia, D. eod. tit. & in l. 3. n. 23. vers. 2. casu, C. de pignor. ac resoluunt latē post alios Ro- der. Suar. in d. l. post rem iud. in declarat. l. Regni post 8. ampliat. d. verbo, que las cō- plades, num. 4. D. Præses Couarruu. in pract. c. 1. q. 7. in princip. Anton. Gabr. comin. concl. lib. 5. tit. de acq. poss. cōcl. 8. n. 10. Menoch. de adipis. poss. remed. 5. n. 137. Robertus Lancelot. de attentat. 2. part. cap. 4. in præf. n. 531. Octavianus Cachéran. decis. 65. n. 4. Borgnin. Ca- ualcant. decis. 16. n. 7. & 8. p. 1. Marta de iurislib. 4. p. cētun. 1. casu. 35. n. 2. & 3. Ma- rescob. var. resolut. lib. 1. c. 8. a. n. 59. Iā eob. Cancer. var. resolut. 2. p. d. 1. 2. num. 14. & 15. D. Ant. Pichard. manduct. ad praxim p. 2. præcepto. 2. n. 8. D. Franc. Salgado de Regia protect. part. 4. cap. 8. a. n. 168. Qui quidem omnes, id velut in- dubitatum resoluunt quando lite super rei dominio pendente alienatio in ter- tiū facta est. * Quod sanē exemplū dif- ficulter applicari potest ad speciem no- stram, qua supponimus, executionem quæ aduersus tertium rei possessorem intenditur, ex personali actione proue-

nire, nec vllus quem viderim id appli- cuit, ego tamen sic aptari posse cenfeo, vt supponamus ex solenni venditionis instrumento Titium v. g. mihi obstri- ctum esse ad tradendam rem venditam, cuius tradendæ facultatē habeat, iuxta tex. in l. ex empto 11. s. & imprimis D. de act. empt. s. alia aut. vers. Et ad exemplū inst. de donat. s. 1. vers. Tūc omnimodo, inst. de empt. & vlt. cū traditis à gl. ibi verbo tradatur, gl. verbo venditionis, in d. s. alie, & glos. 2. ad med. vers. Quid autem, in l. 1. D. de act. empti, & vbi que communi. quam resoluunt Fabianus de Monte de empt. & vendit. 6. quæst. princip. num. 38. Minus. singul. obseruat. cent. 4. obserua. 61. n. 4. & 5. D. Præses Couarr. var. re- solut. lib. 2. c. 19. in princip. & nu. 1. Pi- nel. ad l. 1. C. de bon. mater. 3. p. num. 26. Paz in praxi tom. 3. cap. 6. s. 2. n. 5. quic- quid reluctantur Socin. & Alciat. quos refert, & sequitur Fachin. controu. iur. lib. 2. c. 30. a. vers. Sed contrariam. Si itaq; post factam mihi hoc modo venditio- nem quidam alius ab eodē Titio rem vendicet, & is pendente lite eam in ter- tium alienet, & transferat, atque ita li- tigiosi vitio afficiat, poterō ego aduer- sus illum tertium, vt pote ex vitioso ac irritō titulo possidentem executionē intēdere. Nihil enim incōuenit, quod 42 litigiosi vitium semel contractum, etiā ob litē ab alio de dominio motam, mihi ex alia causa, puta ex publico in- strumento, vel sententia ad eandem rem executiuē agenti proficiat, ar- gument. text. in l. posthumus 6. s. si quis ex his, illic. Non ei profit victoria, sed his qui habent ab intestato successorem, D. de inoffic. testam. l. 3. in fin. cum relatis à gl. vlt. & Gotofred. ad verbum extra- neum, D. qua res pignori, & maximè in l. 3. s. si quis ex liberis 11. illic. Plane si alius committat edictum, & ipse ad contra- tab. hqorum possess. admittetur, in l. nō pu- tauit. 8. s. si ex hereditus 4. illic. Puto cō- missio edicti ab alio filio, contra tab. cum bo- norum possessionem petere posse, & in l. si post mortem 10. s. vlt. vers. Verum ipsi quoque, D. de honor. poss. contra tab. & in l. filius 13. vers. Licet enim, illic. Non per some- tipsum, sed per aliu ad hereditatem admit- titur, D. de bonis libert. 7. Illud

43 Illud verò difficilior est, an litigiosi vitium inducatur ex rei alienatione facta litependente super actione personali, puta ex venditō, vel donato, aut simili, ad eandem consequendam proposita? & id minimè hoc in casu induci probari non obscurè videtur in *auth. de litigiosis*, §. *ideoquè sancim⁹*, collat. 8. *stue nouella* 112. cap. 1. & in *auth. litigiosa* (quæ inde sumpta est) *C. de litigiosis*, vbi litigiosa res diffinitur ea, de cuius dominio causā mouetur inter possessore, & petitorē, iudiciaria conuentione, vel precibus Principi oblatis, & iudici insinuatīs, & per eū futuro reo cognitīs; atque ita planè ab eo nomine excludit videtur quæcumque alia res, de cuius dominio vendicatio non agitur, licet de eo per traditionem acquirendo tractetur, idquè in terminis per hæc iura docuerunt Cuius *post med. vers. Breuiter dicendum*, Ioan. Faber n. 2. Angel. *post med. vers. Sed licet non efficiatur, in eadem auth. litigiosa*, Iacob. Buttrigarius in *princip. & vers. Sed contra hoc oppono*, & idem Angel. n. 2. & 3. in l. 2. *C. eod. titu.* Innocenc. n. 9. *circa fin. vers. Et generaliter dicimus*, & post Compost. Ioan. Andre. à nu. 20. *vers. Contra, vsque ad num. 24.* & Ant. Buttr. num. 53. *vers. Quia litis pendencia, in c. cum M. Ferrariensis 9. de constitut.* idem Ioan. Andr. n. 11. & 12. Abb. n. 7. & Henricus à nu. 13. in c. *Ecclesijs Sancte Mariae 3.* vt lite pendente, idem Ioan. Andr. apertius n. ult. à *vers. Dicunt quidam, in cap. dilectus 5. eod. tit. Speculat. lib. 2. tit. de appellat. §. nouissimè* 111. n. 17. in *princip. illic. Quia vitium contractus litigiosi locum non habet, nisi vbi lis de dominio mouetur, & c. ianctō vers. Solutio*, his verbis: *Generaliter verum est, quod quando cumque dicit quis rem aliquam sibi deberi, siue corporalem, siue incorporalem, vt ius præbendæ, siue præbendam, non autem dicit suam esse, vel quasi, semper is, à quo petitur, potest illam alienare sine vitio litigiosi, & n. 18. illic. Motio autem litis personalis non facit rem litigiosam*, Baldus n. 6. *vers. Dic ergo, ac n. 7.* & Salicet. nu. 9. in *princip. iuncto vers. Ideo dicant, in l. 1. C. communi diuidundo*, idem Bald. in *auth. litigiosa nu. 1. & in d. l. 2. nu. 3. C. de litigios. Ioan. Petr. Ferrariens. in praxi*

*tit. 2. de forma libelli in act. reali, gloss. 10. num. mihi 78. & 79. & tit. 4. de forma responsionis rei conuenti, n. 3. 4. & 5. atque alij relati à Craueta consil. 279. n. 1. circa fin. vers. Quod autem in act. personali, à & D. Præsede Couar. in pract. d. c. 15. n. 6. vers. Huius opinionis, docentes in iudicio, quo agitur actione personali, ipsam solam actionem post litē contestatam in alterū cessam fieri litigiosam, ex d. l. 2. C. de litigiosis, d. l. 1. C. communi diuid. & C. de præscript. longi temp. quas sic intelligūt, & in iudicio actionis hypothecariæ solam possessionem in alterum translata, argum. tex. in *auth. de litigios. c. 1. vers. Ab hoc autem litigiosi vocabulo*, in neutro vero iudicio litigiosam effici rem ipsam, sed tantum in reali, idquè etiā post solā citationē.*

Contrariam tamen sententiam, quinimò etiā ex alienatione rei, ad quam ex personali tantum actione agitur, facta saltem post litis contestationē, quæ iure antiquo desideratur in l. 1. §. 1. *D. de litigiosis, & in d. l. 1. vers. Hoc videlicet, C. communi diuid. litigiosi vitium contrahi non obscurè sensit gloss. verbo iudicium, vers. Prima placet, in l. quaquam 4. §. Iulianus, D. de aqua, & aquæ pluui. arcen. act. prout eam explicant, & sequuntur Bart. n. 1. vers. Aduerte ergo, Raphael Cuman⁹ sub eodem num. Imola 2. notab. sub n. 5. & Lud. Roman⁹ n. 5. & 6. in eod. §. Iulianus, idem Bart. in d. l. 1. §. 1. n. 2. vers. Si verò agitur actione personali, D. de litigiosis, idem Imola nu. 35. Dec. n. 140. & Ripa n. 193. vers. Quid ergo, iuncto vers. Secus si agatur, in d. c. cum M. Ferrariensis, de constitut. Ias. qui hanc sententiam veriorē dicit, & Bart. (qui vt contrariis allegatur in l. 1. C. de litigiosis) à contrarietate saluat, *conf. 43. nu. 9. ad fin. cum seq. ac post alios sequuntur Tiracq. de retractu consanguinit. §. 12. num. 4. & ad fin. tit. num. 123. & de retractu conuentionali ad fin. tit. num. 173. D. Præsede Couar. in pract. d. c. 15. n. 6. circa fin. vers. Vnde vbi actio*, Petrus Belluga in speculo *Principum, rubr. 4. l. 5. leges Regni, à na. 45. in fin. vers. Sed contrarium*, Peregrini de iure fisci lib. 4. tit. 6. n. 9. Octavian. Cachetranus decis. Pedem. 65. n. 13. Marta de iurisdict. 4. part. centur. 1. casu 35. num.*

10. D. Francisco Salgado de Regia prore. vi. oppress. d. 4. p. c. 3. n. 173. qui & alios congerit, quibus addo Ant. Gom. *var. resol. tom. 2. cap. 2. nu. 30. extens. 5. circa fin. vers. Nec obstat, Montaluū in l. 1. gl. 1. tit. 12. lib. 1. fori, Greg. Lop. in l. 13. gl. 2. ad fin. vers. Si verò agatur act. personali, tit. 7. part. 3. Alex. Trétacing. *var. resol. lib. 2. tit. de iudicijs, resol. 17. n. 12. & 57. Tusch. pract. concl. tom. 5. lit. C. conclus. 385. num. 6. in fin. Farinac. fragm. criminal. p. 2. sub eadem lit. n. 286.**

Inter quas inuicem dissidentes sententias eam, tametsi dubius, distinctionem adhibet Aymon Crauet. *d. consil. 279. n. 1. ad fin. vers. & vbi quis*, quam valdè probat, & quodammodo sibi arrogat Parlador. *d. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. 4. part. §. 5. nu. 8.* vt prior sententia vera tantum sit quoad litigiosi poenas, tam parti alienanti, quam ab ea scienter accipienti veteribus legibus impositas, nempe in l. *fin. D. & C. de litigiosis*, quas & ius nostrum Regium probauit in d. l. 13. *vers. E demas, tit. 7. parti. 3.* quasi ad has tantum Iustin. respectum habuerit, dum litigiosam rem diffinit *d. nouella 112. siue auth. de litigiosis c. 1.* vt ex illis eius verbis colligit, in his enim casibus etiam præteritam constitutionē mansuetudinis nostræ post hæc volumus obtinere, in qua scientes, & ignorantēs emptores discernimus. Posterior verò locū obtineat quoad litigiosi effectus, inter quos cum ille sit potissimus, vt executio rectè via aduersus tertium, in quæ res lite pendente alienata est, siue scientem, siue ignorantem dirigi possit, iuxta superius tradita, huiusmodi effectus minimè impeditur ob id, quod lis de alienatæ rei dominio non fuerit, sed super sola etiam personali act. ad eam cōsequendam, vt idem Parlador. *d. §. 5. n. 9. cōcludit, & cōprobat quaquā ratione nimis generali. Quæ tamē conciliatio, inspecta verbi proprietate, vel ex eo mihi valdè suspecta redditur, quod litigiosæ rei diffinitio à Iustiniano tradita d. nouella 112. generalis est, & licet ad præcedentem ipsius constitutionem referatur, quæ extat in l. *fin. C. de litigiosis*, in ea quidem non tantum agitur de poenis alienantis; & ab eo scien-*

ter accipientis, sed etiam de transfereundo litigiosi vitium in accipientem, etiam ignorantem, id quæ sibi volunt verba illa, in qua scientes, & ignorantēs emptores discernimus. Quapropter ego existimo, priorem sententiam, quæ proculdubio receptior est, vt ex relatis pro ea Doctorib⁹ apparet, & alijs quoquæ adductis testatur Guid. Pap. q. 479. n. 1. Hóded. *conf. 20. n. 3. vol. 1. Tusch. & Farinac. d. lit. L. ille n. 3. & 32. in fin.* hic verò nu. 283. Græuens ad Guiliam lib. 1. *concl. 118. considerat. 1. num. 3.* in puncto quoquæ iuris veriorē esse, litigiosi vocabulo propriè, & strictè sup̄to; posteriorem autem sententiam procedere, paulò latiùs eo verbo accepto, vt litigiosa res dicatur etiam illa, ad quam acquirendam personali actione agitur, quia cum huiusmodi acquisitio facienda sit intercedente traditione vacuæ possessionis, iuxta reg. tex. in l. *traditionibus 20. C. de pactis, iuncta l. 2. §. 1. D. de act. empti. & l. cum res 12. illic. Et in vacuam possessionem inductum, C. de probat. si talis possessio pendente lite, ad dominium per ei⁹ medium acquirendū directā, in alium transferatur, non potest non esse infecta litigiosi vitio eadem possessio in alterum sic translata, quod sufficit vt & res ipsa latè litigiosa dici possit ad eum saltem effectum, vt aduersus tertium illū possessorem, quasi nulliter possidentem rectè dirigi executio possit, cum nec tertius ipse absque possessione, quæ nulla, & infecta est, dominium acquirere potuerit, arg. tex. in l. *numquam nuda 31. D. de acquir. rer. dom.* atque ita idem resultat effectus, ac si alienatio ipsa in tertium facta omninò nulla esset, iuxta superius tradita n. 32. adeò quæ perperam hunc effectum huic actioni negat Matthias Coller⁹ de processibus executiuis part. 3. cap. 3. à n. 425. quem sequitur, eius verba referens Bernard. Græuens *d. concl. 118. considerat. 1. n. 2.* multòquæ verius eum admittunt vltra relatos *sup. n. 40. Gregor. Lop. in d. l. 13. gl. 3. in princip. iuncto vers. Aduerte tamen, & vers. Ego tamen, tit. 7. parti. 3. Gomezius Legionensis (qui de quotidiana ei⁹ praxi in Hispalensi Senatu testatur) in centur. infermat.**

mat. ac decis. factio, ac decis. 59. n. 4. & 6. Andr. Gail. d. obseruat. 118. n. 4. Tusch. pract. concl. tom. 3. lit. E. conclus. 488. nu. 1. Villadiego in polit. c. 2. num. 59. & in forma libellandi, libello 24. & in notis ad eum, Volanus in curia Philipp. 2. p. 5. 11. n. 10. Nam & ex eadem ratione licet in hypothecaria actione litigiosi vitium proprie non contrahatur circa rem ipsam, sed tantum circa possessionem, ad quam auocandam, vt ex ea creditori satisfiat, dirigitur, l. si fundus 16. §. in vindicatione, D. de pignor. cum similibus, hoc tamen sufficit ad effectum operandum, vt aduersus tertium, in quem res lite pendente alienata est, intedi recta via absq; vlla prauia excusatione executioni possit, vt ex Ioannis sententia docuit Accurs. gl. 1. ad fin. vers. Vel dic secundum Ioannem, in autb. hoc si debitor, C. de pignor. receptus a Iacobo Butrigario, in fin. 1. oppositionis, Zyno vers. Vel dicas, Baldo nu. 2. vers. In ea gl. & ceteris communiter ibi, secundum Salyc. n. 2. vers. Octauus Ioannis, & Ang. de Perusio n. 4. quo letiam Bart. fatetur in l. persecutio ne 24. n. 2. vers. Quid dicemus, C. cod. tit. ac resoluunt Ang. de Aretio in §. si quis in fraudem, n. 19. vers. Vnum tamen, inst. de act. Guido Papae quest. seu decis. 432. n. 7. Negusantius Fano de pignor. 1. memb. 8. partis n. 17. Vincent. de Franchis decis. 587. post med. vers. Quia licet ad illum, text. Floridus Mausonius de causis executiuis lib. 1. ampliat. 6. n. 40. quod & apud nos probatum est in l. 14. ad fin. vbi notat Greg. Lop. gl. 5. limitat. 15. & gl. vlt. tit. 13. part. 5. Id que est quod sub obscure voluit D. Præses Couarruu. in pract. quest. c. 15. n. 6. vers. Posterior verò, dum sic loquitur. Quia in actione hypothecaria vitium litigiosi non est necessarium, nec quocquam nocet actori, qui pecuniam debita exigere poterit ab eo, qui lite mota, & pendente rem emerit; qua in eum cum hoc onere aris alieni transfertur; significat enim non esse opus in actione hypothecaria quod litigiosi vitium in re ipsa contrahatur ex alienatione post litis contestationem facta, cum sufficiat id contrahi in ipsa possessione ad præfatum effectum producendum, vt idè D. Præses paulo apertius dixit n. 7. vers. Hinc etiam,

unde merito eund. effectum in vtraque actione, tam scilicet hypothecaria, quam personali, ad rem consequendam directam, coniungit Amator Rodericus de execut. c. 4. n. 52.

Ex quibus deducitur quid dicendum sit in illa utili questione, vtrum ex bonorum alienatione facta in fraudem iudicialis authoritatis, vel (vt aiunt) paratæ executionis ex personali actione, pro debito pecuniario mota, litigiosi vitium ad eum saltem effectum inducatur, vt in tertium eorum possessorem possit directo executio fieri? In qua ne gatiuam partem, quod nec ad hunc effectum tale vitium inducatur, sed necesse sit vt prius reuocatoria actione ad huiusmodi alienationem rescindendam (iuxta l. 1. cum seqq. D. que in fraud. credit. & C. de reuocand. his, que in fraud. cred. §. item si quis in fraudem inst. de act. & apud nos in l. 7. cum seqq. tit. 15. part. 5.) docuit Bart. in l. 1. §. necessariò, n. vlt. D. si ventris nom. mulier, in l. si quis missum 17. §. mulier, n. 3. D. damno infect. in l. a Diuo Pio 15. §. si super reb⁹, n. 7. D. de re iudic. & in l. creditores 3. n. 23. vers. Circa hoc reperio, C. de pignor. qui in contrarium vbi què citat Zynum in l. 1. modò quest. 8. modò quest. 9. C. de alienat. iud. mut. cau. facta, apud quem tamen à me diligenter lectum tam in questionibus illis quam in tota ipsa l. talem non inueni doctrinam, quæ forsan fuit Dyni, qui facile pro Zyno allegari potuit, vt allegatur à Ripa inferius referendo. Bartoli autem sententiæ suffragantur Bald. n. 10. Salyc. n. 16. & 18. & Ang. num. 6. vers. Quod autem dixi, in d. l. creditores, Negusant. de pignor. 4. p. princip. n. 20. vers. Tertio restringitur, Ant. Gabr. commun. concl. lib. 5. tit. de acquir. possess. concl. 8. n. 3. ac post alios Menoch. de adipisc. rem. 5. nu. 126. Contrariura tamen, quinimò absque alienationis rescissione rectè dirigit executionem posse aduersus tertium, in quem post litem motam ex sola etiã personali actione ad quantitatem res, ex qua creditori poterat satisfieri, à debitore alienata est, atq; ita latè quodad hunc saltem effectum litigiosi vitium induci, licet aliàs minimè inducatur, & reuocatoria dumtaxat locum esse in alienatione

natione in fraudem creditorum ante litem motam facta affirmavit Bald⁹ sibi contrarius in l. 2. n. 8. vers. Breuiter dico, C. ne uxor pro marito, quatenus se refert ad Bart. qui in his terminis loquitur, & apertius in l. executorem 8. n. 27. vers. Si autem, C. de execut. rei iud. illic. Aut est facta alienatio iudicio iam introducto, & idem, licet in personali res non sit facta litigiosa, & paulò inferius illic. Si uero dudum ante litem motam debitor distraxit in fraudem creditorum, tunc oportet agi reuocatoria, sequuntur Salyc. in l. fin. n. vlt. vers. Aut est uera, C. cod. tit. Paulus Castens. n. 8. post med. vers. Baldus notabilius, Ias. n. 10. vers. Mihi placet, & Vincent. Herculan. n. 43. in d. §. si super rebus Ioã. Petrus Ferrariens. in praxi, tit. 26. de forma execut. sent. diffinit. gl. 1. n. mihi 21. D. Præses Couar. Bart. sic intelligens (de quo modò) in pract. d. c. 15. n. 7. vers. Sed & generaliter, cum duobus seqq. Menoch. de adipisc. rem. 5. n. 127. Ioan. Bapt. Afinius in praxi §. 31. c. 2. ampliat. 38. limit. 30. n. 1. post med. vers. Subdit tamen, Ioan. Bapt. Villalobos in arar. commun. opin. lit. E. n. mihi 142. Gundif. Paz in praxi 4. p. 1. to. c. 1. n. 50. vers. Quod tamen intellige, Parlador. casum hunc pro quinta limitat. subiungens d. c. fin. 4. p. 5. 5. n. 14. & 15. ac post plures alios à se congestos Giurba decis. 62. n. 8. Salgad. de Reg. protect. 4. p. c. 14. n. 113. cum 2. seqq.

In qua contrarietate regulariter ego verioresemper existimaui sententiã Bart. & aliorum, quos pro eo retulimus, vt & agnoscit Alex. in d. §. si super rebus n. 10. vers. Licet uerior, qui optimè satisfacit decisioni text. in l. chirographis 58. §. fin. D. de administ. tut. qua Bald. & sequaces præsertim nituntur, vt procedat quando lis pendebat super re, quæ fuerat alienata, secus quando agebatur act. personali ad quantitatem, & executio ueniebat faciendã in bonis debitoris, iuxta formã tex. in d. §. si super rebus; eandem quoque sententiã velut communiorẽ amplectitur Greg. Lop. in l. 13. gl. 3. ad fin. tit. 7. part. 3. & magis iure probari, ac frequentiori Doctorum suffragio receptam esse testatur D. Præses Couarr. d. n. 15. vers. Inò ex hac opinione, quo tamen loci non satis videtur

Bartolum percepisse, dum eum intelligit ubi alienatio fuit facta nondum mota lite, & sic in fraudem creditorum tantum, non etiam cum facta fuit pendente lite, & sic in fraudem etiam iudicialis authoritatis, nam imò in hoc secundo casu expresse Bart. loquitur. ei⁹ que sententiã (vt dixi) regulariter, & uerior est, & receptior, vt profitentur etiam, alijs relatis, Aymon Crauet. conf. 235. n. 9. & 10. vol. 2. Roder. Suar. ad l. post rem iudicatam, D. de re iudic. in declarat. legis Regni, post 8. ampliat. verbo que las cũ plades, n. vlt. Alex. Trétacinq. d. resolut. 17. de iudicij nu. 56. ac post innumeros alios Menoch. parum sibi costans conf. 1187. n. 2. & 3. lib. 12. quibus nonnullos adijcit Marius Giurba d. decis. 62. n. 7. cum alijs infra. Id que vel ex eo patet, quod aliàs nulla esset differentia inter alienationem factam post litem motam super re, seu specie debita, vel super quantitate debita, quod planè absurdum esse nemo non videt.

Dixi ac repetij Regulariter, quia si alienatio nedum facta sit post litem motam, sed etiam post latam super ea executoriam sententiã, quod proprie dicitur in fraudem paratæ executionis, tunc utique, & si non magis litigiosi vitium proprie inducatur, at saltem minus proprie inducitur ad præfatum effectum, quia euidentior ex tali alienatione colligitur animus nedum creditorem fraudandi, sed & frustrandi omnino iudiciũ, eius que executionem, cui nullo alio promptiori modo occurritur, quam si perinde ac si illa facta non esset, in bonis illis, à tertio in quem facta est possessis, directo executio fiat absque nouo processu, quia quasi i⁹ reale uiderur iã questum creditori, vt postmodum facta alienatio ipsi minimè noceat, arg. text. in l. si superatus 3. §. 1. D. de pignor. in l. si mater 11. §. fin. vers. Sed si postea quam, & in l. iudicate 29. §. vlt. D. de except. rei iudic. cum his, quæ per hæc iura docuit Bart. in d. l. creditores, n. 23. vers. Aut habet causam, iuncto vers. Primo casu, communiter receptus secundum Ias. conf. 38. n. 10. vol. 3. Ant. Gabr. com. concl. lib. 5. tit. de acquir. poss. concl. 8. n. 8. Menoch. de adip. possess. d. rem. 5. n. 133. & in terminis

minis sic præfatas Bart. & Baldi, atque vni, & alteri assentiendum doctrinas in amicitiam redegerunt Ripa in l. 1. §. si heres præcepto fundo, vers. Videtur autem, D. ad S. C. Trebell. Ioan. Petr. Surd. conf. 533. n. 4. vers. Quando tamen, vol. 4. Menoch. d. conf. 1187. n. 4. Cancer. var. resolut. tom. 3. c. 17. à n. 461. ad 467. inclu. siue, Card. Tusch. pract. concl. to. 3. lit. E. d. concl. 488. n. 5. & 6. ac post alios D. Franc. Saigad. de Regia protect. d. 4. p. c. 8. nu. 177. cum 2. seqq. qui & existimat Baldum, & sequaces in his tantum terminis loqui, in quo aperte fallitur, ex his quæ diximus, & quæ ipse tradit d. c. 14. n. 114. & 115. Nec necesse est post latam executionem ad reale executionem deuentum esse factam subhastatione, & pignore capto, vt videtur requirere Guido Papæ decis. 81. n. 1. ante med. vers. Tamen quicquid sit de iure, Ripa in d. §. si heres præcepto fundo n. 22. sed ad hoc tantum, vt & de participata emptoris fraude constet, multò que magis in eù fieri executio valeat, vt animaduertit rectè Marius Giurba d. decis. 62. n. 13. qui tamen malè putat alioqui necesse esse constare de possessoris scientia, cum verius sit debitoris alienantis malitiam dumtaxat considerari ex his quæ in simili resoluimus nu. 40. Porro sententiæ Guid. Papæ, & Ripæ vbi proximè tunc demum propriè locus erit, cum ab initio executiuè ageretur, quo casu fraus paratæ executionis colligeretur ex alienatione rei, in qua ipsa realis executio facta est (vulgò se trabo) aliàs verò procedunt quæ diximus.

45 Iuxta quam verissimam resolutione iudicatum est in Hispalensi Senatu me iudice 18. die Augusti an. 1621. in causa Michaelis Romero clerici, contra Doñam Eleonorã de la Serna, viduam Don Andrea Ramirez, qui cum viuens illi donationem fecisset sex millium ducatorum, postea sorori suæ heres extitit ex testamento, in quo testatrix quandã instituit capellaniam, cuius ipsum patronum reliquit, capellanum autè nominauit præfatum Michaellem, in dotè ei assignans censum ducentorum ducatorum annuorum, què ex bonis suis emi iussit, & interim illa capellano solui;

Decisio incidens Hispalensis.

vt autem ipse Andreas velut legitimus alio qui sororis heres, ipsi ab intestato successit, si viribus testamentum caderet, à capellaniæ, & aliorum legatorum onere liberaretur, litem legatarijs mouit super testamenti valore, quasi nullum esset iudicandum, eò quòd post testatrix mortem apertum fuit repertum, qua lite durante in extremis agens in vitimo elogio à se condito ad pias causas disposuit, earum executricem relinquens Eleonoram uxorem què litem à marito coeptam super alterius testamenti valore prosecuta, tandem per ultimam sententiam succubuit, mox què timès eius virtute aduersus se in bonis mariti, quæ tanquam executrix possidebat, executionem petendam pro sorte principali ac redditibus dicti census, iuxta ea, quæ nos cum multis resoluimus dissertat. 8. n. 2. possessionem sibi ab alio iudice decerni petijt, & obtinuit quorundam mariti bonorum pro donatione, quam ipsi viuens fecerat, nulla litis mentione facta. Cui igitur Michael capellanus virtute clausulæ testamenti, in quo præfata capellania instituta est, & heredi iniunctum, vt illi censum emeret, & interim redditus solueret, executionem coram ipsius Ecclesiastico iudice peteret aduersus Eleonorã velut heredis executricem in omnibus illius bonis à se possessis, executionis què mandatum iudex decreuisset, ac tam fori declinatione, quàm appellatione, quòd in illis saltem bonis, quæ ex vi donationis possidebat, id decerni non posset, minimè remoratoribus, ad additionis sententiã nihilominus progressus esset, pars dictæ Eleonoræ Hispalensem Senatum adiit per viã querelæ, petens vel remitti causam iudici seculari (vulgò auto de legos) ob ipsius subiectum seculare, vel declarari Ecclesiasticum iudicem vim facere in non deferendo appellationi respectu bonorum, quorum sibi possessio à seculari iudice decreta est ad satisfactionem quantitatis sibi à marito in vita donatæ. Vtrunque autem in Senatu merito denegatum est, pro Ecclesiastico iudice declaratione facta, quòd in neutro vim faceret, ipsi causa remissa, vt vltimo ad reale quoque executionem procederet

46 deret. Quia quod ad declinatoriã à muliere obiectã attinet, constat illi nullum esse locum, cum testamentorum, maximè ad pias causas disponentium, executio ad Episcopum, eius què vicariũ, vel alium prælatum Ecclesiasticum cumulatiuè cù seculari iudice, prout quisque preueniret pertineat, l. hereditas 50. al. 53. §. 1. vers. Quamuis enim, illic. Princip. ii, vel Pontificali auctoritate, D. de petit. heredit. l. nulli 28. vers. Et si quidem testator, illic. Vir reuerendissimus Episcopus illius ciuitatis, ex qua testator oritur, habeat facultatem exigendi quod huius rei gratia fuerit derelictum, pium defuncti propositum sine vlla cunctatione, vt conuenit, impleturus, C. de Episcopis, & cleri. nouella 131. c. 10. siue Auth. de Ecclesiast. tit. 8. si quis adificationem, illic. Prouidentia locorum Episcopi, & ciuilibus iudicis, collat. 9. c. nos quidem 3. c. indicante 4. c. si heredes 6. c. Ioannes 19. de testam. l. 7. in princ. tit. 10. p. 6. Trid. Sess. 22. de reform. c. 8. explicant, & prosequuntur optimè vltra alios Tiraq. de priuilegijs pie causæ priuilegio 149. D. Couar. in d. c. nos quidem, n. 8. & in d. c. si heredes n. 3. & 4. Gregor. Lop. in l. 6. gl. 3. vers. Poterit ergo Episcopus, & in d. l. 7. gl. 1. tit. 10. parti. 6. Paz in praxi to. 2. prælud. 2. n. 44. 45. & 46. Spino in speculo testam. gl. 28. princip. à n. 20. Matiençus ad l. 7. tit. 4. gl. 2. n. 2. & ad l. 14. tit. 6. gl. 1. à n. 45. lib. 5. nouæ compilat. Gabr. Pereira de manu Regia 1. p. cap. 16. n. 2. & 3. Dixi maximè ad pias causas, quia & in prophanis testatorum relictis idem est, vt & ex dictis iuribus apparet, & omnes proximè relati adnotarunt, quibus & illa annumerantur, quæ pro dote consanguinearum relinquuntur, in quibus præsertim naturalis sanguinis coniunctio attenditur, quæ accidentali dotis, quæ alioqui pia iudicatur, præualeat, arg. tex. in l. 3. §. 1. illic. Cum magis etati, quam dementia tantisper sit consulendum, D. de tutel. & l. tutor. 28. §. 1. in fin. D. de excusat. tut. & in proposito melioris in cap. requisiti 15. vers. Si verò relinquatur, extra de testam. ex quibus sic in simili notarunt post alios Tiraq. ad l. si vnquam C. de reuocand. donat. verbo donat. largitus à n. 72. maximè nu. 74. D. Couar. in d. c. requisiti illat. 11. c. 2. seqq.

Surd. conf. 71. nu. 5. D. Perez de Lara de Capellanis lib. 1. c. 18. n. 3. atque ita passim in Hispalensi, & Granatensi Senatu iudicatum memini. Quod inter alia facta est in Granatensi me iudice 5. die Decembris anni 1633. in causa Didaci Benitez de Figueroa, Malacitanæ ciuitatis incolæ, nã cum is differret solutione legatorum à testatore, cui heres extitit, relictorum quibusdam foeminis eius consanguineis pro earum dote, ex earum què parte executio aduersus ipsum peteretur coram Ecclesiastico Malacitano, causam ipsam coadiuuante fisco Ecclesiastico, per censuras iudex processit aduersus heredem illum donec legata solueret, à cuius processu cum heredis pars appellaret, querelã què in Senatu proposuisset, petens in eo declarari iudicem ipsum in cognoscendo, & procedendo vim facere, nullã eum vim fecisse declaratum est, ei què causa fuit remissa. Rursus (vt ad Hispalens. decis. redeamus) quod attinet ad possessione bonorum ex singulari donationis titulo allegatam ad executione impediendam, aperte quoque apparuit, illam dosè fuisse petitam, & obtentam in fraudem paratæ executionis iuxta superius tradita. Maximè quia ex alio capite certum est, talem tertij possessione minimè potuisse in eum executionem remorari, vt potè habitam ex titulo nullo, & iure improbato, iuxta tradita supra n. 32. & ad sequens exemplum dicenda. Donatio namque * inter virum, & uxorem iure prohibita est, ac nulla, & licet coniugis donantis morte confirmetur, nõ tamen aliàs quàm si traditio in vita facta fuerit siue verè, siue fictè per constitutum, vel similem actum, vt vtrumque constat ex l. 1. cum seqq. maximè l. sed interim 11. l. si seruus 20. l. Papinianus 23. iuncta gl. verbo donationem, & gl. vlt. vers. Vel ibi, & l. cum hic status 32. §. 1. D. de donat. inter, l. 2. iuncta gl. vlt. ad fin. C. de dote cautã non numer. l. 1. iuncta gl. verbo facte, & l. donationes 25. C. de donat. inter, c. fin. eod. tit. l. 4. vbi Gregor. Lop. gl. 6. tit. 11. partit. 4. vltra quem, & alios in relatis locis, prosequuntur latè DD. maximè Iaf. nu. 17. & Did. Segur. num. 55. in l. 1. §. si vir uxori, D. de

Decisio incidens Granatensis.

47

acq. poss. idem Did. Segur. & eius additio in l. unum ex familia, s. si fundum, nu. 124. D. de legat. 2. Palac. Rubeus in repet. rubr. de donat. inter, s. 76. 78. & 79. Ant. Gom. var. resol. tom. 2. c. 4. n. 23. in fin. & ad l. 50. & sequentes Tauri, nu. 65. D. Couar. in rub. de testam. 3. p. n. 3. & 4. Iul. Clar. lib. 4. sent. s. donatio, q. 9. nu. 6. Minfing. sing. obseruat. centu. 2. obseruat. 33. Andr. Gail. pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 40. Anto. Theaur. decis. Pedem. 32. Alex. Trentacinq. var. resolu. lib. 3. tit. de donat. resol. 6. n. 4. vers. Hac conclusio nu. 5. vers. Habes igitur Ceuall. pract. quæst. to. 1. q. 12. n. 24. & 25. q. 140. n. 7. q. 273. n. 8. & q. 398. n. 5. P. Moli. de iust. & iure to. 2. disput. 589. n. 4. & 5. P. Thom. Sanchez de matrim. lib. 6. disput. 1. n. 2. & 3. & disput. 14. per totam, quicquid contrarium, nempe traditione non esse necessariam, sed sola donantis perseverantiam usque ad mortem sufficere ad confirmationem huiusce donationis contendat Ant. Faber adiectur. lib. 2. c. 8. Ex quit us planè, constat appellatione in præfato casu merè friuolam fuisse, adeò què meritò ei Ecclesiasticum iudicem non detulisse, iuxta reg. tex. in c. cum appellationibus 5. de appellat. libr. 6. cum his, quæ per eam nos diximus in tract. de off. ordin. 2. p. n. 48. 54. & 55. ubi & Granatens. curiæ definitionem retulimus, & hæc de secundo primæ principalis limitationis exemplo.

48

Tertium supeditat exemplum limitatio tertio loco tradita à Parladorio d. c. fin. 4. p. s. 5. n. 10. cum videlicet tertius ac singularis rei possessor per simulatum aliquem contractum eandem nactus fuerit, nam huiusmodi contractum ipso iure nullum, & irritum esse constat, nec aliquod accipienti ius tribuere, l. nuda 55. D. de contrab. empt. l. si quis cõduxerit 46. D. locati, l. emptor 12. illic. Nisi simulata venditio est, D. de aqua, & aquæ pluui. arc. l. si quis ante 10. s. ult. D. de acq. poss. l. cõtractus 54. D. de oblig. & act. l. imaginaria 16. D. de reg. iur. l. cū ea 21. C. de transact. rubr. & toto tit. C. plus valere quod agitur, l. & qui sub imagine 10. C. de distract. pign. l. fin. vers. Otro si dezimos tit. 11. & l. 44. vers. E si de otra guisa, tit. 13. parti. 5. profèquuntur, & exor-

nant latè Tiraq. de retractu consang. s. 1. gl. 2. à n. 12. Tulch. pract. conclus. tom. 7. lit. s. concl. 257. & 265. Farinac. de falsit. & simulat. q. 162. à n. 7. maxime n. 10. ubi benè explicat; adeò què aduersus possidentem ex huiusmodi titulo nullo, & fictitio iure optimo executio procedit, iuxta superius tradita, vt in terminis notarunt Bart. in d. l. emptor, ante n. 1. vers. Tamen & ipsum emptorem possit cõuenire, si simulatus fuit, Bal. in d. l. executorem, n. 27. in princip. C. de execut. rei iud. Salyc. in d. l. fin. n. ult. in princ. C. eod. tit. Menoch. de adipis. rem. 5. n. 129. Volanus in curia Philip. 2. p. s. 11. n. 9. D. Pichard. manud. ad praxim 2. part. præcepto 2. n. 11.

Secunda principalis superioris regulæ, executionem aduersus tertium negans limitatio est, vt locum sibi non vendicat si in contractu adsit specialis hypotheca cū clausula de non alienando, tunc enim cõtra possessorem rei ita obligatæ, causam seu titulum ab obligante habentem, non minùs executio locum habebit, quàm contra ipsum principalem debitorem, quia ex vi huius pactiõnis, vt ei stetur; lex alienationem inficit, ac irritam reddit, text. elegans in l. si creditor 7. s. fin. D. de distract. pign. iuxta litteram Pisanam, quæ sic habet, nullam esse venditionem, vt pactiõni stetur, quàm frustra impugnare nititur Anto. Fab. de error. pragmat. tom. 4. decade 87. errore 2. est enim illa longè verior, vt ostendit Forcatul. in cupidine iurisperito c. 13. n. 9. nouissimè Ant. Merenda controuers. iur. lib. 1. c. 31. à n. 1. ad 7. sed & receptior secundum mòx referendos, quam apertè apud nos probauit Regia lex fin. ubi not. Greg. Lop. glos. 2. tit. 5. parti. 5. tacitè què probauit idem Ant. Fab. sibi contrarius in rationali ad l. nemo 61. lit. B. in fin. D. de pact. dum eam l. conciliat cum d. s. fin. præfatam eius litteram planè supponens, & in terminis sic per eum tex. notarunt Bart. in d. s. fi. & apertius in l. creditores 3. n. 25. vers. Credo quod sic, C. de pignor. ac post alios Menoch. de adipis. d. rem. 5. n. 137. vers. Ita fortius; Roder. Suar. variè dictum s. expendens ad l. post rem iudicatã, D. de re iud. in declarat. l. Regni post 8. ampliat. verbo

verbo que las cõplades, n. 5. 7. & 13. D. Præf. Cou. var. resol. lib. 3. c. 7. n. 6. vers. Hinc etiã ad fin. Gutier. ad l. nemo potest, n. 38. D. de legat. 1. Villalob. in arario cõmun. opto. lit. A. n. 139. vers. Et nota hanc cõmunè, Parlador. rer. quot. lib. 1. c. 10. à n. 28. vers. Sed iã huius loci, & d. lib. 2. c. fin. 4. p. s. 5. n. 16. Paz in praxi 1. p. 1. to. 8. n. 49. Matieç. ad l. 1. tit. 17. lib. 5. noua cõpilat. gl. 3. n. 6. Felician. de Solis de censu. lib. 1. c. 10. n. 3. & lib. 3. c. 4. n. 6. Ceuall. pract. quæst. to. 1. q. 38. n. 18. & 19. & q. 76. n. 29. Auendañ. de cõssib. c. 83. n. 5. Amator Roderic. de execut. c. 4. n. 47. Volanus in curia Philip. 2. p. verbo executiõ, s. 11. n. 11. D. Pichard. manuduct. ad praxim, d. p. 2. præcep. 2. à n. 12. ad 19. qui ex n. 13. ad 15. nonnullarum legu dissidium in proposito rectè cõponit, & explicat, & post alios Salgad. de Reg. proteçt. 4. p. c. 14. à n. 63. Fl. Maufoni. de causis execut. ampliat. 6. n. 25. quicquid nonnulli ex his, maxime Parlador. & Volanus generalè sufficere hypothecam existimauerint, nec vllã elegerit sententiã D. Pichard. d. præcept. 2. n. 13. nã proculdubio cõtraria, quòd specialis requiratur, & verior, & receptior est, vt dicem. dissertat. 20. & interim resoluunt, & probant Negufant. de pignor. 2. p. m. b. 1. n. 2. Gutier. in d. l. nemo potest, n. 58. Gasp. Roder. de an. redit. lib. 2. q. 9. n. 59. vers. Sed an pactu, qui & illud in princ. rectè admonet, huiusmodi pactum, vt præfatum effectum operetur, absolutum esse debere, non restrictu, puta de non alienando in potentiolem, vel in què cūque, absque onere, & obligatione illius debiti persoluendi, quia cum idè iure infit, eiusdè iuris intellectum habet, vt ordinariè iuxta eius præscriptum exactio fiat, nec quicquã aliud operatur, iuxta reg. text. in l. 3. D. de legat. 1. l. nõ rectè 3. vers. Nã licet; C. de fideiussor. cũ vulgat. atque ita passim in Hispalensi Senatu me iudice obseruatum est, vt imprimis euenisse memini in causa Illephõsi de Medina cõtra D. Eleonoram Antunez, & alios ei in publico instrumẽto obligatos ad solutione certæ quantitatis sub speciali hypotheca cū claus. absoluta non alienado, & cõtra Per. Cabrera, qui rē hypothecæ subiectã ab illis cõparauerat, eo què titulo possidebat, ex cuius parte prætedebatur, non esse cõtra eũ executioni locum, adeò què executorium ordinarij iudicis mandatum in ipsum decretum reuocã-

Decisio incidens Hispalens.

dum fore, quod tamè Senat. ex supradictis confirmandum poti. duxit 7. die Iulij anni 1621. ita quoquè sapissimè in Granatensi curia me iudice pronunciatum est.

Quæ sanè resolutio, & in cõsuali cõtractu locu habet, nã si fundus ei specialiter subrelata clausula de nõ alienando hypothecatus fuerit, is què cõtra pactum fuerit alienat. poterit vtiquè cõtra creditor. recta via pro decursis reditibus executione, sibi aduers. debitorè cõpetentè, cõtra tertiu, qui ex huiusmodi causa rē illã possederit dirigere, in quibus terminis loquitur D. Præf. Cou. ubi sup. sequuntur Gomez. Legionensis sic passim in Hispalensi Senatu iudicatu referes, in cõtura informationu ac decisionu eius de Senat. decis. 49. Frat. Emanuel Roder. in explicacione mot. proprij Pij V. de cõssibus, cõdit. 6. dubio 5. min. principali, Gasp. Roder. de redit. lib. 2. q. 9. ex n. 55. à vers. Imò & in cõssu, & aperti. n. 58. vers. Secũdũ ex eo patet, Auendañ. de cõssibus c. 85. à n. 5. & c. 96. n. 7. vers. Vel agere, & n. 8. vers. Reperio tamen, & post alios Maufoni. de caus. execut. ampliat. 6. n. 25. quicquid cõtrariu stãte dicto motu proprio velint Gund. Paz d. 4. p. 1. to. c. 1. n. 49. vers. Aduerte tamè, Felician. de cõss. d. lib. 1. c. 10. n. 3. vers. Tamè ea clausula (qui tamè sibi parũ cõstas cõmuni sententiæ magis videtur accessisse, donec sui memor se ad pri. traditã retulit, d. lib. 3. c. 4. n. 6. vers. Nisi adiecta fuerit) idè to. 2. lib. 3. c. 4. n. 4. in fi. Ludou. Cécus, falsò pro se Rodericiũ citas, de cõssib. p. 2. c. 2. q. 5. art. 6. n. 21. nã (vt vterq; Roderici. elegãter aduertit) * pactu illud denõ alienado, speciali hypothecæ adiectu, minimè in motu proprio Pij V. & extrauagãtib. Martini, & Calixti prohibetur, quia nõ omniò impedit alienatione, sed eatenus tãtũ, quaten. dno cõssus præiudicat, vt dictum est, & præ alijs obseruat Rodr. de redit. d. lib. 2. q. 9. n. 58. vers. Secũdũ, quicquid adhuc dubitet D. Pichard. manuduct. ad praxim d. 2. p. præcep. 2. à n. 28. maxime propter motu propriu Pij V. de cõssib. quãquã eũ apud Hispanos nõ esse vsu receptu testetur, securius què esse dicat n. 30. cū Aret. Socin. Marãt. & alijs quos refert, vt in cõsuali cõtractu ad præfatum effectũ pactu apponatur de ingrediẽdo possessione fundi subiugati, propria authoritate, iuxta tex. in l. pen. vers. Nõ cõ creditor C. de pignor. act. & in l. creditores 3. C. de pign. & apud nos

in l. 70. vers. E por que todas, illic: Por si mismo sin otorgamiento de Iuez, nin de otra persona, pua da entrar la tenencia de aquella cosa, tit. 18. parti. 3. & l. 1. vers. Fueras ende tit. 13. parti. 5. nō animaduertēs, * nec hoc pactum per se solum quicquā aduers⁹ tertiu⁹ operari, nisi adiecta clausula cōstituti, vel precarij, aut retētionis usufruct⁹, vt apud eodē videre est, maximē Tiraq. de iure constituti, 1. p. n. 43. Negusat. de pignor. 4. p. princ. n. 20. cōcl. 8. & n. 21. in 11. cōcl. vers. Sed opinione Bart. Marāt. in praxi 6. p. actu ult. n. 33. Ant. Gabr. cōm. cōcl. lib. 5. tit. de acquir. poss. cōcl. 3. n. 17. 19. & 20. Menoc. de adip. poss. rem. 5. n. 140. Gutie. ad l. nemo potest, D. de legat. 1. n. 39. Rodrig. de redit. lib. 2. q. 7. n. 18. & d. q. 9. n. 58. in princ. Mauson. de caus. exec. ampl. 6. n. 26. Antonin. de Amat. resol. 45. n. 10. atque ita hoc pactum de ingrediēdo autho ritatē propria, in effectū nō distat à pacto de nō alienādo cū speciali rei hypotheca; eodē namque modo tertij possēssionē afficit constitutum, & precarium, adiunctum illi pacto de ingrediēdo, vt videatur possēssio penes debitore remanere, ab eo quē per creditore apprehensa.

54 Sed & in huiusmodi cēsuali cōtractu vir tute dictę hypothecę, & clausulę de nō alienādo executio nō min⁹ locum habet ad uer⁹ clericū in re ipsa specialiter cēsū sub eo pacto subnixā, & à se post modū ex titulo à debitore mediātē vel immediātē habito possēssa; quia cū hic titulus null⁹ sit, & in fact⁹ in præiudiciū creditoris, vt pactioni cū eo inite præcisē, & absq; vlla iuris ei⁹ diminutionē stetur, d. l. si creditor si. fi. D. de distract. pignor. cōsequenter nō officit, nec ali quod præstat impedimentū creditoris; quin eodē modo in re illa executionē facere pos sit, ac si à clerico minimē possideretur, ad eodēq; corā ipso iudice debitoris, qui quasi per suppositā clericī personā ipse tantū vē rē ac propriē possidere dicitur; iuxta supe riūs tradita, maximē n. 48. iuncta reg. nō præ stat 54. lib. 6. & in terminis, licet nō per om nia sic explicēt, obseruāt Parlad. lib. 2. rer. quor. c. fi. 2. p. 5. l. in fi. Ceual. pract. qua. to. 1. q. 36. a. n. 14. & 4. to. q. 899. a. n. 80. latissi mē Salga. de Reg. protēct. d. 4. p. c. 14. a. n. 71.

55 Quicquid * cōtrariū cōtēdat, & in Pincia no Senatū iudicatū referat Rodrig. de redit. lib. 2. d. q. 9. n. 59. qui ex eo imprimis moue tur, quod Gulielm⁹ de Cuneo, & alij à se præ

ced. n. relati, qui similē opinionē in re tribu taria inuexerūt, loquūtur supposita altera opinione apud Gallos recepta, quod cleri ci in realib⁹ actionib⁹ possunt; corā seculari iudice cōueniri, & cū actio hypothecaria sit realis, l. pignor. 18. C. de pigno. cēsent cleri cū hypothecaria corā seculari cōueniendū esse; vnde infert Roderic⁹, quod cū suppo sitū falsum sit, nec vnquā in curia Romana admissū, aut in Hispania exauditū, cōsequē ter falsū & illud est, quod sub eo supposito ac si verum esset statuitur. Quod tamē arg. perquā fallax est, quia executiua actio quę in possessorē rei tributarię ad exigēdū tributū dirigitur, nō fit ratione hypothecarię ordinarię, sed ratione oneris rei affixi, & in factę possēssionis, ac tituli quoad eā partē fundi, quę illi oneri correspondet. Quę qui dē actio * a reali, & hypothecaria ordinaria 56 lōgē distat, quia realis ordinaria, seu reiuē dicatio, & si dominiū ex parte agentis sup ponat, l. in re actio 23. al. 24. D. de re iud. cō petit tamē etiā aduersus verū, ac legitimū rei possessorē, l. qui petitorio 36. D. eod. tit. ad eodēq; ex titulo valido, nec iure quoquomō dō improbatō, puta ex venditione nō dñi, quę & si dominiū nō trāsferat, trāsferat tamē vsucapiēdi cōditionē, l. re alienā 28. iūct. l. clauib⁹ 74. D. de cōtrab. empt. vsucapio autē nec absq; vera, & legitima possēssio ne, nec cū infecto titulo procedit, l. vbi lex 24. l. sine possēssione 25. D. de vsucap. Rurs⁹ actio hypothecaria ordinaria illud ampli⁹ habet respectu rei cōuēti, quod nedū verā ac legitimā ei⁹ possēssionē nō excludit, ve rū nec dominiū, quod in eū potuit debitor trāsferre, tātū q; creditori cōpetit ad auo cādā rei sibi pro debito obnoxia possēssio nē, donec de eo sibi integrē satisfiat, idquē præmissa excusione in bonis debitoris pri cipalis, vt infra latius explicabim⁹ dissert. 20. At verō actio executiua, ratione oneris rei affixi, & pacti de nō alienādo cōpetēs, puta pro cēsū, vel tributo, eaten⁹ tātū verū admittit dominiū, ac possēssionē rei tribu tarię in singulari ei⁹ possessore, quatenus est in ipsa, remoto onere, vel tributo, cui⁹ impositioni pactū illud accessit; quia nimi rū quod ex ea re necessarium est tali oneri exoluēdo nō proprio nomine possidere in telligitur, sed illi⁹ qui primus onus impo sivit, sub præfato pacto absoluto de nō alie nando, vt sic saltē quoad eā partē, quę illi oneri

ōneri correspondet, nec dominiū, nec legiti ma possēssio in accipiētē trāsiret; quę res ef ficit, vt & executio trāsiret aduers⁹ tertiu⁹ il lū possessorē, cū alioquē si solū adesset on⁹ rei affixū absque illo pacto, quia saltē vera ac legiti ma possēssio, verū quē rei dominiū penes illū remaneret, dūt axat in eū intendi directō posset actio quædā ordinaria in rem scripta, qualē eā voco, quā lex aduers⁹ rei possessorē ex aliqua iusta causa tribuit, quia is eā cū sua causa videtur accepisse, adeoquē ex quasi cō tractu ad id se obligasse, ad quod eū lex obli gat, quomodo accipio tex. in l. metū 9. §. ult. l. itē si cō exceptione 14. §. in hac act. D. quod met. cau. l. 3. §. est autē, D. ad exhib. l. si. D. de nou. oper. nūc. l. si tertio 6. in princ. D. de aqua, & aq. plu. ar. cō. l. sēper 15. in princ. & l. cōpetit 16. §. ult. in fi. D. quod vi, aut clā, tamē si aliter interpreten tur Zasi⁹ sing. resp. lib. 1. c. 33. Rip. in l. 1. §. si be res n. 9. D. ad Trib. & in c. sepē 18. n. 36. de rest. spol. Coral. miscel. lib. 1. c. 21. Æmil. Ferre. post tit. D. de verb. oblig. in tract. de act. in re, & in per sonā, Menoc. de recuper. rem. 5. n. 76. & 77. vn de * eodē quoq; referri debet actio, quę in rei tributarię possessorē dirigitur, in qua proinde res ipsa dicitur cōueniri l. Imperatores 7. de publicanis, cū simil. relatis sup. n. 35. & infra dis sert. 34. apti⁹ referēdis, quasi & res ipsa, licet in animata, & ei⁹ possessor, on⁹ illud impo nētis personā representēt, atque ita ei⁹ nomi ne cōueniatur, nō proprio; quod nō est iniure nouū, sic enim aliās * hereditas iacēs, vt & he res, dū eā possidet, dicitur representare defun cti personā ac pro dño esse, vt & agere, & cō ueniri possit, ad alios quē iuris effect⁹ l. liber homo 13. §. si seru⁹ hereditarius, & l. ob id 43. D. ad l. Aquil. l. si ante aditā 15. D. de interrogat. in iure faciēd. l. 1. §. 1. D. si is qui testam. lib. l. here ditas in multis 61. de acq. rer. dom. l. heres, & he reditas 22. D. de vsucap. l. denique 13. §. qua sit, vers. Accedit his, D. quod vi, aut clā. & l. heredi tas 9. C. de positi. Ex quibus cōstat, * quod & se moto memorato pacto de nō alienād. cleric⁹ rei, cui onus, vel tributū annexū est, possessor, velut ipse simul cū re ipsa personā imponētis representās, corā eodē illi⁹ iudice etiā seculari pro oneris solutione cōueniri posset; quod incōueniēs nullū esse apparet ex his, quę lati⁹ differā dissert. 40. atque ita procedit sentētia Gulielm. de Cuneo, Bal. & aliorū, relata à Ro deric. de redit. d. q. 9. n. 98. ad fi. quib⁹ addi pos sunt Greg. Lop. nedū in l. 5. gl. 4. (vbi à Ro deric. citatur) sed & in l. 55. gl. 7. tit. 6. p. 1. Mē

chac. de success. crea. lib. 5. §. 15. n. 656. Gutie pract. qua. lib. 1. q. 3. & 4. Quędā diuers. quęst. q. 4. a. n. 4. Pro quo & facit, * quod possessor rei, certo onere grauata, nō aliud viderur ha bere in bonis, quā quod superest deducto illo onere, arg. vulg. reg. quod bona intelli guntur deducto are alieno, l. sub signatū 39. §. bona D. de ver. sig. Quā ratione & executio stā te clausula de nō alienādo tit. inficiētē exer ceri poterit aduers⁹ clericū, vtpote nulliter ex tali tit. possidētē. Nec obstat quod secūdo loco obiicit Gasp. Roder. vbi sup. possēssionē, cū facti sit, nō posse iure civili infirmari, l. 1. §. si vir uxori D. de acq. poss. Hoc etenim eodē tā tū spectat, vt nō possit iure civili infirmari fa ctū ipsum nudę possēssionis, seu detentionis, in cuius cōsequētiā veniet iuris effect⁹, si ex pressē nō sit ab eodē iure sublatus, vt cōtingit in donat. inter virū, & vxorē, quā & si ius irritā esse decernat, cōfirmari tamē voluit tra ditione, & subsecuta morte, iuxta superi⁹ tra dita n. 47. secus ergo erit si nedū titulus infirmetur, sed & effectus subsecutę possēssionis, vt cōtingit in pacto de nō alienando speciali hypothecę adiecto ex latē sup. obseruatis a n. 54. Ex quib⁹ sic sepissimē in Hispalēsi, & Gra natē Senatū me iudice pronūciatū est. Quod * in Hispalēsi factū imprimis mēmini me iudice 14. die Ianuarij anni 1623. in causā exe cutiua cēs⁹ Christophori Gutierrez Rojo cō tra Licēciatū Christophorū Marquez presby terū possessorē fundi, specialiter cēsū obliga ti à Hieronimo de Briones illius principali debitore antequā eū eidē clerico vēderet, nā cū creditor virtute instrumēti cēsū iurij, præ fata hypotheca, & clausula vallati, executionē aduers⁹ clericū pateret in fundo illo corā seculari iudice, is quē executionis mādātū de cerneret, Ecclesiastic⁹ Iudex ad clerici instā tiā censuris aduers⁹ illū processit donec se à causę cognitione inhiberet, à cuius processu cum tā secularis Iudex, quā actoris pars ap pellassent, & querelam in Senatū proposuis sent, vim facere Ecclesiasticum in nō deferē do appellationi ex supradictis iudicauimus.

Altera à Parlador. d. 4. p. 5. n. 12. limita tio annectitur, vt & executioni sit loc⁹ aduer sus tertiu⁹, rē deposito, vel cōmodo ab ipso debitore habentē, eius vē colonū, aut inquilinum. Quę quidē limitatio perquā falsa est, quia doctrina, qua nititur, procedit in hypo thecaria actione, non verō in executione, vt aptiūs infra ostendā dissertat. 20. n. 17. & 13.

60

Decisio incidēs Hispalēnsis.

62

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

SUMMARIA.

- 1 **E**mphiteuticus, & feudalis contractus inter se simillimi sunt, & locationi valde proximi, cum ad certas vitas, vel generationes constituti sunt, & in utroque renouationis ius concessum est descendenti, vel proximioribus cognatis intra quartam gradum ultimi possessoris.
- 2 Vtilissimi sunt non tantum exteris, sed & Hispanis, maxime Lusitanis, & Gallectis.
- 3 Renouationis ius in eis plerique negant, quae cumque sit emphiteusis, siue Ecclesiastica, siue secularis.
- 4 Admittunt tamen, dominum quemcumque, siue priuatum, siue Ecclesiam, renouationem non facientes descendenti emphiteutae, vel feudatarij iniuriam quandam minus propriam eis facere, in iudicio non deducibilem.
- 5 Lex 1. §. permittitur, vers. Planè D. de aqua quotid. & estiu. quo casu loquatur, & quae sit eius ratio? ac n. 17.
- 6 Limitata causa limitatum producit effectum, & de intellectu n. 24.
- 7 Iniuriam nemini facit qui suo iure utitur. & n. 24.
- 8 Locatione finita, domino liberum est, conductorem expellere, & alij cuiumque re locare, & n. 25. vers. Non item.
- 9 Auth. de non alienand. aut permut. reb. Eccles. c. 3. §. quod autem, vers. Neque illud, collat. 2. expenditur, & de intellectu n. 26.
- 10 Cap. ad aures 8. de rebus Eccles. expenditur, & de intellectu à n. 53.
- 11 Cap. 2. de feud. in princip. & in vers. Ad haec expenditur.
- 12 Liberè verbum sui natura cuiuscumque tertij impedimentum, & contradictionem excludit.
- 13 Arg. ex legibus ciuilibus sumptum Ecclesie prauidicare nequit. ibid.
- 14 **F**euudo locum habet, nec minus in puncto iuris, quam ex communi praxi, male negata à Blasio Flores, & casus auctori circa eam contingens refertur.
- 14 Probatum est apud nos in l. 69. tit. 18. parti. 3. & cum aequitate potissimum nitatur, multò magis proceedit in Ecclesia, quae eius praesertim cultrix esse debet.
- 15 Appellari ab eius de negatione potest iure canonico, & quare?
- 16 Honestatis, & humanitatis quod est, plerumque ad iuris necessitatem redigitur.
- 17 DD. referuntur, renouationis ius etiam in Ecclesia locum habere asseuerantes.
- 18 Renouationis emphiteuticae similitudo notatur cum specie proposita in l. 1. §. permittitur, D. de aqua quotid. & estiu.
- 19 Cap. cam de beneficio 5. de praebend. in 6. expenditur.
- 20 Consuetudo ex unico continuato actu introduci potest. ibid.
- 21 Lex 2. circa si. vers. Primas Diuus Augustus, D. de orig. iur. expenditur.
- 22 Cap. fin. vers. Supra scripto 100. dist. expenditur.
- 23 Cap. Bonae memoriae 3. vers. Attendentes, c. Bonae memoriae 4. in fin. & c. postulationem 5. iuncta ubique gl. & communi, de postulat. Praelator. expenduntur.
- 24 Iura haec minus rectè applicantur à D. Ioann. del Castillo ad facultatem, quam putat seculari Principi competere, etiam R. P. inconsulto, ad id faciendum, & exequendum, quod in similibus casibus ab eo impetrare consuevit, & quare?
- 25 Iuris determinatio ubi certa non est in aliquo casu, ex similibus licet sumere argumentum ad idem in simili iudicandum.
- 26 Dominus directus rei emphiteuticae vel feudalis, & si stricto iure post finitam generationem possit absque iniuria renouationem denegare, aequitate vero inspecta non aequè, & quare?
- 27 Iudicis officium et si non veram, ac propriam

- priam obligationem supponat, saltem supponit quasi obligationem, quam iudex praeculis habere debet.
- 26 **E**mphiteusis Ecclesiastica concessio Authenticorum iure prohibita erat ultra personam accipientis, & duorum heredum, nempe filiorum, & nepotum, aut viri, & uxoris, qui specialiter fuerint nominati, & quare in his terminis renouatio ultra tertiam generationem non admittatur, etiam virtute praecedentis pacti?
- 27 Locatio de nouennio in nouennium ab Ecclesia facta cum pacto de renouando, alienationem quandam continet, & in perpetuum extensam emphiteusim, ac proinde absque iuris solennitatibus improbat.
- 28 **E**mphiteutica concessio nouiore iure Authenticorum permittitur Ecclesis in perpetuum sub certa solennitate, praeter Constantinopolitanam Ecclesiam, & ei subditas.
- 29 Si ad certam generationem, puta secundam, vel tertiam indefinitè fiat, persona accipientis non connumeratur, & in ea locum habet renouationis aequitas, etiam absque villo pacto, & multò magis eo accedente, & qualiter id procedat?
- 30 Auth. de non alienandis, §. nos igitur, vers. Alienationis, & §. emphiteusim, an omnino correctum sit per tex. in §. licentiam, eiusd. tit. & in auth. perpetua, C. de Sacros. Ecclesis? & n. seqq.
- 31 **Q**uestio haec dupliciter intelligitur, & primus intelligendi modus traditur. ibid. alter n. 36.
- 32 **E**mphiteutica concessio ab Ecclesia alicui perpetuo facta siue simpliciter, siue pro se, & heredibus, tametsi adhibita solennitate debita, non intelligitur pro heredibus etiam extraneis, ut malè voluit Baldus, magis communiter improbat.
- 33 Sed tantum pro descendenti in infinitum, iuxta primordiale Ecclesiasticae emphiteusis naturam.
- 34 **I**oan. Andrea Baldi, & aliorum sententia in proposito explicatur.
- 35 **E**mphiteusis secularis, seu priuati (ut vocant) simpliciter pro heredibus concessa, extraneos quoque complectitur.
- 36 **H**eredis verbam regulariter omnes heredes infinitum comprehendit. ibid.
- 37 **E**mphiteusis Ecclesia sui natura extraneos heredes excludit, adeò què ad descendentes dumtaxat referri debet.
- 38 **E**mphiteusis Ecclesiastica si concessa sit alicui pro se, ac descendenti, vel ascendenti, & his, qui iure heredes eius fuissent, & uxor ultimi possessoris, ab eo heredes instituta, in possessione praedij emphiteutici reperiatur, cogenda est illud restituere pronepoti primi emphiteutae ita petenti; ac defensa decisio Lusitana aduersus Ant. Gammam.
- 39 **E**mphiteuticam concessionem non posse etiam expressè ab Ecclesia extraneis fieri praeter virum, & uxorem, nec id ius esse correctum per §. licentiam, in Auth. de non alienand. & Auth. perpetua, C. de Sacros. Eccles. existimarunt plures.
- 40 **C**ontrarium tanquam verius, ac receptius defenditur.
- 41 **E**mphiteusim Ecclesiasticam perpetuam, siue in infinitum concedendi licentia, generalis est nedum respectu descendenti, sed & extraneorum, de quibus vel specialiter cautum fuerit, vel sub verbis nimis amplis, & eius rei exempla. ibid.
- 42 **A**d eam solennitas, alioqui iure requisita, postulat, quae interueniente etiam vera, & propria alienatio rei Ecclesiasticae, quoad directum nempe dominium, in quocumque extraneum permittitur.
- 43 **G**l. verbo tradere, vers. Sed cum hodie, in Auth. de non alienand. §. quod autem, vers. Neque illud, declaratur. ibid.
- 44 **E**cclēsia absque solennitatibus emphiteusim concedere potest stante consuetudine; eam què generaliter receptam esse, ac per Pontificem toleratam testantur Azo, & Speculator.
- 45 **D**octori utcumque excellenti de consuetudine testanti fides adhibenda non est, & quare?
- 46 **E**cclēsia potest etiam sine solennitatibus emphiteusim concedere, cum iam antea id facere consuevit, in quibus, & similibus terminis facultas in perpetuum concedendi, dumtaxat intelligitur quoad descendentes, non etiam quoad extraneos.
- 47 **C**ap. nulli 5. de reb. Eccles. non tantum probauit Leonis Imper. constitutione, sed & Iustiniani, illam innovantem, & declarantem, cuius ferme verba usurpauit, & quid tali approbatione ostenderit?
- 48 **A**pprobatio in fauorabilibus facilis pra-

- presumitur.
- 43 Principum secularium sanctiones, Ecclesiasticam libertatē suis priuilegijs munientes, maximè circa prohibitionem alienationis rerum Ecclesiasticarum, generaliter probatae sunt in cap. fin. de reb. Eccl.
- 44 Cap. nulli de reb. Eccles. verba illa, & emphiteuticum perpetuum contractū, apponit pro illis, & in perpetuum extensam emphiteusim, quae extant in Auth. de non alienand. §. alienationis, & quare?
- 45 Sub prohibitionē alienationis emphiteutici perpetui contractus comprehendere simpliciter voluit contractum emphiteuticum, quem perpetuum dixit, quia sui natura talis est, nec propterea permisit alienationem contractus emphiteutici temporarii, vel vitalitii, sed eum similiter exclusit.
- 46 Emphiteusis vitalitia, paulò latius usurpato vocabulo, perpetua dici solet, & quare?
- ¶ Gl. verbo non extitisse, vers. Et est argumentum, in l. codicillis §. 1. §. instituto, D. delegat. 2. improbatum cum communi. ibid.
- 47 Imperatores Leo, & Iustin. rerum Ecclesiasticarum alienationem praecise prohibuerant, quacumque etiam causa, & solennitate intercedente.
- 48 Noluerunt ita amplam interpretationem alienationis verbum accipere, ut ad omnes omnino contractus traheretur, per quos utile dominium transfertur, sed ad eos tantum, per quos in infinitum huiusmodi translatio fit, & ideo permiserunt concessionem ususfructus, & emphiteusis vitalitia usque ad 3. generat. & numer. seq.
- 49 Ususfructus concessio ius quoddam in re, siue dominium utile in accipientem transfert, ex quo ei utilis reuendicatio competit.
- 50 Cap. nulli §. de rebus Eccles. siue concilium in eo relatum, eo tempore emanauit, quo Ecclesiasticarum rerum alienatio praecise ut antea prohibita non erat, sed ex causa, & solennitate permessa tam ex noua Imp. Iustin. sanct. quam Leonis Papae, à cateris Pontificibus passim probata.
- 51 Ea de causa prohibita alienationis vo-

- cabulum ad emphiteusim in infinitum extensam non restrinxit, sed ad contractum emphiteuticum, sui natura perpetuum, non propterea excludens eum qui proprie perpetuus non sit, sed eius instar habeat, ob utilis dominij translationem.
- 52 Extraneus ambiciosè de reb. Eccles. prohibitionem alienationis honorum Ecclesiast. non tantum extendit ad emphiteuticum contractū latè perpetuum, prout importat locationē ad vitam, vel ad longum, seu longissimum tempus, sed etiam ad locationem ultra triennium, quam R. P. inconsulto fieri prohibet sub certis pœnis.
- 53 Cap. ad aures 7. de reb. Eccles. non agit de renouanda emphiteusis hereditibus emphiteutae, sed de illa denuò constituenda, & concedenda terrarum Ecclesiae incultarum, ad culturam eas redigētib. suo vel parentum suorum labore, nec excludit de bitam solennitatem, & quare?
- 54 Expenditur in verbo, poterit, quod ad iuris terminos eius de cisionem reducit, & huius sententia auctores referuntur.
- 55 Contrarium docentium sententia ut in eius cap. specis solennitas nõ desideretur eo in casu vera intelligitur à Petro Barbosa, quo res Ecclesiae sterilis, nullam què ei utilitatem afferens, ab initio data est in emphiteusim sub modico annuo censu, ut fertilis, & fructuosa fieret.
- 56 Media hæc sententia Petri Barbosa impugnatur.
- ¶ C. ad aures, de reb. Eccles. expenditur in verbis, ob maiorem Ecclesiae utilitatem. ibidem.
- 57 Alienatio rerum exiguarum, & inutilium Ecclesiae, & si olim non requireret solennitatem, at hodie illam requirit, & in quo differret solennitas olim requisita ad alienationem rerum Ecclesiasticarum ab ea, quae postea introducta est.
- 58 Solennitas olim requisita ad alienationem rerum Ecclesiasticarum, cur remitteretur in alienatione rerum exiguarum? & intelligitur tex. in c. terruias §. 3. 12. quæst. 2.
- 59 Cap. ad aures, de reb. Eccles. intellectu communis refertur, eius què verbis applicatur.
- 60 Actus vel contractus initium praesertim spectatur in remedijs rescisorijs, aut

resciso-

- resciso-
- 61 Colonus fundi sterilis, & inculti, quem sub eo pacto accepit, ut eum ad culturam redigeret, suos labores meritis destret, si ille alteri in emphiteusim concederetur, qui meliorē offerret p̄sonē inspecto tempore quo melioratus reperitur, & negaretur ipsi pro p̄sonē correspondente tempore, quo sterilis, & incultus erat.
- 62 Cap. ad aures, de reb. Eccles. vulgaris lectio quae habet, possint, vitiosa est, & ex eius originali restitūda, ubi habetur, possent, & sensus diuersitas notatur.
- 63 In eius specie frustra à Ioann. Andr. & alijs fragitur, promissione à Pralato absque scriptura factam esse, & quare?
- 64 Nec illud interest, an nulla penit? Pralati promissio intercesserit, sed vel nuda concessio ad culturam, vel sola eius conuincientia videntis, aliquem sponte sua accedere ad terras Ecclesiae nemorosas, ac ferè inutiles extirpandas, siue in nouale reducendas.
- 65 Ratio dubit. & decid. eius c. iuxta communem intellectum traditur.
- 66 Nullam ibi Pralati promissionem intercessisse verius est, & quare?
- 67 L. si pupilli 6. §. videam, vers. Et si vir diligens, D. de neg. gest. & l. 2. in fin. C. eod. tit. expenduntur.
- 68 L. fin. vers. Similiter C. de allusionib. l. quicumque 7. l. qui fundos 9. & l. penult. C. de omni agro deserto lib. 1. 1. ponderantur.
- 69 Habens in emphiteusim fundum sterilem, qui eum sui cultura meliorem reddidit, ipsum ad suos heredes etiam extraneos perpetuò transmittit, nec tertia generatione talis emphiteusis finitur, licet hoc in instrumento non aperiatur, ex sententia Bart. & Ioan. de Platea.
- 70 Doctrinam hanc de emphiteusi Ecclesiastica Paul. Castrensis, & alij communiter intelligunt.
- 71 Contrarium, quod & in seculari verificari possit, & de ea tantum Bart. senserit, ostenditur.
- 72 Bart. doctrina, in Ecclesiastica emphiteusi accepta, merito improbatum à Rom. & alijs, nec probatur in c. ad aures, de reb. Eccl. ut plures falsò existimarunt, & quare?
- 73 Vera tenet est indistinctè in emphiteusi

- seculari, in Ecclesiastica vero quod ad hoc tantum, ut perpetuò sit transmissibilis ad heredes sanguinis, non etiam ad extraneos, & quare?
- 74 Accipienda nihilominus est, nisi dominus meliorationes soluere paratus, pro se retinere velit fundum emphiteuticum, contra Petr. Barbof.
- 75 Cap. 2. de feud. & similia iura, liberam facultatem Pralatis Ecclesiasticis concedentia, feudum vel emphiteusim, per mortem ultimi possessoris ad Ecclesiam reuocanda, iterum alij concedendi, qualiter intelligantur?
- 76 Ecclesiae res infeudari, vel emphiteuticari solita, ut ante feudo vel emphiteusi possunt denuò absque ulla solennitate concedi.
- 77 Etiam si praecesserit iuramentum de non infeudando, vel emphiteuticando R. P. inconsulto, & quare, & ad quae bona tale iuramentum referendū sit? Huius què sent. auctores referuntur n. 79.
- 78 Statutum cum quid est ab initio debito modo in re tractum successiuum habente, actus subsequentes non noui censentur, sed in eius statuti executionem facti.
- 79 Extraneus ambiciosus, de reb. Eccles. Pralatum eximit ab obligatione consulendi Pontificem in emphiteutica concessione honorum Ecclesiae, quae ab antiquo in emphiteusim concedi solita sunt.
- 80 Emphiteuticari, vel infeudari res solita dicuntur etiam ex unico acta continuato per spacium temporis quadraginta annorum, iure requisiti ad praescribendas res Ecclesiasticas; quicquid nonnulli binum actum intra spacium illud requirant.
- 81 Horum sententia ab alijs eo saltem casu vera intelligitur, quo legitima solennitas ab initio non interuenit, cum bona Ecclesiastica emphiteuticari, vel infeudari ceperunt, secus si prima concessioni legitima solennitas accessit, & differentia ratio traditur inter utrumque casum.
- 82 Distinctio, ac declaratio hæc in primo eius membro simpliciter accepta impugnatur, & qualiter illa procedat?
- 83 Liberè verbum in cap. 2. de feud. quid importet?

Sensus

- 84 *Sensus legitimus, ac iuri plane conueniens dum dari potest, absurdus, siue ab eo dissonus omnino excludendus est.*
- 85 *Verba, si uideris expedire, in cap. 2. de feudis, liberam facultatem antea Prelatis datam ad iuris, & aequitatis terminos restringunt; id què latè probatur, & exornatur.*
- 86 *Cap. 2. de feud. in 2. eius part. non loquitur de feudo ob finitam generationem vacante, sed de vacante ob culpam.*
- 87 *Emphiteusis, vel feudum si non ob finitam generationem ultimi emphiteute, vel feudatarij vacauit, sed ob eius culpam, renouationis petendæ ius cessat.*
- 88 *Emphiteuta si canonem debito tempore non soluerit, nempe intra biennium si sit Ecclesiæ, vel triennium si priuati, ipso iure emphiteusim amittit.*
- 89 *Feudatarius si seruitium sibi in concessione impositum facere recusauerit, feudum amittit.*
¶ Cap. 1. §. sed non est alia iustior, tit. 24. Quæ fuit prima causa benef. amittendi libr. 2. feud. non loquitur de seruitio reali, ut Baldus, & alij uoluerunt, quorum sententia conuincitur. ibidem.
- 90 *Seruitium in materia feudali potius intelligitur personale, quàm reale.*
- 91 *C. 1. §. sed non est alia, quæ fuit prima causa benef. amitt. non loquitur in feudo principaliter concessio ad certum seruitium, & minus principaliter ad fidelitatem, ut Card. Zabarella, & alij existimarunt, sed generaliter in feudo siue illo modo concessio, siue vice versa.*
- 92 *Ideo illo uassallum priuat, quia requisitus à domino, ut seruitium sibi impositum præstaret, id facere recusauit.*
¶ Recusandi uerbum sui natura præcedentem monitionem seu requisitionem supponit.
- 93 *Cap. 1. §. sed non est alia, conciliatur cù alijs capitibus feudorum.*
- 94 *Vassallus ad reale etiam seruitium, seu pensionem domino obligatus, & si per biennium vel triennium ab eius præstat. cessa-*

- uerit, nõ cadit à feudo, ut emphiteuta cadit ab emphiteusi, sed id intelligitur si à domino non fuerit requisitus, secus alias, nisi aliud in pactionem deductum fuerit.*
- 95 *Feudum ob culpam uassalli amittitur, si is pacta in eo sibi apposta non serauerit.*
- 96 *Emphiteusis, & feudum ob culpam amittuntur, si domino irrequisito fuerint alienata.*
- 97 *Feudum ita demum ob alienationem domino irrequisito factam amittitur, si nouum sit, cuius exempla referuntur.*
- 98 *Feudum nouum acquirens quare posteris suis per alienationem domino irrequisito factam præiudicare possit?*
- 99 *Feudum antiquum per alienationem uassalli irrequisito domino factam non amittitur in præiudicium successorum ab eo descendentium, qui si alienationi nõ consenserint, illud reuocare possunt.*
- 100 *Feudo nouo etiam per mortem acquirentis vacante, huius tantum liberi in eo succedunt, non autem ex consanguinei collaterales, licet de feudo simul sint inuestiti, ita ut quilibet in eo portionem suam habeat, nisi aliud expresse cautum sit.*
- 101 *Iuri accrescendi nõ est locus in feudis.*
- 102 *Feudi noui consors consanguineus renocare non potest alienationem eius, ab acquirente factam.*
- 103 *Fallit in casibus, in quibus & filij alienationem huiusmodi feudi à patre acquirente factam reuocare possent, & quales hi casus sint?*
- 104 *Pater in feudo, & emphiteusi nouis, pro se, & filijs quaestis, ita demum illis præiudicare nequit per alienationem, aut translationem irrequisito domino in alium factam, si filiorum factum, vel contemplatio in eius concessione patri facta intercessisset.*
- 105 *Cap. 2. de feudis in 2. part. ratio dubit. & decid. traditur.*
- 106 *Renouationis impetrandæ ius non tantum nititur argumento legum civilium, sed & canonicarum, & aequitate naturali, quam Ecclesia maxime colit.*

DE EMPHITEUSI, VEL FEUDO, SIVE PRIVATI, siue Ecclesiæ, ob extinctam generationem, seu vitam finitis, an eorum renouatio facienda sit descendentibus, vel proximioribus cognatis ultimi possessoris, ad priorem limitationem legis ne cui, C. de locato, de qua actum est dissertat. 13. & obiter quàm plura alia utriusque iuris capita enucleantur, maxime nouella 7. siue Auth. de non alienand. cap. 1. vers. Alienationis, & cap. 3. in princip. & ad fin. vers. Neque illud, collat. 2. & nouella 120. siue Auth. de alienat. & emphiteusi, c. 6. vers. Licentiam, collat. 9. c. nulli 5. & c. ad aures 7. de reb. Eccles. c. 2. de feud. & c. 1. §. sed non est alia, tit. 24. Quæ sit iusta causa benef. amitt. lib. 2. feud.

DISSERTATIO XV.

INTER casus exceptos à reg. l. ne cui, C. de locato dissertat. 13. enumeratos, latè què discussos, primo loco retulim⁹ emphiteuticum, & feudalem contractum, inter se simillimos, ac locationi valdè proximios, cù ad certas vitas, vel generationes cõstituti sunt, ut priore scilicet emphiteusi, vel feudo ob extinctam generationem vel vitam finitis, possint possessoris ultimi descendentes, vel proximiores cognati intra quartum gradum, eorum renouationem petere extraneis exclusis, usque ad eò quidem, ut si id illis non concedatur, ob factam ipsis iniuriã appellare valeat, ex receptissima glossa, & Bartoli doctrina (cuius ibi meminimus, eã latè exornantes) in l. 1. §. permittitur, D. de aqua quoti. & est. Quæ sane limitatio valdè utilis est plerisque nationibus, * apud quas huiusmodi contractus receptissimi sunt, nõ tantum exteris, sed & nostris, ut apud Lusitanos, & Gallecos, qui illos fueros vocant, sed & in Hispalensi, & Granatensi ciuitate in domib⁹ præsertim, & hortis nõ infrequentes, auendamitõs de por uida, y daciones a cõso emphiteusi uulgò dicti. l. 28. ubi Greg. Lop. gl. 3. in princip. tit. 8. p. 5. Quapropter visum est separatim hoc loci eandem limitationem paulò altius examinare, cum non satis illa expedita sit, sed in controuersiam à plerisque uocetur, * quorũ aliqui eã indistinctè ne-

gant in quacũque emphiteusi, tam seculari, quàm Ecclesiastica, ac simili modo in feudo, ut fecere Paul. Castrenf. cons. 32. n. 2. lib. 1. Ioan. Imolens in l. si mihi, & Titio 110. n. 2. vers. Item adde in tertia questione, iuncto vers. Sed aduerte, D. de verb. obligat. in c. postulationem, n. 2. post med. vers. Sed certè contrarium est uerius, de postulatione prælator, & in c. 1. n. 13. vers. Uterius queritur, de locato, ubi etiã Andreas Barbacia sub nu. 18. circa fin. vers. Sed pro certo, & n. 19. Raphael Fulgosi cons. 222. Ludou. Roman. cons. 70. nu. 3. vers. Nõ obstant notata, Ludou. Gozadi nus cons. 39. n. 17. vers. Circa secundum, Hieron. Grat⁹ respons. 110. n. 33. & 34. lib. 1. atq; alij relati à Tiraq. de retr. act. cõsanguini. in præfatio. n. 42. Ant. Gabr. cõmun. cõcl. lib. 3. tit. 1. de iure emphiteut. concl. 1. n. 2. vers. Contrariam tamen partem, Philippo Portio conclus. utriusq; iur. lib. 1. conclus. 12. post principium. vers. Contrariã, Tusch. practican. cõclus. tom. 5. lit. E. cõcl. 126. n. 17. & 18. & ultra eos Sarmient. selectarum interpretat. lib. 3. c. 7. ex n. 2. & post alios Andr. Gail. practican. obseruat. lib. 2. obseruat. 148. n. 2. vers. Sed uerior, Andr. Fachin. cõtrouers. iur. lib. 1. c. 100. Blasii Flor. in addit. ad Gammam, decis. 41. post principium, vers. Tamen in puncto iuris, Henricus Rosenthal, qui & ipse plures congerit, ac f. cap. 7. conclus. 24. in notis litter. 12. Z. Euerardus Bronchorst miscellaneæ controuersiarum, centuria 1. assert. 1. quorũ

quorum ipse sententiam in puncto iuris veriore esse autumat *ex num. 21.* Alij vero glossæ, & Bartoli traditionem in dict. §. *permittitur*, alijsque in locis, dissertatione 13. commemoratis, admittunt tantum in emphiteusi, vel feudo seculari, non vero Ecclesiæ, vt & variando docuit Ludou. Roman. d. *conf. 70. num. 3. vers. vel Secundo aliter*, Alexand. *num. 19. vers. Putare, in d. l. si mihi, & Titio, D. de verb. obligat. & conf. 83. num. 4. vers. Dicit etiam Roman. lib. 7.* Bertachinus in *repor. verbo emphiteusis finita cum tertia generatione, vers. Item verum secundum Alex. Ias. conf. 24. num. 37.* Ludouic. Gozadinus d. *conf. 39. num. 17. vers. Secundo dato, & conf. 71. à num. 3. circa mediū, vers. Præterea dico, Socinus Iun. conf. 9. num. 12. volum. 3.* Hieronym. Grat. d. *respos. 110. à num. 35. qui num. sequenti, in fine,* ait sententiam hanc communiorem sibi videri, vltra alios congestos à Curtio Seniore *conf. 47. num. 12. cum seqq. maxime in vers. Ultimo,* Thobia Nonio *conf. 3. num. 2. vers. Secundo quia,* Anton. Gabr. d. *concl. 1. num. 13.* Philip. Port. d. *concl. 12. limit. 3. in princ.* Caldas Pereyr. de *renouatione emphiteutica q. 8. n. 6.* Tusch. d. *concl. 226. num. 10. & 16.* Henr. Rosental de *feud. cap. 7. d. concl. 24. num. 4. in notis lit. E.* Quanquã omnes agnoscant, * dominum quemcumque, siue priuatum, siue Ecclesiam, renouationem non facientem descendētibz emphiteutæ, vel feudatarij, iniuriam quamdam minus propriam eis facere, cuiusdam scilicet indecentiæ, & congruitatis, ad forum, seu iudicium non deducibilis, quod & sensisse videtur Bart. in *Authet. de non alienandis, aut permutandis rebus Ecclesiasticis, §. quod autē, num. ult.* dū ait se putare, quod ex quadam urbanitate Ecclesia debeat tales consanguineos præferre.

5 Prioris autem sententiæ Authores ex eo imprimis mouentur, quod nullo iure cautū sit, prioris emphiteutæ vel feudatarij, siue vltimi ex his defuncti descendentes, vel agnatos, aut cognatos, extraneis in noua inuestitura præferendos esse, quia *d. l. 1. §. permittitur, vers. Planè,* qua glos. Bart. & cæteri

communiter nituntur, in longè diuersa specie loquitur, nempe in concessione, intuitu certi prædij à Principe facta ducendi aquam ex castello, vel riuo, alio vè loco publico, vt circa eum text. notarunt, oprimè ipsum explicantes, & exornantes Iacobus Menoch. de *retin. possess. rem. 6. à num. 57. ad 60. inclusiue,* Petrus Augustinus Morla in *empor. vtriusque iur. tit. 6. de seruit. q. 4. num. 19.* quo casu publicus aquæ vsus, publica quæ eius necessitas, iniustam facit eius denegationem, à Principe factam successori prædij, cuius antecessori eã facultatem concesserat; quod tamen aliter se habet in concessione merè personali rei emphiteuticæ, vel feudalis, quæ priuata est, & ad priuatum dominum expectat, solisque eius vsibus deputata est, adeo quæ ei potius fieret iniuria, si cõcessiois tẽpore expleto, eã successoribus renouare cogeret.

6 Rursus, quia iuris regulæ contrariū suadent, quibus traditum est, limitatã causam limitatum producere effectum, *l. Imperator 8. D. de postulando, l. 2. vers. Dicebam, D. de his, quæ in testam. delentur, l. statuliberum 11. vers. Stiebum,* vbi notat Gotofredus ad *verbum eo die, D. de legat. 2. l. in agris 16. D. de acquir. rerũ domin. l. si certis annis 28. C. de pactis, l. agẽ cum Geminiano. 3. C. de transfact. cum vbique notat. & à Detio, ad plura eã reg. expendente, conf. 47. n. 1. tom. 1. conf. 55. 1. num. 9. conf. 602. n. 3. conf. 625. num. 7. conf. 626. num. 5. & conf. 637. num. 15. tom. 2. & alijs congestis à Tiraquel. de *retract. consanguinit. §. 32. glos. 1. n. 49. & in tract. ces. caus. p. 1. num. 147.* Brunoro à Sole in *compend. propos. iur. verb. causa 9.* Anton. Cardoso in *praxi iudic. verbo causa, n. 3.* Simo. Barbo. & Gab. Alu. ad *loca com. iur. lit. C. illo n. 12. hoc verò num. 48.* August. Barbof. *axiom. 40. n. 29. & nemini * eum iniuriam facere, qui suo iure vitur, l. fluminum 24. §. vltim. vers. Neque enim, D. de damno infect. cap. cum Ecclesia Vulterana 31. vers. Mandamus. de electione, cū alijs relatis à Mascard. de *probat. lib. 3. concl. 2051. n. 31.* Menoch. de *presumpt. lib. 6. presumpt. 29.* Farinac. in *praxi q. 105. n. 130.* Simone**

Vaz Barbof. ad *principia, & loca iuris communia, lit. I. n. 49.* Gab. Aluarez sub *eadem lit. n. 162.* Aug. Barbof. *axiomate 40. n. 29. & axiomate 135. n. 8.*

8 Denique, quia in materia locationis, cui (vt dixim⁹) huiusmodi cõtract⁹ magis accedūt, constitutissimū est, liberū esse domino locatione finita cõductore pro libito expellere, & alij cuiqu; re locare, priori quæ cõductori ius relocatione petendi penitus denegari, *l. nam 6. l. si quis conductionis 25. l. ne cui 32. l. conductores 33. al. 34. C. de locato, l. non abs re 10. C. unde vi, l. 6. illic. Falsa que el tiempo sea cumplido, per argumentum à contrario sensu, & l. 18. tit. 8. part. 5. l. 12. tit. 10. p. 7.*

9 Posterioris verò sententiæ authores, qui saltè in emphiteusi, vel feudo Ecclesiæ cõmunem traditione falsam esse contēdunt, nituntur primò autoritate text. in *d. Authent. de non alienandis, aut permutandis rebus Ecclesie, c. 3. sub §. quod autē, vers. Neque illud, collat. 2. vbi & pacta in emphiteusi Ecclesiastica appositū de renouando post finitã generatione, improbat, & eo nõ obstat, libera facultas Prælati relinquatur, re emphiteuticã alij concedēdi, id quod magis declarat Antonij Augustini versio ad eũ locū, siue ad nouellã cõstitutionē 7. c. 4. relata à Sarmiento d. c. 7. n. 2. vers. Quinimò, & à Pereira, d. q. 8. n. 7.*

10 Deinde ex *c. ad aures 7. illic. Etsi hereditario iure poteris cõcedere sub annuo cõsuetudinis, à quibus suo vel parentum suorum labore constiterit extirpatas, de rebus Ecclesie,* vbi Prælati facultati dūtaxat relinquatur, emphiteuticam concessione parentibus pro cultura factam, eorum descendētibz renouare, vt cõstat ex verbo *poteris,* meram facultatem denotãte, atq; ita planè indicatur, minimè ad id Prælatum adstringi ex *reg. l. sapè 8. D. de off. Præfatis, l. non quicquid 40. D. de iudicijs,* cum vbique notatis.

11 Tandem ex text. in *c. 2. de feudis,* qui id simili inductione in feudo probat, tã in principio, illic: *Verum cum contingit vassallū tuū decedere, & ad se feudū ipsius redire, feudū eius alijs liceat tibi dare, quã in vers. Ad hæc, illic, si vassallū tuū feudū alienare cõtingat, an ipsius filiū, vel cõsan-*

guineū, eiusmodi feudi consortem de ipso valeas inuestire, iunctis verbis quæ paulo post sequuntur ad horum dubiorum definitione, illic. *In primo ergo casu feudum decedentis liberè, si videris expedire, cõcedas, atque in secundo filiū, vel consanguineū alienantis inuestiens, cui quidem textui similis est ali⁹ in c. 1. in princ. vers. Feudū autem dare possunt, tit. 1. de his, qui feudum dare possunt, lib. 1. feudorum,* quæ Hispanè trãscripsit, *l. 3. vers. Otrosi, illic, puden dar en feudo los Arzobispos, e los Obispos, e los otros prelados de santa Iglesia aquellas cosas, que los antecessores cõtribuyeron a dar, tit. 26. part. 4.* Cum igitur hec iura loquantur per verba, meram facultatem, ac potestatem denotantia, iuris necessitatem planè videntur excludere, *ex d. l. sapè, & d. l. non quicquid.* Id quod magis suadet ex verbo *liberè,* quo vitur Pontifex in *d. cap. 2. de feudis, ** quod sui natura cuiuscunque tertij impedimētum, & contradictionem excludit *cap. 1. cap. inrefragabili 13. de officio ordinarij, cap. cum Episcopus 7. in fine, eod. tit. in 6. cap. 1. §. 1. ad fin. de censibus eodem lib. cum pluribus alijs, in simili ad hoc expensis à Pereir. de renouatione emphiteut. quest. 8. nu. 10. 11. & 12. vltra alios congestos à Barbofã in collectan. ad text. in *d. c. 2. de feudis, n. 8.**

Accedit, quod argumentum, ex legibus ciuilibus sumptum, nullum Ecclesiæ præiudicium afferre potest, vt nec leges ipsæ expressè disponētes afferunt, ex *reg. tex. in c. qua in Ecclesiã 7. & in c. Ecclesia Sanctæ Mariae 10. de constit. cum similibus.*

Sed his nihil refragantibus, ego receptã illam traditione ac limitatione, prout inferi⁹ declarabitur, generaliter verã censeo, omninò quæ admittendã, etiã in emphiteusi, vel feudo Ecclesiæ, nec minus in puncto iuris, vt infra lati⁹ ostendami, quã in praxi, quippè quam DD. ipsi, qui de eius veritate dubitãt, nõ inficiãtur, vno excepto Blasio Flor. qui eam perperã negat, ob id quod seruatum ipse nõ viderit, quæ ratio quã sit inutilis, nemo non videt, maxime tota Doctorum caterua contrarium attestãte, & ego quondam obtinui in eodẽ oppido Carrionesi, vbi ille ort⁹ est,

Bezerrileſi, vbi ego nat⁹ ſum, finitimo, renouationē emphiteuſis, ſiue vitalitię locationis, parētib⁹ meis factę ab inſig- ni cœnobio Benediſtino, diui Zoili nūcupato, cuiuſdā iuris, ad illud ſpectā- tiſ, vulgō dicti ſeſmitto, tamēſi fatear ei⁹ rei praxim non adeo apud nos frę- quentē eſſe, ob plura, quę vt illi locus ſit interuenire debēt, ſeq. diſſertat. ne nimiū hęc producat, cōmō diuſ a no- biſ explicada. Illiſ verō cōcurrētib⁹, nulla profectō ratiō eſt, cur communis traditiō nō ſit in praxi recipiēda, maxi- 14 mē * cū apertē apud nos probata ſit in l. 69. verſ. Et quando intrare en la quarta generaciō deſte, que tomō la caſa a ceſo, debe- ſer renouada, vbi notat Greg. Lop. gl. 7. tit. 18. p. 3. & cū æquitatē potēſſimū ni- tatur, multō magis procedit in Eccle- ſia, quę ei⁹ magis quā alij cultrix eſſe debet c. 1. ſ. inde potēſt, verſ. Sed diuerſū, tit. 13. de alienat. feudi, lib. 1. feudor. c. 2. verſ. Sed ex canonū æquitate, de iuramento calūnię c. 1. & 2. c. cōtingit 9. verſ. Ne igitur, illic. De canonica æquitate, de dolo, & cōtū. cū ſimil. iūctis quę ad i. arg. dice- mus lati⁹; & ita etiā in emphiteuſi Eccleſię nūcupari loquitur Bart. in l. 1. ad ſin. D. de priuileg. creditor. & in l. ſi mibi, & Titio 110. n. 7. D. de verb. obligat. idē quē ſentit in d. ſ. permittitur, dū ait; 15 * quod de iure canonico (quo nimirū ab actu interlocutorio, vel extrajudi- ciali appellare licet c. 1. c. ſuper eo 12. c. cū alijs, de appellat.) appellari a renouatio- nis denegatione poteſt; iuxta quę acci- piēduſ eſt ipſe Bart. in d. Auth. de nō alie- nād. ſ. quod autē, dū ait, Eccleſiā debere ex quadā vrbantate præferre cōſangui- neos, loquitur enim de vrbantate, ad iuris neceſſitatē redacta, vt oftēdit ver- bū debet, neceſſitatē importās, l. ſepē 8. cū ſeq. D. de officio Præſidis, c. debent 103. 11. q. 3. gl. verbo debeāt, in clemēt. atten- dētē, de ſtatu monach. & cōmunis, quā plu- rib⁹ relatiſ reſoluūt Tiraq. ſimiles a- lias gloſſas cumulās, de retract. tit. 1. ſ. 1. gl. 15. n. 1. verſ. Et hac nota, Tiber. De- cian. cōſ. 19. n. 147. vol. 1. nā & aliās in iure nouū nō eſt, * vt id quod ad hone- ſtatē, & humanitatē pertinet, ad iuris neceſſitatē plerūque redigatur, l. ſer- uitus 2. verſ. Et humanius D. de ſeruitut.

urb. prædior. l. ſi qua mibi 12. ſ. 1. 2. & 3. & l. ſemper 42. D. de ritu nupt. l. ſi ſeruo 84. ſub eodē verſ. D. de heredib. inſt. l. Pan- tonius, al. Pānoni⁹ 85. in ſin. D. de acquir. hered. ſ. ſi vxor, inſt. de nuptijs, atque ita Bart. doctrinā frequētī⁹ DD. accipiūt, & ſequūtur, vt videre eſt apud omnes, præced. diſſertat. à me congeſtoſ, & in terminis magis explicāt Abb. Panorm. in c. bonæ in 2. n. 28. de poſtulati. prælat. Ancharr. cōſ. 170. caſ⁹ eſt talis, à n. 3. verſ. Ex capite etiā, & cōſ. 173. D. Lazari⁹ n. 6. verſ. Vteri⁹ aduertēdū (quę aliās ſunt cōſ. 171. n. 4. & cōſ. 174. n. 5. ſub iſdē verſiculis, iuxta nouiorē editionē) vbi An- charr. loquitur in feudo Eccleſię, ſic tā- dē cōcludēs, Philip. Dec. cōſ. 78. n. 3. & ſin. ad ſin. cōſ. 131. n. 2. & 3. cōſ. 327. in caſu propoſito, à n. 3. verſ. Quibus tamen nō obſtatibus, maximē n. 6. verſ. Secundō nō obſtat, & cōſ. 328. per totū, maximē n. vlt. ac poſt alioſ Lud. Gozadin. ſibi cōtra- ri⁹ cōſ. 86. n. 24. Hieron. Grat. ſibi quo- q; parū cōſtās cōſ. 96. n. 6. lib. 1. Hiero. Gabr. cōſ. 30. ſub n. 10. lib. 1. Iul. Clar. ſ. emphiteuſis q. 43. n. 3. vbi reprehēdit Gra- tū, cōtrariā ſententiā cōmuniōrē dicen- tē, Paul. Æmili⁹ Verall⁹, qui ſic in Ro- ta Romana iudicatū teſtatur, deciſ. 230. 303. & 304. p. 1. Philip. Port. cōcl. iur. lib. 1. cōcl. 12. limit. 3. verſ. Sed tamē cō- trariū, Ant. Gabr. d. tit. de iure emphit. cō- clu. 1. n. 3. & 13. verſ. Cōtrariū eſt veri⁹. Donat⁹ à Fina, & Franciſc. Viui⁹ to- 1. cōmuniū lib. 4. tit. 44. n. 117. & 391. verſ. Poſtremō, Alex. Trentacinq. var. re- ſol. lib. 3. reſol. 5. de iure emphit. n. 2. Cal- das Perei. latiſſimē ad partes diſputās de renouat. emphit. q. 8. à n. 5. iūctō n. 18. cū ſeqq. & tota q. 9. Frac. Becci. in addit. ad Iaſ. cōſ. 24. n. 37. lit. T. verſ. Sed cōtra- riū, vol. 3. Rouit⁹ cōſ. 79. n. 13. 14. & 15. Nec vtriuſque partiſ fundamēta ſu- 17 perius propoſita quicquam refragan- tur. Non igitur obſtat primum prioris ſententię fundamentum ex diuerſitate noſtri caſuſ ab eo, qui proponitur in d. l. 1. ſ. permittitur, D. de aqua quotid. & af- tin. quia licēt reuerā noſtra ſpecies ab illa diuerſa ſit, eſt tamen ei valdē ſimi- liſ, cū in vtraque adſit vitaliſ cōceſſio anteceſſori facta, qua nititur æquitas eandē ſueceſſorib⁹ renouandi, quia ex illo

illo cōtinuato actu, qui virtualiter mul- tiplex eſt, quædā inducit cōſuetudo, illi rei, vel perſonarū generi id benefi- cium cōcedendi, arg. tex. * in c. cū de be- neficio 5. de præbēd. in 6. vbi ſi beneficiū ſeculare conferatur regulari, vel vice- verſa, & ab eo, cui cōceſſum eſt, diutur- no tēpore poſſideatur, ex ea ſola colla- tione, & diuturna poſſeſſione efficitur beneficiū illud regulare, aut ecōuerſo, ei⁹ generiſ perſoniſ omninō cōferen- dū, quē textū in propoſito cōſuetudi- niſ, vt ex vnico continuato actu intro- duci poſſit, expēdit rectē Abb. Panorm. in c. ſi. n. 17. verſ. Diſtingue tamē, ext. de cōſuetudine à plerique recept⁹, quos refert, & ſequitur cōmunē dicēs Roch⁹ de Curte ibi n. 372. verſ. Sed tu aduerte, & vltra eos reſoluūt Silueſter in ſum. ver- bo cōſuetudo n. 6. verſ. Tertio requiritur, Tiraq. licēt Abbatiſ in ſpecie nō memi- nerit de iure primogeniorū q. 38. n. 2. in ſi. Palac. Rub. in repetit. e. per veſtraa, de do- nat. inter vir. ſ. 18. n. 36. verſ. Ad cui⁹ cō- firmationē, cū n. ſequ. D. Molin. de primog. lib. 2. c. 6. n. 26. ad ſin. vbi alioſ cōgerit, & ego quoq; adnotauī, nōnullos alioſ 19 adferens, diſſert. 3. n. 47. Præterea * facit elegans tex. in l. 2. circa ſin. verſ. Pri- mus Diu⁹ Auguſtus, illic, Et ex illo tēpore peti hoc pro beneficio cepit, iūctō tex. ibi. Hoc nō peti, ſed præſtari ſolere, D. de orig. iur. quem ad hoc nominatim expendit Franc. Aret. in d. l. ſi mibi, & Titio nu. 3. verſ. Super quo articulo, D. de verb. oblig. vnde apparet id, quod præſtari ſolet, nō iuſtē denegari, quod & in ſimili ele- gāter ſenſit glo. in l. quid ergo 13. ſ. pœna grauior, verb. oneraſſe, verſ. Itē qualiter, D. de hiſ, qui not. inſam. ſimiliſ gloſ. vltim. in l. bodie 13. D. de pœn. quas ad hoc ex- pēdit Bald. in l. 1. n. 12. C. quom. & quan- 20 ind. relatuſ ac receptuſ à Rota Rom. in ter deciſ. relatuſ à Ludou. Poſtio poſt tract. mand. de manuſ. deciſ. 283. n. 3. Ter- tiō cōducit * optim⁹ text. in c. ſin. verſ. Supraſcripto, illic, Atque priuilegia, atq; cūctā cōceſſiſſe, quę prædeceſſorē noſtri, ei⁹ prædeceſſorib⁹ cōtulere, iūctā gl. verb. priui- legia, illic. Sed licēt trāſeant cū perſona, ta- mē debēt cōcedi ſueceſſori, cū petierit, & ſi iniuria ei, niſi cōcedatur ſibi, beneficiū tamē eſt, ſi ei cōceditur, 190. diſtinct. Denique

conferat * tex. per egregiuſ in cap. Bone memoria 3. verſ. Attēdentes, iuncta gl. ver- bo in tāta diuiſione, verſ. Videtur tamē, iū- cto verſ. Sed hoc nō eſt verum, & verbo eadē gratia, verſ. Si tamē iuſta cauſa, quas bene præ alijs cōmmedat, & explicat Abb. n. 13. 14. & 15. ſimiliſ tex. in cap. Bone memoria 4. in ſin. & in cap. Poſtulationem 5. iuncta gloſſ. verbo nullam, verſ. Et licēt gratiam, & vbiq; communi, de po- ſtulati. prælat. vbi licēt Pōtifex ex gra- tia admittat poſtulatiū ad prælaturā, & ſueceſſorē prælati, cui palliū cōceſſum eſt, ad aliā Eccleſiā translati, ſimiliter ex gratia ad idē palliū admittat; quia tamē id aliās facere cōſuevit, eodē mo- do cōcedit, & in poſterū ſe cōceſſurum ſignificat, quia nimirū ſi id nō faciat, in- iuriā facere dicitur, vt gl. & DD. ſubiū- gūt, ſimilia alia iura in propoſito adfe- rētes, vt & adfert nouiſſimē D. Ioā. del Caſtillo in tract. de tertijs debitiſ Regib⁹ Hiſpanie c. 9. n. 53. poſt mediū. Tamēſi * iura illa min⁹ quidē rectē ad caſum ſuū applicet, dū ex eis inferit, poſſe Princi- pē ſecularē Rom. Pōtif. incōſulto id fa- cere, & exequi, quod ab illo in caſib⁹ ſi- milib⁹ impetrare cōſuevit; nō animadu- 22 uertēs, ſolius ſummi Præſuliſ eſſe id cō- cedere, ac diiudicare an idē antea à ſe, vel prædeceſſorib⁹ ſit cōceſſum, eadēq; nūc ſubſit cōcedendi cauſa, vel neceſſi- tas, quę fuit olim, nec ne? quomōdō ea iura procedūt, ac loquūtur. Ex quibus ſic veriſſimē intellectiſ præfata gl. Bar- & ferē omniū traditiō mirabiliter cōfir- matur, & vbi nō eſt * certa iuriſ determi- natio, ex ſimilib⁹ licet ſumere argumē- 23 tū ad idē in ſimili iudicandū, l. nō poſſunt 11. al. 12. cū ſeq. & l. de quib⁹ 31. al. 32. in princ. illic. Quod proximū, & cōſequēſ eſt eſt, D. de legib⁹, cū relatiſ à Nic. Euerar. in lociſ legalib⁹ loco 13. à ſimili n. 3. proſe- quitur & exornat optimē Aug. Barboſ. in lociſ cōmuniſ argumētōrum loco 101. Gab. Aluar. ad axiom. iur. lit. A. n. 533. Non obſtat 2. deſumptum ex illiſ iu- 24 riſ reguliſ, quod limitata cauſa limita- tum producit effectum, & quod nemi- ni iniuriā facit qui ſuo iure vitur, quo- niā hæ non infringūtur, ex eo, quōd do- minus rei emphiteutiç, vel feudaliſ, poſt finitam generationē teneatur re-

nouationem facere descendibus, vel Proximioribus consanguineis, potius quam extraneis nouam inuestituram, nam agnoscim⁹ quidem, per extinctionionē generationis extingui quoque emphiteusim, vel feudum, nec negam⁹, ex vi prioris contractus nō esse dominum adstrictum ad eam renouationē faciendam, tantū enim asserimus, ob antecessorū utile dominium, tantū quē temporis possessionem, naturali equitati, quā prae oculis semper habere debet iudex, l. quod si Ephefi. 5. D. de eo, quod cento loco, omninō conueniens esse, ut eorum descendētibus, vel proximioribus cognatis in extraneorum concursu renouatio fiat, iudicis nēpē officio, ut omnes proximē relati, & dissertat. 13. a. notarūt, quod * utique, & si non veram, ac propriam obligationem, saltem quasi obligationem quandā supponit, gl. elegans verbo peti possit, vers. Vel. dicit, in l. si seruum 9. 1. §. vlt. D. de verbor. obligat. quam ultra Ang. & Alex. ibi, notabilem dicunt Lud. Gomez. in s. omnium n. 32. inf. de act. Menoch. de recup. remed. vlt. n. 9. & io. ac resoluit post alios Giurb. ad consuetud. Messan. c. 3. gl. 2. n. 4. & 9. adeoque nō potest dominus videri iure suo uti, qui id recusat facere, ad quod faciendū iudicis saltem officio cogi potest.

Non item vltimū fundamentū quicquam mouere debet, est enim lōga differentia inter simplicem locationem, & emphiteuticum, vel feudalem contractum, quam in 12. & 13. dissertatione late explicuim⁹, ad quas lectorē remittimus, ne sapius eadē inculcem⁹, quod ab instituto nostro longē alienum est.

Rursus nec posterioris sententię fundamenta quicquam refragantur, nō primum, ex d. Auth. de non alienandis, §. quod autem, vers. Neque illud, collat. 2. nam, ut recte a iuribus gl. ibi, verbo tradere, text. ille procedit inspecto, illo tēpore, quo prohibita erat Ecclesiasticę emphiteusis concessio vltra personam accipientis, & duorū herediū, filiorū scilicet, & nepotū, qui in dubio vocati cēsentur, aut viri, & vxoris, qui specialiter fuerint nominati, & intra hos limites, plane permessa, ut constat, ex s. emphiteusim, in d. Auth. & s. nos igitur, vers. Ali-

nationis, vbi & notat gl. verb. & in perpetuū, in d. princip. cū fin. ac sentit Valac. de iure emphit. q. 1. n. 12. circa fin. vers. Licet ex consuetudine, qua prohibitione stāte, mirū nō est si eiusdē emphiteusis renouatio vltra tertiā generationem nō admittatur, etiā virtute precedētis pacti, ne quod vna via prohibetur, per alia admitti cōtingat, cōtra reg. cū quid vna via, lib. 6. cū relatis à glo. Dyno, & Petro Pechio ibi, & id est, quod aperte Iustinianus significat in d. vers. Neq; illud, illic. In hoc enim nihil aliud est, quā per reuolutionem, & machinationem perpetuas eis emphiteusis, magis autem priuationes Ecclesiasticarū agi rerum. Cuius text⁹ argumento * meritō DD. communiter 27 concludunt, locationem de nouenio in nouenium, ab Ecclesia factam cū pacto de renouādo, alienationem quandam, & in perpetuū extensam emphiteusim continere, adeoque absque iuris solennitatibus improbari, ut testatur Alex. conf. 16 §. n. 1. lib. 2. Riminal. senior cōf. 74. n. 23. Gulielm. Rodoan. de reb⁹ Ecclesię, q. 35. in addit. quę extat post n. 9. §. sed ut hęc materia, vers. Item locatio, & alij, quos referunt, & sequuntur D. Couarr. lib. 2. var. c. 16. n. 4. ad med. Mantica de contract. lib. 22. tit. 23. num. 10. Borgninus Caualecanus decis. Fiuizan. 43. a. n. 6. p. 1. Ceterū * cū postea ea 28 prohibitio cessauerit, ac permissum regulariter fuerit Ecclesijs ceteris, Præter Constantinopolitanam, & ei subditas, perpetuas quoque, siue in infinitum extensas facere emphiteusis sub certa solennitate in Auth. de alienatione, & emphiteusi, c. 6. siue §. & hoc quidem, vers. Licentiam, collat. 9. vnde sumptus est text. in Auth. perpetua, c. de sacrosanct. Eccles. quibus consonat l. 3. vers. E pue de fazerse, tit. 14. p. 1. quę iura sic accipienda sūnt, ut notant relatę glo. similis verbo dentur, vers. Et quod dicit, in Auth. si quas ruinas, c. eodem tit. quarum sententiam cōmunem, ac veram esse vltra ordinarios testatur Speculator in tit. de locato si nūc aliqua (quę alias est sub tit. de emphiteusi) n. 8. & 9. lib. 4. particula 3. Alex. conf. 189. n. 16. lib. 2. & conf. 110. num. 19. libr. 5. Cardinal. Parisius conf. 85. n. 9. lib. 4. & post alios Iulius Clarus

d. §.

d. §. emphiteusis, q. 6. num. 3. Alex. Trentacinq. variar. resolut. lib. 3. resolut. 3. de iure emphit. n. 3. vers. Hęc resposio; quicquid aliter interpretentur Calderinus relatus a Trentacinq. d. n. 3. vers. Huius textui, & alij plures, quos refert, & sequitur D. Præs. Couarr. var. resolut. lib. 2. c. 17. n. 5. siue concl. 2. post principium, vers. Nec obstat, de quo infra latius, cōsequenter, * emphiteusis Ecclesiastica reduci cōepit ad terminos secularis, ut & in illa, si (quamuis in perpetuum cōcedi posset) ad certam tantum generationem, puta secundam vel tertiam simpliciter data fuerit, ut in specie legis 69. vbi notat Greg. gloss. 2. tit. 18. p. 3. (quo casu in dubio persona accipientis non conueneratur, ut ex veriore ac receptiore sententia resoluit, Iul. Clar⁹ s. emphiteusis, q. 34. secundum quā in Rota Romana iudicatum refert Farin. decisionum nouissimarum, ac posthumarum p. 1. decis. 221. n. 1.) locum habeat renouationis æquitas supra cōsiderata, etiā absque vilo pacto, adeoque multo magis illo intercedente, quod tamen pactum adhuc vires non habebit, si casus interim cōtingat, ob quem postea Ecclesia iuste renouationē denegare possit, iuxta tradita à Valasco consultat. 28. n. 2.

In eo sanē (ut id obiter dicam, quod & ad sequentis argumenti materiā valde conducit) ingens est Doctorum cōtentio an tex. in d. §. nos igitur, vers. Alienationis, & in d. §. emphiteusim, omninō correctus sit per tex. in d. §. licentiam, & in d. Authent. perpetua, ut præ alijs mōx referendis, constat ex Alex. in l. etiam 18. al. 19. n. 3. & 4. D. soluto matrimon. quinque principales opiniones referēte, quas ad tres reducit additio 2. ad Bart. ibi. Verū quō clariū, ac distinctius hęc expediatur quæstio, illud breuiter prælibandum duxi, dupliciter eā exaudiri posse, imprimis an iura illa d. Et Authent. de non alienandis, perpetuam rei Ecclesiasticę emphiteusim in eo sensu prohibētia, quod non possit tertiam generationem descendētium excedere, nec intra eam extraneo locum facientia, nisi viro, & vxori, specialiter nominatis, adeoque correctā sint per text.

in d. §. licentiam, ex eo quē sumptam Authenticam, perpetuū siue in infinitum huiusmodi emphiteuticam concessionem permittentem, ut eo ipso, quod ab Ecclesia perpetuū fuerit alicui cōcessa emphiteusis, siue nullo alio adiecto, siue his additis verbis pro se; & heredibus suis, videatur concessa non tantum pro descendētibus, sed etiam pro extraneis heredibus? & iuxta hanc acceptionem longē verius, ac reptius est; * præfata iura non esse in hoc correctā per d. §. licentiam, qui ex permissione 32 perpetuæ emphiteusis, minimē voluisse cēsetur, ut perpetua cōcessio in dubio intelligatur etiā pro extraneis heredibus, ut perperam voluit Baldus in addit. ad speculatorem, in rubrica de locato, (quę extat post titulum de emphiteusi) vers. Ecclesia potest dare, nonnullis quę alij in locis, recte taxatus ab Alex. in d. licentiam n. 4. in 4. opinione, & Laurentio Kirchouio post alios, quos congerit, inter communes opiniones tom. 1. lib. 4. tit. 44. n. 124. vers. Sed magis communis, vbi Baldi sententiam frequentius improbari testatur, quicquid eam saltem debita interueniente solennitate magis post alios probent Paulus Parisius d. conf. 85. n. 17. & 18. lib. 4. & D. Præs. Couarr. d. lib. 2. variar. c. 17. n. 5. in 4. concl. Iul. Clarus saltem in stricta iuris disputatione lib. 4. sent. §. emphiteusis, q. 28. n. 6. vers. Contrariam, & n. 7. Greg. Lop. in l. 23. gl. 5. limit. 1. post medium, vers. Et fortē videtur, tit. 8. part. 5. Mendez de Castro ad l. 1. C. de anno. civil. notab. 6. n. 3. in fine, a quibus meritō recedunt Valasco de iure emphiteut. q. 48. n. 4. limit. 3. vers. Sed ego, Alex. Trentacinq. d. resolut. 3. de iure emphiteut. n. 11. vers. Contra hunc secundum casum; Anastas. Germonius de sacrorum immunitatibus, lib. 2. c. 17. a. n. 162. maxime n. 165. Doctor Marta decis. Pisana 38. sed tantum * secundum eos, & alios inferius referendos, videatur facta concessio pro descendētibus in infinitum, iuxta primordiam Ecclesiasticę emphiteusis naturam, de qua in d. §. emphiteusis, arg. text. in l. si vnus 27. §. pactus ne pateret, vers. Quod & in specie dicitur, D. de pactis, l. cum filius 76. §. heres meus in

Bb 3 sine,

fine, ibi. Quod veritatis primordio adiun-
retur, D. delegat. 2. c. ab exordio 2. 35. di-
stinct. Quomodo defendi potest senten-
tia Ioannis Andreæ ad eundem speculato-
rem d. tit. de emphiteusi q. 113. sub n. 139.
addit. ult. & in e. in presentia n. 32. ad fin.
de probat. Baldi sibi contrarij in d. l. etiã
n. 1. Ant. Butrij conf. 23. n. 1. Anchar-
rani conf. 134. plene, & subtiliter n. 1. 2.
& 3. & aliorum, quos referunt Alex. &
additio Bartoli in d. l. etiam, vterque in
3. opinione principali, Decius comunem
dicens in d. cap. in presentia n. 157. vers.
Vnde secundò, Kirchouius ubi supra, Frã-
cisc⁹ Turzanus inter easdem cõmunes opi-
niones d. tit. 44. n. 127. Caldas Pereira
de nominat. emphit. q. 23. n. 40. in fi. Alex.
Trentacinq. varia. resolut. lib. 3. resolut.
3. de iure emphit. nu. 4. vers. In hoc dabo,
quod videlicet priora iura sint correc-
ta per tex. in d. s. licentiam, & in Auth. in
de sumpta, quoad tempus, & numerum
successorum tantum, in infinitum iã ibi
extensum, non etiam quoad qualitatem
eorum, quasi & extranei possint esse;
iure namque procedit, ac vera est, in-
telligendo quæstionem de omnimoda
correctione Authetici de non alienando,
per tex. in d. Auth. de alienatione, & em-
phiteusi, in memorato casu, quo simpli-
citer Ecclesia in perpetuum concedit
emphiteusim pro emphiteuta, & eius
heredibus; talis enim correctio in hoc
sensu non datur, quia verius est, emphi-
teuticam concessionem, ita ab Eccle-
sia factam, de descendentes in infinitum,
iuxta primordiale eius naturam,
dumtaxat intelligi, non etiam de here-
dibus extraneis, legitima quoque solẽ-
nitate interueniente, vt docet commu-
nis, inferius referenda, quam licet pri-
mò impugnare tentet, tandem tutio-
rem esse agnoscit D. Præses Couarruu.
var. resolut. lib. 2. c. 17. n. 5. ad fin. vers.
Quod si Ecclesiastica, licet * in emphi-
teusi seculari, seu priuati, vt vocant, se-
c⁹ esset, quia simpliciter pro heredibus
cõcessa, extraneos quoque complecte-
retur, ex vi verbi, heredes, quod regul-
lariter omnes in infinitum comprehendit,
l. heredis 65. & 170. & l. sciendũ 70. D.
de verbor. signif. l. in annalibus 22. C.
delegatis, cum similibus; tradit Carolus,

33

Ruinus conf. 83. n. 1. vol. 3. Corbulus de
iure emphit. tit. de causa priuationis ob li-
neam finitam n. 49. & prosequitur opti-
mè vltra alios Phlip. Portius commun.
conclu. lib. 1. conclus. 16. & lib. 5. concl.
40. Ant. Gab. comm. conclus. lib. 6. tit. de
verbor. signif. conclus. 4. ex n. 1. Pinelus
in l. 2. n. 12. C. de bonis maternis, Eman.
Mendez de Castro ad l. 1. C. de annonis
ciuil. notab. 6. n. 2. id enim * celsat (vt 34
dixi) in emphiteusi Ecclesiæ, quæ sui na-
tura extraneos heredes excludit, adeo
quæ ad descendentes dumtaxat refer-
ri debet, & hoc est quod voluit Accur-
sius in d. l. etiam gloss. 1. in vers. Sicut in
Ecclesiastica, prout eum interpretantur
Bart. ibi n. 1. & Imola sub eodem n. in gl.
1. qui alia eiusdem Bartoli idẽ docen-
tis loca congerit, vt & fecit Alex. ibi-
dem n. 3. in princip. quanquam aliter ex-
plicet, idẽ quod docuit Speculator
d. tit. de emphiteusi, quæst. 113. nu. 139. ad
finem, vers. Secus autem, sequuntur idem
Imola in l. ex facto n. 14. in fine, & n. 15.
vers. Secundo casu, D. de heredibus instituẽd.
idem etiam Alex. qui hanc sententiam
magis communem dicit, conf. 23. nu. 4.
lib. 1. conf. 9. n. 9. conf. 38. vers. Alia ra-
tione, lib. 2. conf. 89. n. 1. lib. 4. & cor. sil.
83. n. 1. lib. 7. Socin. Senior conf. 95. nu.
3. in fine, vol. 1. & conf. 121. n. 18. vol.
4. Carolus Ruinus conf. 117. & 158.
vbique n. 1. conf. 161. à n. 6. ad 11. & n.
23. & conf. 163. n. 2. lib. 1. conf. 109. nu.
30. lib. 3. conf. 23. n. 34. & conf. 68. num.
10. lib. 5. & qui plures alios cõgerunt
Philip. Decius in d. c. in presentia, de pro-
bat. n. 153. & 154. Hieronimus Grat⁹
responso 55. n. 8. lib. 1. & responso 128.
n. 1. lib. 2. Hippolit. Riminald. conf. 44.
n. 3. lib. 1. Iulius Clarus receptar. sentent.
lib. 4. s. emphiteusis, q. 28. n. 6. post princi-
pium, vers. Punẽtius est, & vers. Et in spe-
cie, inuẽto n. 7. ad fin. vers. Quicquid tamẽ,
Franciscus Viuius opinione 245. limit.
3. qui extat inter cõmunes opiniones
d. tom. 1. lib. 4. tit. 44. n. 102. & ibidem
alij communistæ n. 118. 120. & 121.
Caldas Pereira de nominat. emphit. q. 22.
n. 26. & d. q. 23. num. 17. 23. 25. 26. &
27. Borgninus Caualcanus decis. Fini-
zanensi 30. n. 30. 51. 98. 99. & 100. p. 2.
Hieronim⁹ Magoni⁹ decis. 12. Rota Lu-
censis,

ensis, Angelus Matheacius delegatis,
& fideicommissis lib. 3. c. 5. n. 3. vers. 2. re-
stringitur, Hieronimus Ceualus practi-
carum quæst. tom. 1. quæst. 194. vers. Sed
contrariam partem, Petr. Sanz Morque-
chus de diuisione honorum lib. 1. c. 6. n. 1.
& 2. Cardinal. Dominic. Tuschus præ-
dicarum cõclus. tom. 3. lit. E. concl. 162.
à n. 3. & 11. conclus. 163. n. 9. & conclus.
166. n. 12. & 13.

35

Decisio
Lusita-
na dese-
su ad-
uersus
Anton.
Gãmã,
& eius
additio
nat.

Iuxta quam resolutionem rectissi-
mè iudicauit supremus Lusitanicæ Sena-
tus apud Antonium Gãmã decis. 50.
(quicquid ipse contrarium existimaue-
rit à nu. 2. vers. His omnibus, & clariùs à
n. 3. vers. Hoc tamen, eius quæ sententiam
veriorẽ dixerit Blasius Flores in ad-
dit. ad fin.) dum in specie cuiusdam Ec-
clesiasticæ emphiteusis, alicui pro se,
ac descendentes, vel ascendentes,
& his, qui iure heredes eius fuissent, cõ-
cessa, vxorem vltimi possessoris, ab eo
heredem instituta, & in possessione præ-
dij emphiteutici existentem, condem-
nauit ad restituendum illud pronepoti
primi emphiteutæ, vt potè descenden-
ti, ac legitimo heredi, ad quem emphi-
teusis Ecclesiastica dumtaxat sui natura
trãsit, dũ aliud apertè cautum nõ fuerit,
iuxta superi⁹ tradita, & inferi⁹ dicenda,
nec enim in relata hypothesi aliud cau-
tum est, accidit, imò verbũ heredes, post af-
cedentes, ac descendentes simpliciter pro-
latum, postea apertius declaratur de
descendentibus legitimis heredibus, illic:
E com condizão, que elle, & seus filbos, &
netos, & herdeiros, que delles descenderem,
& c. quæ verba omnẽ proculdubio dif-
ficultatem sub mouent.

36

Secundò præmissa quæstio potest &
ita intelligi, an scilicet tex. in d. s. licen-
tiam, cætera iura per omnia corrigat;
nempè tam in eo, quod prohibent per-
petuam Ecclesiæ emphiteusim, & ad ter-
tiam generationem restringunt, quàm
in eo, quod extraneos ab illa omninò
excludunt præter virum, & vxorem, spe-
cialiter nominatos, ita vt iã stante per-
missione d. s. licentiam, quilibet extra-
nei ad perpetuam Ecclesiæ emphiteu-
sim vocari, & admitti possint? & in ea
quoque quæstione sic intellecta existi-
marunt plures, non esse in hoc vltimo

iura illa correctã, adeo quæ nullos ex-
traneos, etiam hodie præter virum, &
vxorem, quantumcumque specialiter,
& expressè admitti, & vocari posse, &
id est quod voluerunt Ioãnes Andreas,
& nonnulli alij ex relatis ab Alex. in
d. l. 3. in 1. 3. & 5. opin. & ab additione
2. Bart. ibidem, opinione vltima, Ioanne
Imolensi n. 14. vers. Alij verò dicunt, &
Aretin. n. 57. in c. in presentia 8. de pro-
bationibus, Emanuele Menlez de Cas-
tro in d. l. 1. C. de annonis ciuilibus, nota-
bili 6. n. 6. & à nobis supra, quorum sen-
tentiam in hoc sensu post alios cõmu-
nem esse profitentur Bonifacius Ruge-
sius, innumeros cõgerens, licet termi-
nos planè cõfundat, conf. 34. à n. 15. lib.
1. Franciscus Turzanus, Donatus à Fi-
na, & alij communistæ d. tit. 44. n. 69.
& 71. vers. Contrarium, & n. 124. vers.
Et sic concedi, Caldas Pereira d. q. 23.
n. 40. & 44. quanquam plures, ab ip-
sis relati, non in terminis huius hypothe-
sis, sed præcedentis loquantur. In hac
verò * longè quidem verius, ac recep-
tius est, memorata iura Authentici de nõ
alienandis, penit⁹ correctã esse per tex.
in d. s. licentiam, de alienatione, & emphi-
teusi, & in d. Authent. perpetua, C. de Sa-
crofanct. Ecclesijs. Tũ quia licentia per
hæc iura data, perpetua, siue in infinitum
Ecclesiasticam emphiteusim con-
cedendi, generalis est, nedum respectu
descendentium, sed etiam extraneorũ,
de quibus vel specialiter cautum fue-
rit, pro eis quoque nominatim emphi-
teusim concedendo, vel sub verbis vnũ-
uersalibus, aut ita amplis, vt illos planè
comprehendant, puta si alicui em-
phiteusis concedatur. pro se, & heredi-
bus quibuscumque, vel omnibus, aut pro se,
& heredibus, & quibus dederit, aut cuius
que placuerit, quas omnes clausulas à pa-
ri procedere, & in proposito equipara-
ri resoluunt post alios optime Roland.
à Valf. cõf. 79. n. 20. lib. 2. Doctor Mar-
ta decis. Pisana 207. Stephan. Gratiani
disceptat. forensi. to. 1. c. 23. n. 18. & torn.
2. c. 218. n. 46. c. 344. n. 4. & c. 35. n. 14.
Farinac. decis. nouis. p. 3. siue posthu-
marum p. 1. decis. 16. & 26. vbique nu. 2.
& decis. 50. n. 1. & decis. 286. n. 3. vltra
confestim referendos (in quibus tantũ

37

terminis verū dixit Greg. Lop. in d.l. 28. gl. 5. limit. 1. in fin. vers. Et idē videtur, tit. 8. parti. 5.) Tū etiā ex eo maxime quod * ad talē concessiōē solēnitatis in illis locis desideretur, qua intercedente cum causa, quæ eam debet præcedere, etiā vera, ac propria alienatio, quoad directum scilicet dominiū, fieri in extraneum posset, d. Auth. de alienat. & emphyteusi c. 6. §. in venerabilibus, vers. Hoc etiam, collat. 9. Authent. hoc ius porrectum, vers. Quod si nolit, C. de Sacrosanct. Eccles. cap. 2. §. præterea, 10. q. 2. c. sine exceptione 52. vers. Nisi fortē 12. q. 2. c. alijs infra, id quod latē post alios profequitur, & explicat Redoan. de reb. Eccl. c. 19. cū plurib. seqq. multo igitur magis fieri poterit in eū cū tali solēnitate alienatio min⁹ propria quoad vtile tātum dominiū, & id est quod planē Accursius voluit in d. Auth. de non alienandis, §. quod autem; vers. Neque illud, verbo tradere, vers. Sed cum hodie, alijs q; in locis congestis ab Alex. in d.l. etiam n. 3. in 2. opinione; & Felino n. 27. in c. in presentia 8. de probationibus, qui eius sententiam ex relata ratione magis probant, eandem quæ post alios veriozem, & magis communem dicunt Decius n. 161. Mantua n. 45. & Beroi. nu. 386. vers. Contrarium, in d. c. in presentia, Ludouicus Bologninus in addit. ad Ioannē de Anania conf. 84 n. 4. & 5. Socin. senior conf. 266. n. 33. vers. finem, vers. Ex quibus patet, lib. 2. Hieronimus Gratus responsio 55. n. 28. lib. 1. & d. responsio 128. n. 6. D. Couarr. var. resolut. libr. 2. c. 17. n. 5. in 3. conclusione, iuncta conclus. 4. vers. Quin & si, & vers. Quin & idem, Matthæus Afflictus, & ad eū Cæsar Vrsillus, & alij addentes decis. 100. n. 1. & 2. & decis. 386. n. 5. cum seqq. Iulius Clarus d. §. emphyteusis q. 6. nu. 4. & q. 28. n. 5. & 7. vers. ultimo, & nu. 9. & 10. Pereira de renouat. emphyt. q. 18. nu. 14. & d. q. 23. n. 42. ad fin. vers. Nisi dixeris, & n. 43. 45. 52. & 53. Kirchouius & alij inter communes opiniones tom. 1. lib. 4. d. titul. 44. n. 103. & 121. vers. Limitabis tamen, & n. 122. & 125. Morquechus d. c. 6. nam. 4. 6. 7. & 8. Flores Díaz de Mena in addit. ad Gāmam decisione Lusitana 72. n. 1. vers. Communis re-

solutio, Emanuel Mendez de Castro in d.l. 1. C. de annonis civilibus, notab. 6. n. 7. Alex. Trentacinq. var. resolut. lib. 3. resolut. 3. de iure emphyt. n. 4. vers. Prima est, Marius Giurba ad consuet. Missan. p. 1. c. 1. gl. 2. n. 21. & 22. Tuschus d. conclus. 163. n. 13. & d. conclus. 166. n. 7. Qui ferre omnes id rectē declarant memorato modo, vt scilicet tunc demū procedat, cū emphyteutica concessio ab Ecclesia facta est cum legitimis solēnitatibus, quo casu etiā vera, & propria alienatio fieri posset in extraneū, vt dixim⁹, multo ergo magis emphyteutica concessio fieri poterit; secus * si absq; illis Ecclesia emphyteusim concederet in casibus alijs permisis, puta vel ex consuetudine, qua indistinctē talis concessio admissa esset; quam quidem cōsuetudinem ita concedendi nulla præmissa solēnitate, generaliter receptam esse, ac per Pontificē toleratam testantur Azon summa C. de Sacrosanctis Eccles. n. 15. seu finali, & Speculator lib. 4. d. tit. de emphyteusi, q. 6. n. 6. & 7. (quibus tamen, aut alijs, vt cumque præclaris, & excellentibus Doctoribus, de consuetudine testantibus, cū falli facile potuerint, fides adhibenda nō est, nisi aliter de illa constet, arg. tex. in l. 2. D. de iur. & facti ignor. iuncta l. 1. C. quæ sit longa cōsuetudo, cum similibus, & contra Bart. & sequaces, lōgē verius cum Baldo, & alijs resoluunt Ias. n. 89. & 90. Horoscus, receptiorem hanc sententiam esse affirmans n. 99. & 100. in l. de quibus 32. D. de legibus, Dec. conf. 142. num. 5. & conf. 402. in fine, Burgensis Marcus Salon de Pace plures cumulans ad l. 1. Tauri nu. 169. Felician. de censibus lib. 3. c. 3. n. 9. ad medium, vers. Ipse tamen) vel * quia res esset ab Ecclesia in emphyteusim cōcedi solita, iuxta ea, quæ ad vltimum argumentū dicemus, & vtrumque in proposito obseruat, & explicat Iulius Clarus d. lib. 4. sentent. §. emphyteusis q. 28. n. 7. vers. Et si dicas, & vers. Præterea, in quibus terminis sufficit si Ecclesiastica emphyteusis ita in perpetuum concedi possit, vt ad omnes descendentes in infinitum transeat, iuxta primordiale eius naturā, nō etiam vt ad extraneos; quomodò intellecta præcedens sententia

tia verissima est, prout eam intellexerunt Ant. Butrius n. 13. ad medium, vers. Si fiat sine causa, & Panormitan. n. 27. ad fin. vers. Si autem sit sine causa; in d. cap. in presentia, de probat. aperteque præsupponunt DD. omnes, pro eadem sententia allati, maxime Iul. Clar. d. q. 28. n. 7. vers. ultimo.

Nec dicatur, quod etiā nullis interuenientibus solēnitatibus in casibus alijs permisis possit Ecclesia pro extraneis in perpetuum emphyteusim concedere, cū nulla lex canonica reperitur, quæ talem concessiōem ab Ecclesia extraneo fieri prohibeat, lex autem Iustiniani in d. Auth. de non alienandis, §. emphyteusim, tametsi Ecclesijs fauorabilis, ex defectu tamen potestatis nulla est, nec Ecclesiam ligare potest, iuxta reg. tex. in c. Ecclesia Sancta Maria 10. vers. Quod Ecclesiarum, vbi notarūt omnes, de constitutionibus, & in terminis aduertunt Abb. n. 28. vers. Ego in hoc dubio, & n. 29. & Imola nu. 14. vers. fin. vers. Aduerte tamen, in d. c. in presentia. Nam (vt cōsiderant longē melius Francisc. Arēt. ibi n. 6. & Philipp. Decius n. 157. ad fin. vers. Ad hoc dupliciter) concilium generale Siluanensē, siue poti⁹ Siluanectense, relatum in c. nulli 5. de rebus Ecclesie, aperte probauit tā Leonis Imperatoris constitutionem, quæ extat, in l. iubemus nulli 14. C. de Sacrosanct. Ecclesijs, Ecclesiasticarum rerum alienationē sub certis penis prohibentem, quam Iustiniani, illam innouantē, & declarantem in d. Auth. de non alienandis, c. 1. siue §. nos igitur, & §. alienationis, cuius fermē verba cōcilium vsurpauit, eaque approbatione satis quidē ostendit, se nō tantum probare quod a Iustiniano circa legem Leonis in illo capite statutū est, sed & omne aliud, quod in eadem materia ad Ecclesiarum fauorem ipse sancit; quale illud fuit potissimum, quod paulo post ab eo constitutum reperitur in d. §. emphyteusim, vt videlicet emphyteusis Ecclesie ad solos descendentes regulariter, non etiā ad extraneos transfret, argum. text. in Auth. de filijs ante dotalia instrumenta natis, circa finem principij, vers. Tertia vero constitutione, collat. 3. iuncta reg. tex. in

c. translato 3. & in c. nam concupiscētiam 4. de constitutionibus; maxime * cū in fauorabilibus facilius approbatio præsumatur, arg. l. si remunerandi 6. §. si passus, iuncta l. qui patitur 18. D. mandati, regula qui tacet 43. lib. 6. cū traditis a Petro Pechio ibi, n. 4. & §. ubique post principium, & latē a Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 99. d. n. 11. ad 14. Barbosa post alios in l. quæ dotis 34. n. 153. in fin. D. soluto matrim. Accedit his, quod Innocentius III. in c. fin. de rebus Ecclesie, generaliter probauit secularium Principum sanctiones, Ecclesiasticam libertatem suis priuilegijs minuentes, & maxime circa prohibitionē alienationis rerum Ecclesiasticarū editas, cū ea ratione motus impugnet quædam laicorum statuta, quæ Ecclesiasticæ rei alienationem absque legitimo Ecclesiasticarum personarum assensu permittebant, eoque tendit quod in proposito tradit; paulo aliter rem explicās, Anastasi⁹ Germonius de sacrōr. immunit. lib. 3. c. 17. d. n. 567.

Vnde & illud facile est conicere, non sine misterio concilium, pro veris illis, & in perpetuum extantem emphyteusim, quæ extat in d. Auth. de non alienandis, §. alienationis, & in infinitum, siue per omnes generationes protractam significat, arg. tex. in l. eum debere 33. D. de seru. urbānorū prædior. hæc reposuisse; & emphyteusim cum perpetuū contractū, in quibus vox perpetuū stat apposituē, siue merē declaratiuē, iuxta naturam actus, non restrictiuē, iuxta eā, quæ in simili tradit Bart. in l. omnes populi 9. D. de iust. & iure, & in l. 1. C. de summa trinitate, vbiq. n. 1. adeo quæ illis verbis tantum significatur, sub alienationis nomine censeri prohibitu contractum emphyteuticum, qui alioqui sui natura perpetuus est, §. ad eū autem, inst. de locato, & conducto, non tamē emphyteutici contractus prohibitio ad solum perpetuum restringitur, siue nō excluditur comprehensio * saltem tāta emphyteusis temporariæ, puta quæ ad longum vel longissimum tempus decem, vel amplius annorum concedatur, & multominus vitalitiæ, quæ ad vnius, aut certorum hominum vitā celebr-

lebretur, cui & perpetuæ appellatio cōuenit; quippè quæ paulo latius perpetua dici solet, l. 1. D. pro socio, clem. 1. iūta gl. verbo ad vitam eius, & communis, de rebus Ecclesiæ, cūm generaliter his modis dominium utile nō minus trāsferrī, adeòquē alienationem quandam induci constet ex l. 1. §. qui in perpetuum, iuncta gl. ult. & communi, & l. 3. iuxta interpretationem gl. 1. (quanquam ipsi l. non conuenientem, adeòquē frequentiùs improbatam, ut alibi ostendimus) D. si ager uetigalis, l. 1. §. quod autem ait Prator, ubi Bart. n. 4. & alij, D. de superficiebus, cum his, quæ in proposito ultraordinarios, maximè Abb. num. 3. in d. cap. nulli, de rebus Ecclesiæ, & in d. clement. 1. eodem titulo, tradunt Philip. Decius in d. cap. in presentia n. 156. idem conf. 142. n. 2. & 3. & conf. 203. & 291. ubique n. 1. lib. 1. Tiraq. de retractu consang. §. 1. gl. 6. n. 9. & gl. 14. à nu. 79. Euerard. in locis legal. loco 29. à feudo ad emphiteusim n. 50. Redoan. de reb. Eccles. q. 2. c. 14. 15. & 16. per tota, q. 57. à nu. 44. vers. Sed si locatio, iuncto n. 84. q. 58. à n. 3. q. 66. n. 41. 42. & 43. atque alibi passim, Philip. Port. concl. iur. lib. 4. conclus. 21. D. Præles Couarru. var. resol. lib. 2. e. 16. nu. 1. 2. & 3. Greg. Lopez iul. 19. gloss. 7. tit. 8. partit. 5. Pinelus in l. 1. 3. part. à nu. 63. C. de bonis matern. D. Ludou. Molin. de Hispanorum primogenijs lib. 1. cap. 21. à n. 16. maximè num. 21. & 32. Valascus de iure emphit. q. 29. ex n. 7. maximè n. 19. Vincentius Carotius de locato, & conducto part. 2. de locatione ad longum tempus, post q. 12. quest. 1. successiua à n. 3. & quest. 6. num. ultim. Francif. Burfat. conf. 24. n. 6. & 7. vol. 2. Borgninus Caualcán. decis. 45. num. 65. p. 1. Francif. Caldas de iure emphiteutico p. 1. de renouat. emphit. q. 16. à n. 7. ad 11. & part. 2. tit. de nominatione emphiteutica quest. 23. numer. 48. 49. & 50. & p. 4. de extinct. emphiteusis cap. 1. sub n. 18. Auendañ. de censib. cap. 47. n. 10. Petr. Barbosa (qui loquitur in terminis d. c. nulli, quod cum Abb. intelligit etiam propriè in emphiteusi vitalitia, quam perpetuā esse ait) ad l. 2. n. 412. C. de prescript. 30. vel 40. ann. & Aug. Barbos. de dictionib. dist. 254. ex n. 1. no

uissimè Ioan. Caruall^o, innumeros alios cumulans in cap. Raynaldus de testament. 1. p. à n. 311. & quæ nos dicemus infra dissert. 19. à nu. 40. quicquid contrarium uoluerit gl. verbo non extitisse, vers. Et est argumentum, in l. codicillis 91. (quæ aliàs est §. Scauola legis Lucius Titius 88. in §. instituto D. de legatis 2. quam communiter improbari superiores adnotant.

Immutationis autem ratio illa (ni fallor) aptissima est, quòd cūm Imperatores Leo, & Iustinianus in relatis locis rerum Ecclesiasticarum alienatione præcisè prohibuissent, nullius momenti eam esse statuentes, quacumque etiā causa, & solennitate intercedente factam, ut planè constat ex d. l. iubemus, vers. Scientes, illic. Nulla sibi occasione, & sibi, nec si omnes cum religioso Episcopo, & aconomo clerici in earum possessionum alienatione consentiant, quæ per omnia probata est à Iustiniano in d. Auth. de non alienandis, c. 1. §. alienationis, vers. Illam namque, consequèter * alienationis nomen non ita amplam accipere in interpretationem uoluerunt, ut ad omnes omninò contractus traheretur, per quos utile trāsfertur dominum, sed ad eos tantum, per quos in infinitum huiusmodi fit translatio, adeò què à Leone Imperatore in d. l. iubemus, §. sanè, vers. Si quando, ab ea prohibitione subducitur, indistinctè què Ecclesiarum prælatis permittitur ususfructus cōcessio, quam * per eam ius quoddam in re, siue dominium utile, ex quo utilis ei reuēdicatio cōpetit, transferatur, l. 1. in princip. l. 3. in fin. l. uti frui, §. 1. & 2. D. si ususfructus petatur, l. Prætoris §. §. ultimo, l. hoc amplius §. Celsus, l. qui bona 13. §. 1. & §. superficarium 8. l. eorum 19. in principio, cum l. sequenti, D. de damno infecto, cū ubique notatis, l. 1. vers. La tercera manera de señorio es poderio, q. un home ha en fruto, tit. 18. parti. 3. eadè què ratione à Iustiniano in d. Auth. de non alienandis, §. licentiam, indistinctè quoque permittitur emphiteutica cōcessio usque ad tertiam descendentium generationem. Cæterum * cūm Siluansense concilium relatum in d. c. nulli, eo tempore emanauerit, quo Ecclesiasticarum

carum rerum alienatio præcisè, ut antea, prohibita non est, sed ex causa, & solennitate permittitur, tam ex noua Iustiniani sanctione in Auth. de alienatione, & emphiteusi, c. 6. §. in venerabilibus, collat. 9. cum similibus inde sumptis, ac relatis supra n. 38. quæ Leonis Papæ in e. sine exceptione §. 2. vers. Nisi forte 12. q. 2. ibidè quoq; à me relata, quæ à cæteris Pontificibus passim postea probata fuit, quemadmodū constat ex c. tua nuper 8. sub eodem vers. De his quæ sunt à Prælato sine consensu capituli, cap. ut super 8. §. ultimo, & cap. fin. vers. Volentes, de rebus Ecclesiæ, cum relatis à D. Couarr. latè explicante d. lib. 2. var. cap. 17. nu. 1. & 2. proinde * meritò vice versa prohibet alienationis uocabulum ad emphiteusim in infinitum extensam non restrinxit, sed simpliciter tantum ad contractum emphiteuticum, qui si uinatura perpetuus est, non tamen à tali prohibitione excludens emphiteuticam cōcessionem, quæ omninò propriè, siue strictè perpetua non sit, si tamen aliàs ob utilis domini translationem instar habeat perpetuæ, latè què perpetua dici possit.

Quinimo nouissimo iure Pontificio ex extrauaganti cōstitutione Pauli II. (quæ incipit ambiciose) de rebus Ecclesiæ inter communes, prohibitio alienationis bonorum Ecclesiasticorum, non tantum extenditur ad emphiteuticum contractum latè perpetuum, prout importat locationem ad vitam, vel ad longum, aut longissimum tempus, sed etiam ad locationem ultra triennium factam, ad quam proinde, ut & ad veram, ac propriam alienationem, Romani Pontificis consensus exigitur, sub contractus nullitate, & alijs pœnis ibidè relatis, de cuius cōstitutionis intellectu, & obseruantia latè differunt Guliel. Rodoa. de rebus Eccles. q. 12. n. 48. & 49. & q. 35. per totam, atque inibi copiosa ad eū additio, D. Couarr. var. resolut. lib. 2. c. 16. n. 4. 5. & 6. ac post plures Fachin. controu. iuris lib. 10. c. 94. Camill^o Borrellus in summa decis. p. 1. tit. 16. nu. 24. & 25. & tit. 33. n. 127. & ultra eos Cenedus plures etiam cumulans collectan. 32. ad sextu n per totam, Morla in empor.

iur. tit. 1. q. 9. n. 43. Cardin. Mantica, de contractibus lib. 5. tit. 5. n. 15. & tit. 13. n. 30. cum seqq. Ceuallus pract. quest. commun. contra commun. tom. 1. q. 199. nu. 7. cum §. seqq. Pater Suarez de censur. disput. 22. sect. 6. n. 6. Pater Rebell. de oblig. iust. 2. p. q. 5. à n. 8. vers. Cæterum, & tota q. 5. Ioan. Aloyf. Ricci^o in collectan. decisionum p. 1. collectanea 46. August. Barbosa de officio, & potestat. Episcopi 3. part. allegat. 95. n. 48. & 49.

Deinde nihil negotij facit secundæ posterioris sententiæ fundamentum sumptum ex cap. ad aures 7. de rebus Ecclesiæ, non enim ibi agitur de renouanda emphiteusi heredibus emphiteutæ, ut in specie nostra, sed de illa denuò constituenda, seu concedenda terrarū Ecclesiæ incultarum, his qui eas suo, vel parentum suorum labore ad culturam redegerant, ob quam causam ait Alexander III. posse Prælatum huiusmodi emphiteuticam cōcessionem facere; nam & si sub alienationis uerbo regulariter prohibita sit Ecclesijs, iuxta ea, quæ proximè diximus ex cap. nulli §. vers. Alienationis, eodem titulo, cum corpore unde sumitur, nempe nouella 7. sue Authent. de non alienandis, c. 1. vers. Alienationis, & cap. §. siue §. quia uerò Leonis, in 2. collat. 2. intercedente tamen iusta causa, nempe Ecclesiæ utilitate, utique permittitur in d. cap. sine exceptione §. 2. vers. Nisi forte 12. q. 2. cum similibus, quorū paulò ante mentionem fecimus, & talem esse significat Alexander III. in d. c. ad aures, extirpationem syluæ, siue reductionem ad culturam, dum utitur * uerbo poteris, non propterea excludens debitam solennitatem, capituli nempe consensum, atque tractatū, qualis etiā exigitur in dictis iuribus, iuncta regula legis qui testamento 20. vers. Si aliud eos nihil impediat, D. de testamentis, c. unico in fin. illic. Si aliud non obstat canonicum, de etate, & qualitate lib. 6. & c. si Papa 10. in princ. illic. Nisi de libertate aliter doceatur, de priuilegijs, eod. lib. quomodo textum in d. cap. ad aures, communiter DD. intelligunt, ut constat ex gloss. 1. & 2. Gofredo, Innocentio, Hostiensis, Ioannè Andrea, Zabar. Butrio, Abbate, Ancharr. Imola, & cæteris ibi, usque ad Cu-

ad Cuiatium in Paralipomenon ad illum titulum, circa finem, vers. Ac preserea si quis, & Viuiuanum in rationali ad eum textum, idque vt receptissimum resoluunt Paulus Castrensis *conf.* 142. n. 2. lib. 2. Petrus Philippus Corneus *conf.* 181. n. 16. vers. Et maxime, & n. 28. vers. nec obli. lib. 2. Augustinus Beronius *conf.* 83. ex n. 12. *conf.* 84. n. 20. vers. 2. respondeo, & n. ultim. vers. ultim., *conf.* 85. n. 2. & *conf.* 88. n. 27. lib. 1. Franciscus Barlaetus *conf.* 330. nu. 136. cum duobus seqq. lib. 3. Borgn. Cauale. *decis.* 45. num. 55. post med. vers. Et dicta illorum, p. 1. Cardinal. Franciscus Mantica *de tacitis, & ambiguis conuent.* lib. 22. tit. 7. n. 9. ultra alios congestos ab Alex. Raulensi, qui & ipse late profequitur, *de contractibus emphiteuticis*, 6. p. sine in declamatione de causa emphiteuticandi, n. 1. cum seqq. maxime n. 34. 35. & 36. Petr. Barbosa ad l. 2. C. de prescript. 30. vel 40. ann. n. 383. Camillo Borrello in *summa decis.* 1. p. tit. 33. n. 128. & nouissime August. Barbosa in *collectanea ad tex. in d. cap. ad aures* n. 2. & 3. Ioan. Caruallo ad *cap. Raynald. de testam.* 2. p. nu. 315. Quamquam * nonnulli ex illis solennitatem in eius 55 capitis specie desiderari negent, relati, ac recepti a Petro Zenedo *collect.* 32. ad sextum n. 4. quorum sententiam eo saltem casu veram esse intelligit Petr⁹ Barbof. in d. l. 2. n. 382. & 385. quo ab initio res Ecclesie sterilis, nullam que ei utilitatem afferens, in emphiteusim data est sub modico annuo censu, vt fertilis, & fructuosa fieret, quam concessione absque vlla solennitate fieri posse docet, arg. *tex. in c. terrulas* 53. 12. q. 2. iuxta communem eius intellectum que referunt, & sequuntur Pater Molin. *de iust. & iure to.* 2. tract. 2. disput. 468. n. 9. Marcus Anton. Genuens. in *praxi Archiepiscop.* c. 60. n. 3. qua de re statim differemus. Sed adhuc * hanc sententia 56 media non satis mihi videtur tuta. Tu ob verba illa *d. c. ad aures, ob maiorē Ecclesie utilitatē*, que plane significat, terras illas aliquam antea utilitatem attulisse, vt & expedit idem Barbofa, ita post alios eum *tex.* intelligens, in d. l. 2. nu. 381. quo casu solennitatem desiderari constat *ex c. vt super* 8. §. ult. eod. tit.

de reb. Eccles. & fatetur ipsemet Barbosa ibi. Tu etiā * quia & in specie que tractatur in d. c. terrulas, nempe alienationis rerum exiguarum, & inutilium Ecclesie verius est, solitam solennitatem postea fuisse desideratam, capituli nempe tractatum, atque consensum, Prælati autoritate roboratum, vt constat *ex c. sine exceptione* 52. 12. q. 2. cap. 1. de his, que fiunt a prælato, d. c. vt super, §. ult. de reb. Eccles. c. 1. illic. Ad eod. fore tenues, & exiles, quod non sufficiebant ad eius onera supportanda, iuncto vers. Quia etiam, eod. tit. in 6. que solennitas non erat in usu tempore d. c. terrulas, sed alia difficilior, nempe coepiscoporum consensus, vt constat ex canone 7. Concilij Agathensis, relato a Gratiano in c. ea enim 2. §. quod si necessitas 7. 10. q. 2. & ex Concil. Tolet. c. 36. relato in c. quicumque 66. 12. q. 2. & Carthagin. c. 26. quod extat in c. nullus res Ecclesie, 39. 17. q. 4. & hæc solennitas * tunc demum ob 58 terrarum Ecclesie exiguitatem, minimamque aut nullam utilitatem remittitur in d. cap. terrulas (quod sumptum est ex Concil. Agathensi c. 45.) cum necessitas ita vrget, vt Episcoporum conuentus commodè non possit expectari, adeo que non excluditur clericorum, seu canonicorum præsentium tractatus, atque consilium, quo Episcopalis consilij defectus suppleretur, vt rectè explicat Francisc. Duare. *de sacris Ecclesie ministr.* lib. 7. cap. 9. vers. Sunt qui putant, quem refert, & sequitur Anastas. Germon. *de sacror. immunit.* lib. 3. c. 17. ex n. 214. vers. Tertiò sunt qui existimant, & præsenferat, tametsi sic non explicet, Rebuf. in *compend. alienat. rer. Eccl.* (quod extat inter eius tract.) n. 125. in fin. relatus, ac receptus a Redoa. *de reb. Eccl.* q. 51. c. 8. n. 4. vers. & dicit Rebuf. iuncto vers. 4. considerandum, & a Ioan. Gutier. *conf.* 15. n. 10. vers. 4. quod licet, id que hoc solo relato docuit apertius Sebast. Ximenez in *concord. vniuers. que iur. ad tex. in d. c. terrulas*, qui verbu fratrum ibi rectè exponit, id est coepiscoporum, iuxta tempus illius Concilij Agathensi. vt verissimè interpretati sunt Duar. & Germon. *ubi sup.* quos ipse non vidit; quantumuis verbum illud alium sensum

sensum habeat in d. cap. vt super, §. ultim. de reb. Eccles. vbi fratrum consilium significat canonicorum consensum, & tractatum iuxta solennitatem eo tempore introductam, omnia antiquiore prælatorum conciliorum; ita quoque accipiendum est, quod post Rebuf. & Redoan. iam relatos, ac nonnullos alios reuoluit August. Barbosa *de offic. & potest. Episcopi* 3. part. alleg. 95. num. 30. & de iure Ecclesiast. lib. 3. c. 30. n. 19. & 20. Sed vt ad *tex. in d. cap. ad aures* reuertamur, ferè omnes sup. pro eius interpretatione relati de eo præsertim dubitant, an & que conuentio in illius hypothese præcesserit sylue extirpationem? quo in articulo varias refert lecturas Hostiensis in *princip.* sed in eam frequenter itum est, quam ipse insinuauit in *vers. Vel potest poni, quod rusticus*, & apertius ex Ioanne Andrea referunt, & sequuntur Cardin. Zabarella, Antonius Butrins, & Abbas Panormitanus num. 1. Vincentius de Franchis *decis.* 406. num. 9. Petr. Barbosa in d. l. 2. num. 376. C. de prescript. 30. vel 40. ann. vt Prælati nullo confecto instrumento, dederit alicui syluas, siue terras incultas, parum que fructuosas Ecclesie, ad eas extirpandas, & colendas sub promissione, seu pacto emphiteuticandi, siue emphiteuticum de illis instrumentum ipsi faciendi, cum extirpata essent, siue ad culturam redactæ, quo eueniente casu respondet Alexander I I. iustam hanc esse causam, vt eidem terræ illæ in emphiteusim dentur, nisi alijs tunc (hoc est conuentio tempore) ad maiorem Ecclesie utilitatem (hoc est sub meliore censu, seu canone) conferri possint, cum eodem (extirpationis nempe) onere, & labore, quasi hoc probato, restitutionis in integrum auxilium Ecclesie competeret, iuxta caput. 1. cum notatis, de in integr. restitut. quo non item Ecclesia iuuaretur, si post reductionem ad culturam, non etiam 60 uè pensionem, seu canonem ab alio consecutura foret. Tum * quia in restitutorijs præsertim, aut rescissorijs remedijs regulare est actus, vel contractus initium tantum considerari, optimus

textus in l. ex mille 64. §. questum, D. de euictionibus, l. si voluntate 8. in fine, C. de rescindenda venditione, cap. dudum 22. iuncta glossa verbo electionis tempore, de electione, cap. cum dilecti 3. iuncta gloss. verbo tunc valentem, & cap. cum causa 8. in fine, de emptione, & venditione, & ubique communis, quam resoluunt Hypolit. Riminald. *conf.* 233. à num. 19. vol. 3. Gulielmus Redoanus *de reb. Ecclesie, quest.* 20. à num. 137. Cesar Barcius *decis.* 123. num. 10. D. Valencuel. *conf.* 3. à num. 82. tom. 1. & *conf.* 156. num. 19. tom. 2. Tum etiam * ne 61 colonus suos defleat labores, quos virtute præuicæ conuentio fecit, si terræ, a se ad culturam redactæ, non ei concederentur in emphiteusim sub canone seu pensione correspondente tempori, quo terræ erant steriles, & incultæ, & concederetur alteri, qui meliorem offerret pensionem, non inspecto illo tempore, sed quo ad culturam redactæ, & melioratæ reperiuntur, contra textum in proposito elegantem in l. finali §. similiter, illic. Ne doleant diligentes operam suam agri dedisse cultura, C. de allusionibus, & meliorem in l. si quis autoritate 16. (que velut finalis à plerisque allegatur, & verè est lex penultima) in *versic. Quoniam nimis*, C. de omni agro deserto, l. dr. 11. similem in l. cum oportet 6. in *princip. vers. Sic etiam*, C. de bonis que liberis, & in §. 1. (qui inde sumptus est) *inst. per quas personas*, idque planè voluere *gloss. ultim.* Gofredus, Hostiensis, & reliqui in d. cap. ad aures, quorum sententiam post alios probant Petr. Barbofa in l. 2. num. 386. & 387. & latius à nu. 389. C. de prescript. 30. vel 40. ann. Didac. à Brito in *cap. potuit, de locato, in princip. num. 3.* Caruallo in d. cap. Raynald. *de testam.* 2. part. num. 315. in *princip. vers. Qui omnes*, dum ob relatum causam additum fuisse dicunt à Raymundo, *Decretalium compilatore*, in d. cap. ad aures, aduerbium tunc, quod desideratur in integra, que extat, 3. tom. conciliorum, post acta Lateranensis concilij, sub Alexandro III. part. 29. cap. 4. & refertur ab Antonio Augustino in 1. collectione decretal. sub tit. de reb. Eccl. c. 7. Verum ego aduerto, quod & addi- 62

ta illa dictione *tunc*, non leuem ingerit difficultatem verbum *possint*, quod sequitur, nam cum sit futuri temporis, non potest trahi ad antea factam conuentionis tempus, & ideo fatendum est, illud improprie positum esse pro *possent*, vel *potuissent*, quæ improprietas, simul & adiectio illa vitaretur, si non *possint*, sed *possent* legeretur, vt est in originali, relato ab Antonio Augustino *supra*, hoc etenim verbum, cum sit de præterito, necessario refertur ad prioris conuentionis tempus, non ad illud, quo de impetranda emphiteusi ob iam extirpatam syluam tractatur.

63 Denique considero, * frustra à Ioanne Andrea, Zabarel. Butrio, Abbate, & sequacibus in casu positione fingi, promissionem à Prælato absque scriptura factam fuisse, quasi aliud esset si in scriptis fieret: quia & si in solenni instrumento huiusmodi emphiteuticandi promissio contineretur, non eò magis Prælatum adstringeret, vt extirpatione facta, emphiteusim cōcederet, siue præsens eius instrumentum colono faceret, nisi cum illa à se solo absque capituli consensu facta proponatur, etiam iusta interueniente causa nullius momenti esset, iuxta ea quæ nuper tradidimus.

64 Verius est itaque, in specie *dicti capituli ad aures*, nihil interesse conuentionem cum Prælato præcesserit in scriptis, vel sine scriptis, ac ne illud quidem an nulla penitus intercesserit, sed vel nuda concessio ad culturam, vel etiam sola Prælati conuentione, videntis aliquem sponte sua accedere ad terras Ecclesiæ nemorosas, ac ferè inutiles extirpandas, siue in nouale reducendas, iuxta textum in *cap. quid per nouale 21. de verborum significatione*, quomodo rectè Cuiatius loquitur, qui hunc dicti capituli intellectum tacite probare videtur, quem apertè docuit Hostiensis in *ultima lectura*, magis què admittunt Ancharran. & Imola *ibi*, Paulus Castrensis. *d. conf. 142. num. 2. vers. Et licet Ioannes Andreas*, Carolus Ruinus *conf. 116. num. 3. vers. Secundo idem probatur, & conf. 157. num. 13. & 16. vol. 1. Bursatus d. conf. 330. num. 136. in 4. requisito, vers. Vel saltem admissa, libr. 3.*

Hyppolit. Riminald. *conf. 233. num. 26. & conf. 430. num. 34. & 35. lib. 3. Alexand. Raudensis de contractibus emphiteuticis, dict. 6. part. num. 35. Caldas Pereira de nominatione emphiteutica quest. 23. num. 60. ad finem, Petr. Barbota in dict. l. 2. num. 377. vers. Neque replices, cum duobus num. sequentibus, C. de præscript. 30. vel 40. ann. Qui tamen duo perperam cum Castrensi quoque *ubi proximè* eum text. aliter intellectum, de promissione nempe præuia, dubitandi ratione carere subiungunt; esset enim aperta, * quòd sola Prælati 65 promissio, non poterat esse iusta causa, vt capitulum quoque, illam approbans, terram in emphiteusim concederet; ratio vero decidendi esset, quòd vtilitas Ecclesiæ, ex cultura proueniens, iusta fuisset causa promissionis, & ideo esset & cōcessionis cum capituli cōsensu faciendæ absque; metu periurij, quòd incurrere videri poterat Prælati, R. P. cōsensum nõ requirès, ob iuramentum ab eo præstari solitum de aliter nõ alienandis Ecclesiæ reb⁹, *c. vt super 8. in princ. vers. Et de eis, iuncto §. si eod. tit. de reb. Ecol. c. ff. de Ecol. edificad. atq;* hic *ver⁹*, ac legitim⁹ sensus est verbi *preteris*, quo vtitur text. *in d. c. ad aures*, què post alios probat rectè Barbof. *in d. l. 2. num. 375. Sed adhuc veri⁹ existimo * cù Ho-* 66 *stiensi, eius què asseclis, nullam ibi Prælati promissionem intercessisse, quæ si adfuisset, nõ omitteretur à Põtificè, arg. textus in l. de pretio, 8. D. de publiciana in rem actione, l. si seruum 71. §. non dixit Prætor, D. de acquirend. hereditate, cap. 2. vers. Vnde si circa de translatione Prælati, & in cap. ad audientiam 12. de decimis, & quia in eo textu dumtaxat consideratur Ecclesiæ vtilitas, resultans ex euidenti melioratione terrarum ipsius Ecclesiæ, quæ scilicet vtilitas, ac melioratio, etiam absque vlla præuia promissione, emphiteuticam meruit concessionem sub modico annuo cõsensu, respectu illius temporis, quo terræ ipsæ steriles, & incultæ erant, dummodò alius maiorem censum, eodè tempore inspecto, eandem in se curam, & culturam suscipiens, oblaturus nõ fuisset. Quæ illius cap. exceptio ultra ea quæ**

quæ in eius fulcimentum adduximus *n. 60. & 61. confirmari potest * argumēto legis si pupilli 6. §. videamus, vers. Et si vir diligens, D. de negotijs gestis, & l. 2. in fine, C. eodem titulo, vbi ita demum negotiorum gestor domino teneretur de his, quæ non gessit, si alius accessurus foret, qui ea gessisset, quæ de re non nihil quòdã scripti ad l. contract⁹, 23. D. de regulis iuris, c. 4. n. 24. Regula verò multo proprius cōfirmatur * argum. text⁹ 68 *in d. l. fin. vers. Similiter, C. de alluionibus, vbi si fundus censualis, ob cuius sterilitatem quis ab integra antiquæ functionis, seu pensionis, pro eo præstari solitæ, solutione exemptus est, ipsius industria factus fuit fertilis, nõ est ei auferendus, vel canon auzendus, sed exemptio, semel sibi ob relatam causam concessa, firmi semper manere debet, ne suis laboribus defraudetur, & in l. quicumque desertum, aliàs defectum 7. l. qui fundos 9. & d. l. penultima, C. de omni agro deserto, libr. 11. quibus in locis docent Imperatores, fundum patrimoniale Principis, quem ob sterilitatè quis colendum suscepit, vel ab alio desertum, vel sibi à Principe concessum, eum què fertilem reddiderit, perpetuò penes ipsum mansurum sub antiquo canonè. Quorum legum argumento * nota-* 69 *biliter docuerunt Bartol. quanquam dubius, & Ioann. de Platea n. 1. in d. l. quicumque, habentem in emphiteusim fundum sterilem, & defectiuum (vt ipsi loquuntur) si eum postea sui cultura meliorem reddiderit, ad suos heredes, etiam extraneos ipsum perpetuò transmittere, nec tertia generatione emphiteusim finiri, licet hoc, quòd stante huiusmodi melioratione, concessio emphiteutica debeat esse perpetua, in instrumento emphiteutico non aperia-* 70 *tur: quorum sententiam * in emphiteusim Ecclesiastica, cuius proprium est tertiam generationem regulariter nõ excedere, accipiunt, ac velut singularem commendat Paul. Castrensis. d. conf. 242. n. 2. Ludouic. Romanus, licet eam non sequatur, singulari 373. & in rubr. D. de receptis arbitr. n. 45. in 11. fundamento, vers. Illud tamen. Socinus iunior conf. 79. n. 22. vol. 4. Hyppolit. Mar-**

fil. singular. 550. Ripa in d. l. 1. D. de priuileg. creditorum, n. 14. 15. & 16. & in trã statu de peste, cap. 4. de remed. præseruatiuis contra pestem, n. 255. August. Beroi⁹ conf. 83. n. 17. & conf. 98. à nu. 12. vol. 1. & quest. 17. n. 2. inter quæstiones diuersorum, Nicolaus Boerius, id rectè declarans, quest. seu decis. Burdegalensi 50. num. 8. & alij relati à Menochio in additione ad Bartolum in d. l. quicumque, Valasc. de iure empit. q. 20. n. 12. circa finem, vers. Aduerte tamen, Francisc. Marzario conf. 15. versus fin. vers. Hinc denique stat illa celebris doctrina, & à Pereira d. q. 23. nu. 54. & 58. qui tamen Boerium, & Boerium pro eodem sumens, vtrumque sub nomine Beroi⁹ citat in locis proximè relatis, nempe q. 17. & 50. quomodò plerique (quòd valde dolendum est) plures quos non viderunt, citare nõ dubitant: alios quoque congerit, eandem sententiam lecturus, Petr. Barbosã in l. 2. C. de præscrip. 30. vel 40. ann. n. 371 & 373. qui & ipse Beroi⁹ falsò citat in quest. famil. 50. n. 8. pro Boerio in eadem quest. seu decis. Burdegal. sub eod. n.

Sed vt liberè proferam quòd sentio, 71 *Bar. in d. l. quicumque, dum ob reductionem fundi sterilis ad fertilitatem, emphiteusim de eo factam post finitam generationem ad heredes etiã extraneos transire docuit, nõ rectè ex eo censendus est de Ecclesiastica emphiteusi sensisse, quòd tertiæ generationis meminisset, quia & si olim emphiteusis Ecclesiastica ad tertiam tantum generationem dari posset, postea tamen in perpetuum quoque concedi permissa est, vt superius probauimus; atque ad eò exemplum emphiteusis, ad tertiam generationem datæ, non magis ad Ecclesiasticam, quàm ad secularem referri potest, maximè quia & emphiteusis secularis non semper in perpetuum, sed plerumquè ad duas vel tres generationes datur, vt notarunt omnes in l. fin. C. de iure empit. & in §. ad eò autem, vbi obferuat etiam D. Pichard. n. 13. inst. de locato, & conducto, & de hac potius Bartol. sensisse, ac voluisse, vt emphiteusis secularis, ad tertiam generationem ab initio concessa, postea ratione fertilitatis, quæ fund⁹ emphiteutic⁹, alioqui sterilis, ex*

cultura percepit, efficiatur perpetua, & ad extraneos quoq; heredes trāsmiffibilis, vel illud argumēto est, quod cū Bartol. ipse simpliciter locutus fuerit, secundum legem quam allegat, vbi de seculari tantum sermo est, accipiendus sit, iuxta aliā eiusdē Bart. doctrinā in l. non solum 9. §. si liberationis, n. 7. & finali, vbi quē in fine, D. de liberatione legata, cuius sup. dissert. 13. n. 4. in simili memini, eò vel maximē, quod Bart. ipse non semel nos docuit, emphiteusim Ecclesiasticam, etiam pro se & heredibus simpliciter concessam, ad extraneos heredes non transire, vt superius latē ostendi sub n. 34.

72 Vnde merito à relata Bartoli doctrina, in Ecclesiastica emphiteusi accepta, vt & hanc ad extraneos quoque heredes transire velit, recesserunt Ludouicus Romanus vbi supra, & in l. etiā n. 14. D. soluto matrimonio, Paul. Castr. Alex. & Ias. relati à Pereira d. q. 23. n. 55. Nec ea probatur in d. c. ad aures, vt plerique falsò existimarūt, quibus accedunt Bonif. Ruger. conf. 34. n. 35. Petr. Barbosa in d. l. 2. n. 374. & 375. & Ioan. Caruallus alios congerens in d. c. Raynaldus 2. p. n. 315. paulò post princ. vers. Que concessio, quia tex. ille minimē docet terras Ecclesiæ incultas, ob earum meliorationem, siue reductionem ad culturam, sub annuo censu, siue in emphiteusim à Prælato concessas, ad quoscumque emphiteutæ heredes, etiā extraneos transire, quod dicere necessè haberet, vt Bartoli, & sequaciū sententiam probaret; sed posse eas hereditario iure sub annuo censu tenendas cōcedi, quod vtique non significat, terras ita concessas, ad extraneos quoque heredes transire, quia ad hoc vel expressa extraneorum mentio requirebatur, vel saltem tacita, inducta ex verbis vniuersalib⁹, aut ita amplis, vt eos planè comprehenderent, sed transire perpetuò ad emphiteutę heredes, aliqui tamen descendentes, iuxta primordialē Ecclesiasticę emphiteusis naturam, vt latē ad præcedens argumētum probauimus, & in terminis d. cap. ad aures id mihi tam apertē probant verba illa à quibus suo vel parentum suorum la-

bore consisterit extirpatas, vt planè super uacaneum sit ad coniecturas confugere, ex reg. l. ille aut ille 25. §. cum in verbis, D. delegatis 3. cum similibus. Superest itaque, * Bart. doctrinam in d. l. quicumque veram esse indistinctē in emphiteusi seculari, in Ecclesiastica vero quoad hoc tantum, vt perpetuò sit trāsmiffibilis ad heredes sanguinis, non etiam ad extraneos, de quibus text. in d. c. ad aures minimē loquitur. Nec decisio text. in d. l. quicumque, cum similibus, quibus Bart. mouetur, id efficere potuit ex potestatis defectu, iuxta tradita per omnes in cap. Ecclesia Sancta Maria 10. per tex. ibi, de constit. & in terminis post Andr. Barbatia in d. c. ad aures, aduertit Borgnin. Cauallan. decis. 36. n. 441. p. 2. Quicquid aliud sentiat, latē eā Bartoli doctrinam declarans, & exornans Petr. Barbo. in d. l. 2. C. de præscript. 30. vel 40. ann. ex n. 371. ad 404. inclusiue. Qui & in eo fallitur, * quod putat n. 74 397. post Ripam, & alios quos congerit, in specie relatæ Bart. doctrinæ, cū res sterilis in emphiteusim data, fertilis reddita est, omninò renouationem concedendam esse, etiā si dominus meliorationes soluere paratus, pro se retinere velit, nam & si in hoc casu magna extet æquitas pro emphiteuta, & eius heredibus, vt illi considerant, maior tamē militat pro domino, ne re sua carere cogatur, dum illis congruè satisfacere paratus est, iuxta ea, quæ sequent. dissertat. dicemus, ad eò quē succedit reg. l. quoties nihil 200. D. de reg. iur. atque ita etiam voluit Aluar. Valasc. de iure emphiteut. q. 20. n. 12. ad fin. vers. Sed hoc ego.

Deniq; nullam vim infert vltimum posterioris sententiæ fundamentū, sump- 75 tum ex c. 2. de feudis, cum similibus, ibi adductis. Quia respōdemus facillimē, liberam facultatem, quæ per illa iura Prælati Ecclesiasticis conceditur, feudum vel emphiteusim, semel alicui concessa, & ad Ecclesiam etiam per emphiteutæ mortem, iuxta 1. casum d. cap. 2. reuersa, iterū alij cōcedēdi, nō utiq; referri ad potestatem concedendi cuiuslibet, etiā excluso filio, aut proximiorē cognato, vel agnato vltimi emphiteutæ, vel

vel vasalli decedentis, sed ad facultatem concedendi absque noua solēnitare; 76 quæ * in rebus olim infeudari, vel emphiteuticari solitis necessaria non est, vt ex illis iuribus colligitur, & ex cap. 1. in principio, vers. Quod autem, & vers. Idem iuris, illic. Que antiquitus non sit solita in feudum dari, tit. 6. Episcopum vel Abbatem, lib. 1. feudorum, & cap. 1. in fin. tit. 15. de clerico, qui inuestiturā facit, lib. 2. feud. l. 3. vers. Otrosi, illic: Aquellas cosas, que los antecessores costumbraron a dar; tit. 26. p. 4. & vltra ordinarios vbi que; notarunt Bart. in Aubent. qui rem, n. 4. C. de Sacrosanct. Eccles. & in l. si vacatia 5. n. 8. C. de bonis vacatibus, lib. 10. Lud. Roman. conf. 70. n. 1. post principia, Alex. conf. 189. n. 16. in fin. & n. 17. lib. 2. conf. 9. n. 2. & 5. vers. Nec pradiētis, lib. 3. & conf. 5. n. 11. lib. 5. Philip. Corneus conf. 181. n. 16. vol. 2. Ias. conf. 155. n. 11. & conf. 227. n. 17. lib. 2. Decius conf. 142. n. 4. circa fin. & conf. 328. pro defensione (quod aliàs est 329.) n. 5. in fin. lib. 1. Hier. Grat. resp. 142. n. 22. & 23. lib. 2. Rimin. iun. conf. 233. n. 80. vol. 3. Ioan. Cephal. conf. 155. n. 29. cū duobus seqq. lib. 2. Masuer. in praxi, tit. de feud. num. 10. Guliel. Redoan. de reb. Ecclesia, q. 51. c. 6. per totum, & q. 60. per totā, Iul. Clar. lib. 4. sententiarum, §. emphiteusis, q. 6. n. 1. & q. 28. n. 7. vers. Præterea, & §. feudum, q. 13. n. 1. cum seqq. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 433. à n. 9. & de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 63. à n. 19. D. Ludou. Molin. de primog. lib. 4. c. 1. nu. 32. Ant. Gama, & eius additio decis. 342. ex n. 1. Petr. Zenedo collect. 32. ad 6. n. 3. And. Gail. pract. obseruat. lib. 2. obseruat. vlt. n. 3. & 4. Nicolaus Intrigliol⁹ de feud. q. 53. n. 27. & à n. 37. Henricus Rosental. de feud. c. 4. concl. 2. 1. per totā, Aloysius Riccius in praxi fori Ecclesiæ. decis. 27. ex n. 1. Camillus Borrellus in sum. decisionum 1. p. tit. 33. n. 129. & tit. 34. à n. 32. 1. ad 34. August. Barbof. in collect. ad tex. in d. c. 2. de feudis n. 3. & de officio, & potest. Episcopi 32. p. alleg. 95. n. 29. ac nouissimē de iure Ecclesiæ lib. 3. à 30. n. 20. vers. Cum verò consueuerunt præter alios, ab ipsis congestos, & statim referendos. Id quod in d. c. 2. vers. Quimuis extēditur, * vt procedat etiā

accedente iuramento de non infeudando, vel emphiteuticando Romano Pōtifice inconsulto, quippè quod accipiendum est iuxta naturam actus, cui adhæret, ex reg. l. fin. C. de non numerat. pecun. c. quem admodum 25. in princ. vers. Non obstante, de iurciurando, cum similib. ad eò quē referendum tantum ad bona, quæ sunt demensa Ecclesiæ, ad plenum eius dominium, tam scilicet directum, quam vtile pertinentia, & denuò in feudum, vel emphiteusim concessa, non ad bona iam effecta feudalia, vel emphiteuticaria, in quibus iam ab initio legitima solēnitatis interuenit; & ideo * ex tūc videtur statutum, vt eandem naturam in posterum conseruarent, actus quē subsequentes non noui censentur, sed in eius statuti executionē facti, arg. text. in l. 1. §. si quis adificiū 13. illic. Hic enim non opus nouum facit, sed veteri sustinendo remediam adhibet, D. de noui operis nunt. in c. præceptis 2. vers. Non nouum aliquid presenti iussione præcipimus, sed illa, quæ olim videtur inducta firmam⁹, 12. distinct. in c. 1. illic. Fact⁹ sum itaque executor veteris cōstituti, nō promulgator noui, 24. q. 1. cap. non satis 3. vers. Rem nouam loquor, imò non nouam, sed veterem, quæ veteris testamenti auctoritate firmatur, 34. q. 1. in c. per tuas 5. illic: Ne de nouo videāris illud conferre, iūcto vers. Respondemus, illic. Quod feudū ipsum securē poteris integrare, de donat. c. cum venerabilis 21. vers. Quia ergo, illic. Nec intelligitur quasi nouū imponi, quod ab ipsa fundatione de cōmuni fuerat iure impositum, de censibus, & exactiōnibus, & in c. consuluit 7. de iudicis. Quæ ratione in extr. iuganti ambitiosa, de reb⁹ Ecclesiæ, inter communes, quæ ad idem iure ordinario Prælatū obligat, ad quod ipse se præfatio iuramento adstrinxit, traditum etiam est; bona in emphiteusim ab antiquo concedi solita non comprehendendi, ex quibus sic in terminis notarunt gl. verbo non nouum, vers. Vnde si Episcopus, in d. c. præceptis, 12. distinct. p. l. vltima, vers. Et si hic argumentum, in d. c. 1. 24. q. 1. & gl. verbo rem nouam, in d. c. non satis, 34. q. 1. & vbi que Archid. & alij, Innocenc. in princ. & in fin. H. d. c. Ioā. And. Ant. Butr. & Cardin. Zabarb. n. 1. & 2. Abb. Panormit. n. 2. & 3. & 78: 79

Ioan. Imolenfis n. 1. 2. 6. & 36. in fin. ac n. 37. in d. cap. 2. de feudis, & omnes quoq; in c. vt super 8. ad verbum de mensa, de rebus Ecclesie, maxime Abb. ibi, optime rem explicans, n. 10. 11. & 12. Gu liel. Rodoan. de rebus Ecclesie, d. q. 60. n. 8. Cardin. Paris. conf. 85. n. 12. lib. 4. Roland. a Valle conf. 1. n. 83. vol. 1. & post alios Caldas Pereir. de renouat. em phit. q. 11. n. 30. Seraphinus de priuile gijs iuram. priuileg. 52. n. vlt. vers. vlt. & ad eum Martinus Benechedorfius plu res cogens n. 43. Gutier. de iuram. co firm. 1. p. c. 52. n. 4. 5. & 6. Aug. Barbof. in collect. ad tex. in d. c. 2. de feudis n. 2. He ricus Rosental. de feudis c. 4. conclus. 22. iuncta conclus. 33. & 34. vbi recte cum communi limitat in rebus iterum men sa Ecclesie incorporatis, & quando id contingat eleganter explicat. Dicen tur autem * ad praefatum effectum res emphiteuticari, vel infeudari solita, seu consueta etiam ex vnico actu, non quidem simplici, absque temporis con tinuatione, vt voluere nonnulli relati a Iulio Claro §. feudum, q. 13. n. 4. vers. Multi etiam, & ab Henric. Rosental. de feud. c. 4. conclus. 29. in notis lit. A. & F. sed continuato per spatium temporis, iure requisiti ad praescribendas res Ec clesiasticas, nempe 40. annorum, iuxta c. illud 8. de praescript. quo proinde talis consuetudo introducta, & legitime praescripta censetur, arg. tex. in c. de bene ficio 5. de praeben. in 6. cum his, quae per eum tex. in simili cum multis tradidimus, sup. n. 18. & dissertat. 3. n. 47. & inter minis nostris ex veniore sententia resol uunt Iacobus Philip. Portius conclus. & regularum iur. lib. 4. conclus. 10. post medium, vers. Contrarium vero, Ant. Ga br. com. conclus. lib. 3. tit. de locat. & con duct. n. 3. 4. & 5. atque alij relati a Ro sental. d. cap. 2. q. n. 2. lit. B. iunctis duo bus numeris, ac duabus notis seqq. & ultra eos Cephal. d. consil. 155. d. n. 30. lib. 2. Antonius Gama d. decis. 342. n. 4. Cal das Pereira de renouat. emphit. q. 16. nu vltim. post medium, vers. Consuetudo autem, Ioan. Aloyf. Riccius in praxi fori Eccle siastici decis. 27. n. 3. Camillus Borrell. d. tit. 33. n. 136. Aug. Barbofa de off. & potest. Episc. 3. p. allegat. 95. n. 36. & in

collect. ad tex. in d. c. 2. de feudis, n. 4. cir ca finem, vers. Vt bona, ac nouissime de iure Ecclesiast. lib. 3. c. 30. n. 21. Quicquid Alex. supr. Iaf. Decius, Balbus, Affli ctus, Ruinus, Iul. Clarus, Caualcant. & Quarata (quos omnes praeter Alex. ipse Barbofa incaute pro se adfert, cum eos non viderit) & Nicolaus Intriglio lus, alios congerens, de feudis q. 53. n. 42. iuncto n. 52. Ouid. de Amicis de iure emphit. q. 62. n. 1. ac relati a Rosental. de feud. d. c. 4. concl. 29. n. 7. lit. G. aper te binum actum intra spatium illud 40. ann. desideret, idque crebrius receptum esse testentur. Quorum sententiam * 81 quasi ex communi sensu interpretatur Caesar Ursill. ad Afflictum de cis. 305. n. 10. & nonnulli alij, relati, ac recepti a Rosental. d. conclus. 29. n. 5. lit. E. iun cto n. 8. vt procedat eo casu, quo ab initio, cum bona Ecclesiastica emphiteu ticari, vel infeudari coeperunt, legiti ma solennitas non interuenit, qua in spe cie, vt illa ex tanti temporis cursu sup pleatur, talia quae bona ex consuetudi ne praescripta, emphiteutica, vel feuda lis naturae efficiantur, nec proinde solennitatem in posterum postulent, bi nus actus eiusmodi concessionis requi ritur; tamen si contrarium, vt hoc etiam casu vnicus sufficiat actus velle videatur Zerola in praxi Episcopali 1. p. ver bo alienatio §. 3. in 3. conclus. (nisi adverb. sine corrupte sit positum pro cum, quod mihi verisimilius est) secus si in prima concessione emphiteutica legitima so lenitas fuit adhibita, & res ita concessa per longissimum illud tempus 40. ann. possessa sunt; quo casu nos loquimur. Nempe ideo (prout ego considero) quod in primo casu non tantum agitur de in ducenda consuetudine, per quam bona mensalia Ecclesie perpetuo emphiteu ticaria, vel feudalia reddantur, vt in vl timo casu, sed etiam de praescribenda solennitate; alioquin ad quamcumque alienationem rerum Ecclesie necessaria, vt quasi illa interuenisset, emphiteu tica vel feudalis concessio subsistat, arg. tex. in c. 1. §. si quis per triginta, tit. 46. de fundo contentio sit, lib. 2. feudor. iuncto d. c. illud 8. de praescript. cum traditis a Pe tr. Barbof. in l. 2. n. 172. C. de praescript.

30. vel 40. ann. & consequenter in prio re illo casu duo actus successiui intra tempora legitima requiruntur, tam praes criptioni, quam consuetudini deser uientes, in posteriore vero, quo de sola consuetudine tractatur, vnicus sufficit vt diximus. Sed adhuc * Ursilli, Rosen talij, & aliorum distinctio, ac declara tio in primo eius membro valde mihi suspecta est, si intelligatur cum clare con fiat, non fuisse ab initio adhibitam so lennitatem; quo casu magis est, vt im memoriale tempus requiratur, ex regu la l. hoc iure 3. §. ductus aqua D. de aqua quotid. & est. c. super quibusdam 26. §. praeterea, de verbor. signif. cum similibus, secus si non constet adhibitam fuisse, vel non fuisse solennitatem, nam & si hoc etiam casu immemorale tempus exigit Fra nciscus Curt. in tract. de feud. 2. p. in 3. & 4. q. principali, ultra alios relatos a Ro sental. de feud. d. c. 4. concl. 29. n. 9. lit. H. verius tamen est, tempus quadragenale sufficere, vt eleganter aduertit Greg. Lopez in d. l. 3. gl. 4. ad medium, vers. Ego vero, tit. 26. p. 4. quia scilicet longissimo isto tempore praesumitur seruatitas fuisse solennitates, ad alienationem rerum Ec clesiasticarum requisitas, vt cum Felino, & alijs resoluit optime Paulus Pia secius in praxi Episcopali 2. p. c. 5. n. 32. in principio.

83 Ex quibus primo apparet, verbum liberè, quo vtitur Pontifex in d. c. 2. de feud. non tantum excludere necessita tem solennitatis adhibendae in conces sione rei, semel ab Ecclesia emphiteu ticari, vel infeudari consuetae, vt initio pro solutione argumeti dicebamus, sed etiam incursum periurij, quem scilicet euitat Praelatus, huiusmodi concessio nem faciens Romano Pontifice incon sulto, non obstante iuramento, quo ad eam non aliter faciendam se se adstrin xisse videbatur: quia nimirum iuram entum fuit de non infeudando de nouo, & haec non est noua infeudatio, sed ve teris rite factae executio, vt superius notaui, & in terminis argumeto, ex re lato capite a plerisque sumpto, vt ius renouationis Ecclesiasticae emphiteutis, descendentibus, vel proximioribus vl timi emphiteutae negarent, sic respon

dent Alex. conf. 30. n. 11. ad finem, vers. Nec obstat, lib. 1. Philip. Deci. conf. 131. n. 2. post medium, vers. Primum ergo non o stat, qui & illud rectissime subiungunt, ille n. 12. hic vero d. n. 2. vers. Secundum ad illum textum, quod cum verbum libere in praefato sensu plane verificetur; non est in alio sensu usurpandum, vt ex cludat etiam cuiuslibet tertij contra dictionem, quasi liberam Praelato fa cultatem concedat, feudum ad Eccle siam reuersum cuiusque voluerit con cedendi, non obstante contradictione descendentium, vel proximiorum, aut heredum vltimi feudatarij; haec etenim interpretatio per quam absurda esset, iuris quae principijs repugnans, quibus renouationis aequitas fundatur, iuxta late superius tradita, maxime in solu tione ad duo priora prioris sententiae fundamenta; & dum * sensus legitimus, ac iuri omnino conueniens dari potest, absurdus, siue ab eo dissonus omnimo do excludendus est, ex reg. tex. in l. non absurdum 7. & in l. si patronus 12. §. ex te stamento, vers. Absurdum est enim, D. de o peris libertor. cum similibus relatis a Ni colao Euerardi in locis legalibus loco 23. ab absurdo n. 1. Gironda de priuileg. except. n. 284. D. Ioan. del Castill. quotid. corr. 10. 6. c. 166. n. 6. D. Ioan. Bapt. Valéc. conf. 4. n. 65. conf. 12. n. 33. conf. 91. n. 71. & conf. 97. n. 52. & 193. vol. 1. & conf. 133. n. 39. & 40. conf. 169. n. 48. & 49. & conf. 191. n. 16. vol. 2. idque in verbo liberè, ac similibus plane constat. ex l. libertas 4. illic. Nisi quod vi aut iure prohibetur, D. de statu homin. l. 1. illic, li ber sit stylus, iuncta gl. & communi, C. de Sacrosanct. Ecclesi. cum alijs, quas ad hoc expendunt, Alex. & Deci. supra. Quae * interpretatio (quod illos non aduertisse minor) aperte ni fallor confir matur ex verbis si videris expedire, quae post verbum liberè sequuntur in d. c. 2. liberam facultatem Praelatis datam ad iuris, & aequitatis terminos restringen tia, ex reg. tex. in l. si sic legatum 75. il lic. Si aestimauerit heres, si improbauerit, si iustum putauerit, & legatum, & fideicom missum debebitur, quoniam quasi vno potest bono, et commissum est, non in meram volun tatem heredis collatum, D. de legat. l. 1. et

quidam 24. illic. At si ita, his quos dignos putaueris, petere posse eos, qui non offenderint, D. delegat. 2. l. fideicommissa 11. §. quanquam, illic. Tamen si ita adscriptum fuerit, si fueris arbitratus, si putaueris, si aestimaueris, si utile tibi fuerit visum, vel videbitur, debeat, non enim plenū arbitriū voluntatis heredi dedit, sed quasi viro bono commissum relictiū, vbi elegans gl. verbo arbitrium, vers. At in secundo, D. deleg. 3. l. Thais 41. §. sorore 4. vers. Quod si ipse tibi quoque probentur, iūcto vers. Respondit, illic. Non spectandum quod heredibus displiceret, sed id quod viro bono possit placere, ut libertatem consequantur, D. de fideicommiss. libert. l. in personam 22. §. 1. D. de reg. iur. c. 2. illic. Quod exinde tibi visum fuerit, exequatur, iuncta gl. ult. de corpore viciatis, & vbiq̄e cōmunis, quam resoluunt, & ad varia expendunt Bald. conf. 177. n. 4. lib. 1. conf. 145. n. 6. fundam. 9. vers. Præterea ista verba si expedierit, & conf. 383. n. 2. vers. Secus si concederetur lib. 3. Aym. Craueta, conf. 190. n. 5. p. 1. conf. 517. n. 7. vers. In arbitrio, p. 3. & conf. 976. n. 41. seu penult. p. 5. (vbi quod liberum etiam arbitrium alicui commissum, ad ius alienum lædendum non pertinet) Hieronimus Gabr. conf. 27. n. 6. cōf. 74. n. 8. vers. Iudicis verò arbitrium debet esse dispositioni iuris, vel approbatis doctrinis congruum, conf. 113. n. 17. & conf. 172. num. 37. vol. 1. & conf. 138. n. 37. vol. 2. ac post plures alios D. Ioan. Bapt. Valenc. conf. 36. nu. 31. 32. & 33. conf. 90. à n. 24. ad 29. & cōf. 92. n. 97. & 98. & à n. 106. ad 116. vltra alios, à nobis cōgestos in tract. de potest. Episcop. ad c. 1. de off. ordin. 1. part. n. 141. & in terminis d. cap. 2. de feudis resoluunt Alex. & Dec. relati sup. n. 61. Ant. Gama decis. 41. n. 7. vers. Contra banc secundam.

86 Præterea ex supra traditis ver^o deducitur intellectus ad tex. in d. c. 2. de feudis, in secūda eius parte de feudo, ob indebitam eius alienationem vacante, quæ velut nostræ quoque resolutioni contraria adducebatur, quatenus eadē libera facultas Prelato relinquatur inuestiendi de eo filium, vel consanguineum alienantis, atque ita planē supponit ibi Pontifex, nullum ius superesse

filio, vel consanguineo vasalli, per cuius alienationem feudum vacauit, eius renouationem petendi. Nec enim tex. ille in ea parte loquitur de feudo, ob finitam generationem vacante, in quibus terminis nos loquimur, sed de vacante ob culpam.

87 Pro cuius rei perfecta intelligentia obseruandum est, cōmunem illam traditionem, toties in hac, & præcedenti dissertat. decantatam, quod descendētibus, vel proximioribus vltimi emphiteutæ, vel feudatarij ius petendi renouationem competit, illis absque iniuria minimè denegandum, eodumtaxat casu locum sibi vendicare, quo ob finitam generationem per illius mortem, emphiteusis, vel feudum vacauit, quomodò gl. & Bart. in l. 1. §. permittitur, D. de aqua quotid. & astiua, ac ferè omnes interpretes eos sequuti loquuntur, nō autem cum ob culpam, quo casu res emphiteutica cum omnibus meliorationibus liberè ad dominum redit, vt de ea pro libito disponere valeat, argument. text. in cap. 1. §. si vasallus, tit. 26. §. de feudo defuncti contentio sit, & in cap. vni. in princip. tit. 31. §. si vasallus feudo priuetur, lib. 2. feud. cū vbiq̄e notatis, & à Bald. in l. 2. num. 2. C. de libert. & eor. liberis, idque velut receptissimum resoluunt Ludouic. Roman. conf. 212. in princip. Philip. Decius conf. 328. n. 6. Ias. in l. 2. n. 21. & 22. C. de iure emphit. Bertach. in repert. verbo emphiteusis finita, vers. Itē nisi esset finita, Ripa in l. 1. n. 12. D. de priuileg. cred. August. Beroi. conf. 98. n. 3. & latius à num. 19. vers. Capio tertium, vol. 1. Cassan. ad consuetud. Burgund. rub. 11. §. 3. gl. ult. vers. Sed secus, Philip. Port. concl. & reg. iur. lib. 1. concl. 12. limit. 1. Ant. Gabr. com. concl. lib. 3. tit. 1. de iure emphit. conclus. 1. n. 8. Simancas de Cathol. instit. 9. num. 159. Alexan. Trentacinq. & Hercules Marecot. var. resol. ille lib. 3. tit. de iure emphit. resol. 5. n. 5. hic verò lib. 1. c. 3. n. 10. Cald. Pereir. de renouat. emphit. q. 9. n. 4. Intrigliolus de feud. q. 64. n. 5. Ioseph. Ludou. decis. Lucens. 63. nu. 23. & 24. vltra alios congestos ab Henrico Rosental. de feud. c. 7. conclus. 24. n. 11. in notis lit. N. quorum ipse sententiæ magis

88 magis accedit, quàm aliorum contrarium existimantiū, quos idem retulerat lit. M. inter quos fuit Alex. d. conf. 80. n. 11. iuncto n. præceden. Cuius rei * exemplum 1. erit, si emphiteuta canonem debito tempore non soluerit, nempe intra bienniū, si emphiteusis sit Ecclesiæ, vel trienniū, si priuati, hoc enim ipso emphiteusim amittit, l. 2. vers. Sin autem, C. de iure emphit. c. fin. §. emphiteuta quoque, vers. Vel cessando, de locato, & conducto, l. 2. vers. E aut decimos que si la cōf. tit. 8. p. 5. declarant latè vltra DD. vbiq̄e Aug. Bero. d. conf. 98. n. 29. vol. 1. Iul. Clarus lib. 4. sent. §. emphiteusis, q. 9. cum duabus seqq. Matthæus Afflictus decis. Neapolit. 30. per totam, Ioan. Gu-tier. de iur. am. confirmat. 1. p. toto cap. 31. Andr. Fachin. controu. iur. lib. 1. cap. 93. Nicol. Intrigliol. de feud. q. 9. nu. 181. cū 8. sequentibus, Ioan. Aloysius Riccius in collect. decis. p. 3. collect. 526. latissimè Camillus Borrellus in summa decis. p. 1. tit. 33. à n. 95. ad 105. & à nu. 174. ad n. 191. Petrus Barbofa ad l. 2. C. de prescript. 30. vel 40. ann. n. 337. & Aug. Barbofa in collect. ad tex. in d. cap. fin. de locato, à n. 90. ad 141. qui innumeros alios congerunt; vel si feudatarius 89 * seruitium sibi in concessione impositum facere recusauerit, nam & feudum amittere non obscure constat ex c. 1. §. sed non est alia iustior causa, tit. 24. que fuit prima causa beneficij amittendi, lib. 2. feudor. Non quod seruitiū illud reale sit, in annua præstatione pecuniæ, vel alterius rei, vtilitatem domino afferentis, consistens, quasi tūc feudum emphiteusi magis accedat, adeò què ipsdē regulis metiendum sit, vt per illum textū (quem ita apertum iudicat, vt nec Apollo ei responderet) docuit Bald. in c. que in Ecclesiarum 7. n. 25. de const. idē Bald. licet nullo iure suffulctus in c. si cautio 14. n. 10. ad fin. vers. Si autem erat aliquid præstandum annuatim, & nu. 11. vers. Sed si ad longum, de fide instrum. & in c. fin. n. 16. vers. Undecima, quod si feudatarius, de sent. & re iudicata, atque alij relati, ac deniq̄e recepti à Nicol. Intrigliol. d. q. 9. nu. 190. 191. 193. & 194. quibus accessere Caldas Pereira alios congerēs quest. forens. lib. 1. quest.

11. n. 7. Aug. Barbof. in collect. ad tex. in d. c. fin. de locato, num. 103: hæc etenim interpretatio planè diuinatoria est ad tex. in d. §. sed non est alia iustior, qui indistinctè, & generaliter loquitur. Maxime * cū seruitium in materia feudali potius intelligatur personale, quàm reale, iuxta tex. in c. 1. §. fin. illic. Fideliter domino seruiant, siue seruitium illud, & c. tit. 23. in quibus causis feudum amittatur (alias incipit beneficium quid sit, & quibus modis amittatur) c. ult. illic. Similiter potest feudum dari ad certum seruitiū, tit. 51. de Capitaneo, qui curiam vendidit, & c. 1. in princ. tit. 104. (qui est ex editione Cuiatij, transcripta à Gotofr.) casus, quibus femina in feudo succedit, lib. 2. feudor. l. 2. & 5. cum alijs, tit. 26. p. 4. cum his, quæ vbiq̄e notarunt omnes, & post alios Curt. Iun. & Nicol. Intrigliol. de feud. ille in rub. de subst. seu requisit. feudi, n. 10. hic verò d. q. 9. n. 155. tum seqq. Nec rursus ex eo, * quod in d. §. sed non est alia, feudum principaliter ad certum dumtaxat seruitium datum fuerit, non etiam ad fidelitatem præstandam, ideòquè secus sit si ad fidelitatem principaliter feudum concessum fuerit, quasi pro mera gratia, & beneficio, pensionis quæ præstatio impulsuam tantum causam præbuerit; vt in terminis docuit Gard. Zabarella in d. c. fin. de locato, q. 4. sub n. 6. post mediū, vers. A feudo autem differt; relatus ac receptus à Iacobo Aluarotto in d. §. sed non est alia (alias incipit sed nec alia) n. 5. Bertachino in repertorio, verb. emphiteusis, in princip. sub n. 17. (quicquid Ias. in præludijs feudorum, n. 60. post mediū, se apud Zabarellam traditionem hanc nō inuenisse testetur) idemquè in effectu asseruit Martinus Laudensis, quāquam pro diuersa sententia relatus ab eodem Ias. vbi proximè, nu. 61. vers. Quid tenendum, & n. 62. qui ab eis merito recedit, vt & fecit Nicol. Intrigliol. d. q. 9. nu. 192. quia eodem diuinationis vitio huiusmodi interpretatio laborat, cum talis in eo §. distinctio non reperiatur, & ideò absque ea accipiendus sit, iuxta vulgaria iura; sed ex eo potius, * quod in memorato §. sed nō est alia, nō obscure significatur, nepè vasallū à domino requisitum

fitum fuisse, vt seruitiū sibi in feudi cō-
cessione impositum præstaret, & ni-
hilomin⁹ id facere recusasse; hæc enim
huius verbi, cui Hispanè respōdet ver-
bum *rebusur*, vis, ac potestas est, vt præ-
cedētem nominationē, seu requisitionē
supponat, vt apud Virg. 9. *Eneidos*.

Cedo equidē, nec nate tibi comes ire recuso.
Petron. *in satyrico*, paulò ante *fi. His admo-
neo amicos meos, ne recusent quæ iubeo*, &
passim apud alios bonos authores, & a-
pud nos ex l. Quint⁹ Muti⁹ 48. illic, *reus
in iudicio cōuentus, cū recusare vellet, & c.
D. mandati, l. quia poterat 4. vers. Vt si fi-
deicommissarius, iuncto vers. Sufficit enim
recusari ab herede, l. recusare 6. in princip.
iuncto vers. Nam etiam aduersus absentes
postulatur decretum, l. cogi 16. illic, alter
cogere velit suspectam dicentem, alter res-
tuere sibi recuset, iuncta l. postulante 67. D.
ad Senat. Consult. Trebell. adiuncta quo-
quē l. sancimus 7. §. 1. vers. Vel post litem
C. eodem titul. melior text. in Authent.
vt exactione instante dotis, §. illud, illic.
Qui enim dare voluit, dum perceptionem re-
cusat is, qui suscipere postulatur, proximus
est danti, collat. 7. Quomodò tex. * in se-
pè repetito §. sed non est alia acceptus, ne-
dum contrarius non est alijs capitibus
feudorum, quæ in contrarium citari so-
lent, sed imò eis mirè conuenit, quippè
quibus & si apertè pro regula traditū
sit, vasallum quocumque tempore ste-
terit, quo seruitium domino non exhi-
buerit (quodcumque scilicet illud fuerit,
manente feudi natura, sed maximè per-
sonale, quod ei propriū conuenit) non
propterea feudi beneficio priuari; ex-
ceptio tamen statim ei additur, nisi à do-
mino requisitus seruire renuerit, siue ei pe-
tenti seruitium exhibere paratus non
fuerit, vt hoc tantum casu priuari feu-
do possit, aliòquì secus. Qualia sunt c.
1. in fin. principij, illic. Nam si steterit 20.
annis, & ultra, quòd non seruiert domino,
nisi necesse fuerit domino, feudum non amit-
tit, tit. 21. de feudo sine culpa non amit. lib.
1. c. licet vasallus, tit. 26. si de feudo defun-
cti contentio sit, c. ad hæc, vers. Nisi serui-
tium, tit. 28. hic finitur lex, & cap. ultimo
vers. Sed cum nunciatum ei fuerit, tit. 36.
an ille qui interfecit fratrem domini sui feu-
dum amittat, his ad iuncto c. Imperialem,*

93

§. firmiter, illic. Vocatus à domino suo, in
eadem expeditione spacio competenti, teme-
rè venire supersederit, tit. 55. de prohibita
feudi alienat. per Fridericum, lib. 2. feudo-
rū, quæ iura sic mirabiliter componit,
Iul. in prælud. feudor. nu. 64. & 65. cum
duobus sequentibus, vbi latè rem expli-
cat. Quomodò etiam * interpretanda 94
est communis Doctorum traditio, ab-
solutè statuens, vasallum ad reale etiā
seruitium, seu pensionem domino oblig-
atum, & si per biennium vel trienniū,
imò & per mille annos ab eius præsta-
tione cessauerit, non cadere à feudo,
quemadmodū emphiteuta cadit ab em-
phiteusi, quam pluribus relatis resolu-
unt Iul. Clar. §. feudum q. 51. Alvarus
Valasc. de iure emphit. q. 39. n. 6. in 7. dif-
ferentia, Ioan. Baptista Villalobos in
arario comm. opin. lit. F. n. 24. Intrigliol-
us d. q. 9. n. 188. & 189. procedit nā-
que cessante requisitione, aut interpel-
latione domini, non etiam illa interue-
niente, quia ex tunc vasallus parere re-
cusans, feudo priuari poterit, vt & a-
pud nos cōstat ex l. 8. in princip. tit. 26.
iuncta l. 9. in fin. tit. 25. p. 4. nisi scilicet a-
liter conuentum sit, vt ad certum tem-
pus sub feudi priuatione seruitium ex-
hibeat, & dominus conuentione vti ve-
lit, quia ea tunc seruabitur. Tum ex re-
gul. l. contractus 23. vers. Excepto, D. de
reg. iur. cum similibus ibi à me relatis
sub c. ult. tum præsertim ex ea, quæ in
feudali materia præscripta est in c. 1. §.
fin. tit. 4. quid sit inuestitura, c. 1. illic.
Propter tenorem inuestitura, tit. 18. de duo-
bus fratribus c. 1. tit. 30. de feudo femine,
& c. 1. tit. 48. de feudo non habete propriā
feudi naturam, lib. 2. feudor. l. 1. vers. Este
te feudo, illic. Si fallecieren al señor las po-
sturas, que con el puso, l. 2. vers. ult. & l. 4.
illic. E que guardarà, e cumplirà las postu-
ras, que puso con el, tit. 26. p. 4. cum vbi-
que notatis, & latissimè à Camil. Bor-
relo post plures à se congestos in summ.
decis. 1. p. tit. 34. à n. 599. ad 618. & in
terminis resoluit Decius conf. 138. à n.
5. vers. Et ideo his præmissis. Vnde * a-
liud colligitur exemplum, in quo feu-
dum ob culpam vasalli amittitur, si sci-
licet is pacta in eo sibi apposta nō ser-
uauerit, quod & in emphiteusi locū ha-
bet.

95

bet, vt resoluunt Socin. sen. conf. 167.
n. 13. vol. 2. Cardin. Paris. conf. 86. n. 4.
vol. 4. & post alios Camill. Borrell. in
sum. decis. 1. p. tit. 33. n. 283.
96 Aliud item exemplum, ad rem nos-
tram pertinens, notissimū est, quo em-
phiteusis; & feudum ob culpam amit-
tuntur, si scilicet domino irrequisito
fuerint alienata, vt in emphiteusi pro-
bat lex fin. C. de iure emphit. text. in d. cap.
fin. n. princip. iuncto d. vers. Emphiteuta
quorū, de locato, & conduct. l. 69. vers.
Salus ende, tit. 18. p. 3. & l. fin. tit. 8. p. 5.
prosequuntur latè vltra ordinarios vbi-
quē, Iulius Clarus §. emphiteusis, q. 13.
per totam, cum tredecim seqq. Petrus Due-
ñas reg. 40. ampl. 10. Caldas Pereir. de
extinct. emphit. c. 1. & 3. à principio, ac fe-
rè per totum illum tractatum, Alexand.
Trentacinq. variar. resolut. lib. 3. resolu.
§. de iure emphiteut. Camill. Borrellus
in summa decis. 1. part. tit. 33. à num.
106. ad 111. Petr. Barbof. in d. l. 2. nu.
338. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Au-
gust. Barbof. in collect. ad text. in d. c. fin.
de locato à n. 3. & latius variè ampli-
ans, ac limitans à n. 46. ad 89. In feudo ve-
rò textus in cap. si quis miles, d. tit. 21. de
feudo sine culpa non amittendo, lib. 1. in c.
denique, §. si vasallus, tit. 24. quæ fuit pri-
ma causa benef. amitt. c. 1. tit. 28. de va-
sallo, qui contra constitutionem Lotharij be-
nef. alienauit, cum tit. sequenti, c. 1. §. si quis
verò, tit. 52. de prohibita feudi alienatione
per Lothar. & c. 1. §. nos autè, & §. calli-
dis, tit. 55. de prohibita feudi alienat. per
Fridericum, c. vnic. tit. 73. (ex edit. Cui-
tij) de alienatione feudi, lib. 2. feudor. l. 10.
tit. 26. p. 4. & vltra ordinarios vbi-
quē, maximè Greg. Lop. in d. l. 10. latè quo-
quē prosequuntur, & explicat Iul. Clar.
§. feudum, quæst. 31. cum multis sequentib.
Petrus Dueñas d. reg. 40. per totā, Gaip.
Antonius Thesaur. quæst. forens. lib. 1.
q. 53. per totam, Andreas Gaill⁹ practi-
car. obseruat. lib. 1. obseruat. 117. num. 1.
ac post innumeros alios Camillus Bor-
rellus in summa decis. 1. p. tit. 34. à nu. 1.
ad 66. latissimè Henricus Rosental. de
feudis, cap. 9. conclus. 1. cum sequentibus,
Ioan. Zabelus institut. feudaliū exer-
cit. 8. conclus. 4. lit. B. & vtrūque
obseruarunt, feudum in hoc inter plu-

ra alia emphiteusi æquiparantes, Al-
uarus Valasc. de iure emphit. quæst. 38. n.
4. cum 7. seqq. Nicol. Intrigliol. de feud.
quæst. 12. à n. 32. ad 48. sed & pluribus
alijs modis obculpam, vel delictum
vasalli feudum finitur, vt constat ex c.
vni. tit. 5. & 17. quibus modis feud. amitt.
c. 1. & 2. d. tit. 21. de feudo sine culpa non
amitt. lib. 1. c. 1. in princip. tit. 23. in quibus
causis feud. amitt. (alias incipit beneficij
quid sit, & quibus modis, & c.) & c. 1. in
princip. cum suis §. tit. 24. quæ fuit prima
causa benef. amitt. lib. 2. feud. l. 8. & 9. &
d. l. 10. vers. Otrosi decimos, titu. 26. p. 4.
latè quæ prosequuntur vltra ordinarios
vbi-
quē, Iul. Clar. lib. 4. §. feudum q. 24.
n. 1. vers. Cæterum regula, & q. 48. 49.
53. 54. 55. 57. & 59. iuncta q. 62. Intrig-
liol. de feud. q. 73. cum 25. seqq. vbi 50.
prosequitur causas amittēdi feudi, plu-
res quoquē separatim enumerat; latè
explicās, Camillus Borrellus in summa
decis. 1. p. d. tit. 34. à n. 89. ad 152. num.
258. n. 311. cum 4. sequentibus; & à nu.
363. ad 374. Zabell⁹ d. concl. 8. & seqq.
Rosental. de feud. c. 10. & 11. per tota.

Secundò obseruandum est, regulam 97
in feudo præscriptam, vt ob alienatio-
nem irrequisito domino factam; ne-
dum illud amittatur, sed & ad dominū
liberè redeat, vt possit de illo ad libi-
tum disponere, dum taxat procedere in
feudo nouo, siue denuò acquisito ab a-
lienante, vel simpliciter; quod infor-
me dicitur, vel apertè pro se, & liberis,
quod dicitur pactonatum, siue ex pac-
to, & prouidentia, ad quod illud redu-
citur, iuxta tradita à Iul. Claro §. feu-
dum q. 9. n. 6. & q. 76. n. 2. Patèr Molin.
de iust. & iure tom. 2. tract. 2. disput. 473.
n. 2. nempe ideò, quòd tale feudum ac-
quirens, domino præiudicare nequit
per alienationē eo irrequisito factam,
posteris autē suis, * vtpotè de re pro-
pria disponens, vtique potest, ex regul. 98
text. in l. quā ratione 9. §. hæc quoque res,
vers. Nihil enim, D. de acquir. rerum do-
min. §. per traditionem, sub eodem vers. inst.
de rerum diuisione, l. in re madata 2. vers.
Nam sue quidem, C. mandati, l. dudum 14.
vers. Vnusquisque suo arbitratu, C. de con-
trahenda empt. iuncta l. ea que 7. illic: Ea
que à patre geruntur, non decet pro discipli-
nam

na militari à filijs ad irritum reuocari, C. de resit. milit. confert regula text. per argumentū à contrario sensu in l. lex uicigali 31. D. de pignoribus, & in l. nemo plus 54. l. quod ipsi 143. alijs 185. cum alijs D. de regul. iur. nec proinde potestatorum etiam requiritur consensus, ut ipsis alienatio à vasallo facta preiudicet; prout requiretur * si feudum antiquum esset, ab aliquo nempe ascendente, seu parente communis agnationis, sibi & ei acquisitum, ne alias liberi, siue agnati ab illo descendentes talem alienationem reuocent, quemadmodum constat ex c. 1. §. hoc quoque tit. 8. de successione feudi, lib. 1. in c. (alijs, §.) Titius filios, tit. 26. si de feudo defuncti contentio sit, c. 1. tit. 39. de alienatione paterni feudi, & c. vnic. tit. 49. de eo, qui finem fecit agnato feudi paterni, lib. 2. feudorum, cum his quæ gl. & DD. ubique communiter adnotarunt, maximè Iacobus Aluarotus, optimè præ alijs rem explicans, idem in c. 1. n. 4. vers. Oppono ab extra, quemadmodum feud. ad filiã pertineat, & latiº ipse per plures conclusiones in c. 1. §. fin. n. 16. & seqq. sub tit. quæ fuit prima causa beneficii amittendi, Iul. Clarº §. feudum, q. 41. & 42. D. Molin. de prim. g. li. 2. n. 71. vers. Si verò solam, Ioan. Garf. de expens. cap. 12. n. 44. vers. Aliud est, Andr. Gail. præf. obseru. lib. 2. obseruat. 49. num. 7. & obseruat. 50. num. 12. & ad eum Bernard. Græuens alios congerens conclus. 49. num. 2. (qui conclus. 50. latè disputat de feudo nouo iure antiqui concessio) Hartmanº Pistor, optimè ad partes disputas tam in feudo nouo, quàm antiquo, ac sic tandem concludens, quæst. iur. lib. 2. q. 4. cum decem seqq. latissimè Henricus Rosental. de feud. c. 6. conclus. 69. à n. 27. c. 7. conclus. 7. per totam, c. 9. concl. 65. cum pluribus sequentibus, & c. 11. conclus. 1. & 2. cum alijs, iñclis ipsius notis locupletissimis.

100 Tandem & illud prænotare iuuabit, quòd in feudo nouo, etiam per mortem acquirentis vacante, tantum liberi eius succedunt, non autem consanguinei collaterales, etiam de feudo simul inuestiti, ita ut quilibet in eo portionem suam habeat, nam adhuc in altera parte vacante consors consanguineus non

succedit, nisi aliud expressè cautum sit, c. 1. §. cum verò, vers. Sin autem vnus, tit. 1. de his, qui feudum dare possunt, c. 1. §. ultimo, vers. In alio verò feudo, tit. 8. de success. feudi, c. si duo fratres, tit. 14. si de feudo marchie, c. vnico, tit. 20. de beneficio fratris, lib. 1. c. vnico, §. quod ita intelligendum, vers. Si enim, tit. 11. de success. fratrum, c. vnico in princip. tit. 12. de fratribus de nouo beneficio inuestitis, c. vnico, vers. ult. illic. Propter tenorem inuestiturae, per argum. à contrario sensu, tit. 18. de duobus fratribus à Capitaneo inuestitis, lib. 2. feudor. & ybique glossæ, & DD. communiter; inde deducentes, * in feudo nouo regulariter iuri accrescendi locum non esse, & vltra eos, & alios tradit Masuerius in praxi, tit. de feud. num. 12. latè quæ prosequuntur, nonnullos congerentes casus, in quibus ea reg. fallit, Iul. Clarus, §. feudum, q. 77. per totam, Menoch. conf. 464. à n. 4. lib. 5. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 93. à n. 22. Henric. Rosental. innumeros alios DD. in notis cumulans, de feudis c. 6. conclus. 73. 74. & 75. & c. 7. conclus. 58. ex n. 4. Adeòquè * multominus consors consanguineus reuocare poterit alienationem feudi, ab acquirente factam, ut colligitur ex c. vnico. §. item si fuerint, quibus modis feud. amitt. iuncta gloss. verbo reuertitur, recepta à Baldo, & Aluaroto n. 1. 2. & 6. Præposito n. 1. Laudèsi n. 8. & 9. Afflic. n. 2. 3. & 4. & à n. 18. (vbi benè explicat) & ceteris communiter ibi, ut testatur Hartmanus Pistor, quamuis id in eo text. probari neget, aliter eum intelligens, quæst. iur. lib. 2. q. 4. à n. 82. p. 1. & Henricus Rosental. cõmunem illius §. interpretationem, quam nos sequimur, magis probans, in tract. de feud. c. 9. conclus. 65. n. 9. & in notis lit. G. & c. 11. conclus. 1. n. ult. & in notis lit. D. Nisi in casibus, * in quibus, & filij feudi noui alienationem à patre acquirete factam reuocare possent, puta si illorum etiam factum, in illius feudi acquisitione interuenisset, id simul cum patre à domino stipulantium, aut pro ipsis quoquè concessum, expressè vel tacitè acceptatum, vel si filiorum quoquè tametsi in eo actu minimè interuenientium contemplatione æquè prin-

principaliter feudū cõcessam fuerit, intuitu forsan seruitiorū, quæ & ipsi filij exhibuerint cõcedenti, aut si id aliàs clarè ex cõiecturis cõstaret, cū in his omnibº casibus eis simul à principio iº quæsitū fuerit, quod absq; eorū facto, seu cõsensu ipsis tolli nequit, ex reg. l. 2. D. de his qui sunt sui vel alieni iur. l. id quod nostrū 11. iñcl. l. nō debet 74. D. de reg. iur. & vtrūque post Bald. Præpos. Ifernã, Afflic. & alios obseruarunt Pinel. in l. 1. 3. p. n. 98. vers. Ex quibº colligitur, & vers. In de sequitur, C. de bonis matern. Iacob. Thomingius quæst. seu decis. 23. nu. 6. & 7. Hartman. Pistor quæst. iur. lib. 2. q. 4. n. 88. & 91. p. 1. & part. 2. q. 20. n. 14. Hér. Rosent. de feud. c. 6. cõcl. 69. n. 28. c. 9. cõcl. 65. n. 11. cū relatis lit. I. & cõcl. 66. à n. 6. cū relatis lit. F. Morqueh. idè in emphiteusi cū pluribº resoluens, de diuis. bonor. lib. 1. c. 6. à n. 28. ad 30. D. Castil. quot. cõtr. lib. 4. c. 5. à n. 33. Quomodo * accipiendū est, alioqui retellèdū, quod generaliter docet, & magis cõmuniter receptū testatur Valas. de iur. emphi. q. 49. n. 38. vers. Sed quantum ego, Fauis Turretus cõf. 61. lib. 1. quasi per totū, quæ refert & sequitur Antonin. de Amato var. for. resol. lib. 1. resol. 30. n. 14. nepè patrè in feudo, & emphiteusi nouis, pro se & filijs quæsitis, nō posse illis preiudicare per alienationem, aut trãslationem irrequisito dño in aliū factā, procedit nãq; vbi filiorū etiã factū, vel cõtèplatio in acquisitione intercessisset, quibº tantū casibº filij talè alienationem reuocare possent; quicquid hos casº velut indubitatos tantū referat Valasc. d. q. 49. n. 8. 9. 10. & 11. in iisdè nãq; casibº reuocare etiã poterit cõsors cõsanguineus alienationem feudi ab acquirete factā, ut paulò ante commemorati resoluunt, & pro cõperto habet, maximè Rosent. d. c. 6. cõcl. 69. n. 31. cū relatis lit. K. K. & d. c. 9. cõcl. 65. n. 13. & 14. cū relatis lit. L. M. & N. & c. 12. conclus. 2. n. 1. 2. & 6. cum relatis lit. A.

105 Quibus sic præcognitis, facilius iã apparet ratio tū dubitadi, tū decid. ad tex. in d. c. 2. de feudis, in relato vers. Ad hæc, iñcl. Et vers. Atq; in secundo, vbi cū propositū esset, vasallū alienasse feudū sibi ab Ecclesia cõcessū, itaut ob talè alienationem

illud amitteret, & ad Ecclesiam ipsam deuolueretur, & cõsequeretur illicitè, nãpè absq; Ecclesie cõsensu, siue eiº Prælato irrequisito; illud quæsitū est, an Prælatus ipse posset feudū cõcedere filio, vel agnato, vel cõsanguineo alienatis? & posse reipòdit Innocentiº 3. ratio dubitadi illa fuit, quod vasallo, qui feudū ipsum acquisiuit, per alienationem excluso, eius quoq; filij, & cõsanguinei, tametsi eiusdè feudi cõsors, regulariter, vbi aliud nō esset in pacti deductū, vel ex cõiecturis clarè cõstaret, ut diximº, omninò exclusi erant. Decidendi verò illa fuit apertissima, quòd & si iure ipso tã filiº, quã cõsanguineº feudi cõsors, ab eo, vel parte eiº alienata, quæ alienantem cõtinebat, penitus forent exclusi, quoniã id per alienationem dño siue Ecclesie fuit cõmissū, nō tamè per hoc Prælatus potestas sublata est, ut quemadmodum extraneo feudū sic alienatum pro libito dare posset, possit etiã, si velit, de eo filiū alienatis, vel cõsanguineū cõsortem inuestire, cū talis filiº, vel cõsanguineus, id neque ex successione, neque ex iure accrescendi, sed ex nouo Ecclesie beneficio consequatur, tametsi Ecclesie respectu feudū dicatur antiquū, eò quòd iã atea dari solitū fuerit, itaut nec noua solentitas in huiusmodi in feudatione requiratur, nec ex ea quasi cõtra iuramentū facta periuriū incuratur, ut ad præced. illiº tex. partè obseruauimº, & hæc eiº in hac 2. p. planissima interp. est, quã licet obscure, & inuolutè senserūt gl. ibi sub verb. inuestire, Hoff. n. 2. ad idem verbū, Ioan. And. n. 5. But. n. 11. Zabarel. n. 3. & 6. Abb. n. 8. vers. Et ad istū tex. Imola n. 3. 7. 8. 14. & 15. & Cuiat. circa mediū, vers. Eadè quæ ratione. Viuianº in rationali ad eundem text. in 2. dubio.

Denique nō obstat vlt. arg. pars, quòd arg. ex legibº ciuilibº sumptū nullū possit Ecclesie præiudiciū afferre, quia negamº, arg. quo mouetur qui renouationem emphiteusis, etiã Ecclesiasticæ, descendentibº, agnatis & heredibº vltimi emphiteutæ cõcedūt, ex solis legibº ciuilibus sumptū esse, cū nitatur etiã canonicis cõstitutionibus, & naturali æquitate, quã Ecclesia maximè colit, & amplectitur, iuxta superius tradita à n. 14. & 17.

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

SUMMARIA.

- 1 ratur plerumque perniciosè sub auctoritate iuris scientie.
- 2 Renunciationis ius descendens ultimi possessoris rei emphiteuticæ, vel feudalis multò planius competit, quàm alijs proximioribus collateralibus defuncti.
- 3 Denegari collateralibus plures affirmant. *ibid.*
- 3 Contrarium plures alijs docuerunt, renouationis ius cõcedentes proximioribus usque ad 4. gradum.
- 4 Feuda regulariter agnationis qualitatè exigunt. *ibidem.*
- 4 Renouationis ius in feudis ita demùm cõpetit, si eam petentes, proximiores defuncto sint per virilem sexum, nisi aliud ex inuestitura constet.
- 5 In emphiteusi conceditur proximioribus, ex quocumque latere defunctum attinentibus, nisi prior inuestitura, siue emphiteutica concessio solos agnatos admittat, contra Marefcotum.
- 6 Agnatorum, & cognatorum differentie iure ciuili sublatae sunt. *ibid.*
- 6 Renouationis ius in emphiteusi ita demùm agnatis solis conceditur, si ita se habeat eius rei usus, & communis obseruantia.
- 7 Conceditur simul pluribus consanguineis in eodè gradu existètibz, dùm tamè inuestitura tenor non repugnet, cõtra Marefcot.
- 7 Vt competat, necesse non est, quòd consanguinei, renouationem petentes, sint etiam heredes ultimi emphiteutæ, vel feudatarij, itaut alijs excludantur ab extraneis heredibus institutis, aduersus Imol. & alios.
- 8 Nisi emphiteusis, vel feudum hereditaria sint, vel absolutè, vel secundùm quid, & quare?
- 9 Emphiteusis, & feudum vel sunt merè familiaria, siue ex pacto, & prouidentia, vel merè hereditaria, vel mixta; & qualia sint primi generis?

- 10 In familiaribus soli descendentes primi acquirentis succedunt, licèt defuncto heredes nõ sint, quia vel alijs sint ab eo instituti, vel si ipsi scripti sint heredes, hereditatem tamen repudiauerint, prout facere possunt sub distinctione hic tradita inter emphiteusim, & feudum.
- 11 Merè hereditaria que sint? & notata differentia quòd conceptionis modis inter emphiteusim secularem, & Ecclesiasticam.
- 12 Mixta, siue secundùm quid hereditaria, que sint?
- 13 Feudum alicui pro se, & heredibus simpliciter concessum, etiam nulla filiorum, aut liberorum facta mentione, mixtum à plerisque putatur, & utramque exigere qualitatè, sanguinis nempe, & hereditatis, & quare? cum n. seq. Contrarium tamen defenditur n. 15.
- 14 Heredum appellatione in materia feudali filij, seu descendentes masculi dumtaxat intelliguntur.
- 15 Et continentur in feudo, simpliciter parenti concessio pro se, & heredibus, licèt reuera, siue actu ipso heredes non sint.
- 16 Quod procedit multò magis cum in concessione feudi pro heredibus facta, adiectum est verbum masculis, & quare?
- 17 Feudum non intelligitur mixtum ob id, quòd in eius concessione alicui facta pro se, & heredibus addita sit vox masculis, ut plerique putarunt, sed familiare tantùm.
- 18 Nisi quòd effectum, ut non possit filius feudum retinere, repudiata patris hereditate, quando non est filiorum facta mentio, sed heredum masculorum dumtaxat.
- 19 Emphiteusis, vel feudum si merè familiaria sint, & ad certas vitas, vel generationes concessa, eis finitis proximiores consanguinei ultimi possessoris, renouationis pretenda ius habent, licèt si heredes non sint.
- 20 Differentia tamen adhibita inter feudum,

- dum, & emphiteusim, tam quòd agnationis qualitatè, in illo non etiam in hoc desideratam, quàm quòd necessitatè, in illo non item in hoc filio incumbentem, paternam hereditatem ad eundem.
- 21 Conueniunt tamen in hoc, quòd ad eorùm renouationem obtinendam necesse nõ est, quòd legitimò alioquò defuncti successor, sit etiam ab eo, cum testamento decedente, institutus heres, licèt ipse filius, vel descendens sit, contra Imolam, & alios, quorum sententia conuincitur, & 2. numer. seqq.
  - 22 Representatio defuncti per heredem facta, nihil aliud efficit, quàm heredem defuncti loco reponere; id quòd ad renouationis ius applicari nequit, & quare?
  - 23 Testatus quis decedere potest quòd bona, & iura propria, & intestatus quòd iura, sue familia, aut cognationi à lege delata.
  - Renouationem emphiteusis vel feudi vacantis iure sanguinis petens, si simul sit defuncti heres, absque vlla controuersa illam obtinebit. *ibid.*
  - 24 Emphiteusis vel feudum si sint merè hereditaria, ad vitas duorum, vel triũ heredum limitata, eis finitis similiter ad renouationem petendam dumtaxat admittitur heres ultimi possessoris, exclusis consanguineis non heredibus.
  - 25 Si sint mixta, ad renouationem petendam proximior cõsanguineus nõ admittitur, nisi simul sit heres.
  - Ad successionem quoque in eis requiritur, quòd consanguineus sit heres saltem in bonis allodialibus defuncti, quomodo intelligitur communis sententia, qualitatè hereditariam simpliciter requirès. *ibid.*
  - 26 In merè hereditarijs, & in mixtis vera est sententia Imole, & aliorum, qui absolute ad renouationem impetrandam hereditariam qualitatè exigunt, differentia tamen adhibita quòd prælationem inter merè hereditaria, & mixta.
  - 27 In mixtis præfertur proximior consanguineus extraneo heredi in renouatione impetrandà.
  - 28 Gl. verbo impetrabile, vers. Et est simile, in l. 1. s. permittitur (aliàs s. planè) D. de aqua quotid. & est. optimè intelligitur.
  - 29 Si sint absolute hereditaria, siue pro qui

- biscumque heredibus concessa, tanquam libera alienari in quemcumque possunt. Quod in perpetuò sic concessis intelligitur, & quare?
- Hereditibus suis quilibet in dubio prospicere velle censetur. *ibid.*
  - 30 Si non perpetuò pro omnibus heredibus concedantur, sed limitatè pro duobus, aut tribus, vniuersaliter, vel generaliter designatis, non alijs quàm heredes in eis succedere possunt, quamuis hi possint esse extranei; eadem què ratione quibuscumque ultimi successoris hereditibus renouationis ius competit.
  - 31 Emphiteusis si sit nominationis, & ante illam factam emphiteuta mors cõtingat, liberè ad dominum reuertitur, ut possit eam cuiuscumque voluerit cõcedere, nec ad renouationem faciendam cogi potest, & quare? cum 2. n. seqq.
  - 32 Relatiuum quis vel qui, adiunctum verbo futuri temporis, propriam conditionem de futuro significat, & inducit.
  - 33 Condicio sui natura formam inducit, specificè ad implendam, itaut antea locum non habeat dispositio, & conditione deficiente omninò corruat.
  - Actus vel contractus, in alicuius declarationem collatus, illo non declarante, non sortitur effectum. *ibidem.*
  - 34 Nominatione non facta ab eo, cui illa iniungitur, in dubio censeri ipsius heredi nominatum Bald. & alijs docuerunt, & expenditur lex 4. C. de contrab. & commit. stip.
  - 35 Lex illa loquitur in concessione alicui perpetuò facta, & declarationis qualitas non est ei adiecta cõditionaliter, sed quasi demonstratiuè, & causaliter.
  - Lex si mulier 25. C. de iure dot. expenditur. *ibid.*
  - 36 Baldi, & sequacium doctrina per tex. in l. 4. C. de contrab. & commit. stip. iuxta eius l. terminos rectè intelligitur.
  - 37 Stephani Bertrandi consilium refertur, & impugnat.
  - 38 Emphiteusis alicui pro se, & personis nominandis concessa, ita demum etiã non facta nominatione ad heredes eius trãst, si perpetuò sic concessa sit, idè q; in feudo.
  - 39 Secus in concessione temporali, nempe facta alicui pro se, & duabus vel tribus personis à se, vel alio possessore nominandis,

- dis, & à contrarium docentibus cauendū esse admonetur. Quod tamen limitatur num. 43.
- 40 Lusitana ordinatio refertur, admittens heredem scriptum emphiteutæ non nominantis, quasi ab eo nominatus esset, quæ velut exorbitans merito ab eius intrepretibus restringitur.
- 41 Decisio incidens Hispalensis.
- 42 Pater nomine filij infantis potest nominationem in emphiteusi, vel alium actum filio utilem facere.
- 43 Mandatū morte mandatarij re integra omnino expirat.
- 44 Nominandi facultatem habens, potest eam alij committere per speciale mandatum ad id concessum, vel ratam habere nominationē ab alio sui nomine factam.
- 45 Emphiteusis nominationis, etiam temporaliter concessa, si non sit mera nominationis, sed restricta ad aliquos de familia vel heredes, ex nominationis defectu non perit, sed ad omnes de familia, vel heredes successuē pro illis vicib⁹ transit.
- 46 Renouandi ius etiam tunc competere Det. & nonnulli alij existimarunt, cum domin⁹ rei emphiteuticæ vel feudalis, per mortem ultimi possessoris eam sibi retinere vult.
- 47 Contrarium longè verius maximè in Ecclesia docuit Bart. magis communiter receptus.
- 48 Nisi adsit immemorialis consuetudo in contrarium.
- 49 Vel nisi res sterilis in emphiteusim concessa, postea per emphiteutam fertilis, & fructuosa reddita fuerit.
- 50 Dominus directus cum rem emphiteuticam, vel feudalem per mortem ultimi possessoris vacantem sibi retinere vult, nullam descendantibus, vel alijs quibus renouationis ius alioqui competit, iniuriā facit.
- ¶ Charitas bene ordinata incipit à se ipso. ibidem.
- 51 Si emphiteusim vel feudum vacantiam alteri concesserit ante petitam renouationem, similiter tale ius regulariter cessat, & quare? & huius sententia aucthores referuntur n. 56.
- 52 Ius alicui semel quaesitum, ei inuito absque vlla ipsius culpa auferendum non est, nedum in materia feudali, sed & genera-
- liter in alia qualibet.
- 53 Princeps in tertij præiudicium quicquid concedere non censetur, imò nec de potestate ordinaria potest.
- ¶ Cap. quamuis 8. de præbend. in 6. expenditur. ibid.
- 54 Renouationis aequitas cum specialiter introducta sit in emphiteusi contra regulam l. ne cui, C. de locato, in isdem terminis regula necessariò accipienda est.
- 55 Lex ne cui, liberam facultatem domino concedens, rem suam alteri locatam, cuiusquamque alij locandi finita locatione, procedit cum primus, & secundus conductor concurrunt, quolibet contendente se alij præferendum.
- 56 Lex congruit 4. & lex fin. C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. & c. 1. de locato, in isdem terminis loquuntur.
- 57 Renouatio emphiteusis, vel feudi vacantis petenda est intra annum, & diem à tempore scientiæ vacationis, quod temp⁹ iure præsumitur est ad petendum ius pro feudo, vel ad feudum competens.
- 58 Concedenda ita demum est intra illud tempus, si res integra sit, nec alij concessio facta, secus alijs, & quare?
- 59 Eam petendi negligentia intra quod temp⁹ à die scientiæ vacationis imputetur, iudicis arbitrio relinquitur.
- 60 Scientia & si regulariter non præsumatur, præsumetur tamen mortis defuncti, si publicè ea nota sit in loco, ubi degit is, cui talis scientia præiudicat.
- 61 Renouationem re adhuc integra ante factam alij concessionem petens, si nibilominus alteri concessio fiat, annum, & diē habet ad talem concessionem reuocandam, non à die scientiæ mortis defuncti, sed cōcessionis, alteri contra ipsius petitionem facta, computandum.
- 62 Annus ad renouationem petendam non currit à die scientiæ mortis, ei qui dominum ad id diligenter à se perquisitum inuenire non potuit, sed ab eo tantum tempore, quo dominum ad eundem facultatem habuit.
- 63 Idem est in qualibet iusta impedimenti causa, & plures hic referuntur.
- 64 Nullo modo currit vacationem ignorati, nedum ubi res integra est, sed etiam re non integra, ob factam alij concessionem, & quare? cum n. seq.

Ignor-

- 65 Ignorans nemo culpam, aut negligentiam admittit, nec dānam, aut pœnā patitur.
- 66 Annus in feudis iure datus ad inuestituram petendam, utilis tantum est à principio, siue à die scientiæ mortis prædecessoris dūtaxat currēs, licet in progressu cessante iusto impedimento sit continuus.
- 67 Ladou. Gozadini, & aliorum sententia declaratur.
- 68 Anni & diei lapsus ita demum proximioribus defuncti, renouationem alijs se ignorantibus concessam, ex quo sciuerunt nō reuocātib⁹, nocere communiter DD. volunt, si illa facta sit remotioribus consanguineis, secus si penitus extraneis, quo casu 30. annorum tempus tali renouationi petendæ superesse aiunt.
- 69 Nocere proximiori agnato petere negligentem renouationem feudi in remotiorem alienati, non item si in extraneum, sed tunc reuocationem peti posse & que ad triginta annos Accurs. communiter receptus docuit.
- 70 In renouatione talis distinctio adhiberi nequit, sed indistinctè anni, & diei lapsus dumtaxat attēditur ex Auctoris sententia, & quare?
- 71 Cap. 1. §. Titius filias, si de feudi defuncti contentio sit, an probet id, ad quod à gl. verbo per annum, & Doctoribus communiter expenditur?
- 72 Agnatus remotior respectu proximioris non min⁹ extraneus defuncti dici potest, quàm penitus extraneus.
- 73 Feudum si sit antiquum, quod & paternum vocant, ius in eo quaesitum est ad alienationem reuocandam omnibus descendantibus in infinitum primi acquirentis tam per lineam transversalem, quàm directam alienantis.
- 74 Ius hoc agnatis succedētib⁹ cōpatit, quod eis inuitis tolli nequit nedum per licitam vasalli alienationem, sed nec per illicitā, si feudum paternum, non sit simul hereditarium, sed tantum sit familiare, siue ex pacto, & prouidentia.
- 75 Non tamen competit proximioribus ultimi successoris, qui renouationis tantum petenda post eius mortem ius habent, qui ob hoc ius de futuro alienationem interrim factam reuocare nequeunt, & quare?
- 76 Annus, & dies conceditur vasallo, etiā feudi perpetui successor, ad petendā nouā inuestiturā insigniam recognitionis, & ut fidelitatem sub iuramento de nouo domino præstet, quod si facere intra id tempus distulerit, feudum amittit.
- 77 Renouatio emphiteusis finita, non est faciendā pro isdem conditionibus, vel pensionibus, quæ in primo instrumento cōcessionis emphiteuticæ continentur, sed pro his potius, quæ tempore renouationis faciendæ vel offerantur ab extraneo, vel reperiantur communiter.
- 78 Nisi fundus ab initio in emphiteusim datus, vel sterilis, & inuitis esset, vel non ita utilis, & fructuosus, ac postea effect⁹ est, ob impensas, & meliorationes in eo factas ab emphiteuta.
- 79 Emphiteusis origo nulla alia fait, quàm rem ad meliorandum dare, & ex sententia Accurs. communiter recepti dicitur ab emponemate, dictione Græca, quæ idē valet, quod melioratio.
- 80 Longè probabilius, nec dissimiliter in effect⁹, dicitur à Græco verbo emphiteu, quod Latine significat implantare, & in serere, ac germina ponere.
- 81 Emphiteusi finita, finitum esse ius emphiteuticæ existimauit Ripa, & an hoc sit absolute verum? cum n. seq.
- 82 Non est finitum emphiteuta ius quoad meliorationes in re emphiteutica factas, quæ pertinent ad facientem, & eius heredes, etiam extraneos, ut in feudo, aduersus Fachineum.
- 83 Meliorationibus rei emphiteuticæ defuncti successor priuaretur, si renouatio ei nō fieret pro pensione, antiquo eius valori respondente, sed presenti tantum, quàm meliorationes præstiterunt.
- 84 Emphiteuticæ res nō semper meliores ab emphiteuta redduntur, sed deteriores, quo casu renouationis ius, & aequitas cessat.
- 5 Aliquando verò meliores redduntur nō maiore, quàm necessaria possessorum impensa, sed ob valoris incrementum eis à tempore datum, quo casu renouationi loc⁹ est pro pensione debita inspecto valore presenti.
- 86 Emphiteusis si sit merè familiaris, & ad extraneum heredem, cui meliorationū ius competit, peruenit, ius renouationis proximioribus dumtaxat cōpetit pro pensione correspondente valori presenti.

Dd 3

DE

DE EADEM RURSUS EMPHITEUTICÆ, VEL feudalis renouationis materia, nonnullis declarationibus exornata, quibus ferè omnes casus explicantur, in quibus illi locus esse, vel non esse potest, ad quamplurimum, maximè feudalis iuris capitum intellectum.

DISSERTATIO XVI.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

PROPOSUIMVS præced. dissertat. cõmunem illam Bart. & sequacium traditionem, à nonnullis negatam, latè pro virib⁹ tutari, sed quia (vt ex ibi, ac dissertat. 13. traditis apparet) potissimum illa nititur ex bono, & æquo, quo in genere plerūque sub autoritate iuris scientiæ perniciosè erratur, vt ex Celsi sententia docuit Paulus I. C. in l. si seruū 19. §. sequitur, D. de verb. oblig. idcirco visum est separatim hoc loci notabiliores ei⁹ declarationes subiicere, siue frequentiores percurrere casus, in quib⁹ emphiteusis, vel feudis, per vltimi possessoris obitum extinctæ, vel extincti, renouationi locus esse vel non esse possit.

2 Prior itaque declaratio sit, vt descendentibus vltimi possessoris rei emphiteuticæ, vel feudalis (quorum Bart. dumtaxat meminit in sæpè citata l. 1. §. permittitur, D. de aqua quodid. & asfi.) multò planius renouationis ius competat, quam alijs proximioribus, ex latere tantum defunctum contingentibus, quibus eam denegari affirmarunt Ancharran. conf. 133. aliàs 134. plenè, & subtiliter, n. 4. vers. Quoad secundum, Corset. in addit. ad Abbatè in c. Bonæ memoriæ in 2. n. 28. verbo renouationem, limit. 2. de postulat. Pralat. Iaf. conf. 24. n. 38. vol. 3. Curt. senior, & Socin. iun. plures congerentes, ille conf. 47. nu. 13. hic verò conf. 9. nu. 11. ad medium, vers. Imò etiam requiritur, & n. 20. lib. 3. atque alijs relati ab Ant. Gabriele commun. concl. lib. 3. tit. de iure emphit. conclus. 1. n. 16. Philippo Port. commun. conclus. lib. 1. concl. 12. limit. 5. in princip. & à Pereira de re-

nonatione emphiteut. q. 9. n. 15. & 22. Cæterum contrarium plures alij docuerūt, nèpè gratia frequentioris euentus, & non restrictionis gratia, descendentium tantum Bartolum meminisse, adeò què proximioribus vsque ad quartum gradum idem renouationis ius cõpetere, hac tamen inter feudum, & emphiteusim adhibita distinctione, quòd cum feuda regulariter agnationis qualitatem exigant, c. 1. §. hoc autem, tit. r. de his, qui feudum dare possunt, cap. 1. tit. 8. de success. feud. lib. 1. c. 1. tit. 45. an agnatus, vel filius, & c. 1. tit. 50. de natura success. feud. lib. 2. feudor. l. 6. tit. 26. p. 4. & vbiq; Doctores, Zasius de feudis 8. p. conclus. 3. Iulius Clarus lib. 4. sentent. §. feudum, q. 97. nu. 1. vers. Si verò non extant, Petrus Dueñas reg. 309. latissimè Henric. Rosental. de feud. c. 7. per totū, maximè conclus. 15. & 31. ita demum in eis * renouationis ius competit, si eam petetes, proximiores defuncto sint per virilem sexum, iuxta naturā feudi, nisi aliud ex inuestitura constet (quæ semper attendenda est, vt paulò post dicemus, & in terminis prosequitur optimè Borgninus Caualcanus decis. 36. aliàs 80. ex n. 165. & clarius à n. 420. p. 2.) in emphiteusi verò, * ad renouatione proximioribus vsque ad quartum gradū cõcedendam, sufficit eos ex quocūque latere defunctum attinere, postquā agnatorum, & cognatorum differentiæ sublatae sunt, Auth. de heredibus ab intestato venientibus, §. sicutur, cum sequentibus, collatio 9. nisi & hic vice versa prior inuestitura, siue emphiteutica cõcessio solos agnatos admittat, quicquid contrariū cū Beroio, & alijs resoluat Herc-

cul. Marefcotus varian. resolut. lib. 1. c. 3. nu. 4. 5. & 6. Quæ quidem sententia sic accepta longè verior, ac receptior est, vt supra sæpè insinuauimus, & pro cõstanti reliquimus; at quæ ita etiā loquitur Bart. alijs in locis dissertat. 10. commemoratis, ac resoluitur cum pluribus Iul. Clar. d. si emphiteusis, q. 43. n. 2. (vbi tamè malè etiam in emphiteusi agnationis qualitatem exigat, & cognationem excludit) & in d. §. feudū. q. 87. Ant. Gabr. d. conf. r. n. 16. vers. Contrarium est verius, iunctis n. 17. & 27. Philipp. Port. d. conclus. 12. limit. 5. vers. Sed contrarium, Minsing. singularium obseruat. cent. 5. obseruat. 16. & centur. 6. obseruat. 79. Rolandus à Valle consil. 3. nu. 151. vers. Primò, quòd petentes, vol. 1. Caualcanus d. decis. 36. n. 422. vers. Tertio requiritur, Alex. Trentacinq. varian. resolut. lib. 3. resolut. 5. de iure emphit. nu. 3. per totum, iuncto n. 15. Aluarus Valafcus consultat. 101. n. 1. Franciscus Beccius in additionibus ad Iaf. d. conf. 24. nu. 38. lit. V. vers. Contrarium tamen, & Pereira d. q. 9. n. 16. & 23. (qui n. 17. id rectè limitat, * non procedere stante contrario vsu, & obseruantia, cū Hypolit. Riminaldo, qui id eleganter probat, conf. 257. à n. 104. vol. 3.) Hercul. Marefcot. d. c. 3. n. 2. & 3. (qui n. 7. id rectè extèdit, vt procedat etiam si plures consanguinei sint in eodem gradu, nam omnibus æqualiter renouatio faciendā est, arg. tex. in l. 2. §. hereditas, D. de suis, & legit. hered. malè tamen subampliatur n. 8. licet tenor inuestituræ repugnet, in hoc siquidem fallitur per ea, quæ nuper diximus, & statim dicemus) Henric. Rosent. de feud. d. c. 7. conclus. 24. n. 6. cum relatis lit. H.

7 Nec necesse est, quòd consanguinei, renouationem petentes, sint etiam heredes vltimi emphiteutæ, vel feudatarij, ita vt aliàs ab extraneis heredibus institutis excludantur, vt voluit Imola relatus, ac receptus à Corseto in addit. ad Abbat. in d. cap. Bonæ memoriæ in 2. n. 28. lit. C. limitat. 1. de postulat. Pralator. Alex. in l. si mihi, & Titio 10. n. 19. D. de verbor. obligat. & conf. 10. n. 11. vbi additio alios adfert lib. 3. plures quoque eiusdem sententiæ auctores conge-

runt Ant. Gabr. & Philip. Port. commun. conclus. ac regularum iuris ille lib. 3. tit. de iure emphit. conclus. 1. n. 18. in princip. hic verò lib. 2. conclus. 12. vers. 6. limitat, quibus addo Bartachin. in reperit. verbo emphit. eius finis a cum tertia generatione, vers. Item verum quando petens, Aug. Beroium conf. 9. n. 9. 1. 1. & 17. n. 1. Rolandus à Valle d. conf. 3. n. 152. vers. Tertio quòd sint heredes, Alex. Trentacinq. d. resolut. 5. de iure emphit. n. 5. & vltimo, Nicolaum Intrigliol. de feud. q. 65. n. 3. cum relatis ab Henric. Rosental. eodem tract. d. 7. conclus. 24. n. 15. in notis lit. R. Nisi scilicet * emphiteusis, vel feudum hereditaria sint, vel absolutè, vel secundum quid, cū prima concessio semper sit attendenda, nec plus renouationi cõcedendum sit, quam ipsi successioni ex vi primæ concessionis, seu inuestituræ, iuxta ea quæ cum pluribus resoluunt Caldas Perei. de renouat. emphit. q. 9. n. 13. Caualcanus d. decis. 36. n. 422. Melchior Phebus decis. 29. n. 6. facit reg. tex. in l. filio què pater 23. vers. Ne imagine naturæ veritas adhibetur, D. de liber. & posthum. iuncta alia text. in l. item queritur 13. §. qui impleto, & l. qui ad certum 14. vers. Et idè, D. locati.

9 Quod vt ampliùs declaretur, obseruandum est, emphiteusim, & feudū vel esse merè familiaria, siue ex pacto, & prouidentia (vt vocant) quæ & generarchica à plerisque nuncupantur, vel merè hereditaria, vel mixta, siue secundum quid hereditaria, tamè si vltimam hanc speciem non admittat Henr. Rosental. de feudis c. 2. conclus. 49. Emphiteusis, & feudum familiaria, siue ex pacto, & prouidentia dicuntur, quæ alicui pro se, & filijs, aut (quod idem est) liberis, vel descendentibus conceduntur, nulla heredum mentione facta, vt in sepulchris probat lex familiaria §. illic. Familiaria sepulchra dicuntur, quæ quis sibi, familie quæ suæ constituit, D. de relig. & sumptibus fun. in quibus proinde * soli descendentes primi acquirentis succedunt, licet defuncto heredes non sint, quia forsitan alij sint ab eo scripti heredes, vel non sint, sed ipsi consanguinei, qui heredes scripti sunt, hereditatem repudiauerint, prout iure facere possunt.

sunt, in emphiteusi quidem indistinctè, quicumque scilicet illi sint, siue ex latere tantum defuncti contingentes, siue etiã eius liberi, in feudo verò agnati tantum collaterales defuncti, nõ etiã ei filij, aut descendentes, iuxta tex. in c. 1. tit. 45. an agnat⁹, vel filius, lib. 2. feud. ita cum communi resoluunt Iul. Clar. §. emphiteusis, q. 16. n. 1. post medium, vers. Emphiteusis nõ hereditaria, ac rursus q. 35. & q. 37. n. 1. 3. & 4. & in §. feudum, q. 9. n. 3. & q. 76. n. 2. & 3. Pinel. in l. 1. C. de bonis maternis 3. p. n. 84. vers. Omnium tamè, & n. 85. Valasc. de iure emphit. q. 43. n. 2. & 3. & q. 44. n. 3. & 4. & q. 49. n. 3. vers. Secundus casus, Caldas de nominat. emphiteut. q. 22. n. 22. & q. 23. num. 33. Menoch. de presump. lib. 3. presump. 94. à n. 8. & lib. 4. presump. 120. n. 12. Pater Molina de iust. & iure lib. 2. tractat. 2. disputat. 472. num. 7. 8. & 10. & disput. 473. n. 1. Morquechus de diuisione bonorum lib. 1. c. 6. n. 21. Surd. cõf. 108. n. 10. in princ. vol. 1. Gaspar Rodericus de ana. redib. lib. 2. q. 22. n. 37. Parlad. in sesquicet. differet. 7. n. 2. n. 2. & 3. Her. Rosental. & Nicol. Intrigliol. de feud. ille c. 2. conclus. 33. n. 2. cum relatis lit. A. hic verò q. 47. per totam, maxime ex n. 12. iuncto n. 22. & 23. Scipio Rouitus ad pragm. Neapol. rub. de feud. n. 19. in princip.

11 Emphiteusis, ac feudum merè hereditaria sunt, quæ pro quibuscumque heredibus cõceduntur, id quod in emphiteusi seculari, quæ quoruncumque heredum successiõnem admittit, simplici heredum verbo intelligitur, quippè quod sui natura omnes; & quoscumque heredes regulariter complectitur, l. heredis 65. & 170. D. de verbor. signif. iuncta d. l. familiaria 5. vers. Hereditaria, D. de religiosis, & c. resoluunt Iulius Clarus lib. 4. sentent. §. emphiteusis q. 23. nu. 6. in princip. & post alios Morquechus de diuisione bonorum lib. 1. d. c. 6. n. 20. in emphiteusi verò Ecclesiastica, & indistinctè in feudo, quæ sui natura ad extraneos heredes non transeunt, nisi aliud cautum sit, solo heredum vocabulo minime intelligitur, iuxta inferiùs dicenda, nisi additum sit signum vniuersale, puta pro omnibus, vel quibuscumque here-

dibus, aut simile, vt rectè distinguunt, & explicant Iul. Clar. lib. 4. sentent. d. §. emphiteusis, q. 16. n. 1. post principiu, & §. feudum, q. 9. & 83. vbiq. n. 2. Pater Molina de iust. & iure, d. disput. 472. n. 3. 4. 5. & 6. & disput. 473. n. 4. & quod attinet ad emphiteusim Ecclesiæ diximus ad præced. dissertationem latius, in solutione ad primum posterioris sententiæ fundamentum; quod verò pertinet ad feudum id nominatim resoluunt Laurentius Siluanus cõf. 30. nu. 25. ad fin. vol. 1. Aymon Crauet. cõf. 256. nu. 4. vers. Sed hic dubitatur, & nu. 8. vers. Hic tamen videndum, lib. 2. Roland. à Valle cõf. 3. n. 65, lib. 1. & de lucro dotis q. 54. n. 27. Ant. Gab. comm. conclus. lib. 6. tit. de verbor. signif. conclus. 3. n. 14. & conclus. 4. per totam, Aluar. Valasc. de iure emphit. q. 43. n. 1. in fin. & q. 49. nu. 1. §. tertium caput, vers. Prim⁹ casus, Surd. d. cõf. 108. n. 10. vers. Aliud est feudum, & cõf. 440. à n. 11. & cõf. 475. nu. 14. 24. & 25. Franc. Bursat. cõf. 22. n. 2. lib. 1. Franc. Beccius cõf. 88. n. 9. eodem lib. ac post plures alios Hartman. Pistor quest. iur. lib. 2. q. 1. n. 39. & 40. p. 1. Fachin. controuers. iur. lib. 7. c. 6. Henr. Rasental. de feud. c. 2. conclus. 35. n. 3. & 4. & in notis lit. C. & D. & conclus. 36. per totam, Camill. Borrellus in summa de cõfessionum p. 1. tit. 14. n. 517. & 628.

12 Denique emphiteusis, & feudum secundum quid hereditaria, seu mixta dicuntur, quæ duplicem exposcunt qualitatem, sanguinis nempe, & hereditatis simul, puta quæ alicui conceduntur pro se, & filijs, seu liberis, & heredib⁹, vel pro se, & filijs vel liberis heredibus, quemadmodum in emphiteusi docuit Bart. in l. vt iuris iuradi 7. §. si liberi, n. 4. D. operis libertor. & communis, quæ resoluunt D. Præses Couarruu. variar. resolut. lib. 2. cap. 18. n. 3. in princip. Iul. Clar. §. emphiteusis, q. 16. circa fin. principij, vers. Mixta est, & q. 37. num. 2. Morquech. de diuisione bonor. d. lib. 1. cap. 6. n. 22. Pater Molina, qui & in feudo loquitur, d. disputat. 472. n. 6. & d. disput. 473. n. 4. vers. Si autem, Cæsar Manentus cõf. 19. n. 34. in feudo vero Iacob⁹ de Beluifio in c. 1. de eo, qui sibi & heredibus, cuius sententiam, & veriorem, & recep-

receptorè esse testatur Iul. Clar. §. feudum, q. 9. n. 4. & q. 83. n. 1. ad fin. vers. Aut est receptu, Pinel. in l. 1. C. de bon. mater. 3. p. n. 90. vers. Inde etiã infertur, & vers. Infertur 7. Menoch. cõf. 640. n. 17. vol. 7. Surd. d. cõf. 108. n. 10. vers. Tertiu verò, Intrigliol. de feud. q. 49. n. 9. 16. & 163. Rouit⁹ ad pragmat. Neapol. rub. de feud. n. 19. ad medium, vers. Quod si in cõfessione, iuncto n. 20. & 21. qui similes alios conceptionis modos; ad feudum hoc mixtum pertinentes, referunt.

13 Inter quos & ille adnumerari solet, cum feudum alicui pro se, & heredibus simpliciter conceditur, nulla filiorum, aut liberorum facta mentione, iuxta ea, quæ post alios resoluunt dominus Couarr. d. lib. 2. variar. resolut. c. 18. n. 3. ad medium, vers. Ex quibus deducitur (qui generaliter loquitur in re ad extraneos heredes sui natura non transeunte, vt in emphiteusi Ecclesiastica, & feudo) Iul. Clar. d. §. feudum, q. 9. n. 7. vers. Sed si intelligat, & q. 83. n. 2. Octavian. Cacheranus decis. Pedemont. 161. n. 1. Menoch. cõf. 391. n. 21. & 22. vers. Respondetur 1. vol. 4. Surd. cõf. 63. à n. 10. vol. 1. Franc. Bursat. cõf. 91. n. 13. vol. 1. & post plures alios Hartman. Pistor quest. iur. lib. 2. q. 1. n. 44. Nicol. Intrigliol. de feudis q. 48. à n. 4. maxime n. 26. & 27. Scipio Rouitus d. rub. de feudis, num. 24.

14 Qui ex eo præsertim mouentur, * quod & si aliàs in materia feudali heredum appellatione filij seu descendentes masculi dumtaxat intelligantur, c. 1. §. & si clientulus, tit. 13. de alienatione feudi, lib. 1. c. 1. §. similiter, vers. Profectio, tit. 34. de lege Corradi, lib. 2. feudor. cum similibus, ex quib⁹ ultra Doctores vbiq. sic notarunt Paul. Castrensi. cõf. 453. nu. 1. vers. 2. casus, lib. 2. Alex. cõf. 30. nu. 1. lib. 1. vbi Rouescala lit. D. alios cõgerit, Petr. Dueñas reg. 359. Camill. Borrell. in summa de cõfessionum 1. p. tit. 34. n. 227. & 426. tamen ob expressionem ab homine factam, vt aliquid operetur, iuxta reg. l. si quando 109. D. delegat. 1. cum vulgatis, non simpliciter filij, ac descendentes intelligi debent, sed cum qualitate hereditaria.

15 Cæterum argumetum hoc, si verum agnoscimus, dumtaxat cõcludit in pri-

mo conceptionis modo, cum scilicet post factam filiorum, aut liberorù mentionem, pro quibus feudum dari dicitur, subiugitur verb. heredib⁹, qua in specie, ne vox isthæc sit ociosa, si nihil aliud quã præcedens significaret, necesse est, vt ad qualitatem hereditariam referatur, adeoque feudum mixtum constituat, secus si nulla filiorum, vel liberorum mentio fiat, quo casu satis est, quod simplex vox heredum, quæ alioqui quoscumque heredes complectitur, iuxta superiùs tradita, operetur solam vocationem filiorum, seu descendentiũ, licet heredes non sint, iuxta naturam feudalem, materiam quæ subiecta, ex reg. legis si vno 17. (quæ aliàs est sub l. ex cõducto 15.) vers. Sed & si verbo, D. locati, l. insulam 6. D. de prescript. verb. cum similibus, & in terminis meliùs ex c. vlt. tit. 26. si de feudo defuncti contentio sit, lib. 2. feudor. idquæ planè voluit Accurs. in l. ex factio 17. §. fin. schol. vlt. vers. Et est secundum hoc, D. ad S. C. Trebel. quem sic rectè intellexit, & explicuit Paul. Castrensi. ibi, n. 4. circa finem, vers. Et ego cogitavi, relatus, ac receptus à Iafone in l. si non sortem 26. §. libertus, n. 35. circa finem, vers. Reperio etiam, D. de condic. indebiti, & alijs, quos refert, quanquã ab eis discedens D. Couarr. d. c. 18. n. 3. §. idem omnino, vers. Et licet Paulus, vltra congestos à Pinelo in d. l. 1. C. de bonis matern. 3. p. n. 87. vers. Ex quibus memoro, & Hartmano Pistore quest. iur. lib. 2. q. 1. n. 43. qui duo, licet prima fronte, inspecta communi sententia, contraria, quam referunt, ab eis videantur recedere, ille d. n. 87. vers. Ex qua opinione, hic verò à n. 44. & 82. tamen postea tandem in pucto iuris ipsorum opinione magis probant, hic à n. 99. & q. 14. à n. 54. ille verò n. 91. vers. Imò si mea, & secundum eam in Camera Imperiali iudicatum refert Minsing. singul. obseruat. cent. 4. obseruat. 2. n. 3. eandem quæ Germaniæ consuetudine receptam testatur And. Gailli⁹ præct. obseruat. lib. 2. obseruat. 154. n. 20. ac defendit optimè, nonnullos alios congerens, Fachin. controuers. iur. lib. 7. c. 3. à vers. Sed omnino, & cap. 4. à vers. Tertiã opinionis. Id quod * 16. multo magis procedit, si in cõfessione feudi

feudi pro heredibus facta adiectum sit
verbum masculis, quod & si simplici he-
redum verbo in hac materia tacite in-
fit, iuxta iura feudalia, superius relata,
ei tamen adiectum, magis enixe declar-
rat mentem concedentis, vt filios, ac
descendentes masculos absque vlla he-
reditaria qualitate videatur eo nomi-
ne accepisse, ac si pro liberis, vel filijs
feudum concessisset. Nam, * & si id
quamplurimi negauerint, feudum eo mo-
do concessum, mixtum potius esse asse-
uerantes, relati ab Antonio Gabr. qui
proinde hanc sententiam magis comu-
nem dicit *commun. conclus. lib. 6. tit. de
verbor. signif. conclus. 3. num. 5. 6. & 7.
Philip. Port. conclus. & reg. iur. lib. 1. con-
clus. 16. post principium, vers. Sed contra-
riam sent. Octavian. d. decis. 161. num. 2.
Henric. Rosental. de feud. cap. 2. conclus.
44. n. 4. in glossa lib. 6. Intrigliol. sub eo-
dem tract. q. 49. n. 1 & 8. longe tamen pro-
babilius (ni fallor) esse potius familia-
re, siue ex pacto, & prouidentia plures
alij affirmantur; quorum meminit Pi-
nel. d. 3. part. n. 88. vers. Ego autem puto
(vbi eorum sententiam nedum verio-
rem, sed & receptiorem dicit) & n. 94.
a vers. Ex eis de inferiur, meminere quo-
que, tamen nihil firmantes, Henr. Ro-
sent. & Nicol. Intrigliol. de feud. ille d.
conclus. 44. n. 3. in notis. B. hic vero d.
q. 49. n. 166. cum sequentibus, & vt mi-
nus dubitabile resoluit Decius, & a-
lij relati, tamen si non probati a D. Co-
uare. d. 18. n. 3. si idem omnino, ad me-
dium, vers. Possit fore, & ultra eos Ro-
land. a Valle conf. 67. vltimum. 22. vol. 1.
Hypol. Riminald. conf. 18. d. n. 5. 6. co-
dem volum. And. Gail. d. obseruat. 154.
n. 1. Menoch. conf. 161. n. 40. & de pra-
sumpt. lib. 3. praesumpt. 94. n. 9. ac defen-
dit recte Fachin. d. lib. 7. controu. cap. 7.
18 vers. Cateru si controuersa, limitas quoad
* effectum tex. in cap. 11. vers. Vbi vero, tit.
43. an agnatas, vel filius, lib. 2. feudorū,
vt non possit filius feudum retinere, re-
pudiata patris hereditate, id quod ge-
neratim quasi ex Pileanorum opinio-
ne defendit Rosental. de feud. d. c. 2. con-
clus. 33. n. 4. vers. Et enim, iuncto n. 9. cum
sequentibus, nec recte inspectus contra-
riū in hac specie docuit Hartman. Pif-*

tor quasi iur. lib. 2. q. 2. d. n. 17. licet pro
contraria sententia citeretur a Fachin. d.
c. 7. vers. Prioris sententia, in fine, quia re-
vera Pistorius, inspecto cap. questionis
solum loquitur de feudo concessio pro
filijs, & heredibus masculis, quod (vt di-
ximus) longe diuersum, est a concessio
pro heredibus masculis simpliciter.

Quibus ita prænatis, in superiore
articulo resoluendum est, quod si em-
phiteusis, vel feudum mere familiaria
sint, siue ex pacto, & prouidentia, sicut
in eis, dum durant, soli descendentes pri-
mi acquirunt, & proximiores, consan-
guinei defuncti succedunt, licet ei here-
des non sint, sic & eis finitis, cū ad cer-
tas vitas, vel generationes concessa sūt,
ad renouationem obtinendam heredi-
taria qualitas minimè requiretur, sed
sola sanguinis proximitas sufficiens er-
it. Hac tamen * inter feudum, & em-
phiteusim adhibita differentia, quod
renouationem feudi vacantis petēs ha-
bere debet agnationis qualitatem, ad
eius successionē desideratam, nisi sit fi-
lius, vel descendens defuncti, qui here-
ditate eius repudiata, feudum conse-
qui nō potest d. c. 1. an agnatas, vel filij
& diximus supra. At verò petens reno-
uationem vacantis emphiteusis, agnatio-
nis qualitatem alioqui non requirentis,
sufficit si ita sit defuncto vnde quaque
proximus, vt si ille intestatus decede-
ret, ad ipsius successionem iure voca-
reretur, tamen si ei heres nō sit, & licet si
sit filius, vel descendens defuncti, ab eo
quē heres scriptus, ipsius hereditatem
repudiauerit, qui non ob hoc a renoua-
tione petenda excludetur, vt nec ex-
cluderetur a successione in emphiteusi
adhuc durante, iuxta tradita sup. n. 10.
In eo tamen * ambo conueniunt, quod
ad eorum renouationē obtinendā ne-
cesse non est, quod legitimus alioqui
defuncti successor, sit etiam ab eo, cum
testamento decedere, institutus heres,
sed illā non minū impetrabit, licet a-
lij sint ab eo scripti heredes, quod & in
filijs exhereditatis, vel præteritis locum
habet, qui & si patris testamentum hac
in parte nullum dicere potuerunt, Au-
thent. ex causa, C. de liber. præterit. l. fin.
vers. Fuenas ende, tit. 8. parti. 6. non tamē
dixe-

dixerunt, atque ita testamentum eius ta-
cite probarunt, iuxta tex. in l. filio præ-
terito 17. vers. Quod si bonis, D. de iniusto
rupto, cum notatis à gl. verbo tuebitur, &
comuni, quàm resoluit Boer. decis. 96.
à n. 5. iunctis quæ nos cum eo, & alijs
generaliter resoluimus *dissertat. 14. nu.
34. quib⁹ nūc addimus opt. l. 6. d. tit. 8.
p. 6. & Petr. Dueñas, eam latè exornā-
rem reg. 549. nam adhuc quasi filij reno-
uationis ius habebūt, vt & succederēt,
si emphiteusis duraret, ex solo concedē-
tis benef. arg. tex. in l. si in emptione 34.
alijs 35. D. de minoribus, cum relatis à
gl. verbo maiorum, quā *dissertat. 13. sub
n. 19. ad hoc expendimus, iuncta regula
l. si adrogator 22. §. 1. in fin. illic, quia hoc
non iudicio eius ad eum peruenit, sed princi-
pli prouidentia, D. de adopt. cū alijs, qua-
rum aptius alibi mentionem faciam, &
ex nonnullis alijs fundamentis, quæ in
huius sententiæ comprobationem ad-
fert eleganter Decius *conf. 78. ex nu. 3.
vers. Sed tamen prædictis, atque ita cum
eodem Decio obseruat etiam Ripa in
l. 1. n. 8. vers. Tu tempera, D. de priuileg.
credit. Minus sing. obseruat. cent. 5. ob-
seruat. 16. n. 4. vers. Contrarium, & cent.
6. obseruat. 79. nu. 7. & contra Imolam
conf. 38. n. 2. & alios non paucos, gene-
raliter hereditariam qualitatem requi-
rentes, longè verius cum plerisque re-
soluunt Ant. Gabr. d. conclus. 1. n. 18.
vers. Contrarium, Philip. Portius d. con-
clus. 12. limit. 6. vers. Sed contrariū, Hyp-
pol. Riminald. conf. 138. n. 22. vol. 2. &
conf. 257. n. 25. vol. 3. Alex. Tretacinq.
d. resolut. 5. de iure emphit. n. 9. vers. Hæc
declaratio, iuncto n. ultimo Valascus dict.
consult. 101. n. 2. atque alij, congesti à
Pereir. de renouat. emphit. d. q. 9. num. 18.
Rosental. de feudis c. 7. conclus. 24. n. 16.
qui lit. S. plures adfert. Quicquid Imo-
læ, & sequacium sententiam latè defen-
dat Pereir. d. q. 9. ex n. 20. iuncto n. 23.
vbi illos refert, ex eo præsertim, quod
vltimum emphiteutam, vel feudatariū
nemo representet nisi heres, etiam ex-
traneus, & ideo nemini alij, quàm illi,
renouationis ius competat. Quasi verò
* representatio quicquā aliud efficiat,
quā heredē defuncti loco reponere, vt
in iura ipsi debita succedat, l. nihil aliud***

24. D. de verbo signif. l. herede 59. & l. he-
reditas 62. D. de reg. iur. Authent. de iure-
iurando, à moriente prædito, in principio,
vers. Cum utique, cum relatis à gl. verbo
vnam quodammodo collat. 5. Porro in de-
functo, qui duratis adhuc emphiteusis,
vel feudi possessor extitit, nullum reno-
uationis ius, quod ad heredem tran-
ferret, considerari potuit, id nāque vel
ipsi ei⁹ sanguini, & familiæ debetur, vt
in hoc casu, vel habenti qualitatem he-
reditariam, iuxta inuestiturę tenorem,
adeo quē independēter à voluntate pos-
sessoris, vt in casibus mox referendis, &
planè supponit Pereir. d. q. 9. nu. 14. q.
17. n. 8. q. 18. n. 21. & q. 19. n. 10. quic-
quid contrariū post alios defendat Ga-
br. Pereir. ipsius filius *decis. 128. nu. 3.
maximè cum non sit in iure nouū, * vt
& testatus quis decedat quod bona, &
iura propria, & intestatus quod iura,
sue familiæ, aut cognationi, à l. delata,
l. intestato 6. D. de legitim. tutor. §. quod dū-
tem, inst. de legit. agnator. tutela, iuncto Au-
thent. de heredibus, ab intestato venientibus,
c. 3. siue §. ex his autē collat. 9. l. 9. tit. 16.
p. 6. Non ergo in emphiteusi, vel feudo
familiæ necesse est, vt consanguineus
renouationem petens, simul sit defun-
cti heres, quanquam si esset, omni con-
trouersia res careret, vt idem Cald. Pe-
reir. ex facto consultus respondit *conf.
24. n. 3. vers. Contrarium, & vers. Sed ni-
hilominus.*
Quod si vice versa emphiteusis, vel
feudum, mere hereditaria sint, & ad cer-
tas vitas, vel generationes restricta, il-
lis per mortem vltimi emphiteutę, vel
feudatarij finitis, ad eorum renouatio-
nem petendam dūtaxat admitteretur de-
functi heres, etiam extraneus, qui con-
sanguineum non heredem excludet, nā
& eum excluderat in ipsa emphiteusis,
vel feudi durantis successione; eadem-
quē ratione * si mixta sint, & ad certas
generationes, vel vitas limitata, vlti-
mā extincta, ius renouationem petēdi,
quod proximiori consanguineo conce-
ditur, ei tātum indulgebatur, qui simul
heres sit, vt & ad successionem emphi-
teusis, vel feudi durantis heres esse de-
beret saltem in bonis allodialibus de-
functi, licet heres non esset in ipsa em-
phiteusi;*

phiteusi, vel feudo in quibus ad successionem sufficit, quod mediante persona suorum antecessorum sit heres primi inuestiti, tamen in his aliis sit a defuncto institutus heres; quomodo procedit communis sententia, in eiusmodi emphiteusi, vel feudo mixtis ad successionem requirere, quod proximior defuncti consanguineus, sit etiam eius heres, quam resoluunt Iul. Clar. §. feudum q. 9. n. 5. Valasc. de iure emphit. q. 44. n. ult. Surd. cons. 108. num. 9. ultra alios relatos ab Hartmano Pistore *quæst. iur. lib. 2. q. 14. n. 11. & 27. iuncto n. 32. & 33. quicquid ipse à n. 34. & 53. late inuoluat, ad renouationem autem, in qua successio cessat, hereditaria qualitas regulariter exigitur. Et in his duobus casibus * dumtaxat vera erit, ac procedet sententia Imolæ, & aliorum, quos refert, & sequitur Pereira, cuius ad hoc memini supra n. 21. dum in consanguineo renouationem petente, absolutè hereditariam qualitatem exigunt, ut & obiter monui n. 12. Cæterum dum eum præferri volunt ab extraneo, eiusmodi qualitate ornato, hoc tantum verum erit, cum emphiteusis, vel feudum, merè hereditaria sunt, non etiam cum sunt mixta, quo casu consanguineo minimè præferretur extraneus heres, ut potè in quo deficit sanguinis qualitas, sine qua is admitti non valet, multò què minus præferri consanguineo, ex reg. l. si heredi plures 5. D. de condit. instit. Quod si testes, nemini igitur tunc renouationis ius cõpetet, quia & consanguineo deficit qualitas hereditaria? respondebo, * imò hoc in casu idem quod in primo emphiteusis, vel feudi familiaris, dicendū esse, ut cum per proximiorē nō steterit, re ipsa heredem esse, eò quod extraneus fuerit institutus, huic ille præferendus sit in renouatione impetranda, ut & præferretur in successione, iuxta tradita ab Antonio Capit. *decis. 64. n. 7. & 8. & alijs, quos refert, & sequitur Intrigliol. de feud. q. 48. num. 74. & 75. confert reg. tex. in l. 3. §. qui habent, D. de tutel. in simili à nobis expensa dissertat. 14. n. 46. iuncta reg. cum non stat. 66. lib. 6. Iuxta quæ etiam * accipienda est doctrina glossæ verbo impetrabile,**

vers. Et est simile, in l. 2. §. permittitur, (aliàs §. planè) D. de aqua quotidiana, decens, mortuo vasallo, eius heredem masculinum facillè posse feudi inuestituram impetrare, quicquid eam velut expressam pro Imolæ, & sequacium sententia expendat Pereir. d. q. 9. num. 20. Nam si glossa loquatur de feudo familiaritatum, per heredem masculinum intellexisse censi debet filium, vel agnatum defuncti, ac descendente primi acquirentis, etiam si re ipsa non sit heres, extraneo forsà instituto, quia pro herede sanguinis in feudali materia regulariter id verbum accipitur, iuxta superius tradita; si verò de feudo familiari, & hereditario simul, siue mixto Accursus sentiat, per heredem masculinum simpliciter filium, vel agnatum accepisse videri debet, sed simul cum qualitate hereditaria, si eam habere possit, de feudo autem simpliciter, & absolute hereditario intelligi nequit, quia ex quo ad extraneum transire potest, masculinitatis qualitas in eo non requiritur.

At adhuc dices, feudum, & emphiteusim absolute hereditaria, siue pro quibuscumque heredibus concessa, hereditariam qualitatem non requirere, cum tanquam libera alienari in quemcumque possint, iuxta tex. in c. vni. illic, *si quis ea lege alicui feudum dederit, ut ipse, & sui heredes, & cui ipse dederit habeant. Respondeo, iste, qui sic accipit, poterit id vendere, vel donare, vel aliter si sibi placuerit, etiam sine voluntate domini alienare, tit. 48. de feudo non habente propriam feudi naturam, lib. 2. feudor. & quæ per eum tex. ultra ordinarios ibi, cum communi resoluunt D. Couarr. var. resolut. lib. 2. c. 18. n. 4. Iul. Clar. lib. 4. sent. §. emphiteusis q. 18. n. 1. vers. His præmissis, ac n. 3. & §. feudum. q. 31. n. 8. q. 40. n. 2. q. 41. n. 9. vers. Tu verò, & q. 42. n. 2. in principio, D. Molin. de Hispan. primogen. lib. 2. c. 10. n. 71. (vbi & primogenium de illis institui posse docet) Valasc. de iure emphit. q. 49. n. 3. Cald. Pereir. de nominat. emphit. q. 23. n. 18. Morquech. de diuis. bonorum lib. 1. c. 6. n. 23. Henr. Rosental. de feud. c. 2. conclus. 35. num. 4. cum relatis lit. D. Sed respondendum est, id qui-*

id quidem procedere ac verum esse in emphiteusi, & feudo, perperuò alicui pro se, & omnibus eius heredibus concessis, quo casu vox heredum stat merè demonstratiuè, & gratia frequentioris euentus, quia frequètius est, quemlibet sibi, & heredibus suis prospicere velle, l. si pactum 9. in fin. D. de probat. l. veteris 13. illic. Et ad heredes transmitti, C. de contrahend. & committ. stipulat. cap. 1. circa fin. illic: *Vnusquisque enim sibi, suis què heredibus videtur prospexisse, tit. 18. de duobus fratribus, lib. 2. feudor. l. 11. vers. Et ex tal rason, illic. Porque sospecharon los sabios antiguos, que todo home que fize pleyto, o postura con otro, que lo face tambien por sus herederos, como por si, tit. 14. part. 3. Ad eò què non excluditur quælibet alia dispositio, etiam titulo singulari, puta legati, donationis, aut venditionis, sunt enim huiusmodi emphiteusis, & feudum patrimonialia effecta, ac si apertius alicui concessa forent pro se, & omnibus, quibus ipse dederit, quapropter hæ concessionis formulæ æquiparantur in d. c. vni. de feudo non habente propriam feudi naturam, vbi & talia feuda patrimonialia effecta esse non obscure probatur in illis verbis. Et ille etiam, cui datum fuerit, non habebit ipsum pro feudo, nisi sicut ei datum est. Vnde aliud erit * si illa nō perpetuò pro omnibus heredibus concedantur, sed limitatè pro duobus, aut tribus heredibus, etiam addito vniuersali, vel generali signo, puta, quibuscumque, vel quibus dederit, aut quos nominauerit, id enim non tollit, quin illi heredes esse debeant, cum ad certum eorū numerum restringatur, sed tantum significat, qualescumque ipsos esse posse, siue sanguinis, siue extraneos, atque hos ab emphiteuta vel feudatario institutos, illis esse præferendos, iuxta ea, quæ in sequenti declaratione in simili dicemus: quare & vltimi successoris heredes, tamen extranei, eius consanguineis, etiam filijs, vel exheredatis, vel præteritis, nec reclamantibus, in renouatione impetranda præferendi sunt.*

31 Secunda superioris doctrinæ declaratio sit, ut locum non obtineat in emphiteusi, quam vocant nominationis,

puta concessa alicui pro se, & vna, vel duabus, aut tribus personis, quas nominauerit, nā si ante illa facta emphiteutem mors contingat, liberè emphiteusis ad dñm reuertetur, ita vt de illa pro libito disponere possit, nec ad renouationem ei⁹ faciendā proximiori, vel heredi defuncti nō nominantis cogi valeat: quia hoc modo concessa emphiteusis in persona tantū primi pura est, in sequenti verò conditionalis, vt alioquū dicitur in l. 4. D. de ann. legat. cū his, quæ in simili tradit Guid. Pap. *quæst. seu decis. 505. per totam, Decis. 578. n. 11. to. 2. habet enim huiusmodi emphiteutica concessio imbibitā conditionē illā. si sequentes fuerint nominati, vt indicat relatiuū illud quæ, adiuctū verbo nominauerint futuri tēporis; * cuius illud est propriū, vt propriā conditionē de futuro significet, & inducat, l. si debitor 39. §. verisimile, vbi notat Bar. n. 1. & 2. D. de contrah. empt. l. scibū, qui me⁹ erit 6. D. deleg. 1. l. n. per 85. vers. Planè, D. deleg. 3. l. 1. §. ult. vbi late Bart. n. 28. 29. & 30. ac n. 35. vers. Contrariū credo, D. de condit. & demōst. & post alios notatur Rota antiqua sub tit. de testam. decis. 11. n. 6. & 9. Corneus *decis. 218. n. 7. vol. 3. Roland. *decis. 58. n. 13. vol. 3. Galganet. de condit. 1. p. c. 89. n. 15. & ad terminos nostros propri⁹ accedentes Alex. *decis. 232. n. 4. lib. 6. illic. Quia illa verba, scilicet pro eo, què declarabit, faciunt conditionē, propter relatiuū adiunctū verbo futuri tēporis, Raphael Cuman. in l. cū quiddā 24. in lectur. n. 10. vers. Ex quo sequitur, D. delegat. 2. Paul. Paris. *cons. 38. n. 5. vol. 3. atque alij paulò post referēdi; conditionis autē * illud etiā propriū est, vt formā quandā inducat, specificè (vt aiūt) ad implēdā, vt plurib⁹ probaui, lateq; exornauit *dissert. 7. n. 8. ad eò què ante eā implētā, effectū nullū habeat dispositio, & illa quomodocūq; deficientē, omninò corruat, l. 4. §. hui⁹ rei, D. de pact. l. certi cōditio 9. in fi. princ. & l. pecunia 36. vers. Perinde est enim D. de reb. cre dit. l. hac veditio 7. in princ. & l. nec emptio 8. D. de contrah. empt. l. necessariū 8. vers. Quid si sub cōditione, D. de peric. & cōmod. rei vedita, l. si quis sub cōditione 8. in fi. illic. Nec enim legatari⁹ est, D. si quis omiffa causa testam. l. legata 41. D. de condit. & de-******

& demonstrat. l. si post diem 5. §. sed si sub conditione, D. quando dies leg. ea. l. cedere diem 213. vers. Vbi sub conditione, D. de verbor. signif. l. vni. §. si autem aliquid sub conditione, C. de caduc. tollend. §. ex conditionali, inst. de verbor. obligat. l. 12. ad fin. vers. Mas en la otra, & l. 14. in principio, tit. 11. p. 5. & ultra DD. vbi quæ, ac plures alios notant, & ad varia expendunt Roland. à Valle conf. 58. à n. 14. & conf. 59. à num. 7. vol. 3. Ioannes Cephalus conf. 56. n. 11. & conf. 97. n. 38. vol. 1. conf. 183. à n. 49. conf. 207. n. 52. & conf. 284. n. 5. vol. 2. Riminal. iunior conf. 398. ex n. 2. lib. 4. Achilles Pedrocha conf. 26. à n. 50. lib. 1. Marcus Antonius Peregr. de fideicommiss. art. 43. n. 16. Leand. Galganet. de condit. p. 1. cap. 7. à n. 4. maxime n. 8. 14. & 20. Parlad. in sequicent. quotid. different. differ. 147. in princip. n. 5. 6. & 9. D. Ioannes del Castillo quotid. controu. tom. 4. c. 55. à nu. 4. & tom. 6. c. 119. à n. 5. ergo cum per relatum nominationis clausulam inducta fit conditio specificè adimplenda, necesse est, vt talis nominatio præcedat, alioquin per mortem emphiteutæ non nominantis emphiteutis extinguetur, prout & cessat, nec effectum fortitur omnis actus, vel contractus, in alicuius declarationem collatus, illo nõ declarante, l. si ita legatum 65. §. illi si volet D. delegat. l. 1. qui plures 18. vers. Respondit, D. de usu, & usufruct. legat. l. si quis arbitrato 43. l. & ideo 44. l. centesimis 46. §. si ita, & l. si quis stipulatus 112. D. de verb. obligat. l. fin. in princ. iuncto vers. Sin autem C. de contrab. empr. cum his, quæ vbi quæ notarunt omnes, optimè Bal. in l. in videntis 13. n. 2. 1. ad fin. C. cod. tit. & cõs. 324. n. 1. ferè per tot. maxime in vers. Secunda verò clausula, vers. Supposito igitur, & vers. Itè conditio, vol. 2. Boer. ad consuetud. Bituricens. tit. des costumes des fiefz, & cens, §. 19. vers. Sed quæro, Greg. Lop. in l. 25. gl. 5. vers. Aduerte etiã, tit. 9. p. 6. Cũ itaq; emphiteutis in præfato casu ex defectu nominationis expiret, consequenter, & ad dñm, vt de illa liberè disponere possit, transibit, quod in terminis docuerunt Aug. Beroius conf. 133. n. 8. & 9. vol. 1. Cald. Perei. de renouat. emphit. q. 9. num. 8. & 26. vers. Quod

adeò, Thomas Valasc. allegat. iur. lib. 1. allegat. 61. n. 3. cum alijs infra.

Nec dicatur, quòd nõ facta nominatione ab eo, cui illa iniuncta fuerat, in dubio cõfetur nominatus eius heres, arg. tex. in l. secundũ responsum 4. C. de contrab. & cõmit. stipu. vbi mulier stipulata dotè cui voluerit relinquere, videtur stipulata sibi, & heredi, atq; ita ex ea præfatã regulã deduxerunt Bal. ibi in sãmario, Salic. n. 1. & Angel. in 2. sãmario, idè Bal. in l. cõ post 70. §. gener à focero, in lectura antiqua, vers. Extra quæro, D. de iure dot. & apertius in l. 1. in princip. n. ult. vers. Vltimò quæro, D. de pact. his verbis, Pone, ego sum stipulatus hoc modo, promittis mihi recipienti pro eo, què declarato, postea nõ declaro, quæritur utrũ possim agere ego, vel heres, meus, qui a neminè declaro? & videtur quòd non, vt infra de verb. oblig. l. triticũ. In contrariũ est casus, quòd si neminè declaro, præsumor recepisse pro me, & heredibus meis, vt C. de contrab. & cõmit. stip. l. 3. quæ lex est ad hoc notabilis (vbi tamen obiter moneo corruptè l. 2. pro d. l. 4. à Bald. citari) quam quidem sententiam, & veram, & receptam esse testantur Alex. d. conf. 232. n. 3. lib. 6. & in l. ita stipulatus 115. n. 29. vers. Et hæc faciunt, D. de verb. obligat. & in l. si testamentum 8. n. ult. C. de instit. & substit. Decius cõs. 543. n. 2. ad fin. vers. Non valet, & n. 3. & 4. tom. 2. & in l. fin. n. 13. vers. Et hoc confirmatur, D. si cert. petat. Ias. in l. stipulatio ista 38. §. si quis ita, in 1. n. 2. vers. Similiter, & in d. l. ita stipulatus 115. n. 6. D. de verb. obligat. Hyppol. de Marf. singul. 586. n. 2. Marin. Freccia (qui in terminis feudi præfato modo concessi loquitur) de subfeud. lib. 2. q. 45. à n. 3. vers. Possit tamen. Pinel. in l. 2. n. 11. ad fin. C. de bonis matern. Burg. de Paz ad l. 1. Taur. nu. 436. Tellus Fernand. ad l. 10. Taur. num. vltim. vers. Nihilominus, Matienç. ad l. 8. tit. 8. lib. 5. compilat. gl. 3. num. vltim. qui & in emphiteusi memorato modo concessa Baldi, & sequacium doctrinam intelligunt, cum alijs infra. Quia * text. in d. l. 4. procedit in promissione, vel concessione ali 35 cui perpetuò facta, quo casu nominatio, vel declaratio persone, cui illa vtilitati cedat, non videtur adiecta conditiona-

tionaliter, sed demonstratiuè, & casualiter, vt satis dissertè probat similis text. in l. si mulier 25. C. de iure dot. his verbis. Si mulier dotem à viro dari stipuletur, vt de ea testari possit, cum ordinationis testamenti cogitatio, mortis antecedens tempus significet, nec conditionem, sed causam contineat, intestata quoquè muliere defuncta stipulationem committi proficiet. Quod & ipsum non minùs clarè significat tex. in d. l. 4. illic. Ea quæ stipulata est, cum moreretur partem dimidiam dotis cui velit relinquere, reddi sibi cum moreretur eam partè dotis stipulata videtur, quasi apertè dixisset, verba cui velit relinquere, quæ æquivalèt illis alijs d. l. si mulier, vt de ea testari possit, ex superabundanti adiecta esse, vt idè quod aliàs iure inerat demonstrarent, nempe vt sibi ipsi mulier stipularetur, & cõsequenter omnibus eius heredibus, iuxta reg. tex. in l. si pactum 9. in fin. D. de prob. cum similib. relatis sup. n. 29. iuncta alia tex. in l. qui mutuum 56. in fin. princip. D. mandati, & in l. quæ dubitationis 81. D. de reg. iur. facit & tex. in l. cum pater 77. §. vltimo, D. delegat. 2. & in d. l. si testamentum, penult. C. de instit. & substit. cum his, quæ ultra DD. ibi, & in l. quoties 9. §. tantundem, D. de hered. instit. cui tex. ille aduersari videtur, tradidere Mantica de contractib. lib. 14. tit. 41. n. 7. & 8. Donel. nedum in eadem l. penultim. n. 2. vers. Deinde obiicitur, sed & lib. 6. commentar. c. 21. vers. Demus etiam, post medium, & ad eum Osuald. Hyllig. lit. H. Quare * in 36 iisdem terminis accipienda sunt quæ per tex. in d. l. 4. Bald. & alij supra relati docuerunt, iuxta obseruata sup. n. 34. nempe perpetuæ concessione alicui factæ, vt adiectio pro persona, vel personis à se declarandis, vel nominandis, non fiet conditionaliter, sed quasi demonstratiuè, & casualiter, cum ex ipsa concessione res iam fuerit effecta patrimonialis, adeòquè ad quoscumque heredes transmissibilis; id quod magis declararunt Bart. ibi: dum sic eũ tex. summat, Qui stipulatur dari cui velit, sibi stipulari videtur, Bartholom. Socin. sic Bald. intelligens in l. 1. §. si per procuratorem, nu. 5. D. de acquir. poss. his verbis. Secus si reciperet, & acquireret nomine per

sona certæ, quam nominaret, & declararet, quia tunc nulla secuta declaratione, censetur sibi acquirere voluisse, & non alteri, & per consequens sibi acquirat, casus est notab. in l. 4. C. de contrab. & cõmit. stip. & per illum text. dicit notabiliter Bald. in l. 1. in fin. princip. sup. de pact. quod nota ad contractus emptionum, qui sunt in plerisque locis, maxime Florentiæ, quando quis emit pro eo, quem declarabit, idem Socin. in l. vtrum 8. §. cum quidam, n. 9. D. de rebus dub. vbi in hæc verba loquitur. Ex quibus infertur, quòd non videtur valere contractus, si ego stipulor pro eo, quem nominauero, arguendo de vltimis voluntatibus ad contractus, arg. l. in testamentis, infra de reg. iur. cuius contrarium est verum, quia nemine nominato, acquiratur stipulanti, vt in l. secundum, & l. veteris, C. de contrab. & cõmit. stip. & c. Ac denique præfata l. 4. & per eam à Baldo, & alijs tradita, sic ex communi sensu interpretatur Anton. Gabr. commun. conclus. libr. 3. tit. de verbor. obligat. conclus. 2. nu. 1. dum conclusionem ipsam inde deductam sic concipit. Qui stipulatur, vel recipit pro nominando, non facta declaratione, & nominatione, sibi stipulatus, & sibi recepisse censetur, ac cæteris melius, & apertius Anton. Gom. variar. resolut. tom. 2. cap. 11. num. 7. in 4. conclus. doctissimus Eman. Cost. in tract. de maiorat. honor. Regiæ Coronæ, 2. part. num. 16. vers. In contrarium, iuncto vers. Sed ego, Caldas Pereira de nominat. emphiteut. quest. 7. num. 29. & 33. Sed & Tellus Fernandez, & Matiençus supra, iuxta casum in quo loquuntur, & quem ex ea doctrina decidunt, ita planè sentiunt. Induci què præterea pro eis possunt l. illud, aut illud 19. D. de opt. leg. (cui addendus est Ioan. Borchoiten. in §. optationis, num. 5. instit. delegat: qui eam l. rectè cum eo §. conciliat) & l. si stipulatus fuerim 76. D. de verborum obligat. cum his, quæ per hæc, & similia iura resoluunt Anton. Gom. d. cap. 11. num. 41. Domin. Molin. de Hispan. primog. libr. 2. cap. 4. num. 62. Caldas Pereira de nominat. emphiteut. quest. 9. num. 28. Domin. Ioan. del Castillo quotidianar. controuersiarum, tom. 5. cap. 87. num. 20. & 25. Nicol. Noalis de transmiss. casu.

37 36. n. 2. & 7. Vt ex his * cauendum fit à Stephano Bertrando *conf. 90. in 2. p. mi volum. p.* qui in renunciatione bonorum paternorum, & fraternorum à filia dotata cum iuramento facta patri stipulanti, & recipienti pro se, & heredibus à se nominandis, contrarium, vt non facta nominatione, tametsi heredibus ab intestato relictis, renuntiatio euanescat, filie quæ ad bona illa regressus pro sua parte detur, securè consuluit; quem meritò taxat additio Alex. *conf. 29. n. 2. lit. C. ad verbum reliquisse, vers. Sed caue, lib. 3. & d. conf. 232. nu. 3. lit. D. ad verbum sibi ipsi, lib. 6. cui accedit Cald. Perei. de nominat. emphit. q. 7. n. 2. in fine.*

38 Vnde apparet, præfatam Baldi, & sequacium doctrinam, emphiteusi applicatam, dumtaxat procedere ac veram esse in emphiteusi, perpetuò alicui pro se, & personis à se in posterum nominandis concessa, quæ nominatione non facta, ad heredes trāsibit, vtpotè patrimonialis effecta, quod in feudo fatis differtè significat Marin. Frecc. *vbi sup.* in quo etiam loquitur, pro heredibus ab intestato licet non nominatis rectè respondens, *Surd. post alios à se relatos conf. 384. n. 54.* Non verò *

39 illa traditio procedit in emphiteusi cōcessa temporaliter alicui pro se, & duabus personis, quas ipse ante mortem nominauerit, quia tunc adiectio hæc non stat causaliter, sed conditionaliter, non aliter emphiteusim sequentibus personis concedens, quam si ab illo fuerint nominata, atque ita ex defectu impletæ conditionis, ob non factam nominationem à concedente requisitam, concessio ipsa penitus euanescet, iuxta tradita *sup. n. 32. & 33. & vltra ibi relatos sic in terminis resoluūt Anton. Gomez d. num. 7. in 4. conclus. post medium, vers. Secus verò, Eman. Cost. d. nu. 16. vers. Sed ego priorem, in fin. Cald. Perei. d. quest. 7. nu. 29. in fin. & nu. 33.* Quare & ab his cauendum est, qui memoratam Baldi, & sequacium traditionem generaliter procedere existimant, nedum in emphiteusi perpetuò alicui pro se, & personis nominandis cōcessa, sed etiam in concessa temporali-

ter, pro se & quibusdam personis nominandis, vt fecere Burg. Marc. Salon de Pace (vir alioqui doctissimus) *in d. l. 1. Tauri, à n. 428. iuncto n. 435. Morquech. de diuis. bonor. lib. 1. c. 6. num. 19. Gasp. Roder. de ann. reditib. lib. 2. q. 22. n. 37. vers. Sin autem* (dum emphiteusis hereditariæ exemplum indifferenter subiungit in ea, quæ concessa est pro heredibus, vel pro quibus pater dederit, aut pro certis vitis, aut vocibus, quas nominauerit) Marc. Anton. Genuent. *in practicab. Ecclesiast. q. 83. à n. 1. vers. In contrarium, D. Ioan. del Castillo d. c. 87. nu. 29. post princip. vers. Idem etiam,* nam proculdubio falluntur per ea, quæ diximus. Tametsi * apud Lusitanos ea 40 sententia saltem quoad heredem in testamento scriptum, vt is videatur nominatus, probata sit *lib. 4. ordinat. tit. 62. in princip. iuncto §. 3.* quapropter eadem ordinationem velut exorbitantem, iuris quæ principijs contrariam, modis omnibus restringendam esse, nec in emphiteusi Ecclesiastica locū habere, circa quam secularis Princeps disponere nihil potuit, meritò asseuerarunt Emanuel Costa *d. 2. p. n. 16. in princip. iuncto vers. Sed ego, & Cald. Perei. d. quest. 7. num. 5. iuncto num. 18. vers. Ex his & n. 28.*

41 Iuxta quam verissimam resolutionem iudicatum est in Hispalensi Senatu me Iudice anno 1624. in causa possessoria Hospitalis Spiritus Sancti aduersus don Melchiorem Maldonado, velut patrem ac legitimum administratorem don Hermenegildi de Auila, ipsius filij infantis quadrimi, siue quatuor annos nondum egressi, cum enim præfatum Hospitalē quandam ipsius domum in emphiteusim vitalitiam cōcessisset Christophoro à Flores, eiusquæ vxori pro ipsis, ac persona ab ultimo ex eis nominanda, & Christophorus vxori superuiuens anno 612. huiusmodi emphiteusis pro tempore vitæ suæ cessionem fecisset (vulgò traspasso) in fauorem Ioannis Pasqual de Hinojosa, vt domum ipsam habitaret, vel alijs locare posset, eadem vita durante, ac simul ei speciale mandatū cum substitutionis clausula, & alijs amplissimis

Decisio incidēs Hispalensis.

42 mis dedisset, vt se, vel alium in tertia vita, quæ supererat, nominare posset, Ioannes hac vsus facultate anno 615. in vltimo suo elogio pro tempore vitæ Christophori, à quo ipse cessionem habuit, nominauit dictum Hermeneg. ei quæ simul idem mandatū, quod ipse à præfato Christophoro acceperat, dedit nominandi se, vel alium in tertia vita, & paulò post Ioannes, & Christophorus vita functi sunt, nulla interim nominatione facta tertiæ vitæ à don Hermeneg. siue dō Melchiore eius patre ipsius nomine, cui * ob infantilem filij ætatē id permissum erat, iuxta reg. *in l. 1. §. sufficit, vers. Ita tamen, D. de administ. tutor. l. restituta 37. §. 1. D. ad Senatus Consult. Trebel. l. quamuis 32. §. infans, D. de acquir. possess. l. si infanti 13. in princ. C. de iure deliberandi, l. 13. vers. Mas si el heredero, tit. 6. p. 6. cum ubique notatis,* quapropter hospitale memoratū, quasi extincta iam emphiteusi, possessionem domus, iure directi dominij ad se spectantis, petiit, & licet illa à Melchiore nomine filij contradiceretur, per ordinarij sententiā nihilominus obtinuit; quæ sententia, & si in gradu appellationis reuocata fuisset, denique in gradu supplicationis, cui ego interfui, confirmata fuit per superius tradita, quod nimirum nominatio tertiæ vitæ, pro conditione, & forma necessariò obseruanda desiderata fuit, & talis nominatio facta non est. neque ab ipso Christophoro, neque à Ioanne eius mādatorio, neque rursus ab huius submādatorio Hermenegildo, vel Melchiore eius patre ipsius nomine, saltē in vita Christophori, licet postmodum lite durante Melchior ipse Hermenegildum filium nominauerit virtute mādanti, quod idem Hermenegildus habuit à Ioanne se etiam nominandi; nec enim 43 animaduertit, id * per huius mortē penitus expirasse, *l. eius, qui in provincia 41. vers. Nā & si tibi D. si certū petatur, l. inter causas 26. in principio, l. si quis alicui 27. §. morte, D. mandati, l. mandatū 15. C. eodem tit. §. rectè, vers. Item si adhuc, eodem quoque tit. l. 12. & 21. tit. 4. & l. 33. tit. 5. p. 5. exornant latè vltra ordinarios ubique, Ant. Gabr. lib. 2. commu-*

44 ni tit. de procurat. conclus. 2. D. Couarr. *varian. resolut. lib. 1. c. 14. n. 16. D. Ferdin. Menoch. dt. presump. lib. 2. presump. 36. à n. 28. confert regula text. in l. le. v. vestigali 31. in fine, D. de pign. Maximè * cum & illud dubitari probabiliter possit, an is, cui nominandi facultas cōcessa est, qualis in specie proposita fuit Christophorus, qui vxori superstes fuit, possit eam alij committere? quamuis pars affirmatiua verior sit, nempè posse eum siue per se siue per alium, speciale mandatū ad hoc habentem, talem nominationem facere; aut ab alio sui nomine factam ratam habere, vt argum. tex. in l. si is, qui sibi 66. D. de procurat. l. restituta 37. in princip. vers. Item si alius, l. qui ita 66. §. 1. D. ad Senatus Consult. Trebel. & in l. cum debitore 17. vers. Idcirco, D. rem ratam haberi, docuit Bart. in l. si stipulatus 76. num. 6. D. verb. oblig. communiter receptus secundum Iasonem *ibi n. 7.* & alios, quos refert, & sequitur Cald. Perei. *de nominat. emphit. q. 6. n. 22.**

45 Verum adhuc ego præcedentem resolutionem temperandam existimo, vt procedat tantum in emphiteusi meræ nominationis temporalis, qualem eam voco, quæ ad personas nedum limitatas, sed & penitus incertas refertur, nulla heredum, vel filiorum, aut cognatorum mentione facta, itaut nec hereditaria, nec familiaris, aut mixta dici possit, quippè quæ ex sola nominatione dependet, quæ in non heredem, nec filium, vel coniunctum, sed in penitus extraneum fieri potest, atque ita dum illa non fit, emphiteutica concessio, quoad personas nominandas effectum non sortitur, iuxta superius tradita; secus autem erit in emphiteusi nominationis temporariæ non meræ, sed relatæ ad personas non omninò incertas, sed tantum incertas de certis, siue de certo genere personarum, puta si fiat alicui concessio pro se, & duobus heredibus, aut pro se, & duobus filijs, vel cognatis, per eū nominandis; hac etenim in specie iā illi personarum generi, ius questitū est. In eo tātū difficultas cōsistit quomodo id cōseruari possit illæsum, ne ex defectu nominationis pereat?

& videtur quidem, primo emphiteuta defuncto ante nominationem factam, omnibus eius generis personis pro duabus saltem vicibus successiue viam apertam esse, sumpto argumēto ab his, quæ in fideicommissis electiuis ex familia, vel libertorum genere iure tradita sunt in l. si quis Titio 17. §. si heres, l. cum quidam 24. vers. Idem ait, l. unum ex familia 67. §. rogo 7. & l. cum pater 77. §. hereditatem 4. vers. Viriles autem, D. de legat. 2. l. utrum 8. §. cum quidam, iuncta gl. verbo vtile esse, D. de reb. dub. l. labeo 21. §. Paetumeius Clemens, D. de statu lib. cū his, quæ vbiq̄ue notarunt omnes, maximè in d. §. rogo, vbi optimè Peralta rationem explicans n. 14. idem Peralta n. 19. circa fin. in §. sed & si fundum, eiusd. l. Padilla in ead. l. unum ex familia, in princip. n. 8. ad fin. M. Ant. Peregr. de fideicommissis art. 33. n. 57. D. Lud. Molina de Hisp. primog. lib. 2. c. 4. nu. 41. Pater Molin. de iust. & iure tom. 3. disput. 593. n. 6. ac post plures alios Vincent. Fusarius de substit. q. 505. n. 3. Quod enim in re perpetuò concessa vni ex certo genere eligendo traditum est, eadem ratione proportionabiliter locum habere videtur in re limitatè alicui concessa pro se, & duobus heredibus, vel filijs, aut cognatis, à se nominandis, arg. tex. in l. quæ de tota 76. D. de reuend. cū similib. relatis ad Euerard. & alijs, quorum nos meminimus dissertat. 4. n. 20. Cæterum re attentius considerata, id minimè ad speciem nostram applicari potest, quia & si emphiteusis naturæ regulariter non repugnet, vt in ea simul plures succedant, iuxta tradita sup. n. 6. at saltem tūc repugnat, cū eam cōcedens voluit tantum vnum successiue post alium vicissim nominandos succedere, ad eorum vitas se restringens, nā si ob nō factam nominationem omnes eius generis personæ pro duabus vicibus admittendæ forent, in longius multò tempus quàm concedens volet, emphiteutica cōcessio traheretur, ex duorum nempè vitis ad totidem familias protracta, contra reg. tex. in l. non omnis 19. D. de reb. cred. cum similib. Quapropter rem ita explicandam censeo, vt siquidem emphiteusis nominationis

merè hereditaria fuerit, puta concessa alicui pro se, & duobus heredibus quibuscumque, à se nominandis, & ille nō facta nominatione decesserit, siue ex testamento, siue ab intestato heredem relinquēs, hic in ea emphiteusi succedat, vel quasi à defuncto tacitè nominatus, cū & in legitimo herede tacita defuncti voluntas adsit l. conficiuntur 8. D. de iur. codicil. cum his quæ superius tradidimus dissertat. 11. n. 19. vel quasi ab ipso concedente vocatus, itaut nominationis qualitas in hoc etiam casu nō videatur adiecta conditionaliter, sed causaliter, quemadmodum in concessione perpetua, iuxta ea quæ paulò ante resoluiimus, quòd si plures sint heredes, inter eos ita distributio fiat, vt vni emphiteusis adiudicetur, vel fortienti arg. l. 3. vbi communem resoluit Ias. n. 7. C. cōmunis vtriusque iudicij, vel plus in licitatione offerenti, vel etiam ex iudicis officio illi assignetur, alijs in pecunia cōpensatione facta, iuxta tex. in l. itē labeo 22. §. 1. 2. & 3. l. Mauius 52. §. arbiter, & l. familia 55. D. fam. ercisc. l. si quis putās 6. §. si fundus, cum 2. seqq. l. cōmuni diuidendo 7. vers. Vectigalis, D. cōmuni diuid. l. 1. l. ad officium 3. C. eod. tit. §. quadā 20. in fin. inst. de act. §. si familia, vers. Et si in alterius, inst. de offic. iud. l. 2. tit. 4. lib. 3. fori, l. fin. tit. 15. p. 6. cū his, quæ vltra DD. vbiq̄ue resoluunt Oinotomus in d. §. quadam, sub tract. de act. fam. erciscundæ, n. 25. & 26. & rursus ex num. 59. & 61. Ayora, & Morquechus de partit. ille 1. p. c. 1. à n. 11. & c. 3. à n. 29. hic verò lib. 1. c. 2. ex n. 55. & c. 6. à n. 65. Valascus in praxi partit. c. 11. & 22. per tota; si verò fuerit familiaris, vel mixta, in ea succedat is, qui ex filijs, vel familia heres scriptus est ab emphiteuta, cui nominatio, vel electio iniungitur, vt in fideicommissis probat text. in d. l. vñ ex familia, §. si duos, vbi not. Bar. n. 3. Padilla n. 8. Did. Segura in §. sed & si fundum, eiusd. l. n. 154. & 155. Fontanel. de pactis nuptialibus claus. 4. gl. 5. nu. 63. & gl. 9. p. 5. n. 14. & si sint plures, ad iudicatio per diuisionem vni fiat, iuxta nuper tradita, sin autem ab intestato decesserit nominatione non facta, maior natu succedat, cū (vt diximus) talis emphi-

emphiteusis ex voluntate eam concedentis sit indiuidua, ad eorum tantum, qui successiue nominandi sunt, vitas restricta, quo casu ex defectu nominationis ad primogenitū deferri debet, arg. tex. in l. fin. illic. Senioreni iuniori preferemus D. de fide instr. cum his quæ in simili tradidere post alios Abbas Panormit. conf. 3. n. 2. ad fin. vers. Sed his nō obstantibus, p. 2. Alex. conf. 4. n. 4. lib. 4. Dec. conf. 389. n. 6. Curt. sen. conf. 66. n. 9. & 10. Boer. in tract. de custod. clau. n. 62. vers. Sed quoad custodiam, Roder. Suar. ad l. quoniam in prioribus, C. de inoff. testam. ampliat. 10. n. 26. Ant. Gom. ad l. 40. Tauri n. 59. à vers. Sed bis non obstantibus, D. Couarr. var. resolut. lib. 3. c. 5. n. 3. Pinel. ad l. 1. C. de bon. mater. 3. p. n. 16. & 17. & quæ nos lati⁹ dixim⁹ dissert. 4. n. 18. & 21. Nā & ex eadē ratione in maioratibus electiuis, siue ex nominatione deferēdis locū non obtinet reg. tex. in d. l. unum ex familia §. rogo, D. de legat. 2. cum similibus sup. relatis, sed in eis ex defectu electionis, seu nominationis succedet primogenitus, vt resoluunt Gregor. Lop. in l. 2. gl. 13. verbo en España, vers. Sed pone, tit. 15. p. 2. D. Molin. de Hisp. primog. d. lib. 2. c. 4. n. 42. Pater Molin. d. disput. 563. n. 6. vers. In maiori autem, ac post plures alios Ant. de Amato resolut. 1. n. 17. vbi autem eadem ratio in emphiteusi, quæ in maioratu versatur, validè ab vno ad aliud argumentum sumitur, vt resoluunt D. Molin. de primog. lib. 1. c. 7. n. 7. ex quibus ferè sic in terminis nostris resoluunt Pereir. de potest. eligendi, seu nominandi ad emphiteusim c. 11. n. 6. & 7.

46 Tertia superioris doctrinæ declaratio sit, vt eo dumtaxat casu locum obtineat, quo dominus, siue Ecclesia, siue quilibet priuatus, post morte n vltimi emphiteute, vel feudatarij rem emphiteuticam, vel feudalem alij extraneo concedere velit, non pro se retinere. Nam & si tunc, cū sibi retinere vult, ad renouationem dominum cogendum esse intrepidè quasi ex communi sententia resoluat Decius conf. 151. num. 3. vers. 2. non obstat, & conf. 327. n. 6. ad solut. 3. argum. vers. Secundò illud dictum, cui accedunt Carolus Ruinus conf. 12.

n. 2. conf. 151. n. 20. & conf. 161. n. 36. lib. 1. Aug. Berol⁹. conf. 98. n. 16. vol. 1. Paul. Æmil. Verall⁹. decis. Rotæ 230. n. 4. p. 1. Thob. Nonius conf. 3. nu. 5. qui ad hoc post alios cōmendat Bal. doctrinam in c. 1. §. 1. in fine, qualiter feudum alienari possit, Cephalus conf. 173. nu. 17. (cuius ad hoc meminit Henric. Rosenthal. de feud. c. 7. concl. 24. n. 18. vers. Licet) id què latè defendat Pereir. de renouat. emphit. q. 8. ex n. 18. & conf. 46. n. 4. vers. Quæ sanè limitatio, ac post alios Gabr. Pereir. eius filius decis. 128. nu. 2. ad finē, vers. Et licet dñs. Camill. Borrell. in sum. decis. p. 1. tit. 14. de consuetudine n. 100. Tamè * cōtrariu, maximè in Ecclesia, apertè sentit Bart. & fere omnes qui eū sequuntur, relati dissert. 13. n. 15. & dissert. 15. n. 16. præsertim A. 55. n. 28. vers. Hoc dictum, eiusquè additio lit. C. limit. 8. in c. bone, in 2. de postulat. Prælat. Nicol. Millius in repertorio, verbo emphiteusis finita, Franciscus Aretinus in l. si mihi, & Titio 110. n. 3. vers. Super quo articulo, D. de verb. obligat. Ias. conf. 24. n. 35. vol. 3. Ripa in l. 1. n. 9. & 10. vers. Sed tu non recedas, D. de priuil. credit. Socin. iun. conf. 9. nu. 25. vers. Verum si d. minus, vol. 3. Carol. Ruin. sibi cōtrarius conf. 152. n. 3. lib. 1. Ludou. Gozadin. conf. 39. n. 18. vers. Tertio & si vera, & conf. 86. n. 24. vers. Præterea dato, Minsing. singul. obseruat. cent. 5. obseruat. 16. & cent. 6. obseruat. 79. vbiq̄ue n. vlt. id què verius ac receptius esse, pluribus alijs relatis, testantur Paul. Æmil. Verallus sibi contrarius decis. 303. & 304. n. 1. p. 1. Ant. Gamma decis. 41. n. 9. & decis. 387. n. 2. quos refert eis accedens Camillus Borrellus, sibi quoque contrarius, in summa decis. num. p. 1. tit. 33. n. 291. & 402. Franc. Viuius opin. 244. inter communes opin. tom. 1. lib. 4. tit. 44. de iure emphit. nu. 391. vers. Et sententia istorum, Philipp. Port. conclus. iur. lib. 1. conclus. 12. limit. 4. (qui & si mōx in vers. Sed contrariam, ex aduerso recēseat Decij sententiam, eius què fundamentum, nō tamen ei videtur adhærere, sed limitationi à se propositæ) Ant. Gabr. comm. conclus. lib. 3. tit. 1. de iure emphit. conclus. 1. n. 14. (qui & ipse n. seq. Decij opinionem tantum refert, sed non fe-

quitur) Iulius Clar. magis in hanc sententiam inclinans, & eam æquiorē dicens *S. emphiteusis q. 43. in fine*, Iosephus Ludouicus *decis. Perusina 1. n. vlt. Surd. conf. 205. n. 13. vol. 2. Alex. Trétacinq. var. resolu. lib. 3. resolut. 5. de iure emphit. n. 7.* Stephanus Gratianus, in Ecclesia loquens, *disceptat. forens. tom. 1. c. 88. ex n. 5.* Aluar. Valascus latè probans *consult. 157. ex n. 17.* Henric. Rosental. *de feud. d. c. 7. concl. 24. n. 17. & 18. in princip. cum relatis lit. T. & V.* Marcus Ant. Genuensis, qui sic in Rota Romana iudicatum testatur, eius fundamenta referens, *in praxi curiæ Archiepiscopalis Neapolitanae c. 61. n. 2. à vers. Sed alteratio* 48 (qui & ipse *n. seq. limitat*, stante * immemoriali consuetudine in contrariū, prout & in Rota iudicatum refert) Domin. Ioan. Bapt. Valençuela *in defensione monitorij contra Venetos 1. p. n. 33. 40. & seqq. Petrus Barbosa ad l. 2. sub num. 397. C. de prescript. 30. vel 40. annor. limitans, nisi * res sterilis in emphiteusim concessa, postea per emphiteutam fertilis, & fructuosa reddita fuerit, vt tūc eius descendētibus, vel proximioribus cognatis, aut heredibus, iuxta superius traditam distinctionem omninò sit faciēda renouatio, ex his, quæ in preced. dissertat. diximus in solutione ad secundum fundamentū posterioris sententiæ.) Qui quidem omnes ex eo potissimū, ac verissimè quidem mouentur, quòd cum dominus rem emphiteuticam, vel feudale pro se retinere vult, cessat præcedentis doctrinæ ratio, nec enim * vllam tunc descendētibus, vel alijs, quibus renouationis petendæ ius competit, iniuriam facit, cum benè ordinata charitas incipere debeat à se ipso, *l. qui seruandarum 14. D. de prescriptis verb. l. si quis à liberis 5. §. de alimentis 25. vers. Quæ tandiu, D. de liberis agnoscend. vulg. l. Præses 6. vers. Cum sit durū, C. de seruitut. & aqua, quod iuris brocardicum ad plura alia expendūt Roland. à Valle conf. 5. n. 37. vol. 3. Ioan. Petrus Surd. conf. 345. n. 28. & conf. 365. num. 18. vol. 3. & decis. 236. n. 21. & de alimentis tit. 1. q. 94. n. 1. & tit. 7. q. 8. & 29. vbi què n. 1. expendi item ego ad l. contractus 23. D. de reg. iur. c. 2. n. 17. ac**

nouissimè alijs exornant iuribus, & auctoritatibus Simo Vaz Barbosa, & Augustin. Barbosa *ad principia, & axiomata iuris, ille lit. C. nu. 21.* & ibidem locupletius Gabriel Aluarez n. 71. elegantia Ciceronis loca pro ea adferēs, *hic verò axiom. 42.*

Quarta subsequitur declaratio, vt & 51 si dominus, quicumque sit, non sibi, sed alij rem emphiteuticam, vel feudalem velit, si tamen eam iam alij concesserit quo tempore illius renouationē vltimi emphiteutæ, vel feudatarij descendentes, aut consanguinei petunt (heredes, vel nō heredes, prout emphiteusis, vel feudum fuerint, aut mixta, aut familiaria tantum, vel etiam heres extraneus, ab eo institutus, si emphiteusis, vel feudum merè hereditaria sint, iuxta tradita in prima declaratione) illiquidē excludantur; quia re integra tantum ad huiusmodi renouationem petendam admittuntur, non verò cum res integra esse desijt per concessionē alij factam, cui ius quæsitum est, * nec proinde sine eius culpa auferendum, vt in materia feudali pro regula traditum est *in c. 1. cum relatis à gl. 1. in principio, de natura feudi lib. 1. feudor. sed & generaliter in omni materia in l. 2. post principium, illic. Nec cuiquam hominum ius suum detrabi, D. de his qui sunt sui, vel alieni iur. l. fin. in fin. D. de pactis, l. quod si minor 25. §. Scauola, D. de minoribus l. id quod nostrum 11. D. de reg. iur. Adeò * vt nec Princeps quicquam in tertij præiudicium concedere censeatur, imò nec de potestate ordinaria possit, *l. 1. §. meritò 10. & §. si quis à Principe 16. D. nequid in loco publico, l. 2. l. rescripta 7. illic. Nisi fortè sit aliquid, quod non laedat alium, & pro sit petenti, C. de precib. Imperat. offerend. l. nec auus 4. C. de emancip. liber. optimus text. in c. quamuis 8. de rescriptis in 6. vbi si restituatur quis ad gratiam reuocatam, sine tertij interim obtenantis præiudicio intelligitur restitutus, cum his, quæ vltra ordinarios vbi què, ac plures alios notarunt Anto. Gomez *var. resolut. tom. 3. c. 13. nu. 39.* Ant. Gabr. *commun. conclus. lib. 3. tit. de iure quæsto non tollen. conclus. 1. à nu. 1. vers. Contrariū tamen, Menoch. de recup. poss.***

poss. remed. 10. à n. 101. ad 110. qui elegantes in proposito glosas, & doctrinas commendat, D. Ioan. Bapt. Valençuela *conf. 83. n. 101. & 102. & consil. 114. n. 32.* & in terminis concessionis feudi, à Rege, vel ab alio domino facta resoluit Afflictus *decis. 334. à n. 2.* relatus, ac receptus à Camill. Borrel. *in summa decis. 1. p. tit. 34. n. 421.* Accedit in his, quòd * cum renouationis equitas in emphiteusi, quæ locationis species est, specialiter introducta sit, contra regulam *l. ne cui 32. C. de locato*, sit què eius regulæ limitatio, vt diximus *dissertat. 13. à n. 13.* in iisdem terminis regulæ necessariò accipiēda est, vt in simili docui, ac probaui *dissertat. 2. nu. 39. & 40.* Porro illius *l. reg. eo casu* procedit, * quo conductor, finito suæ conductionis tempore, concurrat cum alio, locationem pro sequenti tempore petente, vt sibi potius quàm illi locatio fiat, id què illi eo loci negatur, nisi per pactum in scriptis celebratum se ad hoc locator adstrinxerit, ergo limitatio tradita in emphiteusi, vt ad ei⁹ finitæ renouationem dominus teneatur, etiam nulla accedente præuia conventionē, eodem modo accipiēda est, cum scilicet heres, vel consanguineus proximior vltimi emphiteutæ, concurrat cum alio, si mul emphiteusim petente, non autem cum illi iam concessa est. 56 Quod & confirmatur * *ex l. congruit 4. & l. fin. C. de locat. prædior. ciuil. lib. 11. & ex cap. 1. de locato, & conducto*, quæ iura in his tantum terminis, nempe dato cōcurru, veterē conductorem nouo specialiter præferunt, cōtra reg. *d. l. ne cui, vt latè ostēdi d. dissert. 13. à n. 28. & n. 59.* Ex quib⁹ hanc sententiā, seu declarationem verissimam censeo, quam *ex d. c. 1. de natura feudi, cū similibus, & ex alijs fundamentis docuit Ludouicus Romanus conf. 70. visis themate, & quæst. n. 3. vers. His tamen non refragātibus*, quem referunt, & sequuntur *Alex. conf. 10. n. vlt. vol. 3. & conf. 83. n. 4. vol. 7. Corsetus in additione ad Abb. in c. bona memorie 4. de postulat. prælat. n. 28. lit. E. limit. 5. Decius conf. 131. n. 2. circa mediū, vers. Si militer isti nepotes, lib. 1. Curtius sen. conf. 47. n. 10. post mediū, vers.*

*Et præmissi procedunt apertius, Ludouic⁹ Gozadinus conf. 39. n. 18. vers. 5. doctrina Bartoli, & conf. 71. n. 1. in princ. Hieron. Gratus resposio 96. num. 22. lib. 1. Matthæus Afiliēt. decis. 392. num. 20. Ioan. Cephal. conf. 147. n. vlt. vers. Præterea, lib. 1. Minfinger. singul. obseruat. cent. 5. obseruat. 16. n. 3. & cent. 6. obseruat. 79. n. 5. Greg. Lop. in l. 69. gl. 7. in fin. tit. 18. p. 3. Iul. Clarus lib. 4. sent. §. emphiteusis, q. 43. n. 3. vers. Sed pone, Ant. Gabr. *commun. conclusionum lib. 3. tit. 1. de iure emphit. conclus. 1. num. 20. in princip. Philipp. Portius conclus. iur. lib. 1. conclus. 12. limit. 7. similiter in princ. Alex. Trentacinq. *variar. resolut. lib. 3. resolut. 5. de iure emphit. n. 4. itidem in principio, Card. Dominicus Thufcus præctic. conclus. tom. 3. lit. E. conclus. 226. nu. 8. Nicol. Intrigliol. de feud. q. 65. num. 4. Henr. Rosental. de feudis c. 7. concl. 24. n. 13. cum relatis lit. P. Scipio Rouitus conf. 79. n. 44. quicquid contrarium vouerint plures, postmodū relati ab iisdem Gabriele, Portio, Trentacinq. Thufco, & Rosentalio, & latius à Fracisc. Caldas Pereira de renouat. emphit. q. 7. à n. 29. qui contrariam hanc sententiam magis probat, & prioris fundamentis nititur satisfacere, quod tamen non rectè præstitit, & huic contrariæ sententiæ locus tantum erit in casibus sequenti declaratione explicandis.***

Quinta declaratio sit, vt emphiteusis vel feudi renouatio petēda sit intra annum, & diem à tempore sciētiæ vacationis, arg. quam pluriū iurium feudaliū, in quibus huiusmodi terminus regulariter præfinitus est ad petendum ius, pro feudo, vel ad feudum competens, quemadmodum constat *ex c. 1. in princip. per arg. ab speciali, iuncta gl. verb. & mensē, vers. Quod in alijs, communiter recepta secundum Aluarottum nu. 7. vers. Oppono, tit. 22. quo tempore miles inuestituram petere debeat, cap. 1. §. vlt. ad fin. tit. 26. si de inuestitura inter dominum, & vasall. l. oriatur, lib. 1. c. 1. §. donare, vers. Porro, tit. 9. qualiter olim poterat feudum alienari, cap. 1. in princip. tit. 24. quæ fuit prima causa beneficij amittendi, c. 1. §. si quis decesserit, vers. (aliàs §. & aliàs c.) Titius filios, in fine, tit. 26. si de feudo defuncti*

functi contentio sit. c. 1. in princip. tit. 40. de capitulis Corradi, & c. 1. vers. Preterea si quis, tit. 55. de prohibita feudi alienat. per Fridericū, lib. 2. in vsibus feudor. quibus apud nos cōsonat l. 6. vers. Otro si dezimos, que si el fijo varon, tit. 26. p. 4. & ex illis, maximè ex dict. §. Titius filios, sic in terminis notarunt Ludouic⁹ Romanus in rub. D. de arbitris n. 45. ad fin. & in l. Prator ait 20. §. fin. n. 2. D. de noui oper. nunt. & conf. 22. n. 6. & d. conf. 70. n. 3. post medium, vers. Vel aliter dici poterit, Corsetus in addit. ad Abb. in d. cap. bona memoria, n. 28. lit. E. limit. 4. Deci. conf. 131 n. 2. post princ. vers. Vbi inquit quod istud ius, & c. 327. in casu proposito (quod aliàs citatur 328) n. 2. & 5. vers. Secūdo principaliter, las. in d. l. Prator §. ult. n. 15. D. de noui op. nunt. & in l. petēs 27. n. 10. vers. Et per illū tex. C. de pact. & in l. 2. n. 23. C. de iu. empb. Curt. sen. d. cōf. 47. n. 10. ad fi. vers. Et præmissa etiā, Soci. iun. cōf. 76. n. 77. lib. 1. Lud. Gozadin. d. cōf. 39. n. 18. circa fin. vers. Itē & 6. & d. conf. 71. n. 1. vers. Secūdo respondetur, & post alios Tiraquel. de retract. consang. §. 1. gl. 10. nu. 4. Minfig. d. obseruat. 16. & 79. vbi que in primo requisito, Iul. Clarus d. §. emphiteusis, quest. 43. nu. 3. vers. Quinimō, Ant. Gabr. d. tit. de iure empbit. conclus. 1. n. 10. & 11. Philipp. Port. d. lib. 1. conclus. 12. limit. 2. Cephal. conf. 147. n. ult. lib. 1. quem refert, & sequitur Iosephus Ludouicus decis. Lucens. 63. n. 24. Rolandus à Valle conf. 3. nu. 151. vers. Secūdo quòd infra annum, volum. 1. Alex. Trentacinq. d. resol. 1. de iure empbit. n. 6. latissimè Cald. Pereir. de renouatione empbit. q. 5. ex n. 11. Caualcan. decis. 36. n. 422. in fin. p. 2. Intri gliol. de feud. d. q. 64. n. 6. Henric. Rosental. de feud. d. c. 7. conclus. 24. nu. 12. cum relatis lit. O. Melchior Phebus decis. 29. n. 5. Camillus Borrellus in summa decis. tom. 1. tit. 33. n. 271.

Quæ tamen declaratio, ne præcedēti contraria sit, accipit distinctionem aliquorum casuum, non modico studio, nec vulgari attētionē, & circūspectiōne à me consideratam.

58 Primus casus est, cū proximior cognat⁹, vel heres vltimi emphiteutæ, vel feudatarij, emphiteusis, vel feudi vaca-

tionem, per illius mortem contingentem sciuit, nec à domino statim renouationē petijt, sed ex intervallo, cū res integra non esset, sed alius præuenisset, ei quæ à domino cōcessio facta fuisset, quo casu propriè procedit præcedens declaratio, vt renouationis æquitas tunc cesset, nec locus sit anni spacio, id què ob cognati, vel heredis negligentiam, alterius què diligentiam non dolosam, sed iustam, neque iure improbatam, arg. tex. in l. qui autem 6. §. sciendū 7. illic. Vt qui debitam pecuniam recepit antequam bona debitoris possideantur, quamuis sciens, prudens què soluendo non esse recipiat, non timere hoc edictum, sibi enim vigilauit, & melioris in l. Pupillus 24. vers. Sin verò iuste exegerit, ceteri creditores ne glexerint exactionem, iuncto tex. ibi. Id quod acceperit creditor, reuocare nullo pacto potest, quoniam alij creditores sua negligentia expensum ferre debeant, & in vers. Quid ergo, ad fin. illic. Si non extorserim, non reuocetur, sed vigilauit, meliorem meam conditionē feci, ius ciuile vigilantibus scriptum est, D. qua in fraud. credit. cum relatis ab Accurs. in d. §. sciendum, verbo vigilauit, & Gotofredo in d. vers. Quid ergo, verbo vigilantibus, & in terminis plures ex his, qui præcedentem declarationem negarunt, saltem in hoc casu eā admittunt, vt videre est apud Gozadinum conf. 86. n. 24. vers. Non obstat quòd illa opinio, & alios, quos refert, & sequitur Trentacinq. sic opiniones cōciliās d. resol. 5. de iure empbit. n. 4. vers. Hæ opinioniones. Intra * quod autem tempus pos- 59 sit imputari negligentia proximiori, vel heredi in renouationem petendo post vacationis scientiam, ad iudicis arbitrium ex circumstantijs pertinebit, arg. tex. in l. ab hostibus 15. in fine, cum l. seq. D. ex quibus causis maior. Porro, * & si 60 scientia regulariter non præsumatur, sed probari debeat, l. verius 21. D. de probat. §. non solūm 4. vers. Et verius, in st. delegat. regula præsumitur, libr. 6. nihilominus ea regula in proposito fallit (adeòquè in successore sanguinis, vel hereditario, qui à loco defuncti nō abfuerit, scientia præsumetur) si defuncti mors publicè in loco nota fuerit, arg. tex. in c. fin. cum relatis à glossa verbo re-

gioni-

gionibus, vers. Item argumētum, 16. dist. & melioris in c. 1. vers. Quod nec sufficit, de postulat. Pralat. cum his, quæ per hæc, & similia iura communiter DD. notarunt, quos referunt, & sequuntur Menoch. de recup. possess. remed. 17. n. 3. & de arbit. lib. 2. casu 186. n. 7. & 8. & de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 23. n. 68. 69. & 70. Mascard. de prob. l. lib. 2. præsumpt. 79. ignorantia, à n. 11. & 16. qui alias scientiæ coniecturas adferunt.

61 Secundus casus est, cū proximior, vel heres defuncti, emphiteusis, vel feudi extinctionem, per vltimi possessoris mortem contingentem sciuit, eius què renouationem petijt re adhuc integra, & nihilominus dominus, ipsius petitione neglecta, alij rem cōcessit. Quaquidem in specie partim obtinet hæc declaratio, quatenus scilicet anni, & diei tempus successori ad petendam renouationem indulget, nisi quòd hic annus non à tempore scientiæ mortis computatur, vt illa præsupponit, sed à tempore inuestituræ, seu concessionis, alteri postea factæ, quia exinde tantum videtur successor iuri suo renunciaffe, tali què concessi oni assensum præbere, vt eam impugnare postmodum nequeat, & id est, quod voluit Franciscus Ripa in l. 1. n. 11. vers. Sed hæc limitatio, D. de priuileg. credit. nō rectè perceptus, adeò què perperā taxatus à Bernardo Trotto in annotat. ad ipsum, & à Tiraquel. de retract. consang. §. 1. gl. 10. n. 6. circa fin. quasi inaduertenter Ripa annum cōputet à die inuestituræ in alterum factæ, cum DD. communiter computationem faciant à tempore scientiæ mortis; est enim Ripa necessariò accipiendus iuxta terminos huius casus, & communis computatio iuxta casum sequeatē exaudienda.

62 Huius autem, & præcedentis casus regula limitanda est, vt non procedat, cū etsi succedens in iure renouationē petendi, defuncti mortem sciuit, tamè dominum à se ad illam petendam diligenter perquisitū inuenire non potuit, nec enim tunc ei oberit cōcessio interim alij facta, nec anni, & diei lapsus, inde computati, sed ab eo tantum tempore, quo dominū adeundi facultatem

habuit, arg. rex. in l. arbitror Kalendis 40. D. de recep. arbitris, in l. si fundus 4. §. ult. in fine, illic. Quòd si non habet, cui offerat, possit eum esse securum, D. de lege commissoria, l. pecunia 9. §. 1. vers. Si tamen, & l. cum quidam 17. cum relatis à gl. verb. non potuit, D. de usuris, & in l. 1. §. dies, illic. Si fortè eius, à quo promouatur, copia non fuerit, vt ei libellus detur, ait enim is dies seruabitur, quo primum adeundi eius facultas fuerit, D. quando appellandum sit, ex quibus sic in terminis vasalli, intra annum à domino feudi ob eam causam inuestituram non petentis, vt non propterea feudum amittat; docuit post Iacobum de Ardizo Afflictus n. 92. in c. 1. quo tempore miles, Iacobus Aluarotrus in c. 1. n. 6. quæ fuit prima causa beneficij amittendi, & in terminis nostris latissimè Caldas Pereir. de renouatione empbit. quest. 6. ex n. 6. ad 17. inclusiue, qui optimè rem explicat, & ad praxim applicat. Idem què erit * in qualibet iusta 63 impedimenti causa, propter quam quis intra annum à die scientiæ mortis impediatur renouationem petere, puta, mortis domini, infantia, iustæ absentia, capitalium inimicitiarum, & similibus; quemadmodum in feudo traditū, est in c. 1. quo tempore miles, & c. 1. §. ult. de prohibita feudi alienat. per Lotbariū, in vsibus feudor. vbi gl. & DD. latè explicant, latissimè què post alios profequitur Camillus Borrellus in summa decis. 1. p. tit. 34. de feud. à n. 103. ad 134. & in terminis nostris optimè Caldas Pereir. plures alias adferens impedimenti causas, & obiter non nulla in proposito vtilia dubia absoluens, de renouat. empbit. quest. 5. à num. 23. & d. q. 7. num. 18. 19. & 20.

Tertius, & vltimus casus est, cū is 64 ad quem renouationis petendæ ius pertinet, vacationem ignorauit. Quo quidem casu anni, & diei terminus ad illā petendam interim ei minimè currit, nō solum vbi res integra est, nec alij facta concessio, sed etiam vbi res integra esse desijt per concessionem alij factam, cuius renouationem defuncti successor intra annum, & diem à tempore scientiæ mortis defuncti petere potest, vt excluso illo, sibi renouatio fiat; nec enim antea

antea ipsi, utpotè ignorantia culpa, aut negligentia adscribi potest, cur alium non præuenerit, aut cū eo non concurrerit, ut prælationem impetraret, quia
 65 * ignorans nemo culpam, aut negligentiam admittit, nec damnum, aut pœnam patitur, l. si putator 31. in fin. D. ad l. Aquil. l. si fidei iussor 29. §. si cum debitor, D. mandati, l. fin. in fin. D. de decretis ab ordi-
 ne faciend. l. nec ignorans 10. in fine, illic. Intelligis, de quo non cogitasti, nec specialiter subscripsisti, nihil te perdidisse. C. de donat. c. 2. de constitut. in decretalib. & in 6. cum alijs, in proposito adductis à Crauet. conf. 226. n. 7. Petr. Surd. cōf. 150. n. 42. lib. 1. & conf. 454. n. 51. lib. 4. & decif. 25. nu. 30. Farinacio conf. 36. ad sit Deus, n. 33. qui & alios DD. eandem regulam tradentes, & exornantes adferunt; adeoque * annus ille in feudis, à quibus ad emphiteusim argumentū sumimus, utilis tantum est à principio, siue à tempore scientiæ mortis prædecessoris dumtaxat currens, ut constat ex iuribus feudalibus, initio huius declarationis adductis, ac supponit DD. ibidem relati, licet in progressu, cessante iusto impedimento, sit continuus, quia feriæ, & similia computantur, & iustum impedimentū dumtaxat subducitur, quemadmodū ex paulò ante traditis colligere licet, ac resoluūt Iulius Rosental. de feudis c. 5. concl. 46. cum relatis lit. B. C. & D. Quomodo * procedit sententia Gozadini, & aliorū, quos pro opinionum conciliatione refert, ac sequitur Trentacinq. d. resolut. 5. de iure emphiteu. n. 4. vers. Hæ opinioniones, cuius in primo casu meminimus, dum opinionē afferentium, etiam re non integra locū esse iuri petendi renouationem, interpretantur, ut procedat nulla data negligentia non petentis; sentiunt namque ignorantem, utpotè in quo nulla negligentia dari potest, etiam re non integra, siue cū alij concessio facta est, saltem intra annum, & diem à tempore scientiæ admitti ad renouationem petendam, illo excluso.
 68 Sed & anni, & diei lapsus hoc in casu alij factæ concessionis, dum vacatio ignoratur ab eo, cui renouationis ius

competit, tunc demum tantum huius sententiæ authores nocere proximiori volunt, qui intra id tempus eam concessionem non reuocauit, cū talis concessio emphiteusis, vel feudi vacantis per dominum facta est cognato, vel agnato remotiori, secus si penitus extraneo facta sit, quo casu non minori tempore quàm 30. annorum à iure petendi renouationem, ac reuocationem talis concessionis proximiorē exclusum esse existimāt, ut in terminis resoluunt Anton. Gabr. d. conclus. 1. de iure emphit. n. 12. Alex. Trentacinq. d. resolut. 5. eiusdem tituli, n. 6. Anto. Gamma decif. 117. n. 1. & 2. Valascus consult. 101. nu. 3. vers. Præterea annus, Cald. Perei. de renouat. emphit. q. 6. n. 1. ducti argumento eius, * quod in proximiorē agnato, petere negligente reuocationem alienationis feudi, ut si alienatio in alium agnatum remotiorē facta sit, anno tantum excludatur, si verò in penitus extraneum, non minori spacio, quàm 30. annor. docuit gl. verbo per annum, c. 1. §. Titius filios, si de feudo defuncti contentio sit, aliàs si de feudo fuerit controuersia, recepta ab Andrea de Ifernina, Baldo, & cæteris communiter, quemadmodum testantur, eandem sequuti Iacobus Aluarottus ibi, n. 4. ad medium, vers. Oppono cū gl. fin. Alex. conf. 15. n. 10. lib. 5. Decius conf. 395. n. vlt. lib. 2. Iason conf. 7. n. vlt. vol. 3. Hieronimus Grat. resp. 4. n. 72. lib. 1. Franciscus Balbus de prescrip. 4. part. quarta principalis, quæst. 12. principali, n. 19. Tiraq. de retract. cōf. ang. §. 1. gl. 10. n. 19. Iulius Clar. lib. 4. sentent. §. feudum, quæst. 42. n. 10. Minsing. sing. obseruat. cent. 4. obseruat. 85. n. 5. vltra alios congestos à Gabriele, Trentacinquo, Gama, & Pereir. paulò ante relatis, quibus addo Hartmanum Pistorum quæstionum iur. lib. 2. q. 8. n. 1. cum seqq. (quâquam ex n. 31. neruosè defendat, non minore spacio, quàm 30. annorum præscribi tam iuri reuocandi alienationem feudi, remotiori agnato factam, quàm iuri reuocandi alienationem, quæ penitus extraneo facta est) & Henricum Rosental. (qui in hoc ab eo recedit, & cōmunem sequitur) in tract. de feud. c. 9. concl. 95.

Verum

70 Verum ego renouationis proximioribus facienda æquitatē, quam defendimus aduersus plures, qui absolute eam in pucto iuris nec in coloratē quidē negarūt, lōgè plus equo ab his extēdi se per credidi, qui nedū re nō integra, siue post factā quoq; alteri cōcessionē locū ei esse volūt aduers⁹ innumeros, qui illā si nō absolute, saltē hoc in casu, vltra nōnullos alios, nō admitterūt, quos ad finē 3. declarationis retulim⁹, & sub distinctione quorundā casuū hacten⁹ probauimus; sed & ipsi renouationi ex gratia cōcessiæ tantū temporis indulgent, quo aduersus extraneū saltem possessore exerceri valeat, ut ferè inutilis huic videatur emphiteusis, vel feudi vacantes legitime à domino facta cōcessio, præter innumeras lites, & cōtentiones, quas vero, ac legitimo titulo possidentibus huiusmodi resolutio pareret, cōtra notissima iuris principia.
 71 Nec argumētū, ex feudi alienatione, à vasallo in extraneū facta, ut 30. ann. spacio reuocari à proximiorē alienantis agnato possit desumptū, quicquam mouere debet. Tum quia id iure satis non probatur, nam tex. in d. §. Titius filios, anni spacium dumtaxat præscribit ad alienationis reuocationē petendam, & licet loquatur de alienatione facta in agnatum remotiorē, de qua ex facto dubitari contigit, idem tamen non malè ex rationis identitate sensisse videri potest de alienatione in penit⁹ extraneum facta, cū quod ad proximiorē attinet, * nō minus extraneus sit agnatus remotior, quā qui nullo sanguinis vinculo ei coniunctus est, arg. tex. in §. ceteri, inst. de heredū qualit. & differ. quod nunc latius disputare non vacat. Tum etiā, quia & si id fateamur verū, adhuc inter vnū, & alterum casum longā discriminis ratio versatur * quia in feudo antiquo, quod & paternū latè dicitur, per vasallum alienato, in quo locus tātū est huiusmodi reuocationi alienationis, iuxta ea, quæ in præced. dissert. ad solutionem vlt. arg. latè dixim⁹, ius quæsitū est omnib⁹ descēdentib⁹ in infinitū primi acquirētis, tā per lineā trāsuer salē, quā directā, c. 1. §. hoc quoque in fin. tit. 1. de his, qui feudū dare possunt lib. 1. §.

1. in princ. iūcto vers. Quod ita intelligēdū, tit. 11. de success. fratru; vel gradib⁹ succedentiā, c. 1. in fin. tit. 31. si vasallus feudo priuetur, & c. 1. tit. 50. de natura success. feudi, lib. 2. feudorū, & vltra ordinarios vbiq; resoluūt Ias. in prælud. feud. n. 83. ad fin. Socin. iun. cōf. 73. n. 21. circa med. vol. 1. Card. Paris. conf. 23. n. 123. vol. 1. Minsing. sing. obseruat. cent. 2. obseruat. 95. n. 2. & 3. Iul. Clar. §. feudū, q. 79 in princ. iūcto n. 2. in fin. ac n. 3. Pet. Greg. de cōcess. feudi p. 5. q. 4. And. Fachin. elegāter declarās controu. iuris lib. 7. c. 27. per tot. maximè à vers. Posteriorē itaq; Nicol. Intrigli. de feud. q. 21. n. 12. 13. & 14. quod quidē ius * ipsis inuitis tolli nequit, nedū per licitā vasalli alienationē, siue ex domini cōsensu factā, c. 1. tit. 39. de alienat. paterni feudi, cū similib. de quo nemo ferè dubitat, ut docet, ac prosequitur optimè Hēr. Rosental. de feud. c. 9. concl. 67. ex n. 1. & in notis, vbi alia iura, & DD. cōgerit, sed nec etiā per illicitā, si scil. feudū hoc antiquū, de quo loquimur, utroque in casu non sit simul hereditariū, sed ex pacto, & prouidentia tantū, ut ex veriore, ac receptiore sententiā cōcludit, aliter tamen quoad feudū partim hereditarium rem explicans Nicolaus Intrigliol⁹ de feud. quæst. 51. à n. 11. ad 25. & à n. 184. ad 200. quam, & in hereditario, & familiari simul, seu mixto idem generaliter defendat Pinelus in l. 1. 3. p. à n. 95. C. de bonis mater. Id quod * lōgè aliter se habet in 75 emphiteusū, vel feudo, per emphiteutē, vel feudatarij mortē vacatib⁹, adeoq; ad dominū legitime deuolutis, ac per eum alteri concessis, quia cū talis concessio proximiori, vel heredi defuncti non præiudicet quoad ius quæsitum, quippè quod limitatum fuit ad illius vitā, ac proinde morte ei⁹ cessauit, sed solum quoad ius querendum per renouationem, quæ ei ex æquitate tantum, mera quæ iuris benignitate debetur, ut sæpè diximus, consequēter nō poterit ei⁹ cōpetere ad reuocandā cōcessionē alteri factā, prout cōpetit agnato proximiori ad reuocandā alienationē feudi, ad se post vasalli mortem ex primi acquirētis pacto pertinētis, quo proinde absq; proprio ipsi⁹ facto priuari nō debuit,

Ff

debut, ex reg. l. id quod nostrum 11. D. de reg. iur. cum similibus, sed tantum ad praelationem ex gratia impetrandam amoto quoque possessore, qui se ignorante, ant legitime impedito, quominus cum eo ad renouationem petendam concurreret, a domino inuestitus fuit, ad quod quidem satis est, ei anni & diei spacium indulgeri, cum nec maius concedatur ualido, in inuestitura maioribus suis facta comprehenso, ad petendam necessariam eius renouationem, seu confirmationem, * qua in signum recognitionis, fidelitatem sub iuramento denuo domino praestet, sub ipsi⁹ etiam feudi amissione, c. 1. in principio tit. 24. qua fuit 1. causa benef. amittendi, & tit. 40. de capitulis Corradi, & c. 1. vers. Praeterea si quis, tit. 55. de prohibita feudi alienat. lib. 2. feudor. l. 10. vers. Otrifidicimos, tit. 26. p. 4. cum his, quae ultra DD. ubique, ac plures alios obseruarunt Iulius Clar. § feudum, q. 49. per totam, Henric. Rosental. & Nicol. Intrigliol⁹ de feud. ille c. 6. conclus. 29. 30. & 35. per totas, iunctis ipsius notis locupletissimis, hic uero q. 2. l. ex n. 7. & haecenus de 4. declaratione.

77 Sexta & ultima declaratio sit, quam tradidere Franc. Ripa in l. 1. n. 13. D. de priuileg. credit. & ab eo mutuati Anton. Gabr. & Phil. Portius commun. conclus. & regul. iur. ille lib. 3. tit. de iure emphyt. concl. 1. n. 28. hic uero lib. 1. concl. 12. in fine, Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 3. sub eodem illo tit. resol. 5. n. 8. Borgnignus Caualcus decis. 36. al. 80. nu. 424. & 426. p. 2. ut nimirum renouatio emphyteusis finita non sit facienda pro iisdem conditionibus, vel pensionibus, quae in primo instrumento concessionis emphyteuticæ continentur, sed pro his potius, quae tempore renouationis faciendæ, vel offeruntur ab extraneo, vel reperirentur communiter.

78 Cæterum hæc declaratio ferè inutilis ac frustratoria reddi uidetur, ob limitationem ei subiectam ab eodem Ripa in d. l. 1. à n. 14. vers. Quid dicendum, usque ad n. 16. inclusiue, & in tractatu de peste, cap. 4. de remedijs praeseruatius contra pestem, num. 257. cui accedit etiam Alex. Trentacinq. d. resol. 5. n. 8. vers. Hæc

quinta declaratio, ut non procedat, cum fundus, ab initio in emphyteusim datus, vel sterilis, & inutilis erat, vel non ita utilis, & fructuosus, ac postea effectus est ob impensas, & meliorationes, in eo factas ab emphyteuta, sed renouatio tunc eius heredi vel consanguineo faciendâ sit pro antiqua potius pensione, etiam si alius meliorem obtulerit, correspondentem valori rei melioratæ; cum ferè semper contingat, fundum in emphyteusim datum, impensa, & labore emphyteutæ meliorem effici. Imò emphyteusis * origo nulla alia fuit, quam rem ad meliorandum dare, inde sic dictæ, vel ab emponmate, dictione Græca, quæ Latinè idem ualeat quod melioratio, ut notat Accurs. in Authent. de non alienand. § scrire autem, uerbo meliorationum, collat. 2. & in §. ad eam autem, uerbo emphyteusos, in §. de locatione, & conductione, communiter receptus, ut constat ex Speculatore tit. de emphyteusi (aliàs de locato, §. nunc aliqua) num. 2. & alijs pluribus, quos refert, ac sequitur Aluarus Valasc. de iure emphyt. quæst. 2. num. 2. Vel non dissimiliter * ab alio uerbo Græco emphyteu, quod Latinè significat implantare, & inferre, ac gemina ponere, ut uoluit Zelius Rhodigin. antiquarum lectionum, lib. 7. cap. ultimo, ad fin. ac probarunt magis M. Ant. Nat. conf. 49. nu. 6. vers. In quo tamen, tom. 1. Alciat. parergon iuris, lib. 1. cap. 36. Ioannes Corrad. in l. ei qui n. 20. D. de seruitutibus, iuncto libro 1. miscellaneor. iuris, cap. 21. num. 2. & 4. Franciscus Conanus comment. iur. ciuil. libr. 7. c. 12. nu. 2. post principium, Stephanus Forcatulus in neciomancia iuris, dialogo 19. n. 4. ac post alios Valasc. d. quæst. 2. n. 3. & ultra eos Mantic. de contractibus lib. 22. tit. 1. num. 1. D. Anto. Pichard. in d. §. ad eam autem, num. 10. & 11. Vnde rarò, aut nunquam eueniret, renouationem fieri pro noua pensione, respondente valori praesenti, sed ferè semper fieret pro antiqua, contra regulam in declaratione propositâ. Accedit, quod * cum finita emphyteusi, finitum fuerit ius emphyteutæ, argum. l. fin. §. sanè si quis, C. de locat. praediorum ciuiliu, lib. 11. sufficere debuit heredi, renouationem

nem eius sibi concedi pro pensione, quam alius offert, ut & fit in d. §. sanè, vers. Si uero pro tali, & in l. 4. eiusdem tituli, absque eo, quod pro antiqua illam ei dominus facere cogatur; quo argumento limitationem illam durissimam tandem uocat, neque admittit Ripa sibi contrarius d. c. 4. de remedijs praeseruatius contra pestem, n. 259. iuncto n. 260. post mediū, vers. Aut non uult soluere.

82 Sed adhuc praefata limitatio uerissima est, quam post plures alios probat optimè Petr. Barbosa in l. 2. C. de praescript. 30. uel 40. annor. à n. 389. & 392. ex eo potissimum, quod non sit uerum, finita emphyteusi temporali, meliorationes in re emphyteutica factas pertinere ad dominum, ut falsò praesupponit Ripa ubi proximè, per iura, quae in temporali locatione, non uero in emphyteusi loquuntur, quorum intellectum in l. 2. & 13. dissertat. latè profecuti sumus, nam imò pertinent ad facientem, & eius heredes, etiã extraneos; quemadmodum in feudo probat text. in c. si uasillus, tit. 28. hic finitur lex, lib. 2. feudor. unde & in emphyteusi idem communiter DD. tradunt, ut uidere licet ex Speculatore tit. de emphyteusi, n. 157. Bald. & Ang. in l. Senatus 43. §. Marcellus, in fine, per illum quoque text. D. delegat. 1. Iafone in l. 2. n. 27. vers. Si autem finita, & n. 32. C. de iure emphyteutico, & alijs, quos referunt, & sequuntur, receptissimam hæc sententiam, praxi quæ seruata dicentes, Iul. Clarus §. emphyteusis, quæst. 45. n. 1. vers. Si uero, ac n. 2. & §. feudum, quæst. 33. n. 1. Petr. Dueñas reg. 237. Pinel. in l. 2. C. de rescind. uendit. 2. p. c. 3. nu. 7. Aluar. Valasc. de iure emphyt. quæst. 25. n. 6. Ant. Gamma decis. 22. n. 1. vers. Video tamen, decis. 41. n. 7. & decis. 71. ex num. 1. Borgnignus Caualcus decis. 36. al. 80. n. 71. 2. p. Andreas Guill. praestitio obseruat. lib. 2. obseru. 121. n. 15. vers. Si uero, Camil. Borrel. in sum. decis. 1. p. tit. 33. à n. 222. Antoninus de Amato, innumeros cumulans, variar. forens. resol. libr. 1. resol. 14. n. 1. cū sequentibus plures quoque congerit Blasius Flores. de Mena, in additione ad Gammam, decis. 4. nu. 3. & d. decis. 22. quicquid contrarium defendat Fachin. quem Antoninus de Ama-

to falsò pro se citat, controuers. iuris lib. 1. c. 92. à vers. Verum istis; atque ita non debuit huiusmodi meliorationibus heres inuitus priuari, contra reg. l. id quod nostrum 11. D. de reg. iur. cū uulgat. quem admodum priuaretur, * si non iuxta antiqui rei ualorè, sed iuxta praesentè, quæ meliorationes ipsæ ad eum pertinentes praestiterunt, pensionem soluere cogetur arg. tex. in l. fin. vers. Similiter, illic. Ne doleant diuigetes operam suam agræ dedisse culturae, nec diligentiam suam sibi damnosam iudicantes intelligant, C. de alluuiionibus, in l. quicumque 7. l. qui fundos 9. & l. fin. C. de omni agro deserto, lib. 11. c. ad aures 7. de rebus Ecclesiae, iunctis quæ circa hæc iura in praeced. dissertat. latè diximus.

Nec huiusmodi limitatione reteta, inutilis superior declaratio redditur. Tum quia, & si emphyteusis origo illa fuerit, ut res ad meliorandum detur, plerumque tamen euenit, res ualde fertiles, & utiles ab initio in emphyteusim dari, nec eas meliores reddi, imò quandoque deteriores ex ignauia possessorum (quo tamen deteriorationis casu renouationis æquitas cessat, ut dissertat. 13. inuauimus n. 26.) aut ualoris incrementum à tempore accipere absque maiore possessorum impensa, quam necessaria ad rem sustinendam, ut annuam inde commoditatem capiant, nec tamen ideò minus propriè emphyteusis dicitur, ut multis probat Valasc. de iure emphyt. q. 1. & 2. ubiq; n. 5. quo sanè casu nulli⁹ factæ meliorationis in re emphyteutica, sed a solo tempore productæ, etsi renouationis æquitas generaliter locum habeat, non tamen erit nostræ limitationi locus, ut renouatio sit facienda pro antiqua pensione, sed declarationi potius, ut fiat inspecto ualorè praesenti. Tum etiam, quia etsi demus, rem emphyteuticam impensa, & labore emphyteutæ effectam fuisse meliorem, adhuc tamè limitationi locus non est in emphyteusi familiaris, quæ ad descendentes primi acquirètis, etiam non heredes pertinet, sed in hereditaria merè, uel mixtè, quæ ad heredes tantum uel familie, uel extraneos respectiue deuoluitur; nãcū ipsa per mortè ultimi possessoris

extincta) his tantum renouationis ius competat, qui eadem qualitate gaudent, qua ad successorem gaudere deberet, ut superius diximus, consequenter in emphiteusi familiari, cognato non heredi renouationem petenti illa facienda est, non pro antiqua pensione, sed pro noua, inspecto valore presentis, etiam ex meliorationibus a possessore factis proveniente, quippe quae non ad illum, sed ad heredem ultimum emphiteutae pertinent, ac vice versa in emphiteusi quoquo modo hereditaria, renouatio pro antiqua tantum pensione facienda est, cum valor meliorationum ad heredem eam petentem pertineat.

Sed nec verum est quod voluit Ripa in d. l. 1. n. 16. vers. Quod sane intelligendum, D. de priuil. credit. relatus, ac receptus a Borgnino Caualciano d. detis. 36. al. 80. num. 447. 2. part. Vintencio Carocio post alios in tract. de locato 3. p. tit. de libertate q. 1. n. 31. vers. ultimo, Alex. Tre tacin. d. tit. de iure embite. resol. 5. nu. 8. ad fi. vers. Quod secundum eum intelligitur, nempe dominum offerentem pretium meliorationum heredi ultimum emphiteutae, non esse ad renouationem cogendum,

etiam si pro se rem emphiteuticam retinere nolit, sed posse eam cuicumque alij concedere pro pensione, quam maluerit. Nam cum ex aequitate saepe considerata, & ad iuris necessitatem redacta, ad renouationem praecise dominus cogatur, non utique satisfaciet soluendo interesse meliorationum, ad quod alias iure adstrictus est, alio modo quam heres voluerit, quapropter ei petenti renouationem pro antiqua pensione, meliorationum quae valorem in re ipsa habere volenti, dominus omnino annuere, morem quae gerere debet, arg. text. in l. item si cum exceptione. 14. §. sed & si quis 9. in fin. D. de eo quod metus causa, iuxta celebri doctrina Bart. ibi, n. 6. per eum tex. & in l. stipulationes non diuiduntur 72. n. 37. vers. Primo casu quando inducitur, cum quo caeteros transire asserit Ias. n. 31. D. de verb. oblig. quod nimirum qui ex dispositione legis tenetur ad factum, praecise facere compellitur, neque satisfacit soluendo interesse, & in similibus casibus notarunt Hippolytus Riminald. conf. 257. a. n. 54. lib. 3. Barbosa in d. l. 2. C. de praescript. 30. vel 40. ann. n. 395. & 396. huiusmodi

DISSERTATIONIS

SEQUENTIIS.

SUMMARIA.

- 1 **A**cti species refertur.
- 2 Ius retrahendi rem semel alteri ad iudicatum odiosum est, & quare?
- 3 Contractus semel perfectus, inuito eo, cui ius ex illo quaesitum est, rescindi non potest. ibid.
- 4 Disponere, aut facere aliquid de rebus suis nemo inuitus cogitur. ibid.
- 5 Ius illud non competit nisi in casibus in iure expressis.
- 6 Quod in locationibus Regiorum vectigalium competat, Regijs legibus expressum non est, illa quae nominatim referuntur, & expenduntur.
- 7 Lex 6. & 7. tit. 9. noua compilat. incapacitatem iurium Regalium concilij oppidorum, speciali Principis beneficio ad huc

- impetrato, permittentes expenduntur, & n. 7. ad fin.
- 8 Precibus frustra impetratur quod iure communi conceditur, & de intellectu num. 37.
- 9 Parlatorius refertur, negans priori conductori Regiorum vectigalium ius praelationis pro adiectione quarta partis ab altero facti, & pro eo adducitur praxis relata ab Andrea de Barulo.
- 10 Decisio Hispalensis in casu proposito refertur.
- 11 Conductor primus praediorum fiscalium, & publicorum, sequenti conductori pro pretij augmento ab illo facto iure communi praefertur, speciali aequitatis ratione, contra communes regulas.

¶ Ratio

- ¶ Ratio eadem ubi viget, & idem ius statutum videtur. ibid.
- 10 Affectio nulla in fisco, vel Republica datur, uni magis quam alteri, ipsorum bona locandi, ut in priuatis locatoribus datur, & quare?
- ¶ Interesse pecuniarium tantum consideratur in administratione, & locatione honorum Principis, vel Republicae. ibid.
- 11 Hoc cessante, praevalet aequitas naturalis, quae dicitur, ut primus conductor sequenti pro pretij augmento ab hoc facto praeferatur, & quare?
- 12 Ratio haec non minus locum obtinet in locatione iurium fiscalium, & publicorum, & quare?
¶ Honorum appellatione, iura, & actiones continentur. ibid.
- 13 Iura gabellarum, & similia Principis, vel Republicae, cum perpetua sint, ad instar immobilium habentur, & super eis, velut talibus census consignatiuus imponi potest.
- 14 Conductor, etiam ad modicum tempus, cuiuslibet loci, aut iuris publici, vel fiscalis, ius quoddam in re, sive utile eius dominium, utilem quae in re actionem consequitur, quae ratione instar directi domini iudicari debet, iisdem quae prerogatiuis proportionabiliter gaudere.
- 15 Dominus directas praelationem habet in fructibus ex fundo a se locato perceptis, ut pro pretio ab altero oblato potius sibi, quam illi vendantur.
- 16 In emptione meliorationum, quas emphiteuta facit in re emphiteutica, praefertur extraneo emptori pro pretio ab illo oblato, quod ad hunc effectum sibi praedicendum est.
- 17 Ius habet redimendi feudum, a vasallo alienatum in casibus iure permissis, pro pretio oblato ab extraneo emptore.
- 18 Locatio, & secunda adiectione Regiorum iurium, vel reddituum, ex dispositione legum Regiarum censetur facta sub quadam resolutiua conditione, si alius intra tempus per eas praestitum quarta partis adiectionem non fecerit.
- 19 Emens sub conditione resolutiua adiectionis in diem, eandem quam alius conditionem offerens, si praefendus est, ad eum quae effectum certior reddendus de oblato ab altero conditione.

- 20 Locatio, & conductio, valde similis est venditioni, & emptioni, iisdem quae iuris regulis consistit.
- 21 Venditio sicut sit rei in contractu emptionis, & venditionis, sic & fructuum eius in locatione, in eoque discrimen constituitur, quod in illa pretij solutio fit semel, in hac vero annuatim, & an, & quando vera emptio iudicetur remissum.
- 22 Adiectione vera, sine adiudicatio fit iurium Regiorum, alicui locatorum, dominum pro tempore locationis in eum transferens.
- 23 Adiectione ab adiectione in quo differat?
- 24 L. 10. tit. 23. lib. 9. compilat. expenditur.
- 25 DD. limitantes regulam l. ne cui 32. C. de locato, in locatione praediorum fiscalium, aut publicorum, idem senserunt de locatione Regiorum vectigalium, aliorumque iurium fiscalium, de quibus etiam nonnulli expresse loquuntur.
- 26 Et si loquantur, de conductore unius anni, praefereudo conductori anni sequentis pro pretio ab hoc oblato, accipiendi sunt exemplificatiue, cum de hoc tantum dubitari contingat, non excludentes alium casum, cum agitur de praelatione intra annum pro adiectione ab altero facta.
- 27 Adiectione in conductione, etiam perfecta rerum fiscalium, specialiter intra legitimum tempus permittitur, non etiam in conductione rerum, vel iurium Republicae.
- 28 Adiectionibus (vulgo puxas) in conductionibus rerum fiscalium faciendis tres menses, vel nonaginta dies Regijs legibus praescripti sunt, iuxta distinctionem per eas traditam, an sit facta (ut ipse loquitur) per mayor, o per menor, qui termini hic explicantur.
- 29 Republica iura, vel redditus, aut res ad eius administrationem pertinentes, si publice locentur, & si uni legitime adiecta fuerint, plerumque adiectionem admittunt ex vi statuti, vel consuetudinis, aut pacti, quod locatio fiat iuxta disposita per leges Regias in locatione Regiorum reddituum.
- 30 Idem si Republica beneficio restitutio in integrum iuuetur, instar minorum, quibus in eodem casu competit, & an, & quando Republica concedatur vel fisco.

¶ Ratio

- 31 *Respublica tunc demum magna, & considerabilis utilitas allata videbitur, ut restitutionem impetret, ne aliis magnum subire damnum censeatur, cū sextā prioris pretij, vel utilitatis partē excesserit, nisi aliud ex circumstantijs iudici videatur, cuius arbitrio huius rei disquisitio relicta est.*
- 32 *Conductorem primam, siue rerum fiscalium, siue etiam Reipublicæ, præferendū esse secundo pro adiectione, ab eo legitime facta, frequentius Regnicolæ docuerunt, quicquid aliqui contrarium velint in cōductione rerum, vel iurium Reipublicæ, quorum sententia conuincitur.*
- 33 *Contractus semel perfectus, plerumque ex iuris dispositione rescinditur, et si ex illo ius utriusque parti quæsitum sit, in quibus casibus non tū regula fallit, quam declaratur.*
- 34 *De rebus suis disponere, aut aliquid facere plerumque quis inuitus cogitur, & quare? & casus aliqui notantur.*
- 35 *Retractus ius à iure prælationis diuersum est, & illud reputatur odiosum, hoc favorabile, quod proinde facile extensionem accipit, maximè ex rationis identitate.*

- 36 *Leges Regiæ vectigalia, & similia iura primo conductori ex secunda, ac perfecta licitatione addicta, secundo, quartæ partis adiectionem facienti applicantes, non excludunt prælationem primi pro eodem augmento.*
- ¶ *Leges in dubio sic accipiendæ, & interpretandæ sunt, ne veteres corrigant. ibidem.*
- 37 *L. 6. & 7. tit. 9. lib. 9. nouæ compilat. dum incapitationem concilij oppidorum concedunt, in eorum fauorem retractus ius specialiter introduxerunt, quod à iure prælationis diuersum est, & quodlibet in suo casu seruari potest.*
- 38 *Parladorij sententia, & Andrea de Barulo praxi refelluntur.*
- 39 *Decisio incidens Hispalensis refertur.*
- 40 *Conducens bona, vel redditus priuati, pacto appposito ut conductio facta intelligatur iuxta disposita per leges Regias, tantum se videtur referre ad ea, quæ in ipsis expressè disposita sunt.*
- 41 *Pactū sui natura stricti iuris est, strictè què interpretandum; maximè contra eum, qui legem apertius dicere potuit.*
- 42 *Specialia duo simul concurrere non debent.*

DE CONDUCTORE REGIORVM VECTIGALIVM, aliorumvè iurium fiscalium, aut publicorum, cui ex secunda licitatione (vulgo de segundo remate) addicta sunt, an adiectione quartæ partis (vulgo la puxa del quarto) ab altero facta, ei pro eodem augmento præferendus sit?

DISSERTATIO XVII.

REGVLA l. ne cui 32. C. de locato, ultra casum locationis emphiteuticæ, per extinctionem generationum finitæ, de qua hactenus latè disseruimus, alium dissertat. 13. ex n. 28. casum excepimus locationis etiam temporalis prædiorum fiscalium, aut publicorum. Cuius affinis est sequens casus, qui * iamdiu in Hispalensi Senatu in controuersiam vocatus est me iudice inter Franciscum Yañez, & Franciscum Seuerinum, quorum

prior gabellæ redditus conduxit ex secunda licitatione, quæ fit post primam licitationem, & adiectionem (vulgo después del primer remate) atque ita redditus illos ex tali cōductione obtinuit, alter verò postmodum intra terminū Regijs legibus præstitutum auctione, siue adiectionem fecit quartæ partis, vulgo apud nos dictam la puxa del quarto, quam cum et iam obtulisset Franciscus Yañez, contendens se pro ea præferendū esse Francisco Seuerino, & pro hoc ordinarius iudex pronunciaisset, illo penitus

nitus excluso, is ab huiusmodi decreto, quo repulsam tulit, Hispalensem pro-uocauit Senatū.

- 2 Porro pro Seuerino, & iudicis sententia in eius fauorem lata illud imprimis facit, quòd ius retrahendi rem, semel alteri adjudicatam ex locatione, vel vèdicatione, odiosum est, cum aduertetur iuris regulis, quibus traditum est, cōtractum semel perfectum, inuito eo, cui ius ex illo quæsitum est, rescindi nō posse, l. ab emptione, § 8. & l. fin. D. de pactis, l. id, quod nostrum 11. D. de reg. iur. l. incuile 12. C. de rei vendicat. l. de contractu 3. l. ratas, 7. cū alijs C. de rescind. vend. l. 1. & 2. C. ne fiscus, rem quam vendidit, euincat, lib. 10. nec de rebus suis quemquam inuitum disponere, aut facere aliquid cogendum fore, l. inuitum 11. & l. dudum 14. illic. Sed quia grauis hæc videtur iniuria, quæ inani honestatis colore velatur, ut homines de rebus suis facere aliquid cogantur inuiti, C. de contrab. empt. l. inuitos 11. d. l. ne cui 32. vers. Sed patere, C. de locato, ad eò què non potest competere * nisi in casibus à iure expressis, ex reg. tex. in l. quod verò contra 14. cū 2. seqq. D. de legibus, l. cum quidam 19. D. de liber. & posth. reg. odia, & reg. quæ à iure cōmuni, lib. 6. profèquuntur latè Tiraq. de retractu consanguinit. in præfat. à n. 60. Didacus Castellus in l. 74. Tauri, verbo parte en ella, n. 16. vers. Item leges, Matiençus, & Azeuedus ad l. 7. tit. 11. lib. 5. nouæ compilat. ille gloss. 1. n. 14. hic verò n. 33. Non autem reperitur apud nos expressum, * quòd in locationibus Regiorum vectigalium talè ius competat, quinimò id non cōpetere insinuant leges, de adiectionibus huiusmodi iurium disponentes, quæ extant sub titul. 13. lib. 9. nouæ compilat. dum ea plus offerenti deferunt, nō habita ratione prioris cōductoris, seu licitatoris, maximè l. 5. illic, quæ dende en adelante no las pueda mudar, ni recibir mayor precio, ni puxa, &c. iuncto tex. ibi. Saluo de consentimientto de las partes, o si la puxa fuere tanta, quanta monta la quarta parte de la renta, y no en otra manera, & l. 6. post princip. sub iisdem ferè verbis, & in vers. Mandò, y ordenò, illic. La persona que por virtud de la dicha ley quisiere fazer la tal puxa de la quarta

parte para sacar la renta a aquel en quien primeramente fuere rematada, & l. 9. illic. Aquel, en quien fincare, y quedare la renta por razon de la puxa del quarto, l. 13. illic. El arrendador primero, en quien estaua la renta, sea venido de entregar al puxador en quien quedare, & c. & l. 14. illic. Qualquier puxador en quien quedare la renta, & l. 16. illic. Que el postrimero arrendador menor que fizo la dicha puxa del quarto, en quien queda la dicha renta, este por las aueniencias que hubiere fecho el primer arrendador. Ex quibus quidem legibus satis apertè cōstat, iura ac vectigalia Regia plus licitanti oblata, manere tandem penes eum, qui auctione, siue adiectionem quartæ partis fecit; nō ergo ab illo per priorem conductorem eandem offerentem auocari poterunt.

Præterea huic parti non parum adstipulantur l. 6. & 7. tit. 9. lib. 9. nouæ compilat. vbi concilij oppidorum specialiter concessum est, ut post factam alijs iurium Regaliū adiectiones, possint eorum incapitationem (vulgo encabezamiento) pro eodè; vel minore pretio à Principe impetrare; ergo ius cōmune in contrarium extat, ne possit quis quolibet prætextu adiectionem huiusmodi iurium semel alteri factam rescindi, sibi què pro eodem pretio denuò fieri petere. Tū ex reg. tex. in d. l. quod verò 14. cū 2. seqq. D. de legibus, l. 1. in fi. D. de cōstit. Princip. & in § sed & quod Principi (inde sūpto) in § de iure natur. Tū etiā ex simili alia regula, * qua traditum est, frustra precibus impetrari, quod iure cōmuni conceditur, l. Imperatores 15. in fi. illic. Et frustra à Principi desiderare rescindi venditionem, D. de priuileg. credit. l. 1. §. 1. vers. Quod beneficium, D. ad municipalem, l. vn. vers. Ut superfluum, C. de thesaur. lib. 10. quam regulam ad varia expendant Philip. Dec. cōf. 51. in fin. l. 6. Crot. cōf. 136. n. 22. & 25. Ioann. de Neuzan. cōf. 38. n. 16. & cōf. 41. n. 19. Ioan. Petr. Sürd. cōf. 215. n. 23. & cōf. 298. n. 26. lib. 3. & decis. 173. n. 18. Stephanus Gratianus, alia iura inducens, disceptat forens. tom. 4. c. 617. n. 23. Et cou. de ratiocin. c. 6. n. 30. ¶ Et cōfirmatur difficultas ex ratione, quæ in d. l. 6. compilat. traditur ad restringendam priuile-

uilegium illud concilij oppidoru con-
cessam, ne per omnia noxium sit condu-
ctoribus, quibus redditus Regij perfe-
cte addicti fuerant, illic: *Pero porque es-
to no sea ocafi, de que algunos se retrayan
de arrendar, es nuestra merced, &c.* que ra-
tio alijs quoque consideratur in l. quod
fiminor 24. alias 25. §. 1. illic. *Ne magno
incōmodo huius etatis homines afficiantur,
nemine cum his contrahente, & quodammo-
dò comercio eis interdicitur, D. de minor.*

7 Denique hanc sententiam ex iisdem
ferè fundamentis, tamen non sic exa-
ratis, docuit Parlad. se ita ex facto cō-
sultum quandoque respondiisse asseret s
in *sesquicent. quotid. differētiar. differ. 109.
§. 1. n. 10. & 11.* Pro quo adferri po-
test praxis relata ab Andrea de Barulo
in d. l. cōgruit 4. C. de loca. præd. ciu. lib. 11.
vbi postquam regulā ex ea l. firmavit,
hæc subiungit verba. *Sed hoc nõ obserua-
tur in Regno in gabellis, quæ auferuntur
primis gabellarijs, nisi plus offerant.*

8 Verum his nihil refragantibus, ordi-
narij iudicis decretum Senatus reuoca-
uit me iudice 27. die Maij anni 1621.
concesso actori iure prælationis in cō-
ductione illa Reginum reddituum pro
eadem quarta pretij parte, quæ ab alte-
ro conductore adiecta est, quanquam
postea in gradu supplicationis negotiū
istud ad infantiam alterius partis, quæ
antea nihil tale obiecerat, remissum
fuerit ad Regios consiliarios rei fami-
liaris, vulgò dictos *del Consejo de hazē-
da*, eò quòd Hispalensis Senatus de his
causis sit inhibitus. Motus autem fuit
ex sequētib. Imprimis quia * in cō-
ductione præliorum fiscalium, & pu-
blicorum id ita contra communes re-
gulas, ex peculiari æquitatis ratione,
quæ in illis militat, apertissimè statu-
tū est in d. l. cōgruit 4. & l. fin. C. de locat.
præd. ciu. lib. 11. per quas sic commu-
niter DD. concludunt, vti apparet ex
multis, quos in eam rem retulimus dis-
sertat. 13. n. 32. Porro peculiari illa
æquitatis ratio, qua earum legum de-
cisio nititur, æquè militat in conduc-
tione quorumcumque iurium fisci, vel
Reipublicæ, ergo idē ius in eis statutū
videtur, ex reg. l. illud 32. D. ad l. Aquil.
cum similibus à me congestis, latè què

9 exornatis dissertat. 7. ex n. 19. Minor
probat, quia ratio illa in eo præfer-
tim consistit, quòd * in fisco, vel Re-
publica, vtpote in corporibus quibus-
dam inanimatis, & per alios res suas
adminiftrant. Ius, nulla detur affectio
vni magis, quàm alteri locandi, quem-
ad modum datur in priuatis, qui ple-
rumquè viliori quoque pretio vni ma-
gis quàm alteri locare volunt, sed in
illis, aliter quàm in his, tantum confi-
deratur interesse pecuniarium, eis ex
huiusmodi administratione, & loca-
tione obueniens, l. 2. §. sed si filius, illic.
*Reipublica autem nihil, quod ad rem pe-
cuniariam attinet, interest, D. ad municip.
qua ratione nihil eorum interest, præ-
lationis ius priori conductori dari pro
pretij augmento ab altero conductore
oblato, quod & conductor primus of-
fert, cum idem à quolibet fiscus, vel Re-
pub. consequatur, atque ita cessante *
hoc interesse, præualeat æquitas illa na-
turalis, quæ dicitur, vt qui ad conduc-
tionem primus accessit, eo què titulo
rè possedit, posteriori pro facta ab eo
pretij adiectione præferendus sit, arg.
text. in l. 2. §. item Varus, vers. Quaquam,
D. de aqua, & aqua plu. arcendæ, quam
rationem latè profecutus sum d. dissert.
13. à n. 34. Ea vero ratio * quin eodē
modo locum obtineat in locatione iu-
rium fiscalium, vel publicorum, ac in
prædiorum eiusdem generis locatio-
ne dubitari non potest, nec enim vlla
in eo vis est, quòd quæ à fisco, vel Re-
publica locantur, immobilia sint, sed
quòd eorum sint bona, quo nomine &
iura, & actiones continentur, l. Prin-
ceps bona 21. & l. bonorum 49. D. de ver-
bor. signif. Quinimò * iura gabellarum,
& similia Principis, vel Reipublicæ,
cum perpetua sint, ad instar immobi-
lium habentur, arg. text. in l. iubemus
nulli 14. iuncta glos. verb. annonas ciuiles,
& l. priuilegia 16. §. 1. illic, immobile
quid, aut ciuiles pnes ne alienanto, C. de
sacrofanct. Eccles. l. fin. in princ. illic, do-
mus, aut annona ciuiles, & rursus illic.
Domus, vel ciuiles annonas, C. de vendit.
reb. ciu. lib. 11. Auth. de non alienandis,
in princip. vers. Vult enim illa, iuncta glos.
verbo ciuiles annonas, collat. 2. clem. 1. §.
cūquè*

10 cūquè annui redditus, de verbor. signif. at.
adeò què super eis velut talibus census
cōsignatiuis cōstitui potest, vt post a-
lios resoluunt P. Lud. Molina *de iust. &
iur. tom. 2. tract. 2. disput. 389. n. 8. Fel-
cian. de censib. to. 1. lib. 2. c. 3. in 36. Lud.
Auendañ. & Lud. Cencijs eod. tract. ille
c. 52. à n. 1. hic verò p. 1. c. 3. q. 1. art. 1.
n. 14. iunctis per ipsum trad. art. 5. n. 21.
& 22. P. Ioann. Bapt. Scortia in select.
sum. n. Pontif. cōstit. theorem. 258. post prin-
cip. vers. Item iura.* Procedit ergo confē-
quens, vt idem etiam ius in huiusmodi
iurium cōductione statutum videatur;
omniòquè obseruandum sit.

14 Deinde huc accedit ratio altera,
quam in præcedētis comprobationem
adduximus d. dissertat. 13. à n. 43. quòd
conductor etiam ad tempus modicum
cuiuslibet loci, aut iuris publici, vel
fiscalis, ius quoddā in re; siue vtile eius
dominium, vtilem què in re actionē
consequitur, l. 1. in princ. D. de loco publ.
fruendo, iuncta gl. verbo conduxit, vers.
Vel die, recepta à Bart. ibi in fin. & in l.
1. §. quod autem, in 1. n. 4. vers. Si verò cō-
duxit à publico, D. de superficibus, & cō-
muni à me relata d. n. 43. & ibi relatis
addo Menoch. de præsumpt. lib. 3. præ-
sumpt. 104. n. 19. quare ratione huius-
vtilis dominij, ad instar directi domini
iudicari debet, iisdem què prærogati-
uis, quib⁹ ille, proportionabiliter gau-
dere, arg. text. in l. si filius sum. 14. iuncta
gl. verbo quoniam totiens, vers. Et nota, D.
de reb. cred. l. sufficit 56. vers. Vt enim pa-
ctum, iuncta gl. verbo ita prorsus, D. de con-
dict. indeb. cum similibus, relatis à Ni-
col. Euerard. in locis legal. loco 17. à pro-
portione, n. 1. Porro * directus dominus
imprimis prælationem habet in fructi-
bus, ex fundo à se locato perceptis, vt
pro pretio ab altero oblato potius si-
bi, quàm illi vendantur, vt ex l. 1. in fin.
C. de metallarijs lib. 11. præ cæteris no-
tarunt Bart. Ang. Ioannes de Platea,
& Lucas de Pena ibi, Laurent. Calcan-
conf. 8. n. 35. Ludou. Rom. in l. 2. n. 7. D.
solu. matr. Ias. in v. ult. n. 11. C. de iure em-
phit. Ant. Burgenf. in c. 1. n. 18. de empt.
& vend. Matthæus Afflictus ad consti-
tut. Neapolit. in proem. q. 3. ad fin. Tira-
quel. de retractu consang. §. 1. gl. 18. n. 2.

16 vers. Facit, & tex. Rursus * in emptio-
ne meliorationum, quæ emphyteuta
fecit in re emphyteutica, præfertur ex-
traneo emptori pro pretio ab illo obla-
to, quod proinde sibi ad hunc effectum
prædicendum est. l. fin. vers. Et si quidem,
C. de iure emphit. c. fin. in princ. ex. de loca-
to. l. 69. vers. Saluo ende, tit. 18. partit. 3.
l. fin. vers. Pero ante, & vers. Et si el señor,
tit. 8. parti. 5. not. & explicat post alios
Tiraqu. vbi proximè n. 5. Præterea ius
habet * redimendi feudum, à vasallo
alienatum in casib⁹ iure permissis, pro
eodem ipso pretio, quod ab extraneo
emptore oblatum fuerit, c. 1. §. donare,
vers. Porro, tit. 9. qualiter olim poterat
feud. alien. lib. 2. feud. cutus etiam me-
minit Tiraq. d. n. 5. in fin. Denique & a-
lia similia iura habet, quæ colligere li-
cet ex l. in fundo 38. vers. Constitimus,
illic. Si parat⁹ est domin⁹ tantū dare, quā
habiturus est possessor, D. de rei v. d. & alijs
relatis à Tiraq. d. gl. 18. n. 6. ergo pro-
portionabiliter primus conductor iu-
rium fiscalium, vel publicorum (quæ,
vt diximus; bonis immobilibus compa-
rantur) vtpote vtilis eorum dominus
effectus, ius prælationis, seu retentio-
nis eorum habebit pro adiectione quar-
tæ partis, ex vi Regiarum legum à no-
uo conductore facta.

18 Tertio illud non parum huc parti
respectu Regiorum iurium, vel redi-
tuum, de quibus loquimur, suffragat-
ur, quòd eorum locatio, & postrema
addictio ex dispositione legum Regia-
rum, quarum sup. num. 4. meminimus,
censetur facta sub conditione quadam
resolutiua, si alius intra tempus Regijs
legibus præstitutum meliorem non obtu-
lerit conditionem, usque ad quartam par-
tis augmentum, seu adiectionem. At
vbi fit venditio * sub conditione reso-
lutiua addictionis in diem, si alius me-
liorem obtulerit conditionem, primus
emptor eandem quam nouus offerens,
ei præferendus est, ad eum què effectum
certior faciendus de meliore allata cō-
ditione, l. necesse 8. alias 11. D. de in diē
addict. illic. Necesse autem habebit vendi-
tor, meliorem conditione allata, priorem emp-
torē certiorē facere, vt si quid alius adij-
cit, ipse quoq; adijcere possit, quòd & apud
nos

nos cautum est in l. 40. vers. E dezimos, que si la vendida, tit. 5. partit. 5. ergo & conductor iurium fiscalium, qui nouo conductori, adiectione illa quartæ partis faciendi, ea relinquere tenetur, si eadem ipse obtulerit, ei erit eadem ratione præferendus. Consequentia imprimis probatur, quia * locatio, & conductio valde similis, ac proxima est uenditioni, & emptioni, iisdem quæ iuris regulis consistit, l. 1. & 2. D. locati, princip. inst. de locat. & conduct. cū adductis à D. Anto. à Menes. ex n. 13. & Pinel. 1. p. 6. 3. n. 17. in l. 2. C. de rescind. vendit. D. Franc. Alfaro de off. fiscalis gloss. 34. n. 52. & 72.

21 Id quæ vel ex eo constat, quod * sicut in uenditione res ipsa distrahitur, sic & in locatione fructus eius venduntur, l. quis saxum, 6. vers. Sed si is, qui à me emerit, suis mercede conduxerat, iuncta gl. verbo conduxerat, & communi, D. de donat. in eo quæ discrimen constituitur, quod in illa semel, in hac uero annuatim pretium soluitur, ut not. Bart. quest. 4. quæ incipit P. licanus, n. 6. & 10. vers. Aliquando dubitatur, & in l. eodem ferro 1. 1. §. qui maximos, n. 3. per tex. ibi, in uerbo ex redemptione uectigaliū, & similia iura, quæ ad hoc expendit, D. de publican. & uectigal. & in l. 1. §. 1. n. 3. post gl. ibi, uerbo agendo, vers. Sed qualiter, quam sic explicat, D. de superficibus, & nominatim in conductione gabellarum, quasi de uera emptione loquitur post alios. Philipp. Dec. cons. 4. nu. 1. & 2. & saltem cum contrahentes uisunt uerbo emptionis, & uedit. etiam si in singulos annos pretium constituitur, locationem ita factam, pro uera uenditione habendam esse, cum Ludou. Roman. & alijs defendit Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsump. 104. à n. 25. aduersus communem à se relatam n. 6. cuius fundamentis optimè satisfacit à n. 7. quicquid communem defendat Azcued. secutus per omnia Ripæ à se relati uestigia, ad l. 1. ex n. 2. tit. 11. lib. 9. compilat. Deinde probatur, * quia huiusmodi iurium locatorum uera sit additio, siue adiudicatio conductori, cui consequens est, ut in eum, ac in uerum emptorem dominium transferatur, l. si madauero 22. §. Iulianus, vers. Et sanè si ille propter hoc extraneo rem non

addixerit, D. mād. l. à Dino Pio XV. §. si post additū, D. de re iud. l. fin. D. de iure ficti, rubr. & l. uni. C. ne pro dote mulieris, bona quondam mariti addicantur, l. pro debito 6. C. de bon. auctorit. iud. possidend. toto tit. inst. de eo, qui libert. cau. bona addicuntur, iuncta l. ult. in fin. illic. Tunc auctoritate Principis dominium creditori addici solet, C. si in causam iudicati pignus capt. fit. & §. fin. inst. de officio iud. quod & colligitur ex Cic. in Verrem, act. 3. his uerbis. Dominus erat plena, noua iura, noua decreta, noua iudicia petebantur. mihi det possessionem, mihi ne adimat, in me iudiciū ne det, mihi bona addicat, & ex Plauto in Pænulo act. 1. Vbi in ius uenerit,

Addicet Prætor familiam totam sibi. Et ex Vlp. in fragm. tit. 19. de dominijs, & acquisit. rer. vers. In iure cessio, his uerbis. In iure cessio quoque communis alienatio est, & mancipi rerum, & nec mancipi, quæ fit per tres personas, in iure cedentes, uindicantes, addicentes; in iure cedit dominus, uindicat is, cui ceditur, addicet Prætor. In eo quæ * differt additio ab adiectione, quæ (ut in limine dissertationis diximus) nil aliud est, quam pretij augmentum, ab alio factū, & Hispanè dicimus puxa, id quæ satis constat ex l. licet autem 7. al. 9. cum l. seq. D. de in dicm addit. & ex alijs legibus, bonorum quæ authorum testimonijs contra nonnullos comprobant Francis. Conan. comment. iur. ciuil. lib. 7. c. 9. n. 5. & 7. Ant. Aug. lib. 2. emēdat. c. 3. Ioan. Costalius ad rubr. D. de in die addit. Ioan. Horocius ad l. si ab emptione 58. n. 33. & 34. D. de pact. Caldas Pereir. ad l. si curatorem habens, uerbo sua facilitate, nu. 51. & 52. C. de in integ. rest. Parlador. lib. 2. rer. quotid. c. fin. 5. p. §. 13. in princip. & §. 1. Garfias Toletanus in lucerna rubricarū, ad tit. C. de fide, & iure baste fiscal. lib. 10. n. 7. & 8.

Confirmari quæ non malè posse uideatur huiusmodi arg. ex l. 10. tit. 13. lib. 9. noua compilat. ubi & in conductione iurium, ac reddituum Regionum expressè cautum est, adiectionem quartæ partis ab aliquo factam, notificandā esse conductori, cui talia iura addicta fuerant, his uerbis. Es nuestra merced, que aquel que hiziere puxa del quarto en qualquier de nues-

nuestras rentas, y le fuere recebida, que sea tenudo, y obligado de notificar la puxa al arrendador primero, sobre quien la hizo, dentro de ueynete dias, contados desde el dia que la hiziere. Ceterum lex illa (si rectè inspicitur) longè alio respexit, ut ad uultimum argum. aptius obseruabimus.

25 Tandem ferè omnes DD. limitates reg. l. ne cui, C. de locat. in locatione prædiorum fiscalium, aut publicorum, à nobis allati dissertat. 13. n. 32. idem plane senserunt de locatione Regionum uectigalium, aliorum quæ iurium fiscalium. Tū quia nonnulli, maxime Alèx. Peregr. & Gratia. ibid. commemorati generaliter loquuntur de locatione rerum fiscalium, quo nomine quæcumque fisci iura cōprehēdi cōstat ex l. rei appellatione 23. D. de uerb. signif. cū alijs, in 1. huius partis fundam. adductis: Tū etiā quia ferè omnes utuntur ratione text. in d. l. eodem ferro 1. 1. §. qui maximos, D. de publican. & uectig. quæ de uectigalium redemptione loquitur, quam rationem etsi nos latè improbauerimus d. dissertat. 13. ex n. 38. illa tamen satis mentē suam DD. explicuere, arg. tex. in l. fin. D. de reb. eor. Denique in conductione gabellarum, & uectigalium expressè loquuntur, prælationis ius primo conductori cōcedentes, Lucas de Pena in l. fin. in fin. illic: Et not. quod si gabellot⁹ gabella publica paratus est tantum dare pro futuro anno, quantum alius licitator, præferendus est rationabiliter cuiuscumque, C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. Alber. in l. 2. post princip. vers. Quarto questionem, iunctis finalibus uerb. C. si in causam tud. pign. capt. fit, Matth. Afflictus in e. 1. uerbo uectigalia, n. 116. tit. quæ sint Regalia, in uisibus feud. & de iure protomiseos, in rubr. n. 2. & ex nostratibus Girōda de gabell. 2. part. in princip. n. 7. vers. Sed nihilominus.

26 Nec dicatur, * DD. hos dumtaxat loqui finito primo locationis anno; quasi secus sit in nostro casu, cū scilicet anno durante ab alio conductore sit adiectio, siue augmentum pretio per primum oblato. Neque enim illi taxatiue loquuntur, sed simpliciter, atque ita accipiendi sunt, suppositis terminis habilibus, ut iuxta euenientem casum exemplum proposuerint, quod nimirum dumtaxat

ageretur de præferendo conductore unius anni in conductione sequentis pro pretio ab altero oblato, non tamen excluderint nostrum casum, in quo eandem militare rationē inferius ad ult. fundam. solutionem ostendam, cū uidelicet primo anno durante alius legitimo tempore adiectionem fecerit, quæ * in conductione etiā perfecta rerum vel iurium fiscalium iure quoque communi specialiter permessa est; aliter atque in conductione rerum, vel iurium Reipublicæ; l. Lulius 2. 1. §. fin. D. ad municipalem, l. si tempora 4. C. de fide instrum. & iure baste fiscal. lib. 10. l. 1. & 2. C. de uendend. reb. ciuil. lib. 11. ubi glossæ, & DD. non satis conueniunt, quod seu quantum fuerit tempus illud, faciendis adiectionibus in conductione rerum fiscalium præstitutum. Apud nos uero * id aperte definitum extat, diuersimodè quidem; nam iure Regio Partitarum intra triennium, quo durare conductione poterat, tertiæ partis adiectione admittebatur, l. 7. ad fin. tit. 7. partit. 5. Iure uero nouissimo minor admittitur adiectione, & intra tempus longè breuius, nempe post priorem adiectionem intra quindecim dies adiectione decimæ, vel dimidiæ decimæ, uulgo puxa de diezmo entero, o medio diezmo, l. 2. 3. & 4. tit. 13. lib. 9. noua compilat. post secundā uero intra tres menses; uel nonaginta dies quartæ partis adiectione, l. 6. 8. & 15. eod. tit. & lib. distinctione scilicet. habita an conductione Regionum uectigalium, ac reddituum facta fuerit apud supremos rationales Regij consilij rei familiaris (uulgo contadores mayores del Consejo Real de hacienda) quæ dicitur por mayor, uel apud oppidorum cōcilia, quæ par menor uocatur, quemadmodum declaratur in l. 1. tit. 11. d. lib. 9. compilat. ut primò casu intra tres menses; in secundo uero intra nonaginta dies à die secundæ, & perfectæ adiectionis talis adiectione admittatur, de qua terminorum distinctione ad sequ. dissertat. dicam aptius, tametsi eā confundant (differentiam tantum inter ius commune, & Regionum quoad hoc notantes; quòd illo attento, de tempore, ad adiectionem faciendam præstituto non constet, hoc uero certum sit definitum;

fnitum, quod vniforme esse putant) Auendañ. *de exeq. mand.* 2. p. c. 12. n. 10. & 11. Ignat. Lafarte *de decima vendit.* 1. p. c. 18. n. 21. & 22. & 2. p. in *additamentis ad idem c. n.* 21. ac breuiter Parlador. *lib. 2. rer. quotid. c. fin. 5. p. 5. 13. n. 15.* Villadieg. *in polit. c. 5. ad 5. 30. n. 5.* D. Frācis. Altaro *de offic. fiscal gl.* 34. §. 1. n. 59. & §. 2. n. 84. & in terminis conductionis Reginum redituum, secundo modo factæ, nempe *por menor*, nos versamur. Similis quæ casus erit, * si iura, vel reditus Reipublicæ, aut res, ad eius administrationem pertinentes, vt annona macelli, aliorum quæ victualium (vulgò *pronison de los abastos y mantenimientos*) publicè locentur, nam et si in huiusmodi locatione post adiectionem semel legitimè factā adiectione vel utilior pacto regulariter nō admittatur, vt superius probauimus, at potest illa admitti, stante consuetudine, vel lege municipali, *d. l. Lucius 21. §. fin. D. ad municip. aut intercedente pacto*, quod locatio fiat iuxta disposita per leges Regias in locatione Reginum redituum (vulgò *cōforme a las leyes del quaderno de alcavalas*) arg. *l. non impossibile 50. iuncta gl. vlt. in fin. & communi, D. de pact. & vtrumq; in terminis tradunt, & explicant Auendañ. d. cap. 12. num. 11. per totum, Franciscus Auiles cap. 32. Prator. verbo de puxar, n. 8. 9. & 10. Parlador. d. cap. fin. 5. p. 5. 13. n. 16. & 6. p. 5. vni. n. 13. vers. Huc etiam pertinet, Ignatius Lafarte *de decima vendit. c. 18. n. 23. & in addit. ad idem c. & n. Girōda de gabell. 2. p. 5. 1. n. 8. & 9. Bouad. in polit. lib. 2. c. 16. n. 115. D. Valéc. cōf. 75. d. n. 6. aut * si ob magna, & cōsiderabilē pretij Reipub. soluedi adiectionem, vulgò *puxa*, vel etiā taxæ annonariæ diminutionem, incolis ipsis vtilem, vulgò *baxa*, restitutionis in integrum beneficio iuuaretur, instar minorum, quibus id in simili casu competere constat ex *l. & si sine 8. (quæ aliàs est sub l. ait Prator 7.) §. questum, D. de minor. l. 5. vers. E aun decimos, illic. Si intendiere, que es gran pro del mozo, tit. 19. partit. 6. quare & Reipublicæ competet, quæ illorum iure, & priuilegio gaudet, l. illud sciendum 9. (per arg. ab speciali) *D. de appell. l. Reipublica 4. C. qui-****

*bus ex causis maior. l. Rempubliam 3. C. de iure Reipubl. lib. 10. cum alijs relatis à Nicol. Euerard. in locis legal. loco 67. & 68. quibus apud nos consonat lex fin. d. tit. 19. parti. 6. & in terminis notarunt Greg. Lop. in d. l. 5. gl. 3. in princip. vers. Et quotidie, Francisc. Auileñ. c. 32. Pratorum, verbo de puxar, n. 11. iūctis n. 12. & 13. vbi benè explicat; & in effectu Auend. & Gutier. (quicquid prius cōtrarium absolutè docere videantur) ille *d. c. 12. nu. 12. hic verò lib. 1. pract. q. 38. n. 4. & de gabellis quæst. 140. nu. 10. ad fin. vers. Tamen quando, Parlador. d. lib. 2. rer. quotid. c. fin. 5. p. 5. 13. nu. 18. 19. & 20. Azeued. ad l. 2. n. 13. ad fin. vers. Ego tamen, ac n. 14. tit. 1. lib. 2. compilat. & post alios Bouad. in polit. lib. 3. c. 4. n. 20. vers. Esto tiene, Alphonfus Villadiego in polit. c. 5. §. 17. n. 156. vers. Especialmente, & §. 30. nu. 4. D. Valencuela d. conf. 75. nu. 10. Qui ferè omnes idem in fisco resoluunt, si lapsa sint tempora faciendis adiectionibus prestituta, quod tamen nō admisit Neapolit. cōsiliū apud Matth. Afflic. *de cis. 340. ex n. 2. nō satis perceptū à Parlador. d. §. 13. num. 14. ad fin.* Videbitur autem * magna, & cōsiderabilis utilitas allata, vt Respublica restitutionem impetret, ne aliàs magnum subire damnum censeatur, si adiectione facta sextam prioris pretij partem excedat, iuxta tradita à Bart. *in l. societatem 77. §. arbitrorum, n. 25. vers. In contrariū, D. pro socio, Alex. conf. 131. n. 15. lib. 2. & in terminis notat Cæsar Vrsil. ad Afflic. d. *de cis. 340. num. vlt. nisi scil. aliud ex circumstantijs iudici videatur, cuius arbitrio id examinare, ac dispicere commissum est, vt & obseruat Alex. d. n. 15. optimè D. Couarr. libr. 1. variar. c. 3. n. 11. vers. Ego sanè, Azeued. d. n. 14. ad fin. & Gutier. d. q. 38. num. 4. vers. Quod autem dicatur, & d. q. 140. n. 13.****

In vtroque autem casu, scilic. factæ adiectionis vel in conductione rei fiscalis intra terminū Regijs legibus definitum, vel in conductione rei seu iuris, ad Rempubliam pertinentis, intra terminum, statuto, aut cōsuetudine admissum, aut extraordinariè ex vi restitution. in integrum, primum cōducto, rem,

rem, cui res legitimè, ac perfectè adiecta est, secundo adiectione quomodo-cumquè permissam faciēti, pro eadem à se oblata præferendum esse docuerūt Greg. Lop. *in d. l. 5. tit. 19. parti. 6. glo. 3. in princ. (vbi subhastationem rerum publicarum, & fiscalium coniungit) iuncto vers. Et subdit (vbi opinionem Alberici sup. n. 25. relati, ad hanc speciem applicatam refert, & sequitur) Ignatius à Lafarte *de decima vendit. 2. p. in addit. ad cap. 18. n. 31. Azeued. in d. l. 2. compilat. n. 15. Gutier. d. q. 38. n. 6. & de gabellis d. quæst. 140. n. 11. Ceuallus pract. quæst. tom. 3. q. 756. d. n. 63. D. Valencuela d. conf. 75. n. 17. & saltem in conductione rerum, ac iurium fiscalium, de qua loquimur (quicquid in conductione rerum publicarum contra sentiant) velut indubitatum admittunt Bouad. & Villadiego in polit. ille *d. c. 4. n. 21. vers. Yo soy de contrario parecer en el caso propuesto de bastecimientos, iuncto vers. Y la doctrina de Alberico procede por caso especial en las cosas fiscales, hic verò d. c. 5. §. 17. n. 157. ad fin. & num. 158. illic. Y assi no pueden dar por el tanto el abasto a la persona, en quien estava rematado, aunque biziesse la misma baxa, lo qual procede al contrario en el arrendador de rentas reales, el qual puede pedir se le den por el tanto en caso que offrezca lo mesmo, que otro huuiere puxado. Quorum sententiam, dum aliud iuris constituunt in cōductione rerum, vel iurium Reipublicæ rectè taxant Gutier. d. quæst. 140. n. 11. vers. T amet si fragili ratione, & Ceuallus d. quæst. 756. num. 67. nam admissa quomodocumquè adiectione post adiectionem factam in locatione huiusmodi rerum, vel iurium, eadem est ratio in Republica, quæ in fisco, vt primum conductorem pro augmento à posteriore facto admittere debeat, iuxta reg. text. *in d. l. congruit 4. & in d. l. fin. C. de locat. pred. civil. libr. 1. & quæ nos pro earum ratione, & interpretatione diximus, latè quæ probauimus d. dissertat. 13. à num. 33. & paulò ante breuiter perstrinximus. In conductione autem Reginum redituum sic nouissimè aduersus Parladorium resoluit Volanus in commercio terrestri****

lib. 1. cap. 15. num. 43. & 44.

Quibus ita præmissis, nullum iam qua in limine obieiebantur nobis negotium faciunt: Non primum, cuius maiorem propositionem fatemur, at regulæ, quibus illa nititur; casui nostro non adaptantur. Nam quod ad primam attinet, constat utique contractus semel perfectos, & ex quibus plenum vtrique parti ius quæsitum est; plerumque ex iuris dispositione ob aliquam iustam causam, puta dolum, vim, metum, aut læsionem in re, vel precio rescindi, quemadmodum apparet ex *l. 1. cum sequentibus, D. quod met. cau. & C. de his, que vi, metus ve causa fiunt, D. & C. de dolo, D. de adil. edito, & C. de adilit. act. & C. de rescindend. vendit. l. 56. 57. 59. & sequentibus. tit. 5. parti. 5. aut si pacto contrahentium ipsi contractui adiecto, alteri ex his eum certo casu rescindendi facultas detur, vt in terminis *l. 1. & totius tituli. D. de lege commissor. & de in diem addit. & de senis. exportand. & C. de pact. inter emptorem, & venditor. l. 7. 38. 40. 42. & 58. tit. 5. partit. 5. in quibus, & similibus casibus regulam fallere docuit Accurs. gloss. magn. vers. In contractibus, in l. si pecuniam 5. D. de condit. cau. data, & gloss. vltim. vers. Item fallit, in l. sicut ab initio 5. C. de obligat. & act. & gloss. 1. in l. de contractu 3. C. de rescindend. vendition. quanquam verius sit; regulam tunc proprie non fallere, vt notarunt Bart. num. 9. & 11. Alexand. num. 9. in fin. & Ias. num. 11. similiter ad fin. ac num. seqq. in d. l. si pecuniam, idem Bart. in 1. & 2. lectura, & Salycet. 2. opposit. in d. l. sicut; sed declarari potius, vt ita demum procedat; ac locum habeat, si contractus semel rectè, ac legitimè in initio sit, itaut nihil sit, quod eum rescissioni faciat obnoxium, vel immediatè ex ipsa legis dispositione, vel media saltèm partium conuentione, qua stante non vntantum contrahens, sed ambo contractus vinculum dissoluunt, arg. tex. in *l. in diem 9. illic. Vt siue remanserit penes emptorem, siue recesserit, certum si voluntate domini factam aque cessionem, D. de aqua, & aqua pluuiæ arcenda;***

id quod ipsis contrahentibus minime prohibetur, l. ab emptione 58. illic. Quin integris omnibus, consensu eorum, qui inter se obligati sunt, recedi possit, dubium non est, D. de pact. l. nihil tam naturale 35. al. 36. D. de reg. iur. d. l. sicut ab initio, illic. Aduersario non consentiente, C. de oblig. & act. cum mille similibus, & prefata resolutione, ac rescissionis causas ultra DD. in relatis locis, prosequitur optimè Rebuf. 2. tom. ad leges Gall. tit. de resciss. contra. in prefat. ex n. 4. Ant. Gom. var. resol. to. 2. c. 2. ex n. 21. ad 33. D. Ferdin. Méchaca controuers. illustr. lib. 1. c. 29. n. 8. vers. Nos autem respondemus, Petr. Nicolaus Mocius de contra. tit. de empti. & vendit. toto c. quib. casibus annullatur emptio, & vendit. Parlad. lib. 1. rer. quotid. c. 3. §. 4. & 5. Petr. Aug. Morla in empor. iur. tit. 9. de contra. empt. in prelud. n. 32. Pater. Lud. Moli. de iust. & iure tom. 2. tract. 2. disput. 374. cum 5. seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. lib. 3. c. 523. n. 18. & 19. Marescot. var. resolu. lib. 1. c. 9. n. 1. & 2. Donell. lib. 16. cōmēt. c. 17. 18. & 19. vbi in vers. vlt. idē esse resoluit, si pactum, ex quo rescindēdi facultas cōpetit, nō sit expressum, sed tacitū ex aliquo facto inductū, quod idē valet, ex reg. l. 2. & 4. de pactis, id quod ipse Donel. duob. seqq. capit. eleganter propositis exēplis illustrat. Quibus ex iure nostro Regio addi potest casus locationis, & additionis Regiorum reddituum, cui (vt n. 18. diximus.) tacita adest resolutiua conditio, si intra præstituta tempora quartæ demum partis adiectio ab alio cōductore fiat, nec excluditur vice versa (vt à n. seq. ostendimus) alia conditio, quæ in est etiā iure communi, vt primus eandem offerens, secundo sit præferendus.

34 Quod verò pertinet ad alteram regulam, qua maiorem argumenti propositionē muniuimus, illa quoque verissima est, & procedit regulariter, nec enim aliās (vt & in arg. dicebamus) de re sua quisquā inuit⁹ aliquid facere aut disponere cogitur, vel simpliciter, vel in fauorē certæ personæ vel loci, quā in casib⁹ à iure expressis, quos latè prosequitur gl. & DD. in d. l. inuitū 11. & in d. l. dudam 14. C. de contra. empt. & in

l. nec emere 16. C. de iure delib. Socin. reg. Alphabetica 425. al. 529. Benedict. Ca pra reg. seu conslus. 87. ex n. 4. Fauianus de Mōte de empt. & vedit. quest. 3. princ. à n. 38. ad 46. inclusiue, Ant. Gom. & D. Præf. Cou. var. resol. ille to. 2. c. 2. n. vlt. hic verò lib. 3. c. 14. per totū (vbi n. 6. vers. Secundò etiā, casum illū, quē ex Bar. & alijs in l. 1. C. de metallarijs lib. 11. sup. n. 15. retulim⁹, licet primò impugnare tētaffet, tandē sub declaratione à nobis tradita admittit) Greg. Lop. in l. 3. gl. 1. tit. 5. parti. 5. Minsing. sing. obseruat. cent. 3. obseru. 51. & cēt. 5. obseru. 27. per totas, Francif. Auiles. c. 17. Prætor. verbo a razonables precios, à n. 7. & c. 18. gl. vlt. per totam, Girond. de gabel. 1. p. in princ. à n. 12. in fin. ad n. 16. inclusiue, Ceuallus præf. quest. tom. 4. q. 906. seu finali, ex n. 342. Fontanella de pactis nuptialib. claus. 4. gl. 12. à n. 26. nouissimè Hermosilla plures alios congerēs in notis ad Gregor. Lop. d. gl. 1. n. 1. 8. & seqq. Inter quos casus libet sequētes recēdere, qui ad materiā nostram propri⁹ pertinent; puta si quis partē rei, quā cū alio cōmunem habet, vēdere velit, nam cōforti poti⁹ quā extraneo eā pro eodē precio tenetur vēdere, vt apertè apud nos cautū est in l. 55. vers. Pero si alguno, tit. 5. parti. 5. id quod iure cōmuni nō ita expressum erat, licet ex æquitate cōmuniter DD. admitterēt, vt videre licet ex Bald. in l. ad officiu 3. n. 4. vers. Sed si cōfors, C. cōmuni diuid. & in l. 2. n. 3. C. de cōmun. rer. alienat. Feli. in c. qua in Ecclesiariū 7. n. 51. declarat. 6. vers. Est tamen æquū, extra de cōstitut. Guido Papæ singul. 788. n. 1. Hippol. Marsilio singul. 441. n. 2. Greg. Lop. in d. l. 55. part. gl. 8. in princ. & ad eum Hermosilla, alios cumulāte n. 1. 2. & 3. Sed & postea apud nos socio concessum est ius retrahendi partē illam, alteri venditā, intra nouē dies in l. 74. & 75. Tau. quæ sunt lex 13. & 14. tit. 11. lib. 5. noua cōpilat. Rursus si debitoris bona venēat, & creditōres emere velint, si quidē vnus tantū, poti⁹ illi, quā alij cui-cumquē res vendēda est, si plures, creditōri maioris summæ, quod si æqualis sint summæ, & vn⁹ sit debitori sāguine coniunctus, vel nullus creditor velit emere,

emere, poti⁹ coniuncto, siue credito-ri, siue non, quā extraneo, l. 1. D. de priuileg. credit. vbi præ cæteris latè prosequitur, & explicat Francif. Ripa, & ad praxim applicat Lud. Mefsia in pragmat. taxā panis, conclus. 5. n. 101. Parlad. lib. 2. rer. quotid. c. fin. 5. p. 8. 13. n. 10. Ioan. Bapt. Asinius de execut. §. 6. c. 6. per totum, qui ad plura alia inferunt, de quib⁹ & nos in præcedētib. dissertat. latè egimus. Datur & consanguineo apud nos intra nouem dies ius retrahendi re extraneo venditam in l. 70. cum trib. seqq. Tauri, quæ sunt l. 9. 10. 11. & 12. d. tit. 11. lib. 5. noua compil. quod latè vbiq⁹ Regnicolæ prosequuntur: simile q⁹; ius aliās passim apud nos breuiori tamen tempore cōcessum est, veluti ad annonā piscariā oppidorū obligatis, vt retrahere pro tato possint ab alijs mercatorib⁹ empta, quatenus eis op⁹ erat; rursus ipsis oppidis, vt ad vicinorū alimoniam retrahere eodē modo queant à cōductorib⁹ vsq⁹; ad dimidiā partē frumētī, & similiū feminū, l. 20. & 21. d. tit. 11. lib. 5. quib⁹ vltra ordinarios addēd⁹ est Bouad. in polit. lib. 3. c. 3. n. 50. vers. El octauo, & c. 4. n. 26. itē cerarijs, & seuarijs artificib⁹, vt cerā, vel seuum, vsui officiorum suorū necessaria, ab alijs emptoribus pro eodē pretio retrahere valeant in l. 4. & 5. tit. 18. lib. 7.

35 Ex quibus facile est dignoscere ac separare retractus ius à iure prælationis, illud namque propriè locū habet, cum res iam alteri vēdita, vel quæsitā erat, quomodo procedunt præfatæ leges Tauri, & cōpil. hoc verò tūc tantū, cum ante factam, vel perfectam venditionem, vel locationē, datur cōcursus inter volentes emere, vel conducere, quomodo procedit tex. in d. l. 1. D. de priuileg. credit. ac similibus relatis sup. n. 15. 16. & 17. & in d. l. 55. vers. Pero si alguno, tit. 5. partit. 5. vt satis ex eis colligitur, & quodam Partitæ legem aduertit Ant. Gom. in d. l. 70. Taur. n. 27. Ad idē q⁹; prælationis ius pertinet lex 18. vers. T porq⁹ entendemos, illic, cō quien concurrirē a cōprar pan, q⁹ no estuuiere cōprado, d. tit. 11. lib. 5. cōpil. cui addend⁹ est Bouad. d. lib. 3. c. 3. n. 50. vers. El no-eno, vltra alios à se relatos. lit. E. Qua

propter mirū videri nō debet, si retrahēdi ius, vt potē duab⁹ illis regulis superi⁹ propositis repugnās; odiosum iudicetur, nec nisi in casib⁹ à iure expressis locū habeat, iuxta reg. odiū restringi, lib. 6. cū similib. in arg. adductis. Quod in prælationis iure nō æquè procedit, cū nec priori regulē aduerfetur, nec absolute secūdæ, sed quaten⁹ detrahit liberæ disponētis facultati in præferēdo vnū alteri, quā prælationē cū iura in aliquib⁹ casib⁹ ex æquitate cōcedūt, fauorabilia poti⁹ cēferi debēt, cū nec ipsi disponētī quodam pecuniariū interestē, nec tertio, cui nōdū ius quæsitū est, quoquomodo præiudicēt; adeo quē ad similes casus maximè ex rationis idēitate facili⁹ extēdēda, d. reg. odia, in 2. p. cū traditis à D. Cou. lib. 1. var. c. 11. n. 5. ac post alios optimè à P. Thom. Säch. de matrim. lib. 1. disput. 1. n. 4. vbi quando dispositio fauorabilis, vel odiosa cēfenda sit, vt vel ampliari, vel restringi debeat, nō min⁹ breuiter, quā elegāter explicat. Inde est, vt prælationē in partē vēdita, socio meritò tribuerint Bald. & alij præced. num. relati; licet iure expressa nō esset, prout apud nos exprimitur in d. l. 55. tit. 5. parti. 5. cū in simili casib⁹ iure cōcessa fuerit in d. l. 1. D. de priuileg. credit. & alijs relatis sup. d. n. 15. 16. & 17. Inde etiā, vt emphiteutica renouatio iure optimo heredi, vel proximiori defuncti in cōcursu extraneorū à Bart. & cæteris cōmuniter cōcedatur, iuxta ea, quæ in duab⁹ præced. dissertat. latè dixim⁹; ex quib⁹ meritò hāc distinctionē inter i⁹ prælationis, & retract⁹ ex mēte Lud. Mefsie, & aliorū sup. nominatim obseruat; licet nō ita explicet Azeu. in d. l. 7. tit. 11. lib. 5. noua cōpil. n. 33. vers. Est tamē notādū.

36 Nō igitur iā obstat secūda arg. propositio, quod apud nos expressū minimè reperitur; retract⁹ ius priori cōductori Regiorū veltigallū cōpetere: quia ex dictis faciliè respondemus, ius hoc, de quo in præsentiarum agimus, nō retract⁹, sed prælationis esse, quod (vt diximus) fauorabile est, & licet Regijs nostris legibus expressum non fuerit, extensionem facili⁹ accipit ex alijs iuris communis. Quinimō

extensio, non tã dicenda est, quam virtualis cõprehensio, quæ sumitur ex legibus, hæc prælationis ius expressè cõcedentibus priori conductori prædiõrũ fiscalium, quib⁹ iura fiscalia proximè accedunt, & iuris censuræ reputantur, vt probauimus. Porro leges Regiæ in argum. allatæ, vectigalia, & similia iura, primo cõductori ex secunda licitatione addicta, secundo quartæ partis adiectione facienti applicantes, minimè excludunt prælationem primi pro eodem augmento, cum de ea nullũ verbum emisserint, sed simpliciter loquantur, atque ita hunc casum omissum reliquisse censentur sub regula, ac dispositione iuris antiqui, vt primus conductor, idem quod nouus offerens, ei præferendus sit, quia ita semper leges nouæ accipiendæ sunt, ne veteres corrigant, sed ad eas trahantur, *l. sed & posteriores. 28. D. de legib. l. vni. C. de inoff. dotib. l. præcipimus 32. §. vlt. illic. Quod autem has lege specialiter nõ reperitur dispositu n, id veterum legum, constitutionum quæ regulis omnes relictum intelligat, C. de appellat. c. cum expediat 29. de elect. in 6. cũ similib⁹ à me relatis, latè quæ exornatis dissertat. 5. n. 9.*

37 Ex dictis quoque facilis via sternitur ac paratur solutioni secundi argumenti, quod dispositione aliarum legum Regiarum nitebatur, nempe 6. & 7. tit. 9. lib. 9. nouæ cõpil. Nec enim illæ leges de prælatione agunt, sed de priuilegiario quodã retractus iure, quod in fauorem oppidorum introduxerunt, vt pro Regijs iuribus, ac redditibus, ab illis debitis, possint post eorum etiam licitationem, & adiectionem alijs factam, ipsorum incapitationem pro eodem, vel minore precio quocũque tẽpore à Principe impetrare, quod ita specialiter statui necesse fuit, vt cõductores scirèt, hoc se ab initio periculũ subire, nec conqueri possent quod in ipsorum præiudiciũ incapitationis priuilegium populis concessum redundaret, id quod à Principis intentione longè alienum est, *l. 2. §. meritò 10. & §. si quis à Principe 16. D. ne quid in loco publico, cum relatis in præced. dissertat. sub n. 5. 3. ex hoc autem priuilegiario iure*

populis concessio, & si illud inferatur, ius cõmune in contrarium esse, ne possit quis quolibet prætextu adiectione huiusmodi iurium Regionum semel alteri legitime, & irreuocabilitè facta rescindi petere, ac nõ æquè deducitur, nõ posse primum cõductorẽ, cui illa ex secunda licitatione reuocabilitè addicta fuerat, impedire ne addicatur nouo cõductori, quartæ partis adiectione intra præstituta tempora facienti, dũ ipse eandem obtulerit, quia ex separatis ad separata non fit illatio, *l. Papianus exali. 2. l. D. de minor. cum vulgat. longe autem diuersum hoc ius est à primo, cui illud rescissionis sit, & retract⁹, sui natura odiosum, adeo quæ refringẽdũ, nisi ex Principis gratia cõcedatur, hoc verò prælationis fauorabile, & ampliã dũ, itaut precib⁹ vti necesse nõ sit, nõ tamen duo hæc iura inter se pugnant, sed quodlibet in suo casu seruari potest. Ad argumẽti verò confirmationẽ dicimus, in præfato retractus iure necessum fuisse cõductores, à quibus per oppidorũ concilia Regia iura illis addicta speciali Principis beneficio auocantur, in cæteris omnibus illætos, & indemnes conseruare, ne aliàs à conductione huiusmodi iurium faciendã plures retraherentur; quæ ratio cessat in iure prælationis, priori conductori concessio, cum id potiùs sit in causa, vt plures conductores facilius inueniantur, iuxta ea quæ diximus *dissertat. 13. n. 36. ad fin.**

38 Destructis itaque Regiarum legum fundamentis, quibus Parladorius ad eorum calcem relatus nitebatur, ipsius quoque singularis sententia planè destructa manet, iuxta reg. tex. *in c. qualiter, & quando 24. vers. Et idẽ sancti, illic. Ne concussis columnis corruat edificium, cum relatis à gloss. verbo concussis, ext. de accusat.* Nisi forsan ex eo quoque motus est, quod veteres leges dumtaxat præferant primũ fiscalium, aut publicarum rerum cõductorẽ, qui toto cõductionis tẽpore in re cõducta permãsit, sequẽtis tẽporis cõductori, atq; ita videatur id priuilegiũ cõcessisse ipsi continuatæ, & cõpletæ cõductioni, quæ potuit plures años durare, & olim

& olim vectigalia in quinquennium à censoribus locabantur, teste Marco Varrone *lib. 4. de lingua Latina*, quod & constat *ex l. 3. §. cum quinquennium, D. de iure ffsci*, postea quæ id restrictum est ad trienniũ præcisum *in l. penes illũ 4. C. de vectigalib. & cõmis. nostrati verò iure voluntarium, sed diuersimodè, nam id iure Partitarũ intra eas metas cõtinetur, nec amplius esse potest, l. 7. circa fin. vers. Pero qualquier, vbi notat Greg. Lop. gl. 5. tit. 7. partit. 5. at nouissimo cõpilationis iure vltèrius progredi valet, l. 13. vers. Que los terminos en que para el segundo, y qualquier de los años del arrendamiento, & l. 18. vers. Y porque quando la renta se arrienda por dos o tres años, o mas, tit. 11. l. 2. illic. Por el año, o años, & l. 4. in princip. cum alijs, titul. 13. libr. 9. compilat. ac notat licet non ita explicet Girona *de gabell. 2. p. in princip. n. 16. & 17.* Sed nec hoc mouere magis Parladoriũ debuit, aut potuit, quia ex quo Regij reddit⁹ ex secunda, ac postrema licitatione alicui addicti sunt, valida, ac perfecti sunt locatio, nec conductori imputari potest, quod per totum tẽpus, quo facta fuit, in ea non permanerit, adeoque nõ minus iuris habere debet, ac si permansisset, arg. tex. *in l. qui operas 38. illic. Qui operas suas locauit, totius temporis mercedem accipere debet, si per eũ non stetit, quominus operas præstet, D. locati, confert reg. tex. in c. cum non stat. 66. de reg. iur. lib. 6. cum vulgat.* Accedit, quod is, cui iura, ac vectigalia Regia semel addicta sunt, confestim ad idoneam satisfactionẽ, ac plura alia onera, sub aliquot contraueniẽti impositis pœnis adstrictus est, vt videre licet, *ex l. 7. §. & 9. iuncta l. 10. cum 4. seqq. tit. 11. & l. 3. 9. 10. & 11. tit. 12. lib. 9. noua compilat. quas in proposito rectè aduersus Parlador. expendit assiduus alioquã eius sectator Volanus, sup. nu. 32. relatus. Nec rursus pro Parladorio allegari potest praxis, & obseruantia, de qua testatur Andreas de Barulo, cuius ipse nõ meminit, quia illa proculdubio erroneè introducta est, & contra veriorẽ sententiam hætenus latè fundatam, atque adeo induci rectè aduersus**

eiusmodi praxim potest optimus text. *in l. sed licet 12. illic. Non tam spectanda est quid Roma factum est, quam quid fieri debeat, D. de officio Præs. qua de re alibi dicam aptius.*

39 Ex quibus omnibus, & dubitãdi, & decid. ratio colligitur ad litem, quæ multò post hæc scripta agitata est in eodem Hispalẽsi Senatu inter Ducem de Alcalã, & Franciscum Manito ex vna parte, & Bartholomeum Velasco, & Paulum Fernandez ex altera; cum enim hi duas horti sortes, vulgò dictas *del Naranjal, y de Santo Domingo*, sitas sub horto magno, quod vocant *del Rey*, ad præfatum Ducem ex donatione Regia pertinente, ab eodem Duce in publica subhastatione in septennium conduxissent, & ex vltima licitatione, & adiectione habuissent 9. die Octobris anni 1625. pro pretio quatuor mille, & quadringentorum regalium in singulos annos sub quibusdam conditionibus, quarum vna fuit, quod huiusmodi locatio, & adiectione fieret instar locationis, & adiectionis iurium, ac reddituum Regionum, iuxta leges quaterni gabellarum; postmodum 3. die Ianuarij anni 1626. nempe octuagesima sexta die post adiectionem factã Bartholomeo, & Paulo, adeo quæ intra terminum 90. dierum Regijs legib⁹ præstitutum ad adiectionem quartæ partis in conductione Regionum reddituum faciendam, dictus Franciscus Manito eadem adiectione quartæ partis in prædicta fortium locatione fecit; quã cum Dux admisisset, ex eius parte 8. die eiusdem mensis, & anni coram ordinario iudice petitum est, dictos Bartholomeum, & Paulum à possessione dictarum fortium expelli, eam quæ vacuum Francisco Manito tradi (quam possessionem conlanzamiento vocam⁹) quod licet ex parte illorũ contradiceretur, allegato solennitatis defectu in subhastatione, & prælationis iure sibi pro eodem pretij augmento, quod offerēbant, competente, ac nonnullis alijs; ita nihilominus per iudicẽ absque illorum præiudicio, si quod postea prætenderet, iussum est, & à Senatu in gradu appellationis, & supplicationis cõ-

Decisio incu. Hispalensis

firmatum. Illis igitur postea ex vi re-
feruationis sibi factæ in Senatu insitē-
tibus super prælationis iure, quod à
Duce, & Fracisco Manito ab ipso cau-
sam habente contradicebatur, quæsitū
est an id illis hoc in casu competeret?
& competere quidē ex supradictis pla-
num videbatur, nam cum locatio facta
fuerit sub iisdem conditionibus, quib⁹
Regij reditus locantur, in horum au-
tem locatione prælationis ius primo
conductori competat pro adiectione
quartæ partis ab altero facta, eodē mo-
do hoc in casu illi locus esse debuit, cū
talis pactio iure admittatur, ac valeat,
iuxta superius tradita n. 29. pactio au-
tem contractibus interposita, eis for-
mam, ac legem det, l. iuris gentium 7. §.
quinimo, D. de pact. l. legem 10. l. in bona
fidei 13. C. eod. l. 1. §. si cōuenit, D. deposti-
ti, l. in conuentionalibus 52. D. de verbor.
oblig. l. contractus 23. vers. Sed hæc ita
(vbi ego quondam scripsi sub c. ultim.)
D. de reg. iur. c. contractus 85. eod. tit. in
6. c. eorum contrarium decisum est me
iudice 26. die Nouembris anni 1627.
40 ex eo potissimum * quod per pactum
in prædicta locatione appositū, quod
ea fieret instar locationis Reginū re-
dituum, nominatim se cōtrahentes re-
tulerunt ad disposita per Regias qua-
terni gabellarū leges, in quibus ius il-
lud prælationis minimè expressū repe-
ritur, sed id tantū, quod quartæ partis
adiectione intra 90. dies, vel tres menses
admittatur, qua admissa, prior fiscaliū
iurium conductor, eandē offerens, dū-
taxat præfertur ex vi veterum legum
iuris communis, quæ in dubio non cen-
sentur correctæ per nouas Regias, cō-
trarium specialiter nō disponētes, iux-
ta ea quæ dixim⁹ n. 36. Sed nec tacitè
id prælationis ius conceditur in l. 10.
tit. 13. lib. 9. noua compilat. cuius sup. n.
24. meminimus, quatenus disponit, ad
iectionem quartæ partis, intra præsti-
tuta tempora factam, notificandam ef-
se conductori, cui Regij reditus addi-
cti fuerant; nō enim talem notificatio-
nem requirit ad effectum prælationis
ei concedendæ, cuius nullibi nostrates
leges meminere, vt dixim⁹, sed ad hoc
tantum, vt prior conductor obiicere

possit defectus solennitatum, & con-
ditionum, quæ ad valorem, & firmita-
tem factæ adiectionis requiruntur, cum
illis probatis, penes ipsum reditus re-
maneant, adiectione amissa, & in pœ-
nam fisco applicata, quemadmodum
apparet ex d. l. 10. illic. Para que alegue
de su derecho, si quisere, iuncta l. 11. seq.
ad fin. vbi post relata requisita, quæ ad-
iectionem facienti incumbunt, hæc ad-
nectuntur verba. Y si assi no lo biziere, y
cumpliere, que pague a nos la puxa del quar-
to, y que se pueda librar en el, y en sus fia-
dores, y quede la renta con el primero que
la tenia, l. 15. illic. Y aquel arrendador me-
nor, sobre quien fuere fecho el dicho quarto,
pueda alegar de su derecho, iuncto fine, ibi.
Y que aquel postrimero arrendador, que fi-
ziere la tal puxa, sea tenuto de la notificar
al arrendador primero, sobre quien la haze,
& l. 17. in princ. illic. Los arrendadores
primeros, en quien estauan las rentas, se o-
ponen a las dichas puxas del quarto, y di-
zen, y alegan, que aquellos no han lugar, y
que los dichos puxadores no afianzaron las
rentas, ni bizieron, ni cumplieron lo demas
contenido en la ley, iuncto vers. Y el primer
arrendador. Non igitur ob aliud priori
conductori posterioris adiectione noti-
ficatur, quā vt de iure, & interesse suo
doceat, adiectione ad nihilū redacta,
iuxta reg. tex. in l. nam ita Diuus 39. il-
lic. Adhibitis etiam his, qui contradicent,
idest qui laderentur confirmatione adoptio-
nis, D. de adopt. l. etiam si p. tre 29. §. fin.
vers. Cum non euocatis, D. de minor. l. 1.
§. denunciare, illic. His scilicet quorum in-
terest, D. de inspiciendo ventre, & l. de uno
quoque 47. D. de re iud. Vnde cauendum
est ab Auilefio c. 32. Prætorum, verbo de
puxar, nu. 10. vers. Quoque intelligerem,
qui putat, notificationē faciendā pri-
mo cōductori, ad hoc vt ille possit vin-
cere licitationem, hoc est maiorem ad-
iectionem facere, arg. tex. quem sic in-
telligit in l. licet 7. illic. Licet autem vē-
ditori meliore allata conditione addicere
posteriori, nisi prior paratus sit plus adijce-
re, & in l. necesse 8. illic. Vt si quid alius
adycit, ipse quoque adycere possit (hoc est
supra illud) D. de in diem addict. sequu-
tus Baldum in d. l. licet, qui sic eas leges
intelligit, vt & Pincl. obiter ad l. 2.
2.p.

2.p.c.3.n.14. G. de rescind. vendit. quo-
modò etiam nouissimè eas ll. interpre-
tatur Ant. Fab. in rationali ad ipsas, & la-
tius de error. pragmat. tom. 1. decade 23.
error. 2. ad med. & error. 3. per tot. est e-
nim lōgè verius, præfatas leges sic esse
accipiēdas, vt prior emptor possit pl⁹
illud pretij, quod ab alio adijcitur, ad-
iciens, rem emptam retinere, contra-
ctus què resolutionem euitare, vt in-
tellexit rectè Ricardus de Malumbre;
quem refert, & sequitur Albericus in
d. l. licet. sentit què planè Accurs. in l. si
in emptione 35. verb. audietur, per tex. ibi.
D. de minor. ac per eundem text. docuit
Eman. Suar. in annotat. ad Pincl. vbi pro-
ximè, immeritò taxatus ab Anto. Fab.
sup. & saltē hunc sensum amplexa est
lex 40. vers. E decimos, tit. 5. parti. 5. il-
lic. E si el le compliere aquella majoria, de-
ue la recibir del, e dexarle la viña, dando-
le el precio sobredicho con la mejoría, vbi
notat Gregor. Lopez gl. 7. quicquid ad
eum Hermosilla n. 7. cōtrafentiat, inf-
pecto iure communi, secutus Ant. Fa-
brum, quem solum citat; multò que ma-
gis errauit Auilefius, qui non animad-
uertit contrariū apertè apud nos pro-
bari in d. l. 40. partita.

41 Cū itaque Regijs nostris legibus
nec expressè, nec tacitè comprehensum
fuerit præfatum prælationis ius, sed id
ex veteribus legibus sumatur, quæ in
dubio correctæ non censentur, vt dixi-
mus, non potest pactum memoratū, ad
leges quaterni gabellarum relatum, de
eo prælationis iure in illis non cōpre-
hensio intelligi, cū ad aliud regulari-
ter pactum non obliget, quā quod in
eo nominatim expressum est, est enim
sui natura stricti iuris, strictè què inter
pretandū, maximè contra eum, qui le-
gem sibi vtilè apertius dicere potuit,
l. veteribus 39. aliàs 40. D. de pact. l. ea
lege 51. D. locati, l. cum queritur 26. D.
de reb. dub. l. Arrian⁹ 47. illic. Vbi de obli-
gādo queritur, propensiores esse debere nos,
si habeamus occasionem, ad negandum, D. de
oblig. & act. l. stipulatio ista 38. §. in stipu-
lationibus, & l. quicquid adstringenda 99.
D. de verb. obligat. cap. contra eum 57. de
reg. iur. in 6. l. 2. in fin. vbi Gregor. Lop.
gl. vlt. alia iura refert, tit. 23. p. 7. cum

his, quæ ultra ordinarios vbique, & re-
latos ab Alphano collect. 248. tradit, &
explicat eleganter Stephan. Forcatul.
in nectomancia iur. dialogo 117. num. 1.
Prædictum itaque pactum id tantum
operatur; quod adiectione quartæ par-
tis in locatione illa intra terminū 90.
dierum Regijs legibus præstitutum ad-
mittenda sit, quæ alioqui non admitter-
retur etiā in locatione à Republica fa-
cta, lōgè q; min⁹ à dominis tempora-
lib⁹, nisi virtute talis pacti, aut cōsue-
tudinis, vt resoluunt DD. relati sup. di-
num. 29. Non verò vlteriùs trahendū
est, vt & prim⁹ conductor illarum for-
tium, adiectionē offerens quartæ par-
tis, quæ ex vi talis pacti ab altero fa-
cta est, nec alioqui admitteretur, eidē
præferatur, quia conductor, cuius in-
tererat, id debuisset expressè in conue-
tionem deducere, aliàs contra eum in-
terpretatio fit, iuxta nuper tradita, ma-
ximè ex tex. in proposito elegatissimo
in d. l. ea lege 51. D. locati. Accedit, quod
* si pactum illud simpliciter prolātū, 42
hoc etiam vltra adiectionis admissio-
nem operaretur, duo contereret spe-
cialia, quæ in dubio concurrere nō de-
bent, vt ad cōciliationem tex. in l. cum
post 69. aliàs 70. §. gener, (qui aliàs est
sub §. in domum) D. de iure dot. cum l. 1.
C. de dotis promiss. obseruat gl. verbo pla-
cuit, vers. Vel ibi promissio, in d. §. gener, &
gl. vlt. circa fin. vers. Ad aliū dic, & vers.
Vel his nudo pacto, in d. l. 1. quā cōciliat.
ex pluribus cōmunè fatetur, quicquid
eā neget Pet. Barbof. 3. p. leg. 1. D. soluto
matr. n. 45. vers. Pro cōcordia, qui tamē
ibi n. 46. vers. Succedit igitur, & in l. sta-
lienam 12. n. 89. vers. Præterea et si ad-
mittamus, D. eod. tit. id iuris brocardicū
certo modo declaratū admittit, quod
nos latè exornauimus dissertat. 6. n. 39.
Nec dicatur, Barbofæ declarationem,
vt id procedat tantum cū vtrumque
speciale equè principaliter inducitur,
secus quando vnū venit in consequen-
tiam alterius, in præfata specie verifi-
cari, quia admissa semel adiectione,
hoc ei consequens est, vt prælatio sit
admittenda, quemadmodum admitti-
tur in locatione Reipublicæ post ad-
missam ex vi similis pacti, aut legis
G g 4 muni-

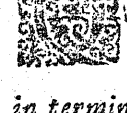
municipalis, aut iure extraordinario restitutionis, vt superius resolui-
 num. 32. inde sumpta æquiparatione,
 quod sicut in illa nõ consideratur affe-
 ctio, vni magis quam alteri locãdi, sed
 interesse pecuniarium tantum, sic nec
 in præfata Ducis locatione aliud vi-
 deatur considerandum, cum huiusmodi
 magnatum bona, sicut & Reipublicæ
 per alios administrari soleat, in quibus
 magis quam in ipsis dominis affectio
 daretur, quæ potius eis damnosa fo-
 ret, iuxta ea, quæ diximus *dissertat.* 13.

n. 36. Quia talis æquiparatio neganda
 est, nec enim verum est, in huiusmodi ad-
 ministracione affectione dominorum nõ
 dari, cum ex peculiari eorum iussu, &
 ordinatione fiat, qui plerumque volun-
 tatis libitum interesse pecuniario præ-
 ferunt; quod in memorato casu eo eui-
 dentiùs constitit, quod in eo Dux ipse
 pars formalis fuit, secundum quæ con-
 ductorẽ ad eõ enixè defendit, vt & ipse
 singulos iudices priuatim inuifuerit,
 de quæ illius iure, ac suo & certiores,
 & commendatos fecerit.

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

SUMMARIA.

- 1 *Questionis hypothesis refertur.*
- 2 *Tempus siue de momento ad mo-
mentum currat, siue non,
semper dies termini videtur
in termino computandus, & aliquot in
proposito legum dissidia notantur.*
- 3 *Tempus in dubio semper intelligitur cõ-
tinuũ, nisi aliud specialiter lege cautum
reperiatur, ibid.*
- 4 *Diem termini in termino ipso computa-
ri, iure, & Doctorũ autoritatibus pro-
batur.*
- 5 *Id esse certius plures ex Regnicolis nos-
tris docuerunt, cum terminus apponitur
à die actus, & eius rei exempla.*
- 6 *Sed & tunc si de hora constet, qua actus
exordium sumpsit, computationem fieri
de momento ad momentũ ydem affir-
marunt.*
- 7 *Mensis appellatio de triginta diebus
tantum regulariter intelligitur.*
- 8 *Dies termini, hoc est assignationis eius,
in termino ipso nõ computatur, nisi aliud
expressè cautum sit, vel ex coniecturis
appareat, id quæ receptius, & vñtatius
esse ostenditur.*
- 9 *Nonnulla iura pro hac sententiã expẽ-
duntur, quorum declarationi per viam
regula, magis quam speciali prouisioni à
regula subductæ expressio in eis facta tri-*

- buitur.*
- 10 *Cap. propter superfluam 22. 2. quest.
6. pro cõtraria parte adductum, pro hac
retorquetur, & inducitur.*
- 11 *Lex vbi lex 101. aliàs 102. D. de reg.
iur. pro eadẽ sententiã à plerisque induci-
tur, & an ea inductio vera sit, ac n. 23.*
- 12 *Lex 3. s. minorem, D. adopt. intelli-
gitur.*
- 13 *Lex in vsucapionibus 6. cum l. seq. cõ-
ciliatur cum l. in vsucapione 15. D. de
diuersis, & temporalibus præscript. &
l. in omnibus 6. D. obligat. & act.*
- 14 *Dies, vel annus cõceptus an & quando
habeatur pro completo?*
- 15 *Tempus in dubio intelligi continuum
quod dicitur, intelligitur ex quo curre-
re cõcepit.*
- 16 *Terminus cum statuitur à die, vel ex
die actus, multò certius ac receptius est,
diem termini non computari in termino.*
- 17 *Secus si ab actu ipso, quod pluribus mo-
dis contingere potest.*
- 18 *Quod si iura indifferenter terminum
constituant tam à die actus, quam ab ac-
tu ipso, declaratio sumenda est ex legib⁹
posterioribus, & intellecta lex 1. s. bi-
duum, innẽto 5. quid igitur, D. quando
appellandum sit.*
- 19 *Consuetudo tamẽ indistinctè admittit,
vt siue*

*vt siue ab acta, siue à die actus terminus
apponatur, dies termini in termino non
computetur, & intellecta nonnullæ le-
ges Regiæ.*

- 20 *Mensis appellatio ita demum de 30.
diebus tantum intelligitur, cum ad cer-
tum ac determinatum mensem non refer-
tur, secus si referatur ad mensem habentem
31. dies.*
- 21 *Menses ad aliquem actum assignati, in-
telliguntur hi, qui casu occurrerint, &
intellecta lex 6. & 8. titul. 13. libr. 9.
compilat. & conciliatæ cum l. 15. eius-
dem tit.*

22 *Mensum duorum plerumque leges me-
minere, eos ad aliquem actum merè ci-
uilem præstituentes, & eius rei exempla,
quibus leges aliquot illustrantur.*

23 *Eorum mentio tunc non potest referri
ad sexaginta dies tantum, sed ad sexa-
ginta, & unum, & quare? & intellecta
lex vbi lex 101. aliàs 102. D. de reg.
iur.*

24 *Lex si aliquot mensium spaciũ præ-
finit ad legitimandum actum inspecta
natura ipsa, menses intelliguntur luna-
res, & intellecta lex septimo. mense 12.
D. de statuta bon.*

DE DIE TERMINI, AD ACTVM ALIQVEM
 peragendum præfinit, an in termino ipso computetur, & obiter an,
 & quando computatio fiat de momento ad momentũ, an item men-
 sis, vel mensium appellatio simpliciter prolata, de triginta diebus tan-
 tum pro quolibet mense intelligatur, nec ne? ad elucidatio-
 nem nonnullorum iuris locorum, tam com-
 munis, quam Regij.

DISSERTATIO XVIII.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

 N facto præcedentis dif-
 fertat. illud etiã in que-
 stionem deductum est,
 an auctio, siue adiectio
 quartæ partis, à Fran-
 cisco Seuerino facta, admittenda fo-
 ret, nec ne? Nam illam non esse ad-
 mittendã contendebat Franciscus Ya-
 ñez, vtpotè factam post lapsum nona-
 ginta dierum, qui iure Regio ad eam
 faciendam designati sunt in l. 15. titul.
 13. libr. 9. noua compilat. ad eõ quæ ipso
 iure penes ipsum Regios reditus, ex se-
 cunda licitatione sibi adiectos, irre-
 uocabiliter remansisse pro eodem ip-
 so precio, vt nec necessarium ei fuisset;
 vt iure prælationis pro eo, quod à Se-
 uerino postmodum adiectum est; fuit
 enim sibi adiectio facta 4. die Ianuarij
 anni 1621. adiectio autem quartæ par-
 tis à Frãcisco Seuerino facta, subsequen-
 ta fuit 4. die Aprilis eiusdem anni, at-
 que ita die ipsa adiectionis computa-

ta, prout computandam fore dicebãt,
 lapsis iam dictis 90. diebus, nã ex mēti
 fe Ianuarij secundum eam computatio-
 nem supererant 28. dies, totidem quæ
 habuit Februarius (qui eo anno bissex-
 tilis non fuit) quibus additi 31. mensis
 Martij, & quatuor Aprilis, conficiunt
 nonaginta, & unum dies. Nec obstare
 sibi dicebat aliam trium mensium dila-
 tionem, cuius fit mentio in l. 6. & 8. d.
 tit. 13. libr. 9. compilat. quia præterquam
 quod illa præfinita est in diuersa loca-
 tione, vulgò apud nos dicta *por mayor*,
 vt ex illis legibus constat, illa in effe-
 ctu non distat à dilatione 90. dierum,
 designata in d. l. 15. eiusd. tituli, vt pro
 comperto habent Auend. & alij præ-
 ced. dissertat. relati sub n. 28.

Quod verò ad primum pertinet, Frã-
 cisci Yañez intentio ex eõ imprimis
 fundata videbatur, quod aut volumus
 terminum computari de momento ad
 momentum, & tunc primi, & vltimi
 diei

diei computatio fit per horas ab illa, qua actus coepit, ad illam qua desijt, l. 3. §. *minorem*, D. de minor. aut non fit de momento ad momentum, & tunc primus dies pro integro computatur, & postremus tantum debet esse impletus l. in usucapionibus 6. iuncta l. seq. D. de usucapion. l. in omnibus 6. D. de oblig. & act. quinimò sufficere quòd vltim⁹ dies dumtaxat fit tactus, nec requiri quòd sit expletus, probat text. difficilis, qui proximè relatis aduersari ex diametro videtur, in l. in usucapione 15. D. de diuers. & temporal. prescript. ergo quomodocumque sit, dies termini computatur in termino.

3 Secundò quia tempus in dubio semper intelligitur continuum, nisi aliud specialiter lege cautum reperiatur, gl. elegans in rubr. vers. Sed hic notandum, D. de diuersis, & temporal. prescript. cõmuniter recepta à Bart. & reliquis ibi, vltra quos eam valdè commendant, & magistram, ordinariam, ac singularem dicunt Paul. Castr. in l. nunquam 31. §. 1. n. 2. D. de usucap. Stephan. Bertrand. conf. 83. n. 2. vol. 2. p. 1. Franciscus Balbus de prescript. 1. p. 4. princip. quaest. 6. & vlt. n. vlt. ac post alios Tiraq. de retractu consang. §. 1. gloss. 11. n. 21. vers. Nam & tempora, Ludou. Gomezius in reg. de annali. possid. q. 73. post princ. vers. Nam lex voluit, Francisc. Becius conf. 99. n. 14. Surd. decis. 189. n. 1.

4 Tertio quia diem termini in termino ipso computari non obscure probatur in l. 1. §. biduum, illic. Ex die sententiae latae computandum erit, iuncto §. quid igitur 8. illic. Si fortè dicta sit sententia iam suprema hora, vbi not. gl. verbo subtraxisse, illic. Ergo de momento ad momentũ, D. quãdo appell. fit, & in c. propter superfluam 22. illic. Et ipse dies, in quo accepit litteras, in his quinque diebus specialiter computetur, 2. quaest. 6. id què aliàs passim glossæ docuere, nempe gl. verbo in decem mensibus, vers. Et dies mortis computatur in decem mensibus, in l. Gallus 29. D. de lib. & postb. gl. verbo dierum, in fin. vers. Ego credo, quòd semper computetur, & sic seruatur de facto, in c. anteriorum, 28. 2. q. 6. similis verbo infra descendium, vers. Et fit ipsorum computatio

de momento ad momentum, in c. non solum 7. & verbo sciuerit, vers. Et fit de momento ad momentum computatio, in c. conuersioni 8. de appel. in 6. & vbiq̃e cõmunis, quã resoluunt Alex. n. 12. vers. Sed contrarium, & vers. Et tenendo, in l. 1. D. si quis cautionib. Philipp. Corn. qui & magis communem dicit conf. 279. n. 4. lib. 4. Philip. Dec. n. 35. & Philipp⁹ Francus n. 22. in c. super eo 12. de appel. ac post alios Tiraqu. licet eam non sequatur de retractu consang. d. §. 1. gl. 11. n. 20. & 21. & rursus à nu. 42. Matth. Affl. Et. in consil. Neapol. lib. 1. rubr. 90. n. 8. & decis. 73. n. 7. vers. Præterea omne tempus, & ad eum Casar Vrsil. à nu. 6. Did. Castell. ad l. 64. Taur. gl. verbo de de el dia, sub n. 82. vers. Spl. regulariter, (quamuis postea in effectu dissentiat, vt mox videbimus) Bernard. Diaz, & ad eum Salzedus plures congerens, reg. 190. & Pet. Dueñas reg. 197. Nò paucos quoque pro hac sententia cumulat Alex. Trentacinq. variar. resolut. lib. 2. tit. de dilat. resol. 1. n. 2. in 1. opinione.

5 Tandem quia id certius esse passim nostrates tradiderunt, cum terminus iure nostro Regio præfinitur à die act⁹, puta à die latæ sententiæ, vt ab ea appelletur, vt in l. 1. tit. 16. lib. 3. ordinam. quæ est lex 1. tit. 18. lib. 4. noua compil. factæ oppositionis in executionis iudicio, vt exceptiones probari possint, in l. 64. Tauri, quæ est l. 2. tit. 21. libr. 4. noua compilation. factæ additionis, vt res addicta retrahi per consanguineum possit, in l. 70. Tauri, quæ est lex 9. tit. 11. libr. 5. compilat. sic etenim docuerunt Palac. Rub. n. 34. & Ant. Gom. n. 25. in d. l. 70. Tauri, Petr⁹ Dueñas d. reg. 197. ad fin. Salzed. ad Bernar. Diaz d. reg. 190. similiter ad fi. vers. Et de iure Regio, Did. Per. ad l. 1. tit. 2. lib. 3. ordinam. gloss. 1. q. 26. §. Alia est opinio, vers. Confirmatur, Ioann. Baptist. Villalobos in antinom. iur. cõmun. & Regij, lit. D. n. 10. Alph. Azeu. ad l. 1. tit. 4. lib. 4. noua compil. n. 34. & 35. & ad l. 7. tit. 11. lib. 5. nu. 62. & remissiuè in l. 9. eiusd. tit. nu. 7. in fin. Ioan. Gratian. reg. 133. ante n. 1. vers. Præcipuè iure Regio. Qui & ipsi * affirmant, si de hora constet, qua actus exordium sump-

sumpsit, fieri computatione de momento ad momentum, id quod ad speciem nostram propriè adaptatur, in qua nonaginta dies, ad 4. partis adiectionem faciendam designati, numerantur à die factæ additionis, vt planè constat ex l. 15. tit. 13. lib. 9. compilat. illic. Se foga dentro de nouenta dias, contados desde el dia, que fuere rematada la renta de todo remate, ergo dies ipse additionis factæ, in eo termino computandus est, atque adeò extra terminum adiectio facta reperitur in superiore hypothesi.

7 Rursus quod attinet ad secundum articulum, obiter ab actore deductũ, nempe terminum trium mensium, Regijs legibus ad adiectionem faciendam præfinitum, à termino nonaginta dierum in d. l. 15. assignato non differre, id etiam ex eo probatur, quòd mensis appellatio de triginta tantum diebus regulariter intelligitur, l. si venditor 25. aliàs 28. illic. Intra duos menses, iuncta l. quod si nolit 31. §. si quid ita venierit 22. illic. Intra sexaginta dies vtilis, & l. adiles 38. in princ. vers. Si quid ita, illic. In diebus sexaginta, D. de edil. edicto (quib⁹ addendi sunt, rectè post alios explicantes, Ant. Gom. tom. 2. var. c. 2. n. 19. circa fin. vers. Adde tamen, Menoch. de arbitrar. lib. 1. q. 32. nu. 12. & 13. Valasc. de iure emphit. q. 11. nu. 16. vers. Porro si de tempore) l. si maritus 4. §. 1. illic. Nam post sexaginta dies quatuor menses extraneis dantur, & l. miles 11. §. sexaginta, iuncta l. mariti 29. §. sex mensũ, D. ad l. Iul. de adult. vbi sexaginta dies, qui marito conceduntur ad accusandam vxorem adulteram iure mariti, & quatuor menses iure extranei, sex menses nuncupantur, Auth. iubemus, in princ. illic. Intra triginta dies, iuncto vers. Quòd si non fecerit, illic. Alius mensis, & vers. Si verò, illic. Alterius mensis, & illic. Itaut si vsque ad prædictos tres menses, C. de iudicij, l. vlt. §. si autem dubius, iuncta gl. verbo sexaginta, C. de iure deliber. vbi cum text. ille 30. dies heredi cõcedat ad inchoandum inuentarium, & 60. ad perficiendum, infert relata gl. tres illi menses concessos esse, quod & apud nos probat lex 5. vers. E deuen començar, vbi notat post alios à se relatos Grego. Lop.

gloss. 5. tit. 6. part. 6.

8 Verum his nihil refragantibus, contrarium in vtroque artic. iudicatu est. In primo namque & verius, & receptius est tam Doctorum calculo, quam forensi vsu, diem termini, hoc est assignationis eius, in termino ipso non computari, vt post gl. verbo præter eum, Iacob. Butricarium, Bart. & alios testatur Iaf. n. 20. vers. Communis opinio, vers. Ista opinio de consuetudine, & vers. Ista est magis communis, in l. 1. D. si quis cautionibus, vbi & Alex. de consuetudine testatur n. 13. vers. Tamen de consuetudine, Bartholom. Soci. reg. alpha. 91. Pet. Dueñas reg. 196. Guido Papæ, & ei adætes decis. 170. vers. Sed quicquid sit de iure, Montalu. in l. 4. verbo fasta nueue dias, tit. 3. lib. 2. fori, Did. Castell. in d. l. 64. Taur. n. 82. & 83. & in l. 70. Taur. n. 38. Minsing. singul. obseruat. cent. 5. obseru. 15. n. 2. & 4. in princ. Sebast. Vantius de nullit. tit. ex defectu iuris d. ordin. num. 160. Bartholom. Bertazola conf. 20. n. 18. Alex. Trentacinq. d. tit. de dilat. resol. 1. n. 2. vers. 2. est opinio, iuncto vers. Ego non recederem, Didacus Perez, qui hanc sententiam in casu dubio magis probat, in d. l. 1. tit. 2. lib. 3. ordin. glo. 1. q. 26. in princ. iuncto §. alia est opinio, vers. Vnde dicendum, Villalob. qui eum refert, & sequitur in arar. com. opin. lit. T. n. 20. Parlador. lib. 2. rer. quotid. c. fin. §. p. §. 10. à n. 3. Matiençus ad l. 7. tit. 11. lib. 5. noua compilat. gl. 6. n. 1. (vbi se refert ad latius tradita in tract. de stylo Cancellarie, què præ manibus habere non potui) Ceuall. pract. quaest. tom. 1. q. 401. n. 6. vers. Et etiam cessante, Bouad. in polit. lib. 3. c. 8. n. 201. ad med. Steph. Gratian. disceptat. forens. tom. 1. c. 161. nu. 17. Osuald. Hillig. alios congerens ad Donell. lib. 24. comment. c. 6. lit. F. vers. Num autem, Petr. Ant. Lazarus pract. & c. 100. quaest. de monitor. p. 1. sect. 2. q. 1. n. 4. circa fin. princip. & vers. Quæ quidem ratio; Ioan. Vuamest⁹ conf. 28. n. 4. & 5. cent. 1. Quæ * sententia ex seq. probatur imprimis ex relata l. 1. illic. Præter eum diem, quo cautum promittitur, D. si quis cautionibus. Rursus ex l. eã qui 41. vers. Planè, illic. Si ipsa die Kalendarium quis stipulationem interponat, quid sequemur?

quemur? & puto actum videri de sequentibus Kalendis, vbi notat Gotofr. ad verbum Kalendis, D. verbor. obligat. Tertiō ex c. 1. illic. Infra quindecim dierum spacium post diem, in qua proponitur, de foro cōpet. lib. 6. Denique ex c. 1. vers. Si quis igitur, illic. Intra octo dierum spacium, die in quo proponitur minimè computato, de except. eod. lib. Nec dicatur, id idè in specie horum iurium contingere, quia in eis in expressum est, si quidem in dubio censerit potius debet per modum regulæ, ac declarationis rei dubiæ id expressum esse, vt inde instructionem sumamus, quàm ex vi specialis prouisionis, arg. tex. in l. iura 8. D. de legib. l. & hoc Tiberius 41. D. de hered. instit. in cap. erit autem lex 2. vers. Manifesta quoque, & vers. Sed pro communi, 4. dist. & in cap. 1. illic. Nos instituta maiorum patrū considerantes, ext. de sepult. & in simili notarunt Ripa in l. si constante 25. nu. 50. vers. Sed tu dicas, & n. 78. vers. Nec obstat, quòd ibi fiat extensio, D. soluto matr. Camillus Gallinius de verb. signif. lib. 107. c. 1. n. 21. Id què * magis confirmatur ex c. propter superfluam 22. (pro contraria parte adducto) 2. q. 6. vbi, cum statutum esset tam ibi, quàm præced. c. in §. post datam, ac repetatur postea in c. ab eo 24. eiusd. causa, & quaest. appellare volentem, intra quinque dies id facere debere, & intra eosdem litteras accipere dimissorias à iudice à quo, & iudici ad quem, si commodè posset, præferentare, vel ad eum iter arripere; additur in vers. Et ipse dies, diem, quo quis dimissorias litteras accepit, in ipsis quinque diebus specialiter esse computandum, specialiter inquam, hoc est ex speciali ratione, quæ initio illius c. subiecta est, tendens nimirum ad restringendum quantum fieri possit huiusmodi terminum, atquè ita planè indicatur, in contrarium extare ius commune, vt dies termini in termino non computetur, ex reg. l. quòd verò 14. cū duab. seqq. D. de legib. Pro quo * rursus expendi solet tex. in l. vbi lex 101. aliàs 102. D. de reg. iur. quòd loci Paulus vbi lex (inquit) duorum mensium fecit mentionem, & qui sexagesimo & primo die venerit, audiendus est; ita facta inductione, quòd

(vt n. 7. probauimus) mensis appellatio de triginta tantum diebus regulariter intelligitur, cum igitur in d. l. vbi lex, traditum sit, quotiescumque ex legis præscripto duo menses alicui conceduntur ad aliquid peragendum, puta comparandum in iudicio, vel quid simile, vnum ei addendum esse diem si pra sexagesimum, satis insinuari videtur, in duobus illis mensibus, primum diem, in quo terminus datus est, nō esse computandum, vt sensit ibi gloss. 1. in fin. vers. Item hoc de benignitate, quā DD. communiter ad hoc commendant, vt præ alijs videre licet apud Alex. Tré tacinq. d. vers. Secunda est opinio, in princip. & in fin. & in terminis sic eam l. inducit Tiraq. d. §. 1. gl. 11. n. 19. & ab eo mutuatus Did. Perez. d. q. 26. in princip. vers. Suffragatur. Quod tamè fundamētum valde mihi fallax semper visum est, per ea quæ postea ad secundum artic. dicam.

Nec verissima hac admissa sententia, prioris fundamenta quicquam mouere debent. Non primum, quod difficillimū quidem est propter varias Doctorum ad iura in ea relata, & similia interpretationes, & conciliationes, vt ultra ordinarios videre licet apud Franciscum Conan. comment. iur. ciuil. lib. 3. c. 5. n. 4. Ludou. Charond. lib. 3. verosimil. c. 17. D. Francisc. Sarmient. select. interpret. lib. 3. cap. 5. n. 4. Ioan. Robert. sentent. iur. lib. 1. c. 2. & 3. Guidū Pancirol. var. lect. lib. 3. c. 9. Ioā. Parlad. lib. 1. rer. quot. c. 1. §. 1. à n. 20. & alios infra. Inter quas illa mihi videtur aptissima, quam doctè, & ingeniosè primus considerauit Conan. d. cap. 12. n. 6. cui Robert. & Pancirol. partim accedunt, vt mox videbim⁹, & nos ei aliqua, pro exactiore tam iurium, quàm Doctorum inter se dissidentium conciliatione, & concordia non inutiliter adijcimus. Vt nimirum separanda sit ipsa naturæ veritas in his, quæ facti sunt, à iuris censura, & fictione in his, quæ sunt iuris. Prima namque attentata, tempus de momento ad momentum currit, atque ita procedit tex. in d. l. 3. §. minorè, D. de minor. vbi ipsa tantum veritas læsionis in minore ætate cōtingentis cōsidera-

sideratur, vt quatenus intra metas illas læsio ipsa de facto euenerit, suum ei auxilium Prætor impartiat, vt ipse in perpetuo edicto pollicitur est his verbis. Quod cū minore quàm viginti quinque annis natu gestum esse dicitur, vtique que res erit, animaduertā, l. 1. §. 1. eod. D. ut. Nec enim Prætor quicquam circa ius in ea ætate edixit, vt liceat, vel nō liceat aliquid facere, sed factum tantum notauit, pollicitus se quod actum erit animaduerturum, atque ita id factum nulla iuris ciuilis constitutione, vel fictione obscurari, aut imminui potest, alia temporis, intra quòd illud euenisse censeatur, computatione facta, quæ ab ipsa rei natura fit, ex reg. tex. in l. filio, quem pater 23. illic. Ne imagine, natura veritas adumbretur, D. de liber. & posth. l. 1. §. si vir uxori, D. de acquir. possess. l. in bello 12. §. facti, D. de captiu. & postlim. reuers. quod & ipsum docuit Ioannes Robert. d. lib. 1. sentent. cap. 2. circa fin. vers. At cū de eiusmodi, & Pācirol. d. c. 9. ad fin. vers. Sed verba eadē. At verò * inspecta iuris censura, vel fictione in his, quæ sunt iuris, longè aliter se res habet, in his siquidem regulariter non fit computatio de momento ad momentum, sed vel vltimus terminus dies impletus esse debet, vel tactus tantum pro impleto habetur, vt cætera iura in argum. allata non obscure demonstrant. Primum namque indicare videntur verba tex. in d. l. in usucapionibus 6. D. de usucap. vbi Vlpian⁹ in usucapionibus (inquit) non à momento ad momentum, sed totum postremum diem computamus, apertè què Paulus I. C. docuit in d. l. in omnibus 6. D. de obligat. & act. vbi in hæc verba loquitur, in omnibus temporalibus actionibus nisi postremus totus dies compleatur, non sunt obligationem, quæ iura velut eiusdem sententiæ aduersus cōmunem mox referendam interpretatur Guidus Pancirolus d. c. 9. in princip. Id què regulare est, vt totus postremus dies impleri debeat, & in termino cōputetur l. 1. §. quod dicimus, D. de successorio edicto, l. Pater 30. §. sexaginta, D. ad l. Iul. de adult. l. si quis dixerit 133. D. verbor. signif. ac proinde de eo quæstio nostra non est, vt aduertit A-

lex. n. 19. vers. Sed certè ille tex. & Ias. n. 20. in l. 1. D. si quis cauit. Tiraq. de retract. cōsang. §. 1. gl. 11. n. 27. Alex. Tré tacinq. var. resolut. lib. 2. resolut. 1. de dilat. n. 2. Minsing. singul. obseruat. cent. 5. obseruat. 15. n. 4. vers. Neque impediunt, Petrus Zenedus singul. tan. 18. Alterū verò, nempe vltimum termini diem tantum solummodò, pro impleto haberi in iisdem terminis usucapionis, de quâ loquitur d. lex in usucapionibus, cui similes sunt termini d. leg. in omnibus, differtè quoquè apparet ex d. l. in usucapione 15. D. de diuersis, & temporal. prescript. vbi sic Venuleius, in usucapione ita seruatur, vt etiam si minimo momento nouissimi diei possessa sit res, nihilominus repleatur usucapio, nec totus dies exigitur ad explendum constitutum tempus. Quarum legum disidiū ex eo magis elucet, quòd aut per postremum, seu nouissimum diem intelligimus eum, qui extremus est cōputato toto primo die, puta si anni terminus assignetur Kalendis Ianuarijs huius anni, postremus dies erit pridie Kalendas Ianuarias anni sequētis, quomodo videtur intellexisse Vlpian. in d. l. in usucapionibus. vt indicat exēplū, quo vtitur, in l. seq. his verbis, idè què qui hora sexta diei Kalendarū Ianuariarū possidere cepit, hora sexta noctis pridie Kalendas Ianuarias implet usucapionē; & tunc quidem præterquam, quòd diem assignationis termini in termino ipso computamus, contra superius tradita, ex diametro Vlpianus cum Venuleio pugnet in d. l. in usucapione, nec enim alio se su potest ibi nouissim⁹ dies dici, quàm quo postremus dicitur in d. l. in usucapionibus, vt nimis diuinatoriè interpretatur Pancirolus d. c. 9. vers. Sed prædictis, qui proinde merito in ea interpretatione non persistit, sed ad aliā cōfugit, quæ tamè illa peior est, vt ibi I. C. nihil definit, sed tantum referat quid ex consuetudine seruabatur, quasi non & id pro iure sufficeret, l. de quibus 22. cum seqq. D. de legib. quinimò nec id à iure Romanorum distat l. cū Prætor 12. §. non autem, vers. Moribus, D. de iudicijs, l. 1. D. de donat. inter, l. 2. l. iam hoc iure 4. D. de vulg. & pup. substit. l. more 8. D. de acq. hered. iuncta l. obligari 43. vers. P. pillus,

pillus, D. de oblig. & act. Aut postremi, seu nouissimi diei nomine intelligim⁹ correspondentē sequēti post diē assignationis, puta in præfato exēplo assignati annalis spacij Kalendis Ianuarij præsentis anni, postremus dies erit Kalēdarū Ianuariarū anni sequētis; & iux hūc etiā sensū Vlp. in d. l. in usucapionib. & Paul⁹ in d. l. in omnib⁹, totū, siue integrū postremū diē exigētes, pugnarent, cū Venul. in d. l. in usucapione, qui vel minimo vltimi diei momēto cōtētus est, lōgē q; maior foret Vlp. pugna in d. l. in usucapionib. cū se ipso in l. seq. Sed adhuc verissimū iudico, per postremū, ac nouissimū diē in relatis locis necessariō accipiēdū esse eū, qui seq. post diē assignationis respondet, id quod vel ex eo per spicuū fit, quōd in eo dūtaxāt die dubitatio subesse potest, vtrū totus sit implēdus, an verō minimū eius momētū attigisse sufficiat, quia momētū, ad quod vsque inspecta natura ipsa, ac rei veritate perueniēdū erat, vt anni termin⁹ cōpleretur, in eo tātū die cadit, vt patet ad sensum, & cōstat ex d. l. 3. §. minorē, D. de minor. iuris autē censura in his quæ iuris sūt, vt dixim⁹, potest nulla momēti cōsideratione habita, sed solummodō diei ipsi⁹, eū ex varijs causarū circūstāt. iuxta mōd dicēda, modō pro impleto habere, & si tātū sit, modō omninō impletū requirere. Nec vlla imprimis iuxta hūc planissimū sensum repugnātia est inter Vlp. in 2. illis legib⁹, quia quod in d. l. in usucapionibus docuit, in usucapionib⁹ nō esse tēporis rationē ineundā à momēto ad momētū, sed totū postremū diē cōputādū, nō significat, id est illū esse explēdum, sed esse totū illi diei adscribēdum, siue ad numerādū, & si tactus tātū vel minimo momēto sit, vt planē ostēdit exēplū legis sequentis, cū qua proinde nedū lex præcedēs nō pugnat, sed imō mirē cōuenit, vt & ambę leges cōueniūt cū d. l. in usucapione, quomodō eas rectissimē interpretātur, & in amicitia redigūt gl. vni. in princ. Olofred. n. 1. verbo cōputam⁹, & verbo usucapionē, Alber. & Cum. ante n. 1. Angel. in fi. Paul. Castrel. n. 1. in princ. iūcto vers. Iū videtur, Lud. Roman. sub eod. n. & ceteri cōmuniter in d.

l. in usucapionib. Conan. d. lib. 3. cōmēt. c. 12. n. 1. circa fin. vers. Diuersa, Ricard. in princ. inst. de usucap. n. 76. Euerar. Brōchorst enantiophanon. siue miscel. cōtrouer. cēt. 4. assert. 8. ac post alios Nicola⁹ Genoa de cōcil. leg. ad d. l. in usucapionib. n. 2. pag. mibi 298. Rursus nec Vlpian. & Venulei⁹ authores d. l. in usucapionibus, & d. l. in usucapione, quoquomodō pugnāt cū Paulo in d. l. in omnib⁹, quia, vt ex eorū verbis planissimē cōstat, in diuersis casib⁹ loquuntur, in quib⁹ diuersimodē statui necesse fuit, nēpē illi in usucapione, qua dominiū queritur per cōtinuationē possessionis tēporis à lege definiti, l. 3. D. de usucap. hic in tēporalibus actionibus, quæ tēpore finiunt obligationē, vnde actiones illę nascēbātur, l. licēt 42. §. ea obligatio, D. de procurator. l. 2. in fi. princ. D. mādati, cū similib. atq; adeō de personaliū actionum præscriptione sermo est in d. l. in omnib⁹, vt rectē intellexit Accur. ibi gl. 1. idē licēt non ita cōstanter, in d. l. in usucapione, schol. 1. vers. Vel hic contrā, vbi tradiderunt etiā Bart. in fin. vers. Vel dic, Raph. Cuman. n. 1. vers. Lex autē in omnib⁹, & Imola n. 3. ad fi. vers. Vel potes dicere, Conan. d. lib. 3. cōmēt. c. 12. n. 2. & alij inferiūs referendi. Quicquid ad actiones breui tēpore duraturas, vt redhibitoria, & si miles postea restringāt idē Accur. verbo obligationē, vers. Solut. Olofr. Bart. Alber. & Ang. in d. l. in omnibus, Ludov. Rom. n. 1. ad fi. vers. Et idē dicitur, in d. l. in usucapione, Ricard. sup. & nemine horū relato Parlād. d. lib. 1. rer. quotid. c. 1. §. 1. à n. 20. Hæc etenim restrictio repugnat generalitati illorum verborum, non finit obligationem.

Diuersitatis ratio in eo est, quōd vsu capio, cū bono publico introducta sit, ne rerū dominia in incerto esēt, & vt aliquis esset litiū finis l. 1. D. de usucap. princ. inst. eod. tit. l. fin. D. pro suo, ac rur⁹ nō nisi ex titulo, & bona fide saltē traditionis tempore, iure ciuili inspecto, procedat, l. si aliena 10. l. Celsus 27. l. potest 36. & l. quā rē 38. cū alijs D. de usucap. d. princ. inst. eod. tit. l. vn. C. de usucap. trā. form. fauorabilis iudicatur, quia bonū illud publicū, tot circūstātijis munitū, priuato, cui detrahit, antefertur, l. vn.

l. vn. C. de cad. tollend. Auth. res quæ, C. cōmunia delegat. quod præ alijs eleganter tradit, & explicat Vaconius à Vacuna declarat. iur. lib. 1. c. 28. n. 4. adeō quē in ea vltim⁹ termini dies tactus tātū sufficit, licēt impletus nō sit, quia in fauorabilibus dies vel ann⁹ cōceptus pro cōpleto habetur, vt in testamētis probat lex qua etate 5. D. de testam. in restitutio ne fideicomissi lex qui filiū 74. §. Sabinius (aliās Fabius Antoninus) vers. Imperator, iuncta gl. verb. & alia, vers. Sed cuius, & cōmuni, D. ad S. C. Trebell. (cui vltra alios addendi sunt bene explicātes Beroi⁹ conf. 79. n. 2. vol. 2. Ouald. Hilliger. ad Donel. lib. 6. cōmēt. cap. 33. lit. F.) in manumittēdi facultate l. 1. D. de manumiss. in ipsa libertate data lex si ita scriptū 16. iūctā gl. verbo impleto, & l. si ita fuerit 41. vbi not. gl. 1. D. de manumiss. testam. in honorib⁹ Reipublicę l. ad Reipublicam 8. D. de muner. & honor. (quāquā, vt obiter moneā, in Ecclesiasticis id perpetuū nō sit, sed aliter, atq; aliter ex causis cōstitutum, c. subdiaconus 4. iūctā gl. 77. dict. c. ad nostrā 8. vers. Quo circa, iūctā gl. verb. ante cōsummationē, ext. de regul. clem. si iūctā gl. verb. in decimo octauo, de etate, & qualit. cum his quę vltra DD. vbi quē, tradunt Feli. in c. vlt. vigessimū 41. n. 7. de off. delegat. Gutierrez. quest. lib. 1. c. 26. n. 3. & latius à n. 8. Ceual. pract. quest. to. 2. q. 523. n. vlt. sed & in secularibus apud nos, & Lusitanos variatū est, vt cōstat ex l. 5. tit. 4. p. 3. l. 4. tit. 1. §. lib. 2. ordinam. l. 2. tit. 9. lib. 3. noue cōpil. & ordin. Lusitanarū lib. 1. tit. 73. al. 93. & vltra ordinarios vbi quē, obseruat Cald. Perei. ad l. si curatore, verb. hūc cōtractū, n. 41. & 44. C. de integ. restit. Paz in praxi l. p. to. 1. primo tēp. n. 51. Bouad. in polit. lib. 1. c. 6. n. 17. & c. 7. n. 18. & lib. 2. cap. 2. l. n. 13. vltra alios relatos à D. Roderico de Acuña in suis ad Decretum annotationibus in d. cap. subdiaconus. n. 12.) At verō præscriptio tēporaliū actionū, cū actiones ipsas ex cōtractu, vel quasi, aut iure aliquo ex varijs causarū figuris ali cui cōpetētēs, iuxta l. 1. D. illo tit. de oblig. & act. nulla bonæ, vel malæ fidei cōsideratione habita, sed ex sola negligentia nō petentis omninō perimat, &

excludat, vice versa odiōsa potius iudicatur, adeō quē in ea dies cōceptus pro cōpleto nō habetur, sed omninō cōpleri debet, quēadmodū in odiōsis regula re esse tradidere, hæc inter memoratarū legū casus differētię rationē cōmendātes, gl. & DD. cōmuniter vbi quē, & in l. 3. §. minorē, D. de minor. vsq; ad Ant. Fab. in rationali lit. B. Alciat. in l. anniculus 134. n. 1. 2. & 3. D. de verbor. signifi. Gratian. discept. fores. to. 1. c. 161. n. 17. Euerar. Brōchorst enantiophanon cēt. 4. d. assert. 8. Nicol. Genoa in cōcil. d. l. in usucapionib. n. 9. vers. Hūc eūdē, iūctō n. vlt. quicquid eā rationē repudient, nullā aliam congruā reddentes Conan. d. c. 12. n. 2. & Ioan. Robert. d. lib. 1. sent. c. 3. ante medium, vers. Cuius responsi.

Minus habet negotij secundū argumētū, sumptū ex cōmuni illa traditione, quōd in dubio tēpus intelligitur cōtinuū, quā & nos verissimā esse agnoscimus, cæterū ex ea nō sequitur, diē assignationis termini in termino ipso cōputari, quia ex tūc tātū tēpus intelligitur cōtinuū, ex quo currere cōepit, vt tradit las. in l. 1. n. 21. D. si quis caut. & ipsi DD. in arg. relati pro cōperto habēt, maximē Tiraq. qui sic ad eā doctrinā nostræ sētētię authores cōmuniter respōdere testatur de retract. cōsang. d. §. 1. gl. 11. n. 22. in fin. Minsing. sing. obseruat. cēt. 5. obseru. 15. in fi. Grat. discept. fores. to. 1. c. 161. n. 20. idquē merito nā cōtinuū tēpus dicitur ad differētiā vt illis, quod ignorāti & impedito nō currit, cōtinuū vero currit semper, & absque intermissione aduers⁹ quęcūque, quemadmodū apparet ex his, quę cū multis tradidimus dissert. 8. n. 34. atq; ita id accipiēdum est suppositis terminis habilibus, iuxta reg. tex. in l. qui testamēto 20. D. de testam. vt scil. currat ex quo ius currere voluit, eadēquē ratione vsque ad metas iure præfinitas, & non aliter.

Non itē obstat tertiū fundamētum, quod duob⁹ iuris locis præsertim hitebatur, quorū vni ex c. propter superflua 22. vers. Et ipse dies, 2. q. 6. plenē satisfecim⁹ sub n. 10. eū textū pro nostra pot⁹ sētētia retorquētes. Alteri verō ex l. 1. §. biduū, iunctō §. quid igitur, & aliquot

aliquot glossarū, Doctorū q; traditionib⁹ vt satisfaciā⁹, obseruādū est regulā, ac sentētiā illā, quā vti veriorem tuemur, quod dies assignationis termini in termino nō cōputetur, tūc demū procedere, cū vel simpliciter termin⁹ à lege, vel ab homine ad aliqū actū assignatur, ita scil. vt ad talē actū tot habeat dies, aut eū intra tot dies faciat iuxta ea, quæ post alios tradit Alexan. in l. 1. n. 19. D. si quis caut. vel nō simpliciter, sed à die vnus act⁹ terminus ad aliū præfinitur, imò tunc multò cert⁹, & à cōtrariē quoq; sentētiæ authorib⁹ admisiū, quia cū dictiones à vel ab, sui natura sint exclusiue, & separatiue, idē importantes quod post, l. 2. §. quod ad magistrat⁹ 1. 4. D. de orig. iur. l. 3. §. si iūctā gl. verb. à Brundeſo, D. de act. empt. l. si ex duob⁹ 1. 2. in princ. iuxta antiquā lectiōnē, iūctā gl. verb. alter ab altero, D. de duob⁹ reis, & vbique DD. cōsequēter dies ipsa subducitur, nec in termino cōputatur, vt in terminis docuit elegās gl. verbo numerādū, circa si. vers. Tertiu, quod nō sūt cōputatiō, p̄r tex. ibi, quē sic intelligit, de præbēd. in 6. similis verbo à die, in clem. sicut 3. per illū quoq; tex. de appell. quā ratione idē est si dicatur ex die, nā & hæc dictio ex, separationē, & exclusionē denotat, iuxta tex. sic intelligēdū in l. 1. §. annū, iūctā gl. 1. D. de itin. actūq; prin. & meliorē in l. si. illic, ex die, quo ann⁹ utilis currebat, iūctō tex. ibi, ann⁹ utilis incipit currere. ex quo viceſimi sexti anni dies illuxerit, C. de tēporib⁹ in integr. restit. & in c. 1. iūctā gl. verbo ex ea die, in ff. 4. q. 5. & in terminis sic vtrūq; post Speculator. Bald. & alios resoluit Alex. n. 16. 17. & 18. in d. l. 1. D. si quis caut. idē cōf. 42. n. 5. lib. 3. cōf. 114. n. 2. lib. 5. & cōf. 87. n. 10. lib. 7. Felin. in c. 1. n. 4. vers. Et dum iste tex. ext. de præscript. ac post plures alios Tiraq. de retrā. cōsang. d. §. 1. gl. 1. 1. à n. 51. ad 55. Castell⁹ ad l. 64. Tau. n. 82. vers. Fallit ista reg. & ad l. 70. n. 38. Flamin. de resign. benef. lib. 12. q. 8. n. 13. Hier. Gocal. ad reg. 8. Cācell. gl. 8. n. 23. Gratia. discept. forēs. lib. 1. d. c. 161. n. 2. & decis. Rotæ Marchie 124. n. 3. 4. & 5. Gut. pract. quæst. lib. 2. q. 154. n. 2. Tusch. pract. cōf. tom. 2. lit. D. cōf. 138. n. 10. Scacc. de appell. q. 12. n. 56. & 57.

Vuameſ. cōf. 28. n. 5. cōf. 1. Barboſ. de d. elion. d. d. 1. n. 1. & 6. d. d. 115. n. 13. & 14. Eadēq; ratione vice versa dicēdum est, quod si nō à die act⁹, sed ab ipſo actu terminus assignetur, tūc dies ille, in quo act⁹ ceterb. est, nō tot⁹, sed ab eodē tēporis momēto, à quo tātū separatio fit, vsque ad simile alteri⁹ diei, illi cōrespōdētis, regulariter cōputādus sit, iuxta iura sic accipiēda in l. annus 6. in princ. illic, ex quo dedit, D. de calūniat. l. ait lex 21. §. 1. illic, ex quo quis occis⁹ est, D. ad l. Aquil. c. anteriorū 28. vers. Et san cim⁹, illic, posse intra decē dierū spaciū, à recitatione sentētiæ numerādū, iūctā gl. verbo dierū, in fin. 2. q. 6. in c. ex parte 9. illic, quod eā ab eo tēpore pro cōiuge teneret, vbi not. Præposit. notab. 1. ext. de sp̄sal. & in clem. causā 3. illic, infra mēsem ab interpositione ipſi⁹, iūctā gl. verbo ab interposit. de elect. ac resoluit cū plurib⁹ Tiraq. d. §. 1. gl. 10. n. 215. & gl. 11. n. 24. & 55. Alex. Trétacinq. d. resol. 1. de dilat. n. 9. Zened. singul. 1. n. 15. 16. & 17. Id quē multò magis procedit si termin⁹ ab actu assignetur per dictionē post, vel postea, vt in l. 1. §. 1. illic, intra 30. dies post diuortiu cōnumerādos, D. deliber. agnosced. l. Gall⁹ 29. in princ. illic, post mortē meā in decē mēsb⁹ proximis, D. de liber. & posth. l. si ita fuerit 41. §. 1. illic, triēnio postquā ego mortu⁹ fuero, iunctō vers. Nō potest, illic, nisi triēnio præterito, D. de manum. testam. c. nō solū 7. illic, quæ postmodū infra de cēdium, & c. cōcertationi 8. illic, infra decē dies postquā scierit, iūctā vbiq; gl. de appellat. in 6. resoluit Tiraq. d. §. 1. gl. 11. n. 28. Trétacinq. d. resol. 1. n. 10. quēadmodū si termin⁹ assignaretur post diē, dies ipse nō cōputaretur, vt & idē Tiraq. cū pluribus resoluit d. gl. 11. n. 49. & 50. Præterea termin⁹ dicitur ab actu præfinit⁹, vt ab ipſo ei⁹ momēto currat, cū assignatur per aduerbia, tēporis extremitatē denotātia, vel uti tunc, aut ex tūc, vt in l. tutorib. 33. D. de testam. tutela, l. 4. §. fin. D. de cōdit. & demōstr. c. per sonas 4. c. super eo 12. vers. Si autē, illic, ex tūc termin⁹ incipit currere, cū iudices cōtigerit litteras recepisse, ext. de appell. c. vt super 4. vers. Si verò, eod. tit. in 6. atq; itā cōtra gl. in d. c. super eo, verbo recepisse, do centē, in ea specie diē termini in termino non

nō nō cōputari, tamen receptā ab Inno. Gofre. & Host. cæteri frequētius tradiderūt, vt testatur Tiraq. d. §. 1. gl. 11. n. 39. Trétacinq. d. resol. 1. n. 6. qui alijs quoq; modis totā rē hęc declarat. Præcipua verò declaratio ad rē nostrā pertinet illa est, * vt ita demū procedat præfata distinctio inter assignationē termini factā à die act⁹, vel ab ipſo actu, si iura hos terminos nō cōfundāt, sec⁹ si illis promiscuē vtātūr, in vno, & eodē casu terminū assignātes tā à die actus, quā ab actu ipſo, nā tūc in dubio cēsentur includere diē illum ab ipſo actus momēto, d. l. ann⁹ 6. in princ. iūctō vers. In illius, illic, ex die data pecuniæ, D. de calūniator. d. l. 1. §. 1. iūctō §. si mulier, vers. (alias §.) dies autē; D. deliber. agnosced. cū alijs relatis à Tiraq. d. gl. 11. n. 55. & 57. Eodēq; pertinet (vt & ipse Tiraq. ibi subiūgit n. 56.) tex. in arg. allat⁹ in d. l. 1. §. biduū, iūctō §. quid igitur, D. quādo appell. sit, vbi quod 1. loco dicitur ex die sentētiæ, postea declaratur ab ipſa hora sentētiæ late, nec min⁹ in §. quod in sentētis, illic, vel altera die, vel tertia prouocatur, maximē cū posteriora iura appellādī terminū apertē statuāt à recitatione sentētiæ, vel eius sciētia, Auth. bodie, vbi præ alijs obseruat optimē Pau. Castres. n. 1. & 2. C. de appell. d. c. anteriorū, d. c. nō solū, & d. c. cōcertationi, adiūctis earū glossis, paulò ante cōnumeratis, quarū etiā in arg. meminim⁹. Quomodo similiter procedit cōmunis DD. traditio ibidē relata, & à Scacc. de appell. q. 12. n. 59. Ex quib⁹ planē quoq; cessat vlt. arg. nixū autoritate plurimorū, qui in terminis nostrarū legū Regiarū, terminū à die act⁹ assignatiū, hōgē veri⁹, ac certius crediderūt, diē termini cōputari in termino; quia proculdubio hallucinati sunt, vt ex superiorib⁹ b⁹ cōstat. Quinimō* cōsuetudo indistinctē admisiit, vt siue ab actu, siue à die act⁹ termin⁹ præstituatur, dies termini in termino nō cōputetur, vt vni⁹, & alteri⁹ sētētiæ authorēs testatur, quod sufficit vt hæc sentētia oninō sit in praxi recipiēda, iuxta reg. tex. in l. si de interpretatione 37. D. de legib. vt admonēt Tiraq. d. gl. 11. n. 21. Parlad. d. lib. 2. rer. quot. c. si. 5. p. §. 10. à n. 3. Gratian. discept. 161. n. 15. Vuameſ. d. cōf. 28. n. 6. sed & in Regno Sicil. ita dispositū est per ritū magnæ curiæ vicariē 19. & 123. vt refert Trétacinq. d. resol. 1. n. 3. vers. Ego nō dederē, & n. 9. si. & apud Lusitanos lib. 3.

ordin. tit. 12. vt & refert Did. Per. in l. 1. tit. 2. lib. 3. ord. q. 26. in fi. Vnde apud nos cōciliāda est l. 70. Tau. 9. dierū terminū cōcedēs cōsanguineo ad retrahēdā rē veditā in pub. subhastat. à die addictionis, quæ est l. 9. tit. 1. 1. lib. 1. cōpil. cū l. 7. eiusdē tit. vbi idē termin⁹ ad retrahēdā rē priuatim veditā cōceditur ab ipsa veditiōne, vt nō min⁹ in hoc, quā in illo casu dies termini nō cōputetur in termino, maximē cū & in casu priuatæ veditiōnis alibi termin⁹ assignetur ab ipsa die, nēpē in l. 1. 3. tit. 10. lib. 3. fori, vt rectē aduertit, & explicat Ioan. Gut. pract. quæst. lib. 2. q. 154. n. 5. Iā ad 2. accedam⁹ art. in quo breuiter resol uim⁹, dies 90. ad 4. partis adiectionē faciēdā designatos in l. 15. tit. 13. lib. 9. cōpil. reuēra distare à termino triū mēsiū præfinito in l. 6. & 8. eiusdē tit. Quod enim dicitur mēsis appellationē de 30. tātū dieb⁹ intelligi, tūc demū regulariter procedit, ac verū est, cū simpliciter profertur, vt pro reg. tradūt Socin. reg. alphab. 260. Alex. cōf. 114. n. 12. lib. 5. & latē cōprobat, alijs quoq; relatis cōmunē resoluēs, Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 50. à n. 12. sec⁹ si mēsis mētio fiat habito respectu ad mēsem habētē 31. dies, puta si ab aliquo eius mēsis iā curētis diē mēsis spaciū alicui præstituatur, quia totidē dies ex illo, & seq. mēse cōplectetur, vt docuit gl. verb. mēsem, in c. quā sit 6. de elect. in 6. magis cōmuniter recepta ex Alex. cons. 42. n. 4. lib. 3. & d. cōf. 114. n. 11. lib. 5. Meno. d. cas. 50. n. 21. Vuameſ. d. cōf. 28. n. 1. Ex quorū resolut. & illud cōstat, * mēses ad aliqū actū præfinitos, intelligi eos qui illi⁹ act⁹ tēpore occurrerint; vnde cū ad adiectionē quadrantis in vectigaliū locationē, quā por mayor vocam⁹, 3. mēses concedantur in d. l. 6. & 8. cōpilat. & in altera, quæ dicitur por menor, 90. dies in d. l. 15. cōsequēs est, vt 3. illi mēses ab his 90. dieb⁹ diuersi sint, & mēses illi accipiēdi sint, qui pro tēpore occurrerint, qui possunt 92. dies habere, vt in terminis optimē probat & prosequitur Gut. de gabol. q. 143. per totā. Nec iura n. 7. in cōtrariū allata, in quib⁹ pluriū etiā mēsiū mētiōne facta, singulis mēsb⁹ 30. tātū dies tribuūtūr, quicquā refragantur, quia specialiter procedūt in illis casibus in quibus id ita expressū est, vt latē prosequitur & explicat Menoch. d. cas. 50. à n. 2. ad 11. Cæteri etsi vnus mēsis mētio, siue ad plures relata, ob peculiare à iure expressiōnē, ac declarationē factam, siue ad vnum duntaxat, cū ad certum, ac determinatū mēsem

fem non refertur, de triginta tantu die-
 b⁹ regulariter intelligatur, vt dixim⁹
 at aliter se res habet, cum duorum me-
 sium lex meminit, eos ad aliquem ac-
 tum mere ciuilem alicui indulgens,
 quemadmodum indulget tutori ad pu-
 pillares pecunias exigendas, & sub
 vlturis collocandas in l. tutor, qui re-
 pertorium 7. §. usura 11. D. de administ.
 tut. (de cuius conciliatione cum l. si tu-
 tor 15. eod. tit. videndi sunt Cuiat. lib. 5.
 obseruat. c. 12. Baeza de decima tutoris,
 c. 2. n. 96. vers. Sciendum autē, Gutier. de
 tutel. 2. p. c. 9. n. 26. & 27. Gotofred⁹
 ad relatā l. si tutor, & ad nouellā 72. vt hi
 qui obligat. se habere perhibēt res min. vbi
 idem tempus singulis annis indulgetur
 tutori, sponte mutare volenti pu-
 pillares pecunias sui periculo.) Item
 mancipiū ementi sub absoluto, siue ad
 nullum certū temp⁹ restricto pacto il-
 lud manumittēdi, duo mēses à iure pre-
 finiuntur, intra quos, cum possit, id te-
 neatur facere, alias illis elapsis liberū
 mācipiū maneat, in l. vlt. vers. Si nō appa-
 reat, D. qui sine manumiss. ad libertatē per-
 ueniūt. Rurs⁹ debitori condēnato duo-
 rum mensium ad soluendum cōceditur
 dilatio in l. vnic. C. Theodos. de usuris rei
 iud. lib. 4. tit. 19. quæ ad quatuor men-
 ses postea protracta fuit in l. 2. & 3. C.
 Iustiniano eodem tit. Sed & debitori, cui
 per contumaciam solutionē differenti
 pignora capta sunt, duorum mensū in-
 ducia cōceduntur, vt si intra illos non
 soluerit, pignora vendantur, in l. debi-
 toribus 31. in fin. D. de re iud. & in l. pri-
 ma, C. Theodosia. de distrabēdis pignor. que
 tributorum causa tenentur, lib. 11. tit. 9.
 Partibus quoque mutuo consensu iudi-
 cis cognitionem differentiibus idem bi-
 mestre spacium iure taxatum erat, ne
 vltius differendi potestatem habe-
 rent, in l. vnic. C. Theodos. de dilatori-
 bus ex consensu d. lib. 11. tit. 33. In his ita-
 que, & similibus exemplis, quæ in pro-
 posito adfert Petrus Fab. in d. l. vbi lex
 n. 4. 5. & 6. duorum mensium mentio *
 non potest referri ad sexaginta dies tā-
 tum, sed ad 61. alias namque, cum duo
 decim menses constituent annum, qui
 habet dies trecētos, ac sexaginta quin-
 que, l. ita vulneratus 51. §. estimatio, D.

ad legem Aquil. l. cum heres 4. §. sibiicus s⁹
 heredi 5. D. de statu liberis, l. annicul⁹ 13. 4.
 D. de verb. signif. post duodecim menses
 superessent quinque dies, calculo recte
 facto, quod esset absurdum; idcirco lex
 de illis quinque diebus, singulis bime-
 stribus diem vnum adiungi debere sta-
 tuit, & id est quod Paulus I. C. voluit
 in d. l. vbi lex, dum pro regula tradit,
 duorum mensium spacio alicui per le-
 gem indulto, audiendum esse eum, qui
 sexagesimo primo die venerit, vt po-
 te intra præfinitum tempus venientem,
 nempe ideo quia si singulis bimestrib⁹
 dies sexaginta & vnus attribuatur, cō-
 perietur, annū finiri diebus 366. & sic
 vero numero diem vnum addi, quem
 lex propter bissextum, qui quarto quo-
 uis anno interferitur, adiūgit, vt opti-
 mē considerat Cagnol⁹ in d. l. vbi lex n.
 4. quod & ipsum in effectu docuit, quā
 quā paulo aliter re explicās, Menoch.
 de arbitr. lib. 2. d. casu 50. n. 22.

Dixi ad aliquem actū morē ciuilem, vt
 indicare aliud esse, si lex aliquot men-
 sium spacium præstituat ad legitimandū
 actum inspecta natura ipsa, puta
 vt iustus, seu legitimus dicatur filius,
 ex iustis nuptijs septimo mense à die
 cōceptionis natus, in l. septimo mēse 12.
 D. de statu hominū, vbi id ita authorita-
 te doctissimi viri Hypocratis Paulus
 I. C. tradit, & apud nos cōprobat lex
 4. vers. Otrōsi dixo, tit. 23. partit. 4. nec
 enim hoc in casu 61. dies pro quolibet
 bimestri numerantur, quia menses ita
 regulariter lex cōputat, inspecto qua-
 tuor annorum circulo, vt nuper dixi-
 mus, sed menses hac in specie intelli-
 git lunares, iuxta quos centesimo oc-
 tuagesimo secundo die septimus men-
 sis attingitur, vt ex eiusdem Hipocra-
 tis sententia docet Vlpianus in l. inte-
 stato 3. §. vlt. D. de suis, & legitimis heredi-
 bus, quem post Alciatū à se relatum
 sic recte interpretatur, tametsi paulo
 aliter computatione facta Menoch. de
 arbitr. d. casu 50. n. 19. & casu 89. n. 34.
 & 35. & nouissimē prosequitur, & ex-
 plicat eleganter Alphonsus Carrança
 de vera humani partus designat. c. 10. per
 tot. maximē à n. 12. & 26. & c. 12. §. 4.
 à n. 19. & in notis ad illas leges.

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

SVMARIA.

- 1 **L** Acti species proponitur, de qua
 author ab alterius aua cō-
 iudice consultus est.
- 2 Conductore secundum, qui in
 rei locata possessione primò inductus est,
 priorē potiorē esse quis docuerint?
- 3 Rei vindicatio ei tantum competit, qui
 dominium habet.
- 3 Lex accipere interpretationem debet ex
 natura tituli, sub quo collocata est, &
 qualiter id accipiendum sit? n. 6.
- 4 Dominium per simplicem locationem, e-
 tiam ad effectum perductam non trans-
 fertur.
- 5 Lex quoties 15. C. de rei vōdicat. aper-
 tē loquitur in secundo emptore, vel do-
 natario, cui per traditionem siue veram,
 siue fictam dominium quaesitum est.
- 6 Traditio ficta inducitur per constitutū,
 & similes actus, remissive, ibidem.
- 6 Lex si dubia sit, nec satis dignosci possit,
 an in terminis tituli, seu rubricæ loqua-
 tur, tunc demum tantum, & non a-
 liās recurrendum est ad ipsius tituli na-
 turam.
- 7 Coniecturis locus non est in rebus claris,
 ibidem.
- 7 Lex quoties 15. C. de rei vendicat. tam
 aperte in secundo emptore, & donatario
 loquitur, vt frustra dubitetur, an cōpre-
 hendat casum secundi conductoris, qui
 in rei sibi locata possessione primò indu-
 ctus est, sed an illa lex ad hunc casum ex-
 tendatur?
- 8 Limitatio, siue exceptio regula, debet
 esse de ipsa regula, siue ad eam pertinere.
- 9 Legis quoties, C. de rei vend. præcipua,
 ac fundamentalis ratio traditur.
- 9 Titulus solus venditionis, vel donatio-
 nis ante traditionē dominium nō trans-
 fert, nec aliquod ius in re vōdita, vel do-
 nata. ibidem.
- 10 Quod procedit etiam si venditio vni-
 versalis sit, put a hereditatis, quia atten-

- ditur titul⁹ eius particularis, qui in hoc
 differt à successione ipsa vniuersali.
- 9 Lex qui tibi hereditatem 6. C. de bene-
 dit. vel act. vend. & l. qui tibi 3. C. de
 his, qui à non domino manumittuntur, re-
 tē explicantur, & conciliantur cum l.
 cum heredes 23. D. de acquirend. possess.
 ibidem.
- 11 Emptor secundus à non domino, qui
 possessionem solus accepit, & ab ea post-
 modum cecidit, cum primo concurrens in
 auocando per Publicianā actionem à ter-
 tio possessore rem emptam, illi præfertur.
- 12 Ratio præferendi primo emptori, vel
 donatario secundum, cui traditio facta
 est, à dominio per traditionē quaesito pro-
 ueniens, verificari non potest in secundo
 conductore, in rei locata possessionem in-
 ducto.
- 13 Ratio alia traditur præferendi primo
 emptori, vel donatario, secundum, cui
 traditio facta est, proueniens scilicet ex
 defectu actionis, qua caret primus, cui ex
 solo titulo dominium quaesitum non est,
 aduersus secundum, cum quo etiam nihil
 contraxit, quæ ratio & in locationis cō-
 tractu locum obtinet.
- 14 Conductor primus aduersus secundum,
 in rei locata possessione manentem, nul-
 lam ex locato actionem habet, sed aduer-
 sus dominum, vt liberum eius usum præ-
 stet, vel ad interesse damnetur, & quare?
- 15 Conductori primo, aduersus secundū,
 in rei locata possessione manentem, agen-
 ti vt rem deserat, sibi quē vacuam relin-
 quat, dicere non ineptē se secundus potest;
 quoad te liberat edes habeo.
- 9 Lex loci corpus 4. §. competit, D. si ser-
 uitus vend. re tē expenditur. ibidem.
- 16 Exceptio tua non interest, vel tibi ac-
 tio non competit, est litis finitæ, & impe-
 dit litis ingressum.
- 9 Quæ regula procedit, etiam si talis ex-
 ceptio lite pendente superueniat. ibidem.

- 17 Duo si requirantur ad alicuius actus confirmationem, ille praefertur, in quo prius ea reperiuntur.
- ¶ Dominij translatio titulum, & traditionem simul requirit. ibidem.
- 18 Conductor primus, cum actionem nullam habeat aduersus secundum, in possessionem rei locata a domino inductus, accidentariè ab eo praefertur, ratione insistentiae, absque ullius iuris realis acquisitione.
- 19 Accidentariè, & in consequentiam plenèque admittitur, quod directò, ac principaliter non admitteretur, & n. 37.
- 20 Lex in operis 26. D. locati, expenditur, & intelligitur, & n. 32.
- ¶ Contractibus in illis, qui ad eorum essentiam, & perfectionem nihil aliud, quàm consensus requirunt, ita demum verum est, priorem contrahentem esse potiore, si detur ei actio, qua mediante possit praeferrì alteri, qui postea contraxit. ibidem.
- 21 Cap. si inter virum 31. de sponsalib⁹, cap. licet 3. vers. Et si nupserit, & c. fin. de sponsa duorum, ac lex 9. vers. E si aliquo, tit. 1. p. 4. explicatur, eorumque ratio traditur, & n. seq.
- 22 Consensus solus coniugalis, de presenti praestitus, absque carnali commixtione, plenè ius tribuit primo coniugi, ita ut ei corporalis traditio nihil addat.
- 23 Consensus praesentis praestationi in matrimonio inest propriae voluntatis traditio, per quam dominium corporis transfertur ad potentiam copulae.
- 24 D. Thoma locus 2. 2. q. 88. art. 7. in corpore, circa finem, expenditur, & explicatur.
- 25 Hadriani locus similiter expenditur pro interpretatione loci D. Thoma.
- 26 Matrimonium per verba de presenti cum una uxore contrahens, dominium corporis, vel propriae voluntatis ad potentiam copulae in eam transfert, quod in aliam uxorem à se postea ductam non potest per actualem copulam transferre, & quare?
- 27 Papa statuere non potest, quòd matrimonium ratum, siue praesenti consensu perfectum, per subsequens, copula consummatum dirimatur.
- 28 Conductor domus, vel alterius rei, districtè prohibetur litè super ea inferre a-

- teri, qui eadem post illud à dño cõduxit.
- ¶ Quod procedit cum pro diuersis temporibus facta est locatio, & post primam finitã primus conductor auocare pro eodem pretio contendit à secundo rem cõductã.
- ¶ Lex ne cui 32. C. de locato, explicatur, & qualiter ei⁹ species differat ab ea, quae in hac dissertatione proponitur. ibidem.
- 29 Definitio Senatus in casu proposito refertur.
- ¶ Conductor secundus, possessioni rei locatae incumbens, primo ex quadam iuris necessitate praefertur, ob defectum actionis, qua hic aduersus illum experiri possit; pluresquè huius sententiae auctores recensentur, ac nonnulli obiter taxantur, quòd alios mendosè, vel falsè pro se eitent. ibidem.
- 30 Conductor primus praefertur secundo, cui res locata tradita est, si possessio, à qua secundus conductor cecidit, penes dominum reperiatur, & vterque conductor virtute sua cõductionis concurrat in petendo ab eo possessionem, & n. 34. & 35.
- 31 Quod ampliatur, & si primus conductor à domino, ob datam alteri rei locatae possessionem, interesse fuerit cõsequutus, si postquam res ad dominum reuersa est, illud ei soluere sit paratus, quia talis receptio ex necessitate magis processisse cõsetur, adeoque sub conditione, si traditio duraret, nec unquã domino potestas esset, priorem contractum seruandi.
- 32 Lex in operis 26. D. locati, optimè declaratur.
- 33 Locatione dom⁹, vel fundi duob⁹ pro eodẽ tẽpore facta, si neuter cõductor in possessione eius induct⁹ sit, prim⁹ praefertur.
- 34 Venditione eiusdem rei duobus facta, ac nemine in eius possessione inducto, primus ad eã cõsequendã praefertur, & venditor ad instãtia secundi emptoris, qui rẽ assequi nõ potuit, pœna falsi plecti potest.
- ¶ Lex qui duob⁹ 21. D. ad l. Corn. de fals. & l. 7. iũcta gl. 8. tit. 7. parti. 7. remissive explicatur, & exornatur. ibidem.
- ¶ Differentia ratio inter falsi accusationem, & querelã emptori cõpetentẽ aduers⁹ venditorem, qui eãdem rem alij pri⁹ vendiderat, & actionem stellionatus creditori proditã aduersus debitorem, qui rem alij obligatam, illi pignori dedit, remissive traditur ibidem.

Tradi-

- 35 Traditio rei locata, à locatore facta secundo cõductori, nullũ ei dominium etiã utile tribuit, quod totum penes dominum manet, nec aliud in illũ i⁹ trãfert, quã nudã rei detetationẽ, ex qua hoc solũ cõsequitur, ne à primo conductore actione personali cõueniri possit, vt rẽm deserat.
- 36 Ant. Faber in duob⁹ taxatur, in quib⁹ ipse DD. taxat. Primũ est, quod aduers⁹ cõmunẽ, ac verissimã sententiã putat, in cõductore, cui tradita est res locata, i⁹ reale trãferri, nõ pẽ retetionis, quod reale esse nullo iure ductus perperam docet.
- ¶ Alterum est, quòd censet, Doctores vim tantũ tribuisse traditioni secundo cõductori à locatore facte ad hoc, vt ille primo praferatur, quasi aliud esset, si aliunde secundus possessione nactus esset.
- 37 Verba gratia frequentioris euentus prolata, alios casus non excludunt.
- 38 Lex priuilegia 17. D. de priuileg. cred. al. 32. sub tit. de reb. auctor. ind. possidẽdis, breuiter explicatur cum Ant. Gom.
- 39 Conductor simplex, siue ad modicũ tẽpus, possessionẽ rei locatae quomodocũq; nactus, si cõ primo, cui illa tradita non est, circa rẽ obtinendã cõcurrat, eãtenus ei praefertur, quatenus ipsi possessioni incumbit, secus si ab ea ceciderit.
- 40 Cõductor ad longũ, vel perpetuũ tẽp⁹, puta emphyteuta, vel superficiarius, & si possessionẽ aliunde, quã à dño habẽs, non aliud ius, quã retentionis aduersus petẽtẽ acquirat, vt & simplex cõductor, ac si eã per traditionẽ sibi à dño factã adipiscatur, etiã ius in re ipsa, siue dominium saltẽ utile, utile quẽ rei vendicationem cõsequitur, ex veriore, ac receptiore sententia, tametsi à nonnullis impugnata.
- 41 Locationi ad vitã dũtaxat, nõ etiã locationi ad longũ, vel longissimũ tempus iure Regio Castella tributã videtur ius perpetuae locationis, utile dominium in cõductorem trãferentis ex l. 19. vers. Et secundo, tit. 8. parti. 5. idquẽ ita per eam legem plures Regnicola existimauerunt.
- 42 Contrariũ verius esse docetur, quia lex illa partita, exẽpli tantũ gratia retulit locationem ad vitã, non excludens eã, quã ad decennium fieret, & huius sententiae auctores referuntur n. 44.
- 43 Legibus partita generale est, vt in dubio ius commune non corrigant, nisi id

expressè declarent.

- 44 Locatio ad longum tempus, locationi perpetuae equiparatur, sub eò quẽ nomine includi potest.
- 45 Emphyteuta, vel cõductor ad longũ tẽp⁹, si à possessione ceciderit, potest rẽ sic cõductã etiã ab ipso directo dño vendicare, omnino quẽ praferendus est priori cõductori, vel emphyteuta, cui res tradita nõ est, quia illi ex solo titulo ius reale quaesitũ nõ est.
- 46 Emphyteuta ex nominãdi facultate alicui data primò nominatus, secundo nominato, cui possessio tradita est, praefertur ex sententia Pereira.
- 47 Contrariũ apud nos rectè defendit, & in Hispalen. Senatu iudicatũ testatur D. Ioã. del Cast. Per ei sententiã verã tantũ cõsens in terminis Lusitanie ordination.
- 48 Reg. l. quoties, C. de rei vend. absque cõtrouersia locũ habet in emphyteusi, vel locatione ad longũ tẽp⁹, in qua secũd⁹ in possessionem rei induct⁹, primo praefertur.
- ¶ Opinio ultimo loco relata, magis probata videtur, ibidem.
- 49 Reg. d. l. quoties, eodem modo procedit in feudo.
- 50 Emphyteuta, vel feudatario emphyteusim, vel feudũ au⁹ vendẽte irrequisito dño, prim⁹ emptor, inuestiturã à domino habens praefertur secundo, in corporalem possessionem à venditore inducto, & eius rei ratio, cum n. seq.
- 51 Possessio rei emphyteuticæ, vel feudalis, ab emphyteuta, vel vasallo vendente, emptori tradita absque dñi cõsensu, & approbatione nihil valet, vt & venditio ipsa.
- 52 Emptor secũd⁹ rei emphyteuticæ, vel feudalis, inuestiturã à dño directo accipiẽs, praefertur primo, in corporalem etiã possessionem ab emphyteuta, vel vasallo, qui domino irrequisito vendidit, inducto, cõtra nonnullos.
- 53 Idẽ & si prim⁹ emptor post secũdũ inuestiturã à dño acciperet, & quare?
- ¶ Retrotractio, vel rãtã habitio act⁹ in praedictum iuris tertio quaesiti non admittitur, ibidem, cum n. seq.
- 54 Emphyteuta si rem emphyteuticã specialiter duobus obliget, siue hypothecã iuri supponat, primo absque domini directi consensu, secundo vero cum consensu illius, qui postea priorem hypothecã ratam habeat, secũdus creditor, qui pri-

con-

- consensum habuit, primo praefertur.
- 55 Hieronimi Ceualli consideratio referatur, dicentis primum simpliciter conductorem contra secundum, possessioni rei locatae incumbente, dirigere actionem posse, ut re illi restituat, quia non proprio nomine possidet, sed domini; in quam rem plura iura ex iure tam communi, quam Regio citantur, qua ille omisit.
- 56 Dominus rem duobus pro eodem tempore locans, & secundum in eius possessionem inducens, cum per eum ipse possideat, censetur ex sententia Ceualli per mediam personam ipsius secundi conductoris, a primo conuerti, pro rei locatae restitutione & ipse conueniri.
- 57 Hieronimus Ceuallus dum putat, possessionem cui conductor incumbit, nulli momenti esse, adeoque non posse illum, ut tertium possessorem considerari, refellitur.
- 58 Conductor rei locatae occupas, dicitur esse in possessione, ea quae etiam proprio nomine detinet, quatenus sibi opus est ad fruendum re locata, a qua si deiciatur, iudicis saltem officio eam recuperat.
- 59 Hieron. Ceualli alter error taxatur, dum existimat, conductorem non ex sua persona, sed domini, cuius nomine possidet, personali actione conueniri posse.

- 60 Conductor, licet domini personam referat quodam verae ac propriae possessione, non tamen quodam obligationem, ut quasi ipse obligatus esset, possit ab alio conductore pro eadem re, illi prius conducta, conueniri, & quare?
- ¶ Lex apud Celsum 4. §. de authoris 27. & §. authoris 31. D. de doli except. expenditur. ibidem.
- 61 Actio realis nudum etiam rei detentorem sequitur, & ideo contra conductorem, vel alium nomine domini possidet dirigere potest, cui terminus datus est ad litteras domino denuncianda, si iudicium suscipere velit, alias sola domini nominatione, ante litis contestationem facta, absoluehdus est.
- 62 Actor reali actione conductorem rei, quam vendicat, pulsans, non eius forum sequi tenetur, sed domini ab ipso nominati, puta forum Ecclesiasticum, si dominus sit clericus, vel seculare, si sit laicus.
- 63 Conductor secundus, qui in rei locatae possessione reperitur, eius virtute retentione habet etiam aduersus ipsum dominum.
- 64 Conductorem secundum absurdum est conueniri posse a primo, quasi subrogatum loco domini, cum & ipsum dominum possit conductor excludere si aduersus se ageret.

DE SECUNDO CONDUCTORE, QUI IN REI locatae possessionem primo inducitur est, an priore sit potior, & obiter de conductore ad locum tempus, eius quae quoad hoc a simplici conductore differetia, & maiori cum emptore similitudine; ad materia, & ornatum l. quoties. 1. §. C. de rei vendicat. ac peruulgatae Iasonis doctrinae ibidem.

DISSERTATIO XIX.

QVAESTIO isthaec, praecedentibus valde finitima, ex facto agitata est in Hispalensi Senatu de mense Octobris an. 1628 in alia aula, cui ego non interfui, sed ab vno ex eius iudicibus de illo consultus sum, cum enim vidua quaedam, Elisabeth Pado nuncupata, domum duobus separatim pro eodem tempore locasset, secundum quae conductorem in eius possessionem induxisset, primam virtute instrumenti locationis sibi facti, petijt coram ordinario iudice.

Hispalensi expulsionis mandatum aduersus secundum, quod cum iudex decreuisset, prouocatione ab eo secundum ad Senatum interposuit, ubi articulus ille merito difficilis visus est, ob dissidentes in eo interpretum sententias.

Affirmatiuam namque in fauorem primi conductoris, uti verissimam tueretur Iason in d. l. quoties, num. 32. sub 13. limitatione C. de rei vendicat. cuius ad hoc meminit, nihil tamen firmas, Ca tellianus Cotta in memorabilibus, seu me-

mora-

morabilibus utriusque iuris, verbo locatio 1. & sequuntur Ioan. Sicardus in eadem l. quoties n. 9. Ioan. Cephalus conf. 718. n. 35. cum sequitur. vol. 5. Marcus Ant. Nata conf. 261. n. 10. to. 2. Franc. Burfat? conf. 190. n. 44. vol. 2. Petr. Nicolaus Mocius, de contractibus tit. de locatione, & conduct. cap. de naturalibus locationis, n. 11. Anton. Gamma, qui sic iudicatum tert decif. Lusitana 130. n. 2. Camill. Borrellus, communem dicens, conf. 72. n. 10. Hieronimus Ceuall. pract. quest. comun. contra comun. lib. 3. q. 756. a n. 52. ad 60. Ant. Cardoso in praxi iudicam, & aduocatorum, verbo emptio, & venditio, nu. 17. verbo lex num. 32. vers. Attamen Iason, & verbo locatio, n. 29. Ioannes Aloysius Riccius, qui cum Iafone, licet eius non meminerit, regulam d. l. quoties in locatione limitat, in collectan. decisionum part. 2. collectanea 439. vers. Secundum in locatione, Iulius Caesar Ruginel. practicar. quest. cap. 22. n. 9. Marius Giurba decif. 59. n. 7. & 15. Philippus Paschalis de viribus patria potestatis p. 4. c. 6. n. 35.

Cuius sententiae, quam proculdubio falsam existimamus, argumenta aliquot adfert Iason, eius antesignanus, in d. l. quoties, quae nos eodem ipso ordine, quo ea proferemus, conabimur refellere, ne postea, his solis nunc propositis, compellamur uti repetitione, quemadmodum alias in utili quaestione patru, & nepotis, breuitati consule re volens appositè dixit, ac fecit Petr. Greg. de Republ. lib. 7. c. 10. n. 16. cum sequitur.

Primum sumitur ex natura tituli, sub quo lex illa, quae inde interpretationem accipere debet, collocata est, qui cum sit de rei vendicatione, quae ei tantum competit, qui dominium habet, l. officium 9. vers. Vbi enim probauit, l. in rem actio 23. D. de rei vendicat. cum similibus, indicat, eam legem in his tantum contractibus locum habere, in quibus agitur de translatione dominij, vel iuris in re, ut & docuit Sicardus in d. l. quoties n. 8. id vero * per simplicem locationem, etiam ad effectum perductam, minimè transfertur, l. non solet 39. alias 42. D. locati, l. cum manufacta 8. §. ult. D. de contrab. empt.

cum adductis ab Ant. Gom. to. 2. var. c. 3. n. 2. vers. Ex quo contractu, & n. 11. vers. Sed illud non credo, D. Pichar. in rab. n. 30. & in princ. n. 12. inst. de locat. & conduct. Guzman de eniet. q. 17. n. 3. ad finem; idque apud nos probatur in l. 11. vers. Con todo, esso el señorio, tit. 10. parti. 7.

Quod tamen argumentum non minime ineptum est, quia debile. Ineptum, quia cum * lex illa aperte in secundo emptore, vel donatario loquatur, cui per traditionem dominium quaesitum est, hoc est siue veram, siue fictam, puta per constitutum, aut similem actum, iuxta ea quae tradit Ioan. Gutier. de iuram. confirmat. 1. p. c. 3. n. 1. §. 6. & late, innumeris relictis, resoluit D. Ioan. del Castil. quotid. controuer. lib. 5. c. 80. n. 17. & ultra eos Borgninus Cauallan. decif. Fruizanenst 27. num. 48. p. 2. relatus ab Arifimino Tepato in compend. var. sentet. to. 3. tit. 391. c. 18. vers. Emptor secundus, nouissimè Hermosill. in addit. ad Greg. Lop. in l. 50. tit. 5. p. 5. gl. 1. cum 6 sequitur. n. 9. frustra recurritur ad naturam tituli, sub quo iacet, quod tunc demum fieri * oporteret, cum lex dubia esset, nec satis dignosci posset, an in terminis tituli, seu rubricae loqueretur, ut planè constat, ex text. què pro se allegat Iaf. & Sicardus, in l. Imperator 16. al. 19. in fin. illic. Et credo sensisse Principem de empti, & venditi actione, D. de in die additione, & ex optimo exemplo gl. verb. certo, in c. tibi qui 12. de rescript. in 6. & verb. principalis, in c. si sita per gratia 9. de offic. delegati, eod. lib. asserentium, executorem iudicem delegatum esse, quia de eo in illis tit. agitur, quas glossas in proposito rectè commendat doctissimus mei Collegij alumnus D. Martinus de Larriategui select. iur. ciu. disput. lib. 8. c. 13. n. 27. neque enim in reb. claris loc. est coniecturis, l. ille, aut ille 25. §. 1. D. deleg. 3. l. cotinu. 137. §. cum ita in fin. D. de verb. obligat. cum similib. Debile, quia * quaestio nostra non est, an illius legis decisio comprehendat casum secundi conductoris, cui prius res locata tradita est? neque enim de hoc dubitari posset, cum in diuersis terminis loquatur, sed an quod ibi in emptore, & donatario traditum est, cui apud nos consonat l. 50. vers. Otrosi decimos in 1. tit. 5. p. 5. exten-

8 extendi ad conductore possit? vt mōx audiemus. Vnde alter Iasonis, & Sicardi error deprehenditur, dum regulam d.l. quoties, in venditione, & donatione traditam, limitant in locatione, nam limitatio, * siue exceptio debet esse de regula, siue ad eam pertinere, l. ex eo 18. D. de testibus, l. quastum 12. §. idem respondit domo instructa, vers. Denique Neratius, D. de fundo instr. l. nam quod liquida 4. §. finali, vers. Si cui penus, D. de penu legat. aliās verò derisoria est, elegans tex. in l. sed an ultrò 11. §. 1. vers. Sed istam sententiam Celsus eleganter deridet, D. de negotijs gestis, quem ad hoc rectè expendit Paulus Castrensis cōf. 79. n. 3. lib. 1. & in terminis cuiusdam statuti resoluit eleganter idem Castrèsis in l. in his 14. n. 3. D. de legibus, què refert, & sequitur Philippus Decius in cap. cum dilecta 4. n. 14. circa finem, vers. Secus videtur, de confirm. utili, vel inutili, & ad explicatione reg. 8. Cancellariæ Seraphinus decis. 980. n. 7. ac ad intellectum legis 9. Tauri, in vers. vlt. obseruat optimè Ioannes Guillen à Ceruantes ibi. n. 67. & 68. idquè iuris brocardicum aliās explicant, & exornant latè Euerar. in locis legalibus, loco 9. ab exceptione ad regulam, sub n. 9. nouissimè Simō Vaz Barbosa ad principia, & loca communia, lit. C. n. 17. & Augustin. Barbosa axiom. 85. n. 6. & 7. vltra alios à me congestos dissert. 2. n. 40.

9 Secundum Iasonis argumentum est, quòd in locatione cessat ratio fundamentalis illius legis, quam idem Iason tradiderat n. 3. vers. Item antequam, & Siccardus sub eodem n. post Glossam, & communem ibi, quam resoluunt Anto. Gomez tom. 2. variar. cap. 2. n. 20. vers. Secunda ratio, Dominus Præses Couar. variar. resolut. lib. 2. c. 19. in princ. Nicolaus Mocius de contract. tit. de empt. & vendit. c. de naturalibus emptionis, nu. 32. Mariencus ad l. 7. tit. 11. lib. 5. noua compil. glos. 6. n. 6. Pater Luodoui. Molina de iust. & iure to. 1. tract. 2. disputat. 2. n. 3. vers. Caterum, & disputat. 3. n. 17. ac post alios nouissimè Hermosilla ad Gregor. Lop. in d.l. 50. tit. 5. parti. 5. gl. 1. cum 6. seqq. n. 1. nempè quòd ex solo titulo venditionis, vel donationis, an-

te traditionem dominium non transfertur, nec aliquod ius in re vendita, vel donata, l. si ager 50. alias 51. D. illo tit. de rei vendicat. l. penult. C. eodem tit. l. si pater tuus 8. C. de actionibus empti, confert reg. tex. in l. alienatum 67. in princip. D. de verb. significat. exornat latè cū multis vir doct. isimu⁹, nobis que amicissimus D. Don Christophorus Moscoso, & Cordoua in perquam docta allegatione fiscali, honoris ergo per ipsum ad nos transmissa, contra Don Ioannem de Amassa, nu. 12. & 14. Quod procedit etiam * si veditio vniuersalis sit, puta hereditatis l. qui tibi hereditatem 6. C. de hereditate, vel actione vedita, l. qui tibi 3. C. de his, qui à non domino manumittuntur: quia & si res vendita vniuersalis sit, titulus tamen ipse particularis est, cū tamen aliud esset, si & titulus vniuersalis foret, puta successio ipsa quia sola sufficeret aditio ad dominij translationem, l. cum heredes 23. D. de acquir. possess. vt rectè explicat Ant. Gom. var. resolut. tom. 2. d. c. 2. n. 5. vers. vltim. & ideò præfertur emptor, vel donatari⁹, cui res tradita est ei, qui solum titulū, licèt antecedentem habet. Sed & in * Publiciana actione, quòd præferatur 11 secundus emptor, qui solus à non domino possessionem accepit, si ab ea postmodum ceciderit, & cum primo concurrat in auocando rem emptam à tertio possessore, probat tex. in l. siue autē 9. §. si duobus, D. de Publiciana in rem actione, & in l. si ea res 31. §. vlt. D. de actionibus empti, d. l. 50. vers. Otrōsi dezimos, in 2. tit. 5. parti. 5. Id quod in locationis contractu locum habere non potest, cū in eo ex traditione conductori facta, dominium à locatore non mutetur, d. l. non solet 39. D. locati, cum similibus.

12 Sed & hoc argumētum parū mouet, quia & si ratio principalis d. l. quoties, illa sit, quā nuper retulimus, à dominio secundi emptoris, vel donatarij, cui traditio facta est, proueniens, quæ in secundo conductore in possessionem rei locatæ inducto, verificari minimè potest, vt ob eam causam is sit primo præferendus; est tamen alia ratio * inde dependens, quòd videlicet 13 primus

tex de defectu domini
nigme que perso
ralen

primus emptor, vel donatarius, cui ex solo titulo dominium quastitū non est, nullam actionem habet, qua aduersus secūdū experiri possit, neque realē ex defectu cōtractus, vel quasi cōtractus initi cū secūdo, vt cōsiderat rectè Ant. Gom. to. 2. var. c. 2. n. 20. vers. Cuius decisionis prima ratio, & cū Ant. Fabro aduertit quoquè Hermosilla in addit. ad Greg. Lop. in d. l. 50. tit. 5. p. 5. gl. 1. n. 1. in fin. & in simili in l. 42. eod. tit. & parti. gl. 7. n. 2. similiter in fin. quæ sanè ratio & in locationis contractu verificatur, cū primo * cōductori aduersus secūdū, in rei locatæ possessione, in quam à dño induct⁹ est, manentē, nulla superfit actio, qua ipsum cōuenire possit, vt eam deserat, sibiq; vacuam relinquat, neque enim personalis actio aduersus tertium, & singularem rei possessore, vel detetorem datur, sed aduersus dominum tantū, cum quo contraxit, vt vel liberum rei locatæ vsum præstet, vel ad interessē damnetur, iuxta latè 12. dissert. tradita ad confirmationem vltimi argumenti, secunda consideratione; atque aded^o * primo conductori dicere nō ineptè secūdus potest id, quod aliās prohibenti vicinum altius ædes suas tollere, ob id quòd il la simili feruitutē alij vicino deberēt, obiici posse dixit Vlpianus in l. loci corpus 4. §. competit, D. si seruitus vendicetur, nempè, quòd ad te liberæ ædes habeo. Exceptio 16 * namque, tua non interest, vel tibi actio non competit, est litis finitæ, & impedit litis ingressum, vt satis ex ea l. cōstat, & ex l. si quis ex argentarijs 6. §. ex hoc edito, D. de edendo, l. Papinianus 8. §. si quis impubes, vbi notat Bart. n. 2. D. de inofficioso testam. cum similibus, relatis à Tiraq. qui pluribus quoquè exornat, de retract. cōsang. §. 1. gl. 2. n. 53. expencūt ad varia, & prosequūtur optimè Hippol. Riminal. cōf. 268. n. 2. & 3. vol. 3. cōf. 367. n. 14. cōf. 465. n. pen. & vlt. vol. 4. cōf. 582. n. 27. vol. 5. & cōf. 692. n. 14. vol. 6. Ioan. Petr. Surd. cōf. 22. n. 1. lib. 1. cōf. 214. n. 10. cōf. 227. nu. 7. cōf. 252. n. 1. iuncto n. 15. (vbi eleganter declarat) lib. 2. & decis. 52. n. 2. decis. 149. n. 24. & decis. 265. n. 38. lib. 1. Parlad. lib. 2. rer. quotid. c. ff. 5. p. 5. 2.

n. vlt. Francif. Milanēsis decis. 1. n. 19. lib. 2. Menoch. cōf. 2. n. 110. & 111. & cōf. 89. n. 73. & 74. & post alios Cáceri⁹ var. resolut. lib. 1. c. 18. n. 16. Scacc. de appell. q. 5. n. 95. in fin. & de commercijs §. 2. gl. 5. n. 142. ad med. & §. 7. gl. 2. n. 73. in fi. Giurba de cōf. 17. n. 16. Vvamesid rectè amplians, ac per plura probas procedere, etiam si talis exceptio lite pendente superueniat, cōf. 73. n. 1. & 2. cētur. 1. & cōf. 19. n. 2. cētur. 2. Dō Martinus de Larriategui select. iur. ciu. disp. lib. 6. c. 6. n. 3. & 5. Hermosill. ad Greg. Lop. in l. 10. tit. 1. p. 5. gl. 4. n. 123. vltra nonnullos alios, congestos à Gabriele Aluar. ad axiomata iur. lit. l. n. 94. Tertium arg. est, quòd quando duò ad alicuius actus cōsummatione requiruntur, vt contingit in translatione dominij, ad quam titulum, & traditione simul cōcurrere necesse est, l. nunquā nuda 31. D. de acquir. rer. domin. & l. traditionibus 20. illic, non nudis pactis, iuncta glos. & communi, C. de pactis, ille præfertur, in quo prius hæc duo reperiuntur, vt satis constat ex d. l. quoties, iuncto summario Bartoli, cum his, quæ reliqui ibidem nota. unt, optimè Iacobus Caelicius in lucerna laudemiorum 8. cellula n. 34. Marienc. ad l. 7. tit. 11. lib. 5. compil. gl. 6. n. 6. vers. Ex quo fit, & nu. 142. circa fin. vers. 4. & vltima perfectio; vnde apparet, secus esse, si vnum sufficeret, puta titulus solus absque traditione, at in locatione simplici, nec dominium, nec aliud ius reale per traditionem quæritur, ergo traditio rei, quæ nullam traditionem iuris importat, nō potest eum excludere, quin sit potior, qui priorem locationem habet. Verū hoc argumentum parū, aut nihil à præcedenti differt, eodemquè fermè modo diluitur, negando consequentiam, nam * vt primus conductor secundo, in rei locatæ possessione, in quā inductus est, manenti præferatur, eget personali actione ad eum conueniendum, quam tamen contra illum nullam habet, sed aduersus locatorem dumtaxat, vt diximus, atque ita per accidens, & occasionem quandam euenit, ratione insistentiæ tantum, absque vllius iuris realis acquisitione, vt

secundus priore sit potior, qui alias ab illo præferendus esset. Nec est in re nouum, * vt accidentariè, & in cōsequentiam, vel per occasionem aliquam admittatur quod alioqui directo, ac principaliter non admitteretur, 19 *Aristo. 3. in fine, cum relatis à gl. vlt. D. qua res pignori, l. 1. l. quod dicimus 7. D. de auctor. tutorum, l. quadam 62. D. de acquiren. rerum domin. l. 2. illic. Quia id domino magis ex occasione, quam ex inre contingeret, D. de risus, cum similibus.*

20 Quarto adfertur à Iasonè lex in operis 26. *D. locati, & gloss. 1. iuncta textu in cap. fin. de sponsa. duorum, quæ per vtrumque tex. docet, in contractibus, qui ad eorum essentiam, & perfectionem, nihil aliud quam consensum requirunt, priorem semper esse potiorè. Quod sanè argumentum idem quoque est cum duobus præcedentibus, & eodem demum casu concludit, quo datur actio primo contrahenti, qua mediante præferri possit alteri, qui postea contraxit, quemadmodum contingit in specie 1. in operis, vbi vterque conductor actionem habet aduersus locatorem, cum quo contraxit, in qua quidem actione primus quoad rem locatam præfertur, vt ultra ordinarios ibi, obseruat Bartholomeus Cassaneus in catalogo gloria mundi 12. part. considerat. 99. circa fin. vers. Tertio operatur, & postea latius declarabimus.*

21 Idemque videre est in d. c. fin. de sponsa duorum, c. licet 3. vers. Et si nupserit, eod. tit. c. si inter virum 31. de sponsalibus, l. 9. ad medium, vers. Et si aliquo casu, tit. 1. parti. 4. quibus in locis ideò matrimonium, per verba de presentè contractu absque copula, præualer sequenti copula consummato, quia * per solū conjugalem consensum, de presentè præstitū, absq; carnali comixtione, plenu ius primo coniugi quaesitū est, itaut ei corporalis traditio nihil addat, ex reg. l. nuptias 32. D. de regul. iuris, c. 1. cū seqq. 27. q. 2. c. 1. c. cū loctè 14. illic, matrimonium autem solo consensu contrahitur, c. tua 25. vers. Nos igitur, cū alijs, de sponsalibus, l. 2. vers. La segunda desas dos maneras, iuncto fine legis, tit. 1. p. 4. Tridēt. Sess. 24. de reform. matr. c. 1. cū traditis à Pat. Domin. Sot. in

4. distinet. 26. q. 1. art. 4. Matieç. ad l. 8. tit. 1. gl. 1. n. 4. & ad l. 4. tit. 2. gl. 1. n. 2. lib. 5. cõpil. Gutier. de tutel. 1. p. 9. n. 5. 6. & 7. & in terminis notat Abbas Panormit. optimè gl. explicās, n. 6. vers. Sed intellige, in d. c. fin. de sponsa duorum, ac D. Præf. Couar. infra referendus, & agnoscunt Ias. limit. 8. sub n. 32. & Sicardus limit. 3. sub n. 6. in d. l. quoties, ac vt receptissimū resoluunt Hippol. Marfilii singul. 82. n. 6. Cardin. Dominic⁹ Tusch. præf. cõclus. to. 8. lit. V. concl. 64. n. 17. Leander Galganet⁹ in tract. de tutela, & cura, lib. 3. q. 13. à n. 20. ad 24. in clusivè, Gutier. d. c. 9. n. 7. Cui⁹ rationis ratio, licet varia ab interpretibus tradatur, vel ipso Panormitano teste vbi proximè, illa certè verissima est, quod nimirū * in ea presentis consensu præstatione inest propriæ voluntatis traditio, per quā dominiū corporum transfertur ad potentiam copulæ, vt planè constat ex c. finali 27. q. 2. & ex c. 1. de sponsa duorum, vbiq; in fin. his verbis, Et mutuo se concedunt vnus alijs, & mutuo se suscipiant, vbi notarunt omnes, ac post alios nouissimè Mari⁹ Giurba ad consuetudines Senatus Messanen. c. 1. glos. 6. n. 7. part. 1. & id est, quod voluit D. Thomas * 2. 2. q. 88. art. 7. in corpore, 24 circa finem, illic: Non enim solennitas nuptialis adhibetur, nisi in celebratione matrimonij, quando vterque coniugum sui corporis potestatem alteri tradit, neque enim loquitur Doctor Angelicus de solennitate nuptialium benedictionum, sed de ea, quæ initio contracti matrimonij per verba de presentè adhibetur, & explicuit apertius * Hadrianus in 4. 25 tit. de Sacramento matrimonij, quest. 2. de consensu, vers. Ad quartum, illic: Dico quod requiritur consensus non in carnalem copulam, sed in translationem potestatis corporum ad opus carnalis commercij, & paulò inferius illic, Et in hoc implicatur trāslatio, seu mutua donatio potestatis corporum, & in vers. Alij respondēt, illic, Quod requiritur consensus in contractū, vel id, quod est contractus translationis, vel mutue donationis, seu comutationis potestatis corporū. Ex quo fit, * vt non possit ille, qui ex primo matrimonio, cum vna vxore contracto, dominiū corporis, vel

propriæ voluntatis ad potentiam copulæ in eam transtulit, adeoque illius dominus non est, dominiū in aliam vxorem transferre per actualem copulam, iuxta regulam tex. in l. si vt certo 5. s. si duobus vehiculum, D. commodati, iunctis duabus alijs ex l. id quod nostrum 11. & l. nemo plus 54. D. de regulis iuris, cap. quod autem 5. in fine, de iure patronatus, cum similibus, prosequitur, & exornat latè, tametsi non omninò sic explicet, Petrus Barbosa in rubr. D. soluto 27 matrimon. 2. part. n. 85. & 86. Quod * a ied verum est, vt nec Papa statuere possit, quod matrimonium ratum, siue presentè consensu perfectum, per subsequens, copula consummatum, dirimatur, vt contra Hostiensem obseruat Abb. in d. cap. fin. n. 5. vers. Sed ego dubito, & probat rectè D. Præses Couarru. in 4. de sponsalibus 2. part. cap. 7. §. 4. n. 22. vers. Verum his, quæ diximus, & n. 23. & 24. iuxta nouissimam editionem, optimè satisfaciens Alexandri III. responso in d. cap. licet, in fine, sequitur post Matiençum, & alios, cõtra ipsum Hostiensem, & plures eiusdem sententiæ authores, quos congerit, doctissimus Pat. Thom. Sanch. de mat. lib. 2. disput. 14. n. 3. & 4.

28 Denique mouetur Iason ex l. ne cui 32. C. de locato, vbi conductor domus, vel alterius cuiuscumque rei, districtè prohibetur litem super ea inferre alteri, qui eandem post illum à domino cõduxerit. Sed quis non videt, argumentum istud cæteris deterius, longèquè debilius esse, nā etsi textus ille de pluribus eiusdem rei conductoribus loquatur, ponit tamen, eos non pro eodem tempore conduxisse, sed secundum in id demum tempus, quo prior locatio iam finita esset, vt rectè ex ea lege notant gloss. 1. Paul. n. 1. ad fin. Ias. & Sicard. n. 2. ibi, & post alios Bernardinus Alphanus collectan. 338. in qua quidem specie primus conductor secundo pro eodem pretio, ratione prioris conductionis, præferendum se fore cõtendebat, quod tamen lex illa districtè prohibet, nisi per pactū in scriptis celebratū id ita cū dño cõuenierit, ex ratione, quā dissert. 12. à n. 39. & 56. latè ex

plicuim⁹; quæ sanè species nil prorsus cū quæstione nostra commune habet, quippe quæ solū vertitur circa duos eiusdem rei, ac pro eodè tēpore cōductores, quorū prim⁹ virtute anterioris tituli, rem conductam à secundo, in eius possessione constituto auocare vult.

Contrariā itaque sententiā, nempe 29 secundū conductorem, possessioni rei locatæ incubentem, primo ex quadam iuris necessitate præferri, ob defectū actionis, qua hic aduers⁹ illū experiri possit, meritò amplexus est Senat⁹ in superiore casu, mandatū illud expulsio nis, ab ordinario iudice decretū reuocās; nā & eandè receperunt Rotæ iudices, decis. 2. de locato, in antiquis, sub n. 3. vers. Potest dici, & decis. 1. in antiquioribus, licet eos pro se aduocet Ioā. Aloy si⁹ Ricc. vbi sup. qui, vt dixim⁹, Iasonis limitationi poti⁹ adheret; hāc itē sententiā Papiæ seruata se vidisse corā Prætoris assessore testatur Catelian⁹ Cottadict. verbo locatio 1. vers. Amen addo, & consulendo sequuti sunt, ferè omnibus fundamentis, quibus Iason perperam motus est, simili modo satisfaciētes, Alexan. & Socinus senior, quorum idē Catelianus meminit, ille quidem (quem ipse mendosè citat) consi 122. à principio, & maxime à nu. 7. vers. Nec obstat, vol. 5. hic verò cõf. 29. à n. 3. ad 7. inclusivè, vol. 4. & reg. alphab. 118. incip. emptorum duorum, fallētia vltim. in fin. vers. Et quid in locatione, subscribunt Ant. Gom. ad l. 40. Tauri, n. 16. illat. 4. vers. Sed cõtrariū, & var. resolut. 2. c. 2. n. 20. vers. 2. principaliter, D. Præf. Couar. var. itē resolut. lib. 2. c. 19. n. vlt. vers. que dubia videtur, Greg. Lop. in l. 30. gl. 1. post princ. vers. & in quantū, tit. 5. parti. 5. Marc⁹ Ant. Peregrin⁹ ad rubr. de causa poss. & proprietat. n. 9. vers. Nistā amē, Philippus Port. & Anton. Gabriel, qui contrariam Iasonis sententiā tantum referunt, sed non sequuntur, communium conclusionum ille lib. 2. conclu. 40. ampliat. 2. hic verò lib. 3. tit. de emptione, & vendit. conclus. 2. num. 5. (quanquam D. Couarruuiā, & Gabrielem, quod valdè miror, pro se quoquē citent viri alioqui circūspecti Camil. Borrel. & Mar. Giurba, pro priore sen

tentia allati) ac verissimam, & receptissimam resoluunt Ioann. Franciscus à Bellacomba *inter communes opiniones diuersorum, lib. 4. tit. 26. de contrahenda empt. n. 131.* Aluar. Valas. *de iure emphit. q. 14. n. 7. post princip. vers. Nec mirum, Vincent. Carocius de locato, & conducto p. 4. tit. de locatione duobus facta, n. 4. cum seqq.* Doctor Marta *voto 35. n. 12. 14. & 15.* Cæsar Vrsillus *in additione ad Afflictum, decis. 238. n. 7.* Blasius Flores de Mena *in addit. ad Gãmam, d. decis. 130.* Pater Ioan. Azor. *p. 3. instit. moral. lib. 8. c. 8. q. 5. vers. Sed dubie quaestionis,* Marius Muta, qui & ipse nonnullos pro se adfert, qui contrariũ potius docuerunt, *decis. Siciliae 35. nu. 11.* Gard. Dominic. Tusch. *pract. concl. to. 2. lit. C. concl. 605. n. 1. & 3.* Dionisius Gotofred. *in notis ad l. emptorem 9. C. de locato, nota 3. sub littera D. ad finem, vers. Quid si duobus,* latè & eleganter Anto. Faber *de erroribus pragmaticorum tom. 1. decade 24. & melius to. 4. decade 86. vbi quæ errore vlt. nouissimè Did. à Brito, ad rubricam de locato, 2. p. 8. 4. n. 1. & 2. & Ioan. Vvamesius, qui aduersus Iasonem, præcedentis sententiæ authorem, cõmunem extare opinionem testatur, cõf. 67. n. 6. centur. 3. Hermosil. ad Greg. Lop. in d. l. 50. tit. 5. p. 5. gloss. 1. cum seqq. n. 2. ampliat. 2.*

30 Ex quorũ resolutione cõstat, altero ex duobus casib⁹ priori sententiæ locũ præsertim esse posse, siue primũ conductore secundo, cui res tradita est, præferendum fore. Primus est (quem prosequitur latius Did. à Brito, d. 8. 4. n. 13. & nos hoc loci prosequemur, alterum ad sequentem dissertationem remittentes) cum conductor secundus à possessione cecidit, eaque non penes extraneum, aduers⁹ quem nulla actio superesset, sed penes dominum ipsum reperitur, nam tunc si primus, & secundus conductor, quilibet virtute suæ conditionis ad possessionem petendam concurrant, primus omninõ præferendus est; etsi interim * forsan primus interesse à domino receperit, si modò illud ei restituere sit paratus, quia cõditionalis intelligitur receptio, si scil. traditio secundo conductori facta dura-

ret, nec vnquam domino potestas esset rem locatam secũdo tradendi, arg. text. in l. et si forte 6. (quæ aliàs est sub l. & idè 5. illic, sed si intra tempus statutum rursus deposuerit adificium suum vicinus, renasceat tibi vindicatio, D. si seruitus vindicetur, l. quod Seruius 8. D. de cõdit. causa data, & in l. quæro 54. al. 58. §. inter locatorem, D. locati, cum traditis ab Alciat. & Menoch. de præsumpt. illo reg. 3. præsup. 32. hoc verò lib. 3. præsup. 38. Tusch. pract. concl. to. 2. lit. D. concl. 502. Stephan. Gratian. discept. for. to. 5. c. 916. n. 21. Gabr. Aluarez de priuileg. paup. 1. p. q. 14. n. 1. & ad iuris axiomata, lit. D. n. 105. Primum autem deducitur ex reg. l. quoties vtriusque 98. D. de regul. iuris, c. qui prior 54. eod. tit. in 6. & in terminis meli⁹ ex * l. in operis 26. D. locati, vbi Vlpian⁹, in operis (inquit) duobus simul locatis, conuenit priori conductori antè satisfieri: quo loci locatio operarum idè duobus simul facta dicitur, qua ab vno homine, licet diuersis temporibus, vel horis facta est, & in idem tempus collata, aliàs enim non posset vnus conductor prior, & alter posterior dici, vt rectè glos. & DD. admonent, vsque ad Anton. Fabr. in rationali ad eam l. atque idè quoque priori conductori prius satisfaciendum esse dicitur (quod ipsi quidem nõ satis percepisse videntur) quia cõtractus ille solo consensu perfectus fuit, à quo non potuit locator, conductore inuito, recedere, & ius ei quæsitum tollere per locationem, alteri postea facta, iuxta ea, quæ dissertatione 12. ad vltimũ argumentum, in prima cõsideratione diximus. Qua ratione * idem dicendum est in locatione domus, vel fundi duobus facta, vt primus præferatur, idque siue neuter conductor in possessionem eius inductus sit, quo casu idem in emptione procederet, * quia primus emptor præferretur, & venditor poena falsi ad instantiam, siue accusationem secũdi, quem sefellit, plecti posset, l. qui duobus 21. D. ad l. Cornel. de falsis, l. 7. vers. Otrosi, vbi notat Gregor. Lopez gl. 8. tit. 7. part. 7. (quib⁹ addendi sunt, optimè exornates Nicol. Moci⁹ de cõtract. tit. de empt. & vedit. c. de naturalib⁹ emptio-

emtionis, n. 31. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 381. à n. 10. Farinac. in practi criminali 5. p. tit. de falsis. & simul ar. q. 150. n. 219. & vltra eos nouissimè Emundus Merill⁹ obseruat. iuris lib. 2. c. 28. elegantem differentia rationem tradens inter eam falsi accusationem, & actionem stellionatus, creditori proditam in l. tutor 16. §. 1. D. de pignorat. act. & in l. 3. D. de crimin. stellion. aduersus debitorem, qui rem alij obligatã, illi pignori dedit) siue etiam secundus conductor tantum in possessione fuerit induct⁹, qui ab ea iam ceciderit, & cum primo ad ipsam à domino petendam concurrat, vt nuper monuimus. 35 Nec enim * traditio, secundo conductori facta, aliquod ei dominium, etiã vtile tribuit, quia totum penes locatorem, alioqui dominum permanet, vt sæpè diximus, nec in illum ius aliud transfert, quam ipsam rei detentationem, ex qua hoc solum cõsequitur respectu primi, vt personali actione ab eo cõueniri nequeat, quippe cum quo nihil contraxit, ex traditis in d. 2. cõsideratione, & consequenter si ab ea cadat, illaque sit penes dominũ, neutro alio possidente, necesse est, vt primus præferatur, vt aduertit rectè Ant. Faber d. decade 86. errore vlt. pag. penultim. 36 Qui tamen * malè huius, & præcedentis sententiæ authores in duobus taxat, imprimis, quod tam illi, quàm isti negent, in conductorem, cui tradita est res locata, ius aliquod reale trãferri, nam ait transferri in illum ius retentionis, idque reale esse, in quo ipse proculdubio fallitur, & nimis petulanter sine vilo iure contra omnes loquitur, imò illi apertè refragatur vulgaria iura, quorum infra n. 55. mentioem faciam. Deinde in eo, quod isti vim tantum tribuant traditioni, à locatore factæ, in quo etiam decipitur, eius namque meminerunt gratia frequentioris euentus, non excludentes * aliundè habitam possessionem, dum ei secũdus conductor incumbit, iuxta doctrinam gl. verbo præidentes, in fin. in Clement. 1. de rescriptis, & similibus, quas referunt, & commendant Alex. cons. 119. n. 45. lib. 6. Iason in Authent. ex testamento, n.

14. ad medium, vers. Nec obstat, C. de collat. & expedit idè Iaf. in l. certi cõditio 9. §. si nummos, n. 28. in ff. D. si cert. petat. in l. 2. n. 12. & 13. D. de vulgari, & pupil. substit. & in l. 1. in 2. lectura n. 32. C. de Sacros. Eccles. atque alibi sæpè, Tiraq. in numeras alias glossas cumulans de retract. consang. §. 20. gl. vnic. n. 4. 6. 7. & seqq. Ferdinãd⁹ Loazes in repet. l. filiusfam. §. Diui. n. 66. D. delegat. 1. inter repetitiones civil. vol. 4. Phanuci⁹ de lucro doctis, siue ad rub. statuti Lucensis, verb. restituenda, n. 6. Hier. Grat. responsio 45. nu. 10. lib. 1. Roland. à Valle cons. 72. nu. 48. & 49. lib. 1. Parlad. lib. 1. rerum quotid. c. 7. n. 20. D. Ioannes del Castillo quotidian. controuer. lib. 2. c. 13. n. 4. & 5. P. Thom. Sanchez de matrim. lib. 3. disput. 20. n. 3. ad fin. & lib. 9. disput. 14. n. 16. ad medium, Gabriel Perei. decis. 12. n. 9. in fin. Matieçus iun. ad l. 1. D. de minor. n. 115. Ant. Merenda controuer. iur. lib. 6. c. 22. n. 14. elegãter Diodorus Tuldenus, pluribus illustrans exemplis, de iuris prudentia extemporali lib. 2. cap. 4. vers. Legis sententia. Ex qua secundi cõductoris possessione per accidens euenit, vt ille merim præferatur, siue per consequentias, in iure non considerabiles, vt superius notauimus. Neque obstat hactenũ traditis reg. 38. tex. in l. privilegia 17. D. de privilegijs creditorum (quæ aliàs est 32. sub titul. de rebus authoritate iudicis possidendis) cum similibus, quibus traditum est, inter plures personales creditores, etiam priuilegiarios eiusdè causæ, seu tituli, nullã dari prælationem, sed omnes simul concurrere, siue in tributũ vocari (quod vulgò dicimus *ratearse entre todos y qualmẽte*) quam regulam optimè prosequitur, & explicat præter alios Francif. Ripa ibi, à nu. 51. ad 58. inclusiue, cui tacitè subscribit, dum ad eum se refert, Petr⁹ Dueñas reg. 162. atque ita consequens videtur, quod etsi plures ex conducto agant ad rem locatam, neque ex possessione vnus alteri præferendus sit, sed ambo concurrere debeant, vt cuilibet in re locata pro rata temporis satisfactio fiat. Quia illi regulæ satisfacit optimè Ant. Gomez d. 2. tom. var. c. 2. n. 20. ex-

ensione 2. vers. Neque iterum obstat, & in d. l. 40. Tau. n. 6. illat. 4. vers. Licet secus, vt procedat in creditoribus merè personalibus, ad pecuniam scilicet vel interesse agentibus, secus si sint personales non ad pecuniam, sed ad factum sibi præstandum, vt in specie nostra.

39 In eò què differt cōductor simplex, siue ad modicum tēpus, de quo loquimur, à conductore ad longum, vel perpetuum tempus, puta emphiteuta, vel superficiario, quòd ille, si tempore sit posterior, tunc demum cū possessioni quomodocumque habitè insistit, primo præfertur, secus si ab ea ceciderit, vt diximus, hic verò, * et si possessionem aliundè quàm à domino habens, non aliud ius quàm retentionis aduersus petentem acquirat, in quo simplici conductori æquiparatur, at si eam per traditionem, sibi à domino factam adipiscatur, plus iuris habet, quia & ius in re ipsa, siue dominium quoquè saltem vtile, vtilèquè rei venditionem consequitur, l. 1. §. qui in perpetuū, iun. 3a gl. penult. & vlt. & l. fin. iuxta interpretationem gl. 1. D. si ager vtilis, vel emphiteuti. petatur, l. superficiario 70. (aliàs incipit idest) iuncto sine legis præcedentis, cum l. sequenti, D. de rei vdicat. l. tutor. 16. §. vlt. D. de pignorat. act. l. hoc amplius 9. §. que situm l. qui bona 13. §. superficiarium 8. & l. eorum 19. in fin. princip. D. de damno infecto, l. in prouinciali 3. §. si ego, D. de noui operis nunciatione, l. 1. §. quod autem (aliàs quod ait Pretor) in fine, & §. quia autem, D. de superficiebus, l. possessores 12. in fine, C. de fundis patrimonialibus, lib. 11. gloss. 1. in l. 2. C. vbi in rem actio, & communis, quam pluribus relatis, resoluunt (tametsi in puncto iuris nonnulli impugnare tentent) D. Molin. de Hispanorum primogenijs lib. 1. c. 21. à n. 15. Arius Pinelus in l. 1. C. de bonis maternis 3. p. n. 63. & latius à n. 66. D. Franc. Sarmient. select. interpret. lib. 3. c. 2. n. 25. & à n. 31. Aluarus Valasc. de iure emphiteut. q. 13. n. 1. iuncto n. 2. in fin. q. 20. n. 19. & q. 29. per totam, Vincent. Carocius de locato p. 2. de locatione ad longum tēpus, post questiones priores, q. 1. successua n. 5. & sub titulo de superficiebus, q. 6. n. 3. & q. 8. à

n. 2. Ioan. Garfias, Cald. Pereir. & Felicianus, qui præsertim communè hanc sententiam ab aduersariorum impugnatione optimè defendunt, primus in tract. de expensis c. 14. n. 1. 2. & 3. secundus in tract. de iure emphit. 4. p. sine titulo de extinctione emphiteusis, c. 2. per totum, maxime ex n. 8. vltimus verò in tract. de censibus, in proemio ex n. 11. Lud. Auedan. sub eodem tract. c. 2. n. 17. & c. 11. n. 8. 9. & 10. Pat. Fernad. Rebell. & Iacobus Cancerius, qui in locatione ad longum tempus, siue ad decennium facta loquuntur, ille 2. part. de obligat. iustitia, lib. 14. de locatione, & conduct. q. 2. per totam, hic verò var. resolut. lib. 1. c. 14. num. 16. 17. 18. & 23. iuxta priorem editionem, Gotofred. nota 3. in princ. & vers. Quid in emphiteusi, & vers. Quid si in longum, in d. l. emptorem, C. de locato, Benedictus Ægidius ad l. ex hoc iure, 1. p. c. 9. n. 5. D. de iust. & iure, Petr. Aug. Morla in empor. iur. tit. 6. deseruitut. q. 1. n. 10. vers. Neque placet alia, & tit. 10. de locato, & conducto, in praludijs nu. 33. D. Anton. Pichard. ad rubricam ex n. 26. ad 30. & ad §. aded autem 3. n. 20. & 23. & à n. 31. (vbi alia iura citat) vsque ad n. 38. instit. de locato, & conducto, Didacus à Brito ad rub. 2. p. §. 1. à nu. 3. & melius à n. 9. & 2. p. §. 4. & ad c. potuit, §. 1. n. 5. post medium, vers. Ponuntur tandem, eodem tit. de locato, & conducto, Auguft. Barbosa in tract. de appellatiua verborum signif. appellat. 14. n. 11. 12. & 13. vltra alios, quos retuli supr. dissert. 13. n. 16. & 17. Idquè apud nos cōstat ex l. 1. vers. La tercera, tit. 28. p. 3. & l. 74. Tauri, quæ est lex 13. tit. 11. lib. 1. compilat. Quamquam * in conductione ad longum tempus, puta vltra decennium, nõ satis id expeditum sit nedum iure communi, vt diximus & apud Pinelum, Valascum, ac plerosque alios ex relatis videre est, & nouissimè apud Euerar. Bronchorst enantiophanon, siue controuersarum quæst. centu. 2. assert. 67. sed & inspecto iure nostro Regio, quo locationi ad vitam dumtaxat ius perpetuè locationis concessum videtur in l. 19. vers. El segundo es, vbi notat, & cogitandum relinquit Greg. Lopez gl. 7. vers. Sed dubium, tit. 8. parti. 5. & vt in dubi-

dubitatum firmant Ioan. Bapt. Villalobos in antinomia iuris, litter. C. n. 2. & in arar. communium, litter. E. n. 57. Ioan. Martinez ab Olano in concordia, & noua reductione antinomiarum, litter. E. n. 5. & 6. ac sentit Valasc. de iure emphiteut. q. 20. n. 19. vers. Verum tamen, (quod nõ animaduertunt Ant. Gomez, & D. Anton. Padilla, qui legem illam partitæ, quasi communi resolutioni cõformem allegant, ille tom. 2. variar. resolut. c. 3. n. 9. vers. Secundò infertur, hic verò in l. voluntas, n. 19. in fine princip. C. de fidei commiss.) Sed verius est, * legem partitæ gratia exempli tantum retulisse locationem ad vitam, non excludens eam, quæ ad decennium fieret, iuxta ea, quæ in terminis iuris communis ferè omnes resoluunt, argumento legis præcipimus 32. §. vlt. C. de appellat. cum similib. nam & ipse Gregor. in d. l. 19. gloss. 5. alios illi legi ex iure communi casus addit, in ea non expressos, & alibi sæpissimè simile supplementum facit. Id què * legibus partitæ generale est, vt in dubio ius commune non corrigant, nisi id expressè declarent, vt in specie legis 9. vers. E a esto nos mouimos, vbi obseruat idem Gregor. gl. 3. tit. 13. p. 6. & ad varia expendunt D. Couar. var. resolut. lib. 3. c. 16. n. 12. circa finem princip. vers. Sic sanè, Menchaca controuers. vsufrequent. lib. 1. c. 3. n. 12. ad med. vers. Vel intelligenda, Burgensis Marcus Salonde Pace ad l. 1. Tauri n. 576. Parlad. lib. 1. rer. quotid. c. 6. §. 2. n. 6. & ex alijs comprobant Pater Thomas Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 41. num. 8. post medium, vers. Leges enim, Melchior Pelaez à Mieres de maioratibus 1. part. q. 1. à nu. 277. iuxta nouiorem editionem, Don Franciscus Carrasco ad leges noua compil. c. 3. §. 2. n. 22. Accedit, * quod sub alio casu locationis perpetuæ, & locatio ad longum tēpus, quæ illi æquiparatur, inclusa censeri potest, vt superiores adnotant, maxime Aug. Barbosa post Pinel. & alios d. n. 13. quod & nos obseruauimus supra dissertat. 15. nu. 46. ex quibus sic longè melius obseruarunt D. Couar. variar. resolut. lib. 2. c. 15. n. 2. Petr. Duenas reg. 240. limitat. 2. vers. Quod etiam, & latius Ioan.

Gutier. Canon. quæst. lib. 2. c. 8. n. 28. & in hunc sensum accipiendi sunt Anto. Gomez, & Padilla, supra commemorati; idemquè tandem, quanquam neminem referens, docuit Parladorius in sesquicenturia quotidianarum differentiarum, differentia 24. in princip. n. 5. in fin. cum duobus seqq.

Quibus consequens est, vt etsi talis emphiteuta, vel cōductor ius reale habens, à possessione ceciderit, possit re sic conductam etiam ab ipso directo domino vindicare, ex reg. l. rem in bonis 52. D. de acquir. rer. domin. & præferendus omninò sit priori conductori, vel emphiteutæ, cui res tradita non est; quippè cui ex solo titulo, vel verbali inuestitura nullum ius in re fuit quæsitum, quod traditione tantum quæritur, l. cum sponsus 12. §. in vestigalibus, D. de Publiciana in rem act. adeò què præferatur is, cui priò illa facta fuit, exemplo emptoris, in quo id ita traditum est in d. l. quoties, C. de rei vdicat. & in terminis per argumentum à contrario sensu voluit Bald. conf. 281. n. vlt. vol. 3. (cuius meminit Cattelianus Cotta d. verbo locatio 1. in fine) dum ait, quòd antiquior præfertur, quia nouissimus non habuit naturalem inuestituram, hoc est traditionè, apertius idem Bald. in feudo loquens, quod emphiteusi simillimum est, in c. 1. n. 1. & 2. de noua forma fidelitatis. & in c. 1. §. si facta, n. 2. in fin. si de feudo fuerit controuer. in vlt. feud. Iaf. n. 30. & 32. in d. l. quoties, Alciatus responsio 165. n. 12. & responsio 489. n. 1. 2. & 3. Cardin. Paris. conf. 1. n. 106. & conf. 15. nu. 5. 6. & 7. lib. 1. Aluar. Valasc. de iure emphiteut. q. 14. num. 7. in princ. & vers. Illud autem, ac regulariter verum esse agnoscit (nisi * primus ex nominandi facultate alicui data primo fuerit nominatus, quam alter, cui possessio tradita est) Cald. Pereir. sub eodem tractatu de iure emphit. 3. p. c. 6. n. 24. sed & data * primi nominatione, idem quod in emphiteuta regulari, vt secundus, cui tradita est possessio, primo præferatur, optimè apud nos defendit contra eundem Pereiram, qui in terminis Lusitanæ ordinationis loquitur, D. Ioan. del Castillo, sic in nostro

Hispalensi Senatu iudicatum referēs, quotidian. controuers. tom. 5. c. 80. à n. 2. usque ad 45. maximè n. 11. & 44.

48 Quinimò Nicolaus Motius, pluresque alij ex relatis initio huius dissertationis, qui volunt regul. d. l. quoties, in locatione non procedere, id nihilominus limitant in emphiteusi, vel locatione ad longum tēpus, in qua aiunt regulā illam obtinere, atque adeò præferri secundum conductorem, vel emphiteutam, in corporale rei possessionem inductum, quibus accedūt, Valas. de iure emphiteutico q. 14. n. 7. Borgnin^o Cauallan^o, cuius littera apud me non parū corrupta est, decis. Fiuizanens^{is} 25. n. 19. lib. 2. D. Ioan. del Castillo d. nu. 44. & post alios Hermosilla ad Greg. Lop. in d. l. 50. tit. 5. p. 5. gl. 1. n. 6. nec rectè inspecti contrariū voluerunt Speculator lib. 4. tit. de emphiteusi, q. 167. vers. Argumentor contra, sub nu. 193. & Ioan. Faber in d. l. quoties, vers. Quidam autem, imò, cū opinionem hāc, quam sequimur, vltimo loco referant, ei potius vidētur adhærere, iuxta receptissimam Accursij doctrinam in l. qui filius 74. §. Sabinus (aliās incipit Fabius Antoninus) scol. vlt. vers. Sed cuius, D. ad S. C. Trebel. vt & quoad speculatorem considerat Alciat. d. conf. 489. num. 2.

49 Idem * quoque in feudo resoluunt Valasc. d. n. 7. Fachine^o controuers. iur. lib. 7. c. 32. vers. Posterioris autem sententiæ, cum seqq. & c. 33. in 2. art. D. Ioan. del Castil. d. n. 44. & post alios Hermosil. d. gl. 1. n. 7. Verū in casu, * in quo Ioan. Faber loquitur, cū scilicet emphiteuta, vel feudatari^o emphiteusim, vel feudum duobus vendidit irrequisito domino, verius censēo præferri primum eius emptorem, inuestituram à domino habentem, secundo in corporalem possessionē à venditore inducto, quoniam * hæc absque domini consensu, & approbatione nihil valet, l. fin. C. de iure embit. l. 69. vers. Saluo iure, tit. 18. p. 3. l. fin. tit. 8. p. 5. cum vbiq. notatio, domin^o autem priorem venditionem, cui inuestiturā fecit, magis probauit, quare necesse est, vt emptor illi præferatur, nam * & ex eadem ratione secundus emptor, inuestiturā à domino ac-

ciens, præferretur primo, in corporalem etiam possessionem à venditore inducto, vt & docuit Bald. in d. c. 1. §. si facta, n. 2. vers. Sed caue, & vers. Secundus ergo, si de feudo fuer. controu. Guido Papæ q. 22. & 46. vbiq. n. 3. & q. 81. n. 1. ad fin. vers. Quod verum, & q. 112. n. 1. vers. Aliam limitationem, Guilliel. Benedict. ad c. Raynuntius, de testamentis, verbo, & uxorem, decis. 4. n. 7. Maynardus decis. Tholosana 61. lib. 2. Additio ad Hippol. Marfil. singul. 82. Camillus Borrellus in summa decis. p. 1. tit. 33. n. 313. quicquid Hippol. d. sing. 82. post Romanum, quem refert, contrariū velit, cui accedit Arismin. Teparus in compendio variarum iuris sent. tom. 3. tit. 391. de contrahend. empt. c. 18. vers. Tertio in feudis, & in simili Octavian^o Zuccarus decis. civili Lucens^{is} 7. n. 1. cum seqq. & contra quoque sentiat Ferrerius in addit. ad Guidonem d. q. 112. quibus minimè accedo. Idem * què dicendū putarem, & si primus emptor post secundum inuestituram à domino acciperet, hæc enim non potuit ad initium retro trahi in præiudicium secundi, cui ex priore inuestitura ius semel quæsitum est, iuxta reg. tex. in l. fin. D. de pact. l. potior 11. §. si colonus, illic, quia non ex cōuentione priori obligatur, sed ex eo, quod inducta res est, quod posterius factum est, D. qui potiores in pign. hab. l. stipulatio de dote 63. vers. Nec reatintegrato, D. de iure dot. l. in insulam 42. §. vlt. D. soluto matrim. l. honorum 24. in princip. D. rem ratam haberi, cū vbiq. notatis, & ab Speculatore lib. 4. tit. de solut. & oblig. §. ante omnia, n. 36. Bart. in l. 1. §. sed & si cū quis, n. 2. vers. Sed si volo, D. de vi, & vi arm. latissimè Tiraq. plures ex more congerente de retractu consanguin. §. 1. gl. 9. n. 248. & gl. 10. ex n. 69. Ioan. Petro Surd. conf. 203. n. 49. ac decis. 245. n. 8. Franc. Becio conf. 56. n. 23. Ann. Robert. rer. iud. lib. 3. c. 17. in argumentis pro Mauiō, vers. Quod si contrahentium consensus; & in terminis emphiteutæ, * 54 rem emphiteuticam specialiter duob^o obligantis primo absque domini directi consensu, secundo verò cum consensu directi domini, qui tandem post hūc adhibitum consensum priorem hypothecam

thecam ratam habuit; quòd hæc rati-habitio secūdo creditori, qui prius domini consensum habuit, non præiudicet, docuit Thomas Mieres in constitutione Catalonia Regis Petri tertij cap. 3. quem refert, & sequitur Francisc. Solsona in lucerna laudemiorum, 8. cellula; n. 31. 32. 33. & 34.

55 Nec his, quæ diximus circa secundū simplicem cōductorem, possessioni rei locatæ incumbentem, vt nullam primus aduersus eum, vt potè tertium, ac singularem rei possessorem, actionem habeat, quicquam obstat consideratio Hieronimi Ceulli d. q. 756. n. 59. docentis, eā ratione primū conductorem contra secundum dirigere actionē posse, illiquè præferendū esse, iuxta priorem opinionem, magis à se probatā, quā nos initio huius dissertationis retulimus, ac reiecimus, quia licet possessio secūdo de facto tradita sit, talis tamen conductor non dicitur possidere proprio nomine, sed nomine ipsius locatoris; pro quo citat solū tex. (cuius & nos supra meminimus) in l. 11. tit. 10. part. 7. adferre autem posset ex iure communi notissima iurā, nempe tex. in l. cum in plures 60. §. heredem coloni, illic, quamuis colonus non est, nihilominus domino possidere existimo, D. locati, l. 3. §. si quis nunciet, vers. Quod si seruus, & §. ceterum, l. si id quod 25. §. 1. l. qui vniuersas 30. §. quod per colonum, l. re pignoris 37. in fine, & l. peregrè 44. §. quib^o explicitis, D. de acquir. possess. l. non solum 33. §. 1. vers. Cū hac, D. de vsucap. l. 1. §. non alij 45. iuncta gl. verbo retineo, D. de vi, & vi armata, in §. possidere §. instit. de interdict. ac in l. 2. illic, eos autē possessores nō conuenit appellari, qui ita tenēt, vt ob hoc ipsam solitam debeant præstare mercedem, C. de prescript. 30. vel 40. annor. & ex nostrati iure adferre quoque posset tex. optimum in l. 22. vers. Empero si algun home, tit. 29. & in l. 5. tit. 30. part. 3. l. 1. ad finem, vbi notat Montaluis verbo o arreçada, tit. 11. lib. 2. fori, & in l. 4. tit. 15. lib. 4. noua compilat. in eam què rem plures glossas cumulat Octavianus Zuccarus d. decis. 7. n. 10. & multis ex more congeffis exornat, ac prosequitur optimè Michael Reynoso ob-

seruat. iur. lib. singulari, obseruat. 18. ex n. 1. Atque adeò * (vult Ceuall. licet non satis explicet) cū dominus ipse per mediam conductoris personā possideat, teneaturquè primò conductori antea satisfacere, censetur ab hoc conuentus in persona secundi cōductoris, eius nomine possidentis, non verò ipse secundus cōductor, arg. tex. in l. quod meo 18. D. de acquir. possess. Apertè namque * imprimis Ceuall^o fallitur, dum putat possessionem, cui conductor incumbit, nullius momenti esse, adeòquè nō posse illum, vt tertium possessorem cōsiderari; nam etsi verè domino possideat quoad illius ius illæsum seruandum, ne conductoris præscriptione imminui, aut tolli possit, iuxta d. l. 2. C. de prescript. 30. vel 40. annor. iunctis alijs proximè relatis: at ipse conductor * saltem in possessione est, l. si quis ante 10. §. 1. vbi benè explicat Hubertus Giphanius ex n. 4. D. de acquir. possess. eamquè etiam proprio nomine detinet, quatenus sibi opus est ad fruedum re locata, à qua si deiiciatur, iudicis saltem officio, eam recuperat, l. Aquilius (aliās Attilius) Regulus 27. D. de donat. vbi notat gloss. vlt. Bart. n. 4. alia iura expendens, Paul. Castrensis nu. 2. & 5. & communis, quam resoluunt, & probant Ant. Gomez rectè explicans in l. 45. Tauri, n. 12. Pinel. in l. 1. 3. p. n. 40. propè finem, C. de bon. mater. Greg. Lopez in l. 11. gl. 7. per tex. ibi, tit. 10. part. 7. Euerard. in locis legalib. loco 29. à feudo, n. 1. & à n. 48. Ioan. Coras. in l. naturaliter 12. §. nihil commune, nu. 55. D. de acquir. possess. Ioan. de Neuizanis conf. 80. n. 3. vers. Et dicit Paulus, Marcus Ant. Nata conf. 563. à nu. 27. lib. 3. Ioan. Cephal. conf. 301. nu. 32. vol. 3. Maranta de ord. iudiciorum 7. dist. vers. Sextum remedium, nu. mibi 43. Menoch. de recuper. possess. rem. vlt. nu. 21. Aluar. Valasc. consult. 78. nu. 2. & consult. 79. n. 10. vers. Sed quamuis, & n. 11. & consultat. 111. nu. 20. Gabriel Pereira de decis. Lusitana 18. n. 1. Ant. Faber, & Didac^o à Brito supra; quod sufficit, vt tertius possessor dici possit, nec aduersus eum personalis actio locum habeat. Deinde * lōgè perniciosius errat Ceuallus,

uallus, dum existimat, conductore non ex sua persona, sed domini, cuius nomine possidet, personali actione conueniri posse; nam personalis actio, ut & nomen indicat, & superius notauimus, ipsam personam obligatam præcisè sequitur, conductor autem non est huiusmodi, quia * licet domini personam referat quodam verâ, ac propriam possessionem, non tamen quodam obligatione, ut quasi ipse conductor obligatus esset, possit ab alio conductore pro eadem re illi primò conductâ conueniri, cum omninò sit diuersa persona, quæ absque domini mandato non potest pro eo in iudicio super hac actione respondere, ex regula textus in cap. I. de procuratoribus, cū similibus, tradit Socinus iunior consil. 46. num. 11. lib. 1. quem refert, & sequitur Octavianus Zuccarus d. decis. ciuili 7. num. 12. facit lex apud Celsum 4. §. de auctoribus 27. & §. auctoribus 31. D. de doli exceptio. quâ ad hoc in simili casu expendit D. Præses Couarruu. variar. resolut. lib. 2. cap. 3. num. ultim. conclus. 2. & sola * realis actio, quæ nudum etiam rei detentorem sequitur, l. officium 9. in fin. illic. Puto autem ab omnibus, qui tenent, & habent restituendi facultatem, peti posse, D. de rei vindicatione, contra conductorem, vel alium, nomine domini possidentem, dirigi potest, cui terminus dandus est ad litē domino denunciandam, imò sola eius nominatione ante litis contestationem facta absolendus est, l. 2. C. ubi in rem actio, cap. quoniam frequenter 5. §. in alijs, ut lite non contestata, l. 2. g. tit. 2. part. 3. quibus ultra ordinarios addedi sunt Ioan. Fab. num. 23. Angel. num. 26. Iason numer. 100. Ludouic. Gomezius num. 11. Benincasius num. 493. & Oinotomus num. 81. in §. omnium, inst. de actionibus, Matthæus Afflictus, & ad eū optimè Cæsar Vrillus, & alij decis. 217. Anton. Gamma decis. 265. & plures relati à Blasio Flores in eius additione, vers. De primo, & ultra eos Iacobus Cancellarius variar. resolut. lib. 1. cap. 14. n. 54. & 55. Barnabas Cornazanus decisioe Lucens. 134. ex num. 2. Michael Reynoso dicit. obseruat. 18. ex num. 5. Vnde

* est, ut actor forum conductoris sequi non debeat, sed domini, ab ipso nominati, puta forum Ecclesiasticum, si ille sit clericus, ut in terminis docuit Angelus in l. non solum 33. §. quod uulgo, num. 1. D. de usucapion. quem refert, & sequitur Philippus Decius consil. 700. num. 7. & dixerat prius post Vbertum de Bouio, Ioan. Andr. in d. cap. quoniam frequenter, num. 34. relatus, ac receptus ab Abb. Panormitano sub §. in alijs, num. 28. & Mariano Socino nu. 127. ibidem, Socin. seniore consil. 91. num. 13. vol. 3. ac post alios resoluunt Aloysius de Leo in l. placet 7. num. 17. C. de sacrosanct. Eccles. & Angelus Pisanel. in addit. ad Afflict. d. decis. 217. Alexand. Ambrosinus de immunit. Eccles. cap. 20. num. 28. aut vice versa forum seculare, si dominus sit laicus, licet actor sit clericus, iuxta reg. tex. in cap. si clericus laicū 5. de foro compet. optimè Michael Reynoso d. obseruat. 18. n. 8.

His accedit, quod secundus conductor, qui in rei locatæ possessione reperitur, eius virtute retentionem habet etiam aduersus ipsum dominum ex regula l. necnon 28. §. exemplo, iuncta gloss. verbo nacto, vers. Item nota, D. ex quibus cau. maio. l. 1. §. is autem, vers. Nam cui damus, D. de superficiebus, l. inuitus 198. alias 156. §. 1. D. de regul. iuris, cum adductis à Palac. Rubeo in cap. per vestras, §. 2. num. 1. de donat. inter, Petro Surdo, qui eleganter exornat, decis. 277. a num. 13. & consil. 377. n. 45. Borgnino Caualciano decis. 36. num. 110. part. 3. Ioan. Zangero de except. part. 3. cap. 13. num. 25. nouissimè August. Barbosa, & Simone Vaz Barbosa plures cumulantibus ad axiomata, & principia iuris, illo axiom. 9. num. 11. & 12. & axiom. 85. nu. 1. & 2. hoc verò lit. A. num. 19. & 20. & liter. E. num. 16. confert regula textus in l. vindicantem 17. D. de euictionibus, quam pluribus exornat Alphonsus Guzman de euiction. quæst. 38. num. 5. & in proposito expendit rectè Didacus à Brito ad rub. de locato, §. 4. n. 2. post princip. quare absurdissimum est dicere, quod * conductor secundus nomine domini, quem si aduersus se ageret, excludere posset,

62

63

64

con-

conueniri à primo conductore valeat, arg. tex. in l. 1. §. is autem, vers. Nam cui damus, D. de superficiebus, l. inuitus 156. alias 198. §. 1. D. de reg. iur. cap. qui ad agendum 71. eodem titul. in 6. Ex quibus etiam cauendum est à Parladorio, post

hæc scripta viso, lib. 2. rerum quotidian. cap. sui. 4. part. 8. §. nu. 12. qui idem in effectu, quod Ceuallus, aliud tamen agens, apertè docuit, cuius, & sequaciū sententiam sequenti dissertatione apertius referam, & conuincam.

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

SUMMARIA.

- 1 **L**ocatio, & conductio ubi contracta est, adiecta pignoris conventioni, qui prior de pignore, siue hypotheca conuenierit, alteri preferendus est, qui primò incorporalem rei locatæ possessionem inductus fuerit, & n. 15.
- 2 Creditor, cui res pignori obligata tradita non est, latè dicitur pignoratitius, & propriè hypothecarius.
- 3 Actio hypothecaria, latè dicitur pignoratitia, à qua in effectu non differt, & Seruiana quandoquè, ac propriè quasi Seruiana; aut utilis Seruiana vocatur: ibidem.
- 4 Creditor hypothecarius aduersus quemlibet possessore exercere potest actionem hypothecariam, & ab illo per eam auocare nudam saltem rei pignoratæ possessionem, donec integrè sibi satisfiat.
- 5 Actio hypothecaria quare realis dicitur: ibidem.
- 6 Actio hypothecaria non aliàs contractam rei pignoratæ possessorem locum habet, quàm ubi facta fuerit excusio in bonis debitoris principalis, & fideiussorum eius, antiquo iure correcto, etiam si hypotheca specialis fuerit, aduersus Antoninum Thesaurum.
- 7 Locator, qui pro securitate rei locatæ rem ipsam pignori, siue hypotheca supponit, si eam alteri locet, & tradat, an satisfaciat, interesse soluendo primo conductori? & latius à n. 16.
- 8 Obligationibus facti regulare est, ut in eis succedat obligatio ad interesse. Quæ regula absque dubio procedit, ubi obli-

- gatus ad factum; illud minime præstare potest, secus aliàs.
- 9 Successor singularis in dominio, vel usufructu rei, non tenetur stare locatoni antecessoris, sed potest pro libito conductorem expellere.
- 10 Tenetur tamen, si conductor in ipso locationis contractu sibi per hypothecam prospexit, vel specialem rei locatæ, vel generalem omnium bonorum.
- 11 In præcedenti verò casu, quo ratione hypothecæ stare locatoni antecessoris tenetur, præcisè ad id non cogitur, sed satisficit interesse soluendo conductori, qui donec id soluat, potest uti retentione rei locatæ, & 2. n. seqq.
- 12 Hypotheca resoluitur solutione, aut satisfactione debiti, pro quo contracta est.
- 13 Locator, aut vniversalis eius successor tenetur ad interesse conductori, qui à singulari successore rei locatæ ex utrius impeditur.
- 14 Petrus Aug. Morla taxatur, dum specialem exigat hypothecam, ut conductor à singulari successore expulsus, interesse consequi ab eo possit, quasi generalis non sufficiat.
- 15 Successor singularis in dominio, vel usufructu rei locatæ, præcisè quandoquè cogitur stare locatoni auctoris sui, nec satisficit soluendo interesse conductori, nempe si res locatæ specialiter cum clausula de non alienando; vel de non expellendo conductorem hypothecata fuerit pro contractus obseruatione, & quâdo secus?
- 16 Idè si cū hypotheca occurrat iuramentum, quod per se nõ sufficeret, remissum ibid.

Gene-

14. *Generalem hypothecam cum prefata clausula in relato casu sufficere, plerique existimarunt, quorum sententia refellitur.*
15. *Epilogus precedentis discursus à n. 4.*
16. *Conductor primus, qui sibi de hypotheca prospexit, potest per hypothecariam actionem à secundo auocare possessionem rei locatæ, quatenus sibi ad ea fruendum opus est, & quare? cum n. seq.*
17. *Actio hypothecaria absque praxia excussione dirigi potest aduersus tertium rei detentorem, qui non suo, sed alieno nomine possidet, ut depositarium, comodatarium, aut conductorem, & quare?*
18. *Executio, que virtute publici instrumenti competit, peti, seu dirigi non potest aduersus conductorem, vel alios, debitoris nomine possidentes, & quare? aduersus Parlad. & sequaces.*
19. *Pignus pratorium minimè constituitur per instrumentum, ex quo executio competit, & quare?*
20. *Nisi in eo adsit obligatio bonorum, & traditio saltem facta per constitutum, vel similem actum.*
21. *Clausula obligationis bonorum, aut similis, à notario in instrumento apponi ommissa, cum semper apponi consueuerit, perinde habetur ex recepta Doctorum sententia, ac si apposita fuisset.*
22. *Nonnulla iura pro hac sententia adferuntur.*
23. *Sententia tamen isthac parum firmitatis habet, frequentius què explosa est tam à tribunalibus omnibus, quam à scholis.*
24. *Debitoris bona citra expressam conuentionem obligata creditori non sunt, extra eas causas, in quibus à iure tacite hypotheca contrahitur, & quare? cum num. seq.*
25. *Hypotheca ut contrahatur, expressa partium conuentio iure desideratur.*
26. *Notarius, seu tabellio iure Regio Hispano, nihil aliud in instrumento apponere potest, quàm id, de quo nominatim à partibus rogatus fuerit.*
27. *Consuetudo ex assidua contrahentium conuentione sumpta, efficere potest, ut si dispositio sit ambigua, interpretationem ab eo accipiat, quod fieri consueuit.*
- ¶ *L. si prius 17. §. 1. D. de aqua, & a-*
- que pluuie arcende, & l. ut liberis 17. C. de collat. explicatur. ibidem.
28. *Lege constitui valet, ad contractus, vel actus naturam id pertinere, quod inter contrahentes pacisci assuetum est, ac uelut tale prestari actione ex eodè contractu, & n. seq. ubi id explicatur.*
29. *Duple stipulatio, & repromissio adeò frequens fuit olim in venditionis contractu, ut in consuetudinem transierit, & optimè contra multos interpretata lex quòd si nolit 31. §. quia assidua, D. de adilitio edicto.*
30. *Lege idè constitutum est, & constitui potuit, bonorum obligationem simpliciter factam, tam bona presentia, quam futura complecti, quoniam id ita inter contrahentes pacisci frequentissimum fuit, & interpretata lex final. C. que res pignori obligari possunt.*
31. *Lege nõ minus quàm pacto, quod olim fuit frequentissimum, effici potuit, quòd si creditor, qui duos, vel plures fideiussores habet, vnũ ex his tantum conueniat, nec ab eo solidum consequi possit, ceteros pro reliquo conuenire valeat, & interpretata lex fin. vers. Si enim, C. de fideiussoribus, cum n. seq.*
32. *Pacto quod fit, multò magis lege, vel statuto fieri potest, & supra n. 27.*
33. *Stylus curia, ut aliqua in rescriptis generalibus, vel specialibus clausula apponantur, efficere potest, tales clausulas quasi naturales, & necessarias illis esse, et si ommissæ fuerint, pro adiectis haberi.*
- ¶ *Cap. cum M. Ferrariensis 9. de constitut. cap. 2. de rescript. c. quod translationem 4. de officio legati, intelliguntur. ibidem.*
34. *Stylus curia, & iudiciorum ius facit, omninò in eis obseruandum.*
35. *Notariorum consuetudo circa aliquot clausulas apponendas in instrumentis contractuum, efficere non potest, ut si illa reuera nõ sint adiecta, pro adiectis habeantur, nisi ex his sint, que ad naturam contractus pertineant.*
36. *Venditor rem uacuum emptori ex natura contractus tradere tenetur, & euietionem, ac similia prestare.*
37. *Clausula pertinentes ad accidentalia contractus, sive extraneas partium conuentiones, ut hypothecæ, constituti, & similes,*

- miles, licet à notarijs solite fiat apponi, si tamè aliquando omittantur, nec de partibus, cuius interest, uoluntate ut illæ apponerentur, appareat, nõ possunt pro apposis haberi, & quare? cum n. seqq.
38. *Facti, que sunt à iure non presuntur, nec à iudice supplentur.*
39. *Notarius censetur rogatus apponere in instrumentis clausulas consuetas, & quas apposuit, de partium uoluntate apposuisse censetur.*
40. *Notariorum abusus in apponendo aliquot clausulas in instrumentis, contrahentibus regulariter non nocet, & quando id procedat? cum n. seq.*
41. *Instrumentum si à notario partibus lectum non sit, possunt illa iustam ignorantiam pretendere clausularum ualde præiudicialium, ibidem contentarum.*
42. *Conductor primus in specie huius, & precedentis dissertationis hypothecæ nullam habuit.*
43. *Conductor primus, etiam hypothecam habens, imò & in possessionem rei locatæ inductus, si ab ea ceciderit, euenire aliquando potest, ut illam auocare nequeat à secundo conductore, in eius possessione constituto, ut in casu hic relato, ac in Granatens. pratorio deciso.*
44. *Conductor primus pro certo tempore etiam hypotheca bonorum pro contractus obseruatione, si ante illud lapsam à possessione rei locatæ ceciderit, potest aduersus secundum, interim eandem rem à domino conductentem, & in possessionem inductum, ratione hypothecæ agere ad rem conductam si reddendam pro supplemento reliqui temporis, illo uero tempore lapsa, ad interesse tantum contra dominum agere ualeat.*
45. *Electus ad temporale officium pro certo, ac designato tempore, puta pro hoc anno, & factò alicuius iniuste impeditus pro eodem tempore integre officio uti, nõ potest cessante impedimento redintegrationem petere pro tempore præterito, sed ad interesse tantum agere contra iniuste impediendum.*
46. *Tempus cum alicui actui taxatum est, potest actus perfici intra id tempus, nõ uero post.*
47. *Conductor ad certum tempus sub hypotheca bonorum locatoris pro contractus obseruatione, si intra illud à possessione ceciderit, & res alij locata est ad longissimum tempus, vel ad uitam, nõ potest aduersus illum hypothecaria actione agere ante factam excussionem pro interesse aduersus locatorem.*
48. *Similis casus in Sabaudia Senatu decisus remissiuè refertur.*

DE EADEM MATERIA, AC DE LOCATIONE sub hypotheca, vel speciali rei locatæ, vel generali omnium bonorum pro locationis obseruatione contracta, & obiter de singulari successione in dominio, vel usufructu rei locatæ, an & quando eidem locatori stare teneatur? ac de clausulis in instrumento apponi solitis, an si ommissæ sint, pro apposis habeantur?

DISSERTATIO XX.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

EQUENS casus, quo lationis, & sequacium sententia, de qua in precedenti dissertat. late egimus, locus esse potest, ille est, quem in specie ex superioribus relat. adferunt Ant. Gama decis. 130. n. 2. & Blasius Flores in eius additione, vers. Ad doctrinam apertius Ant. Faber de error. tom. 4. tit. de 86. error. ult. ad finem, vers.

Nisi ponas; cum uidelicet locatio, & conductio (vton uerbis eius.) contracta est, ut hodie fieri assolet, adiecta pignoris conuentione, tunc enim uolunt nuper relati, & maximè Faber, & qui prior de pignore, siue hypotheca conuenerit; alteri præferendum esse, qui primò in corporalem rei locatæ possessionem inductus fuerit, qui què adhuc in ea maneat, non tanquam conductorem,

2 storem, sed quasi pignoratitium credi
toré, * aut (si propriè loqui volum⁹)
hypothecariū, cui scilicet propriè hy-
pothecaria competit actio, lati⁹ dicta
pignoratitia (quæ ab illa in effectu nõ
differt, l. res hypothecæ 5. §. 1. in ÷ta gl. ver-
bo differt, & cõmuni, D. de pignorib. expli-
cant optimè Cona. lib. 4. cõment. c. 13.
n. 1. & 2. Negufanti⁹ Fano de pignorib.
1. p. n. 40. Petr. Nicola⁹ Mocius de cõ-
tract. tit. de pignor. c. 1. n. 10. & 11. Odo-
nellus Marcandillus ad l. assiduis, n. 7.
C. qui potiores in pign. habeantur, & post a-
lios Parlad. in sesquicenturia, differet. 57.
n. 1. & Seruiana quãdoquè, ac propri⁹,
quasi Seruiana, aut vtilis Seruiana vo-
catur, §. itē Seruiana 7. vbi hæc omnia
vltra alios nouiores probat rectè D.
Pichard. à n. 38. ad 44. inclusiuè, insitit
de actionib. & tradiderat iã ante idē D.
Pichard. in §. ff. n. 4. insit. quib. mod. re. con-
3 trab. oblig. eãquè actionē * aduers⁹ què
libet possessore creditor exercere po-
test, & ab eo per illã auocare nudã fal-
tē rei pignoratæ possessionē, donec in
regre sibi satisfiat, ob eãquè causam ta-
lis actio, realis quod; dicitur in l. si fun-
dus 16. §. in v̄dicatione, l. pignoris 17. D.
de pignorib. l. distractis 14. l. pignoris 18.
C. eod. tit. l. si cū v̄ditor 66. in princ. vers.
Non iã in Seruiana, D. de euictionibus, l.
eos 9. C. qui potiores in pignore habeantur, l.
18. tit. 13. par. 5. cū vbiquè notatis, &
optimè ab Alberto Bruno cõf. 1. Hie-
ron. Gabr. cõf. 8. n. 2. in fin. cum seq. &
cõf. 37. lib. 1. Thoma Gramatic. decis.
58. n. 2. Petr. Nic. Mocio de cõtractib.
tit. de pignorib. c. quã actio detur de pigno-
re, n. 6. D. Couat. var. resol. lib. 1. c. 8. n.
1. & lib. 3. c. 18. sub nu. 4. & in præctis
questionib. c. 29. n. 3. vers. Caterū, Anto.
Fab. de error. pragmaticorū d. 40. 4. decad.
86. error. 9. & 10. per totos, Donel. cõ-
m̄tar. iur. civilis lib. 9. c. 20. in prin. vers.
Primum illud, nouissimè, & eleganter
Emundo Merillio lib. 2. obseruationum
c. 19. & lib. 4. c. 24. adeoquè & primus
conductor, qui sibi de rei locatæ hypo-
theca prospexit, ei⁹ possessionem, cui
secundus insitit, ab eo auocare ita po-
terit, vt & ipse in conductione præfe-
ratur, ob potentius hypothecæ ius.
4 Qui tamen casus, etsi ab illis absque

difficultate tradatur, nõ parum certè
difficilis est ex eo, quod niti videatur
cõtra apertissima iuris principia, qui-
bus traditū est, huiusmodi actionē non
aliã contra tertiu⁹ pignoris possessore
habere locū, quã facta fuerit excussio
primo loco in bonis alijs principalis
debitoris, ac deinceps intercessorū e-
i⁹, si quos habuerit, Auth. de fideiussorib.
§. si quis igitur, & §. sed neque ad res, col-
lat. 1. siue nouella 4. c. 1. & 2. Auth. sed
hodie, C. de obligat. & actionib. Auth. hoc si
debitor, C. de pignorib. Auth. presente, C. de
fideiussorib. l. 9. tit. 12. & l. 14. vers. E si
por auctura, tit. 13. part. 5. iure antiquo
correcto, quo indistinctè creditori li-
cebat pignora à quolibet possessa per-
sequi, l. ff. C. de obligat. & act. d. l. distract-
tis 14. & l. persecutione 24. C. de pignorib.
prosequuntur latè vltraordinarios in re
latis locis, & plures relatos à Bernardi
no Alphano collectan. 413. Cassaneus
ad consuetudines, Burgund. rub. 11. §. 6.
in princ. Pet. Nic. Mocius d. e. quã actio
detur de pignore, n. 16. Roder. Suar. ad l.
post rem iudicatã, D. de re iudic. in declar.
l. Regni, limit. 1. n. 13. vers. Hodie, D. Co-
uat. var. resol. lib. 1. c. 8. n. 6. vers. Est &
alia, post princ. Rolãd. à Vall. cõf. 79. n.
1. 2. & 3. vol. 1. Ant. Gãma decis. 99. n.
2. vers. 2. requiritur, Anto. Gabr. lib. 3.
commun. conclus. tit. de fideiussor. concl. 1.
per totã, Iason Mainus lib. 2. actionū,
c. 18. Petr. Gregor. 3. p. syntagmatum
lib. 23. c. 10. n. 6. Andreas Gaillius præ-
cticar. obseruationum lib. 2. c. 27. num. 7.
Gundissalu⁹ Paz in praxi 3. to. c. 2. §. 4.
n. 35. & 36. Parlad. lib. 2. rer. quotid. c.
fin. 4. p. §. 7. n. 12. Ant. Thesaur. (qui
hanc regulam ita in Senatu intellectu
ait, & quidem meritò, vt regulariter
procēdat, etiã data speciali rei hypo-
theca, quæ ad tertiu⁹ possessore perue-
nerit) decis. Pedemont. 52. per totã, maxi-
mè n. 4. quidquid ipse ex n. seq. cõtrariū
probare nitatur, rectè taxat⁹ à Fachin.
cõtrouer. iur. lib. 8. c. 105. vers. sed mihi nõ
placet, Felician. de cõsib. lib. 3. c. 4. n. 16.
vers. Verū Ant. Thesaur. & præter iã re-
latos, cõmunem sententiam vt indu-
bitatam resoluunt D. Illephonsus Pe-
rez de Lara de anniuersarijs lib. 1. c. 8. ex
n. 1. D. Christophorus Paz ad l. 3. styli,
scholio

scholio 3. f. ex nu. 21. & D. Pichard.
in d. §. item Seruiana n. vlt.
5 Nec ad rem facere videtur, quod cū
adiecta fuerit hypotheca pro obserua-
tionē cõtract⁹ locationis, nõ nisi ab ip-
sa domo hypothecæ subnixã satisfac-
tionē accipere cõductor possit, ita sci-
licet, vt possessore expulso, in ei⁹ pos-
sessionē ipse mittatur. Hæc etenim e-
uasio ex eo tollitur, quod cū locator
ad factū tantū fuerit obligat⁹, nēpè vt
cõductore re locata libere vti fineret,
iuxta tradita differt. 12. in vlt. arg. pro de
finit. Senat⁹ cõsiderat. 2. dū is illud præ-
stare nequit, ob traditã alteri possessio-
nē, satisfaciet quidē interesse soluēdo,
iuxta vulg. reg. quod in * obligationi-
b⁹ facti, succedit obligatio ad interes-
se, l. si quis ab alio 13. §. 1. in fin. D. de re iu-
dicata, l. stipulationes non diuiduntur 72.
vers. Gels⁹, D. de verb. oblig. cū relatis ab
Ant. Gom. qui latè prosequitur, var. re-
sol. lib. 2. c. 10. n. 22. Surd. cõf. 331. n. 21.
lib. 3. atq; alijs, mōx referēdis. Quæ re-
gula absque difficultate procedit, vbi
obligatus ad factū, illud minimè præ-
stare potest, cū aliã, si scilicet tale
factum præstare valeat, valde dubia,
& periculosa fit, ne dicam planè falsa,
cū precisè quis ad factum tunc obli-
getur, maximè inspecto iure nostro Re-
gio, ex l. 5. vers. E si la sententia, tit. 27.
part. 3. l. 11. vers. E porende, vbi Greg.
Lop. gl. 2. in fin. l. 13. vers. E si entendie-
re, & l. 35. vbi & notat Greg. Lop. gl.
4. tit. 14. part. 5. quas leges in propo-
sito rectè expendit Gutier. de iuram. cõ-
firmat. 1. p. c. 39. n. 5. ac post alios ad-
uers⁹ Ant. Gom. Did. Per. & Matieç.
(quib⁹, & Parlad. accessit lib. 1. re. quot.
c. 6. §. 2. n. 2.) optimè defendit Azeue.
in l. 2. per illū quoquè tex. tit. 16. lib. 5. no-
ua compil. n. 42. à vers. Sed difficultas ex-
tat; sed & ex iure cõmuni, sic eã regulã
doctè, & ingeniosè, vt solet, declarat
amic⁹ hoster, & Granatēsis Cui e col-
lega, D. Melchior à Valécia illustrū in
v̄s tract. iur. lib. 2. tract. 2. c. 4. n. 8. cum
seqq. vsque ad fin. capit. cui addo Aymo-
nè Crauet. sic etiã eandē regulã expli-
cantem cõf. 12. n. 234. què in propo-
sito nostro refert, ac sequitur Fachin. cõ-
trouer. iur. lib. 7. c. 32. vers. Non obstant

argumenta, ad fin. eandem itē regulam
rectè ad speciē nostram applicat Ioã-
nes Vvamesius cõf. 61. n. 2. vers. In re-
conuentione, centur. 3.
Quod adeò verū est, vt etsi aliã sin-
gularis successor in dominio, vel vsu-
fructu rei; qui non tenetur stare loca-
tionem per antecessorem factã, sed po-
test pro libito conductore expellere,
l. arbores 59. aliã 66. §. 1. vers. Sed ad
exemplū, D. de vsufruct. l. qui fundum 32.
aliã 35. vers. Quod si colonus, D. locati,
l. emptorē 9. C. eodem tit. & vbiquè DD.
cum relatis ab Ant. Gomezio d. lib. 2.
var. resol. c. 3. n. 8. in fin. & n. 9. D. Lu-
dou. Molin. de Hispanor. primogenijs lib.
1. c. 21. n. 2. Euerard. Bronchorst eman-
tiophanon, siue quest. controuersar. centur.
2. assert. 68. Bartholomeo Scapuccin.
qui latissimè prosequitur in integro tra-
ctat. de successore singulari, c. 1. de empto-
re, cum seqq. Hercule Marefcoto var.
resolut. lib. 1. c. 18. ex n. 1. quibus con-
sonat Regia lex 19. tit. 8. part. 5. tenea-
tur * nihilominus, ea regula limitata,
tali locationi stare, si conductor in ip-
so locationis contractu sibi per hypo-
thecam, etiam generalē prospexerit,
vt notat Bart. in l. si filiofam. 26. §. vlt.
n. 2. D. soluto matrim. ac post Romanū,
& Imolam, Alex. in l. qui absenti 38. §.
si quis possessionem, n. 6. vers. Vbi verò non
promississet, D. de acquir. possess. Angelus
in d. l. emptorem, n. 2. vers. Eadem ergo ra-
tione, & communis, quam resoluunt, &
probant Hippol. Marsil. singul. 321.
Tiraq. de retractu conuentionali §. 3. glo-
unic. n. 4. Nicol. Euerard. in locis legal.
loc. 29. à feudo ad emphyteusum, n. 52. vers.
Ad idem, Gardin. Dominicus Tufchus,
præcticar. cõclus. tom. 2. lib. C. concl. 605.
n. 5. Marefcot. d. q. 18. n. 12. 13. & 14.
& alij mōx referendi; adhuc tamen *
particularis ille successor precisè ad id
regulariter non cogitur, sed causatiuè tā-
tūm, satisfaciet enim soluēdo interesse
conductor, qui interim rei locatæ re-
tentione vti potest. Tū * quia huiusmo-
di solutione generale est, hypothecam
resolui, d. l. si fundus 16. §. in v̄dicio-
ne, vers. Si verò possideat, D. de pignori-
bus, l. mulier 19. vers. Quæro, D. qui po-
tiores in pignore habeantur, l. cum secun-
dus

11 *aus* §. D. de distract. pignor. l. item liberatur 6. in princip. & §. 1. l. Paulus 12. (aliàs incipit Sempronius) §. qui pignoris, D. quibus mod. pignus, vel hypothec. soluitur. Tū etiam * quia nec ipse locator, aut vniuersalis eius successor, ad aliud regulariter conductori tenetur, d. l. qui fundū, cū similib⁹, ex quib⁹ sic in terminis post Bart. n. 2. in d. l. emptorē, qui sic planē sentit, docuerūt Salicet. ibi, n. 6. vers. Et idē dixi, Paul. Castrē. & Alexand. n. 4. in d. l. si filiosam. §. vlt. vbi nouissimē hanc sententiam contra Cumanum nu. 7. Socin. & alios, & veriorē, & receptorē dicit doctissimus Petr. Barbosa n. 31. & 32. cū Ant. Gomez d. n. 9. vers. Ex quo infertur, Greg. Lop. in d. l. 19. parti. gl. 5. post med. vers. Adde aliam casum, additione Capellæ Tholosanæ, D. Couarr. Petr. Dueñas, Ant. Natta, Roland. à Vall. Aluar. Valasco, Octauiano Cacherano, & Iosepho Ludou. quos idem vir egregius sigillatim recenset, quibus addo Negufancium, eleganter tractantem (quem ipse Barbosa non ad hoc refert) de pignorib. primo memb. 2. partis ex n. 6. Roderic. Suar. ad l. post rem iudicatā, D. de re iudicata, in declarat. legis Regni, post 8. ampliat. in tex. ibi, q̄ las cūplades, n. 8. vers. Vbi verò nō promississet, Gomezii Legionēsem in cētur. decis. 63. Hieron. à Lauretijs decis. Auenionēsi. 108. n. 2. cū seqq. Petr. Nicol. Moziū de contractibus tit. de empt. & vendit. c. de naturalib⁹ emptio- nis, n. 37. Don Ludouicū Peguera decis. Catalonia 215. n. 3. Petr. Aug. Morla (qui tamen * minus aduertēter ad eū quoque effectū cōsequendi interesse à singulari successore, specialem exigit hypothecam, quasi generalis nō sufficiat) in empor. iuris, tit. 10. q. 2. n. 7. Ioā. Gutier. ad l. nemo potest, à n. 44. D. delegat. 1. & canonicar. quest. lib. 2. c. 8. à n. 15. ad 20. Menchacā controuers. vsufrequent. lib. 3. c. 53. n. 8. & 9. Michaelēm Grass. inter cōmunes opiniones to. 1. lib. 4. tit. 26. de cōtrab. empt. n. 80. Surd. d. cōf. 331. à n. 18. maximē à n. 23. vol. 3. & de cōf. 264. n. 4. & à n. 28. Matic. de tacit. & ambig. cōuēt. lib. 5. tit. 10. n. 18. & 19. Franc. Caldas, qui innumeros alios cōgerit, de renouatione emphyteutica, q. 12. ex

n. 18. maximē n. 23. & de empt. & vendit. c. 26. n. 10. 34. 35. & 36. & q. forēf. lib. 1. q. 23. à n. 10. ad 13. Fachin. cōtrouers. iur. lib. 1. c. 88. (vbi cōtraria sententiā fundamētis optimē satisfaciunt) Cácer. var. resol. lib. 1. c. 14. n. 24. Bartholom. Scapuccinum de successore singulari, limitat. 15. ex n. 3. Philippū Paschal. de virib. patr. potest. p. 4. c. 6. n. 15.

Dixi n. 9. precisē ad id regulariter non cogitur, vt indicare aliquādo etiā preci-
13 se cogi singularē successorē stare loca-
tioni authoris sui, ita vt cōductorē, qui sibi per hypothecā, à locatore pro cōtractus obseruatione factā, prospexit, expellere nequeat, puta si illa fuerit specialis cū clausula de nō alienando, vel de nō expellēdo cōductorem, quo casu emptor, vel alter singularis successor rei locatæ, minimē satisfaciunt, offerēdo conductori interesse, sed pro tēpore locationis rē penes illū dimittere debet, vt pote in locatoris dominio quoad eum effectū, vt cōductor re locata vtatur interim permanentē, ex reg. l. si creditor 7. §. fin. D. de distract. pignor. iuxta litterā Pisanā, quā & veriorē, & receptorē esse ostēdimus dissert. 14. n. 49. atq; ita in terminis notarūt ferē omnes proximē relati, maximē Imola, & Lud. Roman. relati, ac recepti ab Alex. in d. l. qui absentis 38. §. si quis possessionē, n. 6. in princ. D. de acqu. possess. Roder. Suar. in d. l. post rē iudicatā, in de-
14 clarat. legis Regni, verbo, q̄ las cūplades, n. 8. in princ. & circa fi. vers. Igitur in cōtra-
ctu, Ant. Gom. d. tom. 2. var. cap. 3. n. 9. vers. 4. limita, iuncto c. 2. nu. 20. vers. 4. principaliter, & ad l. 40. Tauri num. 19. vers. Tertio infero, D. Couar. var. resol. lib. 2. c. 15. n. 3. vers. Secundū hinc deducitur, & post alios Ioā. Gutier. in d. l. nemo potest num. 43. & d. lib. 2. canonicar. quest. c. 8. n. 29. 30. & 31. Barbosa in d. si filiosam. §. vlt. n. 32. in fi. cū duob⁹ seqq. D. soluto matrim. Surd. d. cōf. 331. n. 25. post princ. vers. Dummodò nullum sit factū pactū, & circa fin. vers. Ad hoc autē, vt vēditōr, cū n. seqq. & d. decis. 264. à n. 28. (vbi nominatim loquitur in pacto de non expellendo conductorem, vt exceptionem conductori paret, ne villo modo expelli possit, ad quē se in proposito

posito refert Arifmin. Tepatus variar. sent. tom. 3. tit. 391. c. 26. ad quā teneantur venditor, & emptor, vers. pen. iuxta nouiorē editionē) Amator Rodericius de executione cap. 4. num. 55. post med. vers. Verū tamen, D. Antonius Pichard. 2. p. manuuctionum ad praxim, præcept. 2. n. 21. & 23. (qui n. 22. id rectē limitat cum Valasc. quoad beneficium l. ade 3. C. de locato) Did. à Brito ad rub. de locato. 2. p. §. 4. n. 7. 8. & 9. Philip. Paschalis d. 4. p. c. 6. n. 15. vers. Id quē verū sit, iuncto vers. Quādo verò adest, qui in vers. Sed si cū hypotheca, idē cum Natta, & alijs resoluit quādo cū hypotheca concurrat iuramentum; quod tamen solum absque illa non sufficeret, iuxta ea, quæ cū multis resoluit Did. à Brito d. §. 4. n. 3. Quicquid * generalem etiam hypothecam cum prædicta clausula sufficere, vt cōductor à singulari successore rei locatæ precisē expelli nequeat, magis tandem probare videatur Roder. Suar. d. verb. q̄ las cumplades, n. 11. vers. Sed certē nullā video, quem refert, & sequitur Greg. Lop. in d. l. 19. part. glo. 5. ad fin. vers. Idem crederem, qui & ipse eādē sententiā amplectitur, cōmuniore dicēs, in l. 73. gl. 3. tit. 18. parti. 3. & securē resoluunt Ioan. Bapt. à Villalob. in arario cōmuniū opinionū, lit. A. n. 140. & Ioan. de Heuia Volano in curia Philippica, 2. p. de iudicio executiuo, §. 11. n. 5. nedū ex eiusdē Gregorij sententia, sed & Negusatiij, & Ant. Gom. vbi sup. qui tamē apertē contrariū verius, & receptius esse cōcludūt, vt superius dixim⁹, & dissert. 14. n. 49. dum de vi huius pacti quoad executionē aduersus tertium tractauimus, nā & idē in hac specie locū habet; quod vltimū satis cōfusē docuit Cald. Pereira sup. ac cæteri nuper cōmemorati explicuerūt meli⁹, maximē Barbof. & ab eo relati, & vltra eos Ferdinā. Loazes, cōtrarias opiniones mirificē cōponēs, quæ post hæc scripta vidim⁹ in repet. l. fili⁹ sum. §. Diui, à n. 168 ad 171. D. delegat. 1. inter repetitiones civiles nouissima editionis, vol. 4. Scapuccin⁹ d. tract. de successore singulari, limit. 14. à n. 7. & Auēda de cōf. c. 85. n. 6. vers. Et similiter, iuncto n. 13. cū seqq. qui & si primò in hac specie indifferēter de hypo-

theca loquatur, vni⁹, & alterius sententiæ authores cōgerens, tamē postea generaliter articulū tractans, receptori sententiæ, quæ ad dominij translationem in quocumque casu impediēdam, specialem requirit hypothecam cum præfata clausula, magis accedit.

Cū igitur (vt ad institutū redeam⁹)
15 in casu nostro, quē supponim⁹, nec prim⁹ cōductor in possessione rei locatæ sit, vt eā retinere possit, sed per actionē velit illā auocare à secundo, in eius possessione constituto, nec licet possideret, & hypothecam etiam specialem haberet, præfata tamen clausula destitutā, possit eius virtute retentione vt aduers⁹ singularem successorem in dominio, vel vñfructu rei conductæ, iuxta ea, quæ diximus, multò min⁹ cōsequi poterit, vt secūsus conductor in possessione constitutus vacuam rei locatæ possessionem ipsi reddat.

Verū his nihil refragantibus, præ-
16 fatum secundum casum respectu primi cōductoris, qui sibi de hypotheca profepexit, verissimum esse censeo, vt possit talis conductor per hypothecariam actionem, domus vel alterius rei locatæ possessionē à secundo auocare, quatenus sibi ad ea fruēdum opus est, quoniā regula illa, quod huiusmodi actio contra tertium cum effectu non datur ante factam excusationem principalis debitoris, ac fideiussorum eius, inter alias, quas patitur limitationes, quas supra pro eius exornatione relati latē prosequuntur, illam habet in proposito elegantem, * vt locū sibi nō vendi-
17 cet in tertio rei detentore, qui nō suo, sed alieno nomine possidet, vt depositario, commodatario, aut cōductore, apud quos tantum, cū sibi nō possideant, dicitur res esse, nō etiam penes eos, l. penes te 65. vbi optimē Alciat. n. 1. D. de verb. significat. & post alios Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 737. n. 9. ac proinde meritò aduersus illos hypothecaria actio absque vlla præuia debitoris excusatione dirigi potest, vt in terminis notat gl. verbo debitorum, in Auth. de fideiussor. §. sed neque, vers. Sed quid si deposuit, recepta à Bart. n. 3. & Angel. n. 17. ad finem, vers. Sed

an contra, *ibidem*, Baldo in princip. in d. Auth. sed hodie, C. de obligat. & actionib. Saliceto n. 7. q. 7. in d. Auth. hoc si debitor. C. de pignorib. Roder. Suar. ad l. post rem iudicatam, D. de re iudicata, in declaratione legis Regni, post octauam ampliacionem, siue limit. 1. n. 14. vers. Faciat singulare verbum, Ant. Gabriele d. tit. de fideiussoribus, cõel. 1. n. 59. & 60. Greg. Lopez in d. l. 14. tit. 13. p. 5. gl. 5. limit. 2.

18 Quod tamẽ perperam extẽdit Parlador. lib. 2. rer. quotidian. c. fin. 4. part. §. 5. n. 12. receptus à Volano in curia Pblip. 2. p. §. 11. n. 4. Amatore Roderic. de execut. c. 4. n. 55. D. Pichard. manduct. ad praxim p. 2. p. 2. n. 11. vers. Quemadmodum, Alphõso Guzman de euct. c. 11. n. 49. ad executionem, quæ virtute pulci instrumenti petitur, quasi & illa exerceri possit aduersus conductorem, vel alios, debitoris nomine possidentes. Nam qui eiusmodi instrumento nituntur, actionẽ tantum personalem habent, licet summaria, & executiuam, quæ non alio iure gau lere debet, quàm ordinaria actio personalis, quæ porrò si hypotheca de stituta sit, non potest aduersus nudum etiam rei detentorem competere, ergo neque executio, quam constat contra tertium locum non habere, vt ipse Parlador. paulò ante resoluerat d. §. 5. n. 1. Volano, ac reliqui proximè relati, ac nos *dissert.* 1. 4. explicuimus sub n. 3. Abolita est etenim veterũ quorũdã sè

19 tertia existimantũ, * per instrumentũ publicum, ex quo executio competit vigore statuti sic disponentis (quale apud nos viget in l. 1. 2. & 19. titul. 21. lib. 4. noua compil.) videri constitutum pignus prætorium, sicut per sententiã. Qua forsã ratione Parladorius, & sequaces, quanquam eam non expresse rint, moti sunt, falsò quidem, quia cum tale pignus à iure nõ constituitur, nisi immisione facta ex iudicis decreto, l. non est mirum 29. §. 1. D. de pignorat. act. non potest illud censeri cõstitutum ex vi instrumenti, quod sententiã æquiparatur, nisi * in eo adsit obligatio bonorum, & traditio saltim ficta per cõstitutum, vel similem actum, quemadmodum aduertit rectè Negusantius de

20

pignoribus 8. p. memb. 1. n. 32.

Sed nec verum est quod circa notariorũ stylum putarunt Bartholomeus 21 Cæpola in l. quod si nolit 31. §. quia assidua, n. 40. D. de adilitio edicti, Nic. Bocrius decis. 182. nu 54. Andr. Tiraquel. de retractu conuentionali, §. 3. gloss. unica n. 2. & in tractatu de iure constituti, limitat. 31. n. 9. & 15. Matthæus Afflictus ad constitutiones Neapolitanas, lib. 1. rub. 73. notabili 10. siue à n. 13. Nicol. Eucardus in locis legalibus, loco 104. ab usitato, seu solitis, à n. 3. Didacus Segura, & ad eum Didacus Perez alios congerens in l. 3. §. fin. n. 31. D. de lib. & post. idem Didacus Perez ad l. 4. tit. 8. libr. 3. ordinam. gl. 1. §. probari tamẽ, vers. Vel dicam, pag. mibi 1069. in fi. Gudiñalu Paz in praxi 4. p. tomi 1. c. 1. n. 12. Ant. Gabr. plures congerens lib. 6. communium conclusionum, tit. de consuetud. cõel. 3. n. 2. & 35. Aug. Barbosa de clausulis vsu frequent. clausula 32. n. 5. Ambrosius Maia apud Hippolytum Maia, ipsius filium, consultationum civilium p. 1. in allegat. quæ extat post consultat. 3. n. 5. D. Ioan. Bapt. Valéçuela cõs. 136. n. 13. bonorum nempè obligationem, similem vè clausulam, à notario in instrumento, siue locationis, siue alteri cõtractus apponi omiffam, eò quod apponi semper consueuerit, perinde habendam esse, ac si apposita fuisset; ducti * arg. 22 rex. in d. §. quia assidua, illic, ea enim, quæ sunt moris, & consuetudinis, in bona fidei iudicijs debent venire, in l. si prius 17. §. 1. illic, illa autem, quæ ferè in consuetudine esse solent, vt per fistulas aqua ducatur, etiam si nihil sit comprehensum in seruitute constituenda, fieri possunt, D. de aqua, & aqua pluuia arcenda actione, l. vi. liberis 17. vers. Emancipatis, illic, ea, quæ in ipsa emancipatione à parentibus suis (vt ad solet fieri) consequuntur, vel post emancipationem ab eis acquiserunt, collaturis, C. de collat. l. fin. vers. Super qua, illic, vt si res suas supponere debitor dixerit, non adiecto tam presentes, quam futuras, ius tamen generalis hypotheca etiam ad futuras res producat, C. qua res pign. iucta l. 1. in princip. illic, conuentio generalis in pignore dã do bonorum, vel postea qua sitorum recepta est, & l. & qua nondum 15. §. 1. ibi: Non ad il-

ad illam, quæ quotidie inferi solet cautionibus. D. de pignor. ac rursus in l. fin. vers. Si enim pactis, vbi & notat B. Ald. in summario, C. de fideiussoribus, in cap. cum M. Ferrariensis 9. vers. Mandamus, illic, vel fuerit, vel esse debuerit, sicut consueuit, expressum, de constitut. c. 2. vers. Verum, illic, & in huiusmodi litteris intelligenda est hæc conditio, etiam si non apponatur, & in c. causam quæ 18. illic, mandamus, quatenus ipsam intelligentes *ibidem*, de rescriptis, & in cap. quod translationem 4. de officio legati, cum alijs relatis ab his, quos proxime citauimus, & ab Alvaro Valasco consult. 146. n. 3. cum seqq. Nam * & hæc sententia parum firmitatis habet, vt animaduertunt rectè, cõtrariã magis probantes, D. Præses Couarr. var. resolut. lib. 1. cap. 15. n. 9. post princip. vers. Verum isthæc allegatio, Olanus in noua reductione antinomiarum iuris communis, & Regij, lit. I. n. 37. & 38. Parlador. lib. 2. rerum quotid. c. 20. n. 12. vers. Dũ modo sciamus, in cõs. vers. Nam contrariã, Valascus d. consult. 146. ex n. 15. Felicianus de consibus lib. 3. c. 1. n. 4. §. inter has verò, vers. Et aduersus illam, D. Ioan. del Castillo quotidiana. controuers. tom. 4. cap. 13. num. 38. ac post alios Dominicus Gaito de credito cap. 4. à n. 239. & 2072. nouissimè Hermosil. ad Gregor. Lop. in l. 32. titul. 8. part. 5. gloss. 8. num. 8. vers. Sed his non obstantibus, vt merito eam communem sententiã frequentius explosam esse tam à tribunibus omnibus, quàm à schõlis testetur Ant. Faber de erroribus pragmaticor. to. 1. decade 1. errore 1. nempè idẽ (vt idẽ rectissimè subiungit) quod si quid in toto iure certum, illud sane certissimum 24 est, bona debitoris citra * expressam conuentionem obligata creditori non esse, extra eas causas, in quib⁹ placuit contrahi tacite pignus, vel hypothecam, toto tit. D. & C. in quibus causis pignus, vel hypotheca tacite cõtrahatur. Quorsum enim querendum esset, in quibus causis id fieret, si in omnibus, & passim admitteretur, eo quod à notarijs adiecti sit consuetum, contra reg. tex. in l. quicquid adstringenda 99. D. de verbor. obligat. cum similibus, relatis à Tiraqu. d. limit. 31. n. 11. maxime cum * ex-

25

pressam de ea re conuentionem ius desideret, nec vllum eius supplementum admittat, l. Aristo. 3. illic, non aliter in ius pignoris succedit, nisi conuenerit, vt sibi eadem res esset obligata, D. que res pignori, Auth. de argentariorum contractibus, siue nouella 136. c. 5. siue §. insuper, vers. Neque enim, collat. 9. illic, neque enim temerè hypothecam dederimus his, qui de ea pactũ nõ fecerint, nisi omnino in scriptura eorum, quæ in bonis sunt, comprobetur facta esse mentio, aut ipsi bona sua pignori apposuerint. Id quod * maxime procedit 26 stante iure nostro Regio, quo cautum est, nihil aliud à notario in instrumento apponendum esse, quàm id de quo à partib⁹ nominatim rogatus fuerit, l. 9. tit. 19. p. 3. l. 13. tit. 25. lib. 4. noue compilat. ac notat Did. Perez, parum sibi constans in additione ad Segura in d. l. 3. §. fi. D. de lib. & posthum. d. n. 31. vers. In foro Cesaris, apertius Olanus, Parladorius, & Felicianus supra, Azueued. in d. l. 13. n. 23. vers. Ex quo reprobat, & n. 25. & 27. tit. 25. lib. 4. cõpil.

Poterit quidem consuetudo, ex assidua contr. hentiũ conuentione sumpta, efficere vt in dispositio ambigua sit, interpretationem ab eo accipiat, quod fieri consueuit, ex regula l. semper in stipulationibus 34. alias 35. D. de reg. iur. qua ratione procedunt d. lex si prius, §. 1. D. de aqua, & aqua plu. arcen. & d. lex vt liberis 17. C. de collat. vt obseruat D. Couarr. d. n. 9. vers. Deinde ambigua, Valascus vbi supra, n. 14. & 20. Felicianus d. §. inter has, vers. Quod verò, vel etiam, 28 vt lege lata, quæ non minus quam pacto potest, constituitur, ad contractus vel actus naturam id, quod ita pacificè assuetum est pertinere, ac velut tale præstari actione ex eodem contractu, puta vt actio exempto cõpetat, ad duplæ repromissionem, quæ * in venditionis rerum non viliũ contractu adeo frequens fuit olim, vt in consuetudinem transierit; quo pertinet text⁹ in d. §. quia assidua, vt notat, quanquam paulò aliter explicantes, D. Couarr. d. n. 9. vers. Sic ea, quæ sunt, naturalia, Menoch. cons. 37. n. 29. lib. 1. Valascus d. consult. 146. n. 18. Qui in eo quidem falluntur, quod putant à lege suppleri

29

30

KK 4

stipulationem, ac repromissionem illam, à partibus omiffam, itaut ac si appofita effet, aétione exempto ad duplã præftandam, euictione fequuta, venditor teneatur, cuius contrarium, nifi ante euictionem ad duplã repromiffionem emptor agat, planè cõftat *ex l. 2. l. emptori duplã 37. in princ. & §. 1. l. fidi etum 56. in princ. & apertius ex l. fin. vè ditione 60. D. de euict. quomodò melius interpretantur Fulgof. Socin. & Galiula, quos refert, & fequitur Barbofa rectè explicans in l. vè ditor 49. n. 4. 5. & 6. D. de iud. profequitur Pereira, alia tamen adferens iura, quæ id nõ ita probant, *de empt. & vè dit. c. 2. l. n. 3. 4.* Sed neque id, quod Couar. & alij indiftinctè putarunt, iure noftro Regiõ probatum eít, nec in praxi receptũ, vt teftatur Gregor. Lopez *in l. 32. gl. 8. tit. 5. p. 5. Guzman de euict. c. 13. nu. 94. & nouiffimè Hermofilla, qui & Barbofa fententiã per omnia probat, in addit. ad Gre. Lop. d. gl. 8. n. 1. & 7. & n. 3. circa fin. verf. Refpõdet etiã.* Ita quoq; cõfuetudo in caufa fuit, vt * lege cõftitueretur, bonõrũ obligatione fimpliciter factã, tã præfentia, quã futura bona complecti, quod olim inter partes pacifici frequentiffimum fuit, *d. l. fin. C. qua res pignori (cui apud nos confontant lex 5. verf. E aun las que atiende auer, titul. 1. 3. part. 5. & l. 7. tit. 19. lib. 3. fori) iuncta d. l. 1. in princ. & d. l. & qua nondũ 15. §. quod dicitur, D. de pignor. profequuntur optimè vltra ordinarios ibi, Negufantius Fano de pignor. 2. part. principali, 2. memb. per totum, Nicol. Boer. conf. 18. n. 1. & 2. Ant. Faber vbi fupra. Ac denique cõfuetudo effecit, vt fanciretur lege * quod fi creditor, qui duos, vel plures fideiuífiores habet, vnum ex his tantũ conueniat, nec ab eo folidum confequi poffit, cæteri non liberètur, quominus eos pro reliquo conuenire valeat, quod olim contrahentium patetis paffim cauebatur, quò fpectat * d. lex fitalis, verf. Si enim, C. de fideiuífioribus, idem legi, vel ftatuto, quod pacto tribuens, iuncta gl. penult. ibi, fimili gl. vlt. in l. non folum 8. §. fin. per tex. ibi, D. de noui operis nunciat, gl. in rub. verf. Quid autem fiftatuerunt, C. de decret. de-**

cur. lib. 10. & vbiq; communi, quam refoluunt Iafon. *in §. aétiones autem, nu. 67. & in §. quãdam, n. 37. inftitut. de aétionibus, Francifcus Balb⁹ de præfcript. 4. p. quarta partis, q. 13. n. 6.* Nicolaus Euerard. *in locis legalibus loco 120. à pacto ad legem, n. 1. nouiffimè Auguft. Barbofa, plures cumulans, in locis communibus argumentorum, loco 81. à pacto ad ftatum, Gabr. Alvarez ad axiomata, & loca iuris communia, lit. A. ex n. 490. ad 495. & in terminis D. Couarr. d. nu. 9. verf. Similiter, Valafc. fupra n. 19.* Quæ etiam ratione * ftylus curiæ, vt aliquæ ³³ in refcriptis generalibus, vel fpecialibus claufulæ apponantur, efficere potest, tales claufulas, quafi naturales, & neceffarias illis eße, adeòquè fubintelligi, & pro adiectis haberi, fi quando notariõrum incuria fuerint omiffæ, nã & eò pertinet imprimis, text. *in d. cap. eum M. de conftitut. vbi præ alijs notarunt Abb. n. 5. Felin. n. 6. Decius 5. notabili, fub eodem num. aliã n. 18. iuxta nouiorem editionem, Ripa n. 39. & Mátuz n. 17. D. Couarr. d. n. 9. verf. Et præferim, Valafc. rationem explicans d. confult. 146. n. 16. & 17. Ioan. Petr⁹ Moneta de commutationibus vltimarum voluntatum, cap. 7. n. 62. Deinde tex. *in d. c. 2. verf. Verũ, & in d. c. caufam qua 18. verf. Mandamus, de refcriptis, & in d. cap. quòd trãflationem 4. de officio legati, cum fimilibus, relatis à Tiraq. d. limit. 31. n. 9. Ant. Gabr. d. lib. 6. tit. de confuet. cancell. 3. n. 2. Auguftino Barbofa d. claufula 32. n. 1. & ab alijs, à nobis fupra cõgeftis n. 21. profequitur q; præ ceteris opt. D. Molina de Hispanor. primog. lib. 4. c. 7. ex n. 3. Facit enim * ille ftylus ³⁴ ius, omninò in iudicijs feruandum, vt & conftat *ex l. fin. illic, alia quæ omnia, quæ in huiusmodi caufis de more procedũt, folemniter obferuare decernimus, C. de iniurijs, c. ex litteris 11. verf. Quia tamẽ, vbi notarunt Abb. n. 6. Felin. 4. Decius notabili 7. fuprà n. 27. illo tit. de conftitut. & ex c. 2. de iuram. calumnia, cum fimilibus iuris locis, ex quibus id ita deduxerunt, optimè declarantes, Guid. Pappæ q. 119. n. 1. ad med. & q. 198. nu. 2. Rebuf. tom. 3. cõmẽtar. ad leges Gallicas, tract. fin. tit. de confuetud. art. 2. glof. 13. n. 22.***

n. 22. Boerius de authorit. magni cõflij, n. 170. Henricus Bouerius fingul. 54. num. 3. Hippol. Marfilius fingul. 118. Marcus Ant. Cuchus maiorum inftitutionum lib. 1. tit. 8. per totum, Rota Genuenfis decif. 206. n. 3. Octavianus Cacheranus decif. Pedemontana 22. n. 6. & 7. Iofephus Ludou. decifio. Lucenfi 36. n. 9. 10. 23. & 31. cum feqq. Flaminius Parifius de refignat. benefitorum, lib. 1. q. 2. n. 8. & lib. 10. q. 2. n. 15. Hieron. Gonçalez poft alios, quos cõgerit, ad regulam octauam Cancellaria in procmio 5. 7. n. 136. Nicolaus Garc. de benef. 1. p. c. 5. in princ. n. 87. & p. 11. c. 5. §. 2. n. 154. Bernardus Greuen præft. conclusioñũ ad obferuationes Andrea Gaillij lib. 1. in procmio, à num. 82. Camillus Borrellus in fuma decif. p. 1. tit. 14. de confuetud. à n. 104. Sanchez de matrim. lib. 3. difput. 29. n. 17. ad fin. Emanuel Barbofa innumeros cumulãs ad ordinationes Luftanas lib. 3. tit. 64. in princ. n. 1.

³⁵ At non itidem notariõrum confuetudo circa aliquot apponendas claufulas in instrumentis contractuum, efficere potest, vt fi illæ reuera nõ fint adiectæ, pro adiectis habeantur, vt D. Couarr. Valafcus, Felicianus, Anton. Faber, & alij fupra à nobis laudati, rectiffimè obferuarunt, nifi ex his fint, quæ ad naturã contractus pertineant, nempè ad id partem obligantes, ad quod aliàs ex natura contractus tenebatur, puta * vt venditor rem vacuum emptori tradat, *l. 1. in princip. l. 2. §. 1. cum fequenti, & l. ex empto. 11. §. & imprimis, D. de aétioni. empti, vt euictione, ac familia præftet, d. §. & imprimis, cum duobus feqq. fecus ergo erit, * fi claufulæ pertineant ad accidentalia contractus, fiue ad extraneas partiũ conuentiones, puta hypothecæ, fiue obligationis bonorum, conftituti, & fimiles, quæ licèt à notarijs folitæ fint apponi, at in mero conftitunt facto, quod * nec ius præfumat, *l. in bello 12. §. facta, D. de captiuis, cum relatis à Menoch. de præfumpt. lib. 3. præfumpt. 14. n. 1. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 732. Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib. 2. tit. 1. n. 4. & tit. 12. n. 22. Flaminiõ Parifio de refignat. benef. lib.**

20. q. 8. à n. 43. tom. 2. Cardin. Tufchõ præft. conclus. tom. 2. lit. F. concl. 10. nec iudex fupplere potest, iuxta ea, quæ gloffæ, & DD. communiter notarunt tam in l. 4. §. hoc autem iudicium, vbi præ alijs optimè Alex. latè limitans, maximè à n. 6. D. de damno infecto, quàm in l. age cum Geminiano 3. C. de tranfaétionibus, & in l. vnica, vbi optimè Bald. n. 13. C. vt quæ defunt aduocatis, Iacob. Concenatius quæft. iur. lib. 1. q. 1. n. 30. Nicol. Bellonus lib. 2. fupputat. c. 10. Ioan. Bapt. Afin. de execut. §. 3. c. 24. & §. 24. c. 17. Octau. Cacheran. id limitans decif. 1. num. 24. Peguera decif. 194. n. 10. Donellus comment. iur. ciu. lib. 26. c. 3. & ad eum Ofuald. Hillig. lit. C. Sigifm. Scaccia de iudicijs lib. 2. c. 7. n. 34. & poft alios Carol⁹ de Graffis in tract. de exceptioni. except. 10. à n. 6. Proinde claufulæ illæ nõ poffunt, fi omiffæ fint, nec de partis, cuiã interest, volutate alioquĩ appareat, pro appofitis haberi, arg. legis nõ aliter 69. D. delegat. 3. fed folũ cũ reuera appofitæ inueniuntur à notario, ex partiũ voluntate processiffe cenfentur, * quia videtur ab his rogatus notarius, vt claufulas conuetas apponat, vt arg. text. *in d. §. quia affidua, & in d. l. finali, C. de fideiuífioribus, cum fimilibus, longè meli⁹ notarũ Bald. n. 1. in eadem l. fin. Felin. n. 6. verf. Et quia, Decius n. 22. Ripa n. 43. Mantua n. 18. & alij in d. cap. cũ n. M. Ferrarienfis, idem Decius in l. femper in ftipulationibus 34. n. 9. verf. Et notarius, & n. 11. D. de reg. iuris, Cate-lianus Cotta in memorabilibus iuris, verbo notarius fimpliciter, Tiraquellus, plures congerens de iure conftituti, d. limit. 31. n. 7. & 8. latè Anton. Gabr. plures quoquè cumulans, lib. 6. communium conclusionum tit. de confuetud. conclus. 3. & 4. per totas, D. Ferdinandus Menchaca controuers. illustr. lib. 1. c. 33. n. 26. & de fucceffionum creat. §. 6. n. 53. verf. Denique is tabellio, D. Ludouic. Molina de Hispan. primogen. d. lib. 4. c. 2. n. 51. Didacus Perez ad l. 2. gloff. 1. q. 17. tit. 5. lib. 2. ordinamenti, Azeuedus in d. l. 13. tit. 25. lib. 4. compilat. n. 23. in fin. & n. 24. 27. & 28. Matiençus ad l. 1. tit. 4. lib. 5. noue compilat. gloff. 10. n. 63. ad finem,*

nem, & n. 65. Mascardus de probat. tom. 1. d. conclus. 299. à n. 10. & tom. 2. cõcl. mibi 1102. num. ultimo, & concl. sequenti, per totam, Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 43. maximè à n. 5. idem cõf. 37. à n. 30. maximè n. 70. & 93. & cõf. 87. à n. 45. lib. 1. & cõf. 323. n. 23. lib. 4. Seraphinus de priuilegijs iuramèti, priuil. 2.2. à n. 90. Franciscus Viuius decis. 397. n. 33. lib. 2. & d. decis. 518. nu. 2. lib. 4. Carolus de Grafsis de exceptionibus except. 10. n. 35. & 36. Alex. Trentacinius d. resolut. 3. de præsumpt. n. 1. in princip. August. Barbosa d. clausula 32. n. 4. Hermosilla ad Greg. Lop. in d. l. 32. tit. 5. part. 5. glos. 8. n. 9. vers. Clausula autem, Dominicus Gaito de credito c. 2. n. 234. & 235. iuncto n. 255. tamen si plerique ex his in alium sensum eam regulam detorqueant. Accedit his, * quòd imò abusus notariorum in apponendo huiusmodi clausulas, partibus regulariter nõ nocet, vt notarunt Bartol. in clausula codicillari loquens, in l. 1. q. 6. siue num. 10. in fin. D. de iure codicillorum, Bald. & alij, relati à Tiraq. d. limit. 31. n. 12. & ad l. si vnquam C. de reuocandis donat. in præfat. n. 172. & 173. D. Moli. d. c. 2. n. 43. & post alios D. Ioan. Bapt. Valçuela cõf. 3. n. 52. & cõf. 29. n. 47. lib. 1. id quod eo saltem casu verum est, quo clausulæ illæ, vt dixi, adiectæ reperiuntur, & insuper earum iustam ignorantiam partes prætendunt, puta ex eo, * quòd non sit illis lectum instrumentum, vt in terminis clausulæ, de qua Bart. loquitur, docuit eleganter Ioan. ab Imola in l. filio præterito 17. n. 19. circa fin. vers. Sed puto, quòd non bene, D. de iniusto rupto, receptus ab Alexandro cõf. 142. n. 10. in fine, vers. Subdit etiam, & n. 11. lib. 2. atque alij in locis, relatis à Mascard. de probat. concl. 300. clausula codicillaria an præsumatur, n. 2. lib. 1. & ex eorum, & aliorum mentè generaliter aduertit, contrarias opiniones concilians, D. Molina d. c. 2. n. 51. idemquè in effectu resoluunt cum pluribus Thadeus Pifo Soacius var. resolut. lib. 3. cap. 3. n. 17. August. Barbosa de clausulis, vsu frequentioribus, clausula 21. n. 3. & 4. quãtò ergò minùs tales clausulæ omittæ,

pro adiectis haberi debent? vt multò verius docuit Alex. cõf. 28. à n. 2. lib. 2. & post alios Negufantius, quanquã parùm firmiter, de pignoribus 1. membr. 3. partis n. 26. vers. Et pro conclusione, & n. 26. optimè Vincentius de Franchis decis. 302. n. 8. iuncto n. 4.

Supereft itaque, secundum casum supra propositum de primo conductore hypothecam habente, vt eius ratione præferatur secundo, in rei locatæ possessione constituto, itaut ipsum ab ea expellere valeat, verissimum quidè esse; qui tamen in specie præcedentis dissertationis verificatus non est, neq; enim in prioris locationis instrumento, prout mihi propositum est in facto, hypothecæ clausula interuenit, imò neque vlla alia ex apponi solitis, sed sola simplex locatio, à partibus ordinata, & conscripta, ac postea tabellionis signo, & autoritate roborata, vnde meritò pro secundo conductore Senatus pronúciauit, ob defectum actionis primi, cuius contrarium iudicasset, si clausula illa adfuisset, dum ex aduerso liquidò non ostenderetur, locatore incio eã fuisse appositam, ob nõ lectũ illi instrumentum, vel quid simile, iuxta superius resoluta.

Quanquam euenire aliquando possit, vt prior conductor, etiam hypothecam habens, imò & possessionem, si ab ea ceciderit, non possit rem conductam à secundo conductore in eius possessione cõstituto auocare, vt in specie, quæ me iudice agitata est in Granatèsi pretorio inter Assensium Osorio, & Blasium Martinez bibliopolas, nam cum Assensius domum quãdam, proximam Archiepiscopali, conduxisset à domino in annos quatuor, & paulò post Archiepiscopus eam velut necessariã ampliationi domus suæ, quæ ad habitationem familiæ sufficiens non erat, sibi à iudice pro eadè mercede concedi obtinuisset, idemquè postea necessitate cessante, domus cessionem faceret in dictum Blasium, qui eam rursus à domino in emphiteusim vitalem accepit, litem huic mouit dictus Assensius, locationis suæ instrumentũ, quod solenniter factum erat cum clausula hypo-

42

43

Decisio incidens Granatèsis prætorij.

thecæ, & alijs firmissimis, coram iudice proferens, cuius virtutè contendebat, Blasium à domo expellere pro reliquo tempore trium fermè annorum, quo ob relatũ impedimentũ ea fructus non est, & cum nihilominus iudex pro Blasio pronúciaffet, eum ab impetitione actoris absolues, hic ad Granatensem curiam prouocationem interposuit, vbi ordinarij sententiam tãquam iuri consonã confirmandam diximus tam in gradu appellationis 10. die Iulij anni 1630. quã supplicationis 20. Decembris eiusdem anni, licet enim quatuor anni, pro quibus primo conductori locatio facta fuerat, nondum essent emensi, adeòquè * illi superesse videretur actio etiam aduersus sequentem conductorem ratione hypothecæ, iuxta superius tradita n. 17. ad refectionem, seu supplementum reliqui temporis, quæ solum eo lapsò denegatur, & ad interesse tantum actio competit contra dominũ, arg. tex. in l. quæsitum 37. vbi notat Florianus de Sancto Petro, n. 1. vers. Et idè si domus, D. de usufructu, & in l. si usufructus mihi in biennium 6. vers. Vt peti quidem, vbi notat Bart. n. 4. D. de usu, & usufructu legato, idem Bart. in l. si vno 17. §. item cum quidam 1. nu. 9. vers. Aut quis promissit operas certi temporis, D. locati, & in l. si prius 15. q. 10. siue n. 30. in fin. D. de noui oper. nuciãt. ac rursus in l. si ita stipulatus 14. n. 2. per tex. ibi. D. de verbor. obligat. Abbas Panormit. n. 9. in cap. fia. per eum quoque tex. de iudicijs, Carolus Ruinus cõf. 27. n. 8. lib. 4. & post alios late Vincent. de Franchis, & ei addentes decis. 419. & 451. ac nouissimè Amendola in additione ad ipsam Vincentium decis. 406. num. 4. Aluarus Valascus consult. 155. ex n. 4. tom. 2. Guzman de euictionib. quæst. 24. num. 26. Dõn Francisco Salgado de Regia protectione vi oppressorum, part. 4. cap. 1. n. 54. iunctis duobus præcedentibus, nouissimè Augustinus Barbosa de iure H. eccl. fast. lib. 1. cap. 39. §. 2. n.

177. post med. vers. Vnde Abbas, hinc * utiliter inferentes ad temporales officiorum electiones, vt si certi ac designati termini limitationem habeant, puta pro hoc anno, vel proximè sequenti, & factò alicuius iniuste sit impeditus electus pro toto illo antiò, vel alio designato tempore vti officio, ad quod electus est, tantum possit cessante impedimèto, pro eo, quod superest, officij vsum prætere, nec petere redintegrationem pro tempore præterito, sed ad interesse tantum agere contra iniuste impediẽtem, confert, * & tex. in l. Thais 4. l. 5. intra certa tempora, D. de fideicommissar. libertat. vbi cum tempus est taxatum alicui actui, potest ille perfici intra illud tempus, nõ verò post, & quod per eum text. & alia iura resoluit Matthæus de Afflict. decis. 73. num. 3. & ad eum Cæsar Vrsillus, & alij addentes. Nihilominus in proposito locationis casu verò est, etiam intra terminum quatuor annorum agi non potuisse ad supplementum aduersus Blasium, qui non simplex conductor fuit, itaut aduersus eum, velut nomine domini possidentem recta via absque illius excussione hypothecaria actio, Assensio primo conductori ex instrumento cõpetens, intentari possit, sed ad longissimum tempus, * nempe ad duas vitas, quò casu nedum possessionem proprio nomine acquisiuit, sed & vtile dominium; atque ita succedit regula, prohibèns hypothecaria actione aduersus tertium possessorem agi, antefactam excussioẽ contra debitorem principalẽ, ex his quæ hætenũ lato scripta sunt calamo. Proinde meritò ius suum Assensio aduersus locatorem reseruare fatius visum est, quippè aduersus quem iure agere potuit, vt in id omne condemnaretur, quod ipsius conductoris interesset, prout * in simili casu in Sabaudia Senatu iudicatum refert Ant. Faber in codice sui nominis lib. 4. tit. 42. de locata definit. 1. vers. Platust.

44

46

47

48

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

SUMMARIA.

- 1 **A**cti species referuntur.
- 2 **C**hirographū a parte subscriptum, licet testib⁹ munitum non sit, si tamen per partem recognoscatur, plenē contra eam probat, & publici instrumenti vim habet in fauorem creditoris, eius v^e heredis, respectu personalis actionis.
- 3 **R**espectu tamen actionis hypothecariae vim suam non porrigit contra tertium, hypotheca ius habentem ex instrumento publico, etiam posteriori, nisi trium testiu⁹ virorum, probata, atque integra fidei, & opinionis subscriptione, & recognitione munitum sit.
- 4 **H**is deficientibus, et si recognitum sit a parte, et si soli non verō creditori hypothecario ex instrumento publico, etiam posteriori prauidicere nonnulli affirmarūt.
- 5 **F**orma a lege praescripta non seruata, auctoritas corrumpit, etiam si alia legis ratio cesset, aut id effectus sequatur, & n. 35.
- 6 **C**hirographum non munitum solennitatibus legis scripturas C. qui potiores, nō prauidicat quodam probationem creditori hypothecario ex instrumento publico, etiam posteriori, eo quoque casu, ex vultu nullorum sententia, quo is in ipso instrumento fateatur hypothecam anteriori fuisse.
- 7 **F**orma a lege introducta per partem renunciari nequit.
- 8 **R**atio legis ubi militat, & legis dispositio militare debet, quae reg. applicatur ad dispositionem legis scripturas, in 2. par. C. qui potiores, & in auctoritate Donelli.
- 9 **R**es inter alias acta, alijs nec nocet, nec prodest.
- 10 **Q**uae regula, & in confessione, ac recognitione locum obtinet.
- 11 **D**ebitoris in potestate non debet esse, confessio, aut recognitione sua tam creditores, quam iuris dispositionem fraudare.

- 12 **C**reditor hypothecari⁹ posterior, de cui⁹ vera numeratione debitori facta constat, an praferatur priori, qui tantū habet confessionē debitoris? & a n. 60. maxi. 65.
- 13 **D**otis augmentum ab uxore constante matrimonio factum marito, simile donationis incrementum facienti, in fraudem creditorum mariti factum censetur.
- 14 **C**onfessio debiti eō magis in creditorū fraudem facta censetur, quō maioris quā titatis fuerit.
- 15 **C**hirographum, certū debiti causam non continens, non prodest nequā quodam hypothecariam actionem, sed nec quodam merē personalem.
- 16 **L**iber rationum, certam debiti causam non continens, scribēti non prauidicat, si aliunde de debito non appareat.
- 17 **S**enatus decisio referuntur.
- 18 **C**reditor prior hypothecarius ex chirographo legitime in iudicio recognito, praefertur posteriori ex instrumento publico. ibidem.
- 19 **C**asus sub mente, & ratione legis comprehensus, sub eadem lege contineri dici potest. ibidem.
- 20 **L**eg. scripturas v. i. vers. Sin autem, iuncto vers. Nisi forte, vera, & fundamentalis ratio traditur, & n. seq.
- 21 **R**epetere diei idem est, quod retrorsus petere, siue (vt loquuntur vulgō) datum anticipare.
- 22 **R**epetitio seu prelatio diei fieri nequit, ubi chirographum munitum est solennitatibus leg. scripturas, & n. vers. Nisi forte, C. qui potiores, & quare.
- 23 **C**hirographum, & si non sit munitum solennitatibus leg. scripturas, vers. Nisi forte, C. qui potiores, eundem tamen effectum habet praefertendi hypothecarium creditore ex eo, creditori ex instrumento publico posteriore, si in eo cesset praesumpta fraus repetita, seu prelatio dice.

Cum

- 23 **C**um auctoritate iudiciaria ad instantiam creditoris hypothecarij recognitum est, ac postea debitor se in alterius fauorem sub hypotheca bonorum in publico instrumento obligauit, cessat fraudis praesumptio, & quare? & n. 67.
- 24 **S**ola debitoris subscriptione, ac recognitione suffultum, plenē aduersus eū probat quodam actionem merē personalem.
- 25 **L**. scripturas v. i. C. qui potiores, partiu⁹ in numero plurali mentionē idē facit, quod eū de scripturis in numero plurali loquatur, quae ad plures, ac diuersos contractus referuntur, necesse est, quod plures, ac diuersa sint partes, in qualibet autē scriptura sufficit debitoris subscriptio, nisi contractus essent reciproci.
- 26 **R**ecognitio nihil aliud est, quā per relectionem approbatio.
- 27 **V**im confessionis habet, ad eū quē plenissimam inducit probationem, quae reselli nullo modo potest.
- 28 **S**criptura priuata plenē cōtra scribentē probat. In quā rē plura iura citantur. ibid.
- 29 **I**d non tantum accipiendum est de priuata scriptura, testibus legitime comprobata, sed de ea multo magis, quae per scribentem in iudicio recognita fuerit, aut saltem non impugnata.
- 30 **L**. i. 4. vers. E esto se entide, & l. 119. post princ. tit. 18. parti. 3. expenditur, & quod per eas Greg. Lop. docuit.
- 31 **L**. scripturas v. i. in 1. p. C. qui potiores, specialiter loquitur de chirographo, ex sola partis recognitione aduers⁹ eā respectu personalis actionis vires sumpturo.
- 32 **E**odē modo procedit respectu realis actionis aduers⁹ eū exercēda, qui in chirographo fact⁹ est, alteri⁹ se rē penes se habere, eius v^e heredē, aut cōtra fiscū, cui ex illius delicto bona applicata fuissent.
- 33 **I**n 2. & 3. p. in quibus quodam hypothecias publicum instrumentum praefert priuato, quod eius l. solennitatibus careat, non excludit chirographum, sola etiam partis subscriptione munitum, & ab eā iam recognitum, & quare?
- 34 **M**issionis in possessionē beneficij, cōcessum in l. fin. C. de edicto D. Hadr. tollē. heredi scripto in testamento nō abolito, nec in aliqua sui parte vitiatō, locū etiā habet in herede instituto in testamento nūcupatino, in publicam scripturam redactō.

- 35 **E**xecutionis ius a statuto tributū publicae scripturae, locum etiam habet in probatione debiti facta coram iudice, & ad publicam scripturam redacta. ibid.
- 36 **C**hirographū, etiā nō recognitū, nec munitū solennitatib⁹ l. scripturas, C. qui potiores, si tamen aliā verū esse cōstet per testes, de cōtractu, & hypotheca deponentes, vel aliā, valet etiam ad praefertendam illā hypothecā alteri posteriori etiam ex instrumento publico, & n. 53.
- 37 **F**orma non seruata tūc demum corrumpit act⁹, sū principaliter illa a lege praescribitur pro substantia, & unimoda perfectio ne act⁹, & quādo id cōtingat? & n. 46.
- 38 **L**ex quae affirmatiuē aliquid disponit, siue praescribendo, siue parmittendo, si non simpliciter ita disponat, sed vlteri⁹ progrediatur, actum aliter factū annullando, formā inducit substantialem, cui per modum equipollentem nō satisficit.
- 39 **S**i prohibitoria sit, & prohibitio perpetuā causā habeat, etiam si de sit clausula annullatina, siue (vt vocat) decreti irritatis, actū in cōtrariū factū nullū reddit.
- 40 **I**dem in matrimonio aduersus canonum prohibitionem contracto communis putat, sed contrarium verius est.
- 41 **T**rid. Sess. 24. de reform. matrim. c. 1. vers. sic. qui aliter, an indistinctē procedat. ibid.
- 42 **F**orma a lege praescripta si principaliter tendat ad certum finem, & effectum consequendum, is quē habeatur per modum equipollentem, non minus valet actus, quā si specificē forma seruata fuisset, & eius rei exempla, cum num. seqq.
- 43 **M**andatū sui natura formā inducit, specificē obseruandā, quae tamē si certū finē, & effectū respiciat, qui alio modo sequatur, per eum modum illi satisfactū erit. ibid.
- 44 **L**ex si quis pro eo 46. vers. At quoties, D. mand. expenditur, & inducitur.
- 45 **L**ex fin. §. fin. D. eod. tit. expenditur, & inducitur.
- 46 **F**orma a lege introducta heredē nominatim instituēdi, vel exheredandi, omitti potest, si alio modo, quā per nominis proprii expressionem de persona instituti, vel exheredati constet, & quare?
- 47 **I**dem procedit in formā nominis legatarij exprimendi.
- 48 **C**onditio, & si formā inducat, specificē adimplendam, si tamen ad certū finem, & effectū.

Ll

- Effectum dirigatur, in vñu casum cōcepta, impletur etiam in alio, ex quo idē resultat effectus.
- 45 Cōditio legis, vel statuti quādo formam substantialem, & praeisē obseruandā in ducere censeatur, & quando secus?
- 46 Forma, quae ex simplici legis, vel hominis dispositione colligitur, & principaliter ad certū finē tēdit, substantialis nō est.
- 47 Lex scripturas, in vers. Nisi forte, C. qui potiores, simpliciter, & permissiue tantū loquitur, formā quē ibi praescrip-tā nō studiosē, vt illa praeisē seruaretur requirit, sed casualiter, & quasi gratia exēpli, ad finē, & effectū vitādi fraudem in prauidictum anterioris creditoris.
- 48 Doctrina Ioānis, antiqui glosographi, & Accur. eū secuti in l. scripturas, verb. praepōni, C. qui potiores, frequentius ex-plosa est.
- ¶ Creditor hypothecari⁹ ex simplici chiro-grapho, praefertur hypothecario ex instru-mento publico, sibi fateatur prius illi fuisse bona obligata. ibid.
- 49 Forma à iure introducta in fauorē vni⁹ partis, ita demū per eā renūciari nequit, si merē substantialis sit, magis quē respi-ciat ius publicum, quā priuatum.
- 50 Secus si principaliter tēdat ad certū fi-nē, respicientē priuatā partis utilitatē.
- 51 Donelli ratio ad l. scripturas, C. qui po-tiores, merē cerebrina, & singularis est aduersus communem, & veram interpre-tum rationem.
- 52 Eius fallacia ostenditur, & n. seqq.
- 53 Hypotheca praelatio sumitur ex tēpore, quod licet ex simplici chirographo, desti-tuto solēnitatib⁹ l. scripturas, C. qui po-tiores, in tertij prauidictū non probetur, at probatur rectē duob⁹ testib⁹, de die & tenore cōtractus deponētibus, & quare?
- 54 Iuris antiqui correctio in dubio danda non est, imò modis omnibus vitanda.
- 55 Res inter alios acta, si agitata sit cū le-gitimo cōtradictore, quem principaliter negotium contingit, ex propria vi, & na-tura nocet tertio, cuius ius secundarium, & minus principale est.
- 56 Id q; verificatur in chirographi recogni-tione legitime facta ante cōtractū, etiam in publico instrumēto cū alio celebratū.
- 57 Creditor tempore prior, posteriori praefertur in hypotheca iure.

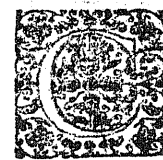
- 58 Confessio vel recognitio, in alio iudicio inter alios emanata, prauidicat tertio, qui post contentē ius consecutum ha-bet, siue ab illo deriuatum, siue non, non verò ei, qui iam antea ius acquisiuit, ab eo, vel ab alio proueniens.
- 59 Confessio cedentis post cessionem alteri ad eius cōmodū facta, illi nō prauidicat.
- 60 Lex Titius 4. D. quae res pignori, & l. diuersis 8. iñc. gl. 1. & cōmuni, C. qui potiores, non rectē inducuntur ad probā dum, secundum creditore hypothecariū, cui pecunia numerata est, praeferrī primo, qui tantū habet debitoris cōfessionē, quae doctrina conuincitur, & n. 65.
- 61 Cauere verbum, & cautio, nō refertur praeisē ad confessionem, sed ad obliga-tionis chirographum, aliud vè instrumē-tum, siue confitendo, siue promittendo a-licui factum.
- 62 L. Titius 4. D. quae res pign. nō loqui-tur de cautione facta cōfiteudo, sed pro-mittendo sub conditione, & quare?
- 63 Cōditionibus potestatiuis peculiare est, vt ex quo impletae sint, tantum vires su-mant, nec retrorabantur ad initium cō-tractus, in quo à casualibus, & mixtis differunt.
- 64 L. diuersis 8. C. qui potiores, & l. 27. vers. Ca si vn homo, tit. 13. parti. 5. re-ctē intelligantur.
- 65 Cōfessio, aut recognitio debitoris, omni-bus ab eo postea causam habentib⁹ quoad praelationē prauidicat, nulla habita dis-tinctione receptae, vel non receptae pec-uniae, id quē magis praxis admisit, aduer-sus nonnullos.
- 66 Confessio, aut recognitio chirographi si collusoria facta esse probetur in fraudem posteriorū creditorū hypothecariorum, praelationis ius prioribus non tribuet.
- ¶ Sentētia cū legitimo cōtradictore per ei⁹ collusionem obtenta, ceteris consecuti-uum ius, siue ab ipso, siue ab alio derina-tum, habentibus non nocet. ibid.
- 67 Pinelus simpliciter docens, sententiam latam ex confessione succumbentis, non nocere alijs, in quorum fraudem fieri pos-sit rectē intelligitur.
- 68 L. assiduis 12. C. qui potiores, priuile-giū tacita hypotheca dotis concedit respe-ctu anteriorum creditorum, similes hypo-thecas tacitas habentium, non etiam ex-pressas,

- pressas, etiam iure cōmuni, cōtra plures.
- 69 Concedit id priuilegiū doti data tātū, nō etiā cōfessae, seu cōfessatae (vt vocāt.)
- 70 Cōfessio recepta dotis, nulla ei⁹ promif-sione praecedente, in dubio cū alijs de do-nādi animo non constat, facta cōsetur spē futurae numerationis, nec nocet tertijs.
- 71 Quod si dotis promissio praecesserit, regu-lariter omnibus mariti creditorib⁹ prauidicat, tā anteriorib⁹, quā posteriorib⁹.
- 72 L. si quis post hac 9. vers. Dos etiā, C. de bonis proscript. declaratur.
- 73 Auth. sed iā necesse, vers. At si debitor,

- C. de donat. ante nuptias, optimē intel-ligitur contra Accurs.
- 74 Cōfessio alijs legitima nō ob id in frau-dem facta censeri debet, quā magna quā-titatis sit, nisi alie accedant coniectura.
- 75 Scripturae cōfessio vel promissio, certam debiti causam non continens, cur ita ca-uenti non prauidicet?
- 76 Eadem ratio regulariter militat in li-bro rationū, in quo talis cōfessio simpli-citer cōtinetur, nulla ei⁹ causa expressa.
- 77 Secus si etiā generaliter ad mutuas da-ti, & accepti rationes referatur.

DE CREDITORE HYPOTHECARIO EX CHI-
rographo in iure recognito, an praefertur creditori hypothecario ex
instituto publico posteriori à die recognitionis, & obiter an, &
quando forma substantialis per legem inducta censeatur, ita vt
actus aliter gestus nullus sit? Ad l. scripturas 11. C. qui
potiores in pign. hab. l. 31. tit. 13. p. 5.

D I S S E R T A T I O XXI.

CVM in causa, ac lite cre-ditorū Andreae de Her-bas decurionis Hispalē-sis plures essent credito-res hypothecarij ex in-strumento publico, eis se praefendum contendebat alter creditor anterior Gundissaluus Nuñez de Castro, cui di-ct⁹ Andreas simplici chirographo de-bitorem se professus est, ob mutuas in-ter ipsos dati, & accepti rationes, octo mille, non gentorum, & amplius duca-torum, pro quorum solutione post cer-tum tempus se, & bona sua tam praesen-tia, quā futura obligauit 13. die Octo-bris anni 1612. ac postea 16. die Apri-lis anni 1614. à dicto Gundissaluo cō-uentus ex iudicis praepcepto idem chi-rographum recognouit: post quod tē-pus dict⁹ Andreas Herbafius bona sua per publica instrumēta ceteris credi-toribus obligauit, & cū in huiusmo-di creditorū lite diffinitiuā sentētia in Senatu nostro primò lata esset 9. die Maij anni 1620. quā dicto Gundissaluo vltimus locus, & inter personales cre-ditores assignatus fuerat, ad recuperā-dum sibi debitū virtute dicti chirogra-

phi, ab ea sentētia pars dicti Gūdisal-
ui, quā referebat eius vxor, ac lōgē ma-
ioris quantitatis ratione dotis credi-
trix, ipsius q; nomine secūd⁹ ei⁹ mari-
tus Christophorus Chamorro, in eo-
dē Senatū supplicationē interposuit,
adhuc instans, ac petens locū sibi asig-
nandum inter hypothecarios credito-
res, eis quē potiorē declarandū, etiā
si hypothecam haberēt ex instrumē-
tis publicis, quia illa praefato chiro-
grapho posteriora fuerunt, non tātū
à die datē chirographi, sed etiam à die
recognitionis.

Porrò cōtra supplicatē, & pro prio-
re Senat⁹ sentētia sequētia faciūt. Im-
primis tex. qui hac de re videtur aper-
tissim⁹ in l. scripturas 11. C. qui potiores
in pignore habeantur, in cui⁹ priore parte
traditur, chirographū à parte subscrip-
tū, licet testiuū adhibicione munitū nō
sit, si modò per partē ipsā recognosca-
tur, plenē cōtra eā probare, ac publici
instrumēti vim habere pro eo, in cui⁹ fa-
uorē emanauit, respectu personalis ac-
tionis, ex eodē chirographo illi cōpe-
tentis aduersus subscribētē, eius vè
heredem; in 2. verò, & 3. parte, quae ex

3 tant in vers. Sin autem, & in vers. Nisi forte, illud amplius statuitur, * præfatum chirographum respectu actionis pignoratitiæ, vel hypothecariæ, vim suam non porrigere contra tertium, ius pignoris, vel hypothecæ habentem ex instrumeto publico, etiam posteriori, nisi forsân trium testium virorum, probatæ, atque integræ fidei, & opinionis subscriptione munitum etiam esset, ac per eosdē testes recognitum, quod & apud nos cautum est in l. 31. vers. Pero sital carta, tit. 13. p. 5. vbi notat Greg. Lop. gl. 7. & 8. D. Couarr. latē qualitates illas examinans, in pract. quæst. c. 22. nu. 5. Matienç. in l. 7. tit. 16. lib. 5. noua compil. gl. 5. nu. 12. cum alijs infra, ergo his deficientibus * chirographū, vtcumque à parte recognitū, licet recognoscenti plenē præiudicet, iuxta priorem legis partem, nō tamē id fiet in dānum hypothecarij creditoris ex instrumeto publico, etiam posteriori, iuxta secundam, & tertiam eiusdem legis partem, ex qua sic in terminis deduxit, ac notauit gl. verbo suum robur, circa fin. vers. Secus si agat, similis gl. verb. Authentica, vers. In reuā, in c. 2. de fide instrum. secundū quā sententiam in simili casu in Pedemontano Senatu iudicatū esse testatur Gasp. Ant. Thesaur. quæst. forens. lib. 1. q. 89. n. 5. eāq; in pūcto iuris veriorē esse contēdit Ant. Merēda controuers. iur. lib. 6. cap. 9. n. 6. & 7. & latius à n. 13.

5 Et confirmatur difficultas primò, quia in d. l. scripturas, certa forma præscripta est, vt hypothecarius creditor ex priuata scriptura præferatur creditori ex instrumeto publico, ergo illa nō seruata, nunquā talis prælatio dari potest, cū cōstet, forma à lege præscripta nō seruata actū corrumpere, etiam si aliās legis ratio cessaret, aut idē effect⁹ sequeretur, ex reg. tex. in l. cū bi 8. §. si Prætor 17. vers. Sed et si nō de omnib⁹ quæserit, quæ oratio mādāt, D. de trāsact. l. cōstitutionib⁹ 24. in fi. illic, cui cōsequēs est, vt ne in futurū à forma obseruatā discedatur, D. ad municipālē l. fin. §. sin verò postquā, C. de iure delib. l. 1. illic, infima enim veditio est, si hæc fuerit forma neglecta, C. de decurionib. lib. 10. c. sine exceptione 52.

vers. Irrita, 12. q. 2. cap. quia propter 42. vers. Aliter, de electione, c. 1. de reb. Ecclēf. in 6. Clem. 1. eod. titul. gl. verbo tertio, in Clem. 1. de vita, & honestate clericor. & verb. quin etiā, in Clem. 1. de cōcessione præbēdæ, & vbiq; cōmunis, quam resoluūt Alex. cōf. 137. n. 15. lib. 2. Felin. in c. cū dilecta 22. n. 6. vers. Gesta cōtra formā, itē etis ampliāt. 2. 3. & 4. & ampliāt. 11. n. 10. & 11. de rescript. l. as. in l. 1. ex n. 18. D. de liber. & postb. & cōf. 149. ex n. 10. vol. 2. Hieron. Grat. resp. 122. nu. 4. & 16. Boer. alias glossas adferēs decis. 1. n. 45. ac post plures alios Tiraq. in tract. cessante causa limit. 37. & de retractu consang. §. 1. gl. 21. n. 11. §. 36. gl. 2. n. 58. & de retra. cōuēt. §. 4. gl. 6. n. 31. & ad l. cōnubial. gl. 6. n. 26. & gl. 2. n. 98. 99. 141. 158. cū 2. seqq. & n. 188. Euerard. in locis legalib. loco 10. à defectu formæ, nu. 2. Ioā. Bapt. A sin. in praxi §. 3. c. 36. n. 12. Franc. Viu. decis. 334. n. 10. Surd. cōf. 318. n. 10. & decis. 268. nu. 17. & 18. Ioan. Franc. de Pōte cōf. 5. n. 74. & 75. vol. 1. abundē, vt solet, D. Ioan. Bapt. Valēç. cōf. 2. n. 75. cōf. 5. ex n. 18. ad 30. cōf. 67. à n. 9. cōf. 69. n. 2. & cōf. 73. n. 45. to. 1. cōf. 112. n. 58. cōf. 128. n. 92. cōf. 173. n. 39. cōf. 177. n. 12. & cōf. 187. à n. 65. maximè n. 74. & 75. to. 2. idquē in terminis d. l. scripturas, aperiti⁹ sensit Accursius ibi verbo præponi, docēs quòd, * & si posterior creditor hypothecari⁹, publico instrumeto munit⁹, fateatur in eo alteri pri⁹ bona fuisse à debitore obligata, nō eò magis ille huic præferēdus sit, stāte illius legis dispositione, quasi certā inducētē formā, quæ necessariò impleri debet, vt dixim⁹, vnde * nec ei per partē renūciari potest, arg. text. in l. quidam decedens 6. (quæ aliās est sub l. ita autē 5.) vers. Nemo enim, illic, nec minuerē formā antiquit⁹ constitutam, D. de administr. tutor.

8 Præterea cōfirmatur, quia nec ratio, qua d. l. scripturas, in 2. p. niti videtur, vt posteriorē creditorē hypothecariū ex instrumeto publico, priori, ex priuata scriptura præferat; dū non sit seruata forma ibidem præscripta, eo casu cessat, quo scriptura priuata à debitore ante publicum hypothecæ instrumentum alij factum recognita est, imò eodem

eodem modo militat, ergo & legis dispositio militare, ac locum habere debet, ex reg. l. illud 32. D. ad l. Aquil. cum similib. Antecedēs probatur, quia ratio d. l. in 2. p. nulla alia videtur, quā quòd cū duo illi creditores, chirographarius, & instrumentarius, hypothecaria actione aduersus debitore cōmunē experiuntur, de eadē re agunt, in qua publicū instrumentū priuato æquū est anteferri, propter maiorē illius, quā huius autoritatē, in quo illa eius legis pars à priore distinguitur, qua agitur de fide priuatæ scripturæ aduersus debitorem, personali actione ab vno, vel pluribus cōuentū, quo casu cū & si plures sint creditores, singuli de suo debito, id est de rebus diuersis agāt, quæ ita sunt singulorū, vt quòd est vnus ad alterū nō pertineat, adeò quæ singuli in suo debito sint soli, quærendū non est, qui quibus sint potiores, sed vnusquisque in eo separatim ius suum obtinere debet, tametsi priuata sola scriptura nitatur, quomodocumquē constet, illam verā esse, siue per testes, siue per cōfessionē debitoris; quā differentiæ rationē inter priorē, & posteriorē d. l. partē nūcupatim tradit Donel. ibi n. 3. ad fin. atqui ratio illa, ob quā posterior creditor hypothecarius ex instrumeto publico, priori ex priuato antefertur, æquē militat vbi debitor priuatū iam antea recognouerit, vel aliās constet, id à debitore prius scriptum esse, ergo eo quoquē casu posterior priori præferetur, vt in terminis docuit idem Donel. d. n. 3. vers. Sed quamuis constet.

9 Secundò principaliter priori Senatus sententiæ fauet iuris regula, quæ docet, rem inter alios actam alijs nec nocere, nec prodesse, l. si vn⁹ 27. aliās 28. §. pacta, vers. Ante omnia, D. de pact. l. Claudij 16. vers. Pone, D. qui pot. in pign. bab. l. iniquissimum 5. D. de iur. & facti ignorant. l. sepe 63. D. de re iudicat. l. Modestinus 10. D. de except. l. non debet 74. D. de regul. iur. l. penult. vers. Ita tamen, C. de nō numeratā pecun. toto tit. res inter alios actas, cum relatis à Tiraquel. sub eod. tract. post princip. Sebastian. Mecic. in tract. de reg. iur. reg. 8. n. 1. ac nouissimè post plures alios à Don Franc. Salgado de Reg. protect. 4. p. cap. 8. à n. 19. Quæ regula, * & in confessione, ac recognitione locum obtinet, l. fin. D. de interrogationib⁹, siue de interrogatorijs actionibus; vbi vnus heredis in iure interrogati confessio, alijs non interrogatis non nocet, l. Quintus Mutius 48. illic, eam pecuniam à reo nō petiturū, D. mandati, vbi agnitio, & solutio vsurarū per fideiussorem facta, nihil officit debitori, vsurarium fuisse debitum negati, l. 1. §. quid si in lite. 7. illic, si quidē cōdemnatus est data opera, vel in iure confessus, dicendum erit, fideiussorū locum habere, D. si quid in fraudem patroni, l. si functiones 4. l. censuālis 7. C. de donat. vbi tributū, vel cēsus professio, vel solutio à rei possessore facta, eius vero domino non præiudicat; & in terminis priuatæ scripturæ in iudicio recognitæ, quòd tertio emptori, titulum hunc à recognoscente habenti, non noceat, latē consuluit Paul. Castrenf. cōf. 134. per totū, vol. 1. ac in similibus terminis Socin. sen. cōf. 78. n. 2. lib. 4. Alciat. respons. 178. n. 2. Paul. Paris. (qui & in terminis recognitæ scripturæ loquitur, vt donatari⁹ vel cessionario non præiudicet) cōf. 19. n. 47. 59. & 63. vol. 3. Aym. Crauet. cōf. 966. n. 16. p. 5. & in respons. 1. pro genero n. 432. Aug. Beroi. cōf. 201. n. 10. & 11. vol. 3. Tiraq. de retract. cōuent. §. 4. gl. 6. n. 9. Mascard. de probat. to. 1. concl. 386. n. 1. 2. & 3. Surd. cōf. 22. n. 30. & 31. cōf. 82. nu. 22. & 23. cōf. 94. n. 12. & cōf. 105. n. 19. lib. 1. cōf. 173. n. 80. & 91. lib. 2. & cōf. 423. n. 26. lib. 3. ac decis. 135. n. 8. Valasc. de iure emph. q. 7. n. 35. Ceual. pract. qq. to. 2. q. 699. per totā, maximè n. 3. 9. & 10. & to. 5. q. 4. n. 73. D. Valéçuel. cōf. 69. n. 82. & cōf. 86. n. 13. & 14. & qui eū cum debita honoris præfatione refert Dominicus Gaito de credito, cap. 2. nu. 419. Qui ferè omnes * illa, & quidē iuris verissima ratione vtuntur, quòd aliās esset in potestate debitoris, confessione aut recognitione sua tā creditores, quā iuris dispositionē fraudare, quòd ius non admittit, l. ne in potestate 26. D. de recept. arbitr. l. Seta mancipia 28. in principio, D. ad S. C. Velleianum, l. qui testamentum 27. D. de probation. ergo,

& in specie nostra debitoris confessio, aut priuatæ scripturæ recognitio in vnius fauorem facta, præiudicium nullū parabit creditori hypothecario ex instrumento publico, quominus hic illi præferendus sit, iuxta dispositionem *d. l. scripturas.*

12 Id quæ imprimis ex eo non leuiter confirmatur, quod traditum est, posteriorem creditorem hypothecarium, de cuius vera numeratione debitori facta constat. præferri priori, qui tantum habet confessionem debitoris, arg. text. in *l. Titius 4. D. quæ res pignori, & in l. diuersis 8. (iuncta gl. 1. quam sic accipiunt Bal. Angel. & alij ibi) & in l. assiduis 12. ad medium, iuncta gl. verbo data, C. qui potiores, & in l. si quis post hac 9. vers. Dos etiam, iuncta gl. verb. dotalium, C. de bonis proscriptorum, resoluunt Catel. Cotta in memorabilib. iur. verbo creditor prior, vers. sic. Sed inter alias fallentias, Tiraq. de retract. consang. §. 1. gl. 18. n. 82. Gregor. Lop. in l. 27. gl. 1. ad fin. vers. Et signâter nota, tit. 13. p. 5. Gutierr. de iuram. confirm. 3. p. cap. 15. nu. 21. & Ceuall. d. q. 699. n. 10. qui eiusmodi doctrinâ valde ad praxim commendant, creditori consulentes, vt apponi in instrumento faciat, quod debitor ab ipso in præsentia notarij, & testium pecuniam accepit, vt sic priori creditori hypothecario, de cuius numeratione non aliter, quam per solam debitoris confessionem apparet, præferatur. Ergo saltem hoc casu, qui in specie nostra euenit, ob numerationis fidem à tabellione factam, secūsus creditor hypothecarius ex instrumento publico posteriori, præferri debuit primo chirographario solam chirographi recognitionem habenti.*

13 Rursus cōfirmatur ex eleganti text. (quo nominatim motus est Accurf. verbo suum robur, in *d. l. scripturas*, cuius supra in primo arg. meminimus) in *Auth. sed iam necesse, vers. At si debitor, C. de donat. ante nupt.* vbi fraudem erga mariti creditores admissam Iustinianus præsumit ex dotis augmento in rebus mobilibus illi, simile donationis incrementum celebranti, ab vxore constante matrimonio facto, quo loci idē Accurf. verbo suspicio, in fin. id non tantum

respectu anteriorum, sed & posteriorum creditorum verum esse intelligit: vnde ex eadem ratione similis creditorum etiam posteriorum fraus præsumenda videtur ex recognitione chirographi, in quo bona vni creditori fuerant obligata, maximè tã magnæ quantitatis ac fuit ea, quæ in facto supponitur, quo casu * fraus multo facilius præsumitur, argum. tex. in *l. omnes 17. §. Lucius, D. quæ in fraudem cred.* quam post Butrium in *c. quamuis 25. n. 3. de sentent. & re iudic.* ad hoc expendit Alex. conf. 26. n. 1. in fin. lib. 1. & conf. 37. nu. 2. ad medium, lib. 2.

15 Tertiò, & vltimò, quia & si solennitates *d. l. scripturas*, accessissent chirographo, quo supplicantis pars nitebatur in specie nostræ litis, quæ tamē non interuenerunt, sed sola partis recognitio, vt in facto suppositum est, adhuc illud ei opitulari non poterat, nedum ad hypothecariam actionem, sed neque ad merè personalem, cum certam non contineret causam, sed nimis generalem, & incertam, nempe ob mutuas dati, & accepti rationes, nulla præexistenti causâ, ex qua illæ descenderent, declarata, puta societatis, tutelæ, vel curæ, alterius vè administrationis, aut legitimi actus, vel contractus, qualem exigit lex illa in principio, iuncta reg. l. cum de indebito 25. §. fin. & ibi gl. verbo indiscretè, & verbo exposuit, *D. de probat. c. si cautio 14. vbi gl. verb. indeterminatè, & verb. si causam, de fide instrum. l. fin. vers. Otrosi, ibi: E nõ dize seña lada razon, porque deuen dar a quello, que conocen, tit. 13. p. 3.* & in terminis *d. l. scripturas*, notat gl. verb. suū robur, vers. Tu dic plenius, & in fin. illic: Si verò nulla causa continetur, nõ valet etiã ad personalem obligationem.

16 Et confirmatur arg. ex *l. non solum 49. §. vlt. illic. Idè quæ si dominus in rationes suas referat, se debere seruo suo, cum omninò neque mutuo acceperit, neque vlla causa præcesserit debendi, nuda ratio non facit eum debitorem, D. de pecul. l. si peculium 6. §. sicut autem 4. vers. An & quod dominus, illic: Sed in rationibus suis retulisset, filia se debere quinquaginta, Attilicinus existimauit, legato non eedere, quod*
verum

verum est, *D. de pecul. legato, l. nuda ratio 26. illic. Licet referamus in rationes nostras debere nos, D. de donat. ex quibus constat, priuatam scripturam, seu librum rationum, in quo quis ob mutuas cum alio rationes, se illi debitorem certæ quantitatis profiteatur, nulla certa expressa causa, vnde illæ rationes processerint, scribenti non præiudicare, si aliunde de debito non appareat, quod in *d. l. nuda ratio* præsertim adnotauit gl. penult. & vlt. & vbi quæ communis, quam resoluunt Alex. conf. 182. nu. 5. lib. 2. las. in repet. l. admonendi, nu. 115. vers. Limita istum primum casum, *D. de iure iurand. Petr. Pholler. apud Marant. de ordin. iudic. 2. p. 6. partis, actu. 6. de testium product. nu. 24. & 25. Mascard. de probat. tom. 2. conclus. 987. n. 16. 17. & 18. Nicol. Genoa de script. priu. lib. 4. q. 1. n. 114. cum 5. seqq.**

17 Verum his nihil refragantibus, contrarium in gradu supplicationis Senatus censuit me iudice 18. die Iunij anni 1621. priorem nempe creditorem hypothecariū ex chirographo legitime in iudicio recognito, præponendū fore posteriori ex instrumento publico, adeoque priorem sententiam, quæ hūc illi præferbat, meritò reuocandā duxit; ex eo potissimum, quod & si verba *d. l. scripturas*, hunc casum non completantur, at eum non excludunt, imò ipse mens, & ratio illum planè comprehendunt, * quod sufficit, vt sub eadem

18 l. casus iste contineri dicatur, ex reg. tex. in *l. nominis, & rei 6. §. verbum ex legibus, D. de verborum signif. §. vniuo inst. de legitima patronorum tutela*, cum alijs iuribus, quæ in proposito adferunt Tiraq. post innumeros à se congestos in *l. si vnquam, verbo libertis, n. 45. C. de reuocandis donat. & de retract. consanguin. §. 2. gl. 1. n. 19. & §. 20. gl. vn. n. vlt. ad medium, & in tract. cessante causa 1. p. à nu. 138. sub vers. Horum omnium, maximè n. 141. Rolandus à Valle conf. 28. n. 6. & 7. vol. 1. D. Ludou. Molin. de Hispanor. primogenijs lib. 1. c. 5. n. 11. & 12. Ioan. Gutierr. pract. quest. lib. 3. quest. 17. à n. 76. maximè n. 82. & 85. latissimè D. Ioan. del Castillo quotid. cōtrou. tom. 6. cap. 120. à num. 18. vltra alios*

supra à nobis congestos *dissert. 7. n. 20.*

19 Vt autem præfatum casum sub mente, & ratione *d. l. scripturas*, cōprehensum esse manifestum fiat, præmonuisse oportet, veram, & fundamentalem rationem, qua Leo Imperator motus est in *vers. Sin autē, eiusdem legis, iūcto vers. Nisi forte*, vt creditorem hypothecariū ex instrumento publico præferret hypothecam habenti ex priuato, etiã anteriori, solennitatibus ibidem descriptis carenti, in eo consistere, quod alias facile esset debitori, creditore ex priuato instrumento, licet tempore posteriori, præferre creditori ex instrumento publico prius celebrato, repetita nempe seu prælata die datæ chirographi, *l. repetita 3. D. de fide instrum. torum, l. si à debitore 28. D. ad l. Cornel. de falsis, l. si creditor 15. C. eod. tit. Repetere enim diem, * idem est quod retrorsus petere, siue (vt loquuntur vulgò) datam anticipare, *l. ita vulneratus 51. §. estimatio autem, vers. Repetitur, D. ad l. Aquil. l. Iulianus 9. §. proinde vers. Nisi paratus, D. ad exhib. l. de pupillo 5. §. si quis ipsi Prætori, in fin. D. de noui operis nunciat. l. si finita 15. §. item videam, D. de dano infecto, l. 1. §. si quis propt. & §. prætereà sciendum, D. de itinere, actu que priuato, l. qui seruum 34. §. vlt. ad fin. D. de obligat. & act. ac notat Barnabas Brissonius de verborum significat. lib. 16. verbo repetita die, & cæteri lexicographi vsque ad Ioannem Caluinum, damnatum, sed permissum, sub eodem verbo, Gotofred. in *d. l. repetita*. Quæ quidem * diei repetitio, seu prælatio fieri nequit, vbi chirographum munitum est solennitatibus *d. l. scripturas*, in relato *vers. Nisi forte*, nempe subscriptione nõ tantum partis, sed & trium testium virorum, probatæ atque integræ opinionis, nã eū hi deponere debeant de scripturæ certum diem habentis confectio-
21 ne, quippe cui ipsi interfuerūt ac subscripserunt, & tot viri probi proprias subscriptiones recognoscentes, etiam si de contractus tenore non deponant, non facile decipi præsumantur, coniequenter cessat fraudis suspicio, quæ alioqui subesset, ideò quæ meritò cadē lex tale chirographū, etiam respectu
Ll 4 hypo-**

hypothecæ, publico instrumeto æquiparat, & si illud sit hoc anterius, eidem præfert, vt notarunt Butricar. in vers. Ratio autē, Bart. n. 4. vers. Et ratio huius ultimi, & cæteri cõmuniter in d. l. scripturas, vt cõstat ex Ioan. Sicard. n. 19. & 20. & Aloyfio de Leo ex num. 4. ibi, & post gl. verbo Authentica, vers. Priuata vero, resoluūt, & explicat latē Abb. n. 2. post princ. vers. Et est ratio, Imola n. 12. & 13. Felin. n. 12. & Phil. Dec. n. 10. in c. 2. de fide instrum. Negufanti⁹ Fano de pignor. 5. p. memb. 2. ex n. 47. maximè nu. 48. & 49. ac num. 50. ad finem, vers. Cuius dicta, Tiraque. de retractu conuentio-nali, §. 1. gl. 7. n. 43. vers. Ego in hac re, itē Et vers. Quod non ob aliud, & n. 48. & ad leges conuiales gl. 1. p. 9. à n. 67. Anton. Gabr. cõmun. concl. lib. 1. tit. de probat. concl. 10. n. 1. & 2. cum seqq. iuncta tota concl. sequenti, D. Præf. Couar. var. resolut. lib. 2. c. 11. n. 4. vers. Cui illud ad iudicandum, & in præf. c. 22. nu. 5. Greg. Lopez. in l. 31. per totas fermè glossas, maximè gl. 3. tit. 13. parti. 5. Roland. à Valle conf. 84. per totum, vol. 3. Tiber. Decia. conf. 11. nu. 140. lib. 1. Menoch. conf. 787. n. 6. vol. 8. Sfortia Odd⁹ cõf. 100. n. 5. cum seqq. And. Gaillius præf. obseruat. lib. 2. obseruat. 25. n. 9. & 10. Ioan. Gutierrez. præf. quæst. lib. 1. q. 125. & lib. 3. q. 103. Petr. Barbosa ad l. 1. D. soluto matr. 2. p. n. 7. Vincēt. de Franch. decis. 95. n. 5. Morla in empor. iur. tit. de fide instrum. q. 3. n. 11. & 15. post princ. latissimè Cardin. Matic. de cõtractib. lib. 1. tit. 24. ex n. 1. Stepha. Gratian. discept. forens. to. 2. c. 287. n. 28. Alex. Trentacinq. & Hercules Marefcotus var. resolut. ille lib. 2. resoi. 12. de fide instrum. ex n. 4. hic verò lib. 1. c. 79. ex num. 11. Cardin. Dominicus Tuschus præf. cõclus. to. 7. lit. S. concl. 79. D. Ioan. Bapt. Valençuela, nonnullos alios adferens conf. 64. n. 25. Amator Rodericius de concursu, & priuileg. credit. 2. p. art. 1. ex n. 12. ad 15. Nicolaus Genoa de scriptura priuata lib. 1. q. 4. proœmiali, n. 205. & 206. & post q. 16. conclus. 1. ex d. l. scripturas, n. 1. & 2. cum seqq. iuncta tota conclus. 3. vbi ultra plures ex proximè relatis, maximè Ant. Gabr. d. concl. 11. & D. Couar. sup. n. 4. relatum, il-

lius legis qualitates, eleganter examinat, ac declarat, & agnoscit Anton. Merenda controuers. iur. lib. 6. cap. 9. num. 2.

Ex qua verissima ratione illud efficitur, quòd & si priuatū chirographū, in quo debitor bona sua pignori, seu hypothecæ in creditoris fauorem obligauit, solennitatibus illis defectū sit, quæ vt is creditor præferatur creditori hypothecario ex instrumento publico posteriori, requiruntur in d. l. scripturas, vers. Nisi forte; si tamē aliàs in eiusmodi chirographo nō minùs cesset ratio fraudis, quæ admitti posset, repetita, seu prælata die, quæ in illo adscripta est, quàm si reuera chirographum ipsum illis constaret solennitatibus, tūc vtiquè hypothecarius creditor ex eo, posteriori ex instrumento publico non min⁹ præferetur, vt ferè omnes proximè relati concludūt, maximè Decian. d. cõf. 11. n. 141. & 142. & ad 1. argumentum aptius cõprobabimus. Id autem planè contingit, * cum chirographum autoritate iudiciaria ad instantiam creditoris hypothecarij, in cuius fauorē emanauit, legitimè fuit recognitū, & post recognitionem ipsam debitor in instrumento publico sub hypotheca quoquè se in alteri⁹ fauorem obligauit, cū prælatio hac in specie non fiat à die datæ chirographi, quo casu illa posset admitti fraus, sed à die recognitionis, legitimè in iudicio factæ, in qua quidem nullus fraudis præsumptioni loc⁹ subesse potest, quippè quam in eo actu, in quo de præfenti nemo præter recognoscentem lœditur, iuris regulæ excludunt, l. quoties 18. §. qui dolo, D. de probat. cum similibus, maximè accedente iudicis præfentia, & iussu, arg. tex. in l. qui autē 6. §. apud Labonē, vers. Eum enim, D. quæ in fraud. cred. l. non videntur 128. aliàs 167. §. qui iussu D. de reg. iur. c. quod quis mandato 24. eod. titul. in 6. & in l. 1. vers. Denique, C. de præd. decur. lib. 10. quapropter aliud esset si recognitio fieret post cõtractum hypothecarium in publico instrumeto cum alio celebratum, quia in eius præiudiciū nō fieret recognitionis retrotractio ad initiū cõfecti chirographi, vt

vt utrūq; cū communi resoluūt Rebutus 1. tom. ad l. Gallicas, traft. seu tit. de chirographorum recognit. in præf. n. 80. & 83. Hieron. Laurentius decis. Rotæ Auenionensis 146. n. 2. & 4. Magonius decis. Florent. 122. p. 1. D. Couar. d. lib. 2. var. c. 11. n. 4. vers. Cui illud ad iudicandum, & in præf. quæst. c. 22. n. 5. Didacus Perez in l. 4. tit. 8. lib. 3. ordinam. gl. 1. ante finem, vers. Contrariam sententiam, quòd imò non retrorabatur, Azevedus ad l. 6. tit. 15. sub nu. 10. & ad l. 5. tit. 21. n. 21. lib. 4. noue compilat. Gu-tier. præf. quæst. lib. 1. d. quæst. 125. n. 3. & lib. 3. q. 35. nu. 9. Parlad. rer. quotid. lib. 2. c. fin. 1. p. §. 5. n. ult. in fin. Gundifalvus Paz in praxi, 4. p. to. 1. c. 1. n. 21. Petrus August. Morla in empor. iur. d. tit. de fide instrum. q. 5. n. 11. Vincent. de Frach. decis. 95. n. ult. ad fin. vers. Quàdo autē, Polydor. Ripa singul. obseruat. lib. vn. obseru. 189. n. 6. D. Per. de Lara, alios congerens, & secundū eos sic accipiendus, de anniuersar. & capellan. lib. 1. c. 23. n. 23. Matthias Collerus de processibus executiuis p. 3. cap. 1. n. 115. Andr. Fachineus lib. 3. consiliorum, cons. 31. n. 5. Stephanus Gratianus discept. forens. tom. 2. c. 391. ex n. 1. Nicolaus Genoa de scriptura priuata lib. 1. q. 4. proœmiali n. 230. & lib. 2. q. 1. ex n. 13. Villadiego in polit. c. 2. n. 32. Amator Rodericius de concursu, & priuileg. credit. 2. p. d. art. 1. n. 15. & de execut. sententiarum, c. 1. art. 2. n. 20. Ioannes de Heuia Volanus in commercio terrestri lib. 2. c. 12. n. 50. quicquid in pucto iuris reluctetur Ant. Merenda lib. 6. controuers. cap. 9. n. 6. & 7. qui n. seq. agnoscit hanc sententiam æquiorē esse, nec facile ab his, qui iurisdictioni præfunt, reiciendam.

24 Vnde facilis iam apparet solutio ad argumenta in limine proposita, & maximè ad primū, sumptum ex d. l. scripturas, C. qui potiores in pignore habentur. Cuius prior pars nihil ad speciem nostrā attinet, interim tamē hic breuiter explananda; loquitur enim in actione merè personali, ex chirographo competente aduersus eum, qui in eo se alterius debitorē professus est, contra quē tantum plenè probat, sola ipsius sub-

criptione, & recognitione suffulctum. Nam * etsi partium in numero plura- 25 li ibi mentio fiat, hoc ex eo est, quòd in plurali quoquè num. Imp. loquitur de scripturis, in quibus proinde necessè est, vt cum plures, ac diuersi contractus sint, plures, ac diuersæ sint partes, in qualibet autem scriptura illius tantum partis subscriptio requiretur, cui scriptura ipsa præiudicet, nempè debitorem se in ea constituentis, nisi forsitan reciproci essent contractus, vt inque obligantes, iuxta ea quæ post alios resoluunt, tametsi sic non explicent, Aymon Crauet. de antiquit. temp. §. quaritur etiam n. 62. & 66. Ant. Gabr. cõmun. conclus. lib. 1. tit. de probat. concl. 9. n. 10. Thob. Non. conf. 79. n. 1. Stepha. Gratian. discept. forens. tom. 2. c. 391. n. 42. Nicol. Genoa de script. priu. lib. 1. post quæst. 16. conclus. 1. ex d. l. scripturas, n. 10. & 11. & concl. 3. n. 37. 38. & 39. & 46. adeoquè meritò aduersus eum, propriam recognoscentem subscriptionem, plenam fidem eiusmodi scriptura facit. Quia talis recognitio (quæ * nihil aliud est, quàm per relectionem 26 approbatio l. cognoscere § 6. D. de verb. signific. iuncta l. si procuratorem 65. illic; litteris eius approbatis, D. de procurator. notat Rebut. in d. l. cognoscere, post principium, & d. tit. de chirograph. recognit. in præf. n. 24. Auēndañ. alia iuracitans de exeq. mand. 2. p. c. 30. n. 2. vers. Et ista recognitio) vim * cõfessionis ha- 27 bet, adeo quæ plenissimā inducit probationem, quæ refelli nullo modo potest, l. generaliter 13. C. de nõ nam. pec. c. per tuas 10. ad fin. de probat. iunctis plerisque alijs iuris locis, quibus traditū est, scripturam priuatam plenè contraferibetē probare, nempè l. Titius 24. l. quidam 26. D. de constituta pecun. l. Publicia Mauiā 26. §. fin. D. de probat. l. nec ambigi 6. l. si aliquid 13. C. de donat. l. fin. in princip. C. arbit. tute. Clem. 1. §. ceteris, de usur. Nec enim * hæc iura dūm- 28 xat accipienda sunt de priuata scriptura, quæ testibus legitimè comprobata sit, sed etiam imò multò magis de ea, quæ per scribentem in iudicio recognita fuerit, aut saltē non impugnata, vt docet gl. ult. in d. l. Publicia Mauiā 26. §. fin.

S. fin. gloss. magna verbo suum robur, vers. Vel quia hoc confitetur, in d.l. scripturas, & gl. final. vers. Sin autem, in Aut ben. de instrum. caute. & fide, s. si quis igitur, per text. ibi, collat. 6. quas in iisdem locis Bart. & alij communiter receperunt, idem Bart. in l. admonendi n. 26. D. de iureiur. in l. nuda ratio, nu. 6. D. de donat. & in Autb. at si contractus, n. 8. 9. 10. 13. & 14. C. de fide instrum. & utrobique ceteri omnes, maximè in d.l. admonendi (vbi Ias. in repetit. n. 88. in 1. casu, & Ripa n. 101. hoc planum, & indubitatum esse agnoscunt) Ant. Butr. nu. 4. vers. Primus, quando scribitur, Abb. Panorm. n. 2. & 8. Imola n. 6. Felin. n. 11. vers. Quinto limita, & Philip. Dec. nu. 9. in c. 2. de fide instrum. Rebuf. d. tract. de chirograph. recognit. in prefat. nu. 25. Aymon Craueta de antiquit. temp. 1. p. §. viso, n. 5. & à n. 20. & §. seq. à n. 23. & conf. 73. n. 15. vers. Rursus probatur, & cōf. 158. n. 2. vol. 2. Caualinus milleloquio 655. 2. p. D. Couar. in pract. c. 22. n. 7. in princip. Iacobus Nouellus reg. 195. vers. Fallit itidem, inter regulas Doctorū, verbo scriptura priuata, Didacus Burgésis, quest. ciuili 4. n. 17. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 93. & 94. Mascari. de probat. concl. 109. n. 2. concl. 121. n. 10. concl. 627. ex n. 1. concl. 977. n. vlt. & concl. 1300. n. 18. Damhouderius in praxi ciuili cap. 175. n. 21. Matth. Collerus de process. executi. 3. part. c. 1. n. 92. Paulus Granut. theoremate 15. n. 24. Surd. conf. 57. n. 21. conf. 61. n. 30. conf. 80. n. 8. & conf. 82. n. 20. vol. 1. Vincent. Grilenzon. conf. 52. à num. 26. Morla in empor. iur. d. tit. de fide instrum. q. 3. n. 15. ad fin. Alex. Trentacing. & Hercules Marefcotus var. resol. ille lib. 2. resol. 12. de fide instrum. n. 12. vers. vlt. hic verò lib. 1. c. 79. n. 2. & 3. Fachin. controu. iur. lib. 11. c. 32. Cæsar Barcius decis. 21. n. 1. Card. Dominicus Tuschus pract. cōcl. tom. 6. concl. 50. n. 29. & 31. & conclus. 51. n. 26. Petr. Gilchen. in l. instrumenta 5. n. 4. & 54. C. de probat. Sigism. Scaccia de iudicijs lib. 2. c. 11. à n. 70. Camillus Borrellus in summa decis. 2. part. tit. 23. num. 2. 3. & 4. Nicolaus Genoa de scriptura priuata, lib. 1. q. 4. proemiali, n. 3. 67. 122. cum 3. seqq. 210. & à num.

225. & post q. 16. concl. 1. ex d.l. scripturas, n. 1. & 2. & conclus. 3. n. 42. & lib. 2. q. 1. à n. 8. & lib. 3. q. 1. nu. 31. 59. & 61. Quod & apud nos * indubitatum esse constat ex l. 114. vers. E esto se entiendo seyendo el pleyto, a tal que se pudieffe prouar con dos testigos, iuncto vers. E aun dezimos, que si alguno faze carta por su mano, illic, que puedan prouar contra el por aquella carta, vbi notat Greg. Lop. glo. 9. & l. 119. post principium, illic, Si la parte, contra quien aducen tal carta como esta, la otorgare, deue valer, bien assi como si fuesse fecha por mano de escriuano publico, tit. 18. p. 3. vbi idem Greg. Lop. gl. 4. amplius per eum tex. putat, semota etiam dispositione l. 5. tit. 21. lib. 4. noua compilat. cautionem priuatam à parte in iudicio recognitam, velut publicū instrumentum executioni aduersus eā mandari posse, quod an sit verum dicemus infra latius dissertation. 23. Porro tex. * in d.l. scripturas, in relata eius 30 1. p. specialiter loquitur de chirographo, ex sola partis recognitione vires sumpturo, vt aduers⁹ eam personalem actionem pariat, ac probet, nec min⁹ quidem quā si publicè conscriptum esset, siue publici tabellionis autoritate roboratum, vt constat ex illis verbis, quasi publicè conscriptas, si personalis actio exerceatur, suum robur habere determinimus, vnde sumpta est d.l. 119. partite, vers. Bien assi, id quod latè prosequuntur, & explicant Anto. Gabr. commun. conclus. d. lib. 1. tit. de probat. concl. 9. per totam, Morla d. tit. de fide instrum. q. 3. n. 15. in princip. Ioan. Aloysius Riccius in collect. decis. p. 1. collect. 19. Nicolaus Genoa de scriptura priuata lib. 1. post q. 16. cōclus. 1. ex d.l. scripturas. Qui ferè omnes inter alia * idem iuris esse constituunt 31 respectu realis actionis aduersus eum exercendæ, qui in chirographo factus est, alteri⁹ se rem penes se habere, eius vè heredem, imò & contra fiscum, cui ex illi⁹ delicto bona applicata fuisset, qui debitoris heres reputatur, vt actiones contra eum competentes excipiat, l. non intelligitur 3. §. cum ex causa, cum relatis à gl. verbo pertinent, D. de iure fisci, quemadmodum vtrumque videre est apud Gabr. d. conclus. 9. num. 2. & 3. Mor-

Morlam d. n. 15. vers. Quam quidem conclusionem, & Genoa d. conclus. 1. num. 3. & 4. 32 Secunda autem, & 3. pars d.l. scripturas, quæ quodam pignoris, siue hypothecæ obligationē, de qua loquimur, creditorē ex publico instrumento præterunt creditori ex priuato, quod non sit illis solennitatibus vallatum, non vtiq; excludunt, vt superius resoluitur, chirographum, sola etiam partis subscriptione suffultum, & ab ea iam recognitū, quippè quod publicæ scripturæ vim habet, saltem à die recognitionis in hoc casu, ne tertio præiudicium paretur, nam aduersus recognoscentē, eius vè heredē, etiam à die cōfectæ scripturæ talem vim haberet, argum. tex. in reg. rati habitationem lib. 6. & celebris doctrinæ gl. verb. de positionib⁹, vers. vlt. in l. fin. C. de edicto D. Hadr. tollendo, quod nimirum * beneficiū missionis in possessionem, in ea l. cōcessū heredi scripto in testamento non abolito, nec cancellato, nec in aliqua sui parte vitiatō, locum etiam habeat in herede instituto in testamento nuncupatiuo, sine scriptis scilic. factō coram testibus, quorum depositio in publicā scripturam postea redacta sit, ac si ab initio in scriptis facti esset; quam gl. valdè extollit, & commendat (ex ea inferentes ad statuta publicis scripturis executionem tribuentia, vt & locū habeant in probatione debiti facta coram iudice, & ad publicā scripturā redacta, quod hæc nō min⁹ executioni mandari possit) Angel⁹ de Perusio in d. l. fin. n. 4. vers. In eadē gl. & ceteri magis communiter, vt testatur Alex. cōf. 93. n. 14. & 15. lib. 6. Hippol. Marfil. singul. 434. ad medium, vers. Et per eam infert, iuncto vers. Et patet etiam, And. Tiraq. de retractu consanguinit. §. 2. gl. 1. n. 14. in princip. & in vers. Angelus autem, Menoch. de adipisc. poss. rem. 4. nam. 91. Scaccia de appellat. q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 9. & in terminis nostris agnoscit post alios Gut. pract. lib. 1. q. 125. n. 1. 34 Quinimò, & si chirographum neque recognitum à parte in iudicio fuerit, neque munitum alijs solennitatibus, relatis in d.l. scripturas, vers. Nisi forte, &

in d.l. 31. vers. Pero si tal carta, tit. 13. partit. 5. si tamen per alias legitimas probationes, puta duorum testium fidedignorum, de contractu, & hypotheca deponentium, iuxta regul. l. contrahitur 4. vers. Et idem, D. de pignor. aut alio legitimo modo eius veritas appareat, atque ita cesset suspicio fraudis, quæ vt superius vidimus, legumlatores mouit ad solennitates illas desiderandas; non min⁹ præferetur hypothecari⁹ creditor ex tali chirographo sic cōprobato, posteriori ex instrumento publico, quam si illæ concurrerent solennitates, aut legitima partis recognitio præcessisset, vt contra gl. verb. suum robur, circa fin. vers. Secus si agit, in d.l. scripturas, & similem verbo Authentica, vers. In reali, in cap. 2. de fide instrum. in calce argumenti adductas, & earum affectas, longè verius docuerunt Iacobus Butricarius, vers. Item est sciendum quod aut creditor habet probationē testiu, Bart. n. 3. vers. Quia sufficerent duo testes, Bald. n. 15. vers. Sed si per testes, & ad fin. vers. Quintimò & si probaretur, Fulgoi. n. 3. vers. Nota quod causa, Ang. (Bald. ferè verba vsurians, & iuxta ea emendandus) n. 5. vers. Sed si per testes, in d.l. scripturas, idem Bald. conf. 198. num. 5. vol. 1. Socin. senior conf. 274. n. 5. vol. 2. & ceteri communiter, vt pluribus relatis resoluunt, ac probant Tiraq. de retractu convention. §. 1. gloss. 7. n. 55. Rebuf. tom. 1. ad leges Gallicas, tit. de chirograph. recognit. art. 2. n. 7. & 8. Cassaneus in cathalogo gloria mundi, 12. part. considerat. 99. vers. Duodecimò extende, Aymon Craueta de antiquit. temp. 1. p. §. queritur etiam, n. 58. vers. Sed hoc intellige, Ant. Gabr. commun. conclus. lib. 1. tit. de probat. concl. 10. n. 9. 10. & 11. D. Couar. in pract. cap. 22. n. 5. §. poterit tamen, vers. Idem erit, Greg. Lop. in d. l. 31. gl. 5. tit. 13. p. 5. (vbi sic non malè eam l. intelligit, quæ primo intuitu cōtrarium videtur asseruere) Franciscus Bursatus conf. 103. n. 2. vol. 1. Gutjerr. pract. quest. lib. 1. d. q. 125. n. 6. & 7. & lib. 3. q. 103. n. 8. Petr. Barbesi in l. 1. D. soluto matr. 2. p. n. 7. vers. Et pari ratione, Gardin. Mantie. de tacitis, & ambiguis conventionibus, lib. 11. tit. 14. n. 4. & 5.

5. Andr. Gail. *pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 25. n. 10.* Magonius *decif. Florent. 122. n. 11.* Vincent. de Franchis, & ei addentes *d. decif. 95. n. 6.* & 7. Caualcanus, non paucos congerens, *decif. Finizanensi 27. n. 25. 2. p.* Surdus *decif. Matuana 71.* prout vulgò allegatur, (siue veriùs 72. quæ incipit de credito) *ex n. 4.* Stephan. Gratian. *decif. Rota Marchia 94. n. 3. 4. 5.* & 19. & *discpt. forens. tom. 2. c. 391. ex n. 2. maximè n. 7.* & 8. D. Perez de Lara *de anniuers. lib. 1. c. 23. n. 19. 20.* & 21. Flor. Diaz de Mena *var. quæst. lib. 1. q. 6. s. 2. n. 24.* Ioan. Aloysius Riccius *in collectan. decif. p. 1. collectan. 19. vers. Et an probata,* Alex. Trentacinq & Hercules Marcolotus *var. resol. ille lib. 2. tit. de fide instrum. resol. 12.* (quæ est ult.) *nu. 21.* hic verò *lib. 1. c. 79. ex n. 12.* Sigismundus Scaccia *de iudicijs lib. 2. c. 11. nu. 1097.* & 1128. *vers. ult.* & adhuc post plures alios Nicola? Genoa *de scriptura priuata 2 lib. 2. post quæst. 16. concl. 2. ex d. l. scripturas à n. 11. ad 24. inclusiuè, maxime n. 18.* & *conclus. 3. n. 71. 72.* & 73. Dominicus Gaito *de credito cap. 2. tit. 8. n. 3072. 3081. 3082. 3089.* & 3102. tamen si duos testes non sufficere, sed tres omninò necessarios esse cõtendat Ant. Merenda *d. lib. 6. controu. c. 9. n. 12.* & 13. motus constitutione *d. l. scripturas,* totidem, & quidem probatæ, atque integre opinionis exigente, quinimò (vt ipse putat) nõ ad fidem faciendã de scripturæ confectiõne, sed de ipsa rei gestæ veritate, in quo certè multò magis fallitur, & dum interpretes omnes, contrarium affirmãtes, eui dèter deceptos esse autumat, nimis certè si bi blanditur.

35 Nec obstat prior argum. confirmatio, quæ imprimis nitebatur reg. text. *in l. cum hi 8. s. si Prator, D. de transact.* cum si nilibus, ibi adductis, iuncta cõmuni Doctorum traditione per ea iura, quòd vbi aliquid pro forma actus requiritur, ad vnguem, & nõ per æquipollens illa seruanda est, alioqui actus corrui, etiam si legis eam formã præfinientis ratio, in casu æquipollenti cessaret, siue idem ex eo casu effectus sequeretur. Quia regula illa procedit

quotiescumque forma principaliter à lege præscribitur pro substantia, siue omnimoda perfectione, seu consummatione actus, itaut eatenus tantũ is valeat, quatenus forma seruata fuerit, argum. text. *in l. Iulianus 9. s. sed si quis rø, in fin. illic, nõ mutata forma propè interuenit substantiam rei, D. ad exhibend. iuncta l. si is qui quadringenta 80. s. 1. vers. Sed et si, illic, propriam formam; qua ex consummatione cõtigit, D. ad l. falcid. Quod colligitur ex studiosa, ac vehementi animi statuentis applicatione circa obseruantiam modi, in dispositione expressi, iuxta tradita à Bart. *in l. prolata 4. n. 5. vers. Quid dicemus, C. de sent. & interlocut. omn. iud. Abb. conf. 93. nu. 4. vers. Non obstant,* id què apertius tradidere Virgilius Vocatius *in constitut. Pizeni, gl. 6. n. 168.* Tusch. *pract. cõel. to. 3. lit. F. concl. 421. n. 10.* & Farinac. *fragn. criminal. 2. part. lit. L. n. 203. vers. Oñdò forma,* qui huiusce doctrinæ varia ex aliorũ sètètia exèpla colligit *sub eod. n. à vers. Et si scire volueris.* Inter quæ * illud potissimũ est, cum lex, quæ affirmatiuè aliquid disponit, siue præcipiendo, siue permittendo, non si simpliciter ita disponit, sed ulterius progreditur, actum aliter factum annullãdo, vt in specie, *d. l. cum hi, s. si Prator, & similitum;* id què planius colligitur ex *l. fin. vers. Huic adijcimus sanctioni,* vbi obseruat Bald. *n. 4. vers. Quæro quid addit,* & apertius Salycet. *ante nu. 1. vers. Et sic potes notare, C. de sentent. ex periculo (aliàs breuiculo) recitand. l. 3. vers. Non aliter nisi Imperiali auctoritate veniatur,* vbi notat Bart. *n. 5. C. de vendend. reb. ciuit. lib. 1. 1. & cap. dilecto 25. vers. Nisi fortè, illic, huiusmodi clausula prohibitionis adiecta, vt si quicquam contra id fieret, non valeret, ext. de præbend. id què iterum, ac melius docuit idem Bald. *in l. 1. n. 2. vers. In contrarium, iũcto vers. Secus verò, D. de liber. & postb. receptus à Fulgos. opposit. 2. vers. Et sic nota,* Imola *n. 2. vers. Et aduerte,* Alex. *n. 5. 6. 7.* & 8. *ibi,* & cæteri magis communiter, quæma imodum testantur Arct. (quamquam contrariam Angeli opinionem probabiliorem dicens) *n. 2. vers. Et ista opinio, Iason, latè disputans, & tandem***

dem à receptiore hac Baldi sententia non esse recedendum asserens, *d. n. 5. ad 13.* & Alciat. *n. 27. in d. l. 1. rursus Alex. conf. 24. n. 3. lib. 4. & las. in l. 1. 2. le dura, n. 77.* & 78. *C. de sum. trinit. & in l. nõ dabitũ 5. n. 18. vers. Secus esset, C. de legib. Felin. in c. cũ accessissent 8. n. 7. de cõstit. & in c. cũ dilecta 22. n. 6. in 5. & 6. signo, & n. 10. ampliat. 10. de rescrip. Dec. cõf. 10. n. 2. cõf. 455. n. 6. vers. Tertio cõbos statutũ, cõf. 528. n. 11. & cõf. 512. n. 1. in fi. Brunoro à Sole *in cõpend. var. resol. verb. decretum irritã,* ac post plures alios Farin. *d. lit. L. n. 180.* & *d. n. 203. vers. Quartò forma.* Qui * in lege prohibitoria aliud iuris esse constituunt, nõ pè vt sola eius prohibitio, perpetuam causam habes, formã substantiã inducat, qua deficiente actus corrui, etiam si desit clausula annullatiua, siue (vt vocat) decreti irritantis, quod voluit gl. *verb. inbibentes, vers. Itè nõ obstat, in Clem. 1. de iure patronat. per tex. opt. in d. l. nõ dabitũ, vers. Nullũ, & vers. Quod ad omnes, illic, licet legislator fieri prohibuerit tantũ, nec specialiter dixerit, inutile esse debere, quod factũ est,* vbi & notat Bart. *1. notab. Bald. 4. notab. Fulgos. notab. 3.* & Paul. Castren. *n. 2. vers. Primò quòd factũ,* ac cæteri magis cõmuniter secũdũ Iaf. latè limitantè, ac declarantè *notab. 8. à n. 16. ad 22. ibid. optimè Trentacinq. var. resol. lib. 1. tit. delegib. resol. 1. à n. 3. ad 16. inclusiuè,* & Farinac. qui latè prosequitur, *d. lit. L. à n. 170.* Quomodo * & circa canones, matrimoniũ prohibentes, vtrũ perpetuã, vel tẽporalẽ prohibitionis causam habeat, vt irritum vel nõ irritũ matrimoniũ reddat, distinxit gl. *ult. in c. sua fraternitas 4. per tex. ibi de spõsa duorũ, cõmuniter recepta secũdũ plures, cõgestos à Pat. Thom. Sãch. de matr. lib. 7. disp. 2. n. 4.* Qui tamè *n. 10. 11. & 12. cõtrariũ, nõ pè prohibitionẽ, etiã perpetuã causã habentẽ, ipso iure irritũ non reddere matrimoniũ, nisi ad sit clausula decreti irritantis, ex peculiari ratione, quæ in matrimonio viget, longè veriùs defendit, cum alijs non paucis. Insigne autem exemplum decreti irritantis videre est in Concil. Trid. Sess. 24. de reform. matrim. cap. 1. vers. Qui aliter, in cuius terminis matri-**

monium aliter contractũ indistinctè, nullo què casu excepto, nullum esse cõ multis rectissimè defendunt idem Sanchez, & Ioan. Gutier. *de matrim. ille lib. 3. disp. 17. n. 4.* & 5. hic verò *c. 61. à nu. 4. vers. Sed contrariũ.*

Secus ergo erit si forma à lege præscripta, principaliter tendat ad certum finem, & effectum consequendum, quia tunc si talis finis, & effectus habeatur per modum equipollentem, non minùs valebit actus, quàm si specificè fuisset formæ obtemperatum; vt patet in mandato, quod sui natura formam inducit, specificè obseruandam, *l. diligenter 5. in principio, & s. itaque si mandauero, & l. si quis pro eo 46. illic, igitur commodissimè illa forma in mandatis seruanda est, vt quoties certum mandatum sit, recedi à forma nõ debeat, D. mandati, cũ alijs nõ paucis, in proposito expõsis, latè què; inductis à Matic. *de cõtract. lib. 7. tit. 15. à n. 1. ad 18.* & tamè si ea forma certũ finem, & effectũ respiciat, ne scilicet mandas in dano moretur, aut in plus obligetur, quàm mandauit, is què finis alio modo sequatur, non minùs mandati formæ satisfactum dicitur, vt idem Mantic. latè cõ pluribus prosequitur *d. tit. 15. à n. 36.* ex cuius varijs exèplis hæc feligere libet. Veluti * si quis fideiubeat pro eo; qui centum millia promissit si stichum non daret, & illo stichum non dante, pro centum millibus conueniatur, nam satisfaciẽt stichum dando, quem vilius forsan emit, cõ mandans principaliter stichũ consequi intenderit, tex. *elegant in d. l. si quis pro eo, vers. At quoties,* vbi præ alijs notat optimè Anton. Fab. *in rationali ad eundem vers.* Aut si cum quis * alteri mandasset, vt pro Meuio v. g. pecuniam mutuum accepturo fideiuberet, mandatarius non quidem fideiussisset, sed vt illi pecunia crederetur similiter mandasset, nec enim mandati actionem eo prætextu euitare poterit, quòd non sit specificè fideiubendi mandato satisfactum, text. *elegantissimus in l. fin. s. ultim. D. eodem titulo mandati,* quem ad hoc omnes *ibi* valdè commendant, & in simili Baldus *in cap. 1. num. ultim. vt lite non contestata.* Alexander*

cons. 84. n. 5. in fin. lib. 7. Ias. in l. si quis
 mihi bona 25. §. sed quid si mandauit, num.
 1. vers. Et sic colorari nota, per illū quo-
 que tex. D. de acquir. heredit. & in l. 1. nu.
 15. vers. Ego pro ista parte, iuncto n. 16.
 D. de liber. & posth. & in l. transactionis, n.
 5. C. de transact. & cōf. 202. n. 30. vol. 2.
 42 Idē *cernere licet in forma à iure præ-
 cripta, herede nominatim instituendi,
 vel exheredandi, l. heredes palā 21. in prin-
 ci. illic, vel nūcupare heredes, vel scribere,
 & l. si is qui testamētū 25. illic, heredibus
 primis nūcupatis, prius quā secūdos exprime-
 ret heredes, D. de testam. l. 1. D. de liber. &
 posth. l. 1. in princ. §. 1. & §. qui neque, cū a-
 lijs, D. de hered. instit. l. hac cōsultissima 8.
 illic, deinde exprimant nomina specialiter
 heredū, & dignitates singulorū, & indicia,
 C. qui testam. facere poss. l. iubemus 29. in
 princ. C. de testam. princ. instit. de exhered.
 liberor. quæ tamen forma quia respicit
 certū finē, & effectū, nēpē vt de perso-
 na heredis instituti, vel exheredati cer-
 tō cōstet, nec alius pro alio cōtra testa-
 toris volūtātē institut⁹ vel exheredat⁹
 videatur, vtex illis iurib⁹ apparet, ma-
 ximē ex d. l. hac cōsultissima, illic, ne sola
 nomīnū cōmemoratio quicquā ambiguitatē
 pariat, d. l. iubem⁹, illic, vt sit manifestum
 secūdū illi⁹ volūtātē hereditatē esse trans-
 missā, id circo omitti potest absque eo,
 quod institutio, vel exhereditatio vitie-
 tur, si alio modo quā per nominis pro-
 prii expressiōne de persona instituti,
 vel exheredati cōstet, l. 2. & 3. D. de li-
 ber. & posth. l. quoties 9. §. si quis nomē 8.
 l. nemo dubitat 58. in princ. & §. 1. D. de
 hered. instit. d. l. hac cōsultissima, iūcta gl.
 verbo indicia, & vbiqūe cōmunis, quam
 resoluūt Tiraq. ad ll. cōnab. gl. 7. n. 178.
 (vbi aliud elegās exēplū affert, sumptū
 ex l. 2. iūcta gl. & cōmuni D. de auth. tut.)
 Ant. Gom. var. resol. 10. l. c. 2. n. 6. & 7.
 & ad eū Eman. Suar. lit. F. ipsum rectē
 notās, quod aliquid sibi vltra cōmunē
 velit asserere, siue adscribere, cū ab ea
 in effectū nō distet. Idē * & in forma le-
 gatarij nominis exprimi probat tex.
 in d. l. heredes palā 21. §. 1. D. de testam. l.
 nominatim 90. D. delegat. 3. l. falsa demō-
 stratio 33. l. nominatim 34. D. de cōdit. &
 demōstr. l. si in nomine 4. C. de testam. & in
 §. si quidē in nomine, instit. delegat. Idē de-

nique, vt alia omittā exēpla, videre est
 in cōditione, * quæ & si formā inducat, 44
 specificē adimplendā, l. qui heredi 44. l.
 Meuius 55. D. de cōdit. & demōstr. cū tra-
 ditis vltraordinarios à Matth. Affli. c.
 decis. 355. n. 5. Grato. resp. 122. nu. 16.
 Tiraq. de retract. consang. §. 1. gl. 21. nu.
 13. & de retract. cōuet. §. 2. gl. vn. n. 3. in
 fin. Menoch. cōf. 1. n. 410. cōf. 35. à n. 4.
 & cōf. 60. n. 48. & 49. & alijs cōgestis
 à Gabr. Aluar. ad axiomata iur. lib. C. n.
 103. cū 3. seqq. & à nobis mōx referen-
 dis; si tamē ad certū finē, & effectū diri-
 gatur, puta vt absq; aliquo iuris impe-
 dimētō hereditatē, vel legatū, aut quic-
 quā aliud sibi quis cōsequi, & acquire-
 re possit, & si in vnū tātū casum, quo ta-
 lis finis, & effect⁹ sequi possit, cōcepta
 sit, puta mortis, nō minus impletur al-
 tero eueniēte casu, ei simili, ex quo idē
 effectus cōsequatur, puta emācipatio-
 nis, vel aquæ, & ignis interdictionis,
 l. Galbus 29. §. & quid si tātū, & §. fin. D.
 de liber. & posth. l. fideicommissa 11. §. si cui
 ita fuerit, D. delegat. 3. l. mulier 22. in
 princ. D. ad S. C. Trebell. l. si mater 3. &
 l. fin. C. de instit. & substit. l. fin. C. de do-
 nat. qua sub modō, cū vbiqūe notatis, &
 à D. Franc. Sarm. lib. 2. select. c. 1. n. 13.
 & lib. 5. ad §. & quid si tātū n. 11. Māti-
 ca de cōdit. lib. 11. & 16. n. 8. vers. Ta-
 mē in dubio, Menoch. de præsumpt. lib. 4.
 præsumpt. 185. ex n. 6. Peregr. de fideicō.
 art. 31. n. 22. Fachin. controu. iur. lib. 4.
 c. 62. vers. Tertiū argumētū, Galgancto
 de cōdit. p. 1. c. 102. n. 2. & c. 2. n. 27. &
 p. 2. c. 1. q. 103. n. 5. cum seqq.

Nec obstat, quod conditio legis, vel
 statuti, in dubio cēsetur inducere for-
 mam substantialem, & præcisē obser-
 uandam iuxta ea, quæ cum communi
 resoluimus differtat. 7. n. 9. vnde & con-
 ditio d. l. scripturas, vers. Nisi forte, talē
 formam inducet, quæ proinde per æ-
 quipollens impleri non poterit. Quia
 respondemus, traditionem illam tunc
 demum veram esse, ac procedere, cū
 vel lex, aut statutum, certam præscri-
 bens conditionem, vt suæ dispositiōni
 loc⁹ sit, iuri antiquo minimē aduersa-
 tur, sed præter ius ipsum est, vel si illi
 aduersetur, conditio tamen adiecta ad
 vnguem feruata, minus eādē legem,
 vel

vel statūtū ab antiquo iure recedere
 faciat: secūs si legis, vel statuti condi-
 tio specificē obseruata, antiquo iuri ad-
 uersaretur, tunc enim ne illius correc-
 tio aduersus iuris regulas detur, inter-
 pretamur potiùs, cōditionem adiectā
 esse ad coadiuuandum ius antiquum, a-
 lio assignato modo, per quem eius dis-
 positio locum habeat, vt contingit in
 specie d. l. scripturas, atque ita modi iu-
 ris antiqui in suo robore nihilominus
 permanebunt, iuxta ea, quæ à n. 22. di-
 ximus, & inferiùs dicemus in solut. ad
 secundam primi arg. confirmationem.

46 Ex quibus satis superquē constat, nō
 omnem formam actui à lege vel homi-
 ne præscriptam efficere, vt actus con-
 tra eam factus nullus sit, nec vllum iu-
 ris effectum operetur, sed eam tātū,
 quæ ipsam actus substantiam, & omni-
 modam perfectionem respiciat, qualis
 illa non est, quæ ex simplici legis, vel
 hominis dispositione colligitur, & prin-
 cipaliter tendit ad certum finem, & ef-
 fectum consequendum, nam si is alio
 æquipollenti modo sequatur, non mi-
 nus formæ satisfactum dicitur, & act⁹
 valet, prout generaliter ex his, & alijs
 vltra iam relatos notarūt, verissimam
 ac receptissimam sententiam cum plu-
 ribus dicentes, Cardin. Paris. cons. 99.
 n. 15. l. 6. & 17. vol. 3. & cons. 20. num.
 14. l. 6. & 17. vol. 4. Aymon Craueta
 cons. 177. n. 4. Hieron. Gratus responsio
 121. n. 9. Burgensis Marcus Salon de
 Pace cons. 32. n. 17. Rota nouissima de-
 cis. 267. n. ult. p. 1. Rota Genuensis de-
 cis. 210. nu. 3. & 4. Hieron. Cagnolus
 in l. si quis maior, nu. 218. C. de transact.
 tom. 2. Ioan. Bapt. Asin. in praxi §. 3. c.
 40. & 41. Mantica de cōstit. d. lib. 11.
 tit. 16. n. 3. & tit. 17. nu. 34. & melius
 de tacitis, & ambig. conuent. lib. 2. tit. 4.
 n. 45. & 46. Alex. Raudensis de analogis,
 vniuocis, & æquiuocis, lib. 1. c. 38. n.
 79. & 80. Alex. Trentacinq. var. resol.
 lib. 1. tit. de legibus, resolut. 1. nu. 13. 14.
 & 15. Farinac. fragm. criminal. p. 2. lit.
 L. n. 228. Sigismund. Scaccia de cōmer-
 cijs, §. 1. q. 1. n. 152. & §. 2. gl. 5. n. 21. &
 22. D. Ioan. Baptist. Valençuela cons.
 22. ex n. 34. Id quod * in terminis d. l.
 scripturas, planē verificatur, cū illa

simpliciter, & permissiue tantū lo-
 quatur, formam quē ibi præscriptam
 vers. Nisi forte, non studiosē requirat,
 vt ipsa præcisē feruaretur, sed casualiter,
 & quasi gratia exempli, vt dictio
 forte satis indicat, ad eum nempē finē,
 & effectum, ne sit in potestate debito-
 ris, creditorem hypothecarium ex sim-
 plici chirographo, præferre hypotheca-
 rio ex instrumēto publico verē an-
 tiori, per solā diei, siue datæ chirogra-
 phi præpositionē, vt cum cōmuni pro-
 bauim⁹ n. 19. cū 2. seqq. qui quidē finis,
 & effectus talem fraudem vitandi, non
 minus cōsequitur, vbi ante instrumēti
 publici cōfectionē, chirographum in
 iudicio legitimē recognitū est, ergo &
 per hāc recognitionē nō minus formæ
 legis, illū finē respiciētis, nec actū ali-
 ter factū annullātis, satisfactū dicitur,
 vt sæpē diximus, & in terminis aduer-
 tit, licet nō ita explicet Ioā. Papponi⁹
 cōf. 48. n. 17. quem referūt, & sequūtur
 Nicol. Genoa de scriptura priuata lib. 1.
 post q. 16. cōcl. 2. ex d. l. scripturas, n. 22.
 & 23. Dominic. Gait. de credito, c. 2. tit.
 8. n. 3086. & 3128.

48 Deinde prior arg. cōfirmatio niteba-
 tur autoritate Ioan. & Accurs. eū se-
 cuti in d. l. scripturas, verbo præponi, exis-
 timantis, creditore hypothecarium ex
 simplici chirographo, nunquā præferri
 hypothecario ex instrumēto publico,
 etiam si hic cōfiteretur, prius illi fuisse
 bona obligata, quasi ex defectu formæ
 præscriptæ in vers. Nisi forte. Quæ tamē
 doctrina nihil officit, quia ex supradic-
 tis planē cōuincitur, adeo quæ frequē-
 ti⁹ explosa est, vt cōstat ex Zyno circa
 fin. vers. Ex prædictis patet, Bald. n. 15.
 vers. Si autē intellexit, & Ang. eius ferē
 verba vsurpātē in fin. vers. Si autē intelle-
 xisset Ioānes, & ceteris ibi, Rebuf. 1. to.
 ad ll. Gallicar. tract. seu tit. de chirograph.
 recognit. art. 2. n. 6. D. Couar. in pract. c.
 22. n. 5. vers. Poterit tamē, Gutier. pract.
 quest. lib. 1. q. 125. n. 5. & lib. 3. q. 103. n.
 6. Matic. de cōtract. lib. 11. tit. 24. n. 4.
 Gasp. Ant. Thesau. quest. forēs. lib. 1. q.
 89. n. 5. vers. Verūm quia hic erat. Nec
 obstat * ratio, qua doctrinā illā Ioan-
 nis, & Accur. communiuimus, quod ni-
 mirūm formæ à iure introductæ, etiam
 M m 2 in fa-

in fauorem vnius partis, nō possit per partem ipsam renunciari. Quia & hæc regula procedit in forma merè substantiali, & præcisè ad actus perfectionē, & cōsummationem requisita, puta sub irritatione actus in contrarium facti, aut prohibitione, perpetuā causam habente, vt superiùs probauimus; nempè ideò, quia tunc forma magis respicit ius publicum, quàm priuatum, argum. *tex. in l. testamenti factio 3. iuncta l. qui in potestate 7. D. de testam. l. nemo potest 55. aliàs 56. D. delegat. 1. c. si diligenti 12. de foro compet. & in terminis voluit gloss. vulgò ad hoc commendata in l. à Diuo Pio 58. verbo actionem, vers. Respondeo, D. de ritu nupt. similis verbo busufr. edi clausula, ad fin. in cap. dilecto 25. de præbend. gl. 1. in e. 1. gl. verbo processus, in c. dispendia 3. & verbo committantur, vers. Sed hodie, in c. statutum 11. de rescript. in 6. vbique communis, quam resoluunt Felinus in c. cum accessissent 8. n. 7. & 8. de constitut. & in cap. cum dilecta 22. nu. 6. ampliat. 5. in princip. iuncto vers. Si tamen ista forma, de rescript. Ias. in d. l. nemo potest, n. 27. & 28. alijs què in locis in arg. relatis. Secus ergo est * vbi forma principaliter tendit ad certum finem, respicientem priuatam partis vtilitatē, vt accidit in specie nostra, quia tunc pars ipsa iure optimo poterit tali formæ renunciare, ex reg. l. pactum inter heredem 46. in fin. D. de pact. l. si iudex 41. aliàs 42. vers. Quia unicuique licet, D. de minor. cum vulgat. & in proposito probat melior tex. in c. fin. vers. It autem, de off. deleg. quem Abb. ibi nu. 2. valde ad hoc extollit, atque alijs in locis, congestis à Felin. in d. c. cum dilecta, n. 6. ampliat. 5. vers. Limita hæc, & ex alijs comprobatur Cardin. Mantica de contract. lib. 25. tit. 6. n. 42.*

51 Secunda quoquè argum. confirmatio parum firmitatis habet; quia ratio, quam Donellus confingit ad *tex. in relata l. scripturas*, merè cerebrina, & singularis est aduersus communem, & veram, sup. ex n. 19. traditam, solummodo tendentem ad vitandam fraudem, quæ ex prepositione datæ chirographi admitti potest, vt creditor posteriorē forsàn hypothecam ex eo habens, il-

lam habenti ex instrumento publico verè anteriori præferatur, cui fraudi occurritur cum chirographum solenni ratibus ibi descriptis vallatum est, atque adeò si alio modo eius fraudis suspicio cesser, & constet de anterioritate chirographi, nulla certè ratio est, cur creditor, qui in eo sibi de hypotheca prospexit, non debeat ei præferri, cui hypotheca postea constituta est in instrumento publico, vt & præferretur probatis verè hypothecam anteriorem absque vlllo chirographo, l. cōtrahitur 4. D. de pignor. l. 6. illic. *Comescritura, o sin ella, tit. 13. p. 5.*

52 Vn le planè diluitur illa Donelli ratio, quòd cū creditor ex chirographo, & creditor ex instrumento, aduersus debitorem communem experiuntur, de eadem re agunt, in qua publicū instrumentum priuato æquum est anteferri, propter maiorem illius, quàm huius vim. Quia apertè in hoc Donellus fallitur, nec enim priuatum instrumentū, si plenè in suo genere probatum sit, etiam alio modo, quàm eo, qui exprimitur in d. l. scripturas, vers. Nisi forte, minorè vim habet, quàm publicū; cū hypothecæ prælatio * sumenda sit ex tempore, l. potior 11. l. creditor 12. D. qui potiores, cū similib. ad 2. arg. aptiùs referendis, tempus autem licet nō rectè in proposito probetur ex sola data chirographi, & cōfessione debitoris, qui potuit datā illā antepone in præiudiciū anterioris creditoris, nec ex testib⁹ de sola chirographi cōfectione per propriè subscriptionis recognitionē deponētib⁹, quia & circa diē falli facile poterūt, nisi (vt in d. l. scripturas cautum est) tres sint, & quidē viri seu masculi, bonæ què fidei, & opinionis, quod nominatim articulari, & probari debet, vt omnes eò loci adnotarūt, & à nobis relati n. 21. at probatur rectè ex testibus, etiam duobus tantum, iuxta reg. *tex. in l. in omni negotio 4. & in c. licet vniuersis 23. de testib.* deponētibus de die, & tenore contractus, qui parem cū instrumento publico vim obtinet, ex reg. l. in exercitiis 15. C. de fide instrum. quod in hypotheca probat apert⁹ *tex. in d. l. cōtrahitur*, quas iuris regulas planè corrige-

54 rigeret *text. d. l. scripturas*, si vellet publicum instrumentum priuato, plenè testibus, aut alijs legitimis modis aliter quàm eo, qui ibi expressus est, probato anteferri, maiorem què quàm illud vim habere. Quæ sanè * iuris antiqui correctio in dubio danda nō est, imò modis omnibus vitanda, ex regula *tex. in l. si quando 35. C. de inoff. testam. l. vn. C. de inoff. dot. l. vt liberis 17. vers. Emancipatis, illic, pro tenore præcedentiū legum, C. de collat. l. præcipimus 32. §. vlt. C. de appellat. cap. cum expediat 29. de elect. in 6. cum vbique notatis, & à Roland. à Valle conf. 68. num. 30. & conf. 72. nu. 34. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 38. atque à nobis supra dissert. 5. n. 9. & dissert. 17. n. 36. maximè cum *tex. in d. l. scripturas, vers. Sin autem*, non loquatur de prælatione publici instrumenti, sed de prælatione creditorum ex eo agentium, creditoribus agētibus ex chirographo, de cuius cōfectione, & cōfectionis tempore legitime non constat, quam in rem putauit sufficere Leo Imper. in vers. Nisi forte, trium, vel amplius virorum, probatæ atque integræ opinionis subscriptiones in chirographo contētas, & ab eis recognitas, non propterea excludens alium legitimum, imò & meliorē probationis modum, puta per testes, etiā non subscriptos, de contractus tenore ac die deponentes, aut per debitoris recognitionem legitime in iudicio factam ante publicum instrumentum, vt sæpè diximus.*

55 Nec difficiliore sanè explicatus habet secundum principale argumentum sumptum ex illa iuris regula, quòd res inter alios acta, vel iudicata, alijs inter quos illa non emanauit, non nocet; quia regula isthæc inter alias quas patitur limitationes, illam habet potissimam, vt tunc sibi locum non vendicet, cum res in iudicio agitata est cum legitimo contradicatore, quem principaliter negotium contingit, à quo in consequentiam aliorum ius deriuatur, puta patre in causa status, vel filiationis, herede in causa testamenti, possessore feudi, vel maioratus in causa, ad feudum vel maiora tum pertinēte, quo

casu sententia, & omnia, quæ cum huiusmodi contradicatore legitimo agitata sunt, vt pote, qui solus, citari debuit, ex regula l. 1. §. denunciari, D. de ventre inffic. cum similibus, ex propria vi, & natura nocent his, qui post ipsum ius habent, quemadmodum apparet ex l. ingenuum 25. D. de statu homin. iuncta l. Diui fratres 27. §. 1. vers. Neque, & ibi gloss. verbo hæc res, vers. Probatur ergo, D. de liberali causa, l. filium 6. D. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, iuncta l. 1. §. fin. cum duabus legibus sequentibus, D. de lib. agnoscendis, l. Papinianus 8. §. si ex causa 16. D. de inoffic. testam. l. si patroni filius 55. §. fin. D. ad S. C. Trebell. l. ex contractu 44. D. de re iudicata, l. cum nota iusto 3. per argum. à contrario sensu, D. de coluf. deteg. cap. 1. §. si vasallus de beneficio, tit. 26. si de feudo defuncti contentio sit, & cap. vn. tit. 43. de controuers. inter vasallum, & alium de benef. libr. 2. feudor. l. 20. vers. Orosi dezimos, que si alguno se razona, vers. Effe misino dezimos, & vers. Orosi dezimos, que quando alguno, tit. 22. p. 3. prosequuntur optime ultra 10 dinarios vbique, Tiraquel. in tractat. cessante causa limitat. 1. vers. Sed hæc multis modis, & de nobilitat. cap. 37. à num. 1. Ant. Gomez ad l. 40. Tau. num. 73. vers. Sed his non obstant. D. Couarr. in pract. cap. 13. n. 5. & 6. D. Molin. de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 8. nu. 3. Mieres de maiorat. 4. part. quæst. 14. ex num. 1. Pinel. in l. 1. 3. part. ex num. 48. C. de bonis matern. Otalor. de nobilit. 1. p. 3. part. cap. 9. num. 8. & 2. part. cap. 8. num. 3. & latius à num. 7. Caldas Pereira in l. si curatorem habens, verbo prohiberis, à num. 77. ad 86. C. de in integr. restit. & quæst. forens. lib. 1. quæst. 23. à num. 77. vers. Cum autem, Donel. lib. 27. comment. ad l. sæpè 63. D. de re iudic. vers. De cæteris, Fachin. controu. iur. lib. 7. cap. 103. à vers. Ad hanc controuersiam, Cancer. var. resolut. lib. 2. cap. 16. à num. 98. Ceuall. pract. quæst. tom. 2. quæst. 636. à num. 2. Ioseph. Sesse decis. 4. num. 50. & decis. 10, num. 18. 19. 22. & 23. part. 1. ac post plures alios D. Christophor. Paz de tenuta tom. 1. cap. 32. numer. 73. & tom. 2. cap. 47. ex num. 1. Vincentius Caroc. de remed.

contra praiud. sent. except. 123. n. 42. & 43. Mar. Giurb. decis. 1. ex n. 14. D. Castill. quotid. controuers. tom. 6. cap. 156. n. 12. & cap. 157. ex n. 11. Dominicus Gaito de credito cap. 2. a n. 653. & 655.

56 Quæ sanè * limitatio non malè hypothefi nostræ adaptatur, in qua chirographi recognitio legitime facta est à debitore ad instantiam creditoris, cui in illo hypothecæ ius fuerat constitutum, ac proinde illa ex propria vi, & natura nocere debuit alteri creditori qui tunc temporis nullum pignoris ius habebat, quippè quod ab eodem debitore postmodum acquisiuit ex posteriore instrumentario contractu, aded què succedit iuris regula * quæ priorè pigneratitiū creditorè posteriori præfert, d. l. potior 11. in princ. & l. creditor 12. D. qui potiores, l. 1. c. seqq. C. eo tit. l. quoties utriusque 98. D. de reg. iur. c. qui prior 54. eod. tit. in l. 27. tit. 13. p. 5. l. 5. & 17. tit. 20. lib. 3. fori, quam regulam ultra ordinarios ubique, optimè exornant, & explicant Ripa in l. priuilegia 16. a n. 30. ad 50. D. de priuileg. credit. Negufant. & Balduin. de pignor. ille memb. 2. 5. p. princ. a n. 1. ad 30. hic verò cap. 19. post princip. vers. Imprimis autem occurrit, Petr. Duén. reg. 188. alij què penè innumeri, cõgeffi à Gabr. Aluar. ad axiom. iur. lit. P. n. 163.

58 Ex quibus cessat etiam quod in arg. dicebatur, confessionem scilicet, vel recognitionè, in alio iudicio inter alios emanatam, alij tertio non præiudicare: nam & id minimè procedit respectu tertij, post confitentem ius habentis, etiam ab illo non deriuatum, sed consecutiuum, & succedaneum, puta fideiussoris, vel mandatoris, aut similis, vt post Fulgos. probat rectè Tiraq. de retract. consang. §. 1. gloss. 18. nu. 83. vers. Ideò què, multò què minùs respectu illius tertij, qui post huiusmodi confessionem à confitente causam habuit, puta pignoris, vt in specie nostra, vel alterius cuius liber tituli, iuxta tradita à Paulo Castrensi in l. facta 63. §. si heres scriptus, n. 3. D. ad S. C. Trebell. Cumano. conf. 30. in fin. Socin. sen. conf. 50. n. 8. & conf. 68. num. 6. lib. 4. Ruin. conf. 128. n. 16. lib. 2. Crauet. conf. 21.

n. 1. Riminald. iun. conf. 214. n. 9. lib. 2. Honded. conf. 17. n. 1. vol. 2. Surd. cõf. 5. n. 39. in princip. & de aliment. tit. 9. q. 42. n. 27. Coccino decis. 98. n. 4. Casualc. decis. 27. n. 16. vers. Quartò quia dato, p. 2. Mantica. de retract. lib. 23. tit. 6. n. 29. Ludou. Postio in tract. mandati de manu. obseru. 19. n. 52. & 53. Dominico Gaito de credito c. 2. nu. 427. 434. 509. & 510. sed tantum (vt & ipsi simul obseruarunt) traditio illa quòd cõfessio inter alios, alij non præiudicat, accipienda est respectu tertij, qui iam antea ius acquisiuit, siue à confitente, siue ab alio, in quibus terminis procedit argumenti ratio, quòd in cõfitentis potestate esse non debet, alteri ius ledere, & loquuntur leges in eo commemoratæ, ac Doctores ibidem relati, maxime Paulus Castrensi. d. conf. 134. nu. 1. post princip. illic, & confessio debitoris non potest alteri, etiam ab eo per prius tamè causam habenti præiudicare. Qui rursus n. 2. ac cæteri ferè omnes, quorum in argumento meminimus, inde rectissimè inter alia concludunt, * confessionem cedentis post cessionem alteri ad eius commodum factam, nullum illi præiudicium inferre, arg. tex. in d. §. si heres scriptus, vbi post Bartolum, & alios tradunt, & explicant idem Paulus Castrensi. n. 4. vers. Aduerte quatum, & vers. in 2. casu, & Imola n. 5. vers. Potes dicere, & passim DD. in alijs locis, congestis à Tiraq. de retract. consang. §. 2. gloss. 2. num. 14. Mascard. qui latè profequitur de probat. tom. 1. conclus. 374. per totam, & ultra eos, & alios Menoch. de arbitrar. casu 473. n. ult. Octau. Cacheiran. decis. Pedemont. 45. Vincent. Carroc. de remed. cõtra praiud. sent. d. except. 123. n. 142. Surd. conf. 22. a nu. 29. & conf. 82. n. 23. lib. 1. conf. 173. n. 91. lib. 2. ac decis. 218. n. 5. & decis. 256. nu. 8. & 9. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. c. 20. n. 29. & to. 2. c. 287. n. 12. & qui præ cæteris latissimè rem profequitur, & explicat, Dominicus Gaito de cred. d. c. 2. a n. 420. maxime in 3. & 4. casu, a n. 439. & 456.

Nec obstat prior argum. confirmatio sumpta ex l. Titius 4. D. quæ res pign. l. diuersis 8. iuncta gloss. 1. & communis, C. qui

qui potior. ac similibus. Nec enim doctrina ex illis locis deprompta, in eis quo quomodò probatur, vt nos mouere debeat, prout agnoscut Ripa, tametsi doctrinam ipsam æquam dicens, in l. priuilegia 16. n. 23. D. de priuileg. credit. & Tiraq. de retractu consang. d. §. 1. gl. 18. n. 91. Qui quidem quòdã tex. in d. l. Titius, & in d. l. diuersis (quibus Bald. Angel. & alij in arg. relati præsertim moti sunt) id aduersus illos ex eo probat, quòd in illarum legum specie ex subsequenti numeratione constabat, præcedentè confessionè non esse veram. Sed planè falluntur, dum in primo contractu hypothecario putant interuenisse confessionem numeratæ pecuniæ, de qua in illis iuribus verbù nullum. Caue-61 re namque verbum, * cuius fit mentio in d. l. Titius, præcisè non refertur ad confessionem, sed generaliter ad obligationis chirographum, aliud vè instrumentum, siue confitendo, siue promittendo alicui factum, quod in iure passim cautio appellatur, l. illicitas 6. in princip. D. de off. Præs. l. argentarius 10. §. cum autè, circa fin. illic, de cautione subrepta, aut corrupta competit conditio, D. de edendo, l. 2. §. 1. D. de pact. l. metum 9. §. sed quod Prætor, illic, extorsissem cautionem pollicitationis, D. quod met. cau. l. minor 40. D. de minor. l. si quæ sunt cautiones 5. D. fam. ercis. l. si vt certo 5. §. quinimò, vers. Deniquè, illic, in chirographum debitorem tuum cauere cœperis, & l. in commodato 17. §. sicut, vers. Igitur, illic, vt debitor mihi caueret, D. commod. l. cum de indebito 25. §. fin. vers. Sin autè cautio, D. de probat. l. Titia 134. §. idem respondit cum septitius, illic, litteris suis præstaturum se cauerit, D. de verb. obligat. c. si cautio 14. de fide instrum. cum plerisque alijs, relatis à Brisson de verb. signif. lib. 3. verbo cauere dicitur debitor, & verbo cautionem, cum seqq. Porrò in * d. l. Titius, D. quæ res pign. cautionem nõ fuisse factam confitendo, sed conditionaliter promittendo, ex eo euidenter fit, quòd ibi proponitur, Titium mutuum pecuniam à Meuiò accipere volètem cauisse ei, & quòdã res hypothecæ nomine dare destinasse; si enim cautione sua mutua n se pecuniam accepisse cõ-

fessus esset, non destinaret dare hypothecæ nomine, sed confestim purè daret quasi pro pecunia accepta; dare igitur destinauit, quia sub conditione si pecuniam acciperet à Meuiò, se ad eam reddendã in chirographo, alio vè quouis instrumento (nec enim in hoc vis vlla est, vt diximus) obligauit, & in eundem acceptæ pecuniæ euentum hypothecæ obligationem contulit; vnde quò post cautionem ita factam quòsdam ex illis rebus Titius vendidisset, ac demum pecuniam à Meuiò accepisset, merito Paul. I. C. respondet, pignoris obligationem ex eo solo numerationis tempore quòdã res alias, quæ in Titij bonis remanserunt, vires accipere, cum futuræ receptionis conditio, sub qua se Titius obligauit, in mera eius, accipere vel non accipere volentis, potestate fuerit, quæ in præiudicium iuris inter emptori quæstus, ad obligationis Meuiò factæ initium retrò non trahitur. Id quod * huiusmodi potestatiuarum 63 conditionum peculiare est, in quo à casualibus, & mixtis discriminantur, vt constat ex illa l. ad hoc celebri, ac simili l. 1. §. 1. l. qui balneum 9. §. amplius, vers. Modò non ea, & l. potior 11. in princip. & §. si colonus, D. qui potiores, cū vbi què notatis, & à Tiraq. qui alia iura cõgerit, & latè exornat, de retract. consang. §. 1. gl. 10. a n. 69. maxime n. 71. & 72. & de iure constit. 2. p. ampliat. 17. n. 4. 5. & 6. Negufant. opt. explicante de pignor. 2. memb. 5. partis, n. 10. vers. Sexto decimò, & vers. Et ratio differentie, Anton. Gom. variar. resol. tom. 2. c. 111. n. 30. vers. Tertius effectus, ad finem, Patre Molin. de iust. & iur. tom. 2. tract. 2. disput. 636. n. 14. Petro Barbosa in l. 1. D. solut. matrim. 3. p. n. 32. post med. vers. Secundò quia quando, iuncto vers. Non obstat secunda, Cardin. Franc. Mantica, & Dominico Tuscho, illo de contract. lib. 14. tit. 44. n. 19. hoc verò præf. conclus. tom. 2. lit. C. conclus. 599. & 600. ubique num. 1. & 2. Ant. Fab. in Cod. sui nom. lib. 1. tit. 2. de Sacros. Eccles. definit. 19. vers. Illa enim conditio, ac post plures alios Galgan. de condit. p. 2. c. 1. q. 108. seu fin. n. 4. Don Francisc. Barry in epitome successionum, lib. 17. de condit. cap. an

64 *implementū cōditionis retrotrahatur? n. 2.* Eo quē * spectat etiam tex. in d. l. diuersis 8. C. qui potiores, & in l. 27. versic. *Cas non homo, tit. 13. p. 5.* (cuius etiam in argum. meminimus) idem quod d. l. Titius disponit in re creditori futuro hypothecata, & alteri postea vendita ante receptam ab illo pecuniā, constituentes in re diuersis temporibus iuri pignoris vel hypothecæ duobus subnixā, vt potior sit in eo iure etiam posterior creditor, qui prius pecuniā numerauit, ob tacitam scilicet conditionem, quæ ex contrahentium mente inest priori obligationi, si pecunia fuerit à creditore recepta, quæ cum potestatiua sit, si post secūdi creditoris numerationem verificetur, non debet in eius præiudicium ad prioris obligationis initium retrotrahi, vt satis apertè significat d. l. 27. ad fin. illic, *E aun por que aquel que auia obligado el peño al primero, en su mano era de recibir los dineros, o de arreperirse, si non quisiesse guardar el pleyto,* vbi obseruat, tametsi sic non explicet, Greg. Lop. gl. 3. & Amator Roderic⁹ de concursu, & priuileg. credit. 2. p. art. 1. n. 16.

65 Quapropter doctrina illa Baldi, Angeli, & sequacium in argum. relata, earum legum fundamento perperā nititur, ac rursus ex eo falsa esse conuincitur, quod sup. n. 58. firmauimus, iudiciale nempè debitoris confessionem, aut recognitionem, omnibus ab ipso postea causam habentibus plene præiudicare, quæ regula quoad prælationis quoque ius absolutè procedit, nulla habita distinctione receptæ, vel non receptæ pecuniæ ab eo, qui sic confessus est, atque ita praxi receptum esse aduersus Greg. Lop. in d. l. 27. partita, & alios relatos sup. n. 12. testatur Matiençus in l. 7. tit. 16. lib. 5. compilat. gl. 5. n. 11. cuius ad hoc meminere, ei tacite subscribentes, Felician. de cōsib. lib. 3. c. 5. n. 23. in fin. & Amator Roderic.

66 d. art. 1. n. 17. Nisi forsā * confessio, aut recognitio illa collusoriè facta esse probaretur in fraudem futurorū creditorum hypothecariorū, nam tali detecta fraude, nec sententia cum legitimo contradictore obtenta nocet cæte

ris, consecutiuum ius siue ab ipso, siue ab alio deriuatum habentibus, l. si suspensa 29. in princip. D. de inoff. testam. l. si seruus plurium 50. alijs 53. §. 1. & §. si quis ante, vers. Sed si subiecit, D. delegat. 1. l. 1. pen. & fin. D. de collus. deteg. l. 1. C. eod. tit. l. si per lusorio 14. D. de appellat. cum his, quæ vltraordinarios vbiq̄, resoluunt Otalora de nobilit. 2. p. tertia princip. c. 8. n. 11. vers. ult. & cap. 9. n. 5. & 13. D. Molin. de primog. lib. 4. cap. 8. n. 7. Mieres de maiorat. 4. p. q. 14. a nu. 63. Cald. Pereir. quæst. forens. lib. 1. q. 23. n. 84. qui alia iura, & DD. congerunt; ergo & confessio, aut recognitio simili fraude detecta nō magis posteriori creditori nocebit. Iuxta quæ * 67 declarandus est Pinelus in l. 1. 3. p. nu. 50. limit. 9. C. de bon. mater. simpliciter docens, sententiam latam ex cōfessione succumbentis, non nocere alijs, in quorum fraudem fieri possit. Nam vel accipi debet respectu illorum, qui iam tunc temporis præsens ius habent, plenè, & irreuocabiliter quæsitum, vel si de his etiam, qui in futurum lædi possunt accipiatur, eius doctrina dumtaxat procedet alijs accedentibus coniecturis, ex quibus collusio detegatur, ne aliàs in dubio dolū à iudicialiter confitente (qui potuit, ac debuit bonam fidem agnoscere, argum. l. quoties 9. §. nec utique 6. in fin. D. de administ. tutor.) admissum præsumam⁹ ad eos fraudados, qui succedaneum, & consecutiuum dūtaxat ius post confitentem habent, cōtra reg. tex. in l. quoties 18. §. qui dolo, D. de probat. l. doli 6. C. de dolo, cū vulgaris, maximè cū id ius consecutiuum nōdum est inesse productum, nec in re, nec in spe, quale est ius pignoris, creditori instrumentario quæsitum post chiographi in primi fauorē facti recognitionem, vt accidit in specie nostra, solum enim fraus præsumeretur, si talis recognitio fieret post instrumentum secundo creditori factum, in cuius præiudiciū recognitionis retrotractio ad chiographarij cōtractus initium fieri non posset, arg. tex. in d. l. Titius, d. l. diuersis, & d. l. 27. partita, & cum plurib⁹ resoluimus sup. n. 23.

Nec magis Baldi, & sequacium tra-

ditionem iuuant cetera iura in argum. adducta, quæ pro se etiam Bald. obiter induxit, adiunctis earum glossis. Quibus Ripa, & Tiraq. relati sup. n. 60. longè melius respondent, illa quidē in lōgè diuersis terminis procedere; tex. enim in d. l. assiduis 12. C. qui potiores, loquitur in prælationis priuilegio, tacitæ hypothecæ dotis concessio respectu anteriorum creditorum, simili hypothecas habentium, nempè tacitas, non etiam expressas, vt vel indicant verba illa licet anterioris sint temporis priuilegio vallati, quæ ad creditores, tacitæ hypothecæ priuilegio gaudentes planè referuntur, vt potiori gaudeat dos priuilegio, atque ita licet posterior sit, illis nihilominus præferatur, quemadmodum intellexit rectè Bulgarus antiqu⁹ glosographus, relatus, ac receptus ab Accurs. ibi, verbo licet anterioris, vers. Tu dic tertio, & verbo creditoribus, ad fin. in §. fuerat, in §. de act. vbi communem resoluunt Ang. nu. 33. & Ias. n. 72. vers. In eadem glossa, & apud nos probat⁹ in l. 33. vers. Et otrosi la muger, tit. 13. p. 5. vbi notat Gregor. Lop. gl. 4. dicens hanc semper fuisse communem opinionem, & cōsuetudinè approbatam, vt & pluribus relatis testantur Ant. Gom. latè comprobans ad l. 50. Taurin. 39. D. Couarr. var. resol. lib. 1. c. 7. n. 1. vers. Tertia conclusio, Matienç. ad l. 7. tit. 16. lib. 5. compil. gloss. 5. n. 4. Gutierr. præct. quæst. lib. 3. quæst. 99. n. 7. Ceuall. præct. item quæst. tom. 1. quæst. 371. & agnoscunt Fachin. controu. iur. lib. 10. c. 35. in princip. & in vers. Tertia, est sententia, & Petrus Barbosa in l. 1. D. solut. matrim. 6. p. n. 4. quicquid ipsi in puncto iuris contrariam sententiam, quod iure cōmuni inspecto præfatum dotis priuilegium locū etiam habeat respectu anteriorum creditorum, expressas hypothecas habentium, quæ fuit Martini, à multis quoque probata, re hinc inde discussa, veriolem credant, enixè que tueantur, ille à vers. Mibi vero, hic à n. 5. quod latè ante ipsos præstiterat Bolognet. in d. l. 1. a n. 173. eademque sententiam valde probent, verisimam, & indubitam dicentes, D. Ant. Pich. in §. quædam 20. sub tract.

de concursu creditorum, n. 74. in §. de act. & D. Ioan. del Castill. quotid. controu. tom. 3. c. 4. n. 15. Hoc itaque * prælationis priuilegium cū datæ tantum doti concedatur in d. l. assiduis, vers. Cæ enim, illic, si tamē re ipsa fuerint parti mariti data, consequens videtur, vt non etiam ei comperat, quæ ex sola mariti confessione cōstat (quam confessatam vulgò vocant) quemadmodum ex ea l. deduxit gl. verbo data, quā vltra DD. ibi, crebrius receptam esse profitentur Alex. n. 35. Barthol. Socin. n. 87. Ripa n. 11. Valr. Zasius n. 15. & Petr. Barbosa 6. p. n. 25. vers. Succedit igitur, in d. l. 1. D. sol. matrim. & vltra eos, & Tiraq. Cagnol. Minjing. Mascard. Gutierr. & Valasc. à Barbosa relatos, idem resoluunt Angel. n. 40. & Ias. nu. 44. & 73. vers. Quid ante, in d. §. fuerat, in §. de act. Boer. latè decis. 330. per totam, Negulant. de pignor. 4. memb. 2. partis n. 76. in 2. casu, vers. Sed si hypotheca, Greg. Lop. in l. 5. gl. 5. circa fin. vers. Et quia fundamentum, tit. 3. parti. 5. & ad eum nouissimè Hermosilla n. ult. Palacios Rub. in rubr. de donat. inter, §. 15. & 33. vbiq̄ n. 1. & §. 30. nu. 11. ad fin. vers. Ad quod facit, & ad eū Barahona, alios adferens, Villalob. (quem ipse corruptè citat) in arar. comm. opin. lib. D. n. 219. vers. Nec habet, D. Ant. Padill. in Auth. res que, n. 120. C. communia delegat. Andr. Gail. præct. obseruat. lib. 2. obseru. 81. nu. 1. & 2. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 12. n. 68. Pater Molin. de iustit. & iur. to. 2. tract. 2. disput. 440. n. 1. Amator Roderic⁹ de concursu, & priuileg. credit. 2. part. art. 1. n. 18. Dominicus Gaito de credito, c. 4. quæsto 11. n. 1715. Sed nec præfata gl. traditio simpliciter vera est in eo sensu, in quo eam plurimi acceperunt, quod scilicet talis dotis receptæ confessio, siue ante, siue post contractum matrimonium emanata, videatur simulatè facta in fraudem legis prohibentis donationē inter virum, & uxorem, aded quæ nulla sit, nec ipsi marito præiudicet, multo quæ minus ab eo causam habentibus, donec ipse morte confirmetur, iuxta reg. tex. in l. cum hic status 32. §. 1. D. de donat. inter, cū similib. à nobis relatis dissert. 14. n. 47.

70 n. 47. sed in eo potius, * quod eiusmodi confessio receptæ dotis, nulla eius promissione præcedente (quomodo DD. ipsi loquuntur) in dubio, siue cum alias de donandi animo non constat, facta censetur spe futuræ numerationis, vt ex l. *fin. iuncta Auth. seq. C. de dote cauta non numer.* alijs quæ argumētis cōtra eos, & alios, saltem eo casu donandi animum præsumentes, quo maritus exceptioni non numeratæ dotis renuntauert, optimè probant, ipsorum fundamentis satisfaciētes, D. Præf. Couarr. *var. resolut. lib. 1. cap. 7. n. 4. à vers. Primum, ac n. 5. & 6. vers. Est item, Méchaca controu. vsu frequent. lib. 3. c. 46. à n. 5. Menochius de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 12. à n. 8. & præsumpt. 13. à n. 4. & n. 30. Petr. Barbosa in d. l. 1. D. solut. matrim. 6. p. à nu. 27. ad 33. inclusiue, & à num. 42. vers. Ad complementum, Fachin. controu. iur. lib. 8. cap. 80. à vers. Hæc est igitur, & c. 84. ac resoluit latissimè post plures alios Dominicus Gaito de credito, d. c. 4. quæsto 11. à n. 1717. & 1735. atque ita non aliter dotis verè datæ priuilegium habet in præiudicium creditorum, siue anteriorum, siue posteriorum, quam si lapsa sint tempora, opponendæ exceptioni non numeratæ dotis iure præstituta, nempè anni à die soluti matrimonij, quod biennio tantum durauit, vel si ulterius vsque ad decenium extédatur, intra tres menses ab eius lapsu, d. l. *fin. cum Auth. seq. C. de dote cau. non numer.* nam intra eadem metas potuerunt creditores, etiã debitore inuito, eiusmodi exceptionē opponere, eoquæ ipso excludere vxorē, vel ei⁹ heredes, dicētes nec probātes, dotem verè fuisse marito numeratam, iuxta reg. tex. in l. *si cui 15. C. de non numerata pecun. id quæ sensit gl. 1. circa fin. vers. Vel dic, quod scripsit, in l. neque scriptura 6. C. de compensat. & in l. scripturas 11. verbo suum robur, ad med. vers. Tu die plenius, C. qui potiores, & exprefit Barr. in d. l. *assiduis n. 11. latè quæ sequuntur, & explicant post alios à se relatos Ant. Gom. in l. 50. Taur. n. 52. D. Couarruu. d. cap. 7. num. 7. vers. Tertiò illud, Aluar. Valasc. consultat. 5. à n. 5. ad 8. & consultat. 6. à nam. 4. ad 7.***

Pater Molin. de iust. & iur. tractat. 2. d. disput. 440. ex n. 3. Mantic. de contract. lib. 11. tit. 27. n. 2. vers. Nec obstat, & n. 3. 4. & 5. Barbosa in d. l. 1. D. solut. matrim. 6. p. à n. 34. Gail. d. obseruat. 81. n. 4. Fachin. d. lib. 8. controu. cap. 86. latissimè Dominicus Gaito d. cap. 4. ex num. 1754. Quod si * dotis promissio præcesserit, tunc utiquè confessio receptæ dotis, à marito postmodū facta, nedum ipsi, sed & omnibus eius creditorib⁹ tam anterioribus, doti postpositis, quam posterioribus regulariter nocet, ob iuris præsumptionem, quod virtute illi⁹ promissionis dos verè fuerit recepta, & propterea cōfessio subsecuta, d. l. in contractibus, s. sed quoniã, illic, illis etiã securitatib⁹, quæ post confectiōē dotaliū instrumentorū de soluta dote ex parte, vel in solidū exponuntur, nullā exceptiōē nō numeratæ pecuniæ penit⁹ opponi, vbi notat communis, quam pluribus relatis resoluunt Matth. Afflic. decis. 402. per totā maximè à n. 9. vers. Sed in contrarium, Ant. Gom. d. n. 52. limitat. 4. & 6. (vbi latè explicat) D. Couarr. d. lib. 1. var. c. 7. n. 6. Roland. conf. 20. n. 18. & conf. 70. n. 10. lib. 4. Ant. Gabr. commun. concl. lib. 3. tit. de iur. dot. concl. 4. Cardin. Mantic. de contract. lib. 11. tit. 20. n. 12. & tit. 27. num. 6. Menoch. de præsumpt. d. lib. 3. præsumpt. 12. n. 20. & à n. 53. & præsumpt. 13. à n. 21. Valasc. d. consult. 5. n. 9. & d. consult. 6. num. 11. (licet postea n. vlt. leuiter recedat) Pater Moli. d. disp. 440. n. 9. Barbosa in d. l. 1. D. sol. matrim. 6. p. n. 39. vers. Quod si dos, & à n. 50. ad 55. Fachin. controu. iur. lib. 8. c. 87. Marefcot. var. resolut. lib. 1. c. 8. n. 13. Domin. Gaito de credito, c. 4. quæsto 11. à nu. 1754. ea tamen inter hunc, & præcedentem casum, cum dotis promissio non præcesserit, adhibita differentia, tamen si à plerisque ex illis negata, quod in illo quidē mariti confessio, creditorib⁹ ei⁹ siue anteriorib⁹, siue posterioribus nedū nō præiudicat quin intra legitima tempora opponere valeāt exceptionem seu querelā nō numeratæ dotis, itaut sola eius oppositiōe obtineant, dum dotis numeratio per vxorem, eius vè heredem probata non fuerit, sed nec post lapsa tempora

pora illis præiudicabit, si onus probandi nō esse numerationē factam in se assumere velint, cū huiusmodi exceptio similis sit exceptioni nō numeratæ pecuniæ in mutuo, quæ solum post præfinitū tēporis lapsum excluditur quod ad priuilegium solius allegationis, & probandi oneris in aduersariū transferendi, non etiam quod ad ius partis, de illo docere volentis, l. si ex cautione 3. iuncta gl. verbo probare, & l. in contractibus 14. iuncta gl. verbo nullo modo, in principio, vers. Sed Ioan. contra, C. de non numerata pecun. princip. inst. de litter. obligat. vers. Sic fit, iuncta gl. verbo obligatur, vers. Adhuc tamen, & vbique communi, quam inferius differt. 24. aptius comprobabo, quare & in exceptione non numeratæ, vel receptæ dotis idem erit, vt omnes ibi referendi pro comperto habent, dotis ac mutui causam equiparātes, & à cæteris, in quibus longè aliud ius obseruatur distinguentes, vt præ alijs videre est apud Gregorium Lopez in l. 9. glos. 1. ad med. vers. Tu dic, tit. 1. partit. 5. Valasc. d. consultat. 6. num. 9. Nicol. Genoa de script. priu. lib. 2. c. 1. n. 12. & in terminis resoluūt post alios Barbosa in d. l. 1. D. sol. matrim. 6. p. n. 27. & 36. vers. Sed quia veri⁹, Domin. Gaito de credito, d. c. 4. quæsto 11. à n. 1775. ad n. 1781. at verò in hoc casu præiudicium promissionis, subsequens receptæ dotis confessio, omninò præiudicat quibuscumquè mariti creditoribus, alioquæ doti postpositis (vt diximus) sicut ipsi marito, quia vera præsumitur, non autem donandi animo facta, aut spe futuræ numerationis, ex d. s. sed quoniã, & cōmuni, proximè resoluta, atque adeò aduersus eam nunquam creditores admittētur, vt nec admitteretur ipse maritus, nisi in se assumentes onus contrarium probandi, nempè dotem nō fuisse solutam, vt post Salycet. & alios resoluunt Afflic. d. decis. 402. n. 12. Barbosa d. 6. p. n. 55. vers. Non obstat, post princip. Gaito d. quæsto 11. n. 1784. Dixi regulariter, quia aliquando ex causa dotis acceptæ cōfessio, cui etiam promissio antecessit, creditoribus non præiudicat, siue anterioribus, quia forsàn ab sentes fuerunt, aut alioquæ confessio-

nem iuste ignorarunt, cū ex ea causa restitui possint, ne illis lapsus temporis obster, iuxta doctrinam Bart. in l. 1. s. si quis propter, nu. 1. D. de itm. actu quæ priu. quam latè exornauimus differt. 8. n. 35. adeò quæ eiusmodi beneficio implorato, post lapsa etiam tempora admittentur ad proponendam querelam non numeratæ dotis cum suo priuilegio, vt resoluunt Alex. n. 35. & Socin. n. 90. vterque ad fin. & post alios Barbosa d. 6. p. n. 45. vers. Quinimò, in d. l. 1. D. solut. matrim. Surd. conf. 489. nu. 36. in fin. & n. 37. vol. 4. Mantic. de contract. d. lib. 11. tit. 20. n. 43. Marefcot. d. cap. 8. num. 20. Gaito d. cap. 4. quæsto 11. num. 1793. & 1795. siue tam anterioribus, quam posterioribus, si ex manifestis indicijs probare possint collusoriè, & fraudulenter talem confessionē emanasse, iuxta superius tradita n. 66. & quæ tradunt Bart. & alij in l. post contractum, D. de donat. & in Auth. sed iam necesse, C. de donat. ante nupt. de quo mox differemus, ad solutionē secundæ confirmat. & in terminis resoluunt D. Præf. Couarr. d. lib. 1. var. c. 7. n. 7. post princip. vers. Igitur si confessio, Menoch. d. lib. 3. præsumpt. 12. à n. 31. & præsumpt. 13. n. 28. vers. secus verò, Mantic. de contract. d. lib. 11. tit. 20. à n. 35. (qui duovarias fraudis in eiusmodi cōfessione admittē coniecturas adferunt) Barbosa d. 6. p. n. 41. Dominicus Gaito d. quæsto 11. n. 1797. & 1798.

Deniq; tex. in l. cōfirmat. postremò al lat⁹, in l. si quis post hac 9. vers. Dos etiã, illic, nō quæ aliquoties inaniter dotaliū instrumentorum tenore cōscribitur, sed quæ se corporaliter tradidisse docuerit, iuncta gl. verbo dotaliū, in princ. illic, cū data non sit, C. de bon. proscript. nō magis ad rem facit, non quidem ex eo, quod lex illa speciale cōtineat fisci priuilegium, vt dos, quæ verè data esse non probatur, illi minimè præferatur, vt existimauit Ripa in d. l. priuilegia, n. 23. D. de priuileg. cred. ne in dubio specialitatem admittamus, contra reg. tex. in l. si quis Imperatorē 6. & in l. cū heredes 7. C. qui testam. fac. poss. sed ex eo potius, quod sola dotis acceptæ confessio non nocet fisco, sicuti nec cui libet alij creditori, priuile-

uilegiariam exceptionem, seu querelam non numeratæ dotis intra legitima tempora opponenti, vt præferatur doti, de qua per solam mariti confessionem constat, dum contrarium ex aduerso probatum non fuerit, iuxta ea, quæ superius resoluiimus, quomodo eâ l. relata gl. *verbo dotalium*, paulò post non obscure intellexit, dum sic loquitur, *Sic ergo excipit fiscus, cuius interest, sicut alij creditores*, atque ita meritò eâ gl. ad hoc expenderunt Bart. Fulgos. & Paul. Castr. quos refert, & sequitur Tiraq. *de retractu consang. d. 5. l. gl. 18. num. 91. à vers. Sed tu præterea*, quinimò imperitè loqui eos, qui dixere, speciale fisci ius contineri in d. l. *si quis post hac*, intrepidè affirmavit And. de Ifernina, relatus ac receptus à Matthæo de Afflict. qui & alios eiusdem sententiæ authores congerit d. *decis. 402. nu. 11.* ac pro certo supponit D. Couar. d. lib. 1. var. c. 7. n. 6. §. *quod præterea, vers. Si sanè*, Barbofa in d. l. 1. D. *solut. matrim. 6. part. num. 35. vers. Cui minimè.*

73 Superest, vt secundam argumenti confirmationem diluamus, sumptam ex d. *Auth. sed iam necesse, vers. At si debitor, iuncta gl. verbo suspicio, in fin. C. de donat. ante nupt.* Qui text. obstat quoque videtur his, quæ circa dotis receptæ confessionem tradidimus, vt in dubio minimè in creditorum nedum posteriorum, sed nec anteriorum fraudè facta censetur, sed vel spe futuræ numerationis, vbi nulla dotis promissio præcessit, vt ex vi querelæ, intra legitimum tempus oppositæ, ipso iure tuti sint, vel si præcessit, ratione veræ receptionis. Sed non obstat, quia licet Bart. & alij plures à mōx referendis citati, ducti arg. d. *Authent.* ab ea cōmuni traditione recesserint, inter quos fuit Valasc. d. *consultat. 6. n. 12.* tamen planè falluntur, ob apertam differentiam, quam inter dotis promissionem à principio factam, & dotis augmentum, in rebus mobilibus ex interuallo subsequutum Iustinianus Imp. considerat in corpo. vnde præfata sumitur *Authent. nempè in Auth. de aqualis. dotis, §. aliud quoque, collat. 7.* in illa nāque nullam præsumit fraudè, in hoc verò præ-

sumit, planè sentiens, quòd si matrimonio constante maritus confiteatur, se dotem recepisse, nulla fraus præsumetur, quamuis illa præsumeretur, si post dotem constitutam, eius augmentum se recepisse debitor fateatur, cuius differentiæ ratio in obscuro non est, quia cum à communiter accidentibus dos in matrimonijs promitti, & solui soleat, confessio quòd sit recepta, vt pote moribus hominum consonans, verisimilis est, adeò què iure admittitur, ex reg. text. in l. *in obscuris 114. D. de reg. iur. c. in spiritibus 45. eod. tit. in 6.* at postquā dos data est, non solet augeri, ideò què ex eius augmento velut insolito, & multò magis ex eius confessione faciliùs fraus præsumitur, arg. tex. in l. 3. C. *de nauicularijs lib. 11.* quam rationè optimè considerat D. Præses Couarr. d. lib. 1. var. c. 7. n. 6. *vers. In contrariam, in fin. cum vers. seq. & post Bulgarinum n. 54.* qui eadem ratione vsus est, Petr⁹ Barbofa n. 39. in d. l. 1. 6. p. D. *solut. matrim.* vbi alios eam sentientes refert, subscribit Dominicus Gaito d. *questio 11. à n. 1762.* Sed & si maximè dotalis augmenti cōfessio in bonis mobilibus cōstite matrimonio facta, de fraude suspiceta sit, ea nihilomin⁹ fra⁹ admittitur censeatur in fraudè anteriorū mariti creditorū, quibus ius iam quæsitum est, nō etiā posteriorum, qui velut ab ipso causam habentes, non alio iure potiri debent, ex reg. l. *quod ipsis 143. C. l. in his, que officium 175. §. 1. D. de reg. iur.* cum his, quæ superius tradidimus n. 58. & quæ post alios tradit Ioan. Petrus Surdus *consil. 489. num. 31.* nisi scilicet aliàs ex manifestis indicijs constare possit de animo futuros quoque creditores fraudandi, iuxta nuper tradita n. 71. confert elegans text. in l. *sed si maritus 14. §. sed & si constante, D. qui, & à quibus, per què tex. sic in his terminis notauit, extra eos reiiciens doctrinam relate gl. verbo suspicio, Bart. in ead. Auth. sed iam necesse, n. 1. vers. Breuiter, quem sequitur dum ad eum se refert Aret. in l. *si diuortio 21. n. 4. vers. Vtrum autè posito, D. de verb. obligat.* apertius Alciat. *conf. 332. nu. 1.* & post alios D. Præses Couarr. d. lib. 1. var. c. 7. n. 7. *post princ. vers.**

74 *vers. Sed prænotandè, Barbofa in d. l. 1. 6. p. n. 40. ad f. & n. 41. Gaito de credito d. 6. 4. à n. 1762. ad 1767.* Quare multò min⁹ futurorū creditorū fra⁹ præsumenda est in recognoscete iudicialiter chi rographum. Nec ea * induci potest ex eo solo, quòd talis recognitio vel cōfessio magnæ fuerit quātitatatis, nisi alia, & quidè perspicua, & clara, iuxta reg. l. *dolū 6. iuncta gl. & cōmuni, C. de dolo, accedat cōiecturæ, ex quibus futuros creditores fraudandi animus arguitur, iuxta ea, quæ dixim⁹, quarū nulla in specie nostræ litis vel allegata saltè fuit, imò eò magis in ea huiusmodi fraudis præsumptio excluderetur, quòd inter homines negotiorū ciuitatis Hispalensis, cōmerciū in Indiarū partibus habentes, à quo cōmercij genere pauci excipiuntur, frequentissimū sit, huiusmodi cōtract⁹ magnarū etiā quātitatū per simplicè schedulā celebrari, & postmodū ad instatiā creditorū cauti⁹ sibi prospicere volētū, earū recognitiōne vel in iudicio, vel coram publico tabellione fieri, vt aliarū pluriū causarū experimēto cognoui. Adeò qu; nihil obstat doctrina illa Butrij, quæ refert, & sequitur Alex. *conf. 26. n. 1. in fi. lib. 2. & conf. 57. n. 2. ad med. lib. 5.* cuius in calce arg. meminim⁹; quia procedit in actu sui natura suspecto, ob iuris prohibitionem, qualis ille est, de quo Alex. in illis locis loquitur, nēpè cōfessionis debiti in instrumēto factæ in fauorē eius, qui aliàs iure relicti capere nō posset, ob præiudiciū legitimæ filiorū, iuxta reg. tex. in l. *qui testamētum 27. D. de probat.* qui ad hoc celebris est, secūdū ones ibi, & plures relatos à Tiraq. in l. *si vnquā, verbo donatione largit⁹, à n. 88. C. de reuoc. don. & de retract. consang. §. 1. gl. 18. n. 80. & 85. Ant. Gom. ad l. 9. Tau. n. 35. & 36. D. Couar. d. lib. 1. var. c. 7. n. 4. vers. Primū, Barbofa in d. l. 1. D. sol. matr. 6. p. n. 31. vers. Nō obstat secūdū, D. Ioā. del Casti. quot. cōtr. to. 6. c. 125. n. 14. Instar alienationis omniū bonorū, vel maioris eorū partis ab eo factæ, qui magna eris alieni mole pres⁹ erat, iuxta tex. & ibi ab omnibus notata in l. *omnes 17. §. Luc⁹ D. qua in fraud. credit.* cuius etiā in arg. mētionē fecim⁹, vel qui delictū bonorū publicatione dignū cōmiserat, l. *post cō***

tractū 15. D. de donat. aut cōmittere parabat, vt sequēs proxim⁹ euēt⁹ demonstrat, vt cū Bart. ibi à n. 2. & cæteris cōmuniter, latè probat, ac prosequitur Menoc. de præsup. lib. 3. præsup. 124. à n. 5. Quæ omnia ad speciem nostrā, in qua de iudiciali recognitione agim⁹, absque vllō anteriorū creditorum præiudicio, vel probabili iudicio fraudandi futuros nihil attinent.

Iā ergo ad vlt. arg. solutionē accedat 75 m⁹, inde vim suā nuntiētis, quòd chirographū illud, ab Andrea in fauorē Gūdiffalui recognitū, legitima causa destitutū fuit, adeò qu; ipsi Gūdiffaluo proficere nō potuit, nedū ad hypothecariā actionē, sed nec ad personālē. Id quòd etiā parū obstat, nā & si regulā verissimā esse agnosca, de qua latè olim disserui in prælect. ad tex. in c. *si cautio 14. de fide instr. & inferi⁹ quoque, differā differt. 25.* at in chirographo illo verificatā esse inficias eo, quippe cū ei⁹ regulæ ratio repugnet, quæ licet multiplex tradi soleat, illa tamen verissima est, quā tradiderūt Ab. Panor. ibi, n. 2. *vers. Et ex hoc, Felin. n. 1.* & cæteri cōmuniter secūdū inf. referēdos, at qu; inibi ego latè cōprobauī, quòd nimirum cautio, seu promissio, vel cōfessio in scripturā cōteta, nullā cōtinēs causā, ob quā illa sit emissa, cū in dubio donādī anim⁹ minimè præsumatur, l. *elegāter 24. §. 1. in fin. D. de pignorat. act. l. si cū aurū 50. similiter in fin. D. de solut. l. cū de indebito 25. in princ. vers. qui enim soluit, D. de probat. cū vbiq; notatis, & ab Alciato de præsump. reg. 1. præsump. 3. Mascar. qui latissime vltra alios prosequitur de probat. to. 1. cōcl. 555. per totā, Menoc. de arbit. lib. 2. casa 88. ex errore potius debere se existimātis, quā ex deliberato animo processisse intelligitur, arg. text. in l. *sed & si quis 5. §. vlt. in fi. iuxta inductionē Bart. & Alex. n. 1. D. si quis cautionib. nā & si nec is præsumi soleat, vt latè probat, & prosequitur Alciat. & Menoc. de præsup. ille reg. 3. præsup. 21. hic verò lib. 6. præsup. 22. per totas, at in dubio poti⁹ præsumitur, quā donatio, vt sētīt gl. verbo eā qu; causā, in l. generaliter 13. C. de nō num. pec. vbi apert⁹ hoc docuerūt Bald. in 4. opposit. n. 13. & 14. & Ang. n. 5. vers. Ant dubitatur, & post**

alios Alex. *cof. 13. n. 2. & 3. lib. 1.* atq; alibi passim, Philip. Dec. *cof. 176. n. 1.* Gramat. *decif. 68. n. 3.* & Mascari. *d. cocl. 555. n. 5.* adeo q; obligare non potest nec naturaliter quidem, iuxta reg. tex. in *l. si per errorem 15. D. de iurisd. om. iud.* iuncta *l. 1. in princ. & s. conuentionis, vers. adeo, D. de pact. l. 2. & 3. D. de oblig. & act. l. si cibum 95. s. naturalis, D. de solut. l. cum amplius 84. s. is natura debet, D. de reg. iuris.* Quæ quidem ratio satis (ni fallor) colligitur ex *d. l. cum de indebito 25. s. si. iuncto præced. cõtextu, vbi ratio præsumpti, vel nõ præsumpti erroris facit, vt is qui indebitum se soluisse dicit, vel indebitum probandi onere liberetur, eo in aduersariũ trãslato, cũ scil. error præsumitur, vt in specie *s. sin autẽ, vel illud in se suscipere teneatur; cũ error nõ præsumitur, vt in specie *vers. Sin vero, & s. sed hæc ita, vnde Paul. I. C. inferre consequenter videtur in d. s. sin. ad eũ, qui cautionẽ a se indebitẽ expositã esse dicit, professus se quid accepisse, vel debere, quod reuera nõ acceperit, vt siquidem cautio illa indifcretẽ, hoc est indeterminate loquatur, nullã debiti causã exprimes, quia per errorem emissa intelligitur, onus probandi debitum in aduersariũ trãserat, si verò distinctẽ, & specia liter loquatur, causam, vel causas, pro quib; cõscripta est, designauerit, quia in sic cauete, in quo alias inuerrisimilis sit error, maxima deliberatio præsumitur, ipse cõtrariũ ei; quod in cautione cõtinetur, probare omninõ debeat, alias ei stare cogatur. Alia verò ratio, quã Bald. cõsiderat in *l. vn. n. 4. vers. sed cũ stipulatio, C. de cofes. & valde probat Ant. Gom. var. res. to. 2. c. 11. n. 2.* quod cautio illa possit emanare ab aliqua in iusta, & turpi causa, quæ si exprimeretur, inutile obligationẽ redderet, iuxta reg. tex. in *l. iuris gẽtũ 7. s. si ob malef. etũ, D. de pact. & in l. pen. D. de condic. ob turp. caus. ex eo planẽ couincitur, quod & in dubio poti; præsumitur error, quã malitia, vel delictũ, *l. penul. in fi. illic, in quã credo te magis errorem quã malitia incidisse, C. de his, qui sibi abscribunt in testam. & cũ Bar. & alijs not. Alex. cof. 53. n. 16 lib. 7. Dec. cof. 174. n. 5. lib. 1. Menoc. de præsup. lib. 5. præsup. 3. n. 35. & 36.* quæ si animaduerneret Parlãd. *lib. 2. re. quot.*****

c. 3. n. 57. in fi. cũ seq. nõ ita audacter cõmunẽ rationẽ impugnaret, generali tãtũ duct; præsup. quod nõ mo existimãd; sit dixisse, quod nõ mête agita uerit, l. labeo 7. s. Serui; vers. Caterũ, D. de suppellect. leg. nec ad præcedetes specificas præsup. respiciẽs, quæ illa longẽ sunt fortiores, adeo quẽ vincere ipsam debet, l. Diu; 7. vers. Itaq; s; cõtarius, vbi notat gloss. verbo existimari, & Bart. n. 3. D. de integ. res. c. litteras 14. vers. Quãquã verisimili; vbi & obseruat Abb. n. 1. vers. nota, quod vbi dua, ext. de præsup. Dec. cof. 470. n. 10. & cof. 479. n. 6. tom. 2. & post alios Menoc. de præsup. lib. 1. q. 30. n. 1. & lib. 3. præsup. 132. n. 84. & lib. 5. præsup. 21. n. 22. & lib. 6. præsup. 64. n. 45. Gr. Lop. in l. 115. gl. 7. vers. Intellige etiã, tit. 18. p. 3. superior autem ratio in specie nostra nõ verificatur, iuxta ea, quæ mox dicemus.

Nec obstat arg. cõfirmatio sũpta ex *l. nõ solũ 49. s. ult. D. de pecul. & similib; ibi adductis; quia leges illæ procedũt in priuato lib. rationũ, in quo quisq; annotatione propria alterius se debitore nullã expressã causã profess; est, nec enim in rationes suas referre, aliud significat, quã referre in priuatũ lib. in quo memoriã causã debita, vel credita scribi solẽt, vt in *l. instrumẽta 5. l. rationes 6. & l. exẽplo 7. C. de probat. quo in sũtu verũ est, in huiusmodi libro causã exigĩ ad obligãdum scribẽtẽ, quia in eo militat præcedẽs ratio, quod talis annotatio ex errore poti; quã ex animo deliberato processisse cõferatur, & in histerminis loquũtur ferẽ omnes in arg. relati, nẽpẽ *l. ad. admonẽdi n. 115. vers. Limita, Marã. d. actũ 6. de test. product. n. 24. Mascari. d. cocl. 977. à n. 16. & Nic. Genoa d. q. 4. à n. 114. & lib. 2. q. 1. n. 3.* Cui; cõtrarium procederet * in libro, vel scheda, ad mutuas dati, & accepti rationes se referẽte, vt in chirographo illo, de quo agim; euenit, nec enim tũc error admissus dici potest, cũ in eo expressã fuerit dati, & accepti rationum causã, quæ licet nõ ita specificã sit, ac si cõtractũ, vel negotiũ exprimeret, vnde illæ rationes processerũt, non idẽ min; sufficiẽs cõferi debet, cũ saltẽ impulsua sit, & volũtatẽ, ac certã sciẽtiã cõfiteĩtis demõstret, id quod in terminis**

nis satis deducitur ex *l. emptor 47. s. Lucius, illic, ex ratione meãse, iuncto fi. illic, si tantũ ratio accepti, atque expensẽ esset computata, D. de pact. 3. & melius ex l. Publica Mania 26. s. fin. illic, itẽ ex ratione patriã vestri decẽ, iuncto tex. *ibi, sed probationẽ depositarũ rerum impleri passẽ, D. de positi, confert & text. in l. creditor 60. s. 1. in princ. iũcto vers. Itẽ si maritus, D. mãd. in l. Cãpan; 47. vers. Sed si cũ sciret, D. de oper. libert. & in l. à Titio 107. al. 108. D. de verb. oblig. cũ his, quæ per hæc iura notauit Bald. in l. generaliter 13. q. 4. sub n. 22. C. de nõ num. pec. & in l. 3. q. 17 sub n. 20. vers. In contrariũ, C. de collat. & magis in terminis idẽ Bald. cof. 461. n. 1. vers. In cõtrariũ, vol. 1. asserẽs, promissionẽ in instrumẽto factã imflore norũ 600. pro restauratione, sufficientẽ cõtinerẽ causã, ad hoc vt ex ei; defectu non possit talis promissio per exceptionem elidi, Salic. in l. vn. n. 6. vers. Sed iuxta prædictã quãro, C. de cofes. sis, dicẽs, debiti cõfessionẽ in scriptura factã pro resto, & saldo rationũ, habere causã annexã, hac addita ratione, quod rationes supponũt hinc inde accepta, & data ex iusta causa, *l. si quis ex argẽtarijs 6. s. rationẽ, D. de edẽdo, sequũtur Alex. cof. 4. n. 8. & cof. 83. n. 6. & 8. lib. 1. & cof. 141. n. 4. lib. 6. Steph. Bertrãd. cof. 298. n. 2. vol. 2. Marãt. d. actũ 6. n. 25. Nic. Genua de script. priu. lib. 1. q. 4. proemiali, n. 254. & d. lib. 2. q. 1. n. 6. quicquid idẽ Alex. cõtrariũ parũ sibi cõstãs voluerit cof. 182. n. 5. lib. 2. (vbi***

eũ in arg. citauit) & cof. 3. n. 2. *cod. lib. 2.* Quæ quidẽ omnia ex superabũdãti dicitur, nã cũ in specie nostra chirographi cõfessio solẽniter in iudicio recognita fuerit, licet causã nullã cõtineret, efficacitẽ cõepit obligare scribẽtẽ, qui nihil aduersũ eã opposuit, imò & simplex cõfessio in iudicio factã, præsumitur nãq; deliberata, & vestitur calore iudicij, in quo quasi cõtract; quidã videtur celebrat; *l. 2. s. idem scribit; D. de pecul. quã plurib; exornauit sup. disfert. 5. n. 60. facit elegãs tex. in l. cũ offẽ dim; 4. s. fi. illic, & nomina sua referri in actã publicã passũ sunt, D. de fideiuss. tutor. & in proposito melior in l. 1. s. 1. D. de interrogat. in iure faciend; vbi not. gloss. verbo apud iudices, circa fin. vers. Sed coram iudice valet, & Bald. num. 13. vers. Sed in iudicio, idem Bald. in l. gẽneraliter 13. n. 15. vers. Itẽ nõ obstat, C. de nõ num. pec. & in l. sicut 4. ante n. 1. vers. Itẽ nota, per tex. *ibi, in fin. C. de repud. hered. Salic. in l. vn. n. 5. C. de cofess. ac post alios Hip. Marfil. in l. 1. s. præterea, n. 63. D. de quest. & in rubr. C. de probat. n. 94. iuxta nouiorẽ edit. Mascari. de probat. to. 1. cocl. 348. n. 7. & 8. Gr. Lop. in l. si. gl. 3. (per eũ tex. *ibi, algunos conocẽ fue ra de iuzicio, sũpto arg. à cõtrario sũtu) tit. 13. p. 3. Orosc. rectẽ explicãs in l. tale pactũ 40. à n. 29. D. de pact. Franc. Auiel. c. 10. Pratorũ, verbo execucon, n. 10. circa fi. vers. Quod extende, Gutier. de iuram. confirm. 1. p. c. 47. n. 15. Dominic; Gãito de credito c. 3. tit. 2. n. 50.***

DISSERTATIONIS SEQUENTIS.
S V M M A R I A.

- 1 Ppellatio iure permittitur à iudicis mãdato, seu decreto, gra uamẽ irreparabile cõtinente.
- 2 Actor de iure suo instructus, ac probationibus munit; accedere ad iudiciũ debet, nec intentionis suã fundamentũ ab aduersario petere.
- 3 *L. 1. s. ult. D. de interrogat. in iure fac. as de interrogator. act. expenditur.*
- 4 Mandatũ de recognoscẽdo, præparatoriũ est ad executionẽ, per quã ad illã deuenitur.
- 5 Appellatio iure permittitur à sententia interlocutoria, habente vim diffinitiuã,

- 6 *& an à mandato de exequendo appellatio suspensiuã detur? & n. 30.*
- 6 Concesso aliquo, & id omne concessum videtur, per quod ad illud deuenitur.
- 7 Appellatio quoad suspendendi effectũ nõ admittitur à mandato de recognoscẽda scriptura, an sit propria, nẽe nõ?
- 8 Appellatio iure civili quoad suspendendi effectũ non admittitur à sententia meri interlocutoria, hoc est neque diffinitiuã vim habente, neque cõtinente gra uamẽ, per appellationẽ à diffinitiuã interpositã irreparabile.

- 9 Mandatum de recognoscendo, neque sententia diffinitiuæ vim habet, neque grauiamen cõtinet irreparabile, & quare? & quid in mādato de declarādo? remissiuè.
- 10 Hispalensis, & Granatensis Senatus obseruatiã, & incidēs decisio Granatensis.
- 11 Regula, qua prohibet, actorem petere intentionis suæ fundamentum, & probationē ad aduersarij domo, defenditur ab impugnatione nonnullorum, regulam in contrarium statuentium.
- 12 Procedit in probatione, qua sumenda est ex instrumentis, vel testibus ab aduersario producendis.
- 13 Interrogationes olim ad actorem instantiam primo, ac potissimè modo fiebant ad litem preparandam, & eius rei exēpla.
- 14 Fiebant ad duplicem finem, ad iudiciū certificandum, & ad reum adstringendū, & operandum ex sua in iudicio responsione, & eius rei exēpla.
- 15 Fiebant secūdo modo ad litis decisionē, & ex responsione hac secūdo modo facta, absolutè, primo autē modo tunc demū cõtere? cõfessione sua se mētēdo onerabat, actio interrogatoria nascebatur, qua ipso iuris consultorū seculo in vsu esse desijt.
- 16 Actio interrogatoria, cur et si min⁹ frequentari, & in vsu esse desierint; in Pandectis referantur?
- 17 Reus ex quo actoris intētionē negabat, etiã olim Iuris consultorū tēpore iurare de calūnia inuicē cū actore ipso tenebatur, quod lati⁹ postea Insuperiani sanctionibus cõstitutum, & autē est, & in meliorem formam redactum, iure què Pontificio, ac Regio passim probatum.
- 18 Iuramenti huius equitas, & effectus.
- 19 Reus suscipere tenetur iuramentum litis decisorium ab actore sibi delatū, vel ei referre, & quare?
- 20 Tenetur etiam actoris positionibus sibi in articulari probationis factis, clarè, ac distinctè sub iureiurando respondere, & ex confessione oneratur, vel liberatur.
- 21 Cur ita respondere teneatur, non autem propria instrumenta actori, illis ad intētionis suæ probationem egēti edere? difficultas maxima, in qua explicanda nimis ingenia sua interpretes exercent.

- 22 Prior interpretatio refertur decentiū, positionum vsu olim Iurisconsultis, & Imperatoribus, antiquis què Põtificibus fuisse incognitū, postea què in iudicijs receptū, & à nouioribus legū, & canonum cõditoribus probatum, eo què fuisse correctā iuris regulā, qua negat reū actori propria instrumenta edere teneri.
- 23 In eā rē expēditur tex. in c. 1. de probat. iuxta ei⁹ verū originale, quod refertur, ex eo què vera ibi⁹ capituli historia traditur.
- 24 Ea tamen interpretatio conuincitur.
- 25 Altera refertur, differentiam unā cõstitutiuam inter positionum responsionē, & instrumentorum cõditionem; qua similiter refertur.
- 26 Reus propria instrumenta, etiam eo casu actori edere regulariter non tenetur, quo aliud veritas haberi nõ possit, ob amissionis casū, vel similit̃ aliū, cõtra plures.
- 27 Cap. 1. de probat. pro hac sententia expēditur.
- 28 Tertia annectitur interpretatio, aliam excogitantium differentia rationē; qua etiam exploditur.
- 29 Quarta recensetur Alciati, qua nõ minus fallax esse ostenditur, & alie remissiuè traduntur.
- 30 Vltima ab autore excogitata subiungitur.
- 31 Reus iure presertim nostro Regio cogitur etiam ante litis ingressum declarare ad actoris instantiam.
- 32 Appellatio suspēsiua nõ admittitur à iudicis mādato de exequēdo eo, quod iure paratā executionē habet, & quare cū 2. n. seqq.
- 33 Mādātū de exequēdo, aliā post se sētentiã expectat, vel additionis, vel absolutio-riam in eodem iudicio executiuo.
- 34 Appellatio iure denegatur ab ipsa executione facti.
- 35 Mandatum de exequendo, est pars executionis, & ideo idem de eo, quod de ipsa executione iudicandum est.
- 36 Appellationē à mādato de exequēdo, ut potè à sētentiã merè interlocutoria quoad suspēdendi effectū nõ admitti Accurs. sibi in alijs locis cõtrari⁹ denique docuit; qua sētentiã prauauit, crebriusquè recepta est, licet nõnulli variant tã quoad qualitatem mādati, quàm sētentiã, cui illud sit adscribendum.
- 37 Appellatio ex sententia Roderici Sma-

rez

rez in præcepto negatiuo de non exequendo, admittitur quoad vtrumque effectū, iuxta priorem Accursij sententiam, non autem admittitur quoad suspēsiuum à præcepto, seu mādato affirmatiuo de exequendo, iuxta posteriorem sententiam magis cõmmanem; qua distinctio, & cõcordia, alijs omisissis, ut verior retinetur.

38 Appellatio à præcepto affirmatiuo de exequendo non solum denegatur, vbi il-

lud factum est ab executore mero, sed etiam vbi à mixto, contra F. scibinē, nec tantum à mādato de exequendo sententiam iam latam, sed & instrumentū, paratam executionem habens, contra Felinum, & alios.

39 Appellatio à mādato de exequendo chirographo, legitime in iudicio recognito, non admittitur quoad suspēdendi effectum, et si error allegetur.

DE MANDATO DE RECOGNOSCENDO CHIROGRAPHO, AN APPELLATIONEM ADMITTAT QUOAD VTRUMQUE EFFECTU, TAM SUSPENSIVUM, QUAM DEUOLUTIVUM? & OBITER DE MANDATO DE EXEQUENDO, AC DE DECLARANDO ANTE LITIS INGRESSUM, AD INTERPRETATIONEM, l. 1. §. vlt. ac totius fermè tituli, D. de interrogationibus in iure faciend. ac de interrogat. act. aliorum què difficilium iuris locorum.

DISSERTATIO XXII.

PRECEDENTI dissertationi, in qua de chirographo in iure recognito ad prælationis effectū sermonē fecim⁹, valde affinis hæc est, quæ de ipso mādato de recognoscendo institui⁹, passim què foro assidua, ob frequētē ad Senatū interpositā appellationē tã ab eo, quàm à mādato de declarādo, & de exequēdo ipso chirographo iam recognito. Quapropter dubia hæc peculiari, ac se parata dissertatione digna visa sunt, & cum adeò inter se cõiuncta, & cõnexa sint, ut breuitati quātū fieri possit cõsulam⁹, sub primo sequētia absoluemus.

Porro à mādato de recognoscendo appellationē admitti quoad vtrūq; effectū, ex eo in primis suadet, quod à sētentiã, grauiamē magnū, & irreparabile cõtinente, appellatio iure permittitur, l. arbitro 9. D. qui satisfacere coguntur, l. 2. D. de appellat. recipiend. & vbi que gl. Bart. & ceteri omnes, c. nõ solēt 30. vers. ante sētentiã 2. q. 6. l. 1. 3. vers. fueras ende, tit. 23. p. 3. l. 10. ad f. tit. 7. lib. 2. nõ uā cõpil. gl. verbo ipso iure, in Clem. 1. de heredi. Bald. in l. 2. n. 5. C. de episcop. aud. & in l. minorib. n. 5. C. de his, quib⁹ ut indign. Rebus. in cõcordata tit. de collat. gl. 1.

in 3. reg. vers. Fallit quādo grauiamē, Ioā. Bapt. Asin. in praxi iudicior. 1. p. 5. 3. l. c. 2. limit. 13. & c. 18. limit. 1. ac post alios Lancelot. de arēt. 2. p. c. 12. limit. 1. à n. 100. aa 107. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 490. n. 3. Gõcal. ad reg. 8. C. cell. gl. 9. post 5. 1. in annotation. cõtra nullitat. n. 176. qui 2. n. seqq. idē iuris esse resoluit, vbi grauiamē reparari potest, sed cū magna difficultate, aut nõ ex toto, Grat. idē resoluēs discept. for. lib. 1. c. 74. n. 12. & 13. Ignat. del Villar in filia respõsor. lib. 1. respõs. 15. q. 1. n. 6. & 7. Petr. Moneta de cõseruat. c. 9. n. 158. Giurb. decis. Sicil. 56. n. 1. at mādātū de recognoscēda scriptura, huiusmodi est, ergo appellatio ab illo interposita valida est, & vtrumq; effectū operari debet; minor probatur, nã per huiusmodi mandatum cogitur reus vocē propria actoris intētionem fundare, * qui de iure suo instructus esse debuit, l. qui in alterius 42. alias 43. vers. Hæc ita, D. de reg. iur. nec intētionis suæ fundamentū ab aduersario petere l. in speciali 73. D. de rei vendicat. l. de minore 10. §. nec debet 4. illic; nec debet initium probationum de domo rei accusator sumere, D. de quæstionibus, l. qui accusare 4. & l. fin. in fine, C. de edendo, l. cogi 11. C. de petit. heredit. Nn 3 l. ninais

l. nimis graue 6. C. de testib. c. testes 3. §. qui intendit, 4. q. 3. cap. accusator 2. illic, reum necessitate monstrandi contrariū non adstringit, 6. q. 5. c. 1. in fin. ext. de probat. l. 1. vers. Ca ninguno dese ser apremiado para aduzir testigos en juyzio contra si, tit. 16. p. 3. tradunt, & explicant vltraordinarios in dictis locis, Socin. reg. alfabetica 112. Petrus Duēnas regul. 230. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 499. n. 1. Fuluius Pacianus de probat. cap. 61. à n. 48. Aluar. Valasc. de iure emphyt. q. 8. n. 1. Ioan. Garfias de nobilis. gl. 2. §. 1. nu. 20. Gasp. Roderici de ann. redit. lib. 1. q. 16. v. 19. Donell. lib. 23. comment. c. 7. vltra alios congestos à Zenedo collect. 167. ad decretal. num. 6. & Horat. Carpan. ad statuta Mediolani, c. 79. à n. 12. & in materia * interrogationis, & confessionis iudicialis probat elegans tex. in l. 1. §. 1. illic, quia nemo cogitur ante iudicium de iure suo aliquid respondere. D. de interrogat. in iure faciend. & de interrogator. actionib. Quod & ratione probatur, quoniā aduersario propria arma, quibus quis defendi debet, concedere, vt eidem poti⁹ offendatur, & iuguletur, periniquum, & amarum est; iuxta Ouidianum illud.

Non patior talis vulnera facta meis.
Et est duplex poena, vt in prouerbio est, *bis occiditur, qui gladio suo perimitur*, indequē iure cautum est neminē se ipsum in occultis publicē prodere teneri, c. quis aliquando 87. §. item illud, vers. Non tibi dico vt te prodas in publicum, iuncta gl. verbo prodas, de penit. dist. 1.

Secundò quia per mandatum de recognoscendo, ad executionē scripturę recognitę deuenitur, iuxta ea quę in sequenti dissertat. latius disseram, sed à mandato de exequendo appellatio cum omni effectu iure conceditur, ergo & à mandato de recognoscendo cōcessa censeri debet; minor probatur, quia mandatum de exequendo est sententia interlocutoria habēs vim diffinitiuę, à qua * similiter appellatio iure permittitur quoad omnem effectū, l. ait Prator 7. §. permittitur, l. intra utile 39. alijs 40. in n. gl. 1. in fin. & communi D. de minoribus, ac resoluunt ferē omnes relati sup. n. 1. & mox referēdi,

& apud nos probat d. l. 3. vers. Saluo si las sērencias interlocutorias, tit. 18. lib. 4. noue cōpil. cui⁹ generis sentētię mādātū illud adscribi, adeò q; ab eo talē ad mitti appellationē docuit gl. 1. in l. ab executore 4. D. de appellat. & in l. ab executione 5. C. quorum appellat. non recip. & vbiquē communis, quam resoluūt Rebus. in repetit. l. quod iussit 14. in prefatione n. 56. D. de re iudicata, Iacob. Cancer. variis. resolut. lib. 1. c. 17. de appellat. n. 30. & lib. 3. cap. 17. de sentent. nu. 134. Sigism. Scaccia de iudicij lib. 1. c. 97. n. 107. vers. Minus obstat, & de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 1. à n. 191. ad 195. & q. 19. remed. 1. conclus. 6. nu. 32. vers. Exemplifica primò, ac plures alij congesti à Salgado de Reg. protect. 4. p. c. 1. n. 9. & 10. Vnde & consequētia tenet, vt idem dicendum sit in mandato de recognoscēdo, quippē quę legitima est, ac sumitur ex vulgari regula, * qua traditum est concessio aliquo, & id omne videri concessum, per quod ad illud deuenitur, l. oratio 16. D. de sponsalib. l. Apupillarum 7. §. 1. D. de rebus eorum, l. fin. C. de rebus alien. non alienand. quam regulam latē nos exornauimus, dissert. 5. n. 43.

Verum his non obstantibus contraria sententia, nempe à mandato de recognoscenda scriptura, an sit propria, nec ne, appellationem suspensiuam nō admitti, verissima est, & in Senatu passim recepta, quam docuit Bald. consil. 335. vol. 4. sequuntur Rebus. 1. tom. ad leges Gall. tit. de chirogra. recognit. in prefat. n. 80. Marant. de ordine iudic. 6. part. abn. 2. de appellat. limit. 42. siue nu. 361. Petr. Nunijs ab Auendaño de exequend. mandatis, 2. p. c. 30. n. 2. ad fin. Parlad. lib. 2. rerum quotid. c. fin. 1. p. §. 5. n. 8. & nu. 16. vers. Sed illud quoquē, Ioan. Gu-tierr. pract. qq. lib. 1. q. 124. nu. 6. & q. 125. n. 5. ad fin. vers. Ipse verò dubito, Azeued. in l. 5. tit. 21. lib. 4. noue compil. n. 4. Borgnin. Caualc. decis. Finizan. 27. n. 57. p. 1. Author Curie Philippi-cę 2. pars. de iudicio executiuo, §. 6. n. 6. (qui idem ex eadem ratione docet in mandato de declarando ante litis ingressum ad partis instantiā facto, quod an verum sit inferius aperiemus) D.

Franc.

Franc. Salgad. de Reg. protect. 2. p. cap. 1. num. 171. Floridus Maufon. de caus. executiu. lib. 1. q. 5. n. 43. Ioan. Dominic. Gaito de credito c. 2. tit. 8. n. 2744. Cuius rei illa verissima ratio est, * quod à sententia merē interlocutoria, hoc est neque diffinitiuę vim habente, neque continente grauamē, per appellationem à diffinitiuā interpositā irreparabile, iure ciuili appellatio quoad suspendēdi effectum non admittitur, l. 2. C. de Episcopali aud. l. ante sententia 7. C. quorum appellat. non recip. d. l. 13. tit. 22. p. 3. d. l. 3. in princ. tit. 18. lib. 4. noue compilat. explicant, & prosequuntur latē vltra DD. vbiquē, & plures alios, Ioan. Cephal. conf. 266. n. 5. & 6. vol. 2. Lancelot. de attentat. 2. p. d. c. 12. limit. 1. à n. 1. & 10. Hieron. Gonçal. ad reg. 8. Cancell. gl. 1. post §. 1. n. 175. Sigism. Scaccia de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 1. à n. 1. Ioan. Petr. Monetta de conseruatorib. d. cap. 9. n. 157. Giurba d. decis. 56. ex n. 1. Alphonfus Narbona ad l. 59. tit. 4. lib. 2. nouissima compilat. gl. 1. à n. 106. Don Franc. Salgad. de Regia protect. tom. 1. part. 2. c. 1. n. 6. vers. Iure etenim, qui idem in terminis iuris Pontificij resoluūt, stante Cōcil. Trid. Sess. 24. de reform. c. 20. de quo inf. dicā lati⁹ dissert. 41. Porro * mādātum de recognoscenda scriptura, an sit propria, nec ne, neque diffinitiuę sentētię vim habet, neque grauamen cōtinet, quod per appellationem à diffinitiuā interpositā reparari nequeat, sed quādam de proprio partis facto interrogationem, quam iudex, vt pote mixā actione, de qua per scripturam ipsam productam saltem præsumptiuē constat, iure facere potest, ad causam instruendam, ac diffiniendam, argum. l. 1. cum sequentibus, D. de interrogat. in iure faciend. & in proposito recognitionis probat opt. text. in l. cum ab initio 4. illic. Pratoris id officium est, vt cogat signatores conuenire, & sigilla sua recognoscere, D. quemadm. testam. aper. cum alijs tam ex communi iure, quàm Regio, ad 1. argum. aptius referendis, & explanandis, & in terminis obseruat Ludou. Roman. conf. 313. in casu proposito, num. 3. quem refert, & sequitur Aymon Cra-

uet. conf. 823. n. 4. p. 5. consequens est igitur, vt à tali mandato appellatio quoad suspendēdi effectū admitti nō debeat. Atque ita * passim me iudice censuit Hispalensis Senatus in plerisque causis tam Ecclesiasticis, quàm prophanis, idemquē Granatensis curia in omnibus, quas videre me contigit, inconcussē obseruauit. Quod inter alia nouissimē, dum liber hic prelo mandaretur, euenit in causā Ecclesiastica Licenciati Ioānis Mendez Clerici Guadencensis cum Licenciato don Francisco Legionensi, qui cum ab electo Guadencopatum ipsum accederet, eius Vicarius, & Gubernator factus esset, simulquē generale mādātū cum substituendi clausula ad exigēdos interim Episcopatus redditus, & prouentus accepisset, mādātum hoc eidem Ioanni substituit, qui per litteras ab ipso sibi destinatas (vulgò *libranzas*) magnas pecuniarum summas, quantitatem à se ex vi substitutionis recuperatam excedētes persoluit, qua de causa Franciscum ipsum iam à veniente Episcopo vicariatu motum, & administrationis rationē reddere iussum, coram sequēti vicario compelli petijt ad recognoscēdas litteras illas delegatorias, quod cum ira sub censuris ille iussisset, ab hoc decreto appellationem Franciscus interposuit, & ob nō delatam sibi appellationem, violētīę querelam ad curiam detulit, in qua ex supradictis nullam Ecclesiasticum iudicem in eiusmodi mandato, eius quē executione, appellatio-ne neglecta, vim facere declaratū est, vicario ipsi causā remissa.

Nec quę in contrarium adduximus argumenta quicquam mouere debent. Nō primum, qua & si fateamur verū, à iudicis mandato, grauamē magnum, & irreparabile continente, omni iure permissam appellationem esse quoad vtrumque effectum, at ex dictis sup. n. 7. §. 9. negamus tale esse mādātum de scriptura, aut subscriptione propria recognoscenda. Nec obstat, quod per illud reus cogitur voce propria actoris intentionem fundare, contra iuris regulam, quę prohibet, actorem pe-

N n 4 tere

Hispa-
lensis,
& Gra-
natēsis
Senat⁹
obser-
uatiā,
& inci-
dēs deci-
sio Gra-
natēsis.

11

tere intentionis suæ fundamentum, & probatione ab aduersarij domo; quia & hæc regulam fatemur, tametsi ea tot fit limitationibus inuoluta, vt consultius plerisque videatur regulam in contrarium statuere, vt Emilio Ferreto, ex n. 37. & Bologneto n. 72. & 73. in l. 1. C. de eden. eidem Bolognet. in l. fin. n. 24. & 25. C. cod. tit. subscribit Valasc. de tu. emphit. d. q. 98. n. 4. perperam tamen quia regulæ proprium est habere limitationes, l. 1. l. omnis definitio 22. D. de reg. iur. vt pro communis regulæ defensione nõ malè cõsiderat D. Ioan. Balboa in o. 1. de probat. n. 36. cæterum

12 * procedit illa in probatione, quæ sumeda est ex instrumētis, vel testib⁹ ab aduersario producēdis, quomodò textus, & DD. pro reg. ipsa allati loquuntur, ac militat propriè ratio; qua illã cõmuniuimus, nõ etiã in ea, quæ sumeda est ex aduersarij voce, & declaratione. Tametsi in contrarium non parum vrgeat tex. difficilis, in arg. adductus, in l. 1. §. 1. D. de interrogat. in iur. fac. in cuius interpretatione ultra ordin. ibi, non parũ iuris interpretes varijs in locis infudarunt, vt videre licet apud Rebard. lib. sing. pro tribunali, c. 5. Brisson. lib. 4. select. c. 10. Duaren. disput. anniuersar. lib. 1. c. 43. Ioan. Rober. lib. 4. sent. c. 18. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 51. Ant. Fab. de error. pragmat. tom. 1. de cade 2. error. 10. & in rationali ad tex. in d. §. 1. nouissimè Balboa in o. 1. de probat. nu. 55. & 56. verum ego altius repetita, vt nedum d. l. 1. §. ult. ac totius tit. de interrogationibus, sed & aliorum iuris locorũ, valdè in hac materia difficultium, vera interpretatio, & conciliatio constet, nõnulla obseruanda danti, non ita distinctè ab alijs hæcenus explicata.

13 Primum illud est, dupliciter olim reos ad aëtorum instantiam in iure interrogari solitos. Primò, ac potissimò modo ad litem preparandam, cum scilicet certa, ac legitima actione aëtor niteretur, dubitaret autem vel de persona aduersus quam eam proponere deberet, vel de proponendi modo, veluti an is, quem conuenire volebat, heres debitoris esset, vel qua ex parte,

quo vè iure, seu qualiter, l. 1. in princip. l. qui interrogatur §. 1. si sine interrogatio-
ne 9. in princip. & §. alius pro alio, §. qui interrogatus (qui aliàs est sub l. si defensor 10.) §. illud quaeritur, & §. denique, D. illo tit. de interrogat. an in potestate haberet eum, cuius nomine noxali iudicio, vel legis Aquilæ agitur, d. l. qui interrogatur §. 1. si quis interrogatus 8. l. confessionibus 13. §. 1. l. si is, cuius 14. l. si ante aditam 15. l. si seruus ab hostibus 16. & l. qui seruũ 20. an sua esset quadrupe, quæ pauperiem fecit, l. si quis in iure 7. an peculium penes se haberet filij sui, vel serui, cuius nomine de peculio agitur, d. l. si sine (al. l. si defensor) §. ult. an ædes possideret, quarũ nomine caueri sibi quis de damno infecto postulabat, & pro qua parte l. non alienũ 10. aliàs 11. an fundum, quo de agitur possideret, & quota ex parte, d. l. qui seruũ 20. §. in iure interrogatus. Huiusmodi autem interrogationes * ad duplicem finem, & effectum fiebant; primus erat ad iudicium certificandum, tam respectu rei conueniendi, qui an talis foret difficulter, nisi ex eius responsione cõstare possit, puta quòd heres cum effectu esset, l. 2. & 3. D. illo tit. quàm portionis, pro qua esset agendum, ne alioquĩ aëtor plus petendo aliquid damni sentiret, l. 1. in fin. princip. iuncta l. voluit 4. vers. Simul etiã. Alter finis erat, vt reus conuētus ex sua in iudicio responsione in principali quoquẽ iure, de quo agebatur, adstrictus maneret, se q; vel confitendo, vel mentiendo, aut taceẽdo oneraret, itaut & si debitoris heres nõ esset, nec dominus, vel possessor rei, cuius nomine agebatur, si tamen talem respõsionem ius, & natura admitteret, eodem modo teneretur actione interrogatoria, cum alia actio aduersus eum nullo modo competeret, d. l. voluit 4. in princip. iuncta d. l. si quis interrogatus 8. illic, quæst. dominus, d. l. si sine 9. §. Celsus 4. (aliàs l. si defensor 10.) l. de atate 11. §. 1. 2. & 3. §. qui tacuit, & §. nihil interest, l. si filius 12. l. confessionibus 13. l. si is cuius 14. §. 1. l. si seruus non sit 17. l. si filius 19. l. qui seruũ 20. in princip. & l. fin. eiusd. tit. & ad interpretationem tex. in d. l. 3. & in d. l. si filius

lius 12. obseruat doctè Cuiat. lib. 17. Pauli ad edictum, ad easdem leges. Secundo modo * interrogationes fiebant ad litis decisionem, vt ex rei responsione de ipso principali aëtoris iure constaret, puta an cum eo contractũ reus celebrasset, vel id fecisset, ex quo sibi actio cõpetebat, vt & si mentiendo contractum vel factum fateretur, interrogatoria actione non minùs, quam eadem ipsa actione ex contractu vel facto prodita, adstrictus foret, d. l. de atate, §. qui interrogatus 9. & §. ult. d. l. qui seruũ 20. illic, si quis confessus sit, se occidisse seruũ, quem alius occidit, quæ actio cõfessoria quoquẽ dicitur in l. proinde 25. §. 1. D. ad l. Aquil. cum his, quæ vbique tradit Ant. Fab. Hæ itaque secundæ interrogationes, quoniam nullum alium finem habebat, quàm reum onerandi, & ex eius responsione interrogatoriam actionem aëtori quærendi, ac primè quoque quodam hunc ipsum effectũ, vt potè reum ex contractu vel facto alterius obligantes, ob solam cõfessionem plerumque imprudẽtem, & inconsultam, idcirco ipso iuris consultorum seculo minùs frequentari, siue vsu paulatim labefactari coeperũt, mentibus tantũ interrogationibus præparatorijs quodam primũ effectum, qui tũc temporis nõ parũ utilis erat, ob rigidum proponendarum actionum modum; causæ namque iacturam faciebat aëtor, qui in eo errabat, nedum circa formulam ipsam (quæ solennis fuit, l. 2. §. deinde ex his legib⁹, illic, quas actiones no populus prout vellent institueret, certas solennes què esse voluerunt, D. de orig. iur. l. si seruus nauem 42. al. 43. illic, vulgari formula in dominum danda est, D. de furt. iuncta l. 1. in fin. princ. illic, nec tenere intentionem, D. si mentor falsam mod. dix. eius q; vera interpretatione à Vaconio tradita lib. 6. declar. iur. declar. 88. n. 7. qua ratione moris olim fuit, vt qui agere volebat, ne in id periculum incideret, aduersarium suum duceret ad albũ Prætoris, in quo actiones, & edicta descripta erãt, l. si quis id quod 7. D. de iurisd. om. iud. §. pœnales, vbi notat Theophil. in l. de aë. ibi què ei digito vel alio iudicio demonstraret actio-

nis formulam, qua agere vellent, tex. sic intelligendus in l. 1. §. 1. vers. Eum quoque, illic, qui produxit aduersarium suum ad album, D. de edendo, vt aduersus Alciat. lib. 2. diffundit. c. ult. & parergon iur. lib. 8. c. 7. aliter interpretantem, rectè obseruant Cuiat. lib. 3. obseruat. c. 15. à vers. Eadem forma, Duar. lib. 1. disput. anniuersar. c. 13. Vacon. d. declar. 88. n. ult. Ioan. Oroscius in d. l. 1. D. de edendo, n. 39. & 40. & Vvesemb. in paratit. eiusd. tit. n. 9. quæ tamen formularum obseruatio postea sublata fuit in l. vn. C. de formul. & impetrat. aë. sublat.) sed etiam circa personam conueniendam, ne alius pro alio, aut in plus quàm deberet cõueniretur, sub eadem causè iactura, vt constat ex Iulio Paulo lib. 1. sent. tit. 10. & lib. 2. tit. 5. in fin. §. si quis agens 33. inst. de aë. §. temporales 10. illic, cum temerè res in iudicium deducẽt, & consumebant, qua ratione rem amittebant, inst. de except. vnde veram accipit lucem tex. alioquĩ difficilis in l. si pater 36. vers. Verius, D. de solut. vbi obseruat Gotofr. ad verbum perdidisse, eamquẽ rationem satis disertè significat d. l. 1. in fin. princip. D. de interrogat. in iur. fac. & toram hanc interpretationem ad eandem l. 1. §. 1. cum legibus seqq. licet non ita explicent, docuerunt in effectu Robertus, Menoch. & Balboa vbi supra. Nec dicatur, * frustra sequentem tituli partem de interrogatorijs actionibus, & leges ad eam pertinentes, vt potè consuetudine iam abolitas, in Pandectas fuisse à Triboniano relatas; quia respondemus facilè, quòd cum Iuriconsulti ordinem perpetui edicti secuti, eam quoquẽ partè interpretati fuerint, necesse fuit Triboniano, iuxta iniunctum sibi munus, eiusmodi responsa colligere, & illi titulo subnectere, iuxta l. 2. D. de statu hom. vel vt nihil antiquitatis penitus ignoretur, vt aliud agens docuit Iustin. in §. sed vt nihil. inst. de testam. nos què in simili nõ malè expendimus dissertat. 11. n. 108. in fin. id què est quod voluit Vvesemb. in paratitla illius tit. D. de interrogat. n. 5. vers. Quamuis I. C.

Deinde obseruandũ est, in alijs quoquẽ reum tam olim quàm hodie aëtoris inten-

intentionem, alioqui iustam, agnosce-
re teneri, nā illo iurante, litem non ca-
lumniandi animo, aut gratia rei vexan-
di, sed bona fide mouere, tenetur & ip-
se iurare, iuris sui fiducia, & putans se
bona instātia uti, actoris intentionem
negare, quod iusiurandum calumniæ
dicitur, veteribus Iuriscōsultis mini-
mè incognitum, quemadmodum appa-
ret ex *l. coheredes* 44. §. *qui familia*, *D. fa-
mil. ercisc. l. iusiurādum* 34. §. *qui iusiurā-
dam*; *D. de iureiur. l. de pupillo* 5. §. *qui o-
pus*, *D. de noui oper. nanciāt. l. qui bona* 13.
§. *qui damni*, *D. de damno infecto*, postea
tamen Iustiniani sanctionibus auctum,
& in meliorem formam redactum, *l. 1.*
§. *2. C. de iureiur. propter calum. dan. no-
uella* 49. c. vlt. & *nouella* 194. per totā,
siue *Auth. de his, qui ingrediuntur ad ap-
pellationem*, §. vlt. collat. 5. & *Auth. ut li-
tigantes iurent*, collat. 9. & à Romanis
Pontificibus probatum in titulo de iu-
ram. calum. tam in Decretalibus, quam
in sexto, & à Regiarum legum condi-
toribus in *l. 8. tit. 10. l. 23. & 24. tit.*
11. parti. 3. l. 1. vers. Sea laego recibido
iuramēto de calunia, tit. 4. lib. 3. ordinam.
l. 1. tit. 6. lib. 4. noua compilat. & ultra-
ordinarios in dictis locis, maximè Di-
dac. Perez in *d. l. 1. ordinam. verbo iura-
mēto de calūnia*, pag. mibi 903. explicāt,
& prosequuntur latè Marant. *de ord. in-
dic. 2. p. sexta p. actu* 1. Petr. Greg. *syn-
tagm. iur. lib. 48. c. 7. per totum*, maximè à
num. 8. Menchac. *controu. illustr. lib. 1.*
cap. 31. num. 41. & 42. & lib. 2. cap.
64. nu. 19. & 20. Menoch. *de arbitrar.*
*lib. 1. quest. 20. latè & eleganter Vve-
semb. in paratit. ad relatū tit. C. de iure-
iur. propt. calum. dan.* Anastaf. Germon.
in parat. ad tit. de iuram. calum. Auendañ.
*de exeq. mand. 2. p. c. 27. n. 16. vers. Ter-
tia conclusio*, Matiençus in *dialogo rela-
toris* 3. p. c. 44. n. 8. Gundiff. Paz in *pra-
xi tom. 1. 4. tēp. à n. 39.* Donel. *lib. 24.*
comment. c. 3. & ad tit. D. de iureiur. c. 2.
Qui varia referunt capita, ad hoc ca-
lumniæ iuramētum pertinētia, & om-
nes * vno ore fatētur, eius exacti onem
summa niti æquitate, & publicam uti-
litatem continere, vt proinde quam-
uis reus rationes suas, vel instrumenta
actori edere regulariter nō teneatur,

iurare tamē de calumnia inuicem cum
ipso actore debeat, itaut sicut hic illud
præstare renuens, causam amittit, sic &
ille pro confesso habeatur, *l. 2. §. quod*
si actor, vbi explicat optimè Bart. à nu.
4. & *Auth. principales, vers. Si quis antè*
litigantium, *C. de iureiur. propter calum.*
& ultraordinarios prosequuntur Spe-
culator in *titul. de iuram. calumnie*, §.
supereß, in princ. Maranta *d. actu* 1. nu.
6. Vvesemb. in *paratit. illius tit. num.*
11. ac cæteri ferè omnes proximè re-
lati. Sed adhuc hoc iuramentum, iuxta
petitas in eo condiciones, hodie apud
nos in vsu non est, sed eius loco succes-
sit iuramētum malitiæ, in fine libello-
rum apponi solitum, his verbis, *Tjuro*
a Dios, y a esta Cruz en anima de mi parte,
y la mia, que esta demanda (o esta excepcio)
no pongo de malicia, in quorum cōmen-
tario sic aduertit, & testatur Paz *vbi su-
pra*. Præterea * reus iusiurandū, quod
litis decisorium vocant, ab actore sibi
delatum subire tenetur, vel saltem ac-
tori ipsi referre, vt aut ei⁹ iurate decla-
rationi omninò stare teneatur, aut sol-
uere *l. iusiurādū* 34. in princ. & §. *ait Præ-
tor*, & *l. manifesta* 38. *D. de iureiur. l. de-
lata* 9. *C. de reb. cred. & iureiur. l. 2. in fi.*
& *l. 8. tit. 11. p. 3.* & ultraordinarios
vbiquè, tradunt, & explicant latè Ma-
ranta *de ordine iudiciorum d. 2. p. 6. par-
tis, actu* 6. à n. 73. ad 75. & *actu* 9. n. 22.
& 23. Forcat. in *necomancia iur. dialog.*
54. ex n. 2. Hippol. Rimin. in *§. 1. num.*
109. & 110. aliàs 188. & 189. *instit.*
quib. alie. liceat, vel non, Menoch. *de ar-
bitrar. lib. 2. casu* 189. per totum, Fachin-
eus *controuers. iuris lib. 1. cap. 19. 20.*
21. & 22. Ceuall. *pract. quest. tom. 1.*
tota 9. 305. Tandem * reus sub iuramē-
to respondere cogitur actoris positio-
nibus, quæ lite iam contestata fiunt, iu-
re quidem cōmuni separatim intra ter-
minum à iudice assignādum, hodie ve-
rò apud nos ex recepta praxi, simul cū
ipsis articulis, partib⁹ namquè ad pro-
bādum admissis per iudicis interlocu-
tionem, seu sententiam, quam dicimus
de prouea, articuli qui ad probandum
per partes fiunt (quos dicimus *pregun-
tas*) per actorem reo, vel vice versa in-
tra eundē terminum ponuntur, sub iu-
reiu-

reiu-
reiuando declarandi, ita enim dici-
solet, *las quales preguntas, y cada una de-
llas pongo por posiciones al dicho mi aduer-
so, y pido las jure, absuelua, y declare, con-
forme a la ley, y so la pena della*, quo casu
iudex ei defert iuramētum, de verita-
te dicenda vulgò dictum, quod per il-
lum omninò suscipiendum est, nec re-
cusari potest, quia est necessarium, li-
cèt deseruiat actioni, vel intentioni
actoris, aut exceptioni rei conuenti,
id què longæuus vsus in causis admis-
sit, cum nec Iuriscōsultorum, nec Cæ-
sarum seculo cognitum fuisset, sed Ro-
manorum Pōtificum tātum, què ad mo-
dum apparet ex *c. vn. de litis contest. c. 1.*
& *2. de confessis in 6. Clem. sepè 2. vers.*
Et quia positionum, de verb. signif. & apud
*nos probatur in l. 1. & 2. tit. 12. par-
tis. 3. l. 1. vers. Las quales, tit. 4. lib. 3. or-
dinam. veter. l. 1.* (vbi minùs propriè
hoc iuramētum calumniæ vocatur) &
l. 2. tit. 7. lib. 4. noua cōpil. & ultra DD.
vtrobiq; maximè Did. Perez in *d. l. 1. or-
dinam. gl. 4. verbo positiones, & seqq.* ex-
plicant Marant. *de ord. iud. 2. p. 6. partis*
actu 6. Paz in *praxi* 1. p. tom. 1. 8. temp.
à n. 31. Morla in *empor. iur. titul. 11. de*
fide instrum. q. 10. n. 11.

21 Ex quibus, & si superior resolutio,
quam defendimus, nempè mandatum
de recognoscendo scripturam, propria
manu exaratam, vel saltem subscriptā,
grauamen magnū non continere, adeo
què ab eo, vt potè à simplici interlo-
cutoria, appellationem non admitti
quod ad suspendendi effectum, non pa-
rum iustificetur, nam cū reus cogat-
ur nedum de calumnia iurare ad acto-
ris instantiam, sed & iuramentum litis
decidēdæ causa ab eo sibi delatum vel
suscipere, vel referre, & (quod magis
est) sub iuramēto actoris positionibus
omninò respondere, vt si fateatur, eum
ab onere probandi releuet, iuxta text.
in *l. inde Nerati* 23. §. *fin. illic, hoc enim*
*solum remittere actori confessoriam actio-
nem, ne necesse habeat docere, eum occidisse,*
*D. ad l. Aquil. l. eum qui 30. in princip. il-
lic, abundè enim sufficere, exonerare peti-
torem probandi necessitate, D. de iureiur.*
cur non etiam propriam scripturam re-
cognoscere cogetur? at nihilominus

magnoperè vrget argumentum illud,
quod cū reus propria instrumenta, vel
rationes, quibus actionē suā actor fun-
det, ei edere nō teneatur, consequētèr
nec in mēte retēta propalare; & in iudi-
cio publicè proponere, per quæ actor
ab onere probandi releuetur, cogi vlla-
ten⁹ debeat. Quæ sanè difficultas maxi-
ma interpretibus visa est, vt constat ex
Cagnolo, qui eam arduam vocat in *l. 1.*
nu. 24. in fin. vers. Contra prædicta, C. de
edendo, Emilio Ferrero, qui eam dicit
insolubilem in rubr. C. eod. tit. num. 38.
vers. Pro hoc igitur, & alijs mox referen-
dis, qui in ea extricanda ingenia sua ni-
mis exercuerunt, quorum potissimas
interpretationes, & ad quas cæteræ
omnes facili negotio reduci possunt,
breuiter referā, ab hac ipsa, quā Emi-
lius sensit, initium capiens.

Prior itaque interpretatio difficul-
tatis vim agnoscit, ea què superata re-
gulam absolutè negat, qua traditum
est, reum actori propria instrumenta eae-
re non teneri, quod præsertim prætti-
tit Ferrer⁹, cuius etiam memini *sup. n.*
11. alij verò ibidem relati non ita in-
distinctè fecerunt, vt apud eos videre
est. Hanc item interpretationem tra-
didit Curt. iun. *n. 4. in l. 1. C. eod. tit. re-
latū*, ac receptus à Didaco Burgenfi
de Paz *q. 5. maioratus n. 5. & 6.* qui asse-
runt, postquam longæuo vsu necessitas
respondendi actoris positionibus in-
troducāta est, cessasse iam regulam præ-
fatam, nam cū eius ratio in eo consti-
tat, ne probationes de domo rei su-
mantur, & hodie sumantur eo modo,
consequenter & reg. ipsa correctā ma-
net, iuxta gloss. *verbo prouidentia, in l. 1.*
D. de legitim. tutor. quam ex pluribus &
singularem, & communiter receptam
dicit Euerard. in *locis legalib. loco* 79. à
ratione legis largam. 8. & loco 80. à *cessa-
tione rationis nu. 3.* A qua tamen inter-
pretatione ex eo potissimūm recedit
Bolognet. in *d. l. 1. C. de edendo, nu. 32.*
circa fin. vers. Præterea hæc regula, quem
refert, & sequitur Fachin. *controu. iur.*
lib. 11. c. 83. vers. Quintà dicebat, quod
positionum vsus iure etiā canonico an-
tiquo iam probatus erat, vt satis con-
stat ex *d. c. vn. de litis contestat.* & nihi-
lomi-

lominus eodē iure probatur reg. illa, quod reus propria instrumenta actori edere non teneatur, quemadmodum apparet ex *c. 1. in fin. de probat.*

23 Verūm hoc fundamentum per se solum inefficax est ad eam interpretationem conuincendam, quia & si positionum vsū introductum iam fuisse constet tempore Gregorij I X. qui author fuit *d. cap. vnici de litis contest.* at non æquē constat, cum fuisse introductum tempore Gregorij I. qui magnus dictus est, & author text. *in d. cap. 1. de probat.* vt apparet ex eius integra, quæ extat *lib. 7. epist. ex registro Diui Gregor. epist. 122. alijs 126.* & refertur ab Ant. August. *in 1. collect. Decretal. lib. 2. tit. 12. c. 1. iunctis eius notis ad idē caput*, vnde emendanda est vulgaris inscriptio *d. cap. 1. eius decisionem tribuens Gregorio I X. scribenti Tancredo Regi Vinestriæ, & in hunc modum repōnenda, Gregor. magnus Recaredo Regi Visigothorum*, emendandum est etiam principiu *d. capitis*, quod habet *ex epistola verbis*, & ita legendū *explere verbis*, vt habet epistola ipsa originalis, cuius historiā, quia ad alia inferiūs dicenda conducit, hic breuiter referam, ad quam nonnulla præmittere necesse est. Illud in primis, quod cū Athanagild^o strenu^o Gothorū dux Regnū per tyrannidem vsurpare vellet, eiectō legitimo eius possessore Agila, vel (vt alij vocant) Aguila, eius exercitum aduersus se Hispali missum magno alio, quo ipse munitus erat fudens, vt certiozem aduersus eum victoriam obtineret, auxilium ab Imperatore Iustiano postulauit, pactis cum eo in scriptis soleniter celebratis, quibus in eius euentū quandam Regni Hispaniarum partem ei pollicitus est, & licet eam non ob auxiliū Iustiniani, & exercitus ab eo missi, eius que ducis Liberij Patritij obtinisset, vt malè existimant Frater Pineda *in Monarchia Ecclesiastica lib. 18 c. 2. §. 2.* Pater Mariana *de rebus Hispan. lib. 5. c. 9.* sed spontanea voluntate Gothorum, qui partim ob conceptum timorem, ne huius occasione seditionis, Romani Hispaniam inuaderent, partim ob magnum, quod in Agilam ex

multis odiū concitauerāt, eum Emeritæ interfecerunt, & Athanagildū Regem crearunt anno Domini 554. vel (vt alij volunt 555.) vt longè verius cū Diuo Isidoro referunt Ioannes Vafæus *in chronico anni 553. & 554.* Ioannes Magnus *lib. 16. de Regno Gothorum*, Ambrosius de Morales *lib. 11. cap. 55.* Steph. Garibay *lib. 8. c. 18. & 19.* nihilominus partem Hispaniæ promissam Romanis adiudicauit, quò videtur pertinere antiquissima Gothorum lex, quæ est *8. tit. de los repartimientos, lib. 10. del fuero juzgo*, quam refert Ioannes Garfias *de expensis c. 9. n. 70.* Deinde sciendum est, Athanagildo successisse Leonigildum patrē Diui Hermenegildi (sub eo martyrium passi, ob detestatam Arrianam hæresim, quam ille sc̄ctabatur) & præfati Recaredi, qui patri ipsi in Regno successit anno à Christo nato 585. vel (vt alij volūt) 586. iam vertente, & insequentem declinante, quarto Imperatoris Mauritij anno, qui mox intra decemestre spacium studio, & opera auunculi Leādri, Hispalensis Præfulis, cui pater moribūdus, facti poenitens, eum in fide instruendum commendauerat, Catholicus effectus (cuius rei ingentes Leandro gratias Diuus Gregor. agit *in registro epistolarum lib. 1. c. 41.*) gentē omnem Hispanam, Gothorum, & Sueuorum ad fidem Catholicam non tam Imperij vi, quàm rationis, & prudentis cum Arrianæ sc̄ctæ sacerdotibus habitū colloquij Deo adiuuante reuocauit, coactō in eam rem postea anno 589. Concilio Tolet. in quo ipse, & vxor, omnes quæ subditi Arrianam hæresim, qua per ducentos, ac tredecim annos Hispania infecta erat, publicè abiurauerunt, Catholicam quæ fidem professi sunt, quod op^o valde miratur, & in propriam confusionem vertit Diuus Gregor. *d. epist. 128.* quæ tota est diuini spiritus, grauitatis, & elegantiae plena, ac post D. Isid. & alios referunt Ioannes Vafæus *in chronico illorum annorum*, Fr. Pineda *in Monarchia d. lib. 18. c. 2. §. 4.* Garibay *d. lib. 8. c. 22. in fin. & cap. 23.* Pater Mariana *d. lib. 5. c. 13. 14. & 15.* Loaysa *in collect. conciliorum Hispan. in notis*

notis ad relatū cōcil. 3. Toletanū, in princ. Quib^o præmissis, cū Maurici^o Cōstātinopolitan^o Imperator cōtra Hispanos bellū moueret, maiore partē occupare tētās, quā ex federe inito inter Athanagildū, & Iustinianū ad eū pertinebat, Recared^o Rex, rē ex iure ommissis armis cōponere volēs, Diuo Gregor. Pōtifici Romano per nūciū ad id destinatū scripsit, vt (velut iudex inter supremos Principes, superiore in tēporalib^o nō recognoscētes, *c. nouit 13. vbi nor. Fel. n. 4. de iudicij, c. per venerabilē 13. vers. Rationibus, qui filij sunt legitimi c. 2. vers. Nos itaq; de re iud. in 6. cū vbiq; notatis, & à Lælio Iorda. de Rom. sed. orig. c. 12. n. 12. Hier. Zurita lib. 2. annal. Arag. c. 50. D. Valéc. in def. monitorij, p. 5. n. 105. Borrel. de Regis Catholici præstantia c. 47. n. 44. & 45.) Imperatorē ad respōdendū coram ipso cōpelleret, & instrumēta illa pactorū requirēdū, vt ex eis apud ipsum productis de rei veritate cōstaret, cui Diu^o Gregor. in relata epist. 128. ad fin. his verbis respōdet, à Raymūdo *in prefato c. 1. de probat.* diminutē relatis, *mā. lare curauerat, vt pijfino Imperatori scriberē, quatenus pacta in chartophylacio requireret, quæ dudū inter Pie memoria Iustinianū Principē, & iura Regni vestri fuerāt emissa, vt ex his colligeret, quid vobis seruire debuisset, sed ad hoc faciēdū due res mihi vehementer obstitērūt, vna quia chartophylaciū prædicti pie memoria Iustiniani Principis tēpore, ita surripite subitō stāma incōsum est, vt omnino eius tēporib^o penē nulla charta remaneret. Alia autē, quod nulli dicendū est, ea quæ cōtra te sunt, apud te tantū psam debes documēta requirere, atque hæc pro me in mediū proferre.* Id quod licet nō per omnia sic explicēt tradiderunt in effectu doctissimi quondā præceptor meus, huius q; postea Cæcellariæ Regiæ Senator, D. Iacob^o Valdesi^o *de dignit. Regi c. 13. n. 23. & 24.* à quo in primis acceperā in priuatis scriptis *ad relatū c. 1. & nouissimè Valboa in lectur. eiusd. c. n. 9.* Vt vel hinc cōstet, quātū fallatur hi, qui ex *d. c. 1.* colligūt, Principē supremū teneri ex contractu cum subdito celebrato, quos refert, & sequitur idē Valboa *ibi n. 13.* qui in eo magis fallitur, quod sup*

posita vera illius c. historia, ignorare nō debuit, Athanagildū Hispaniæ Regē, æquē supremū esse, ac Iustin. Imp. cū quo cōtraxit, nec enim superiore in tēporalib^o recognoscit, gl. elegās *in c. Hadrian^o 2. verb. per singulas, in fillic, sed obstat, quod Reges Hispania, cū nō subefficiant Imperio, Regnū ab hostiā faucib^o erudēt, 63. dist. (cui^o niemini sup. dissert. 4. n. 32.) similis gl. vlt. circa st. vers. & alia ratio, iūcto *tex. in s. et si necesse 5. D. de donat. inter vir. & vxor.* quarū sententiā receptissimā esse profertur Cassan. *in cathalogo gloria mūdi 5. p. cōst. 24. n. 179.* Palac. Rub. *in introd. rubr. de donat. inter n. 18. Montal. in precumio legi fori, lit. D. verb. don Alōfo, D. Couar. in reg. peccati 2. p. 8. 9. ad st. Ant. Gabacōm. cōcluf. lib. 5 tit. vlt. de acqu. rer. dom. cōcl. 3. n. 4. Pet. Belluga in spec. Princip. rub. 6. n. 3. rub. 11. §. hoc igitur, n. 1. & 2. & rub. 14. §. vniām^o n. 6. 24. & 25. & vbiq; Camill. Borrel. idē latius *in tract. de Reg. cathol. præstantia c. 47. ex n. 1. & c. 67. n. 2.* optimè Valdesi^o *d. c. 18. ex n. 4.* qui alios cōgerūt. Ex quib^o apparet, nō satis cōcludere rationē illā, quod post positionū vsū introductum, adhuc esset in viridi obseruātia regula, negās reum fore cogendum actori edere propria instrumēta, quia obseruātia hæc fuit tēpore D. Gregorij, regula illa moti *in d. cap. 1. de probat.* at positionum vsus non nisi à tēpore Greg. IX. *in c. vn. de litis contest.* introductus inuenitur, qui multis post annis ferè 440. in Pōtificatu successit, vt ex Platina, & Illescas in historijs Pontificū videre licet, quod & agnoscit Valboa *in d. c. 1. nu. 48. vers. Et quamuis futuramur.***

Cæterū licet superior interpretatio nō rectè cōvincatur ex *d. c. 1. de probat.* 24 inspecto ei^o originali, sup. relato, at ex alio meritō refellitur à Cagnol. *in l. 1. n. 27. vers. Curti^o hic, C. de eddo, Bologne. ibid. d. n. 32. circa fin. vers. Sed ista opinio, quod per eā inducitur iurū correctio, quod valde iura abhorret, l. si qd. do 35. C. de inoff. test. l. vn. C. de inoff. dot. l. principim^o 32. §. 5. C. de appell. c. cū expediat 29. de elect. in 6. cū simit. maxi. quia respōsio ad positiones, & instrumētōrū editio sūt diuersa, & idē de vno ad*

aliud illatio fieri nō debet, iuxta reg. l. Papinian⁹ ex^oli 21. D. de minor. l. 2. C. de calūniator. cū simil. multò quē minus ad correctionem inducendam, quē res est sui natura odiosa, in qua extensio facile non admittitur, iuxta reg. odia 15. & reg. quæ à iure 28. lib. 6.

25 Succedit igitur secūda interpretatio, quæ in eo differētiā cōstituit inter positionū respōsionē, & instrumentorū editionē, quòd hæc aliundē quæri potest, scil. à notario vel tabellione originario, & ideo æquū nō est, eā ab ipso reo cōtra se peti; at verò positionū respōsio nō potest aliundē quæri nisi ab eo, qui de suo facto instruct⁹ est, & idē iustē ad talē respōsionē cogi potest; sic post Frācisum Vercellēsem docuerūt Ioā. Andr. n. 2. vers. sed quare. Ant. Butr. n. 6. & 7. & Geminian⁹ n. 5. vers. Oppono, in c. 1. de cōfess. in 6. idē Butr. n. 10. post princ. vers. si vocē propriā, Abb. Panorm. n. 17. Fel. n. 9. vers. nō obstat huic cōclusioni, in d. c. 1. de probat. Quæ tamē interpretatio meritò refellitur à Dec. n. 49. vers. sed quāuis, ac n. 50. & Beroi. n. 63. ad med. vers. hæc respōsio, in d. c. 1. eodem Dec. n. 8. vers. sed ut aliās, & Bologn. n. 32. vers. sed cōtra istā, in l. 1. C. de edēdo, Fachin. d. lib. 11. cōtrou. c. 83. vers. Prima respōsio, ex eo potissimū, quòd ex ea sequeretur, quòd si aliter actor instrui posset de rei veritate, suā q; intētionē in iudicio probare, quā per rei confessionē, nō essent positiones admittēdæ, quòd tamē falsū esse cōstat, quia generaliter admittuntur, etiā si aliās actor suā intētionē probare possit, cū introductæ tātū sint ad facilitiorē litiū expeditionē, & clariorē probationē, clem. 2. vers. & quia positiones, de verb. signif. quòd maximē cōstat ex hodierno stylo, cuius memini n. 20. iuxta quē positiones fiunt ipforū articulorū, quos actor se probaturū offert, dū re⁹ illos in sui fauorem nō declarauerit. Rurs⁹ ex alio quoquē præfata interpretatio cōuincitur, quòd verius est, * etiā eo casu quo aliundē veritas haberi nō potest, ob amissionis casum, vel similitē, reum propria instrumēta actori edere regulariter nō teneri, quia iura, quibus reg. illa nititur, generaliter loquuntur, nec

attendunt an actor possit aliundē probationes quærere nec ne, atq; ita generaliter, & indistinctē accipiēda sunt, vt & eo casu procedant, quo actor aliter de veritate instrui nō potest, quā ex instrumentis rei, iuxta reg. tex. in l. de pretio 8. D. de Public. in re act. l. 1. §. generaliter D. de legat. præf. ad. cū similib. procedit itē eiusdē regulæ ratio, quā n. 3. tradidimus, adeò q; & regula ipsa locum habere debet, l. illud 32. vers. sed magis, D. ad l. Aquil. l. à Titio 108. D. de verb. oblig. cū vulgat. Rursus quia speciale est in fisco, vt tunc præsertim cū aliter de rei veritate instrui nō potest, quia instrumentis careat, reus ei sua teneatur edere, l. 3. D. de edendo, l. 2. §. Diuus Hadrianus, illic, si verū aliter nō inuenitur, l. in fraudē 45. §. ex his bonis D. de iur. fisc. quib⁹ in locis speciale fisci priuilegiū cōtineri omnes fatētur, vt testatur Peregri. de iure fisci lib. 7. tit. 3. n. 11. Pacia. lib. 1. de probat. c. 63. n. 46. Valaf. de iur. emphit. q. 8. n. 7. Ioā. Garc. de nobilit. gl. 2. §. 1. n. 25. Valboa in d. c. 1. de probat. n. 72. qui benè explicat, ergo in cōtrariū est ius cōmunē, ex reg. tex. in l. quod verò 14. cū 2. seqq. D. de legib. cū vulgat. ex quibus sic longē verius cōtra Butr. n. 10. post med. vers. Puto tamē, & alios defendūt Abb. n. 21. vers. ego multū, Fel. n. 12. vers. Sed aduerte, Aret. n. 49. Dec. n. 139. vers. sed cōtrariū, licet à n. seq. variet & velut certissimū supponit, nemine relato, Valboa n. 47. vers. sed meritò, in d. c. 1. de probat. Deniq; ego pro hac sentētia expēdo* rex. in eod. c. 1. iuxta originale sup. relatū, vbi negari nequit quin verisimile valdē sit, Recaredū ad bellū sibi à Mauritio Imperatore illatū vitā dū, & re ex iure cōponēdā, vt ipse desiderabat, producturū corā R. P. Greg. Magno instrumētū pactorū, quæ inter Athanagildū, & Iustin. inita fuere, nec ab eo petiturum, vt Imperatori scriberet quaten⁹ id instrumētum in chartophylacio requireret, si illud penes se habuisset, aut inuenisset præmissa omnī diligētia, & conatu ad illud perquirendū, potuit enim ex varijs causis amitti, aut originale tradi Iustiniano, cum res ex bona fide ageretur, & bellico tempore, quo leges filere solēt, maximē cū post

post adeptā victoriā confestim fuerit Romanis adiudicata ea Hispaniæ pars, quæ virtute pactorū ad eos pertinebat, & pro lege postea sancita, vt probauimus n. 23.

28 Præcedenti itaq; interpretatione reiecta, tertiā cōsiderarunt Decius n. 51. & Bero. n. 63. vers. Vnde tu pro respōsione, in d. c. 1. de probat. ac repetit idē Dec. in l. 1. n. 8. vers. Vnde aliā, C. de edēdo, in alio differētiæ rationē constituentes inter positionū respōsionem, & instrumentorū editionē, quòd illas reus præcisē cōfiteri nō cogitur, cū & negare possit, atque ita cōtra se arma prestare nō adstringitur, at verò ex instrumētorū editione, immediata, ac præcisā probatio cōtra se resultat, ideòq; ad eā cogendus nō est. Sed nec hæc interpretatio cōcludit, quia non potest reus iustē negare positiones, veritatē cōtinētes, maximē interueniēte iuramēto, sub quo si veras positiones negaret, periur⁹ eiet, quia id possumus, quòd iustē, & honestē possumus, l. filii⁹ 15. vers. Nā quæ facta, D. de cōdit. instit. l. Nepos Procuro 125. D. de verb. signif. l. 14. tit. 5. p. 2. & l. 15. tit. 34. p. 7. quo argumēto meritò à Dec. reu. dicit Alciat. in l. 1. n. 4. vers. At, quod maualt Deci⁹, C. de edēdo, Fachin. d. lib. 11. cōtrou. c. 83. vers. Secūdo igitur, Valboa in d. c. 1. de probat. n. 47. vers. Nec placet etiam.

29 Quapropter quartā subiūxit interpretationē Alciat. in d. l. 1. n. 5. afferens positionū vsum idcirco inoleuisse, quòd æquū visum est, licere actori periculū de rei voluntate facere, an citra alias probationes, longiorē quē morā, bonā fidē agnoscere, atq; ita modū cōtrouersijs imponere vellet, iuxta l. vn. C. de cōfessis, quæ ratio in instrumētorū editione cessat, quæ nō ex voluntate rei, sed aduers⁹ inuitū petitur, nec cōtrouersia imponit finē, cū multa aduersus instrumenta deduci possint, per quæ lis maximē differatur. Sed & hæc meritò displicuit Bolognet. in d. l. 1. n. 32. vers. Quare Alciat⁹, nō quidē ex ratione illa tantum, quā diminitū retulit Fachin. d. c. 83. vers. Tertio igitur, sed ex alia præsertim, quòd nimirū supponit Alciat⁹ ex rei voluntate pēdere, an velit positionib⁹ respōdere, id verò per quā falsū est, quia nisi re⁹ respōdeat, pro cōfesso habetur, c. 2. de cōfess. in 6. quo supposito, mai⁹ reo ex tali respōsione, & cōfessione præiudiciū re

sultat, quā ex instrumētorū editione, quia per illā statim reus conuictus manet, per hāc nō eque, cū plura possint aduers⁹ instrumēta opponi, per quæ illorū vis penitus eliditur, atq; ita altera Alciati ratio aduersus eū potius retorquetur. Alias refert interpretationes, & nominatim cōsultat Fachin. d. c. 83. nec magis quæ ab ipso deniquē traditur satisfacit.

Vnde ego omnibus omisis, iā diu cōsiderabā, & nūc cōstater probō nouā differētiæ rationē inter positionū respōsionē, & instrumētorū editionem, inde natā, quòd ex hac manifesta resultat offensio rei, in illo instrumēto obligati, cū defensio possit esse penitus improbabilis, vel quia solutio debiti in instrumēto cōtēti occulta fuerit, ideò forsā sic facta, quia debitor instrumētū ipsum à creditore acceperit, atq; ita securū se existimauerit, vel quia testes, qui solutioni interfuerūt, vita functi sint; at verò ex illa nō omnimoda offensio resultat, cū possit licitē reus, qui verē soluerit, nec solutionē probare possit, positionē prout ponitur negare, iuxta tradita à D. Couarru. lib. 1. var. c. 2. n. 3. vers. Prima, ac n. 4. Parlad. lib. 2. rer. quot. c. fin. 1. p. §. 4. n. 13. ad fin. vers. Quid ita, qui diuersas in hoc art. aliorū sententias non malè refellit, ac sequitur tadē Valboa in d. c. 1. de probat. n. 53. quòd & ipsū, licet nō ita cōstanter, dixerat Bolog. in l. 1. n. 33. vers. Et vera ratio, C. de edēdo. Nec dici ab actore poterit, hāc nō esse clarā respōsionem, prout iure Regio desideratur in l. 2. tit. 7. lib. 4. cōpilat. quia imò clara censenda est, cū cōtineat qualitatem indiuiduā, & inseparabile, sub qua necessariò acceptanda est, vel omnino repudiāda, ita ut re⁹ ad respōsionē aliā minimē adstringatur, iuxta ea quæ dissert. 24. latius differā, sed nec talis respōsio potest dici captiosa, cū captionē potius, seu fraudē excludat, l. cū pater 77. §. Titio fratri 31. in fin. cū relatis à gl. ult. D. de legat. 2. quicquid adhuc cōtrariū defendat Gutier. lib. 1. præf. q. 60.

Hodie tamen apud nos etiam in iudicij limine reus ad declarandum cogi potest an debeat, nec ne? inspecta l. 2. vers. Mas si alguno, illic, le rogasse q̄ le fiziesse jurar, o q̄ le pregatasse si el deua alguna cosa, o marauedis, tit. 13. p. 3. & l. 14. illic, y pidiere que juré el demandado, tit. 8. lib. 2. nona compilat.

pilat. per quas leges sic in terminis docet Author Curiae Philip. cuius memini sup. n. 9. qui addere posset l. 1. ad fin. vers. E so bre todo esto, tit. 10. l. 2. tit. 12. & l. 3. vers. Pero queremos, illic, debet responder en cierto, tit. 13. parti. 3. quæ sanè leges planè facultatem illà interrogandi cōcedunt, & respondendi necessitatem imponūt, secutæ doctrinā Accursij in l. 1. §. 1. verbo interrogatorijs, vers. Et sic nota, & in l. ubi cū que 22. D. de interrogat. in iure faci. qui tales in interrogationes ex iudicis officio fieri posse docet, nec in illo tit. sublatas fuisse, cuius sententiā ex pluribus cōmunē resoluit Neuizanis cōf. 5. n. 29. vers. Et hoc etiam.

32 Nec obst. 2. arg. cui respōdetur negādo minorē, quōd iudicis mādātū de exequendo eo, quōd iure paratā executionem habet, appellationē suspēsiuā admittat, nec enim tale mādātū sētētiæ diffinitiuæ vim habet, nec grauamen per eā irreparabile, cū causam tātū præparet, & aliā post * se sententiā expectet, nō tātū in eodē iudicio executiuo, nēpē aut addictionis, quā vulgō de trāze, y remate dicim⁹, aut absoluto riam ab executione, sed etiam in ordinario, quōd postea sequi posse, nec per sententiā, quæ in executiuo præcessit, impediri satis cōstat ex l. si iudex 10. D. de his, qui sūt sui, vel alieni iuris, l. si quis à liberis 5. §. si vel patēs, & §. meminisse, D. de liber. agnosce. l. à Diuo Pio 15. §. si super reb⁹ (al. si rerū) vers. nec eū, cui restituta est, D. de re iudic. cū simil. quib⁹ cōsonat l. fin. vers. ult. tit. 19. p. 4. & ultra ordinarios ubiq; optimè prosequuntur, & explicat Mascar. de probat. cōcl. 33. à n. 47. Surd. de alimētis tit. 1. q. 126. ex n. 3. Fachin. cōtrou. iur. lib. 10. c. 80. Pet. Barbos. in l. diuortio 8. §. si. 2. p. n. 55. & 59. D. sol. matr. Cæs. Barci⁹ decis. 82. n. pen. & ult. Gratian. discip. forēs. to. 3. c. 445. n. 4. 5. & seqq. Amat. Roderi. de execut. c. 6. n. 27. D. Ioā. del Castil. alios cōgerēs, quot. cōtrou. lib. 3. c. 27. n. 30. & 31. & lib. 5. c. 104. ex n. 34. qua videlicet sententiā damnū ex eo mādato, ipsiusq; executione proueniēs reparari potest. Id quōd, nēpē præparare causā, & diffinitiuā expectare sententiā, qua illatū dānū reparari valeat, propriū est sententiæ merè interlocutoriæ, l. quid ergo 13. §. quantū, D. de his, qui notātur infamia, l. quālibet 19. §. unde vidēdū, illic, sed de præparatione causæ, D. de recept. arbitr. l. post

sententiā 9. in fi. C. de sententijs, & interlocut. omn. iudic. & in terminis magis id ex eo probari potest, * quōd ab ipsa executione facti, iure appellat. denegatur in l. ab executore 4. D. de appell. l. ab executione 5. C. quorū appellat. nō recipiātur, & nouit. 43. de appellationib. l. 52. vers. E del fecho, tit. 18. p. 3. l. 161. styli, l. 64. Taur. quæ est l. 3. tit. 21. lib. 4. nouæ cōpil. prosequuntur latè ultra DD. ubiq; Soci. reg. 26. Pet. Dueñas reg. 41. ergo & à mādato de exequēdo denega cēteri debet, ex reg. l. oratio 16. D. de spōsalib. cū simil. Accedit, quōd * cū mādātū de exequēdo, sit pars executionis, idē de eo, quōd de ipsa executione iudicandū est, ex reg. l. que de tota 76. D. de rei vēdic. l. 4. D. pro derelicto, & quia aliās nō esset litiū finis, cōtra vulgaria iura. Ex quibus * ab eiusmodi mādato appellationē nō admitti quōdā suspēdēdi effectū, cōtra gl. & DD. in arg. cōmemoratos lōgē veri⁹, ac recepti⁹ esse ex mēte glossę cōtrarię verbo datā, circa fin. vers. Et quod dico, in l. itē si cū exceptione 14. §. hac autem actio, D. de eo, quōd metus causa, cōcludūt Alex. cōf. 95. n. 4. & 5. lib. 2. & cōf. 181. n. 12. lib. 6. Aret. in l. stipulationū 5. n. 2. in fi. cū seq. D. de verb. oblig. Felin. in c. quōdā cōsultationē 15. n. 14. vers. In cōtrariū (qui tamē perperā n. seq. id refringit ad mādātū de exequēdo, post latā sententiā pronūciatū) de sententijs, & re iudic. Ripa in rub. D. eod. tit. n. 13. (malè pro se citās Angel. cōf. 115. qui apertē cōtrariū docuit, n. 1. ad fi. & n. 2. vers. Cōcludo) Corne⁹ cōf. 71. n. 5. vol. 1. nec dissentit idē Corne⁹, rectè inspect⁹, imō idē vult per argumentū ab speciali, licet vulgō vt cōtrari⁹ allegetur, cōf. 221. n. 1. 2. & 3. vol. 4. Soci. iun. cōf. 138. n. 6. & 7. vol. 3. Capi ci⁹ decis. 1. n. 17. Crauet. cōf. 273. n. 1. vers. Nec obstat, & n. 14. Gratus conf. 109. n. 3. lib. 2. Rebuf. d. to. 1. ad l. Gallicas, tit. de litteris obligatorijs, art. 1. gl. 10. n. 1. & tit. de sententijs executorijs, art. 7. gl. 12. n. 16. Mar rāt. d. actū 2. de appellat. 7. limit. vers. An autē, sub n. 260. quicquid ipse alibi, nēpē a- cū 1. de prolatione sententiæ, nu. 24. & 25. quōdā qualitē sententię, cui hoc mādātū adscribendum sit, interlocutoriæ scilicet, an diffinitiuæ, aliud velit, distinguens inter mandatum de exequendo instrumēto, vel de exequenda sententiā, & asserēs hoc habere vim interlocutoriæ meræ, illud

illud verò diffinitiuæ, Bernard. Diaz, & ad eū Salzed⁹ alios cōgerēs reg. 43. latè Roderic⁹ Suarez (priorem * sententiā cōmunem, quā prius firmare vi debatur, praxi quē receptam testatus est, vt ab executorio præcepto appellari suspēsiuè possit, verā tātū intelligēs in præcepto negatiuo de nō exequendo, reiecta illa Felini restrictione, seu distinctione prius à se relata) ad l. post rem iudicatā, D. de re iudicata, in declaratione legis Regni, §. quāro vtrū possit, n. 4. Ant. Gabr. qui & alios ex more refert, cōmun. conclus. lib. 2. tit. de appellationib. conclus. 4. vers. Contrariū, eleganter D. Couar. à paucis animaduersus, in pract. quæst. c. 23. n. 9. vers. Tertiu⁹ exēplū, Rolād. à Vall. conf. 43. n. 6. lib. 1. Greg. Lopez idē resoluēs in præcepto de soluēdo, in l. 7. gl. 1. tit. 3. parti. 3. Menoch. de adipsen. possess. remed. 4. n. 827. & 828. & de recuperāda, remed. 8. n. 85. Mécha ca cōtrou. vsufr. lib. 2. c. 38. Did. Perez ad l. 5. tit. 8. lib. 3. ordinamē. gl. pen. vers. ult. Azeue. in d. l. 3. compil. n. 4. vers. Et an à mādato, Parlador. alios quoquē cumulās lib. 2. rer. quotid. c. fin. 1. p. 5. 4. n. penul. & ult. & 5. p. 5. n. 12. Gutier. d. lib. 1. pract. q. 124. n. 7. & in l. nemo potest, n. 447. D. delegat. 1. & cōf. 29. n. ult. Surd. cōf. 358. n. 12. lib. 3. Dō Ludou. à Peguer. in praxi crimin. rubr. 16. de supplicat. n. 4. in 3. opinio. vers. Quāuis enim, Trentacinq. var. resol. lib. 2. resol. 12. de appellat. n. 2. in 2. opin. (quāuis n. 3. restringat cū Feli. sup. & alijs ad mādātū de exequēdo post executoriā sententiā) Vincē. Caroc. post alios nō paucos, de remedijs cōtra præiudiciales sententijs, siue de exception. except. 44. n. 70. Mastri. de cif. 302. n. 19. p. 4. Gratia. discip. forēs. to. 2. c. 333. n. 1. latè Ceual. sic tandem cōcludēs pract. quæst. to. 1. q. 190. per totā (licet postea sui oblit⁹ noua in hoc articulo distinctione vtatur tom. 5. siue in tract. de cognitione per viā violentiā, q. 8. à n. 15.) sed & hac sententiā tacitè probat idē Ceual. eod. to. 5. q. 136. dū se refert ad Scacciā in loco protin⁹ referēdo, Cancer. sibi cōtrari⁹ d. lib. 1. var. e. 17. n. 23. Scaccia sibi quoque parū cōf. de appellationib. q. 17. limit. 10. n. 8. vers. Cōtrariū, cū seqq. Volanus in Curia

Philip. d. 2. p. de iudicio executiuo §. 14. n. 9. Amat. Roderic. de exequē. c. 1. art. 2. n. 31. post mod. vers. Ita tātū, D. Pichard. (Roder. Suarez distinctione vsus, quæ & mihi verissimā videtur, licet eū remissiue tantū nō ad hoc referat) mandatiōnū ad praxim 2. p. §. 6. n. ult. Maufonius de causis executiuis, ampliāt. 34. n. 11. & ampliāt. 35. n. 10. 11. & 12. Ant. de Amato, limitās in mādato de exequēdo, nouū inferēte grauamē, resol. 6. forēs, n. 12. latissimè Salgad. de Reg. protect. p. 4. c. 1. à n. 11. ad 30. vbi meritō cōtrariā impugnat sententiā, quōd à mādato de exequendo appellare liceat quōdā vtrūq; effectū, quā pract. num. retulerat, quā quē & ipse quōdā qualitē sententię, cui adscribi debeat tale mādātū de exequēdo, sibi parū cōsciūs alibi sequitur, dicēs illud vim habere diffinitiuæ, nēpē 2. p. c. 1. n. 181. in quo errore similiter est Petr. Barbof. vir alioquū doctissimus in l. si debitori 21. n. 102. iūctō n. 135. in fi. D. de iudicijs. Quæ quidē sētētiā, * à mādato de exequēdo appellationē negās quōdā suspēdēdi effectū, nō tātū procedit, ac vera est in executore merō, sed & in mixto, qui scil. executioni præmittere cognitionē debet, cū nō min⁹ in hoc militēt rationes supra cōsideratæ, quicquid cōtrariū velit Fachin. controu. iuris lib. 1. c. 74. vers. Ego sanè, nec tātū in mādato de exequēdo sententiā iam latā, sed & instrumētū, habēs executionē paratā, ex eadem ratione, quōd tale mandātū nihil aliud sit, quàm sententiā merè interlocutoria, nō autē diffinitiuæ vim habens, quicquid cōtrarium voluerint Felin. Marant. Trentacinq. Barbof. & Salgad. superius cōmemorati, & quicquid eiusmodi sententiā magis esse de mēte Doctorū in hac materia loquētū dicat Cæsar Manentus cōf. 98. à n. 4. Qua propter nequē à præcepto de exequendo chirographo, legitimè in iure recognitō, appellatio admittētur quōdā suspendēdi effectū, vt docet in terminis Auendañus, id amoliāns, & si error in recognitione admissus allegetur, d. c. 30. n. 5. ad fin. qua de re latius in duabus sequentibus dissertationibus differam.

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

SUMMARI.

- 1 **H**irographum in iure recogni-
tum ex peculiaribus varia-
rum nationum statutis pa-
ratam executionem habet.
- 2 Iure etiam cōmuni idem absque difficul-
tate plurimi admittunt, maximè in illis
partibus, in quibus ex earum legibus pu-
blicum instrumentum paratam executio-
nem habet.
- 3 Recognitio habet vim cōfessionis, & ni-
hil est aliud quàm propria scripturæ ap-
probatio, per eius relectionem facta.
- 4 Cōfessio pro re iudicata habetur, quæ pa-
ratam executionem habet.
- 5 Scriptura priuata, à parte recognita, pu-
blica scripturæ equiparatur.
- 6 Scriptura publica, iure nostro Regio pa-
ratam executionem habet.
- 7 Priuata recognita absolutè executionem
non habet iure communi, nec apud nos
habebat ante l. 5. titul. 21. lib. 4. nouæ
compilat.
- 8 Argumenta, quibus plerique utuntur ad
concedendam vim executiuam priuatae
scripturæ recognita, per se non sufficiunt
ad inducendum absolutè executionis ius,
adèd strictum, & exorbitans, & quare?
¶ Mouere tamen potuerunt legislatorem,
ad ita disponendum, ibid.
- 9 Lex 5. titul. 21. lib. 4. nouæ compilat.
executionem tribuens priuatae scriptu-
ræ recognita, cum generaliter loquatur,
in omnibus eius scripturæ speciebus ac-
cipi debet, ut & frequentissimè accep-
ta est.
- 10 Scriptura priuata recognita, quibus
constare debeat requisitis, ut paratam
executionem habeat, plures DD. tra-
ctant, remissiuè.
- 11 Recognitio priuatae scripturæ, quem-
admodum, & cōfessio, ut executionem
mereatur, faciendā est coram competen-
ti iudice, etiam non pro tribunali seden-
te, neque altera parte, vel eius procura-
tore presente, & quare?
- 12 Potest etiam fieri coram tabellione, vel
apparitore, vulgò alguazil, ad recogni-
tionem, vel cōfessionem admittendam
deputato.
- 13 Recognitio, aut cōfessio coram iudice
incompetenti facta, executionem non
meretur.
- 14 Prodest tamen saltem ad hoc, ut in ea
persistere confitens à suo iudice cogatur.
- 15 Recognitio, aut cōfessio omninò extra
iudicialis, minimè ad executionem suffi-
cit, licet testibus probata, ad viam ordi-
nariam proficit.
- 16 Cōfessio extraiudicialis, facta a ere-
ditore absente, duobus testibus probata,
semiplenam dumtaxat probationem cō-
tra constantem inducit, quæ plena effi-
citur vno accedente teste, qui de visu cō-
tracti debiti deponat.
- 17 Cōfessio extraiudicialis, facta præ-
sente parte, duobus legitimis testibus pro-
bata, plenè debitam probat.
- 18 Recognitio, ut executionem habeat,
debet fieri à parte, quæ chirographum
scripsit, vel subscripsit.
¶ Scribere propria manu, ac proprio ex-
presso nomine, etiam absque subscriptio-
ne sufficit, ut scribès obligatus maneat,
ibidem.
- 19 Subscribere scripturæ, ab alio factæ
nomine subscriptentis, sufficit ad eum o-
bligandum.
- 20 Scriptura priuata à debitore subscrip-
ta, non etiam scripta, si tamen per eum
sit recognita, nedum ipsi præiudicat ad
condemnationem in via ordinaria, sed
etiam ut executioni mandari possit vi-
gore statuti, priuatae scripturæ propria
debitoris manufactæ, ac per eum recog-
nita vim executiuam tribuentis.
- 21 Idem in terminis legis Regiæ 5. titul.
21. lib. 4. compil. Regnicolæ notarunt.
- 22 Idquè ab omnibus extenditur, & si pri-
uatum

- uatum instrumentum, seu chirographum
à debitore recognitum, neque scriptum,
neque subscriptum ab eo sit, sed ab alio
de eius mandato.
- 23 Lex 119. vers. E porende, titul. 18.
partit. 3. de recognitione priuatae scrip-
turæ loquens, dumtaxat agit de condem-
natione, eius virtute faciendā in via or-
dinaria, adèd què malè quasi expressa af-
fertur à Parladorio ad viam executi-
uam.
  - 24 Recognitio tertij scribentis, vel sub-
scribentis de mandato principalis, nõ suf-
ficit, si ille neget, ad executionem contra
eum decernendam, & n. 44.
  - 25 Obligare quemquam inuitum, non de-
bet esse in potestate tertij.
  - 26 Executiuum ius, strictum nimis est, &
exorbitans, nec ex sola testium deposi-
tione pendere debet.
  - 27 Testium depositionem de mandato scri-
bendi à debitore factò sufficere, ut scrip-
turæ aduersus debitorem ipsum execu-
tioni mandari possit, malè censuit Ste-
phanus Gratianus.
  - 28 Debitore negante mandatum tertio da-
tum ad scribendum chirographum, quo o-
bligatus reperitur, sit tertius illud recog-
noscat, & mandatum testibus probetur,
sufficit, ut in via ordinaria condemnari
debitor possit, & n. seq.
  - 29 Scribere, vel subscribere aliquem pro-
pria manu, vel aliò de eius mandato, ni-
hil interest, ut scriptura propriè dicatur
mandantis.
  - 30 Recognitio scripturæ in negante illam,
vel mandatum ad eam, propriè dari non
potest, licet ad sit recognitio scribentis de
asserto debitoris mandato, idquè testibus
probetur.
  - 31 Probatio debiti, in chirographo à debi-
tore negato contenti, ad viam executi-
uam sufficiens non est.
  - 32 Chirographum trium testium virorum,
proprias subscriptiones recognoscentiū,
aut etiam duorum, de contractus tenore
deponentiū, auctoritate suffultum, exe-
cutionis ius non minus habere, quàm iu-
dicialiter recognitum existimarunt ple-
rique, quorum sententia conuincitur.
  - 33 Idem in chirographo, per unum testè de
debito deponentem, & litterarum com-
parationem comprobato, docuit Vi Radie-
go, id Parladorio imponens, qui simili-
ter taxatur.
  - 34 Recognitio chirographi, ut executionis
ius habeat, fieri debet ab habente legiti-
mam personam standi in iudicio.
  - 35 Recognitio minoris, curatorem carentis,
sufficit ad executionem contra ipsum de-
cernendam, secus si curatorem habeat,
quia ipse interuentus in recognitione
necessarius erit.
  - 36 Recognitionem minoris, etiam cura-
torem carentis, ad executionem non suffi-
cere, notans Auendatum quasi sibi con-
trarium, magis probat Azuedus, motus
quibusdam legibus partitæ, malè ab ipso
perceptis.
  - 37 Lex 1. & 4. tit. 13. partit. 3. viginti
quinque annorum aetatem requirètes, ut
cōfessio in iudicio facta constanti no-
ceat, dumtaxat pertinent ad actus con-
tradictorij iudicij iam inchoati, non ad
preparatorios.
  - 38 Ioannes Gutierrez taxatur, dum putat,
recognitionem minoris, etiam curatorem
habentis, sufficere ad executionem con-
tra ipsam decernendam.
  - 39 Lex 22. tit. 11. lib. 5. nouæ compilat.
expeditur, & explicatur.
  - 40 Recognitio, vel cōfessio, etiam iudicij
preparatoria, minori, sub tutoris, vel
curatoris potestate cōstituto, minimè no-
cebit.
  - 41 Recognitio an simplex, certa, & clara
debeat esse? remissiuè.
  - 42 Recognitio, ut executioni mandari pos-
sit, debet esse expressa, nec sufficit tacita
resultans ex silentio.
  - 43 Id tamen tam ex communi DD. sen-
tètia, quàm ex recepta praxi limitatur,
ita demum procedere, nisi huiusmodi ta-
cita recognitio resultat ex contumacia,
vel nolentis comparere post personalem
citationem ei factam ex iudicis decreto,
ut ad recognoscendum compareat, vel re-
cognitionem, seu claram responsionem post
comparationem recusantis, quia alteru-
tro casu iudex poterit instrumentum ha-
bere pro recognito.
  - 44 Quæ limitatio adhuc ampliatur, ut
procedat etiam si non ad sit personalis ci-
tatio rei, de cuius latitatione alioqui cō-
stet, ut tunc sufficiat, ad decernendum
contra eum executorium mandatum, ci-
tatio

- tatio ad domum ipsi facta, saltem duplicata.
- ¶ *Auth. ut liceat matri, & auia, s. si quis in sua domo collat. 8. expenditur, ibidem.*
- ¶ *Gl. verbo admonitus, in Auth. de hered. & falcid. s. si quis autem non implens, collat. 1. expenditur, & remissiuè exornatur, ibidem.*
- 45 Praxis hæc ab alijs impugnatur, nouam introducētibus, ut reo ad recognoscendum citato, recognoscere nolente, vel ad id faciendum comparere, iudex eum, vel eius bona, donec recognoscat, vel compareat, capi iubeat; quæ praxis Authori regulariter æquior, & rationabilior videtur.
- 46 Hispalensis, & Granatensis Senatus modo primam, modo secundam praxim, ex causa, & personarum circumstantijs amplecti solet.
- 47 Recognitio priuata scripturæ, ut executionis ius habeat, debet fieri in ipso litis exordio ante solennem libelli porrectionem, vel litis contestationem, iudice tunc ad actoris instantiam reo iubente, ut declaret, an ipse sit scriptura, de qua agitur, & n. seq.
- 48 Recognitio priuata scripturæ, ut ex ea agi possit, vel ordinariè, vel summarariè, aliter quàm per executionem, tam antè, quàm post litis contestationem fieri potest ad iudicis interrogationem, & num. sequenti.
- 49 Recognitio priuata scripturæ si post litis contestationem fiat, non habet executionem paratam, sed erit expectanda sententia.
- 50 Baldi locus corruptè à D. Cenarr. citatus expenditur, & aduersus eam retorquetur.
- 51 Summaria via strictè sumpta uultum ab executiua differt, nec de illa ad istam affirmatiuè restat sumitur argumentum.
- 52 Appellatio in causa summaria, quæ executiua nõ sit, admittitur quoad utrũque effectum.
- 53 Summaria in causa remittuntur solennitates ordinarij iudicij, iurisquè termini restringantur, non autem tollitur suspensiuus effectus.
- 54 Confessio iudicialis, si ante solennem libellum, vel litis contestationem ex iudicio

- dicio mandato spontè fiat, paratam habet executionem, præmissis præcepto de soluendo intra certum diem.
- ¶ *Lex proinde 25. s. ult. D. ad l. Aquil. l. post rem iudicatam 56. D. de re iudicata, l. 1. D. de confessis, & l. unica C. eodem, quæ confessionem in iura factam, rei iudicata equiparant, optimè intelliguntur, & ad praxim applicantur, ibidem.*
- 55 Confessio, si libello iam porrecto in ipsa litis contestatione, vel post fiat, executionem paratam non habet, sed post se iudicis sententiam expectat, & nu. 59. & 60.
- 56 Lex Iulianus 3. & l. qui stibum 5. D. de confessis expenduntur, & remissiuè explicantur.
- 57 Bart. & alij confessioni iudiciali executionis ius simpliciter tribuēt, necessariè accipiendi sunt de ea confessione, quæ in litis exordio facta est.
- 58 Lex 7. vers. Mas quando, tit. 3. & lex 2. vers. E porende, tit. 13. partit. 3. pro communi distinctione inter confessionem factam in litis exordio, vel post, expenduntur.
- 59 Confessio etiam post solennem libelli porrectionem, citra litis tamen contestationem emanata, animo potius iudicium declinandi seu uitandi in dubio facta præsumitur, nec proinde iudicis post se sententiam expectat.
- ¶ *Lis nulla esse potest, ubi cessat alteri partis contradictio, ibidem.*
- 60 Id multò magis procedit, ubi confessio ante litis contestationem fit, debito simul oblato, & utroque casu iudicis sententiam non expectat, sed locum tantum facit iudicis præcepto de soluendo, vel consignando intra certum terminum pecuniam debitam.
- ¶ *Lex si reus paratus 73. D. de procurator. l. si debitori 21. D. de iudicij, & lex ad solutionem 5. C. de re iudicata, optimè expenduntur, & ad praxim applicantur, ibidem, & n. 65.*
- 61 Confessio libelli responsoria, litis contestationem regulariter inducit, ad eoque post se iudicis sententiam expectat, & qualiter hoc accipiendum sit? cum num. sequentib.
- 62 Confessio absoluta, animo soluendi, & iudi-

- iudicium euitandi facta, per debiti solutionem, aut consignationem, vel confestim, vel intra terminum à iudice assignatum re ipsa factam, libem tam ordinariam, quàm executiuam cessare facit, cū 2. n. seqq.
- 63 Iudicium à litis contestatione exorditur.
- 64 Actus agentium non debet ultra eorum intentionem operari.
- 65 Liberatio ipso iure contingit per debiti solutionem, aut realem consignationem.
- ¶ *Lex 32. tit. 4. lib. 3. & lex 18. 21. 22. & 23. tit. 21. lib. 4. nouæ compilat. optimè expenduntur, & remissiuè explicantur pro euitanda executione per oblationem debiti, ibidem.*
- 66 Confessio libelli responsoria, ita demum litis contestationem inducit, si admixtã habeat negationem, seu contradictionem aliquam.
- 67 Confessio ita facta executionem nõ meretur, sed via ordinaria, ac sententia diffinitiuæ prolationi locum facit.
- 68 Confessione libelli responsoria non simpliciter, sed sub aliqua contraditione facta, iam ex ea fundatus est oratio iudicarij super actione ordinaria.
- 69 Creditor, cui via executiua competit, in executione petenda cauere debet, ne uerbis ad uiam ordinariam expectantibus, sed ad executiuam tantum utatur, ne unam pro alia ingrediatur, & ad omissam regressus ei non pateat, & qualia huiusmodi uerba sint?
- 70 Lite iam contestata super actione ordinaria, actori non licet ad uiam executiuam progredi, et si expensas refundere sit paratus, secus si lis nondum fuerit contestata, quomodo contrariæ opiniones conciliantur.
- 71 Libellum usque ad litis contestationem, non etiam post emendare, vel mutare licet, maxime in singularibus iudicij.
- 72 Idem est in iudicij uniuersalibus, vel generalibus ex uerore, ac receptiore sententia, contra Martinũ antiquum glossatorem, à nonnullis receptum.
- 73 Actor agens uno ex remedijs sibi competentibus in iudicio summario, vel executiuo, non præcludit sibi uiam quoad aliud in eodem iudicio, donec sibi integrè satisfiat, & explicata Bart. doctrina.
- 74 Decisio Granatensis curiæ refertur.
- 75 Parladorius, & Volanus notantur putantes, quocumque tempore iudicialis confessio emanauerit, etiam post libem contestatã, executiuam ex ea ius competere, quod tam iure communi, quàm Regio falsum esse ostenditur.
- 76 Lex 3. D. de confessis rectè intelligitur, & contra Parladoriũ retorquetur.
- ¶ *Dictio etiam, sui natura difficiliorem casum implicat, ibidem.*
- 77 Lex cum de consuetudine 34. in uers. An etiam contradictio, D. de legibus, remissiuè intelligitur.
- 78 Lex 5. tit. 21. lib. 4. nouæ compilat. dum confessioni iudiciali executionis ius concedit, de ea tantum confessione accipienda est, quæ in limine iudicij ante litis contestationem emanauit, & quid noui attulerit ultra ius commune? & numer. 84.
- 79 Parladoriũ magna audacia, & præsumpta auctoritas in prosternendo communia Doctorum dogmata, malè ab ipso percepta, obiurgatur, duplexquè in eum Alciati emblema expenditur.
- 80 Decisio incidens Hispalensis Senatus refertur, & n. seqq.
- 81 Confessione ab administratore, tutore, curatore, & el socio in iudicio facta si qualitas reddendarum rationum addatur, talis qualitas ipsi confessioni coniecta, & connexa est, nec ab ea separari potest, & quare?
- 82 Confessione certa in iudicio emissa à recuperate reditus alienos, neque ullum aliud negotium admixtum habente, qualitas reddendarum rationum adiecta, se parata censetur, nec ullam pro se præsumptionem habens.
- 83 Confessione adiecta qualitas si separata sit, nec pro se præsumptionem habeat, repudiari ab actore potest, in eo tantum confessione acceptata, in quo illa certa, ac liquida manet.
- 84 Confessio tamen huiusmodi ita demum executioni mandari potest, si congruo, ac legitimo tempore in iudicio fiat, nempe in ipso litis exordio ante solennem libellum, & litis contestationem, secus si post.
- 85 Recognitioni priuata scripturæ si iuris accedant requisita, eodem modo ad eius executionem procedere iudex potest, quo progredi iure ualet ad executionem alia-

aliarum rerum, paratam executionem habentium, & quae sint illae, qualisque is modus breuiter traditur.

86 Executio, ex dispositione legum Re-

giarum priuatis scripturis in iudicio recognitis, publicis quae instrumentis, & alijs rebus concessis, eodem modo procedit aduersus clericos in eorum foro.

DE CHIROGRAPHO, ALIO VE PRIVATO INSTRUMENTO in iure recognito, an omni iure paratam executionem habeat, quid quae noui circa illud, & iudicialē confessionem apud nos statutum sit in l. 5. tit. 21. lib. 4. nouae compilat. ac de requisitis ut talis recognitio, & confessio executioni mandari possint?

DISSERTATIO XXIII.

X haetenus dictis constat, chirographum in iure recognitū paratam habere executionem, ceterum non sic expeditum est, an omni iure executiua vis illi concessa sit? an verò opus ad id fuerit apud nos constitutione legis 5. tit. 21. lib. 4. nouae compilat. & apud ceteras nationes peculiaribus statutis ita disponentibus * quale apud Florentinos extare refert Azeued. in d. l. 5. num. 2. ad fin. apud Gallos Rebuf. 1. to. ad leges Gal. tit. de chirograph. recognit. in praefat. ex num. 48. & art. 2. num. 3. & 4. Nicol. Boer. q. seu decis. 295. num. 14. post med. vers. Ergo oportet, & vers. Tamē de stylo, ac n. 15. apud Saxonicos Mathias Colerus de proces. execut. p. 3. cap. 1. n. 97. apud Lucanos, seu Lucenses Hierony. Magonius decis. 15. num. 30. Apud Lusitanos quoque idem esse statutum constat ex lib. 3. ordinat. tit. 16. §. vlt. & referunt Valasc. consult. 164. & consultat. 170. à num. 6. Pereyr. de empt. & vendit. cap. 6. num. 16. Licet autem huiusmodi inuestigatio inutilis videatur Parladorio, qui proinde suū in ea interponere iudicium noluit lib. 2. rer. quotidian. cap. fin. 1. p. §. 5. num. 2. & 3. nobis tamen aliud videtur, cum non Hispanis tantum, aut illis nationibus, in quibus eiusmodi adsunt statuta, sed & alijs, in quib⁹ illa deficere possunt, haec scribamus.

Et quidem iure communi, maximè in illis partibus, in quibus ex eorum legibus municipalibus publicum instrumentum paratam executionem habet, chirographum quoque simile ve priuatum instrumentum in iure recognitum illam habere, ita ut id amplius specialiter statui necesse non sit, docuerunt Gregor. Lop. in l. 119. gl. 4. tit. 18. p. 3. Did. Spino in spec. testam. gl. vn. princip. num. vlt. vers. Quae sententia, Cæsar Vrsillus ad Afflictum decis. 85. num. 4. Hieronym. Magon. qui cum refert, ac sequitur d. decis. 15. num. 19. & post alios Steph. Gratian. disceptat. forens. tom. 1. cap. 183. num. 10. Petrus Augustin. Morla in emporio vtriusque iur. tit. 8. de rebus cred. in praesud. n. 15. D. Ant. Pichard. ad princip. inst. quib. mod. re contrah. oblig. n. 88. 89. & 90. Vincent. Grilenzonius conf. 52. n. 28. & 29. Floridus Maufon. de causis execut. lib. 1. q. 5. num. 36. D. Ioann. Bapt. Valenc. conf. 112. num. 2. Mouentur autē primò, * quia recognitio habet vim confessionis, cum nihil sit aliud, quam propriae scripturae approbatio, per eius relectionem facta, ut probaui differtat. 21. num. 26. & ultra ibi relatos tradit D. Valenzuela d. conf. 112. n. 45. confessio autem * omni iure paratam executionem habet, cum pro re iudicata habeatur, l. 1. & 3. D. de confessis, l. vn. C. eod. tit. rei autem iudicatae certum sit executionis ius competere,

tere, l. à Dino Pio 15. §. 1. cum seqq. & l. post rem iudicatam § 6. D. de re iudicata, ex quibus sic resoluunt Rebufus d. tit. de chirograph. recognit. in praefat. num. 46. Valasc. d. consult. 170. n. 5. Paz in praxi 4. p. tom. 1. c. 1. n. 23. Parlador. d. c. fin. 1. p. §. 4. ex n. 1. Amator Rodericus de execut. sent. c. 1. art. 2. n. 21. & 23. Ludouicus Cencius de censib. p. 1. cap. 4. n. 23. D. Ioan. Bapt. Valenc. d. conf. 112. n. 10. lib. 2.

5 Rursus quia scriptura priuata à parte recognita, publicae scripturae æquiparatur, arg. tex. in l. scripturas 11. C. qui potior iunctū, quae circa eam diximus differtat. 21. num. 23. id quae apertè apud nos probatur in d. l. 119. illic. Si la parte, contra quien aduzen tal carta como esta la otorgare deme valer, biē assi como si fuesse fecha por mano de escriuano publico, tit. 18. p. 3. quam ad hoc notant ultra Gregor. Lop. ibi gl. 4. Didacus Burgenf. q. 4. ciuili n. 14. Mieres de maiorat. 1. p. q. 65. n. 12. iuxta nouiorem edit. Auendañ⁹ in l. 22. Tauri gl. 1. n. 19. cum alijs mòx referendis. Publicum verò instrumentum * iure nostro Regio paratam executionem habet, l. 4. & 5. tit. 8. lib. 3. ordinam. veter. l. 1. 2. & 19. tit. 21. lib. 4. nouae compilat. ergo & priuatū recognitum eandem vim obtinere debet.

6 7. Verum his non obstantibus, longè verius est, priuatam scripturam, iudicialiter à parte recognitam, executionem iure communi absolute non habere, adeò quae nec apud nos habuisse ante l. 5. tit. 21. lib. 4. nouae compilat. ut obseruauerunt rectè D. Praeses Couarru. var. resolut. lib. 2. c. 111. n. 4. post princip. vers. Nihilominus, Valasc. d. consult. 170. n. 5. Paz in praxi, 4. p. tom. 1. c. 1. ex n. 21. Azeued. in d. l. 5. n. 1. ac sentiunt non obscure Auendañ. de exeq. mand. 2. p. c. 30. nu. 2. Franc. Auilef. c. 10. Praetorum, verbo execucion, n. 33. Did. Perez ad l. 4. tit. 8. lib. 3. ordinam. gl. 1. non procul ante fin. vers. Vtrum autem idem sit respondendum, & in l. 5. gl. 1. vers. Vltimò est notandum, ad medium, dum mouentur ex l. 126. al. 131. seu finali, in curijs Mstritijs, à qua dicta lex compilat. ortum habuit, & agnoscit D. Ant. Pichard. manuduct. ad praxim p. 2. praepcepto, & §. 5. nu. 7. Nec

enim * argumeta, quae in contrariū adduxim⁹ per se sufficiunt ad inducendū absolute apud nos ius executiuū, ita strictū, & exorbitas ex sola recognitione, adeò q; op⁹ fuit, ut id nominatim caueretur in d. l. 5. ut ultra D. Couarru. Paz, & Azeued. ubi proximè, notarunt rectè Ioan. Gutier. lib. 1. praef. q. 121. n. 1. & 2. D. Iacob. Valdesius in annotat. ad Roder. Suar. in l. post rem iudicatā, D. de re iudic. in declar. legis Regni, ante praesud. lit. A. & in terminis similis statuti Iosephus Cumia in ritibus magnae curiae c. 6. n. 20. quicquid contrarium audacter tutari conentur Morla, & D. Pichard. relati sup. n. 2. Iure autem communi confessio absolute executionem non habet, sed praemisso praepcepto de soluendo, ut aperiemus infra, & vis publici instrumenti, quae priuatae scripturae recognitae tribuitur in d. l. 119. partita, procedit quoad autoritatē non minorem illius, siue ad probationem in via ordinaria, cum iure communi publicum instrumentum paratam executionem non haberet, ut alibi dicemus, siue etiam ad praelationē respectu hypothecae, iuxta latè superius tradita differtat. 21. Mouere tamen potuerunt argumenta illa, & rationes legislatorum ad ita disponendum, ut bene aduertunt D. Couarr. d. c. 111. n. 4. & Paz d. c. 5. n. 13. & cum * generaliter relata lex loquatur, & rationes illae non tantum militent in chirographo, sed etiā in epistola, ac libro rationum, de his omnibus sub priuatae scripturae speciebus superior sententia accipienda est, uti de omnibus sub priuatae scripturae nomine loquuntur, & explicant ultra Rebuf. & alios, D. Couar. d. lib. 1. varian. cap. 111. n. 4. Auendañ. de exequen. mandatis 2. p. cap. 30. ex n. 2. Auilefius in capitibus Praetorum, d. cap. 10. verbo execucion, ex n. 33. Paz in praxi d. cap. 1. nu. 21. latissime, & magis in specie Parlador. d. cap. fin. 1. p. §. 5. à nu. 17. & §. 6. per totum, & Azeued. in d. l. 5. tit. 21. lib. 4. nouae compilat. Volanus in Curia Philippica 2. p. §. 6. per totum, Villadiego in politica 1. p. cap. 2. n. 24. in fine, & à n. 28. Amator Rodericus de execut. sententiar. c. 1. art. 2. per totum, maximè n. 15.

10 n. 15. Collerus d. n. 97. qui * omnes de requisitis ad prædictâ recognitionem, vt executionem paratâ habeat, latissimè pertractant, quæ & nos hic (vt nihil ad praxim utile omittamus, & an rectè se inferiores iudices gesserint in additionis sententijs, quas huiusmodi recognitionis virtute quotidie proferunt, superiores cognoscant) quantò fieri citius poterit, exponem?
 11 Primò igitur prædicta recognitio, vt & confessio faciendâ est coram cõpetenti iudice, etiam nõ pro tribunali sedente, neque altera parte, vel eius procuratore præsentè, cum res hæc causæ cognitionem non requirat, nam aliàs secº esset, ex reg. tex. in l. nec quinquam 9. §. 1. D. de officio Proconsulis, iuncta l. voluit 4. §. 1. D. de interrogat. in iur. fac. cum notatis à Bart. ibi n. 1. & latius in l. vni. nu. 4. §. 6. C. de confessis (quomodo sunt accipiendâ que tradunt Abb. n. 6. Felin. n. 1. & alij in cap. at si clerici 4. de iudicijs, ac post alios Carolus de Grassis in tract. de exceptioni. except. 14. n. 4. & 5. Gratian. discept. foref. tom. 1. cap. 183. n. 11.) aut * coram tabellione, vel apparitore, quem atque cellum dicimus, de eiusdè iudicis mandato partis confessionem, vel recognitionem admittente, quod iure fieri posse constat ex c. 1. §. fin. illic: *pro inuendis, vel recognoscendis contractibus coram ipsis, de foro competenti, in 6. per argum. ab speciali, & vtrumque apparet ex d. l. 5. ibi: Ante el Iuez que manda executar, & ibi: Pochas ante Iuez competente iuncta l. sexta, circa finem, vers. Assi mefmo, aya lugar de se fazer, y segun ante el alguazil, o ofisial escriuano, ante quien el Iuez lo cometiere, que reconozca, tit. 21. lib. 4. nouis compilat. notant vtrumque Anilesius dicto verbo execution, n. 28. & 53. Auendañ. d. c. 30. n. 5. in 7. requisito, post princip. & responsio 4. n. 7. quem refert nouissimè, licet non omninò probet, D. Illephonius Perez de Lara in compon. vitæ homin. cap. 24. num. 99. & 100. firmât tamen longè verius Parladorius, qui in confessione loquitur, d. cap. fin. 1. p. §. 4. n. 5. vers. Hoc quoque, & num. 6. & 7. Azueed. latè explicans, in d. l. 5. compilat. d. n. 25. ad 30. Amator*

tor Roderic. d. art. 2. n. 7. 31. & 36. cum duobus sequentibus, Collerus d. cap. 1. n. 99. cum totidem seqq. Stephanº Gratianus disceptat. foref. tom. 1. d. cap. 183. n. 11. Genoa de scriptura priuata lib. 1. q. 3. aliàs 14. num. 7. D. Ioan. Baptiff. Valençuela eleganter exornans, dict. conf. 112. n. 11. maximè nu. 35. & 48. qui & si n. 30. firmare videatur, nõ sufficere, quod recognitio fiat coram tabellione, vel alio ministro iudicis, postea tamen n. 32. cõtrarium recognoscit ex d. l. 6. compil.

Quibus consequens est primò, recognitionem, aut cõfessionem, coram iudice incompetenti factam, executionem non mereri, vt notat Zynus in l. vnica, q. 4. siue n. 5. in fin. C. de confessis, & communis, quam resoluunt proximè relati, quanquam * ad hoc saltem proficit, vt in ea persistere confessus à suo iudice compellatur, vt tradit Antonius Francus in additione ad Abbatem in cap. 1. n. 25. de iudicijs, Rebufus de chirographorũ recognitione, art. 1. n. 31. vers. Illa tamen recognitio, Ioan. Gutierr. præf. q. lib. 1. q. 126. nu. vlt. ultra plures alios congestos à præceptore meo Valdesio in annotation. ad Roderic. Suar. in l. post rem iudicatam, notab. seu casu 3. addit. 1. sub lit. F. siue vers. Item quod fiant, post princip. D. de re iudicata.

Deinde & illud multò magis consequens est, omninò extraiudicalem recognitionem, aut confessionem, minimè ad executionem sufficere, ex regula legis minor 25. annis, cui fidei commissum 40. vers. Cauerat se id accepisse, D. de minor, l. 4. §. si ex conuentione, D. de re iudicata, l. 2. C. de executione rei iudicatae, notât Bart. in l. 1. n. 4. ad finem, vers. In omnibus casibus, D. iudicatum solui, Antonius Francus, rectè explicans d. addit. 1. ad Abbatem in cap. 1. n. 25. in princip. & vers. Et ad prædicta, de iudicijs, licet talis cõfessio, aut recognitio, testibus probata, ad viam ordinariam proficit, vt cum Rebufo d. tit. de chirographorum recognitione, in præfat. n. 68. obseruat optinè Amator Rodericius d. art. 2. n. 8. Collerus sup. n. 98. latè què cum communi profequitur Ioan. Gutierr. de in nam. confirmat. 1. part. cap. 54. per totum, distin-

16 distinguens inter confessionem * extraiudicalem factam creditore absente, quæ duobus probata testibº, semiplenâ duntaxat probationem contra confitètem inducit, non verò plenam regulariter, nisi vno accedente teste, qui de visu cõtracti debiti deponat, quod à n. 1. ad 18 inclusiuè eleganter probat, & exornat, nõnullos ab ea regula casus excipiens, & confessionem extraiudicalem * factam præsentè parte, quæ duobus legitimis testibus probata, plenè probat, ac fidè facit, vt idè Gutier. n. 19. ostèdit ac n. seqq. optimè declarat, id quod etiã latè prosequitur, & exornât Marant. de ord. iud. 6. p. a. 5. de conf. n. 2. & à n. 12. Duenas reg. 119. & 120. Iosephº Ludouic. decis. Perusi 119. per totam, maximè n. 1. & 16. cõ seqq. Barnabas Cornazanus decis. Lucens. 13. n. 12. decis. 57. n. 14. decis. 60. n. 8. decis. 85. n. 11. decis. 129. n. 1. & decis. 212. n. 7. Ludouicus Cencius de censibus p. 1. cap. 4. d. nu. 25. D. Valençuel. conf. 27. n. 2. & obs. 126. d. n. 5. Hieron. Bucaronius de differentijs inter iudicia civilia, & criminalia, diff. n. 34. n. 2. & 3. Camil. Borrel. in summ. de cis. to. 2. tit. 3. d. n. 63. ad 71. vbi latè de cõfessione extraiudiciali absente parte facta, & n. 73. cõ seqq. vbi de confessione facta parte præsentè.
 18 Secundò oportet, vt recognitio fiat ab ipsa parte scribente, vel subscribente, alterutrum enim sufficit, scil. quod vel propria manu, ac proprio expresso nomine scribat, licet non subscribat, arg. tex. in l. cõ antiquitas 28. §. fin. C. de testamētis, vbi notat Bald. n. 6. & Paul. Castrenf. n. 7. Ludou. Roman. cõf. 303. n. 1. & post alios Felin. in c. 2. de fide instrument. n. 7. Hippol. Marsilius in repetitione rubricæ, C. de probat. num. 272. aliàs 295. sub vers. Prædictis etiam, Rebuf. d. tit. de chirographorum recognit. in præfat. n. 84. Ant. Gabriel. commun. conclus. lib. 1. tit. de præsumpt. conclus. 3. d. n. 1. ad 13. Gasp. Caballinus, elegantè explicans, milloquio 664. 2. milloquiorum parte, Menoch. de arbit. lib. 2. casu 114. n. 4. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 66. n. 2. Margard. de probat. to. 3. concl. 1300. n. 25. Iacobus Cancerius var. resolut. lib. 1. c. 22. n. 26. vers. Quod

tamen fallit, Alexand. Trétacinq. var. resolut. lib. 2. resol. 12. de fide instrument. n. 5. Polidorus Ripa obseruat. 190. n. 2. & 3. Nicolaº Genoa de scriptura priuata lib. 1. q. 3. aliàs 4. principali, n. 123. Ioan. Dominicus Gairus de credito cap. 2. tit. 8. nu. 2622. Ioannes Vvameffius conf. 67. n. 21. centur. 3. vel etiam * solum subscribat, alio scribente, quia & ipse scripsisse censetur, vt ex l. si ita stipulatus 126. §. Chrisogonus, in princ. D. de verbor. obligationibus, deduxerunt Ang. Imola, idem Castrens, & alij, quorum meminit Ias. ibi n. 2. qui tamen in vers. Ego ultra scribentes, eius legis, & aliarum ab his allatarum inductionem refellit rectè, alia iura expendens, quæ melius eam sententiam probant, quam & statim referendi verissimâ esse profitentur.

Procedit autem illa nedum, vt talis scriptura, solâ partis subscriptionem, ab ea recognitam habes, plenè probet ad obtinendam contra subscribentem in via ordinaria, hoc etiam casu verificata regula tex. in d. cap. 2. de fide instrument. & similibus, in quo nemo interpreti dubitauit, vt ipse Iason fatetur, & resoluunt Hippol. Marsil. in d. repetit. rubricæ, C. de probat. d. nu. 295. aliàs 314. Parisius. conf. 79. n. 1. & 2. lib. 3. & alibi sup. Ripa, & Corrasius in l. ad monedi, D. de iure iur. ille n. 102. hic verò post præludia, & scholia n. 48. ad fin. & post alios Eman. Costa in l. si ex cautione, scholio 2. ad verbum, tua, n. 1. C. de non numer. pecunia, Menoch. d. præsumpt. 66. ex n. 7. Margard. de probat. conclus. 1347. ex n. 2. Rota Genuens. decis. 65. n. 1. decis. 76. n. 2. decis. 78. n. 1. decis. 96. n. 6. decis. 124. n. 1. & alibi passim, Cabalin. milloquio 661. part. 2. Iatè Franciscus Caldas de empt. & vendit. cap. 6. n. 15. Cancerius d. cap. 2. n. 2. Nicolaus Genoa d. q. 3. aliàs 4. d. n. 129. Gairus vbi sup. n. 2623. sed etiã vt executioni mādari possit vigore statuti, priuatæ scripturæ, propria debitoris manu factæ, ac per eum recognitæ executiuâ vim tribuētis, vt notarunt Angel. n. 3. & ceteri magis communiter in d. §. Chrisogonus, secundum Ias. ibi, nam 4. (qui ait huic sententiæ neminem ex in-

terpretibus eius loci cōtradicerē) Alex. conf. 147. n. 4. lib. 2. Dec. in Auth. si quis in aliquo, n. 18. C. de edendo, Rebuf. d. tit. de chirographorū recognitione, in praefatione d. n. 51. Caballinus sup. n. 2. Menoch. sup. n. 12. Mascard. d. concl. 1347. sub n. 8. Caldas Pereira d. cap. 6. n. 16. etiam si idem Angelus sibi parū cōstans, prout vulgō allegatur, in d. l. cum antiquitas §. fin. in lectura Florentina (quam tamen ego inuenire nō potui) contrarium doceat, scilicet vigore dicti statuti, non esse exequendum chirographum aduersus eū, qui solam subscriptionē recognouit, eiusque sententiam veriore dicat Ias. in d. §. Chryso-gonus, n. 6. & 7. & in l. emptor 47. §. Lucius, n. 3. D. de pactis, & Herman. Decius, cui⁹ meminit Mascard. d. n. 8. qui praesertim mouentur ex l. si ego 9. §. dotis, aliās §. caterum, vers. Planē, illic, ut is subscribat, quasi res acceperit, & velut chirographum eius uxor retinet, D. de iure dotium, iuncta reg. l. 3. §. hac uerba siue, ubi Bart. & cōmunis, D. de negot. gestis, quibus rectē satisfacit Costa d. scholio 2. n. 3. vers. tertia species, & n. 4. Caldas 21. d. n. 16. & in terminis * d. l. Regia §. tit. 21. lib. 4. compilat. quōd partis, nedum totam scripturā propria manu, ac proprio expresso nomine scribentis, sed etiam subscribentis tantū scripturę, eius nomine ab alio factę, recognitio sufficiat, ut aduersus eum exequi possit, notarunt post alios Azeue. ibi, n. 5. in princ. Didacus Burgensis quest. civil. 4. n. 22. Ioannes Baptista Villalobos in arario cōmun. opinionum lit. E. n. 249. Parlad. d. lib. 2. rerum quotidianar. cap. fin. 1. p. 5. n. 5. in princ. & in fine, Gutier. lib. 1. practicar. quest. 123. num. 2. Amator Rodericus de executione sentent. 22. tit. d. cap. 1. art. 2. num. 13. idem * cum Rebufo sup. n. 44. & 57. atque alijs docentes, etsi priuatum instrumentum, seu chirographum, neque scriptum, neque subscriptum sit à debitore recognoscen- te, sed ab alio de eius mandato, ut & circa legem Regiam Lusitanam, nostrę similem obseruat Pereira de empt. & uendit. d. cap. 6. n. 17. ducti ex ratione textus in l. Diuus Claudius 15. §. itē Senatus, aliās §. & quatenus, illic, uideri

enim ait ipse domini manuscripta, cuius uoluntate scripta sunt, D. ad l. Cornel. de falsis, cum similibus inferius referendis. Quinimō * Parladorius d. nu. 5. 23 in princ. id in terminis probari contendit in l. 119. vers. E porende, illic, o de otro, que la fiziesse por su mandado, iun- Eto vers. Si la parte contra que aduzen tal carta como esta, la otorgare, tit. 18. part. 3. in quo tamen ipse planē fallitur, nā lex illa dumtaxat loquitur in terminis uia ordinarię, nō uero executiue, ut & supra attigim⁹, & infra latius explicabimus.

Non autem sufficiet, neque ad uiam ordinariam, neque executiuam recognitio tertij scribentis, vel subscribentis de mandato principalis, sed omnino necesse est, ut debitor de mandato aliās legitimē conuincatur, si ordinariē agatur, vel si executiua uia sit instituta, debitor ipse recognoscat, ac fateatur, ipsius mandato chirographum scriptum, vel subscriptum esse, nec nā datum testibus probari sufficiet; ne scilicet in primo casu * in tertij potestate sit, quenquam inuitū obligare, contra regul. tex. in l. ne in p. testute 26. D. de receptis arbitris, l. si seruus 27. §. 1. in fin. D. ad legem Aquil. l. interdum 6. §. serui, qui in fuga, vers. Ne inquit, D. de publican. & uet. gal. l. Pomponius 13. in fin. principij, D. de acqu. poss. (quicquid eam regulam infirmā esse contendat Cuiat. lib. 17. obseruat. c. 15.) iuncta alia reg. text. in l. non debet 75. D. de regul. iur. Auth. de instrum. cautela, & fide, §. si quis igitur, cū seqq. collat. 6. c. indicat 14. vers. Nos uni parti 3. q. 9. aut ne in secundo casu executiuum * ius, adeo strictū, & exorbitans, ex testiū depositione pendeat, ut utrūque uicissim notarūt Ioannes Imolenis conf. 91. in princ. & n. 1. & 2. Hippol. in rubr. C. de probationibus nu. 288. vers. Sed quari posset, aliās num. 309. & in practica §. diligenter, nu. 38. vers. Præterea dico, & n. 39. & singulari 471. Ripa in l. admonendi n. 102. vers. Item fecit, D. de iure iurando, Rebufus sup. n. 37. & 57. & Caldas d. n. 17. Idq; quod ad executiuā uia attinet, aperte colligitur ex d. l. 5. compilat. ibi: Reconocidos por las partes, ubi docet etiā Azeue. n.

uic. 6. vers. Verū tamē est, & n. 7. Paz d. 4. p. 50. l. 6. n. 29. Gutier. d. lib. 1. pract. 9. l. 21. Parlador. d. n. 5. vers. Hoc autē, Amator d. art. 2. n. 12. Villadiego in politica, cap. 2. n. 18. in fin. quicquid solam * testium depositionē de mandato scribendi à debitore facto sufficere, ut scriptura aduersus debitorem ipsum executioni mandari possit, uoluerit Stephanus Gratian⁹ discept. forens. lib. 1. c. 183. n. 17. nā procul dubio fallitur. 28 Ex quibus apparet, illud in proposito non parū interesse inter uiam ordinariam, & executiuam, quōd in illa, si prætenso debitore negante mandatum tertio datum, id fuerit probatum testibus, non eō min⁹ tertij recognitio contra ipsum operabitur, quōd nō etiam ipse in ea recognitione concurrat, cum sufficiat de mandato alioqui legitimē cōstare, ex reg. tex. in d. l. Diuus, in fin. princip. & §. & quatenus, D. ad l. Cornel. de falsis, in l. uice donatricis 20. & in l. in donationibus 31. vers. Ita tamē, 29 C. de donat. ex quibus locis constat, * nihil interesse an quis scribat, vel subscribat propria manu, an alius de eius mandato, ut ipsius propriē cautio dicatur; unde hoc in casu scriptura contra ipsum, non tantū recognoscentē, sed etiam negantē, & de mandato cōuictam probabit, ut docuerunt Bald. conf. 98. n. 20. vol. 2. Angelus in d. l. si ex cautione, n. 3. vers. Item nō est uerū, C. de nō num. pecun. & ibid. Costa d. scholio 2. n. 4. vers. Ille casus, Ludouic. Roman. cōf. 204. n. 2. ad fin. vers. Possumus, Ias. in d. §. Chryso-gon⁹, n. 6. Rebuf. d. tit. de chirographorū recognit. in praefat. n. 37. ad fin. Craueta cōf. 73. n. 1. (id rectē ampliās cū Baldo sup. ut procedat non obstāte statuto, quo cautū sit, quōd l. scripturę tertij non credatur) Caballinus milloquio 162. p. 2. Canceri⁹ d. c. 22. n. 4. & 26. vers. Neque requiritur, Tusch. d. concl. 76. n. 31. & 32. Vincentius Grilenzonius conf. 52. n. 25. & 26. Nicolaus Genoa d. q. 3. aliās 4. d. n. 108. id quē apud nos probat l. 114. vers. Pero si aquel, illic, a menos, q̄ la otra parte prueue, que el la fizo, o por su mandado fue fecha, & d. l. 119. ibi, o de otro q̄ la ouiere fecho por su mandado, tit. 18. part. 3. At uero

* in uia executiua, quę uirtute chirographi in iure recogniti prætenditur tam apud nos ex d. l. 5. compilat. sic disponente, quā apud alias nationes, in quibus similia uigent statuta, nō sufficit recognitio tertij, qui de mandato debitoris scripsit, vel subscripsit, sed ipsius debitoris recognitio pro forma desideratur, quę in negante scripturā, vel mādaturū, propriē dari nō potest, etiā si eam tertius recognoscat, ut ex Imola, & alijs superius notauimus, & licet ipsi datum mādaturū testibus cōprobetur, quemadmodū * nec probatio debiti, in chirographo à debitore negato contenti, ad uiam executiuam sufficit, ut tradunt Auenda. de exequendis mandatis, 2. p. cap. 36. n. 5. Parlador. d. 1. p. 5. n. 14. & post alios Azeue. in d. l. 5. compilat. n. 7. & in l. 2. eiusdem tituli n. 1. & 2. Amator Roderic. de executione sententia c. 1. art. 2. n. 16. Volan⁹ in Curia Philip. 2. p. 8. n. 2. Unde in primis cauendū est à Boerio decif. 295. n. 13. Asinio in tract. de executionib⁹ §. 1. c. 24. qui chirographū, trium testium uirorum, proprias subscriptiones recognoscentium, auctoritate suffultum, iuxta formam tex. in l. scripturas 11. vers. Nisfortē, C. qui portiores, aut etiam duorum, de contract⁹ tenore deponentium, non min⁹ executionis ius habere existimarūt, quā si illud à parte legitimē in iudicio recognitum esset, ei⁹ l. argumēto ducti, ubi eius modi chirographum publici instrumenti uim habere disponitur, & ut tale quoad ius hypothecę præferri instrumento publico posteriori, iudicis quę circa eam l. Iacobus Butrigarius Zyn⁹, & ceteri cōmuniter notarūt, ac nos superius probauim⁹ dissert. 21. n. 23. & 34. nē ē nihil interesse an chirographū iuxta illi⁹ l. formā cōfectū sit, vel à parte in iudicio legitimē recognitum, aut ei⁹ tenor per duos idoneos testes, qui cōtractui interfuerint, probatus. Quod tamē argumētū perquam fallax est, nec eos mouere debuit, quia æquiparatio prædicta procedit tantū quoad effectū prælationis, de quo ibi, ad quam iure ordinario agitur, nō uero quoad ius executiuę agendi, quod

non nisi instrumento verè publico, aut priuato, iudicialiter ab ipsa parte recognito, iure nostro concessu est, aded que cum aded strictum sit, & exorbitans, non est ad eos casus trahendum, in quibus aliàs de chirographi tenore, siue de debito in eo contèto legitime constaret, quia sic nullus ferè casus daretur, in quo executiua via locum non haberet, & ordinaria penitus cõquiesceret, quippè quam eludere facillimū esset, de quolibet contractu, vel debito confèto chirographo, quare merito de præfata sententia tandem dubitat Boer. d. n. 13. in fin. iūctis n. 14. vers. Tamè de stylo, ac n. 15. vbi asserit, Gallix stylum eam minimè admisisse.

33 Rursus cauendū est à Villadiego in polit. c. 2. n. 20. qui præcedenti doctrina velut certissima supposita, illud ei cõsequenter addit, posse etiã chirographū executioni mādari, etsi debitū in eo cõtētū nō per duos testes probatū sit, sed per vnū tātū, & litterarū cõparationē, quinimò pro se citat Parlador. pro cõtraria sētētia sup. à nobis laudatū, què aut nō vidit, aut certè nō percepit; ac rurs⁹ animaduerrere debuit, quòd talis cõprobatio scripture per vnū testē, & litterarū cõparationē, tantū operatur quòd viã ordinariã, iuxta tradita à gl. verb. exacto, in l. admonēdi 31. D. de iureiurã. & cõmuni, quã post Bart. n. 26 & alios, resoluūt Ripa ibi, n. 513. D. CoUAR. in practio. c. 22. n. 6. Greg. Lop. in l. 119. gl. 6. tit. 18. parti. 3. Menoch. de arbit. casu 114. n. 6. & 20. Mascar. de probat. cõcl. 330. n. 7. Gilchen. in l. cõparationes, n. 21. C. de fide instrumētōr. nō etiã quòd viã executiua, vt tradunt vtrūque Paz in praxi 4. p. to. 1. c. 1. n. 28. iūctis duob⁹ præcedētib⁹, Azeue. in l. 5. tit. 21. lib. 4. compilat. n. 20. in fine.

34 Tertio, quod ad personā attinet (cū ante omnia eius legitimatio quærēda sit, l. si quaramus 4. D. de testam. l. quidā referūt 14. vers. esse enim debet, D. de iure codicil. l. licet 24. C. de procurator.) illud necessariò exigitur, quòd prædicta recognitio fiat ab habēte legitimā personā standi in iudicio, quam quòd hoc 35 habere etiã * minorē annis 25. curatore carētē, aded què eius recognitionē,

vel cõfessionē valere, arg. l. certū 6. §. in pupillo, vers. Minorē, D. de cõfess. docuit Paul. Castr. ibi, à vers. Et scētū, sic eū text. intelligens, sequuntur Auendañ. de exequend. mandat. 2. p. c. 30. n. 5. vers. Septimò requiritur, in fi. & respōs. 4. n. 7. Parlador. d. §. 5. n. 10. Villadieg. in polit. d. c. 2. n. 27. Volañus in Curia Philippi- ca 2. p. §. 6. n. 5. aliud docētes in minore curatorem habente, cuius interuentus hoc in casu omninò necessari⁹ erit. Id quod iure cõmuni mihi non probatur, cū obstant generalia verba d. vers. Minorē, & l. de etate n. in princ. D. de interrog. n. iu. fac. quod & volūt Duar. & Vvesemb. ad tit. D. de cõfess. ille vers. vlti. hic verò n. 3. vers. Minor, sed tātū pro cedit apud nos, stāte l. 22. tit. 11. lib. 5. noua compilat. quicquid absolutè * minoris recognitionem, siue ille curatorem habeat, siue etiã eo careat, ad executionē minimè sufficere, notās Auendañ. quasi sibi in præfatis locis cõtrarium, probare magis videatur Azeue. in d. l. 5. compilat. n. 10. propter l. 1. & 4. tit. 13. part. 3. vbi ad hoc, vt confessio in iudicio facta noceat confitenti, 25. annorum ætas requiritur. Quæ tamen * leges pertinent ad firmitatem 37 cõfessionis, ne possit per in integrum restitutionis beneficium impugnari, iuxta terminos dictæ legis certum, §. in pupillo, vers. Minorem, D. de confessis, iunctis què circa eam nuper cum Duareno, & Vvesemb. obseruauimus, quicquid aliter intelligat, licet earū legū Regiarū non meminerit, Gutier. lib. 1. pract. q. 123. ad fi. Qui in * alio nihilo- 38 minus planè fallitur, dū scilicet superiorem Auendañi sentētiam, quòd minoris curatore carētis recognitio sufficiat ad executorium mandatū cõtra eum decernēdum, expressè etiã firmat in minore curatōrē habēte, immemor d. l. 22. cõpil. * ex qua cõstat, omnes cõtractus, vel actus à minore 25. annis, 39 curatorem habēte, in sui præiudicium quomodocūque celebratos, ipso iure nullos esse, vti ex ea lege notat Matiecus ibi, gl. 2. n. vlt. iuncta obseruatione Azeue. ad eandē l. 22. n. 3. Vnde * & recognitio, vel cõfessio, etiã iudicij præparatoria, minori sub tutoris, vel curatoris

toris potestate constituto minimè nocebit, vt & per eam l. agnoscit D. Pichardus (quicquid ea semota contrarium prius docuisset) manu dictionum ad praxim p. 2. præcepto, & §. 5. n. 9.

41 Quartò desiderari solet, quòd recognitio sit simplex, clara, & certa. De qua re, quia hactenus nō satis intellecta est, longiorem què proinde tractationem exigit, seq. dissertatione separatim differere cõmodius visum est.

42 Quintò requiritur, quòd partis recognitio sit expressa, non enim tacita sufficit, resultās ex silētio, secundū Felin. n. 12. in c. 2. de fide instrum. Rebuf. d. tit. de chirographorū recognitione, in præfatione, n. 26. & 74. & Auenda. d. c. 30. n. 4. id tamen limitantes, * nisi huiusmodi recognitio tacita, resultet ex cõtumacia nolentis comparere post personalem citationem, ipsi factam ex iudicis decreto, quo nominatim cautum fuerit, vt pars aduersa ad recognoscendū citetur, vt intra terminū sibi ad hoc præfixum cõpareat, potest enim in hac specie iudex ob partis cõtumaciã, vel in non cõparendo post citationē, præfato modo factam, vel si comparuerit, in recusando recognitionem, siue claram responsionē erga eam, instrumentum habere pro recognito, arg. tex. in l. de etate 12. §. qui tacuit, D. de interrogat. in iu. fac. in c. fin. de confess. in 6. c. venenabilibus 7. §. porro, de sentent. ex cõmunicat. eod. lib. l. 3. vers. Ca muchas vegadas, tit. 13. p. 3. docent Rebuf. d. tit. de chirographorū recognitione, in præf. nu. 26. 97. & 98. vers. Contrarium, & art. 1. n. 19. 20. & 40. D. Couar. lib. 2. var. c. 11. n. 4. in fin. Auenda. d. c. 30. n. 4. Francif. Auilef⁹, elegantem Angeli, & Iasonis doctrinam expendens, in capitibus Prætorū, d. c. 10. verbo execution, n. 34. Did. Perez ad l. 4. tit. 8. lib. 3. ordinam. gl. 1. vers. Quid obsecro, pag. mihi 1090. Valaf. cõsultat. 164. n. 2. to. 2. Parlador. lib. 2. rer. quotid. c. fin. 1. p. §. 5. n. 3. & 11. Gutier. pract. quæst. lib. 1. q. 122. nu. 1. vers. Sed his non obstantibus (qui num. seqq. cõtrariæ sententiæ fundamentis optimè satisfacit) Azeue. in d. l. 5. compil. ex nu. 14. ad 20. Villadiego in politio. 1. p. c. 2. n. 29. Frater Emanuel Roderici⁹ quæstion. regul. lib. 2. q. 13. art. 5. Frat. Octa-

uanus Spatharius de modo corrigendi regulares, tract. 8. c. 4. sub n. 2. Colletus de processib. executiu. p. 3. c. 1. n. 101. & 102. Gratian. discept. forens. lib. 1. c. 183. n. 14. & 15. Cardin. Tusch. pract. conclus. to. 6. lit. R. concl. 50. n. 17. Florid⁹ Maufonius de causis executiuis, lib. 1. q. 5. n. 42. Gab. Aluar. de priuileg. pauper. p. 2. q. 65. §. 1. n. 146. & ad axioma iuris lit. I. n. 114. idquè ad praxim omnes valdè commendant, sed & ampliant, * vt data rei latitatione, quia forsàn 44 consuetis horis domi non intersit, aut nō inueniatur, ne eius sibi malitia proficit, sufficiat citatio ad domum, dum tamen illa duplicata sit, vt aduertit Rebuf. d. art. 1. n. 19. in fin. qui etsi nihil alleget, moueri potuit arg. tex. in Auth. vt liceat matri, & auia cap. 9. §. si quis in sua domo, illic, semel, & secundò culpatus, collat. 8. & quòd per eum textum, & similia iura notat gl. verbo admonitus, in Auth. de heredib. & falcid. §. si quis autem non implens, collat. 1. quã gl. alio in proposito expendunt, ac singularem dicunt plures relati, quanquam nō probati ab Anton. Gomezio tom. 3. variarum, cap. 1. num. 24.

45 Verum adhuc hanc praxim non male impugnat Gundiffa Iuus Paz d. 4. p. tom. 1. cap. 1. num. 25. & 54. cui accedunt Volañus in Curia Philipp. 2. part. §. 6. num. 3. & Amator Rodericius d. art. 2. num. 10. vers. Caterum, qui num. sequenti notam in hoc articulo praxim introducit ex mente eiusdem Gundiffalui Paz dicta 4. part. cap. 7. num. 2. nempè vt si reus, ad recognoscendum siue personaliter, siue ad domum citatus, intra præfixum sibi terminum comparere noluerit, vel recognoscere, siue circa recognitionē respondere post quàm comparuit recusauerit, iudex eius non comparentis bona, vel ipsum comparentem, donec recognoscāt, seu respondeat, capi iubeat, argumento legis prima, §. ex hoc rescripto, vers. (alias §.) secundum quod, illic: Cogenda què erit respondere, & vers. (alias §.) quid ergo si non responderit, illic: Cogenda igitur erit remedys Prætoris, & in ius venire, & si venit, respondere, pignora què eius capienda, & distrabenda, si cõtemnat; D. de ventre inspiciendo, quæ sanè praxis 45

46 longè mihi æquior, ac rationabilior videtur, & eam * tam Hispalensis, quàm Granatensis Senatus frequentius amplecti solet eo in casu, quo citatio ad recognoscendum, personaliter facta non est, sed ad domum tantum ob rei latitacionem, ac de magno præiudicio tractatur, quia magnæ quantitatis obligationem priuata scriptura cõtineat; alias autem priorè praxim, quòd post rei contumaciam in non comparendo, vel respondendo, executorium mandatum decernatur, magis admittit, sci licet cum vel citatio in persona facta est, quòdcumque negotium fuerit, vel si ad domum tantum facta sit ob rei latitacionem, ita demum si de paruo siue modicæ quãtitatis præiudicio tractetur, quippè quod in iure parum attendi solet, l. scio 4. illic, ne propter satis minimam rem vel summam, si maiori rei vel summa præiudicetur, audiatur, D. de in integr. rest. l. si oleum 10. (quæ aliàs est sub l. si quis affirmauit 9.) §. fin. cum l. seq. D. de dolo, cum latè adductis, & promote exornatis à Tiraq. in tract. de iudicio in rebus exiguis ferendo, per totum, Alderano Mascari. de generalis statutorum interp. consl. 5. n. 47. 50. 60. & 61. Mario Giurba ad cõsuetudines Senatus Messanensis, c. 16. gl. 2. n. 14. Tuscho pract. conclus. tom. 5. lit. M. conclus. 238. per totam.

47 Tandem postulat, quòd recognitio fiat in ipso litis exordio, ante solènem libelli porrectionem, vel litis cõtestationem, puta iudice tunc ad actoris instantiam interrogante reum, siue illi iubente, vt declarat, an ipsius sit scriptura illa: nam etsi, vt * ex ea agi possit vel ordinariè, vel summarariè, aliter quàm per executionem, tam ante quàm post litis cõtestationem fieri recognitio valeat ad iudicis interrogationem, ex reg. l. vbi cumque 22. D. de interrogat. in iure faciendis, notant Baldus in Auth. contra qui propriam num. 23. per tex. ibi, C. de non numerata pecu. Ludou. Roman. consl. 373. nu. 1. 2. & 3. Philip. Dec. in cap. 1. prima lectu. notab. 4. num. 34. & 35. de iudicijs, Curt. iun. in l. admonendi num. 31. D. de iureiur. Rebuf. 1. to. ad leges Gallicas tit. de chirograph. re-

cogn. in præfat. n. 78. & 79. secus nihilominus erit, si executiue agatur ex scriptura recognita, virtute statuti, vel consuetudinis, tunc enim recognitio (vt diximus) ante litis cõtestationem faciendã est, nam si postea fiat, * non 49 habet executionem paratam, sed erit expectanda sententia, quemadmodum in Franciæ Regno obseruari testatur Rebuf. d. n. 79. in fine, & apud nos quòque passim praxis admisit, vt testatur D. Præf. Couar. var. resol. lib. 2. c. 11. n. 4. qui eã probare nititur * authoritate Bald. què corruptè citat in l. cõtra ne gãt, C. ad l. Aquil. (vbi hac de re nullũ verbum profert) pro dicta Auth. contra qui propriam, & aliorum, quos nuper retulimus, cum tamen ex his, quæ diximus, planè cõstet, longè quidem aliud eos sentire quòad hoc, vt præcisè ante litis cõtestationem fieri recognitio ad iudicis præceptum debeat, voluerunt enim, etiã postea fieri posse in causa tam ordinaria, quàm summaria, & executiue, de qua loquimur, non meminere. Constat autem * inter viam 51 summariam strictè sumptam, & executiuam multum interesse, & idè de illa ad istam affirmatiue non rectum summi, aut fieri argumentum, iuxta reg. l. Papinianus 20. aliàs 21. vers. Sed quod idem, D. de minor. cum similib. cum in * 52 causa summaria appellatio regulariter admittatur quòad vtrumque effectum, aliter quàm in executiua, strictè quoque accepta, quatenus species est summaria, in genere sumptæ, & tantum * remittantur solennitates ordinarij 53 iudicij, iurisquè termini restringatur, iuxta tex. in Clem. dispendiosam, de iudicijs, & in Clem. sepè, de verb. signif. cum his, quæ vbiq; glossæ, & DD. communiter adnotarunt, quemadmodum testantur Robertus Maranta de ordine iudiciorum 4. p. distinct. 9. à n. 8. maxime n. 175. & 176. Iacobus Puteus de decisionibus Rota Romana lib. 3. decis. 130. à nu. 7. Parlador. in sesquicenturia quotidi. differentiarum, differ. 137. à num. 6. & 13. & post alios Caldas Pereira de emptio. & vendit. cap. 33. n. 30. Sigism. Scaccia de appellat. q. 15. à num. 244. & 248. & q. 17. ampliat. 30. siue à n. 7. Florid. Mausonius

sonius de causis executiuis, præludio 1. n. 43. & ampliat. 34. n. 8. & 9. Aug. Barbosa in tract. de clausulis vsufrequè. clausula 176. ex n. 7. D. Franc. Salgado de Regia prote. vs oppressorum, tom. 2. p. 3. c. 2. n. 91. & 92. & p. 4. c. 5. à n. 1. ad 5. inclusiue, Don Franciscus Chislerius de iudice regularium c. 11. ex n. 3.

54 Relata igitur praxis multo melius fundari potest argumento eius, quòd obseruatur in cõtessione iudiciali, quæ si ante solènem libellum, vel litis cõtestationem ex iudicis mandato spontè fiat, paratam habet executionem, præmissis præcepto de soluendo intra certum diem, iuxta regulam legis si debitori 21. D. de iudicijs, in quem sensum interpretanda sunt iura, quæ confessionem in iure factam rei iudicatæ æquiparant, l. proinde 25. §. ult. illic: Iudex non rei iudicanda, sed æstimanda datur, quia nulla sunt partes iudicis in confitentes, D. ad legem Aquiliam, l. post rem iudicatam 56. illic: Vel confessionem in iure factam, D. de re iudicata, l. 1. D. de confessionis, l. vnica C. eodem tit. nã vt hæc æquiparatio propriè locum habeat, ac præfato modo exequi confessio possit, necesse est, vt fiat ab initio; si verò cõtessio * libello iam potrecto, in ipsa litis cõtestatione, vel post fiat, non itè executionem habet, quia iudicis sententia necessaria est, in negotio principali ferenda, iuxta alias iuris regulas, nempe tex. in l. cum quadam 19. vers. Sed et si post susceptam, illic: Sententia quæ à priorè rectè fertur, D. de iurisdict. l. si mulier 21. §. fin. in fine, illic, vt quam viam ego elegerim, hæc mihi pateat, D. quod metus causa, l. non potest 23. l. de qua re 74. D. de iudic. l. vt fundus 18. D. cõmuni diuidundo, l. quod in herede 9. §. eligere, illic, cum sciat sibi regressum ad aliam non futurum, D. de tributaria act. Auth. qui se mel, C. quomodo, & quando iudex, cap. 1. in fin. de postulat. prælatorum in 6. cap. vt quis duas 25. de elect. eodem lib. id què in 56 specie constat * ex l. Iulianus 3. & l. qui sibiham 5. D. de confessionis, ac notat vtrũ què gloss. Vltima in l. certum 6. §. ult. D. eodem tit. gl. finalis in fin. in l. 1. C. de litis cõtestat. gl. magna ad mediet, vers.

Et quod dicitur, in d. l. vn. C. de confessionis, gl. verbo litis cõtestationem, vers. Si autem extra ordinem, in Auth. de exhiben. reus, §. illud quoque, collat. 5. & verbo confessionem, vers. Sed si non sit datus, in cap. dudum 54. de electione, resoluunt communem vltra ordinarios vbiq; Raphael Cumanus in d. l. 1. n. 4. D. de confess. Alexan. in l. 2. nu. 12. D. de iureiuram. Maranta vbi supr. 6. p. actu 5. de confessione, nu. 21. & actu 8. de instrumentor. production, n. 13. vers. Licet posset dici, Rodericus Suarez in d. l. post rem iudicatam; notabili 2. n. 6. & 20. & notabili 3. n. 2. & 9. & ad l. Regni q. vlt. nu. 3. Gregor. Lopez in l. 7. gl. 2. in princ. tit. 3. part. 3. Franc. Auil. d. cap. 10. Prætorum, verbo execution, n. 27. Villalobos in arario cõmunium opinionum, lit. E. n. 248. D. Anton. de Padilla in l. si quis maior. n. 71. C. de transact. Gutier. lib. 1. practicar. q. 126. n. 3. & 4. Azeued. in d. l. 5. tit. 21. lib. 4. compilat. n. 31. Amator Roderic. de execut. cap. 1. art. 2. n. 24. Quomodo * procedunt quæ de confessionis executione simpliciter tradit Bart. in l. 1. n. 2. vers. Præterea non est dubium, D. iudicatum solui, Ant. Francus in addit. ad Abbatem, in cap. 1. n. 25. sub lit. D. de iudicijs, & cum alijs pluribus Floridus Mausonius de causis executiuis, lib. 1. ampliat. 36. à n. 7. qui & ipse sic tandem agnoscit nu. 38. id què apud * nos a- 58 pertè probant d. l. 7. vers. Mas quando, illic, otorgasse luego lo que deusa, tit. 3. p. 3. & l. 2. tit. 13. eadem partit. vers. E por ende el juzgador, ante quien es fecha la conocencia, deue dar luego juyzio afsnato por ella, si sobre aquella cosa que conoquiero fue comenzado pleyto ante por demanda, e por respuesta, iuncto vers. Mas si alguna, illic, le rogasse, que le fiziesse jurar, o que le preguntasse, si el deuis alguna cosa, o marauadiz, e el demandado respondiesse luego llanamente, que se los deuia, non le queriendo fazer contienda sobre ello, estonce dezimos, q̄ abonda, que el juzgador mande al deudor, que fizo la conocencia, que pague aquella cosa, que conocio fasta vn dia señalado, q̄ ponga, e non ha porque le de otro su juyzio aynado sobre tal razon como esta.

Ex quibus satis, superquè constat, 59 confessionem iudicalem, etiam post Pp 4 libel-

libellum oblatum citra litis contestationem factam, iudicis sententiam post se non expectare, quia nimirum talis confessio animo potius iudiciū declinandi, seu vitandi facta in dubio præsumitur, nec enim lis esse potest, ubi cessat alterius partis contradictio, c. forus 10. §. iurgium, vers. Lis autem à contentione, de verb. signif. id quod * multo magis locum habebit, si eiusmodi confessio fiat, oblata simul pecuniæ debitæ solutione, siue simpliciter, iuxta l. si reus paratus 73. D. de procurat. siue dilatione simul ad soluendum petita, iuxta l. ad solutionem 5. C. de re iudicata, tunc siquidem manifestius de confitētis voluntate constat, quod iudicium subire nolit, sed absque eo debitum satisfacere. Neutro itaque casu cōfessio debet perinde haberi, quasi per eam iudiciū fuerit inchoatum, adeoque iudicis sententiam non expectat, sed locum tantum facit iudicis præcepto de soluendo, vel consignando pecuniam debitā intra certum diem, iuxta text. in d. l. si reus paratus, & in d. l. si debitori, quas & sic non malè intelligunt, siue ad hunc etiam casum protrahunt Gregor. Lopez in d. l. 7. parti. gl. 2. vers. Sed ego crederem, expendens eam l. iuncta præcedenti, & Petr. Barbosa in eadem l. si debitori à n. 16. maximi n. 26. 27. 38. & 86. idque ante omnes non obscure sensit Raphael Cumanus in d. l. 1. D. de confessis n. 4. vers. Vnde debetis dicere, Ant. Francus in addit. ad Abb. in d. c. 1. de iudicijs, n. 25. lit. D. vers. Et tene menti.

61 Nec ad rem pertinet, quod per confessionem quoque libelli responsoriā, litis contestatio inducitur, quemadmodū colligitur ex generalitate text. in l. 2. illic. Nisi post narrationem, & responsionem, C. de iureiuran. propter calumniam dando, l. 1. vers. Lis enim, ubi notat gl. ult. ad finem, vers. Sed puto, C. de litis contestat. cap. vni. ad finem, ubi & obseruat gl. unica, post princ. vers. Est autem litis contestatio, eodem tit. de litis contestat. & cap. dudum 54. vers. Licet autem, ubi similis gl. verbo responsionem, vers. dicas, & vers. Est ergo verū, de electione, & ubique communis, quam resoluunt Marāta de ordine iudiciorum 6. part. memb. 10.

num. 4. alijs 5. Franciscus Viuius decis. Neapolit. 310. num. 1. lib. 2. Barbosa in d. l. si debitori, n. 17. & 28. & apud nos probat l. 10. vers. Ante dezimos, illic. que llanamente responde si, onen, ubi notat Gregor. Lop. gl. 3. tit. 3. & l. 3. vers. E respondiendo, sub iisdem ferme verbis, ubi idem Gregor. Lop. gl. 3. post princ. tit. 10. part. 3. & l. 1. illic: Contestando el pleito, conociendo, o negado, tit. 4. lib. 4. noua compilat. & consequenter iudicis sententia omninò sequi debet, iuxta vulgares iuris regulas, sup. n. 36. expēsas. Quia respondeo, * id quidem minimè accipiendum esse de confessione absoluta, animo soluendi, & iudicium euitandi facta, quippe quæ litis contestationem (à qua * illud exorditur, l. amplius non peti 15. iuncta gl. verbo iudiciū, D. rem ratam haberi, cum relatis à Gundissaluo Paz in praxi 1. annotat. à num. 35. Andrea Gaillio præf. obseruat. lib. 1. obseruat. 74. nu. 1. Andrea Fachineo controuers. iuris lib. 11. cap. 81. D. Ant. Pichard. ad §. sic itaque discretis, sub n. 70. inst. de actionibus) inducere minimè potest, ne * contrarium effectum intentioni agentis operetur, contra reg. tex. in l. non oranis 19. D. de rebus creditis, & in l. legata inutiliter 14. D. de adimendis legatis, cum similibus, atque adeò per talem confessionem ordinaria potius lis cessat, imò & executiua, si solutio, aut debiti consignatio, vel confestim, vel intra terminum à iure, vel iudice assignatum re ipsa facta fuerit, quippe * qua liberatio ipso iure contingit, iuxta regulam tex. in l. fin. D. de lege commissoria, l. in contractibus 14. §. in omni verò, C. de non numerata pecunia, l. si creditrici 6. l. ex predijs 11. & l. accepta 19. C. de usuris, l. obfignatione 9. C. de solut. l. 8. vers. Otrosi, tit. 14. part. 5. cum ubiq; notatis, & in materia executionis probat apud nos elegans tex. in l. 32. titul. 4. lib. 3. & in l. 18. 21. 22. & 23. tit. 21. lib. 4. noua compil. quibus traditum est, executionem, & ius decimæ ex ea debitæ vitari, solutione per debitorem statim, vel intra diem naturalem facta, id quod postea in capitibus millionū anni 1632. in 5. genere conditionum generalium ad Regni leuamen,

men, nu. 50. fol. mibi 58. pag. 2. protrahitum est ad 72. horas. Non itaque executioni locus erit aduersus confitentem, statim vel intra legitimum tempus debitum soluentem, aut consignatentem, vt ex relatis compilationis legibus apparet, & ubique obseruat Azeued. optimè Ioannes Gutierrez. præf. quest. lib. 1. q. 33. & lib. 3. q. 22. idque in terminis nostris planè significat textus in d. l. si reus paratus, vers. Sed hoc constat, quam rectè expendit, & explicat Gregor. Lop. in d. l. 8. gl. 4. vers. Neque obstat, Gasp. Roderic. de annuis redditibus lib. 2. q. 15. n. 58. & 59.

66 Quod igitur de confessione libelli responsoria vulgò traditum est, vt litis contestationem inducat, de ea confessione necessariò exaudiri oportet, quæ admixtam habet negationem, vel contradictionem aliquam, prout ad rationem litis contestationis exigitur in l. rem non nouam 12. §. patroni, illic, cum lis fuerit contestata post narrationem propositam, & contradictione non obiectam, C. de iudicijs, puta objectionem peremptoria exceptionis, iuxta l. si quidem 9. C. de exceptionibus, aut alicuius qualitatis, quæ saltem confessionem moderetur, vt in specie legis si bonus 71. alijs 74. §. qui constitetur, D. de legat. 1. cuius generis confessiones litis cōtestationem proculdubio inducunt, adeoque viæ ordinariæ, * ac sententiæ diffinitivæ prolationi locum faciunt, vt & notat Salycetus, quanquam non per omnia sic explicet, n. 7. ad medium, vers. Aut fateatur, receptus à Petro Gilchenio n. 24. in d. l. 1. C. de litis contestat. apertius Ioannes Imolenf. in d. cap. 1. n. 11. eodem tit. receptus à Barbosa in d. l. si debitori, n. 30. & 31. iuxta quæ accipiendi sunt Tirac. de retract. & consignatatis, §. 15. gl. 2. ex n. 1. Parlador. lib. 1. rerum quotid. cap. 14. Gundissaluo Paz in praxi 1. p. tom. 1. 8. tempore, à n. 1. Andreas Gaill. præf. obseruat. lib. 1. obseruat. 73. Bernard. Gren. ad eundem Guil. eod. lib. concl. 73. in princ. considerat. 1. D. Anton. Pichard. ad §. sic itaque discretis, n. 51. inst. de actionibus, & in mulct. omni ad praxim, p. 1. præcepto, & §. 3. à n. 6. qui de litis contestatione, & eius effectibus

late agunt. Quod cum ita sit, * iam ex 68 confessione sic facta fundatus est ordo iudiciarius super actione ordinaria ab actore proposita, adeò quæ necesse est, vt super ea quoque iudicis sententia subsequatur, vt superius probauimus.

69 Iuuant quæ de creditore, cui via executiua competit, tradit Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 5. p. 8. n. 17. & 18. & §. 11. n. 20. nempe vt in executione petenda cauere debeat, ne verbis ad viam ordinariā expectantibus, puta damnandi, condēnandi, quoquo modo vtatur, sed ad executiuam propriè pertinentibus, hoc est cogendi, cōpellendi, alijs pro hac via illam potius ingredietur, nec ei postea ad executiuam patebit regressus, vt satis euincunt iuris regulæ, sup. n. 55. expensæ, ac volūt gl. seq. n. commemorata, & in proposito melior in Clem. sepè 2. verbo partibus, vers. Sed pone quid de consensu, iuncto vers. His rationibus, de verb. signif. quod & ipsū ultra DD. n. 56. à me relatos, & à Burgenf. de Pace, cons. 39. n. 7. Parlador. ubi proximè, & rursus ab Azeued. in l. 1. tit. 21. lib. 4. compilat. num. 144. (qui 5. num. seqq. hanc sententiam, posito quod sit vera, quod tamen ipse nō admittit, quinque notabilibus modis limitat) late quoq; alijs cōgestis exoriant, & probant Aluar. Valasc. consultat. 88. n. 9. Gutierrez. præf. quest. lib. 3. q. 39. nu. 5. Don Garfias Mastril. decis. 157. ex n. 1. p. 2. Iacob. Cancor. var. resolut. lib. 1. cap. 17. de appellationibus, à n. 34. & lib. 2. cap. 3. n. 91. Hier. Gonzalez (qui sic sepè in Rota Romana constanter resolutum fuisse testatur) ad reg. 8. Cancellariæ gl. 6. n. 192. Sigilm. Scaccia de iudicijs lib. 1. cap. 62. nu. ult. & cap. 76. n. 9. post princ. vers. Quia qui potest agere, & de appellat. q. 17. limit. 9. n. 45. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 118. à nu. 49. Fontanel. de pactis nuptialibus claus. 7. p. 5. gl. 2. n. 30. Hercules Marefcottus, & Marius Antoninus Maceratensis var. resolut. lib. 1. ille cap. 38. n. 4. hic verò resolut. 29. n. 8. D. Ioan. Bapt. Valenc. cons. 49. nu. 15. Ludouicus Cencius de censibus p. 2. c. 2. q. 5. art. 6. nu. 28. Villadiego in polit.

lit. cap. 2. num. mibi 52. Marius Giurba
decis. 55. n. 18. decis. 74. n. 11. & decis.
100. n. 53. D. Illephofus Perez de La-
ra in compendio vita hominis, cap. 27. per
totum, maxime n. 18. Don Francif. Sal-
gado, alios congeres de Regia proteftio-
ne vi opprefforum 3. p. cap. 4. n. 60. & 4. p.
70 cap. 7. n. 172. id quod * ego ex supra-
dictis veriffimum iudico, vbi lite iam
conteftata, actor ad executiuam viam
progredi vult, nec enim hoc ei permit-
tendum est, etfi expensas refundere fit
parat⁹ in præiudicium rei, cui ius iam
quæfitum est ad viam ordinariam sibi
fauorabiliorem, arg. tex. in Auth. qui se-
mel, C. quomodo, & quando iudex, & quod
per eam tradunt eleganter Matth. Af-
flictus decis. Neapolit. 173. n. 5. Caua-
can. alios referes decis. 1. n. 16. p. 1. sec⁹
si lis nondum fuerit conteftata, quo ca-
fu locus erit cōtrariæ fententiæ, quam
refoluunt Rebufus 1. tom. ad leges Gal-
licæ, tit. de litteris obligatorijs, art. 2. glo.
1. n. 21. & art. 6. gl. 3. n. 7. Gundifalu.
Paz in praxi 4. p. tom. 1. c. 2. n. 2. & cap.
3. num. 31. post verf. Item executionem, in
verf. Nihilominus tamen, Felicianus de
cenfibus lib. 2. cap. 1. num. 34. post prin-
cip. verf. Eūquē magis, inuncto verf. Quo
cafu, Azeued. in d. l. 1. n. 152. & genera-
lius nu. 153. verf. Mibi tamen, Cancer.
var. refol. lib. 3. c. 15. à n. 180. D. Chrif.
Paz de tenuta, tom. 1. cap. 22. à n. 6. Vo-
lañ. in Curia Philippica 2. p. de iudic. exe-
cutiuo, §. 1. n. 2. D. Ant. Pichard. manu-
duñ. ad praxim part. 2. præcept. 6. n. 3. &
4. simpliciter afferentes, actorem qui,
cū via ipfi executiua competeret, or-
dinaria tantū expertus est, poffe ad
executiua redire refufis expēfis; ac-
cipiendi namquē sunt, cū super ordi-
naria actione nondū lis cōteftata fue-
rit, vt in terminis docuit Francif. Aui-
lefius cap. 10. Prætorum verbo executio
n. 2. ad fin. pluresquē alij ex supra rela-
tis, & ex his, quos ipfi congerunt, ma-
ximē Gutierrez. d. q. 39. nu. 6. Gratianus
d. cap. 113. à n. 51. nouiffimē Hermo-
filla in annotat. ad Gregor. Lopez in l. 56.
tit. 5. p. 5. gl. 11. & 12. n. 158. & 159.
licet pedē in hoc nō figat, varias alias
referens concordias; & in simili de ha-
bente fori electionem ad conueniendū

alium, & litem cōtra eum in vno foro
inftituente, quōd ante litem contefta-
tam tantū, non etiam post, poffit re-
fufis expēfis ipfum in altero cōueni-
re docet, ac decifum refert Ioannes à
Sande decifionum Frifcarum lib. 1. tit. 7.
de except. definit. 1. Nam & aliàs * ge-
neraliter traditum est, maxime in fin-
gularibus iudicijs, vique ad litem con-
teftationem libellū emendare, vel mu-
tare licitum esse, non postea, fic intel-
lecta decifione tex. in l. edita actio 3. ad
finem, C. de edendo, que madmodū no-
tarunt glos. verbo emendari, & latiffimē
in difcurfu Bart. maxime à nu. 6. & 28.
Paul. Castrensis à nu. 5. Alex. à num. 2.
Decius n. 10. 28. & 53. Cagnolus à n.
67. & Bolognetus ex n. 60. ibi, fimilis
gl. unica, circa finem, verf. Item nota quōd
libellus, Abbas à n. 24. & omnes in cap.
2. de libelli oblatione, gl. item verbo iure
addendi, in cap. inter dilectos 6. de fide in-
strumentor. vbi idem Abbas n. 10. & re-
liqui, vltra quos plena quoquē manu
rem tractant, & profequuntur Ioānes
Faber à n. 3. Angel. à n. 6. & Iafon nu.
13. & 22. in §. fin minus, inftit. de actio-
nibus, Ioan. Petr. Ferrariensis in practica
Papiensi, tit. 2. de forma libelli super ac-
tione reali, gl. 29. ad verbum faluo iure,
n. 8. Thomas Grammat. decis. 68. n. 5.
Capella Tholofana decis. 311. Ioach.
Minsing. refponfo 100. n. 11. 12. & 13.
centur. 1. Bartholom. Cæpola cautela
106. & Thomas Ferratius cautela 34.
Bern. Diaz reg. 440. Andr. Gailli⁹ pra-
cticar. obseruat. lib. 1. obseruat. 74. n. 4.
Hartm. Pistor var. quæst. lib. 4. q. 22. per
tot. Hieron. Ceuall. pract. quæst. tom. 3.
q. 815. à n. 7. (quicquid num. 10. con-
trarium apud nos verius existimet in-
specta l. 10. tit. 17. lib. 4. noua compilat.
qui in eo plane fallitur) Petr. Barbo-
fa in l. non potest 23. nu. 10. & 32. verf.
Sed longē verius, D. de iudicijs, Euerard.
Bronchorst, optimē probans enantio-
phanon, siue quæst. controu. cent. 1. assert.
28. Ioannes à Sande, fic iudicatum re-
ferens, decis. Frifcarum lib. 1. tit. 4. de li-
bello, eius quē mutatione, definit. 2. Petr.
Gilchen. in d. l. edita ex nu. 36. Qui * ex 72
n. 41. longē verius, ac receptius esse
concludit, nullam in proposito diffe-
rentiam

rentiam esse inter iudicia vniuersalia,
generalia, vel particularia, quia in nul-
lo eorum libelli emendatio, vel muta-
tio post litem cōteftatam regulariter
admittitur, vt & sigillatim difputat,
ac probat Fachine⁹ controuers. iuris lib.
11. c. 91. cum multis seqq. quam etiam
fententiam crebrius receptam esse ag-
noscit D. Pichard. in §. sic itaque difcre-
tis 14. à n. 50. inftit. de actionibus, licet
ipse ex n. 69. contrarium, imò in om-
nibus iudicijs, etiam post litem conte-
ftatam libelli emendationem admitti;
cū Martino glossatore antiquo, à non-
nullis recepto, verius credat, vt & fe-
cere, Cuiatius, Donell⁹, & alij relati,
& meritò improbat ab Euerar. Brō-
chorst, & Ioan. à Sande, vbi sup.

73 Nec Rebufi, & sequacium fententię
relatæ sup. n. 70. quicquam opitulatur
doctrina Bart. in l. consentaneis 8. n. 17.
C. quomodo, & quando iudex, afferentis,
actori eligenti vnum ex remedijs ibi
propositis aduersus reum contumacē;
non præcludi viam quōad aliud inten-
tandum, quam post alios fequuntur, &
communiter receptam testantur Iaf. in
l. vni. n. 23. D. si quis ius dicenti, & conf.
9. n. 41. & conf. 28. num. 8. Benuenurus
Stracha de decetor. 3. p. n. 46. vltra cō-
gestos à Fracisc. Becio in addit. ad Iaf.
conf. 9. n. 41. lit. H. quia loquuntur in
remedijs tendentibus ad eūdem finem
in iudicio summario, vel executiuo, do-
nec actori integrē satisfiat, id quod à
quæstione nostra longē diuersum est,
quod animaduertere debuisset Felicia-
nus à me relatus d. n. 70. ne pro fua fen-
tentia Iafonem ad laceret.

74 Quam veriffimam resolutionē Gra-
natenfis curia me iudice amplexa est
septima die Augusti anni 1631. in cau-
fa, quæ agitata est inter donam Elisa-
bet de Leon viduam, & executores te-
stamentarios don Michaelis Hermes,
eius mariti, qui ad causas pias dispo-
fuerat, nam cū actrix executores il-
los primò ordinariē conueniffet, pe-
tens eos condemnandos ad foluenda
sibi ex defuncti bonis tria millia duca-
torum, ad quæ ille ex matrimonij cau-
fa ipfi obligatus est in chirographo, in
iure recognito, ac ad publicum, & fo-

Decifio
incidēs
Grana-
tēfis cu-
ria.

lenne instrumentū, deinde redacto, po-
stea rādem antequam super hac actio-
ne lis ab executoribus conteftaretur;
executiue aduersus ipsos agere cœpit
virtute illius instrumenti, id verò exe-
cutoribus contradicentibus, tū ob or-
dinariam viam primitus intentatam,
ipfisque notificatam, tum etiam ob dō-
lum, quo ad id faciendū, matrimoniū
quē cum ea muliere cōtrahendum, de-
functum inductum fuisse dicebāt, cū
minor esset annis viginti quinque, alio
quī facilis in bonis suis euertendis; &
ad hæc, & alia, quæ allegarunt, probā-
da terminum sibi à iudice statui peten-
tibus, cū eum iudex concessiffet, ab
hac concessione, & tacita executorij
mādati denegatione pars dictæ viduæ
ad Granatente Prætorij prouocatio-
nem interposuit, in quo eam ex supra-
dictis duximus reuocandam, executio-
nisquē mandatū actricis parti concef-
simus. Postmodum verò, cum ab hoc
Senat⁹ decreto supplicatio ad eum ex
testamentariorum parte interponere-
tur, eò quod vltra deducta coram or-
dinario, quæ repetierunt, dicerent li-
tem fuisse super ordinaria actione cō-
teftatam, sed conteftationis libellum
ex actis processus dolo aduersarij sub-
latum esse, & ad id cum alijs proban-
dum terminum sibi assignari peterēt,
hunc illis ad id tantū, absque viæ exe-
cutiuæ præiudicio, breuē indulgimus.

Deinde cauendum multo magis est
à Parladorio d. cap. finali, 1. p. §. 4. ex
n. 4. & Volaño in Curia Philippica, 2. p.
de iudicio executiuo, §. 3. num. 1. quorum
primus nimis petulanter, iure etiam
communi inspecto, eò quod d. l. 2. &
5. D. de confessis, loquantur in cōfessio-
ne rei debitæ, quæ in rerum natura nō
est, alter verò modestius, motus tantum
ex d. l. 5. tit. 21. lib. 4. noua compil. pro-
bare nituntur, quocumque tēpore con-
fessio iudicialis fiat, etiam post litem
contestationem, non minū ei execu-
tium ius competere. Quod vtique in
terminis vtriusque iuris falsissimū est,
quia * lex 3. D. de confessis, contra Par-
ladorium potius retorqueri debet, dū
vtitur dictione, etiam, quæ difficiliorē
causam implicat l. etiam ceteris q. l. etiam
infim.

75

76

infantem 42. D. de adoptionibus, l. etiam ei 41. alijs 45. D. de minoribus, cum mil- le sic incipientibus, l. 2. & 3. C. si tutor, vel curator interuen. rubr. & l. vn. C. etiā per procuratorem causam in integ. restit. agi posse, & C. etiam ob chirographariam pec- cun. pign. teneri, l. extraneam 9. C. de he- red. instit. quæ, & similia iura vltraor- dinarios vbiq̄, ad hoc expendunt Bal- dus conf. 209. n. 2. & 4. lib. 3. Geminia- nus conf. 65. n. 8. Alex. conf. 116. n. 14. lib. 2. Mascac. de proba. to. 3. cōcl. 271. n. 33. ac post alios Petr. Zened⁹ singulari 51. August. Barbofa in tract. de dictioni- bus, dictione 112. num. 1. D. Ioan. del Castillo, quotid. controu. lib. 4. cap. 42. num. 33. & ad interpretationem text. 77 * in l. cum de consuetudine 34. illic, an etiam contradicō aliquando iudicio, D. de legibus, obseruat eleganter Bart. in l. de quibus 32. in repetitione n. 13. D. eod. tit. communiter receptus ex Paul. Casir. n. 11. Iaf. n. 51. Horoscio n. 50. ibi, & in simili quoque expēdit vtiliter Ioā- nes Gutier. practica. quæst. lib. 3. q. 32. n. 13. & de tutelis 2. p. c. 1. n. 33. post prin- cip. vers. Dicitio nāque, adedque in pro- posito nostro supponit illa dicitio, idē multo magis dicendum esse, si res con- fessa in rerum natura fuisset. Præfata 78 verò lex * Regia generalitèr loquēs, iuxta iuris antiqui terminos, vt minùs id le dat, accipienda est, ex regula legis præcipimus 32. in fine, C. de appellat. cum similibus, nec enim sic ea Regia lex ac- cepta, nullius aut parui effectus cen- seri debet, vt illi perperam putarunt, cum iudiciali confessioni simpliciter executiuum ius tribuerit, quod antea non aliàs habebat, quàm præmissio præ- cepto de soluendo, vt dictum est, inter quæ multum interesse aptius alibi di- cam. Hæc itaque * pauld attētius ad- uertere Parlador. debuisset, ne ipse cæ- cus, in re clarissima interpretes cæcu- tisse affirmare auderet. Quo errore si- militèr inuoluitur in præcedenti §. dum iuramentum quoque litis decisorium, post litis contestationem emanatum, paratam habere executionem temerè contra omnes contendit, quapropter mirum non est, si vt alter Narcisus sui amore obcæcatus, dum nimium de se

præsumens, cōmunium præceptorum dogmata flocci facit, eaquē conuelle- re, ac prosternere magna autoritate nititur, miserè ipse labatur, ac pereat, vt cani in eum non immeritò possit id quod duplici emblemate perbellè ce- cinit Alciatus, nempe emblem. 69. sui ipsius amorem, qui Græce philautia di- citur, sub nomine Narcisi increpās his versibus.

Quod nimium tua forma tibi Narcise pla- cebat,
In florē, & roti est versa superis olus.
Ingenij est marcor, cladesque philautia, do- ctos,

Quæ pestū plures datque, deditq; viros.
Qui veterum abiecta methodo, noua dog- mata querunt.

Nilquē suas præter trādere phantasias.
Et emblemate 172. iustam vltionem sub nomine corui, scorpionem captantis, eius quē veneno necati depingens, vbi sic tandem concludit.

O risu res digna, alijs qui fata parabat,
Ipsa perit, proprijs succubuit quē dolis.

Iuxta quam verisimam resolutionem iudicatum est in Hispalensi Senatū me iudice de mense Martij anni 1628. in causa donæ Elifabeth de Soto & Au- les viduæ, cum don Ludouico Carran- ça, cui illa mandatum dederat ad exi- gendos redditus cuiusdam cēsus, ad il- lam spectantis, super Regijs vestiga- libus Hispalensis ciuitatis imposti, quæ Elifabeth actione ordinaria man- dati conuenit, vt redditus exactos ipsi redderet, & cum ille respondendo ne- gasset, se quicquā debere, eò quod om- nes iam exoluisset, petitum postea fuit ex parte actricis, vt reus declararet, quanto tempore, quotquē redditus exe- gisset, & quando illos ipsi, vel alij eius nomine soluisset, ac reo respondente quinque annis, ab anno scilicet 1623. ad finem anni 1627. virtute mandati recuperasse redditus, huic tempori res- pondentes, ad rationem ducentorum, ac viginti quinque mille marauedino- rum in singulos annos, eaquē omnem quantitātē à se ex solutam fore, ex ra- tionibus accepti, & dati, vel remissi, quas reddere se paratum dicebat, con- stitutum esse; actricis pars confessionē hanc

hanc admisit, quaten⁹ pro se faciebat, eiusq; virtute executionē aduers⁹ Lu- douicū petijt, quā cū ordinarius iudex decreuisset, ab hoc decreto Ludouicus Hispalēsē Senatū prouocauit. In quo pro actrice velut apertissima allega- batur decisio d. l. 5. cōpil. quā ei⁹ aduo- cat⁹ eodem quo Parlador. modo, licet ei⁹ nō meminisset, absque difficultate accipiebat, vt nimirū quo cūq; iudicij tēpore emissa esset cōfessio, executio- nē mereretur, & addebatur potuisse il- lā rectè diuidi à qualitate ipsi adiecta, velut separata: quia etsi * in adminis- tratore, tutore, vel socio, qualitas rati- onis cōiuncta esset, tā propter neces- sarios sumpt⁹, qui in ea re frequēter in- teruenire solēt, quā quia creditū, & de bitū proueniūt ex eodē actu, vel cōtra- ctu, qui indiuiduā, connexā, & corres- pectiuam causam habet, vt satis cōstat ex l. Martij 30. D. pro socio, l. cū queritur 16. vers. Sed ver⁹, D. de administr. tutor. l. 1. §. præterea, D. de cōtraria, & vtili a- ctione, l. Thais 41. §. libertatē, iuncta gl. verbo fuerūt, D. de fideicō. n. libertatibus, ex quib⁹, & alijs sic post Angel. Roma- nū, Alexadrū, Iasonē, & alios resoluūt Menoch. de arbitra. lib. 2. casu 93. n. 10. & 11. Borgn. Caualcari. de tut. & curat. n. 214. Gasp. Baeç. de decima tutor. c. 2. n. 268. Fachin. cōtrouers. iuris lib. 8. cap. 58. Frac. Muñoz de Escouar, qui latè rem tractat, de ratiocin. c. 21. à n. 12. ma- ximè n. 22. Petr. Gilchen. ad l. instrumē- ta 5. sub n. 44. C. de probationibus, aded- que in ea specie nō nisi cū illa qualita- te acceptari confessio posset, vt ipsi 82 DD. voluerūt, at in * recuperate redi- tus alienos, neque vllū aliud negotiū admixtū habēte, qualitas illa reddēda rū rationū, velūt ex diuersis, & separa- tis stationib⁹ descēdēs, nec vllā pro se præsumptionē habēs; penitūs separata videri debet, arg. tex. in l. fin. C. de cōpē- sationib⁹, in cui⁹ proposito sic obseruat Muñoz d. n. 22. vers. Et tenēdo, ac proin- de * talis qualitas repudiari rectè po- test, in eo tātū cōfessione acceptata, in quo absq; illa cerra manet, ex doctri- na gl. 1. in l. si quidē 9. C. de exception. & cōmuni, dissert. seq. lati⁹ referēda. Quib⁹ 84 & alijs nō obstatib⁹ executionis * mā-

datū, ab ordinario iudice decreuūt, ex supra dictis reuocandū duxim⁹, quia l. 5. tit. 21. lib. 4. noua cōpil. quæ iudiciali cōfessione executionem tribuit, de ea, quæ in litis initio autē solennē libelli porrectiōnē, ex iudicis præcepto ad al- teri⁹ partis instatiā emittitur, dūtaxat accipiēda est, vt dixim⁹. Quod verò de confessionis qualitate diuidua pro ac- trice dicebatur, eo quoq; casu proce- deret, quo cōfessio isto modo facta, cō- gruo, ac legitimo tēpore in iudicio e- manasset, in ipso videlicet litis exor- dio, tūc si quidē posset actor illā absq; tali qualitate acceptare, vt executioni mādaretur, qualitate intra decēdiū nō probata, sec⁹ si tēpore incōgruo, puta post litē super ordinaria actione cōte- statā iudicialis confessio prodijisset, vt in relata specie, quo casu, etiā si illa ab- soluta foret, nec vllā cōtineret quali- tatē, executioni tradi non valeret, sed iudicis sentētiam expectaret, vt supra cum communi resoluimus.

His itaq; cōcurrētib⁹ in recognitio 85 ne priuatæ scripturæ, ad ei⁹ executio- nē eodemodo procedere iudex potest, quo progredi iure valet ad executio- nē instrumētōrū publicorū, vel triū sē- tētiarū, aut vni⁹ in re iudicatam trāsa- ctæ, aliarūvè rerū, paratā executionē habētū, neglecta appellatione, & qua- libet partis allegatione, vel exceptio- nē, nisi legitima, intra decē dies à die oppositionis, quæ intra tres alios faciē- da est, proponēda, & probāda, quibus elapsis statim addictionis sētētia pro- nunciatur, iuxta dispositionē, & formā tex. in l. 64. Tauri l. 4. & 5. tit. 8. lib. 3. ordinam. veteris, l. 3. 4. & 5. tit. 17. l. 2. tit. 19. l. 1. 2. 3. & 19. tit. 21. lib. 4. noua cōpil. & vltraordinarios vbiq̄, & plu- res alios latissimè, & elegāter profe- quūtur Gūdis. Paz in praxi d. 4. p. to. 1. c. 2. 3. & 7. Parlador. d. lib. 2. rerū quotid. c. fin. 5. p. per totā, Amat. Roder. de exe- cutione c. 1. cū suis articulis, ac per totū il- lū tractatū, D. Ant. Pich. manūduētionū ad praxim p. 2. præcepto, & §. 3. cū seqq.

Quæ quidē eodē modo locū habēt ad 86 uersus clericos in eorū foro, iuxta ea, quæ resoluūt elegāter Rebuf. 1. to. ad ll. Gallicas tit. de litteris obligator. art. 2. gl.

uni. n. 8. & 9. Roder. Suar. ad l. post rem indicatā, D. de re indicata, in declarat. legis Regni, ampliat. 8. D. Couar. in practico. question. c. 5. n. 5. & ab his, & alijs mutuati Ioā. Bapt. Villalob. in arar. cōm. opin. lit. E. n. 252. vers. Rodericus autem, Gūdif. Paz in praxi, 3. p. to. 2. c. uni. n. 1. Parlador. d. c. fin. 1. p. §. 11. ampliat. 7. sub num. 28. Carauita super ritus magna

curia vicaria, rita 166. num. 37. Marcus Ant. Genuensis in praxi Archiepisc. cap. curia Neapolit. c. 15. nu. 1. & 2. (dicens, ita in ea curia feruari, ac probatū esse constit. Synodali § 4. licet ipse de iure verum non credat) Carolus de Graffis de exceptionibus, in praludijs, numer. 70. vers. Contrariam tamen, in cōclo num. 74.

DISSERTATIONIS SEQUENTIS SUMMARI.

- 1 **R**ecognitio priuata scriptura, ut ei executionem tribuat, ex sententia Petri Auedani, simplex, clara, & certa debet esse, ita ut nihil ei addatur, quo verisimiliter impugnetur, aut obscura, vel incerta reddatur, ut & confessio, & num. 41.
- 2 Recognitioni virtualiter inest iterata quadam, seu repetita confessio iudicialiter facta eius, quod in scriptura continetur.
- 3 Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus.
- 4 Confessio iudicialis, ut contra confitentem probet, vel iudicati vim obtineat, simplex, clara, atque certa, & indubitata debet esse, petitioni quæ, vel interrogationi per omnia cōformis, & n. 73.
- 5 Confessio incerta, vel obscura, executionem non meretur.
- 6 Confessio, qua alternatiuè tantum rem debitam designat, neutram partem firmans, incerta, & obscura est.
- 7 Idem in ea, qua amphibologicè debitum ostendit, ita ut mens confitentis deprehendi nequeat, aut relatione facta ad aliquid incertum, de quo non apparet.
- 8 Hispalensis Senatus decisio refertur.
- 9 Confessio non erit incerta, aut dubia, que post certam, & perfectam dispositionem, relationem facit ad aliquid incertum, de quo non apparet, & eius rei exemplum.

- 10 Relatio ad aliquid præteritum facta per dictionem secundum, vel iuxta, aut similes, non stat conditionaliter, sed casualiter.
- 11 Sententia aliquem condemnans secundum morem præteritum, non est conditionalis, sed pura, & certa, licet de more illo non constet.
- 12 Idem in priuilegio, simili modo aliquid concedente.
- 13 Actus omnis, cuius natura est, confitentem pure disponere, talem naturam non amittit ex relatione facta ad aliquid præteritum, etiam incertum.
- 14 Confessio incerta, vel obscura non est, qua quantitati expressa plus, minus uè addit, sed certa potius in quantitate expressa, & ideo executionem meretur, cū num. seq. ubi huius sententia auctores referuntur.
- 15 Plus, minus uè dicitio, certam quantitatem, qua ex expressione constat, minime auget, vel minuit.
- 16 Confessio, quam pars facit per verbum credo, vel videtur, incerta, aut dubia an sit? & n. seqq.
- 17 Testis depositio facta per verbum credo, vel videtur, nulla eius sufficienti causa reddita, incerta, & dubia est, nec regulariter admittitur.
- 18 Facto de proprio deponens pars, etiam per verbum credo, vel videtur, sibi præiudicat, quia illud ignorare facile non præsumitur.

Respon-

- 19 Responso sufficiens fit in interrogationibus per verbum credo, qua aduersariū ab onere probandi releuat.
- 20 Confessio de credulitate a quæ præiudicat, ac de veritate.
- 21 Confessionem ita factam, paratā apud nos executionem habere docuerunt Parladorius, & alij Regnicolæ.
- 22 Confessio huiusmodi, iure Regio nouissimo non admittitur, & ideo neque ad viā ordinariam valet, ut per eam quis condemnatur, & multo minus ad executionem, cōtra Parladorium, & eius affectas.
- 23 Quorum tamen sententia sub certo sensu defenditur, & ad praxim reducitur, que in Hispalensi, & Granatensi Senatu plerumque probata est.
- 24 Responsonem claram, & certam de facto proprio semel, & iterum recusans, malitiose facere præsumitur ad executionem vitandam, & ideo in legis penam incidit, ut pro confesso habeatur.
- 25 Confessio, qua in genere tantū debitum designat, nulla certa quantitate expressa, non est omnino incerta, & eius rei exemplum, cum 3. n. seqq.
- 26 Quantitas, qua facile liquidari, & ad certitudinem redigi potest, non potest absolute incerta, & inexecutable dici.
- 27 Gl. 2. in l. certū 6. D. de cōf. a paucis animaduersa expeditur, & explicatur.
- 28 Confessio qua certum genus exprimit, præmissa saltem quantitatis liquidatione ad instantiam actoris ritè facta, executioni mandari potest.
- 29 Confessio incerta ex doctrina Bart. eodem modo executionem meretur, ac sententia incerta, & in executione declarabitur, & qualiter hoc accipiendum sit? cum num. seqq.
- 30 Instrumentum publicum, ut executioni mandetur, iuxta statuta sic disponentia, certum debet esse, ac liquidum, maxime stante iure Regio Hispano.
- 31 Instrumentum huiusmodi, etsi non exprimat certam quantitatem, sed in genere tantum damni, vel interesse resarctio in eo sit promissa, præmissa liquidatione, executioni mandari potest.
- 32 Bart. varijs in locis diuersimodè loquens circa executionem sententiæ, vel instrumenti, quid incertum, & illiquidum continentis, declaratur, & conciliatur.
- 33 Liquidatio rei illiquida, in sententiæ, vel instrumenti exequibili contenta, non rectè fit in progressu executionis iam decretæ, ac inceptæ, etiam ante ipsam realem executionem, siue pignorum venditionem, vel additionem, ut plures falsò existimarunt, id Bartolo imponentes.
- 34 Fieri tamè potest in præambulo decernendæ executionis, quod Bart. executionem vocat, atq; ita multo verius intelligitur à Baldo, & ceteris frequentius.
- 35 Facta tamen liquidatione in discursu executionis ante additionis sententiæ, & realem executionem, non est ipsa executio retractanda ob appellationem eo prætextu interpositam, quod liquidatio non præcessit executionis mandatum.
- 36 Lex fin. s. fin. D. quod met? causa, expeditur, & remissiuè intelligitur, ibidem.
- 37 Instrumentū conditionale similiter liquidandum est, siue eius cōditio summarie verificanda, & probanda, reo citato, antequam executionis mandatum decernatur.
- 38 Confessio qualificata qualitate indiuidua, siue ab ipsa confessione inseparabili, confessionem non meretur, & quare?
- 39 Confessione adiecta qualitas, sub qua tantū quis se confiteri asserit, non aliter, nec alio modo, indiuidua, siue ab ipsa confessione inseparabilis a plerisque putatur.
- 40 Contrarium longè verius esse ostenditur, & n. seq.
- 41 Protestatio iuri contraria non admittitur, nec protestantem releuat.
- 42 Produces scripturam si, & quaten? pro se facit, & non alias, tali protestatione non iuuatur, quomin? in his etiā, que contra se faciunt, eidem scriptura stare teneatur.
- 43 Confessio per adiectam qualitatem tunc de mām incerta redditur, cū talis qualitas vi ipsa absque vlla protestatione per se stare non potest, neque à confessione diuidi, & quando id contingat?
- 44 Confessio debitoris quod sub conditione, vel ad diē, vel sub certo modo promissit, aut certum ab aduersario acceperit, si ab eo debita, qualitate indiuidua, & actui confesso connexam, ac verisimilem continet.
- 45 Qualitas indiuidua, & actui confesso coniuncta, nec contra se presumptionem habens, non potest ab ipsa confessione diuidi, sed vbi simul cum ea admittenda.

Qq2 est,

Iuris controuersi in Hispalen. Senatu.

- est, vel simul repellenda.
- 45 Quod limitatur nisi talē qualitatem impugnans, eam probare paratus sit.
- 46 Confessio, cui qualitas diuidua, siue ab eadem confessione separabilis adijcitur, acceptari per se potest, qualitate repudiata, & quādo id cōtingat? cū n. seqq.
- 47 Qualitas cōfessionis à debitore adiecta, quod soluerit pecuniam debitam, vel partem sibi factum fuerit à creditore de nō petendo, diuidua est, & separata ab ipsa cōfessione, cōtra plures, qui huiusmodi qualitates connexas esse existimarūt.
- 48 Qualitas, qua licet actui confessio coniecta, & connexa sit, alioqui tamē cōtra se presumptionē habet, diuidua dicitur, siue à confessione separabilis.
- 49 Confessio debitoris quod perfunctoriē absque animo se obligandi quam promissit, iuris presumptioni aduersatur, & num. 81.
- 50 Confessio debitoris, quod stichum seruuum promissit, non autem de petito, sed de alio senserit, iuris contra se presumptionem habet.
- 51 Confessio debitoris, quod pecuniam alterius nomine, ac de mandato eius accepit, iuris cōtra se presumptionem habet.
- 52 Mandatum, ut potē infactō cōsistens, in dubio non presumitur, nisi probetur.
- 53 Granatensis curie definitio in proposito refertur.
- 54 Confessio qualitatem diuiduam continēs, si alioqui legitime facta fuerit ante, vel post litis cōtestationē, ad executionē, vel cōdēnationē prodest, si is qui sic cōfessus est, talem qualitatem non probet.
- 55 Lex 2. vers. Confessandolo, tit. 7. lib. 4. noua compil. optimē intelligitur cōtra nonnullos Regnicolas, & n. seqq.
- 56 Lex noua aliquid disponēs, in dubio nō censetur ius commune subuertere.
- 57 Qualitates, quib⁹ quis ad sui iuris defensionem utitur, dolosē opposita non censentur.
- 58 Qualitas cōfessionis adiecta, qua ab ipsa confessione separari potest, executionē non impedit, & ideo ad decem dies referuanda est, iure Regio probandis exceptionibus aduersus executionem oppositis praestitutos.
- 59 Contrarium, nempe interim à iudice terminum confitenti assignandum esse ad

- qualitatem probandam, magis placuit Auilefio, & alijs Regnicolis, quorum sententia conuincitur, & n. seqq.
- 60 L. 8. tit. 3. p. 3. optimē intelligitur cōtra nonnullos Regnicolas.
- 61 Intellectū hunc sensisse eius legis paraphrasem Gregorium Lopez ostenditur.
- 62 Termini assignationi per iudicem faciendae tunc demum locus est, cum ille nō est à iure praefixus.
- 63 Confitenti, & solutionem, vel acceptationem alleganti utrius terminus ad eam probandam à iudice statui possit, articulus fuit olim controuersus, in quo Greg. Lopez duobus in locis hic relatis sibi contrarius videtur.
- 64 In eo articulo Ioannes Andreas tutius esse docuit, terminum à iudice assignari, interim dilata sententia.
- 65 Idē apertius docuit Bald. afferens sententiam, qua quis cōdēnatur ad soluendum, nisi solutionem intra certum tempus probauerit, valere.
- 66 Gregorius Lopez à contrarietate, quā secum habere videtur, vindicatur, & num. seqq.
- ¶ Doctoris dictū accipiendū est, iuxta legē, quā interpretatur, vel allegat, ibidē.
- 67 Lex 2. tit. 22. parti. 3. inter diuersos iudicij modos primō connumerat praecipuum de soluendo, in limine iudicij factum in confessum.
- 68 Franciscus Auilefius, & Ioānes Parladorius docentes, confitenti sub qualitate diuidua, vel inuerrisimili terminum à iudice assignandum esse ad qualitatem probandam, nec antea executionem ab eo decernendam esse, loquuntur in terminis iuris Regij nouissimi.
- 69 Eorum sententia, & praxis iuxta eam à nonnullis iudicibus seruata, in his terminis iuri aduersatur, & contraria praxis merito inualuit in Hispalēsi, & Granatensi Senatu.
- 70 Decisio incidens Granatensis praetorij refertur.
- 71 Iudex ineptē adstringit reum ad id probandum, quod probare necesse non habet.
- 72 Confessionis requisitū, quod simplex, clara, ac certa debeat esse, ut executioni mandari possit, non aequē recognitioni adaptatur, in quo plures hallucinati sunt.
- 73 Confessio debiti legitime in iudicio facta,

- facta, sola per se disponit, ac totum facit, proinde per se etiam simplex, certa, & clara debeat esse, ut contra confidentē probet, vel executioni tradi valeat.
- 74 Recognitio propria scripturae, siue eius per relectionem approbatio, per se nihil facit, sed eatenus tantū vim habet, quaten⁹ ad scripturam ipsam refertur, quae si sit simplex, clara, & certa, eius recognitio recognoscenti nocebit, alias verò minimē.
- 75 Declarans nihil de nouo agit, sed id quod est detegit.
- 76 Recognitioni priuatae scripturae applicari non potest quod de confessionis qualitate diuidua, vel indiuidua vulgò traditum est, & quare? cum n. seqq.
- 77 Qualitas recognitioni adiecta, licet aequi recognito connexa, & contemporanea sit, per se tamen stat, nec potest non distingui, & separari ab ipsa recognitione, & quare?
- 78 Qualitas recognitioni adiecta, quae aequi sit, iuris contra se presumptionem regulariter habet, & quare? cum n. sequenti.
- 79 Qualitas recognitioni adiecta si vera esset, verisimile non est, quod nō in eodem chirographo contineretur.
- 80 Cap. cum venissent 6. vers. Cum autem, de institutionibus, optimē expenditur, & exornatur.
- 81 Qualitas vel exceptio à iure praesumpta, ut exceptio deficius causa in chirographo non expressa, item exceptio non numerata pecuniae, à recognoscente intra biennium in ipso recognitionis acta opposita, ipso iure executionem impedit.
- 82 Qualitas recognitioni, vel confessioni adiecta, quod obligandi animus defecerit, iure minimē praesumitur, & ideo ea reiecta, dum probata non fuerit, recognitioni, vel confessio executioni mandari potest.
- 83 Notabile huius rei exemplum in criminalibus traditur.
- 84 Exempla in criminalibus, propositae questionis de differentia confessionis à recognitione non satis adaptantur.
- 85 Qualitas à delictum confitente pro ipsius excusatione adiecta, iuris contra se presumptionem habet, donec ab eodem confitente probetur.
- 86 Confessio in criminalibus à qualitate ei adiecta, utrumque coniuncta, & connexa separatur, & ad condemnationem saltem poena extraordinaria per se sufficit.

DE EADEM MATERIA PRIVATAE SCRIPTURAE
recognita, & an & quatenus talis recognitio, & iudicialis confessio,
ut paratam executionem habeat, simplex, clara, atque certa
debeat esse, quidquē in eo recognitio a confessione differat?

DISSERTATIO XXIV.

APPENDIX PRÆCEDENTIS.

INTER cætera requisita, ut priuata scriptura, à parte in iudicio recognita, paratam habeat executionem, tria connumerat Auendañus de exequendis mandatis 2. p. c. 30. n. 3. in 1. 2. & 4. requisito, quæ quia se ad inuicem contingunt, simul in vnum coniungere, & paulò altius

hoc loci examinare constitui. Sunt autem illa, ut recognitio sit simplex, clara, & certa, ita ut nihil ei addatur, quo verisimiliter impugnetur, aut obscura, vel incerta reddatur. Ex eo quæ potissimum Auendañus mouetur, quod cum confessio, ut iudicatum obtineat, illis debeat constare qualitatibus, consequenter & recognitio eaf-

2 dem exiget, quippe * cui virtualiter inest iterata quædam, seu repetita confessio iudicialiter facta eius, quod in scriptura continetur, quasi militet in hoc casu vulgaris regula, * quod relatum est in referente, cū omnibus suis qualitatibus, *l. affe toto 77. D. de hered. inst. l. institutio talis 10. vers. Proinde, D. de condition. institutionū, l. si ita scripsero 38. D. de condit. & demonstrat. l. ait Prætor 5. & l. in sententijs 59. ubique in §. 1. D. de re iudicata, quam regulam vltraordinarios ubique, notant, & ad varia expēdunt Philip. Dec. cōf. 43. n. 2. & cōf. 63. n. 6. to. 1. & cōf. 647. n. 2. & 3. tom. 2. Paulus Parisius cōf. 2. ex n. 51. & cōf. 19. à n. 12. lib. 3. Nicola⁹ Euerard. cōf. 4. n. 71. & cōf. 53. n. 34. & 35. vol. 1. cōf. 2. n. 10. cōf. 6. nu. 4. & cōf. 13. n. 6. vol. 2. Tiraq. post leges connubiales gl. 7. ad verbum expres, à nu. 182. Sebast. Medicis de reg. iur. reg. 10. Roder. Suar. ad l. post rem iudicatam, D. de re iudic. in declarat. legis Regni, extens. 2. n. 2. Iul. Clar. §. testamentum, q. 4. nu. 3. & q. 36. n. 2. Franciscus Milanensis decif. 8. n. 50. lib. 2. Marcus Ant. Peregrin. de fide commiss. art. 16. n. 2. & art. 29. n. 17. Ceuallo præf. quæst. tom. 3. q. 828. n. 129. & 130. Fontan. de pact. nuptialib. claus. 6. gl. 3. p. 7. n. 72. & 73. D. Ioan. Baptista Valencuela cōf. 51. n. 17. tom. 1. cōf. 102. num. 92. & cōf. 121. n. 71. tom. 2. D. Ioannes del Castillo de tertijs, e. 5. n. 3. cum seqq. Farinac. decif. posthum. p. 1. decif. 237. n. 1. vltra plures alios relatos à Simone, & Aug. Barbosa ad principia, & axiomata iuris, illo lit. D. num. 13. & ibidem Gabriele Aluarez nu. 57. hoc verò axiomat. 201.*

4 Verùm ego, vt certa separem ab incertis, illud quòad confessionem certissimum esse statuo, illam quidem, vt contra confidentem probet, vel iudicati vim obtineat, simplicem, claram, atque certam, & indubitatam, petitioni quæ, vel interrogationi per omnia conformem esse debere, quemadmodum colligitur ex l. de etate 11. §. quod autem ait Prætor, illic, omnino respondisse non videatur, qui ad interrogatam non respondit, & §. nihil interest, illic, an obscure

respondeat, vt incertū dimittat interrogato re, D. de interrogat. in iu. fac. l. 3. l. certū 6. iuncta gl. 1. D. de confessis, l. generaliter 12. in fine, illic, quod sua quisque voce dilucide protestatus est, C. de non numerata pecunia, docet Baldus ibi nu. 20. siue q. 2. Alex. cōf. 183. nu. 6. lib. 5. Iacobus Aluarottus in cap. 1. §. vasallus, in 2. n. 4. & 5. si de feudo defuncti fuerit controuersa, Mohedanus decif. 37. alias 2. sub tit. de restit. spoliat. ad finem, Paul. Emilius Verallus decif. 191. n. 1. p. 1. Iacobus Puteus decif. 30. num. 2. & 3. lib. 3. Rota nouissima decif. 121. nu. 18. p. 1. & decif. 324. n. 1. p. 2. Floridus Mausonius de causis executiuis, ampliat. 13. n. 9. & ampliat. 36. nu. 30. idem quæ apud nos probat l. 3. vers. Pero queremos, illic, deuen responder en cierto a las preguntas, que les faxen, otorgando, o negando llanamente, & lex 4. vers. Otrofi, que sea fecha en cierto, tit. 13. part. 3. & in confessione, vt executioni mandari possit, lex 5. illic, las confesiones claras, tit. 21. lib. 4. noua compilat. vbi Azeue. n. 24.

5 Ex quibus primò constat, confessio- nem incertā, vel obscuram, executionem nō mereri, qualis ea erit quæ, vel alternatiuè * tantum rem debitam designet, neutram partem firmans, vt exemplificat Accurs. in l. vnica, verbo soluere, vers. Certum, C. de confessis, in proposito relatus, ac receptus à Roderico Suarez ad l. post rem iudic. notabili, seu casu 3. n. 13. D. de re iudicata, vel * amphibologicè, ita ut mens confidentis deprehendi nequeat, iuxta l. 3. D. de rebus dubijs, cum similibus, aut relatione facta ad aliquid incertum, de quo non appareat, arg. tex. in l. si sic legatum 75. §. 1. D. delegatis 1. & in l. qui plures 18. in fine, D. de usu, & usufructu legato, cū traditis à Baldo in l. 2. n. 4. per illum quòque textum, C. de errore aduocat. Fracisc. Aretino cōf. 76. n. 6. Ludouic. Romano cōf. 294. nu. 2. ac post alios Felino in c. 2. n. 11. vers. Aliquando verò, & nu. 12. & 13. de rescriptis, Curtio iuniore cōf. 92. n. 10. Hieron. Ceuallo præf. car. quæst. communium contra communes, lib. 1. q. 44. n. 3. & 4. Mar. Giurba decif. 10. n. 14. Michael Reynofo obseruat. iuris lib. singulari, obseruat. 74. ex n. 10.

n. 10. maxime n. 13. & 14. D. Ioan. del Castillo quotid. controu. tom. 4. c. 43. n. 35. & tom. 7. siue de tertijs c. 5. n. 7. 16. & finali, cum alijs inf. vt in specie, quæ * in Hispalensi Senatu me iudice agitata est 5. die Augusti anni 1626. inter Didacū Perez Vitoria, & don Ioannē Flores, incolam oppidi de Carmona, nam cum ille hunc in iudicio requireret, vt aureum reciperet monile, quod ab eo nomine pignoris acceperat, pro ducentis ducatis, ipsi à se mutuo datis, & eadem ducenta sibi redderet, super quo ante omnia reum à iudice interrogari petijt, hic autem facto sibi à iudice præcepto, vt qualiter res accidisset declararet, fateretur quidem quandam se ab illo quantitatem, cuius ob temporis lapsum non recordabatur, sub eo pignore accepisse mutuo, cæterum rem actam esse diceret in chirographo, quod ipsi Didaco eade re confecerat, eo quæ sibi ostenso paratum se ad soluendū quicquid eo contineretur subiungeret; ordinarius iudex, alio nō expectato, compulsio- nis, seu coercitionis mandatū, quod vulgò mandamiento de apremio, dicimus, aduersus reum protulit, vt illa ducenta solueret, & eo nō soluente, vendi sub hasta iussit pignus illud, & ex eo actori satisfieri; à quo decretū don Ioannes nostrum prouocauit Senatū, in quo illud reuocauimus, terminum partib⁹ assignantes ad allegandum, & probandum quicquid ipsis conuenire videretur; quia præterquam quod etsi dicta confessio executionem mereretur, nō tamen per compulsio- nem, sed per executorium mandatū debuit exequi, vt decem saltem dies reo ad defensionem superessent, accessit & illud, quod confessio ipsa nullo prorsus modo executione digna fuit, cū clara, & certa nō fuisset, iuxta nuper tradita.

9 Non autem erit incerta, aut dubia confessio, quæ post certam, & perfectam dispositionem, relationem faciat ad aliquid incertum, de quo non appareat, veluti si quis fateatur se obligatum esse ad soluendum quotānis Titio tot modios tritici, vel vini amphoras, aut quid simile, secundum antecesso-

forum morem, siue prout, aut secundū quod antecessores sui soluere contulerant, nam etsi de tali antecessorum more, vel solutione non constet, nō enim eò min⁹ eiusmodi confessio certa erit, & executionem merebitur, cū relatio, * vel adiectio illa non stet conditionaliter, sed causaliter, arg. textus in l. c. qui 5. §. Iulianus, in 2. illic, scripsi secundum mandatum Sej, D. de constituta pecunia, per quem text. sic nominatim notarunt in sententia, * eò modo cōdemnante, Bart. nu. 1. Salycet. nu. 3. & Paulus Castrensis. n. 4. ubi, alia iura inducentes, idem Bart. in extranaganti ad reprimendum, verbo prout, vers. Si verò de illo præterito non constat, sub titulo Quomodo in lesa maiestatis crimine procedatur, post feudorum libros, vbi adfert etiā optimum text. cuius & Castrensis meminit, * idem in priuilegio probantem, in c. Abbate 25. vers. Nam priuilegio, iuncto vers. Si verò verbum, de verbor. significat. Qua ratione idem obtinet in confessione, & instrumento, similem enunciationem habente, & generaliter * in omni actu, cuius natura sit cōfestim purè disponere, quæ ex relatione illa, eiusque in certitudine minimè tollitur, vt & docuit Bart. in d. vers. Si verò, ac notarunt, eius doctrinam sic ampliatam communem dicentes, Arcetinus d. cōf. 73. n. 5. vers. Circa tertium, Ludouic. Romanus cōf. 336. n. 3. Felinus in d. cap. 2. de rescriptis, n. 10. vers. Sed certè videtur, & ibidem Philippus Decius n. 30. 31. 32. & 33. idem Decius in l. edita, n. 36. C. de edendo, & cōf. 63. n. 5. cōf. 168. diligenter, nu. 4. vers. Vltimò non obstat, vol. 1. & cōf. 350. n. 1. vers. Et hoc confirmari potest, volum. 2. Curtius iunior cōf. 97. n. 3. & post plures alios Boerius decif. 16. n. 1. Franciscus Viuitis inter communes opiniones, tom. 2. lib. 9. tit. 34. n. 83. vers. Et sequitur, Ant. Gomez in l. 1. Tauri nu. 11. Matiençus ad l. 2. tit. 4. lib. 5. noua compilat. gl. 9. n. 12. vers. Hæc verba, iuxta, vel secundum, Parlador. lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin. i. p. §. 12. nu. 31. Ioan. Garfias de nobilitate, gloss. 41. sub num. 4. Marcus Ant. Peregrin. de fide commissis, art. 16. num. 111. vers. Primus est,

est, & n. 114. Leander Galganetus de condit. & demonstrat. p. 2. cap. 1. q. 18. n. 13. Petr. Zenedus singulari 28. num. 1. vers. Tamen ut dicit, & n. 2. & 3. & singulari 32. n. 4. Ceual. d. q. 44. n. 1. ad fin. vers. Val dicit, iura n. 2. ac n. 5. vers. quia est distinguendum, Giurba d. decis. 10. nu. 15. vers. Aut secundum, & Ioannes del Castillo d. c. 43. a n. 30. qui alios congerunt, nouissimè August. Barbosa de dictionibus vs. frequen. dict. 358. n. 8. Farinacius de cisionura posthumarum p. 1. decis. 178. n. 1.

14 Rursus incerta, vel obscura non ex eo confessio dicitur, nec proinde minus executionem merebitur, quòd in ea expressæ quantitati, plus minusuè addiderit, hæc etenim adiectio, * certam alioqui quantitatem, quæ ex expressione constat, minimè auget, vel minuit, ceu videre licet ex l. P. p. l. Maenia 26. §. finali, illic, Pondo plus minus decem, ubi notat Bart. n. 1. alia iura expendens, D. depositi, l. in actione 19. §. signati, illic, veluti aureos tot, plures uè, D. de furtis, ubi idem Bart. n. 4. optimè Baldus in rubrica, C. de depositi, q. 6. siue n. 6. & 7. Alex. conf. 8. ad finem, vers. Sicut dicimus, vol. 4. Philipp. Dec. conf. 385. circa fin. vers. Et in simili, Ludou. Roman. singul. 541. Anton. Corsetus, Baldi verba transcribens, in tractat. de minimis, 2. p. q. 29. post princ. siue n. 14. circa finem, inter tractatus Doctorum vol. 1. Robertus Maranta de ord. iudiciorum, 2. p. sexta partis, actu 6. de testiu product. nu. 80. Benuenutus Stracha in tractatu de adiecto, ultima parte, a n. 31. Iosephus Mascard. de probat. lib. 1. concl. 361. nu. 8. Vincent. de Franchis decis. 292. n. 3. Marta de clausulis p. 1. clausula 94. Petr. Zenedus singul. 80. n. 2. D. Illephon sus Perez de Lara de Capellanis lib. 2. cap. 8. n. 4. & 5. August. Barbosa in tractat. de dictionibus, dict. 264. n. 3. cõfert optimus text. in l. hæc venditio 7. §. ult. D. de contrahenda emptione, & in regula vitale 37. lib. 6. & in terminis, quòd adiectio illa confessionem dubiam non reddat, neque executionem eius impediat, notarunt Parlador. d. lib. 2. rerum quotidianarum, cap. finali 1. p. §. 4. n. 9. Amator Rodericius de executione c. 1.

art. 2. nu. 28. in princ. Volanus in Curia Philippica. 2. p. de iudicio executiuo, §. 5. n. 2. vers. Tpor clara sententia. Conferunt quæ post Socinum, & alios tradit Stephanus Gratianus disceptat. forens. lib. 1. c. 183. n. 31. & 32.

Deinceps neque cõfessio illa incerta, aut dubia vulgò existimatur, quam pars fecerit per verbum credo, vel videtur, vt executionem minus mereatur, quam si per verba omninò assertiua facta esset. Id quod ex eo non leuiter suadetur, quòd licet testis depositio, * per ea verba facta, nulla ei sufficiens causa reddita, incerta, & dubia sit, nec ad probandū efficax, arg. tex. in l. 4. iuncta gl. magna, vers. Vel solam, & l. testium 14. aliàs 18. iuncta gl. verbo prelo sunt, C. de testibus, cap. quoties 5. in fin. illic, & credere ita esse, iuncta gl. ult. eod. tit. cap. litteris 12. illic, ea ut credebant intentione, cap. 3. loco 13. illic, testes dixerunt se pro certo credere, iuncto vers. Ad maiorem, illic, quia minus sufficienter credidisti esse probatum, de presumpt. & ubique communis, quam resoluunt Alex. conf. 74. n. 6. lib. 1. conf. 56. nu. 11. conf. 147. n. 16. 17. & 18. & conf. 137. nu. 13. lib. 2. conf. 42. nu. 21. lib. 4. & conf. 91. n. 4. & 5. lib. 5. Philipp. Dec. conf. 255. n. 5. conf. 363. n. 4. tom. 1. cõf. 524. & conf. 647. ubique n. 6. tom. 2. Ias. conf. 60. n. 10. & 11. vol. 5. Grammat. conf. crim. 25. n. 8. & conf. ciuili 71. n. 6. Marant. de ord. iud. d. 2. p. 6. partis actu 6. de test. product. n. 15. vers. Hinc est, & n. 17. ac post plures alios Ant. Gomez var. resol. tom. 3. cap. 12. n. 10. post med. vers. Item adde quòd ad hoc, Mascard. de probat. lib. 1. conclus. mibi 459. per totam, maximè a n. 6. & 11. & lib. 3. conclus. 1369. maximè a n. 1. ad 11. Villalobos in arario comm. opin. lit. T. num. mibi 131. Petr. Dueñas in allegat. pro matre, qua extat post tractatum regularum, n. 54. latissimè Farinac. innumeros cõgerès, praxis, & theoricæ criminalis p. 2. de oppositiõibus contra personas testium, q. 68. §. 2. siue a n. 62. & 74. Carolus de Grassis in tract. de except. except. 14. a nu. 57. Cæsar Barcius decis. 120. nu. 18. decis. 127. n. 7. & 8. & decis. 144. n. 4. Aug. Barbof. in collect. ad tex. in d. c. quoties 5. de te-

de testibus, n. 6. & 19. at in declaratione * partis, utpotè de facto proprio deponentis, quod ignorare facillè non præsumitur, cap. ab excommunicato 41. in fine, de rescriptis, secus est, quemadmodum colligitur ex l. 2. in princ. illic, sed existimando bonam causam habere, & illic, putans se bona instantia uti, & quod obseruari, in fine, illic, quod quisque credit, & existimat, C. de iure iurando propter calum. dan. per quem text. Bald. ibi, n. 8. communiter receptus secundum

19 mōx referèdos notat, * in interrogationibus, & positionibus sufficientè fieri responsonem per verbum credo, quæ aduersarium ab onere probandi releuat, idem Baldus in l. 1. n. ultimo, C. de falsa causa adiecta, quod & Bart. dixerat, optimam inter credulitatè, & sciètiã differentiã adferès, in l. 1. n. 6. & 7. D. de interrogat. in ius. fac. ac resoluunt Aymon Craueta conf. 203. n. 8. & cõf. 212. n. 9. lib. 2. Hieron. Gigas cõf. 45. n. 30. lib. 2. Maranta de ord. iud. d. 6. p. actu 4. de positione, nu. 14. Andr. Gaill. pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 82. nu. 2. Bernard. Graueus pract. concl. ad eundem Gail. lib. 1. concl. 82. considerat. 1. cum alijs infra, sed & generaliter tam in positione, quàm in alijs * confessionè de credulitate equè præiudicare, ac de veritate docuit elegas gl. ult. circa fin. in cap. ex litteris 32. de iure iurando, & communis, quam resoluunt Ias. in rubrica, D. eodem tit. n. 12. aliàs 10. in fine, & in l. cum te 5. n. 11. C. de transact. Decius conf. 445. nu. 18. lib. 2. Franciscus Curtius in tract. de positionibus, nu. 52. decis. Rota Genuenss 48. n. 1. ubi alios congerit, & ultra eos Ioannes Fraciscus à Belacomba inter communes opiniones to. 2. lib. 7. tit. 19. de confessis, n. 82. Mascard. de probat. lib. 1. concl. 348. ex n. 1. & lib. 2. conclus. 1181. sub nu. 28. Bartolomeus Bertazola cõsultationum decisuarum lib. 1. consultat. 11. num. 20. Borgninus Caualecan. decis. Fiazanzesi 3. n. 25. lib. 5. Cæsar Barcius decis. Bononiensi 17. n. 10. decis. 29. nu. 27. decis. 49. n. 17. decis. 57. n. 1. decis. 64. n. 26. & 27. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. c. 151. n. 15. Sigismun. Scaccia de iudicij lib. 2. cap. 7. n. 711. Carolus

de Grassis de except. except. 14. nu. 56. & in terminis, quòd talis confessio * 21 paratam apud nos executionè habeat, tradidere ex nostratibus Parlador. d. c. fin. 1. p. §. 4. n. 10. Amator Roderici d. art. 2. nu. 28. vers. Vel se respondeat, & Volanus d. 2. p. de iudicio executiuo §. 1. n. 2. post principium.

Sed utique subsistendum est, quia & 22 si in terminis iuris cõmunis verum sit, confessionem in positione, vel alio actu factam per verbum credo, vel videtur, non minus præiudicare confitèti, quàm si per verbum omninò assertorium fieret, vt nuper ostendimus, idq; apud nos primò probatum fuerit in l. 11. vers. Mas se la jura, tit. 11. parti. 3. l. 1. vers. Las resposiones, tit. 4. lib. 3. ordinamenti, & in l. 1. in princ. tit. 7. lib. 4. noua compilat. at postea id apertè correctum est in l. 2. post princip. vers. Tno por palabra de creo, o no creo, eodem tit. & libro, & in terminis notarunt Gregor. Lopez in d. l. 11. part. gl. 3. Didac. Perez in d. l. 1. ordinamenti, lit. I. Azeued. in d. l. 1. compilat. n. 7. & in d. l. 2. nu. 9. & num. 74. ad verbum, Tno por palabra, Gundissal. Paz in praxi, tom. 1. 8. temp. n. 77. & 78. quare cum talis confessio neque ad viam ordinariam valeat, vt per eam quis condemnari possit, multo minus ad executiuam adeò rigidã, & exorbitantem sufficiet, quòd miror non animaduertisse Parladorium, & eius asseclas. Quorum * tamen sentètia in eo sensu defendi, & ad praxim re 23 duci poterit, prout plerūque redacta est, & in Hispalensi, ac Granatensi Senatu me iudice probata, vt pars, quæ per verbum credo, vel videtur, confessio est, iterum ad instantiam actoris clare, & apertè declarare iubeatur sub legis illius secudæ interminatione, seu pœnæ comminatione (vulgò conapercimiento) quod scilicet alias pro confesso habebitur, etsi adhuc sub iisdem, vel similibus verbis, & non assertorie declarauerit, in eum tanquam confesum executio legitimè decerneretur, vel * ob præsumptam ipsius malitiam in semel, & iterum recusando claram rei, sprete iudicis admonitione, ac legis pœna, 24

poena, cui sponte se submisisse ceterur, ex reg. l. Imperatores 34. D. de iure fisci, conferunt tradita à Menoch. de arbitr. lib. 2. q. 211. à n. 6. & conf. 363. n. 7. 9. & seqq. vol. 4.

25 Denique non erit omnino incerta confessio, ita ut executionem non mereatur, quæ in genere tantum debitum designet, nulla certa quantitate expressa, puta si quis ex causa certæ administrationis, vel damni dati, debitorem se fateatur, nam cum * quantitas facile liquidari, & ad certitudinem redigi possit, non potest absolute incerta, & inæquabilis dici, ex reg. tex. in l. certi conditio 9. D. de rebus creditis, l. hac vè ditio 7. §. huiusmodi, D. de contrab. empt. l. 1. 2. & 3. C. de sententijs, qua sine certa quantitate, cum ubique notatis, & in terminis docuit * Accursus, à paucis animaduersus, in l. certum 6. scholio 2. D. de confessis, dū incertæ confessionis exemplū subijcit in ea, quæ vel re, & genere incertum continet, vel re tantum; planè inueni, non esse incertam eā confessionem, ne iudicati vim obtineat, quæ certum saltem genus exprimit, quia videlicet

28 * præmissa saltem quantitatis liquidatione, ad instantiam actoris ex iudicis decreto ritè, adeoque parte citata facta, executioni mandari poterit, ut explicuit magis Bart. licet Accursus immemor, in l. vni. nu. 8. C. eodem tit. dum

29 ait, * quod eodem modo meretur executionem confessio incerta, ac sententia incerta, & in executione declarabitur, & ex vtriusque sententia, contra Angelum in l. si confessus 5. n. 2. D. de custodiis reorum, indistinctè negantè, præfato modo confessum proiudicato haberi, obseruat longè melius, Bart. doctrinam explicans, & ad praxim reducens, Roderic. Suar. in l. post rem iudicatam, D. de re iudicata, d. notabili, seu casu 3. n. 13. quem refert, & sequitur Amator Rodericus de executione d. cap. 1. art. 2. n. 29. vers. Quare ipse, & num. 30. nam & in publico instrumento (quod

30 * ut executioni mandetur, iuxta statuta sic disponentia, certum debet esse, ac liquidum, ut apud nos constat ex l. 2. illic, recados ciertos de obligaciones, tit. 21. lib. 4. compilat.) si * non expri-

31

matur in eo certa quantitas, sed in genere tantum damni, vel interesse referatio sit promissa, idè docuit ipse Bart. in l. proinde 25. §. notandum, n. 2. D. ad l. Aquil. dum ait, adeundum esse in primis iudicem, ut damnum declararet, & in l. 1. n. 4. vers. Nam si non continent, D. iudicatum solui, asserens instrumenta, quæ certam quantitatem non continent, executionem mereri, declarata prius, & limitata quantitate; iuxta quæ * accipiendus est idem Bart. varijs in locis, nempe in l. 1. n. 8. D. de edendo, in l. 1. nu. 17. D. delegat. 2. in d. l. 1. num. 4. in princ. D. iudicatum solui, in d. l. 2. n. 5. & 6. C. de sententijs, qua sine certa quantitate, & in l. defensionis facultas 7. n. 9. C. de iure fisci, lib. 10. qui maximè per huc vlt. text. in vers. Vt cū rei exitus, generaliter docet, ut sententia vel instrumentum, quid incertum, & illiquidum continens, executioni mandari possit, sufficere quòd illud in executione liquidetur, nec enim per executionem intellexisse ceteri debet executionis iam decretæ, ac incæptæ progressum, quasi in eodem * progressu liquidationem fieri sufficiat ante realem executionem, siue pignorum venditionem, vel additionem, ut perperam acceperunt Paulus Castrensis n. 9. Fulgos. n. 7. & Romanus n. 4. in d. l. 1. D. de edendo, & cæteri frequentius teste Iafone (qui tamè rectè ab eis recedit) num. 32. vers. Ego etiam, & Horoscio nu. 9. ibi, Padilla in d. l. 1. nu. 47. D. de legat. 2. qui id magis probat, ut & fecere Benedictus de Barcis in tractat. de quarentigia 1. p. q. 2. in princ. & ante med. vers. Sed tamen in hoc passu, Ant. Maria Galeusius de forma cameralis oblig. 3. p. cap. de liquidat. n. 5. ad finem, Didacus Perez ad l. 4. tit. 8. lib. 3. ordinamenti, gl. 1. pag. mibi 1078. vers. Vtrum autem, ad finem, Alph. Azeued. in d. l. 2. compilat. n. 35. & 41. Sigismund. Scaccia. de appellat. q. 17. limit. 9. n. 24. cum seqq. Carolus de Grassis in tractat. de exceptionibus, except. 36. n. 7. don Fraciscus Salgado de Regia protect. 4. p. c. 10. n. 58. & 59. sed intellexisse * potius videri debet Bartolus per executionis verbum, decernendæ executionis præambulum, in quo dūtaxat fieri liqui-

32

33

34

fieri liquidatio potest, ut executio locum habeat, in eò què sensu Bart. sententiam multò verius recipiunt, alias verò refellunt Baldus in d. l. 1. n. 8. ad fin. D. de edendo, apertius in l. 2. n. 6. 7. & 8. C. de executione rei iudicatæ, & conf. 99. n. 1. & 2. lib. 5. atque alibi sæpè, Paul. Castrensis sibi parum cõstans cõf. 169. ad fin. vers. Postremò, lib. 2. Ludou. Rom. conf. 211. n. 5. Angel. in §. curare, n. 13. & 14. inst. de act. Alex. conf. 188. n. 1. & 2. lib. 2. & conf. 136. n. 4. in fin. cum seqq. vol. 5. & in d. l. 1. D. de legat. 2. n. 3. in fin. & n. 13. Ias. in d. l. 1. D. de edendo. n. 31. vers. Contrarium, & n. 32. & post alios Rebuf. 1. to. ad l. Gallicas tit. de litteris obligatorijs, art. 1. gl. 9. num. 7. 8. & seqq. Boerius decis. 5. 2. n. 8. Cassaneus ad consuetudines Burgundia, rub. 11. §. 6. gl. vlt. nu. 13. vers. Aduerte etiam, Imbert. Rupellanus lib. 1. forens. actionum cap. 4. & stâte statuto (prout apud nos extat) quòd instrumentum liquidum, ac purum esse debeat, ut executioni mandari possit, id ipsum agnoscit Benedictus de Barcis d. q. 2. ante med. vers. Et hoc intellige esse verum, latè Roder. Suar. in d. l. post rem iudicatam, in declaratione legis Regni, 4. limitat. à n. 5. & in l. 2. tit. de los emplazamientos, siue de cõperendinationibus, lib. 2. fori, §. sed pone questionem, n. 4. D. Præf. Couar. latè, & eleganter explicans, var. resol. lib. 2. c. 11. n. 1. per totum, maximè in vers. In summa, Franc. Auileus c. 10. prætorum, verbo execution, n. 49. cū quatuor seqq. Menoch. qui hodie hanc sententiã magis communem esse autumat, de adipiscen. possess. remed. 5. q. 9. sub n. 59. iuncto n. 70. & 71. Gundif. Paz in praxi, 4. p. to. 1. c. 1. n. 14. cum duob. seqq. Parlad. lib. 2. rer. quotid. c. fin. 1. p. §. 12. limit. 4. siue à n. 27. Villadiego in polit. cap. 2. n. 21. & 22. Ceual. de cognit. per viam violentia, 2. p. q. 39. per totam, maximè à nu. 25. Amat. Roderic. de execut. d. c. 1. art. 4. n. 29. & 30. Volanus in Curia Philippica, 2. p. de iudicio executiuo, §. 8. per totum, D. Illephonsus Perez de Lara de anniuersar. & Capellanjs, lib. 1. cap. 10. nu. 67. & 68. qui * in seqq. num. id eleganter limitat, ita demum procedere, nisi mandato de exequendo ante liquidationem decreto, & in discursu liquida-

35

tionem facta, iudex additionis sententiã pronunciarer, à qua e o pretextu appellaretur, quòd liquidatio non præcessit executionis madatum, nec enim ob id reuocanda est additionis sententiã, & realis executio, ei⁹ virtute rectè facta, cū interim saltem liquidatio emanauerit, arg. tex. in l. fin. §. si. vers. Quòd si debitor, D. quod. met. cau. què ad hoc omnes valde cõmèdāt, ut apud ipsum videre est, idq; ita fieri solere testatur D. Couar. d. lib. 2. var. c. 11. n. 1. vers. Caterū, in fi. & agnoscūt ferè omnes proximè relati. Idè * autè, quod in instrumētis incertis, & illiquidis dictū est, procedit in instrumētis cõditionalibus, ut antequã executio eorū virtute decernatur, conditio liquidetur, seu summarie reocitato eā iã extitisse verificetur, ac probetur, ex reg. tex. in l. hoc iure 10. vers. nõ antèpeti quicquã posse, quã exploratū sit, & c. D. de verb. obligat. cõ similib. & in terminis notarūt Rebuf. 1. to. ad l. Gallicas tit. de litteris obligatorijs art. 2. gl. 1. n. 71. & 74. Roder. Suar. in d. l. post rem iudicatam, in declarat. legis Regni, limitat. 5. Ant. Gom. ad l. 64. Tau. n. 7. & var. resol. to. 2. c. 21. n. 29. vers. Itè etiã, D. Couar. d. lib. 2. var. c. 11. n. 2. Petr. Peralta in l. 1. n. 84. D. de legat. 2. Auiles. d. verbo executio, n. 57. Gundif. Paz in praxi, d. 4. p. to. 1. c. 1. n. 18. & c. 2. n. 16. Parlad. d. lib. 1. rer. quotid. c. fin. 1. p. §. 12. limit. 5. siue n. 39. & 40. Azeue. in d. l. 1. tit. 21. lib. 4. cõpil. n. 36. Valasc. de iure emphit. 1. p. q. 7. n. 34. vers. Vnde, Ceual. d. q. 39. n. 4. Volanus in Curia Philip. d. 2. p. §. 7. n. 7. Amator Roderic. d. art. 4. n. 31.

Præterea deducitur ex supra traditis, confessionem qualificatam qualitate indiuidua, siue ab ipsa confessione inseparabili, executionem similiter non mereri, quia nec est simplex, petitioni vè conformis, nec certa, & indubitata, cū per talem qualitatem impugnetur, argumento textus in l. 1. §. si quis simpliciter, cum adductis à Barto. num. vlt. Alciat. nu. 5. 6. & 9. D. de verb. obligat. & à Boerio decis. 243. nu. 12. post princ. & decis. 339. n. 4. vers. Nõ simpliciter, ac vltra eos resoluūt plures alij relati, ac recepti ab Alex. Raudèsi decis. 10. Pisana n. 4. & infra latius referen-

36

37

38 ferendi. Cuius rei exemplum * illud subiungit Lambertinus *de iure patronatus* 1. p. 2. lib. 9. 6. art. 6. n. 61. quæ refert, & sequitur D. Valdesi⁹ *addit. 1. ad Rode. Spar. in d. l. post rē iudicatā, notab. seu casu* 3. sub lit. D. siue *vers. Et idē si quis, cū vi delictet adijciēs qualitatem ait, se sub illa confiteri, non aliter, nec alio modo, idemquæ voluit Bald. in l. si quidem num. 3. C. de exceptionibus* (hoc tribuens glossæ *ibi*, quæ tamen rectē inspecta id simpliciter non dixit) ac docuerūt plures alij, cōgesti a Boeri. *de decis. 2. 43. n. 11. Buccaron. de differētis inter iudicia civilia, & criminalia differ. 40. n. 9.* Verū hoc exemplum, * tantorum virorum pace dixerim, perquam fallax est, & simpliciter acceptum minime defendi potest, quia si qualitas confessioni adiecta, aliās iure possit ab ipsa confessione, etiam inuito confitente, separari, parūm certē illa ei⁹ protestatio proderit, cū iuri sit contraria, quæ * nullo modo admittitur, nec protestantē releuat, iuxta celebrem glossæ doctrinam *verbo materna, post principium, vers. Et hoc etiam, in l. alimenta* 1. C. de negotijs gestis, quam vltra ordinarios *ibi*, late exornant, & ex pluribus receptam dicunt Ias. *in §. fuerat, n. 106. in d. de actionibus, & in l. non solum* 8. §. morte nu. 26. D. de noui oper. nunciat. Alciatus *in l. de testatio* 40. a. n. 22. D. de verb. significat. Palacius Rubeus *in cap. per vestras, notab. 3. §. 14. n. 2. de donat. inter, Mascard. de probationibus, conclus. 434. num. 21. & 22. lib. 1. & conclus. 916. nu. 18. lib. 2.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloss. 5. n. 8.* & ad varia expendant post alios Ioan. Petr. Surdus *conf. 432. num. 30. lib. 3. & decis. 62. num. 34. & 35.* Polidorus Ripa *obseruat. 158. n. 4. & 5.* Seraphin. *decis. 754. num. 2.* Ioseph. Sesse *decis. 143. num. 17.* Fontanel. *de pact. nuptialib. clausul. 6. gloss. 2. part. 6. num. 39.* Scaccia *de iudic. lib. 2. cap. 11. num. 54. 58. & 329.* Stephanus Gratianus *descept. forens. lib. 1. cap. 33. n. 16. & lib. 2. cap. 244. n. 37. & cap. 400. n. 21. & to. 3. cap. 455. n. 28. & decis. Rota Marchis 54. n. 17. ac decis. 134. nu. 10.* Ceuall. *pract. quest. tom. 2. q. 696. nu. 1. & seqq.* Giurb. *decis. 85. num. 24.* Anton.

de Amatis *resolut. 50. nu. 19.* D. Martinus de Larriategui *select. iuris disputat. lib. 8. cap. 3. num. 6. ad fin.* nouissime Cabrerus *de triplis cap. 11. num. 3. vers. Nec quicquam facit.* Quorum plerique idē ex ea ratione * resoluunt in 41 producente scripturam, si & quatenus pro se facit, & non aliās, vt talis protestatio eum non releuet, quominus in his etiam, quæ contra se faciūt, eidem scripturæ stare teneatur, vt & post alios tradunt Marcus Ant. Natta *conf. 365. num. 4. vers. In contrarium, lib. 2.* Marcus Ant. Peregr. *conf. 96. num. 1. vers. Protestationem illam, Aymon Crauet. de antiquit. tempor. sect. 1. §. viso de verbis nu. 85.* Octavianus Cacheranus *decis. Pedemont. 38. n. 26. & decis. 71. n. 61. vers. Nec obstat clausula, Franciscus Bursat⁹ conf. 145. n. 10. lib. 2.* Ioan. Bapt. Valençuela *conf. 4. n. 59.* Floridus Maufonius *de causis executiuis lib. 1. ampliat. 36. n. 45.* quicquid contrariam sententiam cum Innocen. & alijs probare magis videatur, asserens pro ea esse cōmunem iudiciorū vsum, Méchac. *controu. illust. lib. 1. cap. 2. n. 9.* sed & Bursatus *d. conf. 145. num. 36. & 37.* Est igitur necesse ad hoc, vt confessio per adiectam qualitatem incerta reddatur, adeoque absque illa executioni mandari nequeat, quod verisimiliter impugnetur, vt initio monui; quod tūc demūm * contingit, cū vi ipsa, absque 42 vili protestatione, qualitas adiecta per se stare non potest, neque a confessione diuidi, puta si actui confessio coniuncta, & connexa sit, nec aliquam contra se præsumptionem habeat, veluti * quod quis sub conditione, vel ad 43 diem, vel sub certo modo promisserit, quæ sunt inter se coniuncta, & verisimilia, aut centum v. g. ab aduersario acceperit, quæ sibi ab eo debita erant, quod iure potius præsumitur, quam quod acceperit indebita, *l. cū de indebito* 25. *in princ. vers. Sin verò, illic, præsumptionem videlicet pro eo esse, qui accipit nemo dubitat, D. de probat. cuius generis qualitas * non iure ab ipsa confessione diuidetur, sed vel simul cum ea admittenda est, vel simul repellenda, arg. text. in l. in cause* 27. *in princip. D. de*

D. de procuratoribus, l. eum actū 17. vers. Planè, D. de negot. gestis, l. de astate 11. §. 1. illic, *fidēs enim ei cōtra se habebitur, D. de interroga. in iu. fac. l. cū quæritur* 16. vers. 45 Sed verius, D. de administrat. tut. nisi * talē qualitatem impugnans, eam probare parat⁹ sit, *d. l. cū de indebito, in princip. vers. Et ideo, D. de probat. l. Aurelius* 28. al. 29. §. idem *quæsit si tutor, D. de liber. legata, vbi notat Bart. n. 1. & 2. optimè Lopus allegat. 24. n. 6. vers. Quarto iterum, & communis, quam resoluunt, & probant Menoch. de arbitr. casu 93. n. 16. 20. & 21. & alij inferi⁹ 46 referēdi; scūs si * qualitas confessioni adiecta, diuidua sit, siue a confessione separari valeat. Id quod dupliciter accidere potest, primò si actui cōfesso contemporanea, & connexa non sit, sed ab eo penitus remota, arg. text. in l. etiā 29. §. 1. vers. Herenius, illic, *si species, in qua pupilla in integrum restitui desiderat, ceteris speciebus non coheret, nihil proponi car à tota sententia recedi auctor postulas audiendus sit, D. de minor. & in l. scire debem⁹ 29. in princ. D. de verb. obligat. puta * quod soluerit pecuniam, quam se 47 mutuò accepisse confitetur, vel quod pactū sibi factum fuerit de non petendo, quicquid has qualitates connexas esse cōfessionis debiti existimēt plures relati, nec omninò improbati à Boer. d. q. 243. n. 4. circa medium, vers. Quoniā confiteri, & n. 9. vers. Alia, & secunda, & d. q. seu decis. 339. sub n. 5. vers. Tamen Signorol⁹, ac plani⁹ recepti à Menoch. d. casu 93. n. 21. in 4. cōfirmat. vers. Nec in hoc, & n. 22. Morl. *in empor. tit. de fide instrum. q. 3. n. 9.* quos carpit rectē Nic. Genoa, cuius statim mētionem faciam. Deinde qualitas diuidua dicitur, siue 48 ue a confessione separabilis, si quamuis actui cōfesso coniuncta, & connexa sit, alioquī tamen contra se præsumptionem habeat, puta * quod perfunctoriē quis absque animo se obligādi quicquam promisserit, contra reg. text. in l. Labeo 7. §. Seruius, vers. Equidē non arbitror, quēquam dicere quod nō sentiret, & vers. Ceterū, illic, *nemo existimandus est dixisse quod non mente agit, uerit, D. de supellect. legata, quā expedit in optimo proposito Cæsar Barcius post***

decisiones Bohoniēsēs *ob. unico n. 66.* vel quod * stichū v. g. promisserit, non 50 autē de petito, sed de alio sēferit, ele gās text. in l. inter stipulatē 83. §. si stichū, vers. Quod & in iudicij, D. de verb. oblig. iūcta eius l. ratione à Menoch. tradita *lib. 2. de arbitr. casu 93. n. 32.* & generāliter tradūt Abb. Imol. & alij *in c. cum venissent, per text. ibi, de instit. ac post alios Hieron. Gigas conf. 45. n. 35.* Alio etiā modo qualitas cōfessionis adiecta, alioquī cōiuncta, potest ab ea, ob cōtrariā iuris præsumptionē separari, veluti si fateatur quis pecuniam, quæ vt indebitē soluta repetitur, alteri⁹ se nomine, siue de ei⁹ mādato accepisse; quia cū * mandatū, vt potē in factō consistens, in dubio non præsumatur, nisi probetur, ex reg. text. in l. in bello 12. §. facta, D. de captiuis, facit l. fin. ad fin. illic, *si credidisset mandatu fratris venisse, D. pro emptore, elegans text. in c. cū in iure perit⁹ 31. de officio deleg. & cū Bald. & alijs resoluūt Alex. *ob. 1. n. 19. lib. 4. & ob. 191. lib. 6. Paris. conf. 47. n. 38. vol. 1. Felin. in c. sicut 16. ex n. 26. de sent. & re iudic. Beroi. in c. 1. n. 55. de iudicij, Menoch. de præsept. lib. 2. præf. 15. n. 3. & præsup. 33. ex n. 1. Mascar. de probat. to. 1. concl. 73. n. 7. to. 2. concl. 1007. n. 8.* vltra alios à me congestos in extēporali lectioe c. 1. de fide instrum. Salmantica typis excussa, n. 14. vers. Quæ tamen sententia, & à Nicolao Intrigliolo *conf. 1. n. 98. & 112. D. Ioan. Bapt. Valençuela *conf. 129. n. 3. tom. 2.* potest vtriq; acceptari cōfessio receptionis, repudiata illa qualitate, dū à cōfidente probata nō fuerit. Atque ita * pronūciatū est me iudice in Granatēsi Prætorio 28. die Octobris anni 1635. in causa Ecclesiastica Ludouici Gōçalez de Queuedo, vicini ciuitatis de Alhama, cū Licēciato Ioāne Romero de Montoya, beneficiario oppidi de Alhēdin. Nam cū dictus Ludouicus anno 1630. vendidisset cuidam mercatori Granatēsi duas coloniæ sortes (vulgò dictas fuertes de poblacion) illius oppidi de Alhendin sub pretio non gentorū, & amplio ducatorum, ac dictus Licenciatus Ioannes Romero prætextu mandati, quod se habere dixit à don Hieron. Af**

Decisio incidēs Granatēsis.

tamirano illius loci domino, ad quem eius gabellas pertinere affirmavit, octingentos nummos argenteos, vulgò reales, à dicto Ludouico venditore gabellæ nomine recepisset, qui tamen ad dominum illum minimè pertinebant, quia in venditione illius oppidi, ipsi à Rege facta, nominatim exceptæ sunt gabellæ fundorum, domorum, ac censuum ibi veditorum, pertinentium ad ciuitatē Granatensem, ob eamque causam quidam Petr^o Vicente, gabellarū Granatensiu conductor, iterū à dicto Ludouico gabellam dictæ veditiois iudiciali decreto recuperasset, ipse Ludouicus coram Vicario generali Granatensi cōparuit, petens ab eo, vt iuberet, dictū Licentiatum Ioannē Romero sub iuramento declarare quæadmodū ab ipso accepisset præfatam summā gabellæ nomine, nec illi, nec loci domino, cuius se mandatum habere dixit, debite, sed ciuitati Granatensi, cuius conductor eandem postea soluere coactus est, vt ex instrumētis à se exhibitis apparuit, illo autem cōfite se summā illā nomine dicti domini accepisse, eidemque soluisse, Vicarius Granatensis executionis mandatū pro memorata summā indebite recepta aduers^o eū virtute confessionis protulit, à quo ipse appellationē interposuit, & cū illa neglecta Ecclesiasticus vltimū ad eū cēsuris cogendū processisset, ei⁹ rei querelā detulit ad Senatū, qui ex præfata ratione Ecclesiasticum vim nullā facere declarauit, quod nimirū mandatū illud iuste decretum fuerit virtute confessionis certæ, & claræ quodam receptionem indebitæ pecuniæ, incertæ autem ac inuersionis quodam mandatum, quod re⁹ ipse à loci domino se habere subiūxit, nec proinde appellatio per eum interposita executoriū iudicis mandatū suspendere potuit, iuxta latē præced. dissertatione tradita.

Idem denique videre est in alijs exemplis, quæ tam in ciuilibus, quam in criminalibus referunt mōx citadi, in quibus omnib⁹ cōfessio, reiecta tali qualitate, pura, certa, & clara manet, adeo⁹ quæ * si alioquī legitime facta fuerit antè, vel post lris contestationē, iux-

ta latē præcedenti dissertatione tradita, ad executionem, vel condemnationem proderit, dum qui sic cōfessus est, qualitatem à se adiectam non probet, sic etenim voluit gl. magna à vers. Sed contra, in l. si quidem 9. C. de except. quæ vltraordinarios ibi, probat Bart. num. 2. & 3. & cæteri communiter in d. s. idem quasi, Abb. Panormit. num. 29. Card. Zabarella num. 1. in 3. oppositio- ne, Imola num. 10. & Iacobus Zochius num. 4. & 5. ad finem, vers. Item præsupposito, cum tribus numeris sequentibus. (qui extat inter repetitiones canonicas to. 2.) in cap. bona, in 2. per text. ibi, de postulat. prælatorum, Alex. cons. 87. nu. 1. lib. 1. & cons. 2. num. 22. lib. 4. & cons. 80. nu. 5. & 6. lib. 7. Ias. in l. vt vim, num. 13. D. de iustitia, & iure, & in l. manifeste 38. num. 8. D. de iure iurand. Alciatus responso 461. num. 8. Maranta de ordine iudiciorum 6. part. actū 5. de confessione num. 27. vers. Aut contra illam, Volandus à Valle cons. 17. num. 28. volum. 3. Hippol. Riminald. cons. 127. à num. 5. & 9. & cons. 868. num. 24. vol. 2. latissimè, & eleganter Fuluius Pacianus de probat. lib. 1. cap. 25. per totum, Ioan. Gutier. præf. quæst. lib. 3. num. 32. 33. & 34. Parlador. lib. 2. rerum quotidianar. cap. fin. 1. part. s. 4. num. 51. Hieron. Ceual. præf. quæst. tom. 1. quæst. 362. nu. 1. 2. & 3. Marta cons. 133. à nu. 5. Stephan. Gratian. disputat. forens. lib. 1. cap. 130. n. 19. & 20. & lib. 2. cap. 339. n. 21. & 22. & lib. 4. cap. 780. n. 15. & lib. 5. cap. 851. n. 24. optimè Ioannes Griuellus Sequanus decis. Dolana 12. ex n. 12. Scaccia de iudicij d. lib. 2. c. 11. à n. 87. ad 103. & ex n. 332. ad 382. inclusiuè, Alex. Trétac. & Hercul. Marefcot. var. resolut. lib. 2. ille c. 45. n. 2. 3. 11. & 14. in 3. & 4. cō- clusione, hic verò resol. 1. de confessis, à n. 19. ad 22. Nicolaus Genoa de scriptura priuata lib. 1. q. 3. aliàs 4. præsumpti ex n. 89. ad 105. Ioannes Zangerus in tract. de exception. part. 3. c. 26. à n. 173. Hieron. Buccaron. d. differ. 40. ex n. 1. Floridus Mausonius de causis executiuis lib. 1. q. 5. n. 38. D. Ant. Pichard. manu- ductio. ad praxim part. 2. præcepto, & 5. sub n. 6. D. Ioan. del Castil. post hæc scrip-

scripta visus, quotid. contron. tom. 6. si- ue 2. p. 5. lib. cap. 165. n. 31. D. Valen- çuela cōf. 152. n. 59. & 60. & cōf. 126. à nu. 24. lib. 2. qui nuperrimè prodijt, cum alijs infra.

55 Nec est id quoquomodo immuta- tum per legem 2. illic, Confessandolo, o negandolo simplemente, y sin cautela, tit. 7. lib. 4. noua compil. quicquid contra- rium velit Azeued. ibi, à n. 65. relatus, nec improbat à D. Ioan. del Castil. d. n. 31. ad fin. nec enim * censenda est lex illa vnico verbo totam iuris com- manis obseruationem subuertere, con- tra reg. tex. in l. si quando 35. C. de inof- ficios. testam. cap. Ecclesia vestra 57. vers. Ne cetera, & vers. Neque enim, de elect. cū in similibus iuris locis, latè à me exor- natis sup. d. dissertat. 5. n. 8. cum 3. seqq. sed excludere tantum qualitates confes- sionis diuiduas, vel etiam coniunctas, alioquī tamen contra se præsumptio- nem habentes, quæ solæ simplicitati confessionis obstāt, eamque cautelo- sam reddunt, cæteras verò minimè, * quippè, quibus ad iuris sui defensionē, quis vti cēsetur, adeo iue absque vilo doio ex reg. l. nullus videtur 5. al. 56. D. de reg. iur. at quæ ita praxis apud nos frequentissimè admittit, quam mōx re- ferendi resoluunt.

58 Quibus consequens est, vt eo casu, quo qualitas confessioni adiecta, ab ea separari per aduersarium potest, sola admittenda confessione, quatenus sibi pro- ficua est, qualitatis illius probatio, quam confitenti incumbere diximus, ad decem sit reseruanda dies, iure Re- gio probandis exceptionibus, aduersus executionem oppositis, præstitutos, vt rectissimè ad praxim obserua- runt Ioannes Gutier. præf. quæst. lib. 1. q. 126. ex n. 2. Alphonfus Villadiego, dum ad eum se refert, in politica cap. 2. n. 26. vers. Y aunque la confesion, Ceual. d. q. 362. nu. 4. Amator Rodericius de execut. cap. 1. art. 2. n. 26. Volan⁹ in Cu- ria Philip. 2. p. 5. nu. 3. ad finem, quic- quid * contrarium, hoc est interim ter- minum à iudice confitenti assignandu esse ad qualitatem illam probandam, magis placuerit Auilesio cap. 10. Pra- torum, v verbo execution, nu. 23. in fine, &

Parladorio, quanquam eius immemo- ri, d. cap. finali, 1. p. 9. 4. n. 12. quem re- fert, nec improbat D. Ioannes del Ca- stillo d. cap. 165. n. 31. in 3. consuls. cir- ca finem, vers. Tunc autem dubitat. Qui præsertim mouentur * ex l. 8. tit. 3. p. 80 3. vbi traditū est, reo in iudicio acto- ris intentionem confitente, sed aduer- sus eam opponente exceptionem so- lutionis, aut pacti. de non petendo, di- lationem reo ad probandum dandam esse, & si intra eam non probauerit so- lutionem, aut acceptilationem, quam allegat, omnino damnandum fore. Nec enim ea lex, ipsi quicquā opitulatur, quemadmodum aduertunt rectè Gu- tier. & alij, supra commemorati, cū de confessione post lris contestatio- nem emanata duntaxat loquatur, & sic in terminis viæ ordinariæ, non ve- ro executiæ, quæ virtute talis cōfes- sionis locum habere non potest, cū necessariò sententia sequi debeat in or- dinario iudicio primitus instituto, iux- ta latē præced. dissertatione tradita in vltimo requisito, idque planè sentit * Gre 61 gor. Lopez in d. l. 8. gl. 1. dum ait, hodie illam termini assignationem cessare, cū viginti dierum terminus à die li- tis contestationis ad omnes peremp- torias exceptiones proponendas sta- tutus sit in l. 1. tit. 8. lib. 3. ordinamenti veteris, quæ est lex. 1. tit. 5. lib. 4. noua compilat. quasi termini præfinitio à iu- dice faciendā hac in specie tam iuri, à quo ille præfixus est contraria, quam superflua, & impertinens sit, ex reg. l. 1. § ait Prætor, D. de iure deliberan. vbi termini * assignationi per iudicem fa- 62 ciendæ tunc demum locus est, cū il- le non fuerit à iure præstitutus, iuncta l. 1. §. 1. illic, nec enim Prætoris factum iuri derogare oportet, D. de ferijs, & l. fa- ctum à iudice 170. D. de reg. iuris. cap. in- dultum 17. eod. tit. in 6.

Vnde sibi contrarius videri potest 63 idè Greg. Lop. in l. 2. gl. 2. tit. 22. parti. 3. dum in eo articulo an confitenti, & solutionē, vel acceptilationē allegati, termin⁹ ad eam probandā à iudice sta- tuti possit? refert se ad Ioanē Andream in additione ad speculatorem titul. de sen- tentia, §. species, nu. 6. qui * tutius esse 64 ait,

ait, terminum à iudice assignari, interim dilata sententia, & ad Baldum in additionibus ad eundem speculatorem, quæ extant ad finem tituli, vers. Sed an valeat, alijsquæ in locis, ab eodem Gregor. Lop. relatis docentem, * sententiam, qua quis condemnatur ad soluendum, nisi solutionem intra certum tēpus probauerit, valere: atquæ adeò in eo saltem eorum sententiæ Gregor. ac quiescit, quòd possit terminus post litem quoquæ contestatam ad opponendam, & probandam solutionem statui, contra dictam l. ordinamenti, & compilationis, & quod per eam ipse Gregorius Lopez tradiderat in d. l. 8. partita.

65 Verùm ab hac contrarietate facile (ni fallor) Gregori⁹ vindicari potest, cum necessariò accipiendus sit iuxta legem, cuius interpretationi incumbit, ex recepta Bart. doctrina in l. non solum 8. §. si liberationis, n. 7. D. de liberatione legata, cuius in simili memini 67 *dissertat. 13. n. 4.* lex verò * illa 2. tit. 22. partis. 3. quam Gregorius commentatur, inter diuersos iudicij modos primò connumerat præceptum de soluendo, à iudice in limine iudicij factum in confessum, iuxta terminos legis 7. vers. Mas quando, tit. 3. eadem partis. 3. vt aduertit idem Gregor. d. glos. 2. in princip. in qua specie quærit ipse, an si reus nō simpliciter confessus fuit, sed simul solutionem allegauit, terminus ei à iudice in præcepto illo de soluendo, ipsi virtute confessionis faciendo, ita statui ad solutionem possit, vt simul ad eam probandā detur, eoquæ lapsò executio non aliàs in sic confessum decerni possit, quàm si solutionem intra terminum non probauerit, ea verò probata, executionē euitet, tametsi aliàs post lapsum termini ad soluendum dati, neque intra eum solutione facta, statim executorium mandatum decerni soleat, iuxta ea, quæ præcedenti dissertatione in d. ult. requisito latè obseruauimus? & affirmatiuè concludit Gregorius, ductus autoritate Ioannis Andree, & Baldi, quanquam indifferenter, & sic post litem etiam cōtestatam loquentium, ex quorum doctrina, quæ

in terminis iuris communis femota illa l. partitæ vera est, argumentum ad suam non malè Gregorius sumit.

Sed nec hæc Gregorij doctrina sic 68 accepta confirmat sententiam Auilesij, & Parladorij, quam paulò antè impugnauimus, quia illi quidem loquuntur in terminis l. 5. tit. 21. lib. 4. noue compilat. quæ confessioni iudiciali statim absque vllò præcepto de soluendo executionem tribuit, Gregor. verò loquitur in terminis illius l. 2. partitæ, quæ talem executionem non agnouit, nisi præmisso præcepto de soluendo, in quo ait Gregor. posse reo simul dari terminum ad soluendum, & ad solutionem probandam, si executionem vitare malit, ac rursus de confessionis qualitate nullum verbum profert.

Maneat itaque, sententiam illam 69 Auilesij, & Parladorij, eiusquæ autoritate à nonnullis iudicibus obseruatam praxim, terminum confitenti statuendi ad probandam solutionem, vel similem qualitatem à se allegatam, et si non nihil æquitatis habere videatur, qua ratione eam absolutè non improbat Ioan. Gutierr. *vbi supra*, iuri tamen planè aduersam esse, adeoque meritò contrariam sententiam, & praxim magis inualuisse, quam Hispalensis, & Granatensis Senatus me iudice sapissimè amplexus est, & vltra innumeros casus, in quibus eam receptam vidi, libet exempli gratia vnum referre, * qui nouissimè delatus est ad 70 Granatensem, me iudice, & aulæ pro tunc præside, 18. die Nouembris anni 1631. inter Ioannem Martinez de la Huerta, & Ioannem Fernandez Espigares, cui ille tradidisse se dicebat ex causa venditionis centum, & septuaginta arietes, ad annonam ciuitatis Granatensis, fide habita de pretio, ad cuius solutionem, præmissa illius declaratione, ipsum sibi compelli petijt. Cum autem reus declarasset, se arietes illos ab actore comparasse pro pretio quatuor mille, & quadraginta octo regalium, siue argenteorum numerorum, duob⁹ terminis pro dimidia parte soluendo, nèpè diebus diui Ioannis anni 1631. & 1632. ac proprio re di-

re dimidia soluisse mille sexcentos, & amplius argenteos, quorum reliquum obtulit, ac realiter consignauit, & alteram dimidiam suo tempore soluturum paratum se diceret, actor confessionem in omnibus, præter termini solutioni designati qualitatem acceptans, eius virtute pro dimidia parte, quæ supererat, executionem statim petijt, iudex verò trium dierum terminum reo præfixit ad qualitatis illius probationem, alteri parti contrarium probare volèti communem, intra quæ cum neutra intentionem suam concludenter probasset, sed per testes, de auditu, & credulitate nulla reddita causa deponentes, illo lapsò pro reliquis duobus mille, & viginti quatuor regalibus executionis mandatum aduers⁹ reū protulit, quod nos in gradu appellationis reuocadū meritò duxim⁹ per nuper resoluta. Ex quib⁹ duplici iudicè errore lapsum fuisse constat: in primis dum qualitatis probationi alium præfixit terminū, quàm qui iure Regio ad exceptiones in via executiua probandas præstitutus est, sequutus Auilesij, & Parlador. quos nuper confutauim⁹. Deinde in eo, quòd putauit, qualitatem temporis, debiti cōfessionis adiectam, diuiduam esse, & ab ipsa cōfessione separabile, cum re vera indiuidua sit, & actui confesso contemporanea, & cōnexa, nec vllam contra se præsumptionem habens, vt & superius latè ostēdimus. Quare ineptè * iudex reū ad probandū adstrinxit, quòd probare necesse nō habebat, ex reg. tex. in l. ad probationē 21. vers. Nam res vendicantē, C. de probat. & in c. cū contingat 36. vers. Verùm, cū relatis à gl. verbo nihilominus, de officio delegati, & à me lati⁹ *dissert. 12. n. 4.* ac per cōsequens nedum vbi reus parū cōcludenter qualitatem illam probauit, vt hic accidisse dixim⁹, sed et si nullo penitus modo eam probasset, non eo minus ab executione, quam confessio illa per se non merebatur, absoluendus fuit.

72 Hæc de confessione breuiter dicta sint, quæ tamen non æquæ recognitioni adaptari possunt, tametsi plures in hac materia indifferenter loquantur, vt præter alios videre est apud Petru

Auendannū, initio citatum, Petrum Augustinū Morla, & Nicol. Genoa, paulò antè relatos, quos planè hallucinatos esse vel inde constat, * quòd cōfessio ipsa sola per se disponit, ac totū facit, atquæ adeò per se etiam simplex, clara, & certa debet esse, vt contra cōfitentem probet, vel iudicati vim obtineat, siue executioni mādari possit, at recognitio, * cum nihil sit aliud, quàm scripturæ propriæ per relectionem approbatio, vt *præced. dissertat. ostēdimus sub n. 3.* per se quidē nihil facit, sed eatenus tantum vim habet, quatenus ad scripturam recognitā refertur, ac proinde in scriptura tantum exigere debem⁹, quòd simplex, clara, ac certa sit, vt ei addita recognitio recognoscētī præiudicet, proprièquæ verificetur regula illa, quòd relatum est in referēte, cum omnibus suis qualitatibus, cuius initio mentionē fecimus, nō in recognitione ipsa, arg. tex. in l. heredes palam 21. §. 1. illic, nihil enim nūc dat, sed datum significat, D. de testam. l. adeò 7. §. cū quis, in fin. D. de acq. rer. dom. cū similib⁹, quibus * 75 pro regula traditum est, eum qui declarat, nihil de nouo agere, quam regulā optimè pluribus relatis exornat Anton. Gabr. *commun. conclus. lib. 6. tit. de reg. iur. conclus. 3. nu. 1.* Roland. à Valle *cōf. 15. n. 27. vol. 3.* Petr. Surd. *cōf. 288. n. 10. lib. 2. & cōf. 380. n. 9. & 49. lib. 3. ac decis. 70. nu. 1. lib. 1.* & innumeris alijs congestis Marius Giurba in *cōsuetudines Senatus Messanensis, c. 2. gl. 1. n. 4. & 5.* Camillus Borrellus in *summa decis. tom. 2. tit. 3. num. 391. cum duobus sequentibus*, D. Ioan. del Castillo *quotid. controuers. tom. 3. cap. 10. nu. 30.* August. Barbosa ad *axiomata iur. axiom. 66.* Simon Vaz Barbosa, & Gabr. Aluar. de Velasco ad *eadem axiomata, & principia iuris, lit. D. ille n. 8. hic verò n. 37.*

76 Quæ ratione nec recognitioni applicari potest quòd de cōfessionis qualitate diuidua, vel indiuidua diximus, vt applicuit vir alioquū doctissim⁹ D. Ioan. Bapt. Valenc. *cōf. 112. ex n. 58. vers. Quod est magis certū, vsque ad n. 60. inclusiue*, nonnullorū Doctorū, qui in cōfessione loquuntur, autoritate nixus, immeritò sanè, pacè tati viri dixerim, Rr 3 quia

77 quia qualitas cōfessione adiecta simul vtrumque continet, & idēō si illa sit aliās actui confesso connexa, & contemporanea, nec iuris contra se præsumptionem habeat, non potest ab ipsa confessione quoquo modo scindi, iuxta ea, quæ diximus à n. 37. at recognitioni * adiecta qualitas, per se quidem stat, ac proinde licet actui recognitioni connexa, & contemporanea sit, non potest non distingui, & separari ab ipsa recognitione, quæ nudum tantum recognoscentis factum respicit, nempe à se, vel alio de ipsius mandato scriptum, vel subscriptum esse chirographum, cum quo nihil profecto cōmune habet qualitas, obligationi in eo contentæ adiectæ; ac præterea * talis qualitas, quæcumque sit, iuris contra se præsumptionem regulariter habet, cum cōfessio in ipso chirographo facta, simpliciter, & absque vlla qualitate emanauerit, nec verisimile sit, * 78 vt si qualitas illa vera esset, non in eodem chirographo contineretur, argumento text. in l. vnica, §. vbi autem 11. in fine, illic, nam si contrarium volebat, nulla erat difficultas coniunctim ea disponere, C. de caduc. tollend. in cap. 2. post medium, vers. Vnde si circa, de translat. Episcopi, & in cap. ad audientiam 12. in fine, de decimis, iunctis quæ per hæc iura in simili notarunt post alios Philippus Decius cons. 442. n. 9. post princ. & cons. 113. n. 11. lib. 2. Ludou. Gozadin. cons. 29. n. 16. vers. 4. ex quo in alio capite, & cons. 83. n. 9. vers. Præterea & secundò, Paulus Parisius cons. 31. n. 7. & cons. 58. n. 5. lib. 2. ac rursus cons. 58. nu. 8. lib. 3. D. Ioan. del Castillo quotid. controu. lib. 2. cap. 13. n. 6. confert elegans 80 textus, * cuius illi non meminere, in cap. cum venissent 6. vers. Cum autem, illic, & Archiepiscopus sine conditione qualibet concessisset ipsum eidem, post concessionem adseruit, quod ipsum concesserat, institutionibus, & eiusmodi vacantium Ecclesiarum exceptis, extra de inst. cui addendus est Ioan. Gutier. rectè explicas præf. quæst. lib. 3. q. 19. n. 31. Nisi scil. 81 * qualitas adiecta talis sit, quæ alioqui à iure præsumatur, vt exceptio defectus causæ in chirographo non ex-

pressa, itē exceptio nō numeratē pecuniæ, quæ intra bienniu à recognoscete in ipso recognit. actu opposita est, & aliæ, de quibus in sequenti dissertatione latè disseram, qua ratione paulò antè vsus sum verbo regulariter. Quod si ad contrarium, * vel diuersum recognoscentis animū adiecta qualitas pertineat, ille quoque minimè præsumitur, vt sup. in confessione diximus, n. 49. & 50. ex reg. tex. in d. l. Labeo. 7. §. Seruus, D. de suppellect. legata, & in d. l. inter stipulantem 83. §. 1. D. de verb. obligat. quam vltra Menoch. d. casu 93. n. 31. & 32. in proposito rectè expendit, & explicat Griuel. decis. Dolana 12. n. 12. in fin. cum seq. vnde & in recognitione simplicis chirographi, subtili qualitate emanata, multò fortius dicendum est, executioni eam, non obstate eiusmodi qualitate, cui iuris præsumptio resistit, statim mandari posse, si ab allegante probata non fuerit.

82 Cuius quidem qualitatis, recognitioni adiectæ, notabile in criminalibus exemplum ex facto Romæ agitatum, & ex ea regula decisum, post varias aduocatorum allegationes hinc inde factas, adfert Farinacius cons. 25. in principio. iuncto num. 31. vers. Dicitur 2. quem refert, & sequitur Nicolaus Genoa de scriptura priuata lib. 1. q. 4. nu. 108. de clerico quodā Sodomita, qui pro prætenfa affixione libelli famosi captus, cum schedula repertus est, propria manu scripta nomine cuiusdā pueri, Virgilij nuncupati, cum quo delictum illud nefandū perpetrauerat, in qua continebatur ipsius pueri confessio plurium osculorum, & amplexuum, aliorum quæ carnalium tactuum, qui inter se, & illum intercesserant, & obligatio ad eos, velut propria, & spontanea voluntate commissos, in posterum cōtinuandos, qua de causa cum clericus velut nefandi criminis reus delat. esset, & schedulam illam recognoscere iussus, illam quidem recognouit, sed ad sui excusationem addidit, se illam per iocum, otiosè, & gratia experienti calamum scripsisse; nam ob huiusmodi qualitatis recognitioni adiectæ, et si alioqui coniunctæ, & connexæ inue-

rifimi-

rifimilitudinē, pro conuicto habitus, & condemnatus est.

84 Verum exempla in criminalibus nō satis propositæ quæstioni adaptantur, in qua agimus de discriminanda confessione à recognitione, à qua quidem in criminalibus minimè distat, cum in eis generale sit, * qualitatem à delictum confitente pro ipsius excusatione adiectam, etiam si coniuncta, & connexa sit, iuris cōtra se præsumptionem habere, donec ab eodē confitente probetur, l. 1. C. ad l. Cornel. de Sicar. l. si nō conuictus 5. C. de iniur. cap. 1. de præsumpt. vbi alia quondam iura adduxi in solēni prælect. ad eum textum, quam meis Salmaticæ dictabam auditoribus, vnde * in illis causis confessionem à qualitate ipsa separari, & ad condemnationem saltem poenæ extraordinariæ per se sufficere docuerunt Bart. n. 1. & 2. & cæteri communiter in l. Aurelius 28. §. idem quasi, D. de liberat. leg. & pluribus relatis resoluunt, ac probat Bernar. Diaz, & ad eum Salzedus reg. 123. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 93. à n. 7. & 36. & casu 279. num. 6. & de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 3. n. 48. Iul. Clar. lib. 5. sentent. §. fin. q. 55. nu. 15. & 16. Didacus Perez ad l. 1. tit. 4. lib. 3. ordinam. gl. verbo per confesso, vers. Præterea, don Francisc. Sarmien. select. interpret.

lib. 1. c. 1. nu. 11. & 12. Matthias Collierus ad c. cum venerabilis 6. n. 24. de except. Bartholomeus Bertazolus consil. criminali 449. n. 2. iunctis nu. 30. & 31. Borgninus Caualcanus decis. Fluzanensi 9. num. 10. lib. 5. Andr. Gallius de pace publ. lib. 1. cap. 17. num. 3. 4. 6. & 7. Hieron. Ceuallus præf. quæst. communium contra communes tom. 1. quæst. 362. ex num. 9. Ioan. Griuelus Sequanus decis. Dolana 12. à n. 15. Farinacius 3. part. criminalium, tit. de reo confesso, & conuicto, q. 81. à nu. 110. iuncto nu. 157. & 4. p. tit. de homicid. q. 125. ex n. 420. Sigism. Scaccia de iudicij lib. 2. c. 11. à n. 332. vers. Primus est, Camillus Borrellus in summa decis. to. 2. tit. 3. nu. 294. cum 2. seqq. Hieronymus Buccaronius de differentijs inter iudicia ciuilia, & criminalia, different. 40. ex nu. 3. quicquid ab hac receptissima sententia subtiliter magis, quam verè in multis discedat Antonius Merenda controuers. iur. lib. 5. cap. 6. Quapropter operepretium erit, alia in ciuilibus adiungere exempla, ex quibus palam constet, qualitatem etiam connexam, extrinsecus recognitioni adiectam, eius executionem non morari, quæ neminiùm hæc dissertatio protrahatur, ad sequentem referenda duxi.

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS.

SUMMARIA.

- 1 Cognoscens scripturam, in qua quid simpliciter promissit, non potest addere qualitatem, etiam connexam, puta modum, vel conditionem, ibi non contentam, quia quoad talem qualitatem iuris contra se præsumptionem habet, & quare? cum n. seq.
- 2 Qualitas in chirographo non contenta, non alia in eius recognitione allegari potest, quam quæ alioqui à iure inest, vel

- præsumitur.
- 3 Expressio eius, quod à iure inest, nihil operatur, ibid.
- 3 Qualitas, quæ ob id potius præsumitur in chirographo, quod in eo non contineatur, puta defectus causa, in recognitione allegari potest, nec ab ea per creditorem separari valet, sed vel simul admittenda est, vel omninò repellenda.
- 4 Scriptura, causam debiti non exprimens, inefficax est ad obligandum, si aliunde

- de debito non appareat.
- 5 Lex 3. tit. 8. lib. 3. ordinamenti, & lex 2. tit. 16. lib. 5. noue compilat. ad hoc praesertim emanarunt, ut stipulationis solennitate, iure communi requisita ad obligationem ex pacto producendam, tolleretur.
  - 6 Causa defectus chirographi obligationem etiam hodie apud nos vitiat.
  - 7 Imo & publici instrumenti, etiam clausula, quam guarantee vocant, muniti, contra plures partim indistincte, partim sub distinctione contrarium docentes.
  - 8 Recognoscens post biennium chirographum, in quo certam se ab alio pecunia quantitate mutuo accepisse fassus est, & addens spe futura numerationis se id fecisse, sibi ex tali recognitione praesudicat, & qualitas adiecta potest per aduersarium repudiari.
  - 9 Habet contra se ex multorum sententia quoad qualitatem, siue exceptionem non numerata pecunia post biennium obiecta, praesumptionem iuris, & de iure, qua probationem in contrarium excludit.
  - 10 Ex veriore tamen, ac receptiore, praesumptione iuris tantum, qua probationem contrariam ipsius chirographarij debitoris admittit.
  - 11 Iura biennium concedentia in chirographo consistenti se mutuum pecuniam accepisse, quam non accepit, ad eius rei querelam proponendam, merum eius fauorem, & utilitatem respexerunt, ut sola allegatione eum tutum redderent, & contrarium probandi onus in aduersarium transferrent, nec debent in damnum verti.
  - 12 Verterentur in damnum si asserto debitori post id tempus probandi onus in se assumere volenti, legitimum remedium denegarent, & quale id remedium sit?
  - 13 Leges exceptionem non numerata pecuniae post biennium excludentes, de ea tantum exceptione loquuntur, qua per modum querelae proponi potuit, onere probandi in creditorem translato, non de exceptione in factum ex defectu verae numerationis competente.
  - 14 Effectus diuersi ex opinionum contrarietate resultant, quoad executionem chirographi, post biennium sub qualitate non numerata pecunia recogniti.
  - 15 Creditor si in simplici chirographo se

- pecuniam, vel speciem, sibi debitam ex causa emptionis, vel simili, a debitore recepisse professus sit, 30. tantum dies habet ad receptionis defectum allegandum, & eius rei ratio remissiu.
- ¶ Recognoscens post id tempus chirographum illud sub qualitate non receptae pecuniae, vel speciei debitae, sibi ad id praesudicat ex aliquorum sententia, ut pati omnino executionem debeatur, nec ad contrarium probandum admittatur, ibid.
- 16 Contrariam ex aliorum sententia tantquam verius defenditur.
  - 17 Exceptio non numerata pecunia obiecta a debitore recognoscere chirographi mutui intra biennium, per se inest, & a iure praesumitur, adeoque ipso iure tutum reddit recognoscentem, dum contrarium ab aduersario probatum non fuerit, & num. seq.
  - 18 Etiam si chirographum vallatum sit iuramento, non ipsi confessioni receptae pecuniae accedente, sed promissioni solvendi tantum, & quare?

¶ Iuramentum sequitur naturam actus, cui adhaeret, & intellecta lex fin. C. de non num. pec. ibid.

  - 19 Id absque dubio procedit, cum in ipso recognitionis actu illa opponitur exceptio, seu qualitas, sub qua recognitio informis, & incerta redditur.
  - 20 Si tunc fuerit omissa, an postea admittenda sit intra terminum, opponendis ac probandis exceptionibus praestitutis? & num. seq. Inducuntur lex 1. & 2. tit. 21. lib. 4. noue compilat.
  - 21 Quod non sit admittenda aduersus publicum instrumentum, cui executiua vis per statutum conceditur, existimant plures, unde ad chirographum recognitam infertur.
  - 22 Recognitio chirographi in iudicio absoluta facta, ita pura, certa, & clara esse intelligitur, ac confessio contenta in ipso chirographo, nec minus executionem meretur, quam si illa confessio iterum in iudicio fieret.
  - 23 Exceptio non numerata pecunia, vel alia similis non admittitur aduersus confessionem absolutam, puram, certam, & claram, ad illius executionem impediendam.
  - 24 Nec aduersus chirographum recogni-

- tum eam esse admittendam Parlador. & Volanus docuerunt.
- 25 Pro contraria sententia, quod illa admittenda sit, & intra decem dies probata executionem impediatur, expenduntur leges Regiae, nullam legitimam exceptionem intra decem dies probatam excludentes.
  - 26 Admittitur ex veriore, ac receptiore sententia, aduersus instrumentum publicum, ex quo intra biennium executio petita est, ad eam ipso iure impediendam, dum contrarium ex aduerso probatum non fuerit.
  - 27 Exceptio pretij non soluti, vel rei non tradita, intra legitimum tempus probata, executionem impedit.
  - 28 Hieronymus Ceuallos dum a Parladorio discedere vult, sibi ipsi iuxta verborum corticem contradicit, & in illius potius sententiam incidit.
  - 29 Defenditur iuxta mentem, qua verbis potior est, in eam quae rem nonnulla iura expenduntur.
  - 30 Si quod verba sonant dicere voluisset, praeter manifestam sui ipsius contradictionem, rem prorsus absurdam diceret, & quare?
  - 31 Mens eius qualis fuerit ex ipsius posterioribus verbis deprehenditur, quomodo etiam intelligitur a Stephano Gratiano.
  - 32 Exceptio non numerata pecunia, in ipso actu recognitionis intra biennium facta opponi praetermissa, postea intra terminum probandis exceptionibus praesumptum non admittitur cum iure, ac privilegio transferendi in aduersarium onus probandi contrarium.
  - 33 Tunc temporis omissa, iuris contra se praesumptionem habet, quod vera non sit, & quare?
  - 34 Admittitur intra decem dies, probandis exceptionibus praestitutis, assumpto per opponentem in se onere probandi, & quare?
  - 35 Praesumptio iuris, qua contra aliquem adest, cessat per contrariam ipsius probationem.
  - 36 Subscriptio non nocet ei, qui eum subscriberet, qua scripta sunt non legit, & multo minus si ante factam scripturam scheda vacua subscripsit, qua postea

- confecta est.
- 37 Recognitio propria subscriptionis absque praesentia chirographi lectione in dubio non praesumitur, imo id ab allegante liquidum probandum est, & num. 48.
  - 38 Petrus Nuntius ab Auendaño, ad hoc ut chirographum recognitum executioni mandari possit exigens, ut ante omnia constet, illud fuisse recognoscere lectum, refellitur, ob praesentia lectionis praesumptionem, qua contra recognoscentem adest.
  - 39 Generaliter etiam exigit, quod chirographum a recognoscente impugnatum non fuerit, ductum auctoritate Roderici Suarez, cuius doctrina expenditur usque ad num. 45.
  - 40 Sententia lata contra confessionem, vel iuramentum, aut publicum instrumentum, de quibus liquidum non constat, quia a parte impugnata sunt, valet, & num. 45. & 53. ubi id declaratur.
  - 41 Confessio iudicialis, & iuramentum rei iudicata equiparantur, & ut ipsa res iudicata executionem habent.
  - 42 Instrumentum publicum est probatio euidentissima, & (ut aiunt) probata.
  - 43 Sententia lata contra aliam sententiam inter easdem partes emanatam, & in rei iudicata auctoritatem transactam, ipso iure nulla est.
  - 44 Id procedit quando non dubitatur de viribus primae sententiae, siue illa nullo modo impugnetur, quia tunc inducit notorium, & num. 53.
  - 45 Sententia contra notorium, de quo iudici iudicialiter constat, est nulla.
  - 46 Auendaño sententia dumtaxat vera esse potest, si accipiatur de impugnatione chirographi ex aliquo defectu, qui ipso iure praesumatur, dum contrarium ab aduersario non probetur.
  - 47 Secus si alio modo a recognoscente impugnetur, & quare?
  - 48 Delictum in inducendo quemquam metu, vel dolo, ad scribendum vel subscribendum, in dubio non praesumitur.
  - 49 Recognitio chirographi absque praesentia eius lectione potest quandoque fieri per fraudem iudicis, alteri parti fauētis, & eius rei exemplum remissiu.
  - 50 Recognoscenti facillimum esset executionem aduersus se competentem eludere, si qualibet chirographi impugnatione, ac de-

- ac debiti negatio ei ad id prodesset, ac sufficeret, quod iuris regulis repugnat.
- 51 Scriptura priuata, vel eius subscriptio, per scribentem, vel subscribentem recognita, plenam fidem aduersus eum facit, licet debitum inficietur, ex veriore sententia, aduersus nonnullos contrarium existimantes.
- 52 Ad executionem similiter proderit virtute recognitionis, non obstante debiti inficiatione.
- 53 Sententia quo casu aduersus rem iudicatam prolata, ipso iure nulla est, irrita etiam redditur lata aduersus confessionem, iuramentum, aut publicum instrumentum, secus aliis.
- 54 Scriptura priuata iudicialiter recognita executio quare non debeat impediri ob illius impugnationem?
- 55 Executio necesse non impeditur ob qualitatem indiuiduam, a recognoscete ad-

- ditam, nec in chirographo contentam, sed aliquando nec ob contentam in ipso chirographo, ut in exemplo hic relato, & num. seqq.
- 56 Protestatio ius protestantis ille sum conseruat.
- 57 Debitor sub certis legibus, & conditionibus obligatus, potest solutionem recusare, dum illa impleta non sint.
- 58 Negligens petere implementum conditionum, sub quibus tantum se obligatum fatetur, urgentissimam contra se presumptionem, habet, quod vel simpliciter absque illis se obligauit, vel ab eo iure, quod per eas sibi quasiuerat, ultro postea recessit.
- 59 Soluens simpliciter partem debiti, simpliciter quoque ad reliqui solutionem obligatus manet.
- 60 Solutio partis debiti interruptit ipsius debiti prescriptionem in reliquo.

DE EADEM R V R S V S MATERIA PRIVATÆ scripturæ recognitæ, siue de exēplis aliquot ad praxim vtilibus, quibus palam constet, non esse eius executionem impediendam ob qualitatem, vel exceptionem etiam connexam, extrinsecus recognitioni adiectam, & maximè de exceptione non numeratæ pecuniæ.

DISSERTATIO XXV.

APPENDIX DVARVM PRÆCEDENTIVM.

M recognitionem saltem in ciuilibus in eo à confessione differre præcedenti dissertatione dixerimus, quod confessio non aliàs executioni mandari potest, quam si simplex, certa, & clara sit, atque adè regulariter eius executio impediatur per qualitatis alioqui coniunctæ, & connexæ adiectionem, recognitionis autè priuatæ scripturæ, alioqui per se certæ, & claræ, ipso iure executione mereatur, quæ regulariter per adiectionem qualitatis, utcumque coniunctæ, & connexæ minimè impeditur; exēpla aliquot, ea quæ ad praxim vti-

lia, quibus hoc planum, & euidentis fiat hoc loci subiungere visum est.

Primum itaque exemplum cernere licet in nonnullis ex illis qualitibus, quas confessioni adiectas, ut potè indiuiduas, vel simul cum ipsa confessione admittendas, vel simul repellendas esse diximus, veluti si recognoscens scripturam, in qua centum v. g. ex causa dotis promissit, addat se non simpliciter, prout in scriptura illa continetur, promississe, sed post decem annos soluenda, aut sub conditione si onusta sibi nauis ex India veniret, aut in litè aliqua, quam sub iudice habebat, victor existeret, aut ex matrimonio illo

liberi

liberi susciperentur, quorum neutrum euenit, nam etsi hæ qualitates confessioni adiectæ, velut illi coniunctæ, & connexæ, nec inuersiones, vel simul essent cum ipsa confessione admittendæ, vel simul repellendæ, recognitionis tamen adiectæ, iuris contra se præsumptionem habent, eò quod in ipsa scriptura contentæ non fuerint, ut circa finem præcedentis dissertationis diximus, nec enim * alia qualitas, in chirographo non expressa, in eius recognitione admittitur, quam quæ alioqui à iure inest, seu præsumitur, quæ proinde expressione non indiget, cum nihil amplius expressa operetur, iuxta regulam textus in l. quæstus 9. §. i. illic, quia ipso iure ita se res habet, etiam non adiecto eo, D. de distract. pign. in l. Cornelius 69. vers. Et illam adiectionem, & l. iam dubitari 86. vers. Certè si verbis exprimeretur, inepta fieret, D. de hered. instit. l. verba hæc 12. vers. Nam in voluntaria, D. de condit. institut. l. 3. D. de legat. 1. l. aliquando 107. D. de condit. & demonstr. l. si Titio 22. §. 1. D. quando dies legat. ced. l. non recet 3. vers. N. v. licet, C. de fideiussor. quam regulam ultra DD. ubiq; explicant, & ad varia expendunt Socin. sen. consil. 250. num. 5. circa med. vers. Secundo quia non repetit, vol. 2. Carol. Ruinus consil. 168. num. 14. & 15. lib. 1. Iacobus Mandellus consil. 119. n. 47. & 48. & consil. 120. num. 6. lib. 1. Ioan. Cephal. consil. 158. n. 37. & 38. lib. 2. Anton. Maluasia consil. 81. n. 36. Franciscus Barfatus consil. 32. num. 62. consil. 40. num. 44. & consil. 86. num. 26. 27. & 28. lib. 1. & consil. 177. n. 16. lib. 2. Petr. Surd. consil. 110. num. 4. 5. & 6. lib. 1. Ludouic. Morocius responsio 5. num. 10. & responsio 32. num. 11. Iacob. Menoch. consil. 110. num. 42. lib. 2. Ludouic. Cassanate consil. 11. num. 55. Camillus Gallin. de verbor. signific. lib. 1. cap. 10. ex num. 1. Leand. Galganet. de condit. 1. part. cap. 17. maxime num. 2. Cardin. Tusch. præct. conclus. tom. 3. lit. B. conclus. 658. per totam, Stepha. Gratian. disceptat. forens. tom. 4. cap. 738. num. 3. & 4. Vincent. Fular. de subtit. quæst. 249. num. 8. latissimè D. Ioanes del Castillo quotidian. controuers. tom.

4. cap. 17. à num. 44.

Vnde vice versa consequitur, qualitatem, quæ ob id potius præsumitur in chirographo, quod in eo non contineatur, allegari in recognitione posse, nec ab ipsa per aduerlarium separari valere, sed vel simul admittendam esse, vel simul repellendam, qualis est exceptio defectus causæ, eò quod in priuata cautione, siue scriptura, quæ quis recognoscit, simpliciter confessus sit, se alij debere, non addita causâ debiti, sine qua quidem causâ * scriptura ipsa inefficax est ad obligandum, si aliunde de debito non appareat, l. 1. & 3. D. de condit. sine causa, l. non so. num. 49. aliàs 50. §. fin. in fin. illic, cum omnimò neque mutuâ acceperit, neque vlla causa præcesserat debendi, nuda ratio non facit eum debitorem, D. de peculio, l. cum de mæ. i. to 25. §. fin. vers. Sin autem cautio, D. de probat. l. nuda ratio 26. D. de donat. l. 2. §. circa, D. de doli except. l. si stipulatus 15. aliàs 16. D. de fideiussor. l. 1. §. non semper 17. vers. Sin verò sine causa promiserit, non erit obligatus, D. de pollicitat. l. generaliter 17. illic, si quid scriptis cautum fuerit, pro quibuscumque pecunijs, ex antecedenti de iudicantibus, eamque causam specialiter promissor edixerit, C. de non numer. pe. un. & cap. si cautio 14. de fide instrument. quibus apud nos consonat lex fin. vers. Ot. osti dezimos, tit. 13. & l. 19. in princip. vers. Si la pistora, e orogamiento, que esta escrito en ella, es con razon, tit. 18. part. 3. & ultraordinarios ubique, notant Abbas num. 7. & 12. & Decius n. 23. vers. Et subijcit, in c. 2. de fide instrument. & ad varia expendunt Ludou. Roman. consil. 373. num. 4. Alex. consil. 4. ex num. 2. & consil. 83. num. 6. & 7. lib. 1. consil. 182. num. 5. lib. 2. & consil. 9. num. 12. lib. 5. Guido Papæ quæ seu decis. 176. atque ex alijs communem resoluunt, & explicant Hippol. Marsil. in l. 1. §. præterea, ex num. 93. aliàs 59. vers. Et primò adduci potest, D. de quæst. & in repetit. rubr. C. de probat. ex nu. 77. aliàs 90. & singul. 482. Did. Segura in l. si ex legati causa, n. 81. vers. Alde tertiu effectū, D. de verb. oblig. An. Gom. var. resol. to. 2. c. 1. à n. 3. Mascard. de probat. tom. 1. conclus. 345. Iacob.

cob. Cancer. *var. resolut. lib. 1. cap. 22. num. 13. vers. Dummodò in dicta scriptura*, Cæsar Manentus *decis. 70. per totam*, Nicol. Genoa *de scriptura priuat. lib. 1. quæst. 4. proœmiali, num. 106. 107. & 252. cum duobus sequentibus, & libr. 2. quæst. 1. ex num. 2. Dominicus Gaito de credito, cap. 2. tit. 3. à num. 173. & num. 204. ac tit. 4. num. 876. & 877. & cap. 3. tit. 1. num. 460. Quod & apud nos * procedit, nõ obstante nouissima dispositione legis Regiæ 3. tit. 8. lib. 3. ordinam. quæ est l. 2. tit. 16. lib. 5. noua compilat. vbi traditum est, quòd qualitercumquè quis obligari velit, obligatus maneat; hoc etenim eò præsertim pertinet, vt stipulationis solennitas, iure communi requisita ad obligationem ex pacto producendam, iam minimè apud nos necessaria sit, sed absque ea ex qualicumque consensu seu pacto, etiam nudo, efficax producatur obligatio, & actio, vt ex illis legibus vltraordinarios notarunt Anton. Gomez *var. resolut. tom. 2. cap. 8. num. 4. vers. Sed his non obstantibus*, Greg. Lopez *in l. 3. gloss. 4. circa finem, vers. Vnde dicendum, tit. 6. & in l. 1. gloss. 3. vers. Hodie tamen, tit. 11. partit. 3. Petr. Dueñas reg. 11. ad finem*, Parlador. *lib. 2. rerum quotidian. cap. 3. à num. 13. maximè num. 17. D. Ferdin. Mendocça lib. 3. disputat. de pact. cap. 9. num. 34. & 35. non vt ius commune per omnia corrigatur, contra vulgaria iura, & quæ in simili diximus dissertat. 12. num. vltim. adeòquè etiam hodie * causæ defectus chirographi obligationem vitiabit, vt ex nostratibus resoluunt Anton. Gom. d. tom. 2. variar. resolut. c. 9. num. 3. illat. 4. vers. Sed notabiliter, & c. 11. num. 5. D. Præfes Couarr. (idem resoluens in terminis iuris Pontificij) *in cap. quamuis pactum, 2. part. §. 4. num. mibi 24. de pact. in 6. Didac. Perez ad relatam l. 3. gloss. 1. vers. Verum autem requiratur, in fin. pag. mibi 1052. tit. 8. lib. 3. ordinament. veter. Matiençus ad l. 2. gloss. 1. nu. 8. tit. 16. lib. 5. noua compilat. Ioan. Gutierrez de iuram. confirmat. 1. part. cap. 47. num. 4. Gundissal. Paz in praxi 4. part. tom. 1. cap. 3. num. 10. Ioan. Martinez de Olano in concordia, & noua re-***

*duct. antinom. iuris commanis, & Regij, lit. D. num. 1. & 2. meritò taxantes Petrum Dueñas reg. 118. ad fin. & Ioan. Baptistam Villalobos in antinomia iur. lit. A. num. 24. & 25. contrarium securè affirmantes, quicquid eis accedat Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. 3. nu. 56. in princip. & num. 59. ad fin. vers. Hanc verò opinionem. Quinimò * & publicum instrumentum, clausula etiam, quam guarentigiam vocant, munitum ex defectu causæ impugnari potest, cù clausula illa, velut accessoria, ipsius instrumenti principalis naturã sequi debeat, non vice versa, ex reg. accessorium lib. 6. nec accessorium tribuat robur, seu fomentum principali, quod per se non subsistit, l. si pacto quo pœnam 14. vbi notat gl. magna, vers. Item numquid, & Bal. in 1. notab. C. de pactis, ex quibus sic in hoc casu, & alio simili docuit idem Baldus *in l. si non fortem 26. §. indebitum, num. 6. vers. Sed an poterit, & vers. Sed quid si instrumentum, D. de condict. indeb. quicquid alibi contrarium docuerit, nempè in l. sicut 4. ante num. 1. vers. Et est argument. C. de repud. hered. & in l. 2. num. 7. vers. Et idem, C. de execut. rei iud. receptus à Roder. Suar. in l. post rem iudicatam, D. de re iud. notabili 3. num. 8. Parlador. d. lib. 2. rerum quotid. cap. 3. num. 60. & cap. fin. 1. part. §. 11. num. 23. Cancerio variar. resolut. lib. 2. cap. 3. num. 53. qui alios eiusdem sententiæ auctores congerunt, quorum aliquos Parlador. (quod valdè dolendum est) modò pro se, modò contra se citat, cui cæcè, vt solet, accessit Volanius *in Curia Philip. 2. part. §. 7. num. 6. nam Baldi sententia in d. §. indebitum, proculdubio verior est, quam reiecta distinctione Imolæ, & aliorum recepta à Did. Segur. in l. si ex legati causa, à num. 81. ad 84. D. de verb. obligat. H. ros. in l. tale pactum 40. num. 42. & 43. D. de pact. Gutierrez de iurament. confirm. d. 1. part. cap. 47. num. 5. vers. Et quòd causa, indistinctè meritò receperunt Rebufus tom. 1. ad leges Gallicas, titul. de litter. obligatorijs, art. 1. gloss. 9. num. 25. Auendañ. de exeq. mandat. 2. part. cap. 30. num. 5. in 7. requisito, vers. Nam causa, & in l. 4. & 5. tit. de las excepcio-***

nes, num. 21. vers. Quartò solennitas, Didac. Perez ad l. 5. gloss. 2. vers. Verum autem causa debiti, d. tit. 8. lib. 3. ordinam. Olanus d. lit. D. à num. 3. & 8. Azueved. ad l. 1. num. 169. vers. Contrariam tamen opinionem, tit. 21. lib. 4. noua compil. D. Iacobus Valdes. in annotat. ad Roder. Suar. d. notab. 3. in addit. ad n. 1. lit. M.

8 Sequens exemplum valdè ad praxim vtile videre est in eo, qui certam se ab alio pecuniæ quantitatem mutuo accepisse in chirographo falsus est, & post biennium ab eius confectioe illud ad creditoris instantiam recognoscens, spè futuræ numerationis se id scripsisse, aut scribi mandasse subiungit. Nam & si hæc adiecta qualitas actui confesso coniuncta, & connexa sit, at nihilominus potest ab altera parte repudiari, simplicè tantum recognitione, quæ sibi proficua est, admittete. Maxime inspecta illorù sententiã, qui * huiusmodi qualitatem, siue exceptionem tunc temporis obiectã, adeò contra se iuris præsumptionem habere existimarunt, vt & probationem in contrarium excludat, quos referunt, & sequuntur Emanuel Costa *in l. si ex cautione, fallent. vlt. nu. 2. in princip. iuncto num. 4. cum duobus seqq. & in vlt. differ. à num. 6. C. de non numer. pec. Petrus Dueñas reg. 261. ampli. 1. Hippolyt. Riminald. cons. 272. à num. 16. vol. 3. Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 60. num. 14. in fin. Menoch. cons. 47. num. 9. lib. 1. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 143. num. 12. Fachin. controuers. iur. lib. 2. c. 82. vers. Contrarium, & cap. 83. Martin. Benechendor. in addit. ad Seraph. vbi proximè, num. 3. in princip. & vers. Ita vt, Ioannes Zangerus de except. part. 3. cap. 14. num. 66. Stephanus Gratianus *decis. Rotæ Marchiæ 164. n. 3. in fin. & in addit. ad eundem num. Qui præsertim mouentur arg. tex. in l. si intra 8. vers. Sin verò, l. assueratio 10. vers. Exceptio, & in l. in contrahibus 14. in princ. illic, vt eo lapsò nullomodo querela non numeratæ pecuniæ introduci possit, C. de non nam. pecun. & in §. 1. in fin. illic, vt vltra biennij metas huiusmodi exceptio minimè extendatur, in l. de litter. obli. quibus apud nos consonat lex 9. vers. E si se callare, vbi & notat Gregor. gloss. 6.**

tit. 1. part. 5. Ioan. Gratianus reg. 168. n. 2. Ceual. præf. quæst. comm. corra. t. mu. to. 1. q. 38. n. 7. & q. 39. in princ. & c. & vers. Prima tamen, vltra innumeros alios, nouissimè cõgestos à Gasp. Hermonil. in annotat. ad Greg. Lop. d. gl. 6. m. 1. qui ferè omnes id cõtra plures veri esse cõcludunt nedum in terminis iuris ciuilibus, sed etiã Põtificij. Cæterum * contraria sententiã, quæ debitorè chirographariũ post biennium admittit ad opponendã exceptionem nõ numeratæ pecuniæ, assumpto in se onere probandi, vt roque iure inspecto, tũ receptissima est, vt constat ex gl. verbo probare, post med. vers. Itã idã dicas, Bart. m. 12. & reliquis in d. l. si ex caut. simili gl. verb. nullo modo, in princ. Bart. n. 10. in fi. & alijs in d. l. in cõtra h. b. vltra inferiõ referendos, & eos quoq; quos præcedentis sententiæ auctores pro hac referunt, maximè Costa d. n. 7. vers. Licet aliter, & Zagerus, qui foresem vsũ hãc potiõ admisisse testatur, d. c. 14. n. 67. c. 2. seqq. tũ etiã in pũcto iuris verior, vel ex eo, quòd * iura biennij concedentia ei, qui per scripturã se mutuã accepisse pecuniã, falsus est, cù reuera nõ acceperit, vt eiõ rei querimoniã proponere possit, multòq; magis exceptionem obijcere, si interim eã mutui actione ab ipso peti cõtingat, merũ eiõ fauorè, & vtilitatè respexerunt, vt sola non acceptæ pecuniæ allegatione ipsũ tutũ redderè, cõtrariũ q; probandi onus in aduersariũ trãsferrè, adeòq; in eiõ dãnũ verti nõ debet, ex reg. tex. in l. nulla 25. D. de legib. l. quod fauore 6. C. eod. tit. cum alijs à me relatis, lateq; exornatis dissert. 5. n. 19. quib; addo opti. tex. in l. 3. §. si emancipatõ, illic, cõ rescisso quò magis admittatur, nõ quominus, adhibeatur, D. de bono poss. cõt. tab. venteretur autè * in dãnũ, si assertio debitori post id tẽpõ probandi onus in se assumere volèti legitimũ remediũ denegarent, scil. vel act. onis in factum vt in chirographo cõtètum verum fiat, aut id illi reddatur, ne eiõ virtute ipse, vel heres eiõ postea, cù forsàn probandi copia deficiat, molestari possit, vt arg. l. 2. C. de cõdit. ex l. tradit post alios Rebuf. to. 1. ad l. Gall. tit. de chirograph. recog. art. 2. n. 50. quæ sanè actio non minori tẽpõ

pore quā 30. annor. tollitur, iuxta reg. l. sicut 3. C. de prescript. 30. vel 40. ann. l. 2. tit. 29. parti. 3. & in terminis ex l. si quasi 7. C. de nō num. pec. apud nos verò nouissimo iure Reg. nō minore quā 20. ex l. 63. Tau. l. 6. tit. 15. lib. 4. noua cōpil. ac dixim⁹ sup. differt. 8. n. 7. vel exceptionis, fortiori ratione cōpetentis aduersus chirographarium creditorem, iniuste ex chirographo ipso agentem, nā & exceptio sui natura perpetua est, ex regu. text. in l. purē 5. §. fin. D. de doli except. idq; aliās probāt, & crebrius receptū profitentur Ant. Gomez, & ad eū Eman. Suar. var. resol. to. 2. c. 6. n. 7. Gasp. Caballinus milleloq. 673. part. 2. Mascard. de probat. concl. 695. n. 6. 16. & 23. Menchac. de success. creat. lib. 1. §. 9. à n. 22. vers. Contrariā, Matth. de Afflict. decis. Neapolit. 110. n. 2. Ioā. Frac. à Bellacōba inter cōmunes opin. to. 1. lib. 4. tit. 20. n. 12. vers. Quod si post, & vers. Et si contrariā, Card. Francil. Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib. 18. tit. 2. à num. 16. in fin. vers. Sed diuersa sententiā, Polidor. Ripa sing. obseru. lib. singul. obseru. 28. à n. 2. D. Pichard. in princ. inst. deliter. obli. à n. 12. max. n. 15. 28. & 29. Fōtanel. de pact. nuptial. claus. 4. gl. 18. p. 2. ex n. 17. Hermosill. ad Greg. Lop. d. gl. 6. n. 3. iūcto n. 4. & 8. Euerard. Brōchorst enantiophanon, siue quæst. controuersar. cent. 2. assert. 22. Qui quidē omnes * legibus illis, exceptionem non numeratæ pecuniæ post biennium excludentibus eodē fermē modo, quo diximus respondēt, nēpē vt de ea tantū exceptione loquantur, quæ per modum querelæ proponi potuit, translatura videlicet onus probandi in creditorem, nō de exceptione in factum, ex eo competente, quod reuera pecunia numerata non sit, vt & considerat, quāquam disputationis gratia tantum, Eman. Costa d. n. 3. huic verissimæ considerationi, & alijs per ipsum allatis, quæ peculiari satisfatione egebāt, nihil postea respondēs. Sed & d. lex Regia partitæ eadē admittit interpretationem, quia in dubio non censetur ius cōmune corrigere, iuxta eaque resoluimus differt. 19. n. 43. qua de re omni dixi olim fufius in scriptis ad c. si cautio

13

14. de fide instrum. & aliquid breuiter superius attigi differt. 21. Qua etiā verissima sententiā admissa, constat qualitatē, siue exceptionē illam post biennium obiectā, tamen si cōfessione scripturæ, ad quā recognitio refertur, cōtemporaneam, & connexam, ab ea nihilominus separari posse, ita vt dū per recognoscentem probata non fuerit, sola recognitio attendatur, eiusque virtute executio aduersus illum locū habeat: Hęc itaq; sententiā * à prima in eo distat quod secundū hęc qualitas illa nō numeratæ pecuniæ, recognitioni addita, quod ad hoc tantū reiiicitur, ne aliquid obfiet quin executionis mandatū in sic recognoscentē decerni valeat, nō etiā quod ad hoc ne postea in termino huic rei præfixo opponi ac probari possit ad realē ipsā executionē penit⁹ impediendā; at verò prima inspecta, utroq; modo qualitas illa repellitur, vt nec verbalem, nec realē executionē remoretur, vt in simili casu * non solutæ, vel traditæ speciei, quam creditor ex causa emptionis in simplici chirographo se recepisse profess⁹ est, & post 30. dies, ad receptionis defectū allegādū iure præstitutos in l. in cōtra lib⁹ 14. §. super ceteris, C. de nō num. pec. (de qua, & ei⁹ ratione differūt post alios Rebuf. i. to. ad ll. Gall. tit. de chirograp. recog. art. 2. n. 14. Seraph. d. priu. 60. n. 2. vers. Vnde dictū) chirographū illud recognoscens addidit, se nō nisi spe future receptionis eidem subscripsisse, nec reuera recepisse, quod per hui⁹ qualitatis adiectionē, vt potē post 30. dies iure reprobata minime impediatur, respōdit Marta cōf. 133 pertot. Cui⁹ tamē sētētiā, dū oninō post id tēpus talē reiiicit exceptionē, etiā si creditor ei⁹ probationē in se assumere velit, & si cōmunē esse cōstet ex adductis ab eo n. 4. & lati⁹ ab Em. Cost. in l. si ex cautione, in vlt. differ. n. 2. C. de nō num. pec. ego in pūcto iuris falsissimā iudico nam qua ratione in mutuo exceptio nō numeratæ pecuniæ, post biennium creditori opposita non excluditur, assumptō in se per debitorem eam opponentem probandi onere, eadem nec in cæteris contractibus exceptio non receptæ pecuniæ, vel speciei, quam creditor

14

15

ditor se recepisse in chirographo factus est, post 30. dies debitori petenti obiecta, omninō reiiicienda est, sed sub ea qualitate recognoscentē dūtaxat ad eius probationem adstringet, id quod planē voluit Bart. in d. l. si ex cautione, n. 12. & conf. 160. n. 2. & 3. vol. 1. & post Zyn. Salycet. in l. intereji 21. in fi. C. de solut. Fulgos. in d. §. super ceteris, in princ. Iaf. in l. duobus (alijs in duobus) 23. n. 9. vers. Considera, D. de iur. iur. ac sequitur tādē, optimēq; defendit Eman. Costa in d. vlt. differētia, n. 9. vers. Mibi tamen, cum 3. num. seqq.

17 Ex quibus vice versa fit, aliud dicendum esse, cum exceptio non numeratæ pecuniæ opponitur à debitore recognoscente chirographum intra biennium, hęc etenim exceptio tunc obiecta, & recognitioni addita, per se quidem inest, & à iure præsumitur, onus probandi, pecuniam reuera numeratam fuisse, in aduersarium reiiiciente, ex relatis iuribus, vbi notarūt omnes, ac pro regula tradunt Bernard. Diaz reg. 249. Petr. Duēas reg. 121. & 260. atque alij confestim referendi. Idquē

18 * etiam si chirographum, in quo quis mutuam se pecuniam accepisse professus est, vallatum sit iuramento, non quidem ipsi confessioni receptæ pecuniæ accedente, vt plerique voluere relati, ac recepti à Mascard. de probat. to. 1. conclus. 695. num. 20. Philippo Paschali de viribus patriæ potestatis p. 1. c. 3. n. 62. & 63. & alij, quos referunt mōx citandi, sed promissioni soluendi tantum, quia eius tunc naturam, & conditionem, si numerata videlicet pecunia fuerit, eiusmodi iuramentum fortitur, text. sic intelligendus in l. fin. C. de non numer. pecunia, cum gl. ibi, verbo Sacramenti, & cōmuni, quam pluribus relatis resoluunt Emanuēl. Costa in d. l. si ex cautione, fallentia 9. ex numer. 1. Ioan. Bolognet. in l. 1. num. 216. vers. Etenim, D. soluto matrim. D. Couarru. in cap. quamuis pactum, 1. p. §. 3. vers. Vnde eiusdem, alijs n. 31. & 32. de pactis lib. 6. Gutier. de iuram. confirmat. 1. p. c. 37. n. 1. & 5. vers. 2. & nouissimē, Pinel. in l. 2. C. de rescind. 2. p. c. 3. n. 3. Eman. Suar. inter cōmunes opinionēs, to. 1. lib.

4. d. tit. 20. n. 2. Barbosa in d. l. 1. D. soluto matrim. 6. p. n. 45. vers. Ex his, Bennehendorf. ad Seraph. d. priu. 60. n. 2. & 3. Pereira in cōment. ad tit. inst. de inoffic. testam. ad §. sed hec, n. 35. Ludouic. Moroti⁹ conf. 88. n. 13. vers. Et ampliat lib. 1. Ioan. Bapt. Costa de facti sciētia, vel ignorant. in sp. cōf. 27. à num. 9. Vincentius Caroc. de remed. aduers. preiud. sentent. except. 159. num. 7. nouissimē, & eleganter Anton. Merenda controuersar. iur. lib. 2. c. 30. per totum, maximē à n. 3. atquē ita memorata exceptio vt potē à iure præsumpta, ipso iure tutum reddit recognoscentem, ne aduersus ipsum procedere executio possit.

19 Quod vtique absque dubio procedit, cum in ipso recognitionis actu, vt posuimus, illa opponitur exceptio, seu qualitas, quo casu recognitio informis est, & incerta, vt cum Bald. in l. generaliter, q. 2. C. de non num. pec. docuit Auēdan. de exeq. mādatis 2. p. c. 30. n. 3. in 4. requisito, apertius Parlador. lib. 2. rerū quotiā. c. fin. 1. p. §. 5. n. 12. vers. Aut statim, Volanus in Curia Philip. 2. p. §. 6. n. 4. Villadieg. in polit. c. 2. n. 30. nouissimē post nonnullos alios Ioan. à Sande decis. Friscar. lib. 1. tit. 3. de iuram. calum. definit. 3. vers. Exceptio quoquē.

20 Cæterum ille casus indifficili est, an si hęc exceptio non numeratæ pecuniæ, in ipso actu recognitionis intra biennium facta fuerit omissa, ex post facto intra terminum opponendis, ac probandis exceptionibus præstitutum, admittenda sit, nec ne? & pro parte negatiua, quod non sit illa admittenda, illud præsertim vrget, quod certæ dūtaxat exceptiones, intra decē dies probandæ, iure nostro Regio admissæ sunt in l. 1. & 2. tit. 21. lib. 4. noua cōpilat. inter quas exceptio non numeratæ pecuniæ non refertur, & licet referretur, adhuc eius probandæ necessitas excipienti incumberet, cum probationem lex illa secunda requirat, illic, Saluo si dentro de diez dias mostrar la tal paga, o legitima excepcion, nec per hoc reo facultatem adimat, ea vtendi exceptione in ordinario iudicio, quod saluum ipsi post executiuum manet, iuxta superius tradita differtat. 22. num. 33. sed

- 21 & in terminis similis statuti, * executionem vim publico instrumento tribuentis, certas quæ tantum exceptiones admittentis, eam minimè impediri per exceptionem non numeratæ pecuniæ, sed talem exceptionem ad ordinarium iudicium reseruandam fore voluerunt Petr. de Bellapertica in l. 1. C. de non numer. pecun. & Bald. in l. si sub specie 3. num. 5. vers. Vnde non credo, C. de postulando, conferunt tradita à Bart. in l. 1. §. & parui refert, num. 4. in 1. D. quod vi, aut clam, Imola in l. fin. n. 4. vers. Iuxta prædicta, D. à quibus appell. non licet, quorum sententiã probat magis, quàm aliorum contrarium docentium Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 5. part. 8. 11. num. 51. & 52. vnde & illud consequens videtur, vt nec aduersus chirographum, absolute in iudicio recognitum, quod instar publici instrumenti executionem habet, vt differtat. 23. latè diximus, illa exceptio admittenda sit. Accedit, * quod cognitio in iudicio absolute facta, nihil aliud est, quàm quædam iterata confessio iudicialiter facta eius, quod in scriptura ipsa recognita continetur, ita pura, certa, & clara, ac confessio eiusdem scripturæ, ad quam refertur, ac proinde non minus executionem habet, quàm si denuò absque vlla relatione in iudicio fieret, iuxta ea, quæ præcedentis dissertationis initio diximus nu. 1. & 2. aduersus * confessionem autem absolutam, puram, certam, & claram in iudicio factam, exceptio non numeratæ pecuniæ, aut alia similis non admittitur, ex reg. tex. in l. generaliter 12. vers. Nimis enim indignum, C. de non numer. pecun. & in l. vnica, C. de confessis, illic, sine causa desideras recedat à confessione tua, cum & solvere cogaris, vbi in terminis notat gloss. verbo soluere, in princ. quam bene notandam dicit Salyc. nu. 1. ad fin. ex quibus hanc * sententiam, quod non sit admittenda exceptio non numeratæ pecuniæ, ad impediendam executionem chirographi, simpliciter iam antè in iudicio recogniti, docuit etiam Parlador. d. cap. fin. 1. part. 8. 5. num. 12. ad fin. vers. Aut verò, ac num. 13. receptus à Volano in

Curia Philip. 2. part. de iudicio executio §. 6. num. 4. post medium, vers. Mas si des-pues.

Pro affirmatiua verò parte, quod 25 nimirum non numeratæ pecuniæ exceptio, recognitionis intra biennium factæ tẽpore opponi prætermissa, opponi postea possit ac probari intra decem dies, probandis exceptionibus iure nostro Regio præfinitos, hæc vltra alia vrgenti⁹ faciunt. Primum est, quod leges nostræ Regiæ ad impediendam executionem nullam exceptionem remouet legitimam, si intra decem dierum terminum probetur, vt latè ostēdi differtat. 14. num. 12. ergo nec hæc exceptio exclusã censi debet. Alterum est, * quod aduersus instrumentum 26 publicum, ex quo intra biennium executio petita est, longè verius, ac receptius sit, relatam admitti exceptionem, absque vlla eam probandi necessitate, sed contrarium probandi onere in aduersariũ reiecto, quemadmodum resoluunt Rebuf. 1. tom. ad leges Gallicas tit. de chirograph. recog. art. 2. n. 36. iuncto n. 47. in fin. Roder. Suar. latissimè, & eleganter probans, contrariæque sententiæ fundamentis satisfaciens, in l. post rem iudicatam, in declar. l. Reg. §. sed pro euidētia, ex n. 12. Ant. Gom. var. resol. tom. 2. c. 6. num. 3. Auendañ. de exeq. mand. 1. p. c. 16. n. 11. Petr. Duēnas reg. 260. ampliat. 7. Didac. Perez ad l. 4. tit. 8. lib. 3. ordin. gl. 1. vers. Quotidianum dubium, pag. mihi 1085. Gundissal. Paz in praxi 4. p. tom. 1. cap. 3. num. 5. Azeued. in d. l. 1. tit. 21. lib. 4. noua compil. sub n. 82. Amator Rodericius de executione sent. cap. 6. nu. 12. & 13. Qui * 27 idè post alios resoluunt, maximè Azeued. in d. l. 1. nu. 84. & 85. & Amator d. c. 6. n. 14. & 15. in exceptione pretij non soluti, vel rei nõ traditæ, id quod latè post alios prosequuntur Vincent. Carot. de remed. contra præiudic. sententias. except. 78. Camil. Borrel. in summa decis. to. 1. tit. 48. à n. 97. & 104. & to. 2. tit. 19. num. 152. Stephan. Gratianus discept. forens. tom. 2. c. 325. à nu. 19. & tom. 3. c. 311. à nu. 3. ad 24. & tom. 5. c. 873. num. 3. Ioannes à Sande decis. Frisicarum d. lib. 1. tit. 8. definit. 3. vers. Simi-

- Similiter si contractu; ergo eodem modo admittenda est talis non numeratæ pecuniæ exceptio contra priuatam scripturam, à parte recognitam, quæ publico instrumento æquiparatur, & eius instar executionem habet, vt diximus; quo argumento hanc sententiam docuit, à Parladorio nominatim discedens, Ceuallus præct. quæst. to. 1. quæst. 39. n. ult. Qui tamen * iuxta verborum corticem sibi ipsi videretur contradicere, & in Parladorij potiùs sententiam, quam refellere intendit, incidere, ait enim, quod licet reus recognoscat chirographum, dum tamen neget numeratam fuisse illi pecuniam, poterit postea allegare illam exceptionem, & est admittenda; quibus verbis planè significari videtur, quod si simpliciter reus recognoscat absque hac negatione, quæ reuera nihil est aliud, quàm exceptio non numeratæ pecuniæ, non poterit postea eam opponere, idquè ipsum est, quod Parladorius docuit. Sed & si maximè * Hieronymi Ceualli verba hunc videatur habere intellectum, tamen mens eius aliud vult, vt in simili de legis verbis, iniquum in cortice præferentibus, docuit Modest. I. Consult. in l. scire oportet 13. §. aliud etiam inuenimus, D. de excusat. tut. & de ambigüe loquente quod neque id dicat, quod vox significat, quia non vult, neque id, quod vult, quia id non loquitur, Paulus I. C. in l. in ambiguo 3. D. de rebus dub. est autem prior, ac potentior, quàm vox, mens loquentis, quæ ex subiecta colligitur materia, l. Labeo 7. ad finem, D. de supellect. legata, l. quoties idem sermo 67. D. de reg. iur. cap. intelligentia 6. de verbor. significat. si enim * quod verba sonant, dicere Ceuallus voluisset, præter manifestam sui ipsius contradictionem, nuper consideratam, rem quoque prorsus absurdam assereret; quod patet, quia cum ipse loquatur in terminis recognitionis intra biennium factæ, est enim in ea sententia, vt postea exceptio non numeratæ pecuniæ minimè admittatur, etiam si reus probandi onus in se assumere velit, vt num. 8. vidimus; in his quidem terminis recognitionis factæ intra biennium, si ab initio cum reus chirographum recognoscat, negat sibi pecuniam numeratam, hac sola negatione executionem euitat, cum ex adiectione illius qualitatis, numerationem negantis, recognitio reddatur informis, & incerta, quæ executionem non meretur, vt superius dixi, & per consequens nullus datur casus, in quo exceptio non numeratæ pecuniæ opponi possit, cessante executione, quia qualitas absque subiecto dari non potest, iuribus vulgatis. Quod ergo * Ceuall. dicere voluit, vt sibi ipsi constet, & Parladorij sententiam, prout intendit, refellat, illud est, chirographum à se subscriptum recognoscentem, dum tamen simul debitum in eo contentum non fateatur, vel illud absolute neget, nulla addita negationis causã, quæ multiplex esse potuit, vltra defectum numerationis pecuniæ, puta debiti solutio, eius vè suppositio, ac dolosa ad subscribendum inductio, aut per metum, vel errorem facta subscriptio, posse postea exceptionem non numeratæ pecuniæ, aut aliam ex his, quas sub ea negatione comprehendere voluit, allegare, ac probare, quia nimirum talis absoluta negatio, est res penitus distincta à recognitione, quæ illius executionem non impedit, saluis reo defensionibus, legitimo tempore opponendis, ac probandis, vt ad sequens exemplum aptius dicam, idquè inferiora Ceualli verba manifestè demonstrant, atque ita eum intellexit, ac probauit, tametsi hæc, quæ diximus non animaduertit, Stephanus Gratianus post hæc scripta visus decisione Rota Marchia 164. addit. ultim. num. 7. & 8.
- Inter quas dissidentes sententias 32 illa mihi verissima cõciliatio videtur, vt prior Parladorij, & Volani, quæ exceptionem non numeratæ pecuniæ, in ipso actu recognitionis intra biennium factæ omittam, post modum intra tempus, probandis exceptionibus præfixum, admitti negat, vera sit, & procedat, quoad admittendam huiusmodi exceptionem cum iure, ac privilegio

transferendi onus cōtrarium probādi in aduersarium; nam cū tali priuilegio minime illa admittetur. Tū quia p̄fata recognitio, intra biennium facta iuxta quæstionis nostræ hypothesim, cū simplex fuerit, per se executionē habet, vt in secundo fundamēto prioris sententiæ dictum est, adeòquē talis executio semel competens, non debet cessare ob solam illius exceptionis oppositionem postea factam. Tum etiam, * quia exceptio non numeratæ pecuniæ, tunc temporis omiſsa, iuris contra se præsumptionem habet, quòd vera non sit, cū tali tempore fuerit prætermiſsa, quo si opponeretur, omninò executionem impederet, nempè in ipso actu recognitionis, factæ intra bienniu, quo casu sola sufficeret allegatio, vt ipso iure p̄sumeretur, nec adeò quisque stupidus censendus sit, vt tam vtilem, ac claram iuris sui defensionem, si ipsi reuera competeret, omiſsurus foret, aut si illa sibi competeat, eam in dubio remittere censendus est, argumento *l. filius famil. §. §. veterani*, illic, nisi hoc tempore litis contestata quocumque casu prætermiſsum est, & in *l. qui procuratorem §. §. si quis remiſsit*, iuncta *Gotofredi nota*, *D. de procurator. l. si quis delegauerit* 12. *D. de nouat. cum traditis à Bart. & Bald. num. 1.* & cæteris communiter ibi, *Decio in cap. pastoralis 4. num. 66. circa finem, vers. Vel secundò, de exceptionibus*, *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 45. num. 11.* & *lib. 6. præsumpt. 41. num. 1. in fine*. At verò * posterior sententia, quæ vice versa intra decendium, probandis exceptionibus præstitutum, admittit exceptionem non numeratæ pecuniæ, recognitionis tempore prætermiſsam, dumtaxat locū habeat quòd admittendam tunc huiusmodi rei exceptionē absque illo priuilegio transferēdi onus probandi in aduersarium, sed in se assumpto tali onere, quemadmodum si post biennium opposita esset, sic enim eam admitti ratio postulat, quoniam scilicet hoc modo enervatur, ac tollitur illa præsumptio, quæ contra simpliciter ab initio recognoscentem aderat, prout regulare est * in

habente contra se præsumptionem, ex *reg. l. fin. in fine principij*, illic, *sed huiusmodi præsumptioni debet apertissimas probationes violentia opponere*, *D. quod metus causa, l. ab ea parte §. in princ. & §. 1. l. si chirographum 24. & l. eam de indebito 25. circa finem principij, vers. Et idem eum*, *D. de probat. cum alijs adductis à Menoch. optimè exornate de præsumpt. lib. 1. quæst. 33. nu. 2. & lib. 4. præsumpt. 116. num. 34. & lib. 6. præsumpt. 13. num. 6.* *Mascard. de probat. tom. 2. conclus. 1227. ex num. 2.* *Gabriele Aluarez ad axiomata iur. lit. P. n. 139.*

Tertium occurrit exemplum in eo, qui subscriptionem recognoscens dicit, se chirographum antea nō legisse: nam & si verum sit, subscriptionem nō nocere ei, qui cū subscriberet, quæ scripta sunt non legit, & multò minùs si ante factam scripturam schedulæ vacuæ subscripsit, quæ postea confecta est, quod vulgò dicimus *firmar en blanco la cedula*, y *llenarla de p̄ues*, argumento *text. in l. fin. vbi notat Baldus in princip. C. plus valere quod agitur, quàm quod simulatè concipitur*, ac post *Innocentium* tradit *Felinus num. 37. in princip. vers. Secus est, in cap. 2. de fide instrument. & in cap. quoniam contra. num. 48. de probat.* & post *Imolam*, *Angelus*, & *Paulus Castrensis num. 2. & las. nu. 13. in l. si ita stipulatus 126. §. Chrisogonus*, *D. de verbor. obligat.* *Rebusus de chirograph. recognit. in præfat. n. 101. & 102.* *Horoscus in l. emptor prædij 47. à numer. 18. D. de pactis*, *Ioannes Baptista Caccialupus in tract. de transact. quæst. 12. num. 14.* *Anton. Gabriel commun. conclus. lib. 1. tit. de præsumpt. conclus. 3. nu. 28.* *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 66. num. 21.* *Mascard. de probat. tom. 3. conclus. 1347. num. 16. 17. & 18.* *Matthias Collerus de processibus executiuis, part. 3. cap. 1. n. 121.* *Azeued. ad l. §. tit. 21. lib. 4. noua compilat. num. 8. & 9.* *Marius Antoninus Maceratensis var. resolut. lib. 2. resolut. 4. num. 7.* nouissimè *Dominicus Gaitus de credito, cap. 2. tit. 8. num. 2627.* tamen in dubio * minimè præsumendum est, quemquam propriam recognouisse subscriptionem, absque p̄uicia chiro-

chirographi lectione, imò id ab allegante liquidò probari necesse est, vt notarunt *Bart. in l. 1. §. si quis neget, n. 11. D. quemadmodum testam. aperiantur*, *Alex. num. 13. & las. num. 14. in d. §. Chrisogonus*, idem *Alex. & lason*, ille *conf. 147. num. 8. lib. 2. hic verò in l. quæ dotis 34. num. 94. D. soluto matrimoni.* *Caccialupus d. quæst. 12. num. 15.* *Rebus. & Collerus*, optimam huius rei praxim præscribentes *vbi proxime*, ille *num. 103. hic verò num. 122. & 123.* *Anton. Gabr. d. conclus. 3. num. 29. & 30.* *Menoch. late distinguens, d. præsumpt. 66. ex num. 23. & Mascard. d. conclus. 1347. ex num. 19.* *Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 1. part. §. 5. num. 7. vers. Sed neque erit audiendus*, *Iacobus Cancerius variar. resolut. lib. 1. cap. 22. num. 3.* ac remissiue *Gaitus d. tit. 8. num. 1628.* *Ioannes Aloysius Riccius decisionum curia Archiepiscopalis p. 2. decis. 172. n. ult.*

Ex quibus cauendum est à *Petro Nunio ab Auendañ. de exequenda mand. 2. part. cap. 30. n. 3. in 2. & 3. requisito*, quæ inter alia connumerat, vt chirographum à parte recognitum executioni mandari possit; in tertio nam quæ postulat, quòd priuatim huiusmodi instrumentum prius sit recognoscenti lectum, nec aliàs aduersus eum executio competat; cū ex dictis cōstet, p̄uiciam lectionem in dubio p̄sumi, nec contrariam partis allegationē, dum ab ea liquidò probata non fuerit, sufficere ad executionem impediendam. Nec contrarium absolute voluit *Matthæus Afflictus ad constit. Neapolitanas lib. 1. rubr. 93. num. 8.* cuius auctoritate *Auendañ. nititur*, loquitur enim in casu valde speciali, ac notabili, ob apertū iudicis dolum, vt apud ipsum videre est, & inferius notabimus: in secundo verò requisito * generaliter exigit *Auendañ.*, quòd chirographum à recognoscente impugnatum non fuerit; ductus auctoritate *Roderici Suar. in l. post rem iudicatam, D. de re iudicata, fol. 106. iuxta editionem veterem, vers. Corroborari potest, siue notab. 2. nu. 3. iuxta nouissimam*, quòd loci *Rodericus* ex sententiâ *Antonij*

de Butrio in cap. ab excommunicato 41. num. 24. post medium, vers. Hæc omnia vera, vers. Idem dicerem, & vers. Ex his dico, & Alexandri, qui eius dictū valde extollit, in *l. nam & postea 9.* (quam legit sub *l. ait Prætor 7.*) *§. si dānetur, n. 4. D. de iure iur. ac Felini*, qui vtrumque refert, in *cap. inter monasterium 20. n. 30. vers. Ad illud, 1. & 2. de sentent. & re iudic. eisdem sequutus docet, * sententiam latam contra confessionem, vel iuramentum, aut publicum instrumentum, de quibus liquidò non constat, quia à parte impugnata sunt, valere, per text. in *d. §. si dānetur*, iuxta secundum intellectum *gl. ibi, vers. Vel dic, & vers. Et secundum hoc nota, & in cap. suborta 21. de sentent. & re iudicata*; tamen si aliàs * confessio iudicialis, & iuramentū rei iudicatæ equi- parentur, & vt ipsa res iudicata executionem habeant, ex *d. l. post rem iudicatam §. 6. D. de re iudicata, cum similibus*, ac referunt cū innumeris *Farinacius praxis, & theoretica criminalis part. 3. tit. de reo confesso, & conuictio quæst. 8. num. 4.* *Camillus Borrellus in summa decis. tom. 3. à numer. 128. ad 137.* & instrumentum publicum * sit probatio euidentissima, & (vt aiunt) probata, vt ex *l. cum precibus 18. C. de probat. & cap. cum dilecti 6. vers. Mandamus, de donat. vltraordinarios & ique*, notarunt cum pluribus *Tiraq. de retract. cōsanguin. §. 2. gl. 1. à n. 20. Mascard. de probat. to. 2. conclus. mibi 907. per totam*, & nos supra *dissertat. 10. n. 67.* adeòquē consequens videatur, vt quæ admodum sententia * lata contra aliã sententiam inter easdem partes, quæ in rei iudicatæ auctoritatem trāsibit, nulla est ipso iure, *l. 1. vbi notarunt omnes, C. quando prouocare non est necesse l. §. vers. Esto non seria*, vbi *Greg. Lop. gl. 4. & §. tit. 11. & l. 3. vbi idem Greg. gl. 1. & 2. tit. 22. p. 3. prosequuntur late Socinus inter regulas iuris Doctorum lib. 17. reg. 433. Felinus in d. cap. inter monasterium, à n. 15. Hieronymus Gratus responso 79. n. 4. to. 1. & responso 85. n. 6. to. 2. ac post plures alios *Hieron. Ceual. præst. quæst. to. 5. 2. p. quæst. 111. Mari⁹ Giurba decis. 70. n. 11. sic & sen-***

tentia lata contra confessionem vel iuramentum, aut publicum instrumentum; quoniam (inquiunt Butrius, Alexan. & Felinus, à Roderico Suarez relati, ac recepti) id quod dicitur, sententiam latam contra aliam sententiam, in rem iudicatam transactam, non valere, procedit tantum * quando non dubitatur de viribus primæ sententiæ, siue illa nullo modo impugnatur, quo casu inducit notorium, iuxta tex. in c. vestra 7. vers. Notorium, & cap. fin. de cohabit. clericorū, vbi cōmunis, quam resoluit cum pluribus Mascard. de probat. to. 3. concl. 1302. n. 15. & sententia * lata contra notorium, de quo iudici iudicialiter constat, est nulla, cap. inter ceteras 9. & cap. cum Bertholdus 18. in fin. de sent. & re iudic. cap. sollicitudinem 54. vers. Si verò notorium, de appellat. cū similib. ex quibus vlt. rarios obiectuē, sic notat Innoc. in c. fraternitatis, 6. n. 5. de frigid. & maleficiat. & communis, quam plurib⁹ alijs relatis resoluit Seb. alt. Vantius de nullitatibus, tit. ex de fact. processus, n. 127. Ant. Gab. cōm. conclus. lib. 2. tit. de sententijs, concl. 10. Fachin. contron. iur. lib. 10. c. 83. vers. Pro contraria, ad fin. Giurba decis. Sicil. 69. n. 1. 16. & 23. Camillus Borrellus in summa decis. 2. to. tit. 30. à n. 194. atque ita eodem casu, & ex eadem ratione sententia lata contra confessionem, vel iuramentum, aut publicum instrumentum non valebit; secus ergo erit si sententia, confessio, iuramentum, aut publicum instrumentum, aduersus quæ sententia inter easdem partes lata est, impugnata fuerint, tūc enim vice versa talis sententia valebit, quia scilicet ob impugnationē desierunt efficere notorium, vt cū Zyno, & alijs resoluit Mascard. de prob. cōcl. 34. n. 11. Vnde Auendañ. infert in d. 2. requisito, chirographum recognitum ita demum executionem habere, si non fuerit impugnatum, siue in controuersiam vocatum. Apertè nā que * fallitur vir aliqui doctissimus, dum sic generaliter loquitur, eius si quidem sententia vera dumtaxat esse potest, si accipiatur de impugnatione chirographi ex aliquo defectu, qui ipso iure præsumatur, dum contrarium

ab aduersario non probetur, atque adeo scripturam ipsam inficiat, ne aliquid in præiudicium scribentis operetur, puta quod absque aliqua causa, cum ibi expressa non fuerit, emanauerit, aut spe futuræ numerationis, cum intra biennium recognitio facta sit, & in ea numerationis defectus allegeretur. vt superius probauim⁹; secus * si alio modo scriptura à recognoscente impugnetur, quia talis impugnatione, quæcumque sit, iuris contra se præsumptionem habet, nam vel fit per exceptionem non numeratæ pecuniæ, recognitioni post biennium factæ additam, & hanc iure non præsumi, nec proinde aliter admitti constat, quàm assumpto in se per opponentē onere probandi, interim per eam executione minimè suspensa, vt supra ex nu. 8. latè ostensum est; vel impugnatione fit per eandem exceptionem, intra biennium obiectam post recognitionem simpliciter factā, & nec isto casu admittitur, nisi sub relato onere probandi, cū in ipso recognitionis actu facta non fuerit, adeoque non magis interim executionem impedit, vt ex n. 17. resoluiamus; vel fit per adiectionem qualitatis, quæ & si coniuncta, & connexa sit, adeo quæ in confessione verisimilis foret, in recognitione tamē inuerisimilis est, vt in casibus in primo exēplo cōmemoratis; vel fit per allegationem metus ad extorquendam cautionē adhibiti, iuxta tex. in l. metum 9. §. sed quod Prætor, vers. Sed ex facto, D. quod metus causa, aut doli adhibiti ad ei subscribendum, cum nec à subscribente, nec ab alio de eius mandato cautio ipsa, siue priuata scriptura, vel schedula, qua debitum ei ex falsa causa imponitur, confecta sit, & huic quoque impugnationi iuris præsumptio resistit, tum * quia delictum in inducendo quemquam metu, vel dolo ad scribendum, vel subscribendum, minimè præsumitur, ex reg. textus in l. merito 51. D. pro socio, vbi notat glos. verbo inire, alia iura citans, & communis, quam resolunt latè exornantes Alciatus, & Menoch. de præsumpt. ille reg. 3. præsumpt. 1. hic verò lib. 5. præsumpt. 2. per totas, Ant. Gabr. communium conclus.

claus. lib. 7. de criminalibus, concl. 2. Brunorus à Sole in compendio variarum resolutionum, verbo delictum in dubio, & quest. legali 51. num. 70. Mascard. de probat. tom. 1. conclus. mibi 496. Flamin. Parif. de resignat. benef. tom. 2. lib. 13. q. 1. num. 72. & lib. 14. q. 7. à num. 55. Cardin. Dominicus Tufchus præct. conclus. tom. 2. lit. D. conclus. 165. latissimè Farinac. innumeros cumulans præxis, & theoricæ criminalis part. 3. quest. 85. ex n. 1. tumetiam, quia nec quisquam præsumitur chirographo absque præuia eius lectione, qua dol⁹ excluditur, subscripsisse, iuxta ea, quæ n. 36. & 37. diximus. Nisi forsā * ab ipso iudice alteri parti fauente dolus admissus esset, vt in notabili exemplo, quo vitur Afflictus, cuius supra n. 38. memini, nec enim is nocere debet parti, quæ de iudice nimis confidit, nec aliquid erga se callidè ab ipso fieri existimauit, donec aliud statim ex euentu cognouit, suū quæ legitimè correxit errorem, vt idem Afflict⁹ optimè probat, ac prosequitur, omninò vidēdus. Accedit his, * quod si absolutè quælibet impugnatione, ac debiti negatio recognoscentem iuuaret ad executionem vitandam, facillimum ei esset illam hoc modo semper eludere, quod planè absurdum est, arg. tex. in l. solemus 61. illic, qui semper, ne condemnentur hoc dicit, D. de iudicijs, & in l. inter stipulatē 83. §. si Stichum, illic, alioquin semper negabit reus se consensisse, D. de verb. oblig.

Denique & illud aduersus generalem Auendañi doctrinam considero, quod priuata scriptura, vel eius subscriptio, per scribentem eam proprio nomine, aut ei subscribentem recognita, plenam fidem aduersus eum facit, licet debitum, ibidem comprehensum inficietur, vt notarunt Bald. cons. 198. num. 1. vol. 1. & cons. 466. num. 1. vol. 3. Paulus Castrensis in l. instrumenta num. 4. C. de probat. Ioan. Coraf. in l. admonendū, 3. part. num. 52. D. de iur. iuran. quicquid contrarium, nempe talem scripturam contra recognoscentē, qui debitum in ea contentum negat, plenè non probare, cū Salyceto, & alijs velit Mascard. de probat. to. 1. concl. 109.

n. 8. quem refellit rectè Fachineus lib. 11. controuersiarum cap. 29. Baldi, & sequacium sententiam amplexus, quæ & receptor est, vt agnoscit idem Mascard. d. conclus. 109. num. 9. & conclus. 110. num. 1. Nicolaus Genoa, eandem sequutus, de scriptura priuata lib. 1. q. 4. proemiali, num. 86. & à nu. 108. & lib. 2. quest. 1. à num. 8. & num. 201. Floridus Mausoni⁹ de causis executiuis, quest. 5. num. 37. adeoque * neque ex inficiatione debiti facta à recognoscente scripturam vel à se omninò exaratam, vel saltem subscriptam, eius executio impediatur, vt in terminis contra Auendañ. d. cap. 30. num. 30. in 2. requisito, ita praxim admississe docet Azuevedus ad l. 5. tit. 21. lib. 4. noua compilat. sub num. 12. saluis tamen manētibus eidem reo defensionibus, suo tempore opponendis, vt post Rebuf. 1. tom. ad leges Gallicas tit. de chirograph. recognit. in præfat. num. 50. resoluunt Ioan. Gutierrez. præct. quest. lib. 1. quest. 124. num. 3. Hieron. Ceuall. præct. quest. tom. 1. quest. 39. & 362. vbi quæ in fin. Amator Rodericius de executione, cap. 1. art. 2. n. 17.

Nec obstat doctrina Roderici Suarez, qua Auendañ. mouetur, est enim longè dispar ratio casus, à Roderico propositi, ab eo in quo versamur, in illo siquidem agitur de valore sententiæ, contra confessionem, iuramentum, aut publicum instrumentum prolata, cui ob stare videbatur illorum æquiparatio cum re iudicata, vt quemadmodum aduersus hanc sententiam non valet, sic nec aduersus illa valeat, & nihilominus eadem æquiparatio facit, vt plerumquæ valeat sententia aduersus sic æquiparata, quia nimirum ita demum sententia aduersus rem iudicatam prolata, ipso iure nulla est, si de viribus rei iudicatæ non dubitetur, secus si valor rei iudicatæ per partes controuertatur, quia tunc aduersus eam sententia valebit, vt docuit eleganter Bald. in l. 1. num. 10. vers. Ex his apparet, C. quando pronocare non est necesse, at quæ ita eodem casu, cum scilicet dubitatur de viribus confessionis, iuramenti, aut publici instrumenti, tenebit etiā sententia aduersus ea, & in publico instrumentum.

strumento peculiare est, vt sufficiat sola eius ciuili impugatio (quam dicimus *redargucion de falso ciuilmēte*) donec per alterā partem eius autoritas cōprobetur, iuxta tradita ab Innocenc. in c. 1. n. 2. vers. Oportet tamen, & n. 9. vers. Si verò de alio, de fide instrum. Speculatore lib. 2. tit. de instrum. edit. §. restat 9. nu. 22. & 39. §. instrumentum ergo, à num. 1. vers. His autem consideratis, & §. satis utiliter, à n. 2. Bald. in Auth. sed nono iure, ex num. 9. C. si cert. petatur, Mascard. de probat. lib. 1. quest. 6. num. 76. & lib. 2. conclus. 911. per totam, Stephan. Gratian. disceptat. forens. tom. 2. cap. 554. nu. 39. & apud nos apertè in l. 115. vbi latè Gregor. Lopez gloss. 1. maximè *lib. 2. & 3. tit. 18. parti. 3.* optimè Roderic. Suar. in d. l. post rem iudicatam, §. sed pro euidētia, num. 34. Ant. Gomez ad l. 45. Tauri num. 87. vers. Confirmatur, Auendañ. ad l. 4. & 5. tit. de las excepciones, lib. 3. ordinam. num. 26. vers. Ideoquē ille qui opponit, Didac. Perez ad l. 2. tit. 5. lib. 2. ordinam. gl. 1. quest. 10. ac post alios Parlador. lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. 1. part. §. 11. ampliat. 3. ex num. 14. Azeued. ad l. 1. tit. 21. lib. 4. nouæ compilat. à num. 135. in fin. vers. Et quod plus est, Fontanel. de pact. nuptial. clausul. 13. gl. vnic. ex num. 13. Volanus in Curia Philip. 1. part. §. 17. num. 32. Amator Rodericius de execut. cap. 1. art. 4. num. 25. at in casu nostro agimus de executione priuatæ scripturæ virtute recognitionis, cui iure nostro executiua vis tribuitur, * hæc autem non debet impediri ob scripturæ impugnationem, nam aut talis impugatio longum examen exigit, & in aliud iudicium referuanda est, ex regula text. in l. 3. §. ibidem, D. ad exhibend. l. non erit §. dato iureiurādo, l. nam postea 9. in princip. & l. in duobus 28. §. vltim. in fin. D. de iure iuran. l. ille à quo 13. §. si de testamento, & §. quid ergo, D. ad S. C. Trebel. l. fin. §. ita tamen, C. de compensat. l. 2. iuncta gloss. 1. vers. Dic ergo, C. de edicto D. Hadri. tollen. l. fin. vers. vlt. G. de ord. cognit. cū vbiq̄ notatis, & à nobis latè cum pluribus dissertat. 14. num. 2. aut eiusmodi impugatio priuatæ scripturæ faciliore, ac breuiore discussione contenta est, & tunc

ad decem dies referuari debet, qui probādis exceptionibus, ad executionem impediendam oppositis præfiniti sunt in l. 65. Tauri, l. 2. 3. & 19. tit. 21. lib. 4. nouæ compilat.

Vltimum deniquè exemplum erit, 55 valde quidem norabile, & ad praxim vtile, quo nedum ob qualitatem indiuiduam a recognoscente additam, nec in chirographo contentam, executio nō impediatur, sed nec ob contentam in ipso chirographo, ad quod refertur, cuius quē proinde qualitas in recognitione censetur repetita, iuxta superius tradita num. 22. & dissertat. præcedent. num. 2. & 3. nempe si & si in eo debiti confessio, vel obligatio sub certis legibus, & conditionibus contineatur, creditor tamen ex eiusmodi chirographo agens, præsumptionem, quæ pro veritate illius qualitatis adest, penitus elidat probatione alicuius actus, ex quo contraria vrgentior, & euidētior præsumptio deducatur, puta solutione partis debiti, per chirographarium debitorem simpliciter, & absque vlla præuia protestatione subsecuta, nam cū * vel ea facta ius suum illæsum 56 conseruare possit, iuxta regulam text. in l. & si quis 14. §. plerique, vers. Solent testari, vers. Quippe, & vers. Plenius, D. de religios. & sump. fun. l. si debitor 4. §. 1. illic, nisi salua causa pignoris sui consensit, & illic, sic tamē veditiōne fecit, ne discederet à pignore nisi ei satis fiat, D. quib? mod. pign. vel hyp. solu. l. qui in aliena 6. §. fin. iuncta gl. verbo fallis, & l. pro herede 20. §. 1. D. de arq. hered. c. 1. 27. dist. c. diaconi 8. 28. dist. c. Lotharius 4. vers. Præterea, 31. dist. c. Cumana 50. cum relatis à gl. verbo protestatione, extra de electione, c. olim 20. illic, semper tamen ius tuum postmodū fueris protestatus, de censib. & exat. & vbiq̄ DD. latè Bart. & repetentes in l. non solum 8. §. morte, D. de noui oper. nunciat. & alibi passim, expendit ad varia Alex. conf. 130. à num. 13. lib. 4. & conf. 181. num. 8. lib. 6. Philip. Decius conf. 460. num. 11. & 12. & conf. 516. num. 19. tom. 2. Paul. Paris. conf. 70. nu. 19. & 20. conf. 104. num. 10. & consil. 109. num. vlt. lib. 3. Surd. conf. 310. nu. vlt. & conf. 385. n. 20. & de alim. tit. 9. quest.

quest. 26. num. 136. Stephan. Gratian? discept. forens. tom. 2. cap. 246. num. 28. tom. 3. cap. 515. num. 7. & tom. 5. cap. 937. num. 27. ac prosequuntur optimè post plures alios Mascard. de probatio. conclus. 1243. à num. 21. to. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 41. num. 11. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 15. tit. 4. num. 4 & 5. Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 6. concl. 938. per totam, Migil. de imputat. quest. 135. num. 12. Fontanel. de pact. nuptial. claus. 4. gl. 10. p. 1. nu. 134. & 135. & claus. 6. gloss. 11. part. 5. à num. 9. & claus. 7. gloss. 2. part. 5. num. 18. & gloss. 3. part. 1. num. 66. cum duobus sequentibus, Marius Giurba, non paucos cumulans decis. Sicilia 85. num. 6. vel solutionem recusare, * dum in conuentionem deducta non implerentur, argum. text. in l. Iulianus 14. §. offerri, D. de act. empt. & in l. quero 58. §. inter locatorem, D. locati, vbi notat Bart. num. 1. Bald. in l. pacta conuenta 72. in 2. notab. D. de contrah. empt. (quæ legit in l. iuris gentiū 7. post §. ad eod. D. de pact.) idem Bald. in Auth. nos data. C. de donat. ante nupt. in lectura noua, nu. 3. ad fin. vbi per eum text. ait, quod qui differt facere quod debet, non potest petere quod ei debetur, ac rursus in c. 1. nu. 9. in fin. Qualiter dominus propriet. feudi priu. in vso. feud. vbi quod qui non facit quod debet, nō recipit quod oportet, optimè Ias. hæc, & alia Baldi loca referens conf. 111. num. 11. 12. 13. & 14. vol. 4. Dec. conf. 36. num. 2. circa fin. vers. Circa primum, tom. 1. & conf. 464. nu. 2. vers. Et pariter videtur, tom. 2. August. Berol. conf. 15. num. 14. vol. 3. M. Anton. Nata conf. 50. num. 4. & 5. tom. 1. Aymon Craueta conf. 127. num. 4. p. 1. Roland. à Valle conf. 53. à n. 17. & 27. vol. 1. & conf. 69. n. 37. vol. 4. Francisc. Beccius conf. 45. nu. 6. cum sequentibus, maximè, num. 38. vol. 1. Achilles Pedrocha conf. 1. à num. 233. & in respons. de resolut. contractus, n. 786. Matth. Afflicti decis. 220. nu. 4. in fin. Surd. decis. 220. num. 18. Marius Giurba decis. 115. nu. 10. Cardin. Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib. 3. tit. 12. num. 53. & tit. 16. num. 14. Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 1. lit. C. conclus. 213.

num. 47. dum nihil horum fecit, * vt in proposito exemplo supponitur, verisimile valde fit, vel conditiones illas non fuisse adhibitas, quia nō sic earum implemētum debitor negligeret, vel ipsum ab eo iure, quod sibi per eas quaesierat, vltro postea recedere voluisse, arg. text. in l. 1. §. 1. in fin. illic, sed si sciens se non debere soluit, cessat repetitio, D. de condict. indeb. l. indebitum. 9. C. cod. tit. l. cum de indebito 25. vers. Si verò, D. de probat. l. cui? per errorem 53. & l. donari 82. D. de reg. iur. l. 2. C. de bis, qua vi, c. Pastoralis 4. vers. Ita quod, ext. de except. atque ita * simpliciter 59 obstrictum manere ad reliqui solutionem, tanquam purè probato, agnitiō quē debito per absolutam solutionem partis, arg. text. in l. sed Iulianus 9. (quæ alias est sub. l. item si filius fam. 7.) §. hoc amplius, illic, si pater soluere cepit quod filius familtas mutuum sumpsit, D. ad S. C. Macedon. & in proposito melioris in l. 4. illic, cum fidem cautionis agnoscens, etiam solutionem portionis debiti, vel usurarum feceris, intelligis te non numerata pecuniā nimium tardè querelam deferre, C. ne non numerat. pecun. cum his, quæ vltra inarios vbiq̄ resoluunt Ludouic. Roma. consil. 222. nu. 2. vers. Igitur est consequens, Rebus. tom. 1. ad legem Gallicas tit. de chirograph. recognit. artic. 2. num. 57. Boer. decis. 333. num. 3. in princip. Anton. Gomez variat. resolut. tom. 2. cap. 6. num. 2. limitat. 7. vers. Vel etiam, & vers. Ex quo nota, Emanuel Costa, quaquam non per omnia communi sententiæ accedat, ad l. si ex cautione, fallentia 7. num. 3. 4. & 5. C. de non numer. pecun. Petrus Barbosa, qui eum refert, ac sequitur in l. 1. D. solut. matrim. 6. part. num. 58. vers. Quarunt igitur, & num. 59. Ioan. Francisc. a Bellacomba inter communes opinio. tom. 2. lib. 8. tit. 27. de solut. num. 66. Cardin. Domin. Tusch. pract. conclus. tom. 7. tit. 5. conclus. 343. num. 6. Vnde est, * 60 vt ex solutione partis debiti interrumpatur ipsius debiti præscriptio in reliquo, l. cum notissimi 7. §. imò & illud, vers. Sed & si quis, iuncta gloss. verbo interrupta, & communi, C. de præscript. 30. vel 40. ann. l. 29. vers. Otrō si dezimos que

que si un homo, illic, o pagando algo por razon de menoscabo, o dando parte de precio, vbi notat Gregor. Lopez gl'off. 4. tit. 29. parti. 3. Boer. d. decis. 333. num. 3. post princip. ac post alios latissimè Petrus Barbosa in d. l. cum notissimi, à num. 41. ad 49. ex quibus, tamen non sic exaratis, sic in terminis confessionis iudicialis præfato modo factæ, nempe debere se sub certis legibus, & con-

ditionibus, & non aliter, quod confitenti non proficiat, quem constat, post tempus illud, à quo debitum contractum esse fatetur, partem debiti simpliciter, & absque vlla protestatione soluisse, docet, ac iudicatum refert Anto. Faber in Codice sui nominis lib. 4. tit. 14. de probat. definit. 65. Quare & in recognitione, in qua diuersa ratio in proposito considerari nequit, idè dicendū est.

DISSERTATIONIS

SEQUENTIS

SUMMARIA.

- 1 Xequendi ius ex personali actione, siue in publico instrumento, siue in priuato recognito competens, decem annorum prescriptione tollitur, ac finitur.
- 2 Decennium istud vnde in chirographo recognito currit, an à die recognitionis, an à die celebrati contractus, vel ex quo ille quomodocūque in iudicium deduci potest, non satis inter Regnicolas constat, quorū nonnulli secundū magis probant.
- 3 Prescriptio cuiuslibet iuris ex eo tempore currit, ex quo ius ipsum competit, & in iudicium deduci potest.
- 4 Ius agendi ex contractu, etiam in priuato instrumento contento, vel statim competit, si contractus ipse sit purus, vel ex quo dies venerit, aut conditio sit impleta, si in diem, vel sub conditione, inde què etiam eius iuris prescriptio currit.
- 5 Recognitio chirographi nihil aliud facit, quàm declarare, & approbare denuò contractum in eo contentum, atque ita trahenda videtur ad initium contractus cum effectu obligationis, ita ut ex illa quomodocūque possit agi.
- 6 Schedules priuata non debet esse melioris conditionis, quàm instrumentum publicum, & quare?
- 7 Executiuum ius, ex publico instrumento competens, decennio prescribitur, à die contractus in eo pure celebrati, vel termini ad solutionem in eodem præfixi, aut

- conditionis euenientis computato. Argumentum ab absurdo in iure validum, ac frequens est.
- 9 Executiuum ius subsistere, aut denuò introduci nequit, prescripta actione ordinaria, in qua illud fundatur, & eius rei exemplum.
- 10 Qualitas absque subiecto subsistere nequit.
- 11 Argumentum ab ordine litteræ validum est in iure, ut ex tali ordine eliciatur, & presumatur mens, & intentio disponentis, quod primo loco scriptū procedere voluerit.
- 12 Lex 63. Tauri, & lex 6. tit. 15. lib. 4. noue compilat. primo loco disponunt, ius exequendi decennio prescribi, quàm aliquid disponant de prescriptione iuris ordinariè agendi.
- 13 Scriptura priuata, per testes, vel aliter, etiam absque partis recognitione probata, ius efficax ab initio aduersus scribentem constituit.
- 14 Si ex sola recognitione robur sumeret, nunquam ei prescriberetur, etiā per mille annos.
- 15 Recognitio priuata scriptura legitime in iudicio facta, necesse est ut in publicā formā à cause notario redigatur.
- 16 Scriptura priuata pure facta, & in publicam formam postea redacta, vim executiuam habet, ac si ab initio publicè confecta esset.

Negli-

- 17 Negligentia sua nemini debet esse profua, imò damnosa, & quare? & qualiter hæc regula procedat, n. 76.
- 18 Extravagās execrabilis Ioānis 22. de præb. expeditur, ac de intellectu n. 76.
- 19 Prescriptio decennij ad exequendum chirographū recognitū, dumtaxat currit à die recognitionis, & Hispalēsis Senat⁹ obseruantia circa hoc refertur.
- 20 L. 5. tit. 21. lib. 4. noue compilat. exequendi ius tantum tribuit scripturæ priuata recognita, atque aded ab ipso die recognitionis.
- 21 Qualitas adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi.
- 22 Executionis qualitas necessario verificari debet antequam mandatum de exequendo decernatur, nec sufficit, eam postea verificari.
- 23 Prescriptio decennij ad exequendum dati, dumtaxat conceditur iuri executionis iam producto, quale in chirographo recognito non est ante recognitionem. ¶ Prescriptio introducta est ad extinguendum aliquod ius formatum. ibid.
- 24 Chirographum recognitum non est minus executioni mandari potest, quod diē, qua confecta est, vulgò fecha, appositam non habeat, & quare?
- 25 Scriptura priuata fidem aduersus scribentem facit, testibus comprobata, & si anni ac diei appositione careat.
- 26 Creditor hypothecarius ex chirographo in iure recognito, etiam anni, ac diei appositione carente, præfertur hypothecario ex instrumento publico, post talē recognitionem confecto.
- 27 Ius agendi executiuè ex priuato instrumento, ante eius recognitionem non oritur, etiam si lapsus sit dies, in eo ad solutionem destinatus, vel conditio impleta, & quare?
- 28 Prescriptio iuris executiuæ, ex chirographo recognito competit, ita demum à die recognitionis incipit, si purum sit, secus si conditionale, vel in diem, quia tantum currit à tempore euenientis postea conditionis, vel aduentus diei.
- 29 Recognitio ita demum trahitur ad initium contractus cum effectu obligationis, cum de solo recognoscentis præiudicio agitur, secus si de præiudicio tertij, aduersus què retrotractioni loc⁹ nō est.

- 30 L. 1. in princip. vers. Querebatur, D. qui potior. in pignor. hab. & l. 33. vers. Orosi dezimos, que casando, tit. 13. partit. 5. latè declarantur, & conciliantur cum l. Titius 4. D. quæ res pignori, & similib. ac n. seqq.
- 31 Dotem promittens sicut à marito ad eius solutionem cogi potest, ita aut illius non exacta, aut accepto latè periculum ad maritum regulariter pertineat, sic vice versa maritum iam ab initio adstrictū habet, ut quotiescumquè illi dos soluitur, eam accipere teneatur, & qualiter hoc procedat? ¶ Dos etiam ante contractum matrimonium promissa, ex die contracti matrimonij tantum deberi incipit. ibid.
- 32 Dos si initio contracti matrimonij promissa sit marito, bona sua pro restitutione obliganti, eius numeratio ipsi facta etiam post pecuniam ab alio acceptam, cui eadem fuit hypotheca supposita, retrahitur ad initium illud, potioremq̃ facit hypothecam pro dote constitutam ea, que pro debito prius accepto postea facta est. ¶ Contractus si sub conditione casuali, vel mixta celebrati sint, conditionis euentus trahitur retrò ad initium, quo illi sunt celebrati, ibid.
- 33 Verba l. 1. in princ. D. qui potiores, pro communi eius interpretat. expēduntur, ea què interpretatio latè exornatur.
- 34 Gl. verbo hypothecam, in l. assiduis 12. C. qui potiores, eius què assidue impugnantur.
- 35 Eorum fundamenta referantur.
- 36 Hypotheca tacita, à iure inducta pro dotis restitutione, eius què prælatio, non minus locum habet in promissa ab initio, postea què numerata post hypothecā præsentem alij creditori constitutam, quæ expressa, & quare?
- 37 Hypotheca tacita eandem omnino vim, & potestatem habet, ac expressa, cui proinde si posterior sit præfertur.
- 38 L. 1. D. qui potiores, & l. 33. ad stat. tit. 13. partit. 5. & si in expressa hypotheca tantū loquatur, eodem modo procedunt in tacita, & quare? cuius sententiæ authores referuntur n. 40.
- 39 Hypotheca tacita priuilegium necdum concessum est data doti pro eius restitutione,

T

tione,

- tione, sed etiam promissa, siue à tempore promissionis, vel contracti matrimonij, licet postea data sit, & intelligitur lex 17. ad fin. tit. 11. parti. 4.
- 40 Confessio accepta dotis post promissionem emanata, sufficit ad eius prelationem à tempore promissionis.
- 41 Dotis promissio si ante contractum matrimonium facta sit, plerique uoluerunt, eius numerationem constante matrimonio factam post hypothecam, presentem alij creditori constitutam, retrahere ad initium promissionis, etiam ante matrimonium contractum facta; quorum sententia resellitur.
- 42 L. 1. in princip. D. qui potiores, quod specialiter fauore dotis aduersus iuris regulas emanauerit, nulli affirmarunt, quorum sententia conuincitur.
- 43 Specialitas in dubio admitti, aut obfingi non debet, quae miserorum refugium dicitur.
- 44 Instrumentum priuatum longè diuersam naturam, quoad executionem habet à publico, & idè diuersum ius in uno, quàm in alio constituitur quoad iuris executiuam prescriptionem.
- 45 Decennium ad exequendum chirographum ita demum currit à die recognitionis, si ante eam non sit prescripta personalis actio per lapsum 20. annorum; & contraria collectio ab his facta, qui ab initio decennij prescriptionem currere existimarunt, absurda est, & à iuris principijs dissona, & quare?
- 46 Petrus Nunius de Auendatio commendatur, eius què doctrina expenditur, & explicatur.
- 47 Male ab Azuado perceptus est, & pro se citatus.
Capit. 126. in comitijs Madritijs, priuata scriptura recognita executionis ius tribuens, eo tempore emanauit, quo nondum Taurina leges prodierant, ibid.
- 48 L. 3. tit. 13. lib. 3. ordinam. veter. actioni personali, vel exequendi iuri ex ea competenti decennij spatium dumtaxat praestituit, eo què tractato, ius agendi suffulit, cuius uerba referuntur.
- 49 Lex 4. eiusd. tit. illi contraria uidetur, uerbis eius inspectis, quae similiter recensentur.
- 50 In earum legum conciliatione ualde notestates erant, & Roderici Suarez

- interpretatio referuntur.
- 51 A qua merito recedit D. Praeses Couarr. & quare?
- 52 Impedimentum facti regulariter prescriptionis cursui non officit, sed locum tantum facit restitutioni in integrum, iuris uero, non potest obstruere prescriptioni actionis executiuae, quin simul obstruat prescriptioni actionis ordinariae, quae maiorem uitam non habeat.
- 53 L. 3. tit. 13. lib. 3. ordinam. ex sententia D. Couarr. ab Authore probata, non unum tantum decennium prescripsit actioni ordinariae, & executiuae simul, sed duplex, cuiuslibet suum separatim.
- 54 Leges duae antiquae altera Regis Alphonsi, & altera Regis Henrici tertiae id rectè expenduntur à D. Couarr.
- 55 Lex 3. tit. 13. lib. 3. ordinam. ab Authore expenditur pro distinctione decennij ad prescriptionem actionis executiuae, & actionis ordinariae.
- 56 L. 4. eiusd. tit. & si obscura uideatur, rectè tamen inspecta id magis declarauit, & quare?
- 57 D. Ferdinandus Menobata, cum interpretationem legum Regiarum ordinam. à D. Couarr. traditam non satis percaluisset, eam immerito contempsit, & abiectè, eandem in effectu tradidit, quam ipse diuersam putat, & male tribuit Roderico Suar. contrariam potius docenti.
- 58 Did. Perez eandem in effectu interpretationem, & conciliationem assignauit ad leges 3. & 4. tit. 13. lib. 3. ordin. quam D. Couarr. licet eam sibi arrogari uideatur, & noua alia, quam cogitat, & uerriorem dicit, resellitur.
- 59 Auendatio interpretationem D. Couarr. ad l. 3. & 4. tit. 13. lib. 3. ordin. ut certissimam supponit, eius què mens explicatur, & Did. Perez contrarium securè docens resellitur.
- 60 L. 63. Tauri probata in l. 6. tit. 15. lib. 4. compilat. indistinctè obsequit 20. annorum spatium personali actioni exercenda, siue simplicis, siue coniunctae cum iure executiuo, in quo correxit legem 3. tit. 13. lib. 3. ordinam.
- 61 Cum l. ordinamenti in hoc tantum obuenit, quod iuri executiuo per se in iudicium deducendo idem decennium statuit, quo lapso, potest etiam intra aliud decennium

- nius ordinaria actio institui.
- 62 Confessio debiti si post prescriptam personalem actionem per lapsum 20. annorum iudicialiter ad creditoris instantiam fiat, quod non minus quam recognitione executionis iure careat sentit Parladorius.
- ¶ Idem asserit si confessio, vel recognitione instrumenti, post prescriptam tantum ius executiuum non absolute fiat, sed solutione simul allegata.
- 63 Quod & post prescriptum tantum ius executiuum facta, generaliter & indistinctè, ad eundem què etiam solutione non allegata, executionis ius non habeat, aduersus Parlad. docuit Azuadus, à nonnullis receptus.
- 64 Confessio clara debiti, nedum post prescriptum solum ius exequendi per decennij lapsum, sed etiam post prescriptam simul personalem actionem per lapsum 20. annorum iudicialiter absolute facta, paratam intra aliud decennium executionem habet, & quare? cū n. seq. ubi huius sent. authores recensentur.
- 65 Confessio à recognitione in quo differat?
- 66 Salaria famulorum, pharmacopolarum, & similia personarum, triennij spacio apud nos prescribuntur, nisi postea debiti confessio fiat.
- 67 Scriptura noua debiti si per debitorem fiat post prescriptam actionem personalem, ea què tunc recognoscatur, eodem modo executionem habebit, ac iudicialis confessio tunc facta.
- 68 Ordo litterarum ita demum attendendus est, cum menti, & intentioni disponentis non refragatur, secus si illi contradicat, & qualiter hoc contingat?
- 69 Lex 63. Tauri, & l. 6. tit. 15. lib. 4. compilat. & si primo loco statuatur, ius exequendi decennio prescribi, quam de prescriptione ordinarij iuris disponant, non propterea prescriptio iuris exequendi chirographum praecedere debet, & quare?
- 70 Dispositum cum quid est à lege primo loco per modum doctrinae, & exempli gratia, non est sumendum argumentum ab ordine litterarum.
- 71 Prescriptio iuris executiuo ita demum ex vi ordinis legum Regiarum praede-

- re debet prescriptionem iuris ordinarij, cū utrumque ius ab initio simul competat, secus si primò ius ordinarij competat, quia id primò prescribetur.
- 72 Ius agendi ordinariè ex contractu in chirographo celebrato, statim vel post diem, aut conditionis implementum competit, quomodocumque contractus ipse plenè probetur; ius uero agendi executiuè non nisi post iudicalem recognitionem, aut debiti confessionem.
- 73 Scriptura priuata pure facta, & in publicam formam redacta, ex eo tempore ita firma est, & executionis iure gaudet, ac si publica semper fuisset.
- 74 Contractus uel alterius cuiuscumque actus initium, & origo in iure regulariter attenditur.
- 75 Scriptura priuata & si in publicam formam postea redacta sit, non tamen ab initio executiuum ius habet, instar ratificationis actus nulli.
- 76 Negligentia ita demum nemini debet esse proficua, si culpa adscribi possit, & qualis ea sit? secus aliàs.
- 77 Creditor chirographarius iure non tenetur petere recognitionem chirographi, ita ut ob eam non petitam possit ei culpa imputari, & quare? cū 2. n. seqq.
- 78 Et si recognitionem peteret, posset illam non obtinere, & quare?
¶ Culpa, aut dolus ei non potest imputari, qui suo iure utitur.
- 79 Debitor in diem, post eius lapsum statim moram contrahit absque interpellatione, purus uero non nisi post interpellationem iudicalem, uel extraiudicalem.
- 80 Debitor aliquando sibi commodè parat, ius què acquirit aduersus creditorem ex eo ipso, in quo ab illo beneficiū accepit, putat non exacti multo tempore debiti.
- 81 Creditori chirographario, ex quo debitor ad eius instantiam legitime chirographum recognouit, eodem modo nocet decennij lapsus, ne postea executionem petere ualeat, ac creditori ex instrumento publico.
- 82 Prescriptionem iuris executiuo per solam executionis petitionem, & instrumenti productionem in iudicio factam intra tempus ad exequendum datum interrumpi, quasi lis per eam uideatur contestata, nonnulli existimarunt.

- 83 *Contraria stetit, ut verior defenditur.*
 84 *Libelli oblatio etiā in ordinarijs iudicijs, non sufficit ad prescriptionis interruptionem, nisi sequatur conuentio, seu citatio alterius partis.*
 85 *In executiuis multò minùs sufficit, & quare?*
 86 *Bart. conf. 36. vol. 1. & in l. si quis stipulatus § 7. n. 4. D. de solut. rectè intelligitur.*
 87 *Libelli oblatio altera parte presente in iudicio facta, sufficit ad prescriptionē interruptam tam in iudicijs summarijs, & executiuis, quam in ordinarijs.*
 88 *Prescriptio non semper per solam citationem ciuilitè interruptur sed aliquādo etiā litis contestatio desideratur, & quid iure Regio?*
 89 *Litis contestationis vim in executiuis habet primus actus repugnans, & contradicens.*
 90 *Decisio incidens Hispalensis Senatus.*
 91 *Prescriptionis interruptio per solam citationem, aufert omne tempus ante elapsum, & noua prescriptioni iuxta antiquā actionis naturam locum facit.*
 92 *Quæ per litis contestationem contingit, actionem qualiscumque vitæ, etiam breuissima, in 40. annos perpetuat, etiam in executiuis.*
 93 *Perpetuationis actionum materia sublata nõ est per l. 63. Taur. aduers⁹ Ant. Gom. ibi, cuius fundamento fit satis.*
 94 *Decisio altera Hispalensis refertur.*

DE IVRE EXEQVENDI, EX CHIROGRAPHO in iure recognito competente, quo tempore præscribatur, & vnde id currere incipiat? ad intellectum l. 63. Tauri, & l. 6. tit. 15. iuncta l. 5. tit. 21. lib. 4. noua compilat & obiter de intellectu l. 1. D. qui potiores in pign. hab. & l. 3. & 4. tit. 13. lib. 3. ordinam. ac de recognitione, vel confessione post præscriptam personalem actionem facta; & de præscriptione iuris executiui, per quem actum interruptatur, & ad quod vsque tempus ex quo interrupta est prorogetur?

DISSERTATIO XXVI.

APPENDIX TRIVM PRÆCEDENTIVM

VM chirographo in iure recognito iure nostro Regio exequendi ius competit, ut hactenus latè tradidimus, consequens est, vt id ius decenio præscribatur, iuxta l. 63. Tauri, quæ est l. 6. tit. 15. lib. 4. noua compilat. qua generaliter traditum est, ius exequendi, ex personali actione cõpetès, decem annorum præscriptione tolli, ac finire, atq; ita in terminis chirographi recogniti obseruat Azeued. in d. l. 6. num. 6. ac post alios nouissimè D. Ioan. Baptist. Valençuela conf. 112. n. 1. tom. 2.

Cæterum hac in re quotidianum illud dubiū maximè in Hispalensi Senatu, vbi innumeri cõtract⁹ per priuatas

schedulas celebratur, occurrere solet, quod idem Azeued. in relata l. 6. n. 7. excitauit, latè què prosequitur vsquè ad n. 14. à quo videlicet tẽpore in chirographo, vel alijs huiusmodi priuatis scripturis decennium istud currat, an à die recognitionis, an verò à die cõtractus in eis celebrati, si purus sit, aut si conditionalis, vel in diem, ab euentu conditionis, vel lapsu diei, ad solutionem designati? & hoc vltimum, re ad partes discussa, magis probat Azeuedus in d. l. 6. à num. 10. vers. Pro contraria verò parte, & remissiue ad eum locū in l. 5. n. 19. tit. 21. lib. 4. noua cõpilat. cui accedunt Ioan. de Heuia Volan⁹ in curia Philipp. 2. part. 5. 1. num. 5. post prius. vers. Aunq; nõ se tẽga, D. Valécuel. d. con.

d. conf. 112. num. 3. 4. & 5. Pro qua sententia sequentia potissimam expendi solent.
 3 Primū est, quod l. præscriptio cuiuslibet iuris ex eo tẽpore currit, ex quo ius ipsum cõpetit, & in iudicium deduci potest, ex reg. tex. in l. in rebus 30. vers. Omnis autem, illic. Ex eo tempore operatur, ex quo possint actiones moueri, C. de iure dot. & l. scus in re 3. vers. Quo ergo, illic. Ex quo parè competere caperunt, C. de prescript. 30. vel 40. ann. l. 1. §. fin. C. de annali except. cum similibus, ex quibus sic vltra ordinarios vbiquè, notat Franciscus Balbus de prescript. 1. p. sexta part. n. 16. ac post plures latissimè Card. Tuschus prob. consl. to. 6. litt. P. conclus. 525. * At ius agendi ex contractu, etiam in priuato instrumento cõtento, vel statim competit, si contractus ipse sit purus, vel ex quo dies venerit, aut conditio sit impleta, si in diem, vel sub cõditiõne fuerit celebratus, l. cadere diem 213. D. de verb. signif. §. omnis 2. & §. sub condit. 4. inst. de verb. obligat. l. 12. & l. 4. tit. 11. partit. 5. ergo ex eodem ipso tempore curret præscriptio iuris, ex illo instrumento seu chirographo licet postea recognito cõpetētis, vt generaliter probat tex. in l. cõ notissima 7. §. illud, illic. Post cõditionis exitū, vel post instituta diei lapsum præscriptiones 30. vel 40. annorum initium accipiunt, C. de prescript. 30. vel 40. annor. & in specie quodam ius executiuum ex eo probatur, quod recognitio, ex qua ius illud producit, cum * nihil aliud faciat, quā declarare, & approbare denuò contractum, in scriptura contentum, vt dissertat. 21. & sequentibus non semel diximus, etiam si postea facta sit, trahi nihilominus debet ad initium contractæ cum effectu obligationis, itaut ex illa quomodo-cumque possit agi, arg. tex. in l. 1. in principio, vers. Cùm ex causa, illic. Non vtrique solutionum obseruanda sunt tempora, sed dies contractæ obligationis, l. qui balacum 9. in princip. vers. Quoniam tamen, & l. potior 11. §. 1. vers. Cùm enim semel, D. qui potiores in pignore habeantur, iuncta reg. text. in l. berodes palam 21. §. 1. vers. Et puto, illic. Nihil cogno

nunc dat, sed datum significat, D. de testam. cum similib⁹, à me in simili expensis dissertat. 24. num. 75. & regulatibationem 10. lib. 6. & confirmatur * quia schedula priuata non debet esse melioris conditionis, quàm instrumentum publicum, quod priuato præferri constat ex l. scripturas 11. C. qui potiores in pign. hab. & l. 31. tit. 13. partit. 5. cum his, quæ circa hæc iura latè scripta dissertat. 21. per totam, ac ius * executiuum, ex publico instrumento competens, decennio præscribitur, à die contractus in eo pure celebrati, vel termini ad solutionem in eodem præfixi, aut conditionis euenientis computato, vt ex relata ratione docuerit Didacus Castellus num. 19. & 20. & Palacius Rubeus num. 16. in dict. l. 63. Tauri, Anton. Gomezius in l. 64. sequenti, num. 7. Gomezius Leonius, vel Legionensis in centuria information. ac decis. Hispalensis, facta, ac decis. 88. n. 1. & 2. Azeued. in d. l. 6. cõpilat. n. 7. Parladorius (quem ipse corruptè citat) lib. 1. ver. quotidiana. cap. 1. §. 13. num. 1. Gendiff. Paz in praxi, 4. p. tom. 1. c. 1. num. 18. & c. 3. n. 11. Amator Rodericius de execut. cap. 6. num. 59. vers. Ex quo rectè sequitur, Alphonfus Villadiego in politia. c. 2. num. 53. ad mod. Volanus in curia Philipp. 2. part. 5. 1. num. 5. & 6. 7. num. 7. ergo & ius executiuum, ex priuata scriptura resultans, eodem tempore, & ab eodem die præscribetur.

Secundum argumentum sumi solet ab absurdo vitando, quod in iure validum, ac frequens esse constat ex l. obseruare 4. §. fin. vers. Est enim parquæ absurdum, D. de offe. Procons. l. si quis ex argentarijs 6. §. vlti. vers. Et absurdum est, D. de edendo, l. nam absurdum 7. D. de bonis libert. cum similibus, adductis à Nicolao Euerard. in locis legalib. loco 23. ab absurdo, num. 1. August. Barbosa ad axiomata iur. axiom. 2. & in locis communibus argumentorum loco 2. Simone Vaz Barbosa, & Gabr. Alvarez ad princip. & loca cõmunitis iur. lit. A. illo n. 5. & 95. hoc verò à n. 18. & 30. esset autem absurdum, decennium ad exequendum chirographū currere

à die recognitionis ei⁹, ergo ne id absurdum contugat, dicendum est illud currere vel à die cōtract⁹, in ipso chirographo celebrari, si purum sit, aut si conditionale, vel in diem, à tempore euenientis conditionis, vel lapsu diei ad solutionem destinati, iuxta superi⁹ tradita nu. 4. Minor probatur, quia si decennium curreret à die recognitionis, sequeretur indè, *ordinaria actione præscripta, ius executiuum, quod in ea fundatur, per se subsistere, ac denudò introduci posse, putà recognitione facta post viginti annos à celebratione contractus, in chirographo pure celebrati, vel ab euentu conditionis, aut lapsu diei, in eo ad solutionem præfixi, adeò què post extinctam ordinariam actionem; id quod minimè ius admittit, cum * qualitas absque subiecto subsistere nequeat, l. eius qui in prouincia 41. post medium, illic. Nam si neminatim fortè Titio domino suo mortuo iam dari stipulatus sit, procul dubio inatilliter esset stipulatus, D. de rebus credit. l. 4. §. 1. illic. Non potest affirmari bonitas loci, qui non extat, D. de act. empti, cum similibus, relatis ab August. Barbosa axiom. 196. Simone Vaz Barbosa, & Gabr. Alvarez ad principia, & lora communia iur. litt. Q. illo num. 1. hoc verò num. 2.

Tertium sumitur argumentum ab ordine litteræ, quod validum similiter est in iure, ad hoc vt ex tali ordine eliciatur, ac præsumatur mens, & intentio disponētis, vt primo loco scriptum præcedere debeat, l. quoties 34. illic. Si quidem ita legatum fuerit Titio, & Mauiio, potest dici priori Titio, deinde Mauiio legatum datum, D. de usufructu, l. qui soluendo 60. illic. Solus is, qui primo loco scriptus est, hereditatem capit, & l. si non lex 83. §. 1. illic. Et ad libertatem perueniat qui prior loco scriptus fuerit, D. de heredib. inst. l. cū pater 77. §. à te peto 32. in fine, illic. Sed ordinem scriptura factum substitutioni, D. delegat. 2. l. heredes meī 57. §. ult. illic. Propter gradus fideicommissi præscriptos, D. ad S. C. Trebell. l. generaliter 24. §. quid ergo 17. illic. Et fortassis quis rectè dixerit, ordinem scriptura seruandum, D. de fideicommissar. libert. l. si

quis habens 24. illic. Sed qui primi sunt, liberi erunt, D. qui, & à quibus, Auth. de hered. & falsisda, c. 1. §. si quis autem non amplens, vers. Inordinatū verò, collat. 1. c. cōcilii 6. §. hoc quoquē, 17. dist. c. 1. §. cum què lecta, cum seq. iuncta gl. verbo Mediolanensis, 96. dist. c. quorundam 24. vers. Volentes, iuncta gl. verbo Prædicatorum, & c. si quis iusto 46. vers. Verū, in fine, illic. Is qui primò in instrumento, vel litteris procurationis extiterit nominatus, de elect. in 6. cum alijs similibus, & vltra ordinarios vbiquè, notarunt Felin⁹ in c. cum dilecta 22. n. 4. & 5. de rescript. Hippolyt. Marfil. singul. 672. Nicol. Euerard. in locis legalib. loco 1. nu. 7. & 13. Negusant. Fano de pignor. 4. mēbra 2. partis, n. 109. ad fin. vers. Quarto quando ista duo instrumenta, ac n. 110. & 2. membro 5. partis, nu. 45. vers. Quandoquē tamen, Maranta de ordine iud. 3. p. principali, nu. 108. vltra alios congestos à Bernardin. Alphano collecta. 5. Mascard. de probat. tom. 1. conclus. mihē 575. n. 8. & tom. 2. conclus. 1234. ex nu. 111. Cardin. Dominico Tuscho præcti. conclus. tom. 5. litt. O. concl. 196. Ioanne Maria Nouario quæst. forens. p. 1. q. 133. n. 3. 4. & 5. Scipione Rendine in promptuario receptorum sent. in miscellaneis, quæ extant ad fin. libri, sub n. 2. D. Valençuel. conf. 1. n. 67. 68. & 69. & conf. 63. n. 112. & 167. nouissimè August. Barbosa in locis communibus argument. loco 80. Simone Vaz Barbosa, & Gabriele Alvarez ad princip. & loca communia iur. litt. A. illo n. 94. hoc verò n. 488. & lit. O. illo à n. 14. hoc verò à n. 30. At * in d. l. 63. Tauri, & simili cōpilat. primo loco scriptum, ac dispositum est, ius exequendi decennio præscribi, quàm de præscriptione iuris ordinariè agendi quicquam disponatur, ergo præscriptio iuris exequēdi chirographum præcedere debet, aut saltem non subsequi præscriptionē ordinariæ actionis, & consequenter non debet incipere à recognitione, sed à die confecti chirographi, vel euentu conditionis, aut lapsu diei, in chirographo appositi.

Nec vt huic occurratur obici probè dicetur, ius agendi personali actione ex

ne ex priuata scriptura, quemadmodum & ipsum exequendi ius, non nisi post eius recognitionem competere, indè què cursum suum incipere. Tum quia id notissimis repugnat iuris principijs, quibus traditum est, priuatam scripturam per testes, vel aliter, etiam absque partis recognitione probatā, iux efficax ab initio aduersus scribentem constituere, tex. sic intelligendus in l. Publica Mauiā 26. vers. Respondit, illic. Sed probationem depositarum verū impleri posse; D. depositi, & apertior in l. scripturas 11. illic. Siue testibus adhibitis, siue non, iuncto textu ibi. Quasi publicè conscriptas, si personalis actio exerceatur, suum robur habere decernimus, & Auth. si quis vult, C. qui potiores, in pign. habeantur, Auth. de instrum. eant. & fide, §. si quis igitur vult cautè deponere, et duobus sequentib⁹, collat. 6. a. 2. de fide instrum. l. 114. vers. Etsi mesmo decimus, & l. 119. vers. Fuera eno, tit. 18. part. 3. cū his, quæ vbiquè notarūt omnes, & in l. admonēdi 31. D. de iur. iur. vbi præ alijs profequitur optimè lat. in lectu. ex n. 76. & in repetit. ex n. 87. idem Ias. conf. 129. n. 4. & latius ex n. 11. lib. 1. Stephan⁹ Bertrand⁹ conf. 168. n. 1. & 2. vol. 6. Rebuf. 1. to. ad ll. G. illic, tit. de chirographo. recognit. in præf. à n. 28. Aymon Craucta de antiquis. temp. 1. p. §. viso de verbis, ex nu. 10. & §. quaritur etiam, à num. 33. Matth. Afflict. de eis. Neapolit. 181. n. 8. & ad eum Thom. Grammat. & latè Cesar Vrsillus in addit. D. Præles Couarr. in præf. quæst. e. 22. ex n. 1. Gaspar Caballinus milloloq. 655. cum tribus seqq. p. 2. Mascard. de probat. tom. 1. conclus. 111. & tom. 3. conclus. 1300. per totas. Tum etiam quia si aliud diceremus, aliud indè nō modicum succederet absurdum, acmpè actionem personalem, ex contractu in eadem schedula celebrato cōpetentem, si illa nunquàm fuisset recognita, nunquàm etiam per mille annos præscribi, contra præfatas leges Regias Tauri, & compilat.

Quartò pro hac parte & illud vrgget, quòd priuatæ scripturæ recognitione, legitimè in iudicio facta, necesse est vt in publicam formam redigatur à

notario causæ, corā quo illa facta est; iuxta reg. text. in c. quoniam contra 11. vers. Statuimus, illic. Qui fideliter vniuersa iudicij acta conscribāt, extra de probat. l. 7. vers. E deuen otrossi, ibi. E los otorgamientos, q̄ las partes fizieren en juicio, tit. 4. p. 3. At priuata scriptura pure facta, & in publicam formam postea redacta, vim executiuam habet, ac si ab initio publicè confecta fuisset, vt voluit glossa celebris verbo depositionibus, vers. vltima, in l. fin. C. de edicto Diui Adriani toll. & communis, quam resoluūt plures, supra à nobis relati dissert. 21. n. 33. quibus addo nunc Rodericū Suarez, elegāter eam glossæ traditionem, quàm & singularem, & ab omnibus approbatam dicit, explicantem, & exornantem in l. post rem iudicatam, D. de re iud. in declar. leg. Reg. limit. 3. ex n. 1. vers. Primum, maximè num. 2. vers. Quomodo sumque sit, & num. 4. & 5. vbi præceptor meus Valdesi⁹ litt. B. alios cōgerit. Ergo si iudicialiter fuerit recognita, retrò à die quo confecta est, vel in quem obligationē contulit, executionis ius obtinebit, atquè adeò ab eodē ipso die decē anni, quib⁹ exequēdi ius præscribitur, currere incipient.

Deniquè quia negligentia sua nemini debet esse proficua, quinimò noxia, cum in se culpam habeat, quam negligens sibi debet adscribere, l. Diuus Marcius 14. in fine, illic. Non immeritò culpa eorum adscribendum est, qui negligentiores in officio fuerūt, D. de officio Præfatis, l. non enim 16. illic. Non enim negligentibus subuenitur, D. ex quibus caus. maior. l. pupillus 24. vers. Quoniam alij creditores sua negligentia expensum ferre debeant, D. que in fraudem credit. cum vbiquè nobatis, optimus textus * in extragentanti emerabilis, vers. Statuimus, Ioanis 22. de probat. vbi secundum beneficium cum primo incōpatibile adeptus, & negligens, cum posset, eius possessionem intra mensem petere, & capere, vel alterum eligere, non minùs primum ipso iure amittit, quā si secundi possessionem reuerà apprehēdisset, aut si illius possessionem capiens, vel primum eligens, alterum coram ordinario sub testimonio publico intra idē

spacium re, & verbo dimittere negligat, utroque priuatur. Porro creditor cautionem habens priuatam sui debitoris, iure potuit vel statim, vel post euentum conditionis, aut termini lapsum illius recognitionem petere, atque ita executiuum ius aduersus debitorem ipsum consequi, ergo cum id negligenter facere omiserit, non minus decennij ad exequendum concessi praescriptio aduersus ipsum curret, quam si reuera debitor scripturam recognouisset, ne alioqui creditori negligentia sua in recognitionem petendo proficua sit, contra superiorem regulam.

19 Quibus nihil refragantibus, contrarium saepissime in similibus casibus Hispalensis Senatus iudicauit, executoria confirmans inferiorum iudicum mandata seu decreta, prolata in debitores chirographarios, qui chirographa sua iudicialiter recognouerunt, etiam post decennium tractatum a die confessionis eorum, vel purificatione, aut representatione obligationis in eis contentae. Ex eo potissimum, * quod lex Regia 5. titul. 21. lib. 4. noua compilat.

20 exequendi ius tantum tribuit priuatae scripturae recognitione, atque adeo ab ipso die recognitionis, ut constat ex illis eius verbis, los conocimientos reconocidos por las partes ante el Iuez, & iunctis illis, quae paulo post sequuntur, trayan aparejada executiõ, nam haec executionis qualitas, adiuncta verbo reconocidos, debet intelligi secundum tempus uerbi, * iuxta reg. textus in l. sed & si 7. (alias l. eum qui 8.) §. Prator ait in l. iuncto §. Publiciana 14. D. de Publiciana. in rem act. l. in delictis 4. §. si extraneus, illic. Quia non uidetur domino scite fecisse, cum eo tempore dominus non fuerit, D. de noxalib. l. Titii 25. vers. Marcianus, illic. Constitutionibus enim Principum non militum testamenta, sed quae a militibus facta sunt confirmantur, D. de testam. milit. l. 2. vers. Quoniam ea uerba ad mortis tempus referuntur, D. de auro, & arg. leg. l. ex facto 17. §. si quis autem susceperit, D. ad S. C. Trebell. c. si eo tempore §. illic. Cum tempore data ipsarum adhibere non esse idoneus, de rescriptis in 6. quam regulam ad varia expendit, & expli-

cant Alex. conf. 46. nu. 8. & conf. 151. n. 2. lib. 2. conf. 59. n. 10. lib. 6. & conf. 5. n. 1. & conf. 198. n. 10. lib. 6. & conf. 5. n. 3. lib. 7. Philipp. Dec. conf. 5. num. 4. conf. 37. n. 8. vers. 4. principaliter, consil. 217. nu. 8. conf. 286. & 322. ubique n. 2. tom. 1. conf. 421. n. 9. conf. 427. n. 2. conf. 433. n. 7. conf. 443. n. 16. conf. 452. n. 12. conf. 480. n. 8. conf. 585. n. 4. conf. 661. n. 13. & conf. 684. num. 4. tom. 2. Tiraq. de retraditu consanguin. §. 1. gloss. 9. num. 96. Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 13. nu. 42. vers. Et quia etiam, & priuileg. 98. n. 20. Roland. à Valle consil. 100. n. 27. vol. 2. conf. 6. num. 9. & conf. 96. n. 6. vol. 4. Menoch. conf. 97. num. 106. cum 2. seqq. lib. 1. conf. 106. n. 105. cum totiam seqq. conf. 107. n. 22. consil. 142. n. 6. & conf. 149. n. 33. lib. 2. conf. 211. n. 44. & conf. 269. num. 12. lib. 3. conf. 335. n. 49. lib. 4. conf. 442. n. 4. & conf. 471. nu. 3. lib. 5. atque alibi passim, Surd. conf. 23. n. 10. lib. 1. conf. 216. nu. 2. & conf. 276. n. 25. lib. 2. conf. 335. n. 20. conf. 403. n. 59. conf. 440. n. 23. lib. 3. conf. 455. n. 5. conf. 488. num. 28. & conf. 554. nu. 22. lib. 2. & de alim. tit. 9. §. 13. n. 5. D. Valencuela conf. 113. n. 25. & conf. 123. n. 55. tom. 2. ultra innumeros penè alios congestos à D. Ioan. del Castillo quotid. controuersiar. tom. 4. cap. 31. nu. 36. & tom. 5. cap. 90. n. 22. & à Gabrie. Alvarez ad axiomata iur. litt. Q. num. 13. conferunt quae de qualitate, à lege vel statuto requisita ante omnia verificanda, ut illi locus sit, cum pluribus notauimus dissertat. 7. n. 5. & ultra ibi relatos, tradit Euerard. in locis legalib. loco 1. ab oraine, nu. 9. & loco 22. ab effectu eorum, quae similit requiruntur ad esse, n. 6. Ant. Gamma, & ad eum Flores de Mena decis. 263. nu. 3. & in specie magis * quod executionis uirtus, & qualitas necessariò inesse, ac verificari debeat antequam mandatum de exequendo decernatur, nec sufficiat eam postea subesse, seu verificari docuerunt Auendañus in l. 4. & 5. per tex. ibi, titul. De las excepciones lib. 3. ordinam. n. 20. in fine princip. vers. Qualitas enim, & de exeq. mandat. 1. p. c. 1. n. 27. §. istud tamen erit, vers. Et uirtus executiua, Gutierr. conf. 30. nu. 13. D. Va-

D. Valencuela conf. 140. n. 4. to. 2. iunctis quae post plures alios nos superiò tradidimus dissert. 24. n. 34. induci quae non malè potest l. 2. in uerbis. Que cada y quando que mostraron ante los Alcaldes, y Justicias cartas, y contratos publicos, y recados ciertos de obligaciones, que las dichas justicias las cumplan, y llanen a dicha execucion, & l. 19. vers. Ordenamos, illic. Que quando se pidiere alguna execucion, y a el Iuez le pareciere, que la escriptura, o recado porque se pide, deue ser executada, de su mandamiento de execucion sit. 21. lib. 4. noua compilat. ex quibus planè constat, executionem non antè competere, quam adfit, & in iudicio producat id, cuius uirtute illa decernenda est, adeò què ex chirographo nõ antea competet executio, quam in iure fuerit recognitum, cum hæc sola qualitas executione tribuat. Eadem igitur ratione nec decennij praescriptio curret nisi à die recognitionis. Consequètia patet, * quia & huiusmodi praescriptio iuri executiuo duntaxat tribuitur in d. l. 63. Tau. & d. l. 6. tit. 15. lib. 4. noua compilat. illic. Et derecho de executar por acciõ personal se prescriua por diez años, atque adeò minimè praescriptio curret antequam ius ipsum executiuum productum fuerit. Quod & ratione probatur, quia ad hoc tantum praescriptio introducta est, ut extinguat aliquod ius formatum, & in iudicium deducibile, ut constat ex iuribus in 1. arg. adductis, ad cuius solutionem id aptius exponemus, ac docuit Bart. in l. pignori 13. post med. vers. Quia praescriptio, D. de usufruct. ubi etiam uoluerunt Ang. Similiter post med. vers. Ego semper dixi, Imola n. 2. & Ludou. Roma. sub eod. n. vers. Praterè ubi ex facultate, Philip. Dec. conf. 163. n. 4. Ex quibus ferè sic insimili uoluit Angel. in l. si fideiussor 27. post princip. vers. Et per hoc dico, C. de fideiussor. receptus ab Hippol. Marsil. sig. 135. vers. In quo breuiter, tamen postea uariet sig. 484. si uera loqui, quorum meminit Ioannes Gutierrez, praet. quest. lib. 1. quest. 123. nu. 2. vers. Angelus uerò, & in terminis nostris aduersus Azeuedu uerissimè resoluit idè Gutierr. praet. quest. lib. 3. q. 35. & n. 5.

subscribunt Ioã. Gratian. qui sic sapius se uidisse practitari restatur reg. 381. n. 5. Villadieg. in poli. c. 2. n. 33. in prin. Ex quo consequitur, chirographum, 24 recognitum non eò minus executioni mandari posse, quòd diem, qua confecta est, uulgo fecha, appositam non habeat, cum ipsa tantum recognitio, & uirtualis confessio, in ea inclusa attendatur, ut cuius decernitur executio, argu. tex. in l. 1. §. debitum, ibi: Constituentur tenetur, D. de constituta pecun. docent Rebuf. to. 1. ad ll. Gall. tit. de chirograph. recognit. in praesent. n. 48. Auend. de exeq. mandat. 2. p. c. 30. n. 11. in princ. Gutier. praet. quest. lib. 1. q. 124. n. 4. Parlador. lib. 2. rer. quotid. s. fin. 1. p. §. 5. n. 6. vers. Minimè quoque, Villadiego in polit. d. c. 2. n. 28. Quemadmodum * nec ad fidem 25 priuatae scripturae in prauidicium scribentis, cum si ab illo negetur, testibus comprobanda sit, diei & anni appositio necessaria est, l. cum tabernam 34. §. idem quæsit, vers. Respondit, D. de pignor. ex qua ultra DD. ibi, sic notarunt Abb. Panorm. n. 6. in fin. & n. 22. & Philip. Dec. ex n. 24. in c. 2. de fide instrum. Ias. n. 115. Ripa n. 135. & Purpurat. n. 199. in l. admonendi 31. D. de iure iur. Rebuf. ubi proximè, n. 39. & 92. Donat. à Fina, inter communes opin. tom. 1. lib. 4. tit. 11. n. 343. Gasp. Caballin. milleloq. 665. p. 2. Parlad. d. §. 5. n. 7. Morla in ampor. iur. ad tit. de fide instrum. q. 3. n. 13. Iacob. Cancer. var. resolut. lib. 1. cap. 22. n. 3. Fontan. de pact. nuptial. elaus. 1. n. 7. & 8. ac post plures alios Nicol. Genoa de script. priu. lib. 1. dubitat. sen q. 3. minus principali, post 4. principalem, ex n. 1. & lib. 2. quest. 1. n. 187. & 188. Quinimò & si de prauidicio tertij 26 tractetur, putà ut ei in hypothecæ iure praeratur chirographarius creditor anterior, non est praecise in chirographo necessaria diei appositio, quàm simul cum subscriptione propria recognoscant testes ibi descripti, iuxta formatam text. in l. scripturas 11. vers. Nisi forte, C. qui portores in pign. hab. cum & sine tali diei appositione, vel testium interuentu sufficiat anterior chirographi recognitio, legitime in iudicio à parte facta, ut creditor cui in eò ius hypo-

hypothecæ cōstituerat, præferatur alteri, cui postea in publico instrumento sub eodem hypothecæ iure se solēniter obligauit, vt latè cum pluribus resoluim⁹ *dissert. 21. n. 23.* ergo multò magis talis recognitio chirographi, die carentis, sufficet ad executorium mandatum contra ipsum recognoscētem decernendum.

- 27 Nec in contrarium obiecta quicquā habent momenti, non primum, quod pro nostra potiùs sententia retorquetur, nam (vt n. 23. vidimus) præsertim illa nititur maiori eius argumenti propositione, quam proindè absolutè cōcedimus, at minorem non sic, at solutè fatemur, sed tātūm quoad ius ordinariè agendi, vel etiam executiue ex instrumento publico, quod per se paratā executionē habet, non verò quoad ius agēdi executiue ex priuato instrumēto, hoc enim ius ante eius recognitionem nō oritur, etiam si lapsus sit dies, in eo ad solutionē destinatus, vel conditio impleta, cū adhuc deficiat qualitas executionem tribuens, nempe recognitio, ac proindè cū executiuum ius interim in iudiciū deduci nequeat, planè pro nobis militat regula maioris propositionis ad hoc, quod huius iuris præscriptio à recognitionis tempore, ex quo competere incipit, dumtaxat currat. Nec in alio casu * argumenti consequentia concludit, quam vbi post recognitionem iudicialē dies vel cōditio euenerit, in qua specie nec à die recognitionis, executiui iuris præscriptio currere incipiet, sed à cōditionis exitu, vel diei lapsu, ex regul. *in d. l. cū notissimi 7. §. illud, C. de præscript. 30. vel 40. an.* Porro quod ad probandū generaliter cōsequentiæ locum esse dicebatur, nēpè recognitionē nil aliud facere, quā declarare, & approbare denuò cōtractū in scriptura cōtētū
- 28 atq; aded * trahi debere ad initiū cōtractæ cū effectu obligationis, itaut ex illa quomodocūq; possit agi, parū aptè ad speciem nostra applicatur, in qua de excludēdo creditore à prōptissimo ac vtilissimo executionis remedio tractatur, quia traditio illa procedit tātū cū de solo recognoscēntis præiudi-

cio agitur, sec⁹ si de præiudicio tertij, aduersus quē retrotractioni recognitionis, ex sola debitoris potestate pēdētis, locus esse nō potest, vt in terminis aduertit Ioānes Gutierrez *d. quest. 35. n. 9.* nos quē generaliter cū pluribus probauimus *dissertat. 19. n. 53.* & latius *dissertat. 21. n. 62. 63. & 64. maxime ex l. Titius 4. D. quæ res pignori, l. 1. §. alia causa, l. qui balneū 9. §. amplius, vers. Si modò non ea, & l. potior 11. in princ. & §. si colonus, D. qui potiores, l. diuersus 8. C. cod. tit. l. 27. vers. Ca si vn bome, tit. 13. parti. 5.*

Quibus nō obstat tex. difficilis *in d. 30 l. 1. in princ. vers. Quærebatur, D. qui potiores, cui apud nos cōsonat l. 33. vers. Otrōsi dezimos, q̄ casando, tit. 13. p. 5.* vbi dotis numeratio cōstante matrimonio facta marito, cui primò promissa erat sub hypotheca de illa accepta restituēda matrimonio soluto, ad ipsius promissionis initium trahitur, in præiudicium creditoris, cui interim maritus eandem rem pignori obligauit. Quia species *d. l. 1. in princ. & similis partitæ, longè diuersa est ab ea, quæ proponitur in d. l. Titius, ac similibus, in quibus implementum hypothecarij contractus futuro creditori facti, ex mera debitoris, hypothecam ei subicientis, volūtate pēdebat, quippè qui illo quoq; inuito potuit nō accipere, atque ita ius pignoris, vel hypothecæ soluere; quo casu, ne in ei⁹ sit potestate, præsentē aliū creditorē, cui ob pecuniā acceptam eādē rem hypothecatam vendidit, vel rursus hypothecæ iuri supposuit, pro libito fraudare, pecuniam postea accipiēdo ab eo, cui primò illam obligauerat, meritò secūdus hypothecarius, ac necessari⁹ creditor priori, qui interim volūtarius fuit tātū, & nō nisi à tēpore subsecutæ numerationis necessarius esse cœpit, omninò præfertur, iuxta ea, quæ relata *dissertat. 21. ex num. 62.* latissimè diximus. Cuius contrarium euenit in specie memoratæ *l. 1. in princ. D. qui potiores, ibi siquidem implementum hypothecarij cōtract⁹ à marito celebrati cū eo, qui dotem sibi pro vxore promissit, de restituēda illa matrimonio solu-**

soluto, & si in eum casum collati, quod ipsa sibi traderetur, vel soluere-
 31 tur, ex sola ipsius voluntate, ac potestate non pendeat, sed & dotem promittentis, * qui sicut à marito ad eius solutionem cogi potuit, itaut illius non exactæ, aut accepto latè periculum ad maritū regulariter pertineat, *l. si extraneus 33. & l. vir ab eo 49. aliàs 50. vers. Respondit, D. de iure dot. sic vice versa maritum iam ab ipso promissionis initio, si constante matrimonio illa facta sit, vel si illud præcesserit, à die contracti matrimonij, ex quo dotis promissio valere incipit, iuxta regul. *in l. 3. l. plerumquē 10. (al. 11.) §. si ante matrimonium, & l. ali facta 48. D. de iure dotium, & l. fin. vers. Sicut enim dos, C. de donat. ante nuptias, adstrictum habuit, vt quotiescumquē à se illi dos soluere-
 32 uere, atque aded * dotis sic promissæ numeratio, etiam post pecuniam ab alio acceptam, & eiusdem hypothecæ suppositionem ei factam subsecuta, retrò ad initium illud promissæ marito dotis, & hypothecæ per eum promissori constitutæ perducitur, vt in contractibus, sub conditione casuali, vel mixta celebratis regulare est, *d. l. qui balneum 9. in principio, & §. 1. & d. l. potior 11. §. 1. D. qui potiores, l. necessari⁹ 8. vers. Quòd si pendente, in 1. D. de peric. & commodo rei vend. cum similibus relatis à Tiraq. *de retract. consang. §. 1. gl. 2. n. 27. gl. 10. n. 45. & ad fin. tit. nu. 14. Negulant. de pignor. 2. memb. 5. p. n. 10. ampliat. 16. Ant. Gom. var. resol. tom. 2. c. 11. nu. 30. Bernardo Diaz reg. 116. & ad eum latè Salzedo, quibus apud nos consonat *lex 32. vbi & notat Greg. gl. 1. tit. 13. p. 5.* Quæ interpretatio * aperte colligitur ex *d. l. 1. vers. Quærebatur, illic. Cui ex causa promissionis ad vniuersa quātitatē exolutionem qui dotem promissit compellitur, & illic. Nec probè dici in potestate eius esse, ne pecuniam residuam redderet, vbi notat Accurs. *verb. cōpellitur, vers. Distinguitur ergo, iuncta alia eius gl. verb. redderet, receptus à Iacobo Butricario n. 1. &******

2. Odofredo *v. 1. Bart. Fulgos. Saliceto, & Angelo in princip. & n. 1. ac cæteris communiter ibi, eod. Enlgol. cōf. 216. n. 1. Baldo Nouellò de dote 10. p. principali, à n. 37. inter tract. DD. vol. mibi 6. Negulant. Fano de pignoribus 4. membro 2. partis, n. 77. 78. & 79. Cardin. Parisio *cons. 102. n. 16. & 17. vol. 3. Ioan. Crotto in repet. l. si is qui pro emptore, D. de vsucap. n. 137. fa. l. ext. 5. vers. Notabis tamen, Roder. Suar. ad l. post rem iudicatam, D. de re iud. in declarat. legis Regni, limitat. 7. n. 4. Gregor. Lóp. *in l. 27. gl. ult. tit. 13. parti. 5. Patre Ludou. Molina de iust. & iure to. 2. tract. 2. disputat. 536. vers. Licet regulariter, & vers. Quando autem, sub nu. 14. & 15. doctissimo Petro Barbosa in l. 1. 3. p. n. 32. vers. Sed ad perfectam, & n. 33. D. solu. matrim. Vincent. de Franchis *decis. 677. per totam (tametsi à nu. 4. dubitet an etiam inspiciendū sit tēpus promissionis ante cōtractum matrimonij, & in affirmatiuā sententiam quandoquē consiliū inclinasse asserat) Borgninus Caualcant. *decis. Finizanensi 15. n. 13. & 14. p. 4. Fontanel. de pact. nuptial. clau. 7. gl. 2. p. 1. à n. 27. cum alijs infra.*****

Vnde in primis cauendum est à gl. 34. *verbo hypothecam, in l. assiduis 12. C. qui potiores, quæ decisionem d. l. 1. D. eodem tit. ad expressam hypothecam, à marito in fauorem dotem sibi promittentis constitutam restringit, contrarium docens in tacita, à lege inducta, cui prælationis priuilegium negat ab initio promissæ dotis, seu contracti matrimonij, iuxta superi⁹ tradita, aduersus præsentem creditorē, cui interim antequā sibi dos traderetur bona sua expressè obligauerit, tametsi hęc glossæ traditionem sequantur Speculator. 4. *p. tit. de obligat. & solut. §. 1. n. 49. Iacobus Butrigar. vers. Item quæro quando inipiat, & Baldus n. 18. in d. l. assiduis, idem Bald. in d. l. 1. in 2. lectura, num. 2. Socin. *sen. cons. 41. nu. 12. vol. 4. Ripa in l. priuilegia 16. nu. 14. D. de priuileg. credit. in eam quē magis inclinēt, adhuc tamen propendolus, Baldus Nouellus d. 10. p. n. 39. post princip. vers. Si verò non apparet, ac securè illam amplectatur***

Etatur Menoch. *conf.* 851. n. 24. & 25. vol. 9. & cōstantius apud nos defendat Anton. Gom. *ad l.* 50. & sequentes *Tauri*, n. 88. *vers.* *Vnde infertur*, Ioan. Gu-
 35 tierr. *de iuram. confirmat.* 1. p. c. 46. n. 8. Pater Ludou. Molin. *de iust. & iur. tom.* 2. *tract.* 2. *disput.* 438. num. 10. Amator Rodericius *de concursu, & priuileg. credit.* 1. p. art. 1. n. 27. *vers.* *Verumtamen.*
 Ex eo * præsertim ducti, quòd de expressa hypotheca tantum loquantur d. l. 1. *D. qui potiores, illic. Pignus siue hypothecam de restituenda sibi dote accepit, & apertius d. l. 33. vers. Otrō dezimos, illic. Le obligasse scilicet aladante sus bienes, tit. 3. parti. 5. Pro quo rursus Regnicolæ expendunt tex. in l. 17. ad fin. tit. 11. parti. 4. illic. Ca luego que el marido recibe la dote, son obligados por ende a la muger todos sus bienes, ex quibus verbis colligunt, à tempore datæ dotis dumtaxat esse obligata mariti bona pro eius restitutione, non antè. Nam contrarium, * imò idem omninò dicendum esse in tacita hypotheca, pro dotis restitutione à iure inducta in l. vni. §. 1. C. de rei uxoria acti, & in d. l. assiduis, ex vera d. l. 1. ratione, & interpretatione planè constat, quæ in eo (vt diximus) cōsistit, quòd maritus quotiescumquè sibi dos initio contracti matrimonij promissa traderetur, ius hypothecæ pro ea restituenda matrimonio soluto, inuito promissore tollere, aut euitare nullo modo potuit, adeò què quòd id ius dotis numeratio, etiã post constitutam præsentis alij creditori hypothecam facta, ad initium promissæ dotis, vel cōtracti matrimonij, ex quo illius soluendæ obligatio cæpit, retrò perducitur. Quæ sanè ratio non tantum in hypotheca expressa locum habet, sed & in tacita, quæ * eandem omninò vim, & potestatem habet, ac expressa, cui proinde si posterior sit, præfertur, l. item quia 4. D. de pactis, l. licet 6. D. in quibus caus. pign. vel hypoth. tacite contrab. l. vni. *vers.* *Potuit ergo, C. rem alienam gerentibus, vbi tutor, vel curator, bona sua etiam fisco obligas, cū suo onere obligat, præcedentis scilicet hypothecæ, tacite à iure in fauorè minorum inductæ in l. pro officio 20. C.**

*de administ. tut. cum traditis à Dyno in c. qui prior 54. n. 15. vers. Si præcedit tacita, de reg. iur. lib. 6. Bart. in l. si is qui 28. nu. 1. vers. Idem dico, D. de iure fisci, Alex. conf. 58. n. 5. lib. 5. Ripa in d. l. priuilegia 16. n. 5. D. de priuileg. credit. Negulant. de pignor. 2. p. memb. 4. nu. 98. & 5. p. princip. memb. 2. n. 10. in 14. ampliat. Balduino de pignoribus c. 6. in princip. & circa med. vers. Sed adijciam tamen, in interpretat. l. penult. D. in quib. caus. pign. vel hypoth. Rebuf. tom. 2. ad leges Gallicas, tit. de constitutionibus reddituum, art. 1. gl. 14. n. 47. Minfing. sing. obseruat. centur. 4. obseruat. 13. n. 2. D. Couarr. var. resolut. lib. 1. c. 7. in 1. conclus. Gregor. Lop. in d. l. 27. gl. 1. post princip. tit. 13. parti. 5. Ioan. Garcia de expensis cap. 8. n. 25. Ioan. Matienço *ad l.* 7. tit. 16. lib. 5. noua compilat. gl. 5. n. 3. & 4. Cardin. Mantica *de tacit. & ambiguis constitutionib. lib. 11. tit. 26. n. 22. D. Ant. Pichardo, nonnullos ex iam citatis corruptè referente, in tract. de priuileg. credit. (quem inseruit in §. quedam actiones 20. inst. de act.) sub nu. 60. ac post alios D. Valencuela conf. 15. n. 13. Non igitur quicquã ad rem facit, * quòd d. l. 1. D. qui potiores, & d. l. 33. ad fin. tit. 13. p. 5. in expressa hypotheca tantum loquantur, tum quia cū tacitum, & expressum pignus in iure æquiparentur, vt diximus, in vno dispositum, & in alio dispositum censi debet, iuxta superius tradita *dissertat.* 5. n. 21. maxime cū tacita hæc dotis hypotheca ita à lege inducatur, ac si à contrahentibus expressa fuisset, d. l. vn. §. 1. ad fin. illic. *Et hypothecã ex vtraque parte quasi fuerit scripta, C. de rei uxoria act. tū etiã, quia cū ratio, quæ legislatores mouit ad ita disponendum in expressa hypotheca, æquè militet in tacita, vt similiter probauimus, idem in illa disposuisse censentur, ex his, quæ latè tradidimus, multis què exornauimus *dissertat.* 7. n. 19. 20. & seqq. & *dissert.* 11. n. 95. Sed nec verum est, * tacitæ hypothecæ priuilegium tantum concessum esse doti datæ pro eius restitutione, non etiam promissæ, quia contrarium planè constat *ex d. l. vni. §. & v plenit. C. de rei uxoria act. illic. Dotes dederint,****

derint, vel promiserint, & in *vers.* *Nihil enim, illic. Et si sine scriptis dos vel detur, vel promittatur, datio què tantum requiritur vt consistere hypotheca possit, quia si dos non acciperetur, non esset quod restitui posset, matrimonio soluto, nec super quo hypotheca caderet, cæterum data postea dote, hypotheca consistit ab ipso promissionis, vel contracti matrimonij initio, vt diximus, quomodo procedit, & accipienda est d. l. 17. ad finem tit. 15. part. 4. imò * & sola dotis acceptæ confessio, post promissionem emanata, sufficeret ad eius prælationem à tempore promissionis, iuxta superius à nobis resoluta *dissertat.* 2. n. 65. & 71. & à *Grammat. conf.* 114. num. 1. & 2. Iosepho Ludou. *decif. Petrus. 66. num. 28. Alexan. Trentacing. variat. resolut. lib. 3. resolut. 9. de pignoribus, num. 20. Multò igitur magis vera dotis numeratio postmodum facta, ab initio propter tacitã hypothecam prælationem operabitur. Ex quibz, & alijs sic multò veriùs contra Accurs. d. verbo hypothecam, & sequaces, docuerunt post Iacobum de Arena, Rainerium, & Zynum, Bart. n. 5. Alber. n. 4. & Salyc. n. 2. ac n. 3. vers. Item mouentur, in d. l. assiduis, Fulgos. d. conf. 216. Paulus Castrensis conf. 294. n. 3. & 4. vol. 1. Soci. senior sibi contrarius, qui communem dicit, conf. 269. n. 3. in fin. vers. Quarto, & ultimo præmittendum, ac num. 4. vol. 2. Ioan. Crottus *in repet. l. 1. num. 49. vers. Contrariam opinionem, D. solut. matrim. & in d. l. si is, qui pro emptore, num. 137. in §. fallent. vers. Et licet ille textus, Negulant. qui & communior, & verior sententiam hanc profiteatur, de pignoribz 4. membro secundæ part. nu. 80. vers. Contrariam, in d. l. vn. vers. Et cum ista opinio, ac n. 81. Nicolaus Boer. *decif.* 331. num. 1. vers. Sed contrarium, Nicolaus Bellonus (qui tamen inaduertenter pro se citat gl. in d. l. assiduis) *conf.* 87. n. vlt. Ioan. Cephal. *conf.* 448. n. 35. vol. 3. Riminal. iun. *conf.* 186. nu. 54. & 55. vol. 2. Petrus Barbosa *in d. l. 1. D. solutio matrimon. 3. part. num. 34. Cardin. Mantica de tacit. & ambig. con-****

*uent. d. lib. 11. tit. 26. n. 12. Vincen. de Franchis d. decif. 677. n. 6. post med. vers. Super quã difficultate, illic. Etiam in tacita hypotheca, Ioan. Griuellus Sequan. *decif.* Dolans 67. à n. 13. vers. Prosecanda. Quicquid ipse * quòd ad promissionem, ante contractum matrimonium factam, se postea corrigat, volens & ad id tempus retrahat dotis numerationem, marito constante matrimonio factã post hypothecam, ab eo præfenti alij creditori constitutam, quod & voluit Vincent. de Franchis *vbi proximè, & Guidus Pancirol. conf.* 180. à n. 3. maxime n. 6. vers. Sed posito, ac post alios Molles. *ad consuetud. Neap. p. 6. de iud. dot. q. 2. ex n. 19. Fontanel. de pactis nuptial. d. claus. 7. gl. 2. p. 1. d. n. 27. in fin. iuncto n. 34. Ant. Meren. cōtrou. iur. lib. 6. c. 35. n. 4. 5. 6. & 7. Nam cōtrarium, quòd ad tempus cōtracti matrimonij tantum retractio fiat, cæteri omnes multò veriùs affirmarunt, & idè Molles. *to. 2. in addit. ad 6. p. d. q. 2. n. 5. optime Stephan. Gratian. Griuelli argumentis concludenter (ni fallor) satisfaciens, discept. forens. to. 5. c. 804. nu. 2. maxime à n. 7. & 15. Marius Muta *decif.* 93. à n. 8. Gasp. Ant. Thesaur. quãquam nõ per omnia firmet, *quæst. forens. lib. 2. q. 34. n. 4. & 5. Alex. Trétacing. var. resolut. lib. 3. tit. de pign. resolut. 9. n. 21. vers. Secunda est opinio, Ioan. Ant. Bello-nus conf. 18. n. 81. 82. & 83. Statilius Pacific. de Saluiano interdito, in spec. 3. cap. 4. ex nu. 40. ad 46. inclusiue, Ioan. Dominicus Gaitus de credito 8. 4. quaestio 11. nu. 1594. & in appendice eiusd. cap. n. 113.*
 Rursus cauendum est à Zyno q. 1. in fin. & Alber. post princip. *vers.* *Quod est verum, in l. cum tibi 10. C. qui potiores in pign. hab. qui decisionem dicit l. 1. D. eod. tit. specialem esse volunt, & à iuris regulis exorbitantem fauore dotis, tametsi eorum sententiam aduersus cōmunem superius resolutam securè amplectantur Stephan. Bertrandus *conf.* 304. n. 1. vers. Et hoc propter fauorem, vol. 1. p. 1. Tiraq. *de retractu consanguin. §. 1. gl. 10. n. mibi 117. vers. Sed tunc, & ex aliquibus probare nitatur*
 V u Bald.****

Bald. Nouellus de dote 3. part. privilegio 23. in princip. iuncto vers. Sed pro certo videtur. Nam contrarium, quinimò legem illam nihil continere speciale, sed iuris principijs valdè conforme, ex his quæ pro eius vera ratione, & interpretatione diximus, planissimè depromitur, ac cæteri omnes supra relati longè veriùs obseruarunt, maximè Negusantius d. 4. membro 2. partis, num. 78. vers. Vnde cum secundum regulas, & noua. 80. vers. Vnde cum ista opinio, Ioan. Crottus in d. l. 1. D. soluto matrimonio, d. num. 49. vers. Non obstat fundamentum, & Petrus Barbosa ibidem d. 3. part. nu. 33. in solut. 3. difficultatis vers. Ex hoc igitur, Ant. Merenda d. lib. 6. cap. 35. num. 3. & quia * in dubio specialitas admitti, aut conungi non debet, quod miserorum refugium esse docuit gloss. verbo hereditaria parte pradij, vers. Sed responde, in d. filium quem habentem 24. C. famil. eris. vulgò ad hoc commendata, vt ultra ordinarios ibi, videre licet apud Iason. in l. 1. num. 16. ad finem, vers. Nec dicas, D. si quis ius dicenti non obtemperauerit, & Negusantium vbi proximè, & aduersus gloss. verbo res aliter, vers. Vnde dicas, in cap. ex parte 7. de testibus, aduertit Ioan. Andr. ibi, sub num. 19. cuius ad hoc meminit Alexan. in l. quod de bonis 15. §. cum fidei commissum, in fin. sub num. 2. D. ad l. falsid. ac pro regula statuunt Cardin. Dominicus Tusch. pract. conclus. tom. 7. littera S. conclus. 361. num. 1. August. Barbosa axiom. 211. num. 3. nos quæ in simili tradidimus, ac probauimus dissertat. 3. num. 36. & dissertat. 21. num. 72. & hæcenus de primo argumento principali.

44 Ad argumenti verò confirmationem responderetur, concedendo maiorem regulariter, & vbi natura actus, quæ semper attendenda est, contrarium non suadet, secùs aliàs, minorem quæ absolute fatendo, negando tamen consequentiam, quia longè diuersa natura est priuati instrumenti, quàm publici, hoc enim ipsum per se solum absque alio adminiculo, iuxta

leges Regias executionem habet, l. 1. 2. & 19. tit. 21. lib. 4. noua compilatione, nempe vel statim, si purum sit, vel à tempore conditionis euenientis, aut lapsu diei, si conditionale sit, vel in diem, adèd quæ exindè necessariò currere incipit decennium, quo exequendi iuri præscribitur, vt Doctores in argum. citati rectissimè docent; at verò priuatum instrumentum per se executionem nullam habet, nisi legitimè fuerit in iudicio cognitum, l. 5. d. tit. & lib. proindè antequàm talis cognitio fiat non potest decennij tempus currere, cum id tantum sit concessum ad præscribendum ius executiuum, quale ante recognitionem non est, vt superius diximus, vnde ob diuersam naturam priuati, ac publici instrumenti, necesse est vt diuersum ius in vno, quàm in altero constituitur, vt in terminis aduertit Gu-tier. d. lib. 3. pract. q. 35. n. 9. vers. Modò non obstant.

Nec maiorem certè vim habet secundum principale argumentum, ab absurdo sumptum, quod nos in iure validum, ac frequens esse ex ibi adductis fatemur, at minorem argumenti negamus, nempe absurdum esse, decennium ad exequendum chirographum currere à die recognitionis ei⁹, eò quòd indè sequeretur, ordinaria actione præscripta, ius executiuum, quod in ea fundatur, per se subsistere posse, nempe recognitione facta post viginti annos, quibus personali actioni hodiè apud nos præscribitur, d. l. 63. Tauri, & l. 6. titul. 15. lib. 4. noua compilationis, quia imò sequelam hanc absurdam esse dicimus, planè quæ à iuris principijs dissonam, quibus traditum est, verba suppositis terminis habilibus semper accipienda esse, l. qui testamento 20. illic. Si aliud eos nihil impedat, D. de testam. l. vt gradatim 11. §. 1. illic. Si idonei sint, D. de muner. & honor. cum similibus, à me adductis, & exornatis dissert. 6. n. 20. cum ergo dicimus, decennij tempus ad præscribendum ius executiuum, ex chirographo in iure cognito competens, currere à die

à die recognitionis, necessariò intel- ligimus de recognitione facta intra tempus habile, quo videlicet adhuc daret personalis actio, ex contractu illo chirographario orta, nempe viginti annorum, ultra quos cum nulla sit chirographi virtus, vt potè actione eius per præscriptionem extincta, nõ est super quo cadere cognitio possit, ex illa argumèti regula, quòd qualitas absque subiecto subsistere nequit, adèd quæ nec cognitio post id tempus facta, executiuum i⁹ producere valet, vt in terminis obseruant Parladorius lib. 1. rer. quotidian. cap. 1. §. 13. n. 11. vers. Contrarium tamen, ac num. 12. Gutierrez. pract. quest. lib. 1. q. 124. d. nu. 4. vers. Sed nihilominus, & d. lib. 3. q. 35. n. 9. vers. Non obstat & secundum, ac num. 10. & 11. Villadiego in politica, cap. 2. n. 33. post princip. vers. Como no se tam- bism, & ante eos idem in terminis aliarum antiquiorum, valdè quæ difficultum legum Regiarum, quas hic obiter explicabimus, docuit * vir doctissimus Petrus Nanius de Auendaño de exequend. mandat. Regum, 2. p. cap. 30. n. 11. in princip. iuncto vers. Si ergo ex inspectione, & n. 14. circa fin. vers. Vdicum- què ergo, dum docet, quòd si quis post præscriptam actionem personalem per lapsum decem annorum, iuxta l. 3. tit. 13. lib. 3. ordinam. veteris, priuatum instrumentum, ex quo illa actio compete- bat, in iudicio conuentus recognoscat, non ob id virtute talis recognitionis, eius instrumenti executio fieri aduersus eum debet ob dispositionem capituli, quòd vocat de Madrid (quòd est 126. in commitijs Madritijs,) confessioni, & recognitioni iudiciali paratam executionem tribuentis, vnde ortum habuit lex 5. tit. 21. lib. 4. noua compilat. quia (inquit) qui non potest conueniri, non sibi præiudicat recognoscendo, & isto casu videtur recognitum debitum vt præscriptum, & negare scripturam propria manu cõscriptam, esset crimen periurij.

47 Ad cuius doctrinæ (malè ab Azeuedo perceptæ, adèd quæ pro se citatæ, in d. l. 6. tit. 15. lib. 4. noua compilat. nu. 41. circa fin. vers. Et reperi post tenuisse)

veram intelligètiã, & inductionem, supponendum in primis est, capitulum illud Madritium, in cuius terminis Auendaño loquitur, eo tempore emanasse, quo nondum Taurinæ leges prodierat, adèd quæ nec cognita erat dispositio legis 63. Tauri, postea compilatæ in l. 6. d. tit. 21. lib. 4. compilat. quæ iuri exequendi ex actione personali, decennij, ipsi verò personali actioni, aut executoriæ super ea lata, viginti metas præscripsit, tantum quæ vigeat dispositio relata l. 3. titul. 13. lib. 3. ordinam. veter. quæ * actioni per- 48 sonali, vel exequendi iuri ex ea competenti, decennij spacium dumtaxat præstituit, eo quæ transacto, ius agendi sustulit, his verbis. Porrendè ordenamos, que a qual que alguna accion, o demanda tiene contra otro con carta, o sin carta, e desque el plazo llegare, no le demandare en suyo, o no fixiere emplazar la parte sobre ello, o no fuere fecha entrega, y execu- cion por ello fasta diez años, que desde en adelante pierda la demanda, e no sea oydo sobre ello. D. indè supponendum est, * 49 legi illi ex diametro repugnare videri legem 4. statim sequentem, dum statuit, post illos decem annos non posse fieri executionem actionis personalis, sed tamen posse iudicio ordinario pecunia debita reum vrgeri, & ad respondendum citari, his verbis. Mandamos, que prescripto el contrato por transcurso de tiempo de diez años, segun que en la ley antes desta se contiene, ninguna entrega, ni execucion se pueda fazer por el tal deudo, fasta que el deudor sea emplazado, e oydo: si etènim actio personalis primo decennio sublata fuit, non videtur, quòd possit pecunia debita personali actione rursus in iudicio exigi, idcirco Regia lex 4. apparet vel cõtraria, vel inutilis, aut sanè perplexa nimis. In quarum * legum concilia- 50 tione valdè nostrates cruciantur, inter quos primus Rodericus Suarez in repetit. l. post rem iudicatam, D. de re iudic. in declarat. legis Regni, limitat. 6. ex num. 2. ita eas leges conciliat, vt existimet, legem 4. esse intelligendam eo casu, quo ob aliquod impedimen- tum iuris, vel facti actio personalis

decem annis tolli, & extinguere non potuit, quod ait multis modis contingere posse, impediens prescriptionem, ut tali eueniente casu, licet debitum peti nequeat via executiua, quia quoad eam iam prescriptum est, iuxta *dict. l. 3.* quam sic intelligit, at in residuo tempore, quod superest impedimento sublato, possit peti ordinaria via, ac proinde ad eam citari, & audiri debeat debitor, ut in extremo *d. l. 4.* subiungitur. A qua tamen * interpretatione, & conciliatione merito discedit D. Præses Couarru. in *reg. possessor, 2. part. §. 1. n. 1. vers. Ego vero*, ex eo motus, quod in *d. l. 4.* traditum sit, saluum esse ius actionis personalis quoad iudicium ordinarium post decennium, prescripto iam iure agendi ex contractu, iuxta formam legis præcedentis, nempe *legis 3.* in qua tamen (si generalia eius verba inspicimus) expressim constat, decennio actionem quamcumque personalem ita sublata esse, ut creditor ipse audiendus nullo pacto sit, nec iure executionis summarie, 52 nec ordinarij iudicij. Addo ego, * quod aut impedimentum illud facti est, & id quidem regulariter prescriptionis cursui non officit, sed locum tantum facit restitutioni in integrum, iuxta receptissimam Bart. doctrinam in *l. 1. §. si quis propter, num. 1. D. de itin. actu que priuato*, quam pluribus exornauimus *dissertat. 3. num. 35.* aut iuris tantum, quod ipso iure prescriptionis cursum remoratur, & neque id contingere potest, ut prescriptioni actionis personalis ordinariæ faciat obstaculum, quin simul obstat executiæ, atque ita fieri nequit ut executiua actio per decennium sit prescripta, & personalis ordinaria simul competens, nec maiorem vitam habens, adhuc duret, cessante quoad eam prescriptione ob id iuris impedimentum, puta patriæ potestatis, vel simile, iuxta latè à nobis tradita *dissertat. 9. per totam*, nam & idem obstabit prescriptioni iuris executiui. Qua propter * idem D. Præses *d. §. 1. n. 2. vers. Erit denique*, longè melius pro conciliatione considerat, in *d. l. 3.* non esse vnum decennium tantum co-

cessum actioni personali ordinariæ, & executiæ simul, sed duplex, alterum competens ratione personalis actionis simplicis, alterum ratione actionis executiæ, personali adiunctæ, quæ & si primo decennio prescripta sit, manet tamen personalis actio pro alio decennio, iuxta *l. 4. seq.* quam sic rectè intelligit; id quod ipse in *præced. vers.* siue initio *numeri secundi* non malè probat * ex coniunctione duarum legum Regiarum, quæ tunc temporis vigeant. 54 Altera lex fuit Regis Alphonsi compluti edita, specialiter tempus concedens ad prescribendum ius executiuum, quod cum fuerit sex annorum tantum, cum ex contractu Christianus Iudæo obligatus esset, eodem què anno in iisdem commitijs complutensibus postea prodierit constitutio, quæ relata est in *d. l. 3. tit. 13. lib. 3. ordinam.* simpliciter decennium concedens ad prescriptionem vel ordinarij, vel executiui iuris, videtur illa cuiilibet iuri suum separatum decennium concessisse, & decennium iuris executiui intellexisse de executionis iure, competente Christiano aduersus Iudæum, vel alterum Christianum. Altera fuit lex Hærici II. quindecim post annis in commitijs Burgensibus edita, quæ illius legis Alphonsi, ipsius Hærici patris, mentionem faciens, in specie statuit, prescripto iure summarie executionis, adhuc manere saluam actionem personalem quoad iudicium ordinariū. Ego verò * hanc decennij distinctionem ex præfata *l. 3. ordinam.* inde colligo, quod cum lex illa alternatiuè loquatur de ius habente aduersus alium, vel sine vlla scriptura, siue ex simplici actione personali, executiuum ius admixtum non habente, vel per scripturam nempe publicam, & solennem, cui executiua vis iam concessa erat in *l. 4. & 5. tit. 8. eod. lib. 3. ordinam.* alternatiuè quoque ponit, eum vel ordinariè citato aduersario ius suum in iudicium non deduxisse (cui scilicet simplex personalis actio absque scriptura sibi competebat) vel executionem nullam petiisse (cui videlicet executiuum ius, quod & ordinariam actionem admixtam habet, virtute publici instrumenti eidem competere) id quod intra decem

decem annorum curriculum, referendo nempe singula singulis, ut neque ratione simplicis actionis ordinariæ egerit intra decennium, neque ratione executiæ admixtæ similiter intra decennium egerit, ac demum subdit *lex illa 3.* ita agere negligentem, & actionem amittere, & audiendum deinceps nullo modo fore, relatione similiter separatim facta ad ordinariū, & executiuum iudicium, ut neutrum in suo decennio intentatum fuerit, quo l. vt magis * lex sequens declararet (& his, quæ præmissimus, ignoratis obscura potius sit) ad litem, prescripto contractu per transcursum vnius decennij, iuxta contenta in lege præcedenti, & si executioni non sit locus, esse tamen locum ordinario iudicio, in quo reus citetur, & audiatur. Id quod necessariò accipiendum est de prescriptione contractus quoad ius executiuum, tam ex dispositione legis Hæriciæ, diuersum tempus ad prescriptionem iuris executiui, quam ordinarij præfinitis, ut diximus, quæ ex eo quod si primò prescripta intelligeretur actio ordinaria, nunquam locus esset alteri decennio, nam sublata ordinaria actione, & executiua cessaret, quæ absque illa subsistere nequit, ut superius notauimus. Quam * verissimam illarum legum conciliationem, & interpretationem cum non satis percalluisset vir alioqui doctissimus D. Ferdinandus Menchaca de *successione creat. lib. 1. §. 10. num. 30. vers. Hac tamen*, immeritò contemnit, & abiicit, eandem in effectu tradens, quam ipse diuersam putat, & malè tribuit Roderico Surar. contrariam potius docenti, nec enim duplex, sed vnum tantum decennium agnouit, ut vidimus; 58 eadem * quoque in effectu probat Didacus Perez in *l. 4. tit. 8. lib. 3. ordinam. gloss. 1. circa finem*, §. *dubitatur præterea*, *vers. Vel dicamus procedere*, & in *d. l. 3. tit. 3. eod. lib. 3. gloss. item 1. §. Præterea & secundò*, & in *d. l. 4. sequenti, gloss. vni. in princ.* quicquid postea in *vers. Vel dic*, nonum cogitet intellectum, quem veriore dedit, ut lex illa procedat in debito pro-

cedente ex contractu contento in instrumento guarentigio, præcedens verò *lex 3.* in non procedente ex tali instrumentario, & guarentigio contractu; qui tamen intellectus præter manifestum diuinationis vitium, quo laborat, apertè conuincitur ex generalibus illis verbis *dictæ l. 3. con carta*, & *in carta*, nam sub verbo *carta*, quælibet scriptura continetur, nedum priuata, sed etiam publica, & guarentigia, imò hæc per excellentiam multò magis, maximè quia verius est, publicam scripturam à guarentigia quoad executionem non differre, ut infra latè probo *dissertat. 42.* Denique (ut * ad institutum redeam) hanc eandem interpretationem vti certissimam supponit Auendañus *dict. 2. part. de exequend. mandat. cap. 30. num. 11.* dum docet, prescripta per lapsum decennij iuxta *dict. l. 3.* actione personali, quæ sola competit ex contractu in chirographo contento ante eius recognitionem, huiusmodi recognitionem postea in iudicio factam non sufficere ad executionem, quæ iure quoque competit virtute recognitionis, iuxta legem Madritiam, cum ita demum recognitio ex ea lege executionis ius habeat, si tali tempore facta sit, quo chirographi virtus durat quoad personalem actionem, secus si illa sit iam extincta per prescriptionem (quod non animaduertit, contrarium securè docens, Didacus Perez in *d. l. 4. tit. 8. lib. 3. ordinam. gloss. 1. in fine*), ergo idem planè docuisset Auendañus, in terminis *legis 63. Tauri* (quæ cum ipse scripsit nondum emanauerat) si personalis actio, ex chirographario contractu competens, sublata esset per lapsum viginti annorum, qui * lege illa 60 Taurina probata postea in *l. 6. tit. 15. lib. 4. nouæ compilat.* indistinctè concessi sunt personali actioni exercendæ, siue simplici, siue coniunctæ cum iure executiuo, puta ex publico instrumento prouenienti, correctæ in hoc præfata *l. 3. ordinam.* & in eo tantum * cum illa conuenienti, quod iuri executiuo per se in iudicium deducendo idem decennium statuit, quo lapsò, potest 61
V u 3 etiam

etiam intra aliud decennium ordinaria actio institui, ut utrumque obseruauerunt rectè Ioan. Parlado. *lib. 1. rer. quotid. c. 1. §. 12. n. 1. vers. Igitur ad dirimendam, & §. 14. n. 3. & 10.* Gundifalvus Paz *in praxi, 4. p. 1. tomi, c. 3. nu. 12. 13. 14. & 15.* Ioan. Gutier. *ad l. nemo potest, D. delegat. 1. n. 205. & 491.* Azeued. *neminem referes in d. l. 6. compilat. n. 47.* Amator Rodericus *de execut. c. 6. n. 59. & 60.* Don Francisc. Salgado *de Regia protect. vi oppress. 4. p. c. 2. n. 11.* nos què etiam tradidimus, tamen non sic exactè rem explicantes, *dissertat. 8. n. 9. & 10.* plenius tamen *ex n. seq. tractantes*, an & qualiter huiusmodi leges, debitum temporali præscriptione excludentes, iustæ sint, & in utroque foro seruandæ.

62 Idem autem, quod in recognitione diximus, ex eadem ratione æquè & in confessione debiti dicendum videtur, ut si hæc post præscriptam personalem actionem per lapsum viginti annorū, iudicialiter ad creditoris instantiam per debitore fiat, executionis iure careat, ut sensit Parlado. *d. lib. 1. rer. quotid. cap. 1. §. 13. n. 12.* dum generaliter loquitur tam in confessione, quam in recognitione instrumenti, & ad neutram post id tempus debitorem cogendum asserit, addens *duob. numer. seqq.* quod & si post præscriptum tantum ius executiuum, ad utramque cogi valeat, executio tamen illius virtute non aliàs aduersus eum locum habeat, quam si talis confessio, vel recognitio tunc facta simplex, & absoluta sit, secus si non simplex, sed solutione simul allegata, quia per talem allegationem executio vitabitur, ob iuris præsumptionem, quæ pro sic confitente, vel recognoscente post decennium adest. Sedet in iisdem 63 terminis, * quod confessio, vel recognitio fiat post præscriptum tantum ius exequendi ob decennij lapsum, durante altero decennio, quod ad personalem actionem superest, eam tunc generaliter, & indistinctè, ad eod què & solutione non allegata, executionis iure carere, aduersus Parladorium docuit Azeuedus *in d. l. 6. compilat. n. 41. vers. Ego tamen, innoto vers. Ino, & quod*

plus est, & vers. Nequè placet, quem referunt, & sequuntur Villadiego *in polit. c. 2. n. 34. post princip. vers. Y despres de prescripto*, Volanus *in curia Philip. 2. p. 5. 1. n. 5. circa fin. vers. Y esta prescripcion.* Cæterum contrarium, * nempè 64 debiti confessionem claram, nedum post præscriptum solum ius exequendi per decennij lapsum, sed etiam post præscriptam simul personalem actionem per lapsum viginti annorum, iudicialiter ad creditoris instantiam absolutè factam, nequè ad instrumentum, vel chirographum relatum, paratam intra aliud decennium executionem habere ex vi legis Madritiæ, tali confessioni executionis ius tribuentis, vel ex eo verius esse constat, quod leges Regiæ, debitum temporali præscriptione excludentes, naturalem obligationem quocumque tempore bona fide agnitam, minimè tollant, ex his, quæ in relata *dissertat. 8. ex n. 12.* tradidimus. In 65 quo * confessio differt à recognitione, quæ nihil aliud facit, quàm se referre ad chirographum, iam per debiti præscriptionem ipso iure extinctum, ad eod què amplius quam chirographum ipsum operari non debet, ex *reg. l. affe toto 77. D. de hered. inst. cum similibus à me relatis dissertat. 24. n. 3.* iuncta alia *in l. heredes palam 21. §. 1. D. de testam.* quam in simili proposito ex pendebam *d. dissertat. 24. n. 74.* at verò confessio, ut & ibidem *n. 73.* monui, ipsa per se operatur, ac totum facit. Ex quibus sic in terminis notarunt Franciscus Auilesius *c. 10. Pratorum, verb. execution. num. 69. vers. Et hoc nisi post lapsum*, Did. Perez *in d. l. 3. tit. 13. lib. 3. ordinam. gl. 1. post med. vers. Intellige tamen, pag. mibi 1235.* Ioan. Gutier. *in repet. d. leg. nemo potest, D. de legat. 1. n. 488. & 489. & d. lib. 1. pract. q. 124. n. 9. vers. Superiora tamen, & ex professo magis aduersus Azeuedum (eius argumentis satisfaciens, differentia què rationem inter confessionem, & recognitionem subiungens) lib. 3. pract. quæst. 36. per totam, maximè ex n. 3. & 8. vers. Superest modò, & in terminis similibus constitutionū, petitioni debiti certas metas præstituentiū, docuit Rebus. to. 2. ad le-*

ad leges Gallicas, tract. seu tit. de mercatoribus, minutatim vendent. art. 1. gloss. vlt. n. 12. siue in 14. fallentia, & in famulorum, * pharmacopolarum, ac similiarum personarum salarijs, quæ apud nos triennij spacium dumtaxat habet, intra quod peti debeant, *l. 9. d. tit. 15. lib. 4. noua compilat.* idem resoluunt D. Ferdinandus Menchac. *de success. creat. lib. 1. §. 10. num. 33. vers. Hoc amplius*, Petr. Dueñas *reg. 306. limit. 9.* sequitur Azeued. sibi parum constans *in d. l. 6. n. 54. & in d. l. 9. n. 43. 44. & 45.* 67 vbi * confessioni quoad hoc meritò æquiparat nouæ scripturæ, etià ex eadem debiti causâ post præscriptam personalem actionem factæ, recognitionem, quæ reuerà à sola confessione non differt, & idè eodè modo executioni tunc mandari poterit.

68 Ad tertium principale argumentum respondemus, concedendo regulariter maiorem, ex vi argumenti ab ordine litteræ sumptam, si scilicet talis ordo menti, & intentioni disponentis non refragetur, secus si illi contradicat, quæ vel ex subiecta materia, vel ex nullitate actus seruato ordine facti, vel ex perturbato necessitatis ordine, vel ex contraria iuris dispositione (cui posterior legislator, aut etià priuatus homo se in dubio videtur conformare) vel aliudè colligatur, tunc enim intellectus potius quàm scripturæ ordo attenditur, iuxta iura sic accipienda *in l. cum in testamento 37. aliàs 38. §. 1.* (quam post Dylum, & Baldum, ad vtilem quæstionem inducunt Angelus *num. 1.* & Imola *num. 5. ibi*) *D. de hered. inst. l. 2. §. prius, §. sed si quis, & §. sed & si ita, in fin. illic. Ut non ordo scripturæ sed ordo successionis spectetur, D. de vulgari, l. cum pater 77. §. fidei tuæ, illic. Nā ordo scripturæ non impedit causam iuris, ac voluntatis, D. de legat. 2. l. si finita 15. §. si plures 15. vers. Idè què Labeo, illic. Nā non spectabimus ordinem, D. de dān. inf. l. in his 5. §. vlt. in l. nec enim 6. D. de solut. illic. Nec enim ordo scripturæ spectatur, sed potius ex iure sumitur id, quod agi videtur, cum alijs. Ex quibus sic ultra DD. utrobiquè, & in locis in arg. citatis, notarunt, nonnullis què exēplis illustrarūt ferè om-*

nes ibidem relati, maximè Felin. *in d. c. cum dilecta, n. 5.* Euerar. *in locis legalibus, d. loco 1. ab ordine, n. 8. 11. 12. & 15.* Maranta *de ord. iud. 3. part. à num. 109. ad 117.* Mascard. *de probat. d. conclus. 1234. ex n. 19.* Card. Tusch. *tom. 5. littera O. d. conclus. 196. ex n. 21.* & ultra eos Seraphinus Oliuarius *decif. Rotæ Roman. 24. n. 2. p. 1.* Melchior Pelæz à Mieres *de maiorat. 2. partis initio, à n. 308.* Melchior Phæbus *decif. 38. n. 10.* Stephanus Gratian. *discept. forens. tom. 3. c. 563. n. 63. & c. 586. nu. 32. & 33.* Ant. Cardoso. *in praxi iudicum, verbo ordo, n. 5.* Vincet. Fufar. *de substis. q. 683. n. 6.* Vnde * minorem argumenti propositionem absolutè fatemur, nempè 69 *in l. 63. Tauri, & similia compilat.* primo loco scriptum, ac dispositum esse, ius exequendi decennio præscribi, quam de præscriptione ordinariæ actionis quicquam disponatur. Negamus tamen consequentiam, quod propterea ex illius ordinis vi præscriptio iuris exequendi chirographum præcedere debeat, quia repugnant iuris regulæ superius ex n. 20. pōderatæ, quod nimirum executio chirographo in iure recognito dumtaxat tribuatur, decennij què præscriptio ipsi tantum exequendi iuri, ad eod què necesse sit, ut & ad executionem, & ad decennij præscriptionem ei cōcessam, recognitionis qualitas iuxta tēpus verbi præcedat, cū chirographum non cognitum exequibile non sit, & quod nodum exequibile est, non potest, ac si esset, per præscriptionem extingui, quæ tantum intrōducta est ad extinguendum aliquod ius formatum, & in esse deductum. Quod ergo primo loco dispositum est circa iuris executiuum, quam circa ordinarij iuris præscriptionem, tum non per modum necessarij ordinis, & prælationis ita statutum est, sed magis per modum doctrinæ, & exempli gratia, * quo etiam casu limitari solet 70 illius argumenti vis, quemadmodum colligitur ex *c. decernimus, 2. illic. Sed Episcopi, Abbates, Archiepiscopi, & alij Ecclesiarum prælati, extra de iudicij, vbi notarunt Card. Zabarella n. 3. opposit. 1. vers. Dic subtilius, & Ioan. de Imola sub eodem num. Felin. in d. c. cum dilecta,*

n. 5. Euerard. d. loco 1. n. 15. vers. Quarto istud, Marant. d. 3. p. n. 113. Tulch. d. conclus. 196. num. ult. tum deinde, & si necessarium ordinem indicet, id tamen * ex supradictis tunc demum procedet, cum eodem tempore oriuntur actio executiua, & ordinaria, puta ex contractu contento in publico instrumento, quod statim per se executionem habet, ut diximus n. 44. quo casu cum prescriptio iuris executiui breuiore tempore, nempe decennij concludatur, id primo intelligitur prescriptum, & ad personalem actionem superest alterum decennium, iuxta superius tradita n. 56. & 61. secus si actio ordinaria primo nascatur, quam executiua, ut accidit in ea qua procedit ex chirographario contractu, qua statim quidem oritur, cum executiua pendeat ex recognitione, qua multo post fieri potest, durante tamen vita personalis actionis, ut & relato n. 44. ac seqq. late diximus.

72] Ex quibus plane cessat quod pro confirmatione argumenti dicebatur, nempe ad diluendum illud non probe dici posse, ius agendi personali actione ex priuata scriptura, quemadmodum, & ipsum exequendi ius, non nisi post eius recognitionem competere, inde que cursum suum incipere; quia nihil tale dicimus, aut supponimus, imo totum contrarium, differentiam in chirographario contractu constituentes inter ortum ordinariae, & executiuae actionis, quia illa statim, vel post dies, aut conditionis impletum nascitur ex contractu ipso, quomodocumque plenè probato, nedum per partis confessionem, aut recognitionem, sed etiam per testes, qui eius confectio inter fuerunt, siue in chirographo ipso descripti fuerint, siue non, iuxta iura in argum. adducta, haec vero nempe executiua actio, iuxta leges nostras Regias, dumtaxat ex iudiciali chirographi recognitione, aut debiti in eo contenti confessione oritur, nec proinde potest antea vllatenus per prescriptionem tolli, vel extingui, ut saepe diximus.

73] Quartum quoque argumentum faci-

li negotio diluitur, fatendo maiorem, distinguendo tamen minorem, nempe priuatam scripturam pure factam, & in publicam formam postea redactam, vim executiuam habere, ac si ab initio publice coacta fuisset, fatemur namque in eo sensu, qui verissimus est, & in quo DD. in arg. citati loquuntur, ut apud eos videre est, ut ex quo priuata scriptura ad publicam redacta est, ita firma sit, & per se executionis iure gaudeat, ac si publica semper fuisset, nec ad hoc illi noceat priuatae naturae initium, siue ipsa rei origo, * qua alioqui non parum in iure attendi solet, l. stantem 12. alias 14. in fin. illic. Quoniam initium contractus spectandum est, D. ad S. C. Macedon. l. 3. vers. Origo enim, C. eod. tit. l. 1. S. idem Pomponius 13. in fine, illic. Quia hic est primus contractus, & si seruas 30. in fin. D. de positi, l. si procuratorem 8. in fin. principij, D. mandati, l. si id quod 58. §. si filiusfam. vers. Initium enim, D. pro socio, l. clam possidere 6. illic. Non enim ratio obtinenda possessionis, sed origo nanciscenda exquirenda est, D. de acquir. possess. l. nam origo 8. D. quod vi, aut clam, cum similibus, relatis a Stephano Gratian. discept. forens. tom. 1. c. 43. n. 32. & tom. 2. c. 202. n. 15. & cap. 273. n. 22. & tom. 4. cap. 749. nu. 16. & a D. Ioanne del Castillo, qui latissime profequitur, quotid. controuers. to. 6. c. 155. ex n. Negamus vero minorem in sensu, in quo ad argumeti vim adducitur, * nempe quod ab initio, quando priuata tantum fuit scriptura, executiuam vim habeat, ob id quod postea in publicam formam redacta fuerit; nec enim talis redactio retrò operari potest, sed ab ipso die, in quo illa facta est, ut in simili de ratificatione actus ab initio nulli cum pluribus probauimus dissertat. 14. n. 37. & in terminis, licet non ita explicet, sic rectè prefato argumeto respondet Ioannes Gutier. d. lib. 3. pract. q. 35. n. 12. in princ.

Ad vltimū respondem⁹ concedendo maiorem, quando negligentia talis est, qua culpae adscribi possit, puta in eo admiffa, quod iure quis facere tenebatur ad euitandum damnum, ut in exemplis illorum iuris locorum, ac similibus,

milium, quorum nos in materia impeni, quod facile quis remouere potest ad vitandum praescriptionis damnum, meminimus dissertat. 9. n. 9. Quomodo etiam procedit dicta extrauagans execrabilis, Ioannis 22. de praebend. inter communes, vbi in odium retinentis, aut retinere volentis duo incompatibilia beneficia contra iuris prohibitionem, & in animarum non leue praedudicium, terminus ei ad vnum eligendum, & alterum dimittendam statuitur, & intra eum facere negligenti priuationis ipso iure incurrendae imponitur poena. Secus quando non est eius generis negligentia, ut in specie nostra, nec enim * creditor iure tenetur petere recognitionem cautionis priuatae, ita ut ob eam non petitam possit ei culpa imputari, & ac si petisset, & obtinuisset, decennij ad exequendum dati tempus ipso iure currat, quinimò in merum eius fauorem introductum est, ut si executionis iure aduersus debitorem gaudere velit, ipsum ad recognoscendum compellat, quod Galli garnire vocant, adeo què ex reg. tex. in l. quod fauore 6. C. de legib. cum similibus, in eius damnum verti non debet, si tali iure sibi fauorabili non utatur, quod intra viginti annorum spacium, quo personalis actio durat, intendere potuit, iuxta late superius tradita ad secundum argum. solutionem. Maximè * quia & si recognitionem creditor peteret, posset illam non obtinere, cum non ab ipso facto tantum penderet, sed & debitoris, qui suam esse scripturam negare potuit, & licet id sciri nequeat ante petitam recognitionem, non eò magis sibi culpa imputari potest, qui suo iure fuit usus, ex reg. tex. in l. nullus videtur 55. & l. nihil dolo 129. D. de reg. iur. & in effectu sic etiam huic vltimo argumento verissimè respondet Ioan. Gutier. d. q. 35. num. 12. à vers. Vltimò non obest. Cuius tamen rationem aliam non probo, qua utitur in vers. Quod si dixeris, quod nimirum * ex eo sibi debitor commodum parare non debet, vllum vè ius aduersus creditorem consequi, in quo ab eo beneficium accepit non exacti tanto tempore debiti, quod ipse

lapso solutionis termino absque vlla interpellatione soluere tenebatur, l. magnam 14. C. de contrah. & committ. stipulat. illa enim ratio per se sumpta parum firmitatis habet, nec enim generalis est, sed restricta tantum ad debitum in diem, in quo necessaria non est interpellatio, ex d. l. magnam, cui apud nos consonat l. 3. tit. 14. parti. 5. cum alioqui si debitum esset purum, & si peti statim posset, ex reg. l. in omnibus 14. D. de reg. iur. non tamen debitor moram contraheret ante petitionem ipsam, vel aliam interpellationem sibi factam, l. quod te mihi 5. D. de reb. credit. l. mora 32. D. de vsur. l. si ex legati causa 23. l. insulam 84. & l. qui Roma 122. §. coheredes, vers. Quaro, D. de verb. obligat. cum ubique notatis, l. 18. vers. E si quando, vbi Gregor. gl. 4. tit. 11. parti. 5. Quapropter * creditoris negligentia in id petendo, etiam ante praescriptionis tempora lapsa, saltem in vim praesumptionis illi nocere solet, ac debitori proficere, arg. tex. in l. Procula 26. D. de probat. l. si quis forte 6. in princip. vers. Nec enim debuit, D. de pœnis, & in cap. 1. vers. Quia si proclamare, ext. de frigid. & maleficiat. cum his, qua per haec, & similia iura, vltra DD. ubique, notarunt Alex. cons. 183. v. 19. ante fin. lib. 6. Paris. cons. 83. n. 27. vers. Nec praesumenat, & cons. 137. nu. 12. lib. 4. Ioan. de Neuzanis cons. 57. à n. 7. Matth. Afflic. decif. 13. n. 21. vers. Nona est coniectura, & n. 22. Vincet. Carot. de cis. 66. n. 9. Menoch. cons. 457. n. 1. vol. 5. & de praesumpt. lib. 2. praesumpt. 91. n. 7. vers. Ita quoque, & lib. 3. praesumpt. 135. à n. 3. & 19. Mascard. de probat. tom. 3. concl. 1324. num. 27. Ant. Hering. de fideiussor. c. 20. §. 1. n. 86. Est igitur superior ratio longè verior, quod creditor chirographari⁹ iure minimè sit adstrict⁹ chirographi recognitionem petere, qua sibi ad executiuam viam proficiat, sed possit pro libito circa illam petendam, vel non, dum personalis actio durat, ampli⁹ deliberare, nec interim executiui iuris nondum nati praescriptio currere aduers⁹ illum valeat, quia sic in manifestum ipsius damnum cederet, quod in eius fauorem fuit introductum, & negligent-

gligentia sibi permiffa, adeò que culpa vacans, indebitè puniretur.

81 Ex quibus vice verfa confequitur, culpabilem creditoris chirographarij negligentiam in eo effe, quòd post legitimum chirographi recognitionem ad eius instantiam per debitorem factam, illud fic recognitum executioni mandari intra decennium non curauerit, quo casu decennij lapsus eodè modo illi nocebit, ac creditori ex instrumento publico, qui illud intra idè spacium executioni tradi neglexerit, vt & omnes agnoscunt, & aduertit Gutierrez vbi supra. Sed obiter duo hic dubia, quæ in praxi frequenter occurrunt, excitare, ac breuiter declarare libet. Primum est, per quem actum huiusmodi decennij præscriptio interrumpatur? Alterum in quod vsquè tempus ex quo interrupta est prorogetur?

82 Ad primum porrò quod pertinet, præscriptionem iuris executum per solam executionis petitionem, & instrumenti productionem in iudicio factam intra decennij tempus ad exequendum datum interrumpi, quasi lis per eam videatur contestata, docuit Michaeli Zifontan⁹ ad l. 63. Tauri, vers. Quinò dubitatur, quem referunt, & sequitur Gomezius Legionensis in centuria informationum factò 82. nu. 1. & 2. Azened. in l. 6. tit. 1. §. lib. 4. noua compilat. n. 39. Quorum primus mouetur ex doctrina Bart. conf. 36. vol. 1. vbi in terminis statuti ciuitatis Alsifij (quo cauerur, quòd omnia, & singula instrumenta facta à decem annis retrò, de quibus nõ esset petita, nec facta executio, sint casla, & irrita, & exequi non possint) resoluit Bart. n. 2. vers. Concluditur ergo, videri executionem factam cum fieri cæpta est, licèt nõ sit perfecta intra illos decem annos, atq; ita remanere instrumentum validum, vt continuari potestà executio valeat. Quod & ipsam eadem Bart. doctrina nixus tam d. cõf. 36. quàm in l. is qui Reipublica 39. (vbi eam repetit n. 2. & 3.) d. ex quibus causis maior. voluit Iosephus Cumia in ritus magna curia Regni Sicilia, cap. 37. n. 24. dum docet, sufficere ad interruptione præscriptionis decennalis, quòd

executio fuerit scripta apud acta, etiã absque citatione, vel alio actu. Cæteri vero mouentur ex alia eiusdem Bart. doctrina in l. si quis stipulatus 57. nu. 4. D. de solut. qui in hæc verba loquitur. Et per hanc solutionem dico, quòd in instrumentis confessionatis, & continetibus quarrentigiam, qua habent executionem paratam, sicut sententia, si ibi vnum venit in obligatione, aliud in solutione, durat facultas solvendi donec petatur executio illius instrumenti, vel magis proprie donec fiat litis contestatio, vel quasi contestatio super illa executione, quòd loci Bart. quod dixerat donec petatur executio illius instrumenti, videtur declarare per verba sequentia, vel magis proprie (scilicet loquendo) donec fiat litis contestatio, vel quasi contestatio super illa executione, atque ita significat, in executiuis solam petitionem executionis habere vim litis contestationis, quomoddò eum intellexit Baldus ibi, n. 1. sic inquit, & dicit Bart. quòd in causis instrumentorum confessionatorum ipsa productio eam petitionem executionis ipsius, habet vim litis contestationis, quòd nota.

Contraria tamen sententia longè ⁸³ verior est, quam aduersus superius relatos defendit rectè Galpar Roderici⁹ de annuis reddit. lib. 2. q. 9. n. 70. & prosequitur latè D. Valençuela conf. 21. ex n. 2. vltra alios ab ipsis relatos, & à nobis aptius ad sequens dubium referendos. Cuius sententiæ potissimum fundamentum in eo est, quòd & si in ordinarijs iudicijs solènis libellus offerri debeat, Auth. de exhib. reis, §. illud quòd, vers. Sancimus, collat. 5. Auth. offeratur (inde sumpta) C. de litis contestat. c. inducia 4. §. offeratur 4. q. 3. e. 1. de libelli oblat. c. quoniam contra 11. iuncta glos. verbo petitiones, de probat. l. 40. tit. 2. parti. 3. l. 1. in princip. illic. Aya de presentat. seu demanda, tit. 2. lib. 4. noua cõpil. & vltra ordinarios vbiquò, prosequuntur optimè Marat. de ord. iudicior. 6. p. memb. 3. iudicij de libelli oblat. ex n. 1. Didac. Perez in l. 11. gl. 1. per tex. ibi, tit. 1. lib. 3. ordinam. Matiençus in dialogo relltoris 3. part. e. 43. Gundisal. Paz in praxi, 1. p. tom. 1. 4. temp. s. n. 2. atque alij congesti ab Augustino Barbosa in colle-

84 collectanea ad text. in d. c. 1. de libelli oblat. n. 2. adhuc tamen * sola eius oblatio non sufficit ad præscriptionem interrumpendam, nisi subsequatur conuentio, seu citatio alteri parti per executorem ad id per iudicè missum, vel aliter faciendâ, iuxta iura sic accipiendâ in l. sicut 3. vers. Nec sufficit, illic. Aut in iudicio postulatione deposita, fuerit subsequata per executorem conuentio, & l. cum notissimi 7. in princip. illic. Si non interruptum erit silentium, vt lege cautum est, id est etiam per solam conuentionem, C. de præscript. 30. vel 40. annor. cum his, quæ vltra gloss. & DD. vbiquò, notant Iaf. in §. pœnales n. 120. inffit. de aet. Franciscus Balb. de præscript. 3. p. 6. principalis, quest. 4. n. 14. ampliat. 5. & n. 24. vers. Et quòd sola, ac nouissimè post plures alios Petrus Barbosa sic explicans in d. l. sicut n. 233. iuncto nu. 242. in fin. & in d. l. cum notissimi, n. 45. vers. Sed verius, ac n. 46. Multò igitur

85 minus * sola petitio, alteri parti non intimata, ad præscriptionis interruptionem sufficet in executiuis, in quibus cum non iure actionis, sed ex iudicis officio procedatur, solènis nõ exigitur libellus, parti alteri intimatus, vt nec in quibusuis summarijs iudicijs, Clem. sepè 2. in princip. vers. Nos autem, de verbor. signif. sed per viam actus executio postulat, ac per iudicem decernitur, etiam sine citatione, vt notarunt Speculator lib. 2. tit. de execut. sent. §. breuiter 5. in princip. Bart. in l. intra dies 7. n. 1. & 2. D. de re iud. Iafon in l. si cum dotem 2. §. eodem autem tempore, n. 6. D. soluto matrim. ac post alios Rebuf. tom. 1. ad leges Gallicas, tract. de litter. obligator. art. 6. gl. 3. n. 3. Marant. de ord. iudic. 6. p. in 3. & vlt. actu de execut. n. 8. & 17. Gundis. Paz in praxi, 4. part. to. 1. cap. 2. num. 1. iuncto num. 43. D. Valençuela d. conf. 21. n. 3.

86 Nec contrarium imò idem ipsum voluit Bart. d. conf. 36. n. 1. & 2. vol. 1. & in d. l. is qui Reipublica, num. 2. & 3. D. quibus ex causis maior. aperte namque vbiquò supponit, nedù instrumenti productionem, & executionis petitionem intra decennium fuisse factam, sed & debitorum citationem solenni-

ter subsequatam, a dhibitum què iudicis præceptum, vt coram eo compareret ad recipiendum præceptum de soluendo, & ob contumaciam in non comparendo ad missionem in possessione aduersus eos deuentum fuisse, atque ita docet, quòd cum eo modo cæpta sit executio, licèt non perfecta, satis factum fuit statuto, irritum reddenti instrumentum, ex quo intra decennium non sit petita, & facta executio, quia in his, quæ non habent certam, & determinatam formam, id quòd legitimo modo cæptum est, pro facto, & cõpleto habetur, vt latè idem Bart. prosequitur, & probat. Planè igitur vult Bart. ad executionis initium, & vt via executiua interrupta dicatur, saltem requiri debitoris citationem. Id què etiã non obscure significat in d. l. si quis stipulatus 57. n. 4. D. de solut. dum quòd ibi traditum est, per iudicalem petitionem, amitti facultatem soluendi, alioqui debitori competentem (quòd de petitione ab altera parte contradicla, siue de litis contestatione, omnes rectè intelligunt, hæc est enim eius verbi ad iudicium relati potissima significatio, l. amplius non peti 1. §. iuncta gloss. verb. iudicium, & communi, D. rem ratam haberi, notat Iacob⁹ Spiegelius, & cæteri lexicographi verbo petere verbum) ad instrumenta applicat confessionata (vt vocat) quæ instar rei iudicate executionem habent, vt si in eis vnum veniat in obligatione, & aliud in solutione, soluendi facultas duret donec petatur executio huiusmodi instrumenti, id què explicans subiungit, vel magis proprie donec fiat litis contestatio, vel quasi contestatio super illa executione; per contestationem namque, vel quasi contestationem, intelligit eos actus, qui contestationis, vel quasi contestationis vim obtinent. Porrò quasi contestationis obtinet vim libelli oblatio seu petitio, alteri parti intimata, vt diximus, vel etiam aduersus præsentem partem facta * quæ & ipsa sufficit ad 87 præscriptionem interrumpendam in quibuscumque iudicijs, siue ordinarijs, siue executiuis, quia tantum operatur præsentia partis in iudicio, quantum cita-

citatio, elegans tex. in l. etiam si patre
29. §. fin. illic. Nemini de creditoribus
paternis presente, vel ad agendum à Præsi-
de euocato, D. de minorib. facit & tex. in
l. in causa 13. §. causa, illic. Presentibus
aduersarijs D. eod. tit. in l. cū ostēdimus 4.
§. fideiussores 3. illic. Si presentes fuerūt,
& non contradixerunt, D. de fideiussor. tu-
tor. in l. heredes palam 21. §. in testamētis,
illic. Licet ad aliam rem sint rogati, vel
solliciti, D. de testam. in l. de unoquoque
47. D. de re iud. & in c. 2. illic. Te præ-
sente, nec reclamante, de accusat. in 6. Ex
quibus sic in terminis notarūt Specu-
lator lib. 4. tit. de libellorum concept. & se-
quitur videre 13. nu. 9. vers. Ego dico, &
post Guil. de Cuneo, & alios antiquos
Bart. n. 1. apertius Bald. n. 2. & latissi-
me Iafon per plura comprobans à n. 1.
vers. Tu tene, in l. 1. D. de in ius vocando,
& in l. ex hoc edito 3. seu fin. n. 5. extens.
1. D. de eo, per quem factum erit, Felin.
in cap. illud 8. n. 3. vers. Et pro hoc addit,
ext. de præscript. Franciscus Balbus de
præscript. 3. p. tertia, & ult. partis, q. 4.
princip. num. 9. Montaluus in l. 7. verbo
querelēse, vers. Per productionem tamen,
& verbo interruptitur etiam, tit. 11. lib.
2. fori, Petr. Barbosa ad l. cum notissimi
7. in princip. n. 47. C. de præscript. 30. vel
40. ann.

88 Sed nec indistinctè verum est, so-
lam sufficere citationem, ad interrup-
pendam ciuilitè præscriptionem ne
ulterius progrediatur, sed aliquando
etiam litis contestatio desideratur, l.
mora litis 26. C. de rei vendic. l. nemo 10.
vers. Interpellatione, C. de acq. possess. l.
fin. vers. Otrōs por tal comenzamiento, tit.
10. p. 3. id quod latè prosequuntur, &
explicant Azo in summa, C. de annali ex-
cept. n. 2. & 3. Anton. Butr. num. 7. post
med. vers. Ciuilis autem, Abb. Panorm.
n. 11. Felin. à num. 2. & cæteri commu-
niter in d. c. illud 8. de præscript. optimè
post alios Iafon à n. 122. ad 126. Ioan.
Oinotomus nu. 77. in §. pœnales, inst. de
act. Franciscus Balbus de præscript. 3. p.
6. & ult. partis principalis, quæst. 4. prin-
cip. n. 4. cum seqq. ac post cæteros Ioan.
Oros. in d. l. finali, in princip. à n. 3. D.
de eo per quem factum erit, & in l. 1. §. sed
excipiuntur, n. 1. & 2. D. de fer. D. Præ-

ses Couarr. in reg. possessor 2. p. §. 12. n.
4. D. Ant. Padilla in l. 2. à n. 72. C. de
seruit. & aqua, Pater Molin. de iust. &
iur. tract. 2. disput. 78. à nu. 11. & post
plures alios Petr. Barbosa in d. l. scūt,
C. de præscript. 30. vel 40. annor. à num.
252. & ultra eos Gaill. præf. obseruat.
lib. 1. obseru. 74. num. 20. 21. & 22. no-
uissimè Andreas Vallensis in paratitla
ad Decretales, lib. 2. tit. 26. de præscript.
§. 2. n. 4. cum alijs infra. Quanquam
indistinctè iure etiam ciuili solam suf-
ficere citationem ad quacumque præ-
scriptionem interruptendam, per tex.
in d. l. scūt, & in d. l. cum notissimi, & in
l. 2. C. de annali except. voluerit Cona-
nus lib. 3. comment. cap. 14. num. 8. cu-
ius ad hoc meminit Osualdus Hilli-
gerus alios congerens in notatis ad
Donellum lib. 5. comment. cap. 21. litt.
F. vers. Hodie autem, id què apud nos
probatum videatur in l. 29. vers. Otrōs
dezimos, que si alguno, tit. 29. parti. 3. dū
ea lex indifferenter siue per citatio-
nem, siue per litis contestationem præ-
scriptionem interrupti constituit, il-
lic. Le fiziesse emplazar sobre ella por tar-
ta del Rey, o del juzgador, o por portero, o
gela ouiesse demādado en juyzio, per quem
tex. id licet sub dubio notat Gregor.
Lop. ibi gloss. 3. vers. Et fortè dicendum,
què refert, & sequitur Pater Molin. d.
disput. 78. n. 17. Vtrumque enim falso
nititur fundamento. Primum quia iu-
ra illa speciales continent casus, ultra
quos minimè sunt trahēda, ad aliorum
iurium correctionem, ex reg. tex. in l.
ius singulare 15. D. de legib. cum similibus.
Alterum, quia & Partitarum leges ita
semper interpretandæ sunt, vt iur. cō-
munes non corrigant, sed iuxta eas, ea-
rum què distinctionem accipiendæ sint,
vt aliàs obseruat idem Gregor. Lop.
in l. 9. gloss. 3. tit. 13. parti. 6. & nos
ex pluribus alijs comprobauimus dis-
sertat. 19. num. 43. ergo & in terminis
d. l. 29. idem dicendum est, vt aduer-
sus Gregorium ibi, lōgè veriùs defen-
dunt Padilla in d. l. 2. C. de seruit. n. 76.
Petrus Barbosa in d. l. scūt, num. 279.
Quomodò etiam accipiendam censeo
d. legem 7. cuius illi non meminere, in
vers. Onde establecemos, tit. 11. lib. 2. fori,
vt col-

vt colligitur ex traditis à Montaluo
ibi, verbo, o emplazete, vers. Item fit in-
terruptio. Apud relatos verò & illud
videre est quid in hac interruptionis
materia iure Pontificio obtineat, & in
praxi apud nos in foro seculari seruan-
dum sit, quod latius nunc disputare nõ
vacat.

89 Maneat itaque ad interruptendam
ciuilitè præscriptionem in iudicijs,
etiam summarijs, & executiuis, saltè
citationem necessariam esse, vt & in-
ordinarijs, ac plenarijs necessariam esse
diximus, & aliquando etiam litis cō-
testationem. Cuius vim in executiuis,
& summarijs obtinet primus actus re-
pugnans, & contradicens, qui causæ
merita concernat, puta rei oppositio
executioni facta, aut quæ post litis cō-
testationem sequi solet, vt dilatio ad pro-
bandū, atque ad eò per talè actū, quasi
per litis cōtestationem censetur præ-
scriptio interrupta, vt ex Aretino re-
soluit Balbus de præscript. d. 3. p. 6. &
ult. part. n. 32. & ex alijs Marant. de or-
di. iudic. 4. p. dist. 9. n. 20. & 6. p. in 10.
& ult. memb. de lit. contestat. vbi què in-
vers. Quo casu, & actu 4. de positione, n. 4.
Petrus Phollerius in tract. de censib. ad
fin. §. qua quidem executio, nu. 36. Ioan.
Garcia de expens. c. 9. n. 82. & 83. Io-
sephus Cumia in ritus Sicilia, cap. 4. n.
21. & 22. & cap. 17. num. 101. & cap.
37. num. 84. Gaspar Rodericus de re-
ditib. d. lib. 2. quæst. 9. num. 70. post med.
vers. In executiuis autem, Gundisal. Paz
in praxi tom. 1. reuapor. 6. num. 7. D. Va-
lençuela, plures alios cumulans d. cō-
st. 21. à n. 4. ad 9. D. Franc. Salgado de
Reg. proteç. 4. p. c. 2. n. 55.

90 Iuxta quam verissimam resolutio-
nem sequens casus decisus est in His-
palensi Senatu me Iudice 24. die Fe-
bruarij anni 1623. Cū enim Ludo-
uicus de Sotomayor, ciuis Astigiensis,
alteri Astigiensi ciui ad certam pecu-
niæ quantitatem per publicum instru-
mentum obligatus esset, eius què vir-
tute creditor aduersus Ludouicum il-
lum, Hispalim ad aliquot ipsius nego-
tia peragenda profectum, executionem
coram ordinario iudice Astigiensi, in-
stante iam decennij, ad exequendum

Decisio
incidit
Hispa-
lensis Se-
natu.

sibi competētis, sine petijisset, eius què
rei mandatum obtinisset, ac simul re-
quisitorias litteras ad ordinarium iu-
dicem Hispalensem, vt illum ad addi-
tionis sententiam citari faceret; hu-
iusmodi quidem litteræ lapsæ iam de-
cennio coram iudice productæ fuere,
qui illas ad exitum perducere iussit, ci-
tatus autem Ludouicus ab hoc iudicis
decreto ob id, quod post decennij lap-
sum, atque ita exequendi iure iā præ-
scripto emanasset, nec proinde citatio
sibi postea facta quicquā operari pos-
set, Hispalensem prouocauit Senatū,
in quo decretum ipsum ex supradictis
reuocandum censuimus. Nec Senatū
mouit, quod ante decennij lapsum re-
quisitorie litteræ ad Ludouicum ci-
tandum decretæ fuissent, atque ita per
eas decennij præscriptio interrupta vi-
deretur, quippè quam DD. communi-
ter non minus interrupti docent per
executoris missionem, quam per cita-
tionem ipsam. Id enim cessat ex his, quæ
ad sequens dubium aptius dicentur.

Ad secundum dubium breuiter res-
pondemus, differentiā esse constituen-
dam inter præscriptionis interruptio-
nem per solam citationem factam, &
eam, quæ fit per litis contestationem,
illa enim aufert omne tēpus antè elap-
sum, & nouæ præscriptioni iuxta anti-
quam actionis naturam locum facit,
ita vt præscriptio interrupta amplius
non procedat, nisi denuò inchoetur, &
tūc necessarius sit totus ille cursus tē-
poris, qui primò requirebatur, quomo-
dò procedunt d. l. scūt, & d. l. cum notis-
simi, C. de præscript. 30. vel 40. ann. ac si-
milia iura, solam citationem desiderā-
tia. Hæc verò interruptio, quæ per
litis contestationem contingit, actio-
nem qualiscumque vitæ, etiam breuissi-
mæ, in quadraginta annos perpetuat,
ob eam causam proprius perpetuatio-
dicta, elegans tex. in l. fin. C. illo tit. de
præscript. 30. vel 40. an. vbi de litis cō-
testatione tantum sermone esse tam ex
legis principio perspicuum est, illic.
Suos obnoxios in iudiciū vocantes, & iudi-
ciarjs certaminib⁹ vtilitatis, quæ ex ver-
bis illis. Sed licet personalis actio ab ini-
tio fuerit instituta, eam tamen in quadra-
gesimam

gestimur annum extendimus, cum non simili sit qui penitus ab initio tacuit, ei qui & postulationem deposuit, & in iudicium venit, & subijt certamina, litem autē implere per quosdam casus praepeditus est, & apertius in vers. ult. in fin. illic. Ex quo nouissima processit cognitio, postquam utraque pars cessauit; quod & constat ex l. 1. §. ad hac, vers. Exceptis omnibus actionibus, C. de annali except. cap. placuit 1 §. 5. hac de praescriptionibus decennij, vers. Si per litem contestationem, 16. quast. 3. & in terminis hanc differentiam obseruauerunt gl. verbo extendimus, vers. Sed nos dicim⁹, & gl. fin. ac ferē omnes in d. l. fin. C. de praescript. 30. Bart. & Paul. Castrensis n. 5. Alex. n. 11. vers. Sed contrarium, & ceteri magis communiter in l. fin. D. de eo per quem factum erit, vt testantur Ias. ibi, nu. 3. idem in l. nam postea 9. §. si is, qui temporali, n. 2. D. de iureiur. & in l. 1. n. 7. C. quando libellus Principi oblat⁹, & in §. penales, n. 110. 111. & 112. ubi etiam Cinotomus n. 78. inst. de action. ac rursus conf. 34. n. 5. lib. 1. Guido Papae decis. 416. n. 6. Philip. Cornueus conf. 180. n. 4. & 5. lib. 3. Ripa in d. nemo potest, n. 118. D. de legat. 1. Francisc. Balbus de praescript. 4. p. 6. & ult. partis n. 1. 2. & 3. Tiraq. de retractu sanguinis. §. 1. gl. 10. n. 75. & 76. Rebus. 2. to. ad ll. Gallic. tract. de resciss. contractuum, art. ult. gl. 19. n. 14. & to. 3. tract. de dilat. art. 5. gl. vni. n. 10. Roder. Suar. ad l. post rem iudicatam, notab. 2. §. considera ultim⁹, n. 5. D. de re iudicata, D. Couar. quanquam non satis constat, in reg. possessor 2. p. §. 12. n. 6. & 7. Petr⁹ Duch. reg. 6. limitat. 2. vers. Vnum tamē, Did. Perez ad l. 1. tit. 3. lib. 3. ordinam. gl. 1. q. 5. in 2. & 4. effectu, Parlad. lib. 1. rer. quotid. c. 1. §. 13. n. ult. (ubi nominatim in iure exequendi loquitur) & §. 14. n. 4. & 6. Ioan. Gutier. de iuram. confirmat. 3. p. c. 1. n. 1. Ioseph. Cumia in ritus magna curia c. 37. n. 22. Petr. Barbosa in d. l. sicut, n. 282. & in d. l. cū notissimi, §. imd, n. 26. & 27. & latius in d. l. fin. d. n. 2. ad 14. C. de praescript. 30. vel 40. & qui similiter in exequendi iure nuncupatim loquuntur Volanus in curia Philippica 2. p. §. 1. n. 12. & D. Franc. Salgad. de Reg. protecl. 4. p. 6. 2. n. 49. 50.

& §. 1. Qui ferē omnes quoad primū effectum planē æquiparant citationē, & executoris missionem, quod in casu illo decisionis Hispalēsis, cuius n. 90. mentionē fecimus, difficultatē aliquā ingressit; meritō tamen Senatū non mouit, quia praefati DD. in æquiparatione illa proculdubio senserūt de executionis missione effectū habente, ob citationē reuerā ab executore factā; hūc enim modū gratia exēpli tantūm referūt, vt ostendant, citationē ad interruptionis effectū per executorem, vel simili alio modo faciendam esse, vt tradunt, & explicat relati à nobis sup. n. 84. maximē Petr. Barbosa ibidē commemoratus, qui n. 242. in d. l. sicut, pro regula ex eo textu statuit, ante citationē executā non interrūpi praescriptionē. Id quē patet, quia DD. omnes ad effectū illū nō quamcūq; citationē requirūt, sed quē specialis, ac certa sit, & citatū, de lite sibi mota certum reddat, iuxta Clem. 2. iūcta gl. verb. ad partē, & cōmuni, vt lite pendēte, quā quē valida omninō sit; nec aliquē defectum patiatur, vt resoluūt post alios Ias. in l. fi. n. 6. in 3. & 6. limit. D. de eo per quē factū erit, Gu. Pap. d. decis. 416. n. 2. vers. quod intelligo, & decis. 488. per totā, Balb⁹ de praescript. 3. p. 6. & ult. part. q. 4. n. 23. & 27. Tiraq. de retract. sanguinis. §. 3. gl. 2. n. 3. 5. & 6. And. Gail. d. lib. 1. obseru. 74. n. 21. Padill. in d. l. 2. n. 80. C. de seruit. Ioseph. Cumia d. c. 37. n. 23. Petr. Barbosa in d. l. sicut, n. 266. Quinimō ubi cōmissio nuntio facta est ad citationē faciendā, illud ampli⁹ cōmuniter DD. desiderāt, vt citationis relatio, ac fides iudici facta sit, ea quē in scriptis redacta, nec antea ceseatur interrupta praescriptio, vt videre est apud Ancharr. in d. Clem. 2. in fi. vt lite pēd. Alex. n. 12. & Ias. n. 6. limit. 5. in d. l. fi. D. de eo, per quē factū erit, eundem Ias. in d. §. penales, n. 129. Hippol. sing. 346. n. 2. Balbū d. q. 4. n. 25. & 26. Ant. Rubeū in l. nō solū, §. morte, n. 545. D. de noui oper. nūc. And. Gail. d. n. 21. quāquam contrariū, nēpē sufficere, quod citatio reuerā per nuncium facta fuerit, vt ex tūc interrupta praescriptio ceseatur, cū aliud iura nō requirāt, lōge veri⁹ sit, vt volūt Guid. Pap.

Pap. ubi proximē, maximē d. decis. 488. in fi. qui simplicē tātū citationē exigit, Claud. in d. §. morte, n. 115. Iacob. Put. decis. 385. n. 6. vers. Quia sola citatio, lib. 3. apert⁹ Barbof. in d. l. sicut, n. 261. Nec cōmunē sētētā iuuat l. hac autē 5. §. nō defendi, illic. Cōstare debet, liquere quē Praetori, D. quib. ex causis in poss. eat. quia tātū procedit ad cōstituēdū quē in cōtumac. itauit in eū, velūt verē cōtumacē procedi valeat, vt docet, & exēplificat rectē Bart. ibi n. 2. Quod autē citatio reuerā inteuire debeat ad praescriptionis interruptionē nemo dubitat. Ita igitur sanē intellecti qui citationē, & executoris missione ad eū effectū parificāt, reprehensione digni nō sunt, quā in eos iacit D. Valēque d. cōf. 21. n. 17. quasi voluerint, sufficere citationis decretū, licet nō executū, quod ab eorum mente longē abfuisse ex nuper obseruatis planissimum est.

93 Nec secū⁹ interruptionis, per litem cōtestationē contingentis effectus, actiones quascūq; perpetuādi in 40. ann. hodie apud nos cessauit per l. 63. Tauri, vt putauit Ant. Gom. ibi n. 3. dicēs iam hodie ex ea l. sublatā esse perpetuationis actionū materiā, ex eo mot⁹, quod cū lex illa nedū personali actioni, sed & executoriæ sētētiae super ea latā 20. annor. metas praestituat, multō minus admittet tā proluxi tēporis spaciū, nēpē 40. ann. ob solā litem cōtestationē. Quia singularis hęc Ant. Gom. sētētia meritō à ceteris Regnicolis neglecta est, qui illa lege nō obstāte, adhuc perpetuationē hodie per litem cōtestationē admittunt, vt apud sup. relatos videre est, apert⁹ q; eā sētētia explodāt Parlad. d. lib. 1. n. quot. c. 1. §. 14. n. 7. D. Iacob. Valdesi⁹ ad Roder. Suar. in d. l. post rē, notab. 2. §. considera, lib. C. vers. Cōtra Antoniu, Pet. Barbof. in l. fi. d. n. 44. C. de praescript. 30. vel 40. quia lōgē diuers⁹ cas⁹ est qui proponitur in ea l. fi. cū videlicet actio deducitur in iudiciū, & lis inter partes vētilatur, quo casu æquū est, ei⁹ praescriptioni ita interruptā tā lōgū impartiri tēp⁹, cū interea multa soleant accidere, propter quā lites ad debitū finē perducī nequeāt, vt ibi differētē Justin. pro ratione subiicit, ab eo de quo agit lex Taurina, quādo lis iā est finita per sētētia, super actione latā; in qua sanē specie cū nihil sit impedimēto, quomin⁹ actor suū i⁹ prosequatur, meritō coāguata

fuit actionis vita; quā diuersitatis rationē aduers⁹ D. Cou. aliter sentiētē in d. reg. poss. 2. p. §. 11. n. 2. vers. Superest mod⁹, prim⁹ cōsiderauit Méchac. de success. creat. lib. 1. c. 10. n. 32. cui accessit Did. Perez. in l. 3. tit. 13. lib. 3. ordin. gl. 1. §. est deinceps notādū, & utrūq; ad illā cōmēdat Parlad. d. §. 14. n. 8. solū autē Méchacā Barbof. d. l. fin. n. 46. Qui n. 47. aduers⁹ P. Mol. d. disp. 78. n. 70 simile notat circa Regiā ordinationē Lusitanā lib. 4. tit. 80. §. 2. (al. tit. 79. §. 1.) vt dū statuit, praescriptione interrupta, tātū dē tēporis actioni in iudiciū deducēdā superesse, quātū ab initio cōpetebat, nō tollat perpetuationē in 40. ann. si per litem cōtestationē lis fuerit interrupta, vt malē P. Moli. opinat⁹ est, sed tātū loquatur de interruptione, quā fit per citationē, quā actionē, vt dixim⁹, nō perpetuat, sed nouā praescriptioni iuxta antiquā actionis naturam locum facit.

Ex quib⁹ omnib⁹ lōgē min⁹ dubitabilis vis⁹ est alter cas⁹ qui ad Hispalēsē Senatū delatus est, ibi q; decisus me Iudice 17. die Decēbris an. 1629. cū ad Granatēsē iā promot⁹ essem, nā cū Didacus Ruyz de los Santos vicin⁹ oppidi de Caçorla per publicū instrumētū an. 1609. obligat⁹ esset Frācisco Molinā Muñoz eius loci incolē ad sumā septingētorū fermē ducatorū, pro totidē ab eo acceptis, & sex annis elapsis à tēpore cōfecti instrumenti, nēpē an. 1615. Frācisc⁹ Molina corā ordinario iudice Caçorlę instrumētū ipsū produxisset, ei⁹ q; virtute executionē aduers⁹ Didacū tūc absentē, eius q, bona executionē petiisset, ac decerni sibi obtinuisset, vlteri⁹ autem iudiciū hoc prosecutus nō esset, quia Didaci perseuerauit absētia; postmodū an. 1627. cū iā domiciliū suū Didacus Hispalim trāstulisset, ibi cū vxore, & filijs vltra decēniū cōmorat⁹ (quā sola decēnij cōmoratio, & si reliqua deficerēt, sufficiebat ad domicilij trāslationē inducēdam, iuxta l. 2. C. de incolis lib. 10. cum traditis à gl. Bart. & omnib⁹ ibi, Balbo de praescript. 5. p. quinta principal. q. 14. Boer. decis. 260. n. 9. Gail. praet. obser. lib. 2. obs. 34. n. 7. ac post plures alios Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 86. n. 14. Rol. à Val. cōf. 79. n. 53. vol. 3. Bursat. cōf. 36. n. 7. & 8. Mascari. de prob. to. 1. cōcl. 535. n. 6. 7. & 8. id quē apud nos cōstat ex l. 33. vers. la setena, ubi & post alios

94
Decisio incidēs Hispalēsis.

Iuris controuersi in Hispalen. Senatu.

notat, & explicat Greg. Lop. gl. 12. tit. 2. p. 3. & l. 2. vers. la doxena, ubi idē Greg. gl. fi. circa fi. vers. Et in dubio, tit. 24. parti. 4. Barbof. in l. beres absens 19. §. proinde, in art. de foro rat. orig. n. 43. & §. fi. à n. 103. de iudicijs) Fracisc^o executionis iudiciū prosequi volēs, requisitorias litteras ab ordinario iudice Caçorlæ petiit ac obtinuit ad iudicē Hispalēsē, vt in illo, & ei⁹ reb⁹ executionē faceret, idq; ita decernente Hispalēsi iudice, coram quo illæ productæ fuerē, ab huiusmodi decreto nostrū Didac⁹ prouocauit Senatū, in quo id ex plurib⁹ meritō reuocādum cēsum⁹. In primis, quia falsō supponebatur, per instrumēti productionē, & executionis petitionē ei⁹ virtute factam, ac per iudicem decretā anno 1615. quasi per litis cōtestationē videri decennij præscriptionē interruptā, & in 40. annos perpetuatā, iuxta sententiā Cifontani, Legionensis, & Azeuedi, relatā sup. n. 32. cū ad id oppositori⁹ actus necessari⁹ foret, & per solā petitionem nec interrupta fuerit ad effectū, vt in aliud decenniū prorogaretur, ad quod vel citatio, vel saltem executionis petitio aduersus præsentē, & audientē partē facta requirebatur, vt latē probauimus à n. 83. Bartoli doctrinā, qua sententia illa nititur, optimē declarantes n. 86. & 87. Rursus quia & si citatio, vel executionis petitio aduersus præsentem partem interuenisset, atque ita intra aliud decenniū executioni loc⁹ foret, id tamē iā lapsū est, cū ab anno 1615. quo petita, ac decreta fuit executio, ad annum 1627. quo illa fuit suscitata, plusquā duodecim anni fuerint emēsi. Tādē quia & si intra decenniū prima illa executio petita fuisset, cū tamen ob illā solā iudiciū cæptum nō fuerit, ob citationis defectū, nō fuit iurisdicō radicata in iudice Caçorlæ, vt apud eū postea, cū aliō domiciliū Didac⁹ trāstulerat, executiuū id iudiciū quasi cæptū cōtinuari posset per litteras requisitorias ad domiciliū iudicē. Ad quod saltem citationē executā requiri cōstat, l. cū quādā puella 19. vers. Sed & si post susceptā, D. de iurisd. omn. iud. l. si quis postea 7. l. ubi cap- tū (al. acceptū) 30. D. de iudicijs, c. proposuisti 19. de foro cōpet. l. 12. tit. 7. parti. 3. & vltra

ordinarios ubiq; resoluūt Rebuf. to. 3. cōmēt. ad l. Gallie. tract. de citat. in præfat. n. 117. Robert. Marāta disp. 6. n. 20. Tiber. Decian⁹ in tract. criminal. lib. 4. c. 21. n. 3. & 7. And. Gail. præf. obseru. lib. 1. c. 11. n. 1. & c. 29. n. 5. & lib. 2. c. 36. n. 13. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 1232. n. 6. & 7. qui ex num. seq. latē ampliāt, ac limitāt, quod & fecit Græue⁹ ad Gail. d. lib. 1. cōcl. 29. cōsiler. 2. per totā, qui alios cōgerunt, quib⁹ addendi sunt Paz in praxi 7. p. to. 1. c. vn. n. 59. vers. Tertiō suadet, D. Valençuela d. cōf. 21. n. 11. 12. & 13. & cōf. 32. n. 70. Sed nec sufficiebat, cōtractū in illo loco fuisse celebratū, vt insinuare videtur text. d. fūcilis in l. 2. G. de iurisd. omn. iud. illic. Nā ubi domiciliū reus habet, vel tēpore cōtractus habuit, licet hoc postea trāstulerit, ibi tātū eū cōueniri oportet. Quia text. ille, ne iuris principijs obstet, necessariō accipiend⁹ est, cū ex cōtractu illo obligat⁹ vel primō in ius vocat⁹ erat apud iudicē antiquū domiciliū, in quo cōtraxit, vel si hoc domiciliū trāslationē nō præcesserit, in eo tamē loco postea reperit⁹ fuerit, quia & sibi ratione cōtract⁹ rectē cōuenitur, iuxta reg. tex. in c. 1. §. cōtrahētes, de foro cōpet. in 6. & quæ tradūt gl. verb. pro nō dato, vers. Tu potes attētare, Bart. & omnes, in l. 1. D. si quis in ius vocat⁹ nō ierit, & in l. beres absens 19. §. 1. & 2. D. de iud. Speculator in tit. de cōpetētis iudicijs adit. §. 1. n. 2. vers. 5. & rursus à n. 18. Abb. à n. 22. Dec. n. 158. & post alios latē Beroi⁹ à n. 194. in c. 1. de iudicijs, idē Abb. in c. fin. n. 36. de foro cōpet. Bern. Diaz reg. 642. D. Præses Couar. in præf. c. 10. à n. 3. Franc. Auiles ad c. 27. Prætor. verbo ent reguen, n. 16. & 17. Gutier. de iuram. confirmat. 3. p. c. 16. per totū (qui duo l. quādā ordinam. quæ cōtraria videtur, rectē explicāt) Paz in praxi 4. p. to. 1. c. 2. n. 7. Pet. Barbofa in d. l. beres absens, §. proinde, à n. 41. Ceuall. cōmun. cōtra cōmun. tom. 1. q. 154. Molin⁹ de brach. secul. c. 28. n. 5. 6. & 7. & in terminis sic relatā l. 2. rectissimē intellexerūt Paul. Castr. ibi n. 7. Abb. n. 3. & Felin. n. 2. in d. c. proposuisti, de foro cōpet. Donel. lib. 17. cōmēt. c. 12. vers. Domicilio, & Petr. Barbof. in d. §. proinde, à num. 8.

GLORIA TOTA DEO, QUI HÆC NOBIS
OTIA FECIT.

INDEX

INDEX PRIMVS LOCORVM IVRIS CIVILIS, PONTIFICII, ET REGII, QVÆ IN HOC

opere vt notabilia expenduntur, & vel remissi-
siue, vel extensiuē expli-
cantur.

QVO FACILIUS AVTEM, AC BREVIUS SINGVLA
in eo contenta demonstrantur, lectorem admonemus, quod numerus prior
dissertationem, quæ etiam sub simplici D. intelligitur,
secundus marginalem numerum
designat.

EX DIGESTO VETERI.

Lib. 1. tit. 2. de origine iur. l. 2. circa fin. vers. Primus D. Augustus, expenditur, & exornatur, D. 15. n. 19.
Tit. 3. de legibus, l. benignius 18. cum nonnullis sequentibus, & similes leges expenduntur, latē quæ exornantur, ac declarantur, D. 7. n. 20. cum seqq.
L. de quibus 32. in princ. expenditur, ac similia iura notantur, exornantur, ac declarantur, D. 3. à n. 37. & 53.
Tit. 5. de statu hominum, l. in multis 9. expenditur, 4. 3. & intelligitur ibi, n. 88. vers. Porro regula.
L. septimo mense 12. intelligitur, & exornatur, 18. 24.
L. ingenuum 25. expenditur, & exornatur, 21. 55.
Tit. 6. de his qui sunt sui, vel alieni iur. l. filii 6. expenditur, & exornatur, 21. 55.
L. si iudex 10. expenditur, & exornatur, 22. 33.
Tit. 7. de adoptionib⁹, l. nec ei 17. in princ. expenditur, & exornatur, 1. 61.
L. si arrogator 22. in princ. iuncto vers. Et

dicendum, expenditur, & exornatur, 11. 79. circa fin.
Tit. 9. de senatoribus, l. 1. expenditur, & exornatur, D. 4. n. 3.
L. femine 8. & l. fin. expenduntur, & exornantur, 4. 9.
Tit. 16. de offic. præconsul. l. obseruare 4. §. proficisci, expenditur, & exornatur, 4. 7. optimē quæ explicatur n. 94. In §. fin. in fin. expenditur, & exornatur, 14. 37.
Ex lib. 2. tit. 1. de iurisdicōne omn. iud. l. si quis id quod 7. §. quod statim proponitur, expenditur, & explicatur, 7. 27.
L. cum quædam puella 19. vers. Sed & si post susceptam, & similia iura expenduntur ad præxim denegandæ executionis confessioni, post litis cōtestationem emanata, latē quæ exornantur, D. 23. n. 55. 56. & 69.
Tit. 11. si quis cautionibus, l. 1. in verb. præter eam diem, expenditur, & intelligitur, 18. 9.
Tit. 13. de edēdo, l. 1. §. 1. vers. Eum quod, optimē intelligitur aduersus Altiatam, 22. 15. post med.

Xx 3

L. ex

INDEX

- L. ex argentarijs 6. §. ex hoc edicto, expeditur, & exornatur, 19. 15.
- L. quaedam 9. §. nihil interest, vers. Is autē, expeditur, & exornatur, 12. 35.
- Tit. 14. de pactis, l. 4. §. huius rei, expeditur, & similia iura notantur, & exornantur, 16. 33.
- L. veteribus 39. aliās 40. & regula inde sumpta expeditur, & exornatur, 17. 41.
- Tit. 15. de transact. l. cū bi 8. §. si Prator, & regula inde sumpta explicatur, & exornatur, 21. 35. & seqq.
- Ex lib. 3. tit. 1. de postulando, l. 1. §. in iū, vers. Pueritiam, expeditur, & exornatur, 7. 50.
- Tit. 2. de his, qui notāt. in fam. l. 2. §. exercitum, vers. Sed hoc etiam, expeditur, & explicatur, 7. 28.
- Tit. 3. de procurator. l. mutus 43. §. is qui curatorem, expeditur, & exornatur, D. 2. n. 41. & à n. 48.
- L. minor 51. expeditur, & exornatur, 7. 50.
- L. si reus paratus 73. expeditur, & remissiuè intelligitur, D. 23. n. 60. & 65. in fine.
- Tit. 5. de neg. gest. l. si papilli 6. §. videamus, vers. Et si vir diligens, expeditur, 15. 67.
- Tit. 6. de calumniator. l. annus 6. in principio, & vers. In illius, intelligitur, & exornatur, D. 18. n. 17. & 18.
- Ex lib. 4. tit. 1. de in integr. restit. l. scio 4. vers. Ne propter satis minimam, expeditur, & exornatur, 23. 46.
- L. non solum 6. expeditur, & exornatur, 11. 112.
- L. Diuus 7. vers. Itaque si citatus, iuncta gl. verbo existimari, expeditur, & exornatur, 21. 75. ad fin.
- Tit. 2. de eo quod metus cau. l. metum 9. §. ult. & l. item si cum exceptione 14. §. in hac actione, optimè declaratur, 14. 56. ad finem.
- L. fin. §. fin. expeditur, & remissiuè intelligitur, 24. 35.
- Tit. 3. de dolo, l. si quis affirmavit 9. al. l. soleum 10. §. fin. cum l. sequenti, expeditur, & exornatur, 23. 46.
- Tit. 4. de minorib. l. 1. §. ult. optimè intelligitur, D. 1. à n. 4. & conciliatur cum §. item in iū, in fit. de curatoribus, varijs alijs conciliationibus reiectis, à n. 8. & 53. unde vera incipit conciliatio singulis eius §. verbis expensis, & explicatis. Rursus eadem lex i. §. ult. expeditur, D. 6. n. 5. & intelligitur n. 25.
- L. 2. expeditur, & explicatur, D. 1. n. 20. & 21. & D. 2. n. 56. in fin.
- L. 3. in princ. D. 1. n. 27. & D. 2. n. 57. Eadē l. 3. §. 1. 14. 37. In §. minorem, optimè intelligitur, D. 18. n. 12. vers. Prima namquē. In §. sed utrum, in fin. expeditur, & exornatur, 1. 39.
- L. ait Prator 7. §. permittitur, expeditur, & exornatur, 2. 41. & latius à n. 48.
- L. & si sine 8. (qua aliās est sub lege ait Prator 7.) §. quaesitum, expeditur, & exornatur, 17. 30.
- L. minor autem 18. al. 19. §. fin. expeditur, & exornatur, 11. 112.
- L. qui mandato 23. expeditur, & exornatur, 7. 50. vers. Et ad negotia.
- L. minor 25. ann. adito Præside 32. in ordine, expeditur, & intelligitur, D. 2. n. 56. & D. 6. n. 5. & 25.
- L. minor 25. ann. cui fideicommissum 40. in vers. Cauerat, expeditur ad confessionem, quod iure communi executionem non habeat, D. 23. n. 15.
- Tit. 6. quibus ex caus. maiores, l. 1. in fin. & l. sed & si per Pratorem 26. §. fin. vers. Item inquit Prator, expeditur, & exornatur, 8. 35.
- Tit. 8. de recept. arbit. l. ne in potestate 26. expeditur, & similia iura notantur, nec infirmam esse regulam ex eis deductam, contra Cuiatium optimè defenditur, 23. 25.
- L. cum lege 41. expeditur, D. 6. n. 59.
- Ex lib. 5. tit. 1. de indicijs, l. si debitori 21. expeditur ad executionem confessionis præmisso præcepto desolueno, & similibus iura notantur, D. 23. n. 54. & 60.
- Tit. 2. de inoff. testam. l. Papinianus 8. §. si quis impubes, expeditur, & exornatur, 19. 16. & 11. 79. ad fin. In §. quarta autē, ibi in princ. In §. si ex causa 16. D. 21. n. 55.
- L. si suspecta 29. in princ. expeditur, & exornatur, 21. 66.
- Tit. 3. de petit. heredit. l. 3. vers. Sed & si Titio, expeditur, & similia iura notantur, & exornantur, 11. 11. & de regula

LOCORVM.

- gula intellectu latè n. 23. & 24.
- L. item veniunt 20. al. 25. §. ait Senatus, expeditur, & exornatur, 11. 89. post med.
- L. hereditas 50. al. 53. §. 1. vers. Quamuis enim, expeditur, & exornatur, 14. 46.
- Ex lib. 6. tit. 1. de rei vendicat. l. si ager 50. al. §. 1. expeditur, & similia iura notantur, 19. 9.
- L. superscario 70. (aliās incipit idest) iūto sine l. preced. cum lege seq. expeditur, & exornatur, 19. 40.
- L. in speciali 73. expeditur, & exornatur, 22. 2.
- Tit. 2. de Publ. in rem act. l. siue autem 9. §. si duobus, expeditur, & similia iura notantur, 19. 11.
- Tit. 3. si ager veftig. vel emphyteuticar. petat. l. 1. §. qui in perpetuum, iuncta gl. penult. & ult. expeditur, & exornatur, 15. 46. & 19. 40.
- L. 3. non de locatione ad longū tempus accipienda est, sed ad modicum tempus, contra Accurs. ibi, D. 13. num. 48. iunctis num. precedent. ubi ratio latè traditur.
- Ex lib. 7. tit. 1. de vsufr. l. vsufructu 7. al. l. hætenus 8. §. Cassius, in fin. cum l. seq. expeditur, & exornatur, 12. 59. & 60.
- L. si Titio 33. al. 39. §. 1. in fin. expeditur, ac similia iura notantur, & exornantur, 11. 21.
- Tit. 4. quibus mod. vsufr. vel vsus amitt. l. 1. in verb. iure sit constitutas, remissiuè intelligitur, 11. 78.
- Tit. 8. l. fin. in fin. D. de vsu, & habita, expeditur, & exornatur, 12. 59.
- Tit. 9. Vsfufructuar. quemadm. cau. l. si vsufructus 9. §. illud sciendum, in verbo iure ipso, remissiuè intelligitur, 11. 78.
- Ex lib. 8. tit. 3. de seruit. rust. præd. l. & Attilicinus 35. expeditur, & exornatur, 8. 35.
- Tit. 5. si seruit. vend. l. loci corpus 4. §. competit, expeditur, & intelligitur, 19. 15.
- Tit. 6. quemadm. seruit. amitt. l. si partem 19. iuncta gl. verbo non utendo, expeditur, & exornatur, 8. 34. & 35.
- Ex lib. 9. tit. 2. ad l. Aquil. l. ait lex 21. §. 1. vers. Ex quo quis, intelligitur, & exornatur, 18. 17.
- L. proinde 25. §. ultim. intelligitur, & ad praxim applicatur, 23. 54.
- Ex lib. 10. tit. 2. famil. ercisc. l. alienationes 13. iuncta l. preced. expeditur, & explicatur, D. 5. n. 45. & 46. & materia exornatur n. 50.
- Tit. 4. ad exhibendum, l. 3. §. est autem, & similia iura, de actionibus in rem scriptis loquentia, rectè intelliguntur, 14. 56. ad fin.
- L. de eo 12. §. si quis ex vnis, expeditur, & remissiuè intelligitur cum Donello, 5. 54.
- Ex lib. 11. tit. 1. de interrogat. in iure fac. l. 1. §. 1. expeditur, 22. 3. Mirum in modum interpretum ingenia torsit pro ei⁹ vera interpretat. ibi n. 12. Eius, ad totius illius tituli verus traditur intellectus, ex n. 13. ad 16.
- L. de etate 11. §. qui tacuit, expeditur, inde quæ sumpta praxi exornatur, 23. 43. Eadē lex in §. quod autem ait Prator, vers. Omnino respondisse non videatur, & §. nihil interest, ac similia iura notantur, & exornantur, 24. 4.
- L. ubicumquē 22. expeditur, & exornatur, 23. 48.
- Tit. 2. de quib. reb. ad eundem iud. eatur. l. 1. & 2. in proposito accumulationis lititū expiduntur, & exornantur, 13. 10.
- Tit. 6. si mensor fals. mod. dix. l. 1. in fine princ. ibi non tenere intentionem, remissiuè intelligitur, 22. 15. ante medium.
- Tit. 7. de relig. & sumpt. funer. l. familiaria 5. expeditur in materia emphyteusis, ad eius distinctionem, 16. 9. & 10.
- Ex lib. 12. tit. 1. de reb. cred. si cert. pet. l. cum quid 3. vulgaris allegatio refellitur remissiuè, 12. 12.
- L. eius qui in prouincia 41. vers. Nam & si tibi, expeditur, & regula inde communiter deducta exornatur, 16. 43.
- Tit. 2. de iureiur. l. nam postea 9. §. si is qui temporali, latè explicatur, & exornatur, 10. 1. & seqq.
- L. iusturandū, 34. in princ. & §. ait Prator, & l. manifesta 38. cū materia, explicatur, & exornatur, 22. 19.
- Tit. 4. de condit. causa data, l. 1. & 3. cū materia, latè exornatur, & declaratur, 25. 4. cum 3. seqq.
- Ex lib. 13. tit. 7. de pignorat. act. l. tutor 16. §. ult. expeditur, & explicatur 19. 40.

INDEX

Ex lib. 14. tit. 6. ad S. C. Maced. l. si quis 3. al. l. si filius familias 4. §. is autem, vers. Quod ita demum, l. item si filius familias 7. al. lex sed Iulianus 9. §. mutui dationem, vers. Sed si fraus, & l. filium habeo 14. al. 16. vers. Dixi, expendantur, & explicantur, 7. 29.
Ex lib. 15. tit. 1. de peculio, l. non solum 49. §. ult. expenditur, & exornatur, 21. 16. & intelligitur n. 76. Rursus materia exornatur, ac declaratur, D. 25. n. 4. cum 3. seqq.
Ex lib. 17. tit. 1. mandati, l. si quis pro eo 46. vers. At quoties, & l. fin. §. fin. expendantur, & inducuntur, D. 21. n. 40. & 41.
L. inter causas 26. in princ. & l. si quis alicui 27. §. morte, expendantur, & regula inde communiter deducta exornatur, 16. 43.
Tit. 2. pro socio, l. Mucius 30. expeditur, & exornatur, 23. 81.
Ex lib. 18. tit. 1. de contrab. empt. l. nuda 55. expenditur, & exornatur, 14. 48.
L. si quis sub hoc pacto 56. expenditur, & exornatur, 14. 31.
Tit. 2. de in diem addit. l. licet 7. al. 9. & l. necesse al. 11. expendantur, & intelliguntur, D. 17. n. 19. 23. & 40. ad fin.
Tit. 7. de seru. exportand. l. Titius 9. vers. Quod si ex voluntate, expenditur, & exornatur, 14. 31.
Ex lib. 19. tit. 2. locati, l. 1. & 2. expendantur, & exornantur, 17. 20.
L. nos videamus 3. l. si quis domum 9. & similes expendantur, & exornantur, 12. 30.
L. item quaritur 13. al. 14. §. 1. vers. Ceterum, iuncta gloss. verbo inuito, expenditur, & exornatur, 12. 59. In §. qui impleto, cum l. sequenti, 2. 13. In vers. ult. eiusdem §. 12. 18.
L. in operis 26. expeditur, & intelligitur, D. 19. n. 20. & 32.
L. si quis conduxerit 46. expenditur, & exornatur, 14. 48.
L. ea lege 51. expenditur in utili proposito, 17. 41. vers. Prima namque.
Ex lib. 20. tit. 3. qua res pignori, l. Titius 4. late explicatur, & exornatur, D. 21. n. 60. cum tribus seqq.
Tit. 4. qui potiores in pig. l. 1. in princ. vers. Querebatur, late declaratur, & concii-

liatur cum d. l. Titius, & similibus, 26. 30. & seqq. Expenditur pro communi, & verissima interpretat. in verbis vers. Cum ex causa, n. 33. Et si in expressa hypotheca tantum loquatur, eodem modo procedit in tacita, & quare? n. 38. & 40. ubi Authores referuntur. Quod specialiter favore dotis aduersus iuris regulas emanauerit, nonnulli affirmant, quorum sententia conuincitur, 26. 42.
Tit. 5. de distract. pignor. l. creditor 7. §. fin. expenditur, & intelligitur iuxta lectionem negatiuam, que verior, & receptior est, aduersus Ant. Fabrum, 14. 49. & 20. 13.
Ex lib. 21. tit. 1. de edil. edicto, l. quod si nolit 31. §. quia assidua, optime intelligitur, & exornatur, D. 20. n. 29. & 39.
L. cum sex 55. qua ratione procedat? 8. 41.
Tit. 2. de cuius l. ex mille 64. §. qua situm, expenditur, & exornatur, 15. 60.
Ex lib. 22. tit. 3. de probat. l. qui testatum 27. expenditur, & exornatur, 21. 74. post med.
L. cum de indebito 25. §. fin. iuncto preced. contextu, expenditur, & intelligitur, & materia exornatur, D. 27. n. 15. & 75. maxime in vers. Que quidem ratio, & D. 25. n. 4. cum 3. seqq.
Tit. 6. de iuris, & facti ignor. l. 1. §. fin. expeditur, & exornatur, 11. 89. post med. & n. 91.
Ex lib. 23. tit. 2. de ritu nupt. l. sciendam 20. expeditur, & exornatur, 1. 45. cum 2. seqq.
L. Senatus Consulto 59. l. si quis tutor 60. in princ. & §. 1. 2. & 3. §. quamais 5. & §. penult. & fin. expendantur, & explicantur, 7. 30. & 46.
Tit. 3. de iure dot. l. si ego 9. §. dotis, al. §. ceterum, vers. Plauti, expenditur, & remissive intelligitur, 23. 20. ad fin.
L. Titia 62. vers. Item quaro, expenditur, & exornatur, 11. 112.
L. post 69. al. 70. §. gener, expenditur, & remissive conciliatur cum l. 1. C. de dotis promissione, 17. 42.
Tit. 5. de fundo dotali, l. 1. expenditur, & explicatur, 5. 48.
Ex lib. 24. tit. 1. de donat. inter, l. 1. cum seqq. maxime l. sed interim 11. l. si is seruus 20. l. Papinianus 23. iuncta gl. verbo donationem, & gl. ult. vers. Vel

LOCORVM.

ibi, & l. cum hic status 32. §. 1. expendantur, & exornantur, 14. 47.
L. sed si vir 31. vers. Et uxoris cura, iuncto vers. Nec impedire, expenditur, & exornatur 1. 44.

EX INFORTIATO.

Ex lib. 25. tit. 1. soluto matrim. l. 1. §. quod si in patris, & l. si constante 24. (al. 25.) in princ. §. si vir, & §. si maritus expendantur, & exornantur 1. 39.
L. cum mulier 47. alias 49. vers. Si tamen, expenditur, & explicatur 7. 31.
Tit. 4. de liber. agnosc. l. 1. §. 1. iuncto §. dies autem, expenditur, & intelligitur 18. 18. Eadem l. 1. §. fin. ac dua ll. seqq. expendantur, & exornantur 21. 55.
L. si quis a liberis 5. §. si vel parens, & §. meminisse, expeditur, & exornatur, 21. 33.
Ex lib. 26. tit. 1. de tutel. l. 3. §. si pupillus, vers. Sciendum, iuncto vers. Idem Cassius, recte intelligitur, & exornatur 2. 45. & seqq.
Tit. 2. de testam. tut. l. quia persone 14. expeditur, & exornatur 1. 46. & 47.
Tit. 3. de confirm. tuto. l. 1. in fin. l. 2. §. 1. & l. si filio 6. explicantur, & exornantur 2. 19. cum 3. seqq.
Tit. 5. de tutor. & curator. datis ab his, l. si impuberi 13. §. ult. vers. Quonia tamen, expeditur, & explicatur D. 2. n. 17. & 34.
L. ventri 20. in princ. explicatur, & exornatur 1. 48.
L. curatorem 25. expenditur, & explicatur 2. 32. & 35.
Tit. 6. qui petat tutores, l. 2. (al. 3.) §. & apud Paulum (al. §. curatorem) expeditur, & exornatur 2. 17. & 18. Eadem l. 2. §. 1. vers. Mater enim, expenditur, & exornatur 7. 32.
Tit. 7. de administ. tut. l. ita autem 5. §. tutor, expenditur, & intelligitur D. 2. n. 32. 35. & 36.
L. tutor qui repertorium 7. §. usura 11. expenditur, & remissive conciliatur cum l. si tutor 15. D. 18. n. 22. In §. pecunia qua in arca 13. ad praxim applicatur, & exornatur 2. 36.
L. cum plures 12. §. cum tutor, expeditur iuxta veram lectionem, & vulgaris ut inuersa notatur 1. 47.
L. cum quaritur 16. vers. Sed verius, ex-

penditur, & exornatur 23. 81.
L. a tutoribus 33. §. 1. expenditur, & explicatur D. 2. n. 32. 34. & 36.
L. obirographis 58. intelligitur 14. 44. vers. In qua contrarietate.
Ex lib. 27. tit. 1. de excusat. tut. l. Gaius 16. explicatur, & exornatur 2. 19. cum 3. seqq.
Tit. 2. ubi pupil. educ. deb. l. 2. & 3. expendantur, & exornantur 1. 53.
Tit. 3. de tutela, & rat. distractend. l. 1. §. fin. & l. nisi finita 4. expendantur, & exornantur 1. 12.
Tit. 4. de contr. tutela, & utili act. l. 1. §. preterea, expeditur, & exornatur 25. 81.
Tit. 6. quod falso tutore aut. l. 1. remissive intelligitur 11. 78.
Tit. 9. de reb. eor. Rub. & l. 1. cum seqq. explicantur, & exornantur 5. 32. & seqq.
L. 3. §. item quari potest, & §. idem erit, expeditur, & explicatur 5. 45. & 47. & alienationis necessaria materia exornatur n. 50.
Tit. 10. de curator. furioso, & alijs extra min. dand. l. in honorum 8. explicatur, & exornatur 1. 48.
Ex lib. 28. tit. 1. de testam. & qui testam. fac. poss. l. qua aetate 5. expenditur, & regula inde sumpta exornatur 18. 14.
L. heredes palam 21. in princ. in verbis vel nuncupare heredes, vel scribere, & l. si is qui testam. 25. in similibus verbis, expeditur, & intelligitur 21. 42. Eadem lex heredes, in §. 1. & similis sententia leges expendantur, & intelliguntur 21. 43.
Tit. 2. de liber. & posthum. l. in suis 11. expenditur, & exornatur 11. 30. cum 2. seqq.
L. si filius heres 16. optime intelligitur 11. 44. vers. Nec longe distat.
Tit. 3. de iniust. rup. l. posthumorum 13. expeditur, & similia iura notatur 11. 27.
Tit. 5. de hered. inst. l. 3. §. fin. expenditur, & exornatur 11. 89. post med.
L. cum in testamento 37. al. 38. §. 1. 26. 68.
L. si pater familias 40. vers. Intelligitur, expenditur, & intelligitur 11. 111. vers. Verum bis.
Tit. 6. de vulg. & pupil. subst. l. 2. §. prius, & §. sed si quis, & §. sed & si ita, in fin. expendantur, & exornantur 26. 68.
L. qui liberis 8. §. hac verba, l. sed si plures 10. l. Luti 45. §. §. & l. qui habebat 47. expen-

INDEX

- expenduntur, & materia latè exornatur, 11. 3. *Dicitur l. qui liberis, §. hæc verba, optimè intelligitur ibi, n. 111. circa finè, vers. Nequè ad rem facit confirmatio.*
- L. cum ex filio 38. §. 1. expenditur, & regula inde sumpta optimè intelligitur, 11. 111. post princip. iuncto versiculo. Ex quibus facilis.*
- Tit. 7. de condit. inst. l. si quis sub conditione 7. in fin. in verbo exceptione tuendus, expenditur, & exornatur, 12. 37.*
- L. fin. vers. Altera verò species, expeditur, & explicatur, 11. 44.*
- Tit. 8. de iure delib. l. 1. §. ait Prætor, & l. 2. conciliantur cum l. 1. §. largius, D. de success. edict. 11. 56.*
- L. ait Prætor 7. §. quid sit autem, vers. Est enim absurdū, latè explicatur, D. §. ex n. 35. ad §. 5. inclusivè.*
- Ex lib. 29. tit. 1. de testam. milit. l. idè est 13. §. 1. iuncta l. sequenti, in princip. ac duabus præcedentibus, expenduntur, & exornantur, 11. 28.*
- Tit. 2. de acqui. hered. l. 3. rectè expeditur cum Ant. Gom. 11. 111. ad med.*
- L. si quis filium 7. §. 1. expenditur, & verisimè intelligitur, D. 11. à n. 35. & 45.*
- L. si ex asse 10. & similes eius tit. leges in materia iuris accrescendi expeditur, & exornantur, 11. 21.*
- L. impuberibus 11. & l. is qui 12. & l. cū bonis 87. pro differētia immixtionis ab aditione expenduntur, & exornantur, 11. 29. cum 2. seqq.*
- L. si quis extraneus 21. in princ. expeditur, & intelligitur, 11. 38. ad fin.*
- L. heres in omne 37. ac similia iura, expenduntur, & exornantur, 11. 10.*
- L. quandiu 63. al. 69. in fin. iuncta gl. ult. & communi, expenditur, & exornatur, 11. 56. & 57.*
- L. si servus 70. al. 71. §. Prætor ait, iuncto §. (aliis vers.) si quis suus, & §. fin. & l. si is qui bonis 90. al. 91. expeditur, & exornantur, 11. 38.*
- L. quoties 80. al. 81. cum materia, intelligitur, & exornatur, & ab Anton. Fabri emendatione obiter vindicatur, 11. 3.*
- L. ventre præterito 84. intelligitur, & exornatur, 11. 113.*
- L. Pannonius (al. Pantonius) 85. intelligitur, & exornatur, 11. 112.*
- Tit. 4. si quis omiſſa causa testam. l. 1. §. qui sunt in potestate, expenditur, & exornatur, 11. 30. cum 2. seqq.*
- Tit. 5. ad Senat. C. Syllan. l. 3. §. elegāter, & l. 4. expeditur, & exornatur, 11. 114.*
- Tit. 7. de iure codicillor. l. cōficiūtur, 8. §. 1. vers. Quoniā creditur, iūctā l. 3. in fin. princ. expeditur, & exornatur, 11. 19.*
- Ex lib. 30. tit. 1. de legatis 1. l. si seru⁹ pluriū 50. al. 53. §. 1. & §. si quis antè, vers. sed si subiecit, expedit. & exornat. 21. 66*
- L. si ita legatum 65. §. illi si volet, expenditur, ac similia iura notantur, & exornantur, 16. 33. post med.*
- L. si post mortem 68. al. 71. §. 1. ad fin. & l. qua sitū 91. al. 93. §. 1. vers. Necessariū, expeditur, & materia exornatur, 11. 30. vers. Facit lex, iūctis 2. n. seqq.*
- L. filius familias 114. §. diui, explicatur, & exornatur, 5. 49. & 50.*
- Ex lib. 31. tit. 1. de legatis 2. l. si quis Titio 17. §. si heres, l. cum quidam 24. vers. Idè ait, l. vnū ex familia 67. §. rogo, & l. cū pater 77. §. hereditatem 4. vers. Viriles autem, expenduntur, & exornantur, 16. 45. post princip.*
- L. pater 29. (al. Celsus) in princ. & §. ult. expedit. & exornat. 11. 89. post princ.*
- L. peto 61. al. 70. §. prædiū, vers. Quid si lō heris, expedit. & explicatur, 5. 49. & 50.*
- L. cū pater 77. §. fidei tua, vers. Nā ordo scriptura expedit. & exornatur, 26. 68*
- Ex lib. 32. tit. 1. de legat. 3. l. 3. §. sed si filius familias, expenditur, & exornatur, 14. 37.*
- L. nomē debitoris 34. §. ult. expenditur, & declaratur, 21. 95. vers. quod & in hominis.*
- Ex lib. 33. tit. 5. de opt. leg. l. illud aut illud 19. expeditur, & remissivè conciliatur cū §. optionis, inst. de legat. 16. 36. post med. vers. Induci què præterea.*
- Tit. 8. de pecu. legat. l. poculiū 6. §. sicut antè 4. vers. An & quod dñs, expenditur, & intelligitur, 21. 16. & 76. latiusq; materia exornatur D. 25. n. 4. cū 3. seqq.*
- Ex lib. 34. de adim. leg. l. 3. §. si quis Titio, iuncto §. idem dicendum, intelligitur, & exornatur, 11. 6.*
- L. si legatū 10. & similes senētia leges optimè declarātur, 11. 42. vers. nec obstat tex.*
- Tit. 5. de reb. dub. l. utrū 8. §. cū quidā, iūctā gl. verb. otile esse, expeditur, & exornatur, 16. 45. post princip.*

L. qui-

LOCORVM.

- L. qui duos 9. §. cū in bello, & §. fin. expenditur, & materia exornatur, 11. 28. & 59.*
- L. si fueris 10. §. planè, optimè intelligitur, 4. 73.*
- Tit. 7. de reg. Cætoniana, l. fin. verbo ad novas leges, intelligitur, & exornatur, 11. 89. post medium.*
- Ex lib. 35. tit. 1. de condit. & demonstr. l. multum interest 21. in fin. expenditur, & exornatur, 11. 89. post med.*
- L. hæc scriptura 26. §. 1. vers. Aut cum alter, expenditur, ac similia iura notantur, 11. 7.*
- L. qui heredi 44. & l. Manius 55. expenduntur, & exornantur, 7. 8. & 21. 44.*
- L. à testatore 109. vers. Respondit, expeditur, & exornatur, 11. 6.*
- L. Lucius Titius 83. expenditur, & exornatur, 11. 108. vers. Vnde primò, post princip.*
- L. Pater Seuerinam (al. Seuerianam) 101. §. conditionum verba, iuncta glos. verbo non videbitur, explicatur, & exornatur, 2. 19. cum 3. seqq.*
- L. fin. expenditur, & intelligitur, D. 6. n. 6. & à n. 26.*
- Ex lib. 36. tit. 1. ad S. C. Trebel. l. cogi 16. §. idem Macianus, l. quidam ita 25. in princ. vers. Respondi, & vers. Sed testatoris, & l. postulante 44. vers. Potest tamen, rectè intelliguntur, & exornantur, 11. 6.*
- L. si patroni filius 55. §. fin. expenditur, & exornatur, 21. 55.*
- L. facta 63. §. si heres scriptus, expeditur, & exornatur, 21. 59.*
- L. qui filium 74. §. Sabin⁹, al. Fabius Antoninus, vers. Imperator, iuncta gl. verbo, & alia, vers. Sed cuius, expenditur, & regula inde sumpta exornatur, 18. 14.*
- Tit. 2. quando dies leg. cad. l. 2. 3. & 4. expenduntur, & exornantur, 11. 5.*
- L. si post diem 5. ibi, 6.*
- L. si Titio 22. in princ. vers. Sed & conditionè, & vers. Nec interest, iuncta ubique gl. verbo continet, & verbo conditionem, expenditur, ac similia iura notantur, & exornantur, 7. 7.*
- Ex lib. 37. tit. 1. de honor. possess. l. 3. §. acquirere, vers. Deniquè, in fin. cū materia, latè explicatur, & exornatur, D. 11. à n. 2.*
- L. in bonorum 10. expenditur, & exornatur, 11. 89. post med. & n. 91.*
- Tit. 4. de bon. poss. cont. tab. l. 4. §. fin. cū l. sequenti, explicatur, & exornatur, 11. 113.*
- Tit. 6. de collat. bon. l. 1. §. si impubere 21. expenditur, & exornatur, 11. 79. circa fin.*
- Tit. 9. de vent. in poss. mitt. l. 1. §. quoties 17. & §. mulier 19. explicatur, eiusquè vera ratio traditur, 1. 48.*
- L. curator 5. in princip. & §. 1. ibid.*
- Tit. 10. de Carbon. edicto, l. scriptus 12. eiusquè transmissio, explicatur, & exornatur, 11. 115.*
- Tit. 11. de bon. poss. secundum tab. explicatur, 11. 111. circa fin. vers. Deinde ex regula.*
- L. qui liberis 11. §. testamento, vers. Voluntas, expenditur, & exornatur, 14. 37.*
- Ex lib. 38. tit. 1. de oper. libert. l. sicut patronus 45. expenditur, & exornatur, 1. 44.*
- Tit. 2. de bon. libert. l. 4. & l. filio qui patri 42. §. si falsum, expenduntur, & exornantur, 11. 115.*
- L. si patronum 44. §. 1. & l. nihil interest 50. §. si tamen, expenditur, & exornatur, 11. 89. post med.*
- Tit. 5. si quid in fraud. patro. l. fin. expeditur, & exornatur, 11. 79. circa fin.*
- Tit. 9. de success. edicto, l. 1. §. largius, conciliatur cum l. 1. §. ait Prætor, D. de iure deliber. & similib. 11. 56.*
- Tit. 11. Vnde vir, & vxor, l. vni. §. 1. intelligitur, 9. 41.*
- Tit. 16. de suis, & legit. hered. l. intestato 3. expenditur, & intelligitur, 18. 24.*
- L. si ex pluribus 9. vers. Et licet, expenditur ad transmissionem iuris accrescendi in hereditate, 11. 7.*
- L. in suis 14. expenditur, & exornatur, 11. 30. cum 2. seqq.*
- Tit. 17. ad S. C. Tertyll. l. 2. §. quid curatores 29. expeditur, & explicatur, 7. 32. In §. si mater non potierit 29. expenditur, & exornatur ibid. In §. si quis ex liberis, 11. 59.*

EX DIGESTO NOVO.

Ex lib. 39. tit. 1. de nqui op. nunciat. l. in pro-

INDEX

- in provinciali 3. §. si ego, expenditur, & exornatur, 19. 40.
- L. fin. obiter declaratur, 14. 56. ad fin.
- Tit. 2. de dam. infecto, l. hoc ampli⁹ 9. §. quaesitum, l. qui bona 13. §. superficiesarium 8. & l. eorum 19. in fin. princip. expenduntur, & exornantur, 19. 40.
- L. si finita 15. §. si plures 15. vers. Nam non spectabimus, expenditur, & exornatur, 26. 68.
- Tit. 3. de acq. plu. arc. l. si tertius 6. in princip. obiter intelligitur, 14. 56. ad fin.
- L. emptor 12. vers. Nisi simulata, expenditur, & exornatur, 14. 48.
- L. si prius 17. §. 1. explicatur, 20. 27.
- Tit. 4. de Publican. & vetigal. l. cotem ferro 11. §. qui maximos, conciliatur, & l. locatio (aliàs licitatio) 9. §. 1. eiusdem tit. 13. 42.
- L. commissaria 14. obiter intelligitur, 14. 34. in fin.
- Tit. 5. de donat. l. Aquilius (al. Attilius) Regulus 27. iuncta gl. ult. expenditur, & exornatur, 19. 58.
- L. nuda ratio 26. vers. Licet referamus, expenditur, & intelligitur, D. 21. n. 16. & 76. latiusquè materia exornatur, ac declaratur, 25. 4. cum 3. seqq.
- Ex lib. 40. tit. 1. de manumissionib. l. 1. expenditur, & regula inde sumpta exornatur, 18. 14.
- Tit. 4. de manumiss. testamēto, l. si ita scriptum 6. iuncta gl. verbo impleto, & l. si ita fuerit 41. iuncta gl. 1. expenduntur, & exornantur, 18. 14.
- Tit. 5. de fideicommiss. libertat. l. cum fidei heredis 9. expenditur, & intelligitur, 5. 51.
- L. Thais 41. §. libertatem, iuncta gl. verbo fuerunt, expenditur, & exornatur, 23. 81.
- Tit. 7. de statu liber. l. Labeo 21. §. Paetumeius Clemens, expenditur, & exornatur, 16. 45. post princip.
- Tit. 8. qui sine manumiss. ad libert. peru. l. ult. vers. Si non appareat, dum duorum mensum meminit, expenditur, & intelligitur, 18. 22. & 23.
- Tit. 12. de liberali causa, l. diuis fratres 27. §. 1. vers. Nequè, iuncta gloss. verbo hæc res, vers. Probatur ergo, expenditur, & exornatur, 21. 55.
- Tit. 16. de collat. detegenda, l. 1. pen. & fin. expenduntur, & exornantur, 21. 66.
- L. cum non iusto 3. per arg. ab speciali, expenditur, & exornatur ibi, n. 55.
- Ex lib. 41. tit. 1. de acq. rer. dom. l. promotor 35. expenditur, & remissivè intelligitur, 5. 54.
- Tit. 2. de acq. poss. l. 1. §. si vir uxori, rectè intelligitur aduersus Gasparem Rodriguez, 14. 60.
- L. si quis ante 10. §. ult. expenditur, & exornatur, 14. 48.
- L. cum heredes 23. conciliatur cum lege qui tibi hereditatem 6. C. de hered. vel act. vend. & l. 3. C. de his qui à non domi. 19. 10.
- Tit. 3. de usucapionib. l. in usucapionibus 6. iuncta l. idèquè 7. rectè intelligitur, & cum alijs legibus conciliatur, 18. 13. per totum.
- L. nunquam 31. §. in usucapionibus, iuncta gl. 1. expenditur, & exornatur, 8. 42.
- Tit. 6. pro donato. l. 1. §. si pater, iuncta gl. verbo donatio, & l. si pater 4. expenduntur, & exornantur, 14. 37.
- Ex lib. 42. tit. 1. de re indicata, l. 4. §. si ex conventionem, expenditur ad hoc, quòd extrajudicialis confessio per se iure communi executionem non habet, 23. 15.
- L. à Diuo Pio 15. §. si super rebus (al. si rerum) vers. Nec eum, cui restituta est, expenditur, & exornatur, 22. 33.
- L. si debitoribus 31. in fine, dum duorum mensum meminit expenditur, & intelligitur, 18. 22. & 23.
- L. ex contractu 44. expenditur, & exornatur, 21. 55.
- L. acta 45. §. contra in defensos, expenditur, & exornatur, D. 2. n. 44. & D. 5. n. 25.
- L. post rem iudicatam 56. vers. Vel confessionem, intelligitur, & ad praxim applicatur, 23. 54.
- Tit. 2. de confessis, l. 1. expenditur, & ad praxim applicatur, 23. 54.
- L. Iulianus 3. & l. qui sbieum 5. expenditur, & exornatur, 23. 56. Eadem lex Iulianus, rectè intelligitur, & retorquetur aduersus Parladorium, 23. 76.
- L. certum 6. §. in pupillo, vers. Minorem, expenditur, & intelligitur, 23. 35. cum 2. seqq.
- Tit. 6. de privileg. credit. l. 1. expenditur, & exornatur, 17. 34. vers. Rursus, & n. 35.
- L. eadem privilegii 7. §. 1. (que al. est l. 22. sub tit. de reb. author. iud. possid.) intelligitur, & exornatur 11. 53.
- L. privilegia 17. (al. 32. sub d. tit. de reb. author. iud. possid.) explicatur 19. 38.
- Ex lib. 43. tit. 8. ne quid in loco pub. l. 1. §. meritò 10. & §. si quis à Principe 16. expenditur, & exornatur 16. 53.
- Tit. 9. de loco pub. fruendo, l. 1. in princip. iuncta glo. verbo conduxerit, vers. Vel dic, expenditur, & exornatur 13. 43.
- Tit. 17. uti possidetis, l. si duo 3. §. cū inquilin⁹, expenditur, & exornatur. D. 12. n. 21. circa fin. & n. 24. in fin. cū seqq.
- Tit. 18. de superficieb. l. 1. §. 1. remissivè intelligitur 11. 78. In §. quod autem ait Prator, 15. 48.
- Tit. 19. de itin. actuque priu. l. 1. §. si quis propter, expenditur, & exornatur. 8. 35.
- Tit. 20. de aqua quotid. & astiva, l. 1. §. permittitur, vers. (aliàs §.) planè 44. expenditur, & exornatur D. 13. n. 13. 14. & 15. Quo casu loquatur, & qua sit eius ratio? 15. 5. & 17.
- Tit. 24. quod vi, aut clam, l. semper 15. in princ. & l. cōpetit 16. §. ult. in fin. intelliguntur 14. 56. ad fin. Eadem l. semper, s. hoc interdictum, vers. Sed si is, qua ratione procedat? 8. 41.
- Ex lib. 44. tit. 1. de except. l. 2. expenditur, & exornatur 12. 37.
- Tit. 4. de doli except. l. 2. §. circa, expenditur, & exornatur 25. 4. cum 3. seqq.
- L. apud Celsum 4. §. de Authoris 27. & §. Authoris 31. expendit. cū D. Couar. 19. 60.
- L. pure 5. §. ult. expendit. & exorn. 12. 51.
- L. qui equitate 12. in verbo infringere actionem, expenditur, & exornatur 12. 37.
- Tit. 3. de diuers. & tēp. prescript. l. in usucapione 15. conciliatur cū l. in usucapionib. 6. & seqq. D. de usucapionib. & l. in omnib⁹ 6. D. de oblig. & act. 18. 13. per totum.
- Tit. 6. de litigios. l. 1. §. ult. & tot⁹ tit. explicatur, & exornatur 14. 40. & seqq.
- Tit. 7. de obligat. & actio. l. in omnibus 6. conciliatur cum l. in usucapionib. 6. cū seqq. D. de usucap. & l. in usucapione 15. D. de diuers. & tēp. prescript. 18. 13. per tot.
- L. contractus 54. expenditur, & exornatur 14. 48.
- Ex lib. 45. tit. 1. de verb. oblig. l. cum qui

LOCORVM.

41. §. planè, expendit. & intelligitur 18. 91.
- L. si ita stipulatus 126. §. Cbirogonus, in princ. expenditur, & similia iura notatur, & exornantur 23. 19. & 20.
- Ex lib. 46. tit. 1. de fideiussor. l. si stipulat⁹ 15. al. 16. in verbo sine causa, cū materia, expenditur, & exornatur. 25. 4. cū 3. seqq.
- Tit. 3. de solut. l. in his 5. §. vltima. & l. nec enim 6. expenditur, & exornatur. 26. 68.
- L. si pater 36. vers. Veri⁹, obiter intelligitur 22. 15. circa finem.
- L. in pupillo 47. §. 1. expenditur 13. 27.
- Ex lib. 47. tit. 1. de priuat. delict. l. 1. expenditur, & exornatur 14. 21. & seqq.
- Tit. 2. de furt. l. si cui comodata 71. in fin. princ. vers. Actioni furti, expenditur, & exornatur 12. 37.
- Tit. 10. de iniur. l. sed si vnus 17. §. quod autem ait Prator 7. in fin. expenditur, & intelligitur 6. 7. & 29.
- Ex lib. 48. tit. 1. de pub. iudicij, l. 3. & l. defuncto 6. expenduntur, & exornantur 14. 21. & seqq.
- Tit. 2. de accusat. l. ex iudiciorū 20. vers. ult. expenditur, & exornatur 14. 21. & seqq.
- Tit. 4. ad l. Iul. Maies. l. ult. expenditur, & exornatur 14. 21. & seqq.
- Tit. 5. ad l. Iul. de adult. l. miles 11. §. focer, expenditur, & exornatur 14. 17. & 18.
- Eadē l. in §. quarebatur, & l. si uxor 13. §. Dini, §. si quis uxore 6. & §. si minor 8. expenduntur, & explicantur 7. 38.
- L. si eueniet 21. iuncta l. preced. & 2. seqq. expenduntur, & exornantur 1. 34.
- Tit. 10. ad l. Cornel. de fals. l. Diuus 15. in fin. princ. & §. & quatenus 3. expendunt. & exorn. 23. 28. & 29.
- L. qui duobus 21. remissivè explicatur, & exornatur 19. 34.
- Tit. 18. de quaest. l. de minore 10. §. nec debet 4. expenditur, & exornatur 22. 2.
- Ex lib. 49. tit. 1. de appell. l. illud sciendum 9. expenditur per argum. ab speciali, & exornatur 17. 30.
- L. si per laforio 14. expenditur, & exornatur 21. 66.
- L. cum in vna 17. §. tutor, vers. Sed si tutoris, expenditur, & exornatur 1. 47.
- Tit. 4. quando appellandum sit? l. 1. §. bidu⁹, vers. Et die sententiæ, iuncto §. quid igitur 8. & ibi gloss. verbo subtraxisse, expenditur 18. 14. latèq; declaratur, & exornatur.

INDEX

exornatur a n. 16. & in specie nu. 18. vers. Ed quæ pertinet.
 Tit. 14. de iure fisci. l. 3. s. cum quinquennium, expeditur, quidquæ circa tēpus ibi definitū postea fuerit immutatū tam iure cōmuni, quàm Regio? 17. 38.
 Eadē l. in d. s. cū quinquennii, vers. Diuus etiā, cōciliatur cū l. cotē ferro 11. s. qui maximos, D. de publican. 13. 42.
 L. Lucius 9. vers. Atquæ ita, expenditur, & intelligitur 11. 59.
 Ex lib. 50. tit. 1. ad municip. l. Luti^o 21. s. fin. expedit. & quid ei ius nostrū Regiū addiderit? D. 17. n. 27. 28. & 29.
 Tit. 4. de muner. & honor. l. ad Rēpublicā 8. & regula indē sumpta intelligitur, & exornatur 18. 14.
 Tit. 12. de pollicitat. l. 1. s. novē semper 1. vers. Sin verò sine causa promissit, expenditur, & materia latē exornatur, ac declaratur 25. 4. cum 3. seqq.
 Tit. 16. l. alienationis verbum 25. latē explicatur, & exornatur 19. 42. & seqq.
 Tit. 17. de reg. iur. l. nuptias 32. expenditur, & exornatur 19. 22.
 L. imaginaria 16. expenditur, & exornatur 14. 48.
 L. ubi lex 101. al. 102. expeditur iuxta aliquorū inducōnē, & an ea inducōtio vera sit? 18. 11. & de intellectu n. 43.
 L. pupillum 111. s. in heredē, iuncta l. pœnalis 164. expenditur, & exornatur 14. 21. & seqq.

EX CODICE IVSTINIANO.

EX lib. 1. tit. 2. de Sacros. Eccles. Auth. perpetua, intelligitur, & exornatur. 15. 28. An illa cū corpore vnde sumitur, conrexit ex. in Auth. de non alienun. s. nos igitur, vers. Alienationis, & s. emphiteusim, coll. 2. ibi, 30. & seqq.
 Auth. si captiui, disponens, minorē 25. ann. maiorē tamē 18. pro maiore haberi ad cōtrahēdum pro redēptione captiui patris, vel cognati, aut testatoris, à quo heres scriptus sit, restitutionis in integrū beneficium exclusisse censetur, & facultatem concessisse minori, immobilia absque decreto alienandi 6. 18.
 Tit. 3. de Episc. & Cler. l. nulli 28. vers. Et si quidem testator, expenditur, & exornatur 14. 46.

Tit. 4. de Episcop. aud. l. 3. vers. Nisi semel & in fin. in verbis cōsuetudini deputaverint, expedit. & intelligitur 3. 37.
 Tit. 14. de legib. l. non dubitū 5. vers. Nallum, & vers. Quod ad omnes, expenditur, & exornatur 21. 37.
 Tit. 19. de precib. Imper. offer. l. 2. & l. rescripta 7. vers. Nisi fortē, expenditur, & exornatur 16. 53.
 Ex lib. 2. tit. 1. de edendo, l. edita actio 3. ad fin. explicatur, & exornatur 23. 71.
 L. qui accusare 4. & l. fin. expenduntur, & materia exornatur 22. 2.
 Tit. 3. de pact. l. ubi pactum 40. iuncta gl. verbo pœna, vers. Super hoc tertio, & vers. Tertia quia cū iudex, expeditur, & exornatur 12. 37. & 38.
 Tit. 4. de transact. l. cū ea 21. vers. Hæc que simulatē, expenditur, & exornatur 14. 48.
 Tit. 7. de aduoc. diuers. iudicior. l. neminē 11. s. 1. vers. Filios autem togatorū, & l. petitionē 13. vers. Filij scilicet, expenduntur, & exornantur 13. 20.
 Tit. 8. de aduoc. diuers. iudicum, l. iubemus 3. s. & filios aduocatorum, expeditur, & exornatur 13. 20.
 Tit. 11. ut que desunt aduoc. l. vni. intelligitur, & exornatur 20. 38.
 Tit. 13. de procurator. l. exigendū 12. vers. Sed contra, iuncta gl. verbo non iniustē, expenditur, & exornatur 7. 50.
 L. nō eo minus 14. expeditur, & exornatur D. 1. n. 25. & 31. & D. 2. n. 44.
 Tit. 19. de neg. gest. l. 2. in fi. expedit. 15. 67
 L. curatorem 6. expenditur, & exornatur 2. 19. cum 3. seqq.
 Tit. 22. de in integ. restit. l. 2. expeditur, & explicatur 1. 23.
 L. si curatorem habens 3. vers. Si verò sine curatore, cum 2. ll. seqq. expēduntur, & exornantur 2. 17. & 18.
 Tit. 27. si aduers. rem iud. l. fin. expeditur, & exornatur 2. 44.
 Tit. 28. si adu. vendit. Auth. Sacramenta puberum, declaratur 6. 55. & seqq. De cōtractibus puberum loquens, & quæ procedit in actis iudicialibus 5. 58.
 Tit. 34. si aduers. dotem, l. vnic. expenditur, & exornatur 11. 112.
 Tit. 43. si minor se maiorem dixerit, l. 3. vers. Si tamen, expenditur, & exornatur 10. 15.

Tit.

LOCORVM.

Tit. 44. si sepi^o in integ. rest. post. l. 2. vers. si. Adeat, expedit. & exornatur 1. 25. & 31.
 Tit. 45. de bis, qui veniunt et at. l. 1. & 2. expenditur, & exornatur D. 1. nu. 27. & D. 6. n. 52. & 53.
 L. 2. s. 1. vers. Ita tamen, & l. 3. expenditur, & exornatur 1. 29.
 Tit. 51. de rest. milit. l. 1. expenditur, & exornatur 11. 112.
 Tit. 53. de tempor. in integ. restit. l. 2. 3. & 4. expeditur, & exornatur 11. 112.
 Tit. 54. quib^o ex caus. maiores, l. respublica 4. expenditur, & exornatur 17. 30.
 L. si. vers. Exemplo, iuncto vers. Cū exceptionis, expenditur, & exornatur 12. 37.
 Tit. 59. de iureiur. propt. calum. dan. l. 1. & 2. explicatur, & exornatur 22. 17.
 Eadē l. 2. vers. Nisi post narrationē, expeditur, & exornatur 23. 61. & de intellectu latē n. 62. & seqq. Rursus in s. quod si a For 6. & in Auth. principales, vers. Si quis autem litigantium, expenditur, & exornatur 22. 18.
 Ex lib. 3. tit. 1. de iudicijs, l. nulli 10. expeditur in proposito accumulationis litium, & exornatur 13. 10.
 Tit. 6. qui legit. person. l. 1. & 2. expenduntur, & exornantur 2. 44.
 L. 3. explicatur 6. 60.
 Tit. 9. de lit. contestat. l. 1. vers. Lis enim, iuncta gl. vlt. ad fin. vers. Sed puto, expenditur, & exornatur 23. 61. & de intellectu latē n. 62. & seqq.
 Auth. offeratur, expedit. & exornatur 26. 83
 Tit. 13. de iurisd. om. iud. l. 2. intelligit. & exornatur 26. 94. vers. Sed nec sufficiebat.
 Tit. 14. quando Imp. inter pupil. & vid. l. vn. declaratur, & exornatur 5. 65.
 Tit. 19. ubi in rem actio, l. 2. expenditur, & exornatur 19. 61.
 Tit. 23. de inoff. testam. l. cū queritur 6. cū Auth. seq. & l. omnimodō 30. cum ll. seqq. expeditur, & exornatur 11. 79.
 L. si quis filium 34. expenditur, & exornatur 11. 115.
 Tit. 31. de petit. heredit. l. cogi 11. expenditur, & exornatur 22. 2.
 Tit. 32. de rei vendicat. l. quoties 15. dum ad locationem trahi solet, latē explicatur, & exornatur D. 19. per totā. Tam apertē in secūdo emptore, & donatario loquitur, ut frustra dubitetur an cōprehendat casum secūdi conductoris, qui in

rei sibi locata possessionē primo inductus est, sed an ad hūc casum extendatur 19. 7. Eius legis regula absque cōtrouersia locū habet in emphiteusi, vel locatione ad longum tēpus, in qua secūsus in possessionem rei inductus primo praefertur 19. 48. & in feudo n. 49.
 L. mora litis 26. expedit. & exornatur 26. 88
 Ex lib. 4. tit. 1. de reb. cred. & iureiur. l. delata 9. cum materia, explicatur, & exornatur 22. 19.
 Tit. 17. ex delict. defunct. l. vn. expeditur, & exornatur 14. 21. & seqq.
 Tit. 19. de probat. l. ad probationem 21. vers. Nam res vendicantem, expenditur, & similia iura notantur, & exornantur D. 12. n. 4. & D. 24. n. 71.
 Tit. 20. de testib. l. nimis graue 6. expenditur, & exornatur 22. 2.
 L. testib. 14. (al. 18.) vers. Nisi quinquē, re etē intelligitur, & hodierna circa eā praxis refertur, & exornatur 12. 71. & 77.
 Auth. sed & si quis, expenditur, & exornatur 12. 51. post med.
 Tit. 21. de fide instrum. l. cōtractus 16. explicatur, & exornatur 12. 48. & 49.
 Tit. 22. plus valere quod agitur, Rub. & titulus, expeditur, & exornatur 14. 48.
 Tit. 24. de pign. act. l. penul. vers. Nec creditor, expenditur, & exornatur 14. 52.
 Tit. 30. de nō num. pec. l. si ex cautione 3. iuncta gl. verb. probare, l. si intra 8. vers. Sin verò, l. affueratio 10. vers. Exceptio, & l. in cōtractib^o 14. in princ. vers. Vt eo lapsō, iuncta gl. verb. nullo modo, vers. Sed Ioānes, expeditur, latē quæ explicatur, & exornatur D. 21. n. 71. ad med. & D. 25. n. 9. vers. Qui praesertim, cū 4. n. seqq. Dē etā l. in cōtractib^o, s. sed quoniā, vers. Illis etiā, expeditur, & exornatur 21. 71. in princ. In s. super ceteris 25. 15.
 L. si cui 15. & l. fin. cum Auth. sequēti, expenduntur, & exornantur 21. 70.
 L. generaliter 17. vers. Siquid scriptis, expedit. & materia latē exornatur 25. 4. cū 3. seqq.
 L. fin. iuncta gl. verbo Sacramento, expenditur, & exornatur 25. 18.
 Tit. 34. de positi, l. cū hereditas 9. iuncta glo. verbo successeritis, expenditur, & exornatur 11. 31.
 Tit. 35. mandati, l. mandatum 15. expeditur, & exornatur 16. 43.
 Tit. 38. de contrab. empt. l. fin. in princ. iuncta

Etio vers. Sin autē, expenditur, & exornatur 16. 33. post med.
 Tit. 39. de heredit. vel act. vend. explicatur, & conciliatur cum l. cū beredes 23. D. de acqui. poss. 19. 10.
 Tit. 44. de rescind. vend. l. si voluntate 8. in fin. expenditur, & exornatur 15. 60.
 L. quisquis 15. remissuē intelligitur aduersus plures 8. 48.
 Tit. 56. si mācip. ita venierit, ne prostituat, l. 1. in prin. expēdit. & exornat. 14. 31.
 Tit. 61. de vectig. & cōmiss. l. penes illum 4. expēditur, & quid circa eam iure Regio Hispano immutatum sit? 17. 38.
 Tit. 65. de locato, l. si cūm Hermes 7. vers. Cūm idem, cōciliatur cum l. cotem ferro 11. §. qui maximos, D. de publican. & vectigal. 13. 42.
 L. nemo 6. & l. inuitos 11. expenduntur, & exornantur 12. 63.
 L. si quis conductōnis 25. & l. conductores 33. al. 34. explicantur, & exornantur 12. 21. & 24. ad fin.
 L. necui 32. latissimē explicatur, & exornatur D. 12. & 13. per totas, maximē d. differt. 12. ex n. 2. & 6. ubi eius legis intelligentia à nonnullis tradita, & in praxi seruata refellitur, & n. 39. ubi quōd solū exigit scripturā ad valorē pācti de relocando primo conductōri, potius quā alteri, ita ut ad hoc probatio per testes nō sufficiat, & n. 56. ubi eius vera ratio in vers. Nisi fortē, ultra DD. cōmuniter traditur, & n. 67. ubi eius verba in vers. Ipsi nihilominus, pro illi⁹ vera interpretatione expēdūtur, & explicātur. Lex illa loci nomine tā prae dia rustica quā urbana cōplectitur, & in utriusq; ei⁹ ratio a quē verificatur 13. 5. & 7. Nō potest videri correctā per l. cōgruit 4. & l. si. C. de loca. praed. ciuil. lib. 11. D. 13. n. 57. Dū liberā facultatē dño cōcedit, rē suā alteri locatam, iterū cuiusq; alteri locādi finita locatione, procedit cū prim⁹, & secūd⁹ cōductor concurrūt, quolibet contendente se alijs praefereendum 16. 55. & 19. 28.
 Tit. 66. de iure empit. l. 2. vers. Sin autē, expenditur, & exornatur 15. 88.
 L. fin. in fin. expenditur, & exornatur 14. 33. & 15. 96. & 19. 51.
 Ex lib. 5. tit. 3. de donat. ante nupt. Auth. sed iā necesse, vers. At si debitor, rectē aduers⁹ Accurs. inte ligit. & exorn. 21. 73.
 Tit. 4. de nuptijs, l. in copulādīs 8. expēditur, & exornatur 1. 45. cum 2. seqq.
 Tit. 6. de interd. matrim. l. eū proponas 3. expenditur, & exornatur 1. 25. & 31.
 L. si. expēditur, & exornatur 7. 46. ad fin.
 Tit. 12. de iure dot. l. si mulier 25. expenditur, & intelligitur 16. 35.
 L. in rebus 30. vers. Cū eadem res, expēditur, & exornatur 1. 39.
 Tit. 14. de pactis conuent. l. fin. expenditur, & regula inde sumpta declaratur 11. 111. post princ. & in vers. Ex quib⁹.
 Tit. 15. de dot. cau. nō num. l. 2. iuncta gl. vlti. ad fin. expēditur, & exornat. 14. 47.
 L. fin. iuncta Auth. sequēti, expenditur, & exornatur 21. 70.
 Tit. 16. de donat. int. l. 1. iuncta gl. verbo facta, & l. donationes 25. expenduntur, & exornantur 14. 47.
 Tit. 28. de testam. tute. l. penult. explicatur, & exornatur 2. 19. cum 3. seqq.
 Tit. 29. de confirm. tutore. l. 2. vers. Sed si voluntas, explicatur, & exornatur 2. 19. cum 3. seqq.
 Tit. 30. de legit. tutela, l. fin. expēditur, & intelligitur 1. 36. & 37.
 Tit. 31. qui pet. tutores, l. 1. expenditur, & exornatur 2. 41. & latius n. 52.
 Eadem l. 1. & l. admone 7. ad praxim applicantur, & exornantur 2. 36.
 L. matris 6. in fin. per arg. à cōtrario sēsu expenditur, & exornatur 2. 17. & 18.
 Eadem l. matris 6. in princ. & l. cūm à matribus 8. in fin. per arg. ab speciali expēdūtur, & exornantur 7. 32.
 Tit. 34. qui dare tutor. vel curator. & qui dari poss. l. 2. expēdit. & intelligitur 1. 25.
 Tit. 35. quādo mul. tute. off. fungi poss. Auth. matri & Auia, ex rationis identitate extenditur 7. 23.
 Tit. 37. de admin. tutor. l. 2. & l. rationes 14. expenduntur, & exornantur 1. 12.
 L. de his 12. vers. Neque enim, expēditur 1. 22. & materia exornatur ibi, num. 31.
 Tit. 44. de in lit. dādo tut. l. 1. in fi. explicatur, & ad praxim reducitur 2. 48. & seqq.
 Tit. 50. de alim. pup. praes. l. fin. expenditur, & exornatur 1. 53.
 Tit. 56. de usur. pupill. l. fin. ad praxim applicatur, & exornatur 2. 36. Eadē l. fin. iuncta gl. vlt. vers. Vel dic, expēditur, & exornatur 12. 51. post med.
 Tit.

Tit. 59. de autb. praes. l. clarum 4. expenditur, & exornatur 2. 44.
 Tit. 62. de excus. tutor. l. amplissimi 4. expenditur, & intelligitur 1. 25.
 Tit. 71. de praed. & alijs rebus minor. l. nō solūm 4. & l. minorū 6. expēduntur, & in quo ille titulus differat à tit. de rebus eorum? & vtriusque tituli materia exornatur 5. 32. & seqq.
 Ex lib. 6. tit. 9. qui admitti ad honor. poss. l. emancipata 4. cum materia, explicatur, & exornatur 11. 2. & seqq.
 Tit. 2. de collat. l. vt liberis 17. explicatur 20. 27.
 Tit. 22. qui testam. face. poss. l. hac consultiissima 8. vers. Deinde exprimant, declaratur, & exornatur 21. 42.
 Tit. 23. de testament. l. cūm antiquitas 28. §. fin. expenditur, & exornatur 23. 18.
 L. iubemus 29. in princip. declaratur, & exornatur 21. 42.
 Tit. 24. de hered. instit. l. cū proponas 3. expenditur, & exornatur 11. 42. latēquē declaratur n. 111. vers. Verūm his, & ad fin. num.
 Tit. 27. de necess. seru. hered. instit. l. fin. vers. Sin autē casualis, expenditur 11. 111. post princip. vers. Idquē confirmatur, ac declaratur eodem n. 111. §. ex quibus, vers. Vnde etiam cessat.
 Tit. 30. de iure deliber. l. si fratris 3. optimē aduersus Accurs. intelligitur, latēquē exornatur 11. 58. cum 3. seqq.
 L. quoniam sororem 7. cum materia, latē explicatur, & exornatur D. 11. à n. 2. & n. 110. post med.
 L. licet 8. iuncta gl. verbo longi, expenditur, latē quē declaratur, & exornatur 11. 54. cum 3. seqq.
 L. si infanti 18. in princ. transmissionē hereditatis infanti delatae ad patrē introducēs iure patrio, nō a quē procedit in matre, vel alijs ascēdētibus ex materna linea, vel etiā paterna, quib⁹ patria potestas deficit, & quare? 11. 105. Non est correctā per tex. in Auth. defuncto C. ad S. C. Tertu. & quare? ibi, n. 107. Eadē lex in vers. Sin verō, optimē declarat, & exornat. ibi 106. & 112. vers. Licet autē. L. eū in antiquiorib⁹ 19. eiusq; trāsmissio, latē explicatur, & exornatur 11. 108. Quod tēpus praesat heredi trāsmissario, & in quo ea trāsmissio ab alijs differat? n. 109. Nō habet locū quando heres, à quō trāsmissio praetēditur, delatam sibi fuisse hereditatem ignorauit, n. 110.
 L. fin. §. & hac quidē 13. vers. Sed quia quidā, & §. sin autē 14. vers. Et si nō intra datum, expēditur, & intelligitur 11. 56.
 Tit. 31. de repud. heredit. l. 2. per arg. à cōtrario sēsu expēdit. & exornat. 11. 38.
 Tit. 40. de ind. vid. tollen. l. 2. & fin. expēduntur, & exornantur 7. 15. & 16.
 Tit. 42. de fideicom. l. 3. ad fin. l. si in personam 21. expenduntur, & exornantur 11. 6.
 Tit. 50. de cad. tollēd. l. vni. in princ. & §. cū lex, §. cū igitur, & §. in nouissimo, declaratur, & exornatur 11. 89. post med. Eadem lex in §. in nouissimo, vers. Hereditatem cum materia, latē explicatur, & exornatur D. 11. à n. 2. In vers. Exceptis, declaratur 11. 81. & seqq. In d. §. in nouissimo, iuncto §. cūm autem, expenditur, & intelligitur ibi, n. 111. post med. vers. Qui rursus.
 Tit. 51. de his, qui ante apert. tab. l. vn. latē explicatur, & exornatur 11. 81. & seqq. Dū liberorū transmittentiū meminit, de liberis non suis, sed extraneis patribus sui accipiēda est, cōtra glossā, & cōmunē ibi, & quare? n. 87. Et si de testamentaria successione loquatur, ad legitimam protrahenda est, cū glossā, & cōmuni ibi, aduersus nonnullos, & quare? n. 88. Nihil aliud egit, quā supplere legis Iuliae, & Papiae de caducis caput, quod refertur, nonnullaque iura, quae ad eas leges respectum habuerunt, obiter referūtur, & exornatur 2. 89. Quid notū sanxerit aduersus l. Iuliam, & Papiam? n. 92. Eius legis ratio generalis, an ad speciem in ea contentam restringēda sit? n. 93. & 94. Verba illa alios quē contrauitum, &c. non ad solū fiscum referūtur, vt plures falsō existimarunt, sed tā ad fiscum, quā ad coheredem defuncti, n. 97. Ab alijs referūtur ad substitutos, quorum sententia cōuincitur n. 98. Illa alia verba, licet non sint inuicē substituti, rectē cum gl. & cōmuni decl. rūtur n. 99. Ba lex licet ad substitutorum exclusionem non emanauerit, tamē ex ratione in ea expressa ad illos quoquē excludendos extendi debet n. 101.
 Yy 2 Tit.

- Tit. 54. de suis, & legit. liber. l. apud bo-
les 8. expenditur, & explicatur 11.
59.
L. pen. conciliatur cum l. 2. C. ad S. G. Or-
fician. ibi 71. & seqq.
Tit. 55. ad S. C. Tertullianū, l. omnem 6.
expenditur, & exornatur 7. 32.
Authēt. defancto, qualiter procedat, &
practicāda sit? 11. 107. per totum, ma-
ximè in vers. Illud obiter.
Tit. 56. ad S. C. Orfician. l. 2. conciliatur
cum l. pen. C. de suis, & legit. lib. D.
11. n. 71. & seqq.
L. 3. expenditur, & explicatur 11. 77.
Tit. 57. de legitim. heredibus, l. sciant 10.
expenditur, & exornatur 7. 32.
L. fin. s. cum igitur, circa fin. expenditur,
& explicatur 11. 71. & seqq.
Tit. 59. de bonis matern. l. 1. & 2. expli-
cantur, & exornantur 1. 67. & seqq.
Eadem l. 1. in fin. & Auth. nisi tricenna-
le, vers. Tempore, expenduntur, & ex-
plicantur, 9. 2. & à n. 10.
Tit. 60. de bon. que liber. l. 1. & l. non sine
ratione 5. expenduntur, & latè explicā-
tur D. 7. à n. 33. ad 38.
L. 2. & 3. l. cum oportet 6. in princ. & in
s. cum autem, explicantur, & exornan-
tur 1. 67. cum seqq.
L. fin. in princ. vers. Necessitate, intelli-
gitur 9. 15.
Ex lib. 7. tit. 10. de bis qui à non domino,
l. qui tibi hereditatem 3. explicatur, &
conciliatur cum l. cum heredes 23. D.
de acqui. poss. 19. 10.
Tit. 2. de collus. deteg. l. 1. expenditur, &
exornatur 21. 66.
Tit. 32. de acqui. poss. l. nemo 10. expē-
ditur, & exornatur 26. 88.
L. fin. expenditur, & exornatur 14. 31.
Tit. 33. de prescript. lōgi tēp. l. fin. in ver-
bis nulla sciētia, vel ignorātia expectā-
da, optimè intelligitur aduersus Patrū
Vvaldis de Peruso, 88. 38. & seqq.
Tit. 39. de prescript. 30. vel 40. ann. l.
sicut in rē 3. correctā est per l. 63. Tau-
ri, & similem l. 6. tit. 15. lib. 4. cōpilat.
8. 8. & 26.
Tit. 40. de annali except. l. 1. s. vlt. expen-
ditur, & explicatur 9. 2. & à n. 10.
Tit. 41. de alluionibus, expēditur in ma-
teria meliorationis embisentica 15. 68.
Tit. 43. quomodo, & quādo iudex, l. si Præ-
ses 6. expenditur, & exornatur 2. 44.
& 5. 26.
Auth. qui semel, expenditur, & exornatur
23. 70. in princ.
Tit. 44. de sententijs ex periculo recitand.
l. fin. vers. Huic adiicim⁹ sanctioni, ex-
penditur, & exornatur 21. 36.
Tit. 52. de re iudicata, l. ad solutionem 5.
expenditur, & ad praxim applicatur
23. 60.
Tit. 53. de execut. rei iud. l. 2. expenditur
ad hoc, quod extrajudicialis confessio ad
executionem non sufficit, & materia
exornatur 23. 15.
Tit. 59. de confessis, l. vni. iuncta gl. magna
ad med. vers. Et quod dicitur, expendi-
tur, & exornatur 23. 56.
Tit. 60. res inter alios acta, Rub. & titu-
lus, expēditur, & exornatur 21. 9. & de
intellectu latè n. 55.
Ex lib. 8. tit. 4. unde vi, l. nō ab re 10. ex-
plicatur, & exornatur 12. 21. & 24. ad
finem.
Tit. 10. de adif. priuat. l. an in totum 3.
expenditur, & exornatur D. 3. à nu. 37.
& 53.
Tit. 14. de pignoribus, l. creditores 3. ex-
plicatur, & exornatur 14. 52.
Tit. 17. ut res pignori, l. vlt. expenditur,
& intelligitur 20. 30.
Tit. 18. qui potiores in pign. hab. l. diuersis
8. iuncta gloss. 1. & communi, expendi-
tur, & exornatur 21. 12. & 60. ac de
intellectu à n. 64. ad 67.
L. scripturas 11. latè explicatur, & exor-
natur 21. per tot. Eius in vers. Sunt
autem, iuncto vers. Nisi fortè, vera &
fundamentalis ratio traditur ibi, n. 19-
20. & 51. Ea lex partium in numero
plurali mentionem cur fecerit? nu. 25.
In 1. p. specialiter loquitur de chirogra-
pho ex sola partis recognitione aduersus
eā respectu personalis actionis vires sup-
turo 21. 30. Eodem modo procedit res-
pectu realis actionis, contra eum exer-
cenda, qui in chirographo factus est, alte-
rius se rem penes se habere, eius vè here-
dem, aut contra fiscum, cui ex illius de-
licto bona applicata fuissent, v. 31. In 2.
& 3. p. ubi quodam hypotheca ius publi-
cum instrumētum praefert priuato, quod
eius l. solennitatibus careat, non exclu-
dit chirographū, sola etiam partis sub-
crip-

- criptione munitum, & ab ea iam recog-
nitum 21. 32. In vers. Nisi fortè, sim-
pliciter, & permissiue tantum loquitur,
formam quē ibi prescriptam non studio-
sè, vt illa precisè seruetur, requirit, sed
casualiter, & quasi exempli gratia, ad
finem vitandi fraudem in praediciūm
anterioris creditoris 21. 47.
L. assiduis 12. vers. Oportebat enim, expē-
ditur, & exornatur 1. 39.
Eadem l. assiduis, ad med. iuncta gl. verbo
data, expenditur, & exornatur 21. 12.
latè quē deslaratur n. 68. cum 3. seqq.
Tit. 28. de distract. pignor. l. & qui sub
imagine 10. quod nullitatem contractus
simulati expenditur, & exornatur 14.
48.
Tit. 37. de litigiosis, Auth. litigiosa, cū cor-
pore vnde sumitur, latè explicatur, &
exornatur 14. 43. & seqq.
Tit. 38. de contrah. & committ. stipul. l. 4.
intelligitur, & exornatur 16. 34. &
seqq.
Tit. 41. de fideiussor. l. fin. vers. Si enim,
intelligitur 20. 31. & 32. & regula
indè sumpta exornatur ibi, 39.
Tit. 43. de solutionib. l. cū maritum 11.
nouissimis Hispania legib⁹ correctā est,
aduersus Parladorū, id non aduertentem,
9. 37. & 38.
Tit. 48. de adopt. l. 2. vers. Itaūt, expen-
ditur, & exornatur 11. 79. circa fin.
Tit. 49. de emancip. liber. l. nec auus 4. ex-
penditur, & exornatur 16. 53.
Tit. 53. quā sit longa consuet. l. 1. vers.
Nam & consuetudo, expēditur, & exor-
natur D. 5. à n. 37. & 53.
Tit. 54. de donat. l. vice donatricis 20. &
l. in donationibus 31. vers. Ita tamen,
expenduntur, & exornantur D. 23. n.
28. & 29.
Tit. 56. de reuocā. donat. l. bis solis 7. vers.
De ceteris, expenditur, & explicatur
7. 40.
Tit. 58. de infirm. pœn. calib. l. 1. & 2. ex-
penduntur, & exornantur 7. 15. & 16.
Ex lib. 9. tit. 6. si reus vel accusator mor-
tuus fuerit, explicantur, & exornantur
14. 21. & 23.
Tit. 9. ad l. Iul. de adult. l. propter viola-
tam 7. intelligitur 7. 38. circa fin.
Auth. sed hodie, expenditur, & intelli-
gitur 14. 20.
L. fin. vers. Nobis verò, iuncta gloss. penult.
expenditur, & exornatur D. 14. n. 17.
22. 23. & 24. Eadem lex fin. iuncta
gl. vlt. & cōmuni, expenditur, & exor-
natur ibi n. 25.
Tit. 49. de bonis proscriptor. l. si quis post
hac 9. vers. Dos etiam, iuncta gl. verbo
dotalium, expenditur, & exornatur 21.
12. optimè quē intelligitur n. 72.
EX TRIBVS LIBRIS COD:
EX lib. 10. tit. 3. de fide instrum. & iure
baste fiscal. l. si tēpora 4. expēditur, &
quid circa eam ius Regiū Hispanum im-
mutauerit? D. 17. n. 27. & 28.
Tit. 39. de incolis, & ubi quis, & c. l. 2. in-
telligitur, & exornatur 26. 94. vers. sic.
Qua sola.
Ex lib. 11. tit. 16. de metallarijs, l. 1. in
fine, expenditur, & exornatur 17. 15.
& 34.
Tit. 29. de iure Reipubl. l. Rempubicam 3.
expenditur, & exornatur 17. 30.
Tit. 31. de vōdend. reb. ciuit. l. 1. & 2. ex-
penduntur, & quid circa eas iure Regio
Hispano immutatum sit? 17. 27. & 28.
L. 3. vers. Non aliter, expenditur, & exor-
natur 21. 36.
Tit. 58. de omni agro deserto, l. quicumque
7. l. qui fundos 9. & penult. expendun-
tur, & quod earum legū argumento cir-
ca empbiteusm Bart. & aij tradidere
latè examinatur 15. 68. & seqq.
Tit. 61. de fund. patrim. l. possessores 12.
in fin. expenditur, & exornatur 19. 40.
Tit. 70. de locat. praedior. ciuil. Rub. &
l. 2. & 3. l. congruit 4. & l. fin. de quib⁹
bonis loquantur? 13. 38.
Dic. l. congruit, & l. fin. earū quē ratio ex-
penduntur, ac de intellectu latè agitur
ibi à n. 32. & D. 17. n. 9.
EX CODICE THEODO-
SIANO.
EX lib. 1. tit. 17. de bis, qui veniam ata-
tis, l. 1. expēditur, & exornatur 1. 27.
Ex lib. 4. tit. 19. de vsur. rei iudicata, l.
vni. in duorū mensum dilatione ibi con-
cessa, expenditur, & intelligitur 18.
22. & 23.
Ex lib. 11. tit. 9. de distractend. pignorib.
Y y 4. qua

I N D E X

que tributorum causa tenentur, l. 1. in simili dilatione expenditur, & intelligitur ibidem.

Tit. 33. de dilat. ex consensu, l. vni. in simili quoque dilatione expenditur, & intelligitur ibid.

EX AVTHENTICORVM CORPORE.

EX collat. 2. tit. 1. Nou. 7. siue Auth. de non alien. aut permutand. reb. Eccl. §. quod autem, vers. Nequē illud, expenditur 15. 9. & de intellectu nu. 26.

Idem Auth. §. nos igitur, vers. Alienationis, & §. emphiteusim, an omnino corrigatur per tex. in Auth. de alienat. & emphiteusi, c. 6. siue §. & hoc quidem, vers. Licentiam, collat. 9. 15. 30. & sequentibus.

Ex collat. 5. tit. 4. nouel. 49. siue Auth. de his, qui ingrediuntur ad appellat. §. vlti. cum materia, explicatur, & exornatur 22. 17.

Tit. 8. nouel. 53. siue Auth. de exhib. reis, §. illud quoque, vers. Sancimus, expenditur, & exornatur 26. 83.

Ex collat. 7. tit. 2. nouel. 90. siue Auth. de testibus, §. & licet, iuncta gl. verbo testes, intelligitur, & exornatur D. 12. n. 71. & 77. In §. & hoc verò, iuncta gl. verbo presentem, ad fin. expenditur, & exornatur ibi, n. 51. post med.

Ex collat. 8. tit. 13. nou. 112. siue Auth. de litigiosis, §. idēquē sancimus, latē explicatur, & exornatur 14. 43. & seqq.

Tit. 18. nou. 117. siue Auth. ut liceat matri, & auia, c. 9. §. si quis in sua domo, in verbis semel & secundo, expenditur, & exornatur 23. 44.

Ex coll. 9. tit. 1. nou. 118. siue Auth. de heredi. ab intest. venien. §. penult. ex rationis identitate extenditur 7. 23. In §. si igitur defunctus, latē explicatur, & exornatur 11. 107.

Tit. 3. nou. 120. siue Auth. de alienat. & emphiteusi, vs. sup. in Auth. de non alienand. §. nos igitur.

Tit. 7. nou. 124. siue Auth. ut litigantes iurent, cum materia, explicatur, & exornatur 22. 17.

Tit. 14. nou. 131. siue Auth. de Ecclesiasti. tit. 8. si quis adificationem, expenditur, & exornatur 14. 46.

EX FEVDORVM VSIBVS.

EX lib. 1. tit. de his, qui feud. dare poss. c. 1. §. hoc autem, expenditur, & exornatur 16. 3. In §. cum verò, vers. Si autem vnus, 15. 100.

Tit. 6. Episcopum, vel Abbatem, c. 1. in princ. vers. Quod autē, & vers. Idem iuris, expenditur, & exornatur 15. 76.

Tit. 7. de natura feudi, c. 1. iuncta gl. 1. in princ. expenditur, & exornatur 16. 52. & 56. vers. Ex quibus.

Tit. 8. de success. feudi, c. 1. expenditur, & exornatur 16. 3. In §. hoc quoque, 16. 99. In §. vlt. vers. In alio verò feudo, 15. 100.

Tit. 13. de alien. feudi, c. 1. §. & si clientulus, expenditur, & exornatur 16. 14. & intelligitur n. 15.

Tit. 14. de feudo Marchie, c. si duo fratres, expenditur, & exornatur 15. 100.

Tit. 20. de benef. fratris, c. vni. expenditur, & exornatur 15. 100.

Tit. 21. de feudo sine culpa non amit. cap. si quis miles, expenditur, & exornatur, 15. 96.

Tit. 22. quo tempore miles, c. 1. in princ. iuncta gl. verbo, & mensuram, vers. Quod in alijs, per arg. ab speciali expenditur, & exornatur 16. 57. Rursus idem c. in alio expenditur, & exornatur 16. 63.

Tit. 26. de inuestitu. inter domin. & vassall. c. 1. §. vlt. ad fin. expenditur, & exornatur 16. 57.

EX lib. 2. tit. 2. quid sit inuestitura, c. 1. §. fin. expenditur, & exornatur, 15. 94.

Tit. 9. qualiter olim poterat feudum alienari, c. 1. §. donare, vers. Porro, expenditur, & exornatur 17. 17.

Tit. 15. de clerico, qui inuest. fac. c. 1. in fin. expenditur, & exornatur 15. 76.

Tit. 18. de duob. fratrib. c. 1. verbo propter tenorem inuestitura, expenditur, & exornatur 15. 94.

Tit. 23. In quib. caus. feud. amit. (al. benef. quid sit, & c.) cap. 1. in princip. expenditur, & exornatur 15. 96. circa finem.

Tit. 24. qua fuit prima causa benef. amit. c. 1.

L O C O R V M.

EX INSTITVTIONIBVS.

EX lib. 1. tit. 2. de iure naturali, §. ex non scripto, vers. Nam diuturni mores, expenditur, latē quē materia exornatur, ac declaratur 3. 37. & seqq.

Tit. 11. quib. ex causis manum. lic. vel nō, §. in fraudē (al. §. praualluisse) vers. Sapienter enim, intelligitur, & exornatur. 8. 48. §. vlt. ad finem, expenditur, & exornatur 7. 50.

Tit. 12. de adoptionib. §. cum autem, expenditur, & exornatur 11. 79. circa fin.

Tit. 13. de tutel. Princip. §. 1. expenduntur, & exornantur D. 1. nu. 46. 47. & 50.

Tit. 14. qui testam. tutores dari possunt, §. certa autem, expenditur, & exornatur 1. 47.

Tit. 19. de fiduciar. tutel. §. vlt. expenditur, & intelligitur 1. 36.

Tit. 23. de curator. §. dantur, vers. Sed curator, explicatur, & exornatur 2. 19. cum 3. seqq.

§. item inuiti, latē explicatur, & conciliatur cum l. 1. §. fin. D. de minor. D. 2. à n. 8. & 53.

Tit. 25. de excusat. tutor. §. item maior 13. vers. Minores, expenditur, & intelligitur 1. 36.

§. ijdem rescripserunt 19. expenditur, & remissuē intelligitur D. 1. nu. 25. & fin.

EX lib. 2. tit. 15. de vulgari substit. §. fin. vers. Illa enim verba, expenditur, & intelligitur 11. 111. vers. Verum bis.

Tit. 19. de hered. qual. & different. §. sui, vers. Sed sui quidē, expenditur, & exornatur 11. 30. cum 2. seqq.

§. extraneis, vers. Sed siue is, iuncta gl. verbo de adeunda, expenditur, & exornatur 11. 29. cum 3. seqq.

EX lib. 3. tit. 1. de hereditat. quæ ab intest. de fer. §. sui, expenditur, & exornatur 11. 30. cum 2. seqq.

Tit. 3. de S. C. Tertull. §. penult. expenditur, & exornatur 7. 32.

Tit. 10. de honorum possess. §. quos autem, in verbo ipso iure, remissuē intelligitur 11. 78.

Tit. 16. de verbor. oblig. §. ex conditionali, expenditur, & exornatur 11. 4. & 5.

Tit.

c. 1. in princ. expenditur, & exornatur ibid. & 16. 57. In §. sed nō est alia (qui al. est sub §. item qui dominū) explicatur, & cum alijs capitibus feudorū conciliatur D. 15. à n. 89. ad 93. In §. fin. (al. c. denique, vers. Si vassallus) expenditur, & exornatur 15. 99.

Tit. 26. si de feudo defuncti contentio sit, c. 1. §. Titius filios, iuncta gloss. verbo per annum, expenditur, & intelligitur 16. 57. & 71. In §. si vassallus, expenditur, & exornatur 21. 55.

C. vlt. intelligitur, & exornatur 16. 15.

Tit. 30. de feudo femina, c. 1. expenditur, & exornatur 15. 94.

Tit. 34. de lege Corradi, c. 1. §. similiter, vers. Profecto, exornatur, & intelligitur 16. 14. & 15.

Tit. 38. de vassallo, qui contra constit. Lotharij benef. alienauit, c. 1. expenditur, & exornatur 15. 96.

Tit. 39. de alien. pater. feudi, c. 1. ibid.

Tit. 40. de capitulis Corradi, c. 1. in princ. expenditur, & exornatur 16. 57.

Tit. 43. de cotrouers. inter vassal. & alium de benef. c. vn. expenditur, & exornatur 21. 55.

Tit. 45. an agnatus, vel filius, c. 1. expenditur, & exornatur 16. 3. & 10. Rursus in vers. vbi verò, expenditur, & exornatur D. 16. n. 18. & 20.

Tit. 48. de feudo non habente propr. feudi natur. c. vni. intelligitur, & exornatur 15. 96. & 16. 29. siue in vers. At adhuc dices.

Tit. 50. de natura success. feudi, c. 1. expenditur, & exornatur 16. 3.

Tit. 52. de prohib. feudi alien. per Lothar. c. 1. §. si quis verò, expenditur, & exornatur 15. 96. Rursus in §. vlt. iuncta gloss. & communi, expenditur, & exornatur 16. 63.

Tit. 53. de pace tenen. inter subdit. & iuram. firm. c. 1. §. item sacramenta, remissuē intelligitur 5. 58.

Tit. 55. de prohib. feudi alien. per Frider. c. vn. vers. Nos autem ad pleniorē, & vers. Callidis, expenditur, & exornatur 15. 96. Rursus in vers. Præterea si quis, expenditur, & exornatur 16. 57.

Tit. 73. ex edit. Cuiatij de alienat. feudi, cap. vnicū, expenditur, & exornatur 15. 96.

INDEX

Tit. 2. 2. de litter. oblig. Princip. vers. Sic fit, iuncta glossa verbo obligatur, vers. Ab hoc tamē, expenditur, & exornatur 21. 71. circa med. & 25. 9. vers. Qui presertim.
Ex lib. 4. tit. 12. de perpet. & temporal. act. §. nos autem, expenditur, & exornatur 14. 21. & seqq.

EX GRATIANI DECRETO.

EX 77. dist. c. subdiaconus 4. iuncta gl. expenditur, & exornatur 18. 14.
EX 100. dist. cap. fin. vers. Supra scripto, iuncta gl. verb. privilegia, vers. Sed licet transierit, expenditur, & exornatur 15. 20. iuncta n. 21. in fin.
EX cau. 2. q. 6. c. propter superfluum 22. vers. Et ipse dies, expenditur 18. 4. & intelligitur ibi, n. 10.
C. anteriorum 28. vers. Et sanctimus, iuncta glo. verbo dierum, in fin. expenditur, & exornatur 18. 17.
EX 4. q. 3. c. si testes 3. §. qui intendit, expenditur, & exornatur 22. 2.
C. inducia 4. §. offeratur, expenditur, & exornatur 26. 83.
EX 6. q. 5. c. accusator 2. vers. Ream, expenditur, & exornatur 22. 2.
EX 7. q. 1. c. sicut alterius 39. iuncta glo. verbo iudicari, vers. Sed temperate potest, expenditur, & exornatur 1. 2. & 43.
EX 12. q. 2. c. si seculi leges 9. iuncta glo. fin. exornatur 4. 90.
C. sine exceptione 52. & c. terras 53. explicantur, & conciliantur 15. 57. & 58.
EX 27. q. 2. c. 1. cum seqq. expenduntur, & exornantur 19. 22.
C. fin. in fin. expenditur, & exornatur 19. 23. & 4. seqq.

EX DECRETALIBVS GREGORII IX.

EX lib. 1. tit. 2. de constit. c. cō M. Ferrariensis 9. vers. Mandamus, expenditur 20. 22. & intelligitur, atque exornatur n. 33.
Tit. 3. de rescript. c. 2. vers. Verum, & c. causam qua 18. vers. Mandamus, expenduntur 20. 22. & intelliguntur num. 33.
C. constitutus 19. expenditur, & exorna-

tur 10. 11.

Tit. 5. de postulat. Pralat. c. bona memoria 3. vers. Attendentes, & c. bona memoria 4. in fin. & c. postulationē 5. iuncta ubi-que gl. & communi, expenduntur, & declarantur 15. 21. & 22.
Tit. 6. de electione, c. dudum 54. vers. Licet autem, iuncta gl. verbo responsonem, vers. Dicat, & vers. Est ergo verū, expenditur, & exornatur 23. 61. ac de intellectu à n. 62.
Tit. 30. de off. legati, cap. quod translationem 4. expenditur 20. 22. & intelligitur n. 33.
Tit. 43. de arbitris, c. dilecti 4. vers. Quia tamen, iuncta gl. verbo sint remota, & verbo consuetudinem, expenditur, & exornatur 4. 90.
EX lib. 2. tit. 1. de iudicijs, c. decernimus 2. in vers. Sed Episcopi, Abbates, & c. expenditur, & exornatur 26. 70.
Tit. 3. de libelli oblat. c. 1. expenditur, & exornatur 26. 83.
Tit. 5. de lit. contest. c. vni. expenditur, & exornatur 22. 20. ad fin. & 23. 61.
Tit. 6. ut lite non contest. c. quoniam frequenter 5. in princ. vers. Nisi forte, explicatur, & exornatur 7. 43. & 12. 50. & seqq. In §. in alijs, expenditur, & exornatur 19. 61.
Tit. 7. de iuramen. calumn. breuiter declaratur, & exornatur 22. 17.
Tit. 10. de probat. c. 1. vers. Sed ad hoc, expenditur, & exornatur 22. 2. & 23. ubi verum eius originale, vera que historia refertur, late que explicatur, & conciliatur cum c. 1. & 2. de confessis in 6. & similibus, varijs alijs reiectis conciliationibus, à n. 21. ad 30. inclusiue.
C. quoniam contra 11. iuncta gl. verbo petitiones, expenditur, & exornatur 26. 83.
Tit. 20. de testibus, c. cum olim 34. vers. Verum, c. significauit 41. iuncta glossa verbo testes, & c. Albericus 43. iuncta gl. ult. expenduntur, & exornantur 7. 43. & 12. 51. post med.
Tit. 22. de fide instrum. c. 2. expenditur, & exornatur 23. 20.
C. si cautio 14. cum materia, expenditur, & late exornatur, ac declaratur D. 21. num. 15. & à n. 75. & D. 25. na. 4. cum 3. seqq.

Tit.

LOCORVM.

Tit. 24. de iureiur. c. si verò 8. vers. Dixim⁹, c. & si Christus 26. vers. Et quāuis, & c. cum contingat 28. ad fin. expenduntur, & exornantur 10. 64.
C. penult. expenditur, & exornatur 10. 17.
Tit. 2. de prescript. c. si diligenti 17. ad fin. expenditur, & remissā intelligitur 5. 55.
Tit. 30. de confirm. utili, vel inut. c. cum dilecti 4. vers. Nos igitur, expenditur, & explicatur 7. 43. & 12. 50. cum seqq.
EX lib. 3. tit. 5. de prabend. & dignitat. c. dilecti 25. vers. Nisi forte, pro effecta clausula irritantis expenditur, & exornatur 21. 36.
Tit. 7. de institutionib. c. cum venissent 6. vers. Cum autem, expenditur, & exornatur 24. 80. In vers. Ipse verò, expenditur, & exornatur 12. 62.
Tit. 13. de reb. Eccles. c. nulli 5. non tantum approbavit Leonis Imperatoris constitutionem, sed & Iustiniani, illam inuouantem, & quid tali approbatione ostenderit? 15. 41. Apponit verba illa & emphiteuticū perpetuū cōtractum, pro illis, & in perpetuū extēsam emphiteusim, quæ extant in Auth. de non alienad. §. alienationis, coll. 2. & quare? 15. 44. Sub prohibitione alienationis emphiteutici perpetui contractus, cōprehendere simpliciter voluit contractū emphiteuticum, & quare? ibi 45. Eo tempore emanauit, quo Ecclesiasticarum rerū alienatio præcisè, ut antea prohibita non erat, sed ex causa, & solennitate permessa, ibi n. 50.
C. ad aures 7. expenditur 15. 10. & de intellectu late à n. 53. Non agit de renouanda emphiteusi heredibus emphiteute, sed de illa denuō constituenda, & concedēda terrarum Ecclesiæ incultarum, ad culturam eas redigentibus suo, vel parentum suorum labore, nec excedit debitam solennitatem, & quare? ibid. Expenditur in verb. poteris, quod ad iuris terminos eius decisionem reducit, & huius sententiæ auctores referuntur n. 54. Contrarium docentium sententia, ut in eius cap. specie solennitas non desideretur, eo in casu vera intelligitur à Petro Barbosa, quo res Ecclesiæ

sterilis, nullam quæ ei utilitatē afferat ab initio data est in emphiteusim sub modo dico annuo cōsu, ut fertilis, & fructuosa fieret, n. 55. Media hæc sententia Petri Barbosa impugnatur n. 56. Idē c. expenditur in verbis, ob maiore Ecclesiæ utilitatē, ibid. Communitis eius intellect⁹ refertur, ipsius quæ verbis applicatur 15. 59. Vulgaris lectio, quæ habet possint, ut vitiosa notatur, & ex originali restituitur, ubi habetur possent, & sensus diuersitas traditur 15. 62. In eius specie frustra à Ioan. Andra & alijs fingitur, promissionem à Prælato absque scriptura factā esse, & quare? n. 63. Nec illud interest, an nullā penitus Prælati promissio intercesserit, sed vel nuda concessio ad culturam, vel sola eius conuientia, videntis aliquem sponte sua accedere ad terras Ecclesiæ nemorosas, ac ferè inutiles extirpandas, sicut in nouale redacendas, n. 64. Ratio dubit. ac decid. eius c. iuxta cōmunem intellectum traditur num. 65. Nullam ibi Prælati promissionem intercessisse verius est, & quare? n. 66.
Tit. 17. de empt. & vendit. c. cum dilecti 3. iuncta gl. verbo tunc valentem, & c. cum causa 8. in fin. expenduntur, & exornantur 15. 60.
Tit. 18. de locato, & conducto, c. 1. intelligitur, & exornatur 13. 59.
C. potuit 4. expenditur, & exornatur 14. 33. & 15. 96.
C. fin. §. emphiteusa, vers. Vel cessado, expenditur, & exornatur 15. 88.
Tit. 10. de feudis, c. 2. in princ. & in vers. Ad hæc, expenditur 15. 10. & de intellectu late à n. 75. Dum liberam facultatem Prælati Ecclesiasticis concedit, feudum per mortem ultimi possessoris ad Ecclesiam reuersum, iterum alijs concedendi, qualiter intelligatur? ibid. In eius specie verbum liberè quid importet 15. 83. Verba si videris expedite, liberam facultatē antea Prælati datam, ad iuris, & aequitatis terminos restringunt, n. 85. Idem tex. in 2. p. non loquitur de feudo, ob finitam generationē vacante, sed de vacante ob culpam, n. 86. Eius in eadē 2. p. ratio dubit. & decid. traditur ibi num. 105.
Tit. 21. de pignorib. c. significante 7. in fin. per

INDEX

per arg. ab speciali, expeditur, & exornatur 10. 11.
Tit. 26. de testam. c. nos quidem 3. c. indiciante 4. c. siberedes 6. & cap. Ioannes 19. expendantur, & exornantur 14. 46. post princ.
C. requisisti 15. ibid. post med.
Tit. 31. de regularib. cap. ad nostram 14. vers. Quacircà, iuncta glo. verbo ante consummationem, expeditur, & exornatur 18. 14.
Ex lib. 4. tit. 1. de sponsalib. c. ex parte 9. verbo ab eo tempore, intelligitur, & exornatur 18. 17.
C. cum locum 14. vers. Matrimonium autem, & c. tua 25. vers. Nos igitur, expendantur, & exornantur 19. 22.
C. si inter virum 31. explicatur, eiusq; ratio traditur D. 19. n. 21. & 22.
Tit. 2. de desponsat. impuberu, c. puberes 3. iuncta gl. ult. c. de illis 9. & c. fin. expendantur, & exornantur 1. 16.
Tit. 4. de sponsa duor. c. 1. in fin. expeditur, & exornatur 19. 23. cum 4. seqq.
C. licet 3. vers. Et si nupserit, & c. fin. explicatur, eorumque ratio traditur 19. 21. & 22.
Tit. 17. qui filij sine legitimi, c. per venerabilem 34. vers. Rationibus, dum Romano Pontifici legitimationem tribuit filiorum illegitimarum Regis Francia quodam Regni successionem, optime intelligitur 4. 83. Alter eiusd. c. intellectus circa dispensationem in radice matrimonij irriti refellitur 4. 84.
Tit. 26. de donat. inter. c. per vestras 7. vers. Cum ergo, expeditur, & intelligitur D. 1. n. 6. & 51.
C. fin. expeditur, & exornatur 14. 47.

EX SEXTO DECRETALIVM.

Ex lib. 1. tit. 3. de rescript. c. quamvis 8. expeditur, & ratio eius exornatur 16. 53.
Tit. 6. de electione, c. fundamenta 17. vers. Decet, breuiter intelligitur 4. 85.
C. cum non deesset 30. iuncta gl. ult. optime declaratur contra comunem D. 10. n. 11. & 12.
C. si postquam 33. ex rationis identitate extenditur 7. 24.
Tit. 9. de temporibus ordinationum, c. 1. ex

rationis identitate extenditur 7. 24.
Tit. 18. de pactis, cap. quamuis pactum 2. vers. Omnino seruari, expeditur, & exornatur 10. 64.
Tit. 19. de procurator. c. qui generaliter 5. §. fin. expeditur, & exornatur 7. 50.
Ex lib. 2. tit. 1. de iudicijs, cap. fin. in fin. vers. Nec alias, optime intelligitur 9. 16.
Tit. 2. de foro cõp. c. 1. §. contrahentes, expeditur, & exornatur 26. 94. vers. Quia tex. ille.
Tit. 5. de res. spõ. c. 1. vers. Intra quindecim, expeditur, & intelligitur 18. 9. vers. Tertio, ubi pro verbis foro cõp. lege res. spõ.
Tit. 9. de confessis, c. fin. expeditur, inde que sumpta praxis exornatur 23. 43.
Tit. 12. de except. c. 1. vers. Si quis igitur, vers. Intra octo dierum spacium, expeditur, & intelligitur 18. 9.
Tit. 15. de appellat. c. non solum 7. vers. Que postmodum, & c. concertationi 8. vers. Infra decem, iuncta ubique gl. & communi, expendantur, & exornatur 18. 17. & 18.
Ex lib. 3. tit. 4. de prebendis, c. cum de beneficio 5. expeditur, & exornatur D. 3. n. 47. & D. 15. n. 18.
Ex lib. 5. tit. 11. de sent. excomm. c. venerabilibus 7. §. porro, expeditur, inde que sumpta praxis exornatur 23. 43.

EX CLEMENTINIS:

Ex lib. 1. tit. 3. de elect. Clem. 1. ex rationis identitate extenditur 7. 25.
Clem. causam 3. vers. Infra mensem, intelligitur, & exornatur 18. 17.
Tit. 6. de etate, & qual. Clem. fin. iuncta gl. verbo decimo octavo, expeditur, & exornatur 18. 14.
Ex lib. 2. tit. 1. de iudicijs, Clem. diffidiam 2. pro differentia inter viam summariam, & executiuam expeditur, & exornatur 23. 53.
Tit. 11. de verb. signif. Clem. 2. vers. Et quia positionu, expeditur, & exornatur D. 22. n. 20. ad fin. & D. 23. n. 33.

EX EXTRAVAGANTIBVS IOANNIS XXII.

Ex lib. 5. tit. 10. de verb. signif. extravagans execrabilis, vers. Statuimus, de prebend. expeditur 26. 18. & intelligitur n. 76.

EX

LOCORVM.

EX EXTRAVAGANTIBVS COMMVNIBVS.

Ex lib. 1. tit. 4. de reb. Eccles. extrauagans ambitiosè, intelligitur, & exornatur 15. 52. & 79.
Ex lib. 5. tit. 10. de sent. excomm. Extrauagans prouidè 2. ex rationis identitate extenditur 5. 59.

EX CONCILIO TRID.

Sess. 22. de reform. c. 8. expeditur, & exornatur 14. 46.
Sess. 24. de reform. matri. c. 1. in princip. expeditur, & exornatur 19. 22. Rursus in vers. Qui aliter, expeditur, & intelligitur 10. 60. Matrimonij irritatio de qua ibi, indistinctè procedit 21. 38. vers. Insigne autem.

EX LEGIBVS PARTITARVM.

Ex 1. Partit. tit. 2. l. 3. vers. La quinta, l. 5. vers. E tal pueblo, & l. 6. circa fin. expendantur, & exornantur 3. 31.
Ex 2. Partit. tit. 1. l. 9. in princip. iuncto vers. La tercera razon, expeditur 4. 2. & intelligitur n. 87.
Tit. 15. l. 2. expeditur pro origine maioratum Hispania 4. 27. & unde eadè lex duxerit originem? ibi n. 35.
L. 3. an circa filios Regum, Regni successores specialiter disponat, vel ad alioru tutelam, & curam trahenda sit? 1. 56. Eadem lex post med. vers. E que lo tengan, & vers. E si fuere fija, expeditur 1. 9. & explicatur n. 56. & D. 3. à n. 7. & D. 4. n. 1. & 86.
Ex 3. Partit. tit. 2. l. 7. expeditur D. 9. n. 2. & intelligitur contra Greg. Lopez ibi, sibi contrariu alibi, & alios, n. 17.
L. 11. in fin. expeditur, & exornatur 2. 44.
L. 29. expeditur, & exornatur 19. 61.
L. 40. expeditur, & exornatur 26. 83.
Tit. 3. l. 7. vers. Mas quando, expeditur ad praxim exequendi confessionem premissa precepto desolueno 23. 58.
L. 8. optime intelligitur contra nonnallos Regnicolas 24. 60. & 61.
L. 10. vers. Ante dezimos, iuncta gloss. 3. expeditur, & declaratur 23. 61. & seqq.

Tit. 5. l. 3. expeditur, & exornatur 2. 44.
L. 5. post princ. & l. 19. ad fin. iunctis Greg. gl. 14. 15. & 16. expendantur, & exornantur 7. 50. vers. Cui apud nos. Rursus dict. l. 5. vers. O por pleyto, que de mandasse buerfano, expeditur, & exornatur 5. 68. & 69.
Tit. 7. l. 12. expeditur, & exornatur 26. 94. vers. Ad quod saltem.
Tit. 10. l. 1. ad fin. vers. E sobre todo esto, in utili casu ad praxim expedit. 22. 31.
L. 3. vers. E respondiendo, iuncta gl. 3. post princip. expeditur, & declaratur 23. 61. & seqq.
L. 8. cum materia, explicatur, & exornatur 22. 17.
L. fin. vers. Otro si por tal comenzamiento, expeditur, & exornatur 26. 88.
Tit. 11. l. 2. in fin. & l. 8. cum materia, obiter explicatur, & exornatur 22. 19.
L. 14. vers. Otro si dezimos, late explicatur, & exornatur 10. 1. & seqq.
L. 23. & 24. cum materia, explicatur, & exornantur 22. 17.
Tit. 12. l. 1. & 2. expendantur, & exornantur 22. 20. ad fin. Rursus l. 2. expeditur in utili casu ad praxim 22. 31.
Tit. 13. l. 2. vers. E por ende, expeditur ad praxim exequendi confessionem premissa precepto desolueno 23. 58. Rursus in vers. Mas si alguno, expeditur in utili ad praxim casu 22. 31.
L. 3. vers. vers. Pero queremos, in utili casu ad praxim expeditur 22. 31. Rursus in vers. Ca muchas vegadas, expeditur, inde que sumpta praxis exornatur 23. 43.
L. fin. vers. Otro si dezimos, cum materia, late declaratur, & exornatur D. 21. num. 15. 75. & seqq. & D. 25. n. 4. cum 3. seqq.
Tit. 16. l. 2. vers. Ca ninguno deue ser, expeditur, & exornatur 22. 2.
L. 32. in princ. vers. Fueras ende, intelligitur, & exornatur 12. 71. & 77.
Tit. 18. l. 19. in princip. vers. Si la postura, cum materia, late exornatur, & declaratur D. 21. à n. 75. & D. 25. n. 4. cum 3. seqq.
L. 41. expeditur, & exornatur 5. 68. & 69.
L. 69. vers. Saluo ende, expeditur, & exornatur D. 14. n. 33. & D. 15. n. 46. & seqq.

Zz

D. 19.

INDEX

- D. 19. n. 51. Rursus in vers. E quando entrare, expenditur, & exornatur 15. 14. & per totam differt. iuncta D. 13. n. 15. & 16.
- L. 70. vers. E porque todas, expenditur, & intelligitur 14. 52. & 53.
- L. 114. vers. E esto se entiende, & l. 119. post princip. cũ notatis à Greg. Lop. per eas leges, expendunt. & exorn. 21. 29.
- L. 115. expeditur, & exornatur 25. 53.
- L. 119. vers. Si la parte cõtra quien adu- cen, expenditur, & exornatur 23. 5.
- Tit. 22. l. 20. vers. Otrofi dezimos, q̄ si al- guno, vers. E esto mismo dezimos, & vers. Otrofi dezimos, que quando, expeditur, & exornatur 21. 55. ad med.
- L. 22. expenditur, & intelligitur 24. 67.
- Tit. 23. l. 20. expeditur, & exornatur 5. 68. & 69.
- Tit. 25. l. 1. vers. Pero si los menores, ex- penditur, & exornatur 2. 44.
- Tit. 29. l. 8. vers. E esto es, expenditur 9. 2. & latè explicatur à nu. 10. maxime nu. 17.
- L. 22. correctã est per l. 63. Tauri, & l. 6. tit. 15. lib. 4. noua compilat. 3. 8.
- Ex Partita 4. tit. 1. l. 2. vers. La segunda destas dos maneras, iuncto sine legis, ex- penditur, & exornatur 19. 22.
- L. 4. in princi. breuiter intelligitur 7. 39.
- L. 6. ad fin. iuncta gloss. ult. expenditur, & exornatur 1. 16.
- L. 9. vers. E si alguno, explicatur, eiusquẽ ratio traditur 19. 21. & 22.
- Tit. 11. l. 4. expeditur, & exornatur 14. 47.
- L. 17. ad fin. intelligitur 26. 39.
- L. 29. ad fin. vers. E en tal razon como es- ta, expeditur 1. 6. & explicatur n. 51.
- Tit. 16. l. 4. vers. E demas de esto, expen- ditur, & exornatur 11. 79. circa fin.
- L. 6. expenditur, & exornatur 1. 61.
- Tit. 17. l. 11. vers. E otrofi el fijo, & l. 12. expenditur, & intelligitur 9. 2. & 17.
- Tit. 19. l. 1. fin. vers. ult. expeditur, & exor- natur 22. 33.
- Tit. 22. l. 1. vers. E si quis fuisse, iuncta glos. 11. expeditur, & exornatur 7. 50. vers. Cui apud nos.
- Tit. 23. l. 4. vers. Otrofi dixi, expenditur, & intelligitur 18. 24.
- Tit. 24. l. 2. vers. La dezena, expenditur, & exornatur 26. 94. vers. Que sola.
- Tit. 25. l. 9. in fin. expenditur, & exorna- tur 15. 94. post princip.
- Tit. 26. l. 1. 1. vers. E este feudo, l. 2. vers. ult. l. 4. vers. E que guardara, expendu- tur, & exornatur 15. 94. ad fin.
- L. 3. vers. Otrofi, expeditur, & exornatur 15. 76.
- L. 6. expenditur, & exornatur 16. 3. Rur- sus in vers. Otrofi dezimos, que si el fijo varon, expenditur, & exornatur 16. 57.
- L. 8. in princ. declaratur, & exornat. 15. 94. post princip. Rursus eadem l. 8. & l. 9. & 10. vers. Otrofi dezimos, expen- duntur, & exornatur 15. 96. circa fin.
- Ex Partita 5. tit. 5. l. 6. vers. E la vendi- da, & l. 23. vers. E esto mismo, rectè in- telliguntur cum Gregor. Lop. aduersus Montaluam 12. 49. ad fin.
- L. 40. vers. E dezimos, expenditur aduer- sus Auilesum 17. 40. ad fin.
- L. 55. vers. Pero si alguno, expenditur, & exornatur 17. 34. vers. Inter quos, & num. 35.
- Tit. 7. l. 7. circa fin. vers. Pero qualquier, expenditur, & quid ei nouissimum ius Re- gium addiderit? 17. 38.
- Tit. 8. l. 2. vers. E aun dezimos, que la cõ- sa, expenditur, & exornatur 15. 88.
- L. 13. ad fin. vers. E fin su plazer, expen- ditur, & exornatur 12. 59.
- L. 18. explicatur, & exornatur 12. 21.
- L. 20. expenditur, & exornatur 12. 13.
- L. fin. in fin. expenditur, & exornatur D. 14. n. 33. D. 15. num. 96. & D. 19. n. 51.
- Tit. 11. l. 1. fin. vers. Otrofi dezimos, expen- ditur, & exornatur 14. 48.
- Tit. 13. l. 11. vers. Fueras ende, expen- ditur, & intelligitur 14. 52. & 53.
- L. 27. vers. Ca si vn home, intelligitur, & exornatur 21. 64. cum 3. seqq.
- L. 31. latè explicatur, & exornatur D. 21. per totam.
- L. 33. vers. Otrofi dezimos, que casando, la- tè declaratur 26. 30. & seqq. Dicta l. 33. ad fin. 26. 38.
- L. 44. vers. E si de otra guisa, expenditur, & exornatur 14. 48.
- Ex Partita 6. tit. 5. l. 9. expenditur, & exornatur 11. 79. circa fin.
- Titu. 6. l. 12. expenditur, & exornatur 11. 38.

Tit.

LOCORVM

- Tit. 8. l. 6. expeditur, & exornat. 16. 21.
- Tit. 9. l. 34. vers. E magur, expeditur, & intelligitur 11. 6.
- Tit. 10. l. 7. in princ. expenditur, & exor- natur 14. 46.
- Tit. 13. l. 4. vers. E dezimos, & vers. Mas si aquel, expenditur, & exornatur 11. 107. vers. Illud obiter. Qualiter pra- cticanda sit, ne pugnet cum l. si infanti, in princ. C. de iure delib. d. n. 107. cir- ca fin. vers. Unde sit hodie.
- Tit. 16. l. 1. iuncta gloss. 6. expeditur, & exornatur 1. 47.
- L. 12. ad fin. & l. 13. vers. Pero los q̄ son, verissimè explicatur, & obliantur 2. 58. Dicta l. 12. rursus expenditur, & exornatur 7. 32. Dicta l. 13. vers. Otrofi dezimos, explicatur, & exorna- tur 2. 19. cum 3. seqq.
- L. 20. iuncta gl. 1. expenditur, & exorna- tur 1. 53.
- L. fin. vers. Pero qualquier destas maneras, explicatur, & exornatur 1. 12.
- Tit. 17. l. 3. expenditur 1. 25. & materia exornatur n. 31.
- Tit. 19. l. 5. vers. E aun dezimos, expen- ditur, & exornatur 17. 30. & seqq.
- L. 8. in fin. expeditur, & exornat. 11. 112.
- Ex Partita 7. tit. 1. l. 21. vers. Mas si se mu- riessè, cum materia, latè explicatur, & exornat. 14. 21. & seqq.
- Tit. 7. l. 7. iuncta gl. 8. explicatur, & exor- natur 19. 34.
- Tit. 10. l. 12. explicatur, & exornatur 12. 21.
- Tit. 17. l. 1. intelligitur 7. 39.
- L. 6. vers. Pero dezimos, expenditur D. 17. n. 11. latè què explicatur, & exorna- tur à n. 57. ad 62.
- L. 15. vers. E si por auentura, ultra casum illum extendenda non est 14. 20.

EX LEGIBVS FORI.

- EX lib. 1. tit. 10. l. 9. iuncta gl. 2. ex- penditur, & exornatur 7. 50. vers. Cui apud nos.
- Tit. 11. l. 8. aliàs 9. vers. Mas despues, expenditur, & explicatur, atque exor- natur 1. 30. & 31.
- Ex lib. 3. tit. 2. l. 3. in fin. expenditur, & exornatur D. 2. n. 67. & D. 9. n. 27.
- L. 6. dum criminalis accusatiõis, à marito

- aduersus uxorem adulteram proponẽ- da, meminere, rectè intelligitur 14. 19.
- Tit. 3. l. 3. expeditur, & exornat. D. 2. n. 67. & D. 9. n. 27.
- Tit. 7. l. 2. expeditur, & exornatur 6. 43. Eadem lex in vers. E quando uinieren a- edad, expenditur, & exornatur 1. 12.
- Tit. 13. l. 1. & sequẽtes, expenduntur, & exornantur 2. 61.
- Tit. 17. l. 8. expenditur cum Montaluo pro- tacita reconductions etiam in pradijs urbanis 12. 13.
- Ex lib. 4. tit. 4. l. 10. iuncta gl. 2. expen- ditur, & exornatur 2. 67.
- Tit. 7. l. 1. & 2. dum criminalis accusa- tionis, à marito aduersus uxorem adul- teram proponenda, meminere, expen- ditur, & exornatur 14. 17. & rectè intelliguntur ibi n. 19. Rursus eadem l. 2. intelligitur 7. 39.
- Tit. 22. l. 5. expeditur, & exornatur 11. 79. circa fin.

EX LEGIBVS STYLI.

- L. 203. expenditur, & exornatur 8. 55. & seqq.
- L. 207. vers. Otrofi, & vers. ultim. ex- penditur D. 2. n. 3. & latè explicatur à n. 59.
- L. 230. expenditur, & exornatur 2. 61.

EX LEGIBVS ORDINAMENTI.

- EX lib. 2. tit. 19. l. 7. in fin. expenditur, & exornatur 7. 50.
- Ex lib. 3. tit. 1. l. 6. latè declaratur 10. 21. & seqq.
- Tit. 2. l. 14. in fin. expeditur, & exornatur 5. 68. & 69.
- Tit. 4. l. 1. vers. Sea luego recebido, cũ ma- teria, explicatur, & exornatur 22. 17. & 18. Rursus in vers. Las quales, ex- penditur, & exornat. ibi n. 20. ad fin.
- Tit. 8. l. 3. intelligitur D. 12. n. 85. & 86. & D. 25. n. 5.
- Tit. 13. l. 3. correctã est per l. 63. Tauri, & l. 6. tit. 15. lib. 4. noua compil. 8. 9. Añioni personali, vel exequendi iuri, ex ea competenti, decennij spaciũ dum- taxat præsinit, eo què transacto ius a- gendi susulit, cuius uerba referuntur 26. 48.

Z z Lex

INDEX

Lex 4. eiusd. tit. illi l. 3. contraria videtur, iuxta corticem verborum, qua receduntur 26. 49. In earum legum conciliatione Regnicola eruciantur, & Roder. Saarez interpretatio refertur, & cur ab ea recesserit D. Praeses Couarr. 26. 50. & 51.

Dieta l. 3. ordinam. non unum tantum decennium praescripsit actioni ordinariae, & executivae simul, sed duplex, cuiuslibet suum separatum, ex sententia D. Couarr. qui duas leges antiquas ad id expendit, cui Author assentitur, rursus expeditens verba d. l. 3. & 4. D. 26. n. 53. cum 3. sequentibus.

Ex lib. 5. tit. 4. l. penult. & fin. expenduntur, & exornantur D. 2. n. 67. & D. 4. n. 13. & D. 9. n. 27.

Ex lib. 8. tit. 15. l. 2. breuiter intelligitur 7. 39.

EX LEGIBVS TAVRI.

L. 1. Tauri, vers. Mandamos que los dichos fueros, expedit. & exorn. 2. 81.

L. 47. Tauri, expenditur 1. 13. lateque explicatur, & exornatur n. 63. & seqq.

L. 48. Tauri, exornatur, & ampliatur 1. 69. & seqq.

L. 53. & 60. Tauri, non sunt correctae per l. 61. qua optimè declaratur 2. 78.

L. 55. Tauri, prohibens uxori contrahere absque mariti licentia, consequenter ei prohibet, ut per se in iudicio compareat absque eadem licentia 5. 61.

L. 60. Tauri, expenditur, & intelligitur 2. 77.

L. 61. Tauri, in duobus expenditur, lateque exornatur, & declaratur 2. 74.

L. 63. Tauri, expenditur, & exornatur 8. 9. & seqq. Indistinctè concessit 20. annorum spacium personali actioni exercenda, siue simpliciter, siue coniuncta cum iure executiuo, in quo correxit legem 3. tit. 13. lib. 3. ordinamenti. 26. 60. Cum l. ordinam. in hoc tantum conuenit, quod iuri executiuo, per se in iudicium deducendo, idem decennium statuit, quo lapsa potest etiam intra aliud decennium ordinaria actio institui 26. 61. Et si primo loco statuat, ius exequendi decennio praescribi, quam circa praescriptionem ordinarij iuris disponat, non prop-

terea praescriptio iuris exequendi obirographum praecedere debet, & quare? 26. 69.

L. 70. Tauri explicatur, & exornatur 18. 19. ad fin. Eadem lex 70. cum 3. seqq. Tauri, expeditur, & materia breuiter explicatur 17. 34. circa fin.

L. 74. & 75. Tauri expenduntur, & in quo ille retrahit à pralatione differat? 17. 34. & 35.

L. 81. & 82. Tauri, accusationis, à marito aduersus uxorem adulteram proponenda mentionem facientes, rectè intelliguntur 14. 19.

EX LEGIBVS COMPI- LATIONIS.

EX lib. 2. tit. 1. l. 3. expenditur, & exornatur 2. 81.

Tit. 8. l. 14. vers. Ypidiere que iure, in utili casu ad praxim expenditur 22. 31.

EX lib. 3. tit. 4. l. 32. expenditur, & quid ei nouissimo iure fuerit addit? 23. 65.

EX lib. 4. tit. 1. l. 11. & 12. late declaratur 10. 21.

Tit. 2. l. 1. in princ. vers. Aya de poner su demada, expeditur, & exornatur 26. 83.

Tit. 3. l. 18. circa fin. verbo buerfanos, y personas miserables, expeditur, & exornatur 5. 68. & 69.

Tit. 4. l. 1. vers. Confessando, exornatur, ac declaratur 23. 61. & seqq.

Tit. 6. l. 1. cum materia, explicatur, & exornatur 22. 17. & 18.

Tit. 7. l. 1. & 2. expenduntur, & exornantur 22. 20. ad fin. Rursus eadem l. 2. vers. Confessando, optimè intelligitur contra nonnullos Regnicolas 24. 55. & 56.

Tit. 21. l. 5. late explicatur, & exornatur D. 23. per totam, maximè à numero 7.

L. 6. circa finem, vers. Affirmisimo, expenditur, & exornatur 23. 12.

L. 18. 21. 22. & 23. expenduntur, & quid eis nouissimo iure sit addit? 23. 65.

Tit. 25. l. 7. expenditur, & exornatur 7. 50. vers. Cui apud nos.

EX lib. 5. tit. 1. l. 8. & 9. vi. in l. 47. & 48. Tauri.

Tit. 3. l. 2. vi. in l. 55. Tauri.

LOCORVM.

L. 8. & 9. vi. in l. 53. 60. & 61. Tauri. Tit. 9. l. 4. & 5. expenduntur, & exornantur D. 2. n. 67. D. 4. num. 13. & D. 9. n. 27.

Tit. 10. l. 3. in verbis el Rey D. Alonso, quando cumplio edad de 15. años, expenditur, & doctrina inde sumpta exornatur D. 3. n. 12. & 13.

Tit. 11. l. 7. & 9. vi. in l. 70. Tau. Ad eand. l. 9. cum 3. seqq. vi. in l. 70. cum 3. seqq. Tau. Ad l. 13. & 14. vi. in l. 74. & 75. Tau.

L. 18. vers. Porque entendemos, expenditur, & exornatur 17. 35. vers. Ad idem.

L. 20. & 21. expendit. & exornatur 17. 34. ad finem.

L. 22. ad med. vers. Ytrossi, expend. & praxis eius in Hispalensi Senatu obiter refertur 2. 12.

Tit. 16. l. 2. explicatur D. 12. n. 85. & D. 25. n. 5.

EX lib. 7. tit. 18. l. 4. & 5. expenditur, & in quo differat ille retrahit à pralatione? 17. 34. in fin. iuncto n. 35.

EX lib. 8. tit. 20. l. 3. breuiter intelligitur 5. 39.

EX lib. 9. tit. 9. l. 6. & 7. incapitationem iurium Regalium concilij oppidorum speciali Principis beneficio ad hoc impetrato permittentes, expenduntur 17. 5. & 7. ad fin. & declaratur n. 37.

Tit. 11. l. 7. 8. & 9. iuncta l. 10. cum 4. seqq. ex

penditur aduersus Parlador. 17. 38. circa ff. Tit. 12. l. 8. 9. 10. & 11. expenduntur aduersus eundem, ibid.

Tit. 13. l. 2. 3. 4. 6. 8. & 15. explicantur 17. 28.

L. 6. & 8. intelliguntur, & conciliantur. cum l. 15. D. 18. num. 20. & 21.

L. 10. expenditur D. 17. num. 24. & intelligitur num. 40. vers. Sed nec tacite, ubi & alia eiusdem tit. leges pro ea interpretatione expenduntur.

EX LVSTANORVM OR- DINATIONIBVS.

Ord. lib. 1. tit. 59. §. 28. in antiquis, vers. Que não façao, expenditur, & materia late exornatur, & explicatur 10. 23. & sequentibus.

Ord. eodem lib. tit. 67. §. 64. & 65. expenditur, & exornatur 1. 18. iuncto num. 77. ubi de intellectu, & D. 6. n. 16. 17. 57. & 58.

Ord. lib. 3. tit. 87. §. 3. & 4. ibid.

Ord. lib. 4. tit. 7. al. 73. iuxta nouiore editionem, expenditur, lateque explicatur, & exornatur D. 10. n. 21. & seqq.

Ord. lib. 4. tit. 62. in princ. iuncto §. 3. declaratur, & exornatur 16. 40.

Ord. lib. 4. tit. 66. in princip. ex rationis identitate extenditur 5. 62.

Ord. eod. lib. 4. tit. 80. §. 2. (al. tit. 79. §. 1.) explicatur 26. 93. ad fin.

INDEX ALTER

MATERIARVM ALPHABETICO ORDINE DIGESTVS.

IN QVO EODEM MODO LOCI INDICANTUR, qui notatur ad precedentem.

A

A: Vel ab, dictiones sui naturae excusivae, & separativae sunt, idem importantes, quod post, D. 18. n. 16.

Aburditatem iura modis omnibus vitare conantur D. 6. n. 20. D. 15. n. 84. & D. 26. n. 8.

Accidentariè, & in consequentiam plerumque admittitur quod directò, ac principaliter non admitteretur 19. 9.

Accursij duplex notatur, ac refellitur error in leg. si fratris, verbo successione, C. de iur. deliber. circa eius l. intellectum, & transmissionem ex cap. suitatis, quam modò ad posteros tantum restringit, modò generalius ita demum admittit, si iu^r heres adierit 11. 58. Cætera vi. in verbo *glossa*.

Actiones suas spontè remittētibus nō est ad eas regressus dādus 2. 56. Ci uiles, in quibus certum tempus ad agendū statuitur, cū sui natura sint perpetuæ, ipso iure etiā aduers⁹ ignorantem præscribuntur 8. 42. An interrogatoriæ cur, & si min⁹ frequētrari, & in vfu esse deserint, in Pandectas referantur? 21. 16.

Actio sui natura causam ordinariā supponit, & qualiter longum requirere examen dicatur? 14. 7. Personalis ex debito descendens, per lapsum 20. annorum iure Regio nouissimo præscribitur D. 8. nu. 7. & D. 26. nu. 4. Antiquiore iure Regio solo decennij lapsu excludebatur, nisi coniuncta esset cū iure exequendi 26. 53. cum seqq. vbi latè explicatur. Temporalis per iuramentum perpetuatur 10. 1. & seqq. Multò magis per veram litis cōtestationem, cuiuscumque vitæ sit actio, 26. 92. Vt ex contractu instrumentario competens perpetuetur, consulti Roderi. Suar. post Bartol. & alios, vt iuramenti clausula in eodem, vel alio instrumento apponatur, & in tabelliones inuehitur, qui inutiles alias clausulas apponunt, & hanc omittunt 10. 18. Merè personalis absque cessione non competit aduersus singularem rei possessore, vel detentorem 12. 34. Etiam si obligatio sit contracta respectu rei, transeuntis ad personā singularis successoris, ibi, n. 35. Realis nudum etiam rei detentorem sequitur, & ideo contra conductore, vel alium nomine domini possidētē dirigi potest, cui terminus dāndus est ad litem domino denunciandam, si iudiciū suscipere velit, aliās solā domini no-

minatione, ante litis cōtestationē facta, absoluē⁹ est 19. 61. Hypothecaria, minori tempore, quā 30. annorū apud nos non præscribitur 8. 52. Latè dicitur pignoratitia, à qua in effectu non differt, & Seruiana quandoquē, ac proprius quasi seruiana, aut utilis seruiana 20. 2. Quare realis dicatur? num. 3. Non alias cōtra tertium rei pignoratæ possessorem locum habet, quā vbi facta fuerit excusio in bonis debitoris principalis, & fideiussorum eius, antiquo iure correcto, etiam si hypotheca specialis fuerit, aduersus Anton. Thesaur. 20. 4. Absque præiua excussione dirigi potest aduersus tertium rei detentore, qui nō suo, sed alieno nomine possidet, vt depositariū, comodatarium, aut conductorem, & quare? 20. 17.

Actor reali actione conductorem rei, quam vendicat, pulsans, nō eius forum sequi tenetur, sed domini ab ipso nominati, puta forum Ecclesiasticum, si dominus sit clericus, vel seculare si sit laicus, 19. 62. De iure suo instructus, ac probationib⁹ munitus accedere ad iudicium debet, neque intentionis suæ fundamentum ab aduersario petere 22. 2. Quæ regula defenditur ab impugnatione aliquorum, in contrarium regulam statuentium 22. 11. Procedit in probatione, quæ sumenda est, ex instrumentis, vel testibus ab aduersario producendis 22. 12. Agens vno ex remedijs sibi competentibus in iudicio summario, vel executiuo, non præcludit sibi viam quoad aliud in eodem iudicio, donec integrè sibi satis fiat 23. 73.

Actus ob incertitudinem regulariter vitijatur 4. 64. Qui ad consuetudine requirantur, vide in verbo *consuetudo*. Qui, & qualiter minoribus à lege permitti possint, vi. in verbo *minor*. Non debet ultra agentis intentionem operari 23. 64. A iure improbat⁹, ac nullus reditus ex defectu qualitatis, priuatum fauorem cōcernentis, sustinetur,

tur, ac vires capit, si is, cuius interest, non repugnauerit 14. 34. Ab initio infectus, ac nullus, ex post facto vires non capit quasi ex tunc, sed quasi ex nunc 14. 37. In alicui⁹ declarationem collatus, illo nō declarante, non sortitur effectum 16. 33. Omnis, cuius natura est, cōfestim purè disponere, talem naturam non amittit ex relatione facta ad aliquid præteritum, etiam incertum 24. 13. Eius vel contract⁹ initium præsertim spectatur in remedijs restitutorijs, aut rescissorijs 15. 60. Idquē in omnibus semper attenditur 26. 74.

Addictio vera, siue adiudicatio fit iurium Regiorum, alicui locatorum, pro tempore locationis in eum dominiū transferēs 17. 22. Ab additione in quo differat? 17. 23.

Adiectio (*vulgo puja*) in conductione, etiam perfecta rerum fiscalium specialiter intra legitimum tēpus permessa est, non etiam rerum, vel iurium Reipublicæ 17. 27. Facienda est intra tres menses, vel nonaginta dies, iuxta distinctionem in legibus Regijs adhibitam, an sit facta (vt ipsæ loquuntur) *per maior, o per minor*, qui termini breuiter explicatur D. 17. n. 28. & D. 18. n. 21.

Adire verbum proprium est eorū heredum, qui sui non sunt 11. 84.

Administratio minori competens ex rescripto Principis, ætatis veniam ipsi concedentis, regulariter libera est, neque restitutioni in integrum obnoxia 2. 11. A iure communi conceditur minoribus, vt minoribus, adeoque cū qualitate minoris ætatis, a Principe vero, ætatis veniam minori indulgente, conceditur vt maiori, 2. 12. Quæ per Regiam pragmaticam anni 1623. cōceditur minoribus matrimonij contrahentibus, non est libera, & plena, sed restitutioni obnoxia 5. 4. Si libera, & absoluta esset, omnique spe restitutionis destituta, potius illis esset odiosa, ac damnosa, & quare? 5. 18. In potissima, passimque in iure recepta huius verbi

significatione, dūtaxat refertur ad liberam, & plenam, solis maioribus, talis administrationis capaces competentem, quæ liberum actionum exercitium habet 6. 4. Ita necessario id verbum accipiendum est in l. 1. s. fin. cum 2. legibus sequentibus, & l. minor 32. D. de minoribus 6. 25. In lege finali D. de condit. & demonstr. 6. 26. cum duobus sequentibus. In vitalis D. & C. de administr. tut. & similibus 6. 31. Minoribus si fauorabiliter sit concessa, ea tantum intelligitur, quæ sit citra alienationem bonorum immobilium, & citra actionum, vel defensionum exercitium 6. 64. Bonorum paraphernalium vxoris marito traditorum, ipsi marito iure quoque communi absque vxoris interuētū permittitur, neque per eā, vel eius heredem impugnari valet 9. 30. & 38. Quorūcūque vxoris bonorum marito cōpetit iure Regio Hispano, etiā paraphernaliū, quæ ipsi tradita non fuerūt, neque per vxore, vel eius heredem impugnari potest D. 4. n. 13. & D. 9. n. 38.

Administrationi plenæ, & perfectæ rerum suarum insufficientis, actionis exercitium non habet, etiam absente eo, cuius in potestate est 6. 29.

Administrationem vel curam alterius non alius quā maior, aut pro tali habitus habere potest 6. 9. & 38.

Administrare prohibitus plenè, & perfectè absque spe restitutionis, prohibitus etiam censetur rem in iudicium deducere, eademque regula per contrarium valet in permissio administrare 6. 30.

Adolescētēs vtrūque inexperti, neque satis ad rerum suarum administrationem apti, inuiti curatorem accipere non coguntur, præterquam in lite 2. 1. Eis vsque ad 25. annos completos curatores dari, neque antea, etiam rem suam bene gerentibus, bonorum suorum administrationem committi debere, iura generaliter disposuerunt 2. 4.

Adulto masculo, qui homo diligens,

I N D E X

& industrius in rebus suis administrandis esse probetur, maxime si non diues, sed pauper sit, matrimonium contrahente, nedum curatoris eius potestatem cessare, sed & foeminae minoris ei nubentis existimauit Fracisc. Muñoz transcriptus à D. Ioanne del Castillo, idque Lusitanorum ordinatione generaliter probatum est 1. 18.

Adulterij causa vxor dotem, alia quae bona amittit, maritus quae lucratur 14. 17. Quod procedit, etiam si maritus vxorem adulteram criminaliter non accuset, sed ciuilitè tantum de dote agat propter adulterium, aduersus Bart. magis communiter improbatum, ibi n. 18. Eius exceptio etiã mariti defuncti heredibus perpetuò aduersus vxorem, vel eius heredes dotem repentes competit, si iam inter coniuges ipsos diuortium fuisset celebratum, vel lis de eo mota, aut quomodocumque vir de vxore dum viueret cõquestus esset, vel ei mores improbasset, aut aliquo modo impeditus, vel ignorans eam accusare desisset 14. 29. Caetera vidè in verbo *maritus*.

Aduocat⁹ iuuenis frequenter errare solet, non sic senex, & expertus, qui & in iure instructus praesumitur 9. 7.

Aduocatorum filij si doctrina polleant officio, & honoribus paternis cõdecorandi sunt, & Granatensis Curiae obseruatiã in simili casu refertur 13. 20. & 21.

Aequiparatorum idem per omnia iudicium est D. 5. n. 21. & D. 6. n. 13. in fine.

Aequitas generaliter suggerit, vt teneatur quis facere quod sibi non nocet, & alteri prodest, maxime si cõtrariũ alteri nõ noceat 13. 31. & 37. Et si in omnibus sit seruanda, non tamen eadem semper viget in omnibus, sed plerumque quod in vno casu æquum est, in alijs est iniquum, ac vice versa 13. 33.

Ætas 18. annorum dicitur matura, siue pubertas plena, quia ad generandũ, adeo quae ad matrimonium contrahendum aptior, ac certior est, & ea

gaudentes iudicij stabilitatem habere dicuntur 2. 2. Tacta tantũ iure sufficiens est ad postulandum, mandumittendum, & negocia extraiudicialia procurandum 7. 50.

Ætatis certae designatio, qua quis maior censetur, rerumque suarum administrationi capax, & idoneus, à iure merè positio prouenit, & quare? 6. 58.

Affectio nulla datur in fisco, vel Republica, vni magis quam alteri ipsorum bona locandi, vt in priuatis locatõibus datur, sed interesse pecuniarium tantum, quo cessante praeualeat æquitas naturalis, quae dicitur, primum conductorem sequenti pro precij augmento ab hoc facto praeferendũ esse, & quare? D. 13. n. 35. & 36. & D. 17. n. 10. & 11. Quae ratio nõ minus locum obtinet in locatione iurium fiscalium, & publicorum, & quare? 17. 12.

Agendi ius, vi. ius agendi.

Agentes omnia cum consilio reguntur sapientia 3. 27.

Agnatorum, & cognatorum differentia iure ciuili sublata sunt 16. 5.

Agnat⁹ remotior respectu proximioris non minus extraneus dici potest quam penitus extraneus 16. 72.

Alexandri lapsus in re per ipsum obiter tractata notatur 14. 26.

Alimenta cum decerni pupillo, vel adulto ex quacumque causa petitur, res summatim tractanda est 1. 54.

Petendi incõmodum si minor coniugatus vitare velit, sibi consulat ætatis veniam impetrando, ibid.

Alienatio bonorum immobilium minorũ, tutoribus, & curatoribus absque iudicis decreto prohibita, ad eadumtaxat bona pertinet, quae sunt in patrimonio, ac dominio ipsorum minorum, & quare? 5. 38. Non etiã ad bona ad pupillos expectatiã ex hereditate ipsis delata, intra deliberandi tempus ibid. Necessaria in iudicijs cõtigit, & articulus remissiuè explicatur 5. 43. Prohibita cũ est, voluntaria tantum non etiã necessaria censetur prohibita, idque procedit in alienare prohibito certi ge-

M A T E R I A R V M.

ti generis bona certo casu, vel sine certa forma, alioquĩ tamẽ habili ad legitimam ac plenam bonorum administrationem 5. 45. Si prohibita sit ex ratione, quae equè militet in exercitio actionũ, & hoc sub illius prohibitione comprehenditur 5. 56. Prohibita si sit simpliciter, an cõseatur prohibita vsucapio, vel lōgi tẽporis praescriptio? articulus est controuersus, in quo affirmatiua sententia verior est, & negatiua refellitur, nisi sub certa distinctione 9. 4. & 42. cum seqq. Rei emphiteuticę irrequisito domino facta irrita quod sit, & quod ab eius possessore per directũ dominum canon petatur, an sint cõtraria? 14. 34. Ob tacitũ domini consensum, ex eo indutum, quod canonem potius petere, quam commissi agere velit, in omnimodum ipsius praedudicium vires non capit, & quare? 14. 36. & 37. Rerum exiguarum, & inutilium Ecclesiae, & si olim nõ requireret solitam solennitatem, at hodie illã requirit, & in quo differret solennitas olim requisita ad alienationem rerum Ecclesiasticarum, ab ea quae postea introducta est 15. 57.

Alphonsi Regis Portugaliae tutelam gessit Infans Don Petrus eius patruus, qui postea Regni regimen eidẽ puberi facto reddens, & ab eodem iterum commendatũ accipiens, magnis seditionibus, ac bellis ciuilibus causam praebuit 3. 50. In simili expenditur Gallorum lex, ab eorum Rege Carolo 5. lata, ibi 51.

Aluarus Valascus pro defensione legum Regiarum, iuramenta in contractibus apponi prohibentium, recurrit ad famam priuilegij Apostolici, ab antiquissimis temporibus Regibus Castellae, & Lusitaniae cõcessi, & Pontificis tolerantiam tãti temporis 10. 57.

Ant. Gomez erga filium fam, post patris mortem ab eius creditoribus conuentum quid docuerit, eiusque doctrinae sensus explicatur 11. 51. Dum 1. 3. tit. 13. lib. 3. ordinam. restrinxit ad obligationem ex chiro-

grapho descendente, taxatur, & Didac⁹ Perez eũ secutus, D. 8. n. 10. Dum perpetuationis actionum materiã cessasse docuit ex dispositione legũ 63. Tauri, refellitur 26. 93.

Ant. Fab. conciliatio inter l. 1. §. vlt. D. de minori, & §. item inuiti, in §. de curatoribus. refertur, ac refellitur 2. 30 & 34. Sententiã, qua docet conuentionem inter locatorem, & conductorem initam, vt quãdiu conductor pensionem solueret, nõ possit expelli ad substituendũ alium, ad hoc conductori prodesse, vt & si conductio tempus effluerit, non tamen expelli possit, ad rem alij locandam si pensionem ille soluat, ne cessariò declaranda est de conuentione in scriptis facta, aliàs refellenda 12. 40. Alia sententia in duobus taxatur, in quibus ipse Doctores taxat 19. 36.

Annus, & dies ad renouationem petendam non currit à die sententiã mortis ei, qui dominum ad id diligenter à se perquisitum inuenire nõ potuit, sed ab eo tantum tempore, quo dominum adeundi facultatẽ habuit 16. 62. Idem est in qualibet iusta impedimenti causa, & plures referuntur, ibi n. 63. Nullo modo currit vacationem ignorantĩ, nedũ vbi res integra est, sed etiam re non integra ob factam alij cõcessionẽ, & quare? 16. 64. In feudis iure datus ad inuestituram petendam, vtilis tantum est à principio, siue à die sententiã mortis predecessoris dumtaxat currens, licet in progressu, cessante iusto impedimento, sit cõtinuus 16. 66. Conceditur vasallo, etiam feudi perpetui successorĩ, ad petendam nouam inuestituram, in signum recognitionis, & vt fidelitatẽ sub iuramento denuò dño praestet, quod si intra id tempus facere distulerit, feudũ amittit 16. 76. Eius lapsus ita demum proximiorib⁹ defuncti, renouationem alijs se ignorantibus concessam, ex quo sciuerunt non reuocantibus, nocere DD. communiter volunt, si illa facta sit remotioribus cõsanguineis, secus si penitus extra-

INDEX

extraneis; quo casu 30. annorum tēpus tali renouationi petendæ superesse aiunt 16.68. Nocere proximiore agnato, petere negligēti reuocationem feudi in remotiore alienati, non item si in extraneū, sed tūc reuocationē peti posse vsque ad 30. annos, Accurs. communiter recepit dōcuit, 16.69. In renouatione talis distinctio adhiberi nequit, sed indistinctē anni, & diei lapsus dumtaxat attēditur ex Auctoris sententia, & quare? ibi nu. 70. Cōceptus an & quādo habeatur pro completo? 18.14.

Appellatio si à statuto sublata sit, in in regum restitutio non censetur exsa 5. 13. Iure canonico admittitur à denegatione renouationis emphiteuticæ, & quare? 15.15. Iure permittitur à sētētia interlocutoria habēte vim diffinitiuæ, & an à mādato de exequēdo 22.5. & 30. Quod ad suspēdēdi effectū non admittitur à mādato de recognoscenda scriptura, an sit propria, necne 22.7. Iure ciuili quod ad suspēdēdi effectū non admittitur à sētētia merē interlocutoria, hoc est nequē diffinitiuæ vim habente, neque continente grauamē, per appellationē à diffinitiuā interpositam irreparabile 22.8. Suspensiuā nō admittitur à iudicis mādato de exequēdo eo, quod iure paratā executionem habet, & quare? 22.32. cū 2. seqq. Iure denegatur ab ipsa executione facti, n. 34. Quod non admittatur à mādato de exequēdo, vt potē à sētētia merē interlocutoria, Accurs. sibi in alijs locis contrarius docuit, cuius sententia præualuit, magis quē recepta est, licēt nonnulli variant tā quod ad qualitatem mandati, quā sententiæ, cui illud sit adscribendū 22.36. Ex sētētia Rod. Suar. à præcepto negatiuo de non exequendo admittitur quod ad vtrāque effectum, nō autem admittitur quod ad suspensiuum à præcepto affirmatiuo de exequēdo, quæ distinctio, & concordia alijs omisis, retinetur 22.37. Ab affirmatiuo de exequen-

do non solum denegatur vbi illud factum est ab executore mero, sed etiam vbi à mixto, contra Fachin. nec tantum à mādato de exequendo sententiam iam latam, sed & instrumentū paratā executionē habēs, contra Felin. & alios 22.38. A mādato de exequēdo chirographo, legitime in iudicio recognito, nō admittitur quod ad suspēdēdi effectū, & si error allegetur 22.39. In causa summaria, quæ executiuā non sit, admittitur quod ad vtrūque effectū 23.52.

Approbatio in fauorabilibus facilius præsumitur 15.42.

Argumentum à legibus ciuilibus sumptum Ecclesiæ præiudicare nequit 15.12. Acōtrario sensu fortissimū iudicatur 4.1. Sumptum ex verbis *fasti que se a casada* legis 3. tit. 15. p. 2. non euincit, Regina minore nupta, ad maritum eius Regni administrationem pertinere 4.86. A toto ad partem valet 4.20. De Regno ad maioratum validē in Hispania sumitur, & quare? 4.27. A sufficienti partiū enumeratione, in iure frequens, & validū est 4.52. De cōtractibus ad quasi cōtractus valet 5.57. De cōtractibus ad iudicia similiter valet 5.58. Ab æquiparatis, in eo tātū casu locū obtinet, in quo sit æquiparatio, non in alijs 6.45. De feudo ad emphiteusim, & vice versa regulariter valet 13.17. Ab emphyteusi, vel feudo ad simplicem locationem sumi nō potest 13.22. De fisco, & Republica ad Ecclesiam, regulariter valet 13.53. Ab absurdo in iure validum, ac frequens est 26.8. Ab ordine litteræ validum est in iure, vt ex tali ordine eliciatur ac præsumatur mens, & intētio disponentis, quod primo loco scriptū præcedere voluerit 26.11. & qualiter id procedat, & accipiendum sit? à n. 68.

Argumenta aliqua ab his allata, qui generaliter volunt, primum conductorem, idem quod secundus offerentem, ei esse præferendum, breuiter referuntur, ac refelluntur 13.60. Quibus

MATERIARVM.

bus plerique vtuntur ad concedendam vim executiuam priuatæ scripturæ recognitæ, per se non sufficiunt ad inducendum absolutē executionis ius, & quare? 23.8. Mouere tamen potuerunt legislatorem ad ita disponendum, ibid.

Affertorium iuramentum vi. in verbo *iuramentum*, & verbo *leges Regia*.

B

Baldus, & alij generaliter docētēs, heredes vxoris, ante sententiam super adulterio latam decedentis, dotē non amittere, rectē intelliguntur 14.27. Eius assidua varietas notatur 4.59. Doctrina per tex. in l. 4. C. de cōtrab. & cōmit. stipulat. iuxta e- i^o l. terminos rectē intelligitur 16.36. Eiusdem locus à D. Couarr. citatus expenditur, & aduersus eum retorquetur 23.50.

Bartholomei Humada singularis sententia, dum legis partitæ desiderātis, vt Rex minor vsque ad 20. ann. sub curatore viuat, desuetudinē negat, fundamentum refertur 1.28. Cui dum respondere negligit Ioā. Gutier. contrarium securē docens, satis eius debilitatem insinuat, exemplo lunæ, canis latratu neglecto, cursus suos peragentis n. 29.

Bartol^o in materia trāsmisionis suorum heredum, superatus difficultate sublata à Iustiniano differentia inter suos, & emancipatos obstupuit, articulum hunc cogitandū relinquens, & alij audaciū putarunt, emancipatum filium hodie velut suū transmittere 11.66. Eius doctrina in l. quicumque, C. de omni agro deserto, lib. 11. latē examinatur, ac declaratur D. 15. à num. 69. ad 74. & vi. in verbo *emphyteusim habens*. Idem Bart. & alij cōfessione iudiciali executionis ius simpliciter tribuentes, necessariō accipiēdi sunt de ea cōfessione, quæ in litis exordio facta est 23.57. Varijs in locis diuersimodē loquēs circa executionē sententiæ, vel instrumenti, quid incer-

tum, & illiquidum continentis, declaratur, & cōciliatur 24.32. Rurs^o cōf. 36. vol. 1. & in l. si quis stipulatus 57. n. 4. D. de solut. rectē intelligitur 26.86.

Bellorum, ac discordiarum Reipublicæ maximum incentiuum paratur, Regno inter gemellos diuiso, ac postea ei, qui ab altero ex illis primò natus fuerit adiudicato, & quare? 4.47. cum 2. seqq.

Beneficium missionis in possessionem concessum in l. fin. C. de edicto D. Hadr. to Uēdo, heredi scripto in testamento nō abolito, nec in aliqua sui parte vitiatō, locum etiam habet in herede instituto in testamento nuncupatiuo in publicam scripturam redacto D. 21. n. 33. & D. 26. n. 16. & à nu. 73. Restitutionis in integrum, vide in verbo *restitutio*.

Biennium ad quid concessum iure fuerit in chirographo cōfidenti, se mutuum pecuniam accepisse, quam nō accepit, vi. in verbo *exceptio nō numerata pecunia*, verbo *iura*, & verbo *recognoscens*.

Blasi^o Robles notatur, quod minūs rectē perceperit Osualdum Hilligerum 11.87.

Bona intelliguntur, quæ supersunt deducto ære alieno 8.53. Et eatenus tantum personæ priuilegio fruuntur 14.60. Omnia, quæ soluto matrimonio reperta fuerint, viri & vxoris communia præsumuntur 8.55. Paraphernalia quæ sint, & an & qualem hypothecam habeant in bonis viri? D. 2. n. 62. & 64. & D. 9. n. 7. Aduentitia filij fam. in quibus patri vsusfructus conceditur, vel negatur, vide in verbo *pater*, & in verbo *prescriptio*. Dotalia in verbo *dotales res*.

Bonorum appellatio etiam iura, & actiones comprehendit D. 8. n. 47. & D. 17. n. 12. Obligatio simpliciter facta, cur ex iuris dispositione non tantum bona præsentia, sed & futura complectatur? 20.30.

Burgensis Marcus Salon de Paçe ad longi temporis consuetudinem inducendam solos iudiciales actus admittit,

INDEX

mittit, ad consuetudinem verò longissimi temporis etiam extraiudiciales, cuius sententia refellitur 3. 38.

C

Casus omissus in quacunq; dispositione siue legis, siue hominis remanet sub regula, ac dispositione iuris communis antiqui D. 4. n. 37. & D. 5. num. 8. In lege omissus ubi eandem rationem habet cum expresso, & si sub legis verbis nō comprehendatur, nec veniat, venit tamen sub eius mente, quæ ex ratione deducitur D. 7. n. 20. D. 11. n. 95. & 96. in fin. & D. 21. n. 18. Rarò eueniens à legumlatoribus non consideratur 10. 49.

Causa plus influit in se ipsa, quam in causato 4. 42.

Causæ defectus scripturam vitiat, v. in verbo *cautio*.

Cautela communis, vt ad effectum actionem perpetuandi, in instrumento apponatur clausula, qua debitor cum iuramento se talem esse affirmet, hodie stante iure Regio Hispano locum non habet, & quare? 10. 31.

Cautela quantò plus est in aliquo actu, tantò plus fraudis, seu calliditatis esse præsumitur 12. 55.

Cautiois verbum non refertur præcisè ad confessionem, sed ad obligationis chirographum, aliud ve instrumentum, siue confitendo, siue promittendo alicui factum 21. 61. Si talis cautio causa careat, inefficax est ad obligandum, & quare? D. 21. n. 15. & 75. & D. 25. n. 4. 5. 6. & 7. vbi quòd generaliter id procedat etiã in publico instrumeto, & stante quoque dispositione *l. 2. tit. 16. lib. 5. cõpilat.* cõtra nonnullos.

Cessio ad trãlationem iurium incorporalium necessaria est 12. 29.

Charitas benè ordinata incipit à se ipso 16. 50.

Chirographum à parte subscriptum, licet testibus munitum non sit, si tamen per partè recognoscatur, ple-

nè contra eam probat, & publici instrumenti vim habet in fauorè creditoris, ei⁹ ve heredis respectu personalis actionis 21. 2. Non munitum solennitatibus *legis scripturas*, C. *qui potiores*, nō præiudicat quoad prælationem creditori hypothecario ex instrumento publico, etiam posteriori, eo quoque casu ex nonnullorum sententia, quo is in ipso instrumento fateatur hypothecam anteriori factam 21. 6. Certam debiti causam non continens, nō prodest nedum quoad hypothecariam actionem, sed nec quoad merè personalem 21. 15. Et si non sit munitum solennitatibus *legis scripturas*, eundem tamen effectum habebit præferèdi hypothecarium creditorem chirographarium creditori ex instrumento publico posteriore, si in tali chirographo cesset præsumpta fraus repetitæ, seu prælatæ diei 21. 22. Cum autoritate iudiciaria ad instantiam creditoris hypothecarij, recognitum est, ac postea debitor se in alteri⁹ fauorem sub hypotheca bonorum in publico instrumento obligauit, cessat fraudis præsumptio, & quare? 21. 23. & 67. Sola debitoris subscriptione, ac recognitione suffultum, plenè aduersus eum probat quoad actionem merè personalem, ibi nu. 24. Etiam non recognitum, nec munitum solennitatibus *d. l. scripturas*, si tamen aliàs verum esse constet per testes, de contractu, & hypotheca deponentes, vel aliàs, valet etiam ad præferendam illam hypothecam alteri posteriori, etiã ex instrumento publico 21. 34. & 53. In iure recognitum ex peculiaribus, variarum nationum statutis paratam executionem habet 23. 1. Idem iure etiam communi absque difficultate pluri mi admittunt maximè in illis partibus, in quibus ex earum legibus publicum instrumentum paratam executionem habet, ibi n. 2. Trium testium virorum, proprias subscriptiones recognoscentium, aut etiam duorum, de contractus tenore deponen-

MATERIARVM.

ponentiũ, auctoritate suffultũ, executionis ei⁹ nō min⁹ habere quã iudicialiter recognitũ existimarũt plures, quorũ sententia cõuincitur 23. 32. Idem in chirographo, per vnũ testè de debito deponetè, & litterarũ cõparatione cõprobato docuit Alphõs⁹ Villadiego, id Parladi. imponens, qui similiter taxatur ibi n. 33. Recognitũ nō eò min⁹ executioni mādari potest, quòd diè, qua cõfecta est (vulgò *fecba*) appositam non habeat 26. 24. Cætera vi. in verbis *creditor, debitor, exequendi ins, hypotheca, qualitas, recognitio, & scriptura priuata*.

Chronicis antiquis fides plena adhibetur 4. 14.

Clausula obligationis bonorũ, aut similis à notar io in instrumeto apponi omissa, cū semper apponi cõsueuerit, perinde ex recepta Doctorũ sententia habetur, ac si apposita fuisset, quæ tamè sententia frequenti⁹ explosa est tã à tribunalib⁹, quã à scholis D. 20. n. 21. cum 2. seqq.

Clausulæ pertinetes ad accidèntalia cõtract⁹, siue extraneas partiũ cõuentiones, vt hypothecæ, constituti, & similes, licet à notarijs solitæ sint apponi, si tamen aliquando omittantur, nec de partis, cuiã interest, voluntate vt illæ apponerentur appareat, nō possunt pro apposis haberi, & quare? 20. 37. cum nonnullis seqq.

Colon⁹ suos iniuste desleret labores, si terra à se virtute præuicæ cõuentionis ad culturã redacta, nō ei cõcederetur in éphyteusim sub canone correspondente tẽpori, quo terra erãt steriles, & incultæ, & cõcederetur alij inspecto tẽpore, quo ad culturã redactæ, & melioratę reperiuntur 15. 61. Concesso aliquo, & id omne videtur concessum, per quod ad illud deuenitur D. 5. n. 43. & D. 22. n. 6.

Cõciliũ ciuitatis ciuitatè ipsã repræsentat, ei⁹ q; nomine statuta facere, vel cõsuetudinè inducere, & approbare potest 3. 33. Cõditio fideicommissio à filio relicto his verbis adscripta, *si decesserit antequã res suas administrare possit*, tũc demũ ex voluntate testatoris impletur, cū fili⁹ decedit antequã integrè, & vtiliter administrare valeat, absq; eo, quòd restitutionis auxilio egeat, nẽpè ante 25. añ. 6. 24. Præcipue designatur per dictionè *si, ad iũctã verb. futuri tẽporis, quomodo cũq; incerti*, 7.

7. Formã quãdã inducit specificè obseruandã, ad hoc vt dispositio sub ea facta locũ habere possit, aliàs corrumpit, maximè in lege, vel statuto D. 7. n. 8. & 9. D. 16. n. 33. & D. 21. n. 44. & 45. vbi id optimè declaratur. Filij sui heredis institutioni ita adiecta, *si heres esse voluerit*, illã cõditionalè facit, & ei⁹ rei effect⁹ 11. 43. Potestatiua si sit, tantũ vires sumit ex quo impleta est, nec retrotrahitur ad initium cõtract⁹, in quo à casuali, & mixta differt D. 21. n. 63. & D. 26. n. 29. & 32.

Cõditionalia iura nō trãmittuntur 11. 43. Cõducēs rē à dño de nouenjo in noueniũ sub pacto de renouãdo, quã dñs trãfacto primo nouenjo alteri pro sequenti cõtractũ locauit, aduers⁹ tertium hũc nullã actionè habet, sed cõtra dñm tantũ ad interesse 12. 33. Bona vel redit⁹ priuati, pacto appposito, vt cõductio facta intelligatur iuxta disposita per leges Reglas, tantũ se videtur referre ad ea, quæ in ipsi⁹ legibus expressè disposita sunt 17. 40.

Cõductor primus regularitèr nō potest dñm cogere, vt rē sibi relocet pro eodẽ pretio, quod alter offert, nisi ad id se per solènè scripturã dñs adstrinxerit, ei⁹ q; rei cõmunis ratio refertur D. 12. n. 2. 3. & 4. refellitur tamè à n. 41. & vera traditur à n. 36. Neapolitanũ cõsiliũ in hac materia præxis similiter refertur ibi n. 5. & 6. refellitur à n. 50. Prim⁹, qui ante finitã locationè ei⁹ prorogationè verbalè obtinuit, præferend⁹ est secũdo, tamèt si scripturã habeti, iuxta veriorè sètentiã, quã cõsiliũ Neapolitanũ nouissimè secutũ est, impugnatũ priorib⁹ decisionib⁹ 12. 7. Si à secũdo scripturã habete locatione finita cõueniatur, vt rē cõductã ipsi dimittat, exceptione opus nō habet ad eũ submouendũ, & quare? 12. 36. cū seq. & D. 19. n. 15. & 18. Etiã priuatus, idè quod secũd⁹ offerēs, ei à plerisq; præfertur 13. 1. Quod alij saltè in colono verũ putat, in inquilino verò tũc tantũ, cū dñs nullã eũ expellèdi iustã causã haberet, quorũ tamè omniũ sententiã reuocatur ibid. n. 2. 3. & seqq. Prim⁹ rerũ publicarũ, vel fiscalium, aut patrimonialium Principis, equitate suadente præfertur pro eodẽ pretio alteri, qui ad eas pro seq. tẽpore cõducendas accessit, & in quo hæc æquitas cõsistat? 13. 37. & 17. 9. Idè procedit

INDEX

cōductione, & additione iurū fiscalīū, vel Reipublicæ 17. 10. & seqq. maxime n. 32. vbi authores referūtur. Nō rectē ex eo vulgō putatur preferri secūdo pro eadē pēsiōne in cōductione rerū fiscalīū quōd æquū sit, hoc eū cōmodi sētire propter dānū, quod patitur in eo, quōd aliquādo recōducere illas sub prima pēsiōne cogitur, cui⁹ rationis fallacia ostēditur 13. 39. & 40. Finito locationis tēpore inuitus nō detinetur, siue recōducere pro alio tēpore, ac sub eadē pēsiōne nō cogitur, nisi talis cōductor maximos ex priore cōductione fruct⁹ percepit, & alius cōductor nō reperitur tātundē offerens 13. 42. Prim⁹ prædij Ecclesiastici præferēd⁹ est alteri, qui pro seq. tēpore cōduxit, idē quod ille pretiū offerēs 13. 53. Quicquid nōnulli prælationē neget, quorū sētētia refellitur ibi, n. 54. Prim⁹ cōductor, si scholaris sit, finita locatione præfertur seq. cōductori pro eodē pretio, & quare? n. 59. Prim⁹ aduers⁹ secūdū eiusdē tēporis cōductore, in rei locatæ possessione manentē, nullā ex locato actionē habet, sed aduers⁹ dñm, vt liberū ei⁹ vsū præstet, vel ad interessē dānetur, & quare? 19. 14. Si agat aduers⁹ secūdū in rei locatæ possessione manentē vt rē deserat, nō ineptē ei dicere secūd⁹ potest quōd ad rē liberat ad eas habet, ibi n. 15. Cū actionē nullā aduers⁹ secūdū in possessione manentē habeat, accidētariē ab eo præfertur ratione insistentiē, absq; vilius iuris realis acquisitione 19. 18. Præfertur secūdo cū res locata tradita est, si possessio, à qua secūd⁹ cecidit, penes dñm reperiat, & vterq; cōductor virtute suæ cōductionis cōcurrat in petēdo ab eo possessionē D. 19. n. 30. 34. & 35. Etiā si prim⁹ cōductor a dño, ob datā alteri rei locatæ possessionē, interessē fuerit cōsecut⁹, si postquā res ad dñm reuertā est, illud ei soluere sit paratus, & quare? ibi n. 31. Prim⁹, qui sibi de hypotheca prospexit, potest per hypothecariam auocare à secūdo eiusdē tēporis cōductore possessionē rei locatæ, quatenus sibi ad ea fruēdū opus est, & quare? D. 20. n. 16. & 17. Etiā hypothecā habēs, imō & in possessionē rei locatæ induct⁹, si ab ea ceciderit, euenire aliquādo potest, vt illi auocare nequeat à secūdo cōductore,

in ei⁹ possessione cōstituto, & casus ex facto decisus refertur 20. 43. Prim⁹ pro certo tēpore cū hypotheca bonorum pro cōtractus obseruatione, si ante illud lapsum à possessione rei locatæ ceciderit, potest aduersus secūdū, interim eandē rē à dño cōducentē, & in possessionē inductum, ratione hypothecæ agere ad rē cōductā sibi reddēdā pro supplemēto reliqui tēporis, illo verò tēpore lapsō, ad interessē tātū agere valet cōtra dñm 20. 44. Secūd⁹ successiu⁹ post primi locationē finitā, cū causā habeat a dño locatore, nō alio iure quā dñs ipse gaudere potest, ad eōq; repellēd⁹ est exceptione, qua dñs repellēretur 12. 19. In locationis instrumēto plerūq; loco dñi subrogari solet ad amouēdū quēlibet detētore, rē etiā ipsa hypothecæ subnixā 12. 28. Et si publicū locationis instrumētū habeat, absq; dñi cessione nō potest primū cōductore expellere, sed agere tātū actionē ex locato aduersus dñm, vt liberū rei vsū præstet 12. 30. Sola publici instrumēti virtute sumariā, & executiū viā nō habet ad primū expellēdū D. 14. a. n. 1. & 3. Etiā publica scriptura carēs, si cessione habeat a dño, aut trāslationē iuris eius aduersus primū, potest eū sumario, & executiuo remedio expellere, vt ipse dñs 14. 5. Secūdus eiusdē tēporis, possessioni rei locatæ incubens, quōd nō sit priore potior, sed vice versa, docuerūt plures 19. 2. Ex veriore, ac receptiore sententia præfertur primo ex quadā iuris necessitate, ob defectū actionis, qua hic aduersus illū experiri possit 19. 29. Eatenus primo, cui possessio tradita nō est, præfertur, quatenus ipsi possessioni incubit; sec⁹ si ab ea ceciderit, & cū primo citra eā obtinēdā cōcurrat, quia prim⁹ præferetur 19. 39. Retētōnem habet etiā aduersus ipsum dominum 19. 63. Conueniri nō potest à primo cōductore quasi subrogatus loco domini 19. 64. Conductor rei, quā dñs alij vendidit, vel donauit, aut singulari alio titulo concessit, nō potest personali ex locato actione ab hoc singulari successore conueniri, vt in re cōducta permaneat, si talis actio nō sit ei à dño cessa, vt nec singularis successor potest cōueniri à cōductore, vt locationi stet 12. 32. Pro tēpore sibi factæ locationis liberē rē cōductā alij sublocare

MATERIARVM.

locare potest, & rurs⁹ finita locatione inuit⁹ ipse detineri nequit 12. 63. Dānū sterilitatis vno anno cōtingētis cū alterius vbertate cōpensat 13. 41. Etiā rerū fiscalīū, finito locationis tēpore inuit⁹ in locatione nō detinetur, nisi talis cōductor maximos ex priore cōductione fructus percepit, & ali⁹ cōductor nō reperitur tātundē offerēs 13. 42. Etiā ad temp⁹ modicum cuiuslibet loci publici, ius quoddā in re, siue vtilē in rē actionē habet; cōtra plures, doctrinam hāc, quā nō satis perceperunt, falsam credētes D. 13. n. 43. & D. 17. n. 14. Rē locatā occupās, dicitur esse in possessione, eamq; etiā proprio nomine detinet, quatenus sibi opus est ad fruēdū re locata, à qua si deiciatur, iudicis saltē officio eā recuperat 19. 58. Licet dñi personā referat quōdā verā, ac propriā possessionē, nō tamen quōdā obligationē, vt quasi ipse obligatus esset, possit ab alio cōductore pro eadē re illi prius cōducta cōueniri, & quare? 19. 60. Ad certū tēpus sub hypotheca bonorū locatoris pro cōtractus obseruatione, si intra illud à possessione cecidit, & res alij locata est ad lōgissimū tēp⁹, vel ad vitā, nō potest aduersus illū hypothecaria actione agere ante factā excusationem pro interessē aduersus locatore 20. 47. Cætera vi. in verbis *locatio, locator, & successor singularis.* Cōfessio debiti à testatore facta, tacitē includit, & secū annexā habet dispositionem solutionis, & in quo simplex debiti cōfessio, vel assertio, à iurata differat? 10. 16. & 17. An eò magis in creditorū fraudē facta cēseatur quōd maioris quantitatis fuerit? 21. 14. & 74. In alio iudicio inter alios emanata, præiudicat tertio, qui post cōstitentē ius cōsecutiū habet, siue ab illo deriuatū, siue non, nō verò ei, qui iam antea ius acquisiuit, ab eo vel ab alio proueniens, idem quē in recognitione 21. 58. Cedentis post cessionem alteri ad eius cōmōdū factā, cessionario nō præiudicat, ibi nu. 59. Omnib⁹ à cōstitēte, vel recognoscēte postea causā habentib⁹ quōdā præ-

lationē præiudicat, nulla habita distinctione receptæ vel nō receptæ pecuniæ, & eius rei praxis 21. 65. Debiti hypothecarij, aut recognitionis chirographi hypothecā cōtinētis, si collusoriē facta esse probetur in fraudē posteriorū creditorū hypothecariorū, prælationis ius priorib⁹ nō tribuet, n. 66. Receptæ dotis, nulla ei⁹ promissione præcedēte, in dubio cū aliās de donādi animo nō cōstat, facta cēsetur spe futuræ numerationis, nec nocet tertijs 21. 70. Quōd si dotis promissio præcesserit, regulariter omnib⁹ mariti creditorib⁹ præiudicat tā anteriorib⁹, doti postpositis, quā posteriorib⁹, ibi n. 71. & D. 26. n. 40. Legitimē in iudicio facta pro re iudicata habetur, & vt talis executionem habet D. 23. n. 4. & D. 25. n. 41. Extraiudicialis facta creditore absente duobus testib⁹ probata, semiplenā dūtaxat probationē cōtra confidentē inducit, quæ plena efficitur vno accedēte teste, qui de visu contracti debiti deponat 23. 16. Facta præsentē parte, duob⁹ legitimis testib⁹ probata, plenē debitū probat, ibi n. 17. Iudicialis si ante solennē, libellum, vel litis contestationem ex iudicis mandato spontē fiat, paratam habet executionē, iure quidem communi præmissō præcepto de soluendo intra certum diem, iure verò Regio simpliciter D. 23. n. 8. vers. *Iure autē*, & n. 54. Si libello iam porrecto in ipsa litis contestatione vel post fiat, executionem paratam nō habet, etiam iure nostro Regio, sed post se iudicis sententiā expectat D. 23. n. 55. & a. n. 75. ac n. 84. Nisi fiat animo iudicium vitandū, quod in dubio præsumitur quando citra litis contestationem fit, & multò magis si fiat debito simul oblato, quō casu locus tantum est iudicis præcepto de soluendo, vel consignando intra certū terminum pecuniam debitam, ibi n. 59. & 60. Habet executionē, etiam post præscriptam personalem actionem, in quo à recognitione differt, & mul-

INDEX

tò magis post præscriptum tantum ius executiuum ex instrumento cõpetens; contra nonnullos, D. 26. n. 62. cum 3. seqq. Libelli responsoria litis cõtestationem regulariter inducit, adeò què post se iudicis sententiam expectat D. 23. num. 61. Quod procedit si admixtã habeat negationem, seu contradictionem aliquam, ideò què executionem nõ meretur, & quare? n. 66. 67. & 68. Absoluta, animo soluèdi, & iudiciũ vitandi facta, per debiti solutione, aut cõsignatione, vel cõfestim, vel intra terminũ à iudice assignatũ re ipsa factã, litè tam ordinariã, quam executiã cessare facit D. 23. n. 62. 63. & 64. Si ab administratore, tutore, curatore, vel socio in iudicio fiat sub qualitate reddendarum rationũ, sub tali qualitate tanquã illi coniuncta, & cõnexa acceptãda, vel repudiãda est 23. 81. Si eomodo sit emissã à recuperãte reditũ alienos, neq; vllũ aliud negotiũ admixtũ habeat, qualitas illa adiecta reddendarũ rationũ, separata est, neque vllã pro se præsumptione habet, ideòq; absq; ea acceptari potest, qualitate repudiata 23. 82. & 83. Ita demũ executioni mandari potest, si congruo, ac legitimo tẽpore in iudicio fiat, puta ante litè cõtestatã, secũs si post, 23. 84. Vt cõtra cõfiteatẽ prober vel iudicati vim obtineat, simplex, clara, atquè certa, & indubitata debet esse, petitioniq; vel interrogatori per omnia conformis 24. 4. & 73. Incerta, vel obscura executione nõ meretur 24. 5. Incerta, & obscura est què alternatiuè tantũ re debitã designat, neutrà partẽ firmã, aut què amphibologicè debitũ ostendit, itaut mès cõfiteatis deprehendi nequeat, aut si relatione faciat ad aliquid incertũ, de quo non appareat, n. 5. & 6. Nisi talè relatione faciat post certã, & perfectã dispositione, & rei exẽplũ 24. 9. Incerta vel obscura nõ est què quãtitati expressã plus, minus vè addit, sed certa potiũ in quãtitate expressã, & ideò executione meretur 24.

14. & 15. An sit incertã quã pars facit per verbum credo, vel videtur? 24. 16. cũ seqq. De credulitate æquè præiudicat, ac de veritate, cui Parlad. & alij Regnicolæ paratã executione tribuũt, quorũ sètetiã refellitur inspecto iure Regio nouissimi, nisi sub certo sensu, in praxi plerũq; recepto 24. 20. cũ 3. seqq. Nõ est omninò incerta què in genere tantũ debitũ designat, nulla certa quãtitate expressã, & rei exẽplũ 24. 25. Quæ certũ genũ exprimit, executioni mādari potest, præmissã saltè quãtitalis liquidatione ad instãtia actoris ritè facta 24. 28. Incerta ex doctrina Bart. eodẽ modo executione meretur, ac sètetiã incerta, & in executione declarabitur, & qualiter hoc accipiendũ sit? 24. 29. cũ seqq. Qualificata qualitate indiuidua, executionem nõ meretur, & quare? 24. 37. Nõ cõsetur sub indiuidua qualitate facta ex eo solo, quòd quis sub ea tantũ se cõfiteri asserat, nõ aliter, nec alio modo, cõtra plures 24. 38. & 39. Per adiectã qualitatẽ tũc demũ incerta redditur. cũ talis qualitas vi ipsa absq; vlla protestatione per se stare non potest, neq; à cõfessione diuidi, & quãdo id cõtingat? 24. 42. Ita facta, quòd quis sub cõditione, vel ad diẽ, vel sub certo modo promissèrit, aut quòd centũ sibi debita acceperit, qualitatẽ indiuiduã, & actui cõfesso cõnexã, ac verisimilẽ continet 24. 43. Cõtinẽs qualitatẽ diuiduã, & ab ipsa cõfessione separabilẽ, acceptari per se potest, qualitate repudiata, & quãdo id cõtingat? 24. 46. Ita emissã, quòd perfunctoriè absq; animo se obligãdi quicquã promissèrit, iuris præsuppositioni aduersatur 24. 49. Ita, quòd stichũ seruũ promissèrit, non autẽ de petito, sed de alio sèferit, iuris cõtra se præsuppositione habet n. 50. Quòd pecuniã alteri nomine, ac de mādato ei acciperit, iuris cõtra se præsuppositione habet n. 51. Qualitatẽ indiuiduã cõtinẽs, si alioquẽ legitimè facta fuerit ante vel post litis cõtestatione, ad execu-

MATERIARVM

executionem, vel condemnationem prodest, si is, qui sic confessus est, talem qualitatem non probet n. 54. Facta si sit solutione vel acceptatione allegata, vtrũm sic consenti terminus ad eam probandam à iudice statui possit, articulũ fuit olim controuersus, qui latè tractatur, & vera in eo resolutio traditur D. 24. à n. 63. ad 71. Differt à recognitione in requisito illo, quòd simplex, clara, ac certa debeat esse, in quo plures hallucinati sunt, n. 73. In criminalib; à qualitate ei adiecta, vtrũq; cõiuncta, & cõnexa separatur, & ad condensationem saltè poenæ extraordinariæ per se sufficit, n. 86. Cætera vide in verbo *Qualitas*, & verbo *Recognitio*. Confirmatio curæ testamentariæ, vi in verbo *cura*. Coniecturis locus non est in rebus claris 19. 6. Coniugatus longè maioribus quã solutus in rei familiaris administratione oneribus implicatur, quæ matrimoniu ipsũ sequuntur 2. 6. Vi etiã in verbo *maritus*, verb. *matrimoniu*, verbo *minor*, verb. *mulier*, & verbo *uxor*. Coniunctæ personæ, quæ simul legitimus administrator sit, & vsufructuarius bonorum, rectè ac tutè soluitur 9. 38. Consensus solus coniugalis de præsentipræstitus absque carnali commixtione, plenum ius tribuit primo coniugi, itaut ei corporalis traditio nihil addat 19. 22. Implicitam habet propriæ voluntatis traditione, per quam dominium corporum trãsferatur ad potentiam copulæ 19. 23. Consuetudo à lege differt, quòd lex per solum superiore, seu Principem fertur, consuetudo verò inducitur per Principem, & populum simul, siue ex vtriusque sciẽtia, & patientia 13. 30. Contra legem inducitur ex duobus tantũ actibus, etiam extraiudicialibus, populo, vel maiori eius parti notorijs, ac longo tempore obseruatis, inde què elicitõ populi consensu, à contraria lege recedendi 3. 37. Non alias ex pluri-

bus etiam actibus longo tempore continuatis resultare vulgò creditur, quã si actus illi fiant animo consuetudinem inducendi, eò quòd ex gratia, vel tolerantia, aut ex alia causa permitti potuerint, & qualiter hoc accipiendum sit? 3. 41. cum 5. seqq. Vt inducta dicatur ex tacito populi consensu, non est necesse, animũ eius inducendã directõ probare 3. 42. Ab vna parte allegata si ab altera in controuersiam vocetur, probanda est per allegantem 3. 43. Ad eam inducendam probari debet tales actus, ex quibus cõtrarijs, vel diuersus animus non colligatur, nepe consuetudinem ex illis non inducendi, & eius rei exempla 3. 44. Eius inducendã, & à contraria lege recedendi animus in dubio præsumitur, & colligitur ex actibus populi diuturno decennij tẽpore continuatis, dum aliud ex aduerso non probetur 3. 45. Induci etiam potest ex vnico actu, tractum successiuum habente, & diuturno tempore cõtinuato, ac populo notorio D. 3. n. 47. & D. 15. n. 18. Ex rationis idẽtitatẽ, ad simlẽ casum extenditur 3. 53. Id quòd de illa cõsuetudine cõmuniter DD. intelligũt, quæ secundũ, vel præter legẽ est, nõ de legẽ ipsi cõtraria, cui extensione etiã ex rationis idẽtitate inficiantur 3. 54. Quæ limitatio ex veriore, ac receptiore sententiã eo demũ casu procedit, quo ratio cõsuetudinis inducendã obscura, & incerta est, secũs si moraliter certa existimatur, quia nulla alia reddi possit, aut non alia fuisse vulgò putetur, quòd iudex ex circũstantijs cognoscat 3. 55. An cõsuetudo vna vel pluribus rationibus nitipræsumatur, vt extensionem admittat, vel non, & an probatione egeat? remissiuè 3. 57. Quæ apud nos inuãluit, vt Rex minor solus Regni gubernaculũ suscipiat, nõ alia ratione inducta est, quã vt fraudes, ac delicta, quæ alias aduersũs Reipublicæ tranquillitatem committi possent, vitarentur 3. 58. Ex ea ratione multò magis ad Reginã minorem.

I N D E X

extendi debet, & quare? 3. 59. cum seq. Reipublicæ fauorabilis extendenda est 3. 61. Primogenito Regnum deferens, ad primogenitam est extendenda, masculino non existente 3. 62. Concedit iurisdictionē etiam alioquī incapacibus, vt lex, & priuilegiū D. 4. n. 90. Non fuit in Hispania inducta, vt qui Reginam in uxorem duxerit Regnū cum ipsa in solidum administret, ex nonnullis actibus, in quibus id ita contigit, & quare? 4. 99. Indistinctē admisit, vt siue ab actu, siue à die actus termin⁹ apponatur, dies termini in termino nō computetur, & intellectæ nonnullæ leges Regiæ 18. 19. Ex assidua contrahentium conuentione sumpta, efficere potest, vt si dispositio sit ambigua, interpretationem ab eo accipiat, quod fieri consuevit 20. 27.

Contrahentes cum minore, quī ætatis veniam impetrauit, decipi non debet autoritate rescripti Principalis 2. 13. Cum minoribus conjugatis, postquam hi bonorum administrationem receperunt ex vi Regiæ pragmaticæ anni 1623. non possunt dici ab ea decepti, ob restitutionis in integrum beneficium minoribus competens, & quare? 6. 51.

Contractus à minore curatorem habente absque eius interuentu gesti, ipso iure nulli sunt, si verò initi sint à minore, per se absque curatore ueniente, ipso iure valēt, & restitutione egent vt rescindantur 5. 23. Semel perfecti, inuito eo, cui ius ex illis quæsitum est, rescindi nō possunt 17. 2. Plerumquē tamē ex iuris dispositione rescinduntur, & si ex illis ius utriusque parti quæsitū sit, in quibus casibus non tam regula fallit, quā declaratur 17. 33. Si ad ipsorum essentiam, & perfectionem nihil aliud, quā consensum requirant, ita demum qui prior contraxit potior est secundo, si actio ei detur, quæ aduersus secundum possessioni incumbentem experiri valeat 19. 20. Eorum initium, & origo in iure regulariter attenditur 26. 74.

Controuersia circa litium accumulationem Hispali exortæ in Senatu definiuntur, Granatæ verò à Iudice ad id muneris per curiam deputato, vulgò dicto *Iuz de dependencias* 13. 9.

Copulatiua dictio plerumquē pro disiunctiua accipitur, ac vice versa 4. 68.

Correlatiuorum, & vnitorum eadem est conditio in his, quæ eandem rationem habent, non quæ separatam 4. 96.

Creditor, cui res pignori obligata tradita non est, latè dicitur pigneratitius, & propriè hypothecarius 20. 2. Hypothecarius aduersus quemlibet possessorem exercere potest actionē hypothecariam, & ab eo per illam auocare nudam saltē rei possessionem, donec integrè sibi satisfiat 20. 3. Hypothecari⁹ posterior, de cuius vera numeratione debitori facta constat, an præferatur priori, qui tantum habet confessionem debitoris D. 21. n. 12. & à n. 60. maxime nu. 65. Hypothecarius prior ex chirographo legitime in iudicio recognito, præfertur posteriori ex instrumento publico 21. 17. Etiam si chirographum anni, & diei appositione careat, dum recognitio præcedat publicum instrumentum 26. 26. Hypothecarius ex simplici chirographo, etiam non recognito, præfertur hypothecario ex instrumento publico, si hic fateatur, pri⁹ illi fuisse bona obligata 21. 48. Tempore prior posteriori præfertur in hypothecæ iure 21. 57. Etiam si prior hypotheca sit tacita, & secunda expressa 26. 37. Cui via executiua cōpetit, in executione petenda cauere debet, ne verbis ad viam ordinariā expectantibus vtatur, sed ad executiuam tantum, ne vnam pro alia ingrediatur, & ad omissam regressus ei non pateat, & qualia huiusmodi verba sint? 23. 69. Si in simplici chirographo se pecuniam, vel speciem sibi debitam ex causa emptionis, vel simili, à debitore recepisse professus sit, 30. tantum dies habet ad receptio-

M A T E R I A R V M.

ceptionis defectum allegandum, & eius rei ratio remissiuè, & quid si post id tempus recognoscat chirographum sub qualitate non receptæ pecuniæ, vel speciei debitæ? D. 25. n. 15. & 16. Chirographarius iure non tenetur petere recognitionem chirographi, itaut ob eam non petitam possit ei culpa imputari, & quare? 26. 77. cum 2. seqq. Eodem modo per decennij lapsum ab executione petenda excluditur ex quo debitor ad eius instantiam legitime chirographum recognouit, ac excluditur creditor ex instrumento publico à die confecti instrumenti puri 26. 81.

Crimina regulariter morte extinguuntur 14. 21. Ita demum morte extinguuntur, si de illis criminaliter agatur, vel ciuilitè per viam actionis regulariter, secus aliàs 14. 23.

Culpa, aut dolus ei non potest imputari, qui suo iure vtitur 26. 78. Sine illa quem ex causa puniri inconueniens non est 8. 40.

Cura testamentaria, & si inutiliter ipso iure puberi filio iniuncta, necessario tamen à iudice cōfirmanda est, si quidem à patre iniuncta sit, absque vlla inquisitione, si verò à matre, in inquisitione præmissa D. 2. n. 21. Huiusmodi cōfirmationis necessitas superuacanea esset, si à filij voluntate penderet 2. 22.

Curator, etiam ad litem, non datur in specie iste, vel ille, minori inuito, hoc est eum non eligenti, & petenti, in quo à curatore ad bona non differt 2. 41. Ad litem, certus ac designatus non datur pupillo, saltē maiori infante, sed ipse sibi petere hunc vel illum à se electum debet, siue agat, siue conueniatur, & quid in eo, qui minor est infante? remissiuè 2. 42. Cætera vi. in verbo *pupillus*.

Curatoris ad bona officium, & potestas quòd per matrimoniū à minore contractum indistinctè cesset, siue minor sit masculus, siue fœmina, docuerunt tam in puncto iuris, quàm ex recepta praxi Didacus Perez, &

Gaspar Baeça, & saltē in puncto iuris admittit Azeuedus, licet vice versa fateatur, quòd difficulter in practica obtinebit 1. 14. Quòd per matrimoniū à fœmina minore contractū finiatur docuerunt Mōterros, Pater Molin. & D. Ioan. del Castillo, qui sic in Hispalensi Senatu iudicatum testatur 1. 15. Contrarium in utroque casu veri⁹ esse, & in Hispalensi Senatu re ad partes discussa magis probatum ostenditur ibi, nu. 19. & seqq. & authores referuntur n. 31. Potestas propriè non est, sed abusiue tantum, quia principaliter non respicit personam adulti, sed eius bona 1. 45. In minoris utilitatem cedit, ne sua facilitate decipiat 1. 73. Ne per matrimonium à minore contractum cessaret ideò lex voluit, quia pro eo considerauit, quòd si cessaret, non tam diceretur minor à curatore liberari, quā eximi curator ab onere curæ in præiudiciū minoris cōtra iurisregulas, & quare? 1. 74. Curatore magis indiget ille, cui maius euertendi patrimoniij periculū imminet 2. 7. Cætera vide in verbo *administratio*, verbo *minor*, & verbo *pragmatica*.

D

Debet verbum sui natura necessitatem importat 2. 29.

Debitor, à quo post viginti annos, iure Regio definitos, debitum exigitur, ex multorum sententia non aliter temporis cursu se tueri potest, quàm si simul solutionem alleget, sed contrarium quòd necesse non sit formaliter, & expressè solutionem allegare, tãquam verius defenditur 8. 22. cum tribus seqq. Pro debito conuentus, qui simpliciter pro se debiti præscriptionē allegat, si de eius mala fide nō appareat, in dubio cõsetur præscriptionem allegare cum iuris requisitis, nempe bonæ fidei, & præsumpti solutionis tituli, atq; ita absoluedus est D. 8. n. 26. Quòd multò magis procedit in eius here-

I N D E X

de, qui in dubio bona fide debitum præscribere præsumitur, dñ de mala defuncti non constet, & qualiter ea probetur? ibi nu. 15. 16. & 17. Secus si heres pro defuncti debito conuentus, illius malam fidem non inficietur, sed ea etiam supposita, tueri se velit longi temporis præscriptione ibi n. 29. Cum in inuentario bonorum, vel alia scriptura, in qua sua debita declarat, simpliciter asserit, bona sua ad eorum solutionem obligata esse, nõ videtur ex eo fateri illa esse hypothecæ iuri subnixa, sed obligata tantum in consequentiam personæ, prout à iure iacet, adeoque hypothecariam actionem non inducit in fauorẽ creditorum, si de hypotheca aliter nõ appareat, & quare? 8. 53. Si cū laicus sit, in instrumento iurato obligatus, virtute iuramenti coram Ecclesiastico cõueniatur, potest ob talis instrumetariæ obligationis nullitatem illius declinare iudicium, ab eius quæ processu appellare, & rem per viam violentiæ ad Regia tribunalia deferre 10. 71. Idem si nec declinatoriam opposuerit, nec appellauerit, sed recta via pro vi tollenda ad suprema prætoria recurrerit 10. 72. Non potest confessione, aut recognitione sua tam creditores, quam iuris dispositionem fraudare 21. 11. Si negat mandatum tertio datum ad scribendum chirographum, quo obligatus reperitur, sufficit quod tertius illud recognoscat, & mandatum testibus probetur, ad condemnationem in via ordinaria 23. 28. Secus ad executionem, ibi n. 27. Sub certis legibus, & cõditionibus obligatus, potest solutionem recusare dum illæ impletæ non sint 25. 57. Negligēs petere impletum conditionum, sub quibus tantum se obligatum fatetur, vrgentissimam contra se præsumptionem habet, quod vel simpliciter absq; illis se obligauit, vel ab eo iure, quod per eas sibi quaesierat, vltro postea recessit, ibi nu. 58. Soluēs simpliciter partem de-

biti, simpliciter quoque ad reliqui solutionem obligatus manet, ibi n. 59. In diem, post eius lapsum statim moram contrahit absque interpellatione, præses vero nõ nisi post interpellationem iudicialem, vel extraiudicialem D. 26. n. 79. Aliquando sibi cõmodum parat, ius quæ acquirit aduersus creditore ex eo ipso, in quo ab illo beneficium accepit, puta non exacti multo tempore debiti 26. 80.

Debitum potest quid esse alicui non ex facto, aut negotio eius, sed alieno, puta ex negotio, quod ipso absente, vel ignorante ab alio gestu est, vel ex legato ipsi ignorati relicto 8. 51. In dubio à iure non præsumitur 10. 47. Quo tempore præscribatur? vi. in verbo seq. & verbo *Actio personalis ex debito*, & verbo *prescriptio*.

Decennium iure Regio Hispano sufficiebat ad debitum præscribendum, quod postea ad 20. annos extensum fuit D. 8. n. 9. Nisi coniunctu esset cum iure exequendi, quo casu etiam antiquo iure Regio viginti annoru spacium requirebatur 26. 53. cum seqq. Ad exequendum chirographu recognitu, vnde currat, an à die recognitionis, an à die celebrati in eo contractus, vel ex quo ille in iudicium quomodocumque deduci potest, non satis inter Regnicolas constat, quorum aliqui secundum magis probant, idque nonnullis fundamentis adstruitur D. 26. à nu. 2. ad 18. Sed primum tanquam verius defenditur ibi à n. 19. Et contrarijs argumentis latissimè fit satis à n. 27. ad 80. Ita demum currit à die recognitionis, si ante eam non sit præscripta personalis actio per lapsum 20. annorum, & contraria collectio ab his facta, qui ab initio decennij præscriptionem currere existimauerunt, absurda est, & à iuris principijs dissona, & quare? 26. 45.

Decima ex fructibus bonorum minoris nõ minus debetur curatori, quam tutori 6. 43.

Declarans nihil de nouo agit, sed id quod

M A T E R I A R V M.

quod est detegit D. 2. n. vlt. D. 8. n. 44. & D. 24. n. 75.

Delictum in dubio non præsumitur D. 10. n. 47. & D. 25. n. 48. Quod maxime procedit in periurij delicto. D. 10. n. 48. Rursus vi. in verbo *per iurium*.

Determinatio vna respiciens plura de terminabilia, pariformiter ea determinare debet D. 7. n. 18. & D. 11. n. 69.

Diana siue lunæ erga canem in eam noctu latrantem neglectio expenditur 3. 29.

Dictio etiam, & similes. Vide in ipsis dictionibus.

D. Didacus à Couarr. nedum pragmaticorum (vt ab Ant. Fab. vocatur) sed & disertissimorum Princeps fuit, Hispaniæ simul, & Ouetensis Collegij Authori communis decus, & ornamentum 4. 33. Legis Gothici de Regno primogenito deferendo vetustum exemplar ostendit D. Ludouico Molinæ, sic testanti, eius quæ verba referenti, malè tamè adhuc de eius fide dubitati, ibi n. 34.

Defenditur ab impugnatione D. Ferdinandi Menchacensis in interpretat. l. 3. & 4. tit. 13. lib. 3. ordinam. D. 26. n. 57.

Didacus Perez notatur, quod circa interpretationem d. l. 3. & 4. varius extiterit, & peiorè elegerit D. 8. n. 10. & D. 26. n. 58. & 59.

Did. Spino dupliciter notatur in interpretatione l. unica, vers. *Alios quæ contra auitū*, C. de his, qui ante apert. tab. 11. 97.

Dies termini siue assignationis eius, an in termino ipso computetur, articulus est controuersus, in quo affirmatiua sententia refertur, quod cõputetur, tuc maxime cū terminus apponitur à die actus, & quod tuc si de hora constet, computatio fiat de momento ad momentu D. 18. n. 4. 5. & 6. Contraria tamen sententia quod in termino non computetur, nisi aliud expressè cautum sit, vel ex coniecturis appareat, tanquam verius, ac receptius, & consuetudine magis probatum defenditur ibi

à n. 8. & contrarijs fit satis à n. 12. Coeptus an & quado habeatur pro completo? ibi n. 14. Cætera vi. in verbo *tempus*, & in verbo *terminus*.

Dilatio temporis periculosa est in re, quæ sui natura celeritatem desiderat 4. 83.

Disponere de rebus suis plerumque inuitus quis cogitur, & quare? nonnulli quæ casus notantur 17. 34.

Disposita in vxore minore, in marito minore eodem modo procedunt, ex regula correlatiuorum, 1. 26. In viro, & vxore, trahi vt plurimum posunt ad sponfos de præsentia ante matrimonij vsum, non etiam ad sponfos de futuro 7. 38.

Dispositio simpliciter loquens, nõ cõsetur disponere in materia iurata, nisi de iuramento fiat expressa mentio, & qualiter hoc procedat? D. 10. n. 10. & 11. Simpliciter de tempore actionis loquens, vt proprie dici possit non comprehendere actionem, quæ ex contractu quomodocumque iurato descendit, aliunde cõstare debet, omni iuramento hæc vim inesse, vt litis cõtestatæ instar obtineat 10. 13.

Dispositionis pars vna per aliam declaratur 7. 54. circa fin.

Dispositum cū quid est à lege primo loco per modum doctrinæ, & exempli gratia, non est sumendum argumentum ab ordine litteræ 26. 70.

Diuortium iure cõmuni Romanorum propria cõiugum autoritate passim fiebat, & permittebatur, iure verò Põtificio absque Ecclesiæ autoritate omnino prohibetur D. 9. n. 41.

Doctor quilibet accipiendus est secundum legem, vel autoritatẽ, quam allegat D. 13. n. 4. & D. 24. nu. 66. Si de consuetudine testetur, cū falli facile potuerit, non est ei fides adhibenda, nisi aliter de ea constet 15. 39.

Doctores limitantes regulam l. ne cui 32. C. de locato, in locatione prædiorum fiscalium, aut publicoru, idem senserunt de locatione Regiorum vestigialium, aliorum quæ similia sunt iurium

I N D E X

iuriū de quib⁹ etiā nōnulli expres-
sè loquūtur 17. 25. Et si loquantur
de conductore vnus anni præfere-
do conductori anni sequentis pro
eodem pretio, accipiendi sunt exē-
plificatiuè cū de hoc dubitari con-
tingat, non excludentes alium ca-
sum, cum agitur de prælatione in-
tra annum pro adiectione ab alte-
ro facti, ibi n. 26.

Dominiū per simplicem locationem,
etiam ad effectum perductam, non
transfertur 19. 4. Vtile tamen trās-
fertur in locatione longi temporis
vel ad vitam, ibi n. 40. & 42. & D.
13. nu. 16. Vt transferatur, titulus
habilis, & traditio regulariter si-
mul requiritur 19. 17.

Dominus si ad certum tempus rem ali-
cui locauerit, potest eam etiam ver-
baliter in aliud tempus prorogare,
& hæc prorogata locatio testibus
probata, iisdem quibus prima qua-
litate gaudet, ac præfertur pos-
teriori eiusdem temporis locatio-
ni, etiam per publicam scripturam
alij facta 12. 14. Potest locatione
finita locatorem expellere, & alij
cuiuscumque rem locare D. 15. nu. 8.
& 25. *vers. Non item.* Agens aduer-
sus conductorem finito locationis
tempore, vt domū vacuam reddat,
repellitur exceptione relocationis
etiam verbalis, imò solo nutu abs-
que verbis facta 12. 20. Etiam si
prior locatio inscriptis facta fuerit,
& quare? ibi n. 23. & 24. Agere ad
id potest vel actione propria loca-
ti, vel conditione possessionis re-
stitutoria (inter quæ remissiuè dif-
ferentia traditur) vel interdicto vt
possidetis, exemplo eius, quod do-
mino proponitur aduersus inquilinū,
& des reficere prohibentem 12.
21. Non potest per mediam secun-
di cōductoris personam, quod per
se non potest, ibi n. 26. Ex quo se-
mel primo conductori domum vel
aliā rem locatam relocauit pro se-
quenti tempore, ampli⁹ cōductore
inuito poenitere non potest, & qua-
re? 12. 27. Quod pro alio tempore
rem suam conductori relocet, lon-

gè diuersum est, quā quod per pa-
ctum se ei ad relocandū adstringat,
& quare? 12. 69. Prælationem ha-
bet in fructibus ex fundo à se loca-
to perceptis, alteri à conductore
venditis, pro pretio ab emptore o-
blato 17. 15. Direct⁹ rei emphiteu-
ticæ vel feudalis, & si stricto iure
post finitā generationem possit abs-
que iniuria renouationem denega-
re, æquitate tamen inspecta non æ-
què, & quare? 15. 24. Cum rem em-
phiteuticam, vel feudalem, per mor-
tem vltimi possessoris vacantem, si-
bi retinere vult, nullam descenden-
tibus, vel alijs, quibus renouationis
petendæ ius alioquin competit, iniu-
riam facit 16. 50. Si emphiteusim,
vel feudum vacantia iam alteri cō-
cesserit ante petita renouationem,
similiter ad eam faciendam regula-
riter non cogitur, & quare? ibi 51.
& 56. vbi huius sententiæ authores
referuntur. In emptione melioratio-
num, quas emphiteuta fecit in re em-
phiteutica, præfertur extraneo emp-
tori pro pretio ab illo oblato, quod
ad huc effectū sibi prædicendum est
17. 16. Ius habet redimendi feudum à
vasallo alienatū in casibus iure per-
missis, pro pretio oblato ab extra-
neo emptore, ibi n. 17. Si rem duob⁹
pro eodem tempore locet, & secun-
dum in eius possessionem inducat,
putat Hieron. Ceval. quod cum per
eum ipse possideat, censetur & ipse
conuentus per mediam personam ip-
sius secūdi conductoris à primo cō-
uenti, cuius sententia refellitur 19.
56. cum 3. seqq.

Donatio à matre filijs facta, si ad secun-
das nuptias transeat, vel turpiter
viuat, etiam ex ingratitude cau-
sa regulariter reuocari nequit 7. 40.
Inter virum, & vxorem, traditione
in vita facta, morte confirmatur, nō
aliās D. 4. num. 47. & 60. & D. 21.
nu. 69.

Donelli ratio, & interpretatio ad l.
scripturas 11. C. qui potiores merè ce-
brina, & singularis est aduersus cō-
munem, & veram interpretum ra-
tionem, eiusque fallacia ostenditur

D. 21.

M A T E R I A R V M.

D. 21. à n. 21. ad 54.
Dos habet priuilegium tacitæ hypo-
thecæ respectu anteriorum credi-
torum, similes hypothecas tacitas
habentium, non etiam respectu ha-
bentium expressas, tam iure cōmu-
ni, quā Regio, contra plures 21.
68. Data tantū hoc priuilegium
habet, non etiam confessa regulari-
ter, & qualiter hoc procedat? ibi n.
69. cum 3. seqq. Et si promissa tan-
tū fuerit, potest promittens ad ei⁹
solutionem à marito cogi, qui eius
non exactæ, aut accepto latæ peri-
culum subibit, ac vice versa maritus
promittenti adstrictus est ad reci-
piendam dotem, quādoquē sibi
solutam, & qualiter hoc procedat?
26. 31. Etiam ante cōtractum
matrimonium promissa, ex die con-
tracti matrimonij tantū deberi in-
cipit, ibidem. Si initio cōtracti ma-
trimonij promissa sit marito, bona
sua pro restitutione obliganti, eius
numeratio ipsi facta etiam post pe-
cuniā ab alio acceptam, cui eadem
fuit hypotheca supposita, retrorrahitur
ad initium illud, potiore est; facit
hypothecam pro dote constitutam,
ea quæ pro debito prius accepto
postea facta est 26. 32. Idem
nonnulli volunt, & si ante contrac-
tum matrimonium dos promissa sit,
quorum sententia refellitur 26. 41.
Dotis augmentum ab vxore constante
matrimonio factum marito, simili-
le donationis incrementum facien-
ti, in fraudem creditorum mariti fa-
ctum censetur 21. 13. Et qualiter
hoc procedat? ibi n. 73. Promissio,
initio contracti matrimonij facta,
excludit præsumptam fraudem sub-
secutæ confessionis receptæ dotis
21. 71. & 73. vi. etiam in verbo *ob-*
fesso recepta dotis, & verbo *hypotheca*.
Dotales res vxoris, licet matrimonio
constante ad quæquale mariti do-
minium pertineant, tamen reuera ip-
sius vxoris sunt, ei quæ semper solu-
to matrimonio, vel marito ad ino-
piam vergente incolumes manent
1. 39. In eam rem bona mariti ta-
citæ hypothecæ iuri supposita sunt

2. 63. Rursus vide in verb. *maritus*
Duo si requiratur ad alicuius actus cō-
summationem, ille præfertur, in quo
prius ea reperiuntur 19. 17. Duo-
bus ex malis, vi. in verbo *Malis*.
Duplæ stipulatio, & repromissio adeo
frequens fuit olim in venditionis cō-
tractu, vt in consuetudinem transie-
rit 20. 29.

E

Ecclesia, & si non possit directè, &
immediatè irritare matrimonium,
quatenus est Sacramentum, at po-
test indirectè, & remotè, & quali-
ter? 10. 60. In locatione prædiorum
suorum nullam affectionem, vni po-
tius, quā alteri locandi, sed solam
utilitatis rationem præoculis ha-
bet, & quare? 13. 51. Etiam absque
solennitatibus emphyteusim conce-
dere potest, stante cōsuetudine abs-
que illis concedendi, & an talis con-
suetudo generaliter probata sit? 15.
39. Idem cum iam antea emphyteu-
sim concedere consuevit; in quibus
& similibus terminis facultas iure
data in perpetuum cōcedendi, dum-
taxat intelligitur quoad descenden-
tes, non etiam quoad extraneos 15.
40. Eius res infeudari, vel emphy-
teutici solitæ, vacante feudo, vel
emphyteusi possunt denuò absq; vi-
la solennitate concedi 15. 76. Etia
si præcesserit iuramentum de non in-
feudando, vel emphyteuticando R.
P. in consulto, & quare, & ad quæ
bona tale iuramentum referendum
sit? ibi n. 77. & authores, referuntur
n. 79. Cætera vi. in verbo *conductor*,
& in verbo *emphyteusis*.

Ecclesiasticus Princeps cur possit in-
directè matrimonium clandestinum
irritare; secularis autem non æquè
possit iuramentum etiam indirectè
irritum constituere? 10. 62.

Electio nem plures populo tribuunt de
idoniore ex duobus filijs, simul Re-
gi nascentibus, in Principem, seu fu-
turum Regem, quorum sententia du-
plici ratione cōuincitur D. 4. n. 61.

& 62.

I N D E X

& 62. Rursus vi. in verbis *Regnum, Regem electio, Rex.*
Electus ad temporale officium pro certo ac designato tempore, puta pro hoc anno, & facto alicuius iniuste impeditus, pro eodem tempore integre officio uti, non potest cessante impedimento redintegrationem petere pro tempore præterito, sed ad interesse tantum agere contra iniuste impediens 20. 45.
Emancipatio ius patriæ potestatis, & sui heredis, quod in illo fundatur tollit 11. 62. Eius, & patriæ potestatis differentia à Iustiniano sublata est, statuente emancipatos filios non minus quàm suos parentibus succedere 11. 65.
Emancipati filij etiam hodie ut sui nõ transmittunt ex veriore, ac receptiore sententia, cuius authores referuntur 11. 67. & 69. A Iustiniano æquiparati sunt suis quoad successionem, itaut Prætoris auxilio non egeant, & quoad alios iuris effectus, non quoad succedendi modum, nec quoad qualitatem, & prærogatiuam fuitatis, & quare? d. n. 67. Quod de illis iure traditum est, ad suorum similitudinem succedere, non significat, eos effectos esse heredes, sed nõ minus parentibus succedere, quàm succedunt in potestate constituti, quàm quàm diuersimodè 11. 72. Cætera vide in verbo *filij*.
Emens à male fidei possessore præscribere nequit rem à se comparatam, si dominus ius suum ignoret 8. 34. A domino sub conditione resolutiua additionis in diem, eandem quam alius conditionem offerens, ei præferendus est, ad eumq; effectum certior reddendus de oblata ab altero conditione 17. 19. Post venditionem alteri factam, si inductus sit in possessionem rei empte, primo emptori præfertur 19. 3. & eius reg. ratio n. 9. 12. & 13. Idem si emerit à non domino, quoad Publicianam actionem respectu primi emptoris, cum quo concurrat ad auocandam rem emptam, à cuius possessione cecidit 19. 11. Cætera vi. in verbo *venditio*.

Emptor secundus rei emphyteuticæ, vel feudalis, inuestituram à domino directo accipiens, præfertur primo, in corporalem etiam possessionem inducto ab emphyteuta, vel vasallo, qui domino irrequisito vendidit, contra nonnullos 19. 52. Idem & si primus emptor post secundum inuestituram à domino acciperet, & quare? n. 53.
Emphyteusis si finita sit propter generationem finitam, possunt descendentes, vel proximiores intra quartum gradum petere renouationem eius fieri, & si ea non fiat, quàm ob iniuriam factam appellare 13. 15. Habet speciale renouationis æquitatem, ut & feudum, propter vtile dominium ex eis translatum in emphyteutam, & feudatarium, ibi nu. 16. & 18. Si temporaria sit, non ad vitam facta, sed ad longum, vel longissimum tempus, & si dominium vtile transferat, quemadmodum vitalitia, nõ tamen per omnia eodem iure censetur, & ideò renouationis æquitas in ea regulariter locum nõ obtinet ex veriore, ac receptiore sententia, contra nonnullos 13. 23. Ecclesiastica, Authenticorum iure prohibita fuit concedi nisi pro accipiente, & duobus heredibus, nempe filijs, & nepotibus, aut pro viro, & vxore, qui specialiter fuerint nominati, & cur in his terminis renouatio ultra tertiam generationem nõ admittatur, etiã virtute præcedentis pacti? 15. 26. Secularis, seu priuati, ut vocant, simpliciter pro heredibus concessa, extraneos quoque complectitur 15. 33. Ecclesiastica sui natura extraneos heredes excludit, adeò què ad descendentes dumtaxat referri debet 15. 34. Permissa est, perpetuò siue in infinitum concedi, quæ permissio generalis est nõ dũ respectu descendentiũ, sed & eorũ extraneorũ, de quib⁹ vel specialiter cautum fuerit, vel sub verbis nimis amplis, & eius rei, exempla, si modo debita solennitas in cõcessione interueniat 15. 37. & 38. Si cõcessa sit alicui *pro se, ac descendenti*, vel

M A T E R I A R V M.

vel descendenti, & *bis, qui iure heredes ei⁹ fuissent*, & vxor vltimi possessoris ab eo heres instituta, in possessione prædij emphyteutici reperitur, cogenda est illud restituere pronepoti primi emphyteutæ, ita petenti, ac defenitã decisiõ Lusitana aduersus Anton. Gãmam, 15. 35. Vitalitia paulò latius vsurpato vocabulo perpetua dici solet, & quare? 15. 46. Si nõ ob finitam generationem vacauit, sed ob emphyteutæ culpam, renouationis petendæ ius cessat, idèquè in feudo, 15. 37. Ob culpam amittitur, si domino irrequisito fuerit alienata, idèquè in feudo, 15. 96. Alia est merè familiaris, siue ex pacto, & pro uideñtia, alia merè hereditaria, & alia mixta, idè què in feudo, & quæ sit merè familiaris? D. 16. n. 9. In ea, & simili feudo soli descendentes primi acquirentis succedunt, licet defuncto heredes non sint, & qualiter hoc contingat? 16. 10. Merè hereditaria quæ sit, & notata differentia quoad cõceptionis modũ inter emphyteusim secularem, & Ecclesiasticã, 16. 11. Mixta, siue secundũ quid hereditaria quæ sit? 16. 12. Merè familiaris, si ad certas vitas vel generationes restricta sit, eis finitis proximiores cõsanguinei vltimi possessoris renouationis petendæ ius habent, licet ei heredes non sint, idè què in feudo, & in quo à feudo differat, & cum eo conueniat? 16. 19. cũ 2. seqq. Si sit merè hereditaria, ad vitas duorum, vel trium heredũ limitata, eis finitis, ad renouationem petendam dumtaxat admittitur heres vltimi possessoris, exclusis cõsanguineis non heredibus, idè què in feudo, 16. 24. Si sit mixta, ad renouationem petendam proximior cõsanguineus nõ admittitur, nisi simul sit heres, ut & in feudo, in quibus ad successionem quoque requiritur, quòd cõsanguineus sit heres saltè in bonis allodialibus defuncti, 16. 25. Mixta in hoc conuenit cum merè hereditaria, quòd absolute ad renouationem impetrandã hereditariam qualitatem exigit, ab eaq; differt quoad

prælationem, quia in merè hereditaria heres etiam extraneus præfertur cõsanguineo, in mixta cõsanguineus heredi extraneo, idè què in feudo, 16. 26. & 27. In merè familiari, & in mixta præsertim locũ habet ius renouationis concedendæ filijs, vel cognatis proximiorib⁹ defuncti, propter peculiarem affectionem ad res, quæ in dominio saltè vtili maiorum suorum fuerunt, 13. 19. Absolute hereditaria, siue pro quibuscumque heredibus concessa, tanquàm libera alienari in quemcũque potest, ut & feudũ; quòd in perpetuò sic concessis intelligitur, & quare? 16. 29. Si non perpetuò pro omnibus heredibus concedatur, sed limitatè pro duobus aut tribus, vniuersaliter, vel generaliter designatis, nõ alij quàm heredes in ea, & simili feudo succedunt, quãuis hi possint esse extranei; eadè què ratione quibuscumque vltimi possessoris heredibus renouationis ius competit, 16. 30. Si sit nominationis, & ante illam factam emphyteutæ mors contingat, liberè ad dominum reuertitur, ut possit eam cuiuscumque voluerit concedere, nec ad renouationem faciendam cogi potest, & quare? 16. 31. cum 2. seqq. Alicui pro se, & personis nominandis concessa, ita demum etiam non facta nominatione ad heredes eius transit, si perpetuò sic concessa sit, secus si temporaliter alicui concedatur, puta *pro se, & duabus, vel tribus personis, à se, vel alio possessore nominandis*, contra plures, 16. 38. & 39. Etiam temporaliter concessa, si non sit merè nominationis, sed restricta ad aliquos de familia, vel ad heredes, ex nominationis defectu non perit, & qualiter tunc in ea succedatur, 16. 45. per totum. Origo eius nulla alia fuit, quàm rem ad meliorandum dare, & vnde sic dicta sit? 16. 79. & 80. Illa finita, finitum est ius emphyteutæ, ne ad eam successores ex iuris rigore admittantur, non verò absolute, etiam quoad meliorationes, ut existimauit Ripa, quia illæ

pertinent ad facientem, & eius heredes, etiam extraneos, vt in feudo, aduersus Fachin. 16. 81. & 82. Si sit merè familiaris, & ad extraneum heredem, cui meliorationū ius competit, peruenit, ius renouationis pendæ proximioribus dumtaxat cōpetit pro pensione correspondente valori præfenti, 16. 86.

Emphyteuta si canonem debito tēpore nō soluerit, nempè intra biēniū si sit Ecclesiæ, vel triēniū, si priuati, ipso iure emphyteusim amittit, D. 15. n. 88. Itē si pacta in emphyteutica concessione sibi apposita nō seruaauerit, vt & in feudo 15. 95. Si à possessione rei emphyteuticæ ceciderit, potest eā etiā ab ipso directo domino vindicare, omnindq; præferendus est priori emphyteutæ, cui res tradita nō est, idemq; in cōductore ad lōgū tēpus, & quare? 19. 45. Primò nominatus ab eo, cui nominādi facultas cōcessa est, secūdo nominato, cui tradita est possessio præfertur ex sentētia Pereyræ, cuius cōtrariū defenditur, 19. 46. & 47. Si emphyteusim duobus vēdat irrequisito domino, prim⁹ emptor, inuestituram à domino habēs, præfertur secūdo, in corporalē possessionē à venditore inducto, idēquē in feudatario vēdētē, & ei⁹ rei ratio, 19. 50. & 51. Si rem emphyteuticā specialiter duobus obliget, primo absque dñi directi consensu, secundo vero eūm cōsensu domini, qui postea priorem hypothecam ratam habeat, secundus creditor, qui pri⁹ cōsensum habuit, primo præfertur, 19. 54.

Emphyteutica cōcessio ab Ecclesia alicui perpetuò facta, siue simpliciter, siue pro se, & heredibus, tamē si debita solennitate adhibita, non intelligitur pro heredibus etiā extraneis, vt malè voluit Bald. sed tantū pro descendētib⁹ in infinitū, iuxta primordiale Ecclesiasticæ emphyteusis naturā, D. 15. n. 31. & 32. Quod non possit etiam expressè ab Ecclesia extraneis fieri præter virū, & vxorem, nec id ius sit correctum per *Auth. perpetua, C. de Sacros. Eccles.*

cū corp. unde sumitur, existimarunt plures, cuius cōtrarium tanquā verius, ac recepti⁹ defenditur, 15. 36. & 37. Habēs in emphyteusim fundū sterilem, qui eū sui cultura meliorē reddidit, ipsū ad suos heredes etiā extraneos perpetuò transmittit, nec tertia generatione talis emphyteusis finitur, licet hoc in instrumento non aperiatur, ex doctrina Bart. quā DD. communiter intelligunt de emphyteusi Ecclesiastica; sed contrarium, quod de seculari tantū sententur, nec vera sit in Ecclesiastica nisi quoad hoc vt perpetuò sit transmissibilis ad heredes sāguinis, nō etiā ad extraneos, tanquā verius defenditur, nisi domin⁹ velit fundum retinere, & meliorationes soluere, 15. 89. cum 5. seqq.

Emphyteuticari, vel infeudari res solitæ dicuntur etiam ex vnico actu cōtinuato per spacium 40. annorū, iure requisitum ad præscribendas res Ecclesiasticas, quicquid nonnulli binum actū intra spacium illud requirant, quorum sententia eo casu vera esse intelligitur, quo nō cōstat, utrū ab initio adhibita fuerit solennitas, nec ne, secūs si adhibitam fuisse appareat, D. 15. n. 80. 81. & 82.

Emphyteuticæ res non semper meliores ab emphyteuta redduntur, sed ali quādo deteriores, quo casu renouationis ius, & æquitas cessat, 16. 84. Aliquādo verò meliores redduntur nō maiore, quā necessaria possessorū impēsa, sed ob valoris incrementum, eis à tēpore datū, quo casu renouationi loc⁹ est pro pēsiōne debita inspecto valore præfenti ibi n. 85.

Emphyteutic⁹, & feudalis cōtract⁹ inter se similes sūt, & locationi valde proximi, cū ad certas vitas, vel generationes cōstituti sunt, & in illis renouationis ius concessum est descēdētib⁹, vel proximiorib⁹ cognatis intra quartū gradū vltimi possessoris, 15. 1. Vtilissimi sunt nō tātū exteris, sed & Hispanis, maximè Lusitanis, & Gallecis, ibi nu. 2. Cætera vi. in verbis *frudum, locatio ad longum tempus, nominatio, & renouatio.*

Erra-

Erratur plerumquē perniciosè sub auctoritate iuris scientiæ, 16. 1.

Etiā dictio, sui natura difficiliorē casum implicat, 27. 76.

Euerardus Bronchorst ad consuetudinem inducendam & si actus extraiudiciales cum communi admittat, at ab ea discedit, dum duobus tantū actibus per decennij tempus contenta est, nam plures ipse, longius quē tempus requirit, 3. 39.

Exceptio debet esse de regula, D. 2. n. 40. & D. 11. n. 34. Probanda est ab allegatē, 3. 36. Propriè dicitur quæ actioni opponitur; quæ vero illi nō opponitur, nō propriè exceptio est, sed latè, & abusiue, quæ facti, vel intentionis dicitur, aut generali nomine defensio; quæ & si per partē nō sit opposita, potest à iudice ex officio suppleri, repellendo à iudicij limine agētē sine actione, 12. 37. & 38. Relocationis verbalis, obiecta in iudicio sumario euacuationis domus nō ob id reiciēda est, quod altiorē requirere indaginē videatur, & quare? D. 14. n. 6. & 7. Altiorē indaginē requirere, siue lōgū examē petere dicitur tā respectu tēporis, ad sui probationē necessarij, quā iudicij sumarij, in quo opponitur, & quare? 14. 8. Nō dicitur altiorē indaginē requirere, si intra paucos dies examinari valeat, quod iudicis relinquatur arbitrio vbi cert⁹ terminus nō fuerit instatiæ, & processui assignat⁹, 14. 9. In cōtinēti probari posse dicitur, si intra terminū, instatiæ, & processui à iure assignatū, probari valeat n. 10. In causa executiua opposita, intra 10. dies omnind probari debet, ibi n. 11. Omnis admitti debet, quæ intra eū terminū probari valeat, & si nō sit ex illis, quæ in Regijs legib⁹ exprimuntur, ibi n. 12. Læssionis vltra dimidiā, opposita executiue agētī ex instrumēto vēditionis, aut locationis, omnind dissimilis Parlad. videtur ab his, quæ Regijs legibus expressæ sunt, & aded malè quadrare executiue viæ, ac pullata vestis ad nuptias; cui⁹ sententiā reicitur, & cōtraria praxis remissiue refertur 14. 13. *Tua nō inter-*

*est, vel tibi actio nō cōpetit, est litis finitæ, & impedit litis ingressū, vel etiā progressū si talis exceptio lite pendēte superueniat 19. 16. Nō numeratæ pecuniæ, obiecta à debitore recognoscente chirographū mutui intra biēniū, per se inest, & à iure præsumitur, aded quē ipso iure tutū reddit recognoscētē, dū cōtrariū ab aduersario probatū non fuerit, 25. 17. Etiā si chirographū vallatū sit iuramento, non cōfessionī acceptæ pecuniæ, sed promissioni solūdi accedēte, n. 18. Cū in ipso recognitionis actu opponitur, recognitionē ipsam, sub ea qualitate factā, informē & incertā reddit, 25. 19. Si tūc fuerit omissa, an postea admittenda sit intra terminū præstitutum opponēdis, ac probādis aduers⁹ executionē exceptionib⁹, articul⁹ est cōtrouersus, qui ad partes examinatur D. 25. a. n. 20. negatiua sententia fundatur vsq; ad n. 24. & affirmatiua à n. 25. Ex media ac veridicē sentētia, si in ipso actu recognitionis intra biēniū factæ opposita nō sit, postea intra terminum probādis exceptionib⁹ præfixū non admittitur cū iure ac priuilegio trāferendi in aduersariū onus probandī cōtrariū, admittitur tamē assumpto tali onere, & quare? ibi n. 32. 33. & 34. Aduersus publicū instrumentū, cui executiua vis per statutū conceditur, certis admisis exceptionibus ad eam impediendam, quod hæc nō numeratæ pecuniæ non admittatur nōnulli existimarūt 25. 21. Sed cōtrariū quod admittatur, etiā cū priuilegio transferendi probandī onus in aduersariū, si biēniū lapsū nō sit, tanquā veri⁹, ac recepti⁹ defenditur n. 26. Vi. rursus in verb. *iura, leges in his cōmuniis.* Nulla admittitur aduersus cōfessionē absolutā, purā, certā, & clarā, ad illius executionem impediendam 25. 23. Pretij nō soluti, vel rei nō traditæ, intra legitimum tempus obiecta, & probata executionem impedit 25. 27.*

Executio dirigi potest aduersus tertium possessore, ad quē res obligata peruenit ex titulo, à debitore etiā mediātē

I N D E X

habito, & à lege ipsa etiam semota partium cōuentione improbato, ac nullo, & quare? 14.32. Pro canone debito ex fundo emphyteutico, absque domini directi licentia alienato, dirigi an possit aduersus tertium possessorem, ad quem eo modo res peruenit? 14.33. cum seqq. Dirigi an generaliter, & indistincte possit aduersus possessorem rei censui reseruatiuo, aut cōsignatiuo obligata? 14.35. & 38. Dirigi etiā potest aduersus tertium possessorem rei, litigiosi vitio affecta, & qualiter id ad praxim applicari possit in agēte ex personali actione, quando id vitium inductū est ex alienatione facta pendente lite super dominio rei? 14.40. & 41. Aduersus possidentem ex titulo simulato recta via intenditur, 14.48. Et aduersus possidentem rem creditori specialiter obligatam cū clausula de non alienando, etiam contra clericū in foro seculari, aduersus Gasparem Rodericum, cui? fundamētis fit satis D. 14.n.49.54. & seqq. Aduersus depositariū, cōmodatariū, colonū, & inquilinū pro debito exequibili eorum, à quibus rem tenēt, an cōpetat? D. 14.n.62. & D. 20.n.18. Chirographi recogniti, nedū nō impeditur ob qualitatem indiuiduam à recognoscēte additam, nec in chirographo contentam, sed aliquando nec ob cōtentam in ipso chirographo 25.55. & seqq. vbi exēpla tradūtur. Ei? qualitas necessariò verificari debet antequā mādātū de executione decernatur, nec sufficit eā potestā verificari 16.22. Vi. etiā in verbis *chirographū, recognitio, & qualitas*. Executiū ius ex publico instrumento cōpetēs, nō est alio iure censendum quā personalis actio, quæ ex cōtractu vel quasi, in eo cōtēto proficitur, sed iisdem regulis metiri debet, vt regulariter ad tertium passiuè nō trāseat, 14.4. Quod ita verum est, si procedat ex obligatione merè personali, sec? si proueniat ex obligatione personali non mera, sed admixtū habēte ius reale, quod ti-

tulū, & possessionē tertij possessoris, à debitore causam habētis inficiat, ac nullū reddat 14.31. Per legē, vel statutū tributū publicæ scripturæ, locū etiā habet in probatione debiti facta corā iudice, & ad publicā scripturā redacta D. 21. n.33. & D. 26.n.16. & 73. Strictū nimis est, & exorbitans, nec ex sola testiū depositione pēdere debet, 23.26. Per lēges Regias cōcessū publicis scripturis, & priuatis recognitis, alijs quē rebus, eodē modo procedit aduersus clericos in eorū foro, 23.86. Decennio præscribitur à die cōtractū, in instrumēto purē celebrati, vel termini adsolutionē in eo præfixi, aut cōditionis eueniētis D. 26.n.1. & 7. Subsistere, aut denuò, introduci nequit, præscripta actione ordinaria, in qua illud fundatur, & ei? rei exemplum 26.9. Vi. etiā in verbis *ius agendi, & ius exequendi*.

Expressio eius, quod à iure inest, nihil operatur, etiam si sit conditio, quæ eodem modo quo inest expressa, actū conditionalem non facit D. 11.n.23. post med. *vers. Id quod lōgè aliter*, & D. 25.n.2.

Expressū multò potēt? quā tacitū operatur 12.15. Vi. etiā in verb. *taciti*.

F

FActi quæ sunt à iure nō præsumuntur, nec à iudice suppleuntur, 20.38.

Facto de proprio deponēs pars in declaratione à se facta, etiā per verbū credo, vel videtur, sibi præiudicat, & quare? 24.18.

Factum proprium ignorare nemo regulariter præsumitur, ibi, & D. 8.n.45. Nisi fuerit implicitum, aut eo tempore gestū, quo quis multis esset negotijs simplicatus, in quibus casibus iusta est ignorantia, 8.49. & 50.

Facultatum suarum vires ignorare potius quis præsumitur, quā scire, ex veriore sententia, 8.48. Vi. etiam in verbis *ignorantia, patrimonium*.

Falsi

M A T E R I A R V M.

Falsi querela cōpetit emptori rei, prius alij venditæ, aduersus venditorem, & in quo ea differat ab actione stellationatus creditori prodita aduersus debitorem, ei pignerantis rem quā alij prius pignerauerat, remissiuè 19.34.

Fauendum non sic est vni, vt alter grauetur 4.60.

Fauore aliquorum introductum, in eorum damnum retorqueri non debet D. 5.n.19. & D. 25.n.11.

D. Ferdinandus Menchaca, cū interpretationem legum quarundā Regiarum à D. Couarr. traditam non satis percaluisset, eā immeritò respuit, eandem in effectu tradēs, quā ipse diuersam putauit, & malè tribuit Roderico Suarez, contrariam potius docenti 26.57.

Feudū Regale, seu dignitatis, puta Ducatus, Marchionatus, non minùs indiuiduū est, quā Regnū, 4.21. Simplex, cuius inuestitura vni vasallo pro eius vita facta est, potest ipsius heres masculus sibi renouari petere saltē intra annum 13.14. Amittitur ob culpā vasalli, qui pacta in eo sibi apposita nō seruauerit 15.95. Item ob alienationem irrequisito dño factā, si feudū sit nouū, & quare in eo possit vasallus per talē alienationē posteris suis præiudicare? D. 15.n.96.97. & 98. Antiquū per alienationē vasalli, irrequisito dño factā, non amittitur in præiudiciū successorū à primo acquirente descendentiū, qui si alienationi nō cōsenserint, eā reuocare possunt 15.99. Si sit nouū, etiā si per mortē acquirentis vacet, huius tātū liberi in eo succedunt, non autē consanguinei collaterales, licet de feudo simul sint inuestiti, ita ut quilibet in eo portionem suam habeat, nisi aliud expresse cautum sit 15.100. Nec si alienatum sit ab acquirente, potest cōfors consanguineus talē alienationem reuocare, nisi in casibus, in quibus, & filij reuocare possent alienationem huiusmodi feudi à patre acquirente factam, & quales hi casus sint? 15.102. & 103. Omne sui na-

tura, dum aliud cautum non est, agnationis qualitatem exigit 16.3. Vel est merè familiare, siue ex pacto, & prouidentia, vel merè hereditariū, vel mixtum, & quale quodlibet sit? 16.9. & seqq. Simpliciter alicui pro se, & heredibus concessum, etiā nulla filiorum, aut liberorū facta mentione, mixtum à plerisque putatur, & vtramque exigere qualitatem, sanguinis nepes, & hereditatis, & quare? Sed contrarium defenditur 16.13. & 15. Non intelligitur mixtum ob id, quod in eius concessione alicui facta *pro se, & heredibus* addita sit vox *masculis*, sed familiare tantum, nisi quoad effectum, vt nō possit filius feudum retinere, repudiata patris hereditate, quando nō est filiorum facta mentio, sed heredū masculorū dumtaxat 16.17. & 18. Si sit antiquū, quod & paternū vocat, ius in eo quaesitū est ad alienationē reuocandā omnibus descendētibus in infinitū primi acquirentis, tā per lineā trāuersalē, quā directā alienantis 16.73. Quod procedit indistincte vbi alienatio aliā licita est, nepes ex dñi cōsensu facta, at vbi omnino illicita est alienatio, ob nō requisitū cōsensum eius, ita demū per agnatos, ad quos huiusmodi feudi successio pertinet, reuocari potest, si familiare tātū sit, siue ex pacto, & prouidentia, sec? si hereditariū, vel mixtū 16.74. Nō tamē hoc ius cōpetit etiā in feudo familiari ad certas vitas vel generationes limitato, proximioribus vltimi possessoris, qui renouationis tantum petendæ post eius mortem ius habent, & quare? ibi n.75. Cætera vide in verbo *emphyteusis*, & verbo *renouatio*.

Feudatari? si seruitū sibi in feudi concessione impositum facere recusauerit, feudū amittit, etiā si seruitiū præstādū reale nō sit, sed personale, & licet feudū ad fidelitatem præstādā principaliter sit cōcessū, & min? principaliter ad seruitiū, & quare? D. 15.n.89. cū 3. seqq. Vi. etiā in verbo *vasallus*. Fictio idē operatur in casu ficto, quod veritas in casu vero 6.10.

INDEX

Fideicommissum si sit electiuum ex familia, vel libertorum genere, primo defuncto ante factam electionem, omnes eius generis personae aequaliter admittuntur, & quid in maioratu? 16. 45.

Filius in patris potestate constitutus licet minor sit, ab ea per matrimonij contractum solemniter celebratum apud nos liberatur, & pro emancipato habetur, D. 1. n. 15. & 65. & D. 11. n. 63. ubi similia aliarum regionum statuta referuntur remissiuè, Quod sic liberetur filio magna ex parte fauorabile est, ob plures eius rei effectus D. 1. n. 66. An in dubio semper in eius fauore talis liberatio cedat? D. 1. n. 71. & D. 11. n. 64. Non tamen, si minor sit, per matrimonij contractum a potestate curatoris liberatur, ob diuersam inter vnum & alterum casum differentiam rationem 1. 66. cum seqq. Emancipatus, bonorum possessionem ex cap. *Vnde liberi*, ad patris successionem ab intestato sibi intra annum competentem, petere tunc omittens, fratri locum facit, nisi minor sit, ac beneficio in integrum restitutionis iuuetur 1. 23. Sub patris potestate manens, non potest res, vel personas etiam filiorum suorum sub sua potestate habere, sed omnes in eandem patriam potestatem reuincunt 1. 35. Quicquid acquirit, eodem momento patri acquirit 7. 33. Absque patris consensu regulariter in iudicio comparere non potest 9. 2. & de intellectu à n. 10. Non est ei inuerecundum, aut inhonestum id facere, ne res suas amittat, quod sibi iure permittit, puta petere patrem a iudice compelli, ut sibi licentiam praestet ad agendum pro illis bonis aduentitijs, in quibus pater solam administrationem, non etiam usufructum habet 9. 24. Ita demum ob filiale timorem excusatur, quod aduersus patrem non egerit, ut sibi ad agendum licentiam praestaret, si alias pater esset nimis austerus in filios, valde quae moleste ferret, eos paternae voluntati opponi, id quae liquidò iudici probauerit

9. 25. Si heres patri, si ab eo institutus sit dato substituto vulgari, ceterum institutus sub conditione *si se non abstinuerit*, quae multum differt a conditione *si heres esse voluerit*, & quare? 11. 43. Qui se bonis patris immiscuisse ex aduerso non probatur, illius creditoribus ipso iure tanquam heres obnoxius non est ex receptiore sententia, 11. 48. Ex veriore tamen, magis quae iuri consona, ipso iure tanquam heres obnoxius est, si se paterna hereditate abstinuisse non probet, ibi nu. 49. Ex communi praxi intra terminum sibi ad instantiam creditorum concessum voluntatem suam declarare debet, vtrum immiscere se hereditati velit, an ab ea abstinere, & qualiter hoc accipiendum sit? 11. 51. & seqq. Si breuis sibi terminus ad deliberandum a iudice concedatur, interim non potest hereditas ut iactes considerari, ut ei curator detur, sed tantum illo lapsò, cum ampliore termino iure sibi permisso gaudere vult, & quare? 11. 52. & 53. Matrui ipso iure succedere dicitur, nec tamen eò magis ante acquisitam, siue agnitam matris hereditatem decedens, ad extraneos heredes a se institutos illam transmittit, & quare? 11. 70. & seqq. Etiam emancipatus vel alias non suus, legitimam portionem, sibi ex paterna, vel materna successione delatam, etiam non agnitam, aut eius supplementum ad quoscumque ipsius heredes transmittit, & quare? 11. 79. vide rursus in verbis *emancipatio, emancipatus, Gemelli, heres, hereditas, mater, Regnum, Rex, Senatus Consultum, suus, transmissio*.

Firmiora sunt quae a iure communi proueniunt, quam quae a iure speciali, seu privilegio proficiuntur, datis paribus terminis, secus alias D. 2. n. 11. & D. 6. n. 14. 47. & 48.

Foemina minor sub cura agens, an ab ea iure communi per matrimonij contractum liberetur? affirmatiua sententia suadetur, D. 1. à n. 7. Sed contraria tam in ea, quam in masculo

MATERIARVM.

culo minore, ut verior retinetur, late quae probatur ibi à n. 19. Pupillaris aetatis doli capax nubere potest, 1. 16. Et quod per tale matrimonium a tutoris potestate liberetur, & in mariti manum transeat nonnulli existimarunt n. 17. Quod simul sub curatoris, & mariti potestate sit, inconueniens non est, & quare? 1. 55. Minor, maiori nubens, sub mariti cura est apud Britanos, Saxones, & Frisios, 1. 78. Minor, in Regno succedens, etiam antequam nubat Regni gubernaculum suscipere apud nos potest, 3. 52. Quaelibet regulariter administrationis, & iurisdictionis incapax est 4. 5. Potest tamen illam exercere in consequentiam successionis, vel ex consuetudine, aut Principis privilegio, 4. 91. Etiam nupta verum Regni ad se delati dominium, & administrationem retinet, eiusque maritus dumtaxat Rex est cognomine, & dignitate, non etiam administratione, nisi ab ea mandatum habeat, 4. 15. An pulchrior sit a Deo condita, quam vir, aut vice versa? ibi n. 65. 66. & 67. Caetera vi. in verbo *mulier*.

Forma a lege praescripta omnino seruari debet, alias actus corrumpitur, etiam si legis ratio cesset, aut idem effectus sequatur 21. 5. Non potest illi per partem renunciari 21. 7. Eius neglectio ita demum irritum reddit actum, cum principaliter forma ipsa a lege praescribitur pro substantia, & omnimoda perfectione actus 21. 35. Si principaliter tendat ad certum finem, & effectum consequendum, qui per modum aequipollentem eodem modo habeatur, non minus valet actus, quam si specificè forma seruata fuisset 21. 39. A lege introducta heredem nominatim instituendi, vel exheredandi, omitti potest si alio modo, quam per nominis proprii expressionem de persona instituti, vel exheredati constet, & quare? 21. 42. Idem procedit in forma nominis legatarij exprimendi, n. 43. Quae ex sim-

plici legis, vel hominis dispositione colligitur, & principaliter ad certum finem tendit, substantialis non est 21. 46. Si a iure introducta sit in fauorem vnius partis, ita demum per ipsam illi renunciari nequit, si merè substantialis sit, magisque respiciat ius publicum, quam priuatum, secus si principaliter tendat ad certum finem, respicientem priuatam partis utilitatem 21. 49. & 50.

Formositas, vel deformitas, non est causa successionis in Regno, sed sobolis proximitas, & primogeniturae qualitas 4. 71.

Formosus homo (Homero teste) raro inuenitur, qui simul sit robustus, sed imbecillis, ac effoeminatus 4. 67.

Fortunae res committenda est, ubi non valet ingenium, teste Baldo, 4. 78.

Franciscus Auileus notatur, dum putauit primo conductori rerum fiscalium adiectionis a secundo factae notificationem ad hoc faciendam esse, ut ille possit vincere licitationem, hoc est maiorem adiectionem facere 17. 40. post med. *vers. Vnde cauendum*. Rursus dum docuit, confitenti sub qualitate diuidua, vel in uerisimili terminum a iudice assignandum esse ad qualitatem probandam, nec antea executionem decernendam fore, licet a nonnullis Regnicolis receptus fuerit, multi quae iudices eam praxim obseruent, & contraria Granatensis, & Hispanensis Senatus refertur D. 24. à n. 59. ad 71.

Franciscus Suarez plures requirens circumstantias, quae vix, aut raro verificari possunt, ad praesumendum in populo ex actibus, etiam longo tempore continuatis, animum se obligandi, & consuetudinem inducendi, refellitur 3. 46.

Franciscus Carrasco pro comperto habens, uxorem etiam hodie apud nos posse ab initio paraphernalia bona sibi reseruare, id quae in dubio, si ea marito non tradiderit, fecisse censeri, conuincitur 9. 36.

Fraudes, ac delicta ut vitentur, etiam

odiosa, & quæ alioquî stricti iuris sunt extensionem admittunt 3. 60. Fraus, & dolus in dubio præsumi non debet 12. 41. Si in probatione testium præsumenda esset, numquam talis probatio admitteretur contra iuris principia, 12. 42. Si ex eo foret præsumenda, quod conductor à locatore, vel alio eius nomine contentus, vt rem conductam ob lapsum conductionis tempus vacuam reddat, testibus tantum reconductionem probat, multò magis præsumi deberet admissa ante temporis lapsum simili eius rei probatione, ad perpetuam rei memoriâ, & quare? 12. 54. & 55. vi. Rursus in verbis *cautela, confessio.*

G

Gabella, vi. in verbis *addictio, addictio, conductor intra gabellarum, leges Regiæ, locatio.*

Gemelli filij si Regi simul nascantur, nascendi ordine ignorato, & promiscuè ad Regnum admittantur, nulla apparet ratio cur alteri⁹ iam admissi filij repellendus sit, vt frequètius interpretes voluere, D. 4. n. 46. Ille à plerisque in Regni successione potior esse dicitur, qui Regni possessionem primus apprehenderit, quorum sententia conuincitur, 4. 74. cum 3. seqq. Cætera vide in verbis *Regnum, Rex.*

Generaliter, & indistinctè loquentiâ iura, generaliter, & absque vlla distinctione accipiendâ sunt, 2. 5.

Gl. verbo *pro nò dato, vers. Tu potes attemptare, in l. 1. D. si quis in ius vocatus non ierit, expenditur, & exorn. 26. 94. ad fin. Ultima ad fin. in l. tale patrum 46. §. fin. D. de pact. 4. 38. Verbo datam, circa fin. vers. Et quod dico, in l. item si est exceptione 14. §. hæc autem actio, D. quod met. cau. 22. 36. Verbo onerasse, vers. Item qualiter, in l. quid ergo 13. §. pœna grauior, D. de his, qui not. infam. & similis gl. vlt. in l. hodie 13. D. de pœn. 15. 19. Verbo docenti, in l. sed & si quæcumque 5. §.*

ult. D. ad l. Aquil. 1. 43. Verbo cõpellitur, vers. Distinguitur ergo, iuncta gloss. verbo redderet, D. qui potior. in pign. hab. 26. 33. Ultima in l. si cum dotem, 22. al. 23. §. transgrediamur, D. solu. matr. & similis verbo teneantur, vers. Nos fatemur, in l. necessarijs 57. D. de acq. hered. 11. 48. Verbo non extitisse, vers. Et est argumentum in l. codicillis 91. §. instituto, D. de legat. 2. improbatum cum cõmuni 15. 46. in fin. Ultima, vers. Et est secundum hoc, in l. ex factis 17. §. fin. D. ad S. C. Trebell. explicatur, & exorn. 16. 15. Verbo iudicium, vers. Prima placet, in l. 4. §. Iulianus, D. de aqua, & aqua plu. arc. probatur, & exorn. 14. 43. vers. Contraria. Verbo nõ habentes, in l. act. 45. §. contra indefensos, D. de re iud. expenditur aduersus eundem Accursij sententia alibi, & exornatur 5. 25. Verbo incertum, in l. certum 6. D. de confessis, expenditur pro Bart. eius immemore, & doctrina exorn. 24. 27. cù 2. seqq. Verbo impetrabile, vers. Et est simile, in l. 1. §. permittitur (al. §. plane) D. de aqua quotid. & esti. optimè intelligitur 16. 28. Prima in fin. in l. ab executore 4. D. de appellat. & in l. ab executione 5. C. quor. appellat. non recip. expenduntur, & exorn. 22. 5. Sed contraria eiusdem Accursij sententia alibi magis probatur ibi, n. 36. Verbo dentur, vers. Et quod dicit, in Auth. si quas ruinas, C. de Sacros. Eccles. expenditur, & exorn. 15. 28. Verbo nullum, vers. Quid autem in adulto, in l. penult. C. si aduers. rem. iud. refellitur, & contraria eius sententia alibi magis probatur 5. 24. & 25. Verbo vltimè, vers. Nisi forte, in l. Imperialis 23. §. similes, C. de nupt. verbo ad honores, vers. Vel dic, in l. vni. C. de mulier. & in quo loco, lib. 10. gloss. fin. in c. si seculi leges 9. 12. q. 2. verbo mulieres, in summa 15. q. 3. & verbo sint remota, ac verbo cõsuetudinem, in c. dilecti 4. de arbitris, pro eadem sententia expenduntur, & exornantur 4. 90. Verbo suspicio, in Auth. sed iam necesse, C. de donat. ante nupt. expenditur 21. 13. & intelligitur, ac exornat.

ibi

ibi n. 73. Verbo *in liberos, in fin. in l. vni. C. de his, qui ante apert. tab. defenditur cum magis com vni aduers⁹ plures ab ea dissentientes D. 11. n. 88. & seqq. Verbo interrupta, in l. cum notissimi 7. §. imò, C. de præscript. 30. vel 40. ann. expenditur, & exornatur 25. 60. Verbo extendimus, vers. Sed nos dicimus, & gl. vlt. in l. fin. C. eod. tit. 26. 92. Prima in l. diuersis 8. C. qui potiores, intelligit. & exornatur 21. 12. Verbo suum robur, circa finem, vers. Secus si agat, in l. scripturas 11. C. eod. tit. & similis verbo Authentica, vers. In reali, in c. 2. de fide instrum. expenduntur, & exornantur 21. 4. earum tamen sententia refellitur ex veriore ac receptiore sententia, ibi n. 34. Eadem gl. verbo suum robur, ad med. vers. Tu dic plerius, & similis gloss. 1. circa fin. vers. Vel dic quod scripsit, in l. nequè scriptura 6. C. de compensat. expenduntur, & exornantur 21. 70. post med. Verbo præponi, in d. l. scripturas, expenditur 21. 6. impugnatur tamè cum magis communi, ibi n. 48. Verbo hypothecam, in l. assiduis 12. C. eod. tit. refellitur cum magis communi 26. 34. cum seqq. Verbo licet anterioris, vers. Tu dic tertio, in d. l. assiduis, & similis verbo creditoribus, ad fin. in §. fuerat, in §. de act. probantur, & exornantur 21. 68. post princip. Verbo data, in d. l. assiduis, expenditur, & exornatur 21. 12. & 69. Verbo pactionibus, vers. Item est alius casus, in l. vni. §. illo procul dubio, C. de rei vxor. act. & penult. in l. fin. C. ad l. Iul. de adulterijs, pro eadem sententia expendantur, & exornantur D. 14. n. 22. 23. & 24. Ultima, vers. Sed excipiendo, in d. l. fin. 14. 25. Verbo dot alium, in l. si quis post hæc 9. C. de bonis prescript. expenditur 21. 12. & intelligitur, atquè exornatur ibi num. 72. Verb. admonitus, in Auth. de hered. & falsid. §. si quis autem non implens, collat. 1. expeditur, & remisiuè exornatur 23. 48. Verbo tradere, vers. Sed cum hodie, in Auth. de non alienad. §. quod autem, vers. Neque illud, collat. 1. expenditur, intelligitur, &*

exornat. 15. 38. Verbo meliorationum, in §. scire autem, eiusdem Authentici, & similis verbo emphyteuseos, in §. aded autem, in §. de locat. & conduct. 17. 79. Verbo parentes, in Auth. vt bi qui obligatas se habere perhibent res minor. §. vt autem, collat. 6. magis cù aliquibus probatur aduersus alias glossas contrarias, frequentius recepras 11. 49. Verbo per annum, in c. 1. §. Titius filios, si de feudo defuncti contentio sit, in vlt. feud. expenditur, & exornatur 16. 69. Verbo non nouam, vers. Vade si Episcopus, in cap. præceptis, 12. dist. gl. vlt. vers. Et est hoc argumentum, in c. 1. 24. q. 1. & verbo rem nouam, in c. non satis, 34. q. 1. pro eadem sententia expenduntur, & exornantur 15. 79. Verbo regionibus, vers. Item est hoc argumentum, 16. dist. & verbo allegans, vers. Sed nõ est ita, & verbo publicè promulgauerit, in c. 1. de postulat. prelat. 16. 60. Verbo per singulas, in fin. in c. Hadrianus, 63. dist. obiter intelligitur 4. 32. & latè exornatur 22. 23. circa fi. Verbo iudicari, vers. Sed temperatè potest, in c. sicut alterius 39. 7. q. 1. exornatur 1. 43. Prima, & secunda in c. ad aures 7. de reb. Eccles. 15. 54. Verbo inuestire, in c. 2. de feudis, explicatur, & exorn. 15. 105. in fin. Vlt. in c. tua fraternitas 4. de sponsa duorum, licet communiter recepta, refellitur 21. 38. Vlt. circa fi. vers. Et alia ratio, in c. & si necesse 5. de donat. inter, expenditur, & exornat. 22. 23. circa fin. Verbo inhibentes, vers. Itè non obstat, in Clem. 1. de iure patronat. 21. 37. Alias glossas textibus adiunctas vi. in indice locorum, & aliâ, quas cumulare longum esset, librum hunc percurrenti passim occurrent. Glossæ dictum accipiendum est secundum legem, quam allegat, 13. 4. Grauari me dicitur omnis, qui me cogit actum facere, licet damnum mihi non inferat 12. 60. Gratificatio, siue libera electio in Principem, cuiuslibet ex gemellis, Regi incerto ordine nascètibus, à plerisque conceditur, quorù sententia conuincitur, siue ea concedatur patri, siue

siue Regni magnatibus, & principa-
lium ciuitatū procuratoribus, Reg-
num ipsum repræsentantibus, D. 4.
à n. 53. ad 58. Non est ei locus ubi
de iure tertij tractatur, nisi in casib⁹
& iure expressis, ibi n. 59.

Gregorius Lopez *in l. 3. gl. 4. in fin. tit. 15. parti. 2.* primo aspectu non satis videtur eius legis mentem percepisse, sed defenditur, vt sanio- rem sensum amplexus fuerit 3.9. Vt cō- trarius notatur *in l. 7. gl. 4. vers. Res- tat ergo, tit. 2. & in l. 8. gl. 4. tit. 29. parti. 3.* D. 9. n. 17. A contrarietate vindicatur, quam secum videtur cō- trahere *in l. 8. gloss. 1. tit. 3. & in l. 2. gloss. 2. tit. 2. parti. 3.* D. 24. à n. 63. & 66.

Gubernatores, aut dominos plures nō habere subditorum interest, 1.8.

Guilielmi de Ludouicis singulare 65. libroriorum, aut typographorum in curia corruptè scriptum est absque negatione ante verbum *possum*, quæ necessariò supplenda est, vt legiti- mus authoris sensus constet, nec id esse nouum ostenditur, 13. 4.

H

Adriani *in 4. sententiar.* locus ex- penditur pro interpretat. loci D. Thomæ, 19. 25.

Hereditas postquam adita est, nō pro- priè dicitur hereditas, sed patrimo- nium heredis, 5. 40. Nondūm adi- ta nō trāsmititur, etiam si ex sub- titutione delata sit, 11. 2. & 3. Quæ autem ratione valde difficile est, 11. 4. & seqq. maximè à n. 12. ubi varijs rationib⁹ omiſsis vera traditur. De- lata cum est, & non antè adiri ab he- rede potest, 11. 9. Ante aditionem trāsmitti nequit, nec vt acquisita primo heredi, nec vt acquirēda per secundum ei succedentem, 11. 12. Non nisi volenti, & animum suum quomodocumquè declaranti acqui- ri potest, 11. 13. Illis tantūm à le- ge defertur, qui vel à defuncto here- des scripti sunt, vel ab intestato ad eius successionem vocantur, 11. 15.

Hereditas heredibus delata non est, & idè non potest per eos adiri 11. 16. Delata ad eundem ius personale est, quod ad alium regulariter non trāsfit, sed cum persona extinguitur, & quid propriè i⁹ personale sit, qua- liter què id nomen conueniat iuri ad eundem? 11. 17. Iacens non datur ubi adest suus heres, propter domi- nij continuationem, quæ ipso iure à morte patris fit in filium 11. 31. & 32. Defunctum repræsentat, ac pro domino est, vt & agere, & conueni- ri possit, ad alios què iuris effectus, 14. 58. Ex capite seu potentia sui- tatis an trāsmitatur vt quæſita, vel vt quærenda? refertur communis sentētia, quòd trāsmitatur vt quæ- renda, sed contraria, quòd vt quæſi- ta potius trāsmitatur, vt verior re- tinetur 11. 35. & 36.

Heredes difficulter à tertijs possesso- ribus hereditaria bona auocant, & facillè ab ipsa hereditate iacente, 5. 42. Ex asse siue insolidum instituti, siue liberi testatoris, siue extranei, etiam stāte lege Papia hereditatem ante apertas tabulas adire poterāt, quam tamen interim absque aditio- ne decedentes amittebant, fisco ad eam admissio, 11. 91.

Heredi siue suo siue extraneo tēp⁹ 30. annorum ad deliberandum superes- se existimarunt plures, eò quòd tali iuri nō minori tempore præscriba- tur, quorum sentētia simpliciter ac- cepta impugnatur, ac declaratur, 11. 54. & 55. Si terminus ad delibera- dum à iudice præstitutus sit, an & quādo illo lapsò excludatur, vel pro- adeunte habeatur ad instantiam sub- stituti, vel creditorum, aut legata- riorum, qualis què hic terminus esse possit à iudice, vel Principe cōces- sus 11. 56. Scripto si terminus ad deliberandum à iudice præſiniatur ad instantiam exheredati, illo lapsò statim deliberare compellitur, aut omninò excluditur, & qualis hic ter- minus esse debeat, filio in prouincia degente, vel ab ea absente? 11. 57.

Hereditas suis non minùs quàm sibi contrahentes prospicere velle cen- sentur

sentur 16. 29. siu: in vers. *At ad huc dies ad med.*

Heredis verbū regulariter omnes he- redes in infinitū cōplectitur 15. 33.

Heres in vniuersum defuncti ius suc- cedit 11. 10. Heredis, primi testa- toris est heres 11. 11. & de intel- lectu n. 23. Cum alijs institutus, si- cūt portionem à se aditam ad ipsi⁹ heredes trāsmitit, sic & ius accres- cendi ad eam, quod reale est 11. 22. Medius vel immediatus eius de- functi, qui ab altero institutus he- res est, ita demūm primi testatoris heres se intelligitur, si quilibet adierit hereditatē eius, cui succes- sit 11. 23. quorundam sententia immediatum tantūm heredē repre- sentat, non verò primum testatorē; sed contrarium tanquam verius ac- cenditur 11. 24. Transmissarius fi- lijfam. antequàm se hereditati pa- ternæ immisceret decedens, si & ipse decedat filij tantūm heredita- te adita, cum de paterna nihil di- xisset, hanc etiam cum transmitten- di beneficio ad proprios heredes trāsmitit; quod in alijs transmis- sionibus non ita facillè procedit, li- cèt idem receptum sit, 11. 37. De paterna filij trāsmittentis heredi- tate aliquid amouens, vel per inter- positā personā fraudulenter emēs, patris creditoribus respondere cogendus est, & quare? cur què in hoc differat ab herede extranei? 11. 38. Si læsus sit in eo, quòd intra legiti- mum tempus hereditatem non adi- uit, & restitutionis in integrum be- neficio, sibi tanquam minore, vel etiam maiore ex iusta causa compe- tente, vsus non est, an & qualiter id beneficium ad heredem suum trans- ferat? 11. 112. Cætera vi. in ver- bo *transmissio*.

Hieronymus Ceuallo dum putat, pos- sessionem cui conductor incumbit, nullius momenti esse, adeò què non posse illum, vt tertium possessorem cōsiderari, refellitur 19. 57. Rur- sùs dum existimat, conductore non ex sua persona, sed domini, cui⁹ no- mine possidet, personali actione ad

uersus dominum competente con- ueniri posse 19. 59. Dum à Parla- dorio discedere vult, sibi ipsi iuxta verborum corticem contradicit, & in illius potius sententiam incidit, 25. 28. Defenditur iuxta mentem, quæ verbis potior est, num. 29. Si quod verba sonāt dicere voluisset, præter manifestam sui ipsius cōtra- dictionem, rem prorsus absurdam diceret, & quare? 23. 30. Mens ei⁹ qualis fuerit, ex ipsius posteriori- bus verbis deprehenditur, quomo- dō etiam intelligitur à Steph. Gra- tiano, 25. 31.

Hispana consuetudo circa Reginā nu- bentem, quòd & ipsa, & maritus si- mul Regnum administrēt, an indu- cta fuerit ex duobus actibus lon- gissimo tempore obseruatis, qui- id ita factus est? D. 4. n. 14. & 99.

Hypotheca resoluitur solutione, aut satisfactione debiti, pro quo cōtra- ctus est, 20. 10. Vt contrahatur, ex- pressarium conuentio iure desi- deratur, 20. 25. Prælationem ha- bet ex tempore, quod licèt ex sim- plici chirographo, desstituto solen- nitatibus *scripturas*, C. qui potiores, in tertij præiudicium nō probetur, at probatur rectè quobus testibus, de die, & tenore cōtractus depo- nentibus, & quare? 21. 53. Tacita à iure inducta pro dotis testitio- ne, eiusquè prælatio nō minùs locū habet in dote promissa ab initio, po- steà què numerata post hypothecā presenti alij creditori constitutam, quā locū habet expressa, & quare? 26. 36. Omnis tacita eadē omninò vim, & potestatem habet, ac expres- sa, cui proindè, si posterior sit, præ- fertur 26. 37. Tacitæ priuilegium nedū concessum est initio datæ doti pro ei⁹ restitutione, sed etiā promif- sæ, cōpetēs à tēpore cōtracti matri- monij, vel subsecutæ promissionis, licèt numeratio postea emanauerit 26. 39. Vi. rur⁹ in verb. *Actio hypo- thecaria, dos, chirographum, conductor, creditor, executio, locatio, locator, pa- ctum de non alienando, pignus, succes- sor singularis.*

I

Iacobus Reuardus, vt euaderet difficultatem §. *item inuiti, insti. de curatorib.* putauit Tribonianum *ibi* ius antiquū legis latorix mira fraude, siue ipsius deceptione, inscitia, aut negligentia pro nouo nobis obstruisset, sed ipsius potius inscitia vel temeritas notatur, ab eius quæ calumnia Tribonianus defenditur, D. 2. n. 15. 16. & 23.

Ignorans plerūquē suo iure priuatur, & sine culpa punitur, quo lex causa fieri iure potest, 8. 40. Regulariter tamen culpam, aut negligentiam non admittit, nec damnam, aut poenam patitur, 16. 65. An aduersus eum præscriptio currat, vi. in verb. *prescriptio*. An & qualiter transmittat, vi. in verbis *heres, suus heres, transmissio*

Ignorantia facti alieni regulariter præsumitur, facti verò proprii nõ. Iur. nisi in quibusdam casibus, D. 3. n. 31. 45. 49. 50. & 51. Patrimonij proprii an præsumatur? *ibi* n. 46. & 48.

Illatio nõ rectè fit in separatis de vno ab aliud 1. 38. & 76.

Impedimētum facti regulariter præscriptionis cursu non officit, sed locum tantum facit restitutioni in integrum, iuris verò non potest obstare præscriptioni actionis executiue, quia simul obstat præscriptioni actionis ordinariæ, quæ maiore viam non habeat, 26. 52.

Impeditus non dicitur, nec vt talis contra se præscriptionem euitat, qui impedimentū facile remouere potuit, & in eo fuit negligens, 9.

Imperatores, ac Reges duo eodē tempore qualiter olim plerumquē fuerint? 4. 100. Leo, & Iustinianus, rerum Ecclesiasticarum alienationem præcisè prohibuerunt, quacumque etiam causa, & solennitate intercedente: noluerunt tamen ita amplam interpretationem alienationis verbum accipere, vt ad omnes omninò contractus traheretur, per quos vtile dominium transfertur, sed ad eos tantum, per quos in infinitum huius-

modi translatio fit, & idèd permiserunt concessionem vsusfructus, & emphyteusis vitalitiæ vsque ad tertiam generationem 15. 47. cū duobus seqq.

Infans si in iudicio conueniendus sit, an ei curator à iudice dari possit, vel tutor tantum, & qualiter? remissiue, 2. 42. Patris fam. hereditatem sibi velut suo delatam ad quoscumque transmittit 11. 28. & 106. si ei sit delata hereditas à matre, & alio ex linea materna, aut à patris extraneo, is quæ decedat aut illam ipsius nomine aditam per patrem, vel auum, aut proauum patrem, transmittit eam velut aditam ad eundem patrem, auum, vel proauum, & quare? 1. 105. cum sequenti. Eius nomine potest pati nominationem in emphyteusi, vel alium actum filio vtilem facere 16. 42. Cætera vi. in verbis *sus heres, transmissio*.

Iniuriam nemini facit qui suo iure utitur, D. 15. n. 7. & 24.

Instrumentum publicum rem inter contrahentes manifestam, & probationem (vt aiunt) probatam facit, D. 10. n. 67. & D. 25. n. 42. Irritatum si sit, non censetur irritatus contractus in eo contentus, nec vice versa, & quare? 10. 69. Locationis, secundo successiuo conductori factū, vim suam exerere nequit aduersus primum, cum quo illud contractum non est, nec contractus celebratus 14. 3. Si à notario partibus lectum non sit, possunt illæ iustam ignorantiam prætere: clausularum valdè præiudicialium, ibidem contentarum, 20. 41. Vt executioni mādetur iuxta varia statuta sic disponentia, certū debet esse, ac liquidum, maximè iure Regio Hispano, 24. 30. Etsi non exprimat certam quantitatem, sed in genere tantum damni vel interesse resarctio in eo sit promissa, præmissa tamè liquidatione executioni mādari potest 24. 31. Conditionale similiter liquidandum est, siue eius conditio summarie verificanda, & probanda reo citato, antequam executionis mandatū decernatur

cernatur 24. 36. Causam in ipso expressā cōtinere debet, vt executioni mādari possit, etiā si clausulā garentigiā habeat, cōtra plures, & quare? 25. 7. Si velut salium ciuilitur impugnetur, eius fidei detrahitur, donec legitime comprobetur 25. 53. Priuatum longè diuersam naturam quoad executionem habet à publico, & idèd diuersum in vno, quàm in alio ius constituitur 26. 44. Rursus vi. in verbo *scriptura*.

Interdictum Ecclesiasticum non minus decerni prohibetur pro condemnatione pecuniaria ex delicto descendente, quàm pro causa merè pecuniaria, seu ciuili, 5. 59.

Interesse pecuniarium dumtaxat consideratur in administratione, & locatione bonorum Principis, vel Reipublicæ, quo cessante præualeat æquitas, quæ dicta vt prim⁹ cōductor sequenti, erga quæ nulla datur affectio, pro pretij augmento ab hoc facto præferatur, D. 13. n. 36. & 37. & D. 17. n. 10. & 11. Quod procedit etiā in locatione prædiorum Ecclesiæ 13. 51. & seqq. Idem in locatione iurium fiscalium, vel publicorum, & quare? 17. 12.

Interrogationes olim ad actorum instantiam primo, ac potissimo modo fiebant ad litem præparandam, id quæ ad duplicem finem, secundo fiebant ad litem decisionem, & ex responsione ad interrogationem vno vel altero modo factam diuersimodè actio interrogatoria nascebatur, & quæ in vsu esse desierit Iurisconsultorum seculo? 22. 13. cum tribus seqq.

Inuentarium bonorum à marito matrimonium contracturo in eius initio fieri valdè apud Hispanos vsitatum est, vt eius capitale postea cognoscatur, 8. 54. Etiam constante matrimonio fieri à marito potest, dum tamen fiat iudicis autoritate citata vxore, vel eius defensore, 8. 58. Illud conficiens, & in eo debita declarans, iurata sua assertione hoc tantum facit vt ostendat, se illud solū habere in bonis, quod debitis illis deductis superest, non vt ad ea soluenda sub iuramento se obliget, 10. 18.

Ioannes Gutierrez taxatur dum pu-

tat, recognitionem chirographi factam à minore, etiā curatorem habente, sufficere ad executionem contra ipsum decernendam, 23. 38.

Ioannes Parladorius simpliciter asserens, filium familias iniussu patris non rectè executionem postulare, aut iudicium mouere; ac rursus præscriptionem legis 63. Tauri non currere aduersus filium familias dum in sacris paternis est declaratur, 9. 20. & 26. Absolutè, & generaliter docens, debitum vxori ex rebus non dotalibus, non rectè etiam hodie absque eius consensu marito solui, exploratur, 9. 37. Dum negat priori cōductori Regionum vestigalium ius prælationis pro adiectione quartæ partis ab altero facta, conuincitur, & eius rei praxis relata ab Andrea de Barulo, cuius ipse non meminit, D. 17. nu. 7. & 38. Rursus dum docuit, à Volano receptus, quocumque tempore iudicialis confessio emanauerit, etiam post litem contestatam, executium ex ea ius competere, 23. 75. Eius magna notatur audacia, & præsumpta autoritas in profertendo communia Doctorum dogmata, duplex quæ in eum Akiati emblemata expenditur, 23. 79. Dum Franciscum Auilesum secutus docuit, confidenti sub qualitate diuidua, vel inuerrisimili, terminum esse assignandum ad qualitatem probandam, nec antea executionem decerni debere, similiter refertur, 24. 68. & 69.

Ioannis Imberti Rupellani eruditi Galli duplex locus, & Parisiensis curiæ decretum refertur pro conductore, cui verbaliter prorogata est locatio, aduersus dominum, eum expellere contentem, 12. 25.

Ioannis Matienzi consideratio circa iustificationem legum Regiarum, de contractibus iuratis loquentium, refertur, ac remissiue reijcitur, 10. 58.

D. Ioannes Baptista Valençuela, dum iudiciales actus ad consuetudinem inducendā iuxta quādā partitæ legē requirit, accipiendus est prout eam D. Gregorius Lopez frequentius receptus intellexit, cum videlicet agitur de probanda eo modo consuetudine, sec⁹ alius

INDEX

D. 5. n. 40.

Ipsa iure verbum idem plerumq; importat, quod ex noua iuris dispositione, 11. 78.

Iudex ex officio curare tenetur, vt de bitē in iudicio solēnitates obseruentur; ex quarum defectu iudicium ipsum frustratorium redderetur, 2. 50. Potest ex officio pupillum vel adultum, sibi ad litem curatorem non petentem, sed sine eo agentem, a iudicio repellere, vel ad aduersarij instantiam ipsum ad eum nominandum cogere; cōuentum verò non repellit ex officio, sed tantum ad actoris instantiam cogit, vt curatorem ad litem nominet, 2. 49. & 51. Ineptē ad stringit reum ad id probandū, quod probare necesse non habet, D. 12. n. 4. & D. 24. n. 71. Ex officio repellere potest agētem sine actione, si id sibi ex actis liquidò constet, 12. 38.

Iudicis officium, & si nō verā, ac propriā obligationem supponat, saltē supponit quasi obligationem, quam iudex præ oculis habere debet, 15. 25. Mandatum, vi. in verbo *mandatum*.

Iudicium redditur in inuitum, nec ex potestate rei cōuenti pendere debet, 2. 43. Cum pupillo vel adulto agitatum absque tutoris vel curatoris interuētū, si illū habeat, vel si eo careat, absq; curatore in litem, in ipsius pupilli præiudicium nullum est, D. 2. n. 44. & D. 5. n. 24. Quasi cōtractum inter partes inducit, 5. 60. Quo agitur ad euacuandā domum, simile est interdictione vis fiat ei, qui sine vitio possidet, & quare? 12. 22. A litis contestatione exorditur 23. 63. Sortis, vi. in verbo *sortis iudicium*.

Iura omnia, quæ iudicium cum minore agitatum, in ei⁹ præiudicium nō tenere disponūt, in eo tantum vim statuunt, quod minor sit is; aduers⁹ quæ iudicium emanauit, non in eo an curatorem habuerit, nec ne, 5. 27. Ferè omnia, quæ de transmissione suorum heredum agunt, ita indistincte, & generaliter loquuntur, vt de transmissione ad quoscumque eorum heredes, etiam extraneos, intelligi possint, ac debeant, 11. 61. Speciales casus continentia, tantum abest vt regulā generalem in omnibus alijs casib⁹ cō-

ficiāt, quod imò ultra expressos regulā in contrariam firmam reddunt, 13. 12. Biennium concedentia in chirographo contenti, se mutuā pecuniā accepisse, quam non accepit, ad eius rei querelam proponendam, merum eius fauorem, & utilitatem respexerunt, vt sola allegatione eum tutum redderent, & contractum probandi onus in aduersarium transferrent, nec debent in damnum verti, & qualiter id contingat? 25. 11. & 12. Rursus vidē in verbis *leges, lex*.

Iura & actiones pertinent ad patrimonium, seu bona cuiusque, 8. 47. Gabeliarum, & similia Principis vel Reipublice, cum perpetua sint, ad instar immobilium habentur, & super eis, velut talibus, census consignatiuis imponi potest, 17. 13.

Iuramentum nō est seruandum in tertij præiudicium, 5. 64. In cuius obseruantia nullum est peccatum, omnino seruandum est, eoquē nomine taxatur Pater Mag. Basilii Legionensis, 10. 64. A minore 25. an. in cōtractu a se celebrato interpositum, ipsum maiore reddit, adeoq; a beneficio in integrum restitutionis excludit, 6. 56. Cōtractui accedens, actionē alioqui tēporalē, quasi lis contestata esset, in 40. annos perpetuat, 10. 1. Siue iuramentum iudiciale sit, siue etiam extraiudiciale, nō quidē promissoriū, aut cōfirmatoriū, vt pleriq; voluere, sed litis decisorij dūtaxat, quod nō rectē ab aliquib⁹ simpliciter dicitur assertoriū, *ibi*, n. 2. 3. 5. & 6. Promissoriū cū assertorio malē cōfundit Ant. Faber, 10. 5. In inuētario factū, quo æs alienū iuratis exprimitur, an æquiualeat iuratae promissioni soluendi debitū declaratum? 10. 3. & 16. Litis contestationis vim habere, siue in litis contestatæ locū succedere quod dicitur, in eo tantum iuramento verificatur, per quod deciduntur controuersie, siue id sit iudiciale, siue extraiudiciale, quod voluntarium, aut conuentionale dicimus, D. 10. n. 7. Extraiudiciale non decisorium, sed promissoriū, aut cōfirmatoriū, actionem nō perpetuat, & quare? 10. 9. Accipiendum est secundū naturā act⁹, vel cōtract⁹ cui accedit, *ibidē*. Accedens promissioni

MATERIARVM.

fioni soluendi pecuniam, quā iurās acceptā fatetur, sequitur naturā, & conditionem ipsi⁹ promissionis, si scil. pecunia fuerit numerata, secus si accedat iuramento soluendi eā, D. 25. n. 18. Assertorium dicitur omne illud, quod de re presēti, aut preterita interponitur, dā sub eo aliquid sic esse, vel fuisse affirmatur ad veritatis declarationem, 10. 15. Id habet peculiare, vt formaliter, & expressē in quolibet actu præstandū sit, nec ultra eum vires suas exerat per solā relationem, aut subauditionē, 10. 17. Assertorium nō decisorium, nō magis actionem perpetuat, quā promissoriū, & cōfirmatoriū, & quare? 10. 19. Decisorium tam iudiciale, quā extraiudiciale, est etiā assertoriū, nō tamen vice versa omne assertoriū est decisorium, 10. 20. Assertorium sui naturā tantum fertur ad declarandā veritatem rei præsentis, vel præteritæ, in eoquē differt a promissorio, & cōfirmatorio, quorū proprium est, vt id, quod asseritur, in futurum verum fiat, 10. 24. Operatur vt Ecclesiastic⁹ quoq; iudex inter laicos cognitionē habeat 10. 27. Assertorium nō decisorium, nō censetur per leges Regias prohibitum in cōtractib⁹ apponi, nec sub earū ratione cōprehenditur, sed assertorium decisorium, nō min⁹ quā promissoriū, & act⁹ omnino validi cōfirmatoriū, siue potius corroboratoriū, & quare? 10. 19. & 40. In legib⁹ Regijs, illud apponi prohibentib⁹ in cōtractib⁹ alijs validis, necessariò accipiendum est de iuramento, obligationis introducendæ, aut corroborandæ causā interposito, 10. 42. Eius verbum simpliciter prolatur, omnes sub se iuramenti species cōplectitur, 10. 33. Cætera vi. in verb. *Ecclesia res, leges Regia, Princeps secularis, Reus conuentus*.

Iure id est seruandū licet statutū expressē nō sit, quod verisimiliter esset statutum, si de eo quæsitum fuisset, 4. 38.

Iuris peritis ius, in quo versantur, ignorare turpitudini adscribitur 2. 16.

Iuris determinatio vbi certa nō est in aliquo casu, ex similib⁹ licet sumere arg. ad idē in simili iudicandū 15. 23. Antiqui correctio in dubio danda nō

est, D. 5. n. 9. D. 17. n. 36. & D. 21. n. 54. Iurisdictio temporalis in materiā sui natura spiritali potest quandoq; certis ex causis per R. Pontif. casualiter exerceri, 4. 83.

Ius canonicum in spiritali materiā præualet, & in vtroq; foro seruandum est, 1. 62. Ciuile, aut locorum lex municipalis, variandi, ac mutandi potestate gaudet, 6. 58. Idē est de toto quod ad totū, quod de parte quoad partem, D. 4. n. 20. & D. 12. n. 66. Transmissio nē hereditatis impediens, partim prudentiam interpretatione, partim nouis imperatorum constitutionibus iustis aliquot de causis temperatū est, 11. 25.

Ius alicui semel legitime quæsitum, ampli⁹ ab eo inuito tolli nequit, 4. 49 & D. 16. n. 52. Ad debitum hereditarium, sola hereditatis aditione per heredē quæritur, 8. 5. Accrescendi in hereditate, non ratione personæ competit, vt accidit in legato vsusfruct⁹, sed ratione portionis, cui portio deficiēs velut alluuiò accrescit, & eā sequitur quocumquē ierit, 11. 21. In feudis locū nō habet, 15. 101. Reale, fundo impositū, eius possessorem sequitur, 13. 46. Quoad actionem ordinariam tantum, non etiam quoad executiuam regulariter, & quare? 14. 38. Retrahendi rem semel alteri adiudicatam, cōditio sum est, & quare, qualiterq; a iure prælationis differat? 17. 1. & 55. Non cōpetit nisi in casib⁹ a iure expressis, nec Regijs legibus cautum est vt cōpetat in locutione Reginum vt Galij, *ibi* n. 3. & 4. Exequendi, ex personali actione competens, decennij præscriptione tollitur, 26. 1. Agendi ex cōtractu, etiā in priuato instrumento cōtēto, vel statim cōpetit, si cōtract⁹ sit purus, vel ex quo dies venerit, aut cōditio sit impleta, si in diem, vel sub cōditione, exindeq; eius præscriptio currit, 26. 4. Quod procedit in iure agēdi ordinariē ex priuato instrumēto, sec⁹ quoad ius agēdi executiue, quia id nō cōpetit, nec currit ante ei⁹ recognitiōnē, in quo differt a publico, ex quo si purū sit, statim exequēdi i⁹ cōpetit, & ad præscriptionem currit, *ibi* n. 27. & 72.

Laicus in delictis mixti fori nō re-
ctē punitus à iudice Ecclesiastico,
iterum à suo seculari iudice cōdig-
na pœna puniri potest, 10. 51. Rur-
sus vi. in verbo *Debitor laicus*.
Laudemium dño debetur ex alienatio-
ne rei emphyteuticæ ab emphyteu-
ta facta, & an debeatur ex alienatio-
ne necessaria? remissivè, 5. 52.
Legatum, etiã nō agnitum, ad heredes
trãmittitur, si eius dies iã cesserit,
ita ut ius ad illud cōpetens in pen-
denti nō sit; quod & in fideicommissio
vniuersali procedit, 11. 6.
Leges civiles prohibentes matrimo-
nium pupillæ, vel adultæ cum tutoris,
vel curatoris filio, abrogatæ sūt
per ius canonicum, 1. 62. Fori, &
styli, vxorem ad cōmunia debita ob-
bligãtes quanto lucris minimè re-
nunciãuit, apertè probatæ sunt in l.
53. & 60. *Tau. l. 8. & 9. tit. 9. lib. 9.*
compil. 2. 78. Styli, an verè ac pro-
prie leges sint, ab eo editæ, qui au-
thoritãtē legis cōdendæ habuerit,
adhuc nō satis cōstat, nihilq; aliud
sunt; quàm declaratio legū fori, &
ideò in eo tãtū casu locum habent,
in quo & fori leges, 2. 30. Fori, vt
vim habeãt, de earum usu, & obser-
uantia in loco, vbi lis agitur, cō-
stare ex partibus, cuius interest, proba-
tione debet, idemq; in styli legibus
contra D. Christoph. de Paz, 2. 81.
& 82. Styli si quis forsã Princeps
cōpilari iussit, nō propterea de ea-
rum usu testatur, & quare, ibi n. 83.
Omnes nōstræ Hispaniæ sanctissimæ
sunt, & prudentissimæ, 3. 26.
Iulia Miscella, & Papiæ Poppea,
dum matrimonio, & libèris faue-
runt, passim per alias leges iuris
communis probatæ sunt, & solum
quoad coelibum pœnas infirmatæ,
7. 15. & 16. Quæcumque ex ratio-
nis identitate regulariter extendū-
tur ad alium casum, siue poti⁹ illum
sub ratione ipsa cōprehendunt, 7.
21. & seqq. & D. 10. n. 38. & 39. de
quo lati⁹ vi. verbo *lex*. Generales,
vel particulares, tēporali præscrip-
tione debitum excludentes, non ob-
stãtē mala fide debitoris, velut pec-

cati nutritiæ ipso iure nullæ sunt,
& in neutro foro seruãdæ, 8. 11. Sec⁹
si solutioni debiti certas metas præ-
stituat, quia intelligendæ sunt data
bona fide debitoris, & Michael Zi-
phoranus cōtrarium existimãs taxa-
tur, 8. 12. & 13. Regiæ, iuramenta in
cōtractibus aliàs validis apponi pro-
hibentes, latè declarantur, 10. 21.
cum seqq. An generaliter procedãt
in omni iuramento ad debitum per-
tinente, nō tantum promissorio, aut
actus omninò validi cōfirmatorio,
siue corroboratorio, sed etiã in as-
sertorio, articulus est cōtrouersus,
qui ad partes disputatur, 10. 22.
cum seqq. Dumtaxat loqui viden-
tur in iuramento promissorio, & cō-
firmatorio seu corroboratorio, in
quam rem earum verba expendun-
tur, 10. 23. Ea ratione potissimum
nituntur, quòd iuramenta in contra-
ctibus aliàs validis nō ob aliã cau-
sam censeantur apponi, quã vt Re-
gia fraudetur iurisdictio, quod & a-
lijs Regijs legibus acriter est inhi-
bitum, ex eaq; ratione illas ab iniusti-
tia, de qua ab aliquibus argui solèt,
plures tuentur, D. 10. n. 26. 28. &
56. Quòd in assertorio quoque iura-
mèto loquãtur, nonnulli Regnicolæ
affirmãt, 10. 30. Nō tãtū illæ nitū-
tur ratione tuèdi secularem iurisdic-
tionē, sed & vitãdi seculariū subdi-
torū periuriam, aliãq; dāna tã spiri-
tualia, quã temporalia, 10. 34. Lo-
cum etiã habent in iuramento as-
sertorio decisorio, nō verò in asser-
torio nō decisorio, atq; ita contrã-
riæ sententiæ cōciliãtur, 10. 37. Re-
uerà nō irritãt simpliciter cōtract⁹
iuratos, nec obligationes simplici-
ter, sed descendētes ex instrumētis
ipsis, in quibus iuramenta sunt appo-
sita, vt ex ipsarum legū verbis dedu-
citur 10. 65. & 66. Aliæ Regiæ, ve-
tigalia, & similia iura primo cōdu-
ctori addicta ex secūda, ac perfecta
licitatione, applicantes secundo fa-
cienti quartæ partis adiectionē, nō
excludūt prælationē primi pro eo-
dē augmèto, 17. 36. Iuris cōmunis,
exceptionē non numeratæ pecuniæ
post

post bienniū excludentes, de ea tã-
tū exceptione loquuntur, quæ per
modū querelæ proponi potuit, one-
re probãdi in creditore trãslato, nō
de except. in factū, ex defectu veræ
numerationis competente; diuersi
quæ effectus ex opinionum contra-
rietate receperunt, 25. 13. & 14.
Legis Iuliæ, & Papiæ de caducis ca-
put in multis deficiebat non satis li-
beris prospiciens, 11. 90. Licet
strictè in testamentaria successione
loqueretur, & in legitima dignū fuit
correctione, & quare? 11. 96.
Legislator in dubio præsumendus nō
est, se in continētī corrigere velle,
2. 58. Nec vno verbo totã iuris cō-
munis obseruationē subuertere vel-
le 5. 9.
Legitima filij quanta sit, vtroque iure
inspecto, remissivè? & nō est quota
hereditatis, sed bonorum, quæ illi
tolli, vel imminui nulla ratione po-
test, adeòque etiam non agnita ad
quoscumque filij heredes transmitti-
tur, licet suus non sit, contra non-
nullos, idemquæ in legitime supple-
mento, cōtra aliquos quoque, & in
quarta filij adrogati, 11. 79.
Legitimatio filiorū illegitimorū quò-
ad tēporalē etiã successione fieri à
R. P. potest inter Principes superio-
rē nō recognoscētes, secus aliàs, nisi
sibi sint subditi ratione temporalis
iurisdictionis, & an saltē indirectè
permittatur per dispensationē in ra-
dice matrimonij irriti? 4. 83. & 84.
Lex Lætoria, vel (vt alij legunt) lecto-
ria inuitis, adolescētibus curatores
dari regulariter prohibebat, nequæ
fuit abrogata, vt Reuand⁹ putat Mar-
ci Antonini constitutione, & à Tri-
boniano per in curiã innouata in 9.
item inuiti in 8. de curator. sed in alijs
quoq; iuris locis nō obscure suppo-
nitur, D. 2. n. 15. 16. & 17. Illud san-
xit, vt & minoribus sanæ mentis ex
causis allegatis, & probatis omninò
curatores darentur, extra eas verò
nō nisi volētibus, 2. 25. Parū esse in
usu coepit, quia rarò aut nūquã ado-
lescētes, qui sanæ mētis essēt, curato-
res petebãt, etiã si id sibi utilissimū

esse iudicaret, ne ipsorū existimatio sa-
gillaretur, 2. 26. Duodecim tabularū
furiosis tantum, & prodigis, siue mino-
ribus, siue maioribus curatores dari cō-
stituit, adeòq; minoribus sanæ mentis
illi dari non cōsueuerunt ante legem
lætoriam, 2. 24. Regiæ, & Imperij dicta
est, quæ de Regno, & Imperio in vnum
Principem trãserendo à populo Ro-
mano lata fuit 14. 28. Gothica, cuius
meminit Palac. Ruben⁹, minus rectè ne-
gatur à D. Lud. Molin. nec citatur à sa-
piētissimo Rege Alphonso X. ad probã-
dã Regni indiuiduatē per electio-
nē, vt idē Molina cōfuit, sed per succes-
sionē tãtū, & quare? 4. 30. & 31. Omnis
maximã fiduciã habet de paterno iudi-
cio in fauorē filiorū 2. 22. Noua ita se
per accipiẽda est, vt quicquã vltra ius
cōmune operetur, 5. 3. Antiquæ decla-
ratoria, in his tãtū casibus valet, in qui-
bus interpretatæ legi loc⁹ est, 5. 7. Vbi
aliquid nō exprimit, nec voluisse cen-
setur, 5. 27. Cōmunis, vel municipalis
cum simpliciter disponit super adulta
ætate, fingēdo adultum in aliquo casu
maiorē, & cōtractum ab eo celebra-
tū firmū, & irreuocabilē, restitutionis
in integrū beneficium excludit, 6. 55.
Cū principaliter disponit limitãdo æ-
tatē 25. an. ad aliã minorē, puta 18. vel
20. quã pro legitima, & perfecta habe-
ri vult vel generaliter, vel ad certum
effectū, restitutionis in integrū benefi-
ciū similiter excludit, & permittere in-
distinctè censetur alienationē bonorū
immobiliū, & quare? 6. 57. & 58. Cū
procedit simpliciter permittēdo actū,
vel cōtractū minoris 25. an. post certã
ætate, puta 18. aut 20. ann. nec vltari⁹
disponit, & si act⁹ vel cōtract⁹ à mino-
re in illa ætate gestus ipso iure valeat,
potest tamē rescindi per in integrū re-
stitutionis beneficium, 6. 59. Cū ita pro-
cedit, actū vel cōtractum simpliciter
permittēs, facultatem minori præbet
validè mero iure contrahēdi, adeòq;
etiã immobilia absq; causæ cognitio-
ne, & iudicis decreto alienãdi, & in iu-
dicio legitime cōparēdi absq; actorū
nullitate, licet ònia restitutioni subia-
ceat, 6. 65. Quæ vnū supponit, & aliud
disponit, necessariò exigit vt verificetur
Ccc 3 tur sup.

INDEX

suppositum, ad hoc ut locum habeat dispositum, 7. 3. Favorabilis maxime ob publicam utilitatem, minime restringenda est, sed amplianda potius, & interpretatione adiuvanda, 7. 11. In vno casu ex certa ratione quicquam statuens, non tam extendi dicitur ad alium, in quo eadem, vel maior ratio militat, quam cum comprehendere, 7. 21. Nedium ultra ius commune quicquam statuit, sed etiam cum iuris communis correctoria est, aut ab eo exorbitans, vel poenalis 7. 22. cum tribus seqq. Correctoria vel exorbitans ex ratione non expressa, sed praesumpta tantum, quam sola reddi posse evidens non sit, minime extendi potest ad casus similes, in quibus non eadem, sed similis ratio vigeat 7. 44. Exorbitans favore certarum personarum, & si ex rationis identitate extendatur ad casus eandem rationem habentes, non quam tamen extenditur ad alias personas, in quibus eadem etiam ratio vigeat, nisi saltem sub larga verbi significatione comprehendantur 7. 45. Idem est in lege exorbitanti odio certarum personarum, quae ex rationis identitate similiter extenditur ad alios, qui per iuris fictionem eandem personam subeunt, ut heredes, & eius rei exemplum 7. 46. Post certum tempus debiti solutionem praesumens, praescriptionem simul inducit 8. 18. Non est imposita verbis, sed rebus 8. 24. Noua generaliter loquens, non corrigit casus speciales legis antiquae D. 9. n. 18. D. 12. n. 86. & D. 24. n. 56. Correctoria iuris antiqui, in promissorio, aut confirmatorio iuramento loquens, non habet locum in assertorio, & vice versa 10. 25. Ob actus, vel negotij qualitatem, & circumstantias praesumere quandoque solet falsitatem, vel fraudem 12. 73. Statuere recte potest ut per scripturam potius quam per testes probatio fiat, si circa horum productionem quicquam falsitatis, vel fraudis iuste suspicetur 12. 74. Spe-

cialiter aliquid in certo casu constituens, id in alijs negare videtur 13. 32. Secularis Principis, licet Ecclesiae favorabilis, ex potestatis tamen defectu nulla est, 15. 41. Si aliquot mensium spacium praefiniat ad legitimandum actum inspecta natura ipsa, menses intelligit lunares 18. 24. Accipere interpretationem debet ex natura tituli, sub quo sita est? 19. 3. Si dubia sit, nec satis dignosci possit an in terminis tituli seu rubricae loquatur, tunc demum tantum, & non alias recurrendum est ad ipsius tituli naturam 19. 6. Statuere potest, ad actus vel contra actus naturam id pertinere, quod inter contrahentes, pacisci assuetum est, ac velut tale praestari actione ex eodem contractu, & eius rei exemplum D. 20. num. 28. & 29. Potest etiam constituere, bonorum obligationem simpliciter factam tam bona praesentia, quam futura complecti, quoniam id ita inter contrahentes pacisci frequentissimum fuit, 20. 30. Non minus quam pactum efficere similiter potuit, quod si creditor, qui duos vel plures fideiussores habet, vnum ex his tantum conveniat, nec ab eo solidum consequi possit, ceteri pro reliquo convenire valeat, 20. 31. Quae affirmatiue aliquid disponit, siue praecipiendo, siue permittendo, si non simpliciter ita disponat, sed ulterius progrediatur, actum aliter factum annullando, formam inducit substantialem, cui per modum equipollentem non satisficit, 21. 36. Si prohibitoria sit, & prohibitio perpetua causam habeat, etiam si desit clausula annullatiua, siue (ut vocant) decreti irritantis, actum in contrarium factum nullum reddit; quod non aequè procedit in canonibus matrimonium prohibentibus, 21. 37. & 38. Rursus vi. in verbo *statutum*.

Libellus usque ad litis contestationem, non etiam post emendari, vel mutari potest, nedum in singularibus iudicijs, sed & in uniuersalibus, vel generalibus ex veriore, ac receptiore

MATERIARVM.

tione sententia, D. 23. n. 71. & 72. Solennis offerendum est in ordinarijs iudicijs 26. 83. Eius oblatio etiam in ordinarijs iudicijs non sufficit ad praescriptionis interruptionem, nisi sequatur conuentio, seu citatio alterius partis, multoque minus in executiuis, & quare? 26. 84. & 85. Altera parte praesente in iudicio facta, sufficit ad praescriptionem interrumpendam tam in iudicijs summarijs, & executiuis, quam in ordinarijs 26. 87. Liber rationum, certam debiti causam non continens, scribenti non praedicit, si aliunde de debito non appareat 21. 16. Quod procedit vbi simplicem debiti confessionem continet, absque vlla causae expressione, secus si etiam generaliter ad mutuas dati, & accepti rationes referatur, vel si talis liber rationum, causa carere, soleniter in iudicio recognoscatur, 21. 76. cum 2. seqq. Liberatio generalis (vulgo *finiquito*) per verba uniuersalia, & praegnantia ab vno alteri facta, puta omnium rerum, quas liberatus liberanti quacumque ex causa debuisset, a debitis etiam ignoratis debitorem regulariter tutum reddit, 8. 3. Neque tantum a debitis similibus ei, de quo principaliter agebatur, sed etiam longè maioribus, 8. 4. Non tamen extenditur ad debitum ex causa hereditaria, a liberate ignorata ibi n. 5. Quantumcumque generalis, nihil operatur quodam ignorata, vel incognita, & multo minus quodam debita nondum liberanti quaesita, 8. 6. Ipso iure contingit per debiti solutionem, aut realem configurationem, 23. 65. Liberè verbum in c. 2. de feudis, quid importet? 15. 83. & 85. Vbi quod liberum arbitrium alicui commissum, ad ius alienum laedendum non pertineat. Liberi ex linea materna descendentes, vel etiam ex paterna, sed extra parentum familiam constituti, ut emancipati, vel non constituti extra familiam, sed a patre praecessi, sui here-

des parentibus non sunt, hereditatem tamen ex capite sanguinis transmittunt, non ad quoslibet heredes, sed ad alios ipsorum descendentes, D. 11. n. 85. & 86. Vi. etiam in verbis *filius, heres, transmissio*. Liberatorum, ac filiorum appellatio proprie refertur ad legitimos, & naturales, siue ex legitimo matrimonio susceptos, 1. 21. Libertas quid sit? 12. 58. Dominorum, res suas cui velint locandi, non aliter eis auferenda est, quam per pactum solenne, siue in scriptis publice celebratum, & quare? 12. 61. Quemadmodum domino restringi non potest res suas cui velit locandi, nisi per pactum in scriptis soleniter celebratum, sic nec secundo conductori tollenda est, utendi ad libitum re conducta pro tempore suae conductionis, & quare? 12. 65. Naturali aequitati, & rationi adeo conueniens est, ut nulla alia naturalis ratio ei regulariter praeualeat, contra Ruginelum, 13. 35. Licet dictio, & similes, sui natura implicent casum dubitabiliorē in sensu directo, & minus dubitabilem in sensu contrario, 11. 100. Limitata causa limitatum producit effectum, 15. 6. Limitatio regulae debet esse de ipsa regula, siue ad eam pertinere, 19. 8. Vi. etiam in verbo *exceptio*. Liquidatio rei illiquidae, in sententia vel instrumento exequibili contentae, non recte fit in progressu executionis iam decretae, ac inceptae, etiam ante ipsam realem executionem, siue pignorum venditionem, vel additionem, ut plures falso existimarunt, id Bartolo imponentes, 24. 33. Fieri tamen potest in praebulo decernendae executionis, quod Bart. executionem vocat, atque ita multo verius intelligitur a Baldo, & caeteris frequentius, 24. 34. Si tamen facta sit in discursu executionis ante additionis sententiam, & realem executionem, non est ipsa executio retractanda, ob appellationem eo praetextu inter-

positam, quod liquidatio non præcelsit executionis mandatum, 24.

35.

Lis, quæ de facto magis, quam de iure procedit, vel friuolam, & aperte iuri repugnantem defensionem habet, non meretur litis nomen, ut ei fiat accumulatio alterius litis veræ, & legitimæ, 13. 11. Nulla esse potest, ubi cessat alterius partis contradictio, 23. 59. Si contestata sit super actione ordinaria, non licet actori inuita altera parte ad executiuam progredi, & si expensas refundere sit parat⁹, secus si nondum fuerit contestata, quomodo contrariæ sententiæ conciliantur, 12. 70.

Lites duæ ubi ad idem tendunt, accumulationi actorum regulariter locus est, 12. 10.

Litigiosum vitium semel contractum, etiam ob litem ab alio de dominio motam, mihi ex alia causa ac personali actione ad eandem rem agentis proficere potest, 14. 42. An ex alienatione facta lite pendente super actione personali ad rem ipsam alienatam, inducatur ad effectum, ut possit in tertium actio, & executio dirigi? 14. 43. An etiã inducatur ex bonorum alienatione, in fraudem paratæ executionis facta, cum actione personali ad quantitatem agitur? 14. 44. siue in vers. *Dixi, ac repetij*. Vi. etiam in verbo *executio*.

Litis contestatio aliquando desideratur ad præscriptionem interrumpendam, & quid iure Regio? 26. 88. Eius vim in executiuis, & summarijs obtinet primus actus repugnans, & contradicens, qui causæ merita concernat, puta rei oppositio, aut qui post litis contestationem sequi solet, ut dilatio ad probandum, 26. 89.

Locatio non minus per testes, quam per scripturam probatur, 12. 11. Ad longum tempus à Republica vel Ecclesia facta, non minus quam vitalitia renouationis æquitatem habet, 13. 24. Idem in prædijs priuatis eo saltem casu locum obtine-

bit, quo constat, conductorem ad longum tempus rem sic conductam omnino meliorasse, nam pro sequenti tempore relocationem impetrabit saltem pro pensione ab altero oblata, quomodo intelliguntur non nulli DD. simpliciter loquentes, 13. 25. Facta à priuato in quo differat ab ea, quæ sit à Principe vel Republica? 13. 34. & seqq. Prædiorum priuatorum si ea lege facta sit, ut ipsi domino sint pro pensione obligata, in necessariam consequentiam videtur in conductorem utile dominium translatum, ut talis pactio sustineatur, absq; prælationis tamen iure, quod conductori prædiorum publicorum competere, & quare? 13. 49. & 50. Regionum iurium, vel reddituum ex secunda adiectione facta, censetur iuxta dispositionem legum Regiarum facta sub resolutiua quadam conditione, si alius intra tempus per eas præfinitum quartæ partis adiectionem (vulgo *la puja del quarto*) non fecerit, 17. 18. Valde similis est venditioni, & conductio emptioni, iidemque iuris regulis consistit, 17. 20. & 21. Operarum, si duobus simul facta sit, hoc est in idem tempus collata, cur priori conductori prius satisfaciendum sit? 19. 32. Domus, vel fundi si duobus pro eodem tempore facta sit, & neuter in eius possessionem inductus, primus præfertur, 19. 33. Idem si secundus conductor tantum in possessionem fuerit inductus, qui ab ea iam ceciderit, & cum primo ad ipsam à domino petendam concurrat, & quare? 19. 34. in fin. & n. 35. Ad vitam tantum, non etiam ad longum, vel longissimum tempus iure nostro Regio, ex nonnullorum Regnicolarum sententiâ, ius habet perpetuæ locationis, utile dominium in conductorem transferens; sed contrarium tanquam verius defenditur, 19. 41. & 42. Ad longum tempus, locationi perpetuæ æquiparatur, sub eoque nomine saltem late includi potest, D. 15. n. 46. & D. 19.

n. 44. Vbi contracta est adiecta pignoris cõuentione, qui prior de pignore, siue hypotheca conuenerit, alteri præferendus est, qui primò in rei locatæ possessionem inductus fuerit, 20. 1. & seqq.

Locator locatione finita potest pro libito alteri cuicumque rem locare, neque ad eam relocandam primo conductori pro pretio ab altero oblato regulariter cogitur, nisi se per scripturam ad hoc adstrinxerit, D. 12. n. 2. cum seqq. & D. 15. n. 8. & 27. In dubio præsumendum non est, ut nec alter contractus, per pactum contracti appositum inutilem eum reddere velle, 13. 50. Qui pro securitate rei locatæ rem ipsam hypothecæ supponit, si eam alteri locet, & tradat, an satisfaciatur soluendo inereisse primo conductori? 20. 5. & latius à n. 16. Ipse, aut vniuersalis eius successor tenetur ad interesse conductori, qui à singulari successore rei locatæ ea vti impeditur, 20. 11. Rursus vi. in verbis. *Conductor, dominus, Luci? Matthæus, ratio excludendi, ratio præferendi, successor singularis*.

Locum verbum generale est ad cuiuscunque generis loca, vel prædia, tam scilicet rustica, quam urbana, 13. 5. Nisi subiecta materia, quæ ad sola oppida, vel territoria referatur, prædiorum comprehensionem excludat, 13. 6.

Luci? Matthæus de Apizella, & Mauricius Apizella taxatur docentes, primum inquilinum, vel colonum relocationem sibi pro sequenti tempore factam esse cõtendentem, non alias cõtra secundum, scripturam habentem, admittendum fore, quã si talem locationem per quinque saltem testes probauerit, 12. 70.

Lucra constante matrimonio quesita, viri, & vxoris apud nos communia sunt, 2. 61. Eorum nomine veniunt etiam fructus quorumcumque bonorum mariti vel vxoris, qui iure nostro Regio vtriusque coniugis si militer communes sunt, 2. 67.

Ludouicus Gozadinus, & alij, ita de-

mum admittentes, etiam re non integra locum esse iuri petendi renouationem, si nulla detur negligentia non petentis, declaratur, 16. 67. Lusitanæ, ac Britaniæ statuta referuntur, minores coniugatos a curatorum potestate liberantia, D. 1. nu. 18. & 77. Ordinatio refertur, admittens heredem scriptum emphyteutæ non nominantis, quasi ab eo nominatus esset, quæ velut exorbitans merito ab eius interpretibus restringitur, 16. 40. Nonnullæ alia explicantur, & exornantur in indice locorum, ad fin.

M

Magistratus, & alios ad provinciam, vel Regni gubernaculum assumptos an inconueniens sit, vxores suas secum ducere? 4. 7. & 94. ubi affirmatiue cõcluditur sub quodam temperamento.

Maioratus possessori si duo filij simul nascantur non eodem impetu, quod impossibile est, sed ita velociter, ut discerni nequeat quis prior natus fuerit, ambo pro vitæ suæ tempore in eodem maioratu succedunt, & post eam indiuisus ille defertur ad ipsorum primogenitum, 4. 22. Quod & si iure communi cõtrosum sit, apud nos tamen lege definitum est, ibid. In eo disposita legitimum argumentum non præbent ad Regnum, vel Regale feudum, & quare? 4. 25. Illius institutio, & succedendi forma apud nos originem immediatam duxit à l. 2. tit. 15. parti. 2. ibi n. 27. & mediatam à lege Gothica, n. 35. Possessor, & si non possit eius res voluntariè alienare, potest tamen ex causa necessaria ad satisfaciendum fundatoris debitis antea contractis, vel ad quæ alias ipso iure tenetur, 5. 50. Si electiuus ille sit, siue ex electione, aut nominatione deferendus, ea non facta succedit primogenitus, 16. 45. circa finem, vers. *Nam ex eadem ratione*.

INDEX

Malis ex duobus in dubio minimum eligendum est, 4. 51.

Mandatum morte mandatarij re integra expirat, 16. 43. In dubio non præsuntur, nisi probetur, 24. 52. Sui natura formam inducit specificè obseruandam, quæ tamen si certum finem, & effectum respiciat, qui alio modo sequatur, per eum modum illi satisfactum erit 21. 39. Iudicis de recognoscendo, præparatorium est ad executionem, ad quam per illud deuenitur, 22. 4. De recognoscendo, neque sententiæ diffinitiuæ vim habet, neq; gra uamen cõtinet irreparabile, & quare? 22. 9. De declarando ante litis gressum ad partis instantiã factum, appellationem suspensiuam nõ admittit, 22. 7. & 31. De exequendo, aliam post se sententiam expectat, vel additionis, vel absolutoriam in eodem iudicio executiuo, 22. 33. De exequendo, est pars executionis, & ided idem de eo, quod de ipsa executione iudicandum est, 22. 35.

Marcus Antoninus Philosophus, qui & Aurelius dictus est, constitutione sua effecit, vt adulti omnes, nullis redditis causis, absque vlla honoris sui iactura curatores acciperent, non tamen inuiti (vt putauit Reuardus) sed volentes, 1. 27. & 54.

Marcus Antonius Bauerus, & nonnulli alij DD. male citatur pro extensione *l. nam & postea 9. §. si is, qui temporali, D. de iur. iur.* vt procedat etiam in iuramento extraiudiciali promissorio, cum loquantur tantum in iuramento à parte parti delato, 10. 14.

Marit⁹ bonorum dotalium vxoris nedum administrationem, sed & dominium habere dicitur, 1. 3. Bonorum tantum vxoris paraphernaliũ, quæ ipsi marito tradita sunt, iure cõmuni administrationem habet, iure verò Regio Castellæ, etiam paraphernalium, quæ sibi tradita non fuerunt D. 1. nu. 4. D. 4. nu. 13. & D. 9. nu. 27. Si sit minor 25.

annis, an sit absurdum, quod sub curatore sit, & vxorem, eius quæ bona sub sua potestate habeat? in quæ rem nõnullæ leges referuntur, D. 1. n. 5. & explicantur à n. 33. Vxoris suæ minoris curator esse nõ potest, 1. 25. Et eius rei ratio remissiuè n. 31. (vbi quod aliud sit in curatione ad litem) quæ ratio ab impugnatione defenditur *n. vlt. vers. vlt.* Ita demum in vxoris bona potestatem accipit, si eius administrationi illa subijci possint, quod exemplis ostenditur, 1. 32. Vxorẽ corrigere, & castigare potest saltẽ modicè, 1. 43. In res vxoris non tantum potestatem habet, vt eas administrare, & gubernare valeat, sed etiã vt illis velut proprijs vti, ac frui possit, 1. 44. Eius bona, si sit minor, in curatoris potestate esse inconueniens non est, etsi vxoris bona ad rectam domus, ac familiæ gubernationem non sufficiant, & quare? 1. 52. Etsi particeps sit quoad fructus, ac legitimus administrator quorumcumq; vxoris bonorum, non tamen Regni, alterius vè iuris, quod inhæret maioratui, vel patronatui, cuius illa domina est, D. 4. à n. 15. & 86. & n. 97. Vi. etiam in verbis *Femina, Regina, Regnum.* Quemadmodum res suas nõ potest administrare, vt curator, sic nec vxoris res virtute Regiæ pragmaticæ anni 1623. & quare? 6. 34. Nõ potest illius virtute vxoris suæ curator esse, nec ante 25. ann. tale mun⁹ quoquomodo exercere, 6. 38. Vt omnimodò communionis bonorum suorum, & vxoris periculum euitet, ei consulitur vt in matrimonij limine bonorum descriptionem, siue inuentarium faciat, 8. 57. In paraphernalib⁹, quæ ipsi tradita sunt, cogi nõ magis potest, quàm in dotalibus, ad consentiendum vxori, circa illa in iudicio comparere volenti, 9. 28. In receptitijs, siue ipsi non traditis ab vxore, administrationem habet nõ priuatiuè, sed cumulariue cum ea, ita tamen vt vxoris cõsensum præter

MATERIARVM.

ter alienationis causam requirere non teneatur, nec ad agendum pro eis tam in iudicio, quàm extra, 9. 29. & 31. Iure communi inspecto, ad agendum pro vxore in his bonis absque cautione de rato nõ admittitur, 9. 32. Vxori pro his bonis in iudicio comparere volenti cõsensum suum accommodare a quod nos tenetur, siue ad licentiæ præstationem per iudicem cogi, 9. 34. An vxoris prædefuncte hereditibus dotẽ repetitib⁹ adulterij exceptionem opponere possit? referatur negatiua sententiã Ant. Gom. late quæ impugnatur, & affirmatiua defenditur 14. 22. cū seqq. maxime n. 25. Post diuortium inter eum, & vxorem celebratum, vel litem super eo motam, nedum adulterij exceptionem aduersus vxoris heredes dotem repetentes obijcere potest, sed & actionem aduersus illos habet ad eam petendam, 14. 28. Neutrũ tamen vtiliter potest, nec ac adulterio vxorem accusare, si ei lenocium præbuerit, 7. 31.

Masculinum concipit foemininum in materia indifferenti, & in fauorabilibus, 2. 62.

Mascul⁹ simul cum foemina ex eodem ventre natus, regulariter non debet primò nat⁹ præsumi, nisi libertatis fauor concurrat, 4. 73.

Mascul⁹ Afflictus dum docuit, colorum antiquum nouo pro eodem merito præferendum esse, rectè intelligitur à Prospero Caruita in epig. addit. & alijs, quod loquatur in respectu consuetudine, seu l. municipali ciuitatis Neapolitanæ, 13. 8. Rursus dum asseruit, recognitiõ non propriæ subscriptionis nõ nõcere recognoscenti, cui scriptura lecta non est, declaratur, vt in casu vlt. de speciali, ac notabili loquutus fuerit, vltra quem recognoscentis iuris contra se præsumptionem habet, D. 25. n. 38. & 49.

Mater, filijs impuberibus tutorem non petens, legitimi eorum successione ex S. C. Tertul. priuatur, eademquẽ poena afficitur, si non

petat curatorem iisdem impuberibus, quo casu illo egeant, aut si prægnans non petat curatorem bonis, non etiam ventri, 7. 32. Quæ ad secundas conuolauit nuptias, non potest donationem à se filijs prioris matrimonij factam ex causa ingratiitudinis regulariter reuocare (tres enim causæ nouissimo iure excipiuntur) multò quæ minus poterit quæ non nubens inhonestè ac turpiter vixerit, & quare? 7. 40. & 41. Caret potestate in filios, 11. 74. & 86. Ei succedunt filij ipso iure ex S. C. Orficiano, idest iure ciuili, cuius pars est Senatus Consultum, 11. 75.

Matrimoniales causæ spirituales sũt, & in eis procedit decisio *tex. in c. fin. de iudicij in 6.* aduersus Ioannem à Sande, & Friscæ curiæ decretum, ab eo relatum, 6. 62.

Matrimonium masculi minoris cum curatoris filia, non æquè prohibitum est, ac foeminae minoris cum curatoris filio, qui rationum redditioni potest impedimento esse, nõ sic curatoris gener. 1. 58. Pupillæ, vel adultæ cum tutoris, vel curatoris filio, dumtaxat prohibetur durante minori ætate, quando ratio reddi speratur, non post, cum iam reddita est, 1. 60. Omni iure fauorabile est ob publicã causam, iustos ex eo liberos suscipiendi, 6. 50. & 7. 12. Cõtrahes per verba de presenti cum vna vxore, dominũ corporis vel propriæ voluntatis, ad potentiam copulæ in eam transfert, quod in aliam vxorem à se postea ductam non potest per actualem copulam transferre, & quare? 19. 26. Eius causa collatum ab vno coniuge alteri, in patria potestate constituto, non acquiritur patri quoad proprietatem, & quare? 7. 33.

Melioramenta nõ sunt necessariò probanda à proximiorẽ, vel herede vltimi emphiteutæ vitalitij, eandem pensionem offerente, quam extraneus, vt ei præferatur, & renouationem impetret, quamuis ea probare

INDEX

bare vtile sit ad renouationē facilius obrinendam, & sub antiquo canone, 13. 26. In emphyteusi, & seu do non pertinent ad dominum directum, sed ad facientē, & eius heredes, etiā extraneos, 16. 82. Eis defuncti successor priuaretur, si renouatio ei nō fieret pro pensione, antiquo eius valori respondente, sed presenti tantum, quem meliorationes praestiterunt, 16. 83.

Mensis appellatio de 30. diebus tantum regulariter intelligitur, 18. 7. Quod procedit cum ad certum, ac determinatum mensem non refertur, secus si referatur ad mensem habentem 31. dies, 18. 20. si non vnus, sed plures sint ad aliquem actum assignati, intelliguntur hi, qui casu occurrerint, 18. 21. Eorum plerumque leges meminere, illos ad aliquem actum merē ciuile praestituentes, & eius rei exempla, 8. 22. Non tamen talis mentio tunc referri potest ad sexaginta dies tantum, sed ad sexaginta, & vnum, & quare? 18. 23. Rursus vide in verbo *lex*.

Michael Ziphótanus taxatur, simpliciter docens, leges Regias petitioni debiti certas metas praestituentes, illisque lapsis creditorem excludentes, procedere etiam data mala fide debitoris, 8. 13. Sed declaratur n. 14. Varius extitit in eo articulo, vtrum contra vxorem in bonis paraphernalibus matrimonio durate praescriptio currat, nec ne? prius affirmatiuam sententiam docens, & tandem in negatiua magis inclinās, argumento eius, quod in filiosam traditum est, inter quē, & vxorem nullam se differentie rationem inuenire profiteretur, quam tamen excogitauit optimam Roder. Sur. D. 9. n. 6. & 7. & a. n. 28.

Miles ignominiae causa exercitum missus infamia notatur, quo nomine intelligitur qui ex ea causa missus est quocumque exercitu, non tantum proprie sumpto, prout significat integram legionem, multis militum numeris constantem, sed etiam mi-

nus proprie prout significat vnam tantum cohortem, vel alam militum, & quare? 7. 28.

Minor vxorem ducēs, potestatem accipit non tantum in eam, cuius caput, ac rector est, sed etiam in eius bona, quorum administratione habet, 1. 2. & 32. Finita cura, & non ante, curatorem, vt & pupillus tutorem finita tutela, ad rationes reddendas compellere potest, eiusque bona pro reliquorum solutione tacite obligata habet, D. 1. n. 12. & D. 6. n. 36. Qui a curatoris potestate antea liberari, & rerum suarum administrationem ipsi tanquam maiori committi desiderat, veniae aetatis impetratione eget, 1. 27. Qui aetatis veniam a Principe impetrauit, bona sua immobilia absque decreto alienare, aut obligare non potest, 1. 29. Quod matrimonium contrahens non propterea a curatoris potestate liberetur, docuerunt plurimi tam ex Regnicolis, quam ex exteris, antiquis, & neothericis, 1. 31. Olim, etiā si impubes esset, legitimus tutor erat nudo nomine agnatorum suorum, & id nudum nomen Iustinianus sustulit, 1. 37. Per matrimonium, etiam cum curatoris filia contractum, non statim ab eius potestate liberatur, nec proinde potest tunc administrationis rationem ab eodem exigere, sed post exactam tantum minorem aetatem, 1. 57. Quod a curatoris potestate liberetur eodem modo, quo filius liberatur a potestate patris, non solum ipsi minori fauorabile non est, sed imo contrarium magis eius interest, 1. 72. Si curatorem accipere nolit, bonorum suorum administratio ei interdicta non est, non tamen plena, & libera conceditur, sed restricta, & restitutioni in integrum obnoxia, 2. 10. Si ei a patre, vel matre curator in testamento non iure detur, an illius consensus desideretur, vt talis curator possit a iudice confirmari? plures affirmant, sed alij longe verisimilius negant, quorum sententia reti-

MATERIARVM.

retinetur, 2. 18. cū 4. seq. Qui nunquam fuit sub tutore, sed tempore mortis patris iam pubes erat, ex sententia Ant. Fabri tantum comprehenditur sub regula §. *itē inuiti*, *inst. de curator. vt inuit* curatorē accipere non cogatur, 2. 33. sed contrarium defenditur ex n. seq. Qui tutelam iugū expertus est, apud aliquas nationes ab adulta aetate incipit esse sub cura eiusdem tutoris, d. n. 33. Cōiugatus siue vir, siue foemina, valide pro mutuo, vel alio debito, intuitu cōiugalis societatis contracto, obligatur siue cōiūctim, siue seorsim, & siue cōiuges minores habeant curatorem, siue eo careat, idque absque spe restitutionis, vel nullitatis, contra ordinarias regulas 2. 69. Si cōiugatus sit, valde molestū ei est, quotidiana alimenta, sibi & familiae necessaria a curatore exigere, ad quod vitadū nonnulli DD. his, qui ad rerum suarum administrationem apti sunt cōsulerent, vt veniae aetatis impetratione sibi prospicerent, 5. 17. Bona sua & vxoris recipiēs iuxta tenorem Regiae pragmaticae an. 1623. c. 19. legitimam personam nihilominus non habet per se in iudicio stadi, sed omnino ad id eget curatore in litem, & quare? 5. 20. Ab initio curatorem non accipiens ex facultate sibi a iure concessa, saltem illum accipere ad litē cogitur, & quare? 5. 22. Etiam aetatis veniam non habēs, in spiritualibus tamen, & beneficialibus legitimē in iudicio cōparere potest, 5. 28. Ex vi Regiae pragmaticae bonorum suorum, administrationem recipiens, qua ratione illā non plenā, sed restitutioni obnoxia recipit, eadem nec legitimatū cōsetur vt per se in iudicio comparere valeat, nec proinde impeditur de iudicij aduersus se lati nullitate dicere, 5. 29. A tanto iuris cōmunis priuilegio per Regiam pragmaticā exclusus cōseri non debet, 5. 30. & 6. 54. Nec per eā cōsetur habilitari, vt bona sua immobilia absque iudicis decreto valide alienare possit, & quare? 5. 31. & 32. Qui ab initio absque curatore viuere elegit iuxta facultatē sibi iure cōmuni concessā, alienare nequit immobilia absque iudicis decreto, 5. 32. Nec qui aetatis veniam a iudice impetrauit, quauis hic possit in iudicio legitimē cōparere, 5. 33. & 34. Si patre careat, etiā post adultā aetate gaudet priuilegio *legis vni. C. quādo Imperator inter pupil. & viduā*, vt

causas suas ad Regiam curiam deferre possit, etiā stante pragmatica an. 1623. contra Gabr. Alvarez, D. 5. n. 66. 69. 71. & 72. Patre orbato inter miserabiles personas cōnumeratur, & quare? 5. 67. Si patrem habeat, ei que praesidio munitus sit, tali priuilegio non potitur, 5. 70. Post certā aetate potest a lege, vel statuto habilitari, & pro maiore haberi, 6. 11. Aetatis veniam impetrās, non magis aduersus contractū a se gestos in integrum restitui potest, quā si maior esset, nec minus legitimam personam habet, per se in iudicio standi, sed eandem per omnia, 6. 12. Matrimonium contrahens an ex vi pragmaticae bona sua, & vxoris perinde administrare absolutē possit, ac si aetatis veniam a Principe impetrasset? 6. 13. & a. n. 41. Matrimonium contrahēs ante 18. aetate an ex vi pragmaticae post id tempus proma iore habitus cōsetur, vt & restitutionis in integrum beneficio excludatur, & legitimē in iudicio cōparere possit? 6. 15. & a. n. 54. Ex vi pragmaticae bonorum vxoris curā non recipit, quia hoc esset ei valde onerosū, 6. 36. Magnū, ac mirabile priuilegiū ab ea cōsequitur, vt bonorum suorum, & vxoris administrationem a curatore absque aetatis venia remouere possit, non amittēs alia minorum beneficia, quae amittūt talē veniā impetrātes 6. 43. Iurās non cōtrauenire contractui a se celebrato, fingitur maior, & idē aduersus eū restitui non potest, in quo similis est minori, aetatis veniam impetrati, 6. 56. Si maior sit 14. aetate licet super possessoria causa in iudicio agere possit, tamen aduersus acta praedicialia iuuari valet restitutionis beneficio, 6. 60. Idem in causis beneficialibus, & alijs spiritualibus 6. 61. Quod ei actus, vel contractus a lege permittatur, vel quod administratio cōcedatur, strictē tantū quoad nudos terminos diuersificatur, at in modo statuendi, & in ratione statuti minimē differunt, 6. 63. Etiam post 18. aetate matrimonium contrahēs, pragmaticae priuilegio, bonorum suorum, & vxoris administrationem ei concedente potitur, ex receptissima praxi in Hispalēsi, & Granatēsi Senatu, 7. 10. Post tactū 18. aetate matrimonium contrahēs, & si pragmaticae verbis iuxta eorū corticē non cōtineatur, at sub eius mēte, & ratione comprehenditur, 7. 47. Cetera

tera vi. in verbo *cura, curator, matrimonium, pragmatica, pupillus.*
 Missionis in possessionem beneficium, vi. in verbo *beneficium.*
 Monarchica gubernatio melior sepe visa est ceteris gubernationibus, 4. 40
 Mulier coniugata pro marito captivi redemptione absque iudicis licentia bona sua alienare etiam apud nos potest, 6. 18. Viro defuncto ad secunda vota transiens, iniuria quodammodo illi videtur irrogare, & ex ea susceptis liberis, & quare? 7. 41.
 Mulieres in Hispania succedunt in Regno, masculis deficientibus, licet secundo sit apud Gallos, ex eorum lege Salica, 4. 92. Plures fuere valde constantes, prudentes, fortes, & Republicam optime gubernantes, 4. 93.
 Mulierum consilium in condendis statutis adhibendum regulariter non est, & quare? 4. 6. Genus imperiosum est, 4. 8. Conditionis non in omnibus deterior est quam masculorum, imo in plerisque melior, 4. 89. Cetera vi. in verbo *femina.*
 Mutuans filiofam. ex S. C. Macedonia non caret actione ad condicendam pecuniam mutuam tam adversus patrem, quam adversus filium ipsius, etiam sui iuris effectum, quod ex rationis identitate ad similes casus, & personas extenditur, 7. 29.

N

Negatio plerumque per incuriam omitti solet, & supplenda est, ut legitimus auctoris sensus constet, 13. 4. *verf. Nec novum.*
 Negligens perire implementum conditionum sub quibus tantum se obligatum fatetur, ut gerissimam contra se presumptionem habet, quod vel simpliciter absque illis se obligavit, vel ab eo iure, quod per illas sibi quasi fuerat, ultro postea recessit, 25. 58.
 Negligentia sua nemini debet esse proficua, imo danosa, & quare? 26. 17. Si videlicet talis sit, quae culpa adscribi possit, secundo alias, & qualis ea sit? 26. 76.
 Nominandi facultatem habes potest eam alij committere per speciale mandatum ad id concessum, vel ratam habere nominationem, ab alio suo nomine factam, 16. 44
 Nominatio si ab eo, cui illa iniungitur, facta non sit, eius herede in dubio nominatum censeri Baldus, & alij docue-

re, quorum sententia late declaratur 16. 34. & seqq. Vi. rursus in verbis *emphyteusis, emphyteuta.*

Notariorum consuetudo circa aliquot clausulas apponendas in instrumentis contractu, efficere non potest, ut si illae non sint appositae, pro apposis habentur, nisi ex his sint, quae ad naturam contractus pertineant, 20. 35. Abusus in apponendo aliquot clausulas in instrumentis, contrahentibus regulariter non nocet, & quando id procedat? 20. 40. & 41
 Notarius, seu tabellio iure Regio Hispano nihil aliud in instrumentis apponere potest, quam id, de quo nominatim a partibus rogatus fuit, 20. 26. Censetur rogatus apponere in instrumentis clausulas consuetas, & quas apposuit censetur etiam de partium voluntate apposuisse, 20. 39.

Nouum non videtur quod fit in antiqui continuatione, & executione, 15. 78.
 Nupta in usu iuris modo dicitur quae in domum viri ducta est, & ab eo cognita, ad differentiam sponsae de praesentibus, modo strictius quae in domum ducta non dum a viro cognita est ob aetatis defectum, ad differentiam uxoris, quae proprie & stricte dicitur in qua virumque concurrat, 7. 38.

Nuptialia lucra, vi. in verbo *Iura, Statutum.*

O

Obligare quemquam inuitum non debet esse in potestate tertij, 23. 25.
 Obligatio conventionalis legali adiuncta potest operari, 2. 71. Etiam soli mariti minoris consistit, simulque uxorem afficit, & contra, in bonis communibus, ultra quae vel in integrum restitutioni subiecta est, vel ipso iure nulla, prout facta fuerit, vel cum auctoritate, vel contra auctoritatem curatoris, 2. 73. Contenta in instrumentis iurato contra dispositionem legum Regiarum, effectum nullum habet, si obligatio ipsa & contractus aliter non probetur, puta ex testibus in instrumento descriptis, vel alijs qui eius confessioni, aut contractui ipsi praesentes fuerunt, 10. 68. Si aliter probetur, quam ex instrumento ipso, in quo obligatio, & contractus iuratus interuenit, modicum vel nullum subest periculum fraudationis Regiae iurisdictionis, & quare? 10. 70. Si facti sit, eius loco

loco succedit, obligatio ad interesse, & qualiter hoc procedat? 20. 6.
 Obscuritatis vitium ferè semper breuitati annexum est, 1. 64.
 Omne, vel totum qui dicit, nihil excludit, 1. 13.
 Omne reale fundo impositum eius possessore sequitur, 13. 46. & vi. in verbo *iur.* Cum annexum est rei a clerico possessae, potest laico, cui debetur, id a re ipsa exigere coram suo iudice seculari, & quare? 14. 59.
 Opinio ultimo loco relata, magis probata videtur a referente, 19. 48.
 Ordinationes Lusitaniae, ac Britanniae, minore coniugatum ab anno suae aetatis 20. a curatoris potestate liberantes, maiorem eum faciunt, ut non possit in integrum restitui adversus contractus, nec in iudicio per se comparere dicere de nullitate actorum sibi praedicialium, 6. 16. Rursus vi. in verbo *Statuta.*
 Ordo litterarum ita demum attendendus est, cum menti, & intentioni disponentis non refragatur, secundo si illi contradicat, & qualiter hoc contingat? 26. 68. & 70.

P

Pactum, quo simpliciter exceptiones, aut iuris remedia excluduntur, restitutionis in integrum beneficium exclusivum non censetur, idemque in statuto, 5. 14.
 Quo inter contrahentes agitur, ut aliquid per scripturam tantum probari debeat, nec per testes probari possit, non valet ex nonnullorum sententia, quae ab alijs simpliciter accepta merito rejicitur, & ita demum vera esse intelligitur, si pactum versetur circa rem, quae a contrahentium voluntate non pedeatur, secundo alias, & eius rei exempla remissive, 12. 44. & 45. De probanda soluti debiti per scripturam, & non per testes, non valet, quia non potest censeri interpositum, sed necessitatis vi impellente, & creditoris ea abutentis dolo exortum, nisi iuramentum accesserit, quo doli praesumptio excluditur, 12. 46. cum 2. seqq. De contractu in scriptis celebrando ideò valet, quia contractum aliter factum imperfectum, ac nullum reddit, ita ut nullum contrahentium eo iuvare possit, aut perficere in eo cogatur, 12. 49. De re lo-

quendo pro eodem pretio priori conducto potius quam alteri, libertate adimit domino, conductore expellendi finito tempore, & locandi cui velit rem suam, quod graue, & iniquissimum est, 12. 57. De non alienando cum speciali rei hypotheca, etiam in casuali contractu adijci potest, & operatur effectum, ut eius virtute excusio dirigere possit adversus tertium huiusmodi hypothecae possessorem, nec ad eum effectum censetur prohibendum in extravagantibus Martini, & Calixti, nec in motu proprio Pij V. D. 14. n. 51. & 52. De ingrediendo possessionem auctoritate propria, per se solum non sufficit ad executionem adversus tertium, nisi adsit clausula constituti, vel precariorum, aut retentionis usus fructus, quomodo, & non aliter, hoc pactum non distat ab illo de non alienando cum speciali rei hypotheca, 14. 53. Omne, sui naturae stricti iuris est, stricteque interpretandum, maxime contra eum, qui legem aperte dicere potuit, 17. 41. Efficere quod inter partes potest, multo magis generaliter potest lex, vel statutum, D. 20. a. n. 28. maxime n. 32. Palac. Rub. & Didac. Castell. taxatur existimantes praescriptionem contra uxorem matrimonio durante, vel ut agere impeditam non currere, D. 9. n. 1. & 5.
 Papa in materia sui naturae spirituali potest quandoque, certis ex causis temporalem iurisdictionem casualiter exercere, 4. 83. Legitimare potest etiam quod ad temporalia filios illegitimos Regum, ac Principum, superiorem non recognoscendum, non etiam aliorum, nisi sibi sint subditi ratione temporalis iurisdictionis, nec dispensare ad eum effectum in radice matrimonij irriti, 4. 83. & 84. Non tenetur ex iuris necessitate sequi consilium Cardinalium, sed ex decencia tantum, 4. 85. Statuere non potest, quod matrimonium ratum, siue praesentis consensu perfectum, per subsequens copula consummatum dirimatur, 19. 21.
 Vi. rursus in verbo *Rom. Pontif.*
 Paraphernalia uxoris bona quae dicantur, D. 2. n. 62. & D. 9. n. 7. Tacite pro eorum securitate, ac restitutione soluto matrimonio mariti bona hypothecata habet, quaque haec praedicationis

tionis iure respectu anteriorū mari-
ti creditorū nō gaudeat, in quo à do-
te differūt, 2. 64. Marito tradita, do-
talib⁹ in multis etiā olim æquipara-
ta sūt, 9. 28. Si nō sint marito tradi-
ta, nō est ille priuatiuē legitim⁹ eo-
rum administrator, sed cumlatiuē
cum vxore, ita vt hæc administrare
quoque possit, quadam tamen inter
vtrūque adhibita differentia, 9. 29.
Participium & gerundium futuri tem-
poris, cōditionem, & formā præcisē
obseruandam inducit, D. 7. n. 53.
Partis quodā partē idē ius, ac iudicium
est, quod toti⁹ quodā totum, 4. 20.
Partitarū leges in dubio leges iuris cō-
munis corrigere nō cēsētur, sed iuxta
eas earū q; distinctionē accipiendæ sūt,
D. 19. n. 43. & D. 26. n. 88. circa fin.
Pater maiore in filiū potestate gaudet,
quā curator in adultū, 1. 65. Imò illa
propriè potestas est, hæc nō itē, 1. 45.
Suū ipso iure facit quicquid fili⁹, quē
in potestate habet, acquirit, 1. 35.
Nō tamē bona filiof. ex linea mater-
na delata, ipse acquirit quodā pro-
prietatē, sed quodā vsūfructū tantū,
nec quæ matrimoniū causa filiof. col-
lata sūt ab altero cōiuge 7. 33. Aduē-
titorū filij bonorū, in quib⁹ vsūfru-
ctū habet, est sol⁹ legitim⁹ administra-
tor tā in iudicio, quā extra 9. 11. cum
seqq. *ubi id latè declaratur.* Apud ho-
stes decedēs fictione legis Corneliæ
patriā potestatē, & cætera iura ciui-
lia, tā quodā testamētū ante captiui-
tatē factū, quā quodā intestatā sui
successionem perinde cōseruat, ac si
antē captiuitatē decessisset, 11. 104.
In feudo, & emphyteusi nouis, pro se
& filijs quasitis, ita demū illis præiu-
dicare nequit per alienationem, aut
trāslationem irrequisito domino in
alium factam, si filiorum factum, vel
contemplatio in eius cōcessione pa-
tri facta intercessisset, 15. 104.
Patiētia sola dñi, vt cōductor finito lo-
cationis tēpore in re locata perman-
eat, tacitā inducit relocationē, iisdē
illi⁹ qualitatib⁹ gaudentē, in prædijs
quidē rusticis pro seq. āno, in vrbanis
autē prout quisq; habitauerit, 12. 13.
Patrimonij sui vires an quisque scire

præsumatur? 8. 46. & 48.
Patron⁹ operis pij, ex vniuersis testato-
ris bonis fūdati, vicē heredis gerit 8. 2.
Peieratur⁹ nemo præsumitur, vt Eccle-
siastico iudici contra ipsum iurisdic-
tionem tribuat, 10. 50.
Peius id esse alicui cēsetur, quod cōtra
eius voluntatē fit, licet ipsi alioquī
fit vtilius, 12. 59.
Pelagi⁹ post miserā Hispaniæ cladē, &
Maurorū inuasionē, vt vir fortissim⁹
in Principē electus est à Gothis, qui
apud Cantabros, & Astures vastati-
oni Maurorum supererant, & eius
rei historia remissiuē, 4. 32.
Periculum maius vbi est, ibi cautius est
agendum, 2. 7. & D. 6. n. 53.
Perturū maximē in actu serio, quale in-
strumētū est, multò min⁹ quā aliud de-
lictū præsumitur, 10. 48. Et⁹ ratione
potest etiā laic⁹ ad Ecclesiasticū iudi-
cē trahi, ab eoq; puniri, & quare? 10. 36
Perpetuatio quarūcūq; actionū in 40.
an. fit per litis cōtestationē super eis
factā, 26. 92. Nō est sublata per l. 63.
Tau. aduers⁹ Ant. Gom. *ibi*, cui⁹ fun-
damento fit satis 26. 93.
Petri Mangrela secura traditio, falsum
quē eius fundamentum ex Baldi do-
ctrina sumptum notatur, 12. 68.
Pet. Nuni⁹ de Auēdaño, ad hoc vt chi-
rographū recognitū executioni mā-
dari possit, exigēs vt ante omnia cō-
stet, illud fuisse recognoscenti lectū,
refellit ob præuixæ lectionis præ-
sumptionē, quæ cōtra recognoscētē
adeft, 25. 38. Generaliter etiam exi-
git, quod chirographū à recognoscē-
te impugnatū nō fuerit, duct⁹ autho-
ritate Rod. Suar. cui⁹ doctrina expē-
ditur, 25. 39. cū 6. seqq. Accipiendus
est, alioquī refellēd⁹, de impugnatio-
ne chirographi ex aliquo defectu,
qui ipso iure præsumatur, dū cōtra-
riū ab aduersario nō probetur, nō de
impugnatione alio modo à recognos-
cente facta, & quare? 25. 46. & 47.
Cōmendatur, ac declaratur loquens
in terminis quarundam legū Regia-
rū, nec rectē ab Azeuedo perceptus,
26. 46. cum seqq. vsque ad n. 61.
Petrus Augustinus Morla taxatur,
dum specialem exigit hypothecam,
vt con-

vt cōductor, à singulari successore
expuls⁹, interesse cōsequi ab eo pos-
sit, quasi generalis nō sufficiat, 20. 12.
Pignoratitia actio. vi. *ubi hypothecaria*
Pignus prætorium minimē constitui-
tur per instrumentum, ex quo exe-
cutio cōpetit, nisi in eo adsit obli-
gatio bonorum, & traditio saltē
ficta per constitutum, vel similem
actum, 20. 19. & 20.
Plus, min⁹ vè dictio, certā quātitatē
quæ ex expressione cōstat, minimē
auget, vel minuit, D. 24. n. 15.
Poenalis actio ex Prætoris edicto pro-
dita est in eum, qui in albo propo-
sitū iurisdictionis perpetuæ causa,
corruperit, quæ ex rationis idēita-
te ad similes casus extēditur, 7. 27.
Portiæ minoris dictum ab Erasmo cō-
mendatum refertur, 7. 42.
Positio nam vsus olim Iurisconsultis,
& Imperatorib⁹, antiquis quē Pō-
tificibus fuit incognitus, postea q;
in iudicijs receptus, & à nouiori-
bus legum, & canonum conditori-
bus probatus, D. 22. nu. 20. 22. &
23. Illis facta respōsio in quo diffe-
rat ab instrumentorum editione?
22. 25. cum 4. seqq. vbi variæ dif-
ferentiæ rationes referuntur, ac re-
felliuntur, & vera traditur n. 30. Vi-
rursus in verbo *reus*.
Poffe id dicimur, quod commodè, &
honestè possumus, 6. 28.
Possessio, cum facti sit, non potest iu-
re ciuili infirmari, & qualiter hoc
accipiendum sit? 14. 60. *vers. Nec*
obst. Rei emphyteuticæ vel feuda-
lis, ab emphyteuta, vel vasallo vē-
dētē emptori tradita absq; dñi dire-
cti cōsensu, & approbatione nihil va-
let, vt nec valet vēditio ipsa, 19. 51.
Possessor rei, cui onus affixum est, non
cōuenitur nomine proprio, sed il-
lius, qui prim⁹ onus imposuit, qua
ratione res ipsa dicitur conueniri,
vt potē prim⁹ debitorē, qui on⁹ il-
lud rei imposuit repræsētās, 14. 57.
Possessoris ac præueniētis causa in iu-
re passim melior habetur, 4. 75.
Posterorum appellatio eadē est, quæ
& liberorū, & descēdentiū, qua om-
nes inferiores tātū, nō etiā superio-

res cōtinentur, quicquid latius id
vocalū Duarens vsurpet, 11. 60.
& 108. *post med.*
Potestas mariti in vxorem merè æco-
nomica est, vt potē directa ad gu-
bernandum tam personam vxoris,
quā res, 1. 39. Longè diuersa est
à potestate curatoris, cui maritus
minor subiectus est, adedquē rectē
se cū ea cōpatitur, & cōcurrere pō-
test, 1. 40. & 55. Propriè potestas
est, denotans mariti superioritatē
in personā, & res vxoris, licet di-
uersimodè, 1. 41. & 51. Apud Gal-
los ex veteri eorū more per omnia
patriam potestatē æquabat, 1. 42.
Potestati alicuius subiectus rectē pō-
test alium sibi subiectū habere res-
pectu diuersæ potestatis, alias se-
cūs, D. 1. n. 5. & 38.
Prælati Ecclesiasticis libera facultas
iure cōcessa, feudū vel emphyteu-
sim, post mortē vltimi possessoris ad
Ecclesiā reuerfa, iterū alij cōcedē-
di, qualiter accipienda sit? 15. 75.
Præscribere quis longo tempore pō-
test rem acceptam ab vxore ex cō-
tractu, etiā absq; mariti interuētū
celebrato, & multò magis debitū,
ab illa non exactū, & quare? 9. 50.
Præscriptio actionis merè ciuilis, pu-
tā ad exequēdū, reddibendū, vel si-
milia, etiam cum mala fide debito-
ris, imò & contra Ecclesias, & loca
pia procedit, 8. 14. Actionis perso-
nalis ex debito descendentis, solu-
tioni similis quodā hoc habetur, vt
præscriptionis exceptione proba-
ta, liberationem debitor consequa-
tur, ac si verè soluisset, 8. 19. Ex se
non sufficit ad tollendum debitum,
nisi quatenus arguit solutionem ex
trāscurfu tēporis, Regijs legib⁹ de-
finiti, 8. 21. Si simpliciter allegetur,
videtur etiā bona fides implicite al-
legata, 8. 28. Quod non currat ad-
uersus ignorantē ius sibi cōpetens,
vel factū ex quo tale ius descendit,
nonnulli existimarunt; sed contra-
rium tanquā verius, ac receptius
defenditur, 8. 30. & 32. cum seqq.
Licet currat contra ignorantem
ius suum, vel factum, ex quo illud
D d d 3 proue-

I N D E X

provenit, ignorantiam tamen restitutio competit ex generali clausula, *si qua mihi iusta causa videbitur*, 8. 35. Si sit longissima, puta 30. vel 40. annorum, restitutionis quoque beneficiū excludi plurimi existimarunt; sed contraria sententia restitutionem admittens æquior, tutior, ac receptior est, in praxiq; seruanda, 8. 36. & 37. Si sit centenaria, non æquē aduersus eam restitutio admittitur, ex veriore, ac tutiore sententia, & quare? 8. 38. Potissimum illum finem habet, ut lites minuat, 8. 39. An & quādo currat contra uxorem in bonis paraphernalibus? D. 9. n. 1. & se 13. & vi. sup. verbo *Palacius Rubeo*. Alienationis verbo cōtinetur, 9. 4. Et de intellectu late à n. 42. Contra filiumfam. patria potestate durante regulariter nō currit, in illis nepē bonis, in quibus patri vsusfructus quæritur, quod in maternis, vel alijs aduentitijs regulare est, 9. 2. & 10. Currit tamen in illis aduentitijs bonis, in quib⁹ patri vsusfructus non quæritur, nedum si ab initio vsusfruct. patri quæri non potuit, pro quib⁹ filiusfam. perfectæ ætatis, potest absque patris consensu per se in iudicio agere, sed etiam in illis aduentitijs, in quibus vsusfructus patri quæri potuit, cæterū eius factio quæritus non est, licet in his filius etiam perfectæ ætatis agere in iudicio nequeat absque consensu patris, 9. 12. cum seqq. vsque ad nu. 26. *ubi late differentia ratio traditur inter vnius, & alterius generis aduentitia bona*. Ordinaria, scilic. longi temporis, alienatio legalis est, & alienationis verbo cōtinetur, adeoque prohibita censetur, si alienatio sit prohibita, D. 9. n. 43. 44. & 46. Longissima 30. vel 40. ann. sub alienationis prohibitione exclusā non censetur, aduersus Ant. Gom. recte taxatum à D. Ludouic. Molin. 9. 46. Etiam ordinaria, siue longi temporis, non includitur sub alienationis prohibitione non simpliciter facta, sed cū

modificatione, puta absque decreto, vel alia solennitate, & quare? 9. 47. Omnis ex eo tempore currit, ex quo ius ipsum competit, & in iudiciū deduci potest, 26. 3. Introducta est ad extinguendum aliquod ius formatum, & in esse deductum, 26. 23. Iuris exequendi, iure nostro Regio decennij spacium habet, idque tantum conceditur iuri executiuo iam producto, D. 26. n. 1. & 23. Iuris exequendi ex chirographo recognito, dūtaxat currit à die recognitionis, 26. 19. Ita demū à die recognitionis incipit, si chirographum purum sit, secus si conditionale, vel in diem, quia tantum curret à tempore euenientis postea cōditionis, vel aduētu diei, 26. 28. Iuris executiuo, tunc demū ex vi ordinis legum Regiarū præcedere debet præscriptionem iuris ordinarij, cum vtrumque ius ab initio simul competit, secus si primò ius ordinariū cōpetat, quia id primò præscribetur, 26. 71. Quod per solam executionis petitionē, & instrumenti productionem in iudicio factam intra tempus ad exequendum datū interrumpatur, quasi lis per eam videatur cōtestata, nonnulli existimarunt, 26. 82. Sed cōtrarium tāquam verius defenditur à n. 83. Non omnis per solam citationē ciuilitate interrumpitur, sed merè odiosa, at quæ etiā fauorem continet, ut præscriptio ordinaria longi temporis, titulum, & bonam fidem exigens, non nisi per litis cōtestationem interrumpitur, & quid iure Regio? 26. 88. Quæ per solam citationem interrumpitur, à tempore interruptionis denuò inchoanda est iuxta antiquam actionis naturam, quæ verò per litis cōtestationē, qualiscumque vitæ sit, in 40. annos perpetuatur seu prorogatur, 26. 92.

Præsumptio iuris violenta, quæ iuris, & de iure vulgò dicitur, probationem in contrarium regulariter nō admittit, 12. 83. Quæ fortior est, minorem vincit, 21. 75. ad finem. Iuris

M A T E R I A R V M.

Iuris tantum quæ contra aliquem adest, cessat per contrariam ipsius probationem, 25. 35.
**Prætor in edicto à se proposito inl. ait Prætor 7. D. de iure deliber. quæcumque hereditaria bona, tam mobilia, quàm immobilia complectitur, & non tam prospexit pupillis, ad quos hereditas delata est, quàm vltioribus heredibus, qui pupillis demum intra deliberandi tempus non aduentibus, defuncto successuri forent, & quare? 5. 41. & 42. Nedum tutoribus prohibuit voluntariam bonorum hereditariorū diminutionem, siue alienationem, sed etiam eis aditum præclusit, per quem ad necessariam deueniretur per actionum exercitium, 5. 43. Dum suis heredibus abstinendi beneficium concessit, non ab eis abstulit sui heredis existētiā, seu dominij cōtinationem ipsis iure cōmuni competentem, nec eius effectus, sed tantum eos liberavit oneribus hereditarijs non sponte susceptis, 11. 46. & 47. Eius edictū Carbonianū, & inde prodita transmissio explicatur, 11. 115.
Pragmatica anni 1623. circa Regni reformationem emanata cap. 19. vers. *T. si se casare*, vbi de priuilegijs minorum matrimonium contrahētium agitur, refertur, 5. 1. Nihil aliud indulgit minoribus matrimonium cōtrahentibus, quàm speciali matrimonij fauore eisdem subducere à iuris regula, illis sub curator in iugo constitutis, minimè bonorum suorum administrationem permittente, 5. 5. Minores, postquam sub curatore sunt matrimonium ineuntes, æquiparant adolescentibus, qui ab initio sine curatore viuere elegerunt, quorum instar administrationem nō liberam, sed restitutioni obnoxiam recipiunt, 5. 6. & D. 6. n. 40. Nullum alium finem habuit, quàm minores præmio, ac fauore allicere ad matrimonium contrahendum, D. 5. n. 15. & D. 6. n. 34. Exemit eos à curatorum iugo, & ad pristinum reduxit statum,**

quo erant antequam curatores acciperent, & eius rei effectus, 5. 16. & 20. Et si generaliter loquatur de minorib⁹ cōiugatis, adeoque generaliter, & indistincte accipienda videatur tam de minoribus curatore carentibus, quàm eum habentibus, re tamē vera solum intellexit de minoribus curatore habentibus, quia de illum non habentibus similiter accepta, nihil quoad eos operaretur, D. 6. n. 1. 20. & 21. Administratione eis simpliciter cōcedens, & si iuxta potissimam verbi significationem videatur plenam, & integram absque spe restitutionis cōcessisse, tamē iuxta subiectam materiam, & irregularem pragmaticæ casū, talē nō intellexit, sed restitutioni obnoxiam, nec vllū aliud minoris ætatis priuilegium illis abstulit, quia non tam eis fauorabilis esset, quàm odiosa, D. 6. nu. 2. 19. 22. 23. & 54. Minorem, matrimonium contrahentem, maiorem non reputat, neque fingit, 6. 32. Equè respicit res vxoris, ac proprias mariti minoris, & ideo eas pariformiter determinat, 6. 33. Si minori cōiugato curam bonorum vxoris sugcōcessisset, plura specialia aduers⁹ iuris regulas contineret, 6. 37. In verbis illis, *sin tener necessitas de venia*, non significat, minorem coniugatum eodem modo ab anno 18. bona sua, & vxoris administrare posse, ac si ætatis veniam à Principe impetrasset, sed nō egere venia ad remouendam à curatore administrationem, & in se transferendam, 6. 41. Si æquiparare omnino voluisset minorem matrimonium cōtrahentem ei, qui ætatis veniam impetrauit, eodem modo illi administrationem concederet, ac si maior à Principe fact⁹ esset, atque ita vteretur verbis, omni modam similitudinem denotantibus, 6. 42. Non minus singulare, ac priuilegiarium ius cōtinet, quàm Principis venia, imò ea longè fauorabilis, 6. 48. Concedit administrationem minorib⁹ cōiugatis, ut minoribus, nulla

INDEX

facta inquisitione vtrum capaces sint, necne, & quare? 6. 49. Illa ratione nititur, vt hominum propagationi, status quæ matrimonialis foelicitati, ac frequentia suppetiâs feratur, quæ ratio non tantum refertur ad priuilegiû minoribus indultum, sed & ad alia, maioribus quoquæ 25. annis ex eadem matrimonij causa concessa, D. 7. n. 13. & 14. Imitata videtur in sui dispositione antiquas leges Iuliam Miscellam de maritandis ordinibus, & Papiam Poppeam, 7. 15. Non supponit præcisè, minores ante tactû 18. annum matrimoniû contrahere debere, sed id casualiter euenire posse, & quare? 7. 49.

Praxis Neapolitani consilij, & intelligentia legis ne cui, 32. C. de locato, à Nicolao Gizarello, & alijs tradita refertur, D. 12. n. 6. & impugnatur à nu. 48.

Precibus frustra impetratur quod iure communi conceditur, 1. 28. & D. 17. n. 6.

Primogenitus tantum admittitur in Regni successione, id quæ iuri diuino, naturali, & positiuo consentaneum est, & apud Hispanos apertissima lege Gothica, & Regia partitæ confirmata, 4. 55. Viuo patre cedens, primogenituræ ius transmittit ad ipsi⁹ liberos exclusis patris, 11. 80. Rursus vide in verbo *Majoratus*.

Princeps regulariter ius commune cû cæteris habet, 1. 10. Minor, cum solus Regnum administrat, omnino consilio indiget, id quæ requirere, ac sequi tenetur nõ ex sola humanitatis, & honestatis ratione, sed ex ipsa iuris necessitate, iuxta vim, quæ directiuam vocant, 3. 17. Tunc dicitur solus Regnum administrare, cum non tantum absq; curatore agit, sed & sine alio, spontè à se in familiarem, seu domesticum consultorem (quem vulgò priuatum dicimus) assumpto, 3. 13. Etatis veniã minori non concedit nisi desiderati, & qualiter hoc procedat? 6. 52. Secularis nequit sua lege iu-

ramentum præstandum irritare nõdum directè, & immediatè, sed nec indirectè ac remotè, & quare? D. 10. n. 61. & 62. Et si posset irritare contractum, cui iuramentum accederet, adhuc iuramentum ipsum sublato contractu per se subsisteret, & seruandum esset, D. 10. nu. 63. Ecclesiasticus potest indirectè matrimonium clandestinum irritare, & quare? 10. 62. Nullus in tertij præiudiciû statuere quicquam censetur, nec de potestate ordinaria potest, 16. 53. Et si in locatione rerum suarum non debeat esse peioris conditionis quàm priuatus, non tamen ex eo peioris conditionis esse censendus est, quod priorum conductori locatione finita pro pretio ab altero oblato re-locare teneatur, idemquæ in Republica, & Ecclesia, & quare? D. 13. n. 30. iunctis n. 34. & sequentibus, ac n. 55.

Principis consensus ad consuetudinem inducendam an requiratur iure communi controuersum est; sed apud nos res est expedita ex legibus Regijs, talem consensum planè desiderantibus, qui nedum interuenit in actibus, ex quibus Hispana consuetudo, vt Reges adulti absque curatore Regni gubernaculum suscipiãt, inducta est, sed & populi, seu Regni, illis actibus cum posset nõ contradicentis, 3. 31. & 32. Interesse pecuniarium tantum consideratur, ipsi obueniens ex administratione ac locatione bonorû eius, quæ per alios publicè fit, non verò affectio, vni magis quàm alteri locandi, idem quæ in Republica, & quare? 13. 36. Maior potestas, ac fidei obseruatio, secum contrahentibus exhibita, faciliore, ac firmiore, rerum eius acquisitione facit, idem quæ in Republica, 13. 45. Bona priuato locata non possent ipsi Principi pro pensione obligata esse, nisi eorum bonorum dominium saltè in conductorem transferretur, idem quæ in bonis Reipublicæ, 13. 47.

Priua-

MATERIARVM.

Priuatus Principis minoris, siue qui tantam eius gratiam meruit, vt in familiarem, ac domesticum ipsius consultorem eligeretur, iure optimo, quod ad Reipublicæ gubernium, iustitiæ quæ administratione attinet, curatoris vices gerit, 3. 22.

Priuilegium alicui concessum secundum morem præteritum, non est conditionale, sed purum, & certum, licet de tali more nõ constet, 24. 12.

Probare nemo rectè dicitur aliquid ita esse, dum id tantum probat, quod ab eo contingit abesse, 3. 35.

Probandi facultas angustanda nõ est, 12. 42. ad fin.

Probatio superflua eius, quod probatum non releuat, non admittitur, 12. 4. & D. 24. n. 71. Vbi facienda est in ea re, quæ ex peculiari ipsius natura nõ magis testes exigit, quàm instrumenta, prout in contractibus regulare est, parè vim obtinet per testes facta, ac per instrumenta, 12. 10. & 42. ad fin. Testium, cum diuino prodita sit eloquio, sui natura dignior est, quàm instrumentorum, 12. 43. Per quinque testes, vim habet publici instrumenti, & eo quod casu admittitur, quo per illud tantum probatio exigitur, ac per testes prohibetur, & qualiter hoc procedat? 12. 71. & 72. Debiti, in chirographo à debitore negato contenti, ad viam executiuam sufficiens nõ est, 23. 31. Vi. rursus in verbis *Instrumentum, testes*.

Proceres Regni, summi quæ consiliarij, vice populi Principi assistunt, eum quæ repræsentant, 3. 32. Regnorum Hispaniæ in actibus, in quibus admissèrunt, Regem minorem solum absque curatore regimè suscipere, non possunt dici ex aliqua tunc occurrenti causa id solum permisisse, aut expediens iudicasse, nisi à contèdente hoc ita euenisse talis causa ostendatur, 3. 34. Nulla alia causa moueri potuerunt, quæ quia ita expediens iudicauerunt publicè Regnorum quieti, quæ ex eorum administratione per curatores facta nõ parum turbari solet, 3. 49.

Producens scripturam si & quatenus pro se facit, & non aliàs, tali protestatione non iuuatur quominus in his etiam, quæ contra se faciunt, eidè scripturæ stare teneatur, 24. 41.

Prohibitio legalis absoluta regulariter titulum inficit, ac nullum reddit, D. 9. n. 43. D. 14. à n. 32. & D. 21. n. 37.

Prohibitum cum iure quid est alicui, id omnè prohibitum censetur, per quod ad illud deuenitur, 5. 44.

Promissio simplex à simplici assertione eodem modo differt, quo iuramentum promissorium ab assertorio, 10. 24. Dotis, vide in verbo *dotis*.

Propter quod vnumquodque tale, & illud magis, 4. 42. D. 6. n. vlt. & D. 7. n. 52. circa med.

Protestatio iuri contraria non admittitur, nec protestatem releuat, 24. 40. Regulariter ius protestatis illæsum conseruat, 25. 56.

Prouincia quælibet in suo sensu abundat, 1. 78.

Puberes, qui post mortem patris rebus suis rectè, & utiliter administrandis curatorum auxilio indigēt, possunt etiam si velint illo non vti, & absq; curatore viuere, 2. 54. Non tamen possunt semel à se susceptos curatores deserere, ab eorum se potestate liberari petentes, quasi ipsi rebus suis administrandis idonei sint, 2. 55.

Pulchritudo bonum est sui natura amabile, & iucundum, ac magnopere in consideratione habitum apud varias gentes, quæ Regem sibi eligere consueuerunt, per se tamè sufficiens non est ad Regnum consequendum, si alijs virtutibus exuta sit, 4. 70. Infantilis ætatis solet postea crescete ætate, vel ex alijs causis euanescere, 4. 71. ad fin.

Pupillus, vel adultus si alibi quàm apud tutorem, vel curatorem educatur, alimenta ei decernenda sunt, 1. 53. Ab adulto in eo distinguitur, quod pupillus inuitus tutorem accipit, adultus nõ itè curatorem, 2. 18. Agens, nec curatorem ad litem eligens

INDEX

gens non auditur, 2. 42. Si ab aliquo in iudicio conueniatur, nõ debet esse in eius potestate, nullo petito, aut nominato curatore, iudicium subterfugere, 2. 43. Sol⁹ abf⁹ curatore ad litem iudicium sponte suscipiens, actorem pro se sententiam obtinentem eluderet, ob iudicij nullitatem, 2. 44. In iudicio conuentus, curatorem ad litem nominare ad actoris instantiam cogitur, 2. 45. Ad quamcumque litem, vel sibi à quocumque mota, vel à se cui libet mouendam, petere ac nominare certum curatorem debet; idemque in adulto, 2. 48. Cum aliquo in iudicio experiri, siue agere volens, non est necessariò cogendus vt certum sibi ad litem curatorem petat, sed sufficit, quòd illo non petito ac nominato in iudicio cõparens, possit ab ei⁹ limine per iudicem repelli, quòd iudici ex officio licet, etiã reo non petente; idemquẽ in adulto, 2. 49. Cum petere, ac nominare curatorem ad litem cogitur, nõ uti quẽ compellitur captis pignorib⁹, vt aliqui falsò crediderunt, sed ita, vt illo nõ nominante, vel ad nominandum infra terminum sibi cõcessum non comparente, tunc demum ipse iudex nominet, & plures DD. de hac praxi testates referuntur, 2. 52. Tutoris loco non proprium curatorem accipit, sed adiutorem, qui illius defectum suppleat, qui & curator plerumquẽ nominatur, & actor, 5. 2. 6. Quis propriè in iure dicatur? 5. 66.

Q

Qualitas à statuto præsupposita, vtpotè præambula, videtur ab eodem statuto requisita, 7. 4. A lege vel statuto requisita, ante omnia verificari debet, vt ei locus sit, 7. 5. & D. 26. n. 21. ad fin. Maximè si pro forma, & substantia legis vel constitutionis requiratur, 7. 6. A lege vel statuto præsupposita, tunc demum requisita videtur ita vt sine ea dispositio locum habere

nequeat, cum qualitas ipsa præcisa est, non aliàs, 7. 51. Absque subiecto subsistere nequit, D. 11. nu. 67. in fin. & D. 26. n. 10. Individua, & actui confesso coniuncta, nec cõtra se præsumptionem habens, non potest ab ipsa confessione diuidi, sed vel simul cum ea admittenda est, vel simul repellenda, nisi talem qualitatem impugnàs probare paratus sit, 24. 44. & 45. Confessione ita adiecta, quòd cõfitens soluerit pecuniã debitã, vel pactum sibi factum fuerit à creditore de non petendo, diuidua est, & separata ab ipsa confessione, cõtra plures, qualitatem hæc confessioni cõnexam existimantes, 24. 47. Quæ licet sit actui confesso coniuncta, & connexa, alioquẽ tamen contra se præsumptionem habet, diuidua dicitur, siue à confessione separabilis, 24. 48. Quæ quis ad sui iuris defensionem vitur, dolosè opposita non censetur, 24. 57. Quæ à confessione separari potest, executionem non impedit, & ideò ad decem dies reseruanda est, iure Regio probandis exceptionibus aduersus executionem oppositis præstitutos, quicquid contrarium, nempe interim à iudice terminum cõfidenti assignandum esse ad qualitatem probandã, magis placuerit. Aui lesio, & nõnullis alijs, quorum sententia conuincitur, 24. 58. & 59. cum seqq. Recognitioni adiecta, licet actui recognito connexa, & cõtemporanea sit, per se tamẽ stat, nec potest non distingui, & separari ab ipsa recognitione, & quare? 24. 77. Recognitioni adiecta, quæcumque sit, iuris contra se præsumptionem regulariter habet, quia si vera esset, verisimile non est, quòd nõ in eodem chirographo contineretur 24. 78. & 79. A iure præsumpta, vt exceptio defectus causæ, in chirographo non expressa, aut exceptio non numeratæ pecuniæ, à recognoscendo intra biennium in ipso recognitionis actu opposita, ipso iure executionem impedit, 24. 81. Recognitioni, vel confessioni ita adiecta, quòd

MATERIARVM,

quòd obligandi animus defecerit, iure minimè præsumitur, & ideò ea reiecta, dum probata nõ fuerit, recognitio vel confessio executioni mandari potest 24. 82. Quæcumquẽ sit, à delictum confitente pro ipsius excusatione opposita, iuris contra se præsumptionem habet, donec ab eo probetur, 24. 85. Adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi, 26. 21. Cætera vi. in verbis *Confessio, chirographum, recognitio.* Quantitas, quæ facile liquidari, & ad certitudinem redigi potest, non potest absolutè incerta, & inexecutable dici, 24. 26.

R

Ratio administrationis nisi finita tutela vel cura regulariter peti non potest, 1. 12. Ratio legis quantumcumquẽ generalis restringenda est ad speciem in eã propositã, vel illi omninò similem, nec vltius porrigenda D. 5. & 10. vbiquẽ n. 53. Quod ita procedit si ex generali rationis acceptione, & ampliatione ad alium casum absurditas aliqua resultaret, secus aliàs, quia tunc potius legem ampliat ad eum casum, imò & illum sub se comprehendit, D. 7. nu. 20. & seqq. D. 11. n. 94. & 95. & D. 13. n. 29. Illa, ob quam minoribus ætatis veniam impetratibus restitutio denegatur, non militat in his, qui ex vi Regiæ pragmaticæ anni 1623. bonorum suorum, & vxoris administratione consequuntur, D. 6. nu. 14. 47. & seqq. In proœmio legis adiecta, in omnib⁹ eius membris repetita censetur, eisquẽ intellectus lumen præbet, 7. 17. Finalis iudicatur, 10. 44. Eadem vbi est, eadem quoquẽ iuris dispositio vigere debet, & si illa sit diuersa, iuris dispositio debet esse diuersa, D. 7. n. 19. D. 13. n. 56. D. 17. n. 9. & D. 21. n. 8. Non vnã sed multiplex est, qua nituntur leges Regiæ, iuramentum in contractibus aliàs validis apponi prohibentes, 10. 34. In illis expressa, ne Regia fraudetur iurisdictione, sola finalis, ac principalis est, cætera verò impulsuæ; eãquẽ; cõadiuuantes 10. 43. Illa non verificatur in omni assertorio iuramento, sed in assertorio decisorio, & quare? 10. 46. cum seqq. Et in iuramento promissorio, vel actus omninò validi confirmatorio, siue corrobatorio, 10. 52. Alia quæ in Regijs legib⁹ exprimitur, vitandi subditorũ periuria, eodẽ modo declaranda, ac limitanda est ac finalis vitandæ fraudationis iurisdictionis, quã cõadiuuat, 10. 54. Vnica, quæ sola reddi possit, in quacumque l. ac dispositione habetur pro expressa, sec⁹ si plures sint, 10. 35. & 45. Excludendi primũ conductorem, aduersus dominum agentem locatione finita, vt rem sibi relocet pro eodem pretio, quòd alter offert, cum dominus se per scripturam ad relocandum non adstrinxit, cõmuniter à DD. tradita refertur, 12. 2. & vera traditur à n. 56. Equẽ militat in prædijs rusticis, ac in urbanis, 13. 7. Præferendi primò emptori, vel donatario secundum, cui traditio facta est, duplex esse potest, prior proueniens à dominio per traditionem secundo. quæsitò, quæ verificari nequit in secundo conductore, in rei locatæ possessionem inducto; altera dimanans à defectu actionis, qua caret primus aduers⁹ secundum, cum quo nihil cõtraxit, quæ ratio & in locationis contractu locum obtinet, 19. 12. & 13. Recognitio propriæ scripturæ nihil aliud est, quàm ei⁹ per relectionem approbatio, D. 21. n. 26. & D. 23. n. 3. Habet vim confessionis, plenissimamquẽ; inducit probationem, quæ refelli nullo modo potest, 21. 27. Quemadmodum & confessio, vt executionem mereatur, faciendã est coram competente iudice; etiam non pro tribunali sedente, nequẽ altera parte, vel ei⁹ procuratore præfente, & quare? 23. 11. Potest etiã fieri coram tabellione, vel apparitore (vulgo *alguazil*) de iudicis mandato,

INDEX

dato, 23. 12. Coram iudice in competenti facta, executionem non meretur, 23. 13. Prodest tamē saltē ad hoc, vt in ea persistere recognoscēs a suo iudice cogatur, 23. 14. Omnino extraiudicialis minimē ad executionem sufficit, licet testibus probata ad viam ordinariam proficit, 23. 15. Vt executionem habeat, debet fieri a parte, quæ chirographū scripsit, vel subscripsit, 23. 15. Tertij scribentis, vel subscribentis de mandato principalis non sufficit, si ille neget, ad executionem contra eum decernendam, D. 23. n. 24. In negante scripturam, vel mandatum ad eam, propriē dari non potest, licet adsit recognitio scribentis de asserto debitoris mandato, id quē testibus probetur, 23. 30. Vt executionis ius habeat, fieri debet ab habente legitimam personam standi in iudicio, 23. 34. Minoris curatore carentis, sufficit ad executionem contra ipsum decernendam, secus si curatorem habeat, quia ipsius interuentus in recognitione necessarius erit, 23. 35. Quod etiam ad executionem non sufficiat, & si minor curatore careat, magis probat Azevedus, cuius sententia cōuincitur, 23. 36. Instar confessionis, etiam iudicij præparatoriæ, minori sub tutoris vel curatoris potestate constituto minimē nocebit, 23. 40. An simplex, certa, & clara debeat esse? remissiuē, 23. 41. Vt executioni mandari possit, debet esse expressa, nec sufficit tacita, resultans ex silentio, 23. 42. Quod tamen tā ex communi DD. sententia, quā ex recepta praxi limitatur ita demum procedere, nisi huiusmodi tacita recognitio resultet ex contumacia, vel nolentis comparere post personalem citationem ei factam ex iudicis decreto, vt ad recognoscendum compareat, vel recusantis recognoscere, aut clarē respondere, quia alterutro casu iudex poterit chirographū habere pro recognito, 23. 43. Quæ limitatio adhuc ampliatur, vt procedat etiā si non adsit persona-

lis citatio rei, de cuius latitatione alioquē constet, vt tunc ad decernendum contra eum executorium mandatum sufficiat citatio ad domū ipsius facta, saltē duplicata, 23. 44. Ab alijs tamen praxis hæc impugnatur, nouam introducentibus, vt reo ad recognoscendum citato recognoscere nolente, vel ad id faciēdū cōparere, iudex eū, donec recognoscat, vel compareat, aut eius bona capi iubeat, quæ praxis Authori regulariter æquior, & rationabilior videtur, modo quē eam, & modo primam ex causæ, & personarum circumstantijs, Hispalensis, & Granatensis Senatus amplecti solet, 23. 45. & 46. Rursus recognitio, vt executionis ius habeat, debet fieri in ipso litis exordio ante solēnem libelli porrectionem, vel litis contestationem, iudice tunc ad actoris instātiā reo iubente vt declaret, an ipse sit scriptura, de qua agitur, 23. 47. Vt ex ea agi possit vel ordinariē, vel summarie aliter, quā per executionem, tam antē, quā post litis contestationem fieri potest ad iudicis interrogationem, 23. 48. Si post litis contestationem fiat, non habet executionem paratā, sed erit expectanda sententia, 23. 49. Si illi iuris accedant requisita, eodem modo ad eius executionem procedere iudex potest, quo progredi iure valet ad executionem aliarum rerum, paratam executionem habentium, & quæ sint illæ, qualis quē is modus, breuiter traditur, 23. 85. Simplex, certa, & clara ex sententia Petri Auendani ita debet esse, vt nihil ei addatur, quo verisimiliter impugnetur, aut obscura, vel incerta reddatur, vt & confessio, 24. 1. & 41. Virtualiter continet iteratā quandam, seu repetitam confessionem iudicialiter factam eius, quod in scriptura continetur, 24. 2. Per se nihil facit, sed eatenus tantum vim habet, quatenus ad scripturam recognitā refertur, quæ si sit simplex, clara, & certa, eius recognitio recognoscētī nocebit, aliās verò minimē;

MATERIARVM.

nimē, 24. 74. Applicari ei nō potest quod de confessionis qualitate diuidua, vel indiuidua vulgō traditū est, & quare? 24. 76. & 77. Facta sub qualitate nō numeratæ pecuniæ multū quoad executionē interest, vtrū fiat ante bienniū, vel post bienniū, 25. 14. In iudicio absolute facta, ita pura, certā, & clara esse intelligitur, ac confessio cōtenta in ipso chirographo, nec minus executionē meretur, quā si cōfessio illa iterū in iudicio fieret, 25. 22. Propriē subscriptionis absq; præiā chirographi lectione in dubio nō præsumitur, imō lectionis defectus liquidō ab allegatē probāus est, 25. 37. & 48. Potest quādoq; fieri absq; præiā chirographi lectione per fraudē iudicis, alteri parti fauetis, & ei rei exemplum remissiuē, 25. 49. Nihil aliud facit, quā declarare, & approbare denuō cōtractū in chirographo recognito cōtentū, ac pro inde ab aliquib; trahēda videtur ad initium cōtractæ cū effectu obligationis, itaut ex ea quomodocūq; possit agi, 26. 5. Legitimē in iudicio facta, necesse est vt in publicā formā a causa notario redigatur, 26. 15. Ita demum trahitur ad initium cōtractæ cū effectu obligationis, cū de solo recognoscētis præiudicio agitur, secus si de præiudicio tertij, aduersus quē retrotractioni locus nō est, 26. 29. Cætera vi. in verb. *confessio, qualitas, scriptura*. Recognoscēs scripturā, in qua quid simpliciter promissit, nō potest addere qualitatem, etiā cōnexā, puta modū, vel cōditionem ibi nō cōtentā, quia quoad talem qualitatem iuris cōtra se præsumptionē habet, & quare? 25. 11. Post bienniū chirographū, in quo certā se ab alio pecuniæ quātitatem mutuo accepisse fassus est, & addens spe future numerationis se id fecisse, sibi ex tali recognitione præiudicat, & qualitas adiecta potest per aduersarium repudiari, 25. 8. Habet cōtra se ex multorum sententia quoad qualitatem, siue exceptionem non numeratæ pecuniæ post biennium obiectā, præsumptionē iuris, & de iure, quæ probationē in cōtrariū excludit, 25.

9. Ex veriore tamē ac receptiore, præsumptionē iuris tantū, quæ probationē cōtrariā ipsius chirographarij debitoris admittit, 25. 10. Facillimē posset executionē aduersus se cōpetētē eludere, si quælibet chirographi impugnatio ei ad id prodesset, ac sufficeret, 25. 30. Recōductio expressa, seu cōductionis prorogatio indistincte procedit, siue prior cōductio sine scriptis facta fuerit, siue etiam in scriptis, ex necessitate seu substantia cōtractus, puta virtute præiā cōventionis vt in scriptis fiat, 12. 16. Tacita locum non habet, si præcedens cōductio in scriptis facta fuerit ex substantia contractus, 12. 17.

Recusandi verbum sui natura præcedentem monitionem, seu requisitionem supponit, 15. 92.

Reges omnes, & maximē nostræ Hispaniæ, ab antiquissimis tēporib; aliquē virum cōspicuum in familiarē ac domesticū cōsultorem adlegere cōsueuerūt, velut in adiutorium, & tātā molis leuamen, ac solatium aliquod, 3. 19. & 21. *vbi aliquot compilationes leges expenduntur, & a quo eas Author accepit?* Quas cōditiones in his tum deligendis, tum cōseruandis, & in officio continendis obseruare debeāt? & quas vice versa sic delecti, quō magis in tuto maneant? remissiuē, 3. 20. Nostræ Hispaniæ humanissimi semper fuerunt, maximiq; iustitiæ, ac publicæ quietis cultores, & amatores, & procerum, cōsiliariorūq; suorum cōsiliū in omnibus per eos gerendis semper requirere, & obseruare sunt soliti, 3. 25. A populo olim inter Gothos eligebantur, quæ electio obtinuit vsq; ad mortē Regis Pelagij, post quā generali lege a Gothis lata sacitū fuit, quod si Rex fuisset Catholicus, primogenit' ei', siue masculus, siue foemina, ac deinceps successiuo ordine in Regno succederent, 4. 29. Ad nuptias citō propere nō debet, & quare? 4. 49. ad fi. Cætera vi. in duobus verbis seqq. & in verbo *Rex*, & verbo *tutela Regum*.

Regina nubens Regni dominiū, & ad ministratiōem retinet, quoad quæ maritus ei' propriē Rex nō est, sed nomine tantū, & participatione Regiæ dignitatis, matrimoni ratione, quæ tamē dig-

nitas ratione sexus ac domesticæ potestatis, maior est nuda dignitate Regiæ ab administratione seiuncta, 4. 87. & 88. Cætera vide in verbis *consuetudo, foemina, Regum, mulieres.*

Regnū, ei q; administratio nō nisi ex negligētia, & incapacitate vero Regni dno, adeoq; nec Regiæ nuptæ adimi potest, 4. 16. Quod penes vxorē est, nō potest ita per matrimoniū viro comunicari, vt penes eū quoq; sit, quia est indiuidū, 4. 18. Ad quem ex duobus gemellis, Regi incerto ordine nascentib; pertineat, tā iure cōmuni, quam Regio nostro inspecto, cōtrouersam est, & ad vtrūq; pro cuiuslibet vita spectare frequentē interpretes credidere, quorum sentētia refellitur, 4. 23. & 24. Vti omniū tēporaliū suprema dignitas, specialiter nota dignū est, nec debet sub generali de minoratu dispositione cōprehēdi, 4. 26. Inter gemellos diuisum, etsi postea iungatur, vt indiuidū permaneat penes eū, qui ab altero ex illis primogenitus fuerit, non ob id occurritur malis ex eius diuisione imminentibus, 4. 44. Ita iungi posse post diuisionē semel factā difficillimē ex iuris principijs deduci potest, imō totū cōtrariū, & licet deduceretur, difficillimē executioni mādari possit, 4. 45. Eius indiuiduitas ad ipsū vtilitatē, & cōseruationē induta, non debet labefactari, & eueri, vt duorū filiorū, simul incerto ordine Regi nascentiū, vtilitati prospiciatur, 4. 43. In ei; possessione semel cōstitutā, agrē nimis ferret ea postea carere 4. 62. Ei; possessio si nomine vni ex gemellis, incerto ordine Regi nascentib;, siue viuo patre, siue eo mortuo accipiatur, nō aliter quā per gratificationem à Rege, vel Regno illi soli factam accipi potest, 4. 76. Si mortuo patre accipiatur ab vno ex gemellis, adultæ iā ætatis effectis, interim quolibet ex his in quasi possessione Principatus cōstitutio, magnū postea succederet incōueniēs, ob illū qui Regni possessione destituitur, 4. 77.

Reg. legis quoties 15. C. de reuocā. abliq; cōtrouersia locum habet in emphyteusi, vel locatione ad longū tempus, in qua secundus in possessione inducitur primogenitus, 19. 43. Eodē modo pro-

cedit in feudo, 19. 49. Quæ prohibet, actorē petere intentionis suæ fundamentū, & probationē ab aduersarij domo, defenditur ab impugnatione nonnullorū, regulā in cōtrariū statuentiū, ac procedit in probatione, quæ sumēda est ex instrumētis, vel testibus, ab aduersario producendis, 22. 11. & 12.

Regulæ iuris docēt, quōd qui in alterius potestate est, alterū in potestate habere nequit, ac vice versa, & quōd alieno auxilio ad rerū suarū administrationē indigēs, alienorū bonorū administrationi sufficiens nō est, ac vice versa, declaratur, 1. 33. Cætera vi. in proprijs litteris, à quibus regulæ incipiunt.

Reiudicatio ei tantū cōperit, qui dominium habet, 19. 2.

Relatio ad aliquid præteritum facta per dictionem *secundum, vel iuxta*, aut similes, non stat conditionalitē, sed causaliter, 24. 10.

Relatiū quis, vel qui, adiūctū verbo futuri tēporis, propriā cōditionem de futuro significat, & inducit, 16. 32.

Relatum est in referente cum omnibus suis qualitibus, 24. 3.

Renouatio privilegij vetustate consumpti fieri potest, ne eius fides pereat, 7. 43. Emphyteusis, & feudi, siue Ecclesiastici, siue secularis, per mortē vltimi emphyteutæ, vel feudatarij vacatis, an concedendā sit eius descendentibus, vel proximiorib;, cōtrouersū est, à plerisq; nāq; negatur, licet admittat, dnm quēcūq; siue priuatū, siue Ecclesiā eā illis nō facientes, iniuriā quandā min; propriā ipsis facere, in iudiciū non deducibile, 15. 3. & 4. Longē tamē veri; à ferē omnibus admittitur, nec minus in puncto iuris, quā ex recepta praxi, malē negata à Blas. Flores, & cas; qui circa eā Authori cōtigit, refertur, 15. 13. Probata est apud nos in l. 69. tit. 18. parti. 3. & cum equitate potissimū ritatur, multo magis procedit in Ecclesia, quæ eius præ alijs cultrix esse debet, 15. 14. Ab eius denegatione appellari potest iure Canonico, & quare? 15. 15. Eius similitudo notatur cū specie proposita in l. 18. permittitur, D. de aqua quoti. & est. 15. 17. Non tantū mititur argumēto legū ciuiliū, sed & canonicarum, & æquitate natu-

naturali 15. 106. Descēditib; vltimi possessoris rei emphyteuticæ, vel feudalis multo plani; debetur, quā alijs cōsanguineis collateralib; defuncti, quib; eā denegari plures affirmarūt, quāuis eis vsq; ad 4. gradū cōcedi veri;, & recepti; sit, 16. 2. & 3. In feudis ita demū cōcedi debet, si eā petētes proximiores defuncto sint per virilē sexū, nisi aliud ex inuestitura cōstet 16. 4. In emphyteusi cōceditur proximiorib;, ex quocūq; latere defunctū attinētib;, nisi prior inuestitura, vel emphyteutica concessio solos agnatos admittat, cōtra Marescot. 16. 5. Ita demum agnatis solis cōceditur, si ita se habeat ei; rei vsus, & cōmunis obseruātia, 16. 6. Cōceditur simul plurib; cōsanguineis in eodē gradu existētib;, dum tamē inuestituræ tenor nō repugnet, cōtra Marescot. ibid. Vt ei loc; sit, necesse nō est quōd cōsanguinei, eā petētes, sint etiam heredes vltimi emphyteutæ, vel feudatarij, itaut aliā excludatur ab extraneis heredib; institutis, aduers; Imol. & alios 16. 7. Nisi emphyteusis, vel feudū hereditaria sint, vel absolutē, vel secūdū quid, & quare? 16. 8. Absq; cōtrouersia illi cōcedenda est, qui eā iure sanguinis petit, si simul sit defuncti heres, 16. 23. Quōd & tūc debeatur, cū domin; rei emphyteuticæ, vel feudalis, per mortē vltimi possessoris eā sibi retinere vult, Phil. Dec. & nonnulli alij existimarunt, sed cōtrariū iogē verius maximē in Ecclesia docuit Bart. magis cōmuniter recept;. D. 16. n. 46. & 47. Nisi immemoralis cōsuetudo sit in cōtrariū, vel nisi res sterilis in emphyteusim cōcessa, postea per emphyteutā fertilis, & fructuosa reddita fuerit 16. 48. & 49. Specialiter introducta cū sit cōtra reg. l. ne rui. 32. C. de locato, in iisdē terminis regulæ necessariō accipiēda est 16. 54. Vt locū habeat, petēda est intra annū, & diē à tēpore sciētiae vacationis, quōd tēp; iure præfinitū est ad petēdū ius pro feudo, vel ad feudū cōpetēs, 16. 57. Intra illud ita demū cōcedēda est, si res integra sit, nec ali; cōcessio facta, se; aliās, & quare? 16. 58. Eā petēdi negligētia intra quōd tēp; à diē sciētiae vacationis imputetur, iudicis arbitrio relinquitur 16. 59. Si re adhuc integra ante factā ali; cōcessionē petatur, & nih;

lomin; alteri emphyteusis cōcedatur, is qui petijt, annū & diē habet ad talem cōcessionē reuocādā, nō à diē sciētiae mortis defuncti, sed illius cōcessionis computādū, 16. 61. Nō est faciēda pro iisdē cōditionib;, vel pensionib;, quæ in primo instrumēto cōcessionis emphyteuticæ cōtinētur, sed pro his poti;, quæ tēpore renouationis faciēdæ, vel offeruntur ab extraneo, vel reperirētur cōmuniter, 16. 77. Nisi fundus ab initio in emphyteusim dat;, vel sterilis, & inutilis esset, vel nō ita vtilis, & fructuos;, ac postea effect; est ob impensas, & meliorationes in eo factas ab emphyteuta, 16. 78. Cætera vi. in verb. Ann;, & in verb. *emphyteusis.*

Repetere diem idem est, quōd retrors; petere, siue (vt loquuntur vulgō) datā anticipare, 21. 20. Repetitio seu prælatio diei fieri nequit, vbi chirographū munitū est solēnitatib; legis scripturas 11. vers. Nisi forte, C. qui potiones, & quare? 21. 21.

Repræsentatio defuncti per heredem facta efficit, vt ipse defuncti loco reponatur, & in iura ipsi debita succedat, 16. 22.

Res si sui natura sit diuidua, & incertū sit cui ex legis vel hominis dispositione debeatur, incōueniens nō est quōd pluribus simul adiudicetur, 4. 24. Inter alios acta, alijs nec nocet, nec prodest, idemq; in confessione, ac recognitione, 21. 9. & 10. ac de intellectu n. 55. & 56.

Responso positionib; facta in quo differat ab instrumentorū editione; variæ differētiae rationes referūtur, ac refelluntur D. 22. à n. 21. & vera traditur n. 30. Sufficiens sit in interrogationibus per verbū credo, quæ aduersariū ab onere probandi releuat, 24. 19. Clara, & certa debet esse de facto proprio, quā semel & iterum recusās, maliciōsē facere præsumitur ad executionē vitādā, & idē in legis poenā incidit vt pro cōfesso habeatur, 24. 24.

Respublica magnā patitur perniciem ex diuisa Regni administratione D. 4. n. 19. & 21. A tēpore Romanorū vnū sibi Principē, seu Regē cōstituit, lege de ei; imperio lata, indē Regia, & imperij dicta, 4. 28. Cū lege Regia Regnū vni Principi, eiusq; primogenito tribuit, si cogitasset casum gemini partus, quōd nascēdi ordinē incerti, de eo disposuisset pro vno bono publico expediret, nec verissimi

le est reperere sibi voluisse ea facultate cum casus ipse occurreret, 4. 36. Si cum casum praevidisset, minime statuisset, utriusque gemello Regnum pro vita sua tempore deberi, & quare? 4. 39. In praefato dubio nullum aliud medium, ut sine suo consequeretur apertum, & commodum electura foret, quam ut forte res committeretur, & quare? 4. 50. Eius iura, vel redditus, aut res ad ipsam administrationem pertinentes si publice locentur, etsi vni legitime addita fuerint, plerumque adiectione admittuntur ex vi statutum, vel consuetudinum, aut pacti quod locatio fiat iuxta disposita per leges Regias in locatione Regionum reddituum, 17. 19. Idem si Respublica beneficio restitutionis integram iuuetur instar minorum, quibus id in eo casu competit, & an & quando Respublica concedatur, vel fisco? n. 30. Est tunc demum magna, & considerabilis utilitas iure communi allata videtur, ut restitutionem impetret, ne alias magnum subire damnum censeatur, cum sexta prioris pretij, vel utilitatis parte excesserit, nisi aliud ex circumstantiis iudici videatur, 17. 31.

Restitutio in integrum aduersus contractum ratione laesionis his tantum conceditur, qui vel curatore egent, ut recte res suas administrant, vel eum habentes ipsam auctoritate contraxerunt, vel quasi, & quare? 17. 24. In dubio non censetur sublata per statutum simpliciter disponens, imo & contra dispositum iuris remedia submouens, 5. 12. Non denegata minoribus, magis a lege, vel statuto habilitatis, minus habilitatis denegata censeri non debet, 6. 66. An admittatur ex cap. ignorantiae aduersus longissimam praescriptionem, puta 30. vel 40. an controuersum est, sed affirmatiua, quod indistincte admittatur, equior, tutior, ac receptior est, 8. 36. & 37. Quod ex cap. ignorantiae etiam aduersus centenariam praescriptionem competat, nonnulli defendunt, & communem esse sententiam testantur, quae tamen auctori valde dubia videtur, & quare? 8. 33. cum 2. seqq. Defuncto competens ob non aditam hereditatem sibi delatam, siue minori, siue etiam maiori ex generali clausula, ad heredes transmititur, & qualiter hoc procedat? 11. 112.

Retractus ius conceditur apud nos intra 9. dies socio ad partem socij alteri venditam, & consanguineo venditoris ad rem extraneam

ne venditam, & breuiori tempore certis alijs personis, 17. 34. post med. vers. Sed & postea, & a vers. Dat. an. & consanguineo. A iure praelationis in quo differat? 17. 35.

Retractio, vel rati habitio actus in praesens iudicium iuris tertio quaesiti non admittitur D. 19. n. 53. & 54. D. 21. n. 62. 63. & 64. & D. 26. n. 29.

Reus conuictus, ob solutum fugiendi iudicium more, passim in iure fugiens appellatur, 2. 43. Futurum tunc demum indistincte admittitur ad testes examinandos ad perpetuam rei memoriam, cum incertum est, quo tempore conuenietur, puta si sit a creditore factum pactum absolutum non penedo, sed si intra certum aliquod, ac breue tempus conueniendum sit, & quare? 12. 52. Etiam olim Iuriscosultorum seculo, ex quo actoris intentione negabat, iurare de calunia inuicem cum actore ipso tenebatur, quod latius postea Iustiniani sanctionibus constitutum, & auctum est, & in meliorem formam redactum, iure quoque Pontificio, ac Regio passim probatum, 2. 17. Suscipere tenetur iuramentum iurisdecisoriu, ab actore sibi delatum, vel ei referre, & quare? 22. 19. Tenetur etiam actoris positionibus, sibi in articulis probationis factis, clare ac distincte sub iuramento respondere, & ex confessione operatur vel liberatur, 22. 20. Curata respondeat teneatur, non autem propria instrumenta actori, illis ad intentionem suam probationem egenti, edere, difficultas maxima, in qua extricanda nimis ingenia sua interpretes exercuere, quorum variae interpretationes referuntur, ac refelluntur D. 22. n. 21. ad 30. ubi vera traditur. Propria instrumenta etiam eo casu actori edere regulariter non tenetur, quo aliunde veritas haberi nequeat, ob amissionem scripturum, vel similem alium, contra plures, 22. 26. Iure praesertim nostro Regio cogitur etiam ante litem ingressum declarare ad actoris instantiam, 22. 31.

Rex in adulta etate in Regno succedens an Regnum solum administrare possit, valde apud interpretes controuersum est, quorum a sententiae referuntur, & vltima apud nos Regio Partitaria iure probata est, D. 3. n. 2. ad 7. Alphonsus II. Hispaniae huius nominis Rex 15. suae aetatis anno regimen Regni suscepit, curias quoque Vallisoleti celebravit, 3. 12. Carolus V. an. 17. regnare coepit,

coepit, 3. 13. Philippus III. eius propositus, sub eodem aetatis suae anno 17. nec expleto, sed tacto tantum, & a Christo nato 1621. Regni suscepit infulas, ibid. Quiuis, aut alter supremus Princeps minor, ubi ex recepta consuetudine, qualis apud nos viget, curatorem non accipit, non tamen solus arbitrio suo Regnum administrat, sed cum consilio Procerum, siue prudentum, ac fidelium virorum, in consilium suum adlectorum, 3. 14. Maior an requirere, ac sequi teneatur in legibus ferendis, & alijs ad Regni regimen pertinentibus procerum, consiliorumque suorum consilium, controuersum est, negatiua tamen sententia longe receptior, ut non ex iuris rigore, sed de honestate tantum ad id obligetur, 3. 16. Minor, ubi curatorem accepturus esset, non alium quam a se nominatum accipere teneretur, 3. 23. Domesticum habens consultorem a se delectum, prudentem, illustrem, alijsque nominibus conspicuum, & Regia amicitia iudicio populi dignum, pro maiore per omnia habendus est, 3. 24. Vel vnus solus, viginti annis minor, qui ex consensu Regni, siue eius procuratorum, ac procerum, illud representantium, nec contradicentium, cum possent, Regni administrationem suscepisset, ac longo tempore exercuisset, legitimum ac sufficiens praestaret exemplum ad inducendam consuetudinem contra legem partitae, exigentem ut Rex minor usque ad 20. ann. sub curatore viuat, 3. 48. Non potest ob incapacitatem, vel negligentiam Regno ipso priuari, remissiuè, 4. 17. Fuit factus ob Regnum, ut id ab eo solo gubernaretur, non vice versa Regnum fuit factum propter Regem, 4. 41. Et si reuera non sit quis in vita patris regnantis, talis tamen quodammodo existimatur, 4. 46. Non potest ex duobus gemellis, ipsi incerto ordine nascentibus, quem velit eligere, & multo minus in casu certo, & claro secundo genitum praefere primo, 4. 56. Nec magis populus tunc poterit alterum ex gemellis pro libito, aut quem idoneiore iudicet eligere, contra plures, & quare? 4. n. 57. ad 62. Nec rursus eo casu vterque gemellus a Regni successione excludetur, admissio sequenti in gradu, aut eo deficiente, nouo electo successore, ut plerique falso existimarunt, 4. 63. Nec formosior, & robustior, aut altera sola qualitate gau-

dens, ut alij crediderunt, quorum sententia conuincitur, 4. n. 65. ad 73. Nec qui Regni possessionem primus apprehenderit, ut putarunt alij, qui similiter taxantur ibi n. 76. & 77. Sed sorte res dirimitur, & qualiter hoc procedat, ad praximque applicandum sit? 4. n. 68.

Rodericus Suarez putans, etiam hodie principale actionis exercitium in bonis paraphernalibus, uxori non traditis, in ipsa residere, non verò in marito, taxatur, 9. 33. Eius, & aliorum Regnicolarum cautela, iuramentum in contractu apponendi ad perpetuandam actionem, Hispaniae legibus contraria est; quo nomine praesertim dantur Author curiae Philippicae, qui cautela illam saluis Regijs legibus adhibendam fore docet, quasi id possibile sit, 10. 41.

Romanum Pontificem in dubio circa successione gemellorum, Regi in certo ordine nascentium, exorto consulere, nec necessarium est, nec iure quouomodo probatur, 4. 82.

Rubricae D. de rebus eorum differentia notatur a rubr. C. de praed. & alijs rebus minorum, 5. 32. C. de locat. praed. et uil. lib. 11. verbum civilium declaratur, & exornatur, 13. 38.

S

Salarium tutori, & curatori pro administratione bonorum pupilli, vel adulti, iure apud nos taxatum est decima pars fructuum ipsorum bonorum, 6. 43. post med. Famulis, pharmacopolis, & similibus personis debitum, triennij spacio apud nos praescribitur, nisi post illud lapsum debiti confessio fiat, 26. 66.

Saul, & David Reges pulchritudinis ideò in sacra pagina laudantur, quia eam multis virtutibus exornarunt, 4. 71.

Schedula simplex non debet esse melioris conditionis, quam instrumentum publicum, & quare? 26. 6. Caetera vi. in verbo *chirographum*, & verbo *scriptura priuata*.

Scientia, maximè in facto alieno, regulariter non praesumitur, sed ignorantia potius, 8. 31. Praesumitur tamen mortis defuncti in loco ubi mortuus est, maximè si illa publice nota sit in eodem loco, 16. 60.

Scire, vel scire debere, peritiores consulendo, idem est, 6. 51.

Scribere propria manu, ac proprio expresso nomine, etiam absque subscriptione sufficit, ut scribens obligatus maneat, 23.

INDEX

18. Nō propria manu, sed aliena de ipsius mandato, idem est vt scriptura propriē dicatur mandātis, eum quē obliget, 23. 29. Scriptis quod fit, magna cum deliberatione, atque animi firmitate factum censetur, ipsumquē in se firmitus est, 12. 61. Scriptura publica locationis cōductori facta, nō eū præfert cōductori, verbalē tātū locationē habēti, 12. 8. Exigitur ad valōrē pacti, nō tātūm à domino facti primo cōductori de relocādo illi potius quā alteri pro eodem pretio, sed etiā à secundo successiuo conductore primo, vt patiatur eum, re locata vti pro eodem tēpore, quo ipse conduxit, 12. 64. Quoties à iure, vel statuto desideratū nō ad probationē precisē, sed principaliter ad substantiā, & solennitatem actus, si is aliter fiat, ipso iure nullus est, nec eius actus probatio per quoscumq; testes facta, vllas ei vires tribuit, 12. 79. Ad substantiā, & solennitatem actus in paucis, ad probationē verò in multis casibus à iure requiritur, remissiuē, 12. 80. Requiritur ad substantiā, & valōrē pacti de relocādo *in l. ne cui, 32. C. de locato*, nec proindē testiū probatio vllō modo sufficit, & quare? 12. 81. Requiritur ad substantiā cōtractus emphyteutici, ex veriore, ac receptiore sentētia, licet aliqui vel absolutē eā requiri negēt, vel solū negēt requiri ad substantiā, sed ad probationē tātū, 12. 82. Priuata plenē contra scribentem probat, siue quæ testib⁹ legitimē comprobata est, siue ea multō magis quæ per scribentē in iudicio fuerit recognita, vel saltē nō impugnata, D. 21. n. 27. & 28. Certā debiti causā nō cōtinēs, cur scribētī nō præiudicet, idē q; in libro rationū, & an sufficiēs causa sit, *ob mutuas dati, & accepti rationes!* 21. 75. cū 2. seqq. & D. 25. à n. 4. & vi. in verb. *cautio*. Priuata à parte recognita, publicē equiparatur, 23. 5. Publica iure nostro Regio paratā executionem habet, 23. 6. Priuata recognita, absolutē executionē nō habet iure cōmuni, nec apud nos habebat ante l. 5. tit. 21. lib. 4. *nona cōpil.* & quib⁹ cōstare debeat requisitis vt eā habeat, 23. 7. & 10. cū seqq. A debitore subscripta, licet nō sit scripta, & per eū recognita, nedū ipsi præiudicat ad cōdēnationē in via ordinaria, sed etiā vt executioni mādari possit, 23. 20. & 21. Idē si neq; scripta, neq; subscripta sit à debitore, sed ab alio de ei⁹ mādato, & per

debitorem ipsum recognoscatur, 23. 22. Per scribentem, subscribentem, vel mādantem recognita, plenē aduersus eū probat, & executioni mandari potest, licet debitū in illa cōtentum inficietur, & quare ob impugnationem nō debeat eius executio retardari? D. 25. n. 51. 52. & 54. Per testes, vel aliter, etiā absque partis recognitione probata, ius efficax ab initio aduersus scribentē cōstituit, 26. 13. Si ex sola recognitione robur sumeret, nunquā ei præscriberetur, etiā per mille annos, 26. 14. Purē facta, & in publicam formam postea redacta, vim executiuā habet, ac si ab initio publicē cōfecta fuisset, 26. 16. & qualiter hoc procedat? n. 73. cum 2. seqq. Testibus cōprobata fidē aduers⁹ scribētē, aut scribē mādātē facit, licet ani, ac diei appositione careat, 23. 25. Noua si fiat per debitorem post præscriptā actionē personālē ex prima, ea q; tunc recognoscatur, eodē modo executionem habebit, ac iudicialis cōfessio, post idem temp⁹ emanata, 26. 67. Cetera vi. in verbis *chirographum, executio, instrumentum, recognitio*.

Secundūm dictio, vi. in verbo *relatio*.

Senatus Cōsultum pars est iuris civilis, 11. 75. Macedonianum explicatur, 7. 29. Prohibēs matrimoniū inter tutorē, vel curatōrē, eius vè filiū, & pupillā vel adultā, D. 1. à n. 57. ad 62. & D. 7. n. 30. Tertulianum, 7. 32. Orficianum, 11. à n. 70. ad 78. Syllanianum, 11. 114.

Sēs⁹ legitim⁹, ac iuri omninō cōueniēs vbi dari potest, vitād⁹ & excludēd⁹ est absurdus, siue ab eodē iure dissonus, 15. 34.

Sentētia vltimo loco relata, magis probata videtur à referēte, 4. 68. & D. 14. n. 21. ad fi. Iudicialis si pro diuortio lata sit, & in rē iudicatā trāfacta, nō satis expeditū est vtrū marito legitima administratio deægeretur, soli q; vxori cōpetat? & ei soli cōpetere, verior, ac receptior sentētia est, remissiuē, 9. 40. Idē procedere facto diuortio, siue thori separatione inter coniuges propria autoritate, ob ipsorū discordiā, existimauit Ioan. à Mōtealegre, cui⁹ sentētia taxatur, maximē cū marit⁹ discordiā, & separationi causā nō dedit, 9. 41. Cū legitimo cōtradictore per collusionē obtenta, cæteris cōsecutiuius, siue ab ipso, siue ab alio deriuatū habentibus nō nocet, 21. 66. Cōdēnans aliquem secundūm morem præ-

MATERIARVM.

præteritum, nō est cōditionalis, sed pura, & certa, licet de tali more nō constet, 24. 11. Incerta, facta eius declaratione, seu liquidatione, executioni mādari potest; idē quē in confessione, & qualiter hoc procedat? 24. 29. cū seqq. Lata cōtra confessionē, vel iuramentū, aut publicū instrumentū de quibus liquidō nō constat, quia à parte impugnata sunt, an valeat? 25. 40. & seqq. Lata cōtra aliam sententiam, inter easdem partes emanatam, & in rei iudicatæ autoritatē trāfactā, ipso iure nulla est, quādō de viribus primæ sententiæ nō dubitatur, siue illa nullo modo impugnatur, quia notorium inducit, 25. 43. & 44. Lata cōtra notoriū, de quo iudici iudicialiter cōstat, est nulla, 25. 45. Quo casu aduers⁹ rem iudicatā prolata, ipso iure nulla est, eodem etiam irrita redditur lata aduersus cōfessionem, iuramentum, aut publicum instrumentum, secūs aliās, 25. 53.

Seruiana actio quādōq; min⁹ propriē refertur ad hypothecariā, quæ propri⁹ dicitur quasi Seruiana, aut vtilis Seruiana 20. 2. Seruitiū in materia feudali potius intelligitur personale, quàm reale, 15. 90.

Societas, ne leonina sit, debet esse tā onerū, & cōsequēter nominū, seu debitorū in ea contractōrum, quàm lucrorum, 2. 66.

Socius rei cōmunis partem à socio venditam retrahere pro eodem pretio potest intra nouem dies, 17. 34. vers. *Sed & postea*, & n. 35. vers. *Indē est*.

Solennitas, ad aliquem actum requisita, ex trāscursu lōgissimī tēporis interuenisse præsumitur; aut saltem iustus facti error quōd illa interuenierit, 9. 48. Olim requisita ad alienationē rerum Ecclesiasticarū, cur remitteretur in alienatione rerum exiguarum? 15. 58. Debita si ab initio interuenierit in actu, sui natura tractum successiuum habente, actus subsequētes nō noui censentur, sed in illi⁹ prioris executionem facti, 15. 78.

Soluens simpliciter partem debiti, simpliciter quoquē ad reliqui solutionem obligatus manet, 25. 59.

Solutio debiti ex lapsu tēporis, ad id pētēdū iure Regio præstituti, ab eodem iure præsumitur nō sola iuris præsuppositione, sed & iuris, & de iure, quæ probationem in cōtrariū nō admittit, nisi ex debitoris cōfessione, 8. 17. Nō est necessariō alleganda à

debitore, qui debiti præscriptionē nititur, vt creditorē excludat, quia implicite deducta cēsetur in allegatione præscriptionis; aduers⁹ plures, qui etiā præsupptā solutionē expresse allegari volunt, 8. 25. Rectē ac tutē fit cōiunctæ personæ, quæ simul legitim⁹ administrator sit, & vñsfructuari⁹ bonorū, 9. 38. post med. Debiti cōtēti in solēni scriptura, siue ex legis dispositio ne, siue ex partiū cōuēione desiderata, hodie apud nos nō requirit probationē per similitē aliā scripturā, vel per 5. testes, sed 2. idoneorū testiū probatione contenta est, & quid in alijs Tribunalibus obseruetur? 12. 78. Partis debiti, interrumpit ipsius debiti præscriptionem in reliquo, 25. 60.

Sortis iudicium in discernendis reb⁹ dubijs lōgē securi⁹ est, & omni vel ambitio nis, vel gratiæ suspitione carens, 4. 78. In fortuna positū est, cuius dux est De⁹, quōd maximē procedit in dubijs, circa Regni successione exortis, 4. 79. & 80. Nō min⁹ locum habet in dubijs facti, ex quibus ius pendet, quàm in dubijs solius iuris, 4. 81.

Specialia duo vel plura simul concurrere regulariter non debent, 6. 39. & 17. 42.

Specialitas in dubio admitti, aut confingi non debet, quæ miserorum refugium dicitur, 26. 43.

Spes, quam quis habet, aliquid sub incerto casu assequendi, in heredes transmittitur in contractibus, 11. 4.

Sponsalitiæ largitatis vocabulum ad sponsos de futuro propriē tantū refertur, & quando acquisitionē supponat respectu donatarij, cui illa facta est, 7. 34. & 35.

Spōsi, & spōsē vocabulū simpliciter prolātū, nō ad spōsos de futuro refertur, sed ad spōsos de præsēti, qui in vñs iuris dicuntur ante carnis cōmixtionem, ad differentiam coniugum, vel viri, & vxoris, 7. 35. & 38.

Statuta Lusitanæ, & Britaniæ, ac similia, specialiter minores coniugatos post 20. annos, vel certam aliam ætatem à curatōris potestate liberantia, indicant ius commune in contrarium esse, 1. 18. & 77. Minorem in ea ætate constitutum maiore faciunt, itaut non possit in integrum restitui aduersus contractus, nec in iudicio per se comparens dicere de nullitate actōrum, sibi præiudicialium, 6. 16. Idem est in statutis, certā ætatem, puta 18. aut 20. annorum definiētib⁹, vt adultus tanquā

INDEX

maior contrahere, bona quæ sua alienare possit, quia excludunt restitutionis beneficium, minorem quæ capacem reddunt, vt & immobilia absq; decreto firmiter alienare, & in iudicio cõparere legitime possit, 6. 17. & 54. Quæ à iure communi deuiat, dum aliquid vltra id operari possunt, ita semper accipienda, & interpretanda sunt, vt quàm minimum ab eo discrepent, maximè ad vitandũ absurdum, aut ne quis indebitè damnum patiat, 5. 10. Quæ filiumfam. per solennè matrimonij contractum pro emancipato habent, si vniuersalia sint, nec principaliter in fauorem filiorũ emanauerint, nedũ procedant in fauorem filijs, sed etiã in odiosis, 11. 64.

Statutum, siue lex municipalis, nõ min⁹ stricti iuris est, quã cõsuetudo, nec plus roboris, quã illa habere potest, aut vice versa, & vtrumq; ex rationis identitate extenditur, 3. 56. Disponens quod cõtractus minorum 25. añ. & maiorum 14. mercaturã exercentium valeat, ac si ætatis perfectæ 25. añ. essent, nõ excludit in integrum restitutionem, nec decreti interpositionem in alienatione rei immobilis, ad eius firmitatẽ, 5. 11. De cõtractibus loquens, ad quasi cõtractus extenditur, 5. 57. Deferens partem dotis, aut nuptialia lucra viro superstiti, vxore absq; liberis decedente, locum non habet in sponsis de præsentia ante mutuã cohabitationem, & matrimonij vsum, 7. 36. Excludens creditorem, qui intra certum aliquod tempus debitum non petierit, quale apud nos viget, an comprehendat debitum, in publico instrumento iuratum, siue deberi sub iuramento declaratum, vel per tale iuramentum actio perpetuetur in annos 40. 10. 4. & seqq. Exigens iusta aliqua de causa probationem per publicã scripturam tãtũ, & non per testes, licet validum sit, quia tamen nimis est odiosum, & nedũ positiuo, sed & diuino, ac naturali iuri quodammodo repugnans, quãtum fieri possit restringendum est, nec excludit probationem per quinq; testes, & quare? 12. 75. & 76.

Statutum id à lege censetur, quod verisimiliter statuendum foret, si de eo quãsitum fuisset, 4. 38. Cætera vi. in verb. lex.

Stephani Bertrandi consiliũ refertur, & impugnatur, 16. 37.

Stylus curiæ, vt aliqua in rescriptis ge-

neralibus, vel specialibus clausulæ apponantur, efficere potest, tales clausulas quasi naturales, & necessarias illis esse, & omiffas haberi pro adiectis, 20. 33. Iudiciorũ, i⁹ facit, omninò in eis obseruandum, 20. 34.

Subconductor conductoris non tenetur ex eo contractu actione personali domino primo locatori, 12. 31.

Subrogatum sapit naturã eius, in cuius locum subrogatur, 12. 29. in fin.

Subscribens scripturæ ab alio factæ ipsius nomine, perinde obligatur, ac si ipse solus scripsisset, 23. 19.

Subscriptio nõ nocet ei, qui cũ subscribe ret, quæ scripta sunt nõ legit, & multo minus si ante factã scripturã schedulã vacuã subscripsit, quæ postea cõpleta est, 25. 36.

Substitutio vulgaris facta extraneo, duos casus complectitur, nempe noluntatis, & impotentia, 11. 42.

Substitutus vulgaris heredi datus, excluditur ab herede ipsius heredis, in quẽ trãsmittit hereditatem, siue ex capite iuratis (vt vocat) siue ex capite sanguinis, siue ex capite iuris deliberãdi, quicquid DD. controuertant, D. 11. à n. 39. ad 44. (vbi late de transmissario ex 1. cap. & quod coheres suo heredi datus, similiter per eum excludatur) & n. 101. (vbi de transmissario ex 2. cap.) ac rursus n. 111. (vbi de trãsmissario ex 3.)

Successor singularis quemadmodũ tenetur stare locationi Principis, vel Reipublicæ, sic & locationi Ecclesiæ, 13. 52. Regulariter tamen nõ tenetur stare locationi antecessoris, sed potest pro libito cõductorem expellere, nisi conductor in ipso locationis contractu sibi per hypothecam prospexerit, quia saltẽm dum ei interesse non soluerit, illũ expellere nequit, siue generalis, siue specialis sit hypotheca; quod si sit specialis cum clausula de non alienãdo, vel de non expellendo conductorem, aut cũ iuramento, nullo modo eũ expellere poterit, quicquid plures generalem sufficere existimauerint, D. 20. à n. 7. ad 15.

Summaria, & executiua via, per ordinariã cessare, aut impediri nõ debet, & qualiter hoc procedat? 14. 2. & 6. Ab executiua, strictè sũpto vocabulo, multũ differt, nec de illa ad istã affirmatiuè rectũ sumitur argumẽtũ, 23. 51. In illa remittuntur solẽnitates ordinarij iudicij, iurisquẽ termini restringun-

MATERIARVM.

tringuntur, nõ autẽ tollitur suspensio appellacionis effectus, sed adhuc manet, 23. 53.

Sui heredes nulla eget additione, quæ cũ ab his sit, propri⁹ dicitur immixtio, 11. 29. Statim à morte parẽtũ, etiã ignorãtes, ab ipsa l. heredes fiut, neq; tã hereditas ipsis accedit, quã bonorum paternorum dominium in eos cõtinuatur, & plura de hac continuatione remissiuè, 11. 30. & 31.

Suitas (vt vocat) siue ius sui heredis per dationem vulgaris substituti non tollitur, & quare? 11. 39. cum 3. n. seqq.

Suus heres, dicitur qui solus in potestate parẽtis mortis tempore fuit, neq; ab alio præcessus, 11. 27. & 85. Eius hereditatem sibi delatam etiã ignorãs, vel infans, ad quoscumque ipsius heredes tamen extraneos transmittit, 11. 28. & 71.

Taciti, & expressi idẽ regulariter est iudiciũ, in quã re nõnulla iura vltra alios inducuntur, & exploditur vulgaris allegatio l. cũ quid. 3. D. de reb. cred. remissiuè, 12. 12.

Tempus in dubio sepe intelligitur cõtinuũ ex quo currere cõepit, nisi aliud specialiter l. cautũ sit, D. 8. n. 42. & D. 18. n. 3. & 25. Prescriptionis debiti, nõ est cõputandũ ab eius declaratione per debitorem facta, sed ab ipsa reali obligatione 8. 43. Siue de momento ad momentum currat, siue non, semper dies terminividetur in termino cõputad⁹, 18. 2. Sed cõtrariũ defenditur à n. 8. Cũ alicui actui taxatũ est, intra illud tãtum debet actus perfici, nõ post, 20. 46.

Termini habiles semper supponendi sunt in qualibet dispositione, siue iuris, siue hominis, 1. 59.

Termin⁹ 10. dierũ iure Regio præfinit⁹ probã is exceptionibus in via executiua, prorogari nõ potest, nisi ad instantiã actoris, cui⁹ fauore indult⁹ est, 14. 15. Quicũq; sit, si statuatur à die vel ex die act⁹, multo cert⁹, ac recept⁹ est, diẽ termini nõ cõputari in termino, secus si ab actu ipso, quod pluribus modis cõtingere potest; nisi iura indifferẽter terminũ cõstituãt tã à die actus, quã ab actu ipso, quo casu declaratio sumẽda est ex legib⁹ posterioribus, & quid circa hoc cõsuetudo induxerit? 13. 16. cũ 3. seqq. Per iudicẽ tunc demũ assignãdus est, cũ à iure præfixus non est, 24. 62.

Testamentorum maximè ad pias causas disponẽtium executio ad Episcopũ, ei⁹ q;

vicariũ vel alium prælatum Ecclesiasticũ cumulatim eũ seculari iudice, prout quilibet; præuenerit, pertinet, 14. 46. Idẽ est in prophanis testatorum relictis, quibus etiã adnumeratur quæ pro dote consanguineatur relinquuntur, & quare? ibidem.

Testator proprijs de causis afficitur erga heredes, ex testamento, vel ab intestato ei succedẽtes, nõ tã eorum fauore, quã gratia ipsius testatoris, cuius persona per heredẽ representatur, 11. 18. Præsumitur nõ per alios heredes sui representationẽ fieri velle, quã vel à se testamento electos, vel sibi à lege designatos, quos & ipse probasse videtur, 11. 19.

Testatoris voluntas præsertim elucet, ac præ oculis habenda est in conditionibus ab eo adiectis, 6. 27.

Testatus quis decedere potest quoad bona, & iura propria, & intestatus quoad iura, suã familiã, aut cognationi à lege delata, 16. 23.

Testes necessitate imminẽte, puta ob timorẽ mortis eorũ, vel lõge absentia, ante litẽ cõtestatã examinari possunt ad perpetuã rei memoriã citato aduersario, licet venire renuat, D. 7. n. 43. & D. 12. n. 50. Ex ea tãtũ, vel simili legitima causa examinari possunt ex parte actoris futuri, at verò respectu rei futuri examinari valẽt ad perpetuã rei memoriã ob qualẽcũq; timorẽ, vtcumq; remotum, quod processu tẽporis probationis copia valeat deperire, si incertum omninò sit quãdo cõuenietur, secus alias, & eius rei exemplum, 12. 51. & 52.

Testium examinatio ad perpetuã rei memoriã etsi reo futuro indistinctè permittitur, ex eo tamẽ quod illa vs⁹ nõ fuerit, nõ debet ei præcludi via quominus postea in iudicio sibi motõ cõmuni, & legitima relictium examinatione vtatur, 12. 53. Depositiõ de mãdato scribendi à debitore facta, nõ sufficit, vt scriptura aduersus debitore ipsum executioni mandari possit, 23. 27. Facta per verbũ credo, vel videtur, nulla ei⁹ sufficenti causa reddita, incerta, & obscura est, nec regulariter admittitur, 24. 17.

Titulus solus veditiõis, vel donatiõis ante traditionẽ dominũ nõ transfert, nec aliud ius in re vendita, vel donata, 19. 9.

Quod procedit, etiã si veditio vniuersalis sit, puta hereditatis, quia attenditur titulus eius particularis, qui in hoc differt ab ipsa vniuersali

INDEX

uersalis sit, puta hereditatis, quia attenditur titulus eius particularis, qui in hoc differt ab ipsa vniuersali successione, 19. 10.

Traditio ficta inducitur per cōstitutū, & similes a C^o, remissiuē, 19. 5. Rei locatæ à locatore facta secūdo cōductori, nullū ei dominū etiā vtile tribuit, quod totum penes dominum manet, nec aliud in conductorem ius transfert, quā nudam rei detentionem, ex qua hoc solum consequitur, ne à primo conueniri possit actione personali, vt rem deserat, 19. 35.

Trāsmisio in hereditate locū habet quod ad i^o accrescēdi, post heredis adētis morte obueniēs, eodē nāq; iure ei^o heres gaudet vt ei accrescat illa portio, quæ heredi si viueret accresceret, & eius rei ratio, D. 11. n. 7. 21. & 22. Hereditatis ipsius nōdū aditæ quoad adēdi ius, nulla alia ratione ex sententia Fabri in heredes nō adēntis fieri nequit, quā quia illis nō est delata, & an hæc ratio sufficiēs sit? 11. 14. cū 2. seqq. Quæ specialiter à iure permittitur, ad tres vel quatuor species frequēt^o à Doctorib^o reducitur, 11. 26. Ex capite seu potētia sui tatis quādo locū habeat? 11. 27. Hæc propriē nō pertinet ad exceptionē, seu limitationē regulæ, qua traditur hereditatē non aditā nō transmitti, & quare? 11. 33. Non impeditur ob id, quod su^o heres coheredē, aut vulgare substitutū habeat, sed quicūq; ipsius heres vtriq; præfertur, quicquid cōtraria sentētia maxime respectu substituti receptior sit, quæ planē cōuincitur, 11. 39 & 40. cū 4. seqq. Ex capite, seu potētia sanguinis quādo locū habeat, & in quo cōueniat, & discrepet à præcedēti ex capite sui heredis? 11. 81. 82. & 83. Etiā ignoratæ hereditatis sit, nec min^o locū habet in successione prætoria, quā in ciuili, 11. 102. Cætera ad hæc trāsmisioē pertinetia, vi. in indice locorū ad l. vn. C. de his qui ante aperi. tab. & sup. in verb. substitus. Quæ sit ad patrē ex beneficio l. si infanti 18. C. de in. de liber. nō æquē fiet ad matrē, vel alios ascēdētes ex lineā materna, vel etiā paterna, quib^o patria potestas deficiat, 11. 105. Rursus vi. in indice locorū, ad cū l. si infanti. Ex capite iuris deliberādi qualiter fiat? 11. 108. Cætera vi. in indice locorū, ad l. cū in anti quiorib. 19. C. de in. delib. & sup. in verb. substitus. Irregularis, siue extraordinaria, quibus modis competat, vi. in verbo heres

lesus, & in indice locorū, ad l. ventre præserito 84. D. de acquir. heredit. ad l. si quis in graui 3. §. elegāter, & l. 4. D. ad S. C. Sillan. & ad l. scriptus 12. D. de Carbon. edicto.

Tribonianus vir fuit disertissimus, ac diligentissimus, nec ignorare potuit ius, à se tot vigilijs compositum, proprijsq; titulis applicatum, 2. 16. (pes, 4. 48)

Turpi^o eiicitur, quā nō admittitur hostilitas, filio Regis impuberi in Regno succedēti decreta, partitarum iure inspecto, vsq; ad 20. an. durat, filij verò, per matrimonij ab ea cōtractū dūtaxat expirat, quod ad aliorū tutelā, vel curā trahēdū nō est, 1. 9. & 56. Regulariter finē accipit curator adulto cōstituto, 2. 31. Nō desinit expirare, & si pupillo iā adulto facto cura nō detur, sed tātū dicitur expirare illo modo, cū cōtingit curatorē ei dari, ita desiderāti, ac petēti, 2. 34. Regū filijs impuberib^o decreta, ex recepta Hispaniæ cōsuetudine, qua Partitæ lex antiquata est, non ampliori tēpore, quā subditorū durat, sed pubertate quoq; finitur, exindēq; eis Regni, & iustitiæ administrationem suscipere licet, 3. 11. An ea consuetudo in masculis introducta ad fœminas quoque extendatur? ibi à n. 52.

Tutor, vel curator eius loco cōstitutus, admonere debet pupillū, adultū factū, vt curatorē ad bona accipiat, 2. 32. Quid necesse habeat facere, si admonitione eius neglecta curatorē petere pupill^o renuat, ad hoc vt tutelæ onerib^o, ac periculo eximatur, 2. 36. Cum curatore in hoc cōuenit, quod generaliter vtriq; interdicta est alienat. bonorū immobiliū pupillorū, vel adultorū absq; causæ cognitione, & iudicis decreto, 5. 37. & 38. Prohibetur pupillā suā sibi vel filio nuptui collocare, & quare, & ad quos casus id extēdatur? quæ tamē prohibitio stāte iure Potif. locū nō habet 1. 62 & 7. 30. vi. etiā verb. curator, & verb. certū.

Tutoris potestas erga pupilli personā, ac morū eius instructionem principaliter exercetur, in quā re elegās Plauti loc^o expēditur, 1. 46. Maior est curatoria, nō tamē eo magis dicitur propriē, & strictē potestas, sed late, & abusiue, prout importat authoritatē, 1. 49. Licet in aliquibus maior videatur patria potestate, re tamen vera nō est, sed ex sentētia Ant. Fabri est quædam illius portio, 1. 49. & 50. Obligatio ei ex

MATERIARVM.

ei ex officio incumbens, admonendi pupilillum, adultū factū, vt curatorē petat, necessitatē nullā inducit in admonito, vt talē admonitionem sequatur, 2. 35.

Vendere i nuitus, aliquando quis ex causa cogitur, 17. 34. Cōforti pot^o quā extraneo partē, quā cū eo cōmunē habet pro eodē pretio, ibi in vers. Inter quos. Debitor cōmunis in creditorū cōcursu tenetur potius vni creditori emere volenti, quā alij, vel creditori maioris summæ, si omnes emere velint, vel cōsanguineo, si omnes sint æqualis sumæ, aut nullus creditor velit emere, ibi in vers. Rursus.

Veditio sicut fit rei in cōtractu emptionis, & veditiois, sic & fructū eius in locatione, in eoq; differunt, quod in illa pretij solutio fit semel, in hac verò annuatim, & an & quando vera emptio iudicetur? remissiuē, 17. 21. Eiusdē rei si duob^o fiat, præfertur is, qui primò in possessionem rei venditæ inductus est, & quare? 19. 5. & seqq. Si nemo in possessionem inductus sit, prim^o ad eā cōsequendā præfertur, & venditor ad instantiā secūdi emptoris, qui rem assequi nō potuit, pena falsi plecti potest, 19. 34.

Venditor tenetur ad tradendam rem venditā, cuius tradendæ facultatem habet, aduersus nōnullos DD. qui ad interesse tātūm eum indistinctē teneri volunt, 14. 4. Tenetur ex natura cōtractus rem vacuā emptori tradere, & emptionem, ac similia præstare, 20. 36. Cætera vi. in verbis emens, emptor.

Venia etatis fœminæ minori post 18. an. viro autem post viciennij cōceditur, & est ex Principi reseruatis, 1. 27. Rarò aut ferè nunquā minorib^o necessaria foret, si idē illi per matrimonij cōtractū, ac per eā cōsequeretur, 1. 28. Ei^o impetrandæ necessitas et minoribus matrimonij cōtrahētib^o remittatur à Regia pragmatica anni 1623. quoad bonorū suorum administrationem, non tamen propterea per omnia æquiparatur minores, quibus illa remittitur, his, qui veniā à Principe impetrarunt, sed tātūm quoad effectum merè fauorabilem potendi pragmaticæ beneficio, 6. 44.

Ventri idē nō tutor, sed curator da-

tur, quia in eo cessat principalis tutelæ finis, nempe tutio personæ, 1. 48. Et si à matre prægnante non petatur, non propterea illa incurrit pœnā S. C. Tertulliani, vt legitima filij successione priuetur, 7. 32. ad fin.

Verba in dubio in potiore significato accipiēda sunt, 1. 21. Generaliter, & indistinctē prolata, generaliter, & indistinctē ita demū accipiēda sunt si par ratio, & habitas detur in omnibus terminis, ad quos verbū generale vi sua referri potest, 6. 20. Legis vel statuti cui non cōueniunt, nec dispositio cōuenit, & qualiter hoc procedat? 7. 2. & 48. Iuxta subiectam materiam interpretanda sunt, licet aliquatenus improprietur, 10. 55. Facile statantur, nec ea proferentem semper obligant, 12. 62. Gratia frequentioris euent^o prolata, alios casus non excludunt, 19. 37.

Verbum, certā aliquā propriā significationē habēs, vel duas æquē proprias, sed alterā potissimā, ad quam regulariter referri consuevit, ratione subiectæ materiæ, vel qualitatis personæ, ad quā refertur, & absurdi vitadi gratia, trāsfertur ad aliam significationem siue impropriā, siue minus frequentem, 6. 24.

Vir vxoris caput est, eaq; sub sua potestate habet, D. 1. n. 2. 32. 42. & 43. & D. 4. n. 4. In dignitate poss^o, præfertur in ea vxori, & quare? 4. 3. Et vxor, dignitates suas sibi adiuicē cōmunicat, vt correlatiui, & qualiter, D. 4. n. 9. 10. & 95. Adiuicē sunt vniti, & vna caro per indiuiduū matrimonij vinculu effecti, 4. 11. Cætera vi. in verb. maritus, vxor.

Vlpianus I. C. in l. 1. §. ult. D. de minoribus, respexisse à nonnullis creditur ad cōstitutionē Diui Marci Antonini, quaten^o minorib^o permisit, curatores prohibito accipere absque alicuius notæ incursu, quorum sententia cōuincitur ex ipsis Vlpiani verbis, 2. 28. & 29.

Vnita, & connexa eandem conditionem, & naturam sortiuntur, & qualiter hoc procedat? 4. 12. & 96.

Volūtatis quæ sunt ab initio, ex post facto, fiunt necessitatis, 2. 56.

Vsusufructus bonorum aduentitiorum filij, dum in sacris paternis est ad patrem pertinet, D. 1. numero 67. Filio

INDEX

Filio à patria potestate per emācipationem liberato, pro dimidia tātū parte cū proprietate cōsolidatur, & ipsi filio acquiritur, altera dimidia patri relicta in prēmium emācipationis, 1. 68. Omnino cum proprietate cōsolidatur, siue pleno iure queritur filio, vbi is citra patris ministerium à lege pro emācipato habetur, vt apud nos per solennem matrimonij contractum, 1. 69. Idē si alijs modis citra emācipationem filius sui iuris efficitur, aduers⁹ Pinel. tacite probatum à Matieç. quasi ex aliorū quoq; sententia, qui in diuersis terminis loquūtur, 1. 70. & 71. Rurs⁹ vi. in verb. *filius*. & in verb. *prescriptio aduers⁹ filij*.

Vxor quē admodū in reb⁹ dotali⁹ validē nō obligatur, sic nec in paraphernalibus, 2. 65. Cū lucris renūciat, priuatur etiā dimidiā parte fructuū, ex cōmunib⁹ bonis perceptorum, 2. 68. Et si validē, quāquā minor sit, obligetur pro mutuo vel alio debito, intuitu cōiugalitatis societatis cōtracto, obligatio tamē tātū cōsistit in lucris cōiugalib⁹, quæ eius, & mariti cōmuniā sunt, vnde & dā nū, seu debitum debet esse cōmune, imō ipso iure in illis obligatio cōtrahitur, licet solus marit⁹ cōtractū fecerit, 2. 69. & 70. Minor, siue curatore carēs, siue eum habēs, multo magis, quā si sola intuitu bonorū cōmuniū obligaretur, obligata tūc manet, cū expressē se cū marito adstrinxit, nō tātū ad debitū legale, hoc est ad dimidiā debiti partē, sed & ad cōuentionale, siue solidum, & quare? 2. 71. Etiā maior, & expressē se cū marito obligās, in eodē cōtractu, & instrumēto, inutiliter hodie obligata videri potest stāte 1. 61. *Tan. que est 1. 9. tit. 3. lib. 5. noua cōpil.* Sed cōtrarium tāquā veri⁹ defenditur, 2. 74. & seqq. Pro marito intercedere, seu fidei iubere nō potest, etsi dicatur, debitū conuersum esse in vxoris vtilitatem; quod intelligitur de sola allegatione, non etiā si id simul probetur, cōtra Ant. Gom. 2. 75. Simul tāquā correa debendi se cū marito obligās extra causam debiti Regalis, vel fiscalis, nō tenetur nisi quatenus probatū fuerit, in ei⁹ vtilitate, siue augmētū matrimonij versus, nō etiā in alimēta, vel

alia, ad quæ maritus tenebatur, 2. 76. Etiā hodie intuitu lucrorū, cōstāte matrimonio acquirorū, nisi eis expressē renūciauerit, obligata manet, 2. 77. Iure nostro Rēgio al sū, mariti licētia cōtrahere, & alienare prohibetur, & cōse quēter per se in iudicio cōparere, 5. 61. & D. 9. n. 43. & 49. Absq; tali licētia in iudicio cōparens, iuramento à se ibi præsposito de nō cōtraueniendo iudicio, nō potest illud cōualidare in preiudiciū mariti, sed in suum tantū, & cōtrariæ opinionēs cōciliātur remissiuē, 5. 63. Si virtute cōsuetudinis Hispano iuri similis, absq; mariti licētia cōtrahere, & alienare prohibita sit, an contra eam prescriptio currat? 9. 5. & seqq. Et si pro rebus quoq; paraphernalib⁹, vel nominib⁹ sibi extra dotē debitīs, absq; mariti licētia agere in iudicio impediatur, potest tamen impedimētum remouere iudicem ad eundē, qui ad eā cōcedendam maritum cogat, 9. 8. Licentiā agēdi nō exigens à marito ob eius austeritatē excusatur, 9. 25. in fin. Mariti consensum ad agendū pro bonis receptitijs, siue paraphernalib⁹ marito nō traditis exigere tenetur, & præsistere renitentē cōpellere ad cōsentiendum potest iudicis officio, exēplo filij, respectu bonorum aduentitiorum, quorū vsu fructui pater in eius fauorem renūciauit, 9. 34. Cōpellere maritum non posset, vt ipsi licētia præsisteret ad agendū pro huiusmodi bonis, si is esset priuatiuē legitimus eorum administrator, nec penes illā quoq; saltē quoad hęc actionis exercitium remaneret de mariti licētia, 9. 35. Per adulteriū dotem, & alia bona amittit, maritus q; lucratur, etiā si marit⁹ vxorē adulterā criminaliter nō accuset, sed ciuilitate tantū de dote agat propter adulterium, 14. 17. & 18. Rursus vi. in verbis *magistratus, Michael. Ziphontanus, maritus, mulier, prescriptio, vir.*

X

Xenophon docuit, Deum pulchriorem condidisse foeminā viro, vt formā cum pudicitia domi cōtinendo tueretur, 4. 65. Eius sentētia, tametsi à Tiraqueo impugnata cōmuni exprimento magis cōprobatur, 4. 67.

INDEX NOVVS

PRAETERMISSORVM IN PRÆCEDENTI, CVM NON- NULLORVM LOGORVM ADDITIONE.

A

AGAILIS consilium, quo liberavit maritum à periculo mortis, per Dauidem Regem coniuratq; laudatur in diuinis litteris. 4. 93.

Actio in rem scripta quæ propriè sit? 14. 56. ad fin. Realis, ad rem vendicandam competens, qualiter ab hypothecaria differat, & qualiter vtraq; à persecutione ratione oneris rei affixi, siue ordinaria, siue executiua? 14. 56. à principio.

Actionum proponendarum modus rigidus olim fuit, causæ quæ iacturam faciebat qui in eo errabat, nedū circa formulam earum, sed etiam circa personam conueniendam. 22. 15.

Actus vnicus cōtinuatus tēpore legitimo, cōsuetudinē inducit. 3. 47. in fi.

Adde Cabrer. *de inst. lib. 2. c. 36. n. 45.*

Adiectio quartæ partis intra 90. dies, vel tres menses, iure Rēgio præfinitos in conductione Rēgiorum reddituum, cur notificanda sit conductori, cui illi fuerant addicti? 17. 40. *vers. Sed nec tacitè.*

Adiectionibus in conductionibus rerū fiscalium faciendis quod tempus olim fuerit præfinitum non satis expeditum est. Iure verò Rēgio Castellæ, tam antiquo Partitarū, quàm nouo compilationis id diuersimodè statutum est, & quale id sit. 17. 27. & 28.

Ærarij qui, & quid ægarij? 11. 97.

Agila, Rex Gothorum, ab illis Emeritæ interfectus est, eius quæ loco Athanagildus Rex creatus. 22. 23. *vers. Illud in primis.*

Alienatio omnium bonorum, vel maioris eorum partis, ab eo facta, qui magna æris alieni mole press⁹ erat, vel qui delictum bonorum publicatione dignum cōmiserat, aut quod eum committere parasse sequens demonstrat euētus, fraudulenta cēsetur. 21. 74. ad fin.

Annus. vi. Dies.

Antiquitatis cognitio ad plurimum legū intelligentiam valde necessaria est. 11. 108. ad fin.

Antoninus Theſaurus, vi. verbo *infans*.

Arma aduersario quib⁹ quis iuguletur concedere in humanum est. 22. 3.

Athanagildus Gothorum Rex. vi. in verbo *Agila*.

Auth. vt deliberandi ius, collat. 9. siue nouella 158. in *fn. princip. vers. Et rursus alia*, & 9. *sancimus, vers. Sed ob tineto*, optimè intelligitur cōtra Anton. Theſaur. & Schifordeger. 11. 106. post med. *vers. Quod vtrū ad se tūndū*. Idem *Auth. vers. Porro eam l. expenditur, & explicatur ibi, n. 107. circa med. vers. En qua ratione.*

C

Cardinalium consilium liberè, & absque vilo metu preferendum, & à R. P. in arduis Ecclesiæ negotijs sequēdū, nō ex iuris necessitate, sed ex decentia tantum. D. 4. n. 85. Celtæ, cū superatis Alpibus Italiam adirent, bellum quæ inestinum inter

ter se pararent, interuentu, & precibus mulierum ad concordiam reuocati sunt, & quæ inde apud eos nata sit consuetudo? 4. 93.
 Citatio ad effectum interrumpendi præscriptionem qualis requiratur? 26. 92. post med. Requiritur executi ad radicandum iudiciū. 26. 94. post med.
 Coheredis datio non impedit effectum existentiae sui heredis, non tantum quoad ea, quæ ex testamento non dependent, ut communis vult, sed etiā generaliter. 11. 39.
 Collegia insignia Hispaniæ per sortis iudicium Rectorem eligunt. 4. 81. circa fin.
 Conditio sub vulgari substitit. comprehensa si institutus heres esse noluerit, aut non potuerit, ipsi substitutioni dū taxat inest, nec arguit cōtrariā in institutione, & quare? 11. 42.
 Conductor in re cōducta plerūq; solet meliorationes facere, quas in solutione petitionis reputat. 13. 60.
 Confessio debiti à patre in instrumento facta in fauorem eius, qui alias iure relicti capere non poterat, censetur in fraudem legitimæ filiorū. 21. 74. *vers. Ad id quod.* Facta in iudicio etiam absque causa, contententē obligat, & quare? 21. 78.
 Consanguineo retractus ius competit. vi. sup. in verbo *retractus*.
 Contractus sub conditione casuali, vel mixta celebrati, eo eueniente retro trahuntur ad initium. 26. 32.

D

Deboræ admonitio quantum Israeli profuerit ad victoriam? 4. 93.
 Decenij commoratio sufficit ad domicilij translationē. 26. 94. post princ.
 Deliberatio nō cadit in ignorātem, nec dubitantem, & quare? 11. 110. post princip. Qualiter in heredem transferri possit? ibi. *vers. Unde cōvincitur*.
 Deuoluendi verbum, à lege prolatum, ut & adeundi, & agnoscendi, suis heredibus adaptari nequit, quanquam si ab homine ea verba proferrentur, possent accipi minus proprie. 11. 106. *vers. Id quod*.
 Dicitio, vel coniunctio vna, plerumque

pro alia accipitur, si ita expediat, vt menti disponentis deseruiat. 7. 52. post med.

Dies vel ann⁹ coeptus & si in honorib⁹ Reipublice regulariter pro cōplero habeatur, in Ecclesiasticis tamē aliter, atq; aliter ex causis constitutum est, sed & in secularibus quādoq; apud Castellanos, & Lusitanos. 18. 14.
 Dispositio legis, vel hominis, certa ratione generali nitens, ex ea ampliat^r ad alios casus, eandē rationē habentes, si nulla resulet absurditas. 11. 95. Etiam si lex sit exorbitans, aut iuris communis correctoria. 11. 101. ad fin.
 Dispositionis pars vna per alteram declaratur. 7. 54. post med.
 Dispositū quid in dubio à lege, vel homine cēseatur, vi. sup. in verb. *statutū*.
 Diuisio bonorū inter heredes facta, rācitam inter eos aditionē, siue pro herede gestionem inducit, & quare? 11. 116. ad fin.
 Domicilij antiqui loco vt quis conueniri possit, quid requiratur? 26. 94. circa fin. *vers. Sed nec sufficiebat*.
 Donandi animus in dubio non præsumitur, sed error magis, & si nec is alias præsumi soleat. 21. 75.
 Dotis promissio ab initio cōtracti matrimonij facta, & eius augmentū in rebus mobilibus ex interuallo subsecutum, qualiter differant, & quæ sit eorum differentiae ratio? 21. 73.

E

Electio vel nominatio incerti de certis, puta vnus ex familiæ, vel libertorū genere, si in fideicommissio perpetuo alicui iniuncta sit, illo nō nomināte, fideicommissum defertur omnibus illius generis personis. 16. 45. post princip. Quid in maioratu? ibi, ad finem.
 Error potius præsumitur quā donatio. 21. 45. post princip. *vers. At in dubio*. Et pot⁹ quā malitia, vel delictū, ibid. circa fin. *vers. Ex eo planē*.
 Esther consiliū, & factū quā felix fuerit ad Israelitici populi salutem? 4. 93.
 Ex dicitio, sui natura separationē, & exclusionē denotat. 18. 16. *vers. Quis ratione*.
 Exe-

H

Executio pro pensione census emphyteutici, vel consignatiui redimibilis, non competit auersus tertium fundi censuarij possessorem, si ex titulo valido, nec iure improbato possideat, contra nonnullos. 14. 37. *vers. Ad 2. & n. 38*.
 Exequendi ius merè priuilegiarium, & exorbitans est, & quare? eius quæ rei effectus. 14. 4.
 Exorbitare verbum quid significet? & quod lex exorbitans à limitatoria non differat. 7. 43.

F

Filiationis naturalis probatio valde difficilis est. 11. 108. *vers. Unde primò*.
 Filiusfam. patria potestate durante, agere regulariter impeditur. D. 9. n. 2. & 10. & D. 11. n. 109. Petendo tempus ad deliberandum, videtur interim paternæ hereditatis acquisitionem suspendere, ac per consequens transmissionem, quæ sit iuratis iure. 11. 108. *vers. Unde primò*, post med. Rursus vi. verbo *suus*.
 Fiscus hoc inter alia priuilegium habet, quod reus sua ei instrumēta edere tenetur. 22. 26. ad fin.
 Fœmina apud Gallos in Regno nō succedit, ex peculiari eorum consuetudine, quæ ortum habuit à lege Salica. 4. 92.
 Fœminas iurisdictionis incapaces esse quod dicitur, qualiter accipiendum sit? 4. 89. & 90.

G

Grundium importat conditionem; vi. sup. in verbo *Participium*.
 Glossa verbo *substituit*, in l. *generaliter*; §. *cum autem*, C. *de instit. & substit. re. cte* intelligitur. 11. 101.
 D. Gregorius I. qui & magnus dictus est, author fuit *cap. 1. de probat.* eius quæ originalis epist. refertur. 22. 23. in princip. & post med.

Heres, fideicommissio post mortem grauatus, in ipsius fideicommissi restitutione sumptus vtiles, & necessarios reputat. 14. 60. ad fi. Adde Tauristas ad l. 46. *Tauri*, D. Molinam de *primog. lib. 1. cap. 26. n. 14*. & post alios Ioannē Garciam de *expensis*, cap. 13. nu. 43. ad fin. Fusar. de *substit. q. 669. ex nu. 1*. D. Ioann. del Castill. *controu. tom. 5. cap. 65. n. 13. 14. & 15. & latius à n. 84*.
 D. Hermenegildus Gothorum Rex sub patre Leouigildo martyrium passus est. vi. infr. verbo *Leouigildus*.

I

Imperium, eius quæ indiuiditas, nō potest per R. P. quoquomodo immutari, multò quæ minus Regnum, in quo minus iuris habet. 4. 82.
 Infans filius patri, in cuius potestate erat, superuiues, & ante paternæ hereditatis immixtionem eius nomine factam decedens, si & matrem, & auum paternum relinquat, non ad hunc, sed ad illam tantum huiusmodi hereditatem transmittit; aduersus Antoninum Thesaur. & decis. quam defendit. 11. 105. *vers. In eo verò*, & n. 106. Si post delatam sibi hereditatem extranei, vel ascendentis materni, puta auia, ante eam aditam intestatus absque liberis decedat, illam transmittit ad solum patrem, vel alium ascendentem paternum, propriam verò, quam relinquit, transfert iure successionis ad patrem, & matrem simul, vel alios parentes proximiores vtriusque lineæ, quibus quoad delatam transmissionis iure præfertur paternus, etiam remotior: parētib⁹ verò ex linea materna deficientibus, vtramque hereditatem transfert ad paternos proximiores, qui supersint, licet adsint defuncti fratres, ad quos si soli supersint, propriam hereditatem

tem successione iure transfert, delata verò devoluitur ad legitimos heredes eius, à quo delata est. 11. 107. ad fin.
 Ius patronatus, in consequentiam successione, vel maioratus uxori competens, marito non communicatur. 4. 97.
 Ius accrescendi & in legitima successione locum habet. 11. 96. ad fin.
 Ius olim apud Romanos moribus introductum, civile Romanorum non minus dicebatur. 18. 13. ad med.
 Iura ad solum effectum semper respiciunt. 11. 111. circa med.

L

Legatum sub conditione datum sub contraria censetur ademptum, & quare? 11. 42. *vers. Nec obstat.* Pro dote consanguinearum relictum, non pium, sed prophanum censetur, & quare? 14. 46. *vers. Dixi.* Adde Tiracquel. *de privileg. pia causa in presat. pag. mibi 4. vers. Quod tamen intelligendum, Mantica de coniect. lib. 8. tit. 6. n. 17. Menoch. de presumpt. lib. 4. presumpt. 112. n. 5. Surd. de alim. tit. 5. q. 6. nu. 8. & 9. & tit. 3. privileg. 1. n. 12. & 13.*
 Leouigildus Rex Gothorum, filium D. Hermenegildum ob detestatam heresim Arrianam, quam ille sectabatur, occidi iussit, postea quæ poenitentia ductus, dum in extremis ageret, D. Leandro in fide instruendum commendavit. 22. 23. *vers. Deinde sciendum.* Adde D. Gregor. lib. 3. dialogorum cap. 31. (unde sumpti sunt tex. in cap. superueniente 72. 1. quest. 1. & in cap. vlt. 24. quest. 1. in nota ubique superscript.) Paulum Diaconum de vita, & miraculis Patris Emseritensium, cap. 16. & nouissime Barnabam Moreno de Vargas in notis ad eundem Paulum Diaconum, d. cap. 16. Fr. Franciscum Buarium in appendice ad comment. Flauij Dextri anni 430. S. 4. in 4. bestia. à *vers. Libane tamen.*

Lex Salica à quo, & quorum consilio lata fuerit? 4. 92. & ibi remissiuè unde appell. tionis originem traxerit? Exorbitans à limitatoria non distat. 7. 43. Quælibet, si vnum supponat, & aliud disponat, tunc demum necesse est, vt verificetur suppositum ad hoc, vt habeat locum dispositum, cum suppositum necessariu est, & eius rei exempla. 7. 50. post med. & adde D. Ioann. del Castill. controu. tom. 5. c. 83. n. 5.

Liberorum voto, ac desiderio non repugnat quod parentes ipsis premortibus succedant, sed tantum præter illorum votum talis euenire casus dicitur, contrarius autem secundum naturæ ordinem accidere. 11. 104. *vers. Non enim hæc iura.*

Litigiosi vitium in re, ad quam agitur actione personali, post litis contestat. alienata, inducitur quoad possessionem, sicut quando agitur act. hypothecaria, & quare? 14. 43. 5. *inter quas, vers. Quapropter ego, & vers. Sic. Nam & ex eadem.*

M

Magistratus Prouinciales quæquam infantes, & culpæ vxorum nescij, ex earum criminibus in officio commissis, perinde ac ex suis poenæ obnoxij sunt. 4. 94.

Mauritius Constantinopolit. Imp. contra Hispanos bellum mouit occasione pacti inter Athanagildum, & Iustin. Imperatorem initi. 22. 23. *vers. Quibus præmissis.*

Meliorationum pretium si dominus offerat heredi ultimi emphyteutæ, an possit emphyteusim cuiusque cedere, nec teneatur ad renouationem illi faciendam? D. 16. nu. vlt. *vers. Sed nec verum.*

Mulier secundò nubens vt parum pudica notatur. 7. 41. & 42.

Mulier Romanæ iam à principio regnante Romulo in publicum prodeuntes, prælium inter duas acies sedarunt. 4. 93. Apud Germanos admissæ

missæ sunt ad belli consilia, quæ illi experimento optima cognouerunt. *ibid.* Vbi & *nu. seq.* varia alia earum exempla referuntur.
 Mulieribus maximus semper honos exhiberi solitus est. 4. 88. ad fin.

N

Naturalis filius capax est, vt in eum transmissio fiat *ex cap. sanguinis.* 11. 18. Adde Didac. Spino *in spec. testam. gl. 33. n. 103.*

Nero Claudius initio sui Principatus, & imperij, matri Agripinæ summam rerum publicarum, & priuatarum permisit. 4. 93.

P

Papa curatorem Regi minori an dare possit? 4. 82. & 85. Iudex est inter supremos Principes, superiorem in temporalibus non recognoscens. 22. 23. post med.

Papæ duo si per schisma simul electi sint, quorum quis sit verus, & indubitat? Ecclesiæ Præsul sciri non possit, quid faciendum? 4. 38.

Parentes vtriusque lineæ iure Authenticorum, filio intestato absque liberis defuncto, simul cum ipsius filij fratribus succedunt, iuxta gradus prærogatiuam; iure verò Regio Partitarum, à defuncti fratribus, qui soli succedunt, excluduntur; ac denique iure Regio nouissimo vice versa soli admittuntur, exclusis defuncti fratribus. 11. 107. *vers. Illud obiter.* Etiam ex testamento filijs omnino ex duabus tertijs hereditatis partibus, quæ beseem conficiunt, apud nos succedunt, in altera tantum tertia parte libera filijs dispositione relicta. *ibidem.*

Pater apud hostes decedens fictione legis Corneliæ patriam potestatem, & cetera iura ciuilia, tam quoad testamentum ante captiuitatem factum, quam quoad intestatas ipsi successiones perinde conseruat, ac si ante

captiuitatem decessisset. 11. 104. Iure Authenticorum non occupat bona filij iure peculij, vt olim occupabat, sed in eis tantum succedit vt heres. 11. 107. ante med. *vers. Et quia iam.*

Petitionis ad iudicium relatæ verbum quid significet? 26. 86. post med.

Populi pro Regijs iuribus, que debent, possunt post eorum etiam licitationem, & additionem alijs factam, illorum incapitationem pro eodem, vel minore pretio à Principe impetrare. 17. 37.

Posse dicitur qui quod per se facere nequit, per alium ex iuris permissione potest. 11. 101. versus fin.

Possessio cum facti sit, non potest iure ciuili infirmari, & qualiter hoc procedat? 14. 60.

Posterorum vocabulum proprie non refertur ad quoslibet successores, etiã extraneos, sed ad solos descendentes. 11. 108. *vers. Vnde primò,* post princip.

Præscriptio temporalium actionum odiosa censetur, & quare? In eaque dies coeptus pro completo non habetur. 13. 14. ad fin.

Princeps ad rationem veræ, & legitimæ gubernationis, non omnibus suis partibus absolutus requiritur. 4. 93.

Principium legis, siue generale, siue speciale, intellectus lumen præbet cæteris eius partibus, vt vel generaliter, vel specialiter accipiantur. 11. 106. post princip. Adde Dom. Ioan. del Castill. post alios à se relatos *controu. to. 4. c. 47. n. 27.*

Procurator ad negotia extraiudicialia post 17. annum completum, & tactum 18. admittitur; ad iudicialia verò non nisi post impletum 25. annum; contra nonnullos. 7. 50.

Prodere se ipsum publicè in occultis nemo tenetur. 22. 3.

Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis. 11. 111. post princip. & de intellectu in *vers. Ex quibus scilicet.* Et adde Fontanel. *de pact. nuptial. claus. 5. gl. 10. p. 1. à num. 5.* ac post alios late Gabr. Aluarez *ad axiom. iur. lib. P. ex n. 235.*

R

Recaredus Gothorum Rex Catholicus, Leouigildi filius, & in Regno successor, ac frater D. Hermengildi, gentem omnem Hispanam ad fidem reuocauit, detestata Arriana heresi, qua per 213. annos Hispania infecta erat, coacto in eam rem Concilio Toletano. 22. 23. *vers. Deinde sciendum.* Et adde relatos sup. ad verbum *Leouigildus.*

Regina non est per se incapax Regnum administrandi. 4. 86. & 89.

Regnum ob magna, quæ ex diuisa eius administratione mala, & incommoda timentur, omni respectu indimiduum est. 4. 24. Iuxta antiquas leges Regiam, & Gothicam, & ex antiquissima consuetudine successorium est. 4. 64. Eius gubernatio magnopere consilio indiget D. 3. n. 17. & D. 4. n. 86.

Regum electio per sortes quod sæpè facta fuerit, ex diuinis, & humanis literis ostenditur. 4. 80. vi. relatos infra ad verbum *sortis iudicium.*

Regulæ exceptionem alleganti onus probandi incumbit. 3. 36. Adde *Caualean. de usufr. n. 155. circa fin. vers. Quia reus, Tulchum pract. concl. to. 7. lit. S. concl. 361. n. 2.*

Res eadem diuersis respectibus diuersimodè censerè potest. 4. 88.

Restitutio defuncto competens ob non aditam hereditatem, in ipsius heredem transmittitur, etiam si defunctus sit infans, imò multo magis, contra plures. 11. 112. *vers. Licet autem.*

Reuocatoria actio non tantum locum habet in alienatione, in fraudè creditorum facta ante litem motam, vè plures voluere, sed etiam post litem. Quod si fiat post latam super ea executoriam sententiam, latè etiam inducitur vitium litigiosi, quod vocant in fraudem paratè executionis, & quare. 14. 44.

S

Sententia lata in iudicio executiuo, vel summario, regulariter non præiudicat in ordinario, quod postea fieri potest. 22. 33. Si merè interlocutoria sit, eius proprium est causam tantum præparare, & aliam post se expectare sententiam. 22. 33. *vers. Id quod.*

Sortis iudicium, etiam extra casus in iure expressos generaliter locum habet, ac permissum censetur, cum eodem iure nominatim prohibitum non reperitur; neque tantum in leuibus causis, sed & in grauibus multo magis, qualis est, quis ex gemellis incerto ordine natis pro Rege sit habendus, qualiter quæ ad tale iudicium sit deueniendum? 4. 81. Adde latè de hoc iudicio don Petrum Pantoja ad l. fin. *vers. Verù, C. de aleator. à n. 21. ad 31. dō Ant. Cabrero de metu lib. 2. cap. 5. à n. 15. ad 55.* vbi resolutione nostra materiam claudit; & pro ea facit elegans l. 16. *vers. E qual dellas, tit. 28. parti. 3.* Adde item, quod male opinionè nostram respuit, & quæ retulimus *dissert. 4. n. 23. & à nu. seq. improbauimus, vt veriore eligat vir aliàs doctus, & eruditus Alphōsus Carrança de legitimi partus de signat. c. 6. à n. 18. & c. 18. n. 30.* Nec nostram respuerunt, licet nihil certum definiant, addentes ad D. Molin. de primogen. lib. 3. c. 1. n. 19. Multo què magis refellendus est D. Christophorus Paz de tenuta 2. p. c. 85. num. 99. qui in dubio gemellorū, incerto ordine Regi nascentium, inter eos Regnum esse diuidendum cū Tiraquell. quem refert, magis probat.

Substitutiones introductæ sunt aduersus l. Papiam, ne fierent caduca. 11. 98.

Suus heres patris hereditatem ipso iure acquirit, & vt quæsitam transmittit; eius què heres trāsmisarius præfertur coheredi, ac vulgari substituto, sibi à patre dato. 11. 39.

T

Tempus currit de momento ad momentum, inspecta naturæ veritate in his,

in his, quæ facti sunt, & eius rei exemplum. 18. 12. Secus inspecta iuris censura, vel fictione in his, quæ sunt iuris; quod etiam exemplis illustratur, ac nonnullæ leges conciliantur. 18. 13.

Transmissio hereditatis repudiatæ fieri nequit; in quo differt à substitutione vulgari. 11. 101. ad med. *vers. Hæc sanè ratio,* vbi corruptè citatur Menchac. n. 16. pro n. 18. Ex c. sui heredis, locum non habet in successione Prætorial, siue Decretali, siue Edictali, in quo differt ab alijs trāsmissionibus ex c. sanguinis, & c. iuris deliberandi, iuxta veriore, ac receptiorem sent. cōtra plures. 11. 102. à *vers. Qui & illud.* Ex c. sui heredis, habet etiam locum quoad ius dicendi nullum testamentum patris ob filij præteritionem. 11. 102. ad fin. Ex c. sanguinis, fit etiam ad ascēdentes, qui defunctum, de cuius hereditate trāsmittenda agitur, iure consanguinitatis attinet, secus si iure affinitatis tantum. 11. 104. *vers. Quia regulariter, & vers. Vnde in primis.* Ex c. iuris deliberandi, etiam olim locum habuit in liberis suis heredibus, qui ne ipso iure hereditati obligati remanerent, tēpus ad deliberandū petierūt; quæ ad extraneos eorū heredes nō fiebat, sed ad solos descēdentes regulariter. 11. 108. *vers. Vnde primò,* post princip. Non tantum fit ministerio legis, sed & heredis, in

quem transmittitur, & est quædam successione prorogatio eiusdem naturæ, & formæ. 11. 111. post med. *vers. Tum etiam.*

Transmissionis ius, potentius est iure accrescendi. 11. 39. in princip. & n. 111. circa fin.

Transmissiones ex c. sui heredis, & c. sanguinis, perpetuum tempus, hoc est 30. annorum habent, intra quod eis trāsmisarius vti potest. 11. 109, vbi id optimè declaratur.

V

Vectigalia olim in quinquennium à censoribus locabantur, quod postea restrictum est ad triennium præcisum, Regio vero Castellæ iure, tã Partitarum, quàm nouissimo compilationis voluntarium, sed diuersi modè. 17. 38.

Verba generalia restringuntur ad modos proportionabiles materiæ idoneæ, in qua fit expressio, & debent intelligi vt conueniant rei, & personæ. 6. 24.

Vna, & eadem res. vi. *Res eadem.*

Vsucapio bono publico introducta est, nec nisi ex titulo, & bona fide, saltem traditionis tempore, iure ciuili inspecto, procedit, & idèd fauorabilis iudicatur; & in ea vltimus termini dies tactus pro completo habetur. 18. 14.

QVAECVMQVE HOC IN
OPERE SCRIPTA SVNT, DICTA ESSE VOLVMVS
sub censura, & correctione Sanctæ Matris Ecclesiæ, & cuiuslibet melius sentientis, cui ex animo illa submittimus.

